SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2.15 hr. — 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćencarske 4 pjenježkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přeciwo scěhowkam čełneho znjezbožeња z 1000 hr. – hdyž wumrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeњe dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeњa dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 204 — Budyšin — Sobota 1. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Ważne dawkowe wołożenje

Statny sekretar Reinhardt rěkješe pjatk w radiu wo stónčenych Lipšćanskich nasymskich wulkowikach a wo naprawach dawkoweje politiki, kotrejž žo ja pschichodnu bitwu wo dźěło w nasymje a symje pschewjedu. Wón rjekny, **so žo ja někotre njedźele nowy zakoń wo dokhodnym dawku wuda.** Tutón dawk 1. januara 1935 do mozy stupi a žo hižo na dokhody na 'zinje, kotrejž žo w nalěcu 1935 za lěto 1934 wobliczeja. Nacjik noweho zakonja wo dokhodnym dawku wopschija postajenje, z kotrymž žo zakoń wo wusiwobodźenju wot dawka za wobstaranje narunanjow ważnje rošcěri. Tuto postajenje požahuje žo na wschitke bibliczine wězy pschemysłoweho a ratarskeho załoženho kapitala, kotrychž wutrjebanje po najnowjenju 10 lět njepschekrocža. Wono pak žo tež na nowe wězy a na powjetschenja kapitala wupschestrěwa.

Dawk stišći žo w jenotliwym padźe po wobstejnosćach 10—45 proz. Pschichodne wosjewjenje za wobtkodny dawk na protyčne lěto 1934 ma žo w februaru 1935 wotedacź. Kóždy pschemysłnik a kóždy ratar smjeje možnosć, so žiwoje dokhody nisko wosjewi. Wón może žo žonto za lěto 1934 bjez dokhodneho a towarstwoweho dawka dźěrjeć. Sčasnja možnosć politicža žo kóždemu wobdźěrjerjej twarjenjow, hdyž smjeje wudawki za zibilny powětrowy schkit a za wuporjedźenje twarjenja.

Druha finanzno-politiska naprawa je zakoń k špěchowanju wjasanja mandźelstwow. S tym nastanje wjetsha potrjeba meblow a druheje domjazeje nadoby, kaž tež wjetsche napraschenje za małymi bydlenjemi. Hižom 1. januara 1935 stupi nowy dawk do mozy. Tutón dawk žiwoženym nanam nowe wołożenja pschinješe. **Sćěhowacy nan dyrbi za žiwoju žiwoženu wjetschi pjenjez hač dotal za žiwjenje k ruzy měcź.**

S powschitkownym snižењom dawkow dyrbi žo industrija pschetrjebanskich tworow wožiwić. K wudospołnjenju wschitkich naprawow pak je nuzne, so tukanje wulkowikowarstwo žebi jako składy pschiprawi. K tomu žo 1. januara 1935 nowy zakoń wo wobrotnym dawku wuda, kiž wobrotny dawk za tukanje wulkowikowarstwo na ½ prozenta postaja. Dotal wobrotny dawk za wulkowikowarstwo je składami 2 proz. wuczinješe.

Nowy zakoń kóždemu pschemysłnikej, ratarjej a wobdźěrjerjej twarjenjow wjele možnosćow dawa, so zajmuja do fronty wojowarjow wo pomjeńšenje bjesdźěłoscje. Kóždemu dźěłobjerjerjej, wobježe kóždemu žiwoženemu nanej, žo je snižењom dawkow a pschinoschkow pschjezo wjetsche možnosće poskića, so wjazy na sežiwjenje žiwoje žiwoženy nałoži a na tuto waschnje industriju pschertrjebanskich tworow wožiwjeć pomha.

Politiski tydź ń

Němska šmě we žiwojim politiskim žiwjenju minjeny tydźeń wuwupjenje za Posaarsku njedźelu na twjerdźiznje Ehrenbreitsteinje jako najważnišchi podawk sapinacź. Wjednik Adolf Hitler rěčeše k posaarskemu ludu, kiž běše žo w njewočakanej ličbje w Koblenzu zhromadźił. Zuły němski lud měješe podźěł na tutej wulkej manifestaziji. Tehdyla žo tež wjele domjazeho ludu z posaarskimi wopytowarjemi sjednoci. Sćhadźowanje posaarskeho ludu na Ehrenbreitsteinje je tež we wukraju šyroku wothłós namakało. W Franzowskej žu žo hłosy sdobnje, kiž za borotsmjenje a p'ódne zhromadne dźěło Franzowskeje z Němskej wuzwupnja. Wukraj je dopóšnał, a mjes nimi wobježe Franzowska, so je pschemóžała wjetschina wobydlerstwa Posaarskeje němska. Tehdyla je hižom nětko wěste, so žo posaarski lud pschi wothłosowanju za nawrót do Němskeje rosćudźi.

Tutón tydźeń pschinješe wažnej rěczi president němskostatneje banki a tukmyslneho němskeho hospodarskeho ministra dra. Schachta. Njedźelu pschi wotewrjenju Lipšćanskich nasymskich wulkowikow, je dr. Schacht pokasał, kak je Němska nuzowana, žiwoje twory do wukraja pschedawacź. We žiwojej druhej rěczi w Eilsenskich kupjelach je dr. Schacht k šyrotowej sjawnosći rěčał a wusłyšnyk, so Němska k žiwojemu wočerstwjenju na někotre lěta dospołny moratorij trjeba. Pod tajkim wumjenjenjom może wona najlepje k pscherwinjenju žiwotnoweje krizy pschipomhacź, kiž wschitke wikowaršte kraje cyšchi. Wukraina wotmołwa na Schachtowu rěcź ma žo hišchcze wočakacź.

Nimo žiwojich staroscow wo lepsche počahi we swonkownym wikowaršiwje pak žo nasche knjeżerstwo njepschestawajo wo lepsche wobstejnosće za žiwojich wobydlerjow prózuje. To naj sajdźeny tydźeń šiowa wuczi. Wukas presidenta němskeho wustawa za wobstaranje dźěła, kiž je 28. augusta wudał, dyrbi wobježe starschim ludźom bjes dźěła, kaž do trajneje sałužby a chléba dopomhacź. Wukas wjednim dźěłarjow a pschedstajerjam farjadniwjeho winowatosćej napołoża, so bychu, hdyž je někak możno, starschich dźěłarjow a pschiwitajenzow pschistajeli.

W **Awstriskej** žu wojerske a nałe šrudy w poslednim času wjele wobdźělnikow na sbožu z kmjerczi abo z cjeżkim thłostanju z thłostanju a jastwom sajudźite. Tsinacze sajudźenych žu dotal wotprawili. Ssudnisće jednanja pak hischcze nimaju konza.

W **Italskej** žu žo manewry stónčile. Wojazy žu žo sazo do žiwojich garnisonow wrócili. Pschi stónčenju manewrow je schef italskeho knjeżerstwa Mussolini psched wojakami wójnje słowa rěčał, kiž we wukraju wěste spodźiwanje šrudźichu. Tola žo ja, so njedźiwajcy teho, so chze italski lud wschitkim pschipadam frosćeny měcź, Mussolini na někaku wójnu se žiwotnimi žiwdawki njewuhli.

W **Juhosłowjanskej** wschak žu Mussoliniowe słowa najnjepschihódnischo skutkowale. Stara hida Juhosłowjanow pschećiwo Italcjanam je žo z nimi rozbudźiła. To pokasuje ho jasnje we juhosłowjanskich nowinach, kotrejž w poslednim czasu tkórko wótrje pschećiwo žiwdawej žuždoj za Jadranskim morjom pisachu. Juhosłowjanske nowiny widźa w poslednich podawkach mjes Awstriskej a Italskej podwolenje awstriskeho žuždoda pod wolu Mussolinia.

W **Franzowskej** žu žo knjeżerstwowe próstniny stónčile. W poslednich dnjach schadźowasche žo knjeżerstwowa rada a ministerska rada. Ministerski president Doumergue je k temu žiwoje próstniny pschetorhnył. Na wyšokimaj schadźowanjomaj je žo wobježe wo franzowskich finanzkownych naležnosćach jednało. Na Franzowskej sajimuje naš tež „nadběh letadłow na Paris". Tuto swjecowanje je dopokasało, so napschećiwne naprawy pschećiwo nadpadowazym letadłam njeběchu dosć wuspěšne.

W **Jendźelskej** žo tutón tydźeń w politiju nicjo wažneho njesta. Samolwiecji wjednizy Jendźelskeje hischcze žiwoje lěcne próstniny wuziwaju. S Jendźelskeje njech žo žlub schtwórteho žyna jendźelskeju kralowskeju mandźelskeju, prynza Jurja z grichiskej pryncezinu Marinu nasponni. Sslub wotmě žo w Salzburgu w Awstriskej.

Polska žo tele dny husto mjenuje, wjele mjenje w politiji, za to pak bóle w sporcje. Polska sarjaduje lětuschi europski kokolet, dokelž pschi lońskim kokolece polski letak w Barlinje lět dobu. Němska žo na kokolece z 13 letadłami wobdźěli. Dogyła žo 24 letadłow wobdźěli.

Ruska steji w napjatych poměrach z Japanskej a Mandźuskej. Namjetne swady nimaju konza, haj žamo žo sda, so žo pokojenje pschiwótsuje. Swada žo nětčle wobježe wokoło rauščo-chinejskeje żeleznizy wjercźi. Sswět počina

Wulke powětrowe manevry nad Parizom

Schtwórtk žo pschi franzowskich manevrach wulke swjecowanje letadłow nad Parizom wotmě. Strategiski wuzhlěd swjecowanja je, so je Paris „snicjeny". Mnohim bombowym letadłam žo poradźi bomby na Paris mjetacź, mjeno jenož theoretisiy, praktisiy žo ani jenicka bomba njeczišny. Tute letadła žo njedźiwajcy napschećiwnych letadłow a njedźiwajcy wobaranskich kanonow nad mjesto pschedobydchu.

Manewry nad Parisom složichu kedźbnosć znowa na franzowske wojerske letakstwo. Zyle franzowske wojerske letakstwo je žo za offensivu pschegorganisowało. 1. haprleje 1934 měješe Franzowska za prěni nadběh 1889 letadłow. Po wosjewjenju Swjatej Ludowu mjenowasche Franzowska 3000 aktiwnych a reserwnych letadłow. W pschipadźe wójny by Franzowska po nětčišchim stawje nětkaže 4500 letadłow hotowe.

Po rosliczenju sa wojerske letakstwo na lěto 1933 ma Franzowska 39 902 offizjerow, podoffizjerow a mužstwow, kiž žu za wojowanje we powětrje wuwuczeni. W 12 wischelakich schulach a letarnjach žo techniski personal stajnje wuwuczuje. Tola njedźiwajcy teho to wschitko Franzowsam hischcze njedobžaha. Franzowski minister sa letakstwo, general Denain, je lětša w februaru 3lětny plan sa wosschernischo wuwuarjenje franzowskeho wojerskeho letakstwa pschedpołožił, sa kotryž wón nimo lětneho rosliczenja hischcze 3,05 milijardow franzowskich frankow žada. S tutymi pjenjesami dyrbja žo najnowocžasnischo a najlepje skutkowaze bombowe a wuczišchelske letadła wobstaracź, mjes nimi wopraudźite letaze tanki. Franzowska žo we wojerskim letakstwje njedźiwajcy teho, so je jeje powětrowa bróń najžiwlnischa w Europie a žiwym žiwcze pschecjiwo hischcze bóle napina.

Burscy wiednicy so w Darmstadtu skhadźuja

Pajik dopoldnja žu žo wschitzy krajni burscy wjednizy Němskeje abo jich sastupjerjo a referentoju k špěchowanju ratarskeho hromadźekładźenja ležownosćow pola wschitkich krajnych ministerstwow w Darmstadtu seschli. Statny minister Jung pschitomnych w mjenje Hessenskeho knjeżerstwa powita. Potom rěčeše krajny burscki wjednik dr. Wagner. Wón saběrasche žo wobježe z meliorazijemi a rjekny, so smeja wone pschichodnje hischcze wjetschu wažnosć w Němskej. Njedostatk bedźiwom naš nuczi, so na kóždy pad žamosastaranje swěžimy.

Krajny kulturny rada Reich resajini meliorazije a žydźerske dźěła w Hessenskej. Ssobudźicku dźěławej službu pschi wotpuschczenju wody ma žo dźakowacź, so dźenża rosbudźenje połow, kiž je prjedy 8 hacź 12 lět trało, jenož hischcze 2—3 lěta trafe. S wuwjacźom drenaže a klumparnjow fojedu žo wudawki je 7,5 proz. jemje narunaju, kiž lurjo wotedadža. S tutym wotedaczom jemje žo sdobom žydźenje, twarjenje pschi dróhach, powpschenje wobdźěława na wulkosć herbstich dworow atd. smóžni. Meliorazije pschinjeju nětčle 25 proz. wjetschenje hódnosće a wjetscheho wunoschka.

Němski klub we Winje so policaiscy zamknył

Do němskeho kluba we Winje pschihlđe pjatk wotdźelenje kriminalnych sastojnikow a měšnosće sasnałowa. Němski klub, kiž měješe žiwoje žydło w schwajzarskim wotdźelenju Winskeho hrodu, běšche wjele lět setkanischo wschitkich wjednistich nazionalnych ludźi Awstriskeje. Nětčišchi president kluba je marschallowy leutnant Bardelff, nětkhuschi kabinettny schef wojerskeje kanzlije trónskeho naslednika Franza Ferdinanda.

Šwajcarska a posaarska policija

W schwajzarskej swjatkowej radze je žo wo sadźerjenju Schwajzarskeje k posaarskej policiji rěčało. S rěcze swjatkowego radneho Motty běšche zhłyšcźeć, so žo na zane waschnje njemóže wo pschihotowanju schwajzarskeho wotdźelenja jednacź, ale jenož wo pschihodne wotžadnjske wuzběhanje schwajzarskich słužownow. Tuto wuzběhanje měše pak organy posaarskeho knjeżerstwa pschewjeseć. Dotal pak offizielna prózwa njepschehdeži. Swjatkowemu radze Może je žo powěc, so je posaarske knjeżerstwo tutu możnosć rozpominało. Schwajzarska swjatkowa rada pak njeje nicjo wobsamkła.

Českoslowakska chce so romskim zrěčenjam přizamknyć

Budapešćiske nowiny hu ſ Wina powěſć dóstałe, ſo je po. Florenzićich rozrěčowanjach mjes Mussoliniom a Schuſchniggom Čěſkoſłowakſka ſwólniwa, ſo romſkemu zrěčenju přiſtupiła.

Čěſkoſłowakſki ſwonkowny miniſter nadźija ſo, ſo jeho wotpohladej w Paryſu a Romje pſchihłoſuja.

Bołharski wukaz k ſkitej ſtata

Bołharſka miniſterſka rada je wukaz k ſchkitej ſtata wudała. S wukazom ſo wutworjenje wſchitkich organiſacijow ſakſuje, kotrež ſo pſchećiwo ſtatowemu bjeſtrachej a pſchećiwo bjeſtrachej ſtaćanow měrja. Schtóž wukaz njewotbkedźuje, ſo cźeſko ſ khłoſtarńu kłoſta. Też materiellne podpjerańe a ſpěchowanje tutych organiſacijow a jich jenotliwych bohuſtawow ſo khłoſta. Nimo teho khłoſta ſo hiſchće podpjerańe a wobtworjenje zwólbow, kaž też wobdźělenje **na** nich. Tu jedna ſo wobſeže wo zwólby, kiž maju ſo do zuſeho ſtata walicź a tam njeměr nadźinicź.

Schtóž wo wutworjenju a wobſtaću tajkich zwólbow ſhoni a to wyſchnoſćam hnydom njewoſſewi, ſo tehoraniа khłoſta. Wobkrućenje ſudy pſcheſtupjenja pſchećiwo tutemu wukazej w ſpěſchnym jednaniu wotbudźa. W namjeſnych krajinach, hdźež wuwſtaćny ſtaw knježi, ſo pſcheſtupjerjo pſched wojeńſke ſudy ſtaja. Nowy wukaz měri ſo pſchećiwo kommuniſtiſkemu knoćenju, tola też pſchećiwo wožiwjenju ſmutkowneje Mazedonſke revolucionarneje organiſacije, kotrejž je nowe knježeŕſtwo bróńje febrała a ju roſpuſchćiło.

Francowski memorandum wo Posaarsku za Genf

Franzowſti ſwonkowny miniſter Barthou je memorandej pſchihłoſował, kiž ma ſo radźe Swjatſa Ludow pſchedpołožić. Memorandum poćahuje ſo na wſchelake techniſke nadrobnoſće ludoweho wothłoſowanja w Posaarſku a na praſchenja, kotrež ſ wothłoſowanjom ſwiſaja. Memorandum hižom někto radu Swjatſa Ludow namołwja, ſo by ſa pſchipad, ſo wolerjo ſa nawrót k Němſkej hłoſuja, praſchenja dominialnych jamow, ſyſtema měny atd. rjadował. Po nahladach franzowſkeho knježeŕſtwa pjeća wo to dźe, ſo by ſo pſchekhodny cźaſ, w kotrymž ſo po wothłoſowanju knježeŕſtwo nad Posaarſkej pſcheměni, po możnoſći pſchikrótćił. Swjatſ Ludow mohł na pſchihład ſa wſchitke tute praſchenja jednanja mjes Franzowſkej a Němſkej namjetowaćź, pak direktne jednanja ako indirektne pośrědkowanje wubjerka tſjoch mužow pod Abſtimmowym pſchedſydſtwom.

Chineſke wojerſke lětadła ſo ſpaliłe

Na lětaniſchću w Nanczangu, kiž je ſrjedźiſchćo chineſkeho wojeńſkeho lětaŕſtwa, kotrež je Cźiangkaiſchek ſałožił, je ſo 12 wulkich bombowych lětadłow ſpaliło. Tute lětadła běchu ſo hakle njedawno ſ Ameriki pſchiwjeſłe. Tu ſo na ſaraleſtiwe tuka. 70 wołowbow ſu ſajeli. Dokładne pſchepytowanje je ſo ſapoczało.

Wot cźaſa ſem, ſo je nasch Sbójnik ſ njebjeſ na ſemju pſchiſchoł, je też dobry puć wot ſemje do njebjeſ. Njech mi mój Knjes někto tola też pſches měru dołho cźakacź njeda. Tola jeho wola ſo ſtań.

Straik w Zjednoćenych ſtatach ſo rozſěrja

Straikowe wjedniſtwo wojewja, ſo **pondźelu** też dźěłacerjo w cźeſkanym pſchedźemu a wokmje do ſtrajka ſtupja.

Też we wſchelakich **mjeńſchich** induſtrijach ſo na ſtrajk pſchihotuja. Hačrunjeź dyrbjeſche ſo ſtrajk hakle ſoboty popoſcźeć, ſu dźěłacerjo w někotrych dźěłarńach hižo pjatk dźěłacź pſcheſtali. Druhe dźěłarńe pak ſu wotpokałe, ſo ſo ſtrajkowemu hibanju pſchiſłuchu. Straikowe wjedniſtwo je krutu diſziplinu poručiło a ſo pſchećiwo pſchihěrazej agitaziji kommuniſtiſkich elementow wuprajiło.

Krótke politiske powěſće

Cźažopiſ „Kladderadatſch“ je ſo na dwě njedźeli ſakłał, dokelž je we ſwojim 33. cźiſłe 12. auguſta 1934 wukrajneho ſtatneho wjednika wuſměſchował.

W ſakrocźenju pſchećiwo awſtriſkemu landbundej ſu někto też měſtnoprezidenta hornjoawſtriſkeje ratarſkeje komory Feitzlmayra ſajeli a do Welſkeho wokrejſneho ſajtwa wotwjedli. Feitzlmayr je tutej organiſaziji landbund ſaſtupowałſe.

Italiſki wupołanc Preciosi we Winje pſchepoda pjatk awſtriſkemu ſwjatkowemu miniſtrej ſa ſozialne ſarjadnistwo Neuſtädter-Stürmerej inſignie wulkotſchiſka „Italiſkeje króny“, kiž je italiſki kral jemu ſpoſčił.

Franzoſiſke manevry ſ ćeładkami ſu ſo pjatk ſkónčiłe. Wojeſcy wězywuſtojni maju ſa jara cźeſko, wulkomješto kaž Paris ſ dźěnſtniſchimi techniſkimi ſrědkami pſchećiwo nadpadam ſ powětra wuſpěſchnje ſakłaćź.

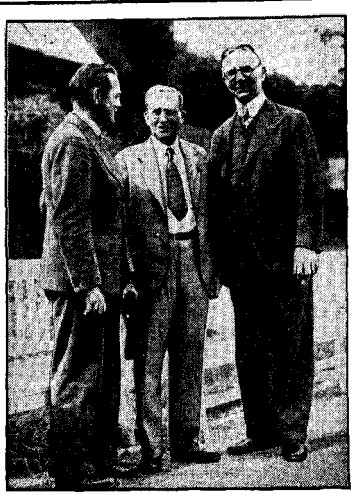

Preſident němſkoſtatneje banki dr. Schacht w Eiſſenſkich kupjelach.

Tam wón pſched mjeſynarodnej konferenzu ſa agrarne wobſomoſće ſwoju wulku rěcź wo praſchenjach mjeſynarodneho dołha a kredita rěcźeſche. Wot Lěrizyn k prawizy: Profeſor Zörner pſchi ratarſkej wyſokej ſchuli w Darlinje; profeſor Warren ſe Sjednoćenych ſtatow; blíſki ſobuźěłacźer preſidenta Roſeveltа; preſident němſkoſtatneje banki dr. Schacht.

Dyrbi ſo dźěło w Zemicanskich ſkałach zaſtaliś?

Pod pſchedſydnjowm hamtſkeho hejtmana dr. Sieberta je wokrejſny wuſkerk Budyſkeho hamtſkeho hejtmanſtwa wuradowałował. Přeni krótć je ſo pſchi pohźadźenju wokrejſkowy wjednik nazionalſozialiſtiſkeje ſtrony Martin wobhladał Hamtſki hejtman wo bjeſdźěłoſći we wokrejſu rozprawjeſche.

Liczba njeſaſtupjerjow je nałhwilnje po ſkónčenju nuſowych dźěłow mało pſchiběrała, ſ 3625 na 4008, po taſtim wo 10,6 procentow. Wokrejſ nětkole w Saſtſej na 16. měſnje ſteji. Po'ſoženje ćužiſkeje kamjenjowje induſtrije je ſo nałhwilnje pohubjeniſchilo. Dyrbimy ſo bojeć, ſo **ſo dźěło w Semicźanſtich ſtatach ſaſtaji,** hdyž ſo nałopjeri na material bórſy njewotbudźe. Dr. Sievert je knježeŕſtwo wo pomoc proſył. Tola hałe po wudaću noweho ſakonja wo ſrjadowanju twarjenja dróhow ſmědża ſo nowe ſrědki ſa wobſtaranje dźěła w kamjenjowej induſtriji wocźakaćź.

Wokrejſ je ſebi wotmyſlił, nowe dźěło wobſtaraćź, njeměrjo na drobnik (drobnuſchke kanuſchći) ſa drohi je 170 000 hřiwnami khoſtow, w ſymſkim połěcźe, połěpſchenje hatow ſa ſchkitanje pſche wokrejſ w gmejnach ſ 90 000 hřiwnami wudawkowa a ſprawjenje rěkow ſ hromadź 81 700 dźěłowymi dnjemi. Tałſilna induſtrija we wokrejſu ma dale doſcź dźěła.

Dawki němſkeho gmejniſkeho ſjeſda ſu ſo ſa wokrejſ po nowym wobliczenju wobydlerſkeje liczby ſa 1934 ſ 550 na 1110 hřiwnow powjeſchiła. Měſtny ſakoń ſo pſchija, po kotrymž ma ſo wjeſ Kožarńa ſ Nowej Wſu ſjednoćeć. Wjeſnjanoſtowe a jeho ſaſtupjerjowe ſaſtojnſtwo je ſo pſchihłoſowało.

Ze Serbow

W **Budyſchinje**, 1. ſeptembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Na kóždeho čakaju bozowe lěta.

Přiſłowo.

— **We wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 742, hygrometer plus 3, najwyſchſcha temperatura we dnjo plus 17. — Dźeńſa rano we 8 hodź. barometer 733, hygrometer minus 3, najniſchſa temperatura plus 12. — **Wuhladу na njepſcheměnjenje wjedra.** — Hiſchće nižina na wjedro w Němſkej ſkutkuje. **Wětry ſ lodoweho morja** ſu powětr žylnje wuſtudźiłe. Po zyłym kraju je ſo wjele deſcźa naſchło a ſemja je ſo napika. W poſledních hodźinach ſu někotre wuběrki połnoźneje nižiny naſche **ſtrony** pſchećahnyłe. **Nětko pak** ſo ſda, ſo ſu **nimale wſchitke nimo. Tehodła budźe** wjedro ſaſo trochu wobſtajniſche. — **Jutſje njedźelu** ſtóncźko 5,13 hodź. ſtłada**ja** a **ſo** 6,45 hodź. khowa. Měſačk ſtłada**ja** jutſje wjeczor 10,57 hodź. a khowa **ſo** popołdnju 3,47 hodź.

— **Wuhlady na wjedro ſa jutſiſchu njedźelu: Hiſchće khětro khłodne wjedro, tola ſo ſaſo wucźahuje.**

*

— **W Budyſkim měſchćanſkim muſeju** wotměwa ſo wot 2. hačź do 30. ſeptembra wuſtajenja akwarelow a krjeſbow „Swěrzata a krajina“. To je woſebita wuſtajenja Korle Wolfa-Mnichowſkeho (ſchulerja Franza ſe Stuka). Wuſtajenja je ſo w grafiſkim kabinecźe měſchćanſkeho muſeja pſchihotowała.

Wumieńkaf

Sa lud ſpiſał dr. P f u l.

(Pokračowanje.)

S c h e ſ t y ſ t a w.

Wo khoroſći naſchej ſtaraj wjeſe njeſhoniſchtaj. Marja w ſwojej ſprózniwoſći hušto ſortowałſche: „Ja k tamu khwile ninam.“ Ale jejne mozy hładajy woteběrachu. Jako bě naſtupny ſwoje dźěćatka poſlědni raz domoj pósłała, rjekny: „Michale, mi ſo ſda, prjedy hačź je ſaſo ſhromadźu, mje Bóh k ſwojim a mojim dźěćom ſhromadźi.“ Michał dźeſche: „Sčy dha ſ tym ſpokojom, Marja?“ Wona wotmołwi: „Haj, nano.“ — Tak ſo też ſta. Po krótkim khorołoju wona w adventſkim cźaſu w krutej wězy ſtroſchtnje wuſny.

Michał ſwojim pſchećeľam, kotřiž jeho troſchtowachu, prajeſche: „Wot cźaſa ſem, ſo je nasch Sbójnik ſ njebjeſ na ſemju pſchiſchoł, je też dobry puć wot ſemje do njebjeſ. Njech mi mój Knjes někto tola też pſches měru dołho cźakacź njeda. Tola jeho wola ſo ſtań.“

Jako wudowja wothładowałſche jeho Marhata. Wona chžyſche to ſarunaćź, ſchtož běſche nětko njepraweho na nim cźiniła. Khětrje ja ſebi kłuczź k jeho khěži wudźěłaćź. Njech bě njedźo kaſſetkuli, prjedy hačź wón rano ſtany, bě jemu wona ſiwu ſatepiła a kóſej do róle ſtajiła. Dźeń wote dnja ſo ſwěrnu ſa njeho ſtaraſche. Wón žyłe w ſwojim ſnuczennym maſchnju woſta.

Wot jeho ſonnjeje ſmjerće kóždu nóz žyn jeneho ſ jeho ſtarſych młóčźkom pola njeho lěhaſche, ſo by Michał někoho měł, byli nahle ſkhoril.

Jeho wjerczorne ſhromadźiny ſo wotnuměwachu kaž prjedy. Kuſchoje zanu ſymnu nimale tak lube a wutrobne bźe njeběchu kaž někto. Marhata bě tam ſ hoſpoſu a jejny muž měſejſche khwalobleſcź a dobre ſwědomje pſched Michałom a pſched wopytowarjemi.

Jako pak ſo lěcźo wróćił, ſeźini Michał ſwój wotkaſ (Teſtament). Wón chžyſche ſwoje małe wobſtejeńſtwo po ſwojim ſpodobanju pſchepoſtajiś; dołoży pſcheľeľo ſo pjedyrbjachu we nje wračźiś. Khěžu a ſahrodu a dwanaćze kórzow pola ſwojeje wón widowje wjeſnjeho wuczerja. Ta pak dyrbjeſche ſa to, kaž prjedy jeho njeboh žona, małe dźěćći wot prěnjeje hapreje hačź do Měrcźina wokoło běhje ſhromadźeć a je w Božim ſłowje, kaž móża jo dźěćći ſapſchijeć a w kſcheſćijanſkich počźinkach roſwucźowaś. — Njeběſche-li pak wó wěſty wuczeńſka wudowa, dha měſeſche knjes duchowny druhu cźiſtu, pobožnu, verjeroſwuczenu žonu wuſwoliś, kotraž ſa cźaſ ſwojeje ſłužby khěža, ſahrodu a pola jako mjeſa dóſta. — Dwaj lórzaj wotkaſa wón Handrijowemu najmłódſchemu ſynej, kotryž bě, jako jeho mótr, Michał ſchćeny, ſo by mjeno w ſwójbje woſtało. — Po kórzu dóſtachu jeho ſtari młóčźgy, a ſchtož bě hiſchće ſbytkne, poſtaji wón ſa pomoc pjeczóch kóždy raz naſtarſchich młóčźkow wo wěſty. Duchownje, wuczeŕ a ſcholta mějachu jich wuſwolićź, dyrbjachu pak ſwěrnu ſa nuſjemi kſcheſćijanſkeho žiwjenja hładaćź. — Tři ſta toleri, kotrež bě jedyn ſe ſuboſtwa wot njeho na kubło pożćźił, wotkaſa Michał wjeſnej knihjowni. Dań ſ tutych pjenjez dyrbjeſche ſo po jeho ſmjerći k kupowanju nowych dobrych knihi nałožowaćź, ſo bychu wjeczorne ſkhadźowanja wo wěſty traſe a ludźo ſo w luboſći a nałožbźitoſći wudokonjeli. —

Tak běſche Michał ſwonkownje hotowy. Kak pak ſo ſnutſkownje hotowaſche, to cźi, luby cźitarjo, njemóžu tak lohko roſpowědaćź. Jenoź to wěm, ſo žebje ſamehu ſyłe ſwojemu Knjeſej a Sbójnikej pſcheporuczi a ſo jemu wſchědnje ſnowa pſcheporuczeſche. So chžyſche tón jeho rad měcź, hiſchće radſcho, hač hudźi młóčźgy jeho polo, to wón wědźeſche; pſchetoź naſch Sbójnik wſchitkim ſebi kaſa, kiž ſu ſprózni a wobcźejeni. S tajkimi kraſnymi darami ſo jemu jeho ſchpatny dar wotruna, to wón cźujeſche; pſchetoź měr Boži a Knjeſowa dobrocźinoſć ſo pſchecźiwiſchu w jeho wutrobje pſchiſłuſeſche. Wón wo hórkoſći njeſhoni, kotraž mnohich ſtarych potrjechnje, ſo jich pod wobcźežnej ſtarobu a na khorołoju ſaczuwanje njeběſeſche luboſće wopuſchcźa. — Ryćź Michał w lěcźe wjazy njemóžeſche, khodźeſche pak tola pomału hušto won na polo, wobhładowaſche ſebi Božе žohnowanje a wjeſeleſche ſo na ſprózniwych ludźoch. Ale w ſahrodźe hiſchće wſchědnje nješchto cźiniłoj poſtpotowaſche.

Skónc oktobra pak wjazy njeběſeſche. Wón ſe ſjuwy njemóžeſche. Naſtóle ſydaſche w dźědowym ſtólcu, bibliju a Arndtowe „Wěrne kſchećeſćijanſtwo“ pſched ſobu. Staſi pſchećeľeſo jeho njewopuſchćiſchu; kóždy dźeń k njemu khodźachu. Woni jeho pokjachu: „Michale, po Měrcźinje budźemy ſo ſaſo pola tebje ſhromadźeć; ty hiſchće pola naſ woſtaneſch.“ Wón pak jim wotmołwi: „Laſtojźki ſo horkach na tſeſche ſhromadźiła a ja ſłyſchu, kak ſwój dróhowanſki ſpěw wukna; wone chžeła prjeć. A hdyž tam te wotrěnu, potom rjad pſchińdźe na tebo delka. Ale mój kraj je lěpſchi, hač jich ſtrona. Wón ani ſtóncza ani měſaza njetrjeba; kraſnoſć Boża jón roſſajtnja, a jeho ſwěza je Jejnjo Boje. Mje tam tak cźehnje, ſo wěrju, ſo Bóh Knjeſ mi bórſy kſchidła ſpoſčźi, ſo k njebjeſkej domiſnje poſběhnyć.“

Wón jim druhdy też wotłaľny kěrluſch pſchedcźitowaſche, kotryž ſi ſebi wuſwolił:

Wjeſel ſo, o moja duſcho,
Saponm ivſcheje ſtyſkroſcźe,
Dokelž Khryſtuſ, kaž ſo ſłuſcha,
Woła cźe ſ teji ſakoſcźe,
S teho ſwětnoh hubjenſtwa
Pósładźeſch ty do wjeſela,
Kiž tu nichtó njepóſnaje,
A tam do wěcźnoſće traje.

Ja ſym wokał mondyo a w nozy
K Bohu, moj'mu Knjeſowi,
Kiž ma wſchitko w ſwojej mozy,
So by ſ nuſy pomhał mi,
Kaž tón, kiž je na dróhach,
Sſebi žada po domach,
Tak ſym hušto žadał ſebi,
So bych ſkoro pſchijſchoł k lebi.

Pſchetoź kaž te róże ſteja
Mjes wótrymi cźernjemi,
Tak też ſchćeſćijenjo chodźa
W hubjenſtwje a ſtrachoſći,
Kaž te mórſke žołtny du,
A te wětry ſtorkaju,
Tak je tudy na tym ſwěcźe
Luty njeměr w kóždym lěcźe.

(Pokračowanje ſcźěhuje.)

Z wozjewjenjow Budyskeje wotnožki nacional-socialistiskeje strony

Rěčne hodźiny městneho skupinoweho wjednika.

Dla krajneho stronineho sjedła dyrbja rěčne hodźiny městneho skupinoweho wjednika Mücke pondźelu 3. a 10. septembra wupadnyć. Pischipóstkane pischeprošenja wjazy njeplaca a so snowa wupósćelu. Prošymy, to na wědomje wsaćz.

Městna skupina NSDAP.

podp. Helmut Mücke, městny skupin. wjednik.

— **Dostawarjam wojerskeje renty.** Sakładne wotrěći sa potuńschenu domjazu margarinu a staćneho potuńscheńskeho wuhnědźenja za jedźny tuk na mježazaj september a oktober 1934 wudawaju wójnjkim cźejskrajnjenym a wojerskim sawoštajenym schtwórtk 6. septembra 1934 jenoj popołdnju wot ½3 hacź do 4 hodź. w Sejmowni delekach. Dalokoź maju cźi, kotśij maju prawo dostaćz, žołte wupokazne kharty sa pschirażnu rentu we wobdźelenstwje, maju so tute na kóždy pad zobuwschinjescź.

— **Budyske haptyki** su wschědne dny hacź do 7 hodź. wjeczor wotewrjene, njedźelu pak samknjene. Nóżnu kupżbu na njedźelu wotewrjene ma jenoź jena haptyka s mježazym wotmènjenjom. W septembrje je to Dwórnischcźowa haptyka na Bismarckowej dróży.

— **Lěkarśku njedźelsku słužbu sa Wósport Bukezy** smjeje njedźelu 2. septembra 1934 knjes praktiski lěkaŕ G. Obenaus we Wósporcu, telefon Wósport 252.

— **Pschichodne darmotne radźenje** sa zjabonwjelnych, na padawu khorosći cźerpjazych a duchakhorych wobydlerjow města Budyschina wotmeje so źiwjedu 5. septembra wot 11 do 12 hodź. w měšćańskej khorowni, w nowowarje sa smutkownje khorosće, w cźakarni cźisło 21.

— **Dźenźnische wiki.** Butra 75 pf., jeja 7—8 pf., twaroh 20—25 pf., kórki 7—10 pf., žołatej 5 pf., zlowki 10—12 pf., hydrojtny kał 5—25 pf., morchej 12 pf., zybla 15 pf., pruśnizy 30—35 pf., brźěki 40 pf., huny 15—20 pf., kicźowe wino 20—30 pf., běrny, 10 puntow 50—55 pf., hriby, kurjatka 50 pf., prawaki 35 pf.

S **Budestez.** (Stawnifke powěsće.) Mandźelstwo pschipowědźichu: Mark Ewald Hoffmann, kamjenjecźišćerjej ſ Budestez-Raschowa ſ Hanu Lindu Ernu Baumannej, fabrikiſkej dźěłacźerku ſ Budestez-Raschowa. — Makź Gerhard Bitterlich, murjeć ſ Wuhańcźiz ſ Cźiu Friedu Domschkej, fabrikiſkej dźěłacźerku ſ Mnišchonza. — Do mandźelſtwa stupichu: Hans Ota Erich Tille, wobſthodny puczowazy ſ Budyschina, ſ Bertu Margaretu Kschižankez, domjazej dźowku ſ Budestez-Hajniz. — Makź Rudolf Thomas, pjekaŕſki miſchtr ſ Wjernarjez, ſ Bertu Petrichez, domjazej dźowku ſ Budestez. — Narodźili su ſo: Korli Wilhelmej Ludwigej Warnezy, wiſtowarjej jěſdnych kołow, ſ Hornjeje Hórki, dźowcźiczka. — Bjarnatej Gottſteinej, inſtalaterej ſ Budestez, dźowcźiczka. — Arnoſchtej Oswaldej Förſterej, maſchinſkemu pomocznikej, ſ Hornjeje Hórki, dźowcźiczka. — Fryzej Albertej Halgaſchej, kamjenjecźeſarjej ſ Budestez, ſynk. — Wumrěłej ſtej: Johanna Karolina Probſtowa rodź. Gartenez, inwalidna rentnarka ſ Budeſtez-Raſchowa. — Johanna Karolina Gědanowa rodź. Pětkez ſ Budeſtez.

S **Malešhez.** Sſrjedu wjeczor ſo ſobuſtawy Maleſchanſko-Kluſnicźanſkeho wot ſwodawneho ſwjaſka w Sendźiz hoſcźenju ſeidźechu. W ſhromadźiſnje knjeſerſtwowy radźićel ſe Schönberg hamtſke hejtmanſtwo a twarſki direktor Schütze dróhowy a wodowy twarſki hamt ſa ſtupowałoſe. Też wokrjeſnny wjednik Martin bě ſhromadźiſnu wotpſak. Jednałoſe ſo wo to, ſo by ſo twar wodowoda dale finanzowaŕ. Twarſki direktor Schütze wo poſkednim powjeſtſchazym twarje roſprawjeſche a na jadźenki pokaſa, kotrejž su ſo pokaſale a kotrejž su ſo nětko woſtſtronile. Saſtupjeŕ hamtſkeho hejtmanſtwa, knjeſerſtwowy radźićel ſe Schönberg, ſadaſche, ſo bychu ſobuſtawy ſwoje winowatoſeje dopjelnile. Wěrićelſtwo budźa dyrbjeć dźěł ſwojich ſadanjow popuſchćiću, tak ſo budźe móżno, wodowy dawk ſnižiś. W ſtudowanym roſtrěſenju ſo wo prjedawſchim twarje a wo wſchelakich njedoſtatkach nuprajchu. Wokrjeſnny wjednik tehorunja wulke ſmyſli roſpominaſche, kotrejž běchu ſo pod prjedawſchim knjeſerſtwom ſtałe. Nětčiſchke knjeſerſtwo ma wolu, je woſtſtroniś. Wón žłuźi, ſo chże ſo pola pſchiſłuſchneho miniſterſtwa prózowaćz, ſo by knjeſerſtwo ſa wodowodowy twar pjenježnu pomoz pſchiſłuſholiko.

S **Bukez.** Tudomny ſandarm je dundaka ſajal, kotryž bě po zyſej Němſkej wokolo cźahaŕ. Jeho draſtu pſchepytajo, knihi namaka, kotrejž bě ſ hoſpody wandrakow w Oldenburgu kradnył. Też druhe wězy, kotrejž měſeſche zuſu pſchi ſebi, bě na wſchelakich měſtnach ſobukałaŕ.

S **Lejna** pola Bukez. Jźdne koło, kotrejž bě ſo tele dny jenemu Lubijſkemu hribyſběŕarjej wotrjedło, je ſo ſchtwórtk w kěſkach jkhowane namakało. Wono je ſo jeho mějeſcźelej wróćiło.

S **Wujesda** pola Bukez. Schtwórtk popołdnju nad Bukeclanſkimi ſtrouami ſyłne njewjedro cźehnjeſche. We Wujeſdźe błyſk do hródźe kubleŕja Mućinka dyrì, kotryž njeſe pſchipadnje doma. Na pſzowej ſtbi bě ſo ſ błyſkom ſchpundowanje ſapałiło. S raſnym ſakrocźenjom Wuieſdźanſkeje wohnjowoje wobory a wjeſnjaſe-noſty Natuſcha ſo wohnjej ſadźiva, ſo dale roſcźeŕjeź. Woheń ſo podujźy, prjedy hacź bě ſo na hromadu piźy wupſcheſtreŕ, kotraž na tubi leźeſche.

S **Njesnarow.** S wokſkéźe tudomneho hoſcźenja ze ſo jéſdne koło wobydleŕcej Schlizzy w Jaworniſkej ſłuſchaze, kradło. Wono ma ſnamiſu fabriki „Seidela a Naumanna". Se **Stróže** pola Wulkich Sdźarow. Paduſchſtwo na tudomnych polach a ſahrodach je tak pſchibérało, ſo ſu wobſkedźerjo nuſowani, ſwoje pola a ſahrody ſtrażowaćz. Jeneho muſłeſkeho, kotryž bě pakoleźeſche, ſu ſaſkapili. Hdyž chyſche wobſkedźeć jeho mjeno ſwěźćiſć, jenu paduch ſ nožom hroźeſche. Paduchowe mjeno pak ſu jhoniłi a jo wyſchnoſći wojſewili.

S **Luha.** W poſledźenju Luhowſkeje dobrowólneje wohnjoweje woboty hejtman dr. Scholta na ſemrětkeho twarſcha Cźéžku ſpominaſche, kotryž je jedyn ſ najſtarſchich ſobuſtawow wohnjoweje woboty był. Wón je 20 lět ſapiſkarſke ſaſtojnſtwo je žadnej ſwěru ſaſtawał a jeho nadrobne roſprawy budźa hiſchcźe w dobrym wopomnjecźu towarſchow. Teź jako ſamitelnik je towarſch Cźéžka towarſtwu ſtinje ſłużił. Jeho wopomnjeće ſo ſ poſtanjenjom ſe ſydłow a mjeńſchenja mjeſcźanu poczeſći. Sa nahkwineho ſapiſowarja dotalneho poſkadnika Wrobła wuſwolichu. Hermann Graf nahkwilnje poſkadnju pſchewza. Hdyž bě ſo pſchinoſchkowe praſchenje roſprajito, towarſch Henka wo tydźenju wohnjowneho ſchkita roſprawjeſche, kotryž ſmjeje ſo w ſeptembrje.

S **Wojerez.** W poſledźnim cźaſu ſu we Wojerezach woſpjet jédne koła kradnyli. Tak ſu ſo pola tudomneho wokrjejneho wjednińſtwa nazionalſozialiſtiſkeje ſtrony ja nětotre dny dwě muſażej koſe ſ dróhi a ſuſjage koło ſanto ſ dwora kradle. W pređńſchim padźe běſchtej kole, kotrejž ſtej ſo wotwjedźej, hiſchcźe zyle dobrej, město kotrejž běſchtej ſo zyle njekhmanej koſe ſawoſtaſtej.

S **Wojerez.** Pjatk 7. ſeptembra 1934 ſmjeje ſo pſchi Allejſtim-hacźe we Wojerezach prěni kŕóć wobhładanja ſrěbjatow, ſ kotrejž je mytowanje ſjednoćene. Wotſkadźene ſrěbjata, jenoletnjeh, jenoletne, dwělětne a tſiſtne kobliczki móża ſo pſchedſtajaćz. Kobłaze wopiſzma dyrbja ſo kobu pſchinjeſcź. Pſchcźe ſo teź, ſo bychu ſo ſrěbcźe ſrěbjata pſchedwjedźe. Mytowanje ſo w 10 hodźinach dopołdnja ſapoczńe. Tale prěnja wobhładanja ſrěbjatow ma roſſudźazu waźnoſcź za dalſche roſwicźe plahowanja koni we wokrjejsu. Tehodła je nuſne, ſo ſo w ſajimje plahowarjow koni prawje wjele ſrěbjatow na wobhładanju pſchinjedźe. Po mytowanju budźe ½1 hodźiny w „Skotym lawje" ſhromadźiſna konjeplahowazeho towaŕſtwa ſa Wojerowſki wokrjeh, do kotrejež ſjmdźa hoſcźo ſwobodnje pſchikhadźeći.

S **Wochoz.** Lětuſche napſchemoſtſelenje Wochožańſkeho tiſlzwiſkeho towaŕſtwa měſeſche ſkédowazu wuſpěch: Wiſcho hromadźe ſo 1210 ko'ow dozpi. Pſchi tym wutiſkłachu: Willi Aſch 260 kołow, Jan Kundro 255 kołow, Robert Petrik 248 kołow, Gujtaw Petrik 240 kołow, Guſtav Belko 207 kołow.

Z **Pančic.** Skludna laſtojčka, wo kotrejž w ſwojim cźaſu piſachmy, bě ſo dléši cźas zhubiła. Tuž ſej domjacy myſlachu, zo je ze ſwojimi ſotrami k juhu cźahnyła. Tola dóſtachu ju w zaſłych dnjach naſpjet. Wot dołheho wuléta je najſkérje mućna była a ſydny ſo na brjóh réki. Tam ju dźéći nadeńdźechu, kotrymž ſo hjez ſtracha popadnyć da. Dachu ju do bliźſcho ſtatoka. Hukło pozdźiſo ſo wukopa, zo ſo wo łaſtojčku jedna, kiž je hižo tydźenje dołho ſo pola J. zasydliła a ſo tam kaž doma cźuješe. Hdyž Miklawš w cźaſym domje po nju pſchińdźe, powita jeho z wjeſołym „pip, pip". Nětko je zaſy doma a léta we jſtwi a domjacy liča z tym, zo tu cyłu zymu woſtanje. Je ſo hižo na pſemeńenju pjeu zwućiła. Muchi, jeje wšédna jédź, pčeńnaju dźeń a bóle žadniſe być. Tajku pſikhilenoſć łaſtojčki, — jedna ſo tu wo dymowku (Rauchſchwalbe) — ſóźka hdy nadeńdźeš. Domjacy pak ju teź pſikładnje wobhładuja a zaſtaraja.

Cyrkwinske powěsće

14. njedźela po ſwj. Trojizy, 2. pěźnjenza 1934.

S **Budyſchina.** (Tekſt za pređowanje: Fil. 3, 12—16). W Pětrowſkej zyrkwi ſmjeje farař lic. Ludwig rano ½7 hodź. ſpowědź a Boże wotkazanje; ½8 hodź. ſmjeje farař lic. Ludwig kemſchenje ſ ſpocźatkej paćerſkeje wucźby (chór inquilinow ſpěwa). Pſchip. w 12 hodź. ſup. Berg pređuje. Pop. w 3 hodź. ma farař Große ſchćenjenja. — W Marijnej a Marcźinej zyrkwi dop w 9 hodź. ſup. Berg pređuje. Pop. w 4 hodź. młodźińſke kemſchenje ſa paćerſke dźěći a jich pſchiwuſnych. — W Tuchoŕſkej zyrkwi ſmjeje farař Große wjeczor w 6 hodź. wjerzornu nutrnoſć. — Sdźerka ſa evangeliſazyju w ſłubjenym kraju.

Sſrjedu 5. ſeptembra 1934 ſapoczńje ſo paćerſka wucźba.

Sup. Berg pop. w 3 hodź. we wyſchiſchej realzy (hólzy a holzy hromadźe).

Farař Schneider pop. ½3 hodź. ſa holzy, pop. ½5 hodź. ſa hólzow w Lutherſkej ſchuli (w kombinazińſkej ſtwje).

Farař Große pop. ½3 hodź. w Peſtalozziſkej ſchuli w ſpěwarni (hólzy a holzy hromadźe).

Farař Siegemund pop. w 3 hodź. w evang. towaŕſchowni na Hornjecźerſkej haźy 23 (hólzy a holzy hromadźe).

Farař Paul pop. w 3 hodź. ſa hólzow, pop. ¾5 hodź. ſa holzy w Lutherſkej ſchuli.

Farař lic. theol. Ludwig pop. w 3 hodź. w Leſſingowej ſchuli (hólzy a holzy hromadźe).

*

S **Hornjeho Wujesda.** Rano we 8 hodź. němſke pređowanje, dop. ½10 hodź. rozwuczowanje paćerſkich dźěći.

S **Hrodźiſchcźa.** Rano w 7 hodź. němſka ſpowědź, we 8 hodź. němſke a dop. ½10 hodź. ſerbſke kemſchenje, ſdobom ſ ſpocźatkej paćerſkeje wucźby. Krajnozyrkwinſka ſbérka ſa evangeliſazyju w ſłubjenym kraju. Dop. ¾11 hodź. dźěćiſkemſchenje, pop. w 3 hodź.

S **Huſti.** Dop. ½9 hodź. ſo pređowanje cźita, pop. w 3 hodź. ſchćenjenja.

S **Wjeleczina.** Rano we 8 hodź. němſka ſpowědź, dop. w 9 hodź. němſke kemſchenje (ſdobom ſ ſpocźatkej paćerſkeje wucźby). Sbérka ſa evangeliſazyju w ſłubjenym kraju. Dop. ½11 hodź. dźěćiſkemſchenje, pop. w 3 hodź. ſchćenjenja.

S **Wojerez.** Rano w 7 hodź. němſka ſpowědź, duchowny na wotp. Unger; dop. w 9 hodź. němſke kemſchenje, farſki vikar Hamann; ½11 hodź. ſerbſke kemſchenje, vikar Krótźin; ſerbſka ſpowědź, duchowny na wotp. Unger; pſchip. w 12 hodź. ſerbſke a pop. w 2 hodź. němſke ſchćenjenja, duchowny na wotp. Unger.

S **Wulkich Sdźarow.** Dop. ½9 hodź. ſerbſke, ¾10 hodź. němſke kemſchenje a ¾11 hodź. dźěćiſkemſchenje we Wulkich Sdźarach.

Budyske stawniske powěsće

ſ dnja 30. augusta 1934.

Narodźiłej ſtej ſo: Hermannej Kurtej Harnappej, ſarjadniſtwowemu praktikantej, dźowcźiczka. — Njemandźelſka dźowcźiczka.

Wumrěł: Pawoł Ewald Strjela, hłubokotowaŕſki dźěłaćerjej w Budeſtezach, 45 lět.

Mandźelſtwo pſchipowědźichu: Bruno Korla Gebhardt, twarſki techniker w Sporjelzu, ſ Elbu Hanu Hilzu Henckłez, domjazej dźowku w Budyſchinje. — Hans Richard Pawoł Schellin, ſtatnje pruhowany kulturnotwarſki techniker w Kamjenzu, ſ Hildegartu Katu Lubiźez, kenzlijowej pſchiſłuſhanjenzu w Budyſchinje.

Radio

Njedźelu, 2. ſeptembra ſłuſchimy:

Königswuſterhauſen: Nimo ſnateho njedźelſkeho programa: 6,15 konzert ſ Hamburgſkeho pſchiſtawa. 8 ſa ratarjow. 11,30 Bachowa kantata. 12,10 pſchipołdniſchi konzert. 15 ſa wjeſny lud. 20 wjeſołe łuſti ſ němſkich operow.

Lipſk: Nimo ſnateho njedźelſkeho programa: 6,15 konzert ſ Hamburgſkeho pſchiſtawa. 8,30 hyrglowy konzert. 9 raniſka ſwjatoczńoſć. 11,30 Bachowa kantata. 12 naměſtna hudźba. 13 pſchipołdniſchi konzert. 15,30 tańcźele. 20 Engelbert Humperdinck.

Hiſchcźe wažne ſ njedźelſkeho programa: Königsberg: 20 operetta „Lohka kavallerija". Frankfurt: 20 němſki operowy konzert. Stuttgart: 20 ſabawny konzert. Mnichow: 20 Richard a Siegfried Wagner. Warſchawa: 19,15 lohka hudźba. Praha: 16 wojeńſki konzert.

Pondźelu, 3. ſeptembra ſłuſchimy:

Königswuſterhauſen: Nimo ſnateho wčěhneho programa: 6,20 raniſki konzert. 12 pſchipołdniſchi konzert. 13 tańcźele. 17,30 ſa němſku młodźinu. 17,50 němſka domjaza hudźba. 20,15 němſke ludowe ſpěwy.

Lipſk: Nimo ſnateho wſchědneho programa: 6,25 raniſki konzert. 11 tańcźele. 11,45 ſa burow. 13,10 tańcźele. 16 konzert Jana Strauża. 18,20 pišana ludowa hudźba. 20,10 ſabawny konzert.

Hiſchcźe wažne ſ dnjowneho programa: Hamburg: 20,10 delnjoſakſka pſchaſa. 21 opera „Jank a Hanka". Mróſtſław: 19 ſabawny konzert. Mnichow: 19 dujerſka hudźba. Min: 19 opera „Aida". Warſchawa: 21,15 orcheſterſki konzert.

Najnowiše z cyłeho ſwěta

*** Njejmèrnje ſyłny ſlimt ſo pjatk wjeczor nad Winom roſpuſchcźi. Sdobom ſyłne njewjedro ſakhadźeſche. Na Nahej horje błyſk dwěmu muſow ſaraſy a jenoho muża a žonu cźežko ſrani.**

*** Wobnjowe wobory w Campani w Argentiniſkej ſo dotal podarmo prózowachu, njejmèrny woheń ſaleć. Woheń ſo bóle a bóle roſcźeŕja. 14 tankow, kiž běſche woheń ſwoprědźa pſchelutowaŕ, je nětko teworunja roſbuchło, ſo je ſo nětko dožnja 40 petrolejowych tankow ſnicźiło. 3000 wohnjowych woboruikow, wjele pomocznego muſtſtwa a wjeſchina wobydleŕſtwa ſo ſadwelujo prózuje, woheń ſoſtajiś. Sſ kóždej hodźinu pak radźiſa wotebéra, ſo budźa město Campanja, kiž ma 15 000 wobydleŕjow, pſched doſcźnym ſnicźenjem wuthewaczi móż. Dotal ſu 20 morwych naliczili, tola ſo boja, ſo hiſchcźe wjazy cźełow pod twarſenjemi leži, kiž ſo pala. Wobydleŕſtwo, kiž je ſo jenoź mużnje ſdaleńe wuthewało, ſyma a hłód hreſzłej. Pſchimowowanje zrobi je jara wobcźežne, dokeż ſu ſo żelesniſke kolije ſ horzotu ſeſchtrèle.**

Hamtske woziewjenje z Budyšina.

Am 4. September 1934 findet eine Zählung der Schweine und in der Zeit vom 1. Juni bis 31. August 1934 vorgenommenen nichtbeſchaupflichtigen Hausſchlachtungen von ſaugenden Ferkeln durch Umfrage ſtatt. Mit dieſer Zählung iſt eine Ermittelung der in den letzten drei Monaten geborenen Kälber verbunden, um auf dieſe Weiſe Unterlagen über Schwankungen in der Milchanlieferung zu gewinnen, die durch die verſchiedene jahreszeitliche Verteilung der Kälbergeburten veranlaßt werden. Die in der genannten Zeit ſchon abgeſchlachteten Kälber ſind daher mitzuzählen. Die am 4. September 1934 noch nicht gezählten Schweine, Hausſchlachtungen und Abkalbungen ſind ſofort in der Polizeihauptwache, Hauptmarkt 1, zu melden. Da die Zählung nur ſtatiſtiſchen Zwecken dient, werden alle Viehhalter angewieſen, den mit der Zählung Beauftragten alle erforderlichen Auskünfte zu erteilen. Wer vorſätzlich eine Anzeige nicht erſtattet oder wiſſentlich unrichtige oder unvollſtändige Angaben macht, wird beſtraft

Bautzen, am 31. 8. 1934. **Stadtrat, Polizeiamt.**

Skótne wiki w Njeswačidle

srjedu 5. ſeptembra 1934 Gmejnska rada

Towaŕſtwowski powěſtnik.

Bukezy. Sſerbſke towaŕſtwo. Wobdźělimy ſo pſchichodnu njedźelu 2. pózńjenza na ſwjedźenju tśělerſkeho towaŕſtwa. Sſhromadźimy ſo ſ khorhoju poł. ½2 hodź. na farje. Pſchedſtyda.

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Duchman, za lokalny dźeł a přiłopk Marko Smolek a za nawěſtki dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a čišći dr. J. Cyž w Budyšinje.

D. A. VII. 1934: 2120.

Lutowanje twori pjenjezy – Pjenjezy wobstaraju dźĕło!

Přinjesće tohodla wšĕ nalutowanki, tež najsnadniše, k Wašemu domjacemu pjenježnemu wustawej

Syroćina wĕstosć

Nalutowańja města Budyšina

Žitne wiki

Fotowe . . . . . projekcijowe . . powjetšeńske . . domjace kinowe

aparaty

a wšĕ wĕcy za amatĕrske fotografowanje

FOTOWY DOM

Richarda Hutha

mĕjićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy 18

Wuwiwanje filmow a platow kaž tež wotćahi wĕcywustojnje a najspĕšniše

---

W najwjetšim wubjerku móžemy

nazymske nowosće

w hotowych drastach za žony, mužskich a dźĕći w znatej dobrej kajkosći wosebje tunjo poskićeć.

Tež sylniše knjenje a knježa namakaju pola nas derjesedźace drasty. — — Přińdźće njenućeni k nakupej naš skład wobhladać.

KONFEKCIJOWY DOM

Hellwig & Schönbohm

na Bohatej hasy 19

Lehmannec kofejownja

w Budyšinje na Serbskej hasy

Woblubjena koncertna kofejownja

Najlĕpše konditorske twory: Torty, lodowe jĕdźe, sadowy tykanc, štomowy tykanc

Skazańki za swjatočnosće najkedźbniše wobstaramy

Puć hač k Hrodowemu naměstnu so wupłaći

Namakaće pola mje jara wulki a derje zrjadowany skład na

150 lĕharńow, jĕdźernjow a knjezkich listwow kuchinje, jenotliwe a přikupne meble

kaž tež wulki wubjerk w **polstrowanych mebłach**

Wobhladajće sebi tohodla njewjazomnje

najwjetši meblowy skład Hornjeje Łužicy pola firmy

Clemens Schmidt w Budyšinje

Fabrika a předawańja: Hrodowe naměsto 2 | Wukładne wokno: Wustajeńca: w Kupnicy, w Hrodźe Ortenburg

Wobžełowane płaćenja – Mandźelske poćonki so přijimaja – Rĕču serbscy

Póśćelemy darmo do domu!

Mam w swojich hródźach **Hornječerska hasa č.o. 40** transport młodych, wysokosućeln. rańošpruskich-holłandskich

kruwow

k plahowanju a čelatow,

čehniweho wola kaž dweju srĕnjołětneju konjow płaćizny hódno na předań a k wumĕnjenju na rězny skót.

Gustav Gneuß skótna wikowańja w Budyšinje. Telefon 2106

Hdźe?

daće swoje

filmy, platy atd.

ruče, płaćizny hódno a derje wuwiwać?

Pola wosebiteho optikarja

Ericha Lenza

w Budyšinje na Hošic hasy 21

ZEISS TESSAR

Po zawrjenju wobkhoda tykańce swoje foto-wĕcy prošu do kašća při mojim wobkhodźe. / Telefon 2134

Hdźe zetkamy so dźensa

? ? ?

K přiwitańskej hosćinje

w Henschlec hosćencu a jĕdźerni

(prjedy hosćenc Schulze)

na Serbskich hrjebjach 24

Dołha nóc!

Hosćenc we Worklecach

Njedźelu 2. septembra 1934

žnjomy swjedźeń

Wot 7 hodźin **reje.**

Wutrobnje přeprošuje **P. Petasch a mandźelska**

Smužkate płaty

za šórenchi a rubiška, wolmjane ca. 100 mtr. 4.75, 3.25

Schaaf

Wupjerk

wot firmy

A. Kasper

w Budyšinje, Burgpłeń 11

derje dźeržał!

Přiwitańska hosćina

Česćenemu wobydlerstwu Radworja a wokoliny dawamoj k wĕdźenju, zo smój Radworśki dwórničkowy hosćenc přewzałoj. Prosymoj wo přećelne podpjeranje. Budźemoj našich hosćow stajnje nanajlĕpje poslužić.

budźe sobotu a njedźelu, 1. a 2. septembra. Kuchina a pinca poskićujetej najlĕpše. Podwólnje přeprošuje

Michał Kječka a mandźelska.

Rjany dom

na wsy, ze 4 jutrami pola, hnydom na předań pola Alwin Hultsch w Nĕćinje (Nietheń) pola Pomorc.

Moje nowe wobydlenje

je na Zwonkowej Ławskej hasy 9

Pawlakowa,

ćĕłowa žona.

Telefon 2315

Pytam hnydom

kupło abo žiwnosć

w katolskich stronach kupić abo wotnajeć. Poskićenja na wudawańju Serbsk. Nowin pod A 21

Rjanu zahrodu

z dobrym prĕnjorjadowm. sadom, **pyta wotnajeć.** Bliže zhonićе we wudawańi Serbskich Nowin

---

Pytam hnydom na krótki čas

600.– hr.

na prĕnju hypotheku. Zhonić we wudawańi Serbskich Nowin.

Slepjowane moškowe wotmjane **přikrywy** wjelbłud. blidowe wulki wubjerk, jara tunjo

Paul Korn

na Hošic hasy 21

Specialny dom

Slepjańska wosada

pyta k 1. novembrej toho lĕta

serbskeho fararja.

Swĕrna serbska, jara cyrkwinscy zmyslena wosada z 4000 dušemi w 7 wsach. Jena cyrkej, rjana fara z wulkej zahrodu. Slepo je železniska stacija mjez Hródkom a Bĕłej Wodu, hdźež su wyše šule. Duchowni, kiž serbsku rĕč dospolnje wobknježa, njech so hač do 30. septembra toho lĕta zamołwja pola patrona

Hermann Graf von Arnim auf Schloss Muskau O.-L.

Dobry přiřez a dobru kwalitu w hotowych woblekach za mužow a hólcow namakaće přeco pola firmy

Herm. Müller w Kamjeńcu

krawski mištr, Pfortenstrasse 1

Naš tkaninowy skład za wobleki po mĕrje wobsahuje přeco wulce bohaty wubjerk najlĕpšich a nowošasnych tkaninow česanoho předźenja (Kammgarn). Zhotowjenje po mĕrje tež ze sobu přinjesenych tkaninow spěšnje, solidnje a derje sedźo.

Dentist Thym

na Hošic hasy 16, so wróćił

Telefon 2271

Tomasowu mučku

Kali 42

Kainit

Kosćowu mučku

Wapnowy dusyk

Wapno

Cement

wotedawa bĕžnje

Jurij Čornak

w Konjecach

Telefon Wósling čo. 30

Statnje přinóšn. wukubłańja za wothladanje khorych

Započatk noweho kurza je 1. oktobra 1934

Přizjewjenja a naprašowanja njech so sćelu na wjednika wukubłańje

prof. dra. Hessa

mĕšćanska khorownja w Budyšinje

Miele

Motor-Fahrrad

Modell 1934

Fabrikske zbytki

płóč. somota

za drasty, jaki atd.

płaty za šórenchi, płaty za košle

zaso dóšće

Hilger

na Lotzeskej drózy č.o. 20 (žane klamy)

Jerje

mjechke bĕłomjasne, jara derje słodźace

štuka 5 pj.

Sočki, rjana twora	pt. 22 pj.
Wowsne truski	pt. 27 pj.
Połny rajs	pt. 22 pj.
Blidowy wolij	pt. 70 pj.

Oskar David

kolonialne twory, na Dźiwadłowej hasy 6

Twory stoja we wukładnych woknach

Polonowe wino,

litĕr 80 pjenježkow, poskića

Otto Schmaler

na Moltkowej drózy 7

Čerstwe tučne

büklinki

tunjo pola

Paul Martschke, Kĕžorska dr. 22

W Pančicach č.o. 2

w domje zemrĕteho k. dr. Rachele (pódła hosćenca) mam

kóždu wutoru wot 6—8/8 hodźin wječor

rĕčnu hodźinu.

Rĕčnik J. Grosse

w Kamjeńcu (Telefon 510)

Mam zaso porjadnje

rĕčne hodźiny

Masseur H. Hackauf

na Dźiwadłowej hasy 1

---

35 lĕt je dwórničkowy hosćenc w Budyšinje we swójbnym wobsedźeństwje!

30. septembra 1934 dyrbimy so dźĕlić. — Hišće raz chcemy ze wšĕmi lubymi znatymi a hosćemi hromadźe być a zarjadujemy tehodla

1. septembra 1934

jednory rozžohnowanski wječor.

Hišće raz dyrbja kuchinja a pinca w znatej kajkosći to najlĕpše poskićić.

Wjeselimy so na Waš wopyt.

Elsa Barthelowa a swójbni.

Fotograf Schulz

w Kamjeńcu, Budyšinska dwóra 10

je waš kwasny fotograf

Telefon 472

Sadźeńki truskalcow budźa dróžše!!!

Přesadźane sadźeńki truskalcow w najlĕpšich družinach poruča

zahrodnistwo we Wudworju

Moda wysokosućelna, čehniwa

kruwa

steji na předań w Krakecach 24

Přiloha k čisłu 204 **SERBSKE NOWINY** Sobotu 1. septembra 1934

Spěchowanje serbskeho ludstwa?

Rozpominanja wo Wětošowskim drastowym swjedźenju

Delnjołužiske němske wobkhadne towarstwo zarjaduje kóžde lěto we Wětošowje wulki drastowy swjedźeń. Nastork k tajkim swjedźenjam dachu Serbja sami, a dźensniši zarjadnicy hordźa so najskerje, zo z tutymi zarjadowanjemi serbskemu ludu wulku dobrotu wopokazuja. Mam za swoju winowatosć, w tutej należnosći skónčnje raz cyle zjawnje měrne a kritiske słowčko porěčeć.

Dojědźechmy sebi zańdźenu njedźelu do Wětošowa, zo bychmy přirunowali, studowali a wukmyli. Dobry přikład k přirunowanju poskići nam naš Domowinski zlět w Radworju. Wšak maja tute Wětošowske swjedźenje podobnje wulku formu kaž Radworski zjězd. Z hobrskej propadandu so swjedźeń přihotuje, a Wětošow wuhlada při prěnich zarjadowanjach hižo hač na 50 000 wopytarjow.

Při přihotach za Radwor běchmy sebi wšitcy we tym jasni: Tajki wulki zjězd je hłownje propagandiska należnosć a ma tónle zmysł: znajomstwo wo serbsk. kulturje w Serbach a zwonka Serbow mócnje rozšěrić a spěchować. Tak služi tajki swjedźeń indirektnje zaso Serbam. Hewak pak služa wšitke naše zarjadowanja a zjězdy jenož nam Serbam, nutřkownem zbližењu worštow našeho ludu, nutřkownemu skručenju a wutworjenju žiweho serbskeho cyłka, kiž dźensa bóle dyžli hdy prjedy trjebamy. Tohodla wot wšeho započatka wobzamknychmy: Domowinski zlět w tutej formje zarjadujemy jenož j ó n u, khiba po lětach zaso w podobnym wobtuku. Hewak nastanje z teho wulke dźiwadło, hoła keklija, hrajkanje z ludstwom. A nětko Wětošow: Kóžde lěto wotměwaju so tam drastowe swjedźenje w najšěršim wobtuku. Za zarjadnikow nastanu tak sćěhowace prašenja:

Wulka forma ma so wobkhować, chceš-li wumysłnych Barlinarjow wuspěšnje wabić. Što nětko! Pak dyrbiš kóžde lěto samsny program pokazać, štož by so mnohim bórzy wostudźiło. Pak dyrbiš program pomjeńšić, štož so zaso z wulkej formu njeznjese. Přetož — tole drje je jasne — wšelke dźele, najrjeńše, husto najnježniše našeho ludstwa njemóžeš pokazać, abo bjerješ jim z tym jich wosebity raz, jich nježnu powahu. Što smy so při přihotach za Radwor runje z tutym prašenjom bědźili!

Derje, něšto noweho dyrbi być! Wostanu jenož mjeńše wěcy, zdobom mjenje wurazne a mjenje ważne poskićenja. Na tutón wupuć je tež Wětošowske zarjadnistwo dóšło. Su pak tež z tym hrožace strachi dopóznali? Po zdaću nic. Smjerć wulku propagandu a nale snadno poskićenja, to wubudźi zaćišć duchowneje khudoby serbskeho ludu. Dale: Kóždy dźiwadźelnik, kiž ma jenož mału rólu, spyta ju mały kusk do předka stajić, mały kusk powjetšić, kusk wobwěncować z wosobinskimi přidawkami. A wusłědk? Dźiwadło, husto keklija. Też toho so we Wětošowje njejsu — a docyła njemóža — zminyć.

Štož pak nas wosebje boli: Nichtó z nas njemóžeše so začišćej dowobarać, zo to docyła njebě serbski swjedźeń, ale swjedźeń za wobkhodnikow a — korčmarjow. Bjezwurazne plakaty, swjedźeńske znamješka bjez kóždeho wobsaha, bjez kóždeje ideje, z toho kaž ze wšelakich druhich zjewow swěćeše jenička ideja: pjenjezy. To pak je najhórše znjewužiwanje ludstwa, z tym jo njedźeržiš, ale ničiš. **Ludstwo, najsylniši zdonk našeho stata wužiwać k woživjenju hospodarstwa, njeznjese so tež z nacionalsocialistiskim zaprijećom ludstwa a ludoweje kultury.** To wšitko njejsu jenož moje fantastiske nahlady, ale delnjołužiski lud je dawno pytnył, zo tomu tak je. Najlépše woršty delnjołužiskich Serbow so hižo dźensa tuteho swjedźenja zdaluja. Knjez župny wjednik a wyšši president Kuba rěčeše krasne słowa — Serbam do wutrobow. Rozdźěl pak mjez jeho słowami a woprawdźitosću tuteho swjedźenja kóždemu sprawnemu wobkedźbowarjej do wočow bije.

Naš wulšt do Wětošowa njewosta bjez wuspěcha. Wjele smy wuknyli, znowa smy dopóznali, što so hodźi abo njehodźi, što je trěbne. Što je trěbne?

Serbske należnosće rjaduja serbske instancy — też w Delnjej Łužicy! P. Nejdo.

Holanska wjeska

(Wobras je wjsy.)

Haj, dźenża chjemy sajo nas jěcź tamle won do pruskeje hole, do tajsteje cźicheje holanskeje wjesći.

Kajku cźaru j cźahom? Snadź podobny pucź, kajkiž su naschi Wětoschowšźy wulětnjy do Delnjeje Łužicy jěli? Je wschо jene, hač do Wochožanskeje, Selepjanskeje, Delnjo-Muježdźanskeje abo Mojerowskeje hole. Budźe drje wschudźom tón samy wobras.

Potajkim doprědka, do prěnjeho lěpscheho cźaha a nětkle na małej lěšnej staziji wustupicy!

Budźće tu hoženje wjy lěšne twjerdźiny a tworjnjowe wuhenje, wy kamjentne dróhi a wulizy, wy měschczańske sahrodki j piżanymi chłódnizami pschi żelesniskej cźarje. Jědźemy do hole!

Aha, haj wschak, tu počzina pěskocźna krajina bycź a hižo smy wobzjedź chójnoweho lěka. Tu a tam strazníkowe budki a żelesnizarjowy statok abo dwěłlina j nješchto stow jutrami pěskocźnych polow, j wjesku a dwórnischczom, a tamle kusk sady żelesne kolije a pódla nich nastajane jamowe kuluchi.

A stónczńże pschińdźe nascha stazija, do kotrejeż smy běj na dobre sbožo jěšny liscźik kupili.

Potajkim prajcze nam, knjes pschedstejicźerjo, hdźeha po prawom ta wjeska leži? Njewidźimy tola žanu. Pschijědźemy dźenża j wotpohladom runje ras do wascheje wjesći.

„Mój jejmjerscho ně, w naschim hnězdźe, tu njebudźece wjele widźecź. Potajkim wjesći dla měnicze? Nó haj, wottud nicžo njewidźicze. Ta tcźi zoky kónz sa lěšom. Możecze hnydom tutu schcźežku pschetrocźicź. Je tu khětro njerune dla wjedrownych korjenjow. Prawy pucź, hdźe tamle zoky kónz dale wot dwórnischcza. Widźicze, tamle sady, hdźež ta tafla j ruku stejі a do hole pokasuje. To je khětro wokoło. Tu po schcźežży wotrěsnjecze zoky „ópp!".

Holanska wjeska! Tu njerostu kórli a zokrowa rěpa a žana pschenża na khudych pólkach. Jenož něschto rožki a bérnow a praweje rěpy a kusk lohkeje pizy. A nimaš-li njebjo žaneho nutswidźenja a njepóscźele wob tydźeń wjazy krócź dešchcź, dha j teho wjele njebudźe, tu stejа rožkowe stwjelza žłabe a rědźe, a bérny narostu do wulkocze worjeschkow. Na dobre sbožo je tu a tam tróschku khmańscheje pódy, hdźež něschto wogrědkow wowża a jeczmjenina a něschto tynczkow runkliży rescze.

Lěšna wjeska! Pschi tóždym dworje drjewowe hromady a žłanje. Ssu tu smjeschca mali wobjedźerjo, kiž pschipódla drjewo woża ako na dźělo khodźa.

W lěšnej wjesy su w symje a sajnym nalěcźu drjewowe awkzije. Potom dadża so wschitcy do dźěła — rězaja, kałaja a nakładuja hromady po metrach. Prjedy hač so nalěwne bźělo sapocźina, dhędźa j drjewom hotowi bycź. Też pjeńki wukopaja. S tymi wschak je wjedro-

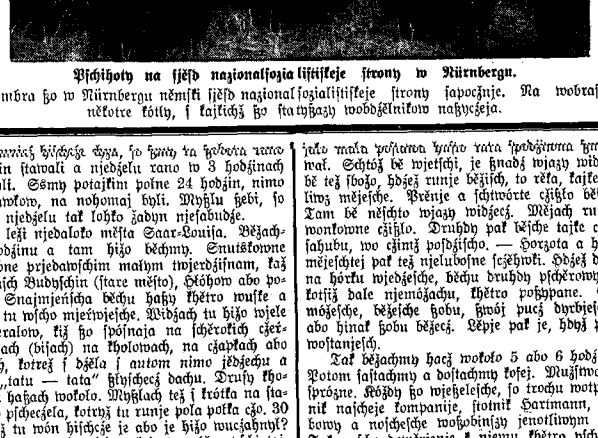

Pschijoty na sjezd nazionalsozia listiskeje strony w Nürnbergu.

Dźeń 4. septembra so w Nürnbergu němski sjezd nazionalsozialistiskeje strony sapocznje. Na wobrazu widźimy někotre tótły, j kajtichž so stawżaszy wobdźělnikow nażywcźeja.

Jan Rafi.

Moje wójnske dopomnjeńki

Puczowanje psches Rheinsku, Lothringsku a Luxemburg.

Ssmy hacź dotal rjenje j cźahom jěli, dyrbjachmy nětko pěschi dalschi pucź nastupicź. Prěni dźeń pschińdźechmy hacź do wjzy Hülsweilera. Njeběschе to daloko, ale jara naptnaze pschi wulkej horzoczе. K tomu pschinoschowaschе nowa tolsta drasta a cźežke waczoki. Wjele jich na pucźu ležo wosta.

Schtwórtk a pjatk wostachmy w Hülsweileru. Njemějachmy tu wjele dźěła. Wobhładachmy žebi wješ a krajinu. Dostawachmy prěnju jědź j pólnych kuchinow, j tak mjenowanych „Gulaschkanonow". Běschе to něschto noweho a hłodjeschе wubjernje. Prěni a druhi batailon leješche w žuržodnych wżach. Ssobotu 15. augusta dyrbjeschе so wulke swuczowanje j zyłym połkom wotměrzj, k czemuż dyrbjeschе wschitko sobu nastupicź. Mjenjene bě j tym zyłe muzjstwo, kotrež pola bagažowu atd. pschebywa.

Ssobotu dyrbjachmy sahe stawacź, dokelž połk dyrbjeschе so rano w 5 hodźinach na skasanym městnje zhromadźicź. Běschе to wješ, něhdźe pot hodźiny wot naš zdalena. Wróczichmy so potom sajo do Hülsweilera, hdźež so na tamnych honach w blišłosći wjzy swuczowanja wotměrwachu. Naschi feldwebel dawaschе mi pschi sastawży pokiw, so bych so j nim do pišarnje podał. Kasaschе mi, smachi domoj domjescź a potom k njemu pschińcź. Wjeżełach so hižo na pschetrate napinaze swuczowanje. Khwalach so kwartéra a sajo wrócźo. Sabocźachmy ležma so rosczahowacź, hdyž naš njeluba powěsć pschekhwapi . . .

Alarm.

Kompanije khwatachu hnydom domoj. Wschitcy zhrabachu swoje smachi. W najkrótschim cźasu dyrbjeschе połk hotowy stejecź na pucźu, kiž do Saar-Louisa wjedźeschе. Njeběschе wjele cźasa, tak njeje něchtó na wulku jědź myslił. — Rozpomnicź hižcze dha, so smy tu hižo raz wokoło 3 hodźin stawali a njedźelu rano w 3 hodźinach k měrej pschińdźeli. Ssmy potajkim połne 24 hodźin, nimo małych pschestawkow, na nohomaj byli. Myslu žebi, so tutu sobotu a njedźelu tak lohko žadyn njesahudźe.

Hülsweiler leži njedaloko města Saar-Louisa. Bězachmy někajku hodźinu a tam hižo běchmy. Snutskowne město je podobne prjedawschim małym twjerdźišnam, kaž na pschikład naschi Budyšchin (stare město), Hóhow abo podobne města. Snajmjenischa běchu hałzy khětro wulke a j wojakami hižo tu wschо mjerwjeschе. Widźach tu hižo wjele wjetschich generalow, kiž so špólnoja na schčerokich cźerwjenych žmuhach (bisach) na kholowach, na cźapkach abo na thornarjach, kotrež j dźěła j autom nimo jědźechu a snate snamjo „tatu — tata" błyschcеcź dachu. Druzy khodźachu sajo na hałzy wokoło. Mysłach też j krótka na starého zwěrcneho pschecźela, kotryż tu runje pola połka cźo. 30 słužeschе. Hacź tu wón hišcze je abo je hižo wuczahnył? Bych jeho rady postrowił. Hdźe pak je to mózno pschi tajsej mjerwjenzy? Běsche to wěsty Pilop j Narcza pola Wojerez; dźenża wobkhodnik w Budyschinje. Kaž halke po kletach shonich, běsche tónle połk někajki dźeń psched nami, na žamżnych bitwischczach pak smy prènje dny wojowali.

Dołho njetrajeschе a wuwinychmy so j města na wješ Wallerfangen. Wiisko wży wostachmy dlešchi cźaš a wotpocźnychmy. Dostachmy wobjed j kuchinow a něschto kefeja. Burja dyrbjachu woły stajicź a nasche waczoki (tornistry) na wosach sobu wjesć. Hdyž so sajo na dalschi pucź podachmy rěkachu: Khorniać a tši kneśe (swjetschne) wotewrjcź. S druhim słowom, nětko póndże hjes pschestacza dale. Kóždy stary wojak wě, schto tajka pschistacza kaši wosnamjenjeschе. Krajina běsche tu khětro njeruna, kaši wosnamjenjeschе. Krajina běsche tu khětro njeruna, kaši wosnamjenjeschе. Krajina běsche tu khětro njeruna, hory a doły so wotměnjachu. Běchmy-li tajku wjschimu dozpěli a do předka abo do sady pohladnyli, widźachmy po dozpěli a do předka abo do sady pohladnyli, widźachmy po dozpěli a do předka abo do sady pohladnyli, widźachmy po

we dracžowanje, ale nó, hdyž potom w schcžépkach ssedžene stejachu, potom žo na dracžowanje wjazy njemyslachu a je tola tunje a pschede wschém dobre palne drjewo. S prózu a se scžerpnosczu je hežko naschich holenjow.

Wórzy po žnjach du do leža po ssanje. Na tnjezich dworach a hajnizy to rad njewidža, ale tam a sem je hischcže dowolene. Hižo rano ssedžachu sebi wjele wjesow fory s leža do wjesi. Wórzy po poknogu bechu sej wujeli, so bychu domoj byli, prjedy hacz muchi a czolki so do wboheho skotu badža a tón žo jich dowobaracz njemóže. Jyle pékny wobras to je, hdyž wyskoke fory se ssanjom domoj jedu a w nim hischcže mógh a jahodowe spjenczki žo selenja.

Nó haj, holanske jahody! Jony a dżéczi, stare mancžerki, haj ssamo muže, hdyž ssaneho dżela nimaja, a wschó schtoż nosy ma, dże do jahodow. A tak so prózuja a chwataja! Lódma schtworcz hodzinki doma sej popschecža k jedzi! Kosch dyrbi pokny być. Haj, czekžo sej ssaluja tuch por kroschow a hriwnow, kotrez žo jim wjeczor do módreje dlonje sttocža. Holanske jahody wobknježa tydzenje dolho myslenje naschich ratarjow w zyrkej kužiskej holi. Krótko po tym pschidruzi žo pruženza, kiž žo czerwjena pod kopjeschkami blyschczi.

Potom poczina hola kczekcz a wrjoh rospuschczi swoje mówaczerwjene kczenje a schóckerjo czachow so skerni kocžow do hole.

A hakle czaj hribow! Mschudże bété narésane plazki na dolhich a krótkich, na schérokich a wuskich deskach a wecžkach psched khežu na klonzu žo ssuscha. Lež a kerti — tak klinczi a brincži tu wschudże na stup a krocžel a ležnu sswjatnizu czi khwala pénzjerjo a spitzowaczejso.

Holanske wjelki! Dyrbimy wam dobre być a waš rady mécz, hdyž žo takle do waschoje poesije a waschoho méra sanurimy. Dyrbimy wam ludźičkam dobri być, taktim ssprawnym a jednorym czlowjekam, kotsiž žo prózninowje psches žiwjenje bijecze na swojej khudučkej semi!

Čekańca w kole

Dónt dyrdomdejskeho bludjenja.

Psched nekotrym czasom muwachi w ruskim Charkowje muž žmjecze pažantow, dokelž jadachu sa dróhu žo praschesche, kotrejež ssyla njeby. Sajacze wosta muzjli pschi tym, kiž ruseinim khétro kamasche, a pschi tym wobkrucžesche, so tuteje dróhi je, dokelž i mésta pokhadża.

Skónczinje mésesche sboże. Prastary mésczejan dopomni žo, so je dróha nas tuto njeno méta, kotraž pak bu dolho do bolschewikskeje revolusije pschemjenjena. Zuseho dowjedżechu do tuteje wulizy, wón wosta psched jenej thežu stejo, bórbotasche néschto a rybowasche žej wocži. Njesesna wjasy žiwi narodny dom. S njeho bé žowjetowy sstat nastaf, czerwjene plakaty wiszachu na durjach, kotrez bé studowaty Nasseđkin jeneho wjecžera psched 25 létami wupuschczil. Pschecžesko bechu pola njeho na wopyzze, kurjachu, rosmitowjachu žo wo politizy, ssamo žo rosemi so bechu zarjaz njepschecželžo. Zigarety wuržbzchu, potajkim thęts bo najblischcheje korczmy. Hdyž Nasseđkin po nékotrych mjenischinach žo wrócži, ssejachu zandarmowjo psched durjemi. Wbohe hólzy tam horjeka, myhlesche a bežesche po czinje ruzu žuzuhu na dwórnischczo. Por rubkow mésesche hischcže w saku, runje telko, so mohł jej jésdny ssczit do blischcheho wokrjesnoho mésta kupicz. Tam pak bórzy napadny. Sajachu jeho a žudžachu. Wuržud: Sibirika. W Sibirskej mésesche bórzy pschilésnosczej czekmycz. Wjele mężazow bludjeche pak po schtepje Taiby. Sjednoczi žo je bobuczerjazymi, rubjesche a proschesche, doniž pschinidże do Wladiwostoka. Na parnik njeđdżesche, pschistawne wyschnosze bychu jeho hnydom sajako, ale swaji želbi, s makym rybakskim czolmom do Japanskeje dojecz. Tam hakle swérzi žo jako „hlepy pažaczer" na wjesichi parnik, kiž do Schangbaja jédjesche. Na ssamnym pucžu dóhdże do Awstralskeje. Tam ssaiche žo bludženje swojeho tónza mécz. Mésesche sboże. Namaka malu skotu žitu. Nasseđkin skohatny, wudawasche czahopiš sa ruskich kolonistow. Pschi hospodarskej kriży shubi wscho. Hdżeha nékto? Jeneho dnja wuhladamy Charkowskeho studenta w Južnej Ameriży. Jako prosczeč wustupi w Santiago (w Chile) na kraj. Sa dwé lécze wospjet žohatny, dżésasche ruzki płat, kotryž Chilenjo rad kupowachu. Wójna wudyri. Jeho wobkhod bu snicženy. Nasseđkin pschima sa tkjom, krocži pséki psches praléž, pschelése hory Anden, dozpéże Ekwador, pospischo Columbiju, pschindże hacz k Madleninej réży, hdżej žo ssamórnikom sta na makym parniku. Dżélasche sa thlób. Jeneho dnja skoczi na kraj, je w malym mésesze, ssnadź może žej tu néschto k jédži naprožnycz. Rano wotczuji s womory, widży ssmilnych ludži wokolo žebje, chze rejicz — tuczi ludžo maja žakožne njesworžza, rožzane nožy. Mužadni . . . Poslednje mozu jebrawschi czekny, dórhdże k wyschkej muri, kotraž wuhadne žydlischczo wot ssweta dżélesche. A wuczekny. Dalsche jagsije rékaja: Liverpool, Marseille, Marokko, hdżej wschitzy satamani sswój wuczek pytaja. Sabéża žo do zusónitzeho wójska (Fremdenlegion). Dyrbi wschat ko rjez, so czlowjeka, kotrehoż Sibirika njesamó dżerjecz, też afrikanka hela dolho njesnjeże. Dale dże purž — do Konstantinopla, do Kawkasa a ssónczinje je žo kolo sahurjeho, po 25 létach sseji studenta Nasseđkin psched swojim rodnym domom, kotryž je žo tak pschemenił, so jón njespósnaje.

Wjesełe kuski wo swinjoch

1. Tunja kup.

1895 jedyn Sommerfeldski réznik spodźiwnje tunje swinjo kupi. Wučiniłaj z predawarjom, zo ma 150 puntow darmo dostać, za kóždy punt w y š e teje wahi pak ma 15 hriwnow zapłaćić. Dokelž pak skoćo jenoż 143 puntow ważeše, réznikski mištr cyłe swinjo darmo dosta. Předawař so njemórčo do swojeho w o s u d a poda a sebi jenoż p i e č e ń wot swojeho hunča w u č i n i, a tu też dosta. Sommerfeld réka serbski Żenor, je pruske městačko. S.N. 1895.

2. Tajkele swinjo!

W hessynskej wsy Lecheimje sta so 1926 žortniwy p o d a w k. Njemału so burowka wustrózła, jako so wj e č o r z pola domoj wróći. Rozbita wokonowa skleńca a cyle rozczahany zawěsk ji nimale krej w žilach zastaji, jakò do domu stupi. To dopominaše na wulke zemjerjenje. Stólcy a mjeńša nadoba běchu spowrócene. Wjetša nadoba bé ze swojeho městna zesuwana. Přikryw ł o ż a bé z léhańnje do bydlerńje wlečeny. Nowa njezbožo čuju, dżéše žona horje do prénjeho poskhoda. Tu zaklińca ji spokojne korčenje napřeco. Z powočinjenymi durjemi poskići so žonje wobraz, kiž so docyła wopisać njehodži. Nadoba bě prěki a pódłu zmjetana. Jene łožo bě cyle wupróżdnjene. A w d r u h i m ł o ż u leżeše cyle spokojne z posleščom n a poł zawodżete swinjo, kiž móžeše nehdże 100—120 punto čežke być. Z wulkej prócu móžachu skónčnje swinjo z jeho mjehkeho léhwa wuńahnyć.

3. Na skótnej wustajeńcy.

Mětčanska popka: Hladaj jenoż, kak mazanej tejle wulkej swinjeći stej . . . a tej stej prěnje myto dostałej.

Žort. Nyšporec: Što dha tak pokhmurjenje hladaš, Bosćijo; njeje ći dostata kolbasa prawa? — Bosćij: Prawa wšak by była, ale taj kónčaj, taj kónčaj! — Nyšporec: *Što pak z kónčenmaj, kóžda kolbasa ma* dwaj kónčaj. — Bosćij: To drje, ale tutaj staj sebi tola přečara blizko.

Sće to słowo hižo słyšeli — bob?

Bob je prastare słowo za něšto, štož je Bóh za nas stworił, štož wy wšitcy rady jěšće. Boby wšitkim słodża, hižo starym Serbam su słodźałe. We wšěch zahrodkach rostu — nizke a wysoke, ale słabe su na rjap — tohodła te wysoke bjez kijow abo žerdkow njesteja. Rjane kćeja, kŕidleškate su — pak běłe pak čerwjene. A wjele žórtow abo družinow jich je, tych bobow (nic bobakow). Wěšće, što ćeta mćni? — Wy a waši starši su zabyłe te stare mjeno a nětk rékaće jim po němsku „b u n y" abo po łaćansku „fazolki".

Njejěšće nětko wjacy bunow abo fazolkow, ale jenoż b o b y ! Boby k wobjedu, boby k wječeri, boby warjene a boby kładżene, boby cyle a boby krate! Boby su wosobje dźěćom wužitne, dokelž wot bobow derje r o s t u. Ale derje je kusajće.

S w i n j o m dawaju so swinjace abo pólne boby. Te ludźom njeslodża. Ćeta Starosława.

Prašenje: Znajeće b a h n o ? Wěšće, kajcy ludźo při b ł u k e j lampje sydaju?

Z wótrej kosu.

Z wótrej kosu z raňšej rosu
Posyć trawku za wotawku.
Słónčko trawku wusuši.
Potom skok ju domoj wzmi!

Najspokojniši človjek.

Tydżenja sóe tu čitali wo rólniku, kiž njebě ženje spokojom. Dźensa přečitajće sebi spěw wo spokojnym pastyrju. Steji w „Našich spěwach", prěnim dźělu, a prěnja kročnčko réka:

Hdyž sej w mérje wotpočnu
pola swojoh' stadła tu,
moch tón je mi mjehke łožo,
kajke je to móje zbožo!
Ja so z burom njeměnjam,
ničo druhe nježdam.

Lěpje hač čitanje je spěwać — tónle krasny spěw. Nawukńće jón w šuli. Su 4 hrónčka.

Hesło.

Rozumny človjek přeco wuknje, hłazn wě dawno wšitko! Farař Kubaš 1882.

Do hribow ja rady khodźu.

Jeneho rjaneho dnja popołdnju, hdyž naš nan z dźěła přijědże, dźěchmy do hribow. Pola našeje ćety bě jedyn hóle na prózdninach. Tutón dźěše sobu. Hdyž do lěsa přińdźechmy, praješe naš nan: „Sym pak ja wćipny, štó prěni hrib namaka!" Dołho njetraješe, namaka naš nan prěni hrib a k tomu hišće tajki rjany, tak zo so nam wšém lubješe. Druhi namaka moja sotra a tak so wotměnjowaše. Bórzy běchmy połny korbik (košik) nazběrali a tohodła khwatachmy domoj. Tamny hóle, kiž běše sobu, měješe też połny korbik. Hdyž běchmy lědma domoj přišli, wonješe po cyłym domje za pječenymi hribami. A jara nam wone słodźachu. Wšak smy je sami nazběrali.

Hana Sěrakec z Miłoćic.
6. lětnik — 11 lět.

Prěni króć po prózdninach w šuli.

Khodźu kóždy dźeń do šule. Tam dyrbju wuknyć, čitać, pisać, ličić a wšo druhe. Hižo w 5 hodźinach rano stawam. Potom du ke mši. A w 7 hodźinach započina so šula. Druhdy też swarjenje dostanjemy. To pak ničo nješkodźi. Ja rady do šule khodźu. Hdy njebych do šule khodźiła, hych hižo *wostała*. W tydżenju mamy tři serbske hodźiny. Tu wuknjemy našu rjanu serbsku rěč. Wjele króć něšto rjaneho čitamy. Při tym pak sej dyrbimy próčm dawać. Ja pak rady serbski wuknu. Čas so skoku minje. Dołho njetraje, je zaso w dwanaćich. Potom ma šula swój kónc. Ducy domoj zujemy so wšitcy bosy, potom khwatamy domoj. Doma činimy šulske wěcy. A też něšto dźěłać dyrbju doma. Nazajtra du zaso do šule. Njedźelu popołdnju pak wočakujemy kóždy króć jeneho knjeza z Kukowa, kiž móže rjane bajki powědać. Bohužel pak posledni čas jara zrědka k nam přikhadźa. Tak so to kóždy tydźeń čini.

Monika Möllerec z Miłoćic.
6. lětnik — 11 lět.

Łódańčko (ličenje).

Jena husyca dże před dwěmaj,
jena za dwěmaj a
jena mjez dwěmaj.
Kelko hus to je?

Lube holćata!

Haj, w y sće mi do nowin pisałe, žadyn hóle njeje telko mocy a wole měł, zo by něšto napisał. M. Monika je samo dwaj nastawkaj (wo jabłukach a hribach) spisała, jeje towaršska S. Zała je hłóski zběrała. Holcy móžeja derje powědać, tohodła też pěknje pišu. A te dźěći, kotrez to čitaju, njech so za nop hrabaju, čemu też w o n e to njedokonjeja. S t ó ž c h c e, t e ž móže. A wjacy pisaš, a pisaš lóže! Tuž pisajće, zo swět zhoni, što serbske dźěći lětsa činja. To su też s t a w i z n y, nic jeno te wo kralach a wójnach. Wěrće, też waše dźěło je kus stawiznow, a stawizny maja s o p i s a ć Tak mysli a radźi wam wuj Domaš.

Katolske cyrkwinske powěsće

2. septembra 1934, 15. njedźela po swjatkach.

T a c h a n t s k a c y r k e j rano 3/4 6 hodź. Boža mša z narěču a zhromadnym swjatym woprawjenjom mužskeho a modlerskeho apostolata. Dop. w 9 hodź. wulka Boža mša z předowanjom; pop. w 2 hodź. nyš. por z požohnowanjom. Přileżnosć k spowědźi sobotu pop. wot 6—7 hodź., wot 1/2 8—1/2 9 hodź. wječor; njedźelu rano 1/2 6—1/2 7 hodź. a dop. w 9 hodź.; 6. sept. 1934, štwórtk dop. w 9 hodź. załožene Requiem za † biskopa Wahla. 9. sept. 1934: pjatk Jězusowje wutroby w 6 hodź. rano Boža słužba před Najswjećišim, litanija k Jězusowej wutrobje. Poswjećeńska modlitwa a požohnowanje. — S e r b s k a c y r k e j: sobotu přileżnosć k spowědźi za dźěći pop. w 3 hodź., za dorosćenych w 6 a 8 hodź. Njedźelu rano 1/2 8 hodź. Boža mša z předowanjom, dop. w 9 hodź. wulka Boža mša ze serbskim předowanjom w 11 hodź. Boža mša za dźěći z předowanjom. Pop. w 1 hodź. serbski nyšpor, w 2 hodź. měsačna pobožnosć 3. rjadu, w 7 hodź. wječor křesćanska hudźba z požohnowanjom. Bože měš wob tydźeń wšędnje w 6 a 7 hodź. Pjatk w 6 a 3/4 7 hodź, spěwana Boža mša k Jezusowej wu*trobje z woprawjanjom, wječor 1/2 9 hodź. dowěrnicy.*

Hospodarski kučik

Nałožowanje přikupnych kosći

Prěnje a najwažniše, štož so žada, zo bychu přikupne kosće spěšnje skutkowałe, je: zo su derje do muki roztołčene. Tydźeń do mjetanja přeměša so přikupna kósć z pjerśću, prochom z torfoweje jamy abo rězom, wokrjepi so z juchu a splaca so do špičitych hromadkow, na kotrež deščik njepřińdże. Dźeń do mjetanja rozćisnje so hromada a saje so na křidźe, zo so stajny, syry a tola nic lěpjaty proch dobudże. Tu a tam činja do hromadkow tež konjace jabłuka kotrež ze swojim amoniakom rozwjazanje kosći spěchuja. — Mjetanje kosći stanje so najlěpje z ruku (mašiny su so zaso začisłe) a nałožuje so na hektar 4 hač 6 centnarjow. Tolo spokoji so polo tež hižo z 2 hač 4 centnarjemi a pokaza so po tŕoch žnjach, zo fosfor, w kosćach skhowany, wšěm rostlinam derje čini. Na pěskach dyrbi so hładać, zo so kosće zaworaja (do podworka abo do parańcy), štož lěpje čini, jako samo zawłóčenje. Ze škodu je, jeli hospodař, kaž tu a tam widźiš, mjetane kosće dłěši čas njezaworane na polu ležo wostaji. — Mjetanje ma so nazymu stać; ći naležu směš so za tute lěto jenioż wužitka nadźijeć, přińdże-li dosć čopleho wjedra a deščika. Wědome je, zo přikupna kósć nazymskim rožkam mjetańa rjane a połne zorno twori a z tym škódne sćěhwki zběha, kotrež našim rolam z mjetanjom kalka nastanu. K běrnam nałożena, dyrbi so derje z pjerśću přeměšeć a stajnje do rynčkow sypać: skutkuje kaž na kelkosć tak na kajkosć běrnow — čini je mučnate, wobara hnice a přińese jim wjetšu krutosć. Tu a tam zaworaja tež k běrnam kosće hižo nazymu. Dźećelej mjetana, wostaji drje kósć hajnišćo khude, tola pokaza so na smazy, zo bjezdźak njebě, a wšěco je znać na smažnym žiće. — Na nowiny měle so wšudźe kosće mjetać, hdźežkuli hospodař na to tuka, zo je tuta khuda na fosforowych selach. — Znate je, zo kosće też łukam hoja. Zo by to było, dyrbja so z pjerśću naměšeć, nješto kalka, popjeła a hnoja bjez słomy (konjaceho) přidać, a hdyž je wšo přetłate, so na hektar nimale 2 ctr. kósći mjeta wyšo spomnjenych přidawkow. Mjetanje na łuki stawa so lěpje nazymu, tola jenoż na rune a hewak suche; jeli łuka wisa, by zymniša mokrota z dešcom hnój wotmyła. Hdźež je tomu tak, mělo so skerje z časom w naležu trusyć. Hnojowa móc budźe so też tu hač do 3. lěta pokazać. — Je-li so hospodař wo tym přeswědčił, zo přikupjene kosće so na jeho honach zadanja, počehnje dospołny wužitk z nich, zo počina kosćowu muku pak do hródźe sypać abo na hromady, tak zo so cyły hnój z njej stajnje naměša. Dobytk z toho budźe, zo so kósć stajnišo z hnojom po roli rozdźěli, zo khětřišo skutkuje a dobrotu hródźeneho hnoja powyši. Tuto mjetanje do hródźow radźi so wosebje tehdom, hdyž so hrube muki kupuja, kotrež su nješto tuńše. Z nadźiju na dobry wuspěch budźe so wězo do hromadow přidać, kotrež so nažymu na łukach překopaja, zo bychu so w naležu na nje rozwožowałe.

Hdy ma so dejiłć?

Štóž móličke zańć nima, w hospodarstwje doprědka njepřińdźe. Sy traš, luba hospoza, sebi hdy prócu brała, zo by wobkedźbowała, hač éi kruwa wjacy mloka dawa do, po abo při jědźi? A tola płaći jako prawidło, kotrež njepowališ: zo so kruwa přećiwo dejenju po jědźi spjeći, a zo je dejenje po jědźi howjadu samemu škódne. Na dejenje wšak so mało kedźbuje, wšak je to wěc, kotraž ani hódna so njezda, zo by jeje dla so hłowa łamała. — Najlěpši čas za dejenje wostanu minuty do futrowanja. Kruwa je hač tutoho časa wotpočowała a steji po tajkim wokřewjenju spara měrnišo, hdyž ju dejiš. Žwanje, kotrež nimale hodźinu traje, je nimo, cyroba je dalšeho puća namakała, a w skoćeću je wšitko přihotowane k dawanju mloka. Też njepřetorhnje so jim k jědźi postajeny čas, zo móže so z połnej kedźbnosću a pobožnosću do postajeneho poleća dać. — Z toho je widźeć, zo je dejenje při jědźi škódne: skoćo počina njeměrne być, hdyž so do dwojeho dźěła nadobo zapřehnje, njepopřatosć, jako mohło pornjo druhemu howjadu w jědźi překrótko přińć, so wubudźuje, tepta tu a tam, z čimž so často mloko nimo dóńčki rozbroji. Je-li dejeńka njeséćěrpna krej, ćepje-li ze stołom abo z pjasću do kruwy, přinjese howjado wšěce do postajenja, zo mloko při sebi zdźeržu. Je-li tajke wašnje k pomocy přišło, zo so při futrowanju deji, budźe ćežko je zahnać: z prěničkami mělo so tu počinać, zo by so na prawy puć předobyło.

Mjenje škódne traš je, hdyž při ći dejiš. Piće do jědźe abo při jědźi čini, zo so žily sylniło napinaja, štož zaso na wumjo ćišći, a tak budźe skoćeću dejenje same z połoženjom, přećiwo kotremuž so njewobara. Při suchim futrje a pola starych dójkow změje stajenje picy khwilku do dejenja to dobre, zo za so jara tučnemu mloku wjacy wody přibudźe, z čimž so wjacy butry dobudźe. Njech ma tučne mloko wjacy smjetany, tuta skhadźa wjele ćežo.

Praša so dale: hdy ma so kruwje woda k piću stajić, tak zo dobrota mloka z tym njećerpi? Wěmy ze samsneho nazhonjenja, zo člowjekej piće wody a druhich napojow při samej jědźi tak škodźi, zo napoj wjele cyrobiznow přez jěrchenje do pucherja wjedźe, a zo tute takrjec ćěłu k zhubjenju du. Podobnje stanje so te žnasadźowanje mloka do wumjenja, a po tutym by to najlěpje činiło, zo so kruwje čista woda (ze selu a wotrubami) prjedy dawa, po khwilcy so podeji a nětko hakle tyka abo staja so futr. Štóž skót wobkedźbuje, wé, zo je howjado při dejenju na samo dejenje kedźbne, jako by pódla myslilo, šo so to njećini; ničo njedyrbjało kruwu z tutoho wokšewjaceho polspara wubudźić, doniž dejenje dokonjane njeje. — Čim lěpša dójka je kruwa, čim bóle čuje so při dejenju, jako chcyła hespozy prajić: Mloko, kotreż éi dawam, hižo za to steji, zo mje derje wothladaš a zo maš mje zańć; špatna dójka je tež při dejenju wisata. Tolstosć kože na wumjenju ma so tolstosći kože před ramjenjemi runać, po wumjenju dele k štrycham pak hač do wukónca tutych stajnje wotbiserać. Widźiš tohodla, zo swojeje wěcy wustojny kupc najprjedy ramjenja a wumjo kruwy přemasa, zo by na jeje dejiwosć sudźił.

Je to bohužel špatne, po Serbach wjele rozšerjene wašnje, zo so skotej wjele lěkarskich srědkow dawa. Słyšu-li wo hspodarju, zo často do lěkarnje po krjepki za skót běha, myslu při sebi: wujko, ty sam sy tón khory, a trjebaš někoho, kiž tebje rozwući, kak ma so skót wothladać. Swojeje wěcy wustojni ratarjo maja mało winy, na khorosće skotu skorźić — khibali na kublach z paleńjemi, a kubołčik, kiž khorosćam w hródźi zadźěwa! Nó: Čista, čopła hródź, dobry, strowy futyr a dosć čerstweje wody. Wěr to, tuta trójka wukala wše lěkarnje cyleho swěta. A stanje-li so tu a tam też w hródźi nješto, hdźež hospodař z porstom kruće na tuto čišći, njebudźe khorosć ženje tak złostna, jako tam, hdźež hewak so za derjemješe skotu mało stara.

Sněćowy futyr (floma, pluwy) je wina, zo mloko khětře wokisnje. Skódnosć sněće w pluwach zběhnje so z tym, zo so w kotole přewarja abo parja.

Petroleum je přisahany njepřećel wšeje njeródy (wšow, tkhow, šćónow na pjerinje atd.). Někotři namazaja z nim w lěće hižo dawno psy, tola skhori skoćo. Nješkódne za strowotu pak je, jeli petroleum prjedy z mlokom změšeš, potom z wodu a nětko zanjerodźeny skót myješ.

Zymnica zaćěri so wěsće z wiwawym zelom (też wiwawe micki rěkane, wollkraut). Roztołč zelene łopjena w sudobju, přili něšto liwkeje wody a přecydź w balmjanym rubišku do čisteje bleski; bjeř 4 dny zasobu, trójcy za dźeń hodźinu do jědźe žlicu. Zda-li so éi jara jěrke, přidaj něšto cokora.

Skleńčane sudobja, wosebje tajke, w kotrychž su so tučne wěcy khowałe, rjedźa so najlěpje z rězom a z wodu, tola njedyrbi wody telko być, zo by rěz židnił.

K pomjetanju kruwow. Sym, pišo stary hospodař, 30 lět dołho wobsedźeł kubła, ani zo měł hdy na pomjetanje skorźić. Sym so lěkarjow kaž druhich burow prašał a słyšał: zo je to stuchły a płesniwy futyr kiž je na nim wina. Tuž kedźbowach, kak sebi ludźo syno domoj khowaja a widźach, zo často dosć rano syno domoj khowaja a widźach, zo často dosć rano, hdyž bě słónco rosu lědma zahnało, z kopjenow domoj wožachu. Njech je sušene zelene na zdaće přeskhnyte, zo w ruce praskoce, tón dźěł kopjena, kotryž na zemi steji, je přeco syry. Sym tohodla čeledźi kruće poručił, zo třeći dźěł kopjena při domojwoženju ležo wostaja, tutón na słóncu hišće rozesćelu a wobroćeja a potom hakle domoj khowaja. Někotre lěta pospochi sym so wo tym přeswědčił, zo runje tajcy hospodarjo na pomjetanje najbóle skorźachu, kiž cyłe syno z kopjenow nadobo bjerjechu. — Też tebi traš ničo nješkodźi, hdyž so tutoho nazhonjena dźeržiš.

Hospodarski rozhlad

Sobotu, 1. septembra 1934.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,481	100 pólsk. złotych	47,40
1 jendźelski punt	12,375	100 čěskosł. krónow	10,44
100 šwajc. frankow	81,67	100 franc. frankow	16,50

Barlinska burja. Samo šo rozumi, šo běšche wčera wulka rěč dr. Schachta w kupjelach Eilsen ſ hłownej rosmołwu na burjy. Powšitkownje wita šo wotewrjenosć, ſ kotrejž wjednik němšteho hospodarstwa problemy šwětoweje hospodarsteje krizy rozeberje. Je nadźija, šo rěčej jako poslednji apel na šwědomje njeněmšteho finanzowego a kapitalowego šwěta šwój sacjišćej zawostaji. Dokelž nowinarske rozprawy a komentary wukraja jenoż rědko pschedležachu, bě tendenza na burjy zdźerživa. Wjes teho wobtkod k tónjej tydźenja powsdźerživa. Wjes teho wobtkod k tónjej tydźenja powsdźerživa. Wjes teho wobtkod k tónjej tydźenja pows

Radšo do khłostarnje dyžli w Ruskeji žiwy być

Kommandant Winskeho cžerwjeneho schkitazeho swjasta, kotrež kěža 12. februara pjchi sozialdemokratiskim spěžku sakitanje Korle Marxoweho dwora nawjedowasche, Ota Müller, měješe žo wutoru psched Winskim pschiprajnym žudom dla spěžka a dla pschestupjenja rosbuchadkoweho sakonja samolwicž. Po februarskim spěžku bě so Cžeskoslowakskeje cžeknuk a wot tam do kommunistiskeje Ruskeje puczowak. Sapoczatk julija je žo do Wina wrócžił. Psched žudom wón praji, so chże žo radscho kóždemu khłostanju podcžišnyc, hacž dale w kommunistiskej Ruskej žiwy być.

Wobstejnoscže žu tam tak hubjene, so jeho też strach nasturowiscžeho thłostanja njeje mohło wot domojwróta wotdžerżeć. Müllera žu ke thłostarni na schesć lět sasudźili. Rozsudźaze sa to bě, so ma nowy sasoh wo rosbuchadkowych pschestupjenjach wrócžo skutkowazu móz. Budźiscže-li Müller njeczeknuk, buozuscže wjele milischze thłostanje dostak.

Přilopk

9 200 pczolarjow w Sakskej.

W Sakskej je žo lětża liczba pczolarskich wo 2000 powjetschi'a. Jako krajny pschedsyda pczolarskich towarstwow je žo wuczeř Richard Scholz w Miśchnje wuswolił.

Sněh w bayerskich horach.

W nozy k schtwórtku je žo wjedro nahle wokhłodźiło. Po njerjedrowych deschczach je w bayerskich horach temperatura na niczku (null) spadła. W horach je žo hacž do lěžneje mjesy śněh naschoł.

Sswojeho towarscha na honitwje satřelił.

W Erlendorfu pola Landshuta bu mjasowobhladowar Sswoboda na honitwje satřelený. Kaž je žo nětko wukopało, je žo honitwiny najenk Burkert z Lindenawa wusrał, so je žiwjeho honitwinskeho towarscha satřelił, žebi mjhło, so ma žornika psched žobu.

Wurjadnje cžesći byk.

W rěsarni w Meerane žu 20 zentnarjow cžeżkeho byka sarěsali. Skoczo bě hakle 3½ lěta stare

43 karnikłow žo spalikło.

W jenej thłodnizy w Zeitzu wutoru pschpołdnju woheń wudyri. Woheń sniczi wjele pizy, 43 karnikłow žo žobuspali.

Kruwy snjesboženje na drózy sawinowake.

Njedźelu na drózy pola Limbacha jedyn motorski kolesař z tym do strachu pschinjesże, so běchu jeho kruwy z pastwy wudobyte a po drózy cžerchu. Jedyn motorski kolesař tehodła pabje a jo srani. Jeho žobujeđzaju njewjesru, kotraž bě žebi hłowu cžežko sranika, do khorowinje dowjesechu.

Mjadłowa kólnja w Karlsruhe žo wotpalika.

W mjadłowej kólni němskeho swjasta sa ketarski sport pjatk rano wokoło 1 hodź. woheń wudyri. Kólnja na Karlsruhelskim letalischczu žo dožista wotpalił. Škoda je, woheń nastał, hischcže njeje znate.

Wulki woheń w durinskej wsy.

Wjeż Marisfeld w Hildburghausenskim wokrjesu je žo z wohnjom cžežko potrjechika. Pschi cžežkim njewjedrje dyri błykł do brózne jeneho ratarja a zapali. K wschemu njesbožu běsche błykł też telefonowe powody rosbił, so njemózachu žadne wohnjowe woborp na pomoz sawołacź. Wjeżna wobora pak běsche žama pschestaka. Tehodła žo pkomjenja jara tucże rosscherjachu. Tjoje domske, pjecź brózinjow a bjeżacź pódlanskich twarjenjow žo do popjela pschewobroczi. Woheń sniczi wschitke žně, ratarske maschiny a wjele gratu. Też tójschto makeho skotu žo žobupali.

Wojowanje z bykami na dróhach.

Na dróhach franzowskeho města Perpignana žo njeschźdne njesboże sta. Runjez běsche katakane, da skótny wikowar sładko skotu, mjes nimi někotre byki, po dróhach do rěsarnje hnacź. Pschi ropoce a wobchadze žo skót spłoschi. Skočata dachu žo do ludźi a někotrych tranichu, swjetscha žony. Jedyn byk z rohomaj wulku wokrasu schkleńzu rosrasy, druhi byk da žo do automobila. Zandarmam nicžo druheho njesby hacž najstrachnischze skočata na drózy satřelicź.

Wulkej wohnjej w Turkowskej.

Hróbuny woheń potrjechi wjeż Eblat pola Adalije. 96 khěžow, 7 składownjow a dwě korczmje žo wotpalichu. W Turkowskim měsce Alferaju žo dźiwadło, pjecź składownjow a kosejownja wotpalichu.

Jendželski prynz Jurij se swojej žlubjenej, grichiskej prynzeju Marinu, psched hotelom w Salzburgu, hdźež swój žlub žwjeczeschtaj.

Hrożeński list knjeni Rooseveltowej.

Mandželska amerikanskeho presidenta Roosevelta list dosta, w kotrymž žo ji hrożesche, so jeje wnucžkow rubja, je-li hnydom 168 000 dollarow (wjelże 420 000 hrimnow) njesapkacź. W liscze hrożesche žo też z nadpadom na presidenta. Presidentowa mandželska pak list pscheposłoże do rukow njedosta, dokelž jón tajny policist sadarza a wetewri. Policija saja na to prjedawscheho monitera namórskich letarjow z njenom Benjamin Zarn, kiž je podbladny, so je list pisał.

Směški

Hans Depla a Mots Tunka mataj shromadnje ma'u cžełkenju a staj pilnaj dźełacžerjej, jenoż so husto pschehlubcko do schlenczki pohladataj. Wot prenjeho pak kschaj žebi pschijahałoj, so njemataj to wjazy cžinicź. Jenu bleschu palenza hischcže wobsedźitaj a dojednataj žo, so dyrbi wona w khamorje stejo wostacź ja pad, jeli jedyn z njeju sthori.

Tři dny běchu žo minyle, tu njemóješche žo Hans Depla wjazy wobknjejicź. Wón ke khamorej stupiwschi k žiwojemu towarschej rjekuje: „Ty, Motso, mi njeje derje, mi žo wscho wjerzi."

„Potom pschijědźesch pscheposłoże", tutón snapschecžiu „mi hižo sawcžerawschim derje njeběsche."

*

Wo dnjo a w nozy.

„Mojej žonje je žo djensa w nozy dźa'o, so je z njesmérnje bohatym mužom woženjena."

„Ty sposzowny — moja žona to też wodnjo wěri."

Važna termija za wobsedźerjow hódnostkow (Wertpapiere)

Znowa so na to pokazuje, zo je hišće jara wulka suma **kruće zadanjomnych hódnostkow stareje měny** (Währung) we woběmaj, kotrychž wobsedźerjo dotal kusy njewumělnichu, měnje, zo su z inflaciju swoju hódnosć zhubiłe abo zo so nahódnoscźenje hišće stało njeje. Dalokož so tu wo **hypothekowe zastawne listy** (Hypothekenpfandbriefe) **a podobne dołżne listy** jedna, jich zamjenjenje so hižo sydom lět dołho stawa, je wobsedźerjam škoda z tym nastała, zo dotal njeběrjechu dań z nahódnoscźeneje papiery. Nětko pak hrozy wobsedźerjam dospołne zhubjenje jich w tutych papjerach zapołożeneho zamoženja, dokelž **z 31. decembrom 1934 spadnje prawo, zo so předinflaciske hypothekowe zastawne listy wobdźěła na rozdźělenskej masy** (Tilgungsmasse) **k lěpšemu hišće we woběhu bywacych podźělnych listow** (Anteilscheine), hdyž so do toho časa papjery njezapodaja. Hdyž su so zhubiłe, ma so namjet na sudnistwo zapodać, zo bychu so za njeplaćiwe wupraiłe a to ma so w čase wustawej zdźělić, kiž je je wudał. Je w zajimje wobsedźerjow tutych papjerow, zo je jenemu njenježnemu wustawej ke khowanju přepodadźa, kiž wšo dalše wobstara. To same płaći też za wšěch tych, kiž maja wukrajne dołżne listy z předwójnskich časow. Też tute so najlěpje njenježnemu wustawej k dalšemu khewanju a zjadowanju přepodadźa. Łužiska hospodarska banka w Budyšinje wšě [illegible] wobstara.

Samotny row bjez křiża

Rasch njesapomnity Jan Radyžerb-Wjela, wyschischi wuczeř na Hidowje, běsche płódny ludowy basnik. Wscho, schtoż wón pisasche a rěcžesche, měješe basniski napohlad a spad. Wón 19. wulkeho rózka 1907 wumrě a wschelake žerbske dźěła nam w rukopisach sawostaji. Sa wschitke jeho dźěła a prózowanja budźe jemu jako khwórnemu žerbskemu wuczerjej žerbski narod stajnje dźakowny. W pschichodze chcemy z jeho sawostajenstwa kóždu njedźelu najrjerischze jeho balady, dokoło pisches 100, wosjewjecź. Dotal žo w rukopisu derje khowachu.

Pucžujo we holi delka
Pschindźech do wsy pschi Schprjewi;
S konza wsy bě pohrjebnischczo
Wobhrodźene i murjeni.

Wobhladaczi žej tam khcžiże
Na tón kerchow sakrocžich.
Pomnikow tu wjele běsche,
Wobžobnych a ponischich.

Pschi muri we sadnym kucže
Bjes khcžiża bě jedyn row,
Pomyślich žej: Cžeji tola
Pośledni je tutón schow?

Praschach wuczerja žo starsy,
Kiž tam rowy krjepjesche:
„Nanko, pschecžo tak bjes khcžiża
Tale žmjertna hórka je?"

A wón z ertom pschecželnitwym
Rosprawi mi swólny da:
„Luby knjeże, wo tym rowje
Hroni powěsć srudoba."

„Tudy leži pohrjebane
Sdwělowane holicžo,
Kiž je žo w bliskej wsy
Psched lětami repiło.

Ja běch tehdy sa wuczerja
Młody ženi tu pschicžahnył,
Wo wsy žo rad rozhladowach,
So bych sadomjeny był.

A pschi tajkim wobhonjenju
Widźach holzu nahladnu
Lězyc, schwarnje shotowanu
Rjanu jako liliju.

To bě khwilu po nyschporach
Rjanej wótżnej njedźele;
Ptaczki žłódko fifolachu,
Sakónczko z milka žwěcžesche.

Pola lipy na nadowzy
Hrajachu žej dźěczata;
Sajměrka žo zy'a cžrjódka,
Hdyž tu holzu wuhlada.

Wjeżele k njej pschijkałachu
A ji ruczki skicžachu.
Prajach žebi: Tu žo widźi,
Kak jej wschitzy dobri žu.

A też wona z lubym waschnjom
Rjenko z nimi poczini,
Pschitulejo k pěknym malkim
Swědczesche žo i wócžkow ji.

Dale duzy wschitkich ludźi
Wutrobliwje sirowjesche,
A se tóždej wobstar žónku
Poporuda pschimkownje.

Na pschedewzu do kerchowa
Psched wocžomaj minu žo;
A też ja žo se wsy podach
Na wokolnosć kedźbujo.

Nimo rownischcža dom duzy,
Pohladawschi pisches murju
Wuhladach pschi rownym kschiżu
Saž tu holzu lubosnu.

Beklatnjena tam pjched rowom
Požadźanym z woženi,
Modlesche žo se žylkami,
Wócžy k niebju stajiwschi. —

Ja schcže tehdy nježenjeny
Mějach staru hosposu;
Ta bě potrjebała žónka,
Wjele lět žno z wudowu.

Wo tej modleczy ji powěch —
Starusschka mi wotmołwi:
„To scže rybałeż tam Hilža
Pschi tym rowje widźeli."

To je luboscziwa duschka,
A tej wschitzy dobri žu;
Dźeczi wschě a wschitzy wulzy
Lubuja a chwała ju.

Bohužel ta wboha holza
Ma žo doma jara sło,
S hórkim horjom wobcežężena
Se žylsami myje žo.

Prawa macź, ji lubowana,
Pisches lěta 'žno w rowje spi —
K tej tam khodźi i wjecžorami,
Zarnje a žałosczi.

Snowa je tón nan žo ženił,
Sa macź dał ji mazochu
A ta jěra na nju hlada,
Wukałacź chże z doma ju.

Hilža z młodżenzom, kaž praja,
Że žo mjelczo žlubiła;
Tón pak do wójny je dyrbjał,
Dołho wjaz 'žno njepišła.

Wo nju ž'at je hižo braschku
Wulki kubłer bohaty;
Wona sarjekła žo jemu:
Stary je a khwidźiny.

Sšej, na žónske wokólseny,
Dwě 'žno dźowzy pschijeni.
Je to dźiw, so cžestna holza
Wo tajkeho njerozdźi?

Mazocha pak muža honi,
Na tu jenitwu nucžiež ju,
A hdyž njerozdźi z tym cžełzom,
Wuhnaež z domu z hanibu.

Wboha pschecžełuje hrozy
Sundna cžasto pschi rězy,
A kaž šwělowana hlada
Dołhu khwilu do wody.

Schtó wě, schto to stónczanje budźe!
Bóh tón Knjes ji jcžerpnjecź dał!
Slemu könzej njesložownom'
S milej ruku wobaraj!"

Tak ta luba stara žónka
Sswoje rěcže wobsamknu
A ji se srudneju wócžkow
Zelne žylsy cžeczachu. —

*

Sa tydźeń běch pręcžki pobył;
Wjeczor nimo Schprewje bžech —
A tu Hilžu pschi mežaczku
W rězy pjched wocžomaj měch.

Kajžiž běch, we runej měrje
W drasce po nju skočich ja
Podarmo pak ja njej hrabach —
Wjaka bě ju hlubina.

Sajtra z wody wuczehnjenu
Pschinjeżechu do wsy ju,
Potom w złoku sahrjebachu
W tutym sadnym kucžiku.

Nichtó njecha dacź žo khowacź
Sšem do jeje bližiny;
Wožebje tón row tuž steji
Ssamotny a sazpity.

Kschiž jow stajicź njeje pschidał
Hrubý satamarśli lud.
Boża miłosć njech jim woda
Tajki farišejski žud.

A tej žamotneje hórki
Lědy schtó ma kedźbu trasch;
Jenoż ja žem hischcže khodźu,
Wuspěwacź tu wótżenasch."

Tak tón cžestny stary wuczeř
Je tu wěz mi powědał;
A też ja tam pschi tym rowje
Wótżenasch žym wuspěwak.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2.15 hr. = 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćencarske 4 pjenježkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo scěhwkam čłoweho znjezboženja z 1000 hr. – hdyž wumrěje abo hdyž je we čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej banki wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženje dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 205 — Budyšin — Pónd'elu 3. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Hitlerska młodźina w Frankobrodźe

Połtsećza dnja je město Frankobrod n. M. zyle Hitlerskeje młodźinje ſtnſcha'o. 100 000 Hitlerskich hólzow běsche so sešło. Sobotu wječor běšche Baldur se Schirach k Hitlerskej młodźinje rěčał. Wón mjenowaše młodźinu nadźiju němskeho ludu. Dołhi je był puć wot 9. novembra 1923 hač do dźensnišnich dnjow. Schtož je so tu wutworiło, njeje hamo se žebje narosło. Dołheho a kruteho wopora je trjeba było. Pišćezo hišće nastawaju njepřećeželjo a pšihšłodźerjo, kaž je to nětdy w dnjach cźežkeho wojowanja było. Wšitke tźě pak njejźu niczo pornjo tomu, so je młodźina pohotowa a jenu wolu pšchedstaja. W tutej młodźinje njeje ani khudych ani bohatych ani wucźenych ani njewucźenych. Je to jenicźky **němšk**a młodźina. Tuta młodźina njeje so se ſlubjenjom swołała. Jenož ſhromadne wopory a ſhromadne winowatosće ju je do zyłka ſkowale.

Njedźelu rano w 6 hodź. kapały Hitlerskeje młodźiny ſ hudźbu budźachu. W lěkwach wotnoćí nowe žiwjenje. Wotbźělenja so ſestupachu, pšchetož w 10 hodź. dyrbjachu hižom prěnje kolony pšchi brjohy rěki Maina nimo němſkeho wjednika młodźiny kročźeć.

W poštajenym cźasu prěnje kolonny pšchicźahnychu. Baldur se Schirach a němški bohot a župny wjednik Sprenger daschtaj młodźinjenimo so cźahnyć. Hač do ½2 hodź. traješe nimoczah młodoluda. Potom pšchiſamknu so Hitlerika młodźina. Popołdnju so wobydleństwo ſyłniſcho a ſyłniſcho na dróhach hromadźeše. Zyły puć běše wopravdźity triumfalny cźah młodźiny. Hałe popołdnju wokoło 4 hodź. so nimoczah pšched němšk**im** wjednikom młodźiny ſłoneźi.

Wjednik džakuje so němskim buram

Wjednik je němſkemu burſkemu wjednikej Darréjej ſcźehowazy list pósłał: W Barlinje 29. augusta.

Luby ſtroniny towařšcho Darréje!

Wólby 19. augusta su ſnowa dopokazale, so němške burſtwo w ſywojej pšchemocnjej wjetſchinje jenomyślnje k nazionalſozialiſtiſkemu ſtatej ſteji. To ma so na prěnim městnje Waschemu dźelu pšchipisać.

Hdyž so Wam ſa to dźakuju, džakuju so ſdobom miliſonam němſkich burow, kotřiž niz jenož žebi, ale zyłemu narodej ſe ſywojej žiwěru a wobſtajnosću ſa lěpſchi pšchichod ſobudźełaju. S němſkim poſtrowom Waſch Adolf Hitler!

Wjednik je škitaf Cerwjeneho kříża

Wjednik a němſki kanzler Adolf Hitler je po namjecze presidenta němſkeho Cźerwjeneho kſchiża, wójwody Korle Eduarda ſe Sakſeje-Coburg a Gotha, ſchkitarſtwo nad němſkim Cźerwjenym kſchižom pschewſał. Dotal běšche němſki president a generalny półny marſchall ſ Hindenburg ſchkitarſ Cźerwjeneho kſchiża. Pšchi tutej ſkładnoſeji je wjednik němſkemu Cźerwjenemu kſchiži ſywoje ſprawne pšchecźa ſa dalſche ſpomožne dźěło, kotrež dyrbi zyłemu němſkemu ludej ſkužić, wuprajił.

Zaso 742 wosobow ze škitaceje jatby w Pruskej puščili

Hamtſka pruſka nowinarſka ſłužba wozjewja, so je pruſki miniſterſki president Göring nětko wſchitke należnosće ſchkitazeje jatby dokładnje pšcheprohowacź dał, kaž je to wjednik a němſki kanzler porucźił. Po poſtajenju miniſterſkeho presidenta je so k bnjej 1. ſeptembra 1934 ſašo 742 wozbowow ſe ſchkitazeje jatby puſchcźiło. To je wjele wjazy hač połoja wſchitkich wozbowow, kotrež w Pruſkej ſchkitaſej jatbje pschebywaju. Pšchi tutych wozbobach so ſywjetſcha wo prjedawſchich pšchipołožnikach ſozialdemokratiſkeje a kommuniſtiſkeje ſtrony jedna.

Narodźenja přiběraju

Hamtſka ſtatiſtika wo wobydleńſkej politiźy ſa prěnje ſchtwórcźtło 1934 je hotowa. Wona poſtawa ſwjeſelazy wobraz. W prěnim ſchtwórcźtłoce 1934 je so 138 438 mandźelſtwow ſwjazało, w prěnim ſchtwórcźtłoce 1933 pak 94 686. Potajtim je so w prěnim ſchtwórcźtłoce tutoho łěta liczba nowych mandźelſtwow pornjo ſchtwórcźtłej loniſcheho łěta wo nimale 44 000 pšchiporika.

Też liczba narodźenjow je so powyſchiła. W prěnim ſchtwórcźtłoce 1934 je so 281 024 žiwych dźěcźi narodźi, w prěnim ſchtwórcźtłoce 1933 pak 246 915 žiwych dźěcźi. Tak je so łětſa w prěnim ſchtwórcźtłoce 34 000 žiwych dźěcźi wjazy narodźiło, hač w prěnim ſchtwórcźtłoce loniſcheho łěta. Dokelž je łětſa mjenje ludźi wumrěło, je nabbytk narodźenjow wažnje pšchiběrał. Loni pšchi trinje je wjele ludźi wumrěło. Łětſa w prěnich tšoch mjezažach je so 87 890 dźěcźi wjazy narodźi hač ludźi wumrě. Loni je jenož 25 541 dźěcźi wjazy narodźi hač wobow wumrě. Jako hłowna pšchicźina pšchiběranja narodźenjow je mjenuje, so ſłóſtniſtwa pšcheźiwo nastawa zemu žiwjenju woteběrachu, dokelž je je ſtatna autorita saſo postajiła. K tomu pšchiňdźe powjetſchena liczba nowych mandźelſtwow.

Juhosłowjanska Awstrisku a Italsku winuje

Swjaſki mjes juhoſłowjanſkimi bombymjetarjemi a Winom.

Beograđſke polkniježerſtwowe nowiny „Wreme" ſu ſchtwórtk wobaraźu naſtawk pšcheźiwo ſſchkiwdźazym pšchiſłodźanjam italſkich a awſtriſkich nowin wozjewiše. Sdobom tele nowiny ſ napſcheźiwnymi wobſkórźbami wotmołwja. Mjes druhim praja: Juhoſłowjanſka je ſtat, pſchedbźunyła, ma je ſtemu ſwědomju Italſkeje pſchipisacź. W Beograđze maja doſahaze dopokaſma, ſo móža pſched ſwětowej ſjawnoſću praſchenja roſwicź, hač wſche misy a wobcźežnoſeje, kotrež je poſlednje łěta dyrbjał awſtriſki lud ſujeſcź, njeſwulkhadźeja ſ nacźiſtiſchcźeho tykanja Italſkeje do awſtriſkeje ſnutſkowneje politiki.

Rom je na to měri, Awſtriſku ſwoju koloniju ſcźinicź, kaž je wón to hižo ſ Albanſkej ſpytał. Nowy nadpad na Juhoſłowjanju, pšchi kotrymž je je Winſta „Reichspoſt" pſchedbźunyła, ma je ſtemu ſwědomju Italſkeje pſchipiſacź, kotraž po ſdaću poćzina ſcźehwkow ſywjeſeho noweho měſchenja do zuſych ſnutſkomnopolitiſkich należnoſcźow bojecź. Wurjadnje wofnamjaza wěz je, ſo je je ſo powěſcź awſtriſkich podkniježerſtwowych nowin „Reichspoſt", po kotrejž ſo němſko-juhoſłowjanſke pſchiſłuhańſtwo pſchihotuje, na dnju **nawrót awſtriſkeho kanzlerja Schuſchnigga ſ Florenza** wozjewjewiła. S tym je ſo mjenujcy pokaſało, ſo je Win tónkrótcź Romej jara podwólny był. S zyła je tale powěſcź jara njerozumna.

Na łónju „Wreme" wo italſkim wójnſkim hrożenju piſche a potom dale praji, ſo je ſo Juhoſłowjanſka pſched awſtriſkimi cźekńjenjami krucze korrektnje poćzinjała, hdyž je jim politiſki wuczek pſchiſłwolił. Awſtriſka pak njemóže w naſtupanju juhoſłow. emigrantow teworunja wo ſtebi prajicź. Runje tale „Reichspoſt" łépje dwźli nječtó druhi wě, kelko **nadpadnikow je ſ Awſtriſkeje do Juhoſłowjanſkeje pſchiſchło** a kelko helſkich maſchinow je ſo je żeleſnišćimi cźahami do Juhoſłowjanſkeje pſchekmykało, ſo bychu tam njewinowatych puczowarjow roſtorhale. Sa wjele tychle ſtóſtnikow je Awſtriſka nic jenož wucźek, ale wjele ſ nich je też **podpjeru a ſobudźełu ſamo awſtriſkich hamtſkich ſaſtupjerjow** namakało. Tak je ſtowny nadpadnik, ſ kotrehoż bombami a helſkimi maſchinami ſu ſo w Juhoſłowjanſkej žony a dźěcźi morile, nětkuſchi wyſchi Perczewicź, ſ dobom najlépſchi ſobudźełacźeŕ „Reichspoſty".

Wjetšina w Zwjazku ludow za přijeće Ruskeje

Franzowſke nowiny wozjewjeja, ſo je ſo franzowſka miniſterſka rada pſchi ſywojim ſchadźowanju ſaſtóženy tydźeń ninu poſaarſkeho praſchenja tež ſ pſchijeczom Ruſkeje do Swjaſka ludow ſaběrała. Nowiny „Petit Parisien" piſaju, dotal ſaſtupej Ruſkeje do Swjaſka ludow Franzozſka, Jendźelſka a Italſka pſchihłoſowja. Schwajzarſka Holłandſka a nětkotre južno-amerikaſke ſtaty ſu pſcheźiwo tomu. Njedźiwajcy teho pak ſo wjetſchina ſa pſchijeczo Ruſkeje do Swjaſka ludow namaka. Wěſo pak je njewěſte, hacź ſo doſcź hłoſow namaka, kiž bychu Ruſkej ſtajne ſydło w radźe pſchiſłwolile. Tehodła je ſo roſhudźenje wo tutym praſchenju tukhwilu hiſchcźe wotſtorczźiło.

Italski dementi

Londonſke nowiny „Daily Telegraph" běchu powěſcź roſcheŕjale, ſo ma ſo w faſchiſtiſkej ſtronje ſozialiſtiſke kſchidło wutworicź. Tutu powěſcź „Agenzia Stefani" takle dementuje: Powěſcźe wo prjedawſchich ſozialiſtach w Milanu, kiž je roſprawjeŕ nowin „Daily Telegraph" w Milanu roſcheŕjał, nimaju žaneho ſakłada.

Žanych wólbow wjacy w Awstriskej

Tiroliſke město Innsbruck ſtejeſche njedźelu w pyſche khorhojow k cźeſći krajneho wopomnjeńca na łěto 1809. Hižo rano ſahe pſchijědźechu tiroljſy ſtólzy w ſywojich draſtach po dźeſaćzyſtwazach we wožebitych cźahach a automobilach. Pſched pomnikom Handrija Hofera rěcźachu ſwojaſkowy president Miklas, tiroliſki krajny hetman dr. Stumpf a generalny wyſchi hrabja Dankl. Po nim ſu ſwojaſkowy kanzler dr. Schuſchnigg ſłowa jimaſche. Jako běšche na rjekowſke wojowanje łěta 1809 ſpominał, rěcźeſche wo pſchitomnoſeji a roſłoji nětkuże ſcźehowaze: Naſch nadaniť je, ſo ſu ſtaraný, ſo ani ſtopy němſkeje ſemje tuteho kraja jenje a nikomu ſo njepſchepoda, dokelž ſmy ſa pſchichod ſamoſtatnje. Dyrbja ſo ſ tym ſprokojicź, ſo ſmy Awſtricźenjo a ſamopoſtajenje žadanu. W dźeńſnišnim cźaſu njemóže žana ſwada ſtrony wobſtacź. Tón cźaſ pak, hdyž naſch lud k wuſnaću namołwimy — niz pak w formje ſtarych parlamentiſkich wólbow — my Awſtricźenjo ſami poſtajimy. My chcemy ſtrajcźo a rukowarjo być, niz jenož kultury naſcheho ludu, ale też měra w naſchim wótnym kraju a ſwonka njeho. Tehodła wojnjemy wo ſwobodu a ſamoſtatnoſcź, kotrejž matej ſo je wſchěch ſtron jenak pohódnoſcźicź. W kraju je ſo wjele wo ſmjerowanju rěcźało. **My chcemy měr ſe wſchitkimi,** kotrymž wěra do wótcźiny a luboſcź k wótcźinje ſhromadnje we wutrobje leži.. Sso dopominajo na rjekowu łtu 1809 wokamy ſnowa k dorozumjenju. Dwoje wumjenjenje pak ſtajimy: Brónjow njeſdyrbi być hač jenicźky w rukach tych, kotřiž ſu ſwólnivi ſa wótcźinu wuſtupowacź. Tajnych brónjowych ſkładow, kotrež je na wſchě pady pſchihotuja, njeſmě być. Tu dyrbi ſo wěrnje wojſewicź, ſo nicźo ſhromadneho nimamy ſ waſchenjemi terrora, ale ſo ſmy pſchejene je ſaſadu: Awſtriſka Awſtricźanam!

Jako tśeće Schuſchnigg rjekny, tak jara kaž nam ſmjerowanje luda należi, tak jara kaž wuſtrjebujemy, ſo niczo njepſchepuſchćejmy, ſo bychmy k roſumnemu měrej w ludźe dóſchli, tak wěſte mi je, ſo k tutemu měrej dóńcź njemóžemy, dokoż nětkuże nekaſa politika emigrantow wobkedźowanja namaka. Stawiſny wucźa: Politika emigrantow njeje jenje natwarna a poſitivna.

Pſchi ſwjatoćnoſcźi ſwjatkowy kanzler dr. Schuſchnigg wojſewi, ſo pok alpſkich ſpomjenkow w Innsbrucku, kiž tradizionelnje mjeno „Tiroliſzy krajni tśelzy" nošy, mjeno „Dr. Dollfuß" pſchidostanje.

Nowe wusudy w Awstriskej

Wojeńſki ſud w Leobenje je inżenéra Hawalku dźěłarnje „Alpine Montan" k 8 létam khłostarnje ſaſudźił. Direkźijowy ſekretar Tarmann w ſamknej dźěłarni dosta 7 lět khłostarnje. Wobcź běchu winowali, ſo ſtaj pſchikaſaloj, ſo ma ſo měſtacźo Eiſenerz wobſkodźeć.

Wojeńſki ſud w Hradźu je po dwudnjowym prozesu njedźelu wunjud dla wojowanjow w St. Rupprechtu wuprajił. Inżeńer Anton Rosenberger ſaſudźi ſo k khłostarni na cźaſ žiwjenja, Jan König dosta 15 lět a Schczep Ederer 10 lět khłostarnje.

Italski kral so na pućowanje do wukraja poda

Parizke nowiny „Petit Journal“ hu powěsć z Roma wosrewite, so Mussolini nochze italsku semju wopuschćicz, so by wukrajnych statnikow wopytał, kotryž hu pola njeho w Italskej pobyli. Sa to pak kral Victor Emanuel někotre pućowanja do wukraja nastupi. W hamtskich městnosćach Italskeje rěcži so wo wopytowanju italskeho krala pola presidenta franzowskeje republiki a franzowskeho presidenta pola italskeho krala. Nimo teho chze italski kral London, Brüssel a znadź tež Wien wopytać.

Nadpad z bombomaj w Sofiji

Njedźelu rano wokoło 3 hodź. rosbuchnyschtej bombje w sahrodze psched bydlenjomaj prjedawskeho botharskeho wójnskeho ministra generala Bakadjiewa a prjedawskeho schefa generalneho stabna generala Marinkowa. Bombje schkodu njenaczinjeschtej. Tu so najskerje wo politisku demostraziju jedna, kotraž njedyrbjesche woporow zadacz, ani schkody naczinicz, dokelž wobaj generalaj tuhkwilu we h'owownym měsce njepschebywataj.

Wša amerikanska textilowa industrija w straiku

Dźěłaczerjo židowskich kłaječnjow a pschedźěłnjow hu wobsamknyli, so so straikowazym dźěłaczerjam bakmoweje industrije pschisamknu a tehorunja do straika stupja. S tym so wscha tekstilowa industrija natkwilnje se straikom sastaji.

Wuspěchi Paraguayskele we wójnje w Chaco-kraju

Paraguayske wójnske ministerstwo wosjewja pschehlad wo wuspěchach paraguayskich wojakow w offensiwje, kotraž je so 14. augusta sapoczała. Wot toho dnja hu paraguayscy wojazy 14 wobtwjerdźenych městnow wobsadźili, 25 ofizěrow a 19 999 muži sajeli, kaž tež 185 maschinskich tźělbow a 35 cźežitych autow dobyli.

Cźežki nadpad na železnicu pola Charbina

Něhdźe 40 kilometrow wot Charbina skaleny je so cźežki nadpad na železnicu stał. Po pozdnich powěsćach je so 13 Japanzow morilo a něhdźe 20 ranjeno. Banditojo běchu kolije swurtorhali, so wosobowy cźah z kotjow wudźe. Na to z tšelbami dźiwje do njejsboženeho cźaha tšelachu a wjele ludźi zastrělichu a natšelichu.

Potom nadpadnicy cźekachu. Schěsć japanskich puczowazych wotwjedźechu, tehorunja dwaju Amerizanow a jeneho Danu. Japanske železniske straże banditow dwě hodźinje dołho z tšelenjom pschi cźekanju zadźerżecz spytachu. Tola rubjeźnicy je žiwojim rubjenjam cźeknychu.

Na měsinu njeskutka je so lazarettowy cźah pósłał. Pschi stinkotnym deschczu so wukhowanje jara poczeži. Po nowischej powěsći je so 21 puczowazych morilo a 25 so franiko.

Wjednik japanskeho wojerskeho wotdźelenja w Charbinje, Ando, je pschepytowanje nadpada wotewrił. Mandžuska a japanska policija pschepytuje. Pschepytowanje dyrbi so spěšnje pschewjesć, dokelž maju wunoschki wjele prajicz k położenju pschi rautschochinejskej železnicy.

Krótke politiske powěsće

Po wjednikowym pschikazu je so nazionalsozialistiska motorska kolonna z jenotkami motoristeje SA. sjednoczita a mjenuje so „nazionalsozialistiski motorski korps“. Wjednik je schef motorstwa w SA., wyschi skupinowy wjednik Hühnlein.

President Czeskosłowakskeje Domaschi Maßaryk je khutnje skorił.

Wustupjenje pschecziwo Židam w Polsku. W połskim měsce Lomży schescziclanske maczerje pschi spoczatku nowego schulskeho leta pschecziwo židam wustupichu. Wuczerjo pschi schulach tuteho města su swjetsche Židu. Skchescziclanskim wocźehnjerjo běchu so dotal hižo wospjet bjez wuspěcha pschecziwo pschisłuschnym židowskich wuczerjow pschi tschescziclanskich schulach wobarali. Někto pak je so 400 tschescziclanskich maczerjow na schulske dohladowarstwo podo a žadasche, so bychu so židowskich wuczerjo puschcźili.

Sdźiwjedźenska sala w Nürnbergskej radnizy.
Pschi spoczatku sjeda so wjednizy strony a stata w tutej sali powitaju.

Italska wojerska delegazija z generalom wraziolom jako wjednikom je njedźelu do Moskwy pschijěła.

S Moskwy so powě, so je žud w Nerschinsku pjecz sastojnikow z žmjerczi sahubźił. Wobstorżeni běchu so rubjenja, sabotaže a pschekschiwjenja dla wobstorżli.

W Luanczouwje su Chinesojo žydom Koreanskich stónzowali. Morjeni běchu japanscy stacźenjo. Japanski wupósłanz w Nankingu je pola chinskeho knjezerstwa žadał, so bychu so mordarjo krucze khłostali.

K wulkemu straikej tekstilowych dźěłaczerjow we Ameriziy so powě, so je 1005 fabrikow je straikom potrjechi.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 3. septembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Lutuj, doniž maš!

Přisłowo.

— **Wo wjedrje.** Dźensa rano we 8 hodź. barom. 740, žnygrom. +1 a therm. we nocy +11. Wjedro zo hyšće w žrjedźnej Europje je so w poslednich dnjach spodźiwnje wuwiło. Mjerjenja nižina pschicźahny nahle z Balkana a pschinjesły nam žylne deschcze. Tuta nižina je so nětko do południcźeje Skandinawiskeje scźahnyła. Kunjeź je dwě nižina z Franzowskeje zo prěnjej nižinje słužicz spyta'a, je wjedro pola nas žaneho ważneho pschemjenjenja njeje wocźakacź. Wjedro wostanje najskerje hišće khwilu kajkeż je. Tola žněmy sebi wocźopleńje wocźakacź. — Jutrje we wotoru žtónczko 5,17 hodź. khadża a zo 6,41 hodź. khowa. Měsacźk khadża jutrje na ranje 12,01 hodź. a khowa so popołdnju 4,56 hodź.

— **Muhlady na wjedro za jutrjischu wutoru: Poměrnje rjane, trochu milišche wjedro.**

*

— Wczera dopoldnja wopyta nasche město něschto stow wulětnikow z Czech, kiž běchu z wožebitym cźahom hacź žem dojěli. Po wobhladanju města, pschi cźimž tež nasch žerbski muzej poczeschu, wujědźechu žebi popołdnju do Radworja, so bychu tež žerbšte wjesne žiwjenje spóznali. Tam žebi muzej a zyrkej wobhladachu. Mjes tym běsche so wjesna młodźina seschła, kotraž hoschom někotre žerbske spěwy sanjeze. K wjeczoru so sašo we swojim cźasu do domiznu wróczichu.

— **25 lět žwerneje słužby.** Knjezna Emma Lahodźij mózesche 1. septembra na 251etnu njepschetorhnjenu dźěławosć jako domjaza pschisłužbnica pola knjeneje Marty iwud. Lemanjeje sbladowacź. S tutej pschicźiny ju knjes měschczanski rada Sefzat na radźinym městnje z pschepodaczom měschczanskeje pschipósnawajeje lisćiny za jeje dołholetnu žwernu słužbu wusnamjeni a ji k jeje jubilejej sbožo pschejesche.

*

Zadobywař bura cźežko skałał

S **Běleje Hory.** Do domskeho tudomneho bura Kiela bě so w nozy k 1. septembrej paduch dobył. Se schrótowanjom wotucźiwschi, wobsedźeł paducha pschesłapi. Tutón zo wobarajo, Kiela z rěsnischim nožom nadpadze. Jeho do ramjenja a hlowy skakawschi, je jeho tak straschnje sranił, so zu Kiela dyrbjeli do Budyschkeje thorownje dowjesć. Paduch je z wocźinjenym wołnom do doma salěł a bě hižo nathribjetnik z zyrobu, brunu kožanu jaku, kotraž ma pod wuschkom še žołtym pižmom žłowa „Němski wudźěł“, a žołto-běły deschczowy mantel, tak mjenowanu wopiczu koju, sebrał. Wschu zyroba a nathribjetnik zu zo podźiłdło bliło nałypza pola Běleje Hory na polach rozmjetane sašo namakałe. Jenoz kožana jaka a mantel hischcze pobrachujetej. Sa nadpad wužity nóž, kotryž sranjenemu žłkuscha, je zo tohorunja namakał.

Wojujo je nadpadnik swoju cźapku a dyhlacźnu lampu shubił. Cźapka je sažnoschćera, kotrejež tkanina je wulkokaschcźikata, wulkošcź 55, šmuiska běły židźany podschiwk, na kotryž je gumijojta tkanina we formje schtyrirožka naschita z pižmom: „Wobsedźe dźěkana za Bambergera a Herza, dowěrjeenja hódneju drastneju wotrjadnikom.“ Cźorna dyhlacźna lampa batertiju „Burgbatterie“ wopschiia. Nadpadnik je něhdźe 1,70 metra wulki a jara žylny byk, je běše wobleczenje drascźeneju byk a wopisanu cźapku na hłowje měł. Jeho drasta je po zdaczu z krwju wopanzana. — Schóž może někoho wo nadpadniku rjeź, njech so hnydom pola kriminalneho wotdźelenja na Ortenburgskim hrodze, telefon 2802, abo pola bliżšicheho žandarma samolwi.

K temu so nam z druheje strony hischcze powě: W nozy k sobotze wokoło połnocy je so w cźichej wjesnju Bělej Horje krwawny njeskutk stał, kiž je zhlu wjeź a wokolnosć rosbudźił. Wobsedźeł Kiel w delnich městnosćach ropoi wuhlowa, dźěsche za tym hladacź. Jako ruku wupschestrěł, so by žwězu sažwěcźił, jeho wot sady paduch z nožom do khrbjeta nize leweje kopatki kło. Kiel spyta po wobaracź. Tola nadpadnik so z nožom, kotrehož kónz běsche so pschi prěnim kłócźu wotlamał, do Kiela da a jemu njeswocźo a hłowu słe roskała. Skónczenje so Kiel na sthod stupi. Tutu składnosć słojnik wuži a z durjemi tłóchny. Kiel běješche hnydom žuźoda zawołacź. Sdźuhodej so hróżbny napohlad poskiei. Nadpadnjeny a jeho twarjenje běschtej z krwju wopanzanaj. Potom pósłachu po zotrn, kotrez w błiskim donje bydła. Hnydom na to lekarja słaschu, kiž straschnje sranjeneho do Budyschkeje měschczanskeje khorownje dowjesć da. — Wotlemy kónz noża hischcze njejsu namakali. Tehodła žebi myšła, so je Kielej w khribjecze tcźazy wostał.

— **Wožobowy auto a motorowy koleśat** wćerа poldnju wokoło 5 hodźin na kśiśiznišćoju Albertskeho namješća, Karolineje a Wettinskeje dróhi do žo sraišćej. Wožobowy automobil pśiśijźeše po Albertskim namješću a dźiwješe na Wettinsku dróhu jěź. Motorowy koleśat pak ś Karolineje dróhi na Albertske namješto pśiśijźeše. Sraženje běšeše chětro žywlne. Motorowy koleśat a jeho žobujźěrjo žo sranišćaj. Wjednik ju wobruckła stama a rjebła smjerśećchu. Ssobujźěrjo žo wobdrě. Auto a motorske koło žo cźežko wobšćodźišćej. Dr. Witt poda snjesbožnymaj prénju pomoc a dowjese jeju do jeju bydlenja w Hnaschezach.

— **Paduschśiwje.** 1. septembra popołdnju žu na Kśejorskej dróhy mužaze koło šnamki „Lindcar" kradnyli. Jeho cźišło běšeše 146 016. Koło mějeśe šelene krojna ś běłymi šmužkami, pśešetajomne jendźelske wodźidło, cźerwjenej mustrowanej gumijowej pśikmadle, žołte swjena ś cźornymi šmužkami, pedalej bjes gumija, šelenej błótoschkitakaj, kulojty šwónćk ś napśimom „Lindcar", Torpedožamobeh, cźerwjenej wobruczej, wobruczowe śpinadło. Pśiśi šadnich widlach běšeše špicowy šamt, 2 rjeczajnej koleśzy. — W cźažu wot 25. hacź 30. augusta 1934 Radwóršćanu ś jeneho bydlenja pjenježnu kasetu, nježdže 25×20 zm, wulku, šwonkach cźerwjenobrunu, šnutškach cźerwjenu. W kasece běšeše nježdže 60 hacź 70 hrivnow a žobustawske šmatki ś St. V. Šmatki žu šelene, na cźerwjeń, módre ź cźornym pišmom. — Schtóž móže k temu nješchto špjelicź, žo prošu, so by jo kriminalnemu wotdźělenju w Budyšchinje na hrodźe Ortenburg wojśewił.

S **Delnjeje Kiny.** Njedźeľu je tudomny wobydler Ernst Urban ś swojej mandźelskej šloty kwaź mohł wosćwjeczicź. Wobémaj je žo pśiši tejle składnosći wjele darow a žožojoncherjow dostało. Bórkowske wojeńske towaršwo, kotrehož žobuśaw je jubilar, jemu ś deputaziju korb kražnych rózow pśepodaca da. Pśichipołdnju šarać Tyšcher jubilejski por we wobydlenju pożohnowa. Knjes Urban, kotryž je žo w Radschowje narodźił, je 74 lět stary a je runje kaž jeho wo 1 lěto młódša žona, cźiły a strowy. Pśejdy je w Kuschśiśkej škale dźěłał a wot nékotrych lět invalidnu rentu dostawa. Njech je jubilejskimaj mandźelskimaj wjeśeły wjeczor žiwjenja spožćeny.

S **Budeśez.** Budeśiecźanski žandarm je w tutych dnjach běrnjazeho paducha šaplapił, kotrehož hižo dołho pytachu. Paduch je 20létny H. H. ś Raschowa. Tutón běšeše pśeď nékotrymi njedźelemi swoje dźěło wopuśchcźił a žo po wokolinje wokoło bruceśeše. W žkonjanych fajmach wón nozowaśche. Swjetśka žiwjeśe žo ś kradnjenymi běrnami. Hacź k dośěranju běrnow žandarm wožebje na pala kedźbuje. To njech je sa podobnje smyślenych ź warnowanjom. W dźenšnišćim stacźe žo sa kóždeho ludowego towaršcha, kiž je w nusy, stara. Nichtó nima trjeba, k žamopomozy pśichmacź.

S **Walkeje Dubrawy.** W tudomnym žadarśtim towaršwje je w jeho mějacźnym pośedźenju śrjedu stary nashonity pcźołar, wjośchi wucźer na wotpocźinku Kern ś Kottmarsdorfa, wo šahrodniśtwje, ratarśtwje a pcźołarśtwje rěcźał. W pśichodnoschku wón na to pokasa, so žo bjes dośahajeceho pcźołarśtwa njemóže bohaty žadowy wunoschk wocźakacź. Pśipyty wulkeho amerikanskeho žadarśtwa žu dopokasale, so je žo žadowy wunoschk še šarjenjom wjetšeje liczby kołcźow podwójił. To by dyrbjeli němšcy žadarjo wobmyślicź a žo po tutym pśichkładze složicź. — Pśichodnoschcź teź njepśidóndosći nékotrych druzin jabłonjow naspomni, to réka wone k wopłodźenju kwétkoweho procha druheje druzíny potrjebaju. Tohodla by dyrbjale do wulkich žadarńjow nékotre jabłonje žadźicź, kotreź maju wjele kwétkoweho procha.

S **Njeźwacźidła.** Pola tudomneho žandarma žo koło thowa, kotreź je žo jako namakane wotedało. Komuž koło šłušcha, tomu žo wone woteda, móže-li legitimaziju pśehpokazacź.

Z **Pančic.** W pśihódnej zemi a pśi dosahacym powodźowanju je létušo ćopło lěto kórki w tajkej wulkosći napłodźiło, kajkejž zrědka nadeńdźeš. Tak móžeše jedyn tudomny khěžeł habrsku kórka ze swojeje zahrodki wzaś, kiž 1528 grammow, potajkim pśez tři punty, wažeše. K tomu bě 42 cm dołha a wobsah wucźinješe 33 centimetrow. Z njeje pśihotowane žonopowe kórki pjelnja wjetšu šklu. Póćki tuteje druźiny — hospoza móžeše hišće wjacy tajkich podobnych exemplarow zezbérać — so suša a jako symjo na druhe lěto khowaja.

Pančic. Zo naša wjes hospodarsey postupuje, je z dopokazom elektriska róla, kotruž je kowarski mištr Hawš kupił a we swojim statoku nastajił. Firma Herrschuh z Kamjenicy-Siegmar je ju pśiprawiła po najnowšich předmjetach. Je jara praktiska, wo čimž móže so kóždy přeswědčić. Teź njewobsteji stracha, zo mohł něchtó do škody přińć. Rjaduje so sama, hdyž je tři króć tam a sem pojězdźiła. Wězo wusnyć sej wukulerka při tym njemóže.

S **Hbjelišća.** Tudomny šarać Harstick móžeše 30. augusta swoje 70. narodniny wośwjeczicź.

S **Kulowa.** Kapała St. Adalbertskeho wušława, pśeď 40 létami natwarjeneho, bo wobnowja. 6 nowych pišanych gotiskich woknow šo šnowa šachśichkeizuje a śiecha šo wuporjebja. Kapała šo šnutška rjenje wumoluje. — (Koło kradli.) Jedyn rjemjeślnik wjecźor do torcźmy šaśupi a pśeď durjemi swoje jězdne koło štejo wostaji. Nasajtra koło zyle štonzowane w jenej šahrodze Hóšťkowskeje dróhi namakachu. Sa šamopašnikom policija śledźi.

S **Khocźebuša.** Delnjoserbšla Macźica mějeśe šańdźeny šchtwórtk šało ras šhromadźišnu. Běšeše bo 14 žobustawow jeschko. Pśichodnoschći běchu wo Radwóršćim šwjedźenju. Knjes Jordan pśikrunowaśche Radwóršći šwjedźeń ś Wětošchojšćim, knjes Hühnchen powědaśche wo hódnośći špěwanja a šarjdowanja Radwóršćeho šwjedźenja, knjes šarać Kokot wo šwonkownym šacźišćoju a knježna Mina Mitkoja wo šnutškownym duchu a pśicźelnoschći Radwóršćanow. Rosdźél mjes Radwóršćim a Wětošchojšćim šwjedźenjom leži w tym, so tamny běšeše šerbšći šwjedźeń wot Sserbow pśihotowany ša Sserbow, Wětošchojšći pak němšći šwjedźeń najwjaš ša tamnych pśichekupzow. Wušłědny žo, so špěwanja běchu kražne a chór knježeša wucźerja Nawkl je wožebje wulkotnje dźěłał. Teź žiwe wobraźy žo špodobachu. Dale žo khwaleśche pobožna myšl ludźi a rjane kemšće, na kotrychž běšeše pósnacź, so Sserbam w Hornjej Łužicy jich narodnoschcźe je šwjata wěc a podaceje do Božeje ruki pśiśinźe jim ś wutrowy. Teź pśedowanje je žo jim lubjło jako pósnacźe k narodnoschći a k nabožnoschći. Sleśpjenjo žo šdaja bycź druha raša hacź my, dokelž šu jony tak małe. Jara žo špodobaśche, so krajna wyschnoscź běšeše šaštupjena a jo Radwóršći knježi Sserbow napominaśche, so bychu pśichi swojich waschnjach a rěcźi wostali. Jedyn Bórkowar běšeše še šwojim špnom po koleju tam jěź a tomu je žo tak špodobało, so je hacź do wutoru w Radworju wostał. Njech tutón šwjedźeń, wot Sserbow ś idealnych myślow pśichotowany a wuwjedźeny wužitk pśinjeśe naschemu narodej. Dale wuražowachmy dla Pratyje, kotruž nam Znjeź cźišćecźenja chże cźišćecź pod dobrym wumeńjenjom. Tak šmy jako ras šwjatuže byli w narodnej ľubošći a ś nuźiju, so nétkat ś naschim dźěłom šažo dopředka pódźe.

Kak wojak němškošlatneje woboty ratarśtwo wukuje.

Dejenje ś gumijowym wumeńjom. Wobras ś wojeńśeje wucźerńje ša ratarśtwo w Jutrobogu. Tam žo pśichipožtuśchnicy němškošlatneje woboty, kotśij chźeźa žo po 12létnej šłužbje na wšy šahydlicź, we wšěch ratarśtich dźěłach theoretišcy a praktišcy wuwucźuja.

Wusudźenja

Dla šnjetwužića nazionalšozialistišeho šnamjenja žo pokhłostał.

Wěšty Jan Kößler ś Budyšchina bě w Biskopizach, Drjezdźanach a Budyšchinje bjes prawa abonnentny pjenjeś wulkich dźenikow šběrał a pśichi tym nazionalšozialistišće šnamjo nošył. Teho dla mějeśe žo pśeď woželitym žudom w Freibergu šamolwicź. Po wošjewjenju němšeho šnutškowneho ministra ma žo kóždy, kotryž šnamjo nazionalšozialistišeje strony bjes prawa nošy, pokhłostacź. Kößera k jastwu na 1 lěto 2 měšaja šahudźichu.

Budyske stawniske powěšće

ś dnja 31. augusta 1934.

Narodźiłoj šaj žo: Marcźinej Janej Müllerej, wuhibowarjej kolijow, dźowcźičźka. — Janej Antonej Mazy, wikowarjej, žynk.

Mandźelšwo pšchipowědźichu: Emil Hermann Gustav Berthold, klampnarśki mišchtr, ś Johanu Selmu Khrystu Müblej, pśchedawarku, wobaj w Budyšchinje. — Maks Bogt, šchewc, ś Elšu Lejnu dźěł. Mickiśchowej rodź. Pilzej, bjes powołanja, wobaj w Budyšchinje.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Rychwałda.** Žabny šwjedźeń šloteho kwaša tu wumjenkał Ernšt Lorenc ś swojej mandźelskej Hańžu, wošwjeczśichtaj. Wobaj šaj hišćeze štrowaj a cźiłaj. Wón je 73 lět šťary, wona je šći lěta młódša. Žyła gmejna jimaj šwoje pśchejeśeše a žo pśchi zyrkwinškej žwjatocźnoscźi wobdźěli.

S **Drjezdźan.** (Trójniki.) W žónškej kliniky w Drjezdźanach-Biedrichowym měšeje je jena žona žrjedu tśoch štrowych hólzow porodźiła. 34létna žona je hižo macź štroweho šchtyrilétneho hólza. Jejny muž je maschinytwarz a na jenoź ś khwilemi dźěło.

Pśilopk

S **błyškom žo šaraśyła.**

Pśichi šchtwórtkowym njewjedrje žo w Hornich Lungwitzach kłužaza 21létna Hilda Keilez, hdyž truwy pałeśe, ś błyškom šaraśy. Njeśbožo je cźim bóle jimaze, dokelž holza trótko pśeď kwaźom štejeśe. W błiśkoścźi šteżazy hólz žo ś błyškowym durjenjom dałoko wjerchny, tola nještaneny wośta.

Na šaśedojcźenje ś hribami wumrjełoj.

W Kucźeborwizach w Schležyšej žu hriby šjędźchi, kotreź běchu žami sběrali, šchtyri ludźo šhorili. Srjedu rano je na šcźěwki ratar Jakub Heuchert wumrěł, dale 14létny ratarśki pomoznik, kotryž bě žo hakle pśeď nékotrymi dnjemi pśichistajił. Ratarjowej dźowaj hišćeze cźežko chorej leźitej.

S elektriśkim prudom žo morił.

28létny montěr Spindler ś Urśprunga pola Markneukirchena bě na šcźežor šaléł, so by na nim błyškowy šchtit pśichcźinił. S njewobhladnioscźu pak bě šabył, elektriški prud wotaśtjicź. Hdyž žo je šchtju grota dótrny, do njeho prud dyri, a w tym žamym wokomiku žo Spindler grota elektriśkeho powoda ś rukomaj pśchimny. Prud pśches jeho cźełko jědźeše, so Spindler wjazy krótki wo pomoz šawoła. Jedyn ź delka šteźazych dźěłaćerjow šónćnje žerdź pśchinješe a do grotow bijeśe. S tym žo šwěćcźenje pśchepali a ś powoda žo prud šhubi. Ruce šawołany ľěkaŕ žo nékotre hodźiny wo cźežkofranjeneho prózowaśche, tola pomozy wjazy njebě. Snjesboženy bě woženjeny a nan dweju dźěćcźow.

Rumunški offizjer na pjenzu šcźełkoscź šthorił.

W Cetate Alba w Rumunškej je žo žakoštny podawk štał, pśichi kotrymž je žo 31 wožobow cźežko šraniło a žo ś pśicźej škaženoscźu gatrkło. Minił šakoženeho njeśboža bě wyšchť Mitkawšch Bradešcu. Tutón bě žo šapowědźił, žo pśheśiwo pśicźej škaženoscźi woschcźipicź dacź, hdyž bě jeho škaženy poš kuhnył. Pola njeho škaženoscź wudyri a w njemdrośći wón 31 ludźi škuża. Wožebje je wyšchkowa žona cźežko šranjena, kotruž je wón do schije kuhnył.

Krupy a wichor w Madźarśtej.

Tokajowška winowa krajina je žo ś cźežkimi krupami potrjechiła. Najhórje šeńdże žo gmejnje Tarcalej. Krupy žo hacź 60 kilogrammow cźežke padachu. Winowy wunoschk je žo šnicził. Wjele šlotu je kónz wšalo. Krupy šaraśychu bura a konja, kiž běchtaj po pucźu.

Wo wšy šheża žo woda jako jězor. Wody dla kotel w zyhelnicźi rošbuchny. Se šatchańenjom powětra žo 18 twarjenjow rošbi, 100 druhich twarjenjow žo šaškpny a šćechach wulkowacź, hdyž zy'u nóz šedźachu. Pošledńje powěśće praja, so je žo wjeź dośpolnje šniczíła.

Błudnoscź pšchewulkeje produkzije.

Produkzija židy je w Japanškej létža tak wulka, so žo wona šamo po najtuńšich płacźišnach njehodźi wotbyć. Wulka do wukraja židu wuwožaza firma w Hakodate je žo tohodła rošpuśtiła, 5000 wakow židy šniczíła. Wocźakuje žo, so budźa druhe wumožaze firmy podobne naprawy cźinicź, wožebje dokelž žu wšyšće pŕozowanja bjes wulpěcha wostake, so by knježeśtwo židźane uniformy, ša wójška šłužbu.

Kanonške cźołmy pšchećiwo lodowym horam.

Sajimawy šrědk pšchećiwo lodowym horam, ś lodowego morja k połdnju pkuwazym, budźe amerikanške knježeśtwo w blišćim cźašu cźinicź. Jeli so naśdala lodowu horu ś tych stronow wobladaju, po kotrychž ľódźe jěźdźa, budźa do lodowych horow tak dołho ś gwanatami šćelcź, hacź do małych nještrašnych šchkrutow rospadnu. Nadźijeja žo, so žo ľódźe w pšchichodźe štracha lodowych horow šminu.

Hospodarski rozhlad

3. septembra 1934.

Barlinska burša. Sańdźenu šobotu pŕeni ras šažo žo wotmětła burša wotewri w pšchećelnym pokoženju. Strach, so žo njepšchichódne wukraine rosprawy wo dr. Schachtowej rěcźi šchłódnje na pšchedewšacźijowšcź wušłukuja, njenašta, abo běšeše hižo w wcźerawšichim šešłabjenju žo jewił. Napšchećiwo tomu dawachu nowe nastorki wuwjedźenja štatneho šekretara Reinhardta wo dawkownj politiśkich šarjadowanjach, kotreź maja žo šaš pšchichodnu dźěłowu bitwu našynu pšchewjeścź. Teź ś Hollandškej dozpěte transferowe dojednanja, wožebje špušchćenje wulkeho dźěła danjowych žadankow žo ś doščcźiśnjenjom pšchijachu. Wobkhod žom njebě pšchewulki, pšich cźimž pak ma žo wobkedźbowacź, so 1. měšaza limity pobrachowachu. Kurśy wšchudże postupowachu hacź do 1 prozenta. — Na rentowych wikach běšeše maly wobkhod.

Dźenšnjiše šótne wiki w Drjezdźanach.

Na šótne wiki pšchihna žo 838 howjadow, mjes nimi 127 wołow, 257 byków, 353 krutwow, 54 jałožow a 47 jałoj.łkow. Nimo teho hišćeze 1177 cźelatow, 1124 wołowow a 3233 šwini. Pola howjadow je wobkhod pŕeni, płacźišny žo wo něšchto mało połépšeja. Pola cźelatow je wobkhod měrny, štare płacźišny žo jenoź jara cźežko dośpeja. Wiotwy maja pŕeniše wikowanje, płacźišny su něšchto lepšie hacź šańdźenu pondźelu. Sšwinje maja dla prjadneho pšchihnaca pŕeni wobkhod, nétkat ša płacźišny šańdźenje pondźele. Sa nijše druźiny žu płacźišny něšchto hubjeńše.

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźeł a pśilopk Marko Smoleŕ a za nawěšti dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a ćišć dr. J. Cyž w Budyšinje.
D. A. VII. 1934: 2130.

Pokiwy pyskej a pjeru

Loni w naléču je so přestało tute zajimawe rěčespytne studije woziewjeć. Na žadanje ze wšelakich stron chcemy je nětko dale našim čitarjam podawać. Wuńdu pozdźišo też we wosibtej knizy a prosymy wšěch, kiž maja wo tute studije zajim, zo bychu sebi knihu doprědka skazali.

*

P

Pack schlägt sich, Pack verträgt sich. Dźensa puki pris a pras, jutře zlizaju so zas. Drapa so wochluje, drapa so lubkuje. (Čišinski.)

Paar dwójka (cf. trójka) dwojica Zweiheit (přir. trojica Dreifaltigkeit)

packen. Die Reiselust packte mich Lóšt k pućowanju mje hrabny. Bald war die ganze Bewohnerschaft davon gepackt Bórzy wón cyle bydlanstwo hrabny (zaja)

pacha Achselhöhle, pódpach Bündel (unterm Arm)

palka (palica) Klöppel

Partei strona, porta. Njezastupujemy žanu stronu. Partaja je němska přetwórba laćanskeho słowa partom = dźěl, Serbja *maju* z toho portu.

pan Herr; **knjez** je poprawom pak knjez na hrodźo („knježim" dworje) pak duchownu knjez (wobaj bjerještaj wot ludźi „dźesaćinu" jako dawk). W ludowej rěči staj to wonaj jenički „knjezaj" rěkanaj, na při. kajkiž knjez, tajka (jeho) wjes; młody knjez (kapłan). Najwyšši knjez je Bóh: knježe Božo!

paška (= pónoječka) Nußschale, Bienenzelle

paproć a paproš. Mamy dźe też ležownostnej mjenje: paprotnica a paprošnica.

Paria(mann) paria abo muž z (kasty) pariow. Kóždy paria, wšitcy pariowje, dwaj pari přiindźeštaj. Skłonjuj: paria, wot parie daj pari (kaž „cesli"), widźiš pariu, du z pariu, sedźu při pari, naši pariowjo, wot pariow pariam, z pariemi, w pariach, wobaj pari, z pariomaj, bjez pariow. **Massai** skłonjuje so kaž w u j.

Kłokany w hotelskich łstwach

Hotele wulkich amerikańskich nowocźaśnych kupjel žu dźenża lěpše swěrinarnje. Pšichetož wopiśijte Amerikanki prózuja žo, kak mohła jena tu druhu pšehrejśiś, hdyž wobebite swěrjata žobu wodża. Hdyž ma cźłowjek pša pšihi žebi, na tym niczo wobzeběteho njeje a žadyn hoscźenzarjow njebudże žo hórśiś. Też pšched kóžtu może cźłowjek jako zdowólniwy hoscźenzarjow hišće wóźko sacźiniś. Ale tute zpodźiwne knjenje nětkole hišće ź zyle druhim „domźaźym ikotom" pšihińdu: ź nuklemi, wopizami, ziwymi lišćkami, hadami, krokodylemi a poźledni ćšik žu — kłokany (Känguruhs). Wobsedźer hotela w Palmbeach je žebi sapoczaśk saisony šamžnu swěrjeńu ze wšyćm naporadkom nowego cźasa natwariś dał. Ale bź žiwoje šlićbowanje bjes źónšich hoscźi cźiniś. Źónska běda, ból a horjo wokachu, hdyž dźěchu wobe lubuscźi wot nich dźeliś. A žadachu žebi, so je kunja cźłowjekam w žušednej jitwi samełtnja, so bychu — knjenje — bliško pšihi sapimplenych „kóšnydźeŕcźatkach" byłe. A nicźo njeźmě žo ź tutych jitwow wotnjeśi: žadyn mebl, žadyn tepich atd. Kajkeho napohlada runmnośe po tym budu, może žebi tódy myślicź. Amerikanjay hoscźenzarjo pšches tute swěrjata słubja, scźoż na knjeźitwu sahtuža. Hoscźenzarjo dźedźa nětko zhromadnje pośupowaś, tola scźi o tutej swadźe nahlądow dobudźe? jt.

Wopor

Ssyman Nowikow, kotryž běšcźe ze swojim bratrom, Nowikowom se prostnjenej ruku, hromadźe žiwy, bě žo w dnjach wokoło Pětra a Pawoła wotpalił. Bratraj běschtaj žo rozsudźiłoj, žo do dwora dźěliś, a Ssyman, kotryž dyrbjeścze *mužahnyć*, natwari žebi nowy statok pśihi wulkim puću.

Do Eliasa cźěłojo swjatok cźinjachu a domoj dźěchu. Ssyman dyrbjeścze w nowotwarje spaś. Wón ź wulkej bratrowej swójobu powjeźerja. Běšcze wulko, muchi jara cźwilowachu, dźěcźi rejachu. Ssyman jaźeli žebi swoju trubku, cźišny žebi połkožuch pśches ramjo a rjekny ź tymi słowami: „Tu pola waš je tužno, pódbu na twar, tam pścheznožuju."

„Wźmi žebi tola *najmjeńšcha* pśy žobu", zwakowa radźeścze.

„Najebaćź!" Ssyman praji a žam wotenźe.

Běšcze běła nóź. Na swójoj nowy dwór žebi myślo. Ssyman ani njepytny, kak sa wožu po schćerkim pastwiśchću po horje wustupowaśe, doniž pśched swojim nowym domskim njestejeśeche. Domške stejeśe pśihi kromje pola, njemėjeśche hišćcze žaneje cźłeći a wotewrjeśche swoje hišćcze njesawobtukane wuhledża mėźaćkej, kotryž na šwėtle rózki cźerwjenych hrjadow, na śrėbje w jich schkałobach a na tšcheśi kokwokoło šwećźeśche. Stoty lėcźni mėźaćź nikto stejeśe a běšcze cźemny. Jeho mjeńke šwėtko žo błyskotaśe. Srałe žita na polach šybołachu žo jašnje kaž šwėtły pėst. K poźnozy běšcze njebjo zyle połkmurjene. Tam mrócźeł horje cźehnjeśe. Zuni wėtšik, kotryž se wšėch stron saduwaśe, žo ź chwilemi sebjini a duchaśe nad žitnischćami a wowsnischćanami, kotrėž potom žucho a njemėrnje łkoźnichu. Mrócźeł k połnozy žo po sdaću njebibaśe, jenož ź chwilemi ju bolośmy, śrėšchny błysk wobžwėtli.

Ssyman, ź pschiwucźenjom žo schiliwschi do hėty zastupi. W njej běšcze cźma a nėkak tšykno. Zolte šwėtło mėźaćka, kotrėž žo ź pródbnymi iwihledźemi sadobywaśe, žo ź cźmu njesaměrcha, ale po sdaću ju hišćcze powjeśeche. Ssyman šwój krótki wowcźi kožuch na tšcheśki wotšrjedź hėty cźišny, runje na ź mėźaćkom wobšwėtleny kuch, a lehny žo na khribjet. Zomałe hišćcze trochu se šahaschaze trubki, potom žebi ju do saka tykniwschi hišćcze šwóju mužliczki wuwiwaśe a wušny . . .

Tu nadobo wėtšik šylniśe do wokna sadu, wot dałeka sarja hrimanje. Ssyman wotrucź. Wėtšik šywaśe šylniśi a schumjeśe nėtkole njepśeśtawajuc na njemėrnje schedźajuc źitnischćami, mėźaćź bė žo hišćcze bóle sacźėmnił. Ssyman šwoju hėtu wopuścźi. Sawinu žo wokoło rózka na wowšnischćo, kotrėj bė błėde kaž šmjertny kitel, a pohlada za mrócźelu. Wona běšcze schćeźpielojta na schćer a pschikrywaśe pok njebja. Wėtšik Ssymanej rumi mėru mjeśiwoci dujeśe, wošłoka jemu wložu a mysleśe jeho pschi hladanju. Też wótre błyski jenu wocźi źlepjachu, šuklowachu hrožo a pschezo dźiwischo.

„Njekhodź tak blisko, Juńko!"

„Njemėj stracha, macźi, ja jemu niczo njeczinju."

Wopor

Ssyman Nowikow, kotryž běšcze ze swojim bratrom, Nowikowom se prostnjenej ruku, hromadźe žiwy, bě žo w dnjach wokoło Pětra a Pawoła wotpalił. Bratraj běschtaj žo rozsudźiłoj, žo do dwora dźěliś, a Ssyman, kotryž dyrbjeścze *mużahnyć*, natwari žebi nowy statok pśihi wulkim puću.

Do Eliasa cźěłojo swjatok cźinjachu a domoj dźěchu. Ssyman dyrbjeścze w nowotwarje spaś. Wón ź wulkej bratrowej swójobu powjeźerja. Běšcze wulko, muchi jara cźwilowachu, dźěcźi rejachu. Ssyman jaźeli žebi swoju trubku, cźišny žebi połkožuch pśches ramjo a rjekny ź tymi słowami: „Tu pola waš je tužno, pódbu na twar, tam pścheznožuju."

„Wźmi žebi tola *najmjeńšcha* pśy žobu", zwakowa radźeścze.

„Najebaćź!" Ssyman praji a žam wotenźe.

Běšcze běła nóź. Na swójoj nowy dwór žebi myślo. Ssyman ani njepytny, kak sa wožu po schćerkim pastwiśchću po horje wustupowaśe, doniž pśched swojim nowym domskim njestejeśeche. Domške stejeśe pśihi kromje pola, njemėjeśche hišćcze žaneje cźłeći a wotewrjeśche swoje hišćcze njesawobtukane wuhledża mėźaćkej, kotryž na šwėtle rózki cźerwjenych hrjadow, na śrėbje w jich schkałobach a na tšcheśi kokwokoło šwećźeśche. Stoty lėcźni mėźaćź nikto stejeśe a běšcze cźemny. Jeho mjeńke šwėtko žo błyskotaśe. Srałe žita na polach šybołachu žo jašnje kaž šwėtły pėst. K poźnozy běšcze njebjo zyle połkmurjene. Tam mrócźeł horje cźehnjeśe. Zuni wėtšik, kotryž se wšėch stron saduwaśe, žo ź chwilemi sebjini a duchaśe nad žitnischćami a wowsnischćanami, kotrėž potom žucho a njemėrnje łkoźnichu. Mrócźeł k połnozy žo po sdaću njebibaśe, jenož ź chwilemi ju bolośmy, śrėšchny błysk wobžwėtli.

Ssyman, ź pschiwucźenjom žo schiliwschi do hėty zastupi. W njej běšcze cźma a nėkak tšykno. Zolte šwėtło mėźaćka, kotrėž žo ź pródbnymi iwihledźemi sadobywaśe, žo ź cźmu njesaměrcha, ale po sdaću ju hišćcze powjeśeche. Ssyman šwój krótki wowcźi kožuch na tšcheśki wotšrjedź hėty cźišny, runje na ź mėźaćkom wobšwėtleny kuch, a lehny žo na khribjet. Zomałe hišćcze trochu se šahaschaze trubki, potom žebi ju do saka tykniwschi hišćcze šwóju mužliczki wuwiwaśe a wušny . . .

Tu nadobo wėtšik šylniśe do wokna sadu, wot dałeka sarja hrimanje. Ssyman wotrucź. Wėtšik šywaśe šylniśi a schumjeśe nėtkole njepśeśtawajuc na njemėrnje schedźajuc źitnischćami, mėźaćź bė žo hišćcze bóle sacźėmnił. Ssyman šwoju hėtu wopuścźi. Sawinu žo wokoło rózka na wowšnischćo, kotrėj bė błėde kaž šmjertny kitel, a pohlada za mrócźelu. Wona běšcze schćeźpielojta na schćer a pschikrywaśe pok njebja. Wėtšik Ssymanej rumi mėru mjeśiwoci dujeśe, wošłoka jemu wložu a mysleśe jeho pschi hladanju. Też wótre błyski jenu wocźi źlepjachu, šuklowachu hrožo a pschezo dźiwischo.

„Njekhodź tak blisko, Juńko!"

„Njemėj stracha, macźi, ja jemu niczo njeczinju."

70 lět we tołi

Spodźiwny jubilej nejdawno Jóanka ź mjenom Bettina Pieri w Empoli w Italiskej šwjecześeche. Wona hižo 70 lět njepschestawaja dla potajnje thorośeze we łožu leži. Léta 1864, jako běšcze Bettina 14 lět stara, wona thori a hu tak hłaba, zo njemėjeśche šwoje šławy wjazy w mozach, njemóžeśche thodźiś, stacź a hedźeź. Lékaŕ, kotrehož sawołachu, wobžarujo ź ramjenjomaj šcźahowaśche a rjekny: „Tu njehodźi žo nicźo cźiniś hacź žo Bohu dowěriś!" Tute słowa, kotrėž Bettina jako młoda holza łžnjeśche, žu starej žonje hišćcze hacź na dźenžnišchi dźeń w pomjatku wostałe. Wedomosć postupowaśche, druhi lékaŕ khoru pschepytowachu, ale žadyn lépšcheje rady njemėdźeśche. A hdyž dźenża schėdźiwu staru žonu wopytaja a žo ju praschesch, kak žo ji wjedźe, potom wona kaž hižo lėtdźeżatki dołho rjekny: „Djakuju žo, niž śtė! Dowėrjam žo Bohu. Je mi njedźiwajo cźerpenja wyšoku starobu spožcźiś." j.

Směšk

Schołka a Krawz žo setekataj.

„Zakońnje", Schołka se sadwělowanym mjeswocźom rjekny, „šym zyle šiwoje samożenje žhubił — zyle!"

Krawz starosćiwje na njeho pohlada, potom žo praścha:

„Hdźe dha šy twoju mósćeń šhubił?"

Najnowiše z cyłeho swěta

* **Wikło St. Josefa w Missouristim** stacje pschi nowym lecjenju błyšk do létadła dyri a jo sapali. Létadło žo swrócźi a schtyrjo žobuleczaju a wjekiš žo tranichu.

* **W Campani w Argentinstjej** žu saso nėkotre wolijowe tanki rosbuchle. Wobnjowa wobora je njejměrnje horzaty dła haschcź pschestała.

Radio

Wutoru 4. septembra ćyšchinu.

Königswusterhausen. Nimo snateho wschėdneho programma: 6.25 rańschi konzert. 12 pschipołdnischi konzert. 13 tacźele. 15.15 sa žony. 17.50 sport sa młodźinu. 19.50 Nürnbergske swony stroniny sjėd nutsiwonja., rėcź Adolfa Hitlera.

Lipsk. Nimo snateho wschėdneho programma: 5.50 sa burow. 6.25 rańschi konzert. 8.20 tacźele. 11.45 sa burow. 12 pschipołdnischi konzert.

Hišćcze ważne ź dnjoweho programma. Barlin: orchesterski konzert. Frankfurt: 18.50 sabawny konzert. 21 konzert. Min: 20.15 sabawny konzert. Warschawa: 20.10 opera „Giocconda".

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Nastupa přizamknjenje elektriskeho powóda

Prosymy wšitkich zajimcow, kotriž sebi w přichodnym połlěcźe přizamknjenje elektriskeho powóda na našu powodowu syć přeja, to najpozdźišo do 1. oktobra 1934 přijezwić. Pozdźišo dokhadźasce namjety dyrbja so dla wocźakowanych zmjerzkow hač do přichodneho naléća wróćostajić.

Skazanje ma so pisomnje pak direktnje na milinarnju pak z posrědnistwom koncessionowaneje instalaciskeje firmy stać.

W Budyšinje, dnja 1. septembra 1934.

Měšćanska milinarnja.

Towaŕstwowski powěstnik.

Lichań. „Serniczka" śpéwa wutoru wjeczor we 8 hodź. pola Schiwartez. Pschińdźće wschitcy.

Smužkate płaty

za kórcuchi a rubiška, wołmjane ca. 100 mtr. 4.75, 5.25

Schaaf

Pytam hnydom na krótki čas

600.— hr.

na prěnju hypothek. Zhonić we wudawarni Serbskich Nowin.

Pytam hnydom

kubło abo žiwnosć

w katolskich stronach kupić abo wotmjeć. Poskićenja na wudawarnju Serbsk. Nowin pod A 21

Rjany dom

na wsy, ze 4 jutrami pola, hnydom na předaj pola Alwin Hultsch w Něćinje (Nietken) pola Pomorc.

Sadźeńki truskalcow budźa drožše!!!

Přesadźane sadźeńki truskalcow w najlěpšich družinach poruća

zahrodnistwo we Wudworju

Stepowane mošckowe wołmjane wjelbłud. bildowe

přikrywy

wulki wubjerk, jara tunjo

Paul Korn

na Hošic hasy 21

Specialny dom

Fotograf Schulz

w Kamjencu, Budyšska droha 10

je waš kwasny fotograf

Telefon 84

Miele

Motor-Fahrrad

mit verantwortlich und verwöhnten Sechs-Motor

Modell 1934

74 und 98 ccm

Das ideale Herbstmittel für alle Berufe in Stadt und Land

Tausendfach erprobt • Glänzend bewährt

Steuer- und führerscheinfrei • 2 Gänge und Leerlauf • Eingebaute Lichtanlage mit abblendbarem Scheinwerfer.

Předwjedźenišcza a mašinu k posmytej stoji pola

Měrćina Meiłki

w Barće čo. 30 b

Mały nawěšk

w našich NOWINACH je tuni a so płacy wuplaći

Přepołoženje wobkhoda

Česćenemu wobydlerstwu **Rakec a wokoliny dawamoj** k wjedźenju, zo sobój wot 1. septembra 1934 Frödźic pjekarnju po dopołnym wobnowjenju přewzałoj a w njej dźěłaś započołoj.

Našemu česćenemu wotebjerarstwu dźakujemoj so za dotal wopokazanu dowěru a prosymoj, zo by tuta tež we naju nowym wobkhodźe so namaj wopokazała. Zaručamoj našemu česćenemu wotebjerarstwu najlěpša a rečne posłużenje.

Pjekarski mištr Alfred Schmiedel a mandź.

Čišćowe wěcy

serbske a němske, kaž zličbowanja, listowe hłowy, kwitowanja, načišće na listowe wobalki, kwasne spisy, slubowe khartki, wěrowańske khartki, smjertne khartki, visitne khartki, přeprošenja, dźakne khartki atd.

zhotowja spěšnje a płaćizny hódno

Čišćerńja Serbskich Nowin

w Serbskim Domje w Budyšinje

K swjedźenjam

našich serbskich towaŕstwow

znamješka, khorhojčki, zasłupne lisćiki programy, plakaty do pletwow a wěncow atd.

w Serbskej knihaŕni w Budyšinje

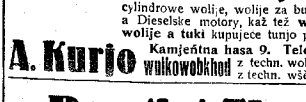

Mam w swojich hródźach **Hornčeŕska hasa čo. 40** transport młodych, wysokosćeln. raśošpruskich-hollandskich

kruwow

k płahowanju a čelatow,

čehniweho wola kaž **dweju srěnjolětneju konjow** płaćizny hódno na předań a k wumjenjenju na rězny skót.

Gustav Gnewuß skótna wikowaŕnja w Budyšinje. Telefon 2106

Ke kwasam

Kwasne přednoški Wubjerna knižka kotraž kóždy kwas porjeńši. 0.50 hriwnow.

Kwasne plakaty do wěncow.

Kwasne dary. Wše družiny knihow, serbske a němske spěwaŕske, biblije atd. dóstanjeśe

w Serbskej knihaŕni

Mašinske wolije,

cylindrowe wolije, wolije za buildogi, traktory a Dieselske motory, kaž też **wšě techniske wolije a tuki** kupujeśe tunjo pola

A. Kurjo Kamjeńtna hasa 9. Telefon 2735 **wulkowobkhod** z techn. wolijemi a tukami z techn. wšědn. potrjebami

Dentist Thym

na Hošic hasy 16. so wróći!

Telefon 2471

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1,15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2,15 hr. = 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćenčarske 4 pjenježkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čělneho znjezbožeńa z 1000 hr. – hdyž wumrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńe dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerine znjezbožeńa dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 206 — Budyšin — Wutoru 4. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Kongres dróhitwarstwa w Mnichowje

W Mnichowje je so 7. mjezynarodny kongreß dróhitwarstwa sapočał. Na kongreß je so přez 2200 wobdźělnikow přihłosowało. Wobsteje z tym, so sastupjerjo hamtow a wulkich gmejnskich sarjadnistwow wšelakich krajow přisłuchachu. Jich ličba wučinja nětko 250, mjez nimi 70 němskich sastupjerjow. Nětko je 1200 wobdźělnikow dozwolo je so wukraja, tamni so Němcy. Najwjazy přihłosowanych wopytowarjow je so hižo pondźelu w přihłosowanišću w technisce wyšokej šuli w Mnichowje sapoča.o.

Pondźelu dopołdnja sapočachu so wuradowanja z posedźenjom stajneje mjezynarodneje komisije. Prezident Mahieu z Parisa jednanje nawjedowaše. Přichi sawodze wón rjekny, so je hižo na přihotowanju kongreßa widźeć, so so tu jako raz we dobru organisaciju jedna. Wón so Němskej sa to dźakowaše a so wobsebje wjeselešeše, so je so w Němskej wažnosći dróhi, wobsebje autowoje dróhi tak derje spóznała, kaž w žanym druhim kraju świeta, snadź z wuwzaćom Italskeje. Generalny inspektor sa němske dróhi dr. Todt dźakowaše so za prezidentowe přihłosowaze słowa a powita kongreß jako sastupjeř němskeho knježerstwa. Sdobom přihłosowa wón swojaškej wudźełk němskeho wumělstwa jako dopomnjenku. Přichi žiwnym přihłosku so na to dar němskeho knježerstwa wotwali. Wón přehladźaja hódnostnemu skludźerja koni z Nymphenburgskeho porzlina. Akademiski profesor dr. Wackerle z Mnichowa je postawu w lěcze 1920 wudźěłał. Dar so w sarjadnišnim twarjenju stajneho mjezynarodneho swjasta w Parizu staji.

We wotewrjenskim posedźenju wjednikowy nameśnik němski minister Rudolf Heß rěčeše. Jeho rěč so na wschě němske radźa sprjewješe. Wjednikowy nameśnik w mjenje wjednika, němskeho knježerstwa a němskeho luda sastupjerjow nimale 50 wulkich statow powita. Přichipad je, so móže tutón kongreß, kotrehož termija je so hižo do nastupa nazionalsozialistiskeho knježerstwa postajła, hižo wobras wo dróhach a wo němskim stawje dozwa w druhim lěcze nazionalsozialistiskeje revolucije podać. Wunoschi nětčišćeho knježerstwoweho systema žu pola naš tajke, so je hódno, přichi nětčišćej wulkej šwětowej krizy je studowarć. Nowenu systemej jenož mamy so dźakowarć, so możemy autowe dróhi sa tak krótki čas po Hitlerowym nastupjenju knježerstwa praktiski twarić sapočeć.

Němske dróhi wutwarjuja so pod dwěmaj wulkimaj myślomaj. Nowoczasny wothad žada, so bychu so dróhi tak derje wutwarile, kaž to dźensnišcha technika smóžnjuje. Druha myšl placi wobstaranju dźěła. Styć wobthadnych dróhow dopjelnja w swojim wutwarjenju žadanje statneje jednoty też we wobkhadźe. Sa naš dróha ninka jenož czasnje praktiku hódnosć, sa naš je wona sašo politiskohistoriski dokument czasa, po kotrymž budże posedźichi świet naš pošudźowarć. Wutwarjenje dróhow po wumělstich sozadach složuje so po kulturnym sthodźenku němskeho luda.

Wukraj je nam porokował, so nasche pjenjezy do wulkich tukrajnych projektow, kaž do autowych dróhow, tyknuty, město so bychmy nasch dołh placili. Němske wobstaranje dźěła pak njemóže swižowarć z placenjom dołha. **Dołh placiš rěka wuwožowarć. Pjenjezy wuwožowarć pak możemy jenož w formje pjenjez, kiž mjezynarodnje płacja, a to žu dewizy. Tute dostawamy jenož, hdyž twory do wukraja pschedamy. Wobthwanje naschich tworow we wukraju je so jara wobmjezowało, niz pak z naschej winu, ale šamo pschećiwo naschej woli. Wěricjelojo žu hižo dłeje wotpokasali, so by so dołh z tworami wotplaczował. Wjetschi dźeł ludoweho samóženja, kiž so do wukraja pschenjesć hodźi, šmy hižo wotedali. Sbytny świet je wumnjenjene tworow wobmjezował a płacjenje dołha znjemóžnił. Tehdla njemóże wozškowarć, so šwoje tżetałe mozy a maczinu w šwojim kraju wužitnje natożujemy. Nasche twory na wschelakich městnach świeta njerodźa, tehdla dyrbimy cżłowjeske mozy hinak natożeć.**

Twarjenje autowych dróhow je sozialismus w najlepschim smyśle. Němzy so nadźijeja, so na wulkich autowych dróhach też wukrajni hosćo kóždeho naroda pojedu, so bychu znajomnosć naschego kraja, jeho cżłowjekow a jich wole žiwi sobu domoj wsali.

Generalny inspektěr němskich dróhow dr. Todt w žiwej wotewrjenskej rěcži wobzelže iwo stawiznach dróharstwa rěcżeše. W kóżdym cżasu je twarjenje dróhow najwoznamjenja. Wone maju drje sa możne, so shromadźizna Swjazka ludow sa pschistup Rukeje hłosuje. Oppozicija wschelakich krajow pak je dobra, dokelž sadźewa jenož wothłosowanje, kiž by so jako skhiwdźenje wopertow cżełowjeneho terrora, kiž po statnjazach liża, wobkładowacz dyrbjało. Schkody nětčišćeje franzoskeje politiki k Ruskej so po nječim pokaża. Franzowska sjawnosć, kotruž žu do spanja skolebali, so jeneho dnja rozkorjena wopraschа, cżehodła na to njeje muzhiti.

Rosprawjer wo swonkownej politiży w tutnych nowinach saběra so potom z pólitim wotpohladom, so ma so w Genfje schkit mjeńschinow na wschě mozy wupschestrěć. Wón pischе, so so njetrjeba wjele lěpschinow wocżakacz, ale milijony Rusow, kotiž pod tyranstwom stoja. Pólska by pjecża lěpje jednała, by-li žadała, so so šwojetka Ruska do Swjazka ludow njepschiwopmje, dołhoż po šwojim njeczłowjeskim waschnju postupuje. Rukowanja sa mjeńschiny pola so, wjetschi njehodźi nicżo pomhake.

Wjednik přijima diplomatow

Sastojnstwo němskeho presidenta a němskeho kanzlera je so sjednoćiło. Přichi ludowym wothłosowanjn 19. augusta 1934 je so wjednik a němski kanzler Adolf Hitler z wjeršinu 9 dźesaćinow jako statny wjednik wobkrućił. Tehdola pózłanzy, wupósłanzy a a pózłelniszy zuzych mozow w Barlinje wjednika a němskeho kanzlera offizielnje k nastupej wopytaja a jenn šwozpschesza zuzych statnych wjednikow a knježerstwow wupraja. Sswjatocżne witanje budże 12. septembra w palazu němskeho presidenta.

Prěni wosebity cah w Nürnbergu

Pondźelu rano krótko po 5 hodź. dojedże do Nürnberga prěnje wyšaz muzi dźełowje šlužby, kotraž so na sirowinym sjeździe wobdźeli. To běsche dźełowa šlužba z Barlina—Potsdama a wicżbne wotdźělenje němskostatneje schule w Barlinje—Potsdamje. Jenoslowe wotdźělenja se šwojimi khorhojemi a kapa'ani so psched stadijonowym dwórnischezom sesstupachu. Župny dźełowy wjednik Lauxelle šwojich towarschow jako prěni powita. Krótko na to potom němski inspektor Schmeer wot němskostatneho organisaziowneho wjednistwa stroninehо sjezda se šlabom šwojich zhobudźełacżerjow pschikhwata, so by prěni wozebitу cżah stroninehо sjezda positrowił. Won kroczesche ninno fronty a powita towarschow z krótkej narěcżu.

Dra. Eckenera w Kopenhagenje počesćili

W pschitomnosći duńskeho pryncza Axela, direktora duńskich statnych żelesnizow, generalneho pólskeho direktora a mnohich druhich wjednistich wozbowno sjawneho žiwjenja dr. Eckener psched bohatej šyku pschipoślucharstwa na pscheproschenje nowin „Berlingske Tidende" wo pschichodże powětrona pschednoschowasche. Pschedsydda duńskeho aeronautiskeho towarstwa, inżeńer Krebs, pschepoda drej. Eckenej slotu czesnu plaketu tuteho towarstwa, kotraž je najwjerschse wusnamjenjenje, kiž może danske létarstwo spożczicz a kotruž je dotal amerikanski létarь Lindbergh dostał.

Pólski namjet na generalizaciju škita narodnych mjeńšinow

Na dźeńskim porjadku 10. septembra počzinazeho posedźenja Swjazka ludow steji pólski namjet, so maja so wschitke narodne mjeńschiny we wschitkich statach pod schkit narodnych mjeńschinow stajicz. Namjet ma scżehowazy wobsah: Kedźbuje na to, so prezjenja a deklarazije sawjasowaze nětkole jenoż nětkotre staty, kotrež su zobustawu Swjazka ludow w nastupanju schkita prawow narodnych mjeńschinow, mjez tym so druhe jeje zobustawy pschezo hischcże njeżu pschinuczeni, tute prawa wobkedźbowacz, Swjazk ludow rospomina, so tute wobstejnosce swésza mjezynarodne garantije jenoż wěstym narodnym mjeńschinam a wospaja bjes mjezynarodneho schkita druhe, kotrež w žanym pschipadże njemóża so wobroczicz z prósstwu wo schkit na Swjazk ludow. Wsawschi do roswažowanja, so tajke rozdźelenje mjes mjeńschinami pschećiwża so sabadam zluschnosce a sprawnosce a wsawschi na wědomje sakt, so wěste rażowe, wěcżne a nabožne mjeńschiny njeżu sapschijate do pschedpisow, kotrež maja mjeńschiny schkitacz, kotrež pak maja to samżne moralne prawo na schkit Swjazka każ mjeńschiny, kiž su powschitkownje schkitane a kotrež bydla storo we wschich europschich a nimoeuropschich krajach, swésczischi dale, so w nastupanju mjeńschinow knježazy schkit powschitkownje njewotpowěduje sabadam mjezynarodneje moralnosce, rospomina so, so by so dla polepschenja tutych pomerow podpisała powschitkowna konvenzija wo schkicze mjeńschinow. Tuta konvenzija měła sawjasowacz w jenajkej mérje wschitke zobustawy Swjazka ludow, kotraž by swésczischa mjezynarodny schkit wschitkim rażowym, i asykowym a nabožnym mjeńschinam.

Šwajcarska přećiwo přijeću Ruskeje do Zwjazka ludow

Schwajzarska je so nětko pschećiwo pschijeczu šowjetskeje Ruskeje do Swjazka ludow rosbudźiła. W shromadnym wuradowanju wubjerka šwjatoweje rady za šwonkowne naležnosce se schwajzarskimi wotpósłanzami sa shromadźiznu Swjazka ludow je so wožera jenohłósnje wobsamkło, so ma so shromadnej swjatkowej radże namjetowacz, so by pschećiwo pschijeczu šowjetskeje Ruskeje do Swjazka ludow hłosowało. Schwajzarska šwjatkowa rada dże so we šwojim pozedźenju pschichodnu njedźelu po tutym namjecze složowacz. Hdyž je możno, so so też druhe staty po schwajzarskim rosbudźe složuja, njeje hischcże wěste, so njedźiwajcy toho so Ruskej sajtup do Swjazka ludow njedowoli. Prózowanje Franzowskeje wo sastupjenju Ruskeje do Swjazka ludow wschak so njeby so schwajzarskim rosbudźenjom sadźewacz hodźało, njemóżna pak je jenomyślnosć w namolwjenju, so by Ruska Swjazkej ludow pschistupiła. Ruska pak žebi, tajku jenomyślnosć žada.

Parižske prawiczne nowiny „Journal de débats" franzowišku hibicżiwość k kpschećiwu Ruskeje straschnu

Je trjeba, so by so k tutomu samrej swokala mjesynarodna konferenza, na kotrejž so wschitke sobustawy Swjasła wobdźela. S nadawkom tuteje konferency budże sestajenje powschitkowneje konwencije dla narodnych mjeńschinow. Rada Swjasła ludow so prosy, so bychu so trěbne sarjadowanja wudałe, kotrejž maja za samer, pschiprawicz a swolacz natpomnjenu mjesynarodnu konferenzu w krótkim czasu, na tóždy pad pak w běhu 6 měsazow wot skónczenja nětczischeje shromadźiny Swjasła ludow.

Belgiski zwonkowny minister w Parizu

Belgiski zwonkowny minister Jaspar běsche so do Parisa podał, so by je sastupjerjemi franzowskeho knjeżerstwa zednał. Sobotu wuradżowasche so wo hospodarskich a politiskich należnoścach. Nowiny pišaju, so je so wobeshe wo wuwoju belgiskich twarow do Franzowskeje rěczało. Wikowaniske poczahi mjes Belgiskej a Franzoskej maju so pokšpschicz. To su pschi jednanjach spósnali. Nowiny pak na wulke wobcežnoscze pokasuja, kaj Franzoskej nastanu, chzyła-li wona Jaspar owe pschecza dopjelnicz.

Na srěczenje raúschich statow, wo kotrejž so Franzowska prózuje, Belgiska s wěstej njedowěru shladuje. W Belgiskej žebi myślachu, so by winowatosczj Franzowskeje w raúschim srěczenju jeje sajim sa Locarnoske srěczenje sežlabike.

Sowjetske wójnske łódże w Gdyno

Ssowjetske wójnske łódże su póndżelu rano do pólskeho wójnskeho pschistawa w Gdyni dojeke. Jedna so we tši łódże, mjenujcy wo wójnsku łódź „Marat", wo torpedowoju sanicžakow „Kalinin" a „Wolodarski". Pschi pschiježdże pólske wójnske łódże czestny salut z 21 wustrělemi tšelachu. W pschihlawje namórske wojerske a zywilne wyschnosze, kommandant pólskeho łódźiwa Unrug, kaj tež žowjeskorusli wupósłanz wjednika ruskich łódźow admirala Gallera wopytowachu.

Słowinske mjeńšiny Italsku wobskorżuja

W Mariborje wotmě so njedźelu kongreß słowinskich cżeknjenzow s Italskeje. Na kongreßu wobdźeli so 2000 Sslowinzow, kotrjž w Juhosłowjanskej bydla. Kongreß wosjewi namolwjenje juhosłowjanskemu ludej. W tutym namolwjenju najrazninscho pschecziwo pschesczěhanju słowinskeje mjeńschiny w Italskej je strony faschistiskich wyschnoszow protestuje.

Njeporadżeny pospyt puča w Athenje

W nozy k póndżeli czrjódła podoffizerow batterije k woborje letadow jběch sloudżacz pyta. Muzijwa mějachu so wobronicz a so w panzerowanych autach samsnicz. Muzijwa pak so sajowědźachu, so na puču wobdźelicz. Na to podoffizerow kapitne khamory w sarjadnistwownym twarjenju rospacżachu a s rubjenymi pjenjesami cżeknychu. Nalężnosczj so wojeršzy a policajscy pschepytuje.

Mandżuski kěžorski hród w płomjenjach

S Cżangcżuna so powě, so je w hrodże mandżuskeho kěžora Pujia wohenj wudyrił. Jako so tuta powěsczj wupósła, woheń kěžorowe a jeho swójbne městnosze hischcze njeběsche dosczěhnył. Tola so hischcze palesche a wobsteješe strach, so so zyły hród wotpali. Dobrowólni pomoznizy a wojazy su lapschimmyli, so bychu wohnjowu woboru pschi haschenju podpjerali. Kultusny minister a wyschschi sastojnizy tajnjese statneje policije bodachu so k wohnjej, so bychu sa pschicżinu wóhnja pytali.

Woheń w mandżuskim kěžorskim hrodże je w Japanskej wulke dźiwanje sbudźił. Japanske nowiny na sapalerstwo tukaju a żadaju, so by so dokładnje sa pschicżinu wohnja pytało. Policija je 21 wohzobow sajała, mjes kotrymiž su też tši nišschi dwórscy sastojnizy.

Krótke politiske powěsče

Městu Nürnberg je so k powitanju wobdźělnikow wulkeho stronineho sjězda bohatu pychu wobleklo. Drúži a dwórniscza so s thorhojemi pišanja.

Na stroninym sjězdże w Nürnbergu so jako cżestni hosczo sastupjerjo woborneje mozy wobdźěla. Też wojerske wotdźelenja so do Nürnberga pschiwjesu.

Powětr w Nürnbergu je wot 4. hacz do 9. septembra we wokolinje 20 kilometrow sa létadła sawrjeny. Na Nürnbergskim létanischczu smědźa jenoż knjeżerstwowe a porjadne wobthadne létadła pschistajicz.

Sakkadny kamjeń sa němski pomnik sa pólnu artillerisju je so sajdźenu njedźelu w Kólnje pokožił.

Ze Serbow

W **Budyschinje, 4. septembra 1934.**

Naše hrono za tutón Boži dżeń

Na nas z hnada pohladaj,
Zwarnuj, žohnuj swoje herbstwo!
Knježe, wodź naš lud a kraj,
Zdźerž a skituj naše Serbstwo!

Jan Waltaŕ.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor we 7 hodź. barometer 748, hygrometer +1, thermometer wo dnjo +18. Dżensa rano we 8 hodź. barometer 749, hygrometer +1, thermometer w nozy +14. — Se Schpaniskeje hacz do Finniskeje cżehnje so rjap wyschtnow. Tutón rjap so hischcze jeżynjuje. Nižina nad Pólskej, kotraž wczera popołdnju a wjeczor s deschcżom na wjedro w naschich kónczinach skutkowacz počza, je so jašo k ranju wutkowała. Nižina s wjeczora Jendżelskeje drje hischcze tak rucże wliwa na wjedro pola naš njedostanje. Wischitko na to pokasuje, so nam sašo wobstajne a cżopliske wjedro kiwa. — Jutsje rjedu hjeńcżko 5,18 hodźin khodża a so 6,30 hodźin khowa. Měsacżk skhadża jutsje na ranje 1,10 hodźin a khowa so popołdniu 5,18 hodźin.

— **Wuhladny na wjedro za jutšischu rjedu: Rjenje a cżopko.**

*

Spěšny cah železniskeho dźěłaćer'a smjertn'e přejěł

Na Budyskim dwórnischczu je so póndżelu dopołdnja 9,15 hodź. smjertne njeschoże stało. 30lětny železniski dźěłaćeŕ Richard Urban s Wulkeje Dubrawy, kiž pola tudomneho železniskeho mischtrskwa dźěłasche, po signalowe lampy khodżesche. Jako spěšny cżah z Drježdżan pschijěżdże, běżesche jemu z pucża tola sapomni na druhu stronu pohladacz a saběża runje do spěschnika, kiž je Shorjelza pschijěżdże. Cżah Urbana žałostnje rostschaskowa, puknu jemu nop a srani jeho hewak hischcze. Kola jemu nohu pschi hornim zeńnu wotjědżechu, kotruž posdźischo dwanacze metrow wot městna njeschoża leżo namakachu.

*

— **Na drohy snjeschožili.** Wczera 64lětna žona dróhu na Zitnych wikach njekedźbliwje pschekorzi. Kolojesny ju jeje schmórknu z nu powali. Pschi padnjenju so žona nad prawym wóczkom srani. Jeje ranu dyrbjachu saschicz. Žonine nawoczi so rosbichu. — Na Lawskich hrjebjach so wczera schulski hólz na kole jědżo nahle z praweje strony dróhi na lewu stronu winy. Tehodla motorowy kolešaŕ a jeho žowjedźerka kaj tež schulski hólz na dróhu padżechu. Zadyn z nich žo njewobschkodźi. — Jako so z Lawskeje haŋu na Lawsle hrjebje satwiny, kokojesny padże, dokelž běsche so druhi kokojesny jeho schmórknuł. Kokojesny so jenoż lohko srani.

Serbaj

Sa žerbiski lud spisaŋ Dr. Pful.

Prěni stajw.

W Serbach leži wjeŋ Wjerbiczki, hdjež pódla nětkotrych burow a khježnikow luczi khježkarjo bydla a zanych kraŋnych dnjow njerumžiwaju. Tola spokojnosczj jim jich žiwjenje położa: jich běrny jim tak derje klodża, kaj bohaczšej pjenjenje, a jim so po sprózninym dźěle na klonniku wjele lépje wotpocżuje, dyžli njeměrnemu prózniku w moschkowym loži. Jim zu njesnajomne te potrjeby, kotrejž w bohatych wsach a w hordych městach knježa a ludźom žiwjenje njespodobne cżinja. Jich prěnja myšl rano je wutrobne spodhnjenje k Bohu a jich posledńja myšl wjeczor je nutrna modlitwa k tomu, kij jim khleb wobradża a jich spched trachotu a njesbožom sachowuje. Woni s dźakom zwoji wschědny khleb z žebi bjeru.

Psched wjele létami běsche we Wjerbiczkach khježaŕ s mjenom Michał, kotremuž jeho stajnje sprawnoscze dla Michał Prawda rěkachu. Tutón muzik měješesche dweju žynow, Jana a Jurja, dwójnikow, kotrejuž běsche žwěru do schule pšał a też doma k wschemu dobremu napominaŕ a djerjał, so byschtaj nawuknyłoj, Bohu a dobrym cżłowjekam spodobne žiwjenje wjesej. Bóh Knjes pak dawasche jimaj spěschne a wjesołe tycże na cżěle a na duchu, tak so mějachu jeju ludźo za starschenu, hacz wopraŕdźe běschtaj.

„Mojej žynaj", Michał jónu popołdnju jimaj rjekny, „jutrjy smy žwjeczili a tón dżeń je nimo, hdjež staj schulu wukhodźiłoj a žiwi khcżeželi slub wobnowiłoj. Ja žynu so dotal žwěru za waju starał a waju s Bożej pomozu sežiwił, runjeż mějachmy druhdy jeno małe kuski Bożeho dara. Ale nětko je so cżaj pschibližił, hdjež dyrbitaj žamaj hladacz, kak byschtaj pšches žiwót pschesehłoj. W naschej wježi je malo sašłužby, a tohodla njemóżemy hromadże wostacz. Spytajtaj žwoje sdoże mjes zuzymi ludźimi: cżehntaj sa Drježdżany. Tež tam budźetaj w Božej wizy! Nichtó njewě, hdże jeho sdoże pyta. Mi je, kaj by rjekł, so budźetaj so mi po mojej žmjerczi hischcze djakowacz, so žnym waju do zuzych ludźi pósłał. Spytajtaj w Božim mjenje!"

Macz, z mjenom Marja, běsche pschipołuchała, schto nan k žynomaj rěczesche a žwětle žłyły so ji f wocżow ronjachu. „Mojej žynkaj!" dżesche, „mojej žynkaj! wój wote nunje póndżetaj? To mi pšches wutrobu dże kaj mjecz! Mojej žynkaj, mojej žynkaj, tak młodaj! Schtó budże mjes zuzymi ludźimi f wamaj derje měnicz, schtó so ta waju a wo waju staraczj? O thydoba, kiž naš nutujesch so rosenicz!"... Nowy nawał žłzow podużu jeje htóż, tak so njemóżesche dale rěczecz.

Jako macz taikale w žłzach ptuwasche, hólzaj a nan też njehnucżi njewostachu, ale wschitkim bu srudno wokolo wutroby, so dyrbj jedyn drugemu wopuschczicz a so njewědża, hdy abo kak so sajo wohladaju. Tola nan so najprjedy smuju a dżesche: „Macżerj dajtaj so wupłakacz, mojej žynaj; to je najlépscha pomoz pschecziwo stykaniu; wój pak budźtaj smérnaj a khrobłeho dowěrjenja, so Bóh, kiž ptaczki pod njebjesami sežiwja, na waju też w dołokosczi njesapomni, a so budźetaj wschudże pšched jeho wocżomaj a pod jeho sakitanjom khodzicz."

Jan Jurjej likowy a wotenkdjechtaj wobaj twon do kekkow, kiž njedaloko khježk stejachu. Duzy Jan rjekny: „Jurjo, kak je naju macżerka tola srudna! Kak mi je jeje žel cżini! Derje, so je ji nank wosjewił, schto dyrbimoj — abo ně — schto chcemoj. Njeporěčko žmjoj so rosrěžowakoj, so chcemoj w zuzych khłeb pytacz jako kłužobnitaj, ale kždy cżaj mi wutroba spadowasche, hdyž myslach, kak budże macżerka srudna, shonitwischi, na cżo djemoj. Nětko wó, schto so stanje a so šetrěchtaj žnjisach namaj žwoje zohnowanje na puczj wětsze njesapowě... Póndżemoj — póndżemoj, bratřiko, bórzy — bórzy! Jel drje mi je, nanka a macżerku wopuschczicz, ale htóż we mni mi powěda: Dżi! dżi!"

Takle rěczo běsche Jan se žwojim bratrom na hoke měsa w kekkach pschikosa a jasne khlónczko so nad nimaj na Božim móbrym njebju błyschczesche. „Ach, kak wulki sy, Bože, a kraŋny!" dżesche Jan stykmywschi ruzy. „Pohladaj na naju se žwoje wyhoteje žwjatnizy a wuzbyłych naju sdychowanje we žwoje njeskónczne žiwórbje! Budź namaj wótz a pschewodźeŕ na wschón pschichod!"

Do tutych žłowow žmony žuzodneje žyrkwje sakkinczachu.

„Ty sy cżuczišwa dusicha, Jano!" prajesche Jurij. „Ja myšlu kaj ty, a proschu Boha wo pomoz kaj ty, ale tajke hnucże wutroby mi njeje date, ani tajke žłowa! Naš wuczeŕ wschak so druhdy twojim rěczam dobžiwacz njemóżesche. — Ale wróczmoj so, pohladacz, schto macżerka cżini, naju wboha macżerka!"

Macz běsche so polpokojiła, runjeż hischcze želniwje na žwojeju žynow hladasche.

Wschitko to poda so sobotu, a žamžnu wjeczor hischcze Jan a Jurij žwojej brémjeschczy wjasaschtaj, hotujo so na puczj sa Drježdżany.

Njedźelu dopołdnja pak wschitzy, starschej a žynaj, kemžichi dźěchu, so bychu tam, kaj so ždasche, na błęschi cżaj posledni króczej hromadże Bohu pożkužili. Duchowny prédowasche wo tej myšli: „Bóh žwojich dźiwnje wodźi", a wschitzy buchu z jeho žłowami jara natwarjeni. Na dompucżu pak Jan dżesche: „Budź tu bożenje, ty luba zyrkej, hdjež žmój błoj khcżenaj a hdjež žmój khcżeńški žlub wobnowiłoj! Wróczimoj-li so po cżaju domoj, dha naju sajo pschijimacz do žwojeju rukow."

Póndżelu rano sahe běschtaj naschej pachołaj na puczj hotowaj. Macż hižo zyłu nóz njebě wjele spała, dokelž pschezo srudna a starošcziwa na jeju wotkhad myšlesche. Nětko rano pak sašo w njewurjekitnjenych žłzach ptuwasche, jako Jan prajesche: „Nó, dha budźtaj tu bożenje, lubaj starschej! Wutrobny djak za wschitku dobrotu. Njestarajtaj so; Bóh naju powjedże!"

Macż wobeju k žebi sczeje a město žłowow jeje žłzy rěczachu.

(Pokračowanje sčěhuje.)

— **Frankez rownischczo na Tuchoritim pohrsebnischczu.** Mésichczanska rada — wotdzelenje sa wotkasanja — nam sdzeluje, jo je rownischczo, kiž je advokat a krajny méstskotyndikus Bjedrich Gottlob Franka na Tuchoritim pohrjebnischczu pschiprawicz dal, kétka hischcze na schézkowazych njedzelach w czasu wot 9 do 17 hodzin k wobhladanju wotewrjene: 9. septembra, 16. septembra a 23. septembra.

— **Wohnjowi wobornizy njesmédza hobustawy SA. a SS. bycz.** Pruski snutskowny minister je s wokolnikom wosjewil, so dyrbja wohnjowi wobornizy hnydom s SA. a SS. wustupicz. Woni njesmédza SA. a SS. pschisluschecz, so njedy z dwojnymi zadanjemi jich sluzbna wjeselokoj czerpika. Pschikasuje sho, so w pschichodze sho njesmédza do SA. a SS. pschiejcz. Najwyschsche wjednistwo SA. a SS. stej pschisnalo, so sho wohnjowym wobornikam dowoli, na czesne waschnje s SA. a SS. wustupicz.

— **Porjedzenka.** W nastawku „Pola Schlabakow" je sho czischczejerski smukt stat, kotryž moht puczowarjow tam lohko samylicz. W Sskowakilej sho dwoje wulke horiska z Tatry a Tatry. Poslednje sho wyschsche a wulzy rjane, Fatry pak nizsche, na rjanosczi pak sho ledma wot Tatrow pschetrjechja. Dopisowak je nam w swojim nastawku *wosebje rjanosoje Fatry wopisowa*.

— **Sa naschich putnikow do Krupki.** Na swjedzeń swoj. Marije naroda sho wjele zerbskich putnikow do Krupki nastaji pak pschi w prozesjonje pak z czahom. Podamy tu sa tych, kiž z czahom posedu swiski z Kamjenza hacz do Gottleuby:

Wotjezd z Kamjenza:	5.17,	12.32,	15.03, 19.35
pschijezd do Arnsdorfa:	5.58,	13.13,	15.42, 20.16
wotjezd z Arnsdorfa:	6.46,	14.06,	16.23, 20.32
pschijezd do Pirny:	7.22,	14.42,	17.00, 21.06
wotjezd z Pirny:	8.26,	—	17.17, 23.04
pschijezd do Gottleuby:	9.13,	—	18.03, 23.05

Wotjezd z Gottleuby:	8.12,	12.08,	15.33, 18.18
pschijezd do Pirny:	9.03,	12.55,	16.20, 19.05
wotjezd z Pirny:	9.14,	14.54,	17.14, 19.13
pschijezd do Arnsdorfa:	9.54,	15.35,	17.56, 19.48
wotjezd z Arnsdorfa:	10.02,	16.29,	18.11, 20.38
pschijezd do Kamjenza:	10.41,	17.05,	18.45, 21.15

— **Wolozenje margarinoweho wuwoza w namjesnym wikowanju.** Po sdzelenju, kiž je nam industrijowa a wikowanska komora w Zitawje pósskala, stej wobdzelenej nemskej ministerstwje postajitej, so nalozowanje wolozenja wuwoza margariny w namjesnym wikowanstwje w dotalnej formje tez dzeje 1. septembra 1934 wostawa, swopredka do 30. septembra 1934. Jako nemskostatne potunischerske liscinny sho dotalne charty na selenej papjerje z wodnym znamjenjom dale trjebaju. Nemskostatne potunischerske liscinny za margarinu w namjesnym wikowanju, kotrez tu sho sa czas wot 1. haprleje do 30. junija 1934 wupijale, potajtim jenoz hischcze na czas wot 1. hacz do 30. septembra 1934 placza. Czas k sapodacju na finanzny hamt traje tehdla hacz do 31. oktobra 1934. — Tredna liczba potunischerskich liscinnow moze sho kaz dotal hnydom pola statistiskeho nemskostatneho hamta w Barlinje W 15, Kurfürstendamm 193/94 zadacz.

— **Sakska krajna loterija.** Pschi pondzelnischim czehnjenju 5. rjadownje 205. sakskeje krajneje loterije (1. dzeń) padze sho wo 5000 hr. na czisko 179 639; dobyczo wo 3000 hr. na czisla 12 981, 25 149, 42 496, 51 408, 59 264, 63 990, 101 567, 131 078, 136 891, 145 366, 146 018, 158 574; dobycze wo 2000 hr. na czisla 1218, 6064, 35 039, 37 050, 77 875, 81 103, 90 879, 114 086, 136 564; dobycze wo 1000 hr. na czisla 39 480, 49 374, 57 023, 68 476, 68 776, 76 036, 78 098, 83 022, 83 261, 88 944, 110 344, 113 984, 122 268, 122 465, 125 071, 125 258, 141 431, 152 509.

S **Budestez.** Nascha wosada znjowy dzakny swjedzeń zwjeczesche. Boži dom bé sasso krasny wupyscheny. Wjele kwétkatych wenzow a pletwow wobkolozenje lubjow debjesche. Pschi woltarju bechu so zitne znopy stajite. *Dupa bé je znjowym wenzom plodow z polow a sahrodow wobdata.* Wobsoke maszowe stwjelza pschi sawkach a stolpach a samo na shodach wurjadny saczischcz czinjachu. Wjele wosadnych bé sso do kemschow seschko, so bychu so stworiczelej sa ketusche dobre zné dzakowali. Mjes tym so sso sawodny kérluisch spéwasche, 50 konfirmandkow do zyrkwje czehnjesche, s kotrychz mésjesche tózda dwé pokrucze khléba na rukomaj. Pokruty na blida polozichu, kotrejz béschtej psched woltarjom stajenej. Po skónczenju Bozeje sluzby konfirmandki pokruty wotnjesechu *a je mjes wosadnych khudnych rosdzélichu.* Eswjedzenske predowanje, kotrez bé na 103. p'alm „Khwal teho Knjeza, moja duscha" sakozene, mésjesche farar Bózj. Zyrkwinski thór z wjednistwom kantora Jencza z wjazanthózynym thwalbnym spéwom „Nasch Knjeze, dzak Czi prajimy" spéwasche. Snutskownje posbéhnjeni kemschero sso na tónzu „Njech Bohu dzakuje" spéwachu.

Se **Sderje.** Jara zadny pschirodny sjew je sso tez w jenej tudomnej zadowej zahrodze stak. Psches dothu zuchotu a czopty czas roske'e jena jabluczina a sjesjesche, wesso jenoz nékotre dny, w najrjenschej pysche. — **Bohudzak** je sso w poslednich znjach sandzeneho tydzenja nadoicz Bozeho deschczika naschto, so moze ratar sasso z nadzju do pschichoda shladowacz. Nasymshe pizy budza tuz derje rosez a wotawy tez hischcze budze. Njeschubmy tuz nadzju rjanu, so pschichodu sasso lepsche czasy.

S **Kobjelna** pola Klukscha. S wozerawschim dnjom wupuschczi naschn wjeß nasch dolholétny wjesnjan knjes wyschschi wuczer na wotpocznku Jurij Czoch je zwojej mandzelskej a poda so do Shorjelza do tamnischeho wustawa sa bédnych. Knjes Jurij Czoch narodzi sso 20. haprleje léta 1858 w Porchowje pola Bischpicz a wustudowa hischo jutry léta 1878. Je byl potajtim pomérnje mlody z dobrym wuczerjom. Jeho mandzelska pokhadza z Mtynkez z wojbu w Sswinarni pola Klóschtra Marijneje Hwézdy. Je pak jara wobzarowacz, dokelz je z khorosczu shubita dospolnje widzenje. Dla chipnosche a wyschesche starosby njebésche jimaj popschate, na njedzelskim dnju swojej Boži dom w sdalenej Sserje wopytacz, hdyz je jako mlody wuczer nékotre léta spomozuje stukkowak. Jeju najstarschi syn je tohorunja z wyschschim wuczerjom w Kamjenizy. Njech wotkhadzaju Boza milosez tez dale pschewodza a wobradzi jimaj méru a pokojny wjeczor zivotenja.

S **Bukez.** Nasch dotalny wote wyß sdalenu tsélnik sa malokalibrate tsélby wjazy sa zadanja czasa njedosahalsche. Tohodla je sso k poldnju wyß pódlu wischnjoweje alleje na Kochez burtsej lezownosczi nowy tsélnik, tola niz jenoz sa malokalibrate, ale tez sa wullokalibrate tsélby pschiprawit. Sandzenu njedzelu je sso pschi naschim létuschim tsélnym zwjedzenju nowy tsélnik poswjezit. Pschi pschithódnym wjedrje sso popoldnju tsélzy na wyß shromadzichu, so bychu thorhoj wotewsali a s herzami po lonschego tsélzowskeho krala Alfreda Panacha w Mjeschizach czahnuli. Wokolo ½2 hodzin sso potom pschi Mjeschiskim puczu zwjedzeńskiczah sestupa. Tutón bé khétro dolhi. Pódla tsélzowskeho towarstwa sso pschi nim wobdsélichu: wohnjowa wobora, SA.-jesdni, SA. méstna skupina, Bukez. wojerske towarstwo, *Hitlerska mlodzina, Luscanska djetkowe khezba*, powschitkowne turnarske towarstwo, zerbske towarstwo atd. Czah sso s nékhdze 600 wozobow tworjesche, tez nékotre thorhoje sso w nim njesechu. Pschi nowym seselenymi pletwami wudebjenym tsélniku sasta. Herzy schtuczku saptschatku, a wjednit tsélzowskeho towarstwa Ernst Kasper zwjedzeńsku shromadzisnu powita. Na to wjednik wotrjesowoho sporta Heinza Lubija tsélnik posmjeczi. Jako sastupjez Bukezanskeje gmejny wjesnjanosta Fiebiger tsélzam k nowemu tsélnikej sbozo pschejesche, kotryž je sso z wérnym tsélzowskim duchom a towarschnoszju natwarił.

Se **Suborniczki.** W dróhowym pschérowje na Huczinjanskich honach sso njedzelu rano mlodu, tola hizo dotolczenu lischku namakali, kotruž je po sdaczu w nozy jedyn automobil pschejél. Dokelz je lischka hizo nékotre dny lezała, sso z tym podawk wujasnu, kotryž je sso sandzeny schtwórtk podze wjeczor stał. Wjednik jeneho automobila pschischusch. hajnikemu sastojnikej sdzeli, so je do zorny sawadził, kotraž je psched jeho wosom chzyła psches dróhu pschebjezecz. Dla deschczikowego wozbra bé wuhlad poczezeny a wos sastatisch, bé njemózno. Tohodla je *mózno*, so je wosowy wjednik, hdyz swérzo s wullkimi skokami pschilecza, mylił, a so je lischku za zornu mét.

Z **Konjec.** Kaž w druhich wsach, tak je tez naša gmejna srjedz wsy rjany hatk wutwariła, z kotrehoz maja za pripad Bozcho wohnja sykawy wodu srébacz. Nuzowi dzélačerjo su staru Pórnadzec łužu, dotal błóčane tonidło z mało wodu jenoż w mokrych časach, hłuboko wuryli, brjohi z kamjenjemi wusadzeli a škałoby z hlinu wupjelnili a cyle deleka při dnje kołowokoło z halozami wokoło kolíčkow zapleczenymi (našiny technisey mjenwane) zemju skrućili. To je cyle nowočasny twar, najtuńši a najlěpši po wěcywustojnym wupruhowanju poslednich lět, kotrež najmjenje čerpi přez zymu, wodu a zmjerzk a po času tola tež nastata škoda so hodźi lohey a z mało wudawkami wotstronić. Betonowe dotalne brjohi a dno su šyri króć drózše a hdyž je zmjerzk rozpuka, drje su hodźa z wjetšimi wudawkami zapłaćać, ale wohidźi stajnje a přenjotna krutosć je so zhubiła a nimale kóžde lěto ma so znowa porjedźeć abo wšo wukopać a nowy beton położić, a tuž je to drohi twar. Naš techniski nawjedowař k. Urban, serbski krajan z Barta, je tu zaso swoju wušiknosć a wobrotnosć pokazał. K pućej po khromje su kamjeńne stołpy nastajano a horjeka železne a spody hišće za dźěłači drjewjane wobłoženje připrawjene. Hłuboka znowa wuryta hrjebja za wuhnami z Klóštrskeje wody wyše młyna wodu do hatka wuliwa, napjaty je poldra metra hłuboka a ma na stwórć milijona litrow wody. Hatk při kapalcy je nowa wjesna pycha a swědči wo tym, zo maja Konječenjo zmysł za rjanosć a praktiske hospodarstwo.

S **Beleje Wedy.** Tudomne sadarske a sahrodnische towarstwo wotmeje wot 15. hacz 17. septembra sahrodnischtwowu wustajenju, na kotrejz so wjele dobreho sada, plodow a kwétkow wopytarjam pokaje.

Budyske stawniske powěsće

z dnja 1. septembra 1934.

Do mandzelstwa stupichu: Wilhelm Rudolf Kast, schczétlař, z Martu Emmu Jakobez, pschedawarku, wobaj w Budyschinje. — Hermann Helmut Guda, samkař, z Martu Luiju Schichtez, pschedawarku, wobaj we Budyschinje. — Gustav Adolf Stephan, technikař, z Marju Nowotnikez, schtyrkowarku, wobaj w Budyschinje. — Jan Jurij Beno Nowak, technikař, z Juliju Fanny Gertrudu Schmidtez, domjazej dźowku, wobaj w Budyschinje. — Max Richard Hausa, dawkowy inspektor, z Floru Jadwigu swud. Biewegowej rodź. Pażlerez, bjes powolanja, wobaj w Budyschinje.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

S **Bischpiz.** Na mésto Bischpiza su sho bothotu krupowe mrócżele wuzmypale. Krupy su mjes sadom khétru schkodu naczinile. Mone z méstnami dwaj zentimetraj wysoko na dróhach a sahrodach lezachu.

Se **Zitawy.** Do jeneho tudomneho wobkhoda su sho w nozy paduschi dobyli a pjenjezny khamor rospaczili. Dokelz pjenjez njenamakachu, dzélbu lisinych znamkow a 100 lozow dobrocželskeje lotterije Zitawskeho towarstwa tschinzych bratrow sobu wzachu.

S **Drjezdzan.** (Njesbozowneje lschosche dla do zmjercze.) Njedzelu dopoldnja mordarstwowu kommisiju do Drjezdzanskeje hole sawolachu. Tam bechu hribarjo 22létneho muzskeho a 21létnu holzu, wobeju z Drjezdzan, czehzo na iselenju namakali. Muz bésche hizo wumrét, holza pak hischcze zlabje dychasche. Wona je na hlowje sle sranjena. Holzu do khorownje dowjesechu. Mordarstwowa kommisija je swésczila, so je njesbozna wot sstistiwo tsecjeje wozoby. Luboseisinski por je je njesbozowneje luboseje dla rosbudzil, shromadnje do zmjercze hicz. Wonaj béschtaj sso 29. augusta shubitoj.

Přilopk

Létadło do wuhnja sawadźiło.

Ssobotu rano krótko po 8 hodźinach je pschi deschczikotym njepschewidnym wjedrje sportike létadło, kotrež z Drjezdzanskeho letanischcza k Drjezdzanam wotlecza, do njedalokeho fabrisceho wuhenja sawadźiło a sso zwroczilo. Létadłowy wjednik C. Pohl so pschi tym saraz.

S Magdeburgskeje wulkeje zyrkwje wotskocziła.

Ssobotu dopoldnja je nékhdze 40létna zona z najwyschscheho wustupa nékhdze 106 metrow wyssokeje sadnieje wéże Magdeburgskeje wulkeje zyrkwje do hlubiny skoczila. Wona bé hnydom morwa. Ssamomordarzyne mjeno njeje hischcze znate.

Transport pjenjes nadpadnyli.

W wéju pola Czwiklicza w Plesklim wokrjesu w Hornjej Schlesyskej banditaj transport pjenjes Pleßkeje pósty nadpadnyschtaj. Rubjeznikaj potsélschtaj pjenjezneho listowego a jeho pschewodnika a rubischtaj pjenjezny tuschu se 7000 schotymi. Cékżazhmaj stósnikomaj hajnik na puci pschinidze. Tuteho stósnikaj satsélschtaj. Pjenjezny listowy, kotrehoz bechu do brjucha tsélili, je w khorownji wumrél. Polijsit, kiž listowego pschewodzesche, hischcze bjes wédomja leży a je w smjertnym strasche. Runjez je sso wjele polizistow wupósłałe, njemózachu dotal stósnikow sajecz. Mjesy so krucze strażuja.

Bjeskczuczidwy njeknizomnik.

W Schleswig-Holsteinskej hizo mészazy dolho konje na pasiwach na zadatawe waschnje sakiote namakuja. Hischcze njesnaty stósnik je ratarjam hizo wjele schkody naczinił. Runjez zandarmojo a ratarjo po nozach pasiwischcza strażuja, njesnaty mordar skotu swoje krwawne dzéło wukonja. Pschesczo sasso sso wo sakkocze koni powé. Poslednji wopor bjeskczuczidweho czlowjeka bésche drohotny kóń ratarja Wichmanna, kotrehoz na pasiwje w Riddersu w Itzehoeskim wokrjesu z nosrésnjenym wutrobnom we knizi krowi lezjo namakachu. Sa stósnikom njemóza ani najmjenscheho sléda namakacz, zane tukanje na wosobny njemjeszeche wupschcha. Ratarjo zu tak koshorjeni, so je stósnikej sle serdze, je-li jim do rukow padnje.

Czejże njewjedra w Danskej.

W nozy wot sobothy k njedzeli Dansku sylne wétry a slinkoste deschcze potrjechichu. Wétr je Tódzitwu najbole deschkodził. Wjele parnikow sso zaposchi. We wschelakich pschistawach je wétr wjele malych lódzow a czolnow swotworhał, so sho je podnórile. S morja powé so wo snjesdzenjach lódzow. 40 czlowjekow dyrbjachu se stracha wukhowacz.

Puki w konjezu.

We Warnsdorfu w polnóznych Czechach so kubler Habenichts a kublowy najemk, ratar Ludwig Würfel, dla wodowoda, kotryž njebé wjazy zyle w rjedze, do wurécżowanja daschtaj, kotrez so z tym skónczi, so Würfel Habenichta z widlami psches hlowu dyri. Habenichts so bjes wédomja swjese. W khorownji swjeczichu, so bé jeho nop pjec krócz z'amany. Czékżo sranjeny je w smjertnym strasche. Biczka zu sajeli.

Prażska „Bohemia" w Němskej sakasana.

Němske knjeżerstwo je w Prazy wukhadżaze němske nowiny „Bohemia" dla jich Němskej njepschecelnych rosprawow hacz do 30. septembra 1934 w Němstej sakasko.

Njewjedra a wétry w południschej Franzowskej.

Zyła krótkowjeczorna Franzowska je so z czéżkimi wétrami potrjechila. Telefonske swiski z Parisom so na dléschi czaż pschetorhnychu. Putnisle mésto Lourdes psches zylu sbothu zaneho swisa je zwétom njemejeżesche. Sa 30 lét wobyhlerstwo taskeho njewjedra njeponmi. Wétr je mésta Bayonne, Tarbes, Toulouse a Perpignan potriechił.

Padaze schtomy nékotrych ludzi sranichu. Zelesnische czahi njemózachu jésdzicz. Na winizach a maßowych polach nasta wulka schkoda. Rybarstwo pschi mórskim brjohu so pschekasaly. Lódże z polnózneje Afriki se saposedjenjom dojedżechu.

Po njewjedrach a wétrach powétr czuczilwje wolhłódni. W Auvergneskich a Savoyskich horach je so sněha naschło. S méstnami napadny sněh 10 zm. wysoko. Tez w południ nej Franzowskej njewjedra sakhadżachu.

Wétry su jara wulku schkodu naczinile. Dwaj czlowjekaj staj zivjenje shubiłoj. Wjele lndzi je sso sranilo. W Toulouse schtom do lehwa zuganow padze a muża sarasy. W Pamje so wot schtoma hałoja wotkama a sahrodnikej nop rosrasy.

Nowy nadpad na żelesnizu w Mandzusskej.

W nozy k pónd. eli su chinesiscy banditojo na Kirinsko-Krschanskej żelesnizy dżélaczejskemu czahej z kolijow wujeczi dali. Wózom wobołowu je so morito a wjele so sranilo.

Zamolwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźěl a přilopk Marko Smolek a za nawótzki dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a čišći dr. J. Cyž w Budyšinje.
D. A. VII. 1934: 2120.

Wopor

(Pokračowanje ſ pónđelnišcheho čišla.)

Ssyman potišchi̊nje ſo na ſwojej kolenje padny . . .

Wot daloka, wokrjeđ wowſnjeho pola, wot cźmowje mróčelowje murje ſo wośibčhuje, ſo cźrjoda ludźi k Ssymanej bliješche. Ludźo ſ nahej hłowu kruczachu, běchu w krótkich wowczich kožuchach a čźi wopaſani. Wokrjeđa ſ wulkej próżu wyſoke woltarne ſwjeczo ſaſtarſkeho waſchnja njeſechu. Cźrjoda běſche jenoż młtowa widźeć, ale woltarne ſwjeczo mójeſche cźłowjek derje ſpóznaź: ſpodźiwnje a kruče wobličo ſ cźornehu ſwjeczeczka ſhładowaſche, kotrejž běſche ſe ſwěrčkami ſtymjene, ſ wóſtom pokapane a ſ cźornomódrym ſtarym ſlěbrom wobbite.

Wětřik Ssymanowe włoſy nad cźołom dźělješche a wobwěwaſche jeho hłowu, pot ſtrachocźiwy, pot wjeſoły ſo Ssyman pſched woltarnym ſwjeczecźom hacź k ſemi pokłoni. Jako hłowu ſaſo poſběhny, widźeſche, ſo tam cźrjoda pſchecźo hiſcheze ſtejeſche a majeſtotne ſwjeczo jenoż ſ próżu dźerżeſche, na mróčeli pak pokaſa ſo druhi, hobrſći ſjeſ: nóſny, bełobrodaty Elias ſam, we wóhnjowym płaſchczu każ Bóh Zebaoth na błędomódrych mróčelkach tónnjo. Jadyž njeho pak na ſchcźerpjelobarbitym dnje ſo płonnjazej ſeleno-ſołto-cźerwjenej tuczeli. A ſe ſwjatymaj błyſkej ſo tunjazymaj wocźomaj na Ssymana ſhladuje, błóſ ſe ſdalenym wuczom hrimanja ſjednoczuje, Elias Ssymanej rěcźeſche:

„Srunaj ſo, Ssymano Nowikowje! Sſłyſchcźe moji wjerchcźo a kchcźeſcźenju, nětkole chžu jeho ſud icź, ſłužby *winowateho burca Jelekowjkeho wokrjeża, Prjedecźewjkeje* wuđady, Ssymana Nowikowa.“

A na polu, kotrejž ſo kołwokolo wukinaſche, ſo wſchitke kłoſy na ſtwjelach pſched Eliažom hłuboko pokonichu, kotryž pod jich ſchumjenjom dale rěcźeſche:

„Man gněw ſ tobu, Ssymano Nowikowje, a chžych cźe thłoſtacź.“

„Cźehodla wótcźiko?“ ſo Ssyman woprajſcha.

„Njeſłuſcha ſo ſa tebje, Ssymano Nowikowje, ſo mje, Eliažа, wuprajſchowacź. Ty maſch mi wotmołwjecź.“

„Nó, potom kaž ſebi *pſchejeſch*“, Ssyman rjekny.

„Pſchedłońſche lěto ſ błyſkom twojeho najſtarſcheho, Panteleja, ſabich. Cźehodla ſy jeho hacź do paſka do ſemje ſahrjebał a ſ kuſtarſtwom ſaſo k ſiwjenju pſchinjeſł?“

„Wodaj, wótcźiko“, Ssyman połkonimſchi ſo rjekny, „běſche mi ſel maſeho. Rozbudź ſam: wón dyrbi mje tala ſcźiwicź a dobladowacź, budu-li ſtary.“

„Łońſche lěto twoje ſita ſ krupobicźom a wichorom ſnicźich. Cźehodla ſy to cźaſa wobmyſlił a ſwoju *rolu* na ſiwjelu pſchedał?“

„Wodaj, wótcźiko“, Ssyman prajiwſchi ſo poſkoni, „ſuſcha to pſchedcźuwaſche, běch w nuſy.“

„Nó, a nětkole, w dnjach Pětra a Pawoła, njejſmetach tebje? Cźehodla ſy ſwojim twarom khwałaſch? Cźehodla dwór d ſlitaj?“

„Wodaj, wótcźiko“, Ssyman prajiwſchi ſo poſkoni, „mój bratr ſe ſproſtnjenej ruku ſaneho ſkuſa nima. Wón njeho wſcho njeſłoże teſ na nnje pſchińdże, żeby mynſłach.“

„Saczíń wóczny, Chzu rospominaź, chzu ſebi radźicź dacź, kaſ dyrbiu cźe thłoſtacź.“

Ssyman ſiwojej wóczny ſaſdźelinſchi hłowu ſthili. Wětřik ſchumjeſche a Ssyman prózowaſche ſo ſe ſchumjenja błyſchecź, ſchtoż Elias ſ burami rěcźeſche. Ale błiſko hrimot ridrowaſche, tak njebě nicźo druhe błyſchecź.

„Nó, my na nicźo njepſchinđźemy“, Elias ſ wótrym *hłoſom rjekny*, „*radź mi ſam.*“

„Dyrbju wóczny wocźinicź?“ ſo Ssyman woprajſcha.

„Njeje trjeba. Sſłepy truc ſchcźo myſli.“

„Sprodźiwny ſy, wótcźiko“, ſo Ssyman *thutnje* ſa ſmja. „A ſchto hižo je pſchi tem wumyſlicź?“ Poſwjeczu cźi ſwěcźku ſa tſi ruble.“

„Swotſel? Sby dźe wſchitko ſa twar wudał.“

„Potom chžu do Kijwa putnikowacź, abo do Bjelgoroda“, Ssyman ſ njewěſtym hłoſom rjekny.

„Sſłyſchcźe, prawowérimi!“ Elias wótſie ſawoła, „ſtym pſchcźeſene!“

---

z kamjenjow narunany. Pſred tym ſo póda wodowunjo kopaſe, zo by naſyp kruće ſtał. Na tajki naſyp hiſćo nasadźachu ćérnje a horjeka zapuſćeliu hiſće wótre koliki jedyn pſi druhim, kiž běchu znajmjeńſa 2 metraj wyſoke. Za kolikami bě zemja hiſće trochu powyšena, zo móhli ſkitarjo hrodźiſća přez koliki hladać a tŕěleć. Starcośławjanski wuraz za tute wobhrodźenje z kolikow běše „ostroy“. Tuto ſtare ſłowo je ſo hiſće wobkhowało w dźenſnišim wjeſnym mjenju „Wotrow“.

Hdźež bě wjacy časa k natwarjenju hrodźiſća abo hdźež bě póda pěſkojta, ſypka abo hdźež chcychu, měć wjetše hrodźiſćo, tam wězo ſo naſypej wěnowaſe hiſće wjacy kedźbnoſće a prócy. Tam mějachu na př. w naſypje kamjeńtnu podmurk. Abo naſyp bě nutř. ka podpjerany z hrjadami. Też zwenka běchu naſypy druhdźe z hrjadami wobkładźene. Po naſypach ſo tež twarjachu drjewjane khódby a woborne wěže na wohroženych měſtnach hrodźiſća, přede wšěm pola wrotow.

Hrodźiſća z kamjeńtnym podmurkom namakaju ſo wosebje w Čechach, dale też w narańſej Němſkej. W Serbach ſu kamjeńtny podmurk zwěſćili při hrodźiſću na Wusmužowej horje a na Budyſkim Hrodźiſku.

Tajke murjowane zakłady naſypow drje nastawachu pozdźišo. Je to hižo překhod k *murjowanemu* wobhrodźenju měſtow. W X. lětſtotku hižo počachu Słowjenjo ſwoje měſta a ſydliſća wobdawać z kamjeńtnymi murjemi. Tola bě wobhrodźenje Arkona, Retry a Śćećina hiſće zwjetša drjewjane. Juhoſłowjenjo pod wliwom Romſkeje kultury hižo pſredy počachu twarić kamjeńtne murje a hrody.

(Kóne ſćéhnje.)

A tajſi wohenj mróčel roſbrě, ſo ho Ssymanej nimale nikawšžki ſapalichu, a na njehju roſpuſchćeſi ho hrimanje, ſo zyła jenuja pod nim ſarja.

Tu Ssyman wotuczi . . .

Jako Ssyman wotuczi, wuhlada wón jenoż mróčel prochu, daloke, ſołmjaze ſtimiſchcźa a ſamneho ho woſtrjeđ kłoſow na kolenomaj leżo. Proch ho we wyſokich ſtołpach po bróhy henjeſche a mężacź bě ho nimale zyłe zaczimił. Ssyman na ſwojej noſy ſkoczi. Njemyſlešche žeby wjazy na kožuch w hěźe, ale běžeſche thětſije pſcheczíwo wětřikej domoj, do wſy. Ssyliny deſchcź jeho na paſtwiſchću doſcźeje. Cźmowe mróčele po hrožazym njebju cźehnjechu, ja nimi łkhowa ho cźerwjeny mężacź. Wjeſ leżeſche we hłubokim ſparju, jenož ſtót na dworach běſche njemérny a pjerina njemérna hrazkaſche. Jako Ssyman k ſwojej ſtarej, pot wotpalenej hěźe bliže pſchińdże, ſłyſcheſche wón ſ njeje žałoſcźenje ſónſtich. Na proſty jeho bratr Nikon ſe ſproſtnjenej ruku ſtejeſche. Běſche we wowczim kožuchu, bjes cźapki a njemér ſtejeſche w jeho wobliczu.

„Njeſłoże je ho pola tebje ſta'ſ“, wón rjekny a na jeho hłowu běſche ſłyſchcźeſ, ſo njebě hiſćeze zyłe wotuczeny.

Ssyman ze hěty ſkoczi. Jomy ho kichzoſo po cźmě hłuchzaju a pytachu ſapałki. Ssyman ſa ſwjeczeczkom tyſku wurcźahnywſchi wołjowu łampku ſaſwěcźi. Kołeba, kotraž pſchi khachlach wiſaſche, ſo cźumi aſche, zony ſ rukomaj łamachu . . . Błyſk běſche dźěcźatko, kotrejž to njej ſpaſche, ſabił. . .

Wot teho cźaſa ho Ssymanej derje wjedźeſche.

Ze němſkeho kommissara ſa praſchenje tatarſkich dźělacźerjow ho pomjenował.

Helmut Reinke, ſobuſtaw němſkeho ſejma, po powołanju tatarſki dźělacźer. Němſki minister ſa ſejmowjenje a tatarſtwo je jeho na nowe měſtno němſkeho kommissara ſa praſchenje tatarſkich dźělacźerjow pomjenował.

Barlinſka kurſa bě wczera wo'pjet ſkruczena a ſdźela jara żiwa, po tym hacź běchu też ſe ſtrony publika we wulkej měrje kupne pſchikazy doſchle. Kaſi ho dale wrócźo kupowaſche, dokelž woſtajenſke ſarjadowanja ſa dźeſkowu bitmu w ſymje poſlicźachu njeſmjeńſchene naſtorki. K wośebje wohlubjenym hódnotam liczachu ho dźeſća woſebje twarſke akzije, kotrež běchu ledma doſtacź. Też po prěnich kurſach tute dale połupowachu, tak ſo běchu połpſchcźenja do 2 proz. w pſchitrunanju ſe ſaſdźenym indźenjom wobtedźowacź. Na rentowych witach ho mało pſchemeni.

Barlinſke żitne wulkomiti. Po dwaidźeſećwotſtej pſcheſtawcy ſapoča ho wobkhod na ſapoczatku tydźenja jara *pomału a niemóže* ho też w dalſchim běhu wośebje wospjewicź. W khlěbowych żitach ho mało poſticźeſche, dośahaſche pak ſa napraſchowanja. Pſchitrakći ja cźeſće *kwalitety mózachu* ho ledma *ſdźe dopjecź*. Też na *mukowych witach* njeběſche żaneho żiwjenja. Sa wowk a jeczmjeń ſ pizowanju běſche ſtajnje ſajim, tola poſticźenjow we *wowſan* běſche mało, w jeczmjenju ſ pizowanju ſyła żanych. Jeczmjeń ſa piwarni ho ſa hłóčene płacźiny pſchedawaſche, ſrěnje drużiny ho niedahu ſamjeńcźiſcź.

Wócźeſa płaciſche w Barlinje zentnar

pſchenan w krajinje W 8: 9.10 hr., we W 9: 9,20 hr., rożki w krajinje R 8: 7.60 hr., w R 11: 7.70 hr., jeczmjenje w krajinje G 7: 7,60 hr., w G 9: 7.85 hr., wowſa w krajinje Ş 9: 7,55 hr., w Ş 13: 7,75 hriwnow.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Żito a wolijowe ſymjo po tunj abo 1000 kg hewak 100 kg

Płaćizny po złotej hriwnje.

	3 9	31. 8		3 9	31. 8
Pšeńca	190	190	bumy	10,5-11,5	10.5-11.5
rožka	160	159	wicka	10,5-11,5	10,5-11,5
jećmjeń now.	205-215	205-215	módre lupiny	7,50-7,90	7,50-7 90
ječmjeń, nat.	180-190	180-190	žołte lupiny	—	—
wows	—	—	zeradella	16,0-17,0	16,0-17,0
kukurica	—	—	rans. wosuſk	8,80	8,80
pšeńč. muka	27,25	27,25	lany wosuſk	—	—
rżana muka	22.25	21 .5	ſuch. truhanč	9,30-9,40	—
ps. wotruby	12,05	12,05	běrnj. kruſki		
rżane „	12,05	12,05	ſyno, 50 kg		
raps	310	310	rżana ſłomja		
hróch, Viktor.	28,5-31,5	28,5-31,5	pšeńč. „		
lane ſymjo	—	—	wowſana „		
pieluški	—	15,0-16,0	ječna „		

Płaćizna za pšeńcy za wuplodźerja 8: 192, 9: 194.
Płaćizna za rožku za wuplodźerja 8: 152, 11: 154.
Płaćizna za ječmjeń za wuplodźerja 7: 152, 9: 157.
Płaćizna za wows za wuplodźerja 9: 151, 13: 155.

Hamtske wozjewjenje z Kamjenca.

Die im Grundbuche für Panſchwitz Blatt 18 und für Oſtro, domſtiftl. Anteils, Blatt 37 und 52 auf den Namen des Landwirts **Nikalus Noack** in Panſchwitz eingetragenen Grundſtücke ſollen am

23. Oktober 1934, vormittags 9 Uhr,

an der Gerichtsſtelle im Wege der Zwangsvollſtreckung **verſteigert** werden.

Die Grundſtücke ſind nach dem Flurbuche 2 Hektar 28 Ar groß und nach dem Verkehrswert auf 9876 RM. geſchätzt. Die Brandverſicherungsſumme beträgt 5870 RM.; ſie entſpricht dem Friedensbaupreis vom Jahre 1914 (§ 1 des Ges. vom 18. März 1921, GBl. S. 72f.

Die Einſicht der Mitteilungen des Grundbuchamts und der die übrigen Grundſtücke betreffenden Nachweiſungen, insbeſ. der Schätzungen, iſt jedem geſtattet.

Rechte auf Befriedigung aus den Grundſtücken ſind, ſoweit ſie zur Zeit der Eintragung des am 11. Auguſt 1933 verlautbarten Verſteigerungsvermerks aus dem Grundbuche *nicht erſichtlich waren, ſpäteſtens im Verſteigerungstermine* vor der Aufforderung zur Abgabe von Geboten anzumelden und, wenn der Gläubiger die Zwangsverſteigerung *herbeiführt, glaubhaft zu machen.* Die Rechte ſind ſonſt auch der Feſtſtellung des geringſten Gebots nicht zu berückſichtigen und bei der Verteilung des Verſteigerungserlöſes dem Anſpruche des Gläubigers und den übrigen Rechten nachzuſetzen.

Wer ein der Verſteigerung entgegenſtehendes Recht hat, muß vor der Erteilung des Zuſchlags die Aufhebung oder die einſtweilige Einſtellung des Verfahrens herbeiführen, widrigenfalls für das Recht der Verſteigerungserlös an die Stelel des verſteigerten Gegenſtandes tritt.

Kamenz i. Sa., 29. Auguſt 1934.

Das Amtsgericht.

Nastupa přizamknjenje elektriskeho powóda

Prosymy wšitkich zajimcow, kotříž sebi w přichodnym połču přizamknjenje elektriskeho powóda na našu nowodowu syć přeja, to najpozdźišo do 1. oktobra 1934 přijawić. Pozdźišy dokhadźacy njamjety dyrbja so dla wošskowanych zmjerzkow hač do přichodneho nałčza wróćostajić.

Skazanja ma so pisomnje pak direktnje na milinarnju pak z posrědnistwom koncesionowaneje instalaciskeje firmy stać

W Budyšinje, dnja 1. septembra 1934.

Měšćanska milinarnja.

Hospodarski rozhlad

4. septembra 1934.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,475	100 pólsk. złotych	47,40
1 engelſki punt	12,3 5	100 čěſkoſł. krónow	10,44
1 0 ſwajc. frankow	81,67	100 franc. frankow	16,50

Barlinſka kurſa bě wczera wo'pjet ſkruczena a ſdźela jara żiwa, po tym hacź běchu też ſe ſtrony publika we wulkej měrje kupne pſchikazy doſchle. Kaſi ho dale wrócźo kupowaſche, dokelž woſtajenſke ſarjadowanja ſa dźeſkowu bitmu w ſymje poſlicźachu njeſmjeńſchene naſtorki. K wośebje wohlubjenym hódnotam liczachu ho dźeſća woſebje twarſke akzije, kotrež běchu ledma doſtacź. Też po prěnich kurſach tute dale połupowachu, tak ſo běchu połpſchcźenja do 2 proz. w pſchitrunanju ſe ſaſdźenym indźenjom wobtedźowacź. Na rentowych witach ho mało pſchemeni.

Barlinſke żitne wulkomiti. Po dwaidźeſećwotſtej pſcheſtawcy ſapoča ho wobkhod na ſapoczatku tydźenja jara *pomału a niemóže* ho też w dalſchim běhu wośebje wospjewicź. W khlěbowych żitach ho mało poſticźeſche, dośahaſche pak ſa napraſchowanja. Pſchitrakći ja cźeſće *kwalitety mózachu* ho ledma *ſdźe dopjecź*. Też na *mukowych witach* njeběſche żaneho żiwjenja. Sa wowk a jeczmjeń ſ pizowanju běſche ſtajnje ſajim, tola poſticźenjow we *wowſan* běſche mało, w jeczmjenju ſ pizowanju ſyła żanych. Jeczmjeń ſa piwarni ho ſa hłóčene płacźiny pſchedawaſche, ſrěnje drużiny ho niedahu ſamjeńcźiſcź.

Wócźeſa płaciſche w Barlinje zentnar

pſchenan w krajinje W 8: 9.10 hr., we W 9: 9,20 hr., rożki w krajinje R 8: 7.60 hr., w R 11: 7.70 hr., jeczmjenje w krajinje G 7: 7,60 hr., w G 9: 7.85 hr., wowſa w krajinje Ş 9: 7,55 hr., w Ş 13: 7,75 hriwnow.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Żito a wolijowe ſymjo po tunj abo 1000 kg hewak 100 kg

Płaćizny po złotej hriwnje.

	3 9	31. 8		3 9	31. 8
Pšeńca	190	190	bumy	10,5-11,5	10.5-11.5
rožka	160	159	wicka	10,5-11,5	10,5-11,5
jećmjeń now.	205-215	205-215	módre lupiny	7,50-7,90	7,50-7 90
ječmjeń, nat.	180-190	180-190	žołte lupiny	—	—
wows	—	—	zeradella	16,0-17,0	16,0-17,0
kukurica	—	—	rans. wosuſk	8,80	8,80
pšeńč. muka	27,25	27,25	lany wosuſk	—	—
rżana muka	22.25	21 .5	ſuch. truhanč	9,30-9,40	—
ps. wotruby	12,05	12,05	běrnj. kruſki		
rżane „	12,05	12,05	ſyno, 50 kg		
raps	310	310	rżana ſłomja		
hróch, Viktor.	28,5-31,5	28,5-31,5	pšeńč. „		
lane ſymjo	—	—	wowſana „		
pieluški	—	15,0-16,0	ječna „		

Płaćizna za pšeńcy za wuplodźerja 8: 192, 9: 194.
Płaćizna za rožku za wuplodźerja 8: 152, 11: 154.
Płaćizna za ječmjeń za wuplodźerja 7: 152, 9: 157.
Płaćizna za wows za wuplodźerja 9: 151, 13: 155.

Płaćizny rěznego ſkota na Drježdźańskich ſkótnych wikach.

30. auguſta 1934 Płaćizny po centnaru a hriwnach

Skótne drużiny a woznamjenjenja:

Woły: 127

Pohonjaſne, wukormjene, najl. rěznje hódnoſće młode	34– 37
Starše „ „ „ „ „ „ „	30– —
Hewak pohonjaſne, młode „ „ „ „ „	27– —
Starše „ „ „ „ „ „ „	— —
Mjaſne „ „ „ „ „ „ „	— —

Byki: 306

Młódše mjaſne, najwjetšeje rěznje hódnoſće	33–35
Hewak pohonjaſne abo wukormjene	30–32
Mjaſne „ „ „ „ „ „	27–29
Snadnje wuwite „ „ „ „ „	33–26

Jałojcy a kruwy: 353

Młódše pohonjaſne, kruwy najwjetšeje rěznje hódnoſće	31–33
Hewak pohonjaſne abo wukormjene kruwy	27–30
Mjaſne kruwy „ „ „ „ „	2?–26
Snadnje wuwite kruwy „ „ „	14–18
Pohonjaſne wukormjene jałojcy, najwjetš. rězn. hódnoſći	23–30
Hewak mjaſne jałojcy „ „ „	30–32

Wowcy: 1124

Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany	42–45
Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy „ „ „	41–43
Mjaſne wowcy „ „ „ „ „ „	38–42
Snadnje wuwite wowcy a jehnjata „ „	34–37

Celata: 1181

Najlěpše kormjene ćelata wot cyca „ „ „	42–18
Srěn e kormjene ćelata wot cyca „ „ „	36–40
Snadnje wuwite „ „ „ „ „ „	30–35
Najšpatniše „ „ „ „ „ „	25–29

Swinje: 3233

Tučne swinje, přez 3 centnarje ćežke „ „	51–54
Pohonjaſne swinje wot 240 hač 300 puntow ćežke	49–50
Pohonjaſne swinje wot 120 hač 150 puntow ćežke	47–50
Pohonjaſne swinje wot 100 hač 120 puntow ćežke	45–48
Mjaſne swinje wot 80 hač 100 puntow ćežke	45–46
Rancy „ „ „ „ „ „	— —

Radio

Sſrjedu 5. ſeptembra khſchimy.

Königswusterhauſen. Nimo ſnateho wſchědneho programma: 6.20 ranſchi konzert. 10.10 němſka ludowa hudźba. 12 pſchipołdnišchi konzert. 13 tačzele. 17 rěcź wjednika ſ Nürnberga. 18 hudźba. 19.30 kwjatočne wotewrjenje ſtroniweho kongreża. 20.30 namětny konzert. 21.30 tačzele.

Lipſk. Nimo ſnateho wſchědneho programma: 5.50 ſa burow. 6.25 ranſchi konzert. 8.20 tačzele. 11 jačzele. 12 pſchipołdnišchi konzert. 20.30 wjeczorny konzert.

Hišćeze mažne ſ dnjoweho programma. Barlin: 20.30 orchesterſki konzert. Stuttgart: 21.45 ſ operetow. Wiu: 19.25 wojerſki konzert. Warſchawa: 19.45 lohka hudźba

Přiloha k čisłu 206

SERBSKE NOWINY

Wutoru 4. septembra 1934

Dyrdomdej w khódniku

Je w dwěmaj bodź. njeboźelu rano. K. Hejka śwjaro khźe durej wocśini, śtoźi na kneflik, so by elektriku śwěcu zaśwěćił a motykuje so po śkhodźe horje do śwojeje śtwy. K prěnjemu rasej w tak pózdnjej hodźinje w hiśicźe jara njeznatej khěži . . . śpodźiwne zacśuce to. Hlada, so njeby so śakopnył a wjeźeli so na śwoje koźo. Śtónczje je horjeka. Tu śwěca haźnje, dokelž so śtajnje jenoź dwě mjeńśchinje dotbo śwěcźi. Knjes Hejka trochu zamjerśany śaźo śa kneflikom maśa, so by śnowa śwěcu zaśwěćił. Tola je w khěži hiśicźe khětro njeśnaty a tak zyku khwilu po ścźenje maśa, doniž njeje śtónczinje kneflik namakał, na kotryź nětko wutrobicźe śtóźi.

Wótre klinkanje hłuboku cźiśichimu pśchetorhnje.

Bożedła, źebi knjes Hejka zyle śaśtrózany ryeknje, nětkole źym pola mojeho śuśoda klinkał. Tele śaklepane kneśiki! Jeho ruka dale maśawśchi kneśiś so śwěcu namaśa na njón śtóćźi, tak so je khódniśchego wobśwětlene. Knjes Hejka wuśchi naśtajeo pśched durjemi pśchipódła śteji a myśli źebi: dyrbju so śamołwicź, wo wodaceźe prośyć. Cźaka wokomik a potom hiśicźe jómu śaklinka.

Hłóś wot nutśka: „Schtó dha to je? Schto dha je so śtało?"

Knjes Hejka, błędy a polny njeměra: „Wodajcźe, njewěm źebi źaneje rady. Śaklinkach pryedy pola Waś!"

Hłóś wot nutśka, jara rasnje: „Kunje śeźe klinkał!"

„Nź, pryedy!"

„Nź, runje! Pryedy njeźym nicźo śłyśchał!"

„Nó haj, tehodła dźe źym nětkole klinkał, so bych so pola Waś śamołwił, dokelž pryedy klinkach!"

„Božicźko! Bludny cźłowjek!"

Knjes Hejka, kotryž dyrbśche hiźo śwoje durje wotewiricź, śtchiwdźaze śłowa śuśoda wrócźo śadźerśachu a wón roshorjeny pokraczuje:

To cźłowjek wot teho ma! Klinkam pod najwjetśchej cźiwiku dusche, dokelž cźuju śaźo śarumacź, śchtož i pśchehladanjom śawinowach — a tónle cźłowjek mje śchiwdźi! Njemóźu źebi to lubicź dacź. Dyrbju źebi źadacź, so mi moju cźeścź śaźo wrócźi. Dyrbju hiśicźe jómu klinkacź a jemu to rjec, hewak nimam źaneho měrneho wokomika w nozy."

Wón potajtim śaklinka.

Hłóś wot nutśka: „Pit! Wón tu hiśicźe je! Śaśtyśchich, kak rosbudźeny je? Bjes dwěla je bludny!" (Wótrischo.) „Tu dźe hiźo śaźo klinkacźe, pśchestańcźe tola śtónczinje, dźicźe tola śwoje pucźe!"

Knjes Hejka: „Prośchu tuźaz krócź wo wodacźe, so pryedy klinkach; je mi to jara njelube! Ale Waśche śchiwdźaze pśchiśpomnjenje njewołaji mi źaneho pokoja!"

„Waśche klinkanje naś teź bo śonow njeśatuja!"

„Traścham so Waś i tutym zyle wěźownje; Chcźeźe śchiwdźaze śłowa wrócźo iwaricź? Dyrbju na Waśchej wotnołwje wobśtaćź, so nimacźe mje śa bludneho! Hdyź so takśele nęśchto po domje rośnjeśe! To je śa mnje praśche-uje eksistenźu."

„Potajtim derje: Muź, kotryź w nozy wokoło dwěmaj bola zuśych ludźi klinka, so by so śamołwił, dokelž je pryedy klinkał, je bjes dwěla muź, kotryź wě, śchto so źłuścha. Doźaha Wam to?"

„To je wjaź, haćź mójach wocźakowacź! Djakuju so Wam, mój knjeźe, pśchijomnu nóź, na soźowidźenje! Na hórśty śaźo widźenje!"

Knjes Hejka je śwożowny a chźe so śtónczinje śwojim durjam pśchiwobroćicź. Śa durjemi śuśoda hłóś: „Widźiśch, nętkole śwoje pucźe dźe. Cźłowjek dyrbi wědźeć, kak ma ś tajkimi thorymi wołkhadźeć . . . potom so teź śměruja."

Knjes Hejka je so hiśicźe na nęśchto dopomnił. Wón so pśched śwojimi durjemi śaźo wobroćił a śaklinka hiśicźe jónu zyle cźiśicźe: „Ach, wodajcźe, chźych so Wam hiśicźe pśchedśtajicź: Moje mjeno je Hejka. Pawoł Hejka. Wczera do tuteho domu pśchicźahnych. Bydlu runje pódła Waś. Śaym zyle śwożowny, so mam tak pśchijomne śuśodstwo."

Hłóś śa durjemi: „Zyle na mojej śtronje! Ale ś tym drje je ś klinkanjom na dźeńźa doseź!"

„Wěso, wěso! Na dźeńźa śaśrěśce! Ale jutśje drje źměnt źebi dowolicź, so Wam pśchedśtajicź!"

Hłóś śa durjemi: „To cźłowjek wot teho ma, hdyź so ś tajkimi thorymi śabera! (Nejo): „Budźe mi wjeźele!"

„Djakuju so najpodwólniśchо, mam cźeścź, Wam dobru nóź pśchecź."

Knjes Hejka so śa śwojimi durjemi śłubi. Rosmołwa śa druhimi durjemi dale traje.

„Teho wjaź njewotbudźemy . . . nętko móźemy so śa nowym bydlenjom roshladowacź. Najpryedy pak chcemy jónu rosposminacź, kak tutemu cźłowjekej jutśje wucźeknjemy. Spacź tak a tak wjaźy njemóźemy."

„Myślicźka: W śchecśicźi pśreni cźaś do Božeje pśchirody wotśidźe. Njemóźachmy so źenje rośkudźicź, tak śahe śtawacź!"

Wulkotnje! Tak śtónczinje jónu na kraj pśchiwdźemy!"

jk.

Wón klučiki zběra

Bohaty Američan, wěźty William Freemann, wśchitke ważne klucze śbéra a wobkhadźi najwjetśchu śbérku kluczow na zbłym śwěcźe. Wón je trójzy wokoło śemje pucźował, so by śdźéla jara źadne kruchi dośtał a je śamożenje śa to nałożił, so by śwoju śbérku w kóźdym naśtupanju wudospołnił. Śa drobe pjenjeźy mójśche kluczy wot Londonśkeho towera ś cźaśa krźedźeneho wéka dośtacź. W Stockholmie śaptacźi Freemann 300 krónow śa kśichinju, kotraź bozyka źaneje hódnośće nima, jenoź so by kluczy dośtał, kotryź k njej śluśchesche.

So Egyptowcźenjo hiźo pśched śchtyri létu̇ zajazami klucze na cźołowachu, je bopokasone. Wěśo běchu klucze tamnisćheje doby jednoriśche hacź śu to naśche dźeńźnjiśche, tola śu na kóźdy pad śamkarjam pośdźiśchich cźaśow jako pśchiklad śłużiśe. Egyptowcźenjo naśchich dnjow hiśicźe ś wulkeho dźéła drjewjane klucze iwijiwaju, woźtachu potajkim pśchikładej śwojich pśredownikow śwérti, pśchetoj teź klucze śtarych Egyptowcźenjow we hłownym dźéle ś drjewa wobśtejachu. Jako Freemann w Kairu pśchebywaśche, wón śwojemu wjednikej wobźźecź da, so by rady rjany drjewjany klucź kupił, a krótke hodźiny posdźiśchu so ćwika śtyła domorodnych pśched hotelom śhromadźi, w kotrymź Amerićan bydleśche, a policajcźu jemu klucze, so by je kupił. Pryedy hacź móźeśche je kupź ke końcźej dowjeśeć, dyrbjeśche je policija na pomoc zawołacź, so by měśtnoscź pśched hotelom wupróśdniła. Ale pryedy hacź knjeźej Freemannej dowolichu, klucź kupicź, dyrbjeśche policija naleźnoscź pśchepytowacź, dokelž je bojeśche, so móht ja śpodźiwnym śbérzarju śtrachny śadobywacź tźeźej.

Bobobnje so Freemannej w Moskwje śeidźe, hdźeź dyrbjeśche wyśchnoscź wo śwojich śpodźiwnych wotnuźlenjach rosprawu podacź. K najdrohotniśchim kruchan jeho śbérki śłuśchu klucź k jenej śtuwje w Versailleju, dale klucź k jenemu papuśkenuc kśjorśkemu rownośchcźu a klucź k bydleńju admirała Nelśona w Jamaica. S jenym kluczom śe śbérki móźe do komorki w San Juan w Porto Rico, do kotrejeź běchu dźeźatnik Ponśetinto a wojaki Marquez a Jujuni léta 1887 śawrjeni a dyrbjachu ś hłobom wumrěcź, dokelž běchu so śpjecźowali, nětkotrych domorobnych na śurowe waśchnje śtónzowacź. Tucźi śjo wojaźy w śwojim śaśtwje wumrěchu, ale dźeńźa wobkładuje jich lud jako ryeków. Jara drohotny je teź śtaroromśki klucź: hdyź na pjero śtóćźiśch, so pśchimadźo wobwjertnje; potom je hiśicźe wołeźe naśpomnjenja hódny śpodźiwny śamk je śrjedźneho wéka, kotryź pola Hollandśkeje ś morja wucźanuchu.

Freemann ma wotpohlad, śwoju śbérku jómu kulturnośtawiśniśkemu muśejej w Newyorku dariecź. nz.

We pśchihotach śa śtroniny śjeźd w Nürnbergu.

Stanowe lěhwo śa Hitlerśku młodźinu, kotraź so pśchi śjeźdźe stronu w Nürnbergu śhromadźi.

Starosłowjanske hrodźišća

(Pokračowanje.)

Hdźe so hrodźišćo tawrješe? Słowjenjo sej wubrachu za městno hrodźišća najpřihódnišu wokolinu, ale dźiwachu při tym teź na zaměr hrodźišća. Hrodźišćo ryzy wojeńskeho raza, kiž měješe zadźerźeć njepřećela a nimo toho wězo teź śkitać a dohladować dróhu abo řéku, natwari so zwjetša na powyšenym městnje, na horje abo na wysokej nahłej skale. Njepřećel drje tajke hrodźišćo hnydom pytny a wuhlada, ale jo z lohka dobyć njemóžeše. K tajkim hrodźišćam słušachu teź mnohe mjeńše stróžišća, hdźež mała wobśadka běše, kiž za čas wójny přikhad njepřećela wozjewi ze signalemi.

Druhe hrodźišća, kiž mějachu jenoź słužić za wućek, bywachu drje druhdźe teź na wyšinach, tola zwjetša běchu dźěž skhowane w hłubokich lěsach a dolinach, zo njepřećel jich po możnosći ujeby wuhladał. Tajke hrodźišća běchu druhdy khětro wulke, dokelž so w nich skhowa wjele tysac ludźi z wokolnych wsow.

Wjele hrodźišćow teź so natwari pola wobkhodnych sydliščow, hač bě nětko położenje přihódne abo nie.

Hdźež hór njeběše, na př. w połnócnej Němskej, založi so hrodźišćo při wodźe, na př. na koliznje řéki abo na połkupje nad jězorom, tak zo běše wjetši dźěl hordźišća wobdaty z wodu. Na podobne waśnje so teź wuźiwa skała nad řéku abo trochu powyšene městno w bahnišću, na kotreź so khodźeše přez žump po lawkach abo nasypach kiž so za čas wójny hodźachu a lohka wotstronić. Haj, tu a tam su so samo hrodźišća srjedź bahnišćow natwarile na kolikach.

W Ruskej a sewjernej Němskej Słowjenjo hrodźišća najbóle w bahniščach twarjachu. Stary khrónikaŕ Ibrahim ibn Jakub twar tajkich hrodźišćow takle wopisa: „A takle Słowjenjo twarja najwjetši dźěl swojich hrodźišćow: Wupytaju sej nizke łučiny z mnohej wodu a rohodźu a poznamjenjeja sej tam kulojte abo šytriróžkojte městno po tym, kajku formu chcedźa dać twjerdźiznje a też po wulkosći městna. Koło wokoło tutoho městna wukopaju zakop a wukopanu zemju nakopja k nasypej tak, zo ju z deskami a hrjadami wobtwjerdźa a steptaju, doniž je nasyp dosć wysoki. Potom so na přihódnej stronje wrota připrawjeja, ke kotrymž so přikhadźa po drjewjanym mosće."

Tajkich hrodźišćow srjedź bahnišćow je jara wjele. W sewjernej Němskej tajke hrodźišća běchu we Płunje, Šćećinje, Korenciji na Rujanje, dale też w Retrje. W narańšej a dołhoranšej Němskej namaka so wjele hrodźišćow, kiž běchu natwarjene na kolikach nad wodu. Tajke hrodźišća wšak su hišće přemało přepytowane, tak wo nich nadrobnosćow podać njemóžemy.

Forma a rozměry hrodźišća wotwisowaštej přede wšěm wot poměrow městna, njech běše to kupa we wodźe, koleno řéki abo nahła skała. Jenoź na cyle runym a přistupnym městnje so wulkosć wobtwjerdźenja swobodnje postaji. Tehdy bě hrodźišćo zwjetša kulojteje abo elipsojteje formy, druhdźe wšak też šytriróžkojte z jednorym abo dwójnym nasypom. Na wysokich skałach nad řéku, na tak mjenowanym „nosu" wšak měješe hrodźišćo zwjetša tříróžkoju podobu a tam, hdźež běchu nahłe stroniny, bě nasyp jenoź nizki abo scyła njeběše tam nasypa. Tam wšak, hdźež bě „nós" přistupny, běše mócny nasyp abo wjacy nasypow.

Hdźež dwójne nasypy tawrjachu, jednaše so najprjedy wo zmóžnjenje wobtwjerdźenja. Pozdźišo wšak, hdyž wšelake hordźišća so přeměnichu do wobhrodźenych městow, dyrbjachu nowi přisydlerjo abo čeledź bydlić zwonka woprawdźiteho hrodźišća a to w městnosći mjez dwěmaj nasypomaj, w tak mjenowanym „podhrodźe". Tajke hordźišćo potom wobsteješe z dweju dźělow, z praweho hrodźišća a z podhrodu. Ale też tu raz městna wjedźeše k tajkemu dźělenju a nie tradicija. Stajnje wšak so na to dźiwaše, zo hrodźišćo so pozběhowaše wyše podhrodu. We woprawdźitym hrodźišću běchu też hłowne a najwažniše tawrjenja, na př. wjerchowski dwór a składźišćo, mjez tym zo w podhrodźe běchu jenoź wobydlenja ludu.

*

Nasyp, kiž hrodźišćo wobdawaše, měješe před sobu přěrow. Nasyp bě zwjetša nastał z wukopaneje zemje přěrowa. Wón so twarješe z maćizny, kiž bě najbližša k rucy, pak z kamjenjow pak ze zemje (z hliny). Hliny drje běše wšudźe dosć a tohodła je pola najwjacy hrodźišćow nasyp z hliny. Tola so namaka też dosć hrodźišćow z kamjenjowymi nasypami. Wysokosć nasypow běše wšelakora. Wězo njemóžemy po dźensnišim stawje hrodźišćow sudźić wo prjedawšim stawje, dokelž je čas tu wjele přeměnił. Nasypy sy druhdźe přez 10 metrow wysoke. Nasyp Arkonskeho hrodźišća na Rujanje běše po swědčenju starych khrónikarjow 50 łoćow wysoki. Won je dźensa hišće 8—9 metrow, haj z městnami samo 13 metrow wysoki. Nasypy hrodźišćow w Pomorskej bywaju 20—100 stopow wysoke.

Při natwarjenju nasypa njeběše dźěła wosebitеje konstrukcije. Nasyp bu z hliny nasypany **abo**

Nadpad ſ powětra na Paris ſo dospołnje poradžił.

Nad Parisom a ſwonka njeho ſu ſo wulke powětrowe manewry woimeńe, pſchi kotrychž ſo nětkaž 500 franzowſkich wojeſtich letadłow wobdźeli. Hdyž bě ſo hižo w dopołdnišnich hodźinach wulkej eſkadrje nadpadowanych mórſkich letadłow poradźiło, ſo pſches Pariſke letanſchcžo Le Bourget pſchedobdwój a je po ſtaćzu do cžiſta ſniczicž, njepſchecželſke letadła w nozy druhi nadběh ſčinichu, kotryž ſo tohorunja dospołnje poradźi. **Njeſtyſchene a njewidźane cžežke bomby mjetaze letadła ſ mróčelow wulerzachu a male módre ſwěcžate kule, kotrež ſu pſchi wubuchowanju powěchu, ſo ſtwoje ſnicžaze dźełko ſyſtematiſuju pſchewjedźechu.** Po wuhubje wojeſtich wuſtojnych ſtaj ſo nadběhaj w połnym wobſahu poradźiłej. Hdyž honjeſke letadła **ſakitarjow** wotlećachu, ſo hychu ſo do nadpadnikow dale, běchu ze hižo ſwoje dźełko dokonjale a ſo ſalwróćźile. Dokelž bě njebo zyły manewrowny dźeń ſ jara niſkimi mróčelemi pſchikryte, bě nadpadnikam mógno, ſo njepytnjene nad mróčelemi hač k Pariſej doleczachu. Liczba na ſdaćze woſtrelenych abo k nuzowemu pſchiſtajenju nuſowanych njepſcheželſkich letadłow bě jara mała.

51 ludźi ſo pſchi żeleſniſkim njeſbožu w Parišu ſranźa.

Njedźelu pſchiwołdnju wokoło 12 hodź je na Pariſkim ranſiſchim dwórniſchczu ſ żeleſniſkemu njeſbožu dóſchło. Dotal je ſo powědo, ſo je ſo 51 woſobow cžežſko abo lóſcho ſranilo. Ranžerowaza lokomotiwa ſtorcži do pſchedměſtoweho cžaha, tiž na dwórniſchczu ſtejeſche. S 30 woſow, ſ drjewa twarjenych, je ſo wjele woſow ſtłócžiło a roſtſchěſkało. Najhóle ſo prědne cžahowe woſy wobſchkadźichu. Na ſboże hiſchcže wjele ludźi w cžahu njeſedźeſche. 40 ſranjenych dyrbjachu do thorownje dowjeſeć. Kaž ſo piſche, je ſchěſć woſobow cžežko ſranjenych. Někotrych lohkoſranjenych hnydom na dwórniſchczu ſwobalachu a potom domoj puſtachu. Sa pſchicžinu a winu njeſboża ſo ſłědźi. Dotal je wěſte, ſo je ranžerowaza lokomotiwa naſad jědźo bjes tejerza a wjednika pſchijěła a do pſchedměſtoweho cžaha ſrajſyła.

Franzowſkeho rěčnika ſ Bołharſteje wupſchakali.

Bołharſka ſtatna policija je ſobotu popołdnju Pariſkeho rěčnika Argea, kotrehož bě franzowſka liga za cžłowſke prawa jako wobkedźbowarja do kommuniſtiſkeho ſjeſda do Filippopola póſła'a, ſ Bołharſteje wupokałała. Won je pſchi jednanjach na wuſadaze a ſwađliwe waſchnje wuſtupował. Jeho wězy pſchepytaju, běchu wuſmješchace twarſy bołharſkeho krała a kommuniſtiſke agitaziſke pižma namakali.

Wětry a ſliwki w Hornjej Italſkej.

W horach Hornjeje Italſkeje je ſo prěnjeho ſněha naſchło. S měſtnanj ſuch 30 ju wyſoko leži. W dolinach Hornjeje Italſkeje wětry a ſliwki ſakładźachu a wjele ſchkody nacžinichu. Statny wuſtaw ſa płahowanje wina je jenicžky w Monferrato, hłownym ſyſedſtſchu płahowanja piemonteſiſkeho wina, ſa 15 miljonow ſtrowy ſchkody wobličžił. 200 000 dwójnych zemnarjow winowych kicžow je ſo w poſledních dnjach w tutej krajinje ſkasyło.

140 woſobow ſo tepiło.

Na rěży Yale w Mandźuſkej je ſo žałoſtne njeſboże ſtało. Pſchi wulkiwje rěki ſo mandźuſki parnik „Tajan Maru“ podnóri. To ſo tak ruce ſta, ſo ſo wobhim luzbjom ſ brjoha žaneje pomocy pſchinjeſeć njemóžeſche. 23 woſobow móſeſche ſo pluwaju wulkowarać. 140 woſobow pak ſmjerzeć we wodje namaka. Jendželſki honjak torpedowych cžołnow je ſo wupoſłał, ſo by ezeka tejenych k brjohej pſchinjeſł.

Jan Nali:

Moje wójnske dopomnjeńki

Póndźelu rěkaſche, ſ cžaſom ſtawaćz. Dyrbjachmy dopołdnja w blíſkoſći kubła ſnuczowaćz. K temu pak, dźakowane Bohu, njedóńdźe. Wjele běſche wot ſoboty a nóz nicžo nałmunjenja thorowatych. Někotři ſamo ſe ſpróz noſeſche padnychu. Tak ſo ſaſzo do kwartéra wróćźachmy, hdźež w měrje pſchebywachmy.

Popołdnju mějachmy jenoż njeſchi kónz běžeć, nětkaž 15 km. Woſtachmy we wſy Lemmersdorfje. Pſchińdźechmy tu na wulke a rjane kubło, hdźež nimale wjeſicha ſo łoža naſcheje kompanije na ſjnowej łubi pſchenoſowaſche. Tu běſche tyłero cžerſtwy w ſtawe, tak ſo ſaſzo wodu wotkhorichmy a ſo ſwojeho žiwjenja wjeſeſachmy, ſo mózachmy ſaſzo jenu nóz rjenje ſpacž.

Wutoru mějachmy dałoki puć ſ pſched ſobu, hač do Preſicha. Wokoło 30 kilometrow. Pytnychmy to hnydom pſchi ſpocžatku. Snata pſchiſkoſni wołaſche ſo wot muża k muježi: „Khornaź a hornje ſi knefle woczinicž.“ Nózkowachmy tyłero dołho, donjž ho na bok bróhi njeſtu nychmy a tu ſaſtachmy ſ wjetſchej pſcheſtawzy. Kuchinje pſchijědžechu a naſ ſ cžopłym wobjedom woſchewichu. Nadobo pſchijědže naſcha artilerija nimo, w njej mnježeſche ſóźdy wjele ſnatych, dokelž běchu najbóle ſ naſchich woſtkjeſow. Wěſche to radoſcž, tak wjele ſnatych widźecž, tu w dałokej ſuſbje. Dalſchi puć běſche tyłero napinazy a tak nětkoru cžinjeſche ſnajomſtwo ſ dróhowym pſchero wnom. Wjecžor wokoło 6 hodźin dóńdźechmy do kwartérow.

Sčerdu mějachmy jenoż krótki puć a potom tak mjenowany „wotpocžink“. Tu ſo muſtwa na wſchelake waſchnje ſabawjachu. Wěſche radoſcž, wjeſeſemu žiwjenju w jenej wſy lothringſkeje krajiny pſchihładowacž. Widžach ſamo, kak ſo kompanije ſ wulkim ſudom piwa ſaſtarachu. Tu ſawoła mje nadobo ſtary ſerjant, mi ſ akkbneje ſłużby ſnaty, a pſcheproſzy mje na jene piwo. Tafku ſkładnoſcž njeſbym wěſo wotpokałał. Nošrěcžowachmoj ſo błeſchi cžaſ a běchmoj najſerdſchaj pſchećeſelaj. Pſredy, pola wojakow, běchmy ſo jeho thěrno bojeli, dokelž naſ druhdy jako „podpiſaŕ wot ſłużby“ rady nězchto pſchećeſcžehowaſche. Haj, cžaſy ſo pſchemjenja a teſ ludźo. — Na druhim měſtnje widźach korporala naſcheje kompanije, wěſteho Eſchenbacha ſe Sślepeho, tiž na kopicy hnoja ſtejeſche, ſwojim muſam parolu na druhi dźeń wudawaiwſchi a jich pſchi tym, jeli bo wſchitſy ſtrowi domoj wrócža, na ſwinjorjeſanje a ſnadź jeſ na pipowy wjeſer pſcheproſchesche. Njewjem, hač ſu bo wſchitſy wrócžili a hač je ſtowo dźerżał. Wón ſam bu hnydom prěni dźeń, 22. auguſta, ſranjeny.

Schwórtk mějachmy dałoki puć a pſchińdźechmy hač do Luxenburga. Hlowne měſto widźachmy jenoż ſ nadſała. Pſchiſpomnicž chcu, ſo běchu tute dołhe běhanja druhdy tak napinaze, ſo ſamo nětkoru ſtoro ſadwołowałche a ſej niczo druhe hač borſommu ſmjerzeć pſched niepſcheželom pſchecželche. Tak nětkorym je ſo taſke pſchcerze podźěłcho ſe ſmjerzcžu abo ſe franjenjom dopjelniło. Běchu to ſobu najcežſche hodźiny žyłeje wójny.

Wjecžor podźe pſchińdźechmy nětkajcz dwě hodźinje wot hłowneho měſta Luxemburga na wulke kubło ſ kraſnym hrodom do kwartéra. Wobſedźeſ, nam niepſcheželſaj ſmjałkeny, běſche hižo cžemy. Wobſtaldźichmy zyły hród a hoſpodaŕſke twarjenja ſ nóznemu łehwej a ſpachmy tu derje. Naſcha kompanija leżeſche wjetſchi dźeł w hródźi.

Tu wotſtachmy zyły druhi dźeń. Teſ hiſchcze druhe formazije tu běchu, wotdźelenja maſchinſkich ſtełłowm atd., tak ſo ſo wſchitko ſ wojakami mjetwjeſche. Wobhładachmy ſebi kraſny park woko'o hrodu. So ſmy bliſko ſ franzowſkej mjeſy pſchijěli pytnychmy na tym, ſo nimale zyły dźeń wuſkanje kanonow jako dałoki hrimot ſłyſchachmy, ſchtož ſe wſchelakim ſacžuczom horjeſwſachmy. Wyſłachmy na towarſchow, kotřiž prědku hižo w bitwje ſtejachu. — Wot błowneho měſta Luxemburga pſchijědžechu wjazy wołow ſ wſchelakej zyrobu, zigaranti, zigaretami a ſchtož ſebi wyſſich wójſchi. Wejazy pilnje kupowachu a ſo cžiſchczachu wokoło wołow. Hodźiny dołho druhdy trajeſche, pſredy hač nětkhto doſta. Druhdy běſche hižo wſcho wupſchedate, pſredy hač na rjad pſchińdźech. Na pytnjeſy nichtó njehładaſche, jadyn njewidźeſche, kak dołho tu hiſchcze na ſmjecže budže. Tak ſo kupowaſche, ſchtož cži runje do rukow padže. Nakupich ſebi hromadu zigaretow, runjeſch tehdom hiſchcže njekurzach. Pſchſedſtajach ſebi wěz tak, ſo ſnadź tam nětkhe na bitwiſchczu dny dołho na měſtnje leżich a chjeſch mječ nětkhto ſa dźeło. Potom kuriſch. — Tak nakupich ſebi hižo wot doma hromadu tharſow ſe ſnamkami, ſo je nětkhe pſchi dobrej khwili napiſam. Njeſkym je ženje trjebał. Wonka cžinjeſche tak wubjerenje „Němſka polna pósta“ ſwoju ſłużbu — bjes ſnamkow.

(Pokračowanje ſcžěhuje.)

Najnowiše z cyłeho ſwěta

* **Sa generałku wulkowjazeho wójſka je ſo 69łětna Evangelina Boothez pomjenowała. Evangelina je ſchtwórta dźowka ſałožerja wulkowjazeho wójſka generała Boetha. Wona běſche dotal kommandantka wulkowjazeho wójſka w Sjednoczenych ſtatach.**

* **Wulki woheń w Campani w Argentinſkej ſu ſhašcheli. Nimale zyłe měſto, w kotrymž 15 000 ludźi bydleſche, je ſo wotpalilo. Woheń běſche nimale tydźeń dołho zyhnował.**

Towaŕſtwowski powěſtnik.

Drježdźany. „Hromadnik“ zeńdże ſo po próźdninach prěni raz ſtwórtk 6. ſeptembra w hoſcencu „Reichelbräu“ na Chriſitanskej drózy 22 wječor 7½ hodźin. Sobuſtawy a hoſći lubje preproſuje

předſydſtwo.

Lichań. „Serniczka“ ſpěwa wutoru wjecžor we 8 hodź. pola Schiwartez. Pſchińdźeże wſchitzy.

Smužkate płaty

za šóreuchi a – rubiška, wolmjane ca. 100 mtr. 4.75, 3.95

Schaaf

Džéćace kolesa

we wšéch wulkosćach ma tunjo

Jan Schieback

na Mužankowskej drózy 4

Zawarjeńske šklenčy

½	¾	1	1½	2 litrske
24	26	30	36	38 pjenježk.

Masivna kromja, z tynku a wěčkom. Puknje-li so šklenca při zawarjenju, dostanješe nowu

Porclinowy-Besser

w Kamjencu Šulske naměsto

Daj swoje nozy prawje pěsčić

Je tak mudre a rjenje

Na wšéch swojich pućach

Bjezbolostnje khodźić.

Čriſowy dom

Mann

w Kamjencu, Wallska dr. 25/27

Mechan. mištr Gräfa

w Kamjencu, Spittel, podawa

jězdne koła

wšéch znamkow

Specialn. wuporjedźenja. Tel. 470

Rozšérjej Serb. Nowiny

Su-li Waše črije roztorhane

přindźe spěšno do **wulkošewcownje na Zitnych wikach čo. 11** z napórča Złoteje hwězdy a Mlokowego doma.

Alfred Gnichwitz

Čiste, reelne a tunje posłužowanje

Na pódšowanje móže so dočakać!

Wupjerk

wot firmy

A. Kasper

w Budyšinskim, Burgšym 11

derje dźeržł!

Tomasowu mučku

Kali 42

Kainit

Kosćowu mučku

Wapnowy dusyk

Wapno

Cement

wotedawa běžnje

Jurij Čornak

w Konjecach

Telefon Wóšlng čo. 30

Stepowane

mošowe

wołmjane

wjelbłud.

blidowe

přikrywy

wulki wubjerk, jara tunjo

Paul Korn

na Hošic hasy 21

Specialny dom

Wuwučenje w rejwanju

Z tutym dawam přećelnje k wědźenju, zo wutoru 11. septembra w hoścencu w Pančicach nazymski kurzus za stare a nowe reje započnu. Započatk wječor we 8 hodźinach. Najtuńša płaćizna. Wo bohate wobdźělenje prosy

Hans Mehnert

wučeř rejow

přjedy Bruno Mehnert w Kamjeńcu

Za našu inteligencu

a za wšěch, kiž chcedźa so ze serbskej rěču a ze serbskimi wědomosćemi zaběrać, poručamy sćěhowace knihi:

1. **Słownikl, rěčnicy a rěčespytne spisy.**

Dr. Pfuhl: **Serbsko-němski a němsko-serbski słownik.** 1866. 1210 str., wjaz. 25 hr.

Dr. Rězak: **Němsko-serbski (wšowšědny) słownik hornjołužiskeje rěče.** 1920. 1150 str. wjaz. 25 hr.

J. Kral: **Serbsko-němski słownik.** 1931. 968 str. wjaz. 25 hr.

Dr. Muka: **Thesaurus linguae Lusatiae inferioris sorabicae.** Słownik delnjoserbskeje rěcy a jeje narěcow. Zwjazk I A—N 1911-15, 1064 str. brož. 25 hr., zwjazk II M—Z. 1928. 1203 str., brož. 25 hr., zwjazk III. Přidauk. 1928. 246 str. brož. 7.50 hr.

Dr. Muka: **Hornjoserbski přiručny słownik** po Kralowym rukopisu. 1920. 128 str. wjaz. 1 hr.

Dr. Muka: **Serbski Zemjepisny słownik.** Přiručna knihza za serbskich spisowaćelow. 1926. 142 str., brož. 1 hr.

Dr. Pata: **Kapesni słownik łužicko-česko-jihoslowanský a česko-łužicky.** 1920. 320 str. brož. 1.50 hr.

G. Kral: **Grammatik der wendischen Sprache in der Oberlausitz.** 3. nakład. 1925. 219 str., wjaz. 5 hr., brož. 4 hr.

G. Schewela: **Kurzes Lehrbuch der Oberwendischen Sprache.** 1920. 40 str. 1.00 hr.

G. Schewela: **Vergleichende Gramatik** der ober- und niederserbischen Sprache. 1926. 65 strom. 1.50 hr.

G. Schewela: **Lehrbuch der Niederwendischen Sprache.** I. Grammatik. 103 sr. II. Übungsbuch. 127 str. 1906. Kóžda knihа wjazana 2.40 hr.

Dr. Pata: **Krátká příručka Hornołužické Srbštiny.** 1920. 119 str. brož. 2 hr.

M. Nawka: **Přewodnik po serbskej rěči.** I. zešiwk. 1920. 36 str. 20 pj. II zešiwk 1921. 48 str. 20 pj.

J. Šołta-Scholze: **Gesprächsbuch — rozmołwnik.** 1920. 43 str. brož. 1.20 hr.

M. Nawka: **Raj rěče, přewodnik po serbšćinje.** 1931. I. zešiwk 72 str., brož. 60 pj.

Wšitke tute knihi móža so w Serbskej knihařni w Budyšinje kupić.

Přewzaće wobkhoda

Dawamoj z tutym k wědźenju, zo smój 1. septembra

hoścenc „Zur Moritzburg“

na Moritzowej drózy

přewzaloj a prosymoj čeścenych hośći naju předkhadnika, so bychu tež namaj swěrni wostali. Budźomoj so stajnje prócować, z dobrej jědźu a runje tak dobrym připitkom wam postužeć.

W Budyšinje. Heil Hitler

Max Neumann a mandźelska

Za namaj wob čas hoścencarjenja w hoścencu Moritzburg wopokazanu dowěru dźakujemoj so wutrobnje wšim lubym hoścom a přećelam a prosymoj, zo byšće tutu dowěru tež spožćili mojemu naslědnikej, knjezej Neumannej.

Arnošt Herrmann a mandźelska

Spanske jstwy

kuchinje / jědźeńnje

polstrowane meble

kaž tež wše **jednotliwe meble**

najtuńšo a we wubjernym wuwjedźenju pola firmy

Fr. Wenzel w Budyšinje

w Serbskim domje

Mandželske požčonki so přijimaja

Fotowe . . . . . projekcijowe . . powjetšeńske . . domjace kinowe

japaraty

a wše wěcy za amatěrske fotografowanje

FOTOWY DOM

Richarda Buthe

mójićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy 18

Wuwiwanje filmow a płatow kaž tež wotčahi wěcywustojnje a najspěšnišo

Dentist Thym

na Hošic hasy 16, so wróći!

Telefon 2271

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2.15 hr. = 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hospodarske 4 pjenjezkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwnje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čělneho znjezbožeња z 1000 hr. – hdyž wumrěje abo hdyž je na bas žiwnja dospołnje běduy. Kóždo znjezbožeње dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerlne znjezbožeња dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 207 — Budyšin — Srjedu 5. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Wulki zjězd w Nürnbergu

Wječera popołdnju wobkhad w smuškownym Nürnbergu spěchnje pschihotowacha a postiscjesche wobras, kajki je sonscheho sčěa w dopomnjecu. S hlownego dworischa khwatachu pschezo wjetsche zhuty ludu do města. Zelesnisko direkzija běsche ninio porjadnych czahow pschidatych, zo by pschedkhadzace a zhědowace czahi zapotožicz dyrbjała. Popołdnju rosnjese so powěsć, so wjednik pschindże. Potom njeběsche sloro možno, pschez zhuty ludu po pschecziscziczecz. Psched radnizu běschtej zo czestnej wotdźělenj pruskeho a bayerskeje krajneje policije pod wjednistwom majora se Stubenrauscha sestupałej.

S dźiwkom ¼8 hodź. zaswoni najwjetschi Nürnbergzki swón, mérowy swón. Hnydom na to počzachu swony druhich zyrkwjow swonicz a jich zhuki napjelnichu zyle město. Puc je k radnizy běchu husče z ludźimi pschepjelnjene. Wschitke twarjenja žu se selenymi plewnami a khorhojemi wupyschene. Wórty zaswěczichu zo w sali radnizy wulke jupiterske lampy. W jich zwětle zo zjanosć tuteho stareho mischtrskeho twara prawje pokaza. Fanfary zarzachu a pschipowěczachu pschichad wjednika. Shromadźizna jeho z posběhnjenej prawizu postrowi. Wjednik pschewodźesche Nürnbergzki wyschschi měschczanosta Liebel, franzki wjednik Streicher a druzy wyšozy knjeza. Cziste hólczace hłoby zaspěwachu zwjedzenzki hymnu. Orchestrowa hudźba ju pschewodźesche.

Potom wyschschi měschczanosta Liebel wjednika druhi króć do stareho města Nürnberga witasche. Jeho postrow placzesche wjednikej a kanclerjej sjednoczeneho němskeho naroda, kiž z najwjetschej dowěru k njemu zhladuje. Potom pokaza rěcznik na stawizny města Nürnberga, dopominasche kak je Nürnberg czesče czaju němskeho poniženja pschětrać dyrbjał, a kak je tehdy Nürnbergzki knihikupc Jan Philip Palm pismo rozbźělał a z tym myšl za wuswobodzenje rozscherjał. W Branawje na mjesy diveju němskeju statow dyrbjesche tutón muž za to jako martaŕ zwoje zywenje wostajicz. Wot tam, hdźez tutón wumrě, je wukhowar pschischoł a Nürnberg strowi jeho z horzej wutrobu w domnjazym mésče kwawneho zwědka Palma, kiž je pched 130 létami wumrěł.

Jako swonkowne znamjo žwěry a dźaka pschepoda wyschschi měschczanosta wjednikej jezdtnjenj jednoru **knižku**, kotrejež dla je Palm něhdy zwoje zywenje wostajił.

Wjednik wotmolwi wyschschemu měschczanoscze a dźakowasche zo jemu za wutrobne witanje. Wón mjenowasche ninio swenkowneje pychi blyschczejace wocži Nürnbergskich zonow a muzow najrjeschu pychu tutehe tydźenja. Hakle pched nekotrymi njedźelemi je zo tuto město wulkotnje k nazionalsozialismej wuznało. Tehdźa zo wschitzy wopytowarjo tu doma czinja. Franzki lud je nowej khorhoji zinjnje pschikładnu zwěru wopckasał a tež w czejkich dnjach zenje nieje zhabłak. Najlepschi dźak pak smješe město Nürnberg z teho, so statyžazy jasykow po zylej Němskej a dale zeje mjesow rosnjesu zlawu tuteho města.

Hischcze zas saklinczachu sonsarzy, zarzachu bubony, wuspěwa zo němska hymna a Horsta Wesselowy spěw. Tež pschi jěsoje z radnizy do „Němskeho dwora" hołdowachu tyšazy wjednikej z wulkim saharjenjom.

Cyrkwinske wjednicy steja k němskemu biskopej

Němšzy evangelisjy zyrkwinšzy wjednizy shromadźichu zo w Barlinje. Woni wobsamknychu resolusiju, w kotrejž zo něhdże sćěhowace praji:

Wjednizy zyrkwje Boha zo za wulki skutk sjednoczenja w sudźe hłuboko dźakuja. Woni widźa w tutym sjednoczenju wótzowske wodźenje a hnadny dar Boži. Woni zo Knjesej Khrystušej dowěrja, zo wón jako hłowa zyrkwje evangelsku zyrkej k jednoczе dowjedźe. Woni prosicha Boha, so by němskemu ljudstwu a zyrkwjam němskeje evangelskeje zyrkwje mózdat, so by wulku słužbu na zyrkwi dokonjał.

Zyrkwinšzy wjednizy jako rěcznizy krajnych zyrkwjow a zyrkwinskeho luda žełi wutrobnje pscheja, so bychu zo z němskim biskopom znowa we wutrobnej zwězje a samolwitym towarstwje sjednoczili, tuto sjednoczenstwo psched wschém zwołom wuznali a w zhromadnej modlitwje wo dokonjenje zhromadnych nadawkow prošyli. Zyrkwinšzy wjednizy tehdźa němskeho biskopa prosicha, so by wšrjy dźeń postajił k zwjatočnej sapokasańskej Božej słužbje.

1565 jatych w Sakskej je so puščiło

Dźeń 7. augusta 1934 wuda zo za Němsku zakoń k wuzwobodzenju z khłostanja. Tutón zakoń zo tak wuskutkowa, so zo w Sakskej 1565 jatych z khłostanja a pschepytowanja puscheji. Wjele wjetschich pak je liczba druhich khłostańskich jednanjow, kiž zo hischcze njejsu słóncznje. Tute jednanja zo po tutym zakonju sastajichu.

Jenotne hektolitrske wahi žita

Krajne burstwo za Sakliu wojsewja, so je hłowne sjednoczenstwo němskeho zitoweho hospodarstwa z pschihłoženjom němskeho ministra za zeziwjenje a ratarstwo a druhich pschisłuschnych mětnostczow **jenotne naturalne wahi** za pschereźnu hódnotu žnjow léta 1934 za zyłu Němsku postajiło.

Waha rožki postaji zo na 72 hacz 73 kilogramow w hektolitrje, pschenica na 76 hacz 77 kilogramow w hektolitrje, pizny jenjmeń na 59 hacz 60 kilogramow w hektolitrje, wowš na 48 hacz 49 kilogramow w hektolitrje. K tomu postajichu zo za zyłu Němsku jenotne załadny za wobliczenje pschirazkow a worazkow pschi lépschej abo hubjenschej naturalnej waji.

K pschewjedźenju nowych pschedpisow trěbne wuknaty a wojsewjenja zo za krajinu sakskeho zwjatka za zitowe hospodarstwo w pschichodnych dnjach wojsewja.

Wotškodźenje na skótne khorhosće

Druhi zakoń k pschemjenjenju sakskeho zakonja wo skótnych khorosćach stupi 1. oktobra 1934 do mocy. Tutón zakoń pschedpisuje, zo so 1 80 proz. powschitkowneje hódnosće wotschkodźa pschez tři mězazy stary howdadła, kiž su zo poliziajskje morite, dokelž trajnje bazille k zajedojcenju mjasa wot zo dawachu. Wotschkodźenje je zamužne, kaž pola khorosćow, kiž maju zo wotschkodźicz. Tež trěbne žrědki zo po zamužnym waschnju zwjedu.

Zakoń postaja wotschkodźenje tež za pczelaze ludy, jeli su zo pczelazeje khorosće dla po policajskim pschikazu dyrbjale moricz. Tež klazene płasty zo wotschkodźuja. Ssadźby *wotschkodźenja zo hischcze postaja. Srědki k wotschkodźenju* dyrbja wobsedźerjo pczelow swjesez. Pschinoschki sděraju zo po liczbje pczelazych ludow.

Němscy diplomatojo w Nürnbergu

Na pscheproschenje wjednika a němskeho kanzlera zo ninio *němskeho zwonkowneho ministra* zwobedneho knjeza z Neuratha a statneho sekretara z Bühlowa, na sjezdze nozionalsozialistiskeje strony w Nürnbergu jako czesni hoscze wobdźela: němscy wupósłanzy w Haagu, Sofiji, Warschawje, Bernje, Brüsselu, Budapeszu a Stockholmje, němscy generalni konsulojo w Zürichu, Gdańsku a Milanu.

Italska chce we Winje banki założić

Počzachu mjes Awstriskej a Italskej zu po sdaczu wulke, tež w pjenjezným nastupanju. Winsle pschipodobnische nowiny wocziščzachu powěsć, so zo w Italskej z myšlu nowu banku wotewrić. Tuta banka dyrbi z hłubschenju hospodarskich poczahow mjes krajomaj słužić. Sšnadź z temu dóndże, so wotmožku banki „Società Italiana di Credito" do zamostatneje awstriskeje banki pschetworja. Akzijowy kapital noweje banki: nic zo swjetscha z maczerskeho wustawa mjenowaneje banki „Banca Commerciale Italiana" podawacz. Kapital wuczini nekotre milijony schillingow.

Awstriscy marxistojo so zaso wobronieja

Nowiny „Neues Wiener Tageblatt" rosprawjeja wo wuprajenju swjatoweho kanzlera dr. Schuschnigga pschi witanju nowinarjow w Innsbruku z sastupjerjej prjedawschich sozialdemokratiskich nowin w Innsbruku. Tuta zdźělenka je sajimawa, dokelž je dr. Schuschnigg prajił, so zo sozialdemokratojo sazo bronje z wukraja z zwojim towarschom do Awstriskeje sćelu.

Tež wuprajenja wo pomérje k Němskej zu najpomnjenja nodne. Tehdomja zo sajimale zdźělenja wo mużewalsozialistiskich cźelnjenzach w Zuhoštowjanskej. Tute wuprajenja zu nastawkam w nowinach „Reichspost" we wěstej mérje napschecziwne. Tute nowiny wudawaju, zo maju spuschczomne dopokazy wo organizacjach awstriskich cźelnjenzow w Zuhoštowjanskej. Swjatkowy kanzler Schuschnigg rěcži pak jenož we njewobkrucznych powěsćach.

Bjezdźělosć w Francowskej přiběra

Franzowski dźelowy minister Marquet je ministerskemu presidentej list pósłał, z kotrymž jeho na kritiske położenje franzoskeho dźelacerskeho wobydlerstwa kedźbnezho czini. Wot wójny sem je zo w Franzowskej někto najrowschcha liczba dźelacerjow dospika, kotrejž zo podpjeraju. Dyrbi zo wocakowacz, so tuta liczba w pschichodnej symnje hischcze postupi, kaž je zo to kóžde léto stało. Liczba ludźi bjez dźela kotrejž podpjeru dostawaju, je zo w prowincy w auguscze 1934 wo 44 prezentow a we wokolinje Parisa wo 14 prezentow pornjo augustej léta 1932 powyschila.

Dźelowy minister pschi tajkim wuwiczu na mistne pschewjedenje plana k wobstaranju dźela pokasuje. Parlament a knjezerstwo staj tutón plan hižo pschijałoj a skhwalikoj. Plan pak hakle za někotre mězazy do mocy stupi. Dźelowy minister by rad widźał, hdy bychu wschitke sjawne zarjadnizwa zwoje pschihoty za wobstaranje dźela tak ruce kaž mózno dokoncźile. S tym by zo pschesłužlenemu pschiběranju bjezdźělosće w pschichodnych symskich mězazach sadźěwacz mohło.

Přećiwo přijeću Ruskeje do Zwjazka ludow

Schwajzarska swjatkowa rada je wutoru po namjecze zwojeho politiskeho wotdźěła a po namjecze delegazije za swenkowne należnosće jenohłósnje wobsamkła, so bytli Schwajzarska delegazija pola Swjatkal udow pschi wothłosowanju wo pschijeću howjetskeje Ruskeje do Swjatka ludow z „ně" hłosowała.

Grichiski ministerski president Tsaldaris je pschi rospr ječzowanju z grichiskej nowinarku prajił, so Grichiska

Kongres narodnych mjeńšinow w Bernje

Kongreß narodnych mjeńšinow zhadnje so w schwajzarskim hłownym mésče Bernje. Wutoru popołdnju sabrasche zo sastupjer złowinsko-kowakiske skupiny dr. Beťednjak dokładnje z pólskim namjetom. Kaž je znate, pólski namjet žada, so by schkit narodnych mjeńschinow był powschitkowny. Tutón sastupjer witasche namjet sajadnje jako sastupjer njeschkitaneje mjeńschiny. Wón pak tej wulke strachi a wobmyślenja wopomninasche. Wón rjekny, so zo by schkit wobdawa, jako by Pólska wěsce wocakowała, so zo jeje namjet wotpckasa. Wona chże pjecza tutu składnosć wuzicz, so njetrjebała swoje winowatosće k narodnym mjeńschinam po sajadze runoprawnosće, hdyž tež niz formalnje, tak tola wopraudźe, dopjelnicz. Mała ententa by potom bjez dwěla po schkitkladze Pólskeje jednała. Nihdy pak zo njedyrbjało dowolicz, so zo dźenžnische zmadne pra-

wa wostronja, dokelž je zo wupokasało, so zo njehodźa powschitkownje postajecz.

Potom rěcžesche sastupjer Němzow w Rumunskej dr. Roth. Tutón zo tehorunja nadrobnje z pólskim namjetom sabrasche. Roth běsche se zadału tehorunja spokojeny. Tola mjeńschе wón tež wjele namjetow napschecziwicz. Wón pokasa, so zo schkit narodnych mjeńschinow na njeeuropiske stany njehodźi wupschestrěcz. K temu njeje zo zajnje pokazał, kotre dźenžnische družiny schkita narodnych mjeńschinow mele zo rozwěcz. So zo wone jenoż na zobrustawy swjatka ludow wobmjerjuja, kaž to Pólska namjetuje, tehorunja njeje wotraunjene. Dr. Roth słónczuje rjekny, so nima sinyła, zo so nadobne mjeńschiny tehorunja na zamužne waschnje sapschinnu.

pśicerźiwo sokrupjenju Rusśeje do Swjasśa ludow hłoźuje. Runje pśichiejece žowjetiśeje Rusśeje do Swjasśa ludow by mjesnjarodny kommunismuš w krajach spěchował.

Belgiska ministerska rada žo wutoru skhadźowaśe. Ministerski president hrabja Broqueville pśiheždowdowaśe. We ministerskej radźe je žo teš wo pśiśijeczu žowjetśeje Rusśeje do Swjasśa ludow jednako. Dotal pak hišćeze nieje znate, hač je Belgiska w tutym praśenju hižo swoje stejiśišćo postajiła. Po powěsćach z Brüsela pak drje je nimale wěste, žo Belgiska njebudźe sa pśiśijecze Rusśeje hłokowaś. Wona chże žo pśichi wothłosowanju wotedaźa hłoša wsdaś. Runje tak chże žo Hollandśe knježerstwo sadźerźeś. Belgiska njepśichipśiwa žowjetśe knježerstwo a nima diplomatiśich a druhich poćahow k Rusśej.

Ruska spionaža w Mandźuskej

S Charbina žo powě, so žu japanšyn žandarmojo w chineskej haptyzy w Kiamusyn pśichi rěcy Sungari tajnu radiowu staźiju sebrali. Tuta tajna stajiza je žo w Rusśej pśihotowała. Japanšyn žandarmojo sajachu teš schtyrjoch muži, kotśiž staźiju poslužowachu. Tuchi žu žo pjecza wusnali, so žu powěśe wo hibanju japanskich wojakow hromadźili a do Michaila-Ssemenowska pśichi rěcy Amurje podawali. Woni rjekowachu, so je stab ruskeho wójska na Dalokim ranju jim tuto dźěło poručił. Japanśe hamtśe městna k tomu wojsewjeja, so je žo z tym wulka žowjetśko-ruska spionažowa organizazija w Mandźuskej wotkrykła.

Strajk textilowych dźěłaćerjow

Wutoru běśe druhi dźeń strajka amerikanskich textilowych dźěłaćerjow. Na tutym dnju liczba strajkowazych wschudże žyłnje pśibiźeśe. Dotal nětkuž rozcuja textilowych dźěłaćerjow njedźěła. Strajkowi strajerjo jara pilnje kedźbuju. Na někotrych městach žu strajkowazy do polizije wabili. Teš z privatnymi schkitarjemi fabrikśich wjednistwow je k krażenjam dóschło. Wyschnoścje w mnohich wotpěšachu žu žo sa schkitaze naprawy postarale, dokelž žo krejroslecza boja. Newyorkski bjesstrachowy kommisar Hopkins je wojewik, so knježerstwo strajkowazych njebudże podpjerać. To je dźěłaćerśeske cźežko porasko. Dźěłaćerśeske swjatki njewobźedża pśiśewjele srědkow. Tak śmeje knježerśtwowe rozšudźenje wulki wliw na tracze strajka.

Dźěłodawarjo a dźěłaćerjo wótrje napśeczeco žebi steja. Wśchedewšaćelejo wudawaju, so ledma 21 prozentow dźěłaćerśtwa strajtuje. Swjatk textilowych dźěłaćerjow pak wojsewja, so žo žrjedu šnajmeńšcha 90 proz. textilowych dźěłaćerjow dźěła sdaluje. Wjele fabrikow je žo pod wojeńki ochkit stajiło.

Krótke politiske powěśće

Arzywójwoda Ota Haksburgski je nětotre njedźele po skandinawiśich krajach puczował. Nětko je do Stockholma pśišjeł. Wón wostanje nětkotre dny w krałowskim hrodźe jako hósć schwedźiskeju krałowskeju mandźelskeju.

Nahły žud we Winje je rubježnikow St. Pöltenskeje hěty sabudźił. Kaž žo dopominmy, pśched nětkotrymi njedźelemi cłowjekaj St. Pölteniku hěty nadpadnyschtaj, dwě wožobje satśelichtaj a nětkotrych sranichtaj. Bendingera sabudźichu k šmjerśi na schibjeńcy, Eggerl dosta 9½ léta jastwa. Słośnikaj pśichiśłuschetaj kommunistiśkej stronje. Schwajzarske wotkrite wjasanje žo z myślu nosćha, so měł žo kuh wopraschecź, hač dyrbjała Schwajzarska se Swjasśa ludow wustupiś, je-li žo Ssowjetska Rusła do Swjasśa ludow pśichiwosmje.

Sjednoczenstwo franzowskich frontiśich wojowarjow „Wohnjowy kśiž" wojsewja, so žo lětsa pśichi sjeźdźe wójnskich wobdźelnikow 7. septembra w Mazu k dopomnjeczu na bitwu pśichi rěcy Marne njewobdźěli, dokelž bo ani na jeho žywnosć po liczbje ani na jeho moraliśti wusnam njeje dźiwało.

W Nizzy w połodnischej Franzowsku žu pjecź Italcźanow sajeli. Sajeczi žu spionaže podhladni. Nadrobnische žo njeje wojsewito.

Ze Serbow

W **Budyšinje**, 5. augusta 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Sołobik spěwa, hdyž njewjedro dże.

Jan Pjech † 1741.

Kaplan Swj. Michała w Budyšinje.

— **Wo wjedrje.** Djenża rano we 8 hodź. barometer 748, hygrometer +1 thermometer w nozu +16. — Nad žrjedźnej Europu cźehnje žo wyschina a dohaha se Schpaniśeje hacź do połnóżneje Rusśeje. Nižina ad Pólšśej je pśechežo hišćeze dosć žylna a spyta wjedro pola naš pśechakaźeś. Wyschina je wjazu městna dobyła, dokelž ko nižina z połnozo Jendźelśeje k Islandśej wotšałuje. Nižina nad krótkorańśej Europu je wobśěrna, tola je žo trochu seślabiła. Wuhlady na wobśtajne wjedro tu pśechezo hišćeze žu. — Jutśje schtwórtk žłónčźko 5.20 hodź. schadźa a do 6.36 hodź. chowa. Měźaczk knježa jutśje rano 2.21 hodźin a chowa žo popołdnju 5.33 hodźin.

— **Wuhlady na wjedro sa jutśišchi schtwórtk: Pomjerne rsane a mike wjedro.**

*

— **Prozejśijon do Filipowa** (Filipsdorfa), kotruž katolśkej wošadźe sarjadujetej, wotjědźe njedźelu dnja 9. septembra rano ¾7 hodźin z Budyšskeho dwórnischcźa. Pśichśijewjeja maja žo najposdźišcho schtwórtk pschipotdnju na tudyschimaj faromaj stacź.

— **Saniczejece połne myšche!** Měšchćanska rada — špomoženka połizija — nam pišche: Se wschelakich tónźin kraja pschikhadźeja nětko znowa skórźby wo pschiběranju połnych myschi. Tehodła žo wocźakuje, so žo lońscha myšcha cźmila wospjetuje. Pod tajkej cźmilu dychu najprjedy djeczeće a selena piza cźerpite. Wona by žo lětka straschnischo wusthutkowała, dokelž je po tra nej žuchocze wschudże jara malo pizy. Tehodła žo napomina, so by žo pschi sajnich žnjach hnydom pschecźiwo myschам sakrocźiło. Po naschonjenych poždlednich lět dyrbi žo wobkedźbowacź, so bakteriowe srědki husto njestkutkowachu. Duž dyrbja žo wożebje sajedojcźene žito kasćź. Sajedojcźene žito, wosebje pschenźa, žo najsćipje z kładźeńskej flintu do myschazych dźěrow kładze. Nihdy pak njesmědźa jedojte žornjatka psched dźěrami ležo wostacź. Domjaza a dźiwja pjerina móże je lohko sběracź a na to kónz wsacź. Jedojte žorna móża žo teš do brenażowych rołow kładź. Roły móża žo lohko sawodźete pschi mjesach, pod kerki abo pólne bróžnje atd. kładź. Tajke městna žu žo jako dobre popadnischcźa wupokasałe. Powuczenja wo saniczenju myschi móża žo pschi statnej hłownej městnosći sa ratarśki schkit rostlinow w Drježdźanach žadaczź. Adresa je: Staatliche Hauptstelle für landwirtschaftlichen Pflanzenschutz, Dresden-A 16, Stübel-Allee Nr. 2.

Wobras z Nürnberga.

Pśiches dróhi natwarichu žo drjewjane mosty. Po tutych dróhach wobdźělnizy sjeźda nazionalsozialistiśkeje strony poćahnu. So bychu ludźo dróhi móhli pschepśekowacź, natwarichu žo tute drjewjane mosty.

Serbaj

Sa žerbśki lud spisał Dr. Pjul.

2] (Pokračowanje.)

Nan žynow khětry kruch pschewodźi a napoźledku rjekny: „Dha bźitaj w Božim mjenje, lubaj žynaj, Bóh waju pschewodź dale dyši ja. Ponyžlusitaj na žiwoseju starscheju, kiž wamaj žiwoje polne žohnowanje na puć dawamoj. Njebudźitaj srudnaj, ale swuczitaj žo k tej myślu, so njemóženy stajnje hromadźe byc. — Wuživaitaj dowolenego wjeźela, jeli so žo wamaj tak trjechi, pschetož teš wjeźela nam Bóh sc'ele, ale wuživaitaj wschitko z rosumom a z měru. Dyž smješetaj wutrobu polnu, dha žebi wupowědaitaj žiwoju radosć a žiwoju žałosć, a shromadnje budźitaj žebi žwérnaj towaršej kaž dotal. — Njesabudźitaj, so staj Sserbaj! Rěcźitaj žerbźyn, sałkowaitaj žerbśke waschnja a jako Sserbaj žo stajnje na to dopomnitaj, so Sserbja dobre poczinili a prawdu lubuja! Wrócźitaj žo jónu jako dobraj Sserbaj! Słónczinje pak chzu wschitko, schtož dyrbitaj cźinicź a cźehoż mataj žo wostajicź, wamaj wuprajicź z tymle bibliskim hrónczkom: „Sswoje žiwe dny měj Boha pśched wocźomaj a we wutrobje, a hladaj žo, so do žaneho hrécha njeswolišch a njeczinišch pschecźiwo Božej kśini!" — Tuž bźitaj w božemje, lubaj žynaj! Bóh dał, so bychmy so sirowi a wjeźeli saso wohladali!"

„Daj to Bóh, lubi nano!" Jurij rjekny. „Macźerzy hischcze wjele dobreho!"

„Haj, macźerzy hischcze wjele dobreho!" dźesche Jan se žylsowatymaj wocźomaj.

Po tutych słowach žebi ruku sawdachu — a nan žo wrócźi.

Druhi staw.

Naschej pachołaj mjelcźišcy žwoju dróhu cźahnyschtaj, kiž jeju na Budyschin wjedźesche, hdźež měšchtaj hischcze nješchto wobstaracź. Jako pak žo z města wotźalescht aj, prajesche Jan: „Budź tu božemje, naschi žerbśki Budyschino! Hižo wjele Sserbow žu hicź widźał, kotśiž dychychu žiwoj chłéb mjes zuhymi pytacź!"

Duzu po dróšy žo husto wohladowachtaj na Budyschin a nimo njeho na sironu wótrjeze wožu, hdźež jeju macźerka nejskerje kuždy rowneche. Tak dołho hacź možno pohladowachtaj [illegible], kotrejž běchu žo jimaj w dźeczaźych lětach hižo spodobałe. Jako pak žo Biskopizam pschibliżowaschtaj, rjekny Jan: „Mi je tak dźiwno, mój Jurjo, so dyrbju won se žerbśkeho kraja. O ty drohi semja žerbowska, ja mohł cźe wobjimacź kaž lubu macźerku! Rjana Luźiza, sprawna pschecźelna, ty masch mój narod, moju rěcź!"

Khwilku mjelcźišcy dałe dźeschtaj. Nadobo pak Jurij dźesche: „Bratśe! Mój žebi w zuśbe Sserbowstwo twarimoj, so bychmoj žo jónu jako dobraj Sserbaj do wótznego domu wrócźicź mohłoj, a w naju blisksoći budźe kraj wschudże žerbśky rěcźeć!"

„Prawo masch, lubi Jurjo!" wotmołwi Jan. „Mój Sserbstwo we wutrobje a w žłowach wschudże žobu ponjeżemoj, ale tola je mi tak dźiwno, so dyrbju žiwoj žerbśki statok wopuschcźicź!" A ſ erta žo jemu wuroni spěw:

„Hdże statok mój?!
Woda schmeźi po dolinach,
Wětr schumja po skalinach,
Kwětki kśeża tu a tam,
Lubosnoseź, hdźež pohladam:
A to je ta rjana semja,
Semja žerbśka statok mój!

Hdże statok mój?!
Wěsch-li w kraju bohumitym
Dusche cźerstwe w cźěle cźitkym,
Mysle jasne, dźeławosć,
Pobožnosć a wjeselosć:
To je Sserbow hódny narod,
Mjes Sserbami statok mój!"

Spěw běsche žo jimaj salubił; tuž Jurij bórsy sanjeże:

„Wěsch ty tón kraj, hdźež ſleborni žo Schprjewja
A mjesnsche rěcźi schwórcźa po boku?
Jón hordy leź a hory wobrubja
Wot połdnja jasnoh', k kanju, k wjeczoru.
Wěsch ty mi kraj wot hórkow pschecźeknjeny
A w khłódnja płodnych schlomow šbožowny?
Schkit dweju kralow na njón wupschestrjeny
Jón kryje a je měra wjesoły.
My šnajemy tón wjesiski kraj,
My wěmy jón, o haj, o haj!

To je ta žerbśka Luźiza,
Ta prusta a ta sakšonska!

Wěsch ty tón kraj, hdźež dźakiu bróšdu wora
Lud spróżninow a płodźi žahrodu?
Hdźež khudy žwój kruschk nježe ſ kóždoh' dwora
A wschudżom nadeńdźesch dom hospodny?
Wěsch ty mi kraj, hdźež narod dobry, sprawny
Sso cźežnje kubła, slutny, spokojny,
Po duschnoscach a pobožnosći sjawny,
W khchiwdach cźichi, w horju scźerpliwy?
My šnajemy tón lud a kraj,
Jich hona, luki, haj, o haj!
Chzesch dobrych ludźi narodźicź,
Do Sserbow kraja dyrbiśch hicź!

Wěsch ty tón lud, hdźež ſrowe róže kśeża
Na liczkach žiwernych, cźežnych holicźow,
Kiž dowěrnje žo ſ milych wócźkow smeja,
We twjerdym dźele po'ne radosczow?
Wěsch ty mi lud, hdźež krucźi hólzy khodza,
Cźesczi nanow, nadobni kaž semjenjo?
Jich cźesczja wschudże, witaju a rodźa,
Sšu w kwawnej bitwje traschni mužojo.
My šnajemy cźesczi holicźow,
My wěmy kraj tych pachołow;
Hlaj, wěcźnje nascha Luźiza
Je tajke dźěcźi tujaka!

Dha kśeź, dha kśeź, ty Sserbow rjeńschi krajo.
Kśeźi w strowju, žohnu, mozy njeswjadlej,
Pod hodlerjom na tebi sejbrawajo
A pod tej krónu młodnej, ruc'anej!
A žerbśki duch a khwalba žerbśkoh' mjena
Njech žiwécźi žo, kaž ſtónzo njebjeśke,
A lubosci ſ narodnosći sahorjena
Njech płomjenja pśches wjeśche dobucźe!
Bóh wjeśchnemu žohnuj Sserbow kraj
A mity jemu swoje daj;
Kśeźow, strowje luda žerbśkeho
Njech do wěcźnosće krażeni žo!"

Pachołow wutroba bu je spěwom sahorjena a rosnjeselena, a khroble krocźeschtaj po dróšy k Drježdźanam.

(Pokračowanje sceźehuje.)

Z wozjewjenjow Budyskeje wotnožki nacional-socialistiskeje strony

Jutśe wopuśćeja jězdźerjo do Nürnberga Budyšchin!
Jutśe śchtwórtk 6. śeptembra, popołdnju ¾4 hodź. śetkuja śo na Žitnych wikach politiju wjednizy a druhi woshodźelnizy na nimśkotatarnym stronitym śjeźdźe, kotryž w Budyśchinje do cźaha pśichtupja.

Kapała śtandarty 103 pośtaśi krótki namśtny konzert.

Potom śhromadny wotkhad na dwórniśchćo. Stroniti *towarśchojn*, kotryž dołnach wośtanu, a zhe Budyśke wobydleŕśtwo śo k temu wutrobnje pśicheprośchuje!

Nazionalsozialistiska strona
Budyśke wokrjeśnje wjednistwo
pod. K. Martin, wokrjeśny wjednik.

Nazionalsozialistiska strona
Budyśka wotnožka
pod. H. Müńke, wjednik wotnožki.

— **Rozprawa polizije.** W nozy k dnjej 29. auguśta 1934 śu w Žitawje śe śadobyćźom 97 łokow loterije Žitawśkeho towarśtwa śchćipnych kratrow kradnyli, cźiśća 7501 hacź 7600, łóź po 50 pj. Nimo teho kradny śo sa 7 hacź 8 hrimnow listowych śnamkow po 6, 8 a 12 pjenjezkach. Wo wężowne zdźelenja prožy blížścha polizija, žandarmśtwo abo kriminalna polizija ako hnydom k Budyśkej kriminalnej wotdźelenje w Budyśchinje na hrodźe Ortenburgu, telefon 2802. Što śo wo mjenje wośćiwierja mjeńcźi, śo pśchilubja.

— **Śakśka krajna lotterija.** Pśichi wutornišchim cźehnjenju 5. rjadownje 205. śakśkeje krajneje lotterije (2. dźeń) padźe dobyćze wo 10 000 hr. na cźišku 77260; dobyćze wo 5000 hr. na cźišle 66284 131519; dobyćze wo 3000 hr. na cźišća 10824 29172 48602 55977 63702 67039 71789 74157 100593 110781 113142 114332 114513 115721 123573 147461 150757; dobyćze wo 2000 hr. na cźišća 550 53859 67210 75407 118770 133843 134829 138768 158099; dobyćze wo 1000 hr. na cźišća 3387 6510 7011 8390 8946 9791 15909 24980 35770 41765 43991 44381 45333 46353 58191 59705 63104 75244 79738 93482 117509 120962 123103 123409 130807 143072 146906.

*

Jězdny plan statnych autobusow za kermušu w Hodźiju.

Pśeźejzach a Dobruśchi njedźelu 9. śeptembra 1934.

Na cźarje Budyśchin—Hodźij—Cźerwjene Nošliży—Biśkopicy—Nowe Měśto pojedu autobuśy wot Budyśkeho dwórniśchća do Hodźija a Cźerwjenych Nošliž: 5.57, 9.02, 9.55, 12.00, 14.13, 16.50, 19.50, 0.00; wróćo w Hodźiju ś Cźerwjenych Nošliž pśichjeźdźo: 6.40, 8.56, 11.06, 12.26, *15.38, 19.21, 20.56, 22.11, 23.17, 2.26.*

Nimo teho pojeźdźe 9. śeptembra w 12 hodź. wot Budyśkeho dwórniśchća wós do Njeśdaśchcz, wróćo pojeźdźe *21.30.*

Póndźelu 10. śeptembra w 24 hodź. ś Hodźija do Budyśchina.

Na cźarje Budyśchin—Pśeźejzy—Kamjenz pojedu autobuśy wot Budyśkeho dwórniśchća do Pśeźez: 7.00, 10.30, 12.05, 14.00 16.00, 19.20, *21.15; wróćo wot Pśeźejzańskeho hośćenza: 8.35, 12.55, 15.00, 17.55, 20.45, 21.56,* 1.00.

Na Budyśko—Wjasońśkej cźarje pojeźdźe nimo porjadnych wośow 9. śeptembra nózny wós w 1 hodź. ś **Dobruśche** do Budyśchina.

*

Dwěprozentiske śnižnje danje za rataŕśke hypotheki śo 30. śeptembra pominje.

Nimśki gmejnśki śtejd je śo ś ważnym praśchenjom **rataŕśkeje hypothekiśkeje kadźby** śabŕał. Pśichi tym je śo na to pokazało, śo Papenowe knježeŕśtwo njeje we śwojim cźasu dań za dołhoczasne rataŕśke žadanki na pśheźo wo 2 prozentaj śnižiło, ale jenoź na 2 lěźe, hacź do 30. śeptembra 1934. Nadźija, śo śo powśchitkowna wyśokośćej danje hacź do tuteje termije śnižnje śniži, njeje śo dopjelnika. Tola śu śo mjes tym śakońśke naprawy cźiniłe, kotrež śaśahdnje pokoźenje rataŕśtwa wołóśeja. Sakonje wo wudoleńju śu dyrbjałe rataŕśtwo na śtrowy hośpodaŕśki podłožk śtajicź. S tutym śaměrjenjom pak śo njeby śnjeśło, hdy bychu dźiwli rataŕśku hypotheku daś śaśo śe 6½ prozentom poćeźicź. Jeli śo by pak śo nowy śakoń njewudał, by śo dyrbjało wočakaś, śo by śo dyrbjało śa rataŕśte hypotheki wot kónca śeptembra lětśa śaśo 6½ prozenta danje płacźicź.

*

S **Ratarjez.** Śśrjedź junija t. l. śapoćzachu płunowy powod ś Budyśchina do Ratarjez—Śćźiez twaricź. Powod je śo njedawno dotwaŕił. Budyśzy mješćańcźaju śaśtupjerjo běchu loni w nowembrje wobśamknyli, śo měśto Budyśchin wokolne gmejny ś płunom śaśtara. Dotal běśche śo Mały Wjelkow pśhiśamknuł. S Małeho Wjelkowa śkadźechu śo ro'y też do Wulkeho Wjelkowa. Tute roły mějachu 100 millimetrow w pśhereźku. Do Ratarjez—Śćźiez wužichu pak śo 150 millimetrowśke roły. Wone dyrbja hišćcze dołhaŕaś, hdyž śo na wśchitke ležownośćach pśhi Drježdźańskej dróśy twarjenja natwarja. Powod do Małeho a Wulkeho Wjelkowa je hnydom k Budyśkej płunarni pśhiśamknjeny a śteji pod cźišćicźom gasometra. Powod do Ratarjez pak śo k rolam pśhi Drježdźańskej dróśy pśhiśamknu. Roły kładźechu śo na Budyśkich ležownośćach do dróhoweho pśheŕowa na połnóznej śtronje Drježdźańskeje dróhi. Wone wjedu pod żeleźniśkim pśheŕkohodom pola Ratajez nimo a winu śo potom na lěwy bok po Ratarjezach k Śćźiezam. Tuchwilu śo roły pśhi najnyzje Drježdźańśkeje żeleźnizy śkóncza. Ryjeŕśke dźěła je Berndteź firma pśhewjedła, firma Mariza Eckhardta pak je roły kładła.

Wótal je śo w Ratarjezach—Śćźiezach 27 domjazniścow płunowemu powodej pśhiśłamało. Tola śo wobjawuje, śo žebi w pśhichodźe hišćcze wjazy wobježdźerjo kněźow płun do domu połožicź dadźa.

S **Njeśdaśchcz.** (S jědnym kołom do śmjerćźe.) Na puću mjes Njeśdaśchcami a Kobłizami śu póndźelu morgenśe kołoježdźeneho nadeśchli, kotreho mjeno hišćcze njeje śnate. Morwy je po śdaću ś Lutyjez po nahłym puću do doła dele jěźo, nad śwojim kołom knježeŕśtwo śhubiť a je ś wotmachom ś błowu do śchłoma śawadźiť. Se świnym śrażenjom je žebi nop nosbił, so śu mośhy ś njeho wuśtupiłe. Morweho śu jako kowarja Maxa Wuttku ś Bŕěśhśchca pola Semiz śwěźicźi. Wuttka bě we Wulkim Możnym gmejnśke dźěła cźiniť a domoj do Cźeśchkez jědźeche. Wón žonu a śiłétne dźěcźo śawośtaji.

S **Barta.** Na měśto śemŕěteho śarjadnika Rakojdźanśkeje hośpodaŕśkeje banki śu kujeśa Śtorcha ś Budyśkeje žitnizy wuśwolili. Śwoje śaśtojnśtwo je wón hižo śandźeny tydźeń naśtupił.

S **Lubija.** Śnjeśbożenje ś motorśkim kołom, kotreż budźiłśche mohło hórśche śćěhnyć měcź, je śo póndźelu wjeczor krótko po 7 hodźinach na Žitawśkej dróży ztało. Kamjenjecześaŕ Purścha śe Žitawy po pśhedpśimje po dróży jěźeśche. S kruwu, kotraž jemu napśherźiwo pśhiběźa, śo wón. njewěśty śćźini, śo ś kołom padźe. Wón žebi hnydźeł łeweje nohi wobrany, teź koło śo wobśchkodźi.

S **Minakała.** Pśichi kopańzy bu̇ła je njedźelu Ernst Willenberg ś Khrósta śnjeśbożiť. S bulom, kotryž jedyn śobuhrajeŕ do njeho cźišny, śo tak njeśbožownje trjechi, śo je jemu hwiźdźeł wośśche kulli śłama. Hdyž bě śo śanitetnik wobwjaŕał, wobžarujomneho do Budyśkeje khorownje dowjeśechu.

S **Ratej.** Śtoty kwaž śtaj wutoru cźikaj a śtrowaj wjeśnjanośta na wotpocźinku Hendrich Keller a jeho mandźelśka wośwjeźcźikoj. Wón je śtoro 80. lěto dośpił a jeho mandźelśka je 70. lět pśhekročźika. W Božim domje śtaj śo tak ńamy dźeń pożohnowałoj.

S **Ratej.** Wótera wutoru śwjeźcźeśche tudomny wjeśnjan knjes Keller śe śwojej mandźelśkej w dobrej śtrowośći śwój śtoty kwaž. Hižo rano w 7 prośtrowichu śynki zgrtwinkeho pośawnśkeho thóra jubileneju mandźelśku, w běhu dnja buśhtaj jubilaraj śe wśhelakimi towaŕśtwami pożeśćenaj. Popołdnju běśche w tudyśchej śzrkwi śwjatocźne pożohnowanje, kotreż jimaj wośadny śaraŕ wudźeli. Pśichi tutej śkładnośći muźśki khór pod wjednistwom k. wyśch. wucźerja Bergera śpěwaśche. Po tym pśhejachu jimaj śobuśtawy wohnjowe wobory, kotrejž k. Keller hižo wot śakoženja pśhiśłužiła a kotrejž wjeŕ k lěta dołho běśhe, śhožo, a hudźba hrajeśche nékotre pśhespola. 16 lět dołho je ś wjeśnjanośtu naśheje wśy hyť a ju pśhikładnje wjeďť, tak śo njedźiwajo na mnoho dźełonjemérjerjow gmejna žadyn dołh nima. Lětśa naléto je śwoje śaśtojnśtwo dobrowólnje śłožiť. Njech je jubilaromaj, kotrejž žane dźěcźi nimaj, hišćcze rjany wjeczor žiwjenja spožcźeny.

S **Wojerez.** Na świnjaze wiki běchu žobotu 427 prośatow a 3 běhali pśhiwjeźli. Prośata 4—5 njedźelśke płacźachu 5—6 hriwnow, 5—6 njedźelśke 6—7,50 hr., śtaŕśche hacź do 35 puntow cźežke 8 hriwnow. Wśhaki płacźachu nětdźe 20 pj. po puncze žiweje wahi. Nětdźe śchtwórcźina śo njepścheda.

S **Bśeje Wody.** W padkrjeśu Bśekowdźańskeho hamtśkeho śuda je śo thkośtanje śpuśchcźaju śakoń śe 7. auguśta tak wulkutkowaś, śo śo hižo wót nékotrych niedźel njeje wo thkośtajomnych wężach jednało. Na podłožku mjenowaneho śakonja śu śo pola Bśekowdźańskeho śuda w 140 padach pjenježne abo śaśtwowe thkośtanja śpuśchcźite a we 28 padach je śo śawjedźene pśhepytanje śaśtajiło. Tale liczba hišćcze dośtóncźnje njepłacźi, dokeľž padu, kotreż śu hišćcze w 2. instanzy, njeśłu śobu liczene.

Wotewrjenje mjeśynarodneho kongreśa śa dróhitwarśtwo w Mnichowje.
Kongreś wotewri śo w trónjej śali w Mnichowje. Wotewrjeńśku ŕěcź mějeśche wjednikowy naméśtnik, nimśki miništer Rudolf Heß. Wobraz pśhedstaja jeho pśhi ŕěcźi.

Pčołarske towarstwo „Delni Sprěwiny Dol"

Rozprawa Budyskeje wobkedźbowarńe za august 1934

Wysokosć nad morjom	Temperatura po Celsiju najnišša	najwyšša	srěnja měsačna cźopłota	Hibanje wahi w dekadach (1—2—3) Přiběranje po gramach 1	2	3	Woleběranje po gramach 1	2	3	Summa w kilogramach	Lička dnjow wuleźenja	nošenja mjedu	hlowne žórło za nošenje mjedu	mnohosć deška
210	+ 12	+ 32	+ 18	1550	2750	5500	1150	1600	1700	5,300	31	1	Zwutrjebane	73,9

Prawo dobudźeł

Nahładny śemjan mějeśche dobre mjeno pśhi kralowśkim dworje. Běśche bohaty, tuž kupi žebi wonka na kraju *wulke kubło*. Běśche pak mjes jeho polemi śahon, kiž śłuśheśche khudemu burej. Pśheźo śaśo śemjan burа naśmotwjeśche, śo by jemu tutón śahon pśhedał. Pośtrěži *jemu mnoho pjenjes, tola bur žo njeda śa žanu płacźišnu* naŕěcźeŕ. Schtož je wot śwojich wótzow namŕěł, njeśwoteda teź śa wulki pjenjes.

Śemjan trochu hněwny, śpyta ńétko na druhe waśchnje žebi polo pśhiśłužowaśi. Mjes wobéma wobžedźeńśtwoma wjedźeśche wulka mjeśa, kiž śo pśheś lětśatki teź jako woprawdźita mjeśa wobkedźbowaśche. Nahrabny śemjan śwojim dźěłaćerjam pśhikaśa, jemu bróśdu wot mjeśy wotworaś. Tak bu burikowe pólko pśheźo mjeśńche a mjeśńche. Słónczńje by khudy bur wśchitko śhubił njeby-li na pożledńim rózku śtak wulki wiśchnjowy śchtom. Tej tutón bleśk žebi pśhiśłužowaśi śdaśhe śo śemjanej trochu śwośłowa wěś byś, dokeľž dže kóžde male dźěćzo wědźeśche, śo wiśchnowy śchtom na polu bura śtejeśche.

Bur dźěśhe a śkorźeśche, ale nichtó žebi njeśwěŕi, śłowkła na wośjebneho paducha praźicź — wón je nahladny knjes, ŕěkaśche, a je śnate, kak śo taśke pśhiśłužbdźenja śtóncza. Śśn hižo mnoźy byli, kiž chžychu po prawdźe jednaś, tola podarmo. Sadwólowany śawośła bur: „A hdźe wośtawa śprawnosćź?" Dośta tamnu wotmośliwi: „Śprawnosćź je hižo dawno wumŕeła." To dźěśhe burej k wutrobje. Wutkopa wiścheŕ, pśheda śwój dwór a wśchitko, śchtož běśche w nim. Potom dźěśhe do měśta. Tam wopyta wśchitkich śwójkow a śkaja pola kóždeho hodźinu śwonjenja. A pśched wjeczorom śwonjachu wśchitke śwony měśta. Zyłe měśto wuběža na hałzy a praśchachu śo, śchtó je tola wulki wumŕeŕ. Njemóžeśche pak nichtó na to wotmołwiś. Praśchachu śo śwójkow, ale teź tuchi njewótžachu jim nicźo druhe praźicź, ło je hłudy burik śwonjenje łkaśał; ła kóho a cźehodła teź woni njewědźachu. Nětko pytachu temneho bura a pśhiwótžechu teź wotwóžkani kralа, kiž dyrbjeśche teź wědźeć, śchto śwonjenje wośnamjenja. Namakachu bura a praśchachu śo, śa kóho je śwonjenje łkaśał. „Njewěśćeje wy hišćcze, ło je śprawnosćź wumŕeła?" rjekny bur śrudny a wśchitkim śo pośtróžichu.

Tuta powěśćź pśchitśe teź pśhed kralа, kiž śo śara śtróži, hdyž śaśłyśha, śo w jeho kraju knježi njeśprawnosćź. Pśchikaśa, śo ma bur pśhed njeho śtupicź. Bur jemu śwojou nuśu wuśtorži, kral śo wośhněwa a hnydom poźhtoła winowateho w mjenje śprawnośćze a jeho mozy.

Čežke wjesne mjeno

We Waležu je měśto, kotreż ma njewurjekńjomne mjeno Klanśarpwllgwngyllogogerychwychdrobwllllantysliogogoch. Tónle po śdaću njeporjadny rjad pśinikow pak ma śmyki, je ś njeho wuczitaź, ło śo wo „knježnje Marśij pośwjećenu běłu zyrkej pola lěźneje worjeśchiny klišo pśeśchnych prudnišchćow" jedna, wo zyrkej, kotraž ŕadź na śkalnej pŕóśdnjeńśu śtejeśche. Na kóždy pad njeje pak śara radno, w tutej wśy bydliś, pśhetož adreśa na list do tamneje wśy je wopraŕaźdże nadawk. j.

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźěł a pśiłopk Marko Śmoleť a za nawóźtki dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a ćišć dr. J. Cyž w Budyšinje.
W. A. VII. 1934: 2120.

Jubilej spańskeho woza

Je **někotre** sto lět, so mlody amerikanski cěšeła z mjenom Pullmann na myślicku pschińdże, prěni spański wós sa żelesnizu natwaricź. Rěka, so je mlody Pullmann jónu napinaze puczowanje cźinił, so junjerej sprózny wot jědby w kupčku swojeho wótdźěła ljedźeschе a zebi na to myślesche, kak rjenje by tola było, hdy by tu město twjerdeje lawki lojo stało. A so njeby wojsudu pałł, wuczeje zebi notizku knjižku ł kapsy a wyšowasche a wobliczeschе, kak zebi taiku spańsku kabinu w żelesnikim wośu pschedstaja. Leto posdźisko bě wopraudźe pschecźišczak, so jemu wuhotowanje wosa je spańskimi wotdźělemi dowolichu a hižo někotre lěta posdźisko prěnje „Pullmann-wozy" do służby stajichu. Wšěo běchu prěnje spańske wozy, też tamne, kotrej w naschej starej Europje jěsdźachu, hischcze zyle hinascheho napohlada, hacź žu to dźensnišche. Lozow tehdy hischcze dozyła w nich njeběschе. Puczowarjo so w żiwej drasce na spańske lawki lehnychu a sawodźechu so je swojimi spanźownymi pschikrywanami. ł.

Přilopk

* Se **Shorjelza.** (Esamomordarstwo.) Njedźelu popołdnju je se samomordarskim wotpohladom jedyn 56-letny mały rentnar ł cźertowjeho mosta na mošt Shorjelsko-Zitawskeje żelesniz stocził, hdyż se slamanymi stawami morwy leżo wosta.

Rubježny nadpad w Shorjelzu.

We nozu ł 1. septembrej žu we wuthudźischcźach sadu kładźiteje khežti jeneho puczowarja ł Drježdźan nadpadnyli a wurubili. Jemu žu listowanju ł 20 hriwnami papjerjanych pjenjez, puczowanski paž a mjednike wopiśmo za wožobowe automobile kradnyli. Pschi nadpadże je žo pjerć wožobow wobdźěliło.

Pschipowěschaŕ cźežiteho automobila žo spalik.

Jedyn cźežity automobil Scheffelez firmy w Stuttgarcze w nozu k njedźeli pola Kinsbórka po Drježdźanskej dróży jědżeschе. Pschi tym žo pschipowěschatowa wobruc pukny. Wjednik bě ł tym nuzowany, pschipowěschaŕ stejo wostajicź, dokelž dźiwsche najprjódy naklad khownego wosa do njedaloke Radróżneje Hrabowki dowjesć. Hodźinu posdźisko žo ł znnkowymi platami naklađeny pschipowěschaŕ ł plomjenjom pałesche. Kaž žo sda, je woheń ze samosajehjenjom naŕtak. Ludźo njejžu do skłody pschijchli. Wjednikowa drasta je žo zrobu spalita.

Wichor na Rańšchim morju.

Wewak mérne Rańsche morjo njedźelu cźežke wětry rozbudźichu. Wobthad łódźow je cźucźiwje haczesche. Němski parnik „Rugard" wjesesche něhdże 100 pažažirow je Schczecźina a Binza do Kopenhagena. Pschi pschibéżanym wichorje dyrbjesche ho pazuk na pół puczа wrócźicź. We Kopenhagenskim pschistanje je wětr wjele łódźow wottorhnył. Němske a danske parniki na Rańšchim morju **wichora** dla někotre hodźiny posdźisko na postajene mešina **dojedźechu.**

Wulki woheń na hlownym dwórnischczu w Bydgoszczu.

Na hlownym dwórnischczu w Bydgoszczu (Bromberg) w nozy k wutorje woheń wudyri. Krótko po połnocy žo we wulkich żelesniškich dźełarńach palicź počza. Woheń zychnowasche w 100 metrow wyšokim tiwarjenju modellownje. Sšusnowne **kólnje** a wuhlowe składy běchu we wulkim strasche. Wšicha woboma města Bydgoszcza, zyła żelesniska pomozna słužba a wulke wotdźelenje wojakow sapschinny. Jimi žo poradźi, wjeschu katastrofu wotwobroczicź. Pschi wuthowanju žu žo někotři wohnjowi wobornicy cźežko wopalili.

Strach generalneho strajka w Jendźelskej.

Też w Jendźelskej je w poklednich dnjach napjatosć mjes dźěłacźerjemi a dźěłodawarjemi pschiběrała. Dźěłacźerske żiwotne skedźa shromadnje postupowacź. Pschi wotewrjenju kongresa dźěłacźerskich zwjazkow president rasnje zadachu, so bychu zwjazki shromadnje za powyschenje mzdow wojowale. S dokładnjesczatanym programom k powyschenju mzdow a sniženju dźěłanskeho cźasa chcźedża psched dźěłodawarjow stupicź. Najstrašnischche žu poměry w połodnischej Walesskej. Strajk w Amerizy je pola walesskich wuhlownych dźěłacźerjow žiwy wothłós namakał.

Liczba ludźi bjes dźěła w Jendźelskej je w pokledním měsazu wo 10 300 postupiła a wuczinja něhdże 2 136 000.

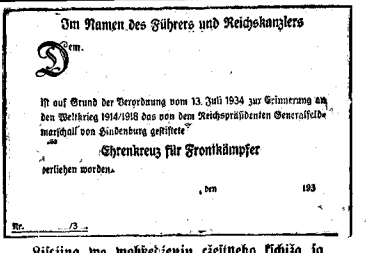
Im Namen des Führers und Reichskanzlers

Dem.

ist auf Grund der Verordnung vom 13. Juli 1934 zur Erinnerung an den Weltkrieg 1914/1918 das von dem Reichspräsidenten Generalfeldmarschall von Hindenburg gestiftete

Ehrenkreuz für Frontkämpfer

verliehen worden.

, den 193

Nr. /3

Liščina wo wobdźělenju cźeśtneho łischiża sa frontskich wojowarjow.

Tuta liščina spožcza žo shromadnje ł cźestnym łischiżom.

Budyske stawniske powěsće

ł dnja 3. septembra 1934.

Narodźili žu žo: Bjedrichej Augustej Hanczjn, fabrikskemu dźěłacźerjej, ł. — Robertej Richardej Michałkej, wothladarjej tanka, ł. — Wilhelmej Waltarjej Kmochej, murjerjej, ł. — Njemandźelskí žynk.

Semrěli žu: Hanže Veronika Kubizowa rodź. Michinarjej, wudowa po witkowarju ł dźiwinu a pjerišnu., 52 lět. — Authur Waltar Jürgen Mergard, elektromischtra žyn, 4 lěta. — Wilhelm Manfred Schrottge, žyn tatarskeho dźěłacźerja ł Luha pola Njeżwacźidła, 3 lěta.

Mandźelstwo pschipowědźichu: Max Erich Franka, schofer, ł Buldu Helenu Ketzlerez, hłużownej, **wobaj w Budyšinje.** — Korla Herbert Guda, blidar w Brěžowje pola Kubschicz, ł Marju Hertu Gruhlic, bjes powołanja, w Budyšinje. — Gerhard Helmut Kurt Kunschmann, instalater, ł Gertrudu Lavenatzej, pschedawarku, wobaj w Budyšinje.

Do mandźelskeho stupischtaj: Kurt Eduard Fritz Klimpel, pschełuhowanski pschistajenc, ł Marju Metu dźěl. Lachmannowej rodź. Hartmannej, schwalczu, wobaj w Budyšinje.

Radio

Schtwórtk 6. septembra ł lětschim.

Königswusterhausen. Nimo snateho wschědneho programma: 6.20 rańschi konzert. 11.30 sa ratarjow. 12 pschipołdnischi konzert. 13 tačzele. 18 appell dźěławeje ł lužby, wjednik rěcźi. 20.15 Barlinšay filharmonikoju. hudźba.

Lipsk. Nimo snateho wschědneho programma: 5.50 sa burow. 6.30 rańschi konzert. 8.20 tačzele. 12 pschipołdnischi konzert. 13.10 tačzele, se synkofilmow. 17.30 sa młodźinu.

Hischcze ważne ł dnjoweho programma. Königsberg: 20.10 pišany wjeczor. Hamburg: 20.10 rejwanski wjeczor. Köln: 20.50 wojeńska hudźba a spěw. Min: 19.35 šabawny konzert. Warschawa: 21.15 orchesterski konzert.

Najnowiše z cyłeho swěta

* **Na żelesniz mjes Pfreindom a Wernbergom w hornjej Pšalzy w połnocnej Bayerskej tepjej pschi jěsdźe wonkach na lokomotiwje sa prawom hładasche. Cźahej pschijědźe truhi cźah napischeczo. Tepjer žo ł powětrom pod kola wjerchny a žo žmjertnje pschejědźe.**

* **W Canneżu w Franzowskej žo sawjeżeleńska łódź sapali, jako benzin do njeje pschiwjesechu. Benzinowe łudobja rozbuchnychu a łódź žo zyle wupali. Skhoda wuczinja 300 000 frankow. Łódź tyrbjesche žo na wujeźdźowanju wobdźělicź. Sranjenych dowjesechu do thorownje.**

Towarstwowski powěstnik.

Budyschin. „Radźija" spěwa dźenża wjeczor we 8 hodź. w Sserbskim Domje. Pschińdźe wschitzy. Wutrobny postrow. Dirigent.

Drježdźany. „Hromadnik" zeńdźe so po prózdninach prěni raz štwórtk 6. septembra w hoscencu „Reichelbräu" na Chrisitanskej dróży 22 wjeczor ½9 hodźin. Sobustawy a hosći lubje preprošuje předsydstwo.

Khelne. Sserbske towarstwo „Domišna". Swójbny zwjedźeń domkhownarki, tiž běsche na njedźelu 9. septembra postajeny, ho wažnych pschičinow dla na dalsche 2 njedźeli wotstorcźi. Pschedsydstwo.

Słowniki

k wudospołnjenju a nawuknjenju serbskeje rěče (najdrohotnišeho zeńskeho pokłada) dostanjeće we wšelakich płaćiznach a wuwjedźenjach w **Serbskej knihařni w Budyšinje na Lawskich hrjebjach čo. 4**

Smužkate płaty

za šórcenki a rubiška, wołmjane ca. 100 mtr. 4.75, 3.25

Schaaf

Su-li Waše črije roztorhane

přińdźće spěšnje do **wulkosewcownje na Zitnych wikach čo. 11** z napreća Złoteje hwězdy a Mlokoweho dema.

Alfred Gnichwitz

Čiste, reelne a tunje postužowanje. Na póduškowanje może so doškakć!

Bjana, młoda

ranca,

blizko k prosatam, je na předań **w Radworju čo. 78**

Büklinki

kapace z tukom, čerstwe dźensa punt 35 pj. čerstwe **selene jerje** št. 5 pj čerstwe **słowki** . punt 12 pj

Oskar David

kolonialne twory w Budyšinje Dźiwadłowa hasa 6

M. Schubärt

w Budyšinje

na Fabrikskej dróży 10 Telefon 3758

Samsny wobkhod n. Hošic hasy

čisći barbi plesćeruje

Pomhajće nam dobyć nowych čitarjow!

Zawarjeńske skleńcy

½	¾	1	1½	2 litrske
24	26	30	36	38 pjenježk.

Masiwna kroma, z tynku a wěčkom. Puknje-li so sklenca při zawarjenju, dostanjeće nowu

Porcelinowy-Besser

w Kamjenicu Sulske naměsto

Mały nawěšk

w našich NOWINACH je tuni a so płacy wuplaći

K přenjesenju zjězda strony w Nürnbergu nowu Anodu

100 Volt „Meister"-Anodowa-baterija hr. 5.—	
120 Volt „Meister"-Anodowa-baterija hr. 6.—	

Tute baterije dóstanjeće cyle čerstwe, najlěpšeje kajkosće a tunje tak dobre kaž drohe baterije. — Pospyt so wuplaći.

Radio - P. Neumeister w Budyšinje

na Seminarskej hasy 4. Telefon 2262

W twarje stejace

domy za swójbu

z wulkej zahrodu, płunom, wodu, elektriskej swěcu a wupłuskacym zakhodom, k bydleniu hotowe k 1. novbr., płaćizny hódno na předań Wšitko bliže zhoniće pola

R. Weder w Budyšinje na Jurjowej hasy 1

Neukirchenska

wottorhanska protyka

za lěto 1935

hižo dóšła. Wuwjedźenje noweje protyki wosebje rjana. Dostanjeće ju za znatu płaćiznu

w Serbskej knihařni w Budyšinje

W Pančicach čo. 2

w domje zemrěteho k. dr. Rachele (pódła hoscenca) mam

kóždu wutoru wot 6—¾8 hodźin wječor

rěčnu hodźinu.

Rěčnik J. Grosse

w Kamjenicu (Telefon 510)

K swjedźenjam

našich serbskich towarstwow

znamješka, khorhojčki, zasłupne lisćiki programy, płakaty do plefwow a wěncow atd.

w Serbskej knihařni w Budyšinje

HOTEL KRÓNA

Dźensa srjedu a jutře štwórtk

dwójne swinjorězanje

(dwě swinjeći swojeho kormjenja)

Dźensa w 6 hodź. wječor Štwórtk wot rano w 9 hodź.

rězocopły połčik, čerstwe hejdušne a jatrowe hrochowy pśree a kisały kał. kišbasy.

Domjaca pječena kołbasa **Popołdnju** a rubane mjaso. Wše rězne speciality.

K tutemu prěnjemu swinjorězanju přeproša jenož z tutym

B. Bommersheimowi herbju W. Buchholz

Prjedy hač meble kupujeće, wupłaći so, hdyž sebi mój wulki skład 40 wšel. jstwow wobhladaće

Hänchen

w Budyšinje na Lubijskej dróży 17 znaj. wojerskeje zwučowańšc

Pjesnički

hornych a delnych Łužiskich Serbow

wot

L. Haupta a J. A. Smolerja

I. a II. dźěl, derje zdźerżane, su na předań Bliže zhoniće w Serbskej knihařni w Budyšinje

Nowa knižka:

Wir Lausitzer Sorben

(Wenden)

dyrbi kóždy němski a serbski Łužičan wobsedźeć, zo by prawe dobre přećelstwo mjez němskim a serbskim ludom było.

Knižka płaći jenož 50 pjenježkow w Serbskej knihařni.

Přiloha k čisłu 207

SERBSKE NOWINY

Sr'edu 5. septembra 1934

Devizowe hospodarstwo w póstowym wobkhadźe

Němska póšta wosjewja w nowym sestajenju, kiž so pśi wokmu kóždeje póšty wupowěźnje, najwažnišše plaćiwe pśedpisma wo devizowym hospodarstwje w póstowym wobkhadźe z wukrajom. Po nich je pśechopśimanje abo pósjenjesenje němskich bankowkow, kaž też němskich slotych pjenjes do wukraja a do Posaarskeje **dopołnje zakłane.** Pśechopśimanje wukrajnych pjenjes, wobsegnje twjerdych abo papjerjanych pjenjes, wukrajnych bankowkow, stota abo druhich drohich kowow (złobra, platina abo platinowych kowow) do wukraja a do Posaarskeje w jednorych póstowych pobźikach, wopśichijejo też pakćiki z cichim zawěźenjom a njesafyglowane hódnotne pakćiki, je dowolnje zakłane; w sapiśanych listach smě so to jenoź wot dewisowych bankow abo pśi wotpóśłanju pod dohladom na zkowanym hamcźe stacź; dale je dowolene w safyglowanych hódnotnych pobźikach hacź do 50 hrivnow wjacy hromadźe w měšazu (najwyšśicha hranica), schtoź ma so do paža wotpóśłarja sapiśacź; pśi wjacy hacź 50 hrivnach w měšazu jenoź po pśichwolenju devizowego hamta. Sloto a druhe drohe kowy smědźa so w kóždym pśichadźe (potajkim teź, jedna-li so wo njenje dyźi 50 hrivnow) jenoź z pśichwolenjom devizowego hamta do wukraja złacź. Pśechopśimanje hódnotnych papjerow móže so jenoź po pśichwolenju devizowego hamta stacź.

Póstowe pśichopokazanki (Postanweifungen) a póstowe pśechopokazanja (Postüberweisungen) do wukraja a do Posaarskeje su do 50 hrivnow w měšazu po sapiśanu do paža wotpóśłarja pśichipuśćejene, wjacy hacź 50 hrivnow **njeje dowolene. To samsne płaći sa pśechopokazanja na tukrajne póstowe zchekowe konto wutkrajnikow.** Na póstowe **zchekowe konta,** kotrychž mějićeljo maja powšitkowne pśichwolenje k dobropisam, móža so też wjacejke sumy płaćiś abo pśechopokazaś. Pśichipuśćejnosć tajkich płaćejnjow pruhuja póstowe zchekowe hamty. Płaćenja do 10 hrivnow w běhu měšaza smědźa so bjez wotpiśanja w paźu wuwjesć, ale niz w jednorych sapiśanych listach. Najwyšśicha pśichipuśćejna summa, kiž smě so pśechopokazaś, wopśichija wšykne płaćenja, teź te, kiž so z pomocu banki atd. wuwjedu. Dobérki (Nachnahmen) a póstowe pśikazy (Postaufträge) z Němskeje do wukraja a do Posaarskeje, kotrychž dobérane (eingezogene) summy maja so póstowemu zchekowemu kontu we wukraju, dyźi je so powyška póśłała, pśichipiśaś, žu njepśichipuśćejene. Dobérki a póstowe pśikazy z wukraja a z Posaarskeje do Němskeje su jenoź potom pśichipuśćejene, dyž ma so doběrana summa póstowemu zchekowemu kontu w Němsku pśichipiśaś a wobkedźeś tuteho konta ma dowolnosć k dobropisej wot devizowego hamta.

Twory, kotrež so we walikach abo hódnotnych kaśkach z Němskeje wuwjeźu, maja so za devizowe hospodarjenje pśiches wotpóśłarja z deklarazoju exporineje valuty pišomnje pśichipśewiś a to 1. pola za wotpóśłarja pśichipuśćejene statneje banki w běhu tśoch dnjow po wotpóśłanju z wotrěškom A, 2. na póśeje, kedyž so pakćik zapoda pśi jeho wotedaću z wotrěškom B deklarazije exportoweje valuty.

Je hišće dalšich wobmjeśowanjow pśi płaćenjach do wukraja; wobsegnje njepłaći žwobodna hranica do 50 hrivnow za wšykne druźiny płaćenjow. Na kóždej póśeje bliźše zhonicźe. Wotpowěźak je za pśichipuśćejosć płaćenja abo pśechopokazanja w kóždym padźe sam.

Pśichestupjenja pśhećeśiwo pśechodpisam, kotrež su so za devizowe hospodarjenje wudale, zhlostaja so z jatwom a pjenjeźnymi zhlostanjemi, we wobsegnje cźežkich padach z zhlostatnju do 10 lět; hódnoty, kiž so bjez pśichwolenja wumjesu, so konfiskuja.

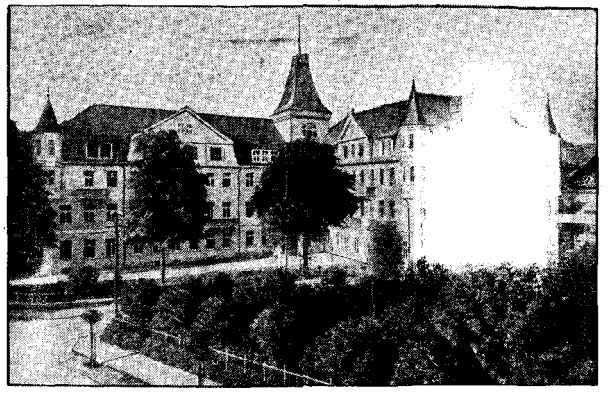

Wulkowoheń w lěkowarni w Rothenfelde.
Lěkowarnja w Rothenfeldeskich kupjelach pśichi Teutoburg skim lěsu je so z wulkim wohnjom potrjechiła a zwjetšeho dźela do popjela spśewobrocźiła.

Kak dźěćo swóje prózdniny wuži je?

Njeda so pśeć, so je schula za dźěćo wjeła wobjezjnosć, wobsegnje sa młodosine cźěło, kiž so hakle wuwiwa, husto dosć nałhoniny, so jsamo strowe, zdrósne dźěći pozcinaju thorowate być, hdyž do schule pśichidu. Mozy dźěćoma łkabi na pśich. pśechedowanje we sawrjenych rumnosćach a husto dosć w pśechetrjebanym powětrju. K tomu pśichiduźi so njenaturiske hedźenje, z dźěła w njepśichódnych ławkach. Łožy so horjazym a nervosnym, błahym a bojaznym dźěćom schodźa wschelakore rozhorjenja, kotrež bywaju cźim žywišše, cźim thutnišcho dźěćo žwoje winowatosće sapśichija a cźim njerosumnišcho starchiśi dom jo pohonijuo Bjes winy njeje prajidmo „schulske khorosće" nastako. Do nich złuscha nervosita, schibnjenje rjapa, hłowubolenje malokrejnosć a njehódnosć. Jim wuczeknu jenoź dźěći z thětra krutej strowotu.

Bjes diwźa trjeba dźěćo prózdniny jara nusnje. Wutrjeba je teź woprawdźe? Hižo we wotmětnjenju teźi wěšte wocźerśitwjenje. Je zyle schwarnje, hdyž dźěćo ras do schule hicź njetrjeba. To wobžo, smjerje jeho nerwy. Tohodla njedyrbjeli starschi žwoje dźěći w prózdninach se schulskimi nadawkami wobcežowacź, móžemy rjec: dracźowacź. Normalne dźěći, kotrež su žwoje schulske winowatosće dopjelnile, njetrjebaja tutych schulskich dźěłow. Bachu-li pak dźěći lenje, potom bě se starschiłkej winowatosću, je w běhu schulskeho cźasa k pilnosći a k porjadej namołwjeć. Je dźěćo khorosće dla wrócso wostako, potom trjeba wěšće wocźerśitwjenja. Potom dyrbi wšo posdźišcho z wjetšej pilnosću dźěłacź abo je-li pak wupad pschewulki, je lépje, hdyž so jene lěto pschida, schtož je so husto dosć derje wuprihowało.

Dokelž cźěło w schuli wosebje cźerpi, ma so w prózdninach derje wothladacź. Najprjódzy ma so dźěćo derje wupuśćeć. Potom husto won do cźerśitwoho powětra. Schtož dźěćo w schuli nima, ma so jemu w prózdninach narunacź, w strowym powětrje a zajnym žtónzu so wuharowacź. Tu je po prawom w rukach „tajnych saniteterych radow", kotrež je wěšće wuttrowja.

Runje w prózdninach won do Božeje stwórby! Wosebje měšcźanske dźěći. Wjesne maja wjazy pschileżnosće. Je-li někak možno, dyrbjeli so starschi wot žwojich dawnjazych dźěłow wuzwobodźacź a se žwojimi dźěćimi puczowacź. W Božej stwórbje so dźěćo na cźele wulěkuje, smužły so sežylnja, wócźko może do dalokosće hladacź, smužły so žwjeseli na wschelakich podeńdźenjach a samodub nadeńdże wonka bjesstarostnje mnohe nastawki. Starschej pak dyrbitaj srosumnicź, žwoje wjschedne starosće na khwilku wotwlocź a se žwojimi dźěćimi ras sabo dźěćo być.

Ssnadź so smóžni někajke serialne puczowanje. Wšcho jene, hacź do hole abo do hór abo k wodze. Hkoivna wěz je, so młodu cźłowjek we wot-khadźe z Bożej stwórbu so wusttrowi a sežylni.

Njeje-li možno, se žwojimi dźěćimi sapuczowacź, je derje, so žo měšcźanske dźěći na kraj póšcźelu k pschećelam a sratym, samo zusym ludźom, kaj so stawa pśches sarjadnišwo: „Dźěći na kraj". Dźensa dźeń je k tomu pśihłeżnosće dosć. Starschi trjebaja so jenoź na prawym městnje wobhonjeć. Na łóžły pad dyrbja so prózdninu derje wužiwacź. Potom budu dźěći cźim bóle wyschichim zadanjam schule srosćeni. n.

Wšě čišćerske dźěła
tunjo a w dobrym wuwjedźenju
w čišćerni Serbskich Nowin

Njezbožatko

Kłobuk jaśneje barby ma wosebitosć, so bywa z cźasom pschezo cźemnischi. Wosebje nadpadnje so tuta wosebitosć potom jewi, hdyž nosćer kłobuka w kónczinje hybli, hdyž su wuhłowe zamy abo masane fabriki, hdyž so potajkim rady kuri a próschi.

Tole dyrbjesche jeneho dnja teź Handrij Schwips swěsćicź. Cźłowjek njemóže runje rjec, so jemu to wulke wjeselo pschihotowasche. Nawopak, je starosćiwym njeswocjom žebi pschezo sažo žwój kłobuk wobhladowasche, kotryž bě pśedy jónu jaśneje barby był, roswažowasche, myślesche tak a hinak, ale wschо niczo njeponhasche, nowy kłobuk bě na kóždy pad nutny. Njech to teź pschezo sažo wotsterkowasche, stónczinje tola pschidchodne žobotnische popołdnje jako dźeń postaji, na kotrymž dże žebi nowy kłobuk kupicź. Ssobotu popołdnju mějesche Handrij najwjazy khwile. W 2 hodź. kenzliju žwjetscha sarjinjach, hdyž běsche won jako druhi pišar pschistajeny a hdyž běsche po prawom hižo dawno z pschedstejśe'erjom być dyrbjał, njeby-li, haj njeby-li so tajsnje se žwojej pschinarodźenej strachocźiwosću bedźicź dyrbjał, kotraž běsche jemu wschudźe a stajnje se sadźewkom.

Strachocźiwosćej je wěs, z kotrejž dyrbi so cźłowjek wotnunacź, dokelž je wona nětko jónu zyle jednorje pschinarodźena. Waschnja pak su wěs gama sa so. Njejsu pschinarodźene, ale cźłowjek žebi je pschiwuczi. A Handrij mějesche dwě waschni. Prénje běsche: jaśne kłobuki nošwjeć, druhe: hódańcźka hólacź.

Tohodla so nětko zyle jasno wě, so žebi Handrij wot pschedawarki jaśny kłobuk žadasche, jako žobotu popołdnju do klamow sasnuri. Pschedawarka běsche łubowna knjeńna z jaśnymi włosami, pschi kmjeću so na jeju liczkomaj rjanej dólcźkaj pokazowaschtaj — wona je hnydom pschecźelnje smějesche, jako Handrija wuhlada — mějesche lubošny nós a rjanej wocźi. Potajkim wschitko rjenje, žłódna wěs, wot kotrejž poślužowany być so Handrij sdźowny cźuješe.

Nó, pschedawarka jemu rjetomaź kłobukow po płacźiwje dźešacź hacź pjatnacźe hrivnow na wubjerk pschedpokoji. Handrij pak jej — njedźiwajo jeje rjanosće — spóśnacź da, so móže so jenoź wo kłobuk nije dźešacź hrivnow jednacź, pschetoź won běsche teź z pschinarodźenja słuźliwy.

Nó haj, pschedawarka njeběsche jena z taunych, kotrež na wobjetje pschecźa łupzow njedźiwaja, wona pschecźerješe so pobrněwkujo nowu šepk kłobukow pschinješe. Handrij běsche wo tajkej dwórliwosći pschekwapjeny a rozkudźi so so dlěšcźim a žwedomitym pytanju za jaśny nasćeć kłobuk k płacźisnje wóšom hrivnow.

Sso jón stajiwšci psched schpihel klupi a běsche spokojom. Njedźiwajsy teho wopraścha so pschedawarku — so by na njewoswobdnishe waschnje do rosmołwy pschiłchok, schtoż mohło pod wobtlejnosćejemi k blišcźenu snajomstwu dowjesć — njedźiwajsy teho wopraścha so ju: „Draśeji mje woprawdźe?"

Pschedawarka se sahorjenjom pschihłoswaschje — žnadź běsche to pola njeje pschiwuczenje — a wotmołwi: „Jara derje, wulkotnje, mój knjeże. K tak pscheźelnemu mjeswocźu!"

To Handrija sažo najlépje pschekhwapi. Pschetoź kotry młody muž njeczuje so pospěhnjeny, hdyž młoda jónska jeho pscheźelne mjeswocźo khwali? Nimo teho won hišcźeze šwešći, so mějesche wona nimo nětry rjane šuby, a do holzow z rjanymi šubami běsche won stajnje šalubowany był. „Knjeże", won tohodla rjekny a dźiwasche so žam, so běsche nadobo tak khrobły, „knjeńna — —"

Knjeńna poźmětwokujo so žwojej wulkej, módrej wocźy — holy z jaśnymi włosami maju stajnje módrej wocźy — na ujeho stoźi, jako chcyła so jeho nětchto wopraschecź. To Handrija sažo njeźmětnje samłyli a dokelž so teź hišcźeze jeho pschinarodźena strachocźiwosć w tymle kritiskim wokomiku pschidruźi, won sajakota: „Chzyk... bych.... myślach žebi..."

„Knjeńna, nowy kłobuk proschu", nadobo klincźazy, młodostny hłós muźłeho sa jeho thribjetom rjekny.

„Kotru wulkosć?" so knjeńna nowemu kupzej pschiwobrocźi.

„Schéćejapjecźdźešacź a cźemnoschéry proschu."

„Hnydom, mój knjeże. Cźuzu jenoź tutemu knjesej tu hišcźeze pošlužicź... Dyrbju Waszch stary kłobuk sawalicź?" so wona Handrija woprascha.

Handrij zyle ikrótka haj rjekny a pohlada potom hněwa na pschekłapnika, kotryž bě se žwojim pschikładobom rjenje so pschihotowazu rosmołwu tak hrubje pschetorhnył.

„Tak, proschu vjenje", wona rjekny, do papjery sawalenу stary kłobuk jemu podawschi: „Pokładnja je tamle na druhej stronje."

Po prawom by někto woteńcź dyrbjał. Ale tócźeschе so hišcźeze khwilku wokoło pschedawarskeho blida. Tak pschińdże, so runje hišcźeze žitychschesche, tak holza k młodemu muźej, kotryž so w nowym kłobuku w schpihelu wobhladowasche, sdwórliwje a s jara łubošnym hłosom rjekny: „Cźłowjeka i tak pscheźelnym mjeswocźom k'obuk wulkotnje draśeji."

„Tale leśeźiwa wošoba", won na puczu k pokładni pschi žebi mórcźeschе. „Mi cźini rjanej wocźi a s tutym wopiśim cźłowjekom hišcźeze wjele pschecźelniścho rěcźi. Ale tajke wone wschitke!" Njebudźeschе-li tak rozhorjeny był, potom njeby takle rěcźał, dokelž cźłowjek njemóže a njesmě po jenotliwym padźe zyły splah pošuđźowacź.

Nó, njelubošne naschonjenja cźłowjek najlépje wotpłoka. Tajkeho nahlada běsche też Handrij. Won do blišcźeje korcźmy sastupiwschi žwój nowy kłobuk na hłowu powešiny, žydny so sa blido a skała žebi pol litra piwa.

Přilopk

Swoda dla wotnajecza a jeje sle seśehwki.

W Barlinje pondźelu rano wobydlerjo domu na Barnimskej dróhy 15 hyłnu phunowu wóń šaćuchu. Jako hy policija do bydlenja 42lětneho Jana Haasy pšchi šemi doby, namała Haasu w kuchni na lědwje, kiž běšche žo nětkat nutsnje pšchiprawił, bjes wědomja ležo. Polsnyth k jeho wožiwjenju njemějachu wuspěcha. W pódlańkej šćiwje 60lětny podnajnik Maks Koller we tuži krwć morwy ležeše. Kaž je žo šwěšći'o, staj žo mužej wjecor pryedy wotnajenja dla swadźiłoj. Haase je dyše šwojeho podnajnika z hamorom šarajył a na to šebi šam se šajedojczenjom žiwjenje wjak.

Cźežke krupobicze pšchi jendźelskim móršim brjohu.

Krupobicze, kajkež w Jendźelskej za dołho njemějachu, potrjechi žoboru wjecor krajinu pšchi jendźelskim krótkarańskim móršim brjohu. Město Folkestone najcežo cźerpješe. Sa nětkotre mjeńšchiny žo najwjazy twarjenjow z wodu wobda. Sta wołkhodow, hoscźenzow a bydlenjow žo z wodu pócźrć. W jenej šawješelerni běchu runje tcje pšchi popołdńišchim cźaju. Woda wušebkmy parkett, so dyrbjachu rejwarjo hacź do kułkow we wodze brodźicź. Wobzhad na dróhach zyle pšchešta. S cźornych mróčelow padachu krupy, jako leśchne worješchki wułke, naczinichu wułku šchkodu a tranichu wjele ludźi. Krupy rosbichu noschadne létadła, kiž žo na wubědźowanju létarjow wobdźeli. Létar šamo jenoź z wułkej próju pšchistajicź. Kak cźežke krupobicze běšche, z teho dopołnajemy, so běchu hischcźe cźtyri hodźiny po njemjedrje dróhi běle.

S wješelom rosum šhubił.

Burr Palmetti w Cichi pola Verony w Italskej běšche žiżo 19 lět woženjeny. Jeho najwjetšche pšchcźo běšche, so by žo jemu žynk narodźił. To žo jemu dołho njedopjelni. Pšched krótkim pak jemu jeho žona hólcźka porodźi. Palmetti njeńnjeły radoscź. Wón poca šakhadźecź, so dyrbjachu jeho pšchinjošacź. Słónczne dyrbjachu nana do łudnizy dowjesć, dokelž běšche rosum šhubił.

Wusudźenja

§ Njelube nashonjenja běšche gmejna Delnja Hórka je žwojim nětkhdyšchim měšchcźanoštu Richardom Pawołom Jokušchom, kotrehož běšche žebi za tute šastojnstwo w lěcźe 1923 wuswolika, cźinika. Jokušch njeměješe w šarjadnišej zkužbje žaneho džźełanja, wopytowaše jeioź ludowu šchulu, potom běšche w ratarstwje džźełał a posdźišcho rjemjeźło nawuknył. Po wójnje bě po nanu domcźł pšchewźał a w njej žebi džźełarnju pšchiprawił a na žwoju ruku rjemjeźło šapocźał. Sa žwoje džźło we gmejnje a za rjadowanje pokładnje dostawaše najprjedy 800 hrihwow lětnje, posdźišcho 1380 hrihwow a nimo toho měješe 150 hr. dokhodow z dawkow. W pośledních létach měješe žo hospodarśay běžicź a dyrbješe žebi wjazy ralow pola druhich pjenjesy poścźowacź. Hižo w lěcźe 1930 běšche w gmejnšej pokładni njedostatk we wuškosćeji 1480 hrihwow, kotrež žo Jokušch prózuje šaho šarunacź. W lěcźe 1932 běšche pokładnjowy inspektor Anders wot Budyšeho hamtšeho hejimanšwa pšchi nowej rewiśiji gmejnšeje pokładnje njedostatk we wuškosćeji 8429 hr. šwěšcźił. Dale že wukopa, so njebrachu žo hnihi porjadnje wjedle a wotšamknjene. Posliciżenu pomoznu mózh k porjadowanju hnihow běšche Jokušch wotpokałat pšchijecź. 10. měrza léta 1933 žo jemu šaćlojnstwo wotewźa. N ětko měješe žo pšched 2. próšninšej thkoštanšej komoru krajn. ḥuda dla cźežkeho hamtšeho pšchekšchiwjenja šamołwicź. Wobšchorźba rěkašche, so je w létach 1924—1933 jemu hamtšay dowérjene pjenjesy gmejny ša šebje trjebał a k šafkrcźu tutoho pšchekšchiwjenja hamtške hnihi z wotpohładom w njeporjadnu měr. Dalšchi dypk wobšchorźby, so je Jokušch jako šaćlojnjeł gmejny z wotpohładom k šchkodze gmejny hižeše jeje šamożenja rospšchedał, potajkim žo njeźwěrje dopuščnił, běšche štatny rěcźnik mjes tym špadnycź dał. Wěste je, so Jokušch pšchišake dawki a w khěrej wyšokošći njeje šapišał a so njeje dale wokoło 4000 hr., kotrež je pchijał za ratarsku komoru, za wopalnu komoru a za šaweśćeńnju za rěšny šłót wotwjedł. — Jokušch prěješche šaßakle, so njeje žo na gmejnškich pjenjesach w khłostajomnym waschnju pšchepšchimał a je k žwojemu łepšchemu pšchetrjebał. Jemu žo šda, so maja njedostatki žwoju pšchicźinu w knihtwjedniških smykach, wobeźe, so wubawši je šapomnił šakwitowacź, abo hischcźe nješa-ztaczene dawki běšche hižo šakwitował zako pšchijate. Pomoznu móz je njekedźiwužo wułkeho poczeźenja z dźełom wotpokałał, dokelž je chzył najprjedy knihi do porjadka dacź a dale nochzyšche, so bychu žo jeho dokhody pomjeńšchike. Nad žwoje poměry njeje žiwy był, ale je ekonomne žiwjenje wjedł. — Pšchi pšeßłyšchenju šwědkow žo wukopa, so je žo Jokušch dołhi cźaš pšcheczíwjał, wo štawje knihwjedništwa a wo njedostatku rosprawu podacź. — Šud dóńdźe k pšcheświedčenju, so je winowany najwjetšchi dźeł pobrachowazych gmejnšich pjenjes šnajmjeńšcha 6000 hriwnow ša žwoje priwatne naležnošcźe pšchetrjebał, potajkim pšchekšchiwił. Mo druhich wot njeho rjadowanych pokładnjow njemóžeše žo praweje jaßnošcźe do wězow pšchinjeścź. So je knihi k šafkrcźu pšcheschiwjenjow z wotpohładom njepšchehładnje wjedł, njeměješe šudnistwo ša dopołnjenje. Jokušch žo tohodła jenoź dla jednoreho hamtkeho pšchekšchiwjenja za winowaty špójna a žo po § 350 thkoštajezho šakonja k 1 létej a 6 měšazam jaštwa šaßudźi.

Newišchi wobras wo Dyrenfurthowje wuprawje do Himalajaskich hór.

Profeßor Dyrenfurth, němški wjednik njeśnynarodneje wuprawy do Himalajaskich hór w šrjedźnej Aśiśkej pšchi žwojich wědomostnych dźełach pšched žwojim štanom nětkotre tyßaz metrow wyßoko.

Hospodarśki rozhlad

5. septembra 1934.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,475	100 pólsk. złotych	47,40
1 jendźelski punt	12,3:5	100 čěškosk. krónow	10,44
100 šwajc. frankow	81,67	100 franc. frankow	16,50

Barlinska kursa. Pšchcźełne měnjenje na burśy wobknjeješche wcźerawšchu kursu, dokelž publikom dale kupowaše. Wobkhod běšche w nětkotrych wotrjadach jara žiwy, khdyž też njeběchu poštupy kursow tak wyßoke, kaž pšchedwcźerawšchim. Możebje šo kupowachu Deutšche Eišenhandel, Deutšche Atlanten, kaž też wšchě milinowe a cźeßkopšchemyßłowe hódnoty. Na rentowych wikach bjes pšcheměnjenja dale cźicho.

Barlinske žitne wułkowiki. Poměry na Barlinšticich žitnych wułkowikach njejšu žo wjele pšcheměnłe; tak kaž pryedy žo pšcheńcźa wjazy poštiżeše hacź rożki. Też wotbyt je dale rosdźełeny. W žnłku je wobrot cźini, dokelž młynny jenoź njerady na wulke štkady kupuja. Rożka hischcźe žo lěpje šameźcźi, dokelž je kalkulazija dla powyšchenja płacźiny cźaneje muki trochu lěpšcha. Na wowšnych wikach je tendenza wobštajna, pośtiżenja pak njeßu wjetšche hacź pryedy. Jecźmjeń w najlěpšchej kajtoścźi za piwarnje mózeše žo šameźcźicź, za jecźmje-nje za pšchemyßło je trochu wjazy napraschowanja.

Wčera płacźeše w Barlinje zentnar

pšcheńcźy w krajinje M 8: 9,60 hr., w 9: 9,70 hr., — rožki w krajinje R 8: 7,60 hr., R 11: 7,70 hr., — jecźmjenja G 7: 7,60 hr., G 9: 7,85 hr., — wowša H 9: 7,55 hr., H 13: 7,75 hrihwnow.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg hewak 100 kg

	Płaćizny po złotej hrihwje.				
	4. 9.	3. 9.		4. 9	3. 9
Pšeńca	200	199	buny	10,5-11,5	10,5-11,5
rožka	160	160	woka	10,5-11,5	10,5-11,5
jećmjeń now.	204-215	205-215	módre lupiny	7,50-7,90	7,50-7,90
jećmjeń, nal.	180-190	180-190	žołte lupiny	—	—
wows	—	—	zeradella	16,0-17,0	16,0-17,0
kukurica	—	—	raps, wosušk	—	—
pšeńć. muka	27,25	27,25	lany wosušk	7,55	8,80
rožana muka	22 25	22 25	such. truhanč.	—	—
ps. wotruby	12,05	12,05	běrnj. kruški	9,30-9,40	9,30-9,40
rožane „	12 05	12.05	syno, 50 kg	3,5:-4,50	
raps	310	310	rožana sloma	1,30-1,45	
hróch, Viktor.	28,5-31,5	28,5-31,5	pšeńć. „	1,20-1,35	
lane symjo	—	—	wowsna „	1,45-1,60	
pjeluški	—	—	ječna „	1,45-1,60	

Płaćizna za pšeńcźy za wuplodźerja 8: 192, 9: 194.
Płaćizna za rožku za wuplodźerja 8: 152, 11: 154.
Płaćizna za jećmjeń za wuplodźerja 7: 152, 9: 157.
Płaćizna za wows za wuplodźerja 9: 151, 13: 155.

Płaćizny rěznecha skota na Barlinskich skótnych wikach.

4. septembra 1934 Płaćizny po cent. a złot. hrihwach

Skótne družiny a woznamjenjenja:

Woły: 1002.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rěźneje hódnošće hač do 6 lět	—
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	31—34
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	27—30
Mjenje picowane wšěch starobow	23—25

Byki: 557.

Połnomjasne, wurośćene, najwjetšeje rěźneje hódnošće	34—35
Połnomjasne, młódše	30—33
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	26—29
Špatne	23—25

Jałojcy a kruwy: 948.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rěźneje hódnošće	31—32
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rěźneje hódnošće hač do 7 lět	22—28
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	17—20
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	10—15
Mjenje a špatnje picowane	—

Celata: 2414.

Najlěpše wukormjene (1. družiny)	48—52
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (2.)	40—46
Špatne (3.)	33—38

Wowcy: 3579.

Młódše a starše wukormjene (5. družina)	37—38
Starše wukormjene (6.)	34—36
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (7.)	21—23

Swinje: 16 257.

Połnomjasne, wos. rasow a jich křiżenj., hač do 1½ lět stare	52
Wukormjene	52
Mjasne	50—52
Špatne	47—51
Rancy a kundrosy	50—52

Karancźk na cźopłym dnju móże cźłowjeka nawabicź a Handrij měješe za tajke pšchiwabnošcźe wjele frosumjenja. Wón najprjedy jomu hłuboko do karancźka pohlada a potom žo rošhladowaše. Aha, tu bźe na žuńdobnym błidźe nětkotre cźaßopiśmy leżachu. W cźaßopiśach žu, k ładawnje cźitarstwa, nimale šamnje nětkotre hódańcźka. To Handrij wědźeše, a tohodła žebi je wja.

A běšche tam wopraudźe zyła hromada hódańcźkow, njeběchu pšchelohłe a też nic pšchecźekłe. Zyle tak, kaž žebi je cźitał pšcheje, kotrehož šdźełanoścź je wobmjeśowana. S wulkej pilnoścźu žo tałe do dźeła da a na pšchipad w klobukarśtwje žebi wjazy njepomyłźi. Doszła běšche tak šanórjeny, so ani njewědźeše, šchto žo wokoło njeho šta wa. Sa nětkże pał hodźiny bě wšchitke hódańcźka hacź na jene wušhódał. Tohodła njeběšche šam še šobu zyle špokojom, wón hłuboko šaštona, pokoji nowiny na štronu a wuprójdni žwój karancźk.

Potom korcźmarja šawoła, šapłacźi, postanły a chzyšche žebi klobuk i hoki wjacź. Ale klobuk, nowy jažny klobuk tu wjazy njeběšche; bě žo šhubił, njech jón też bóle pytašche. Potmy njemóże Handrij wošpjet korcźmarja šawoła a powědašech jemu žo žiwje pohibujo, šchto bě žo podało.

Korcźmař drje bě tajke nětchto hižo huśeźišcho nashonił, pšcheto ł wón pokaša bjes słowcźka na plakat na šcźeńce. Na nim bě cźitacź: Cźeśćenych hoscźi proschu, so chzyli na žwoju draštu šami tekšbowacź, dokelž ša šchkodu njeručuju!

Sa korcźmarja wšchak běšche to zyle derje a rjenje, ale niż ša Handrija. Handrij jemu w tutom nastupanju też žwoje měnjenje praji. Korcźmař drje měješe ša to też žo frosumjenje a rjekny: „Je mi šawěšcźe žel, so dyrbješe žo Wam to runje poła mje štacź!“

Ale šawěšcźe njemóžeše jemu to bóle žel cźinicź, dyžli Handrijej. „Dyrbicźe tołoł łóncźnje pšchijnacź“, wón ja-

woła, „so wójsom hriwnow w dźenżnišchim cźaju žane žmoże njeje.“

Korcźmař wědźeše to też pohódnoścźicź, ménješe pał trochu razwawje: „Macźe nětkole jómu njeśbożo, so žu Wam runje Waśch nowy klobuk kradnyli, knjes Njebožatko!“

W žwojej rošhorjenoścźi Handrij tołe wušmějčchowaze pšchimjeno pšcheśłyšchza. Potmy hnéwna wón dutu wja, w kotrejž štary klobuk trješe a wopuschcźi njeśbożownu korcźmu.

Rosmjerśany wón po dróhy štupaše, wuhlada mnohu muzźichi, kotiż jaßne klobuki nośchachu, šchtoż jeho pšchezo jaßo šnowa na šchkodu dopomni. Takle žo hodźiny dołho wokoło tłocźeše, dónlż jeho njejazy deschcźik njemuchaše, žwój klobuk i papjery wucźahowacź. Handrij by najradšcho płakał, jako by jón štaji, tak blizko jemu nabita rana šnowa dźeše.

Mjes tym poczinaše žo cźmicź a Handrij roščud i žo domoj hicź, cźim bóle, dokelž bě žo k deschcźikej hischcźe žyłny wětřik pšchidružił. Khelpaše runje pšches móšt, pod kotrymž nahlada réka žwoju dróhu cźehnješe, jako pytny, so ma pšchezo hischcźe próšdnu dutu w horschcźi. W žwojim hněwje ju do kule štokaio do réki cźišny a šawoła: „Do hłubiny hele i tołu, ty njewušchny duchu!“

S dobrymi pšcheczemi je to nětko tajka wěz. Pewšchitkownje njedopjelnja žo tak, kaž žebi cźłowjek myślł. Handrij w tom nastupanju šchuliši pšchiłkad wohlada. Wědy bě hłowa dorećźał, pośtóbhny žo razwawy wichor, kotrejž jemu klobuk i hłowy štorhny a da jemu žhromadnje i papjery pucź do hele nastupicź.

To běšche pšchetrješe ša Handrija. Jenoź hišchcźe cźłowjekowane štworjenje, pod lejšcu wožnida cźerpjo, wón woczi, w kotrymaj tołste łyšły štejachu, wukwali, łamaiche žebi ruzy a rejeśche kaž bludny: „Njeńožatko! — Knjes Njebožatko! — Tśoje njebožatko!“

nk.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2.15 hr. — 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćencarske 4 pjenježkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhwkam čělneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž wumrěje abo hdyž je ma tak žiwjenja dosponje běžny. Kóžde znjezbožene dyrbi abonent hnydom (wótej zawěšacej) bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožena dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 208 — Budyšin — Štwórtk 6. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Wjednikowa proklamacija na Nürnbergskim zjězdźe

Pšchi wotewrjenju stronineho kongresa wječera dopołdnja w Nürnbergu pšchećišta župny wjednik Wagner lětšeho wozjewjenskowo proklamaziju. 11 lět je šasćiło, so je so generalnych shromadźijnow zobustajowo nazionalsozialistiskeje strony prěni sjězd w Minichowje wuwił. 6. sjězd, kiž je 4. w Nürnbergu, dopokazuje móz hibanja w jeho wašnju a organizaziji. Wobroje nima w němskich stawisnach žaneho pšchikłada. K ketuschemu sjězdej so rošrudźichmy z wažnosće podawkow połednich 12 měsazow. Mamy wopraudźe prawo, na 50 njedźel shładowacź, w kotrychž so wjazy a wjetsche sta, hač druhdy za 50 lět prjedawšich němskich stawiznow. Lěto wot septembra 1933 hač do septembra 1934 je dołkonježne skrućenje nazionalsozialistiskeje mozy w Němskej pšchinjesło.

Nazionalsozialistiska revolucija je so skónčiła. Wona je wschitko dopjelniła, schtož móžesche so wot njeje wočakować. **Dozdła njeje žaneje revolucije, kotraž by dołhe czaju trała, dokelž by hewak k kaspolnej anarchiji dowjedła.**

Smysł revolucije móže jenož być pšcherženjowosće z ludowej zamopomocu a nuzowym wobaranjom wotstronjenych. Wěrne revolucije móža so jenož myslić jako wukonjenje nowebo powołanja, kotrež ludowa wola na tuto wašnje swój stawiznisći nadawk dawa. Revolucija njemóže ženje programm pšchewjesć. Wona móže jenož mozam ruć wotewrić. Revolucija pak jenož wěcy pšchemjenja. Wojowarjo sa połsćěhnjenje njejsu padnyli, so bychu potom tajzy, kotřij nicžo njemóža, hubjene wobstejnosće sańdźenosće do hubjenšichich wobstejnosćenu pšchitomnosće pšcheměnili. Wojowarjo chzędża, so bychu pšches jich wopory nosćerjo wole móžnosć dóstali k pšchewjedźenju swojich idejow.

Ludowe wjedniftwo ma dźenża w Němskej k wichemu móz! Hač so to, schtož dźenża w Němskej nazionalsozialistiski móz we wjednifiwje sastupuje, temu abo tamnemu lubi, je podlanske. Wjednifiwo naroda je wschitke móžnosće k jednanju dostało pšches nazionalsozialistisku revolucyju. Nichtó njemóže prěz jeho wolu k pšchewjedźenju programma nazionalsozialistiskeho hibanja. **W stronje a dołha w sćitnym narodźe njeje nichtó, kiž by bóle khmany być tutón programm sastupował.**

Wěda statnemu wjednifiwu, kotrež so j mudraczkami a kritikarjemi zamylić da. Nazionalsozialismus je zamotatny nahlad wo swędze. Jeho pšchewjedźenje šteji mile daloko nad tóžnym aktom jenitczy nastupjenja statneje mozy. Knježerstwowu móz w ludźe z 68 miljonami powalicź a pšchewłasć, je cźežko. Ale z tutych 68 miljonow jenotliwzow, rosćerčzerjeneho žiwěta duschownych wojowarjow noweje ideje sćinicź, je tyhaz trócź cźežschy. Jenož z hłubokej wěru njesłabjenych cźłowjekow bésche móžno stat powołcźeć. Wutroba a pozinki hibanja so j wjetschim wotmachom hač błędze swonkowne wědomosće.

Wschitke semske sbožo leži jenož w cźłowjeku samym. Pozledńje wutworjenje nazionalsozialistiskeho stata wotwisuje tehodła też wot nazionalsozialistiskeho wočežnjenja naschoho ludu. Wola nazionalsozialistiskeho statneho wjednifiwa je njesamylna a njepowalna. **Wona wě, schto chce a chze, schtož wě.** Schtož je so ja 15 lět poradźiło, budże so nětdy dźećzom pośdźišchich generazijow naschoho ludu jako „němski dźiw" wuczić. Tehodła so statne wjednifiwo pšched nikim njekonja. Mudraczkojo a kritikarjo njenamakaju žaneho spodobanja. Sa nich je cźaj nimo. Pšchetož diwaj njemóžetaj na jenym městnje stać. **A hdyž my tas stejimy, njestej žadyn druhi.** Nětdy budże so cźaj mjes sjěšdomaj 1933 a 1934 mjenowacź lěto politiskeho swěcźenja mozy w Němskej. Tuto politiske muwicźe so symbolisiju krónčowaste j pšchewjasacym znanjenja hibanja we wobornej mozy, we wuhwolenju wjednika strony sa wjednika němskeho stata. Hdyž naschi njepšchećerjeło, wotebje swonka Němskeje, w schtyrjoch miljonach, kotřij nam žiwój hłóš njedachu, straschnu opositziju widża, móže naš to jenož je znutskownym połmudźowkowanjom napjelnicź. Też tuton połzedni shylk pšcherćiwnikow naschi pšchichodny nadběh rozpršchi. My nošymy dźenża w sjebi hordosćne sacźuće, so smy wukonjerjo wole naroda. Nazionalsozialistiska strona na winowatosćej, pšchewjesćej programm, kiž je pschmóžaza wjetschina skhwalita. Prěnja myšl a prěni nadawk tuteho programma je, bjes pšchetorhnjenja so starać a dźełacź, so by so mój hibanja rošcherita, w stacje krućeńa a jenje wjazy z rukow njedała. **Běda temu, kiž to njewě abo kiž je sapomni.**

We němskim ludźe je było malo revolucyjow. Nerwosny 19. lětstotnik je so pola naš stónczik. **Sa pschichodne tyhaz lět w Němskej njebudże żaneje revolucije wjaz.** Nowe knježerstwo je je swojim dźełom sapoczało. W swonkownej politiku pyta wono měr a pšcherćerstwo je wschitkimi. Tola jenje njespušcherćimy prawa, kotrež wulki narod trjeba. Tehodła dyrbjachmy so wot ludźi dźełacź, kotřij nochzychu Němsku jako runuprawnu mózy pschipósnacź. We znutskownej politiku běžche to najcźežsche reorganisowanje strony a jeje wucźerjenje wot njeczerstwych elementow.

S natwarom Němskeje k jónlenu sjednoczenstwu smědźesche historiske wuspěchi sapiłacź. Kraje a gmejny, kiž pšched sahubu stejachu, i nowa roskćěwaju. Wuspěchi nowebo knježerstwa su sćěhowaje:

1. Exekutiwne sniczenje němskeho burstwa je so niz jenož sastajiło, ale wotstroniło.
2. Naprawy k wobstaranju dźela mějachu njebłyschany wuspěch.
3. Licźba ludźi bjes dźela je wo něhdźe 4,5 miljonow wotebrała.
4. Němska hriwna je kruta wostała njedźiwajcy wschitkich wobcźežnosćow i wumwoloni.
5. Nalutowanki mózne pschibéraju.
6. Licźby naschebo wobkhada na żelesnizy, autach a w potwitje łyžnje postupowachu.
7. Dochody pschinoschkow a dawkow su so pola wschitkich dobrowólnych, njesłatnych a statnych organisatziow, kaž też pola sjawnych kazow wjele nad wočakowane měry powyschile.

Lěto, kotrež sady naš leži, je wulke pschedźěła dokonjało sa słužki, kotrež narod hakle w blišchich lětach połnje dospóznaje. Njech so sanje schtoż chze: nazionalsozialismus njetnaje żaneje kapitulazije.

S nadawkom pschichodneho lěta budże, stromu a jeje wotrjadły znutskownje dale rjadowacź. Tuto sjednoczenstwo dyrbi so wuezisćicź wot wschěch, kotřij nochzedża w dospołnej połžnischnosći, njepowalnej swérje a loyalnosći k njej pschihłuschcej. Nowy nadběh chzemy mobilisowacź k dobyću ludowych towarschow, kotřij so krwi k nam łuschcja a pucź k hibanju hischcze njenamakachu. Chzemy wschu cźinicź, so by so wěra a dowěrjenje naschebo ludu pschez bóle skrućiła. Skónczujc chzemy w nowym lěze wutrajnosć sbudźicź, so by nasch lud pschez bóle jedyn pozcźink wobhrodźał, weste cźinuły a żelesnu wutrajnosć. Słodet dyrbi nětdy wo naš prajicź, so němski narod njeběche łyžnischi a jeho pschichod wěcźitschi, hač w cźasu, jako so stare snanjo sboża germanskich ludow w Němskej womłodźeny symbol stata sćitni.

Wukrajne rozprawa wo Nürnbergskim zjězdźe

Wschitke Londonske nowiny wojewischu dołhe rosprawy wo wotewrjenju Nürnbergskeho sjězda nazionalsozialistiskeje strony. W rospravach wopišuje so nadrobnje wobras sjwjedenjsuy wupyschenebo města i hobrskimi stanowymi łěhwami wokoło njebo a wupłanje pschi pschikhadze wjednika. Rosprawje nowin „Morningpost" pišche, so **su Hitlera jako krala powitali.** Kongres strony je pjeza wopraudźite sjednoczenje naroda, wěrna narodna shromadźizna. Kóžda wažna nowina je swojeho wobzebiteho rosprawjerja do Nürnberga pósłała.

*

Wjele Parizźiskich nowin je wobsebitych rosprawjerjow do Nürnberga pósłało. Tuczi wulzbuja w swojich rospravach sacźischcej porjada, dišcźiplinu a organisazijowego ducha. Wobzebity wuznam tuteho sjězda leži pjeza we wobkrućenju swjasła mjes nazionalsozialismom a wobernej mozu.

Nowiny „Figaro" pišaju, so je stronimy sjězd powuschikkowna mobilisazija nimale wschitkich wojewarskich mozow a so jara k pschemyślowanju pohnuwa. Rosprawjer nowin „Petit journal" wuzbehuje pschećerstwo, i kotrejž so j wukrajnymi žurnalistami wobkhadża. Nowiny „Oeuvre" wocźischcźachu njelubje pschipomnjenja. Nowiny „Ami de Peuple" pschisanknu so k Hessowej rěcźi na dróhowym kongresu a jeho appellej k němsko-franzowskemu dorosumjenju. Nowiny pschispomnja, so bychu tajke słowa bliskeho wjednikowego sobudźełacźerja pjeza pschihódnischi wothłós namakałe, njebychu-li so j „brónjowym połkom a stupom łežjowe sańdźenje".

Frick, Göring a Goebbels čestni wjednicy dźełowele służby

Němski dźełowy wjednik Hierl je ministerskeho presidenta Hermanna Göringa, němskeho propagandowebo ministra dra. Goebbelsa a němskeho statnskowneho ministra dra. Fricka prošnył, so bychu draštu dźełowele słužby a snamjenjom wyschkowebo dźełowebo wjednika pschijeć chzyli.

Swajcarska hrozy ze Zwjazka ludow wustupić

Schwajzarska staja so pschećiwo pschijeću Ruskeje do Swjazka ludow. K temu „Neue Baseler Zeitung" pišche: „Hdyž so Genf kommunistiske propogandowe krjedźischcźo zjawiskow-ruskich knocźenjow sćini, potom schwajzarski lud k praschenju pschistupi, hač może Schwajzarska hischcze dźeje we Swjazku ludow sawostacź. Hdyž žebi samery Swjazka ludow wobhladamy, wotnamjenja pschijeće i kroju womałaneje, wschě cźłowjeske prawa i nohomaj teptaseje Ruskeje do tejeje měroweje organisazije ludow zwětowu komediju, kiž swojeho runjeza pyta."

Nowy nadpad na żeleznicu w Mandźuskej

Na chinejskej rańschej żelesnizy blisko Mulina su sabu nadpad na żelesniski cźah skućili. Jako běsche panzerowany cźah i japanskimi wojakami ninno pschijeł, banditojo na kolijach minje rosbuchnjeć dachu. Sa wojeršknu cźahom pschijidźe wobzebowy cźah. Runjeż sajpina, padże lokomotiwa do dźery. Banditojo hnydom do cźaha tšelachu. Pucźowazy dyrbjachu so na podłohu lehnyć a pod ławki salećź, so bychu so wukhowali.

Stónczujc so żelesniskemu schkitej poradźi banditow wuhnacź. Kelko woporow je nadpad žebi žadał, hischcze njeje znate. Woni su po dsacźu dyzli panzerowany cźah nadpadnyć, tola mina je pschepośdze rosbuchła. Japanšći wojazy namakachu połdra kilometra i wjeznera městna nadpada dołhu minu, kotruž hnydom śnicźichu.

S Mandźuskeje so hamtizy wosjewja, so mandźuske knježerstwo i japanskim wyschšim kommandom jedna, hač bychu japanšći wojazy zbyli żelesniski schkit na raišchodchinejskej żelesnizy pschewali.

Koło bronierskeje industrije

Mutoru je pschepytowazy wubjerk amerikanskeje swjasłoweje radu swoje pschepytowanje wo amerikanskej bronjerskej industriji sapoczał. Pschepytowanje budże 3 njedźele tracź. S pschepytowanjom dyrbi so dopołkasać, so njeshromadźenje sjednoczenstwo wobsteji, kiž žebi skasanki brónjow pschihotuje, kiž najtajnische brónjerske plany a brónjowe patenty knježerstwam, kiž skasanki podawaju, pschekradża a pschećiwo kóždemu wotbrónjenju agituje.

Strajkowe njemery w Americy

W swiśku se strajkom textilowych dźełacźerjow je śrjedu we wichćakich kónćežinach Sjednoćenych statow k njemeram dóschło. Najkhutnischo śteji dźe w Fall Riveru. Tam dyrbjesche policija w nozy k śrjedźe 300 k dźełu swólniwych z textiloweje fabriki wuswobodźić. Wulka kyła strajkowazych bésche fabriku wobkhamyła. Policija dyrbjesche se kyłsowatym plunom pschećiwo strajkowazym postupowacź.

Krótke politiske powésće

Cźeskoślowakski swonkowny minister dr. Benesch wopyta Rom, hdyż budźe tam franzowski swonkowny minister na wopytowe pola Mussolinia. Dr. Benesch chce z Mussolinim wo shromadnym dźele Franzowskeje, Italskeje a Małeje ententy pschi hospodarskim natwarje pschidunajskich krajow rěcźeć.

Schwajzarske nowiny pišaju, so chce Ssowjetiska Ruska w Schwajzarskej wobschérnu wojerišku spionažu wutworić, dokelž ju Schwajzarska pschijećzu Ruskeje do Ssojuska ludowe spjećuje.

Ze Serbow

W **Budyschinje,** 6. septembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Modl' so a dźi po Božej śćežcy,
Čiń swěru, štož Ty činić maš!

Serbski kěrluš.

— **We wjedźe.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 748, hygrometer +0 a thermometer wodnjo +18. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 748, hygrometer +1 a thermometer w nozy +14. Wyschina wokniejża hischcze wjedro wot Franzowskeje hacź do Finnskeje. Nižina nad Pólskej a Balkanom je dotal pschego hischcze hacź do Schlesyskeje skutkowała a kamuschim kónćežinam deschcze pschinjeśła. Nad kanalom je žo nowe jadro wyschiny wupschestrěło. Wětr je žo k wjeczoru wobrocźił a pschinoschca wóžny powětr z morja. Tehodła žo wječera pola Rheina deschczowasche. Skłaba deschczowa fronta žo na wjedro pola naš wjedri. Na thwilu budźe njebjo zhmje pomróčene. — Jutrje pjatk ćłonczko 5,21 hodź. schadźa a žo 6,34 hodź. khowa. Měsacź schadźa jutrje rano 3,32 hodź. a khowa žo popoldnju 5,49 hodź.

— **Wuhlady na wjedro za jutrischi pjatk: Po wiśatym a scherjatym wjedrje sasa rjenje.**

*

— **Dowol za rjemjeslnikliski wuczobnikow.** Wjednik němčitich rjemjeslnikow je prawidła wojjewił, z kotrymiž žo też dowol rjemjeslniskich wuczobnikow rjaduje. Po nich ma žo wucźobnikam w prěnim wucźobnym lećze 12 wschědnych dnjow, w druhim 10, w tśeźim 8 a we schtwórtym wucźobnym lećze 6 wschědnych dnjow dowola dacź.

— **Sakska krajna lotterija.** Pschi žrjedźinskim cźehnjenju 5. rjadownje 205. sakskeje krajneje lotterije (3. dźeł) padźe dohnyće wo 10 000 hr. na cźiško 72934; dohnyće wo 5000 hr. na cźišle 52387 63839; dohnyće wo 3000 hr. na cźišła 13050 64872 90144 126134 154000 159738; dohnyće wo 2000 hr. na cźišła 3013 6638 20405 22317 24905 25053 78261 108298 109202 141820 148763 155149; dohnyće wo 1000 hr. na cźišła 665 1169 11797 26812 42717 45848 49851 66145 66307 66530 72809 77475 88433 88865 121201 140204 146092 152762 153354 156327.

— **Dohnyće wo 2000 hriwnow** padźe na lósu cźišło 3013 sakskeje krajneje loterije do loterijoweje berkownje Ernsta Lehmanna w Budyschinje na Kamjentnej haźy 45.

*

Wutrobne přećelstwo ze swětowoje wójny

Schto pyschny wěnz na Tuchorskim pohrjebnischću powdeła.

Mulke wobkedźbowanje zhudźuje na Tuchorskim pohrjebnischću wěnz, kotryž je žo na row zemrěteho zahrodnika G. Schindele pokojił a kotryž z lutych schlenćzanych parlićkow wobsteji. Wokoło tuteho wěnza pleće žo stawisna wo žiwernym z wobstejnoscźow nastateho pschećelstwa.

We swětowej wójnje běchu žo kaž bo wjele druhich pschebewšaćelow tež do Schindelez zahronistwa schesćo wójnšyh jeźi do dźeła pschipokasali. Běchu to Franzowsojo, z kotrymiž žo Schindele bórzy derje rozumjesche, pschetož woni žiwoje žo jara derje wutonjachu a běchu tež jako cźłowjekojo jara pschistojni. Wošebje wusko žo Schindele pschećeli z franzowskim jatym Charles Aubert, kotryž bésche doma tež je zahrodnikom a dźenźa w Montelsiemar w južnej Franzowskej zahrodnistwo a winizu wobkedźi. Na kónzu wójny žo Franzowsojo domoj wrócźichu, tola pschećelske swjazki mjes Schindelom a Aubertom dale wobstejachu. Zdyž cźaš wot kónza wójny žebi pilnje dopytowachu, Schindele a hischcze jedyn tudyschi ratać wopytaschtaj žamo jónu Auberta w jeho južnofranzowskej domisnje, pschi cźimž tuž druheho nehbuschcho franzowskeho jatcho, kotryž bésche w Kschižanez zahrodnistwje dźełał, je zwojim wopytom swjeselischtaj.

Hdyž Schindele wumrě, dóndże runje sajm dopiś franzowskeho pschećela a tohodla jemu knjeni Schindelowa powěsćej wo zmjerći mandźelskeho poda. Aubert bě hłuboko hnuty a sdźěli wudowi swoju kobuźelnosć a pschijimi wěnz na row zemrěteho pschećela. Po nékotrych tydźenjach dóndże wěnz, zdyž se schkleńczanych parlićkow z Franzowskeje a rěcźi nětko na rowje zahrodnika Schindele wo 20. lětnym žwérnym pschećelstwu mjes Němcom a Franzowsu, kotreż w njemérnym, hidypolnym cźasu žwětoweje wójny žo wobsamknuły a zdyły 16 lět dołho do zmjerća pschećela trajesche.

Sawěsće maja hischcze wjele z naschich wobkedźerjow dobre dopomnjenki na nébuschich wójnskich jatych a rady bychmy podobne rjane stawiny w naschich „Serbskich Nowinach" wojjewili. Schtó nam powě dalschu?

*

S **Hornjeje Kiny.** Na Hornjokinjanskim puću, kotryž žo po pokojach porjedźa, jedyn kokoješny po horje dele tak daloko na prawizy jědźesche, so z pedalom sa nahej nohu jeneho schulskeho hólza wišaco wosta a tuntomu schórotu a hłuboku ranu wudrě. Lékar dr. Höpfner, kotrehož hnydom sawołachu, ranu sawobali. Sso wo franjeneho njestarajo, kokoješny skoku dale jědźesche. Derje jenož je, so dróhowi dźełacźerjo jeho znaja, tak z bubźe žo mój wot hrubjana samokwjenje žadacź.

S **Hodźija.** Wutoru je tu žandarm dewju stinaczełetneju hólzom sadźerżał. Jedyn z njeju bě z Cźěskoślowakskeje a bě w Lipšku někoho wopytał. Tam bě jenak stareho pachoła narěcźał, so by skrabku žwojeju starscheju wopuschcźił a z nim pěschi do Prahi pućował. Wot tam dyrbjesche pućowanje dale do wukraja hicź. Wonaj staj žo najprjódy wuthowarni na Židowje pschipokasałoj, a žo wot tam z policajstkim dohladom do domisnju dowjesetaj. S tym je žo wukrajne pućowanje skónczyło.

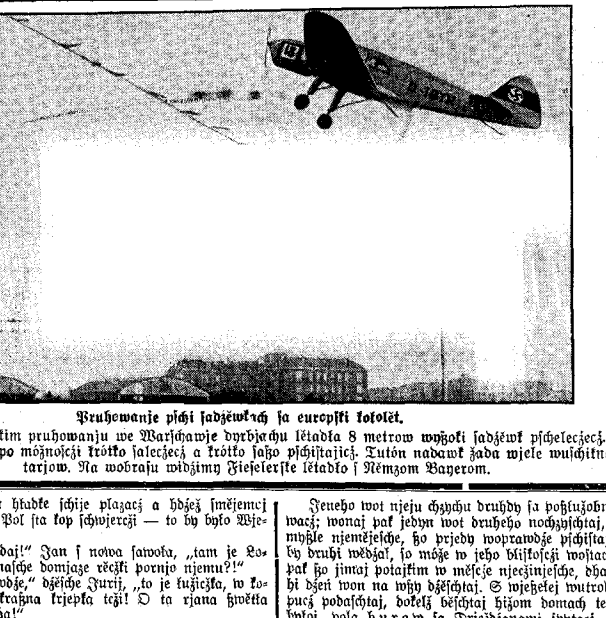

Pruhowanje pschi sadźewkach za europski kokolět.

Pschi techniskim pruhowanju we Warschawje dyrbjachu lětadła 8 metrow wyšoki sadźewk pschelećeć. Wone dyrbjachu po możnoscźi króto salećeć a króto sasa pschistajeć. Tutón nadawk žada wjele wuschitkosće lětarjow. Na wobrazu widźimy Fieselerske lětadło z Němcom Bayerom.

Serbaj

Sa žerdźi kud spišał Dr. P f u l.

3]

(Pokracźowanje.)

Blisko sady Bitkopiz žo jimaj wós trjechi. Knjeji poshonchu žo prošnu wrócźeschce, a jako jeju widźeschce, pomyśli sebi: „Tmnaj žo hubjenscho běži hacź mojimaj brunaczkomaj; ja chcu jeju žobu wsacź, tak daloko hacź po drósy pojedu." Jan a Jurij njehladaschtaj proschenja, bydźeschtaj žo do wosa a daschtaj pohonczej hnacź tak jara hacź chzyschce.

„To tak hubjenje njeje!" Jan k Jurjej rjekny. „Nimale žo jda, kaž bychmoj žo jako knjesaj do Drježdźan wjesłoj! — Cźepla tola, tak taj brunaczkaj skakataj, kak sej khrawataj! To žo cźi wutroba smjeje! — Je žnadź to znamjo teho, so wschitko derje a špschinje póńdźe? Nó, je abo njeje, — wšmimoj jo sa to!"

Tukle a pódobnje žo rozmołwjejo, wuhladaschtaj psched žobu rjane mjeto, Radeberg, a hórły po tym pohonczej potežki profejstscho napinasche. „Mój žo lubosnje dźakujemój," dźeschtaj naschej pachołaj a stocźischtaj z wosa. Pohonczej pak žo wjeselescheche, so běsche mohł jimaj pošłužicź.

„Poběh, poběh, bratsiko!" Jan wołasche; „hdyž na naju cźaka! Hladaj, tajstle kruch je naju na knjezim wosu dowjesło, so bychmoj jo njeslomdźikoj!"

Mrócźatki njebjo pschikrywachu, a teho dla žo jimaj prawje derje stupasche z hórkow dele a na hórki horje. Pschi tym pak žebi to a wono powědaschtaj, schto žnadź macźerka doma cźini, kak chżetaj sašłužene pjenjezy khronadźicź, a tak dale; ale naposlědk žo jimaj tola duzy wostudźi.

„Tón puć z to tola załoknje dliji," dźesche Jurij; „hdyž myślu, so tam nimale žmój, dha widźu, so sym žo jara sjedał!"

„Haj wschak haj; ale nicźo wo to," wotmołwi Jan, kotryž pschi žiwojim žiwischim waischnju najprjedy sašo khrobłotu doby; „pschetož cźim bóle so dliji, cźim dźeše jo wjeselimoj, Łobjo a Drježdźany wohladacź. Nohi mamoj młodej, a horzota naju njecźeženi, tuž khrobłe a njemórkotojo, dopředka! — A psched wschitkim njesabudźmoj — tam sady žnoše na naju cźaka. — Tón knjeji wós, tón wós mi sy hłowy njecha! Mi žo jda, so pola wulkeho semjana žłužbu dostanjenoj, hdyž budźenoj mój kóždy dźeń žwětłym brunaczkam hładke schije plazacź a hdyž smějemcj pišanu drasku. Pol sta kop schwjerczi — to by było Wjesele!"

„Hladaj, hladaj!" Jan z nowa sawoła, „tam je Łobjo! Schto žu nasche domjace rěcźi pornjo njemu?!"

„Haj wopraudźe," dźeschce Jurij, „to je łužiczka, w kotrejž nětotra sakraśna trjepka teći! O ta rjana žwětka rumina, kak dołha!"

Po tuthych słowach hłónczko, kiž dyrbjesche žo nimale khowacź a kiž bésche pschego sapschikowte wostało, mrócźele pschełama a z najkrašnischej cźerwjeninu wschě hona pokrjepi.

„Drježdźany! Drježdźany!" Jan sawoła. „O te rjane wulke mjeto! Kak je w rózach kupane z žołej krajinu! ... O so bychu tej namaj tak róże krócźe."

Rózowa cźerwjenina jimaj pětnu thwilu tón krašnu napohlad pschejesche. Potom pak po cźmickym k Drježdźanam a do nich stupaschtaj, dźiwajo žo wyšokich twarjenjow, kajkejž běschtaj lědy hdże widźałoj.

T ś e ć i s t a w.

„Spěwy swježeluja,
Cźeju połóża."

Jako běschtaj na druhe ranje stanyłoj, Jan z Jurjej dźeschce: „Dha tu djakowano Bohu žmój w tym wulkim wuhwalenym mjesće naju žadanja, žmój w tej krajinje, hdyž je hižom wiele Sserbow žmój chłěb pytało, — žmój w stroni, hdyž w nébuschich cźahach też Sserbło bydlachu, žo płodneho kraja wjeselo, hdyž pak nětko naju macźerna rěcź sa zuju placźi."

„Ale kak dha nětko žwoju wěz sapocźnjemoj?" wotpraschi žo Jurij.

„To je łohko prajicź," womołwi Jan. „Najprjedy žo tudy w mjesće wobhonimoj, hacź njeby nihdże sjtužbicźka za naju była; wschak wémoj, hdże mamoj žo w tajkich należnoscźach praschecź. Njetrjechi-li žo namaj tu, dha potom po wšach póńdźemoj; tam budźa nětko nałeto tola wěsće cźeładnikow trjebacź."

„Bóh dał," rjekny Jurij, „so by žo namaj sloro nješchto trjechito!"

Naschej pachołaj po mjesće tam, po mjesće jom khodźeschtaj zdyły dźeń; ale žłužbicźku njemóżeschtaj zanu namakacź.

Jeneho wot njeju chzychu druhdy sa pożłužownika sthowacź; wonaj pak jedyn wot druheho nochzyschtaj, a žadyn myśle njeněješche, žo prjedy wopraudźe pschistajicź, hacź by druhi wědźał, so móże w jeho bliskoscźi wostacź. Dokelž pak žo jimaj potajkim w mésće njecźinjeschce, dha na druhi dźeń won na wšy dźěschtaj. S wjeselej wutrobu žo na puć podaschtaj, dokelž běschtaj hižom domach teje myśle bytoj, pola b u r o w sa Drježdźanami spytacź.

„W mésći nicźo njebu, mój bratsiko!" Jan duzy praješche; „ale nicźo wo to! Mój žmój na wšy rodźenaj a duž drje też na wješ žłuschamoj. Schtó we, hacź by žo namaj we wyšokich khěžach na dołho lubiło. To rěka, hdy bych tam rjaneju brunaczkow měł a jimaj wowsa na dosć dawacź mohł, dha wschitko by žo cźiniło. Też na rjaneju cźornatow mje njebyły mjerjało, hdy bych mohł se žwojim Knjesom druhdy pschekoźkacź."

„Haj wschak haj!" dźeschce Jurij žmějkotajo; „ale hdyž njeje, tam njebjerejch, a schtož nimtasch, to njesejch! Snajnjerscha w Kukezach tak cźinja!"

„Nó", pschisłaji Jan, „budźe z namaj kaž budźe: někak tola budźe, a cźasemoj być spokojom!"

Puć najcheju pachołow najprjedy na stronu Plawnskich Złobikow wjedźeschce. Jako běschtaj tu wyschinu k Drježdźanam k wjeczoru dokrocźiłoj a žo wohladniłoj, widźeschtaj zyłe mésto psched žobu leżo.

„Kak žo tu to mésto roscźahnje", rjekny Jan, „dołhe, schérokе, wulke, wulkotne! Kak cźeščedostojnje žo tam te schérokе zyrkwje wusdźihuja! Kak lubosna je ta krajina z winizami — na lěwizy a na prawizy! Kak hordże tam sady te horzy wusupuja, njesachodne žwědki starodawnych cźasow! Kak je wschitko wot žłonza pojaźnjene, wóczkej wjeselе, wutrobi radosći! O kražny, wopraudźe kražny napohlad!"

„Haj", dźeschce Jurij, „kražna, pschekražna je Boża stwórba, a wulke w njej žu słutki cźłowjeschich rukow! O mohł ja tudy wschědnje posłatacź a žwoju wutrobu tak lubosnje wotkichemicź kaž d'enża!"

Jako běschtaj žo nahladałoj, wobrocźischtaj žo a stupaschtaj dale k Plawnskim Złobinam. A hlaj, borzy žo hłubina psched nimaj wotewrjeschce, wobdata z horami a skałami, pschecerjenjena se błěwotrjetymi rěcźkami a wupyschena z mnóhonaselenymi schtomami.

(Pokracźowanje sćěhuje.)

Z wozjewjenjow Budyskeje wotnožki nacional-socialistiskeje strony

Nascha žłužbna městnosć wostanje dla stronineho sjěda **wot štwórtka 6. t. m. pschipołdnju hacj do wutory 11. t. m. zawrjena!**

Stroninych towarschow a Budyšle wobydleršstwo prošymy, so bychu *to na wědomje* wsali.

Nazionalsozialistiska strona.
Budyska wotnožka
pod. Helmut Mücke, wotnožkowy wjednik.

S **Dešicžkowa.** Pschi woženju hnoja na tudomnym knježim dworje so frjedu dopołdnja wobjarujomne njeshožo sta. Dźěłaćerjo wós k hnojowej hromadže dele storkachu. Pschi tym wós do murje storcži. Wojo wokoło prašny a jeneho dźěłaćerja do boka dyri, so stanjeny leżo wosta. Snjesožoženeho dowjesechu hnydom k Hodžijskemu lěkarjej. Tutón spóšna, so běsche wojo snjesožoženemu ši rjebka słamało. Dźěłaćerja pschiwjesechu sažo domoj, hdžej nětko khory leži.

Z **Pančic.** Hdyž kóne žnjeńca abo spočatk póznjeńa so hišće z twarami započina, móže so woprawdźe wo druhim twarskim naležu rěčeć. Tak so wojuje přećiwo bjezdźělawosći. Widźimy, kak so wšudźe pilnjo twari. Tak steji tu w njeposrědnej blizkosći statneje dróhi wobsěrny nowotwar, na kotrehož swislach khor hojćka so zmahuje a zeleny wjeršk so hordźi jako znamjo, zo je zwonkownje hotowy. Dźěłaćerjo mějachu so při wumjetanju załožka khětro bědźić, storčichu na lutu hlinu, kiž bě w suchoće kamjeń twjerda. Tak móžachu ju jenož po kruchach wotpačić, štož dźělo jara poćeżowaše. Wobsedźeŕ Jurij Hěblak — dotal w Kukowje — je sebi wobkhodny dom za jězdno a motorske kolesa natwaril a budże zdobom worporjedźerju připrawić. K tomu budże tu přileżnosć k tankowanju. W prědnym dźělu budża klamy, zady dźěłarnja a horjeka bydlenje. Naćisk a twar je Korjenk-Njebjelčanski wuwjedł. — Pódla rosće druha khěža ze zemje. Tu twari sej Jurij Paška ze Swinačnje, tukhwilu w službje kublerja Čórlicha w Jaworje, nowy statok. Je zbožownišo trjechił. Na swojej leżownosći nadeńdże nadosć pěska k tawrej, z tym so tež při ryću załožka dźělo wołóži. Khěžu twari Zimmer-Pančanski. Hdžež měješe kłóšterske knježestwo prjedy swoje běrnjace a répowe fajmy, su hižo dalše štyri twarske městna wotykane. Jeli nic wjacy lětsa, wěsće k lětu naležo z twarami započnu. Tak nastanje tu nowe sydlišćo a budże skoro hač k młodźinowni wutwarjene. Podobnje kaž na Kukowskim „Kinkbarku".

Ze **Stareje Cyhelney.** W njewobkedźbowanym wokomiku padże nimale dwěłětna dźowčička dźěłaćerja B., hdyž bě sama wo jstwje, před nětko 10 dnjemi do warjaceho położa. Na sóčhwkach woparjenja je nětko wumrěła, hdyž bě so bólna zymica (Wundfieber) přidała. Zemrěła bě jenička dźowka. Staršej njeběštaj na tym dnju doma a holčka bě dźedej přewostajena kiž bě so na wokomik wotsalił. A hižo njezbožo bě hotowe. Njewostajóce ženje małe dźěći same. To je přeco ze strachom zjednoćene.

S **Minakata.** Wutoru žu na jenym tudomnym twarje, mjes tym so cźěłokjo njeběchu pschitomni, laz j cźažnikom kradnyli. Njech nichtó paduchej cźažnik njewotkupi.

*

Złósinstwo so wuzasniło

S **Běleje Hory.** K sadowyczu w nasthej wjsy, wo kotrymž 3. septembra pišachmy a pschi kotrymž paduch tudomneho bura Kiela strašchnje strani, kriminalne wotdźělenje w Budyschinje wosjewja, so je so jako tłucźeŕ Jurij Schwarz wuslědźił. Schwarz je so w Hulsy narodźił a je bjes dźěła a bydlenja. Schwarz je so hižo žiwjeho njeskutka wusnał.

*

S **Lubija.** Nahła smjerć potrjechi tudomneho 51-lětneho knježeŕstwoweho wyschschoho sekretara Schuriga. Wón běsche so ledma je žiwjeho lěčeneho dowola pschi Raschim morju wrócźił. Pschihotowasche so na jězbu na sjězd nazionalsozialistiskeje strony w Nürnbergu, jako jeho Boža ruka saja. Schurig na to w khorowni wumrě. Semrěty běsche wotkrejeny nawjedowar sastojnikow. Swoje pomjenowanje sa bérowstwo direktora pschi hamtskim hejtmanstwje njeje wjazy dožakacź směł. Wotkrejene wjedowarstwo nazionalsozialistiskeje strony je jeho funjerowanje dla sa wschitke stronine wotdźělenja hacj do 11. septembra zarowanje porućiło.

S **Wojerez.** Wo hospodarstwje ratarja Wilhelma Schöny we Wojerezach je so 28. augusta wudožiwjene wotewrjeko. Měrićeljo maju swoje zadanja hacj do 25. oktobra 1934 pola Wojerowskeho hamtskeho žuda pschipowědźić.

S **Mukez.** Sańdźenu njedźelu je so tu w pschitomnosći žobustawow Brěsowczańskeho, Slepjanskeho, Dźewinskeho, Trjebjanskeho, Rownjanskeho, Mikoraskeho a Nowoměschczanskeho wojerskeho towarstwa khorhoj swjaska wojerskich towarstwow pospwječiła. Towarstwowy pschedsyda so sastupjerjam wojerskich towarstwow a SA. sa jich wobdźělenje dźakowasche. Pospwjeczazu rěcź měješe farař Handrik.

S **Jabłońa** pola Sslepoho. W poslednjej shromadźijnje gmejnskeje rady so wobsamknu, so maja so we wobłuku sastaranja z dźělom w Jabłońskej holi ležaze prjedawsche wuhlowe jamy wurunowacź. Lětsa w jamowych hłubinach dla wulkeje žuchoty njeje wjele wody, z čimž so dźěło wołóži. Pschi tym ma so w jednej z hłubinow baisin ke kupanju wutwaricź a tak dołholětne pschecźe gmejny dopjelnicź. Srědki, kotrež su k tomu trěbne, su jara žnadne. Dźěło wuwjedźe dźěłowa žłužba w Mužakowje, kotraž je z nim hižo sapoczała.

Tolerje niewostajće w lutowańskich kaščikach

Do lutowanskich kaschczikow dawaja so z wulkeho dźěła drobne pjenjezy. Tola pschi wožebitych pschiležnoscźach tyknje so druhdy teź tolet do nich, so by so potom hromadze z druhimi pjenjesami na nalutowarniu donjesł. Dyrbi so nětkole na to pokasacź, so počzinajo **1. oktobrom so tolerje z wobeha wošmu.** Tohodla dyrbjał kóždy swój nalutowanski kaschczik na nalutowarniu donjesć, so by so tam wuprózdnił, dokelž by bylo je škodu, hdy by tam tolet byt, kiž za wěsty cźaš wjazy płacziwoscźe njesmjeje.

Budyske stawniske powěsće

z dnja 4. septembra 1934.

Narodźili so: Robertej Pawołej Mannej, składownikej, žynk. — Richardej Wilhelmej Cźornakej, fabrikskemu dźěłaćerjej z Kupoje, žynk. — Michałej Jakubej Scholcźe, ratarskemu dźěłaćerjej w Khrósćicach, žynk.

Wumrěli: Hermann Richard Urban, železniski wuměrjenski dźěłaćeŕ z Wulkeje Dubrawy, 30 lět.

Manželstwo pschipowědźichu: Jan Korla Weigel, knihiwjazaŕ z Johannu Martu Lorenzej, jatwalefku, wobaj w Budyschinje. — Ota Bruno Müller, pohonc̀ w Budyschinje, z Elsu Margaretu Ackermannej, ratarskej dźěłaćerku w Bělcźejach. — Heinz Pawoł Moritz Schröter, pschekupski pschisłužbnik, z Hannu Marju Schulsej, schwabliskej mischtrku, wobaj w Budyschinje. — Kurt Marcźin Kubjenz, mjedźelijeŕ w Hrubožicach, z Hannu Hilžbjetu Klemmej, fabriskej dźěłaćerku w Budyschinje.

Wusudźenja

§ Ssudy wětkole załoženje wohnjowe trucźe khłostaju, kaž je prozeł pschecźiwo 23lětnemu njewoženjenemu Ernstej Augustej Henczej z Wulkich Debšez dopołakał. Na leżownosći jeho nana sapoczatk měrza 1934 šhtk fajmy z nětkole 90 zentnarjemi prażowaneje žłomy žlesche, kotryž bě z wjedrom a žracźom mylchi cźekpił. Wjeczor 18. měrza bě Henczej we wokolnosći w korczmach piwo a wětkre schkleńzy palenza wupił a bě so wokoło połnoca je swojim jězdnym kołom na domojpucź nastalił. Blisko fajmy bě sastał a je sapałku fajminy šhtk sapalił. Dwaj dnjej podźišćo by so wohnjowe sawěsćenje minuło, kotrež bě jeho nan nasynu 1933 wobsamknył. Swoprědta prěwschi, bě so Henczej tłóncźnje žandarmskemu hłownemu straschnikowi Mieselej w Budesčezach wusnał a jeho nan bě namjet na wotschłodźenje pola sawěsćazeho towarstwa wróćił. Budyšli kawnišći žuda bě měnił, so je wobstorzeny žłomu sapalił, so by swojemu nanej sawěsćenstu summu wobstarał, a bě jeho k jastwu na 6 měsazow a 2 njedźeli sažudźił. Wón a statne rěcźnistwo běschtaj so powołałoj. 2. wulka prózdninska komora njemějesche sa dopokasane, so bě so sawěsćenske jebanstwo spytało. Khłostanje so na 8 měsazow powyschi. Dźiwaju na to, so je Henczej hischcźe njekhłostany, so je z lohtomyślnosću a pod sfutkowanjom alkohola sapalenje skućił, so jemu wupruhowanšći cźaš 8 lět pschisłuschi, jeli so sa tři měsazy 500 hriwnow pola žudniskeje pokładnje saplaczi.

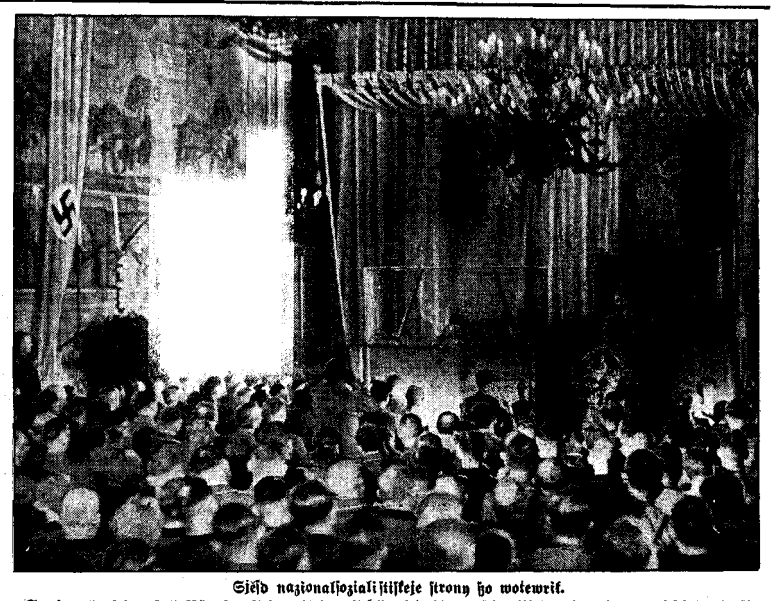

Sjězd nazionalsozialistiskeje strony žo wotewrił.

Swjatočnosć w sali Nürnbergskeje radnizy, hdžež wjednik rěcźesche. (Pódla kanzelra wotcźišćcze němčostatnych krónowanskich insignijow — pódla njeho fichinja, w kotrejž so prawe insignije thowachu.

Pod poklećom krejćećaceje khorosće

Prawnuk jendźelskeje kralowny Viktoria.

Nahła žmjerć infanta Dona Gonzala, najmłódšcheho žyna poslednjeho schpaniskeho krala, skožuje snowa kedźbnosć na **žalostnu krejćejezaju khorosć,** kotrejž je teź tutón kralowski žyn podlejał. Sšamo na sebi njeby automobilowe njeshoże, kiž je prynza potrjechiło, tak cźežke było, njebychu-li nětkotre žily w žołdku so pukle, so byrbjesche bjes nadźije so wukrawicź.

Krejćejezaza khorosć je spodźiwne sdźěsene cźerpjenje, pschi kotrymž so žilki lohzy pukru. Tak je nastajnje strach, so so cźłowjek pschi najžnadnischej ranje wukrawi. Ssamo cźahanje subowe może so pola tajkich **žmjerknje** wukhutkowacź. Pschicźina krejćejezajeje khorosće njeje hischcźe wujasnjena. Wšěcźe sfutkowaje lěkarstwo pyche nju njeje so hischcźe wunamakało. Jenicźka nadźija wobsteji w tym, so khorosć z pschiběrajej starobu popuschcźuje. Se 40 lětami je najhórschi strach wotstronjeny.

Krejćejezaza khorosć napadnje nimale porjadnje **wuwłaczinje muzikich,** zkoro ženje žónskich. Tola tute pohrěbkuja, byrnjež žame krejćejezajki njebyte, sdźěsenu khorosć na žwojich **muzikich potomnikow.** Wědomosć je wobkrucźika, so pschi ženitwje krejćejezaka se strowej žonu žynoju krejćejezajki njeshoże, ale **džowki pschenoschecźki** tuteje khorosće. Woženi so strowy z pschenoschecźku, potom je połoja žynowe strowa, tamna połoja krejćejezaki. Wot dźowkow je połoja strowa, połoja su pschenoschecźki. Někto wobsteji hischcźe jena mózinosć, so krejćejezak z pschenoschecźku so woženi. Tola tajki pad wědomosć hacj dotal wobkedźbowała njeje.

Tuta khorosć so cźasto tam wobkedźbuje, hdžež je wjele rodźicźelstwa (Stammbäume) pisches wjele generazijow dopołakacź hodża. Najlépje może so we **wjerschowskich kwołbach** to wobkedźbowacź. Jedyn klapjeŕ pad je **jendźelska kralowna Viktoria,** kotraž bě khětro tołsta a w cźi-nej a duchownje cźeršćwosći starobu 81 lět dožpě. W lěcźe 1932 je tajny medizinalny rada Maks Fischer runjewon **senzazionelny material** wo njej wojewił. S teho wukhadża, so kralowna žama, dwě jeje bjowzy a schtyri wnuzki, bjes teho, so bychu žame krejćejezaki byle, tola tutu khorosć w schtyrjoch generazijach rosnjesechu. W prěnjej generaziji žłuschesche muzjki žobustaw do krejćejezakow, w druhej sšo a w treśej schesćo, mjenujcy: jedyn kralowski žyn, jedyn hessenski a dwaj battenbergskaj wnukaj, wot **prawnukow dwaj pruskaj prynzaj, Zarewicź** (ruski trónski naślědnik, wójwoda z Teck, schpanišći kronprynz a prynz **Gonzalo,** kiž je na sćežkach automobiloweho njesboża žo wukrawił.

Na praschenje, kajke winy tutu zakostnu khrosć zawinuja, wotmołwi wědomosć: **Pschiwusne plahowanje a dźěžiwstwo.**

Runje pola jendźelskeje kralowny hodźi so to dpokasacź. Murasne za rosćerjenje tuteje khorosće je njedostatk na potomnikach a krejne pschecźelstwo. Kralowna Viktoria a jeje mandźelski Albert z Coburg-Gotha běschtaj porjadnje w pjecźoch generazijach 124 potomnikow mjez dyrbjałoj, mjěachu pak jenož 64, dokelž běchu jeju pschedkhódnizy hižo z krejneho pschecźelstwa a wo nim so dale ženichu.

Bohu dźakowano je tuta khorosć jara rědka. W zyłej Europje je ledma **300 muzjskich,** ale žane žony, kiž na nju cźerpja. Sšnadź je wědomosći jeneho dnja poradźi, tuthu njeshoožownych wulěkowacź. Dźěšchi cźaš njejsmy wo tragiskich padach słyschcźeli. Nětko je žmjerć prynza Gonzala wospjet žalostne dźěžinske poklećo kralowny Viktorije wobkrucźiła.

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźěl a přilopk Marko Smoleŕ a za nawěstki dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a čišć dr. J. Cyž w Budyšinje.
D. A. VIII. 1934: 2242.

Přeco hišče rubja so človjekoju w Africy

Kónc 19. lětstotka dawachu jej kolonialne mocy wšchu prózu, rubjenju człowjekow w Africy zyle sadžełacj. To je žo jim jenož dźełła poradźiło. Zivilizacija wobchódźeše milišche methody. Je demorodźenych hódnotu pjenjes znaš nauwuzjła. Tuž pichedawaja khudši Gallojo a Masajo śiwoje młode dźowki. Młode cjornuschki žo temu nejpchecjimja, doma dyrbja tak jeno do kruteho dźela a knjeji tam khudoha a dostanu puki.

Jendźelskim wuschuwsjam śiwobjenje młodych cjarnoskinkow napadny, a pichi tym žo wukopa, so wikowanje s njewólnikami šaby pchibéra. Na to dyrbjesche žo zyła młodźina šapiłaś. Někotre mězaju bě to s wuspěchom, tela potom pichidźechu s hrontadami „krudni nauzo" na wokrjesne hanuty a wojsewiochu „kmjerzy" śwojich kšćějazych dźowkow. Dokelž bě to tja, tykhnychu jich do thlostakanje. Ale jehto je za tajkich Gallow cjeżke dźełło, khdyž maja w jastwach tajku jěsć, kiž jich wocakowanje pschetrjechi!

Wikowarjam s njewólnikami žo njelubjesche, so dyrbjachu nanam wyšoke płacźiny płacźić a pichi tym hišće cjeżke njeluboskakanje s policiju wěsć. Wot cuzcheho žeu nadpadaja w Kenya-koloniji, na hranizy mjes Sudanom a Abessinskej w nozy wobrónjene zwólby zy'e wšy cjornuchow a je sapaleja, młodych muzskich a žónskich wotwjedu jako njewólnikow psches hranizu — ka w najlepschich cjasach njewólnistwa!

Knjeżerstwy wojazy, kotrež žo do tutych straschnych krajinow podadża, njemóża derje wobrownjene zwólby pschemóz. Liczba samorodźenych wjesnjanow dże truhdy do tyšaznow a zyte žydlišcźa žu wošamoczene, dokelž žu sašydleni s mětkom a statkom k jutu cjahnyli, so bychu žo psched rubjeżnikami wukhowali. Jendźelcjenje žu w posledźim cjasu tyrne wójska sastojili, ale wikowarjo s njewólnikami žu žo do njepschistupnych wukhowanischczow cjahnyli, s kotrychž hdyž a hdyž wupadnja.

Přilopk

S **Nowcho Města** pola Sebnic. Kolojšdnu, kotraž s Biškopic do Langburkersdorfa jědźesche, je njedaloko Ottendorfa jedyn po dróhy jědźacy kolojšdny nadpadnyk, do dróhoweho pschěrowa torhnył a ju, hačrunje we pomoz wołasche, wumozował. Druhi kolojšdny, kotryž nimo pschijědźe, na holjenje wołanje njedźiwajo, dale jědźesche. Jako nadpadnika ju jeneho Pózdowskeho wobydlerja wuzledźili.

Sajimawa namałanka w jemi.

W Seeligstadtu w Hornjej Łužicy žu luku dreněrujo, meter hłubоko někotre pódkowy namakali. Po formje a wulkosći žu wone himałche hačź někotre žo trjebaze pódkowy. Najsterje žu to pódkowy tatarskich konjow wyschšich offizirow s chana, khdyž běchu Ruzojo pschi wójnskich podawkach lěta 1813 pola Seeligstadta swoje lěhwo rostožili.

Muža w kupańskej wani stónzowała.

Krawawny njeskutk je žo we wobydlenju justizneho wyschšcheho strażnischtwa Calbuša we Wittenbergu stał. Calbušowe cjeło tam wutoru rozrubane namakachu. Policija wuzledźiła, so bě Calbušowa žona mordarsti o słuczyła. Sso s mužom swadźiwschi, bě jemu s rěsnistym nožom trk pscherěła a cjeło potom roskuskowała. Calbus, kotryž bě druhi króć wojenjeny, bě ze swojej žonu w njemérje žiwy. Po wschém znaczu je žona jeho se žarliwosću sadwělowanschi morika. Khdyž žona pschi wótrym wurěžowanju praji, so žebi žiwjenje wośmje, a khdyž jej muž wotmołwi, so jej njebudże pschi tym wobarać, wona žo rosnjemdrliwschi taj bjes smyslow nóž hrabny a h kupańskej wani žedźazemu mužej trk pscherěny. Cjeło wona roskuskowa.

Powodźenja w Polsce.

Po žylnych dešchczach pożledních dnjow je w Galizijskej woda w rěkach žylnje pschběrała a je s měšinami psches brjohi stupiła. Někotre mosty kotrež běchu žo s pożledniej wulkej wodu wotworhle a žo nathwilnje wobnowiwše, žu žo znowa s torhajej wodu wotpawile.

Franzowske wojerske létadło do schłoma zawadźiło.

Jedyn leutnant, kotryž žo po pożledních manewrach nad Pariśom sa śwojej eskadru honjerskich létadłow do Lyona wróceschе, bliżo Ourouxa do schłoma salecza. Létadło so wałi. Wjednik mu morjemy.

Japanske dźěći njepraja „mama" a „papa".

Japanski minister za wonjeschnjenje Matsuda je wuznjanje słowow „mama" a „papa" sakałał. Też we wotkładarnjach dźěći a schulach sa małe dźěći žo tutej słowje njesmětej nakazowaś.

Radio

Pjatk 7. septembra khyschimy.

Königswusterhausen. Nimo snateho wschědneho programma: 6.20 ranschi konzert. 9 ludowe spěwy. 11.30 sa maczerje. 12 pschipołdnischi konzert. 13 tacźele, hudźba na hušlach. 15.15 Helga Roswaenge spěwa na tacźesach. 19 klassiske ouverturu. 20.10 WD-appell w Nürnbergu.

Lipsk. Nimo snateho wschědneho programma: 5.50 sa burow. 6.25 ranschi konzert. 8.20 tacźele. 11.45 ja burow. 12 pschipołdnischi konzert. 13.10 tacźele po pschecźu. 15.15 sa žony. 18.20 rejwanski a sabawny konzert.

Hišcźe ważne s dnjoweho programma. Barlin: 21 Pawoła Graenerowy konzert. Königsberg: 21 Mozartowy konzert. Wiin: 20.20 Beethovenowy konzert. 21 wjeczor operettow.

Směški

* „Ow, luboscy dźat", rjekny starscha kujeni dźěłacerjej, kiž ji w dróhowej żelesnizy śiwoje mějtno k jedźenju posticź, „kak pschećelnje wot Was."

„Ow proschu", muž śwěrnje wotmołwi, „muž žonje njeźiwe ženje steraj taki, wjele mužow jenož stanje, khdyž žu žony rjane, ale hlejcje, ja njerjiznju žaneho wosdźała."

*

„Czehodła pschindźeschi tak pozdże do schule?" — „Jako chyzch dom wopuschczicz, padnych po schodje dele." — „Potom by tu tola cźim prjedy być dyrbjał."

Najnowše z cyłeho Swěta

* **W Tiefenfurcze w Bolesławskim wokrjesu w Schlesyskej wobydler Alfred Lorenz w nozy k wutorje śwoju żonu se żekeru do thribjeta dyri. Potom dyri śwojeho wośemlětneho syna a śwoju schésćlětnu dźowku. Sóyn hnydom wudychu. Dźowku dowjesechu do khorownje. Tam dźěcźo rano wumrě. Zonine sranjenja njejsu straschne. Po njeskutku pyta Lorenz žebi žiwjenje wjacź. Won cźyschesche wobwěsnjenej a žebi žiły pschećinju. Powjas pak so rostorhny. Sómjertny strach sa njeho njewotstejeli. Pschicźina njeskutka ma so we śwójbnej swadźe pytacź.**

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Der Ausbruch der Milbenseuche

der Bienen ist unter den Bienenvölkern folgender Imker amtlich festgestellt worden:

in **Sohland** a. d. Spree: Ernst Hak Nr. 151,
in Sohland a. d. Spree: Adolf Tiescher Nr. 233,
in Sohland a. d. Spree: Alfred Mehner Nr. 210,
in **Gróda**: Ernst Milank Nr. 79,
in **Mönchswalde**: Georg Frömmel Nr. 8,
in **Tröbigau**: Alwin Neumann Nr. 14.

Die in den Bekanntmachungen der Amtshauptmannschaft vom 25. 3. 1933 für den Amtsgerichtsbezirk Bautzen, vom 19. Januar 1934 für den Amtsgerichtsbezirk Schirgiswalde und vom 3. April 1934 für den Amtsgerichtsbezirk Bischofswerda angeordneten Sperrmaßnahmen haben weiterhin Geltung.

Bautzen, am 31. 8. 1934.

Die Amtshauptmannschaft.

Das mit Beschluß der Amtshauptmannschaft Bautzen vom 16. 12. 1931 über den Betrieb des Landwirts Ernst Noack in Jokau angeordnete Sicherungsverfahren wird nach durchgeführter Entschuldung aufgehoben.

Dresden, 22. 8. 1934.

Die Landstelle.

Städtische Freibank, Bautzen.

Freitag, den 7. September 1934:
von 14—16 Uhr für die Nummern 4251—4600.
Sonnabend, den 8. September 1944:
von 8—10 Uhr für die Nummern 4601—4950.
Rohes Rindfleisch, Pfund 30 Pfg.
Gepökeltes Schweinefleisch, Pfund 35 Pfg.

Die Freibankverwaltung.

Towarstwowski powěstnik.

Khelno. Sserbske towarstwo „Domizna". Swójbny śwjedźeń domthwanki, kiž běsche na njedźelu 9. septembra postajeny, so ważnych pschicźinow dla na dalsche 2 njedźeli wotstorczi. Pschedbyndźenk.

Šitace masiny, zapuščomne, z ruskowańskim wopismom, tunjo na předań.
Drastowe khamory, a dwojimi nowe . . . . . 38.— pr.
spańska jstwa, kompletna, brěza tunjo na předań
Seitertee přileżn. kupnica
w Budyšinje na Kamjenin. hasy 29

Büklingi punt **0.35**
Wot pjatka čerstwe
mórsko ryby z fi.ot
(Schellfisch)
M. Hypko
na Jerjowej hasy 11

Howjaze mjaso punt w. 55 pj.
Rulady punt 80 pj.
Swinjace mjaso punt w. 70 pj.
Celace mjaso punt w. 70 pj.
Rubane mjaso punt 70 pj.
Małe mjaso punt 30 pj.
Kolbasa wšěch družin punt 90 pj.
Ernst Polter
rěznisky mištr w Budyšinje
na Zadnjej Bohatej hasy 8
Prošu wo přečelnu podpjeru mojeho wobkhoda. Rěču serbscy

Su-li Waše črije roztorhane
přindźće spěšnje do **wulkošewcownje na Zitnych wikach čo. 11** z napřeća Ztoteje hwězdy a Mlokoweho doma.
Alfred Gnichwitz
Čiste, reelne a tunje posłušowanje. Na podušowanje może so dočakać!

Büklinki
kapace z tukom, čerstwe
dźensa punt 35 pj.
čerstwe **selene jerje** št. 5 pj.
čerstwe słowki
Oskar David
kolonialne twory w Budyšinje
Dźiwadłowa hasa 6

Rjana, młoda
ranca,
blizko k prosatam, je na předań
w Radworju čo. 78

Meble
a polstrowane twory
poruča po najnižšich płaćiznach
Handrij Štrympa
w Budyšinje na Rózow.hasy 15
Sym Serb!

Pomhajće nam dobyć nowych čitarjow!

Mechan. mištr Gräfa
w Kamjencu, Spittel, podswa
jězdne koła
wšěch znamkow
Specialn. wuporjedźerńja. Tel. 470

KVG. Jězdny plan ke kermuši w Hodźiju, Přěčecach a Dobrušu
w njedźelu, 9. septembra 1934
Linija Budyšin—Hodźij—Cerwjene Noslicy—Biskopicy—Nowe město
Z Budyšina (dwórnišco) do Hodźija a Cerwjenych Noslic:
5.57 9.02 6.55 12.00 12.55 14.30 16.50 19.50 0.00
Z Hodźija a Cerwjenych Noslic přikhadźeju do Budyšina:
6.40 8.56 11.06 12.26 15.38 19.21 20.56 22.11 23.17 2.26
Nimo toho jěduje dnja 9. septbr. 1934 w 12 hodźinach z Budyšina (dwórnišco) wóz do Niezdašec. Wrócźejězba 21.30.
Póndźelu, dnja 10. sept., w 24 hodźinach z Hodźija do Budyšina
Na linji Budyšin—Přěčecy—Kamjenc.
Z Budyšina (dwórnišco) do Přěčec: 7.00 10.30 12.05 14.00 16.05 19.30 21.25
Wrócźejězba z Přěčec (hoscenc): 8.35 12.55 15.30 17.55 20.45 21.56 1.00
Na linji Budyšin—Wjazońca (Neukirch) jězdźi pódla wozow po jězdnym rjadźe dnja 9. sept. nóżny wóz w 1 hodź. z Dobruše.
Autowy wobkhad za swobodny stat Sakska akc. tow.
Wobkhodne wjednistwo w Budyšinje. Telefon 2561

Dźensa nowa
Berliner Illustrirte
dostanjeće w Serbskej kniharni abo skazajće je sebi pola dowěrnikow „Serbskich Nowin"
Jenož **20 pj.**

Neukirchenska wotłorhanska protyka
za lěto 1935
hižo dóšła. Wuwjedźenje noweje protyki wosebje rjane. Dostanjeće ju za znatu płaćiznu
w Serbskej kniharni w Budyšinje

522 kolesow
rozpředach hižo w tutym lěće. To je z dopokazom dobre twory płaćiny hódno předawam. Najnowi wubjerk znamkowych kolesow. Wokoło 300 kolesow na składže. Na přeće płačenje w dźělbach. Napłačen 10 hr. Tydźeńska dźělba 2 hr.
J. Schieback, na Mužakowskej dr.
Přijimam trjebane kolesa jako napłačenje.

Pjesničky
hornych a delnych Łužiskich Serbow
wot
L. Haupta a J. A. Smolerja
I. a II. dźěl, derje zdźeržane, su na předań.
Bliže zhonić w Serbskej kniharni w Budyšinje.

Mašinske wolije,
cylindrowe wolije, wolije za bulldogi, traktory a Dieselske motory, kaž też wšě techniske wolije a tuki kupujeće tunjo pola
A. Kurjo Kamjenitna hasa 9. Telefon 2735
wulkowobkhod z techn. wolijemi a tukami z techn. wšědn. potrjebami

Za wjele wopokazow luboscze a pocesćowanja při zemrěću mojeje lubeje mandźelskeje

Marije Beyeroweje

rodź. Klawsec

wuprajam z tutym też w mjenje wšěch zawostajenych swój hłuboko začuty dźak.

Wyšši wučeŕ n. wusł. Jan Beyer.

W Budyšinje, dnja 6. septembra 1934.

Přiłoha k čisłu 208

SERBSKE NOWINY

Štwórtk 6. septembra 1934

Hrózbne ratarske njezbože w Kozarćach pola Khróšćic

Njewšědne strašne njezbožo sta so srjedu připołdnju pola našich Serbinec. Jich pohonč z jamy swinjaceho khlěwa juchu wožeše. Jako běše jama nětko nimale próżdna, zależy k. Serbin po rěblu do njeje, zo by spódni husćank z hrabjemi rozmućił a tak z połoju naklumpany juchowy sud doklumpać mohł. Při tym měšenju so přewjele strašneje wuhlićnateje kisaliny wuwi; tuta Serbina połhuši, tak zo bjezmócny z rěbla na woči do jamy padny. Jich srěnk a pohonč to njezbožo hnydom pytnyštaj, a běžeštaj na pomoc, a hdyž so prócowaštaj swojeho hospodarja wućahnyć, wobja też jeju bjezmóc, zo njemóžeštaj ani sebje wuchować. Mjez tym so cyła wjes zběža. Susodźic Lajderec wotročk hišće spyta do jamy zaléć, ale też jeho amsny wosud potrjechi. Běše to nětko hrózbny napohlad: štyrjo mużojo žałośćejo a ze smjerću so bědźo we hłubokej jamje. Druzy susodża pak běchu nětko spóznali, zo je jama połna jědojteje kisaliny, zo ty nichtó do njeje njesmě, njedyrbi-li sej njezbožo hišće wjacy woporow žadć. Wša pomoc horjekach pak so jara poćeži z tym, zo je dźěra do jamy jara wuzka (cyły zbytny dźěl je ze sylnej cementowej platu kryty). Skónčnje poradźi so ze sylnymi powjazami wbohich po rjadu wućawnyć. Knjez Serbin a Lajderec wotročk po něčim zasó wědomje nabyštej, mjez tym zo Serbinec čeladnaj — najhórje potrjechenaj — bjez hłosa žałośćeštaj a so w žałostnych bolosćach wjio hišće k wědomju njeprińdźeštaj, hdyž jeju wokoło 2 hodźin Kamjenski sanitetny auto do Worklećanskeje khorownje dowjeze. Wokolnaj lěkarjej podaštaj prěnju pomoc; też Worklećanske miłosćiwe sotry so wo wbohich znjezbożenych starachu. Nadźejmy so, zo so ćežcy potrjechenymaj čeladnikomaj žiwjenje zakhowa, jeju staw je wšak jara khutny, jeli nic bjezdźijny. Tajke hrózbne njezbožo naša mała wjeska hišće njepomni.

Starosłowjanske hrodźišća

(Skóńčenje.)

Husćišo so namaka w hrodźišćach drjewjany podtwar nasypa. Hrjady a koliki mějachu nasyp skrućić. Zbytki tajkeje drjewjaneje konstrukcije su so často namakale w starosłowjanskich hrodźišćach w Čechach a Němskej. Też wo Łužicy su tajki drjewjany podtwar pósćili w hrodźišćach na Wusmużowej horje, pola Wotrowa, Budyšina, Zhorjelca a Lubija. Najlěpje bě so tuta drjewjana konstrukcija zakhowała w hrodźišću pola Postupima. Tu běchu Słowjenjo natwarili z hliny a drjewa murju, kiž bě nětdże 3½ metra tołsta. Prědnju a zadnju sćěnu murje tworješe rjad hrjadow husće jedna při druhej do zemje zapušćenych. Mjez sćěnomaj běchu prěkuše a hewak tu wšo z hlinu wosypane. Na nutŕkownej stronje murje bě nékajka ławka z hrajdow, kiž zakitarjam ke khodźenju służeše. Tuta murja bě nětdże 6 metrow wysoka. Dźensa wšak je tam jenož wšědny nasyp, dokelž po dobyću hrodźišća a spalenja hrjadow hlina so sypny a na boki so rozwali. Pola Postupimskeho hrodźišća njebě prěrow před samej murju, ale trochu dale před njej. Tutón prěrow běše w spočatku 6 metrow šěroki a 2 metraj hłuboki. Při přikopje bě hišćo wobhrodźenje z kolikow. Też před wobhrodźenjom bywachu hišće do zemje koliki zapušćene, zo by so njeprećelej přistup poćežił. Wěmy to na pr. wo Wołhosću. — Też pola Bórkowskeho „grodu" we Błótach su namakali drjewjane wobhrodźenje kolikow.

Jara derje zakhowanu drjewjanu konstrukciju su nadešli w hrodźišću pola Bělgoroda w Ruskej. Hewak pak su nasypy ruskich hrodźišćow zwjetša z hliny.

*

Na nasypach wulkich hrodźišćow běchu druhdy mjez kolikami też natwarjene wulke wěže z ćežkich hrjadow. Tajke wěže běchu na pŕ. na Arkonskim hrodźišću, dale na hłownym hrodźišću Circipanow, skónčnje też w Retrje, wo kotrejž kronikar pišo, zo tam běchu tři wěže. Circipanski hród steješe srjedź jězora, přez kotryž móst wjedźeše. Tutón móst Słowjenjo potorhachu, hdyž njeprećelesky Danojo so bliżachu. Tući chcychu natwarić druhi móst na zbytkach kolikow we wodźe, tola wobłěhowani natwarichu pola mosta drjewjanu wěžu, z kotrejež so do danskich dźěłaćerjow walichu a jim zadźěwachu. Zbytki drjewjanych wěžow su so namakale w Retrowskim a Postupimskim hrodźišću. Hdyž njeprećel hrodźišćo nadběhowaše, měrješe so prěde swém na tute wěže a spytaše je z wohnjom zničić. Čitamy wo tym, zo tute wěže a druhe drjewjane wobhrodźenja so spalichu při dobyću hrodźišćow. Husto zakitarjo je spalichu sami, zo njebychu wjacy mohłe służić dobyćerjej.

Na wěžach bě někajke wobłoženje, kiž so druhdy naspomina w starych kronikach.

Do hrodźišća wjedźechu wrota, kiž běchu zwjetša wosebje derje wobtwjerdźene. Wrota běchu takle zamješćene, zo njeprećel ženje so runje k nim měrić njemóžeše, ale dyrbješe najprjedy niże nasypa nimo přeńć, z wotkelž mózachu zakitarjo na njeho tŕeleć. Druhdy bě před wrotami też někajki přednasyp. Husto też nad wrotami steješe wulka wěža, kiž nutŕkhód skitaše. Wrota běchu zwjetša też tak připrawjene, zo mózachu zakitarjo nadběhowarjow tam z tŕoch stron wobtŕeleć. Tajke zakitanske wěže běchu na pŕ. na Retrowskim a Postupimskim hrodźišću, štož dźensa hišće wukopanki wobswědčeja. Jara nadrobnje wopisa krónikar wrota Arkonskeho hrodźišća. Tam so nad wrotami pozběhny mócna wěža, na kotrejž běše Swjatowitowe znamjo, spody běše torož ze stołpami, zawrjena ze sylnymi wrotami. Tute wrota Arkonjenjo hišće za čas wójny zasypowachu z hlinu.

K wrotam wjedźeše přez prěrow pak prěčny nasyp abo drjewjany móst. Ličba wrotowych wěžow bě wšelaka, zwjetša bě jich 1—3. W Arkonje bě jenož jenička wěža, tohorunja też w Karenciji.

Srjedź hrodźišća, na jeho najwyššim městnje, bywaše drjewjane tawrjenje na kamjeńtnym podmurku, w kotrymž bydleše wjerch abo načolnik splaha. Při nim běše też drjewjane wěža. Hewak su so we hrodźišćach też namakale zbytki drjewjanych khěžkow z hrjadow natwarjenych. Na Retrowskim hrodźišću su namakali kamjeńtny podmurk, kiž maju za zakład swjatnicy boha Swarožica.

Kóžde hrodźišćo wězo tŕeba wodu, potajkim studźeń. Studźeń dyrbješe być zaměšćena tak, zo bychu wobydlerjo mółli k njej dóńć. Arkona měješe studźeń zwonka hrodźišća. Wjedźeše k njej wobtwjerdźena khódba. Hdyž Danojo w lěće 1136 studźeń wobsadźichu, dyrbjachu zakitarjo hrodu so poddać. Tajke studnje namakachu so też w druhich hrodźišćach abo při nich.

*

Často so piše wo wupalenych nasypach hrodźišćow. Kaž hižo naspomnichmy, so při dobyću hrodźišćow drjewjana konstrukcija nasypa zwjetša zapali a spali. Jako sćěhwk toho namakaju so po

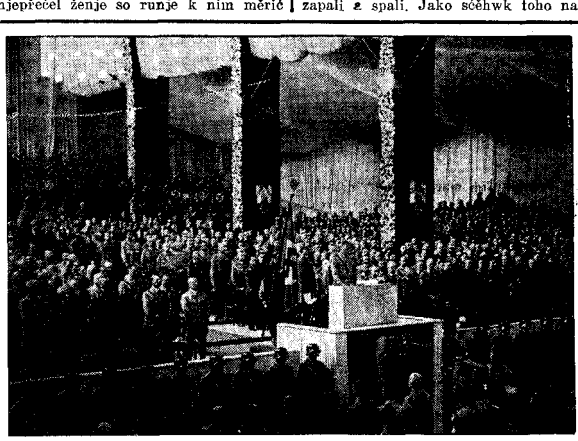

Wotewrjenje stronineho kongresa w Luitpoldźej hali.

Župny wjednik Wagner jako rěčnik strony přeńcežita wjednikowu proklamaziju. (Adolf Hitler w prěnim rjedźe čestneje tribuny, druhi wot rózka.)

Wyšćišchi wučeŕ Arnoscht Keŕk-Pěrnjanski:

Pjeć dnjow w Sarajewu

Přehledpomnjenje: Sarajewo je hłowne město Bošnjakeje a se žwojimi 60 tyšac wobydlerjemi jene z najsajimawšich a najrjeńšich městow južnoserbskeho kraleŕstwa. W lěcu 1911 pućowach z dwěmaj knjezomaj z Freiberka přez Bošnju a Herzegowinu a přehlebywach pjeć dnjow w Sarajewu, kiž tehdom hišćeze, kaž zyły kraj, z Rakuskej ztuščesche. A to wot lěta 1878 sem, hdyž bu wón po słónčenju ruśko-turkowskeje wójny wot wulkomocnych Rakuskej k sarjadowanju a k směrowanju přichodnych. Rakuska pak srjedź nadawk tak, so ma žebi tamne kraje přichilujwojicz. A dokelž bě dawno hižo sa tym stała, žiwoju samóžnosć na balkanišku połkupu rozšěrić a žebi puć hacz do Carihroda wumożowacz, njefedźbowasche na rozhorjenje Serbow, kiž běchu tuchi krajowdla hižo lěta dołho z Turkami wojowali w tej wěsći nadźiji, je wuswobodźicz a sa žebje dobyć. S tym nasta hórke njepschećelstwo mjeń Serbiskej a Rakuskej, kiž wudyrjenje žiwětoweje wójny 1914 sawinowa. Mjeno města Sarajewa bě tehdom we wschěch rtach, dokelž tudy rakuskeho wulkowójwodu Ferdinanda a jeho mandźelsku žerbści spschihabanu Princip satřeli. Sšědowazy wobzrych je dźěł mojeho pućowanskeho wopisanja, kiž sym jo dom wrócźiwschi krótko po tym sestajał a w žerbiśich towaŕstwach pschednoschował. Sšnadź też dźenża hišćeze sajim sa južnoserbšći lud wubudźuje.

*

Sarajewo! sawoła konduktor do nascheho wosa, w kotrymž běchmy žydom hodźinow dołho pschi wulkej horjcze wot Jajcowa sem sawrjeni byli a wschitzy sesłakachmy wjeselí a wezipni z tutoho pjeka a khwatachmy na druhu stronu dwórnischcza, so bychmy stolizu Bošnjakeje postrowili. Tola sym ju widźimy? Mjezo hacz něschto starych drózkow na próschnej drózy a nasdala žrjedź połow někotre khěže. Prěni sacźischcź njebě potajkim runje wobłuskowazy. Tola kaž bórzy schonichmy, bě to jenoż dwórnischcźo daloko wonka psched městom a město Sarajewo hischcże pot hodźiny sdalene. Wósnizy, psched sastanischcźom stejaze, nam w schpatnej němczinje žiwoje drózki poruczowachu. A runjej mózachmy też z elektrischej żeleznizu do města doježć, žydnychmy žo tola z tymaj Winschkimaj wuczerjomaj radscho do jeneje drózki, kiž naš kaž z wérikom po próschnej drózy do města nuts wjesesche. Bošnjske konifi, runjez małe, móża po sdacźu jenoż w skoku běhaz.

Duzy widźachmy, kak dźěłaczerjo drózki a hašu porjedźachu, murjerjo nowe domy twarjachu a druhi sašo stare khěže wottorhachu, kaž so bychu słomdu mnohich lětstotkow někto z cźim žiwischej hibitosću wurunacz chzyli. Je to też nusno, jeli so dyrbi je starého, masaneho turkowskeho města Bošna-Sarai nowocźašna stolica Sarajewo nastacź. Wěso je k dozpicźu tutoho samêra hischcże wjele dźěła nusne a pschi tym je też strach, so žo runje to dale bóle poschubi, schtož zuslych najbóle sajimuje a pschekwapja. Sandźenosć wojuje tu wschudże z nowotaŕstwom duchom a dopŕedka je widźecź, schtó pschi tom dobudże. Pódla asfaltowanych dróhow, na kotrychž „elektrika" jězdźi, namakasch tu hischcże dosez wulkich a tschinowych hasłow, hdyž w descheźikrótym czasu lědma nohi z bróta wuczehnjesch.

Pódla krašnych palazow a wyšokich schtyrischkodowych khěžow sleja niske i hliny a drjewa natwarjene budki je sapoibschanymi wokanami, sesady kotrychž wobhe mohamedanske žony žiwoje žiwjenje pschesonjeja.

Sarajewo je dźenża město pśches 50 000 wobydleri; něhdźe połowza z nich je mohamedanska, mjez tym so druha połowza — po liczbje srjadowana — z katolikow a prawošławnych a schpanischich žydow (Schwaniolow) wobsteji. Też evangelisan a zwjetscha su Němcy — woja tam rjanu zyrkej pschi rězy Miljaczźu, kiž žrjedźa pśches město běži. Liczba katolikow je za cźaš rakuskeje okupazije mózne pschibéra a to niz jenoż pśches pschicźahowanje katolischich wobydleri, ale też pśches pschestupy. Prawošławnu rakuskej wyschnosći porokuja, so wona lud germanisuje a katolisuje. Pschi tym je spodźiwne a naspomnjenja hódne, so ludźo — pschi wschej wschelakosći wéry — tola žnježeliwi mjes žobu wobhladuja, haj dźěcźi žo w jenej a tej žamej schuli rozwucźuja a wukubluja. Schonich to, schtož najprjódźo ja njemóżne dźerźach, wot knjesa prof. Josipa Milakowicźa, pola kotrehož běch poruczaży list wot žwaña Muki wotedaŕ. Wón měješe, kaž mi powědasche, w žwojej žamužnej rjadowni schésć mohamedanskich, pjeć prawošławnych, schtyrjoch katolischich a dweju židowskeju młodźenzow, kiž žo tam sa ludowych wuczerjow pschihotowachu. Moje žadźowane wobliczo widźo, dźesche wón: „Njetrjebacże wschak žo tomu dźiwacź. Woni žu wschitzy, z wuwjacźom teju Schwaniolow, kiž pak też žerbiśy rěczitaj, žynnjo jeneho naroda, kiž bu pśches srudne historiske podawki roschcźepjeny. Tola bužniski žejm je rysu klowjanski a žada žebi wot kóždeho sastojnika, kiž chze w nascheim kraju žwój khleb jěcź, znajomnosć žerbšeje rěcze w žłowje a w pismje!" Tak rěcźa Josip Milakowicź, muž wosebitych darow a spraweje klowjanskeje mutrohy, kiž wschudźom w mysli wujednanja a jenoczenja sfutkuje. Po robje Khorwat je klowinski namjelow a katolik, je wón też sprawny pschecźel žwojich prawošławnych bratrow a mohamedanskich Sserbow, haj žamo też wulki pschecźel žydźiskich Sserbow, kotrychž rěcź wón derje rozumi. Na jeho pśikaźu steji wobkas nascheho wótcźinza Arnoschta Muki, kotrehož žiwjenjobeh je wón też žwojim krajanam w małej knjižy posticźił. Pschecźitawschi mój poruczaży list, mje wón tak lubje w Sarajewu witaschе, so žo hnydom w jeho žwójbje dowmjaży cźujach. Też jeho nežna knjeni mandźelika a jeho žymaj Zwiza a Marko sfutkuje-

hrodźišćach woršty wuhlow, zbytki truskow a kuski spječeneje hliny. Tute namakanki dawachu nastork k theoriji, zo su Słowjenjo nasypy swojich hrodźišćow z wotpohladom wupalili, zo bychu so z tym bóle skrućiłe. Dźensa wšak wučeni hižo jara na tym dwělnja. Najskerje budže tola tak, zo je so hrodźišćo bakle spaliło při dobyću přez njepřećela.

*

W našej serbskej Łužicy namaka so poměrnje najwjacy hrodźišćow, wosebje wšak w Hornjej Łužicy wokoło Budyšina.

Num Serbam dyrbja wona być poswjatne městna, přetož su to žiwe pomniki našich słowjanskich prawótcow. Tu su woni so bědźili, su wojowal za ludu a kraj, wo swobodu a žiwjenje. Tute starosłowjanske hrodźišća su žiwe wotkazanje našich předownikow, žiwe napominanje. Starosłowjanske hrodźišća dyrbja nas napominać, hajić sej swoju narodnosć, rěč a ludnosć jako swjate herbstwo, kiž jónu natwarichu tamne hrodźišća a je zakitowachu, dawajo poslednje kapki kreje. — Posłuchajmy na napominanje hrodźišćow!

***

Přilopk

*** K wożenjenju žu pjenjezy trěbne.** 28-lětny Gustav Rampsel we Warnsdorfu w połnóžnych Čechach, přicht tunnišchej khorobnej pokładni jako pożelnik přichistajenym, bjše dyrbjał w nalutowarni 18 000 krónow wotžóbnjenej. Wón to cźinješe, tola žu hnydom wróćiwischi, 15 000 krónom khowa. Potom j derje sludanym sniesłożenjom j kola padże a „bjes wědomja" lježo wosta, přicht žinuž žu jemu, kaž wubawasche, 15 000 krónow kradnyli. Dokelž pak na cźele „sniesłożeneho" žaneje schkody a sranjenja njemóžachu namakać, Rampsela sajachu. Najprjódy dotho prěwischi, žo stónczenje wusna, so je pjenjezy k wożenjenju trjebał. Přischischmjene pjenjezy žu so namakake.

Hindenburgowny schumjel tež morwy.

Schumjela, na kotrymž je němski president j Hindenburg hacź k Tannenbergskej bitwje jěchał, mějachu hacź pichet kótkim na kusle w Delnim Leschenje w Schlesyskej we wulkej cześći. Kóń tam tak rjec źiwój wumjenk wuzźiwasche. We posledních dnjach je kóń nětko za źiwotim tnjesom wumrěł.

W zyrkwi rěcź jako dostaka.

Žadny podawk je so přicht zyrkwinskej zwjatočnosći w Altöttingu w Bayerskej stat. Mjes kemscherjemi bě žona j Laufenskich stron, kotraž je přicht schtyrjom kłami rěcź shubiła. Hižo wospjet bě pola lěkarjow pomoc pytała, tola cźi jej njeběchu móhli rěcź wróćicź. Hdyž

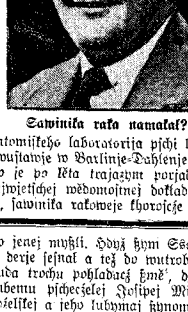

Sawinika raka namakał?

Wjednik anatomiskeho laboratorija přicht biologiskim němskotatarym wustawje w Barlinje-Dahlenje, dr. j Brehmer, wosjewja, so je po lěta trajazym porjadnym sledźenju, kiž so j najwjetschej wědomosnej dokładnosću pschewjedźechu, sawinika rakoweje khorosće wuslědźił.

kemscherjo w zyrkwi tedeum (Cźe, Božo, khwalimy)) spěwachu, žo jwjasanje jejneho jatyka rospuschćił, a wona mužeše nadobo jasno rěcźeć.

Hobriseho karpa popadnyli.

W Landsbergu nad Wartu je so sportikemu hudźerjej Eschej poradźiło, w rězu Warcze dźiwjeho karpa popadnyć, kotryž 36 puntow wažeše.

Williama Boothowa ižowa słupi na cźoło wuthowarišcheho wójska.

Evangelina Boothez, dźowka jasoperza wuthowarišcheho wójska (Heilsarmee) je so we wyšokej radže za generala wuthowarišcheho wójska wuswolita.

Semjerjenje w Karwendelskich horach.

Nastroje wótchedźowarjnow semjerjenja w Stuttgarće, Ravensbergu a Mieśtatenje wojsiwichu wutworu ranobliže semjerjenje źrěnieje zyłnoscźe. Prěnja zo'ma zźenja dóndže do Stuttgarta w 2 hodź. 26 min. 45 sek., druha zolma w 2 hodź. 27 min. 13 sek. S teho wuthadźa, zo bjše zźenje 225 kilometrow zdalene. Sčsriedźischcze semjerjenja ma so w ranischich Alpach pytacź a to w Karwendelskich horach.

W nozy k wutworje žu wokoło Augsburga zdabe semjerjenje sačuli. W Mnichowje wo nim skoro niczo njepytnychu.

Franzowzja ratarjo žebi wunuhuja, so bo pschepadžowanje ratarskich mašchinow weźitorcźi.

We wsy Truyny pola Dijona dyrbjesche so po zadanju jeneje ratarskeje družstwoweje pokładnje inwentar pola wjeśnjanosty na dyrbjesnje waschnje na pschepadžowanje pschedawacź. Wjeśnjanostomi pschecźelesćo j wjednistwom jeneho žobustawa generalneje rady pschecźiwo pschenistim płacźisnem ratarskich maschinow protestowachu a spytachu pschepadžowanje pschekorhnyć. S możnosću licźo, so je pschi pschepadžowanju porjadkaty, bješchtaj so zandarmaj se žuhodnju meškow pschikoj. Hdyž taj pschindźeschtaj, bě to znamjo za powschitkownje puki. Wjeśnjanostiwi pschecźelesćo dobuchu a žandarmow do konjenza zawrjechu. Exekutorej njewubu nicźo druheho, hacź pschepadžowanje na tśi měžazy wotstorcźicź.

Hospodarski rozhlad

Schtwórtk 6. septembra 1934.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,475	100 pólsk. złotych	47,40
1 jendželski punt	12,42	100 českosł. krónow	10,44
100 šwajc. frankow	81,67	100 franc. frankow	16,50

Barlinska burša. Po kruhym połoženju pschewcźerawschcho dnja běsche wcźerawscha burša na spočatku trochu dźerźliwa, tola njeběsche sakładne połoženje njepschecźelniwe, wotžebje hdyž tola j hospodarskich kruhow jako někotre dobre powěsće pschedbjehachu, kotrež pak we prěnim rjedze hónotam, kotrež žo sa hotowe wobkhodnja, poskužichu. Wožiwjacy nastork dawasche tež powěsći, so je žo w auguscze wotbytk w dukatu powjesćchi, dale so žu wěste wołożenja w dewisowym wobkhodže zastałe, dale sličźowanske sdźerźenja j Norwegskej a stónczenje powschitkownje spokojacy wuspěch Lipsczanskich wulkowikow. Ssr... kurs móžachu połěpschicź brunizowe papjery. Na rentowych wikach zdabe wožiwjenje.

Barlinske žitne wulkowiki. Na wcźerawschich žitnych wikach běsche wobkhod dale měrny bjes wulkich pscheměnjenjow. Wobkhod j thlěbowanym žitami motriwa žo dale pola bura, mjes tym so Barlinske młyny jenoź kehždźiwje nakupuja, pschi cźimž kaž dotal žo rožka lěpje sameśćicź da hacź pschenża. Na mukowych wikach je jenoź sa wschědnu potrjebu kupuje. Posticźenja sa wowsź a jeczmjeń k pizowanju njedočahaja k spokojenju pschedležazych napraschowanjow, hačrunjež žo tež za lěpsche družiny j pschizwolenjom pschidawkow kupzy namakaja. Wobkhod w jeczmjenju sa piwarnje je dale wobcźežny.

Wcźera płacźesche w Barlinje zeninać

pschenicźy w krajinje W 8: 9,60 hr., w W 9: 9,70 hr., — rožki w krajinje R 8: 7,60 hr., w R 11: 7,70 hr., — jeczmjenja w krajinje G 7: 7,60 hr., w G 9: 7,85 hr., — wowsa w krajinje H 9: 7,55 hr., we H 13: 7,75 hriwnow.

Nětcre płacźiny j Drježdźanskich wikow.

Libjata 3,50—5,50 hr., kacźata 2—2,50 hr., kury, stare 2,50—3,50 hr., hołbje 1—3 hr., kuhy, sarźane 1,20 hacź 1,25 hr., kacźi, sarźane 1—1,10 hr., kury, stare sarźane 80—85 pj., młode sarźane 1—1,10 hr., kapun 90 pj., liny 1,50 hr., jabłuka 5—25 pj., běrny, zentnar 5—5,50 hr., po puntach 5—6 pj., jeźdna koboda 8 pj., zybla 12 pj., khren 50 pj., žołotej 8—13 pj., běły kał 10—12 pj., cźerwjeny kał 12 pj., žydrowizy kał 15—50 pj., pětrischilka 10 pj., butra 1,40—1,56 hr., jeja 9—12 pjenjezkow.

Drježdźanske słóne wiki.

Na słótnych wikach sleśeche dźenka na pschedań: 5 wołow, 17 bykow, 38 krunow, 499 cźelatow, 154 wowzow a 430 žwini. Pola hewisejeho słotu a wowzow je wobkhod bjes wusnama. Cźelata maja žrěnje wikowanje, płacźiny žu tu něhdy lepsche, hacź sandženu pódželu. Tež pola žwini je wobkhod žrěni, nikat za pódželnische płacźiny.

Płacźiny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunach abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płacźiny po złotej hriwnje

	5 9	4 9		5 9	4 9
Pšeńca	230	240	buny	10,5-11,5	10,5-11,5
rožka	160	160	wcka	10,5-11,5	10,5-11,5
jeczmjeń now.	204-214	204-214	módre lupiny	7,50-7,90	7,50-7,90
jeczmjeń, nat. wows	180-190	180-190	žołte lupiny	—	—
kukurica	—	—	zeradella	16,0-17,0	16,0-17,0
pšeń. muka	27,25	27,25	raps. wosušk	—	—
ržana muka	22 25	22 25	łany wosušk	7,55	7,55
pš. wotruby	12,05	12,05	such. truhanc	—	—
rżane „	12,05	12,05	běrnj. kruški	9,30-9,40	9,30-9,40
raps	310	310	syno, 50 kg		3,5 -4,50
hróch, Viktor.	28,5-31,5	28,5-31,5	rżana słoma		1,30-1,45
łane symjo	—	—	pšeńc. „		1,20-1,35
pieluški	—	—	wowsna „		1,45-1,60
			ječna „		1,45-1,60

Płacźena za pšeńcy za wupłodźerja 8: 192, 9: 194.
Płacźena za rožku za wupłodźerja 8: 152, 11: 154.
Płacźena za jeczmjeń za wupłodźerja 7: 152, 9: 157.
Płacźena za wows za wupłodźerja 9: 151, 13: 155.

taj j nim w jenej myśli. Hdyž žym Ssarajewo sa pjeć dnjow dosćej derje sejnał a teź do wutroby tamneho bratrowskeho ludu trochu pohladacź źmě, dźakuju so za to žwojemu lubemu pschecźelej Josipej Milakowic ej, jeho knjeni mandželskej a jeho lubymaj žynomaj, z kotrejuž je so mi wožebje 18lětny Jwica dowěrliwje pschijsamknył.

Rěcźe dla ma zuju puczowaź mało wobcźežnosćow w Bošnišej, pschetož kždy źdźetany cźłowjek rozumi pódla žwojeje macźerneje žerbšteje rěcźe njenje abo bóle teź němski, dźensa wschat teź hižo wjele se wschědnych worschtow ludu. To ma žwoju hłownu pschicźinu we wojerskej słužbje, kiž žo w němskimaj městomaj we Winje abo w Hradju wotmětra, hdyž wobdarjeny Bošnjak ta cźaš žwojeho wojerstwa němsku rěcź pschiwuknje. Do Bošnj pschindu ja to wojazy j němskich stronow Cźěchow, a někotrymžkuli tam potom žedźo wostanje, hdyž je žerbšcu rěcź nawuknył a žo do rjaneje Bošanki sahladał. Lubosć wschak je mjeńnarodna, ale tak rucze kaž driuhdże žerbšce holzy wabjenjam wojakow njerozleja. A w prěnim cźasu okupazije je někotry rakuski wojak dla žwojeje khrobkosće a napischeczo žonam a holzam žwoje žiwjenje słubił. Ssarajewo je dźensa wulka twjerdźizna. Se wschěch hórkow kolowokoło hladaja wobtwjerdźenja dele do schěrokeho dola, hdyž je město Ssarajewo wupischeczera.

Najsajimawschi dźeł města bě mi cźarschcija, hdyž je wschědnje wiki wotmjenjaju. S boka muskich hasłow widźimy tu wulku licźbu mohamedanskich klamow a pschedawarjnow, w kotrychž Turkoje (t. r. mohamedanjay Sserbja) wot ranja hacź do wjeczora žedźa a twory pschedawaja. Tu nóženty teź wichelaskich rjemjeślnikow pischi jich dźele wobkedźbowacź, kaž na pšch. krawzow, schewzow, klachaczow, rězrikow, pjekarjow, słotnikarjow a dr. Pak sčaja woni hnydom na hasły wonka, pak nutska pschi wotewrjenych abo wuhadźenych wotknach a to hacź do zwjatoka, dóniž mueddin z wěže k wjeczornej modlitwje njewoła. Potom wumyja žo a khwataja k žwojej žwójbje, kiž nětkdże na kronje města Sydli. Hewak pschetorhnje pilny mohamedan žwoje dźeło jenoź pschi źwaczinje a hdyž žo pjatk do mojcheje pola. Tu wotpołoži psched sajtupom žwoje wobucze a tlakuje žo nutska na wupschestrjene pschestrjenwy j wobliczom k ranju (Mekka) a do wschědnych bolow žo pokhilowschi, wukonja nutrnje žwoje modlitwy. Jeho pobožnosć je wopravdźita a njeludana, kaž to kždy wobkedźowar bórzy spóznawa.

Dopołdnja nabožneho smyslenja žu dźe teź 96 dźanujow abo mošchejow, kiž žo w Ssarajewu nalicźa. S nich je Begowa dźamija najźiwarnischa a po zylym mohamedanskim świeże znata. Wona sjeji nimale wožrjedź města hlisto cźarschcije a ma wožebje wuzoki minaret. Naiwarii je ju bórzy po dobyću kraja turkowski pasch Beg, kiž bě prěni turkowski boho w kraju. Schtóž dyrbi žedi ju kmótka wobkedźowacź, dyrbi žedi wonka nacźrje wobucź a hlowu pschikrytu wobkhowacź. Lawkow a stołow tam nutska njewidźich, ale wschudźom leža pschestrjewy a selene žežny žu j hrónczkami j korana porjkane. Wulka licźba mohamedanskich w Ssarajewu a w Bošnje wobsteji j potom z pschescźelskich pschestrjenych wěry žiwoje kubła a samoženje wobkhowachu.

Pjeć dnjow wostach w Ssarajewu a pisches lubeho pschecźelca Milakowicźa naihonich tu wschelake, schtož druhenmu wopytowarjej potajne wostanje. Najradscho wopytowach cźarschciju, hdyž ho wóczku wschědnje najsajimawische wobrazy posticzowachu. Běsche pak tam druhdy tłóczenja, kaž žobotu na kutrowych wikach w Budyschinje. Pschi deschczowym wjedrje — a ja cźaš mojeho wopyta tam dwójzy tkěre deschczowasche — běchu njepleśtrowane hajk tak błoćane, so możesche cźłowjek lědom nohu w 6/4ta wuczahnyć. Zony a holzy khodźachu tam potom w cźerwjenich drjewjanczkach, kiž mějachu spody hišcze dwaj prětuknjak, jo žo jandalki a cźirjicźki womałale njeńchu. Cźasto khichachu tu teź, kak nadrósći pschekupy žiwoje twory wuwokachu. Wone běchu świetscha ł Rakuscze pschimisjena. Hdyž pak teź w kraju žamym wudźělane, kaž na pšch. jonjaze cźrije, tołsti a cźanki sa muzow, to žu j jeneho krucha koje wudźělane słupnje bjes póduschow. Teź rjany, se słotymi abo žlěbornymi nitkami pschekany płat, „bes" mjenowany, žo tu dźěła a pschedawa, ale tón wjeso khětro sa pjenjezami wonja. Tola samožte mohamedanske žony jón rad kupuja. K wudebjenju mohamedanskich wobhotowjenow žiuschego wožebje pschestrjewy abo tychi. Tohodla je rakuska wyschnosć teź w Ssarajewu wulku wroznju sa tajke pschestrjewy założiła, hdyž mohamedanke holzy se židy a wo'my najkrasnische pschestrjewy płetu, žuklaja a kaja. Widźiych tu wožebite pokazki, no kotrež žo nahladacź njemóžech, ale jich płacźiny su tež ja tym. Dostanjesch tu pschestrjewy sa 3000 hriwnow a brózsche, wjeso teź tuniche, haj hižom sa 100 hriwnow zyle nahladne. Wožebje wuschikowym dźaczerkam rakuske wyschnosći krózna a nusne macźijny poczuje a žo tej za pschedacze hotowych kruchow žobu postaraje. Sa mohamedanku muzźu młodźinu pak je rakuske sarjadnistwo wuzmjeliło schulu założiło, hdyž młodźenzy wožebne a wuzjerne dźeła se słota, křebra, zyna a cźornebo drjewa khowicź nawukmu. W kóždej jśiwi žedźi mischtr i pjeć abo schesć wucźobnikami w starobje wot 14 hacź 18 lět, kotrychž wón wumjesłe dźěła wuczi. Sa schtyri lěta žu woni wuwukli a mója potom sa nuzdu dale dźěłacź abo teź na žwoju rucu hami zapocźeczi. S jich wuschikowych rukow wukhadźeja te kražne tykli, kany a schklo se křebra a zyna, tamne zigarowe a tobakowe trubki, krosche, narucznitki a što druhich wězow, kiž žo w cźarschciji ludźom posticźuja. Sa schesćesćjanske holzy a žony je žo wulka zigaretowa twornja założiła, hdyž jich na 500 dźěło a dobru zasłužbu namaka.

(Pokrać. sćěhuje.)

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowérnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2.15 hr. = 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćencarske 4 pjenjezkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwnje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čělneho znjezbožeńza z 1000 hr. – hdyž wumrěje abo hdyž je na čas žiwenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńze dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńza dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 209 | **Budyšin — Pjatk 7. septembra 1934 — Bautzen** | **Lětnik 93**

Dźeń dźěłowcje służby w Nürnbergu

Hižo rano wokoło ½7 hodź. so dźěłowa žłužba z hudźbu na puć poda a w dwěmaj wulkimaj wotbźělomaj na zeppelinowm łuku cźehnjesche. 52 000 wobdźělnikow so k apellej sestupa. Jako wjednik dóndźe, jeho zhromadźeni je žywnym postrowom powitachu.

Najprjedy sprominasche wulka zhromadźizna na morwych. Hudźba hudźesche spěw wo dobrym towarstwu. Ruzy so posběhnychu a khorhoje so poklonichu.

Wěźiny khór dźěłoweje žłužby pschednjeje žłub dźěłowej žłužby k wjednikej. Wustupjenje dźěłoweje žłužby běsche wuprawdźita žiwatorźna hodźina.

Němski wjednik dźěłoweje žłužby Hierl so na to słowa jimasche a dźakowasche so wjednikej, so hmě dźěłowa žłužba prěni króć we wulkich žołach psched jeho pruhowanym wóczkom stejeć a pokazać, kak je so w posledninim lěcu wuwiła. Loni běsche němska dźěłowa žłužba hischcze bjes jenotneho wjednistwa, ducha a formy. Na pospěšnim sjězdźe wjednik dźěłoweje žłužby jako jenički offizielny zastupjer nazionalsozialistiskeje dźěłoweje žłužby pschebywasche. Lětša běsche pak so 52 000 muzow dźěła w žwojej drasesje sesesko.

Dźenża mamy hischcze jenož jemu mjenujty nazionalsozialistisku dźěłowu žłužbu. Kaž w Nürnbergu 52 000 zhromadźeni stejachu, tak běsche so w zamknej hodźinje po zyłej Němskej we wjazy dyžli tyšaz dźěłowych lěhwach 180 000 muzow dźěła k appellej sestupało, so bychu ź tamnymi hromadźe žwjatocznu hodźinu dźěłoweje žłužby žwjeczili.

W cźežkim bědźenju pschecźiwo pschecźiwjenjam, wobcźežnosćam a zadźewkam je nazionalsozialistiska dźěłowa žłužba w zandźenym lěcze móz žiwenja a ź tym prawo na žiwenje dopokasała. Dźěłowa žłužba wobdźěluje němsku semju, so by ji wotdobyła to, schtož němski lud trjeba za žwoju hospodarsku samostatnosć a žiwobodu. W dźěłowej žłužbje wobdźěła so młody cźłowjek w nazionalsozialistiskim duchu. S tym wobnowja so lud se žórła němskeho ducha a mozy. Wustrěchi minjeneho lěta w tutymaj žiwórmaj nas žwjeżeleja. S radosću cźerpa so móz k nowemu dźěłu a bědźenju.

Dźěłowa žłužba chze być stajnje spuschcźomny, wótry a cźisty grat w ruzy wjednika. Wjednik dźěłoweje žłužby w tamnej hodźinje wjednikej žłubi, so móže so na žiwoju dźěłowu žłužbu w kóždym położenju spuschcźeć, w stych dnjach niz mjenje hač w dobrych.

Pschi wulkej cźichinje pschistupi wjednik k mikrofonej. **K wjednikej dźěłoweje žłužby wobroceny rjekny, so je skutk, kiž psched sobu widźi, jeho skutk. Zdyž němski lud budźe so jemu za tuto wulke dźěło dźakowacź, hdyž zohnowanje a płody tuteho dźěła jóm sakcija. Sso k muzam dźěła wobroceny rjekny wjednik, so woni wulku ideju sastupuja. Schtož je wón ź proklamaziju němskemu ludej pschipowědaci dał, je w njej žiwe pschewidźe. Njejsmy nazionalsozialistojo, dokelž móz wobhrěźimy, ale chcemy, so by Němska nazionalsozialistiska była, dokelž su jeje žynjo nazionalsozialistojo.** Programmu nazionalsozialismu pak je w žiwojim hłubschim smyśle, so je wérne ludowe sjednoćenstwo wutworił. **Psches schulu dźěłoweje žłužby zdyły narod póndże. Cźaš pschindże, hdyž žadyn Němc njemóże do zhromadnosće tuteho ludu frosćeć, kiž njeje najprjedy psches dźěłowu žłužbu schoł.** Tutón wulki skutk so pocadźi, dokelž so na žyłnu wolu sakoženje. Wjednik muzow dźěła dopominasche, so prěni króć po dźesaćyšyzach do města sjězdow strony pocźahnu. W tutym wokomiku widźa jich statyzy, **ale sroborn widźi jich Němska prěni raz.**

W mnohich Nürnbergskich smutkownych dróhach běsche so schtwórtk jeźiny wobkhad sastajił. To bu mutne, dokelž bě zyła nóz a zyke dopołnje jednym wobsebitym cźahi za drnbim pschijeł. Po appellu dźěłoweje žłužby na zeppelinowej łuzy so dróhi k Adolfa Hitlerowemu namjetu dospołnje sawrěchu a jenož mějićelsko tribunowych khartikow smědźachu je pschećeć.

Sdyžne hibanje a saworjenje sapschija zhromadźenych jako wjednik pschindże. S dypkom ½2 hodź. sapocźa so nimocźah w 12 muži žyłnych rjadach. Wobydlerstwo wita saworiće brunych muzow, kiž ź łopaćemi na ramjenju ź 30 župow němskeho kraja nimo cźahnu. Niesprózniwje sirowi wjednik khorhoje dźěłoweje žłužby, dźakuje so 52 000 młodym cźłowjekam, kotrjiž smědźa prěni króć na stronim sjězdźe žywojeho wjednika ź bliska widźeć.

Wukrajne hłosy k wjednikowej proklamaciji

Franzowske nowiny wczera nadrobnje wo wjednikowej proklamaziji na kongresu nazionalsozialistiskeje strony w Nürnbergu pisachu. Nowiny pak proklamaziju jenak njepospodźiwaja. Dźeł nowin pische, so njemóže žanych nowych dypkow wuzběhnyć, druhi dźeł nowin spyta proklamaziju jako wuprajenje njemjera nad położenjom znutkownje a zwonkownje politiki wukóńcź. Zane nowiny pak njemóža samjelcźeć, so je so swjatk mjes nazionalsozialismom a statom wobkrućił, so revolusija skónczyła a so žebi wuprajenja wo zwonkownej politizy wobkedźbowanje žadaju.

Wobzbity rosprawjeć nowin „Journal" mjenuje proklamaziju jara wuschiknu, jara rosumnu a jara pomérnu. Wobzbity rosprawjeć nowin „Petit Journal" rěcźi wo wažnej manifestaziji a wusběhnje wolu sdźiwenja k Franzowskej. Nowiny „Jour" pisaju, so je „tradizionalny appell na Franzowsku" ź dopomnjecźom na wustupjenje Němskeje ze Swjatka ludow a jeje žadanjom za runym prawom wobzlabi. Też wobzbity rosprawjeć nowin „Matin" w tutym smyśle pische. „Homme Libre" pische, so bywa cźinohra pschego ńama, zas so jednanja policajna a nasajtra sćěhuja najwótrische žadanja. Nowiny „L'Ordre" pytaju we wosjewjenju tajny pokas na wutrace w njedosdanju.

Jendźelske nowiny „Times" pisaju ź wěstym spokojenjom, so je wjednikowa proklamazija fanatikam ź pěstym powuczenjom była. K rěcźi němskeho nowinarskeho schefa dr. Dietricha, so je Hitlerowe knjeześtwo strajkam a wojowanju klasow kónc sćinilo, tute nowiny pischu, so nazionalsozialismus se žiwojim wustupjenjom pscheciwo wojowanju klasow snajmjenscha w tutym nastupanju najlepsche tendenzy dźenźnischich dnjow pschedstaja. Potom pak so tute nowiny njemóža někotrych pschispomnjenjow wostajicź. Skónczne „Times" proklamaziju kritikuja. K wuprajenju, so žebi němska nětcźiska generazija měr a pschecźelstwo ź druhimi narodami pscheje, ale chze sobom žwoju cźešć, njewotwisnosć a žiwobodu sakitacź, wobsteji powschitkowna wola, ź Němskej jako jenej žwojeho runjerza w sjednoćenstwje narodow wobkhadźecź. Wischelake měnjenja pjeza jenož nastanu, hdyž maju so tute słowa wukóńcź.

Danske nowiny nadrobnje wo sjesdźe w Nürnbergu rospraweja. S wjednikoweje proklamazije wusběhnja so wosebje słowa, so sa tyšaz lět žaneje revolusije wjazy w Němskej njebudże.

Mjes pólskimi nowinami wusběhny pohanska „Gazeta Polska", so so pschi sjesdźe nazionalsozialistiskeje strony ź kóždej krocźelu prózowanje pokasuje, so by so powětr wutworił, kiž by wukhutkowacź zamohł, so by pół milijona wotpósłanzow jenajskotej wschednych dnjow sapomniło. Lonischi sjesd strony je był manifestazija dobrocźerskeje revolusije, ketrejschi sjesd rak dyrbi dospołne wobkhnježenje stata pschedstajecź.

Hitlerowa wulka rěć na kulturnym skhadźowanju

Na kulturnym skhadźowanju pschi wulkim sjesdźe nazionalsozialistiskeje strony w Nürnbergu rěcźesche też wjednik Adolf Hitler. We sawodnych słowach sprominasche na wěcźnu melodiju wschich podankow na semi. Schkoda je, so nam stawiśny swjetscha jenož wo wójnach powědaju a nam cźaju měra a natwara dosć njewopřisaju. Kaž so jda, su katastrofy měsniki a pucź wuwicźa wosnamjenjeja. Dźenża slejimy w cźaśach pschewróta, njeměr je na semju pschischol. Cźłowjek pschebźědźuje semju prěki a podlu, hłuboko a wysoko, semja bu mjeńscha a mjeńscha. Pschibźerace snajomstwo žwěta dowola mobilisowanje pokładow semje za postupowanje cźłowjestwa, kiž móže je žwojej pschichodnosću nam skoro satrach być. Tyšazlětne pschedstajenja słóžbnu psched nowymi idejemi. Kschesćańska doba dyrbi kompromiźy pytacź ź theorijemi liberalneje demokratije a je namała.

Dźiwje wojnja ludy a raźy njewědźo wo cźo. Revolusije satschahuja staty a na město pocześeźowanja tschija wuwokaju wotpadźenje Boha. **Tuto wojowanje potrjechi Němsku najhórje.** Kaž so hižo někdy žołmy ludow ź ranja na němschich mjesach rosbichu, tak so tón króć rosbichu žołmy natwala, kiž by europšku kulturu pod žobu pohrjebak. Nazionalsozialistiska revolusija je hrozazy strach pschemóhła a wotstronila. **Sa naich lud je so cźaš schmjatanizy a muczenja stóncził.** Cźaš noweho natwara je sapocźina. Schtož je žo sa poldra lětdźesatka w sezerplinowym dźele natwarjało, so wot prěnjeho dnja prawje widźesche a wosjewjesche. Tola wěmy, so **stejimy hischcze na žwocatku wulkeho pschemenjenja.**

Hdyž chcemy wo tutnym nadawku spěchowanja kultury rěcźeć, potom **dyrbimy keli sandźenosći ważneć w tym, schtož ma wustnam.** Potom saběracsche so wjednik nadrobnischo ź praschenjemi wunnělitwa.

4000 sakskich hamtarjow w Nürnbergu

Skrjedu popołdnju sakzy policajy wjednizy do Nürnberga sacźehnjechu. Běchu 150 kilometrow puczа pěschi schli. Njedźiwajcy wulkich napinanjow sa wobdźělnikow, jenož 15 muži wupadny. Psched Nürnbergom sakki župny wjednik Mutschmann se stabowym wjednikom wyschicheho wjednistwa politiskeje organisazije drom. Lehom na nich cźakasche. W pschikładnym porjedze sacźahnychu njepschewidne kolonny do starego kěžorskeho města. Myto sa jich puczа běsche nimotkhód psched wjednikowym kwartérom.

Wukrajnoněmscy w'ednicy młodźiny w Nürnbergu

Hitlerska młodźina je wjednikow młodźiny na sjězd do Nürnberga pscheprošyła. Nahladna była wjednikow młodźiny ź wukraja je na to pschischła. Mjes druhimi žu wjednizy ź Madźarskeje, Swajcarskeje, Jendźelskeje, Turkowskeje, se samóstkich krajow, ź krótkowjecźorneje Afriki, Chilešeje, Brasilskeje a Argentinskeje do Nürnberga pschijeli.

Politiska organisacija přikhadźa do Nürnberga

Jako hischcze kolonny dźěłoweje žłužby po Nürnbergskich dróhach cźehnjechu, měschachu so do hudźby dźěłoweje žłužby jynki druheje hudźby: politizy wjednizy pschikhadźachu. Jich dźeń je pjatk. Po krótkich pschestajonkach pseches zdyły dźeń wobsebite cźahi na Nürnbergske dwórnischcza pschijeżdżeja. Politizy wjednizy pschijedu se 175 wobsebitymi cźahami.

Němska fronta w Posaarskej

Saarbrückenske nowiny wosjewichu pschehlad wo němskej froncze w Posaarskej. Po tutej rosprawje 479 164 wobohow do němskeje fronty žłuscha. Liczba wólbokhmanych w Posaarskej hamtizy hischcze njeje swěsczena. Franzowska Savaska powěsćźinja pak je sdonika, so w Posaarskej 520 000 wólbokhmanych bydli. Tak by 92 procentow wólbokhmaneho posaarskeho wobydlerstwa do němskeje fronty sjednoćene było.

Z dźěła za lud na kongresu w Nürnbergu

Jako brune kolonny dźěłoweje słužby hišćeše nimo wjednika cźehnichu, kłwatachu žyły wobdźělnikow na kongresu sajo do hobrjeje hale, kotraž je dawno do špodatka pšchepełnjena. Jako wjednik sastupi, powita jeho wyšokanje dźesaćtyšasow. Standarty SS a SA, pšched nimi krwawna chorhoj 9. nowembra 1923, žo do hale pšchinješe. Symfoniški orchester wotewri popołdnišći konzert ſ ouvertiru opery Freischütza.

Němšćostatny wjednik Bormann porěči wotewrjejšce słowa a pšchepoda słowo stabowemu wjednikej politiskeje organizacije a wjednikej němskeje dźěloweje fronty.

Dr. Robert Ley rozłoži we wulkej rěči, ščo je nazionalsozialismus dotal němskemu dźěłaćerstwu pšinjeſł. S pšchewsaćom dźěłaćerskich swjatkow žo politiske dymnišćcha pšcheźiwnikej šebrachu. Dźěłaćerjej pak ſ tym njeſmědźišče žaneje schodby nastać. Politiske schćěrwanje a wojowanje kłažow pšchinješe schodnu za hospodarstwo. Tehdyla dźěłaćerske organizacije wšchu hódnosć šłubichu a bližachu žo rozsadej. Tež pola hospodarskich pšchedewsaćow njeběše hinak. W njeporjadnym schćěrpjenju dźěłachu towarstwa wšcheje druzyny pomjo žebi. Dr. Ley rjekny, žo bychu dźěłaćerske swjatki pod cźežu hospodarskich pšchedewsaćow kónc wsacź dyrbjałe, kunjeź by Weimarski system wjazy živjenja měł.

Dr. Ley rozłoži nadawki, kiž stronje pšchi pšchewsaću a wutwarjenju swjatkow nastachu. Najprjedy dyrbjachu so swjatki politiſy nazionalsozialistiskej stronje podstajicź a wschitzy prjedawschi samolwicźi wjednju dołpołnje wusamknyć. Hnydom pšchesta cźłkanza se swjatkow. Dowěrjenje do hospodarskich pšchedewsaćow pšchiběrašche. Nam je so poradźiło, dospołnemu rozpadej organizacijow zadźěwacź. S nowej propagandu powyšchi je liczba žabłustowow wot 5 milijonow 2. meje na wjazy hacź 9 350 000 w dezembru 1933. **Pšchedewjacźeljo a dźěłobjerjerjo dyrbjachu žo do jeneje organizacije sjednocźiź.** 1. měrza 1934 měješe němska dźěłowa fronta 13 milijonow dźěłaćerjow, pšchisłuchajezow a pšchedewsaćelow. A 4 miljony žobustawow ſ wikowarstwa, rjemjeźła, pšchemyšła a žwobodnych powołanjow.

Potom pokaša dr. Ley na wutwarjenje sjednocźenstwa „Móz ſ radosću". Tuto sjednocźenstwo njeměješče dotal žaneho pšchikłada. Hacź dotal je žo za tuto sjednocźenstwo 25 milijonow hrywnow wudało. Wudawki žo za zyke prenje léto na 40 milijonow hrywnow powyšcha. Hacź do 1. septembra je hanit za pucźowanje milijon ludźi na 7 hacź 10 dnjow na wocźerstwjenje połłak. 80 000 ludźi žo tydźeń ſ parnikom na morjo wjeſeše. Druhi milijon ludźi wujeźde žebi na kónzu tydźenja k zhromadnym pucźowanjam. Dr. Ley pokaša hišćeže na dźěła hamta za rjanosć dźěła, na sportiki hamt, na kulturny a sozialny hamt.

Wustrowjenje hospodarskich pšchedewsaćow je žo połnje poradźiło. Swrešćenjenje konfumskich towarstwow, w kotrychž wjazy hacź milijarda hrywnow leži, by njeſměrnu šchodu němskemu hospodarstwu pšchinjeło a wjele ſtatyžazam ludźom dźěło wsało. Njedźiwajcy najwětschich wobcźežnosćow je žo poradźiło, teź konfumske towarstwa sdźerjeć.

Rimo tutych wulkich wukonow tola hłowne nadawki němskeje dźěłoweje fronty pola dźěłaćerskich sjednocźenstwow a potwolanskich stupinow leža. Wschitke potwolanske stupiny maju aristokratiju dokonjenja jako nowe semjanstwo dźěła wutworicź. Wšcho dźěło dyrbi pod jenickej mysłu stejeć; němski dźěłaćeř dyrbi być runohódny ludowy towaršch.

Wšitke kraine cyrkwje su so němskemu biskopej podstajiłe

Nowinarnja němskeho zyrkwinskeho knježerstwa wosjewja: Prawny rjadnik němskeje evangelskeje zyrkwje je ſ połnomocu, kiž je jemu nazionalna žynoda spožčiła, wukas wudał, ſ kotrymž pšchedpišu § 1, wotstawk 1 a 3 zyrkwinskeho zakonja ſ 9. augusta 1934 wo wjednistwje němskeje evangelskeje zyrkwje a krajnych zyrkwjow, w evangelisko-lutherskej zyrkwi w Bayerskej ſ praweje strony Rheina a w evangelskej krajnej zyrkwi we Württembergskej do mozy stupja. S tym žu žo wschitke kraine zyrkwje, schtož zakonjedawarstwo nastupa, němskej evangelskej zyrkwi podstajiłe, a krajni biskopja žu žo na pschikazy němskeho biskepa wjasali. Tuto rjadowanje k špěchowanju němskeje evangelskeje zyrkwje njepodóbka pak žo wusnaczowego živjenja a kulturoweje samostatnosće jenotliwych zyrkwjow.

Strajkowe nieměry w Americy

S Ameriki pschikhadža pschezo wjazy powěsćow wo cźežkich krwawnych strajenjach mjes strajkowazymi textilowymi dźěłaćerjemi a policiju. W minule wschitkich padach dyrbjachu policijotoju stśelecź. Schtwórtk běše 3. dźeń strajka. Hižo rano naliczichu 6 morwych a 14 ranjenych.

W Honepathu w połodnišćej Karolinje strajkowazy dźěłaćerjo pschijatjenzow jeneje dźěłarnje nadpadnychu. Pschijatjenzy nochzychu strajkowacź. Pschi tym nabpadže žo 3 wožoby morichu a někotre ranichu. W Greenville w žamtnym kraju strajkowazeho potšelichu, jako chcyšche žo na fabrikliku strazu walicź. S Atlanty w Georgiskej žo powě, žo je strajkowazy, kotrehož běchu wutoru sranili, wumrěł.

Do Mariona w połnocnej Karolinje dyrbjachu ſ khwatkom 3 kompanije stalneje milizy pózłacź a 2 kompaniji do Concorda. We Warrenje w stacźe Rhode Island strajkowazi spytachu fabriku wobkładźicź, hdyž žo hišćeže dźěła. Policija fabriku ſ gummijowymi klumpachami a žylsojtym płunom sakitowasche, tola strajkowazi dobuchu. Fabrikske wjednistwo dyrbješe dźěło sastajicź. W fabrizy 800 muži dźěła. Strajkowazy jeneho žwojich muzow ſ mozu wužwobodźichu, kotrehož běsche policija sajała.

Serbaj

Sa žerbišći lud špitał Dr. P f u l.

4]

(Pokaczowanje.)

„Niczo tajke hišćeze njeſmoj widźałoj!" prajesche Jan. „Wubjerne je, wubjerne! Pójmoj pak někto dele do nijiny."

Hdyž pak běschtaj dele dóschłoj, je špodjiwanjom na skałate hory špohładowaschtaj, na kotrychž pjedy stejeschtaj.

„To wozši cźiniš!" rjekny Jurij. „Na prawizu, na lěwizu, wschudże wyšoki brjóh a kamjeń! Spodźiwna stwórba, kak wschelaka žo nam pokasujesch! Kak maly je cźłowjek pornjo waschej wyšokej kraſnosći, wy horzy a tola kak wulki, dokelž może pójnacź, sacźucź a rosbudźicź twoju rjanosć a wobšebnosć, a pschiroda!"

„Haj", doda Jan, „Cźłowjek je knjes nade wschitkim; a hdyž ſ wotewrjenej wutrobu a njepomuczenym wócźkom wschitko to wobdźiwa, pije radosć je wschitkeho, njech je wulke abo małe, — ſ njebjeskich hrjébow, ſ wyšokich schtomatych horow a nałych skałow, ſ kcźeźka, ſ liscźicźka, ſ trawicźki! — Kak žo wjeseli, jo žym tutu ſtronu wohladał! . . . Schtoda, schkoda, so Sserbjo wjazy tudy njebydla, kaž nětdy! Kak je žo jim spodobacź dyrbjało!"

Naschej pachołaj dale dosadu krocźeschtaj w žłobinach. Wschudże žo jimaj łubjesche. Napoſledku pak žo ſ nijinow na lěwizu sawinuschtaj, so byschtaj žo po wsacź wo žłužbu wobhonjałoj.

Na jenej hórzy mózeschtaj někotre wšy pschewidźecź. Wšy žo jimaj jara spodobachu, dokelž běchu nimale wschudże murjowane běłe khěžti a zyhłowane tschi. Jimaj běsche, kaž byschtaj měšćańa pšched žobu widźałoj, a nježdaschtaj žebi dale niczo, dyžli něhdże pola bohateho bura wołtacź žmečź.

„Tam by žo namaj łubiło, njewěrno, Janko?" woprascha žo Jurij a doda: „Hdy by žo namaj tam nješchto trjechiło!"

„To je", Jan wotmolwi, „teź moja mysłlicźka. Mi žo sda, so budźe žo namaj w tajkej wšy lépje spodobacź, hacź mjes wulkimi murjemi měšćow."

Jan a Jurij janeje prózy njelutowaschtaj, ſ dworu do dwora khodźo a ſe wšy do wšy. Wschudże žo sa słužbami napraschowaschtaj, ale nihdże žo cźiniczej nochzyche. Wschudże rěkasche — pak: „Hdy byschtaj někotre dny pjedy pschischtoj" — pak: „Wój staj hišćeze pschešłabaj sa naš", — pak: „Wobeju trjebacź njemóžemy". Teź tak žo njeczinješche, so budźischtaj wobaj w teſſamej wšy wostałoj, jedyn pola teho bura, druhi pola druheho.

Tak pytajo běschtaj někotre dny pscheběhałoj a wjele rjanych wšow wohladałoj. Khěžc běchu nowe a lubosne. Pola žo wschudże płódne swachu. Łuki žo selenjachu, a krajina žo we wjschinach a nijinach pscheměnjowasche. Khodźenje pak žo jimaj počza wostudźicź.

Poł njetaty Jurij raz wjeczor Janej rjekny: „To moh pschezo němšti špěwacź! . . . Schto měnišch, bratśe? Njewěrno, namaj žo prawje špěšnje cźiniš?! Hdże teź to žobžo žedźi, kotrejž ty namaj wěschcźeschče?! Ty myslješche, so žo w knježim wosu sa nim wjesemoj; mi pak žo žda, so je namaj popschkarowało a potom na knježim wosu wujeźo. Schtó wě, hdże tón kuczik je, hdyž někto žedźi, a schtó wě, na koho czaka?!"

„Budź dobreje mysłe, bratśiko!" dźesche Jan. „Schto dha je słubjene? Mój žnuj žo w kraju rosbładałoj a mamakacź pschezo hišćeže mózemoj, schtož žebi žadamoj . . . Sašpěwajmoj žej nješchto, so wobuſy saúdu!"

Po tych žowach sanježe:

„Chžyk je knjes hólczik wědźeczi,
Haj domdyderaj,
Haj domdyderaj,
Kak w zuſym kraju je."

Jurij popomhowasche a po dokónczenju pěsnicźki prajesche: „Chzemoj-li špěwacź a po poźmjecź, dha žebi tule sanjeżemoj:

„Sadły naschej' pjezy kuntworki hraja,
Kuntworki hraja,
Cźetřwjene, selene łukniczki maja."

Jako běschtaj dospěwałoj, Jurij prajesche: „Janko, mi je lépje wokoło wutroby! Wohładaj žo do staranja! Budźe kaž budźe!"

Schtwórty staw.

„Njepuschczmy nadźiju rjanu!"

Na druhi dźeń rano, hdyž běschtaj stanyłoj a modlitwu wuspěwałoj, Jan Jurijej rjekny: „Mi je tak łohko a wjeſele wokoło wutroby, sanđźene dny běsche mi druhdy khětro cźežko, runjeź žo prózowach, twoje ſrudne myšle sahnawacź."

„Teź mi", dźesche Jurij, „je łohko a wjeſele, najſkerje tohodła, dokelž žym dźenża w nozy nana a macź widźał, wobeju ſ prawje pschecźelniwym a derjemějazym wobliczom."

„Haj!" prajesche Jan, „špodźiwna wež! Mi je žo to žame sedźało. Ja hišćeže widźu, kak žo maczerka ſ wutrobnym špodobanjom na naju pożmewkowasche. Dźenża staj potajkim starschej wokoło naju; dźenka wschо derje pórdże. To mi jeju pschecźelniwe wobliczo pschipoweda."

„Twoje myšle, Janko", znapschecźiwi Jurij, „kłaju kaž wjerowjerzki! Baj wschak baj! Ja twojim wschecźenjam wjazy njewěrju, runjeź bych jich dopjelnjenje wutrobnje rad widźał."

„Mój Jurjo!" pschistaji Jan, „njepuschczmoj nadźiju, njech žym dźenża prawje abo wopaki wschcźi. Schtóž je Bohu dowěri, teho wón nihdy njerowpuschczi!"

Po tajtim rosrěcźowanju žo pachołaj na pucź podaschtaj, nadeńdźeschtaj Łobjo a daschtaj je na cźołnje pschewjeſcź. S tamneje ſtrony je jimaj krajina wulzy spodobasche, dokelž je tam łěs a pola a winiczy ſelenjachu a hórki a brjóžki a dolinki wócźku wschelakoſcź poſkicźachu.

W teſle krajinje njedaleko Drježdźan leži wjeſ Zipiny. Pod hałosatymi lipami žo tam rjane běše a ſ zyhelom kryte khěžti pokasuja. Bóbła nich pak žo teź wjeſche twarenja połběhuja, w kotrychž wołeběje w lécze bohaczi Drježdźanczenjo bydła.

(Pokračowanje sćěhuje.)

President Roosevelt do amerikanskeho strajka zapřimnje

Prezident Roosevelt je wobſamknył, wožeběty wubjerk tſoch mužow poſtajicź, kotryž dohrda strajk textilnych dźěłaćerjow rosrišacź. Roosevelt je žo k tomu po namołwjenju pschedźydy dźěłaćerskeho swjatka rosbudźił. Sdobom budźa wjedniczy ſwjatkow bawłnoweje, ſkładoweje a wołmoweje industrije wo tym radu ſkładowacź, kak maja žo jich dźěłaćerjo psched naſylnoſcźemi strajkowarjow schkitacź. Shoniwschi, so je žo wubjerk sa rosrišanje strajka pomjenował, je strajkowe wjednistwo wośſewiſko, so chze wšcho wschcо cźiniczi, so by žo Rooseveltowym pschećzam napschecźo pschischko.

*

Spindolski měšćańosta (w połnocnej Karolinje) je prošył, so bychu žo ſwjatkowe wojazy do Spindola pózłali, dokelž tam ſrażenja mjes strajkowarjemi a k dźěłu ſwólnywmi ſtraschnje pschiběraju.

Teź w Alabramje je žo, dokelž njeměry pschiběrachu, wjele textilnych fabrikow dyrbjało ſamknycź. Naithutniſche ſhadża so wobſtejnoſcźe w Fall River bycź, hdźež je policija dyrbjała homży ſylſneho płuna do strajkowarjow mjetacź, so by mohła 300 k dźěłu ſwólnywmi dźěłaćerjow ſ fabriki wužwobodźicź, kotruž strajkowarjow wobkhadu.

Z kongresa narodnych mjeńšinow

10. kongrež europiſkich narodnych mjeńšchinow w Europje w Bernje je ſcźěhowazu resoluziju pschijał:

10. kongrež europiſkich narodnych mjeńšchinow wobkrućża dorasnje žadanje, so by žo žwobodna narodneje kulturny ſa kóždu ludowu ſkupinu w kóždym ſtaće do ſkutka ſtajiła, kaž je žo to hižo na prénim kongrežu w lécze 1925 wuprajiło. Shromadźeni ſastupjerjo dźerża žo krucze teho, so žo mérne zhromadne žiwjenje ludow we wobłuku europiſkich ſtatow jenoż doscźicź hodźi, hdyž žo tuta ſaſtawa dopjelni. Sastupjerjo europiſkich narodnoſcźow ſnowa na to pokaſuja, so wołžebje ſ njerosrišanja ſubſtrowneho praſchenja

Dźełowa ſłužba nastupi na Nürnbergiſkim ſjeździe.

Dźełowa ſłužba pſched ſwojim ſtanowym lěhwom w Nürnbergu-Langwaſſeru. Tam ſo ſeſtupa pſched němſkim dźěłowym wjednikom ſtatnym ſekretarom Hierlom.

hida, hvady, hač hamo wopnjte schmekatanžy nasanm. Pšichi napschećiwnoscjach, kiž s kóždym dnjom pschibéraju, posčeha 10. kongreß europiskich narodnoscjow zwoj warnowazy hlós. Djenza kaž psched dsesacz létami dyrbi so wuschehnjeć, so je sa mér mjes ludami narodneho wuruanja trjeba. Runje dokelj béchu so narodnoscje pschi pschichodnej wójnje najcesčscho potrjechile, maju jich wotpósłanzy sa woprawnjene, so wosjewja, so kaž dotal wscho cjinja, schtož w jich mozach stejí, so bychu so sprawne žadanja narodnoscjow dopjelnike. To dsjedza cjinić, so bychu wudyrjenju noweje wójnu w Europje sadżewali.

Krótke politiske powěsće

Po poručnoscji Warschawskeho statneho rěcznika za wobzebite naležnosce hu schtwórtk prjedawschego presidenta pólskeho Cžerwjenego schkija Hendricha Hrabju Potozkeho sajeli. Potozki je psched dwéma dnjomaj presidentstwo pólskeho Cžerwjenego schkija složił. Hrabja bésche pschedsyhda dohladowarstwa Zyrardowskeho pschedewsacza, kiž pod wliwom franzowskeho kapitala steji.

Psched wojeńskim hudom we Winje dyrbjesche so schtwórtk 28létny policajski sastojnik Hólgl wjeleepscherady dla samoćiwicy. Jeho winowachu, so je 25. julija pschi swonkownych hrodowych wrotach strażowak a policajskim sastojnikam, kiž chcychu do swjatkowje kenzlise khwatacz, brónje zebrał. Jako so pschedbyhda jeho woprascha, cjehodla je so pschi puczu wobdżélił, wón wotmolwi: „Ja sym ludowski a sym pscheciwo dsenżnischemu systemej.“ Hólgla k smjerczi na schibjenyh sadsudzichu. Wón pak so ke khlostarni na cżaż żiwjenja wobshnadz, dokelj so njeje njepschedsrjednje na podawkach wobdżélił, kiž su k smjerczi dra. Dollfuha dowjedle.

Mussolini je na sawjedżeleńsej łódzi „Aurorje“ do Baria dojeł, so by tamnische levantiske wulkowiki wotewrił. Němska létża njeje na tutych wulkowikach sastupjena. Franzowska pak so préni króć wobdżéli. To Italcjanow żiwje sajimuje.

Juhoslowjanski kral Alexander so 5. oktobra na wopyt do Parisa poda. Kral budże we swonkownym ministerstwje bydlić.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 7. septembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dżeń

Hłowu zbožać a nic lěhać!

Jan Pjech † 1741.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 749, hygrometer 0, thermometer wo dnjo +18. Djenza rano we 8 hodź. barometer 749, hygrometer +1, thermometer w nozy +15. — Mrócżele so nětko rozsahuje. Wczera popołdnja a wjeczor ja so w Budyskich stronach hischcże trochu podeschczowało. Nizina nad Pólšcej so njeje hischcże ważnje se swojeho městna hnuła. Nad połnocnej Pólšcej je so hamo nowe jadro nizinu wutworiło. Druha nizina leži nad połnocnej Italskej. S wjeczora Franzowskeje so nowa nizina pokazuje. Tak wostanje wjedro w srjedźnej Europje khětro njewótke. — Jutsje żobotu stónczko 5.23 hodź. schadża a so 6.32 hodżin khowa. Měsacżk schadża jutsje rano 4.42 hodżin a khowa so wjeczor 6.03 hodżin.

— **Wuhladny na wjedro sa jutsischu żobotu: Pomérnje rjane nasymske wjedro.**

*

Faraf na wotpočinku Mrózak †

Sstrjedu 5. septembra wumrě w Sachsendorfu pola Wurzena, hdjež na tamnischej farje na wotpoczinku bydlesche, farar Jan Mrózak na schézdżiwkach schschażenja maschom. Wón bě dobry a zwérny Sserb a skutkowasche hacż k swojemu wotpocżinkej we Wulkich Sdżarach, Lupoji a Nakezach. (Wobschérnu rosprawu hischcże pschinjesemy.)

*

Smjertne njezboże

Djenza dopołdnja něchto mało do ½10 hodżin sta so na rózku Jerjoweje haży a Snutskownej Lawiskej haży cjeżke wobkhadne njesboże. Tudyscha wukubłarinja na jědżenje ſ autom dyrschce ſ lohkim wosom, jeho wjednik běsche wojat tudyscheho 4. art. polka, po nutskownej Lawiskej haży horje jědżo do Jerjoweje haży sawinyc. Jědżesche pschi tym pomałku a kedżbliwje. Jona, něhdże 60 lět stara, thěrko khipra, dżyscze w zamknym wokomiku Jerjowu hażu pschekrocżiż. Najskerje njeje teubjenje woja ſtyschała a też njeje wokolo sebje hladała, tak so runje do auta běsche, kiž ju porasy a pschejědże, pschi cżimż ju tak cżežzy na hłowje a cżele skani, so hnydom wudycha. Kriminalna policija, kiž so k pschepytanju pschipada sawoła, sa dalschim hledżi.

*

— **Njesboże sta so srjedu wjeczor na Nowych hrjebjach.** Cżežity auto winy so we wulkim kole ſ Lotzeskeje dróhi na Nowe hrjebje. W tutym wokomiku pschijědże jemu mały auto napschecżo. So do njeho njeby sajeł, winy so wjednik cżežitego auta se swojim wosom na prawo a storcži do druheho auta, kiž psched Centralnym dźiwadłom stejesche. Auto so na khodnik storcži, tola so jenož žnadnje wobschkodżi.

— **Jědżerjo do Nürnberga,** politiscy wjednicy a druzy sestupachu so wczera schtwórtk popołdnju ¾4 hodż. na Zitnych wikach. Kmona Zitnych wikow psched połodnischej stronu měschczanskeho museja běsche ſ khorhojemi wuphschena. Wobdżélnicy na jědże do Nürnberga so psched khorhojemi sestupachu. Pschiwusni a mnoży druzy běchu so zhromadźili. Puczowarjo do Nürnberga so ſ nasymskimi twórtkami pyschachu. Kapa'a standarty 103 do sestupanja na namésce konzertowasche a potom na cżole puczowarjow ſ hudźbu na dwórnischczo pschewobdżesche. Wjele ludzi wotkhadżazych pschewobdżesche a dobre pschecża sa nimi sczesłesche.

— **Budyska SA pojedże do Nürnberga** djenża pjatk 19.26 hodż. 236 muzi so wobdżéli, standarta 103 staji 184 muzi. Wjednik standarty, wjednik wudyrnego swjatka Grüttner, a jeho adjutant, wschischi wudyrny wjednik Schröter jich pschewodżetaj. SA sestupa so wjeczor w 6 hodż. na Albertskim namésce a pozsehnje na to ſ hudźbu po Bergstej dróży, Sahrodnej dróży, Mottkowej dróży, Kamjenitnej haży, Zitnych wikach, Kózorskej dróży, Póstskim namésce a Bismarckskej dróży na dwórnischczo. Budyska SA so srjedu 22.23 hodż. do Budyschina wróći.

— **Swjatk cżežkotyschazych w Němskej,** kotryż ma wotdżeleńe w Buyndschinje, wotměwa darmoine wotcżitanske hodżiny. Cżežko ſtyschazy w Budyschinje so pschecherpschcja, so bychu so na tajkim wotcżitanskim kursu wobdżélili. Wón so zwotoru 8. septembra wjeczor w 7 hodżinach w hoscżenju „Město Zitawa“ na Hornczerskej haży w Budyschinje sapocżnje. K tomu so ¼8 hodżin pschednoschk wo themacże „Lud a zwójba“ pschistamknje. K tutomu pschednoschkej, pschi kotrymż so tež zwétkowabraly pokaza, so cżerpjazy towarschojo tohorunja pscherschcja. Wjeleskyschak może so wuzicż. Wschitkim cżežkotyschazym so porucża, so bychu pschednoschk wopytali.

— **Kino „Jedermann“** Naschim cżitarkam a cżitarjam je tutón mały kino, kiž poskuzuje ſ dosež dobrymi filmami, njemje snaty. Je napschecża Budyskeho dźiwadła. S wczerawscheho nowego programa njech so wuschobuje wobsebje rjany synkofilm „Małecża luboscje“, kotrejož cżin je żiwjenju wotpostuchany bjes kóždeje hewak swjeczeneje sentimentalnoscje a ma w hrajerjach mojach Jnes w. Taube, Erny Morena wurasa polnych sastupjerjow. Dosež powuczaju je film „Wowk jako sežiwjenski frédt cżłowjestwa.“ A něschto sa cżuwy je dźiwinowy synkofilm ſ Tom Tylerom: „Jěchaſ ſ Arkansas“. Wuhladasch dźiwoje boje mjes rubježnikami a sważliwe karti jěcharjow. Pogram je potajkim dosež sajimawy.

— **Sserbska Boża hłuzba w Drježdżanach.** Njedżelu 16. septembra 1934 popołdnju ¼4 hodżin budże kaž kóżde schtwórcż léta jónkróć, serbska Boża hłuzba w Kschižnej zyrkwi w Drježdżanach. Předowacj budże Jnjes farar Bórjš ſ Budestez. Lopjeńka ſ kérluschemi budża pschi durjach darmo dostacż. Lubi Sserbja ſ Drježdżan a wokoliny, pschińdżecże prapje hołacże. Połacże ſ tym, so też we wulkim městje lubujecże to, schtoż je wam waschu dómisnu, waschu serbsku Luzicu zobu dała na pucż żiwjenja, to luhujerje hischcże wěru a rěcż swojich wótzow. Wopyt serbskich kemschowo dyrbi jewicżk so Sserbdołhoż won zwoju macżernu rěcż lubuje, tej zwojemu Bohu a zwojej zyrkwi zwérny wostanje. Sswéru Bohu a zwéra ludstwu zhuschatej hromadże!

— **Pschedawanje mloka w bleschach.** Sa pschedawanje mloka w bleschach su so po wukazu němskeho hospodarskeho ministerstwa jenoj ajchowanje, to réka ſ kotkom (stemplom) jeneje ajchowarnje a ſ létnym snamjenjom wosnamjenjene, blesche po normalnym kopjenje Din 5101 normowane blesche dowolene. Hacż dotal njeje so tutón wukas, dźiwajo na mlokowe wikowanje, krucże pschewjedł. Dokelj pak su sa ſsi léta wot wudacża tutoho wukasa mlokarnje a mlokowi wulkowikowarjo dosež khwile měli, so bychu po něcżim dotalne njepschedpiżmowe blesche ſ pschedpiżmowymi narunali, je sakske hospodarske ministerstwo poruczilo, so dyrbja so ſ 31. dezembrom 1935 wschě njeajchowane bleschę, dalokoż njejsu po normalnym kopjenje Din 5101 dżełane, ſ mlokowego wikowanja wusamknjene, tak so snjemż so wot 1. januara 1936 mloko w bleschach jenoj w normowanych bleschach po Din 5101 abo w ajchowanych bleschach pschedawacż.

— **Sakska krajna lotterija.** Pschi schtwórtkownym cżehnjenju 5. rjadownje 205. sakskeje krajneje lotterije (4. dżeń) padże dobycże wo 5000 hr. na cżisła 29734 39799 103169 147101; dobycże wo 3000 hr. na cżisła 36334 64340 78007 88578 147998; dobycże wo 2000 hr. na cżisła 21095 46601 55049 55902 57955 71689 93024 119840 128510; dobycże wo 1000 hr. na cżisła 6690 21072 25524 50200 65620 69620 70655 76235 79071 82164 101442 102572 103760 108039 110171 125164 139747 149986 154532 159823.

— **Kermuscha žwjecżi so** njedżelu 9. septembra we Hodżiju, Dobruschi a Mownjowje.

S **Njeswačidła.** Na połdenje stótne wiki bě so wjele stotu pschihnało, a mnoży kupzy jim jón wopytali. Kruwy so po 200—400 hriwnach żiwje pschedawachu. K naprawam psche thorostne pomjetanje krutowo kupzy pschezo wjazy dowěrjenja dostawaju, dokelj wědża, so so jim na wikach strowy stót posticja. Na prożażnych a běhańskich wikach so hrěnjo pschdawasche. Po trochu tłóczenych płacżišnach, po 5 hacż 12 hriwnach, so prożata rospschedachu.

S **Budworja.** Tudomna Dórnikowa hischcże rano pizu sa stót snježesche a ju stotej podawa. Sa thwilku ju dżěcżi na kamjeńtnej ławzu jeżo wohladachu; wona so zdała cżujesche. Ju do domu donjeżechu a lékarja sawołachu. Tola jejny cżaż żiwjenja bě so minył, a lékar njemóżesche jej wjazy pomhacż. Wona wumrě, a żiwóżni zwérnu staroscżiwu macż wopłakuja, kotraż je hischcże dżeń pjedy w zwérnej luboscji zwojich sastarała.

S **Wujerez.** Létuschi sjéd „Hornjołužiskeje zupineje skupiny pezokarjow“ je so 2. septembra we Wojerezach wotmók. Wjednik zupineje skupiny wuczeł Biens wospjedł, so ju so pczolarjo do němskeho sezijowjesstwa sarjadowali. Sommerfeld se Sprottawy we lépschim wutrobnym rastwu w holi rěczesche a profesor Beuchel ſ Budyschina mjesche pschednoschk wo „woschkowej khorosczi“, kotraż może wulke pczólniczy sahubiez. Shromadżizna mjesesche sa nusne, so so sakoń pschi pczołaze khorosce wuda, každy ma hižo Wirttembergska. Wjednik zupineje skupiny hischcże na to pokasa, so je nusne, tež hnitzej wobaraczi, pastwu porjedżicz, raßu polépschicz a pczołarjow w schuli roswucżicz. Méd dyrbjał so jenoż w jenotnych schkleńczach pschedawacż, dokelj so ſ tym kupzam sa to rukuje, so cżisty méd dostawaju.

S **Rowneho.** Nasch wjednik a němski kanzler Adolf Hitler je pola 9. dżěsca hólnika Khrystiana Zura w Rowneni kmótschtwo pschewsał a jemu kmótschtski list ſ 50 hriwnami pschipokasał. Pola 8. dżěsca je němski president ſ Hindenburg kmótsit.

Se **Sleho Komorowa.** Njedżelu wjeczor je w Haninej hdże pola Sleho Komorowa żelesniski cżah do cżežitego cutomobila, ſ 33 wożobami, ſ wjetscha dżěcżimi, wobsadżeneho, sarudżił. Cżežity automobil je so ſ wulkej mozu do pschérowa wjerchnył. Djewjecż wożobow je so cżežko sranilo, wone su so do khorownje dowjesle.

Se **Sstomjenja.** Pondżelu 3. septembra je njesnata kolojesdna w Sstomjenju pola Hródka smjertnje strjefbżiła. Cżežki je so polizajsky sebrał a w cżełownu Sstomjenjanskeho pohrzebnischcża leži.

Budyske stawniske powěsće

ſ dnja 5. septembra 1934.

Narodźił je so: Alfredej Kurtej Würkerej, feldweblej, žynk.

Radio

Ssobotu 8. septembra hłyschimy.

Königswusterhausen. Nimo snateho wschédneho programma: 6.20 rańschi konzert. 10 wjednik rěcżi. 12 pschipołdnischi konzert. 13 sabawa ſ hwjatokej tydżenja. 15.45 hospodarski tydżeństi pschehlad. 18 sportski tydżeństi pschehlad.

Lipsk. Nimo snateho wschédneho programma: 5.50 sa burow. 6.25 rańschi konzert. 11.45 sab urow. 12 pschipołdnischi konzert. 15.10 tydżeństi pschehlad. 18.35 pisana hodżina. 20.10 operetta „Sakuſtany hród“.

Hischcże wajne ſ dnjoweho programma. Barlin: 20.15 ſ operetty „Der Vogelhändler“. Wrótsław: 20.10 rejwanska hudźba. Köln: 19 rejwanska hudźba. Frankfurt: 20.15 pisany wjeczor. Stuttgart: 20.15 pisany wjeczor. Min: 20.15 rokoko-wjeczor. 21.15 wjeczorny konzert. Warschawa: 20.15 lohka hudźba.

Najnowiše z cyłeho swěta

* **Krótko** psched **dwórnischczom** w schtutschkim **měste Glesgowje** zo schtwórtk **żelesniske njesboże sta.** Lokomotiwje wożebowju cżahow do zo traſyschcżej a zo swobodnischej. Prénje tři woju wobeju cżahow so rosbichu. Jedyn lokomotiwnik a tepjer so mortiłuje, wjezy hacż 40 puczowaznych so cżežko abo lżejko skani.

* **Hrózne njesboże** je so schtwórtk wjeczor wokolo 10 hodżin w Leverkusenskim **městowym dżele Niederbleicheru** w Porheinskej stało. **Wożebowaj automobilaj** srajschchtaj do Wuppertalskeho cżežitego automobila. Schtyri wożoby so morichu, jena wożoba so cżežko skani.

* **Litewski pólny hud** w Schaulenje je pjecz litewskich **rutjejnych morbarjow k smjerzi sajudżił.** Schtyrjoch sajudżenych ju saſtrélili, pjateho pak ke khlostarni na cżaż żiwjenja wobhnadżili.

* **W argentinskim hłownym městje Buenos Aireßu** so srjedu popołdnju **nětkore hodżiny cżorny deschcz** dżesche. Nad zyłym **městom** roslehny so **tołsta cżma.** Deschczowa woda so **mikroskopijsy pschepytowasche.** W njej namakachu **wuhlowe dżele a petrolej.** Po wschém dsaczu je wulki woheń w Campani ſ pschicżinu cżornego dyschża. Tam je so wjele wolijowych tankow wupalilo.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Das für die Bäuerin Selma Gertrud verw. Leuner geb. Senffarth in Doberschau durch Beschluß des Kommissars für die Ostlitze (Landstelle Dresden) vom 5. 12. 1931 eröffnete Sicherungsverfahren wird **aufgehoben,** nachdem die Entschuldung restlos durchgeführt worden ist.

Dresden, am 22. 8. 1934. **Die Landstelle.**

Towafstwowski powěstnik.

Khrósćicy „Pčólnica“ ma dźensa pjatk wječor pola Wjenkee swoju měsačnu zhromadźiznu.

Jězba do Hornjeho Ammergawa. Dokelž njeje so za jězbu k passionskim hram w Hornim Ammergawje wot 10. do 15. septembra dosahaca lióba zamołwita, a tak so prewjesć njehodźi, budże nětko druha přileżnosć z wulkim modernym autobusom wot 17. do 22. septembra. Puć pódźe podobnje kaž při prěnjej jězbje, potajkim tež k Bodamskemu jězorej. Wobsedżer auta rukuje, zo budźemy wšudże w postajenym času, dokelž je před krótkim tutu čaru wobjěł. Potajkim njebudże tajka komda, kaž při tamnymaj jězbomaj. Štóž chce posledniu přileżnosć wužić — 23. septembra so předstajenja skónča —, njech so hač **nanajpozdźišo do 15. sept. dopoldnja** pola mje zamołwi. Jurij Słodeńk.

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźěl a přilopk Marko Smoler a za nawěstki dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a čišć dr. J. Cyž w Budyšinje. D. A. VIII. 1934: 2242.

Smužkate płaty

za šórcuchi a rubiška, wolmjane ca. 100 mtr. 4.75, 3.95

Schaaf

Při modrym wjedrje

K šklitej Waščje strowoty jenož

krute wobuće!

To namakaće w bohatym wubjerku pola

Martin Jähne na Sulerskej hasy 9

M. Schubärt

w Budyšinje

na Fabrikskej drózy 10

Telefon 3758

Samsny wobkhodn. Hošic hasy

tisći barbi plešeruje

Meble

w znatym solidnym wuwjedženju najtuńšo pola **Despang** nětko na Mołt. kowej dr. 17

Nowočasne gardiny

rolowy, šwedski płat tunjo

Jda Wärker rodź. Erlerowa w Budyšinje, Zwonk. Lawske hasa 1u

Hoscenc w Pančicach

Sobotu: **nócne swiniorezanie**

Njedźelu popołdnju **wutrělenie swinjeca**

Wšěch přećelnje přeprošuje **Suchec swójba**

K domkhowancy a kermuši słódny

PREISSER KAFFEE

Małe płaćizny: punt 2.—, 2.40, 2.60, 2.80 hr. atd. měšenje Managetje pf. 3.—

Wosebitosć: **Preisserec** kofej bjez cofeina, kotryž w kóždym padu tyje a wubjernje słodźi a ma wulkotny aroma punt jenož 3.— hr.

Wulki skład wubjernych zelonych kofejow

Kofejowy Preisser

w Budyšinje na Žitnych wikach 24

Büklinki punt **0.35**

Wot pjatka čerstwe

morske ryby a fi|et

(Schellfisch)

M. Hypko

na jerjowej hasy 11

Büklinki rybowe marinady

pječene jerje, bjez hłowy, litraka tyza **68** pj.

jerje w želeju litraka tyza **95** pj.

pječene jerje, zawalene jerje w želeju, zawuli jerje w remul. anetine kuski w rem. filejowe jerje w majon. } 1/2 litr. tyza **1.48** } **2.48**

Paul Martschke

Kěžorska dróha 22

Moje nowe wobydlenje

je na Zwonkownej Lawskej hasy 9

Pawlakowa,

ćěłowa Zona.

Telefon 2315

Bydleńske a spańsk. jstwy

kuchinje, pólstrow. twory atd.

jednotliwe meble kupuje će tunjo pola

P. RUBELA Mužak. dróha 4

Ręći serbscy!

Mam swoju pólstrowarnju.

Mandźelske požčonki přijimam

Spanske jstwy

kuchinje / jědźeńnje

pólstrowane meble

kaž tež wše **jednotliwe meble**

najtuńšo a we wubjernym wuwjedženju pola firmy

Fr. Wenzel w Budyšinje

w Serbskim domje

Mandźelske požčonki so přijimaja

G. Jurisch, Kotolska hasa 6

Tel. 3892 pokaže **nowy Radio**

KVG. Jězdny plan ke kermuši w Hodźiju, Přěčecach a Dobrušu

w njedźelu, 9. septembra 1934

Linija Budyšin—Hodźij—Cerwjene Noslicy—Biskopicy—Nowe město

Z Budyšina (dwórnišco) do Hodźija a Cerwjenych Noslic:

5.57 9.02 6.55 12.00 12.55 14.30 16.50 19.50 0.00

Z Hodźija a Cerwjenych Noslic přikhadźeju do Budyšina:

6.40 8.55 11.05 12.26 15.38 19.21 20.56 22.11 23.17 2.26

Nimo toho jěde dnja 9. sept. br. 1934 w 12 hodźinach z Budyšina (dwórnišco) wóz do Niezdašec. Wrócujězba 21.30.

Póndźelu, dnja 10. sept., w 24 hodźinach z Hodźija do Budyšina

Na linji Budyšin—Přěčecy—Kamjeńc.

Z Budyšina (dwórnišco) do Přěčec: 7.00 11.30 12.15 14.00 16.00 19.20 21.15

Wrócujězba z Přěčec (hoscenc): 8.35 12.55 15.00 17.55 20.45 21.50 1.00

Na linji Budyšin—Wjazońca (Neukirch) jězdźi pódla wozow po jězdnym rjadźe dnja 9. sept. nócny wóz w 1 hodź. z Dobruše.

Awtowy wobkhlad za swobodny stat Saksku akc. tow.

Wobkhodne wjednistwo w Budyšinje. Telefon 2561

Přijedy hač meble kupujeće, wupłaći so, hdyž sebi mój wulki skład 40 wšel. jstwow wobhladaće

Händchen

w Budyšinje na Lubijskej drózy 17 znapř. wojeńskeje zwučowańnje

Do wětra a hubjeneho wjedra poručam

Kosmičkate mantle wot 15.— hr. sem

lederolowe a gumijowe mantle wot 9.50 hr. sem

slipony we wšěch płaćiznach

jaki do powětra wot 7.50 hr. sem

kožane jaki wot 33.— hr. sem

Hugo Pachali

w Budyšinje. Před Šuleńskimi wrotami

76 Seiten stark, mit Weltprogrammen, vielen Bildern und Artikeln

Die bestausgestattete und inhaltreiche Deutsche Funkzeitschrift

Mit Geräteversicherung

Monatsabonnement nur 85 Pf. durch die Post. Einzelheft 25 Pf.

Probeheft gern umsonst vom Verlag, Berlin N 24

Šijace masiny, zapuščomne, z mnohomi, tunjo na předań.

Drastowe khamory, z dwojimi dujemi, nowe 38.— hr.

spanska jstwa, kompletna, bróza tunjo na předań

Seifertec přileżn. kupnicy

w Budyšinje na Kamjeńcu. hasy 29

Tunje płaćizny za

kožane rukajcy

za překhodny čas

za Žony:

glacé z manšetu wot **1.95**

nappa z mjenše fu wot **2.75**

glacé-rukajcy, barbne wot **2.50**

nappa-rukajcy z 2 kneńomaj wot **2.50**

za mužow:

nappa, wosebite tunjo wot **2.50**

swinjaca koža, imitowana lohke rukajcy wot **3.90**

ćuklliwa koža, běła wot **4.25**

Alfred Vogel

w Budyšinje

na Krónpryncowym mosće

nohajcowy a rukajcowy rózk

Neukirchenska wotforhańska protyka za lěto 1935

hižo dóšła

Wuwjedźenje nowe|e protyki wosebje rjane.

Dostanjeće ju za znatu płaćiznu w

Serbskej knihańni w Budyšinje

Mały nawěštk

w našich NOWINACH je tuni a so přecy wupłaći

Najnowše wunamakanje, kotrež ma wulki wuspěch wosebje w zymje, je **isolowanje** čłowjeskeho ćěła z impragnowanej tkaninu **wot strašnych magnetiskich zemskich prudow.** Je to najtuńše a najbóle praktiske wunamakanje na tutym polu. Tutu isolaciju móže sebi najkhudši kupić a wona přetraje cyłe žiwjenje. Radu wo khmanosći a trjebanju podawa: přirodne lěkowanje člowjeskeho ćěła

Karl Schramm, w Budyšinje, Fichtowa dróha 3

Pruhujće Waš wobstatk w čišćeńskich wěcach!

Njećakajće, doniž njeje poslědnje łopješko přetrjebane, ale zapodajće w prawym času swoju skazanku.

W čišćerni „Serbskich Nowin" budźeće derje a płaćizny hódno postuženi.

Tomasowu mučku

Kali 42

Kainit

Kosćowu mučku

Wapnowy dusyk

Wapno

Cement

wotedawa bóžnje

Jurij Čornak

w Konjecach

Telefon Wósling čo. 30

Daj swojej nozy prawje pěsćić

Je tak mudrje a rjenje

Na wšěch swojich pućach

Bjezbolostnje khodźić.

Črijowy dom

Mann

w Kamjeńcu, Wallska dr. 25/27

Serbja, kupujće pola našich inserentow!

Stepowane

mošnowe wołmjane wjelbłud. bildowe **přikrywy**

wulki wubjerk, jara tunjo

Paul Korn

na Hošic hasy 21

Specialny dom

Mam zaso porjadnje

ręčne hodźiny

Masseur H. Hackauf

na Dźiwadłowej hasy 1.

Profesor dr. Hess

ma zaso **ręčne hodźiny**

póndźelu hač do pjatka popołdnju wot 1/4 4—1/2 5 hodźin.

Našim spěwarjam

Mamy woprawdźe hobrske pokłady w našich spěwach. Wulki dźel je so do spěwnikow zhromadźił. Někotre spěwy su tež jenotliwje k dóstaću. Njech tute wulkotne wupłody serbskeho ducha njeńaja na ľubjach Serbskeho Domu, a njech su žiwe w serbskich domach a wutrobach!

Hlejće zapis spěwow a spěwnikow:

Chor a solo ze serbskeho requija wot K. A. Kocora 10 pj.

Tamburica z cuninu hłosom wot dr. J. Pilka 5 pj.

Sapaŕ wot B. Krawca 5 pj.

Sěsć spěwow serbskich za sopr. a solo w. K. A. Kocora 0.50

Wěnc narodnych spěwow, hornjo- a delnjołužiskich wot K. A. Kocora 1.—

Pisnė Łužiskoserbske wot Lud. Kuby 1.—

Naše spěwy I, Serbski spěwnik za šule 0.60

Naše spěwy II, Serbski spěwnik za šule 0.90

Towaršny spěwnik, 4. wudaće 1.50

Spěwy za serbske šule wot K. E. Pjekarja 0.10

Styrihłósne muzske chory (36 hł.) wot K. A. Kocora 0.80

Zerja, 25 serbskich narodnych hłosow, wot B. Krawca 0.75

Wulka lubosć 30 serbskich spěwow, za měšany khor wot B. Krawca 0.75

Dobry wječor, 34 narodnych spěwow za měšany khór na 4 a 5 hłosow wot dr. Pilka 2.—

Skowrončk ze serbskich honow, nowe spěwy za měšany muzski a žónski khór wot B. Krawca 1.—

Słónčne pruhi, zběrka nowych spěwow za měšane, muzske a žónske khóry wot B. Krawca 1.50

Duchowny ludowy spěw, 80 čisłow wot M. Urbana 0.75

Za přećelow našeho ludoweho spěwa a ludoweje hudźby:

Nowa zběrka Melodije k hornjołužiskim pěsnjam zhromadźił Lud. Kuba 2.—

Narodne hłosy łužiskich serbskich pěsni I zhromadźił A. Černy 1.—

Narodne hłosy łužiskich serbskich pěsni II wot A. Černy 1.—

Narodne hłosy łužiskich serbskich pěsni III wot A. Černy 1.—

Piseń Srbů Lužických, napisał Ludwig Kuba 0.40

Slovanstwo ve svých spěvech, Pisně lužické, IV. dźěle 4.—

Za našich rejwarjow:

Serbske ludowe reje, 15 serbskich ludowych rejow wot B. Krawca 2.20

Neue Sachsenklänge wot B. Krawca 3.—

Wšitke tute spěwy móža so w Serbskej knihańni w Budyšinje kupić

Dnja 5. septembra připołdnju w 12 hodźinach je na sćěwkach znjezboženja mój luby drohi mandźelski, naš šwěrny so staracy nan a dźěd, farař na wumjeńku

Jan Mrózak,

ćicho wudychał.

We hłubokej zrudobje

Hilža zwud. Mrózakowa

z dźěćimi a wnučkami.

W Sachsendorfje, dnja 5. septembra 1934.

Žarowańska swjatočnosć sobotu w 12 hodźinach w žarowańskim domje; khowanje póndźelu dnja 10. septembra popołdnju w 2 hodźinach na Janowym pohrjebnišću (Johannesfriedhof) w Drježdźanach.

Přiloha k čisłu 209

SERBSKE NOWINY

Pjatk 7. septembra 1934

„Morwy" wróći so po 20 lětach domoj

Dyrdomdejske jěchy němšeho namórnika.

Dyrdomdejska stawizna Flensburgskeho kapitana Jes Tofta bu ł nowym sensazionelnym kapitlom wudospołnjena. „Morwy", kotrehoż ſława pſched wjazy hacź 20 lětami wſchitke pſchiſtawy Cźicheho morja napjelni, je ſwojej, w Kopenhagenu żiwej wudowje ſ Newyorka pjenježny liſt pſchiſłoßkał, kotryż nimo 10 000 danſkich krónow powěſej wopſchiſchejche, ſo ſo do Europy nawróći, ſo by ſej mjenſke wobſtejenſtwo kupił, hdyż chce ſo ſe ſwojej wudowu k mérej ſydnyc. Knjeni Toftowa, kiż je dźenſa hiſchcze němſka ſtaczanka, doſta pſched 16 lětami w Flensburgu wumrjece ſwojeho muża hamitzy wobkruczene, dokelž běchu podarmo ſa nim ſlědźili.

Żiwjenjoběh pſched 70 lětami w Schleſwigu rodźeneho Jes Tofta je każ fantaſtiſki namóſkſi roman. Jako młody namórnik woženi ſo ł jenej Flensburgſkej měſchczańſkej dźowku. Jeho dźowzu běſchtej drobnej małej holeźu, hdyż ſo nan na dołhu jěhu ke thinkhim brjoham poda. Wobhladniwy namórnik bu bórſy kapitan amerikanſkeho parnika. W ruſko-japaniſkej wójnje pſched 30 lětami dokonjeſche miſchtrſki kuſ. Wón pſchekama mjenujzy ſe ſwojej łódźu blokadu pſched twjerdźiznu Port Arthur a wukonjeſche tam ſa ſaworjenych Ruſow wažne dźeło. Ruſke knjeżerſtwo ſpoczži jemu tehdom jako pſchipóſnaczę ſa jeho ſmužity ſkutk wožebitu wopomnjenſku medaillu.

Smužity kapitan namaka hiſchcze wjazy pſchileżnoſcze, ſo jako njebojazny namórnik wupokaſacź. Jedyn amerikanſki milijonar bě ſej do hłowy ſtajił, ſebi na ſwětowu wuſtajeńzu w San Franzisko thinſku dźunku (wožebity cźołm) wobſtaraź. Pytaſche jendźelſkeho kapitana, kiż by taſku dźunku ſ Chiny pſches Cźiche morjo do Ameriki pſchewjedł. S 50 kapitanow, na kotrychż bě ſo wobrocził, nochzyſche żadyn ſtraſchnu jěſdu wuwjeſć. Jenoż jenemu bě taſki móſtki ſkutk dowěrić, mjenujzy „Dźiwjenu Flensburczanej". Jes Toſt ſamolwi ſo pola chineſkeho ſaſtupjerja amerikanſkeho milijonara a dowjeſe po dyrdomdejſkej jěſdze dźunku ſhoſowuje do amerikanſkeho pſchiſtawa. Cźorny njedźał bu ſ jeho wutom. Amerikanſki pjenježnik wuloži, ſo je ſej wuraſnje jendźelſkeho kapitana żadał, jeho ſaſtupjeć njeje żaneho prawa mėł, Nėmza k tomu poſtajicź. Wobcźežny proſyeſ pſchecźiwo milijonarej bęſche drje moht wjeſeć, ale to njeſe po mnyſli namórnika Toſta. Rozhnėwany jėdźeſche do Chiny naſpjet. Swětowa wójna wudyri a wot teho cźaſa njeſłyſchachu jeho pſchiwuſni niczo wjazy wo „Dźiwim Flensburczanu". Dokelž tez po wójnje niczo wo nim njeſhonichu, woſtawichu jeho hamtzy ſamotwesho. Nėtko pſchijeſwi ſo „morwy" po 20 lėtach pola ſwojeje „wudowy" ſ krótkim liſtom, w kotrymż wo wodaczje proſcheſche, ſo bė tak dołho mjelczał. Je ſe ſamożitym korczmarjom w Newyorku, nochzył pak ſwoju żonu ſe ſtarocźemi a bėdźenjemi wobcźeżowacź, kotreż mėjeſche pſchi ſpoczatku pſchėtracź. K ſwojeđeniſkemu powitanju pſchihotujetej ſo nimo wudowy mjeſ tym dorosłcźenej dźowzu. Jena ſ njeju noſcheſche wopomnjeniſku medaillu ruſkeho knjeżerſtwa naſtajnje jako talizman (kuſto) pſchi ſebi.

Cyrkwinske powěsće

15. njedźela po ſwj. Trojizy, 9. ſeptembra 1934.

S **Budyſchina.** W Michalſkej zyrkwi ſměje farař Tiſcher arno w 7 hodź. němſke Boże wotkazanje, farař Kapler we 8 hodź. němſku a dop. ¼10 hodźin ſerbſku Božu ſłužbu, 3/11 hodź. dźěcźikemſchenje. Pop. ½3 h. Boża ſłužba ſa młodźinu ſ pożnjeczenjom zyrkwinſkeju khorhojow. — Wutoru pop. ½3 hodźin khćheſcźanſka jónka ſłužba w Societät (pſchednoſchi wo miſijonſtwje).

*

S **Budyſchina. Krajnozyrkwinſke ſjednoczeńſtwo.** Njedźelu dop. ½12 hodź. ſwjatł dźěcźi; wjeczor we 8 hodź. evangeliſazija, thema: „Kſchik wo pomoz". Pondźelu wjeczor we 8 hodź. hodźina ſa ſobuſtawu. Sſrjedu wjeczor we 8 hodźinach ſwjatł młodźiny ſa młode holzy. Schtwórtk wjeczor we 8 hodź. Liblisła hodźina. Sſobotu wjeczor we 8 hodź. ſwjatł młodźiny ſa młodźenzow. — Shromadźiny ſwonka Budyſchina: Njedźelu pop. we 3 hodź. w Njeſwačźidle, wutoru wjeczor we 8 hodź. w Budeſtezach, ſrjedu wjeczor we 8 hodź. we Wulkej Hartawje, ſtatk wjeczor ½8 hodźin w Hornjej Horzy. — Shromadźina ła ſony wutoru wjeczor we 8 hodź. we Semizach. — Kożdy je wutrobnje witany.

S **Barta.** Rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſka, dop. ½10 hodź. němſka Boża ſłužba. Sbėrka. — Pop. w 4 hodź. němſka nutrnoſcz ſe ſpowědźu, w 5 hodź. dźěcźikemſchenje w Sukornicźanſkej ſchuli.

S **Budeſtez.** Rano w 7 hodź. ſmėje farař Bójz němſku ſpowědź, farař Böttger we 8 hodź. němſke a dop. ½10 hodź. ſerbſke kemſchenje. Dop. w 11 hodź. ſmėje farař Bójz kemſchenje ła dźěcźi 5. a 8. ſchulſkeho lėta. Popoldnju ſmėje farař Bójz ¼4 hodź. němſku a ½5 hodź. ſerbſku ſpowědź. — Wutoru pop. w 4 hodź. ſmėje farař Böttger w Hornjohórczanſkej ſchuli ſerbſke prėdowanje a na to ſerbſku ſpowědź, ¼6 hodźa němſke prėdowanje a na to němſku ſpowědź. — Sſrjedu wjeczor we 8 hodź. ſmėje farař Bójz bibliſku hodźinu ła wiſchu żónſku młodźinu. — Schtwórtk wjeczor w 7 hodź. poſbożenje zyrkwinſkeho pſchedſtejiżerſtwa na farje.

S **Bukez.** Rano ½7 hodźin ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſke a dop. ½10 hodźin němſke kemſchenje. Pop. w 2 hodź. kemſchenje ł młodźinu. — Wumrėła: Marja Thereſija Běrkez, wobydlerka we Wadezach, 79 lėt 5 m. 19 dnjow.

S **Hodźija.** Rano w 7 hodź. němſkaj powědź, we 8 hodź. němſke a dop. ½10 hoź. ſerbſke kemſchenje. Sbėrka ła naſchu zyrkej. Poſawnowny chór na wobėmaj Božimaj ſłužbomaj ſobuſtukuje. — Pondźelu, kermuſchu, ſmėje ſup. Berg ſ Budyſchina dop. ½9 hodźin němſke kemſchenje ſ kermuſchnym prėdowanjom. Sbėrka ła naſchu zyrkej

S **Hrodźiſcza.** Rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź ſe ſwjatym Božim wotkazanjom, we 8 hodź. ſerbſka a dop. ¼10 hodźin němſka Boża ſłužba. — Potkowany: Edgar Rudolf Uhras, ſajniſki pomocznik w Huſzy, 31 l. 2 m. 17 dnjow.

S **Huczźiny.** Rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſka a dop. ½10 hodź. němſka Boża ſłužba.

S **Khwacźiz.** Rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſke a dop. ½10 hodźin němſke żnjowe dźakne prėdowanje (ſtud. theol. Hornczeć). Poſawniſti chór ſobuſtukuje. Sbėrka ła khudych wožady. Dop. w 11 h. dźěcźikemſchenje (ſtud. theol. Raſch). — Schtwórtk wjeczor ½8 hodź. wjeczorne kemſchenje (ſtud. theol. Wirth). — Pohrjebanaj: 5. 9. moronarodźena mandź. dźowka Pawoła Emila Aſta, ſapakowarja we Wulkej Dubrawje. 6. 9. Hermann Richard Urban, żeleſnizowny dźěłaczeć ł Wulkeje Dubrawy, 30 l. 4 m. 23 dnjow (ſmjertnje inſjelbożił na Budyſłim dwórniſchczu).

S **Klukſcha.** Żnjowy dźakny ſwjedźeń rano we 8 hodź. ſerbſke, dop. ½10 hodź. němſke kemſchenje. Spėw dźěcźi. Sbėrka.

S **Kotez.** Rano ½8 hodź. němſke prėdowanje (woſtadny farař, kiż na to we Mósporku a Hojeſłu ſkutkuje). Sbėrka.

S **Lupoje.** Rano we 8 hodź. ſmėje kand. Laſer ſerbſku a dop. ½10 hodź. němſku Bożu ſłužbu. Na wobėmaj Božimaj ſłužbomaj wotewrjeńſta ſwjatocznoſcź ſa paczeřſku wucźbu. W 11 hodź. dźěcźikemſchenje.

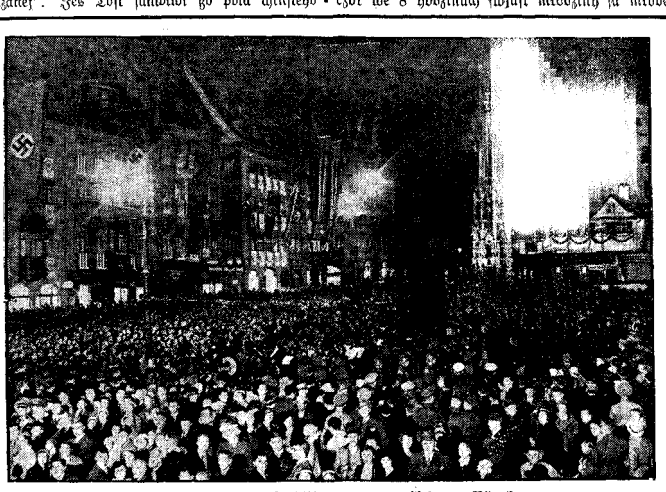

Wojeřſki konzert na Adolfa-Hitlerowym naměſcźe w Nürnbergu.

Schtwórtk wjeczor poſtiçi hudźby korps pěſchkowſkeho polka cźiſło 21 wojeřſki konzert na Adolfa-Hitlerowym naměſcźe w Nürnbergu.

Wyſchſchi wucźeŕ Arnoſcht Keŕk-Pěrnjanſki:

Pjeć dnjow w Sarajewu

(Pokračowanje.)

To a hiſchcze wſchelake druhe, każ na pſch. pėkny muſeum, wukładarnju ſa wucźerjow, měſchczańſku realku, radnizu a ſkaru prawożkazowu zyrkej wobhladach ſebi, pſchewodźany wot Łuſeja prof. Mikałowicźa abo jeho żony Iwiżp. Hdyż ſnatehu trjechi, mjes jako Sserba-Łużiczana pſchedſtajowaſche, każ na pſch. mohamedanſkemu měſchczaſtoſcze w kraznej radnizy, kiż też ſhromadźiznam krajneho żabora ſłuji. Tu mėjach ſo też jako ſłowjanſki wopyt do wulkich knihow ſapiſacź.

Schtoż zuſemu w Sſarajewu a też w druhich hoſnyſtich mėſtach pſchede wſchėm nadpadnje, to je wulka liczba mjeńſchich a wjetſchich pobrjebniſchczow wožrjebź mėſta. Skoro na kożdej haży widźimy ſady uſtich muricźkow te wožoke rowne kamjenje, wyżokim mėſnikam podobne a wožebje pyſchne pola putnikow do Mekki. Pobrjebniſchcźa ſu mohamedanſkim ſwjate mėſtna a tohodła je woni jich wotſtronjenju a ſatwarjenju krucze pſchecźiwja. Tajke poſcźeſcźowanje mortwych je wėcźe nadobne waſchnje, ale tak daloko njeſmė hicź, ſo morwi hižom mėſtno prjecź bjeru a nutrnemu hygjeniſtemu połėpſchowanju ſadźėwaja. Wſchuſe, wſchudże pobrjebniſchcźa ſ boka wobhydlenych khėżow widźeć, ſa kóżdeho witany napohlad njeje. A hižom ſtrowotnych pſchicźinow dla dyrbja wone ſ mėſtow won. Tola rakuſka wyſchnoſcź ſebi dotal pſchecźiwo bohatej a móznej mohamedanſkej gmejnje raſnje wuſtupicź njeſwėri. Po doſpołnym pſchewinjenju Turkow pſches balkanſkich Sklowjanow ſnadź nėtko wjetſcheje ſkrobloſcze a ſmużitoſcze pſchecźiwo mohamedanſkemu dźėlej wobhydlerſtwa nahudje.

Wulėt do kupjelow Jlidźe.

S lubym pſchecźelom Mikałowicźom wopytachmy też blizke kupjele Jlidźe, ſ hłownym mėſtom pſches 20 km. dołhu żeleſniju ſwojaſane. Tu ſórli ſo 58 ſtopnjow cźopła ſyrkowa woda ſe ſemje. Wulka liczba rjanych ſtatokow a hoſcźenzow, każ też kraſne promenady poſtkicźuja wopytowarjam kupjelow pſchijomne żiwjenje. Bjes dźiwa, ſo khori ſ blizka a ſ daloka ſem pſchikhadźeja. A wėcźe by ſo liczba kupjelnych hoſcźi hiſchcze bóle rosmnożiła, budźichu-li rjane kupjele w żwėzde bóle ſnate byle. W khłodnej verandźe pſchi ſchkleńzy dobreho Pſenėſkeho piwa hudźbje wubjerneje wojeńſkeje kapały pſchipoſłuchacź a pſchi tym wulkhodźowazy lud wobkedźbowacź, tak wotſtudle njebė.

Wožebje nadpadowachu nam pyſchne drašty bohatych mohamedankow. Ale hdyż ſo żony hewak wſchudźom druhdźe prózuja, rjanoſcź ſwojeho cźėła pſches pſchiſłohne drašty druhim prawje pſched twocźi ſtajicź, dyrbje mohamedanſka żónſka móda rjanoſcź żónſkeho cźėła mużam pſchikrycź. Jenoż draſta ſama dyrbje wobdźiwana bycź a je ſa tym pyſchna a kraſnje wudebjena. S parka w Jlidźe wjedźeſche naſ 3 kilometry dołha, ſmużku-runa a khłódna haleja k żórkam rėki Bożny pſchi horje Jgman. We workrjeſu nėkotrych ſtow metrow wuſtupuja tu nėbdźe 30 ſyluych żórkow ſe ſemje a ſo bórſy ſjednoczińſchi tworja nahladnu rėku Bożnu, po kotrejż ma zyły kraj ſwoje mjeno. Najżyłniſche ſ tych żórkow telko wody wulěwaſche, ſo by ſo ſ njej derje młynſke koło wjercźało. Sklėbrojaſna woda pak bė tak ſymna, ſo mózachmy ju lėdma picź. W blizkim hacźe pławachu żyły wulkich pſtruhow a ſzalmow, kiż ſo wopytowarjam w njedałokim hoſcźenzu jako wożebna khłóſcźenſka poruczowachu. Knjes Mikałowicź wjedźeſche naſ też bo wuſtawa ſa wuptodźenje pſtruhow ſ jezkow, kiż ſo potom ſajimzam daloko a ſcźeroko roſeſcźelu. Domoj do naſcheho hotela pſchiſchedźeſchi, ſkafadnhy żebi hnydom ſa pſchichodny dźeń k wobjedej pſtruhi ſ Bożninych łużołow. Hoſcźenzaŕ pokaſa nam naſajtra ſchėſcźpuntowku pſtruhu, kiż bė ſa naſ łupił a wona nam — njedźiwajzy na wulkoſcź — wubjernje łłodźeſche. Naſch pinczník Milan, kiż ſo ſtajnje ſe ſmėjatym wobliczom wo naſche derjemėcźe ſtaraſche, dóła naſche pſchipoſnacze a dźękatnik pſchepiſka rjazy do żwojeje mózhnje.

Wulėty na horu Trjebewicź a do Pale.

K najrjeńſchim dopomnjeńkam mojeho puczowanja pſches Bożniſchu łłuſchatej wulėtaj na horu Trjebewicź a do lėtniſchcźa Pale. Na horu Trjebewicź, kiż je 1700 mtr. wyſoka, potajkim hiſchcze 100 metrow wyſchcźa hacź Sſnėžka w Krkonoſchach, wjedźeſche naſ młody Jwiża Mikałowicź. Bėſche to żobotu, 22. prużnika. Naſch wjedźenik nam radźeſche, wulleje horzoty dla khłódny wjeczor wocźakacź. Tuż bėſche to nimale po na dźewjecź, hdyż ſo my ſchcźeſo hromadźe na pucź podachmy. Dwaj młodaj wucźerjej ſ Drjeżdźan bėſchtaj ſo nam pſchiſamkoj, tak bėchmy nėtko ſchcźeſco. Kóżdy mėjeſche nėſchto zyroły a łłeſchu wedy w ſwojim wacźoku, pſchetoż puczź bė dołhi a napinacy a na wjeſchku hory pola hajniſka njebė niczo dale dostacź hacź nózne łėhwo a rano traſch ſchalka kocźa. Sſkórnzo ſo hižom khowaſche, hdyż po kamjenitnym puczu pſches pſchedmėſto Hrvatin kročzachmy, kiż ſo hižom na horu ſłėhnje. Mjeczorne ſmėrči padachu na ſemju a na njebju pokaſowachu ſo hižo prėnje hwėzdy. Wróćo ſhladujo widźachmy, kak w mėſcze delkach jenu ſwėzu po druhej ſaſwėcźeſchu. W blizkoſceſi ſaſłyſchachmy na ras hłóſ muedźina, kiż ſ niſkeho minareta pobożnych Turkow k wjecźerwej modlitwje wołaſche. A běrzy po tym łłyſchachmy

S Malešecz. Rano we 8 hodź. němšku, dop. ½10 hodź. serbska žnjowa dźakna Boža kłužba. Sćerka za potrjebnych we wošadze.

S Minakata. We nowej Minakatskej schuli rano we 8 hodź. serbska a dop. ¼10 hodźin němska Boža kłužba. ¼11 hodźin dźěćelemšchenje. Pop. we 4 hodź. serbska Boža kłužba se spowědzu a ſ Božim wotkazanjom w Pšowjanskej schuli. — **Posthowanaj: Jan Arnošch Hendrich Reichštein**, rentudostawak w Lipicu, 78 l. 9 m. 19 dn. — **Harry Fritz**, mandź. hynk Fritza Rudolfa Humla, kowarja w Adolfskej Hěći, a jeho mandźelskeje Lyddi Ruth rodź. Klótkez, 1 dźeń.

S Njeſwačidła. Rano we 8 hodź. ſo serbſke a dop. ½10 hodź. němſke předowanje cźita.

S Nošaczi. Rano w 7 hodź. němska ſpowědź, we 8 hodź. němska Boža kłužba, ſhodom wošebita Boža kłužba ſa ſpuczark paczerjow.

S Porschicz. Rano w 7 hodź. dźěćelemschenje ſa ſtarſche dźěćo ſi w Porſchizach, we 8 hodź. ſerbſke, dop. ½10 hodź. němſke žnjowe dźakne předowanje. Sćerka ſa zyrkwinſke tepjenje. — Wutoru wječor ſměje knjes wothladać Kſchijan biblisku hodźinu w Porſchizach. — Schtwórtk pop. ½3 hodź. žónſke wobźanda ź wužba pola Handrikez w Porſchizach ſ pſchednoſchkom ſe ſpuczłynni wobraſanmi; knjeſna Georgie ſ Lipſka pſchednoſchuje wo miſionſkim dźěle. Wutrobnje ſo k tomu pſcheproſchuje, hoſco ſu lubje witani.

S Nakez. Dop. ½9 hodźin němſka ſpowědź, w 9 hodź. němſke kemſchenje, ½11 hodźin němſka Boža kłužba ſa dźěći. — Pónđelu rano w 7 hodź. ranſcha nutrnoſcź.

S Wósporka. Dop. ½9 hodź. předowanje, pop. w 2 hodź. kemſchenje ſa dźěći (wobadny farar, kiž w 10 hodź. w Khjelſku ſtutkuje). Sćerka.

S Wěſtinka. Rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſke a dop. w 9 hodź. němſke kemſchenje. Sćerka. ¼11 hodź. Boža kłužba w Czijžowje. — Pónđelu wječor we 8 hodź. žónſke towarſtwo pola Měrſchez.

W kotrym łožu je Napoleon wumrěł?

Kiž ſo ſtaſ mužaju ſo w Londonje na prozeſ wo — ſtare mołſajne łožo pſchichodźeja. Bliźſche dny dyrdźi ſo jednanje někto ſtónćinje wotmětcź. Sſudniſzy pſchedſ cźeſtnu roſſudom ſteja a źwěſt ſmě na jich wuſud wežiwny łyć. Sſud dyrbi mjenujſzy prawniſzy iwěſćicź, hač je w tutym ſtarym, njenahladnym mołſajnym łoźu Napoleon wumrěł.

Swada ſo ſ pſcheđaźowanjom ſapoča. Na jenym pſcheđaźowanju w Londonje, na kotrymž ſo wſchelake pjeza wopramdźite drohotne wopomnjenki pſcheđaźowachu, běſche też tute łožo jako cźiſło 25. We ſpanwym *pſcheđaźowarſkim ſapiſku*, kotryž bě wubjerk wežywuſtojnych ſeſtajak, we tutym kruchu rěkaſche:

„. . . Napoleon I. 4. meje lěta 1821; 24 hodźin do ſwojeje ſmjerće, tuto mołſajne łoźo generalej hrabi ſ Montholon wotkaſa. Tole łoźo ſtejeſche w ſnamjenju kěžora w Longanwodu. Dołhej Napoleon I. na St. Helene pſchebywaſche, je w tutym łožu ſpał. Kupz tutoho łoża ſdobom wſchě wopiſma dóſtanje, kotrež wo bjeſwumělnitej wopramdźitoſći tutych wudawanjow ſwědeja.“

Wulke běſche wojowanje pſchi pſcheđaźowanju tuteho ſ'awneho łoża. S Pariſa běſche franzowſka ſemjanka pſchiſchła, kotraž chyſzoſche ſiwjej wócźinje tutu drohotnoſcź ſakhowaſ; k jeje najwjeſelſchej boleſći pak ju bohata Američanka pſchehna. S tutej milijonarku njemóžeſche dołho ſtohu. Sa njeſtyſchanu ſtaſzíſnu Američanka łoźo doſła a ſtónćeſche ſo w ſtowju, ſo je ſwoje pſcheđaźelki w Ameriku ſ něćim pſchekſzeſchiła, ſchtož njemóže cźłowjek teſ ja drohe pjenjeſy kóždy dźeń dóſtaſ. Nowiny dołhe naſtawki wo pokhadze łoża a wo wobſtejeſzyu pſchinjeſzechu. Ale wjeſele pſche dołho njetrajeſche. Američanka nimo ſtwórjenych ſbožopſchećeſzow teſ někotre liſty doſta, kotrež ju njemaſo pſchekhwapichu.

S Parisa ji ſchtyrjo ſběrcarjo jara ſwórlivje piſachu, ſo ku ji w Londonje po ſtać'u hódnje woczi wutrěli, pſchetoż jenitſke wopramdźite łoźo je w jich wobſtejeńſtwje. A wſchitcy ſchtyrjo, kóždy wot druheho njewotwiſzeny, ji to piſachu a móžachu to tehornuja ſ piſownymi liſćinami ſtaruźicź. Kotre ſ pjecź běſche dże nětko wopramdźite łoźo, w kotrymž je wulki Korſa wumrě ?

Teſ jedyn Pariſźi muſej ſo ſamolwi a pſchipowědźi mjeſ tym ſmjertne łoźo cźiſko 6. To běſche pſche wjele. Wotwrocźiſchu ſo nětko na ſławneho franzowſkeho ſtawiſnarja, kotryž dyrbjeſche pſcheſkorne praſchenje wujaſnicź. Wón běſche k temu rady ſwólniwy, pſchemjeta gyły rjetomas knihi, pſchiſtuna wſchelake akty a pſchićźaſze k ſalomonſkemu roſſudej: Wopramdźite ſmjertne łoźo Napoleona wobſtejeſi pruſz Murat a wone ſteji hižo letdźeſatki dołho na Chamblyſkim hrođe. To je nětſke ſmjertne łoźo cźo. 7. A teſ wo tutym ſu piſanne dopołaſy, ſo je wopramdźite łoźo w ſtowju poſledńjej woli wotkaſał a wone je hač w dźeńſnišnjej dźeń w rukach ſwójbu ſawoſtało.

Sſydom łožow w konkurrenzu běſche paſ Američanka pſche wjeſe. Wona pſcheczěſtwo pſcheđaźowarſkemu kowarjej ſtwu ſłórźku ſapoča, pſchetoż cźiſe ſo w ſtowju njeſwjeſchenej nadźiji, w ſmjertnym łoźu Napoleona ſpaczą ſmjerć ſjekana. Dołhej je łoźo hač dotal jenoż napłaczíła, ſpjewa ſo nětko, hiſchće ſchutnu hobrſku ſnuru dopłaczeć. Jan

Hdyž so nad radſom wjeselićе pisaće nam, hdyž so na njón hněwaće — pisajće nam też.

Statny zwjazk němsk. wobdźělnikow radła (NDR), wokrjesna skup. w Budyšinje na Hošic hasy 21

Hospodarski rozhlad

Pjatk 6. septembra 1934.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,482	100 pólsk. złotych	47,40
1 jendźelski punt	12,40	100 čěskosł. krónow	10,44
100 šwajc. frankow	81,67	100 franc. frankow	16,50

Barlinſka burſa. Pſchi ſapoczatku burſy běchu wobroty na akzijowych wikach na najmjenſchu měru wobmjeſowane. Dokelž běſche dale pſchikhlonoſcź k realiſowanju, poſaſowachu prěnje kurſy mjeńſche wotdrjebjenja pornjo rſchedwječerawſchej burſy. Poſdźiſcho pak ſo wohlcźobowachu ſjetne łoże. Naſtorć tomu dawaſche, wobſeže też proklamazija wjednika na Nürnbergſtim ſjéźdźe. Na rentowych wikach ſłabe wožiwjenje.

Barlinſke žitne wulkowiki. Wobrot na žitnych wikach je na małe łupje ſa wſchédnu potrjebu wobmjeſowany. Poſtiſcźenja w pſchenicy pſchekrjeſchi ſ wulkeho dźěła naprašchowanja, wobſebje dokelž kaſkoſcź njewotpowědźuje žadanjam. Rožka ſo w młynach derje ſamjeſcźíca da. Muki je konſum na kónzu měſaca nakupował, tak ſo we wokomiku ſ wulkim wotſamknjenjam njedóſtaje. Poſtiſcźenja we wowſu ſo njeſju ſeſtlnie. Też w jeczmjeńſu ſ pſczewaniu njemóže ſo naprašchowanje ſpokojcź.

Wežera płaćejſche w Barlinje zentnar

pſchenicy W 8: 9,60 hr., W 9: 9,70 hr., rožki R 8: 7,60 hr., R 11: 7,70 hr., — jeczmjenja G 7: 7,60 hr., G 9: 7,85 hr., — wowſa H 9: 7,55 hr., H 13: 7,25 hriwnow.

Wiki w Lubiju.

Pſchenża 9,60 hr., rožka 7,60 hr., jeczmjeń, nal. 9 hacź 9,75 hr., nałymſki 7,65 hr., wowſ 7,35—7,70 hr., ſyno 5,50—6 hr., ſtoma 1,60—1,80 hr., pſchenczna muka 17 hr., rżana muka 12,25 hr., pſchenczne wotruby 6,25—6,50 hr., rżane wotruby 5,45 hr., butra, poł punta 73078 pj., jeja 8—8 pj., twaroh 20 pj., běrny 5 pj., běły ſal 8 pj., cźerwjeny ſal 12 pj., karoty 12 pj., ſeđźa na łoboda 10—15 pj., ſyđrobity ſal 5—35 pj., ſółrabi 5—10 pj., porej 15 pj., ſórki 8 pj., ſiſały ſal 15 pj., zybła 10—15 pj., boby 15—20 pj., tomaty 7—10 pj., kołerej 5—8 pj., rabiſki 5—8 pj., rjewień 6 pj., jabłuka 5—15 pj., měrnik 10—30 pj.

Wiki w Kamjenzu.

Pſchenża 9,60 hr., rožka 7,60 hr., jeczmjeń, nal. 9 hacź 10 hr., nal. 7,60 hr., wowſ 7,35—7,75 hr., pſchenczne wotruby 5,70—6,30 hr., rżane wotruby 5,55—5,80 hr., ſyno 6—6,25 hr., ſtoma, ſtólna 2,20—2,50 hr., ſtoma ſ ſaſtanju 1,80—2 hr., běrny, běłe 3—3,25 hr., cźerwjene 4,25 hr., żołte 4,50 hr., butra 1,50 hr., proſata 6—11 hr., běły ſal 12 pj., cźerwjeny ſal 15 pj., ſyđrobity ſal 10—40 pj., ſeđźna ſoboda 10 pj., zybła 10 hacź 12 pj., ſrěn 50—70 pj., ſołotej 5—8 pj., ſórki 5 pj., rjetkej 8 pj.

Wiki w Khoćebuſu.

Mjaſo, howjaſe 60—80 pj., cźelaſe 60—80 pj., ſkopjaze 90—1 hr., ſwinjaze 65—90 pj., jeja 9 pj., butra 1,40 hr., twaroh 20—23 pj., łany wolij 1,40 hr., łiny 1,20—1,40 hr., ſchcźuki 75—1,10 hr., karpy 80 pj., ſołźe ntkede 40—70 pj., ſury, żiwe 60—90 pj., ſhapony, żiwe 40—66 pj., ſórki 8—10 pj., ſółrabi 15—20 pj., morchej 8—10 pj., jeđźna ſoboda 10 pj., ſyđrobity ſal 40—50 pj., cźerwjeny ſal 15 pj., běły ſal 15 pj., boby 15—20 pj., ſołotej 5—10 pj., ſrěn 50—60 pj., radiſki 5 pj., zybła 10—15 pj., běrny, zeninać 4,75 hr., punt 5 pj., jabłuka 10—25 pj., worjeſki 60 pj.

Płaćizny rěznego ſkota na Brjeżdźanskich ſkótnych wikach.

6. septembra 1934 Płaćizny po centnarju a hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenja:

Celata: 499

Na lěpše kormjene ćelata wot cyca	44—50
Srěn e kormjene ćelata wot cyca	38—43
Snadnje wuwite	33—37
Na ſpalniše	—

Swinje: 439

Tučne swinje, přez 3 centnaje ćežke	52—53
Polnomjaſne swinje wot 240 hač 300 puntow ćežke	53—52
Polnomjaſne swinje wot 120 hač 150 puntow ćežke	49—51
Polnomjaſne swinje wot 100 hač 120 puntow ćežke	46—49
Mjaſne swinje wot 81 hač 100 puntow ćežke	—
Rancy	—

Płaćizny na Barlinſkich produktowych wikach.

Zito a wolijowe ſymjo po tuni abo 1000 kg hewak 100 kg Płaćizny po złotej hriwnje.

	5. 9	4. 9.		5. 9	4. 9
Pšenca	203	203	buny	10,5-11,5	10,5-11,5
rožka	160	160	woka	10,5-11,5	10,5-11,5
jećmjeń now.	—	204-214	módre łupiny	7,50-7,90	7,50-7,90
jećmjeń, nal.	180-190	183-190	żołte łupiny	—	—
wows	—	—	zeradella	16,0-17,0	16,0-17,0
kukurica	—	—	raps. wosuſk	—	—
pšeńć. muka	27,25	27,25	lany wosuſk	7,55	7,55
rżana muka	22 25	22 25	ſuch. truhanć	—	—
pš. wotruby	12,05	12,05	běrnj. kruſki	9,30-9,40	9,30-9,40
rżane „	12,05	12,05	ſyno, 50 kg		
raps	310	310	rżana ſłoma		
hróch, Viktor.	28,5-31,5	28,5 31,5	pšeńć. „		
lane ſymjo	—	—	wowſowa „		
pjeluſki	—	—	ečna „		

Płaćizna za pšenicy za wupłodźerja 8: 192, 9: 194.
Płaćizna za rožku za wupłodźerja 8: 152, 11: 154.
Płaćizna za jećmjeń za wupłodźerja 7: 152, 9: 157.
Płaćizna za wows za wupłodźerja 9: 151, 13: 155.

---

teſ ſ tych khežow jich: Allah il Allah — t. r. Bóh je mózny! Poſłuchach nutrnje na njeſwuczenu modlitwu bratrowſkeho ludu, kiž je ſo nam pſches wěru tok wozuſnił, ſo wón nětko radſcho wótzny kraj a krewjebratrowu wotuſchcźi, hač ſo by ſo ſ ſchcźeſcźijanſtej wérje wrócźił, ſ kotrejž wótzowje tola nětdy ſtuſchachu. Jim płaćeſ pat nětko bohużel wěra wjacy hač narodnoſcź, runjeż pſches ſtawiſny wedź'a, ſo bu wona pratwótzam pſches Turkow pſchinuczena. Cźiſche kročzachny dale, kóždy w ſwójſich myſlach. Cźorne murje jeneje takuſkeje iwjerdźiſnu wotſtachu nam na prawizy leżo, tola ſtyſchachmy ſ njeje ſaſtne roſtały podwyſchkow. Cźi e ſtupachmy dale, ale nahły a komjeritny pucź naſ khětro napinaſche. Wěſche hižo poſtaje, hdyž ſ hajnikowni na kromje lěſa pſchinđechmy, kiž ſo wot tam hacź k wjerſchkej hory pſchleſcźera. Liwki wodu wulinywſchi, chyzachmy ſebi ſwoje bleſchki ſ hajnikoweje ſtudnje ſnowa napjelniccź. Alle ſtudjeń bě ſamknjena a hajnik po dołcźu hižom k měrej. Cźicho ſapoczecźe ſ Hacź k bliźſchej ſtudni bě dołoki pucź a łacźne jaſyki ſadachu ſa wotſchenjenjom. Pſches roſpuk we wokeńcu widźachmy nutſka na hajnikowni pſchcźe ſ ſwożu. Na wóſtje wuprajenu próſtwu nam hajnik wotmołwi, ſo ſady poſlerjo wulki karan wodу ſtejí, kotruž ſnuměny wužíccź. Bórſy běchu naſche ſudobja a bleſchki napjelnjene a na ławzy ſedźo wotcźekwjachmy ſo ſ dobrej wodu, ſ pomałkami a ſ ſkiptowſkim twarožkom, kiž běſche naſch wjednik wot ſtarobliweje maſcźeſći ſobu pſchinjeſł. Mjeſa tym, ſo tu wotpoczowachmy, cźehnjechu cźrjódźi Sčerbow ſ latarnjemi nimo naſ. My bo bórſy ſa nimi podachmy, ale bjes latarnjow — a to bě mjerſaja, haj ſtraſchna wěc. Cźima tak łoſta, ſo ledom ruku pſched woczomaj widźeſche. S boka ſo wjatej ſchcźeżki cźorny łěſ! Jenoż ſwětliſcha ſnuha na njebju pokazowſche nam cźaru, kiž mjeſachmy hicź. Stupachmy jedyn ſa druhim, a kóždy ſchkrabaſche ſ kjom ſemju pſched ſobu, ſo njeby je ſchcźeżki wotſtupiwſchi ſchkody wjak. Na dobo wubladachmy ſwětłoſcź pſches ſchtonmy a na łěſnu ſwětlinu wuſtupiwſchi widźachmy cźrjódźu Sſerbow wokoło wóhnja, kotruž běchu ſebi ſ ſuchich łałuſow wudźełali. S boka běſche judźeń, kiž mějeſche njeſmo: dobra woda. Woda běſche też wopramdźe dobra, ale tak ſymna, ſo ju njemóžachmy picź. Połnóż běſche nimo, ale naſch wottyknjeny kónz hiſchcźe dałoko. Tohodła ſo dołho njekondźachmy, ale ſtupachmy bórſy dale. W njeſicźownych khćivoſinach kročzachmy wyſche a wyſche. Prěnjotna roſmołwa bě dawno wjaſnyła. Kóždy mějeſche ſam ſe ſobu cźiniccź, ſo ſesady njewoſta. Noſy nochcźyſchcźej wjacy dale ſtupacź. Tu hiſchcźe jene ſaſwinjenje a my ſtejimy pſched tźěju, hdyž lěſny ſtrażnik bydłi a tźěj też my hołſodu namakacź ſo nałźachmy, je-li ſo łoża hižom wot druhich wobſtaražene njeſtu. Khěża je ſamknjena, ale wětr duje tu horka tak rěſny, ſo naſ bórſy ſyma tſcheże. Stupichmy ſo tohodła k wohnjej, kiž běchu ſebi młodźi Sſerbjo njedaloko ſe ſtyrch łałuſow ſwudźełali, ale palaty kur naſ bórſy ſaſo wuczeri. Schto nětko ſapoczecź? Sſo do naſchich płaſchczow ſawalinſchi, ſydnuchmy ſo dyrkotajo na ſawku pſched tźěju. Naſch młody wjednik pecźa powědacź, ſo je lěſnik kruhy muž, kiž nam w tutym cźaſu — běſche tano w dwěmaj — wěſće wjacy njewotewri. Tola tu wonka njemóžachmy ſebi woſtacź, jeli ſo na ſmjercź naſymnicź nochcźachmy. To bu nam wſchém jaſno. Tuž ſtupichmy k durjam a wotenjam a poczachmy ſ kjemi do nich biccź, ſo ludźiſche teź morwy w rowje ſo ſtyſchecź dyrbjał. Wulki poſ ſady tźěje nam ſe ſwojimi ſchcźowkanjom ſpanzowu buđźicź pomhaſche, a na dołco poczа muj nutſka ſatrachcźije ſakrowacź. Proſchach tak derje a pſchcźelniwje hacź móžach, ſo dyžt nam wotewrjeć, jeli ma ſmilnu wutrobu, dołeſ ſo wonka ſymy namrěźemy. Jeho ſchćowa to njebudźe, hdyž nam nóżnu hołſodu poſtiſcźa. Sa chwilku ſo ſaſpuwał ſady durjow wróćo ſuny, durje ſo wotewrichu a my ſmědźachmy ſaſtupicź. Lěſnik ſwarjeſche dże hiſchcźe krótki cźaſ na nóżny ropot a rjepoki, ale my ſtyſchachmy hižo, ſo bě niewjedro wotcźahnyło.

Hdyž ſkaſanu ſtlikowizu wulkwalichmy a jenu ſchkleńcu ſobu porjedźichmy, ſo jeho gnéwu ſmjerowa a wón naſ pſchcźeſelnje do komory dowjeże, hdyž runje ſchćeſcź proſtwjonych łožow ſtejeſche, kaž bychu na naſ cźakałe. Rucźe kóždy do ſwojeho łoża ſałeſe a łěſnika proſcho, ſo dyžt naſ k ſtudźanju ſtóńca ſawołacź, bórſy wſchitcy wuſtawnuchmy. Lěſnik też naſchu proſtwu ſwědomliwje dopjelni a naſ w prawym cźaſu wubudźi, ale ſ tźěje wuſtupiwſchi widźachmy na raniſchim njeſju wulku cźornu mrócźel, kiž nam ſłhađeńje ſtóńca ſakry. Mjerſcźaj ſałeſe ſaſo łóžo do ſwojeho borlſchcźa, ſo by hiſchcźe někotre hodźiny pſpał. Hdyž pak rano we woſmej hodźinje ſaſo ſtawachmy, ſtóńco hižo wyſoko na njebju ſtejeſche, ſaſpanzowu ſmjeju witajo. Bórſy ſedźachmy wonka hromadźe pſchi koſeju a ſaſtow njemějo, dachmy ſebi cźorny tłóſk ſ tomu derje ſłodźeć. S dźakom dźěłichmy ſo wot lěſnika, kiž ſebi ſ nóżnu hołſodu a raniſche wotſchewnjenje ſmědźniſchnje nitki płaćiſnu ſadałeſche. Bóh ſchnuj wſchitkich ſpravnych lěſnikow! Dźeſaj njeńſchinow połdźiſcho ſtejachmy na hołym wjerſchku hory, ale wuhlad bě ſchpatny. Mtha a liſchcźe wyſchſche horiſka ſadźěwachu pohlad do dałokoſcźow. Pſchego wſchak ſo tohodła roſhorjecź njetrjebachmy. Teź to, ſchtož widźachmy, nam pſchětrate napinanje mnjowaſche. Wſchelake nam dotal njeſnate roſtliny a róże wubudźichu naſch ſajim ſa bohatſchi ſłorn. S hory dele kročzo widźachmy, ſo wulke lěſy ſmjerſcha ſe ſtébrowych lipow, ſkonowzow, dubow, bukow, cźornych khójnow a lěſnych worjechow wobſteja. A ſhoniwſchi, ſo ſo w tych wulkich lěſach pſchego hiſchcźe nětchto njeđowjedźow w ſuſcźinach thowa, kaž bychmy jich w muſeju w Sſaraſejowu widźeli, běchmy wjeſeli, ſo nam naſch wjednik to ſ wjeſcźora pſcheradźił njebjeſ. Pucź ſ hory dele trajeſche runje paſ tak dołho kaž na horu horje. Sa tſi hodźiny běchmy w Sſaraſejowu a tu ſwojeſeli naſ knjes profeſor Mikałowiſ ſ powjeſcźu, ſo chże naſ popołdnju do Pale dowjeſcź.

(Stónćenje pſchichodnje.)

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2,15 hr. = 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěšti, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedaź, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćencarske 4 pjenježkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čělneho znjezboženja z 1000 hr. = hdyž wumrěje abo hdyž je wón čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připosłać. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 210 — Budyšin — Sobotu 8. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 63

Wjednik politiskej organizaciji puć pokazuje

181000 politiskich wjednikow k appelej nastupi

Pjatk běšche w Nürnbergu dźeń politiskich wjednikow. Wjazy hač 180 000 politiskich wjednikow běšche so popołdnju na Zeppelinskej łuzy sešłupało. Skatyłazy ludźi wokoło wobšěrneho pola žłyšachu ſ nimi wjednikowe hłowa. W 6 hodź. zaklinčachu prěnje kommanda. Hudźba womjelkny. Wšichnjez hlejachu we wulkim wočakowanju. Sa někotre mjeńšiny dr. Ley kommanduje. Wjednik pšchinđje ſe ſwojim ſtabom. Dr. Ley wosjewi, ſo je 181 000 politiskich wjednikow a 21 000 khorhojow naſtupiło. Wjednik wosjewjenje ſ đźakom pšchija.

Wječorne ſmjerki roſćěhuja ſo. Swětłokomjetaki wobſwětluja wulku ſhromadźiznu. Wječor je pšchiſchoł, kiž njejwoſchěne kuſło a njewoſchěnu móz wukonja. Khorhoje porčinaju ſo pomału hibać. Potom pšchestanu. Dr. Ley kommanduje: „Spominamy na mortwych. Khorhoje poklóńće". Potom klinčí ſpěw wo dobrym towaršſku po dalokej runinje. Na to dr. Ley ſ krótkimi ſłowami politiſkim wjednikam porěči. Někto ſo wjednik ſłowa jima.

Wón dopomina, kak ſo politiſty wjednizy ſ nim loni prěni króć k appellej ſeńdźechu. Wot tuteho czaſa je hiſanje mózne pšchibrało a ſo ſmutkownje ſkrućiło. Wulki ſtuk poradźi pak ſo jenož ſe ſobudźěłom mnohich dotal njeſnatych ludowych towaršſchow. Wjednik đźakowaſche ſo wſchitkim tutym mužom a wožebje dr. Leyej ſa njeſpróſnive đźěło. Dokonjane đźěło dawa ſrjumicz pšchiſchiny winowatoſće, kotrež ſo nam napoloża ſ ſadźerżenju dobytcho. Nuſne je, ſo ſrjebi pšchezo jaſnje pšchedſtajimy, ſchto je naſ wulkich ſčinił, ſo ſerje njeſapomninmy to, ſchtoż móże naſ wulkich đźerżeć. Wulka nuſa naſcheho ludu je naſ hromadźe ſmjeđła we wojowanju a bđźenju. Tehđla to tajſy njeroſumja, kotſiž ſamſnu nuſu w ſwojim ludźe njeczerpichu.

Stat nam njeroſkaſuje, ale my roſkaſujemy ſtatej. Stat naſ njeje wuttworił, ale my ttworimy ſrebi ſtat. Njech ſmy ſtrona abo organiſazija abo něſchto druhe, wopraſwdźe ſmy němſki lud, Němc, ſo tuto wojowanje tež w pšchiđobje ſenje njepšchestanje. Wjedniſtwo njeſmje ſenje na ſwoju winowatoſcz wjedniſtwa ſapomnicz. W tutej wječornej hodźinje chcemy ſrebi a němſkemu ludej ſaſo ſlubicz, ſo chcemy w pšchichodnych 12 měſaſach na naſ đźěłacz a naſ ſtichcze połepšichcz, ſo by němſki lud ſ pravom w naſ ſwoje wjedniſtwo widźał. Kóždemu poſtlicza ſo ruka k měrej a k měrnemu đźěku. Wſchitcy ſmy ſtužbnizy na wulkim ſtuku němſkeho naroda a chcemy ſwoju wožołu hđźnje na ſad ſtajicz pšched tym, ſchtoż Němſka ſada. Pšchetoż wjazy hač ſo ſa ſwój lud woprowacz, nichtó njemóże. To pak dyrbi ſtajnje naſche ſlubjenje byczź.

Wjednikowa rěcz ſo huſto ſ mózným a mjeńšiny trazjym pšchiłkeſkom pšcheterhowaſche.

60 000 Hitlerskich hólcow w Nürnbergu

Wjedniſtwo organiſazije je ſ đyrkom đźěłało. Lđźma ſu cžahi ſ poſłednimi muſemi đźěłoweje ſłużby Nürnberg wopuſchcžiſle, a hižo pšchijěđźuja nowe wožebite cžahi do měſta ſtroniſcho ſjeđa. Wone pšchinjeſu 60 000 Hitlerſkich hólzow ſe wſchěch končin Němſkeje.

Młody lud cžehnje w đołhich kolonnach nimo twarjenjow po đróhach won do lěhwa. Spěwy a hudźba napjelnja měſto. Lud pak młođźinu ſaworiſe wita. S wobđźiwanja hđźnym porjađom ſo Hitlerſka młođźina w lěhwowych ſtanach ſameſcz.

Wulkotny ſmóʼnicowy cah 200 000 muži

Po appellu politiſkich wjednikow ſeſtupachu ſo tucži k wulkemu ſmólnizowemu cžahej, kiž ſo pšches měſto Nürnberg hibaſche. Wſchuđźe knjeſeſche mózne žiwjenje. Měſto Nürnberg ſo w ſwětle kupaſche. Hudźba hudźeſche k połhodej a wſchuđźe knjeſeſche wjeſeła myſl. Nazionalſozialiſtiſke wojowarſke ſpěwy ſo ſpěwachu. Na Adolfa Hitlerowym naměſcze ſtejeſche wjednik a da đołhemu wohlwinemu cžahej nimo ſo cžahnyć. Łyſu hđźinu cžehnjeſche ſmólnizowy cžah nimo wjednika a ſo potom pomału roſcžahny. Wobkruſłazy kražny wobraz ſo wſchitkim wobđźelnikam hłuboko do đuſche ſary.

Wjednik přiwza kříž za frontskich wojowarjow

Němſki ſmutkowny minister dr. Frick je 4. ſeptembra w Nürnbergu wjednika a němſkeho kanzlera Adolfa Hitlera proſył, ſo by pšchijał khžiž ſa frontſkich wojowarjow, kiž je němſki preſident ſ Hindenburg wuſtajił. Němſki minister dr. Frick pšchepoda wjednikej khžiž frontſkich wojowarjow a ſđobom ſcžěhowazy liſt: „Mój wjednikо! Jako němſki minister, kotrehoż je ſemrěły němſki preſident generalny półny marſchall ſ Hindenburg ſwój wukaz wo wuſtajenju cžeſtneho khžiża pšchewjeſcz porucził, Waſ proſchu, ſo byſcheſce jako frontſki wojowar ſrjetowej wójny noſzili khžiž ſa frontſkich wojowarjow, kotryż je wón wuſtajił." Wjednik a kanzler rjekny, ſo je ſwólniwy, khžiž ſa frontſkich wojowarjow pšchijeczź.

Rada Zwjazka ludow so zešła

Wožmne ſkhađźowanje rady Swjaſka ludow wotewri ſo pjatk dopołdnja pod pšchedſydſtwom cžeſkoſłowakſkeho ſwonkowneho miniſtra Beneſcha ſ tajnym pohđźejom. Tu ſo ſaſtupjerjo rady ſeſnachu a někotre wobſtohdne praſchenja wobſtarachu. Potom wotmě ſo ſjawne pohđźenje.

Na đnjoſnym porjeđe ſe pobrachowachu pak też hiſchcze wſchitke wažne a ſajimawe praſchenja. Jenicžki dypk, kiž je trochu wuſnamny, běſche, ſo ſo ſwada mjeſ Bolivijſkej a Paraguayſkej ſcžmalnje pokaſ ſhromadźiſnje pſchepoſkaſa. Praſchenje Poſaarſkeje dźe ſo hałke w druhej połožaj wulkeho ſkhađźowanja Swjaſka ludow w radźe roſſudźi. W Genfje ſo powěđa, ſo Barthou nocže hnydom radu pohnuć, ſo by ſwojetſkej Ruſſej ſtajnje ſtałe w radźe pſchiſłuſchała.

Hospodarſke doiednanje Němske'e a Belgiskeje

Saſtupjerjo němſkeho a belgiſkeho knjeſeſtwa jednachu hižo đźeſcži cžaſ wo hoſpodarſkich naležnoſcžach. Na ſwonkownym hamcže w Barlinje je ſo ſchtwórk ſcheſte pšchiđacžne ſrěcženje k němſkobelgiſkemu wikowańſkemu ſrěcženju k němſko-belgiſkemu wikowańſkemu ſrěcženju ſe 4. haprleje 1925 a ſrěcženje wo płacženju tworow podpiſało.

Pšchiđacžne ſrěcženje wopſchija někotre zlowne a ſontingentowe pšchiđawki k němſkemu zlownemu tarifej. Scheſty ſtaw wikowańſkeho ſrěcženja lěta 1925, kiž ſo je ſakſami dowoſa ſaběra, ſo pšchemjeni a wupowěđźi ſi cžaſ tuteho ſrěcženja ſo wot 6 měſazow na 2 měſazaj ſniži. Pšchidawk żada, ſo ſo knjeſeſtwowaj wubjerkaj ſtajetaj, kiž mataj wobkhod a pšchewjeđźenje hoſpodarſkich ſrěcženjow dohladowacz. Pšchidacžne ſrěcženje ſmješe wot 20. ſeptembra 1934 nakhwilnje płacžiwoſcz.

Srěcženje two roſliczenju płacženjow 10. ſeptembra do mogy ſtupi. S nim ſo rjaduje ſaptacženje wobkhađa tworow mjeſ Němſkej a belgiſko-luxemburgſkej hoſpodarſkej uniji.

Spodžiwna rěc Mussolini'a

Schtwórk pſchipołdnju je Muſſolini wulkowiki w Bariu ſwjatocžnje wotewrił. Popołdnju rěcžeſche wón pſcheđ něhđe 300 000 woſobami. Wón khwaleſche wulkowiki jako pſchikład ſa dobru wolu a dobreho ducha organiſazije a rjekny, ſo je italſki lud w ſwojich 3000lětnych ſtawiſnach doſcz pſchikładow ſa pravnu, politiſku a ſozialnu organiſaziju dał. Pſchi brjohach Sčrjedźnoſemſkeho morja je wjele wuſnamnych filſofow, nabožeńſkow a pěžnjerjow naſtało, tež je ſo kčežoſtwo wutworiło, kotrež je w ſtawiſnach wſchitkich zivilizowanych ludow njeſachodne ſlědy ſawoſtajiło.

3000 lět ſtawiſnow nam dowoleja, ſ knjeſeſtwa zwobſeżnoſcžu na wěſte wuczby ſhładowacz, kotrež ſ tamneje ſtrony alpow ſaſtupuja potomnizy cžłowjekow, kotſiž hiſchcze ſe žaneho piſma njeſnajachu, ſo bychu ſtawiſny ſwojeho žiwjenja napiſali w cžaſu, đyž měſeſche Rom jeneho Cäſara, jeneho Virigila a jeneho Auguſtu.

Němſka powěſcžerja k temu pſchiſłopomnja, ſo ſo pſcheſcžiwo ſakładnym myſlam tutych ſłowow hodźi wjele praſcžeć. Na tym njeſałeji, hacž ſo ſtawiſny jeneho ludu pryđy abo połđźiſcho ſapocžnu. Roſſudźaze je jenicžky, ſchto jedyn lud w ſwojich ſtawiſnach đokonja. Też 3000lětne ſtawiſny Italſkeje pokaſuja niz jenož wyſchiny, ale też hłubiny. Wotym polemiku wjeſcz, je njepótdne. Kóżdy wulki narod budźe niz jenož hordy na ſwoju ſaſđźenoſcz, ale też pravny w pſchipóſnacžu teho, ſchtoż druhe narody đokonjachu, kaž je to naſch wjednik runje w ſwojej proklamaziji w Nürnbergu cžinił.

Ze ſtroniſcheho kongresa w Nürnbergu

Nimo dra. Leya pſchednoſchowaſche němſki minister dr. Goebbels wo propagandže a roſkaſnjenju, kotrež ſtej ſ wumělenjenjom praktiſkeho đźěła we wſchelakim muſtwanju. Dr. Goebbels pokaſa na to, ſchtoż ſu pryđavoſcže knjeſeſtwa we wójniſkim cžaſu ſanjechale. Politiſka propaganda jako ſaſtada je aktivny a revolucionarny element. Wona rěcži rěcž luda, đokelž chže, ſo by lud ju ſroſumił. Propaganda đyrbi ſtworiceſerſka byczź. Wona pak ninia ſaneje pſchicžiny, žo pſcheđ wěrnoſcžu tajicz. Propaganda njetrjeba cžeſcz, haj njeſmě cžeſcz. Wona je cžim bóle puczrubacka ſa praktiſke đźěło. W ſanidźenym lécže je propaganda w kulturnym žiwjenju žiđowſkich ſtrach pſcheminyła a w ſymſkej pomozy je něhđe 350 miliſonow hr. ſa ſpomożeniſe potrjeby ſwjeđła.

Potom rěcžeſche hiſchcze ſwjedniſ němſkich lékarjow dr. Wagner wo raſy a ludowej ſtrowoſcze. Wón najwjetſchi ſtrach ſa wobſtacže ludow, ſtatow a kulturu w raſownym roſpađže wuhlada a niz w hoſpodarſkich kataſtrofach abo wójniſkich ſchmjatanjach. Liczba narodżenjow đyrbi po wěſo poſběhnyć. Nimo teho đyrbja pak ſo najlépſche a najhłyniſche đary luda ſakhowacz a wukhowacz. W Němſkej đyrbi lud kóżde lěto hiſchcze 1,2 miliſardow hriwnow ſa herbſtu khorych ſwjeſcz. Dr. Wagner poka ſa też na ſtrachi, kiž w měſchenju raſow leža a woſnamjenji ſtrowu žiwóſbu ſ wiele đźěcžimi jako nadawk naſcheho pſchichoda.

Pjatk pſchednoſchowaſche w kongreżu generalny inſpektor ſa němſke đróhi dr. Todt. Wón ryhowaſche pſchedſtawiſny twara němſkich autowych đróhow. Potom roſprawješche wo đźele na đróhach. Na 51 měſtnach w Němſkej ſu ſo đróhi twarieſ ſapocžałe. Hižo đźenja 52 000 muži na đróhach đźěła, a 100 000 muži w podawarnjach twarkeje potrjeby, pšchi twarenju mojtow atd. Hacž do końza t. l. liczba đźěłacych ſchtwórcz miliſona doſpěje. Měnjeſe autowe đróhi maju ſo ſa 7 lět natwarcz. W tutych lětach đyrbi jenak wjele ludźi na nich đźěłacz.

Němſki burſki wjednik Darré rěcžeſche wo burſkej politiſy w nowym ſtacže. Sa nazionalſozialiſmus bya burſtwa ſakład ſa organiſke twórcže ſłóżneho hoſpodarſtwa. Wukhowanje němſkeho burſtwa běſche cžeſki nadawk. Wob lěto pak je rataſtrofa hižo něhđe 800 miliſonow hr. wjazy đołkhodow mělo. Někt pak đyrbi ſo woſtejne na to đźěłacz, ſo ſo ludowe đołkhody powyſchitkownje powyſcha bjez wobcžeſenja pſchetrjebarjow. Jako woſtejte ſnamjo wuſtrowjenja burſtwa mjenowaſche burſti wjednik Darré ſyſtne wotebéranje ſyđniſkich pſcheđźadźowanjow rataſtrofi leżowноſcžow, kaž też podwojenje naſutowankow. Skónczenje němſki wjednik Darré pokaſa, ſo ſo narodna njewotwiſnoſcz němſkeho ludu w hoſpodarſtwie naſtupanju njepſchiruna ſ doſpołnym wotſamknjenjom a wuſkonyſlnej autarkiju.

Politiski tydżeń

Politiski tydżeń steji w Němišej dołpołnje w znamjenju wulkeho sjeda nazionalsozialistiskeje strony w Nürnbergu. Se wšěch kónćin němskeho kraja thwarataju sastupjerjo strony a luda, so bychu buli šwědskojo tamnych wulkich dnjow, so bychu widźeli a słyšeli wjednika, kiž nam nowe a zdźe němskeho stata a luda wobdź. Tola też cźi, kotrjž njemóžu w měrje sjeda šwědskojo być pśi tamnišich podawkach, dorna wšoho ſ wulkim sajimom sćěhowaju, schtož ſo we hłownym měrje kraja Frankowa podawa.

Wjednik sam je ſe swojej proklamaziju němskemu ludej wołsewił, kelko źěła ma ſo dokonjeć w lěcze, kiž pśed nami leži. Revolucija je ſo słónczała, evolucija, to cźa nanic, je ſo sapoczała. Wšitke mogy ſo mobilizuju za tym, zo by nowe nazionalsozialistiske stat, za wutwarjenje lěpšeho pśichodu, wołsebje w hospodarśkim nadźiwanju.

W kraju jasno nazionalsozialistiskeje strony w Nürnbergu ſ najwjeršim sajimom wobkedźbuje. Wulke wutrajne nowiny ſu knyhdom swojich wołsebitych rosprawjerjow do Nürnberga pósłał, so bychu jim wšźdobne rosprawy dali wo swojich nałhonjenjach a sacźišćach. Wukraj dožiwi se najnowše nazionalsozialistiske Němske najdokładniše jasnje.

Pśiśi jasnowonym tydżenju w Němišej podawki we wutrajnej politiji trochu nadaſ sinjaju. W Awstriſej ſo tele dny mało powěźenjow wošćerśerješe. Swjetiska pitanje ſo we wujźidach a wotprawjenjach wołsobnje, kiž ſu ſo na jasnu pśiśe we Dollfußowemu knjezerstwu wobdźelile.

Trochu wjacy sajima namaka nasamśa sjhromadźiny Swjasa ſa ludow. Na prénim mjetnje steji prózowanje Frantzowskeje, so by ſo Rusa ſako pobudźaw Swjasa ſa ludow pśihnjała. Tutón namjet pak je we wšelakich druhich krajach jasne pśećiwjenje namakał. To dopokakuje, so dyrbja też w druhich statach swoje wothlilenje napśećeżo kommunistiskemu mězynarjam pokazaś. Sśiměny wośo ſ wśitkej wežipnosćju woczakowaś, kajki wuspěch wuradźowanja we Genfie sméja.

W połdnjem cźahu ſo po sdaću też Italska a Frantzowska jasnje bliźej. To wukhadźa derje ſe sajimom wobeju krajow ſa Sérjedźimoseńske morjo. Możno też je, so je awstriska nałeżnośćej tutej krajej sało trochu spśećeżelita.

W Sjednoćenych statach maju ſo sałe ras ſe straſkom hódźićej. Tśitrilowi dźěłaćerjo ſu zhromadami roskałej swojeho wjednistwa pośluchali a swoje dźěło zkóńili. Teź k njemu ſe kriwatwym podawkam je hižo na někotrych městnach došło. Prezident Roosevelt chce spytaś straſk bórzy skóńcyć. Pśiśi wulkim rozměrje straſka budże to wěsće cźeźa wjeś.

Na Dalekim ranju nochwjeźa ſo ludy směrowaś. Napjatośćej njespokojnośćej je tam wulka. K temu njepśećestawaze nadpady na żelesniju wobydlerstwo traſicha. Runjej je Japanska swoju ruku na Mandźusku położyła, tam lud pod njewěstnymi pomérami zór'o stajneho njeměra twori. So ſu hród kśjora Puja sapalili, móże ſo ſa dopokas tuteje njespokojnośće wobhladowaś.

Francowska na Swa'carsku syln'e tłóčі

Franzowski ſwonkowny minister Barthou je ſo schtwórtk wječor na puć do Genfa podał. Teź Jendźelcźan Eder w kantonym cźahu puczowaſche. Pśched wotjězdom cźaha statnikaj skrótka hromadźe porěcźeschtaj.

Parišśe nowiny pišaju źiwje wo blišśej shromadźinje Swjasa ludow. Pśiśi tym też wołsebje schwajzarske stejiśćeco napśećeco Rusku rospominaju. Někotre nowiny ſo wobźaruja, druhe ſo na Schwajzarsku roshorjeja. W Schwajzarsku ſu pjecza tak roshorjeni, so „Écho de Paris“ wustupjenja w Genfie pśećeźiwo franzowskemu ſwonkownemu ministrej wótśi.

Druhe nowiny pišaju, so cźe Barthou w Genfie hnydom ſ Mottu rěcźeć a jemu rośkaśeć, kak njeswórliwje by było, by-li ſo sapowědźił na měrje ſobudźeśaś, dokuli telko mozow, kaž Franzowska, Jendźelska a Sjednoźene ſtaty ſo pśećeźelstwo ſ Ruſku wustupuja. „Oeuvre“ maju ſamo ſa możne, so Barthou pchroły, ſo bydło Swjatka ludow ſ Genfa do Wina pśećeńcołoži, nochzy-li Schwajzarska pśićinjeca Sowjetiske Rusleje pśećihłoſowaś.

Barthou w oktobru do Roma pojědźe

Franzowski ſwonkowny minister Barthou ſo hižo dołho hotuje na wopyt italskeho ministerskeho presidenta Mussolinia. S Franzowskeje ſo nětko powě, so Barthou w cźasu wokoło 15. hačź 20. oktobra do Roma pojěźe. Wopyt ma ſo ſ Barthouowymi rośrěcźenjami ſ Italcźanom baronom Aloisiom w Genfie pśihotowaś. Barthou a Mussolini budźetaj ſo pjecza wołsebje wo kolinijach a wójnſkim kódźiwje rośrěcźowaś.

Swedska za přijeće Ruskeje do Zwjazka ludow

Schwedski ſwonkowny minister je schtwórtk wosjewił, so cźe Schwedska w blišśich dnjach pśihłoſowaś, ſo ſo Sśowjetiska Rusa do Swjatka ludow pśihwoſnje.

Schwedske nowiny „Nya Daglight Allehanda“ k temu nimo druheho pišu, ſo schwedska ſjawnoſć ſa skandal wothladuje, hdyž ſo Sśowjetiska Ruska do Swjatka ludow woli. Tuta wólba samóže wěsće na žebi hižo gnadnu nahladnoſć Swjatka ludow hišće ſmjeńšiśiś.

Kronpryncaj puću'etaj do Waršawy

Jendźelśki kronprynz cźe w létadle do Warschawy pśiśeleśeś. Wón cźe być ſ hoseźom pśiśi létanju we wobtuku europšeho kolešća. Prynz potom hišće někotre dny w Pólśej wostanje, so by kraj a lud sejnał. Jeho wopyt je dopołnje njeofiźielny. S Warschawy ſo hišće powě, so teź italśi kronprynz Umberto w blišśim cźasu Pólšu wopyta.

Krótke politiske powěsće

Wjednik a kanzler Adolf Hitler je generalej Zimmermannej w Hanawje, połsłednjemu kommandéreju ſchkitaśeho wójſka w Kamerunje, k jeho 70. narodźinam wutrobne ſbožo pśichał.

Wubóſśanc ſ Papen je pjatk dopołdnja 11.22 hódź. we wołsebitym létadle ſe Saarbrücka do Nürnberga pśiśeleśał.

Wjele wyšokich offizěrow ſłowjetiskeho wójſka, je po powěśeśi ſ Rigi pśichkas dostało, ſo maju ſo hnydom ſ dowola ſ swojim pólkam wrócśiś.

Liczba straikowaćych tekstilowych dźěłaćerjow w Ameriźy je pjatk wo 30 000 pśichibérała. Dźěłaćerśka ſekretarka Perkinſej wupraji wo rośrěcźowanju ſ nowinarjemi, ſo ſo nadźija, ſo śměrowazy wubjerk samóže straſk bórzy skóńcyć.

Ze Serbow

W Budyšinje, 8. septembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Dwě słónćoj njemóže njebjo měś!
Serbski kěrluš.

— **Wo wjedrje** Wčera wjeczor w 7 hodźinach bě meter 749, ſyhrometer —1, thermometer wo dnjo +23. Dźeńša rano we 8 hodźinach barometer 748, ſyhrometer —3, thermometer +10. — Tuthwilu wupśeśiwa ſo hišće wyšina nad ſrjedźnej Europu. Nižina ſ Pólśeje pomału k ranju wotźaluje. Sſylna nižina leži pak nad Jendźelſtej. Jeje kromy dośahuju hač do wjeczorneje Němśkeje. Dokelž pak ſo nižina k dołhemu ranju hiba, poćehnje drje jeje jadro do Skandinawiſeje. Jeje wuběžki pak nam wjedro w nasčich kónćinach ważnje njepśeśakaju. — Jutśje njedźelu kłónźko 5.25 hodźin ſłhadża a ſo ſo 6.30 hodźin kołwa. Měśaćk ſłhadża jutśje rano 5.52 hodźin a khowa ſo wjeczor 6.16 hodźin Jutśje mamy młody měśaćk. Protyka pśihpowěda rjane wjedro.

— **Wuhladny na wjedro ſa jutśišchu njedźelu: Swjetśicha rjane, ſ khwilemi trochu pomróčźene wjedro.**

*

— **Symśke jabłuka njeſmědźa ſo na wikach a klamach hač na dalśe pśećehowaś.** Po wukaſu němśkeho rozcźeńenja ſa ſrjadowanje wotbywanje ſahrodniſkich wupkodow je hač na dalśe ſakśane, ſymśke jabłuka na wikach, klamach a na drózy pśećehowaś. Wumjate ſ tejele ſakśanje je ſpadany ſad, kotryž pak njeſmě w pśećerśtu mjeńšiśi pok zentimetra być. Krajiniſy porucźnizy maja druzjiny ſymśkich jabłukow, jich krajinu naſtupaze.

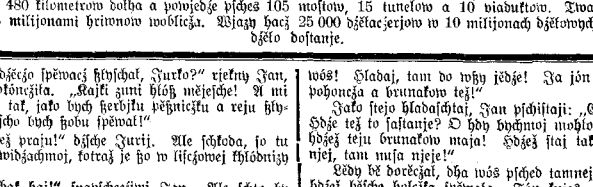

Puć němśkeje alpśkeje dróhi.

Němska alpska dróha twari ſo wot Bodamskeho jězora hač ke Kralowemu jězorej, ſ Lindawy do Berchtesgadena. Dróha budże 480 kilometrow dołha a powjedźe pśeś 105 mostow, 15 tunelow a 10 viaduktow. Twar dróhi ſo ſ nětdże 135 milijonami hrimow wobliśa. Wjazy hač 25 000 dźěłaćerjow we 10 milijonach dźěłowych wotdźěłach dźěło dostanje.

Serbaj

Sa ſerbšći lud ſpisał Dr. Pful.

5] (Pokračowanje.)

Do teje wśy Jan a Jurij pśichinjeśchtaj dopołdnja po dźeſaćich. Njebjo běśe ſaſne a ſłónco khětro palesche. Tehodła ſo pachołaj ſ wulkim ſpodobanjom do kłódła na kamku pod ha'ſatu lipu ſyhnjeſchtaj. Jimaj běśe, jako bychtaj zyłu wjeſ a krajinu hižo dawno ſnakoj. Tak pśećeżelniwje wšchitko na njeju hladaśe.

Snapśećeża teje lipy, pod kotrejž wotpoczowaſchtaj, ſtejeſche khěža naſeleneje barby, dwaj połſhodaj wušłoka. We wokнach pśećeżeju połſhoda wuſtupowaſche wutwarśt, je żeleźnymi kśěžami wobhrodźeny. Delka wokoło khěže ſo ſahroda ſe żołtymi puczikami wupśećeśkaſche, w kotrejž ſo khłódźnja ſelenjeſche, a po kotrejž ſo wśchelake kwětki pśipanjachu.

Wobhrodźeŕ teje khěže běśe Polak, ſ mjenom Mjeczisław Lipinſki, nawidźity a rośomny muž, kotrejž hudźbu a ſpěw jara lubowaſche a wołsebje rad pěśniczki ſłyšeśeſche a ſpěwaſche. Do jeho domu Polazu a Cźeſcha pśichibaſchu, kotśiž w Drježdźanach bydlachu.

Knjez Lipinſki mějeſche dźewjeczśětnu dźowczicźku, Hańku ſ mjenom, kotraž běśe ſiweho waſchnja a kotraž jara rad ſpěwaſche.

Ta holcźa w khłódnizy ſedźeſche a ſa ſwoju klanku draſtu ſchijeſche, jako ſo Jan a Jurij ſnapśećeża pod lipu na ławku podaſchtaj. Po khwili ſapoza: „Moja klanćicźka, hladaj, ſuknicźka bě botowa! Pój, ja chzu cźe ſwoblekaś! O, hubjeſch ty rjana! Nowy khołuck ſa tebje teź mam, a wěnčeſ ſym pśiſedy naiwiła, ſ kotrymž cźe wupheſchu! Kak rjana budźeſch! Hdyž ſmějemy ſaſo hoſći, mózeſch ſobu rejwaś. Maly Kraſnoſpólſći móże ſ tobu rejwaś: tón je wulki doſć ſa tebje: wſchak je ſchtyri léta ſtary! Ale mojeho Kochanowſkeho njedoſtanjeſch: tón je mój; tón je dźewjeć lět, kaž ja!“

Po tutej ſamorěći ſaſunjcźa ſebi nješchto, kaž pólſku reju, a hdyž běśe dośpjeła, ſaſpěwa ſebi pólſku pěśniczku źiwebo wopśećiwjeca.

„Ssy to dźeſco ſpěwaſ ſłyſchał, Jurko?“ rjekny Jan, jako běśe dokónčała. „Kajſi zuni hłóſ mějeſche! A mi běśe nimale tak, jako bych ſkerbłu pěśniczku a reju ſłyſchał; najradſcho bych ſobu ſpěwał!“

„To ja teź praju!“ dźěše Jurij. Ale ſchkoda, ſo tu ſpěwarku njewidźachmoj, kotraž je ſo w liſćowej khłódnizy ſkowała.“

„Haj wſchak haj!“ ſnapśećeśiwi Jan. Ale ſchto by namaj to pomhako?! . . . Wohladaj ſo! . . . Saſpěwajmoj ſebi radſcho teź jenu!“

Lědy běśche dorěćał, jako ſanjeſe:

„Mjerećej mje pola herza, :,:
Mój najluſchi luby!
:,: Němśki radý rejwam, :,:
Sserbſki hiſćeze radſcho.“

Wobaj běſchtaj wjeſeleje mytśle, a duż hiſćeze někotre druhe reje ſaſpěwaſchtaj a ſo pſchipódla wjerećeſchtaj, kaž hólz a holza na rejach.

Hdyž běśche Hańka pśeni hłóſ ſaſtyſchała, cźiſny wona ſwoju klanku, ſtocźi k ſelenej ſćeni, poſłada wešipna pśeſches liſćo a njewotwobroći potom ſaneho wócźka wot ſuſeju pachowoł.

Tymaj pak roſwjeſelnymaj ſo nochzyſche ſortowaćej pśeſtaćej, a teho dla ſebi tu pěśniczku ſaſpěwaſchtaj:

„Pśićiśeſ je ſ Miſchnja młody pan, :,:
Chzył ſ pólſkim kralom kóſtku hraćʼ.“

Pśiśi tym ſ nohomaj pśićiteptowaſchtaj a ſ rukami ſejhrawaſchtaj, ſo bě lubo hladaćʼ. Holcźa pak pśećeżo hiſćeze źiweru na njeju kedźbowaſche, a źane hibnjenje a źadyn ſynk ſo jeje njeſminy.

„Młodoſći — tórnoſći!“ Jurij napoſledku rjekny. „Trochu woraſkowoj ſmój pobyłoj, tola nicźo wo to: Młodoſći — tórnoſći! Ale nětko pój, bratſiko; tu ſedźeć my khwile nimamoj.“

Po tych ſłowach ſo ſebraſchtaj, ſo byſchtaj ſo wo ſłužby napraſchowaćej ſchoj. Ale runjeſ ſ dworu do dworu khodźeſchtaj po zyłej wſy, dha ſo jimaj tola nicźo nježſchkaćeji, dokelž chzyſchtaj wſchudźom hromadźe wośtaś.

Tak běśche popołdnje naſtało, a jimaj wutroba ſpadowaſche. Nadobo pak Jan ſawoła: „Tón wós, tón knjezi wós! Hladaj, tam do wſy jědźe! Ja jón derje ſnaju a pohonca a brunakow teź!“

Jako ſtejo hladaſchtaj, Jan pſchiſłaji: „Cźeji teź to je? Hdźe teź to ſaſtanje? O hdy bychmoj mohłoj tam woſtaći, hdźej teju brunakow maja! Hdźej ſtaj tak ſwěcźatej to njej, tam muſa njeje!“

Lědy bě dorěćał, dha wós pśeđed tamnej ſahrodu ſaſta, *hdźej běśche holcźa ſpěwała. Tón knjez, kiž ſo w nim* wjeſeſche, bě Mjeczisław Lipinſki.

„Nanko, luby nanko!“ jenu Hańka napſcheczo wołaſche, „ſchkoda ſo njejšy dopołdnja domach był! Ja ſym zuſeju hołzow widźała! Njerowm hač běſchtaj Polaka abo Cźechaj. Tam pod lipu ſedźeſchtaj a ſpěwaſchtaj. Ja ſ khłódnizy ſyches liſćo na njeju kukach a widźach, kak ſo rejwajo wjerećeſchtaj a kak ſpěwajo ſ nohami pśićiteptowaſchtaj a ſ rukami ſejhrawaſchtaj. O to je ſo mi lubjo! A někotre ſłowa ſ jeju pěśniczkow ſym też ſrozumiła, kaž „młody pan“, a tehodła měnju, ſo ſtaj pak pólſći pak cźeſći ſpěwałoj. Ale cźehodła teź to njeſtaj k nam pśiſłuchoj, kaž druſy Polazy a Cźeſcha? Najſkerje ſebi wobohaj hołcźezaj to njeſwěrśiśtaj, dokelž běſchtaj khudoj kaž ſo mi ſdaſche . . . Schkoda, ſchkoda, jo njepśiſłuſejeſch taj, a ſo tu ty, luby nanko; njebéſche! O mi jo ſo tola tak lubjoł!“

Hdyž běśche Hańka dorěćała, dha pocźa te błoſty ſpěwaćʼ, kiž bě ſłyſchała, a ſo wjerećeć a hibaćʼ, kaž bě widźała. Nan pak ji ſe ſpodobanjom pśićihładowaſche a njemóžeſche ſo druhdy ſdźerźeć, ſo na jeje pohibnoſći poſměwkowaś.

Piaty ſław.

„Spěwam wotamkluja
Wſchitke duſchki ſo.“

Jan a Jurij běſchtaj najdala widźałoj, hdźe wós ſoſta, a wešipnoſć a někajke jimaj njemułożomne cźuće jeju tam cźehnjeſche. Pomału a mjelcźiśy na tu ſtronu kroceſchtaj, hač k lawzy dóńdźeſchtaj a ſo ſyhnjeſchtaj.

Někto pak Hańka na wutwatk wuſtupi, ſwoju klanku w ruzy a rjekny: „Ssy dha ty, Hiſlježka“, teju pachołow widźi a? Ach nè, wobohe ſwerjako; ja dźi cźe njejšym poſbehnyła! Schkoda, ſchkoda, ſo ſym na to ſabyła! Teh budźiśche ſo wešipe lubjoł!“ (Pokračowanje ſćěhuje.)

wojsewicej a maju prawo, sa tule krajinu termije postajicj, prjedy kotrychj so symske jabłuka wěrjach družinow njesmědza schězipacj.

— **Budyše haptyki** su wschědne dny hacj do 7 hodz. wjeczor wotewrjene, njedjelu pak samknjene. Nózmu służbu a njedjelu wotewrjene na jenoj jena haptyka s wječaćnym wotměnjenjom. W septembrje je to Dwórnischcejowa haptyka na Bismarckiej drózy.

— **Sakska krajna lotterija.** Pschi pjatkownym cżehnjenju 5. rjadownje 205. sakkeje krajneje lotterije (5. dżeń) padże dobycże wo 5000 hr. na cżisło 68409; dobycże wo 3000 hr. na cżisła 8688 49232 56765 88503 100281 121930 122475 138794 144657; dobycże wo 2000 hr. na cżisła 9178 22770 26693 32562 38186 41019 66570 90524 98086 102416; dobycże wo 1000 hr. na cżisła 3915 10024 11832 15429 30129 30964 34226 35970 39169 42363 53017 55041 60978 69605 94104 102323 109910 110445 122143 130683 133923 137497 138290 143360 147906 155037.

— **Lekarska njedjelska służba sa Wósport-Bukezy** smjeje *njedjelu 9. septembra 1934* knjes dr. med. Schmidt w Bukezach, telefon Pomorzy 312.

— **Sserbska Boża służba w Drjezdżanach.** Njedjelu 16. septembra 1934 popołdnju ½4 hodżin budże kaj tózde schtwórcz lęta jóntkróci, herbska Boża służba w Kschizanej zyrkwi w Drjezdżanach. Předowacj budże knjes farar Bójz s Budestez. Lopjenka s kérluschemi budża pschi durjach darmo dostacj. Lubi Ss[illegible] s Drjezdżan a wokolinj, pschindżcże prawje bohacże. Pokazcże s tym, so tez we wulkim mérzcże lubujecże to, schtoż je wam waschcha domsina, wascha herbska Luzjza zobu dała na pucz żiwjenja, so lubujecże hischcże wéru a récz swojich wótzow. Wopyt herbskich kemschow dyrbi jewicj, so Sserb, dotkeż wón swoju macżernu récz lubuje, tez swojemu Bohu a swojej zyrkwi zwérny wostanje. Sswéra Bohu a swéra ludstwu khuschatej hromadże!

— Zona, kotraż wczera popołdnju na Jerjowej haży pschi srażenju s autom smjertnje snjeschoji, rěka Michałkowa. Bydlesche na Seminarskej haży a bé ji 69 lét. Po wuprajenju pschiwusnych njeje w zanym nastupanju khipra była. Schtó je na njeschożu wina, zo dotal njeje swésczito.

— **Na wikach** dżenja dopołdnja pokradnychu so Sserbowzu pschi wikowanju mószeni s 45 hriwnami. Paduschschwo bé so wobledżowako, tak so mózachu paduchu nizu, wożebnje sdrasczenu żónku, hnydom hrabnucj a na polizaju dowjesczj.

— **Do żmjerzce schol.** W njepschitomnosczi swojich pschiwusnych wczera 33létny muż w krótkoraschim pschedmésce s wobwésczenjom dobrowólnje do żmjerzce dżesche. Wobżarjomny cżerpjesche na thorosczi cżuwow.

— **Nowa kniha wo Serbach,** wosebje wo serbskich kolonijach w Texasu a Awstraliskej w jendżelskej réči pod napismom: The so called Wends of Germany and their colonies in Texas and Australia wusł. Spisał jo jón profesor anthropologije George C. Engerland a wudała je ju Texaska universita jako 7. diło swojich wédomostnych rozprawow.

S **Khelna.** Młody hódny kóń ratarja Mańera je nadobo na srédka po pokasawazym saharjenju mószow skhorił. Zoku nóz stocżo dżiwje sakhadżesche a dyrbjesche so nasajtra dokócz.

S **Budestez.** (Statwniske powésczenj.) Prjedzelstwo pschipowédżichu: Gerhard Kurt Cżarnika, samkaŕ s Budestez, s Elsu Friedu Hóhnig, tkalcu s Budestez. **Bruno Willy Heinrich,** dżélacżeŕ s Djéżnikez, s Elsu Hilżbietu Schoppiz, *fabrikkej dżélacżelku s Budestez.* **Kurt Edmund Bodrich,** elektrikaŕ s Budyschina, s Martu Katu Schoppiz, domjazej pschihtajenju s Budestez. **Max Kurt Lehmann.** wucżeŕ s Hornjeje Hórki, s Johannu Doru Frajschlagez, domjazej dżowku s Hornjeje Hórki. **Pawol Gerhard** Wünscha, żelesniski dżélacżeŕ s Budestez, s Marju Martu Schérez, *fabrikkej dżélacżerku* s Budestez. — Do manżelstwa stupischtaj: **Max Alfred Wengler,** pohoncz s Pelschez, s Gertrudu Pehkalez, *fabrikkej dżélacżerku* s Budestez. — **Wumrěła:** Hana Marja Schindlerowa, *mandżelska bura* s Kóslow.

S **Khwaczizy.** W naschim Bożim domje śwjeczimy jutsje żnjowy dżatny swjedżeń. Jutsje je serbska Boża służba sażna. Posawnischi chór spéwy je swojej hudźbu pschewodża. Knjes kandidat bohoslowstwa Hornczeŕ smjeje żnjowe předowanje.

S **Wulkeje Dubrawy.** Wotemrěte cżeło żelesniskeho dżélacżerja Richarda Hermanna Urbana, kotryż bé so je studżazym podawkom se żiwjenja wotwołał, je so na Khwaczańskim pohrjebnischczu na swjatoczne wachnje thowało. W pschewodżerskim cżahu wotpósłanju němskeje żelesnizy je sarjadnikom żelesniskeho wotrjadnistwa Schönfelderom, dżélowym wjednikom wyschischim inspektorom Illingom jako sastuperjom Drjezdżanskeje żelesniskeje direkzije a dżélowym inżenérom Findeisenom na cżole trocżachu. Wotrjadnistwowa thorhoj so hobu njesche. W cżahu tez Khwaczanski posawnischi chór zobu dżésche. Farar Rösler i Minakała mésesche simaze předowanje, w mjenje żelesnizarjow wotrjadnistwowy sarjadnik Schönfelder réczesche, w mjenje direkzije dżélowy inżenér Findeisen. Récznikaj i hluboko sacżutnymi słowami stajnje swérne dżélo a woblubjenosci semrětego wospominaschtaj, kotryż je tez swéru k němskej dżélowej froncze pschińżkuschak. Jeho towaŕschojo budża stajnje s cżesczowanjom na morweho spominacj.

S **Maleschez.** Żnjowniski żnjowy dżatny swjedżeń je był pschezo prénju njedjelu septembra. Létża je jutsje, potajkim druhu njedjelu septembra. Na tej je němska Boża służba prénja. Ratarjo khodża pschezo na sajne kemschenje, wożebje na swjedżeńskich dnjach, so bychu dla wobjeda a sastaranja stotu sajo sahe domoj byli. Wschón ratarski lud, wożebje main a śrěni, je w naschej wosładże śerbsći. Jemu tohodał njeje prawje, jo sa njón tak ważna a jako wożebje stimaza śerbska śwjatoczność je někto na późne kemschenje pschepołożena.

S **Minakała.** Saúdżeny żndżeń běchu wobnowjace dżéła na tudomnej zyrkwi tak dalako dosche, so możesche so śrjedu pódhańśki śwjedżeń wotměcź. Wjeczor w 6 hodżinach żo s twara wschitkży murjerjo, cżésłojo a pomocznji dżélacżerjo, dale sastuperjo zyrkwje s knjesom fararjom Rößlerom na nowonatwarjenej zyrkwinej łubi shormadżichu, j kotrejež łótżow wulka bréża sejhrawasche. Po wuśpéwanju kérluscha „Njech Bohu dżakuje" mésesche knjes farar Rößler mysłow polnu récź, kotraż żo je shromadnje wuśpéwanym kérluschom „Njech stajnje sawostanu" stónczi. K tomu żo twarz Gerhard Beyer s Lomska pschi camkunj s dżaknymi słowami, kotrymj s tsiskróżnej sławu na twarsteho knjesa wutlinczeż da. Potom żo wschitkży do Kleßlichez hosczenja podachu, hdżež hischcże nétotre hodżiny pschi duschnej sabawje wostachu.

S **Njeśwaczidła.** Hobrsła tomata je żo w tudomnym hrodowskim sahrodnistwje naplahowała. Wona 740 gramow waży a je zyle śtrowa.

S **Kuloma.** W nozu s schtwórtkej żu żo do klamow pschedawarja jśdnych kołow a radiowych apparatow Oty Grafy sadobyli a tsi radowe apparaty a nowe jśdne koło tradnyli.

S **Wojerez.** Krajny radżićeŕ wosiewja: Wobśpeżerjo śkotu we Wojerowskim wokrjeżu żu żo napominaju, so bychu sa cżaś 8 dnjow sa płahowanje pośtajene baci, kundroży a kóżty s pschihpomjenjom rażu, barby, znamjenjow, staroby a śtejśkicza śkocżatow gmejnskej wschnosczi wosiewili. Byli dyrbja snajmjeńscha 15 mężazow kundroży 8 mężazow, kóżty 7 mężazow stare byczi. Formulŕ sa pschipowédżenje wuběrarjomneho śkota żu żo pola gmejnskeje wschnosce mostacj. Njewubérany muzikli kóż żo njeżmé pschipuschczicj. Pśhestupjenje tohole pośtajenja żo kłosta.

S **Wojerez. Ratarska śhromadżizna se żytkowymi wikami śmeje żo sobotu 15. septembra.** we Wojerezach *na tśeśerni.* Ssytkowe wiki żo w 9 hodżinach sapocznu, pschedniosczi budże w 10 hodżinach. Wokrjeżny burśti wjednik śhormadżiznu wotewri. Matbżélenjowy pschedżyda dr. Hiller i Wrótśtkawja śmeje pschednosczi wo „nasymskim wuśywnje dżiwajo na knjeżeŕśtwowe naprawy". Po pschednosczu budże rozrécżenje. Se śhromadżiznu je wustajenja ratarskich maschinow a grata hnojidłow, żytwy, naczinjadłow żytwy atd. sjednoczżena. Wschitkży ratarjo a jich żwójbni żo do tejele śhromadżiznu pscheproszeja.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

S **Holbina.** Snjeschożenje i automobilom, kotreż nadżisze mohło hórsche scżehnuć mécź, je żo schtwórtk z rano poldnju we wódnym dole, pola hosczenja „Selcneho schtoma" stało. S tśjomi wożobami wobśpeżenej automobil se Sakomja (Sohlanda) jedżo, dyrbjesche, dokelż jemu druhi automobil napschecżo pschijédże, tutón i śewje strony wobjecź. Dla nahłeho śpinanja automobil do dróżneho pschérowa padże. Wésitkowa schkleńża żo rozbi a tśécha żo rostorha. Ludżo żo na śwjezo jenoż lohko śranicha a se śtróżelemi woteńdżechu. Automobil dyrbjesche żo wotwlez.

Se **Shorjelza.** 10. septembra budże na Bjedrichowym namésce wobhladanża konjow, kotreż maju żo sa wótko kupowacj.

Přilopk

Snjeschożenje pschi warjenju se spirituśom.

21létna Gertruda Ettigez i Lipśka bé je swojim śluzbjenym i jśdnym kołom do lésa pola Dahlena wuleczała. Sa wobjed bé hriby nasběrała, je do hornja pożkła a tutón na śpirituśowy woheń stajiła. Hdyż wona spiritus do warjaka pschilinu, żo rosbuchnjenje sta. Płomjo na hołazne trikotowe wobleczenje pschekłoczi a żo po zytym hołaznym cżele rozschéri. Na cżežke wopalne rany, kotreż je hołza poczerpiła, je wobżarjomna we Oschatzkej thorowni wumrěła.

Błysk w pónoji.

W Heydekurgu burowka w kuchni runje wobjed pschihotowasche, jako żo njejapaty hrimacz począ. Błysk dyri do kurileho domu, sajédże pśches tśichu do kuchnje a dyri do pónoje, do kotrejež bésche burowka runje kokoch i wopjecżenju położiła. Pónoj żo sleschkż, je njebésche wjacy pónoji podobna, kokoch żo śtoro bjes źlédża śpali. Zona do womory padże, hewak pak żo ji niczo njesta.

Wobźiwjenu kruwu satśelili.

Hdyż chżuchu w Narsdorfu jenu kruwu na cżežiny automobil dowjesch, żo wona na dobo śpłóchi a cżeknu. Tśi wożobu, kotreż żo jej na pscheczżiwo śtupichu, wona na bok schmórny a thętro cżežko srani. Kruwa żo w lésu śhubi a żo njeda popadnycź. Sa khwilu pak żo hama do swojeje hródże wrócźi. Tola hischcże pschezo njebé żo smérowała. Do żony, kotraż żo k njej pschibliżi, żo sahna a ju i rohomaj śbodże, so nabpadnjena hischcże dżenja na tśchażenje mo[illegible] thora leżi. Dokelż żo kruwa njeda śtudżicź a hrożesche, hischcże wjazy njeśboża nacżiniz, dyrbjachu ju śtónczinje satśelicź.

Wukrajni diplomatojo po puczu na stroniny śjed.

Cżerjódła sastuperjow zuzych śtatow psched wożebitym cżahom, kiż jich jako knjeżeŕśtwowych hościi do Nürnberga dowjese. Wot łéweje strony sapocżejo: Egiptowski wupósłanz profesor dr. Nachat pascha, japanski pósłanz Matsuco Nagai, SS-standartowy wjednik generala Iny major i Massow, kommandant wożebiteho cżahu, turkowski pósłanz **Hamdi bey,** chinesći wupósłanz Liu Chung-Chich.

Jěchajo śnjeschożik.

W Rittmitzach posa Döbelna je njedjelu lékaŕ dr. Hermann i Hlomacza jěchajo śnjeschożik. Pśches jaßla śtocżischi, kóń padże a żo na dr. Lehmanna wali. S rosbitym nopom tuteho do kliniki dowjesechu, hdżež je wutoru wjecżor, wédomje njenalbywschi, wumrěk.

Żelesniski cżah do cżežkeho automobila sawadźik.

Wożobowy żelesniski cżah i Cżisenacha je śrjedu popołdnju njedaloko Creuzburgskeho sastanischcża na njestrażowanym żelesniskim pschekhodże do cżežkeho automobila śrajkł. Cżežiny wós żo wschón rosraŋ a żo hnydom śapali. Śhodom lokomotiwiny pkunowy tank rosbuchny. Motśkocżiwschi możeschtaj żo lokomotiwiny wjednik a tepjeŕ wuthowarz. S dweju njewonożenjenju wójnikow, Küchenmeißerez bratrow i Heringenow, kotraż we wosu hedżeschtaj, żo jedyn hnydom mori, mjes tym so druhi i palazej drastu, i wosa skocżiwschi żo w trawje pschi żelesniży walesche, so by płomjenja satkócził. Ssmjerczj jeho i jeho cżežkeho wopalenja wumó.

Bjesdżelosć na śwécze.

Internazionalny dżélowy běrow je runje statistiku bjesdżelosce na zdym śwécze w haprilej, mejn a juniju 1934 wosjewił. Pornjo łonschemu létu je ku liczba njesaŕużerjow powschitkownje pomjenschicha. Jenoż w Franzowskej, Bolhaŕskej, Jŕskej, Pólskej a Portugalskej je wona pschibywała. Najhóle je wona wotebŕała w Němskej, w Ssednoczenych śtatach połnóżneje Ameriki, Kanadże, Estonskej, połodnischej Afriży, Jendżelskej, Japanskej, Lotyschskej a Schwedskej.

Sażo wulka woda w Pólskej.

W Pólskej żu w saúdżenych dnjach trajne deschcże méli. W hornim běhu Wisły je woda śtylnje pschibywała, so strach noweje wulke je wody hrożi. Wobydlerstwo je żo hižo alarmowało. Nétotre mjeńsche réki w Galizskej żu hižo śwoju wokolinu powodźite. Pola Stanisława żo żeleśniski wobkhad pschetorhny.

General Blücher cżje do Ssibirskeje industriju sawjeczj.

Każ żo i Moskwy powź, je hłowny roskasowaŕ cżerwjeneho wójska w rańschej Aziji, general Blücher, w Chabarowsku pschi paradże wojeńskich młodżinskich śwjatkow mjes druhim rjekł, so żoli Rusa wójny njepschecże a so pyta, so jeje śminowzj, tola budże żo se wschémi mozami wobaraczj, jeli so bychu ju nadpadnyli. Knjeżeŕśtwo a kommunistiska strona maju sa hłowny nadawk, so by so industrija w rańschej Asiskej sawjedła, kotraż by wudżerżenje wójska tam wołójała.

Wicher na Filipwinskich śupach.

Połnóżny dżél łupy Lucona je żo i cżežkim taifunom potrjechił. Wichor bambusowe twarjenja domorództneho wobydlerstwa po śtach sapuczicźu. Je tez twarjenja, je europskim waschnuj twarjene, ilé potrjechił. Tyżaŋ wobydlerjow śhubichu śwoje bydlenje. Hacż je wichor śmjertne woporu żadał, hischcże njeje śnate.

Pokiwy pyskej a pjeru

Particípia (podźělniki) pśitomneho cżasa su jara cżasto kepsanki. Maju so tworić tak, zo 3. wosobje mnohoty přidaś -ey (nic -acy), potajkim: woni pletu: pletucy (mužik); wukna: wukunce (dźěćo) abo wuknejca: wukn(jej)a-ce (holcy), pa'a: pala-cy (śćěpowc), wolaju: wolaju-cy (lud) abo wolaja: wolaja-cy a (z haplologiju) wolacy (ludźo), kupja: kupjaca (młodźina). Twórby: kupowacy, studowacy město studujacy atd. je Smolef zasudźił, Hórnik pak so jim (1893 CMS.) njeje stajił. Tak mamy chaos mućeńcu.

paskulica Mäusebussard. To je pa-skulica; skulej je Brachvogel (piśćata kara). Narěčny wuraz pašturica nasta z paškurlicy (skurla = skulej).

Najnowiše z cyłeho śwěta

* **Żelesniśe njeśboże w Glaśgowje, wo kotrymż wczera pisachmy, je schésći śmjertnych woporow żądało. Psched Glasgowskim dwórnischczom bé schlaj wobowodowaj cżahaj do so srasthoj.**

* **Schtwórtk wjeczor sta żo cżežke njeśboże w Kólnje. Autowy omnibus do cżaha méschrzanskeje maśeje tworowje żelesnizy srasi. Wiele ludzi żo srani. Schésći wożebow dyrbjachu do thorownje dowjesć. Wobjam wożebow możesche żo po śwobalenju domoj podacź.**

*

Ruski stratosferowy ballon rozbuchnył

Sowjetskoruski stratosferowy ballon „USSR" je śrjedu rano na Moskowskim letanischczu rosbuchnył a żo spalił. Ballon dyrbjesche żo do powétra puschczicź. Pschi rosbuchnjenju njepschindżeschu ludźo do schkody. Ballon běchu w nozy pschiprawili, so by do stratosfery lećał a rekord 18 000 metrow śtoił. Pschiczina rosbuchnjenja ma żo w technischich pschiprawach pytacź.

Po tutym njeschożu żo Rusa bléschi cżaś njemóże na wuwédżowanju pschi pschepśehledżenju stratosfery wobdżélicź. W Leningradże twarja druhi ballon. Tón pak hischcże njeje hotowy. Po prawom dyrbjesche sapocżaś k oktobra hotowy buez, tola śu żo i twarjenjom trochu zakomdźili.

Towaŕstwowski powěstnik.

Drjeżdżany. Wśitcy tu bydlacy Serbja so wutrobnje na serbsko kemše preporsuja, kotreż budża njedżelu 23. septembra rano we 8 hodź. w kapali w Taschenberg-Palais. Spowéźi wot 7 hodźin.

Zamolwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźěl a přilopk Marko Smolef a za nawěstki dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a ćišć dr. J. Cyž w Budyšinje.
D. A. VIII. 1934: 2242.

Strümpfe

kaufen Sie bestens bei

Wilh. Rudolph

Bautzen, Kaiserstrasse 16

Smužkate płaty

za šórcnchi a rubiška, wołmjane ca. 100 mtr. 4.75, 3.25

Schaaf

Moje nowe wobydlenje

je na Zwonkowej Lawskej hasy 9

Pawlakowa,

cełowa žona.

Telefon 2315

Wučbne městno

za **friseuzu**

swobodne.

Frisér Böhme w Budyšinje

Zwonkowa Lawska hasa

Starša holca do hródže

pyta so k 1. oktobrej. Zhonić we wudawarni Serbsk. Nowin

Pytam

wojnarskeho wučobnika

k 1. oktobrej abo pozdžišo

M. Huzak,

wojnarski mištr w Bukecach čo. 4

Nehdže 16—19lětny

pachoł

so hnydom do ratarstwa pyta. Bliši zhonić we wudawarni Serbskich Nowin

Mało trjebany, nowočasny

dźěćacy wozyčk

na předań w Koslowje čo. 2

Stepowane moskowe wołmjane wjelbłud. blidowe **přikrywy**

wulki wubjerk, jara tunjo

Paul Korn

na Hošic hasy 21

Specialny dom

Meble

w znatym solidnym wuwjedženju najmišo **Despang** nětko na Moltkowej dr. 17

Nowočasne gardiny

rolowy, šwedski płat tunjo

Jda Würker rodź. Erlerec

w Budyšinje, Zwonk. Lawska hasa 10

K domkhowancy a kermuši słódny

Małe płačizny:

punt 2.—, 2.40, 2.60, 2.80 hr. atd.

měšcje Maragogipe pt. 3.—

Wosebitosć: **Preisserec** kofej bjez cofelina,

kotryž w kóždym padže tyje a wuhjerje słodźi a na wulkotny aroma punt jenoż 3.— hr.

Wulki skład wubjerkych zelenych kofejow

Kofejowy Preisser

w Budyšinje na Zitnych wikach 24

Meble

a pólstrowane twory

poruča po najnižšich płačiznach

Handrij Štrympa

w Budyšinje na Róžow. hasy 15

Sym Serbi

Miele

Motor-Fahrrad

mit vervollständigtem und verstärktem Sache-Motor

Modell 1934

76 und 98 ccm

Zum Miele Motorfahrrad für alle Bereifungen in Stadt und Land Tausendfach erprobt ★ Glänzend bewährt

Steuer- und Führerscheinfrei / 2 Gänge und Leerlauf / Eingebaute Lichtanlage mit abblendbaren Scheinwerfer.

Předwjedźeńska mašina k pospytej steji pola

Měrćina Meltki

w Barće čo. 30 b

Fotograf Schulz

w Kamjencu, Budyšska dróha 10

je waš kwasny fotograf

Telefon 472

Mały nawěštk

w našich NOWINACH je tuni a so přecy wuplaći

Büklinki rybowe marinady

pječene jerje, bjez hłowy, litrska tyza **65** pj.

jerje w zelenju litrska tyza **75** pj.

pječene jerje zawalene jerje ½ litr. jerje w želeju } tyza **48**

zawal. jeje w remul. } **48**

apetitne kuski wjent. } **48**

filejowe jerje w majon. }

Paul Martschke

Kěžorska dróha 22

Tomasowu mučku

Kali 42

Kainit

Kosćowu mučku

Wapnowy dusyk

Wapno

Cement

wotedawa běžnje

Jurij Čornak w Konjecach

Telefon Wósling čo. 30

Tunje płačizny za

kožane rukawicy

za přechodny čas

za žony:

glacé z manšetu wot 1.95

nappa z manšetu wot 2.75

glacé-rukawicy, barbne wot 2.50

nappa-rukawicy z 2 knoflomaj wot 2.50

za mužow:

nappa, wosebje tunje wot 2.50

swinjaca koža, imitowana lohke rukawicy wot 5.90

płóšliwa koža, běła wot 4.25

Alfred Vogel

w Budyšinje

na Krónpryncowym mosće

nohajcowy a rukajcowy rózk

Cynkowane

bowy, 28 cm **0.90**

bowy, 30 cm **1.00**

wanje, owalowe, 52 cm **2.50**

zawarjeński horne z termometrom . . 4.50 3.50

wanje ke kupanju 170 cm 11.85 9.85

pola firmy

Siegel

w Budyšinje, Zadna Bohata hasa 15

Jeli Was

hłowa boli,

je-li so Wam **čoło zmoršći** abo **dostanjeće-li fałdki,** tak zaleži to často na tym, zo sće zakomdźili, sebi w prawym času **derje** sedźace nawoči wobstarać wot

Ericha Lenza, wosebit. optikarja

w Budyšinje na Hošic hasy čo. 21 / Telefon 2134

Jězdne koła,

nowe a trjebane, elektriske wobswětlenja, kaž tež mašinske wolije, centrifugowe wolije, awiowe wolije, rjemjenjowy wósk, rjemjenjowe zamki kupujeće płačizny hódno pola

Franca Rvćerje w Sernjanach

Neukirchenska

wotrohańska protyka

za lěto 1935

hižo dóšła

Wuwjedźenje noweje protyki wosebje rjane.

Dostanjeće ju za znatu płačiznu w

Serbskej knihafni w Budyšinje

KVG. Jězdny plan ke kermuši w Hodžiju, Přečecach a Dobruši

w njedźelu, 9. septembra 1934

Linija Budyšin—Hodžij—Cerwjene Noslicy—Biskopicy—Nowe město

Z Budyšina (dwórniščo) do Hodžija a Cerwjenych Noslic:

5.57 9.02 6.55 12.00 12.55 14.30 16 50 19.50 0.00

Z Hodžija a Cerwjenych Noslic přikhadźejo do Budyšina:

6.40 8.56 11.06 12.26 15.38 19.21 20.56 22.11 23.17 2.26

Nimo toho jěde dnja 9. septbr. 1934 w 12 hodźinach z Budyšina (dwótniščo) wóz do Njezdašec. Wrócejězba 21.30.

Póndźelu, dnja 10. sept., w 24 hodźinach z Hodžija do Budyšina

Na linji Budyšin—Přečecy—Kamjenc.

Z Budyšina (dwórniščo) do Přečec: $^{7.00}$ 10.30 12.25 14.03 16.09 19.20 21.15

Wrócejězba z Přečec (hosćenc): 8.35 12.55 15.00 17.25 20.45 21.26 1.00

Na linji Budyšin—Wjazońca (Neukirch) jězdźi pódla wozow po jězdnym rjadźe dnja 9. sept. nócny wóz w 1 hodź. z Dobruše.

Autowy wobkhad za swobodny stat Saksku akc. tow. Wobkhodne wjednistwo w Budyšinje. Telefon 2561

Čitajće serbske knihi

Płačizny wo 25 procentow zniżene!

Z čitanjom nabudźeće zdźěławosće a rozhlada;

dobra knihi je najlepši přećel w dźěžkich kwilach

W zběrcy „Dom a swět", kotrež hromadźi najlepše dźěła serbskeho pismowstwa, namakaće za sebje a za swojich lubych jako dar přecy něšto přihódneho.

1. Alois Jirásek: **Filosofska historija.** Powědańčko **0.80** hr.
2. Józef Nowak: **Swobody njewjesta.** Swjedź. hra —.40 hr.
3. J. Lorenc-Zaleski: **Serbscy riekowje.** Powědańčko **0.80** hr.
4. Adolf Černý: **Serbske wobrazki.** **0.80** hr.
5. Mato Kósyk: **Pserada Margrofy Gera.** Dołnoserbska episka pěseń —.40 hr.
6. Marja Kubašec: **Wusadny.** Powědańčko. —.40 hr.
7. Mina Witkojc: **Dołnoserbske pěsńe.** II. wudaće —.40 hr.
8. M. Kubašec: **Khodojta.** Hra w třoch jednjanach —.40 hr.
9. J. Bart-Ćišinski: **Nawoženja.** Narodna-episka baseń **0.50** hr.
10. **Ruske byliny** z drjeworězami Měrćina Nowaka. **1.60** hr.
11. J. Lajnert: **Wyskow sapy, sylzow kapy.** Basnje —.40 hr.
12. T. Nováková: **Na farje. — Hatžki.** Powědańčky **0.80** hr.
13. Pawoł Krječmar: **Raj myslow, sonow z tužiskich honow.** Basnje —.40 hr.
14. Mato Kósyk: **Pěsńe.** I. žel. **0.80** hr.
15. Mato Kósyk: **Pěsńe.** II. žel. **0.80** hr.
16. Božena Němcowa: **Baruška.** Powědańčko. —.40 hr.
17. Adolf Černý: **Serbske hobrazki.** —.40 hr.
18. B. Němcowá: **Ziwa Bara.** Ze žiwjenja pastyřsk.-žowča —.40 hr.
19. Romuald Domaška: **Pokładow pytař. Le chevalier de saxe.** Sławiz. powědańčky **0.80** hr.
20. J. Lorenc-Zaleski: **Kupa zabytych.** *Roman serbskeje pytaceje duše* **0.80** hr.
21. Jakub Bart-Ćišinski: **Basnje z młodych lět.** **0.80** hr.
22. B. Němcowá **W groze a pód grodom.** Powěd. —.40 hr.

Wjazane zwjazki su 40 pj. dróže.

Nakładuje Koło serbskich spisowaćelow

Wše knihi předawa:

Serbska knihafnia w Budyšinje

Třeleńja w Budyšinje

Njedźelu, dnja 9. septembra 1934

pyšna bałowa hudźba

Započatk w 7 hodź. Zastup z rejemi 50 pj.

Ke Kurmjerchej

(Zum Kurfürst) **Dźensa sobotu, 8. septembra 1934**

wohlubjene jědźenje pječeneje kołbasy

Dołha nóc! Přečelnje přeprošuje **Kurt Steglich** a mandź.

Lehmannec kofejownja

w Budyšinje na Serbskej hasy

Wohlubjena koncertna kofejownja

Najlěpše konditorske twory: Torty, lodowe jědźe, sadowy tykanc, štomowy tykanc

Skazańki za swjatočnosće najkedźbnišo wobstaramy

Hosćenc w Haslowje

jutře njedźelu *pyšne reje!*

Přečelnje přeprošujetaj **Jakub Měrčink** a mandźelska.

Hosćenc w Sernjanach

Jutře njedźelu wot ½3 hodźin

kehelekulenje a třelenje wo myto

Wječor wot ½8 hodźin **reje.**

K temu přeprošuje starych a młodych

Kołojězdne towarstwo w Róženje

Hosćenc w Pančicach

Sobotu: **nócne swiniorězanje**

Njedźelu popołdnju **wutřelenje swinjeća**

Wšěch přečelnje přeprošuje **Suchec swójba**

Fotowe . . . . . projekcijowe . . powjetšenske . . domjace kinowe } **aparaty**

a wše wěcy za amatěrske fotografowanje

FOTOWY DOM

Richarda Hutha

mějićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy 18

Wuwiwanje filmow a platow kaž tež wotćahi wěcywustojnje a najspěšniše

Mam zaso porjadnje

rěčne hodźiny

Masseur H. Hackauf

na Dźiwadłowej hasy 1

W Pančicach čo. 2

w domje zemrěteho k. dr. Rachele (pódla hosćenca) mam

kóždu wutoru wot 6—$^{3}/_{4}$8 hodźin wječor

rěčnu hodźinu.

Rěčnik J. Grosse

w Kamjeńcu (Teleton 510)

Profesor dr. Hess

ma zaso **rěčne hodźiny**

pódźela hač do piatka popołdnju wot 1—$^{1}/_{2}$5 hodźin.

Přiloha k čisłu 210

SERBSKE NOWINY

Sobotu 8. septembra 1934

Na čimž so wjeselimy — a što sebi nutrnje přejemy

Hdyžkuli ža nješćto ſmuje, ſchtož je ſa naš Sserbow duchownje a duſchinje k lépſchemu, wjeſeli ža na tym naſch zyły lud, a tutón duch woprawdźiteje radoſcże cżehnje powſym wjeſele pſchekatuje pſches zyłu ludu Luſizu, wot wjeſi k wjeſy, ſapocżejo we Wjeleczinje a lónczejo we Bórkowach. Hačrunjež ſerbſki lud do dweju narěczow, kaj wěrywuſnaczow ža dźeli, je jene we wjeſelu kaž we horju a tola dwoje, wjeſele a horjo, ſwjasa naš we wſchěch cżahach naſcheho narodneho bědźenja wuſko hromadźe. Něličżiſchi a powójiſki cżaſ njeje jenoż ſa Němzow, ale też ſa naš Sserbow woſebiteho roſa, na kotrež dyrbimy ža hakle ſwucżeć a woſebje dźenſnyſcha doba ſtaji Sserbam wſchelake praſchenja w naſtupanju wulkowarja narodnoſcże, waſchnjow a rěcże, kiž hakle po cżaſu ſwoju wotmołwu dóſtanu. Cżaſ dyrje ſpěcha, ale tola ža wſcho pomału, ale wěſcże doſkjaduje. Sserbja, kiž ža hewak wſcheje politiki ſdaluja ſu, to dopokazuja wólby we wſchěch cżahach do a po wójnje, ſtajnje ſa tajke ſtrony hłoſowali, kotrež nějachu tſchesćijanſki podkład a ſ tym też ſa zyrkej a jeje derjemēcże wuſtupowachu. Tutón jaſny ſmēr hłoſowanja je ſakorjenjeny w nabožnym ſmyſlenju Sserbow, kiž wróco ža haha hacż do cżaſa naſchich prawótzow. Sserbſke ſdychowanjeńko „Naſchich wótzow rěcż a wēru, ſakhowaj nam Knjeże Bożo!“ ſwědcži wo tym, kak jara dowěrliwy ſerbſki lud ſwojemu Bohu je. Swjetſcha ſtarſchi Sserbja, kiž w ſwojich młodych létach, zyrkej pokrut kemſcherjow widźachu, njemóża ſapſchimnyc nabožnu linkoſcż naſcheje młodźiny a rudźa ža, ſo niż jenoż nabožnoſcż, ale też narodnoſcż wotpołožuja. Dobri ſerbſzy fararžo ſu nam trěbni — tak ſłyſchiſch ſ mnohich extow — fararžo, kiž ſo zyle nam a naſchemu ludſtwu wěnuja. Tutenu ſdychowanju pſchiſamtkru ža nětko też katolſzy Sserbja, kiž hacż dotal zjap ſerbſkeje nabožnoſcże tworjachu. Cżi, kiž tutu měſcheńzu ſerbſko-nēmſkich a nēmſko-ſerbſkich woſadow njeſnajachu, rócżnu tahornnja do cżiny hladacż. A tola rěka ſ połnej dowēru dopředka ſo pſchedobyczć — a k naſchemu dobremu mjenu ža wróczeć, ſo bychmy woſtali ſchtoż ſtajnje běchmy „Stari dobri pobożni Sserbja!“

W tutej naſchej nuſy pſchinamakachu ža nēmſzy theologojo, kiž ſerbſzy naſwuknyſchi njedoſtatk naſchich domorodnych predarjow dyżeża wupjelnjeć. Mjes nimi ſu muſoj, kiž ſu ſwoj ſwojeje ſnutſkowneje mišije derje wēdomni a móże być, ſo ſo hiſchcże wjazy tajich ſchlachotnych Nēmzow namaka, na kotrychž mōżemy naſch pſchichod ſwoju twarić. To je wěſo jara ſwjeſelaze a tola bychmy ža hiſchcże bóle radowali, by-li też towan abo tammenu wobdarjenemu ſerbſkemu młodźenſej ſmóżnjene było, ſtudować na bohoſłowſtwu. Bohužel ſmy pſchejara thudźi, ſo bychmy ſhromadnje móhli tajſi ſkutk dokonjeć a ſchežedrinych dawarjow tywa nětko mjes Sserbami mjenje a mjenje. Nětko je też njetrjebawſchewu dwělowanju evangeliſkich Sserbow, ſo budża ſwój cżaſopiſ „Pomhaj Bóh“ ſhubić, ſ woſjewjenjom konſiſtoriſtwa mjeła ſtajena. Kak wjeſeli ſo kżda ſerbſka duſcha nad ſłubjenjom, ſo ma to ſwoje mōżemy dale wobkhowacż. Schto bychmy my jeż byli hjes nabožnych cżaſopiſow? Naſchi ſerbſzy wērywratiſa w Delnjej Luſizu ſu tohodła woſebje wobžarowanja hódne, pſchetož jim njepobrachuja jenoż ſerbſzy duchownі, ale też nabožny cżaſopiſ. Jedyn doſpołnje naboženy cżaſopiſ — haj tón je nuſnje trěbny, piſany wot ſerbſkich duchownych — a wot konſiſtoriſtwa pſchipóſnaty. Schtóż myſli, ſo jón cżitali njebychu, tón ža myli. Drje běſche malo cżitarjow, kiž tehdy Sserbſki Zaſnik cżitachu, ale ſchtó może ja to, ſo tónle cżaſopiſ njeběſe wot duchownje wyſchnoſcże pſchipóſnaty, hjes duchownego w redakziji — a pſchi tym hiſchcże, dokelž ža, „Sserbſki Zaſnik“ mjenowaſche. By-li konſiſtoriſtwo w Braniborſkej tu cżaſo ſapſchimnyło, ſo by ſa wirdace dobreho zyrkwiniſkeho kopjena ſo ſtarało, kiž hižo pod mjenom „Evangeliſti Woładnik“ cżitarjow wabi, tak bychu Sserbja hakle ras ſpóſnili, ſo je pod ſchkitom ſnutſkowneho miſijonſtwa ſtejał. Potom by też ſnowa dobronażożny duch do Sserbow ſacżahnył, duch narodneho ſebjewědomja a woprawdźita luboſcż k waſchnjam a rěcżi naſchich wótzow. Tuż njepſcheſtajmy kżdy dżeń nutrnje proſyc: „Naſchich wótzow rěcż a wēru ſakhowaj nam Knjeże Bożo!“ F. Th. H.

List Pjećakec Gustle na Měškanec Handrija

(Wobras ſe wžn.)

We Worklezach, 8. póżnjeńza 1934.

Luby Handrijo!

Wżnjeż ſo prawom nuſniſcho ža dźeło měła, hacż ſo bych ſwój drohi cżaſ hiſchcże dźeże na tjanego kwaſarja, kaž Ty jedyn ſy, pſchecżiniła, chżu ras ſwoju wutrobu tak prawje wuſkypacż a wołóżeć. Praj mi tola jónu, mój luby kaſacżinjerjo, kak dha ſej to w daſchim ſ namaj myſlicżich? Schtobha ja po prawom ſa Tebje ſym? Kaž ſo mi ſda, maſch mje ſa pjate kolo, jako nékajku wotſlépjerku!

S wulkej nuſu dasch po dołhim cżaſu nješchto wo ſebi ſłyſchecż, jenoż tehdom, hdyż nješchto trjebaſch abo wobſtarane měcż chżeſch. Potom pak je wſcho, horje a dele. Hłowna wěc, ſo ſo wobſtara. Wſchitko druhe je pódlanſke. Ssu dha kholowy, kotrež chżyſche měcż, derje dóſchło abo niż? Też kołbażu a tykanc, kotrež ke kholowam pſchipołożich? Je Cżi wſcho ſłodżiło? Wróżeo pſchiſchło niczo njeje! Też tyſka zigaretow niż, kotruż ſym hłupa hepa hiſchcże pſchi-

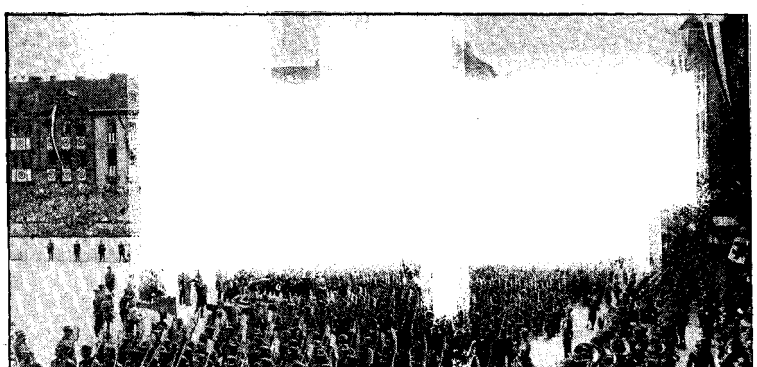

Dżetowa ſłużba pſched wjed[illegible].

52 000 muži dżekowe ſłużby cżehnjechu w rjadach po 12 muži nimo wjednika (kotrehož ſchip pokaſuje). Wjednik wotewſa paradu pólnoworunych na Adolfa-Hitlerowym naměſcże w Nürnbergu.

Cżeſchiſchi wucżeř Arnoſcht Keřk-Pěrnjanſki:

Pjeć dnjow w Sarajewu

(Stónczejenje.)

Wjeſ Pale, nēhdże 20 kilometrow k ranju wot Ssarajewa, je rjane a wjele wopytane létniſchcżo ſa ſastojnikow a wucżerjow ſe ſtolizy. Luby pſcheczel Milakowicz dyżeſche mje tam pſchebywaznym ſnatym pſchedſtajicż a nam Saſkam jenu ſ najſajimawſchich hórſkich żeleżnizow pokaſaczż, kiż w Europje mamy. Dżěchmy po wobjedże k wyſoko leżaſemu ſaſtaniſchcżu Bystrikej, cżakachmy tam na cżaſ ſe Ssarajewſkeho dwórniſchcża. Wulka żyła ludu bě tu hižo ſhromadżena a tuż mējachmy ſkładnoſcż, njedźelſke drasty żonow a holzow ſebi derje wobhladacż. Wołebje ſajimowachu naš turkowſke knjenje w ſwojich żidżanych draſtach, ale jich wobliczo bě bohużel ſe ſchlewjerom ſatrate, pſches kotruż mózachu drje wone ſame wſcho widżeć, ale druſy njemózachu ſpóſnacż, hacż běchu wone rjane abo hroſne. Runjeż bě cżaſ hižom khětro pokny, namakachmy tola wſchitky w nim hiſchcże měſtaczko, mohamedanki wěſo we woſebitych wotdźelenjach, hdżež żadyn muż nuis njeſmēdżeſche. Njeſłyſchichach żane ſantorjenje, hdyż dyrbjachu nětkoſi ſtacż a ſo tłóczicż. Kóżdy wja ſa ludo, kaž woſtajenoſcże běchu. Żeleżniza, 1906 wot Ssarajewa k ranju hacż k turkowſkim mjeſam pſchi rżu Drinje natwarjena, pokaſuje wulkotne rjanoſcże. Kajſe hobrike ſadżēwki mējachu twarjazy inżeněrojo pſchewinycż, widżimy hižom ſ teho, ſo ſo na tej 111 kilometrow dołhej cżarje 99 podſeniſtich pſchekopow a 30 moſtow namaka.

Żeleżniza wotewrja puczowarjam wuhlady do tak wulkotnych hórſkich krajniſchcżow, ſo ſo to ſe ſłowami wuprajicż njeda. Ledom bżchmy ſaſtaniſchcżo Biſtrik wopuſchcżili, ſapocża ſo hižom wobdżiwanja hódny panorama. We hłubokim dole pluſkoże rěka Miljacżka. Stary turkowſki móſt „kośija cżuprija“ wjeſe jeje brjohaj. Bliſko moja ſteji wiceńm Ssarajewcżanam derje ſnata kofejownja „Bendbaſchi“, hdżež móżeſch dobru „grnu kavu“ ſa dżeſacż pjenjezkow dóſtacż. We mokomiku ſmy hižom nimo a jedżemy pſches 200 metrow dołhi ſtalny pſchekop (tunel), na to ſaſo tak blisko pſchi ſkalnej ſcżenje, ſo ſu dyrbjeli żeleżniży pucż ſe ſkały wurubacż a podmurjowacż. Hiſchcże dwójzy abo trójzy jedżemy pſches pſchekopy a ſważliwe moſty, prjedy hacż ſo wocżomaj wuhlad do luboſnieje runiny wotewrja, w kotrejż létniſchcżo „Pale“ k wuſtupjenju wabi. „Tu je derje być, tu chjemy ſo ſaſnydlicż“, je żebi hižom nětkożkuli myſlił a ſo po tym ſłoſił. Też my wuſtupichmy tu ſ horżeho woſa a po krótkim puczíku pſches ſelene łuki jedżachmy pod chłodnymi ſchtomami w ſahrodże jeneje korczmy a dachmy żebi koſej a tykanz derje ſkodżicż, kiż bě nam pinczník w cżornych nożiżach (fraku) pſchinjeſł. Tola dołho tu njeſedżach. Luby pſcheczel M. wſa mje ſa ruku a ſo pola mojich towarſchow ſamolwjo, wjedżeſche mje pſches mały łēk do domu, hdżež ža mi ſkładnoſcż poſkicżi, ſchcżerch wſchitkich wucżerjow ſ jich knjenjemi ſeſnacż. Kaž druhdże też tu plazachu mużojo kharty pod ſelenym ſchtomami a żony pſchipódła ſedżo wjeſele bjeſadowachu. Mje witachu pſcheczelniwje jako ſłowjanſkeho bratra a nuczachu mje też hnydom k małemu pſchikuſej. Potom chżychu rad nēſchto wo Luſiſkich Sserbach ſhonicż, wo kotrychż běchu dotal ledom nēſchto ſłyſcheli. Niedach ža dołho proſyczć, ale powědach jim, kaž mi do myſlow pſchiſłże, wo naſchim małym nadże a wo naſchich próżowanjach k dżerżenju ſudżwa. Wſchitkżu kedżbliwje pſchipożłuchachu, tola běchu jenoż mało roſumili, kaž mi to pożdźiſcho wuſnachu. Bjes rěcżnych ſtudijow wſchak jużny Sserb Luſiſkeho Sserba njeroſumi, runjeż kaž nawopak też tón niż jeho. Ssym żo pjched raſtupom ſwojeho pucżowanja dlēſchi cżaſ ſ wuknjenjom jużnoſerbſkeje rěcże ſaběrał, tola pſchiſchedſchi tam ſym dyrbjał ſwojej wuſchi khětro napinacż, ſo bych jim roſumił. „Wocżiſi hubu a rěcż a woni cżi roſumja!“ běſche mi ſwał Arnoſcht Muka na pucż prajił, ale zyle tak to njebě. Pſchedołho hižo ſu żkoſłowjanſke ſplahi dżělene a kżdy je ſwoju rěcż po ſwojich prawidłach dale roſwiwał a wudoſpołnjał. Swojich prawidłach dale roſwiwał a wudoſpołnjał. Mjeno „Pale“ pak budże mje ſtajnje na żerbiku hoſpodliwoſcż a wſajomnoſcż dopomnicż, kiż ſym tudy w kole żerbſkich wucżerjow namakał. Ssamżny wjeczor żebżachmy potom hiſchcże hromadże w konżertnej ſahrodże w Ssarajewu a poſłuchachmy hudźbje a ſpěwam jeneje kapały ſ Běłohrodu, kiż wubjernje piſkaſche. Ale też pſchednoſchene ſpěwy dóſtachu mózny pſchikleſk, wołebje ſtary baſiſta, kiż wo bitwje na Kożowym polu ſpěwaſche. Poſdże wróżichmy ža domoj, ale 23. julij 1911 woſtaneje nam ſtajnje w dobrym wopomnjeczu.

Pſchi dżělenju pſcheproſzny mje profeſor Milakowicz ſa pſchichodny wjeczor k ſwójſkemu wjeczorej do ſwojeje luboje ſwójby. Tu dyrbjach druheho łużiſkeho Sserba ſeſnacż, kiż mējeſche rjane cżaſopiſarſtwo w Ssarajewu. Njemożach pſcheczelniwe pſchiproſchenje wotpokaſacż, runjeż bě to ſa mnje dżělenje wot mojeju dotalneju puczowarſkeju towarſchow ſe Saſkej, kiż chżychżtaj pſchichodne dopołdnja dale do Moſtara jěcż. To je ža też ſtało a ja njejſym jeju ſaſo wohladał, khiba poſdżiſcho doma w Saſkej. Wuſich pak pożłedni dżeń ſwojeho pſchebytka w Ssarajewu k tomu, ſo hižom dopołdnja ſ lubym trejanom Scholtu, rodżenym Wotrowcżanom, ſnaty ſcżinicż. Món běſche po dołhim mokołokrucżenju ža tudy ſaſydlił, a kaž mi powědaſche, ſo jemu derje dżeſche. Jeho mandżelka, rodżena Mlochowka ſ Benjatkow (eNnedig) wobtkóż derje roſumjeſche a jemu ſwěru pſchi tym pomhaſche. Wjeczor trjechichmoj ſo ſ tnjejom Scholtu ſaſo w lubej Milakowiczej ſwójbje a ja nachżył tutón kraſny wjeczor wo żanu pkaczíſnu mjes mojimi dopomnjenkim parowacż. Tutón ſahorjazy wjeczor, hdżež po cżélnym wokſchewjenju ſo łużiſko-żerbſke, jużnoſerbſke a chorwatiſke ſpěwy wotmēnjowachu, hacż naš połnoż domoj wołaſche. Liczu tutón wjeczor we Milakowiczej ſwójbje do najrjeńſchich ſwojeho żiwjenja a wobżarnju wulżu jara, jo njejſym nadobneho wótcżiża a baſnika Joſipa Milakowicża poſdżiſcho wjaz wohladał, dokelž je wón, ledom 60 lét ſtary, hižo w lécże 1921 wumrjek. Wón pak je wużwobodżenje ſwojeho luda po ſwětowej wójnje dożakał a leži pohrjebany w narodnym měſtaczku Ssamboru. S ſebo ſym żynow je Iwiża cżeſcżeny lékař a Branko prawiſnik w Ssarajewu. Kak rady chżył tam nětko ſaſo pjecż dnjow pſchebywacż, ſo bych widżał, kajke pſchemēnjenja ſu ža to tam mjes tym ſtale.

daka. Haj, kaž hižo prajach, naspjet pschischko niczo njeje, ale žiwischaka wo Tebi tež niczo njeježnym.

Je to po prawdze? Ně, mój luby, bě mano, na žadyn pad! Nasch jedyn žel nosy wotbětha, hdyž někajke schnótrantje wot Tebje dóndže, so by prawje khěts a derje wschě pschesła wobstarala. Potom wschko starostžiwje sapakotwala, so njeby niczo schodowało, a donjeschła na póstu. A potom? — Dyrbjach cakać, hacž do teje miloscze na někajku powěsć. Niczo njepschindże. — Ani snamaju sa dopjatnizu njedobaha tamnenu nóc knjesej w Barlinje.

To wschо dyrbi jónu žiwój kónz měcź Schtodha žel Ty takle myslisch, schtó žy Ty a schó ja, hej? Je-li dyrbju Twojemu žlabenu pomjatkej a jeschischenemu rosumczkej tróschku wupomhacź, žym pscheży hischcze Pjeczakeż Janowa holza a Ty Měschkanez Handrij, kiž nětdy sa cjeladucho k nam pschindże — ſ prózdnymaj rukomaj. Kaž žy posdźischo hutschischko žam prajił, žmy to my byli, kiž žmy ſ Tebje „kundricha“ schwarnetho a hóbneho człowjeka sčinili, kotrehoż mózach woprawdże raba měcź. Nó, hdyž Cži pola burа wjazy hódź njebęsche, dyrbjesche do Barlina, dokelż žo tam bratrez tróschku derje bjesche. Chcyschе žel wjazy saschužicź, so bychmoj so ſkerje a lépje bracź mohłoj. Nětko je žo wężka khětko pschemenika. To hižo dawno jaczuwam. Je pak tež bjes dźiwa. Mózu wschak žel derje myslicź, so Barlinjzy ſ dźelkom runje na Měschkanez Handrija czakali njeježu. Najkhmanischo je tola pschezo to, schtoż stare pschitklowo praji: „Scheluż dale kopyta njehłodź, ani dale kudźele žona!“ Hlej, ženje wobžarowaka njejžym a tež wobžarowacź njetrjebam, so njejžym nihdże dale pschischła. Sžym je žiwojej žłužbu jara derje trjechita a ſ njej spokojom a tohodła žo mi doma wo wjele lépje lubi.

Wěso je tu na wsach zyle hinaschi porjad a cjejschе dźeło, dyrbischi jažo stawacź a žo bóle dreźe a njemóžemy tak czaſ pschecżinjecź a žo sabawjecź kaž wy we wulkich městach. Ale doma je doma. Wschitzy žo ja město njehodja, zyła my ſ ratatźiwa niz. Pola Tebje je wěso hinak. Kaž mi Twoja žotra powědasche, kiž je njedawno pola naſ poby'a, cżuješch žo hižo jako wožebny knjes. Sžamo „knjes Handrij“ dasch žo mjenowacź. — Wore mnje wěso niz! Sa mnje wostanjesch Handrij, hacž je Cži prawje abo niz, je mi wschо jene. Trjebalch mi jenoż pitacź. Njejžym žebi zyle wědoma, hacž je mi Twoja žotra tutu wólbrnu nowinku žama wot žo powědała, abo je to na Twoje pschecże žo stało. Hdyž nicżo dale wo Tebi njeběschu, potom žo wulkohschnje djakuju. Měnisch žnadź khutnje, so ja na takje wóllnoscże hischcze dźiwam, hdyž hižo lěta dołho hromadże žo czahamoj? Byrnjež žo pola Tebje w hembjerkach troschku muczało, tehodła wostanu ja pschi strowym rosumje. Ale někto budże ſloro kónz. To je lépje hacź takle bjesstónzne czahanje, pschi kotrymż nicżo zyle njewutkoczi. To dóstanje tej najsmérnischi człowjek skónczinje žyte. Widźecź žo ſzyła njedaſch a wo żenitwje njejžu ani słowoczka napisał, tak dołho hacź žym saſtu w lubej domińje, w rjanej Lužicy. Tam a žem někajkich bjesdźakrnych rjadkow, ſwjesčcha jenoż tehdom, hdyž nésztо trjebasche abo hdyž eji na nécżim pobrachowasche. W nétczischim czaſu žaneje hańby njeje, hdyž žo žona muzej braschczi.

So mojej starschej wjazy najmlódschej njecjitaj, wěsch Ty tak derje kaž ja, a tak dałoko jeju tež snajesch, so njebudże Pjeczakeż Jan ſwojemu pschichodnemu žynej hodu wumrzecź dacź. Abo schtoha žej myslisch, cżehodła pjecź-adwazeczi létna halza žo muzźkenu na schiju powěźnje, pola kotrehoż žo jara prascha, hacź ſzy'a je żeńtwu schto budże. Njejžu-li žebi hacź dotal wo tym wschém zyle saſtu, radźu cżi jara, so by najprjódzy do dźelkoweje žłužby ſchol a tam žo k hódnemu człowjekej wocżahnyeź dał, kotryż do nascheho cżaka žo hodźi! Je někto Bohu djakowano tak, so kóždy człowjek pódla ſwojeho bycża tu na semi też wěste winowatoscże ma. Też moralne. Kóždy na ſwoje waschnje. Sežiwicź móżesch žo dżenżnischi dźeń na wsach lépje hacź w městach.

Takle, někto ſnajmjeńscha wěsch, schto wo tebi myżlu. We wérnoscżi tżi jažnoscź a żiwi wobémaj.

To cżi pische se żerbskim postrowom

Twoja Gusstła.

Cyrkwinske powěsće

15. njedźela po ſwj. Trojizy, 9. póžnjenża 1934.

S **Budyschina.** (Tekſt ſa předowanje: Gal. 5, 25—6, 5). W Pětrowskej zyrkwi rano ⅛8 hodź. farař Schneider předuje; dop. ¼12 hodź. ma farař Siegemund kemſchenje ſa dźěcźi. — W Marijinej a Marcżinej zyrkwi ma farař lic. Ludwig rano we 8 hodź. ſpowědź a Bože wotkazanje; dop. we 9 hodź. farař Groże předuje; dop. we 11 hodź. ma farař Groże kemſchenje ſa dźěcźi; pop. we 3 hodź. ma farař lic. Ludwig kſchcżenja. — W Tuchorskej zyrkwi ma farař lic. Ludwig wjecżor we 6 hodź. mišijonſku nutrnoscź. — Sběrka ſa fakhowanje naſcheho domu ſa dźěcźi. — Wutoru wjecżor je w Pětrowskej zyrkwi 106. duchowna wjecżorna hudźba. — Wutoru wjecżor we 8 hodź. je w Tuchorskej zyrkwi mišijonſki wjecżor ſ pschednoſchkom puczowanjeje ſekretarki knjeżny Georgiez pschi Lipſcżanſkim mišijonſtwje. Sajmup je darmo; njech žo ſpěwarske ſobupschinjeżu.

S **Huſki.** Rano ⅛8 hodź. némſka ſpowědź, dop. ½9 hodź. němske předowanje, ¾10 hodź. kſchcżenje (knjeż ſup. Berg).

S **Wjeleczina.** Rano ⅛8 hodź. żerbſke a dop. we 9 hodź. němske kemſchenje.

S **Wulkich Sdźarow.** Rano ⅛8 hodź. żerbſka ſpowědź, dop. ½9 hodź. żerbſke kemſchenje we Wulkich Sdźarach. Dop. we 10 hodź. kemſchenje a w 11 hodź. kemſchenje ſa dźěcźi we Werminghoffje.

S **Wojerez.** Rano w 7 hodź. **němſka** ſpowědź, farſki **vikar Hamann**; dop. w 9 hodź. němſke kemſchenje, farſki **vikar Hamann**; ¼11 hodźin żerbſke kemſchenje, vikar Krożin; ſpowědź njebudźe. Pop. w 2 hodź. němſke kſchcżenja, farſki vikar Hamann.

Katolske cyrkwinske powěsće

Dnja 9. sept. 1934, 16. njedźela po swjatkach.

Tachantska cyrkej: rano ¾6 hodźin Boża mša, we 9 hodź. wulka Boża mša z předowanjom. Pop. we 2 h. nyšpor z požohnowanjom. Přileżnoſć k spowědźi: sobotu wječor 6—7 hodźin, ⅛8—½9 hdźin, njedźelu rano wot ⅛6—½7 hodź. a dopołdnja w 9 hodź. Stwórtk 13. sept. dop. w 9 hodź. requiem za † biskopa dr. Christiana Schreibera. — **Serbska cyrkej:** Sobotu přileżnoſć k spowědźi w 6 a 8 hodź.; njedźelu ½7 hodź. zetkanje putnikow do Filipowa na dwórnišću. ⅛8 hodź. Boża mša z předowanjom, w 9 hodź. wulka Boża mša ze serbskim předowanjom; w 11 hodź. ſulska Boża mša z předowanjom. W 1 hodź. serbski nyšpor, w 7 h. putniske požohnowanje a skónčna modlitwa. Tydźeńske Bože mše w 6 a 7 hodźinach.

Budyske stawniske powěsće

ſ dnja 6. septembra 1934.

Narodźił je žo: Pawołej Heinzej Reinhardtej, pschijatajenzej pola wpschinoſcże, ſynk.

Semrěli: Liddy Hilża Apitzej, pinczniza w Hornich Pózkowach, 28 lět. — Alma Frieda Magerowa, mandźelska hoſcżenzarja w Hodźiju, 34 lět. — Herbert Walkat Hirsch, podoffizjer, 23 lět. — Julija Hańża Hana Hentzlowa rodź. Ziehmannez, mandźelska jaitwowcho pschedstajerja na wotp., 64 lět.

Mandźelſtwo pschipowědachu: Jurij Gottfried Lehmann, schofer w Drjezdźanach-Grunje, ſ Dorotеju Hildegartu Frenzlez, pschedawarku w Budyschinje. — Bjedrich Korla Scholta, ſarjadniſki pomocznik w Prenzlawje, ſ Ernu Hilju Sſuſchkez, pschedawarku w Budyschinje. — Korla Ota Albert Meyer, ſtedaŕ, ſ Emiliju Elſu Pětſchez, wothladarku, wobaj w Budyschinje.

Hans Katt

Chcyschu-li Stralſundzy někoho wušmĕšchowacź, notom rěkachu jemu „Hanſ Katt“. Kat je tuto pschimjeno naſtało, jenoż někaŕ wědźa. Po ſdaczu je ſe ſtareho wubĕhowanja ſušednеja městow pschi Baltiſkim morju, Greifswalda a Stralſunda, naſtało. Jako cżyschu Stralſundzy mjenujucy jónu ſlóſtnika wĕſchcez, wupokasa žo, so bĕſche ſchibjenża rospadała. Nowa ſchibjenża dyrbjeſche wjele pjenjes płacźicź, a pschiſtuſchny radny knjes njechaſche ſummu pschiſwolicź. Wobroczichu žo potajkim ſ pschecżelnej próſtwu na Greifswald, hdźej mĕjachu nowu ſchibjenżu, so bychu tam ſlóſtnika Hańża Katta wĕſcheli. Rada města Greifswalda pak to wotpokaſa. Prajachu tam, so ſchibjenżu jenoż ſa žebje a ſa ſwoje dźĕcźi natwarichu, niż pak ſa zuſych.

Tak dyrbjachu Stralſundzy ſlóſtnikej Hańżej Kattej bĕžecź dacź.

na.

Lětarjo europiſkeho tołoſéta w Barlinje.

Pjatk, na prěnim dnju europiſkeho tołoſéta, wobdźělnizy na wubĕdźowanju na Tempelhofſkim lětaniſchczu pola Barlina krótko połatachu. Mjez prěnimi dalecza wojerſti hejtman Seidemann, dotal najkſpſchi mjes němſkimi wobdźělnikami. We Barlinje powita jeho jeho mandźelſka, kaž naſch wobras pokaſuje.

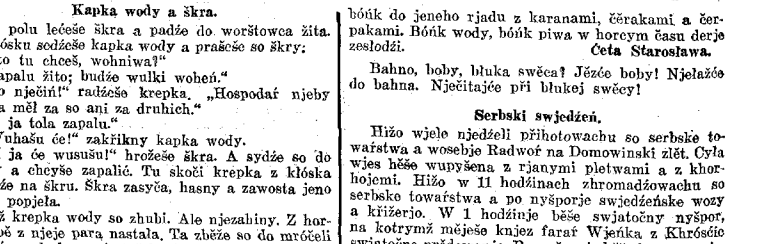

Kapka wody a škra.

Po polu leśeše škra a padźe do worštowca žita. Na klósku sedźeše kapka wody a prašeše so škry:

„Sto tu chceš, wohniwa?“

„Zapalu žito; budźe wulki woheń.“

„To nječiń!“ radźeše krepka. „Hospodaŕ njeby khlĕba mĕł za so ani za druhich.“

„A ja tola zapalu.“

„Wuhašu će!“ zakŕikny kapka wody.

„A ja će wususu!“ hrožeše škra. A sydźe so do słomy a chcyše zapalić. Tu skoči krepka z klóska a padźe na škru. Škra zasyča, hasny a zawosta jeno prósk popjela.

Też krepka wody so zhubi. Ale njezahiny. Z horcotu bĕ z njeje para nastała. Ta zbĕže so do mróčeli a sydźe so do krasneje tučele. A tam so błyšćeše z radosću, zo ma hospodaŕ khlĕba za sebje a za druhich.

J. Kožišek (Poupata). M. N.

Woheń je dobry wotročk, ale surowy knjez. Wjele zakrasnych tysac króć so kóždy tydźeń pali. Te wohnje w Němskej wob lěto na 400 miljonow hriwnow škody načinjeja, to je: 400 000 000 hriwnow! Tuž njeparajće so z wohnjom!

Heslo.

Čitaš-li wo njezbožu,
Kiž so nĕhdźe w swĕće sta,
Wzmi jo sebi za wučbu:

Njelaž nihdy do stracha!

Wjele króć su Serbske Nowiny pisałe wo smjertnych njezbožach w juchowych jamach, a tola sta so znowa tajka zrudoba w Kozaricach pola Khróšćic hakle tón tydźeń. Bóh daj, zo bychu so wbozy wustrowili.

Sće te słowo hižo słyšeli: b ó ń k?

Bónk je sudobje k piću a čeranju. Hdźež Němc praja Becher, móže Serb rjec b ó ń k. Jena hra so mjenuje **„Cestny bónčk“** (Ehrenpokal). Tak słuša bónk do jeneho rjadu z karanami, čĕrakami a čerpakami. Bónk wody, bónk piwa w horcym času derje zesłodźi.

Ćeta Starosława.

Bahno, boby, błuka swĕca? Jězće boby! Njelažće do bahna. Nječitajće při błukej swĕcy!

Serbski swjedźeń.

Hižo wjele njedźeli přihotowachu so serbske towarſtwa a wosebje Radwoſ na Domowinski zlĕt. Cyła wjes hĕše wupyšena z rjanymi pletwami a z khorhojemi. Hižo w 11 hodźinach zhromadźowachu so serbske towarſtwa a po nyšporje swjedźeńske wozy a křižerjo. W 1 hodźinje bĕše swjatočny nyšpor, na kotrymž mĕješe knjez faraŕ Wjeńka z Khróšćic swjatošne předowanje. Po nyšporje bĕše krasny swjedźeński čah po wsy a po tym swjedźeń na łucy. Čah bĕše wulkotnje hromadu zestajany a je sej wjele dźĕła a prócy žadał. Nětko bĕše žiwjenje na swjedźeńskej łucy a to, najprjedy serbske spěwy a narĕče do wótřerĕčaka, žiwe wobrazy a hornjo- a delnjołužiske serbske narodne reje. To bĕše zmysł cyłeho serbskeho swjedźenja. Swjedźeń so skónči z rejemi. Wšĕ tykancy su w Radworju zjĕdli a kofej wupili, za to njemóžachu sej Radworčenjo žanu kermušku, kaž so słuša, wuhotować. Tola ničo za zło!

Herta Sejdźic z Mlynskich khěžow (Radwoſ) narodźi so 27. febr. 1921 (8. lětnik).

Lube dźĕći!

Zaso jenoż hołčata pisaju. Tydźenja znatej Miločanskej towarſčcy (M. a S.) a tón tydźeń Š. H. z Radworja. (Khiba zo hišće někotre dopisy pozdźišo dóndu — wuj tole srjedu 5. 9. pisa). Nětko mamy druhi nastawk wo Domowinskim zlĕće. Snadź hišće tež třeći wohladamy. Wutrobny dźak wšĕm pilnym šulerkam, njech j n j e w u s t a n u ! Z Ješic dołho ničo słyšeli njejsym. Je tam wšo wotemrĕło? Abo faluja w j e d n i c y ? Najskerje. Tak sebi mysli ze zrudobu

Waš wuj Domaš.

Hospodarski kučik

Wo skazanju symjeńtnych žitow

Štóž chce so rjanych žnjow nadžijeć, dyrbi so wo to postarać, zo dobre symjenja wusyje. Ani spróchne wobdźěłanje role, ani hnój njezběhnje škodu, kotraž hospodarjej z nałožowanja špatneho symjenja nastanje: skerje stawa so, zo při słabym hnojenju a njedospołnym dźěłanju pola dobre symjo škódne sćěhwki njerody wuruna. Wustojny ratař kedźbuje na woboje: na to, zo so rola k sywej přihodnje přihotuje a zo so najlěpše zorno na nju wusyje, kotrež móže dostać. Pohladujo na to, zo su z wjetša naše stare žita wšudże zahnate, a zo skoro kóždy ratař sebi k wusywej cuze symjenja skaza, zda so mi wěc ważna dosć być, zo kupcow rozwuču, na čo maja při skazanju nowych symjenjow derje kedźbować.

Wědomosć kaž nazhonjenje dopokazujetej, zo je symjeńsko čim lěpše, čim dospołniše je wutworjene. Jenož dozrawjene a połne zornješko khowa we sebi dosć bělika, zo w spočatku so same zeživi, a tajke znjese tež skerje wšelake njeluboznosće wjedra. Z teho sćěhuje jako prěni pokiw: Wusywaj jenož sylne zorno — ženje słabe abo tajke, kotrež je z mašinu młóćene a z tym nałamane. To druhe, na čož maš hladać, je skhadźiwosć (keimfähigkeit) zorna. Njewusywaj žito, njejsy-li so prjedy wo tym přeswědčił, zo kupjene zorno derje skhadźa. Nic samo to, zo so za tuto lěto žnjow ze zahona nadžijeć nimaš, sy-li stuchłe zorno mjetał, zaparaš sebi rolu na někotre lěta a pjanki předobudu na posledku rědko sywy. Třeće, na čož maš kedźbu dawać, je, zo je kupjene symjo čiste, t. r. zo próch, pěsk, kamuški, pjanki atd. w nim njejsu. Wšak wě kóždy derje, kajku robotu smy sebi z kupjenjom cuzych rožkow na šiju powěsnyli: z wopušu, kukelu, wulkej wóčku, ze židu, kotraž je mór hajniščow.

Połnosć a strowosć zorna, jeho skhadźiwosć a čistota, to ma so přede wšém za symjo žadać; pódla dyrbiš tež na barbu zorna hladać, kotraž ći druhdy wjele přeradźi, runje tak dyrbiš nós k pomocy wzać: wotstorkowaca wón žita tebi často praji, zo maš tu stare symjo, kotrež je z wolijom přeměšane.

Při kupowanju symjeńtnych rožkow njech hospodar séćhowace wosebje rozpomina:

Tunje symjo je přeco špatne a tehodla drohe. Da-li překupe garantiju, njedyrbi so na někotre sléborne hladać, kotrež za dobru tworu wjacy žada. Wón chce też wobstać!

Dyrbi so dale symjeńtna rožka z časom skazać tak zo ma překupc khwile, so po swéce rozhladować, z wotkel dobjerje. Hdyž so dwě njedźeli do wusywa wšitko k njemu čiśći a jedyn přemo druheho wola: Mi też 3, 5, 8 kórcow, haj, hdże na dobo dobrać!! Tu potom hinak možno njeje, hač zo sebi překupc wšelako pomha, zo, wšěch spokojn, a štož je za ratarja najškodniše, wón ani khwile wjac nima, zo mohł kupjenu tworu na strowosć a skhadźiwosć wjele přepytować dać.

Štož sym často prajił, płaći też tu: Stupće při kupowanju žita hromadu! Je to za was lěpje, a za překupca też. Čim wjetšu dźělbu może nadobo skazać, čim tuniše woteńdże po železnicach a čim skerje může wam też garantiju dać. Jeli zcyła bjerjeće, rozdźěla so też wudawki za přepytowanje, su-li tajke hišće trěbne.

Wšo wospjetujo: na tuto ma so hladać: 1. zo je symjeńtna rožka strowa, čista a skhadźiwa; 2. zo za tuto pisaneje garantije požadaš; 3. zo so wšeje skuposće při kupjenju wostajić; 4. zo z časom na skazanje mysliš a 5. zo mnozy w hromadże kupuješe.

Při sadźenju sadowych štomikow kedźbuj na séćhowace pokiwy: 1. Štomik ma so přesadźić, hdyž pupki bubnić počinaja, štož na to pokazuje, zo mjeza do čela stupa. 2. Sadźeš-li štomik na zymu, štož so runje njeradźi, dyrbiš zemju wokoło njeho derje z hnojom přikryć, zo mróz do korjenjow njeprihnźe a je trjebaj njewuzběhnje. 3. Štomiki maja so přeco z časom (je-li možno, hižom w nazymu) skazać a na měsće zaryć, na kotrež wjele słónca njestupi, tak zo, hdyž je w naléću zemja přehrěta, so też hnydom na wotmyslene město zasadźa. 4. Wobškodźene koruški maja so přirězać, tola tak, zo rěz k zemi pokazuje. 5. Je-li možno, staja so štomiki někotre hodźiny před sadźenjom do hlinjaneho wusmuža. 6. Přirězowanje halžkow ma so w prěnim lěće na najnuzniše wobmjezować a hakle w druhim lěće móžeš na tworjenje rjaneje krony myslić. 7. Jama ma meter šěroka a pol metra hłuboka być: wukopana pjerść dyrbi khwilu na powětře ležeć. Je-li wona khuda a špatna, dyrbi so lěpša do njeje naměšeć, tola njedyrbi so luta dobra zemja brać. 8. Hdyž je dotal jabloń stała, dyrbi so krušwina sadźeć a nawopak. 9. Khwilu do sadźenja ma so wukopana pjerść do jamy zmjetać, zo so w njej sadźi, njeje-li so to stało, dyrbi so při sadźenju přiteptać. 10. Nic nješkodźi štomej bóle, hač zo so jara hłuboko sadźa, abo zo so zemja sadźi a štom po sebi dele sćehnje. Tomu zadźěwaš, hdyž do jamy kolik dyriš, a na tutón čop štomika sadźiš, tak zo tutón 1—2 cólaj wyše steji, hač je dotal stał. 11. Dobra pjerść dyrbi so ke koruškam derje z ruku přitłóčić. 12. Sadź štom tak, kaž je dotal stał: hdźež je najwjacy korjenjow, to słuša k połnocy. 13. Hnydom po sadźenju ma so štom derje krjepić. 14. Wjazanje ke kolikej ma so přez kříž z witku stać, zo wětr skoru njewobodrěje. 15. Prěnje lěto njesměš witku kruće wjazać, ale tak, zo může so štomik, je-li trěbne, po koliku so puščejo, ze zemju sadźić. 16. Wokoło kóždeho štomika dyrbi so kupa tworić, k štomej samemu spadnjo, zo může so woda přiliwać. 17. Derje čini, hdyž młode štomiki z wuswnžom namazaš, kotryž je z hliny a howjazeje krewje změšany: je-li maz z dešćikom wotpłokany, ma so wobnowić.

Je-li so hnój na dwór wukidał, ma so steptać, připlacać (abo konje na hromadu honić), zo powětr dusyki tak khětře njerozwjaza; to drje wě někotryžkuli, zo dyrbi to być, haj, hdy by so samo činiło!

Wěš, što će komna husyca sameho płaći? Starku přez zymu měć, płaći futr 15 hr., 16 libjatkow prěnje 60 dnjow 20 hr., 25 procentow jich zahinje, přinđże do khlěwa z nich 12, na štuku kórc rěpy po 1 hr. a poł kórca ječmjenja po 6 hr. = 48 hr.; za 6 njedźeli kormjenja zorno za 25 hr., k tomu načinjena škoda (tebi abo susodej) 10 hr., hromadu za 12 štuk: 138 hr.: 12 = 11½ hr., to hišće na starku w lěće a na husarku ničo wostajił njejsym!

Ničo škódniše, hač husom do rězanja pjerje spody brjucha jara wuskubać: młoduškam přinjese tajka njesmilnosć často dosć hinjenje a smjerć.

Wšelake powučace drobnosće. Prosata so často přenazyća, su-li so westajše. To derje njeńcu: radšo často a mjenje jim kidać, dyžli porědko a přez měru. Też swinjo so přeźrać njesmě, njech je też swinjo. — Woteńdżeš wo třećinu lěpje, jeli kormny skót z druhim lětom předaš, hač zo so do třećeho komdźiš. — Kruwa ma so cyle wudejić, prjedy hač je pojědła, ženje njech so při jědźi njedeji. — Mrowja je rodženy lěkař našich sadowych štomow: kóncuje a jé jejka mjetelow, do skorow zapołożenych. — Lane symjo wobsteji nimle z tych elementow, z kotrychž mloko: dawa so tohodla z wužitkom młodemu skotej. — Młodźički njedawaja tak dobreho młoka, jako stare kruwy; sucha kruwa dawa špatne, derje syćena dobre mloko. — Wisa-li wjele kitkow na pjeńku, budże derje, zo jich połoju z časom wuržaš: połoja je druhdy lěpša dyžli wšě! — Swinjo ryje rady we drjewowym popjele: staj sudobje z nim do khlěwa.

W nowišim času je sebi čiste winowe kisało w lěkarstwje wulkeje ważnosće dobyło. Wosebje poruča so myće kříża z nim tym, kiž tu na bolosće skorža. Z wodu naměšane nałožuje so, zo by so ert a nós wumywał: kisało zniči tu wšě hnijace zbytki po jědźi. Francowscy lěkarjo zahojeja hłowjacu khorosć (tyfus) na tute wašnje: Do litra ječneje wody (gekochter Gerstenschleim) přida so 100 gramow kisała a 120 gr. mjedu. Z tajkej měšeńcu njech khory w spočatku khorosće sebi dwójcy za dźeń šiju a ert derje wuplusk, na to njech w njej čistu hubicu namaca a z tutoho z nosom wusrěba, što soh odźi. Jeli so tuta

Hospodarski rozhlad

Sobotu 8. septembra 1934.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,484	100 pólsk. złotych	47,40
1 jendźelski punt	12,39	100 čěskosł. krónow	10,44
100 šwajc. frankow	81,07	100 franc. frankow	16,50

Barlinska burša ſ dnja 7. septembra. Wčerawšicha burša wotewri pjchi pomérnje žiwym wobtkhodźe ſa powschitkownje wyschše kursy. Kuliža, kotraž běše wčera pschedawała, kupowaše dźenża hodu kedźbujo na to, ſo publikum ſa nimale wschě hódnoty ſajim pokaſowaſche. Někotre ſpeżialne hódnoty kaž Bemberg, Kolswerke a druhe mójachu swój kurs khětro powyschić. Na rentowych wikach wobsteji dale potrjebnosć, pjenježy ſapotožiću do złotych hypothekowych ſaſtawnych listow, pschi čimž ſo wožeżbje Dt. Mittelboden ſyłnje wobkedźkowaću. — Po prěnich kurſach ſo nimale wschě hódnoty ſtruċżichu.

Barlinſke žitne wulkowiži. Dokelž też ke tónzej tydźenja njeběšche žanych pschepjatych poſtiċżenjow, měješe burſa měrne wukony. Pschenicy ſo kaž hacž dotal wjazy poſtiċżeſche hacž rožki, mjes tym ſo mżny nadobo wschědnu potrjebu njekupuja. Wowża ſo mało poſtiċżeſche a ſtajnje ſo ſa nim praſchachu. Na jeċżmjenjowych wikach ſo złoty jeċżmjeń ſa piwarnje derje ſameċżi, hewak jenož najlěpše druźiny. Jeċżmjenja k pjcowanju na wikach njebě. Na mukowych wikach njeje pschemjenjenja. Po wotrubach je ſtajne naprašchowanje.

Wčera płaċżeſche w Barlinje zentnar

pschenicy W 8: 9,60 hr., W 9: 9,70 hr., — rožki R 8: 7,60 hr., R 11: 7,70 hr., — jeċżmjenja G 7: 7,60 hr., G 9: 7,85 hr., — wowża H 9: 7,55 hr., H 13: 7,25 hriwnow.

w Shorielzu:

Pschenica 19 hr., rožka 15 hr., jeċżmjeń, naſ. 14,80 hacž 15,40 hr., wowż 14,30—15 hr., běrny 2,70—2,80 hr., butra 65—77 pj., jeja 8—11 pj.

w Drježdźanach:

Pschenica 9,60—9,60 hr., rožka 7,60—7,80 hr., jeċżmjeń, naſ. 9—10,25 hr., naſ. 9,50—10 hr., wowż 7,35 hacž 7,60 hriwnow.

Płaćżny rěznego skotu na Barlinskich skótnych wikach.

7. septembra 1934 — Płaćżny po cent. a złot. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenja:

Woły: 1227.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetše rězneje hódnosće hač do 6 lět	37—40
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	30—34
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	26—30
Mjenje picowane wšěch starobow	22—25

Byki: 969.

Połnomjasne, wurośene, najwjetše rězneje hódnosće	34—35
Połnomjasne, młódše	30—32
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	26—29
Špatne	22—25

Jałojcy a kruwy: 1272.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetše rězneje hódnosće	31—32
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetše rězneje hódnosće hač do 7 lět	22—28
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	16—20
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	10—15
Mjenje a špatnje picowane	—

Celata: 1507.

Najlěpše wukormjene (1. družiny)	48—52
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (2.)	40—46
Špatne (3.)	33—38

Wowcy: 705.

Młódše a starše wukormjene (5. družina)	35—37
Starše wukormjene (6.)	32—34
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (7.)	24—31

Swinje: 12172.

Połnomjasne, wos. rasow a jich kříženj., hač do 1¼ lět stare	52
Wukormjene	52
Mjasne	49—52
Špatne	45—48
Rancy a kundrosy	45—48

Drobnowikowańske płaćżny w Budyšinje

8. septembra 1934 po hamtskim postajenju.

Wšě płaćżny so po złotej hriwnje zrozymja.

Twora		najnišše płaćżny hr.	najwyšše płaćżny hr.
Howjaze mjaso z kosćemi	1 kg	1,40	1,60
Ćelace mjaso	1 kg	1,40	1,60
Skopjace mjaso	1 kg	1,80	2,00
Swinjace mjaso	1 kg	1,40	1,60
Tukrajny swinjacy šmałc	1 kg	1,80	2,00
Pšeńčna muka	1 kg	0,38	0,56
Rżana muka	1 kg	0,36	0,38
Khlób	1 kg	0,25	0,27½
Jědźne běrny, nowe	1 kg	0,11	0,12
Rajs	1 kg	0,20	0,80
Hróch	1 kg	0,60	0,84
Soki	1 kg	0,40	0,90
Amerikanski swinjacy šmałc	1 kg	1,92	2,00
Sušeny połc	1 kg	1,80	2,00
Dobre mloko	1 ltr.	0,22	0,24
Jědźna butra	1 kg	3,00	3,20
Jeja	štuka	—	—
Jědźne buny	1 kg	0,28	0,40
Cokor, drobny	1 kg	—	0,76
Petrolej	1 kg	—	0,44
Kamjeńtne wuhlo (domj. tepj.)	1 ctr.	—	1,85
Brunicowe briketty	1 ctr.	—	1,25

Wiċne płaćżny w Budyšinje.

8 septembra 1934.

Wšě płaćżny so po złotej hriwnje zrozymja.

Najlěpše twory so hišće wyše płaća.

Předmjet		najnižša płaćżina hr.	najwyšša płaćżina hr.
Pšenica, 76 kruta płaćżina	50 kg	—	9,60
Rožka, 72 kruta płaćżina	50 kg	—	7,60
Ječmjeń, lěčny	50 kg	9,50	10,0
Ječmjeń, nazymski, 2rjadkaty	50 kg	—	7,60
Ječmjeń, nazymski, 4rjadkaty	50 kg	—	—
Wows	50 kg	—	7,35
Raps	50 kg	—	15,0
Běrny (we wulkowikowanju)	50 kg	—	3,00
Syno	50 kg	6,00	6,25
Sloma z mašinu młóć., pras.	50 kg	—	1,60
Sloma z mašinu młóć., k zasł.	50 kg	—	2,00
Sloma z cypami młóćena	50 kg	—	—
Butra	1 kg	3,00	3,12
Jeja	1 štk.	—	—
Pšeńč. muka 0-65% Type 502	50 kg*	—	17,00
Rżana muka 0—60% Type 610	50 kg*	—	12,25
Pšeńčne wotruby	50 kg	—	6,25
Rżane wotruby	50 kg	—	5,50
Běrny (w małowikowanju)	50 kg	—	—
Husy	1 štk.	—	—
Prosata 1132 štuk	1 štk.	6,00	12,00

(Swinjace wiki běchu sprjedane.)

Płaćżiny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg hewak 100 kg

Płaćżiny po złotej hriwnje.

	7. 9	6. 9		7. 9	6. 9
Pšeńca	200	200	buny	10,5-11,5	10,5-11,5
rožka	160	160	woka	10,5-11,5	10,5-11,5
ječmjeń now.	—	—	módre lupiny	7,50-7,90	7,50-7,90
ječmjeń, naſ.	180-190	180-190	žołte lupiny	—	—
wows	—	—	zeradella	16,0-17,0	16,0-17,0
kukurica	—	—	raps, wosusk	—	—
pšeńč. muka	27,25	27,25	lany wosusk	7,55	7,55
rżana muka	22,25	22,25	such. truhanč.	—	—
pš. wotruby	12,05	12,05	běrnj. kruški	9,30-9,40	9,30-9,40
rżane „	12,05	12,05	syno, 50 kg	—	—
raps	310	310	rżana sloma	—	—
hróch, Viktor.	28,5-31,5	28,5-31,5	pšeńč. „	—	—
lane symjo	—	—	wowsna „	—	—
pjeluški	—	—	rěčna „	—	—

Płaćżina za pšeńcu za wuplodźerja 8: 192, 9: 194.
Płaćżina za rožku za wuplodźerja 8: 152, 11: 154.
Płaćżina za ječmjeń za wuplodźerja 7: 152, 9: 157.
Płaćżina za wowsy za wuplodźerja 9: 151, 13: 155.

Newak tak złóstna khorosć hnydom spóznaje a so jej z utym srédkom haći, njebudże ani pomoc lékarja dale trébna.

Přikład, kotryž nam ryće/kubła nastupajo hajenje lésow dawaja, dyrbjał też burow połnuć, zo tamne zahony, na kotrychž su drjewo puśeli, za lěto zaso z jenolětnymi khójčkami wobsadźeja. Hodźi-li so, mohł so zahon z waha přewoarć, hdyž je khwila, hromadki, kaž knotwišća nakopać a předo wšém hrjebje wumjetać, hdyž mokrota steji abo dno wodu njepřepušći. Je to tola prawa škoda, hdyž na smuhach, hdyž mohłe při małej prócy najrjeńše młodźiny stać, ničo njesteji, hač tu a tam šerjaca, šešerata khójtćka, tu zaso jałorc abo bréza, kotraž so symjenjo wšo podusy, abo hdyž je wjetša, wjerški khójnow wošlipa. Bréza słuša do khójnow, kaž Saul do profetow — s e k e r c d o n j e j e!

Prašeński kašćik. Na čim spóznaje so sleposć konja? Na zerničey (pupille) wóčka, kotraž so po wšelakosći swětła séchnje abo rozšeri. W émowej hródźi je zernička wjetša, dowjedźeš-li konja k durjam, séchnje so, a dźerżiš-li hłowu k słóncu, začini so cyle. Pohladaj, hač stej wobě zerničey jenak wulkej; zapřimń z ruku (tak, zo so kóń njestróži) jene wóčko dźerż je khwilu a kedźbuj, hač so zernička séchnje abo nic; potom zapřimń wobě wóčey, a při tym hižo spóznaješ, na čim sy. Strowa pupila so přemjenja, wosleplena nic.

Radio

Niedźelu 9. septembra ržyšchimy.

Königswusterhausen. Nimo šnateho niedźelskeho programma: 6.15 koncert ſ Hamburga/keho pšichistawa. 8 šu raćarjow. 8.55 němska ſwjatoczna hudźina. 11.30 ſ Nürnberga. 17 bukopańża mjes Němſtej a Pólšku. 17.40 tańcele. 19.30 ſ Nürnberga.

Lipſk. Nimo šnateho niedźelskeho programma: 6.15 rańšchi koncert ſ Hamburg'keho pšichistawa. 8.15 bygloważ udźba. 8.40 nutrnoſć. 11.30 ſ Nürnberga. 13.10 ſabawny koncert. 19.30 ſ Nürnberga.

Hišcze ważne ſ niedźelſkeho programma. Win: 20 45 Strauſa-Lannerowy koncert. Beromünſter: 20.30 ſabawny koncert. Warſchawa: 19 lohk hudźba. Praha: 16 ſabawny koncert.

Pjećdźeku 10. septembr ržyšchimy.

Königswusterhausen. Nimo šnateho wichdneho programma: 6.20 rańšchi koncert. 10.10 ſ němšchich ſtawiſnow. 12 pšchipołdńšchi koncert. 13 tańcele. 15.15 ja žony. 17.30 ſport ja młodźinu. 19 klaſ. komorna hudźba.

Lipſk. Nimo šnateho wšchdneho programma: 5.50 ſa burow. 6.25 rańšchi koncert. 8.20 tańcele. 10.50 tańcele. 12 pšchipołdńšchi koncert. 13.10 tańcele. 14.50 popołdńšcka hudźba. 18.20 domjaca hudźba. 18.50 ludowa hudźba 21.10 wječorſchi koncert.

Hišcze ważne ſ kujcwego programma: Barlin: 21.40 Dwořakowy koncert. Königsberg: 20.40 wječorny koncert. Hamburg: 20.10 dujeſka hudźba. Win: 19.45 hudźba wot Verdia a Puccinia. Warſchawa: 19 śpěwy.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Öffentliche Mahnung zur Steuerzahlung.

Die am 10. September 1934 fälligen Steuervorauszahlungen auf die Umſatz-, Einkommen- und Körperſchaftsſteuer und die am 15. September fälligen Vorauszahlungen auf Gewerbeſteuer ſind pünktlich an die Finanzkaſſe abzuführen. Schriftliche Mahnung erfolgt nicht. Die nicht entrichteten Beträge werden nebſt 12 Proz. jährlichen Verzugszinſen vom Fälligkeitstage ab durch Poſtnachnahme oder Zwangsvollſtreckung eingezogen.

Es liegt im Intereſſe eines jeden Steuerpflichtigen, die außerdem noch vorhandenen Steuerrückſtände ſpäteſtens bis Ende Dezember 1934 reſtlos zu beſeitigen. Wer am 1. Januar 1935 mit Steuerzahlungen aus der Zeit vor dem 1. Januar 1935 rückſtändig iſt, kommt in die Liſte der ſäumigen Steuerzahler.

Bautzen, am 7. September 1934.

Das Finanzamt.

Serbja ječu do Nürnberga

Dny wulkeho stronineho słěta tu sažo šu. S zyleje Němšteje pšichihwataja SAmunjožo, hamtarjo, NSžonny a Hitlerčka młodźina, so hychu žo na nim wobdźělili. Jedyn wužebity cjah po druhim pšechkhwata němški kraj. We nozy k jchtwórtkej dostawa wobkhad na żeleśnizy swój najwobchi jkhodźenk. Kóžde pol hodźiny wopuſchćeji jedyn wužebity cjah jakſe hłowne město. Na hałach kńejeſ žiwjenje kaž by žiwětły dźeń byl. Jena bruna kolona po druhej wala žo na dwórniſchćeja, wſchudźe tołkanje a tłóčenja. Na jene dobo wuhlada wócžko wotmjenjenje we brunej barbje, na jene dobo błyſchcja žo běłe khapy a pišane narodne drasty ſrjedź tuteho bruneho morja. „Haj, ſamołcje, ſchto chzedźa tuchi pitzani ſdraſcjeni ludźo tu mjes nami?“ pócżuu žo hamtarjo jedyn teho druheho praſchecź. Myšla žebi, so žu žo w cjahu mylili a njewědźa, ſchtó woni po prawom žu, rěcża tola mjes sobu zuſe ſynki. Jedyn tuka na Cjornohórſtich, druhi na bayerſkich, tuchi na błótowocjanſkich, a hlej, wón je nimale ſhudak. Ssu to ſaſtupjerjo hornjoluſyſkich Sserbow, kiž hronadźe ſe ſaſtupjerjemi němſkich Hornjoluſyčzanjow sobu na ſtronimy ſjeźd jedu.

Ssu to Drježdźanſzy Sserbja towarſtwa Cjornoboha, pod wjednistwom Pětra Kowarja. Je to prěni raz, ſo hornjoluſyſzy Sserbja pšched wjednika ſtupja. Nadźijamy žo, ſo tam pšched jeho pruhowazym wokom wobſtaja a tak jeho kedźbliwoſcej na naſ Sserbow ſtoja. Wobraz ſerbſkeje ſkupiny je jara nježny a lubosny a tudźa žo wſchitzy wjednikej derje ſpodobaćz, jeli jim wjedro hoji, dokelž by pſchewulka ſchkoda była, kdy bychu rjane łaćzki ſmokle. Kaž žo nam ſdźeli, budźa Sserbja pšchi wulkej hrě pšched wjednikom sobu ſkutkowaćz, ſchtož je i dopokaſom ſa to, kaž žebi ſamokhwaleji wjednizy tuteho łěta ſerbſke narodne drasty waja. Dźakowni žmy towarſtwu Cjornohobej, kotrež je wopor na to wſako, dokelž njeje tak łchko, žo na jedyn žyły tydźeń na puczowanje podaćz. Smeja pak rjane myto, budźa žwjedże wjednika wuhladaćz a žławicź méz. Skupina je 14 wobydźerjow a wobſtoji ſe žydom muſſkich a ſe žydom knjeńnjow a knjenjow a to ryſe ſerbſkich, na cżoż je žo wobſebita waſnoſcź kładła. Też muſzoju žu w ſtarožerbſkej drasze. Powſchitkownje žu tam wſche drużiny evangelſkeje narodnieje drasty ſaſtupjene, a to njewjesta, druża, ſłónka, ſarowańſka drasta, žwjedźeńſka drasta, braſchka atd. L.

Wusudźenja

§ Friedrich W ü r k e r ſ Rotſchowy pola Plawna bě ſche žo hižo 20 rałow dla jebanſtwa, paduchſtwa a falſchowanja liſćinow atd. thkoitak. Po puſchćenju ſ jaſtwa běſche po ſwěcze dundak a też do Łužizy pſchiſchoł a tu pola dobroczinſkich ludźi nóſłeh pytał, pſchi tym pał žebi wot nich na zuſe mjeno a na wopaczne wudawanja pjenjezy poſczit a potom ſo bjes ſtleda ſhuſkił. Taſke a podobne jebanſtwa běſche wokeſke wokoło Budyſchina a Bitkopiz ſkucził. W 9 padach ſo ſa winowateho ſpoſna. Sakuđźi ſo na 3 łěta thkoſtanźe, 180 hriwnow pjenjezneho thkoſtanja abo 18 dnjow dalſcheje thkoſtańnje a na 5 łět ſo jemu cżeſtne prawa wotrjeknychu. Wſchczplowanſka ſatba ſo jemu pſchiliczi.

§ Wobkhodnik w Lubiju Willy Pětr Auguſt S ch ö n h o ff, ſ Gdanſka pothadźany, pokhſoitany hižo k 4 łětam thkoſtańnje dla falſchowanja pſchiſahi běſche ſo na ſwojich žónſkich pſchiſtajenych nihe 16 łět, mjes nimi běſche jedna jako wuczonmiza pſchiſtajena, njehornje pſchiſchoł. Wulka thkoſtanſka komora ſaſudźi jeho k 1 łěta a 3 měſazam jaſtwa a na tři łěta ſo jemu cżeſtne prawa wotrjeknychu.

§ Sjawnoſcź njemějeſche pſchiſlup w jednanju pſchecżiwo 19 łět ſtaremu Korli Auguſtej P a n o ſ c h i ſ Budeſtej a pſchecżiwo ženjenemu 52 łět ſtaremu Michałej Z i m m e r e j w Budyſchinje. Po jeho wuſnaczu mějeſche Panoſcha na mějtnje ſwojeho dźěła intimne poczahi k 13łětnej ſchulſkej hołzu. Też na druhej 14łětnej hołzu, kotraž běſche žyłnje wuwita, ho wón a też Zimmer pſcheńdże. Panoſcha ſo dla prěnjeho pada k 1 łětu jaſtwa ſaſudźi, dla druheho pada ſo wón a też Zimmer winowaſchtaj.

§ So by ſo napołożeneho 6měſacżneho jaſtwowego thkoſtanja iminył, běſche ſo 51 łět ſtary Korla R ö m e r ſ Waldenburga w Schleſyſkej do Budyſchina podał a tu pod zuſym mjenom hydlił, wobkhodu cżinił a žebi też na pócżſe kaſchcżił ſa póſtu wotnaſaŕ a pſchi tym khartu ſ pſchiſtajtym mjenom podwiſaŕ a jako na pſchiſtate mjeno „Erich Schütz“ pakcżił hóndźe, kotryž pał wopraw dźitemu knjeſej tutoho mjena ſtuſcheſche, žebi jón na pócżſe wudaćz dał. Lawniſki ſud běſche jeho w auguſce dla njeſpěwy, falſchowanja liſćinow a jebanſtwa na 4 měſazn jaſtwa ſaſudźił a dla pſchiſiecża zuſeho mjena 2 niedźeli jaſtwy napołożił. Powołanje ſo wcżera ſacżiſny. Khłoſtanje dla pſchijecża zuſeho mjena ſo ſ amneſtiju ſpuſchcżi.

Serbska knihaŕnja

w Serbskim Domje w Budyšinje na Lawskich hrjebjach 4 wobstara na přeće też wšitke němske knihe po tunich płaćiznach

Mjeſynarodna bürowna wuſtajeńza w Barlinſe.

Na dnju 7. septembra wotewri žo w Barlinje mjeſynarodna bürowna wuſtajeńza. Wobras pſchedſtaja kontor ſ lěta 1880.

Jan Wjela-Radyšerb:

Njenadźity domojwrót

Sso k ſ'obnej wójnje nahle ſamrócżi,
A njepſchecżeł žo na kraj wichorjeſche.
A kał tuž lud ſwój ſwoła wojeriſki,
Tón ranow žo a ſmjerczje njeboješche,
A ſ khroblom ſo na bitwy wobróni
A ſ hněwom na tych nadpadnikow rjeſche.

Sso dźełachu wot ſtarſchich ſynoju,
Wot lubych njewjeſtow žo ženichoju,
A na bożnje wošžohnowachu žo,
Dacź krej a žiwjenje ſa kraj ſwojoho,
A cżahnychź, dom a lubych wopuſchczo
Na njekrażnikow, winikow žo rojo.

Pod lipu wojak ſ konjom ſtejeſche.
S nim koſcheſche žo Hilža žyſſowata.
„Cżehń bożnje, lubſchi, bożnje, bożenje!
Budź ſ Boha krjcżijna cżi ſ njebjeż data!
Cżi pſchewodźeja moje paczerje!
Cże ſchkitaj w bitwach Boża macźerſ
ſwjata!“

Schcże jónkrócź huba hubu koſcheſche.
„Budź Bohu porućena, Hilža luba!

Wón wobradź ſtrowe ſaſowidźenje!“ —
Tu ſaſchkrjebe ſta rěſnje wójnſka truba;
Kaž wichor kóń joh' wotſkał njeſeſche,
Kdźež chzyſche ſpocżinaćz žo bitwa hruba.

A liſy njeſtachu zane dom,
A tyſchne pol cżeſe žo ſtyſchcźaca dachu.
A rażowachu duſche ſe tjenjom.
Hacź Hilžine też prózſtwy pſchiběrachu.
Ji bojoſcź ſtrašeſche ſa wutrobnom,
Na liczkomaj ji róże ſblědowachu. —

Wo łónzu wójny rěcź žo ſaſběhnu,
Pał wo tym młodźenzu mi ſłowcżko zane.
Cżi wójnarjo žo domoj wrócżachu:
Jdyn ſ cżeſcu bitwy běchu ſdobywane.
Jich witachu ſe ſradnej wutrobu;
Jim wuhotu ſy radowańſki rjane.

Pał Hilžiny žo ſ nimi njewrócźi.
„Je ſmadź we krwawnej bitwje ſeſmjerc.
Cżi jeho tow ſchjo praſcheni cżeny?“
Se ſrudźou dźachu: Wón drje pokoženy

Do zuſej ſemje ſbóžne ſpanje ſpi.
Lacź ſ wukhorjenjom abo ſatſkleny.“

Ji wbohej dyrkotaſche wutroba,
A ſchażeſche žo na ſmjerczź wuſtrózana,
A ſemja ſeſda žo ji žarowna,
Kaž hyła ſ cżelnej ſkachtu ſwodźewana;
Wašcha radoſcź dalſcheho žiwjenja,
Wſcha nadźija do cźmowa ſahrjebana.

„Mi budźe nětko kłóſchtr ſprawny ſłhow.
Tam chzu žo modlicź ſa lubſcheho duſchu;
Wot ſyſſow ſ cżeczateju jórleſchkow
Te wlożne rubcźki jenje njedobſuſchu,
A pódła gzykoje wurhja mi row.
Drje mam 'ſchcźe k maram jenoź krocźeł kuſchu.“ —

We haju ſteji ſtara kapałka,
Tam cżaſto modlećka we ſmérkowanju
Sso tłeczo modleſche wſcha nutrna,
A jelny mějaczk ſhladowaſche na nju.
Wón błěde — wona hiſcheze błédniſcha
We njepſcheſtajnym wopłakanju.

Tak wona jónu ſaſo ſpěwaſche
Do połnej nutrnoſcże ſanurjena.

„Proſch wótza, ſtwórjerja ſbóžnoſcże,
Ty kralowna we njebju ſwjatoſcźena,
Proſch Wótza Wjerſcheho we ſmilenje,
So bych lubom' ſbóžnoſcź wobradźena.“

Sso wumodliwſchi ſtupi na ſchcźežku,
Sc by ſo domoj naſtaſ'a.
Schto pytny ſamyſłena na puczu,
Hlej ſarowanoh' luboh' wuhladźu,
So ſarża ſ wutrobu ji łóżda ſika?
Każ by ſo widźina ji woſſewika.

„Budź khwalen' Jéſuſ Khryſt do wěcżnoſcże!
Wón pomhał je, ſo ſym cźi ſ nowa daty.
Sſym pſchětrat horja hórke, kiſałe,
We bitwje ranjeny, do zuſoh' hnaty,
Hdźež ludźi pſchahaja do ſmakule,
Był ſ krjudom bity a do ſputow ſpaty.“

„Sſym cźeknył, Bohu dźak, ſ toh' hubjeńſtwa.
Ty ſmérna duſcha ſy mje wumodlika!
Twój dożnik woſtanu cźaſ žiwjenja.
Cźi ſapłacź Bóh, ty wutrobniczka mika!“
Sso wobjeſchtaj we horzym koſchenju,
A hnéſkow jaſnoſcź na njebju
Bě nad ninoi ſo rjeńſcho wukraſnika.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, za wukraja 2.15 hr. — 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćenčanske 4 pjenježkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo sćěhowkam čěłneho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž wumrěje abo hdyž je **na čas žiwjenja dospołnje bědny.** Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo do dwěma dnjoma wukaska pomoc pytać. Zmylene znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 211 — Budyšin — Póndźelu 10. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Wulki zjězd w Nürnbergu

Hitlerska młodźina w Nürnbergu

Sobota běše za Nürnberg dźeń Hitlerskeje młodźiny. 60 000 młodych hólzow a holzow běše do Nürnberga pśijšło, so by wjednika słyšało. Jako prěni pśijšoźe k sejstupanej młodźinje němšći wjednik młodźiny, za nim pśijšo je wjednikowy nameśtnik Rudolf Heß. Sylnje šumjesche powitanje młodych žyłow k njebju. Njebodźi so wopisaś, kak jahorite tuto witanje běše. Mjeńšiny dołho dźěchu žołmy po wobšěrnym polu, jako wjednik pśijšoźe. Stónźnje hudźba młodźinu směrowa.

Němski wjednik młodźiny Baldur se Schirach wjednikej wojsewi, so je 60 000 młodych hólzow a holzow go po jeho pśikazu sejstupało. W žyłej Němskej steji milijon młodych w Hitlerskej młodźinje. Młodźina słubja, to cyge w śwérje k wjednikej sa pśichodn luda dźěłaś.

Po nowym saworitym wuzkanju wjednik k mikrofonej pśistupi a dźakowaše go žywojej młodej žyle, kotrejž młoda mój dyrbi jónu dokonjeś, schtož je go w tutych lětach sapecjało. Młodźina go wjednikej s wobzetym wuzkom dźakuje, jako wo luboscji k měrej a smužitosći rěźi. Pśichi Hitlerowych pobłednich žłowach jśěhny go znowa wichor saworjenja, nad kotrymž sćero nichtó wjazy njedobu. Jenož hudźba stónźnje samó sajo měr do młodych žyłow pśinjeseś.

Po žywojej rěźi wjednik nimo rjadow młodych krocejśe, so mózachu tući jeho zyle ś bliska widźeś.

Ludowy swjedźeń w Nürnbergu

Sobotu wotnuź go w Nürnbergu wulki ludowy žwjedźeń. Sjednoćenstwo „Mój ś radosće" móžeše tu žiwoju thmanosć wo najwjetšim wobsahu pokazaś. W stadionje 1500 sportarjow ludowy sport pokazowaše. Na zeppelinskej łuce pśichodstaješe go ludstwo ś draśtami a rejemi. S wulkeje tribuny łatinskeju hudźba a spěwy, w lětnym dźiwadle pśichodstajachu go wjeso'e hry. K tomu pśihłuźe hišće mnoho wšelakich pośiśenjow.

Wšitke pośiśenja krótnowachu go pśichi wjerzownych śmerkach ś wulkotnym wohnjostrojom, kajkejž hišće je ženje njejšu widźeli. 120 muži wohnjostroj wotpalowaše a zyła kšasnosć wotnowiše go 500—600 metrow wysoko w powětśe. Starši wojazy mózachu dźiwaja na tu śanje wohnjostroj ś bubnowanym artilleriskim śełenjom pśichirunaś. 5 waggonow wohnjostrojdłow je go pśeśerjebało.

Wyšina Nürnbergskeho zjězda

Njedźelu rano śahe, jako go ličina rauje pokazowaše, krocjachu brune kolonny hišo po Nürnbergskich dróhach. Hišo wot 3 hodźin běchu ś połneho łěhwa w Langewasern po puću, so bychu wšitkźy we 8 hodź. w Luitpoldskej arenje byli. Sajo śmerwaše go ź'ónzo nad žwjedźeńskim měśtnom, kaž běše to kóždy dźeń tuteho wobzetiteho tydźenja było. S wobeju bokow cźełneho pomnika śmahuja go khorboje wšchitkich narodow, kotrychž wupróšlanzy su pśichi wušumjenju pśichitomni. 120 000 muži běše go žhromadźiło. Jako wjednik pśichiźe, jenu śtabowy schej sejstupanych wojsewi. Wjednik postrowi ś wótrym žłowom. Rjadu jenu wotmolwja a nětko počźina go wobšěrne polo hibaś. Khorboje cźahnu ś jenotlibych śkupinow a sejstupaju go na wobzetitym měśtnje. S kóždeje strony cźełneho pomnika běschtaj go rjadaj wopornych schłowk postajiłoj. S tutych schłowk gapachu płomjenja k njebju.

Jako běchu go khorboje sejstupałe, poda go wjednik se śtabowym schejom Lutzu a němskostatnym SS-wjednikom Himmlerom k cźełnemu pomnikej. Tam wón ś pośdobnjej ruku po śkhedźeńskich horje kročo na padnjenych spomninaśe. Potom go zaso wrócźi. Spěw wo dobrym towarschu go žłyschcej da. Cźišćina wobkmjeźejśe zyle polo. Standarty a khorboje go wrócźichu wot pomnika a go sadu wjednikowego podźa sejstupachu.

Potom wjednik žywojej SA rěcźeśe. Schtwórty raz w stawišnach strony stej go SA a SS na tutym nameśće sejstupałej. W naschich rukach leźi dźeńża, móz němskeho stata. Nazionalsozialistiske hibanje je dźeńża ś knjesom Němskeje. Nichtó njemóže wéricź, so mohło go tuto knjezśiwo wotstronicź aba so gnadź samo wotstupi. Pśiched někotrymi mjezajami je go nad hibanjom cźorny cźin posćěhnył. Wjele pśicerśiwnikow žeby myślesche, so gnadź cźaś pśichihadźeśe, w kotrymž go móz nazionalsozialistiske strony gnadź stónźi. SA-kowarschow je wjednik do Nürnberga pórucźił, so by śoje dopokazał:

1. SA ma runje tak mało kaž kóžda druha institucija strony ś tutym cźinom nješto zhromadnego,

2. so by go wschitkim pokazało, so je mój pomjer k wam, moji towarschojo, runje tajki, kaž pśiched 14 lětami, a

3. so by go naschim njepśecźelam pokazało, so strona steji a so jeje SA a jeje SS stejitej jako rukowarjej nazionalistiskeje rewolucije.

Wschitcy go myla, kśiž mušła, so je go nasche hibanje jenoś ś jenym rozpadom wohrozyło. Wono krucźe steji, kaž tucźi ludźo.

SA je go k appellej sejstupała, so by też pokazała, so je napjelnjena ś duchom zwěry, dźiwjelinty a pobłušnosće. **SA-muj a SA-wjednik njemóže hinaschi byś hač zwěrny, pobłušny, dźiwjelinowany, ponižny, wokornivy — hewak nje jeje žadyn SA-muj.**

S pśichepodaćom nowych pólnych znamjenjow 126 standartam SA a 75 standartam SS stónźi wjednik žywoju rěź. Shromadźeni běchu jemu pśichi jeho łžowach hušto saworicze pśichiwpśikali. Kóždy króć, jako go wjednik jeneje khorboje k pobrjećenju ś krwawnej khorboju ś lěta 1923 podótknu, běše wutrěł kanony łžyschcź.

Po žwjatocznosći hišćeze śtabowy schej k SA-muźam pśerěcźa.

Po SA-appellu sapacźa go wulki nimokhód nimo wjednika na Adolfa Hitlerowym nameścu. Sta tyšaty ludźi pśichihladowachu a kóžde měśtacko běše wobsadźene a wobstupjene. Nimocźaj sapacźa go krótko do pśichpołdnja a traješe hač do 4 hodźin popołdnju. Sa njej pśicejśe SS. Wjednik strowjeśe ś pośtrowjenej ruku wojskich žywojich wojowarjow.

Němska nota Posaarskemu knježerstwu

Němski žwonkowny hamt je knjeježerstwowej komunikiji Posaarskeje werbalnu notu pódpał. W tutej nocźe go pśiše, so je go knjeježerstwowa komunikija ś listom 17. augusta na generalneho sekretara Swjatka Ludow ś němskej dobrowólnej dźełowej słužbu saberała. Knjeježerstwowa komunikija spyta sacjišćej łudźicź, jako bychu go dźełowi dobrowólniźi ś Posaarskeje w němskich dźełowych łěhwach wojeźeju wuwucźowali a ś tym porjad w Posaarskej wohrožowali.

Swonkowny hamt swjećuje, so knjeježerstwowa komunikija njepśichinjeze dopokazow sa žiwoje wudawanja, ale go jenož na konsekwenzu sejpjera, kotruž ś lista němskeho wjednistwa dobrowólneje dźełoweje słužby ze 6. oktobra 1933 wotwodźicź spyta. Tuta konsekwenza pak njeje na žane waschnje wopravnjena.

Zenje go njeje dźełowy dobrowólnik ś Posaarskeje w dospołnje njewojeršej dobrowólnej dźełowej słužbje wojeršej wukubłał, jenje pak też tajke plany njejšu wobstałe.

Schtož „wožebite rozwucźowanje sa wojowanje w Posaarskej" nastupa, wobsteji tuto jenicźki w pśichedowschich wo stawišnišich, kulturnych a hospodarskich praschenjach, dalokož go na swiski Posaarskeje ś Němskej domišlnu pocźahuja.

Tohodla dyrbi go žwonkowny hamt pśicheźiwo waschnju postupowanja knjeježerstwoweje komunikije wobaraco. Tute wopaczne konsekwenzy móża dospołnje wopaczny wobras wo sojalnych a pózcźišowstnych sakładach dobrowólneje dźełoweje słužby podawaco.

Dyrbjał-li knjeježerstwowa komunikija na karakteru dobrowólneje dźełoweje słužby hišćeze nékaź dwěłowaco, ju žwonkowny hamt pśicheprosćuje, so by dźełowe łěhwa po žyłej Němskej po žiwojim dobrosdaću wopytała.

Jednanja mjez Jendźelskej, Němskej a Francowskej so namjetowałe

Londonske nowiny, „Daily Mail" wumjelnja, so knchu Jendźelska, Němska a Francowska zhromadnje jednaśe. S jednanjemi měło go dorěcźenje Němskeje a Francowskeje dospěś. Nowiny maju měra dla za žyle mušne, so go Němska a Francowska dorěcźiśe. To pak go njejsmé w Genfje stacź, hdyž móża mnohe małe staty pśeś do kołow mjejsynarodneho dorownjenja mjetacź. Jendźelske knjeježerstwo dyrbjało zyłu swoju nahladnosć wuźicź, so by mjenjenje a khutne jednanja mjes tśomi statami dospěło.

Jendźelska cźežki konflikt mjez Němskej a Francowskej do prědka widźi

Francowske knjeježerstwo je wopomnjeńśe pśismo wo Saarskim praschenju wojsewiło. Parizske nowiny wo nim praja, so je knjeježerstwo ś nim znowa žywoju žwólnosć k dorownjenju ś Němskej a swoju bjesspěcźiwosć dopokazało. Hinaschejho mjenjenja su Jendźelscźenjo. Londonske nowiny wopomnjeńśemu pśismu wulku ważnosć pśipisuja. Hłowny organ dźěłaćerskeje strony, „Daily Herald", praji, so go ś nim pśiched cźežkim konfliktom mjes Francowskej a Němskej dla pśichihoda Posaarskeje khutnje warnuje. Francowska jadnje pśichipowěda, so Němskej njedowoli, Posaarku pśicheswjaco, pśiedy hač njeje Francowjanc kóždy pjenježk sa hórnistwo saplaćiła. Nazionalni sojalistojo pak nochcźeźa do saplaćenja žwolicź. Móžno je, so gnadź nazionalni sojalistojo pucź spytaju, kotryž by njeśminliwje k tomu dowjedł, so by Francowska sapschinyła.

Radiowa wustajeńca kaž hišće ženje

Wopyt lětuscheje radioweje wustajeńcy w Barlinje běše tak hobrski, kajkiž dotal jana druha radiowa wustajeńca w Němskej njeměješe. Dožyła je hyb pśeś 300 000 ludźi ś wustajeńcu wobhladało. Na 100 wopytowarjow pśichińdźe 46 wopytowarjow, kśiž wuz wonka do Barlina pśichijedźechu. 108 wobsedźitych cźahow jich pśichijesche. Lětuschu wustajeńcu nětkuźe 50 000 ludźi wjazy wopyta hač loni. Radiowa wustajeńca traješe 13 dnjow. 260 wopytowarjow dosta ś łoźow ludowy aparat a 75 wopytarjow ludowy wótpśerjerźak. Nimo tejo wudźeli go 46 ludowych aparatow, kiž go pśiched wocźomaj wopytowarjow zhotowichu.

Přepołoži so Zwjazk Ludow do Wina?

Genfski rozsprawjeŕ Parizškich nowin „Liberté" pśeschkwapi žywojich cźitarjow ś woprawdźe pśechłapajeej powěsću. Wón wudawa, so žu go pola awstriskeho knjeježerstwa hišo wo pśichepołożenju Swjatka ludow do Wina praścheli a pśichijomnu wotmolwu dostali. Jeli Schwajzarska nochce žowjetsku Rusku do Swjatka ludow pśichijeź daś, dyrbi go pjerća Swjatk ludow do Wina pśichepołožiś. Nowiny „Liberté" žamo wudawaju, so Swjatk Ludow hišo pśichidobny tydźeń pśicheźehnje.

Pomoc za Awstrisku

Londonske nowiny „Daily Herald" pišaju, **so go w Genfje wo dorěcźenje žužodnych statow Awstriskeje prózuja. Tute staty maju ś bronjemi sapśichimnyś, jeli go njewotwinjnosć Awstriskeje pśichima. Kaž tute nowiny pišaju, so Francowska a Italska za tutón plan sajimujetej, a staty Małeje ententy bychu jón też podpjerale. Po tutym planje budźetej pjerća Cźeskosłowakika a Južnosłowjanska Awstriisu dyrbjeć podpjeraś, jeli je jeje njewotwinjnosć w strašce.**

Też w Belgiskej generalny strajk hrozy

Belgiski sojalistiski hórnikki swjatk shromadźi go njedźelu w Brüsselskim ludowym domje na wurjadny kongrěs. Na kongresu go wobsamknu, so ma go 17. septembra we wuchlownym hórnistwje powschitkowny strajk sapocźeś. Druhe dźěłaćerske swjatki dyrbja go namołwiś, so bychu ś generalnym strajkom hórnikow podpjerale. Na prénim strojkownym duju maju go we wuhlownych rewěrach wulke

hromadźiny wotmječ. Straik je so pjeca tohodla wobsankuył, dokelž dyrdża pschedewjacżeju wot 16. septembra mjdu wo 5 proz. snižiczy. Tuto sniženje je so hižo dawno wocżakowało.

Generalny straik w Madridże

We hłownym mjesce Schpanischeje, Madridże, je so tohodla rano w 6 hodź. generalny straik wuwołał. Pschistajenzy dróhowych żelesnizow, podsemnich żelesnizow a internich pschedewjacżow wopuschczichu swoje dźełco. W Madridże wocżakuja, so tež nowiny pschestanu wuchadjecz, dokelž su pismikiitajerjo pschikas straika dostali. Generalny straik wuwołachu fozialdemokratiske dźełacżerske swjazki schromadnje z kommunistami.

Schpanijske knjeżerstwo je so wo schkit nusnych pschedewjacżow postarało. Dźełarnje, kiž su sa żiwjenje wobydlerstwa wažne, su so wojerży wobžadźile. Wojerske piekarnje rukuja sa sastaranje hłownego mjesta z chlebom.

Wodkhad w Madridże je so zyle sastajił, hoscenzy a kofejownje su so sawrjele. Dokelž tež cżischcerjo strajkuja, so ranische nowiny njedżelu njemóżachu wudacz.

Protestowaza schromadźizna prawizarskich Katalanow, na kotrejž znamjenitschi Madridzy politikarjo, mjes nimi tež wjednik najżiwnischeje strony schpanischeho sjezma, Gil Robles wot katolskeje ludoweje afzije, porěczachu, bychu sche so pod żiwnym policajskim schkitom wotmeli. Jako wobdźelnizy schromadźizny wopuschczichu, żyrtachu marxistojo jich nadpadowacz. To dowjedże k pukam a tżelenży. Tśi wobzoby so satschkodichu a żydom wobzobom so srani.

Krótke politiske powěsće

Na kupje Kubje w nozu k pjatkej nowy sbżk spytachu. Sbżkarske hibanje pokazowasche so tónkrócz wożebje w rańcżim dźelu kupy. Pisches zyłu tamnischu nóż so wozowasche. Pschi wojowanju je so wjele wobdźelnikow ranito.

Habsburgski arzhwójwoda Ota je njedżelu wjeczor w automobilu je Schwedskeje do norwegskeho hłownego mésta Oslowa pschijeł.

Awstrijski swjazkowy kanzler dr. Schuschnigg a awstrijski swonkowny minister Berger-Waldenegg staj so njedżelu wjeczor w spešnym cżahu z Wina na jthadzowanje Swjatka ludow do Genfa podałoj.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 10. septembra 1934.

Naše hrono za tulon Boži dżeń

Prawa wěra hlada měra!

Jan Pjech † 1741.

— **Wo wjedrje.** Wjedro w naschich kónczinach steji hischcże pod wliwom wyschiny, kotrejež jadro so nad Finiskej wupschestrěwa. Pola nas wschak je móz wyschiny trochu popuschczita. Tola wjedro drje so jutsje hischcże mało pschemēni. Pschi cżopłym powětrje wodnjo zu z mětmami njewjedra mózne. Nizina nad Polnózanym morjom po dnjeżu njedostanje żylniscbeho wliwa na nasche wjedro. — Jutsje wutoru słónczko 5,28 hodź. słhadża a so 6,25 hodź. khowa. Mżacżi słhadża jutsje rano 8,16 hodź. a khowa so wjeczor 6,42 hodź. — Sobotu wjeczor w 7 hodź. barometer 746, hygrometer plus 4, najwyschscha dnjowa temperatura 24 stop. cżopłoty Celsija. Dżenża rano we 8 hodź. barometer 745, hygrometer plus 5, najnižsza temperatura we nozy 14 stop. cżopłoty.

— **Na wjedro sa jutśischu wutoru:** Hischcże sjenje pschi pomałenju k njewjedram.

— **Němšti burschi wjednik je wosjewjenje wo najwažnischich żymjenitnych běrnach wudał.** Pschiražt sa nje 50 proz. najnižschcże placżiżny żymjenitnych běrnow wocżinja. Pschawoarjowa najwyschscha placżiżna je so je 7,75 hr. sa zentnar potłatża. Najmjeńschi pschiraż sa pschipósnate żymjenitne běrny 25 proz. wucżinja, najwjetscha placżiżna njeżmé 6,25 hr. sa zentnar pschekrocżej.

— **Nowe rjadowanje monopolskich pschedawanskich placżiżnow sa pizowdła.** W „Němšim nawěschtnika cżišło 240 je so wukas pschedbżydy nemskeje sajadowanjowoweje rady sa żito, pizowdła a druhe ratarske wuploby wojjewił. Po nim maju wot 1. septembra 1934 hacż do 21. dezembra 1934 placżicz: kane wožuchi, żitmandlowe wotruby 28 hriwnow po tunje, semikowarjowe wožuchi 21 hr., schrót z wucżaha żywjakich budowu 23 hr., wožuchi z bukowych a wołskich worzechow 4 hr., słamany raiż sa pizowanje 16 hr. po tunje, majkowe łyżki, sa jesjiwanje cżłowjeka po njehodżaze, 17½ hr. Monopolske pschedawanske placżiżny złowne żadźby pschijeja.

— **Zandych nowych schulskich knihow sa pschichodne schulske léto.** Němšti wosnuczowanjowowy minister Rust je wosjewił, so njeje nětkole wjacy mózno, nowe schulske knihi sa schulske léto 1935/36 sajwjesc, dokelž nakładowanje sa nowe wobdźelanje schulskich knihow dźesich pschihotowanski cżaż trjebaju. Wuwsate su jenož ludowe schulske cżitanki sa 5. a 6. schulske léto. Wschē druhe schulske knihi z wudospołnjazymi pschidawkami, dyrbja so w schulskim léce 1935/36 wobthowacz. Tež je nusne, so so stawischnje knihi powschitkownje sa blížsche schulske léto dale wobkhowaju.

— **Snjesbożenje w schuli.** Pschi turnowanju w tudomnej krajnoschawskej nadschuli padny 13létny schuler Reitich z Wjelecżina tak njesbożownje z konja, so żez dwójzu ruku skama. Snjesbożeneho hnydom do měschczańskeje khorownje dowjezechu.

— **Njesboża na dróży.** Na rózku Klinzoweje dróhi, Mużakowskeje dróhi a Kralowskeho wała zbohotu wjecżor wokoło ¼7 hodżin kolojésdna a kolojéżdny do so krajschtaj. Kolojésdna padże, tola so khulnischa njesenji. Wobē kole so wobschkodżischtej. — Pschi nawrócże dżeżi z dżeżikiemischenja do města zbohotu wjecżor sabeja na Kaeublerskej dróży muż do motorskeho cżła a padże. Món pak żaneje schkody njepocżerpi. Pschi kole so zwětkomjetak rosbi. — Njedżelu rano wokoło 8 hodżin so wožobowy automobil z města jédżo na Lubijskej dróży 5létneho hólca schmórkny a jeho na stronu wjerchu Hólza dowjezechu do měschczańskeje khorownje. Tam spoznachu, so běsche so jemu noha nad kolenom słamała. Hólz je najprjedy żyrjedy dróhi stejo wostał. Jeho wótcżehnjerski nan jeho sawoła. Na to hólz z dróhi k nan a auto jeho schrabny. Hólzej so wuwinjo ho auto kolojésdnej schmórkny. Tuta padże, tola so njestrani kolo pak so wobschkodżi. — Njedżelu wjecżer wokoło hodżin sajédża wožobowy auto z města jédżo do wesnego koleżarja, kiž so na Drjeżdżanskej dróży sawjesche. Motorowy koleżar padże a so wschelako żnadnje srani. Auto a motorske kolo so wobschkodżischtej.

— **Satsta krajna lotterija.** Pschi sobotnischim cżehnjenju 5. rjadownje 205. sakskeje krajneje lotterije (6. dżeń) padże dobrycże wo 3000 hr. na cżisła 27628 45908 74353 74885 81767 95507 97591 129577; dobrycże wo 2000 hr. na cżisła 1603 2552 20178 22022 25018 32605 43243 44177 56233 88060 104839 120013 120539 138273 158706; dobrycże wo 1000 hr. na cżisła 11366 23328 40400 44912 51768 56981 86074 93703 96855 108575 121929 146713 148290 151868 153093 153540.

Krótke politiske powěsće

Na kupje Kubje w nozu k pjatkej nowy sbżk spytachu. Sbżkarske hibanje pokazowasche so tónkrócz wożebje w rańcżim dźelu kupy. Pisches zyłu tamnischu nóż so wozowasche. Pschi wojowanju je so wjele wobdźelnikow ranito.

Habsburgski arzhwójwoda Ota je njedżelu wjeczor w automobilu je Schwedskeje do norwegskeho hłownego mésta Oslowa pschijeł.

Awstrijski swjazkowy kanzler dr. Schuschnigg a awstrijski swonkowny minister Berger-Waldenegg staj so njedżelu wjeczor w spešnym cżahu z Wina na jthadzowanje Swjatka ludow do Genfa podałoj.

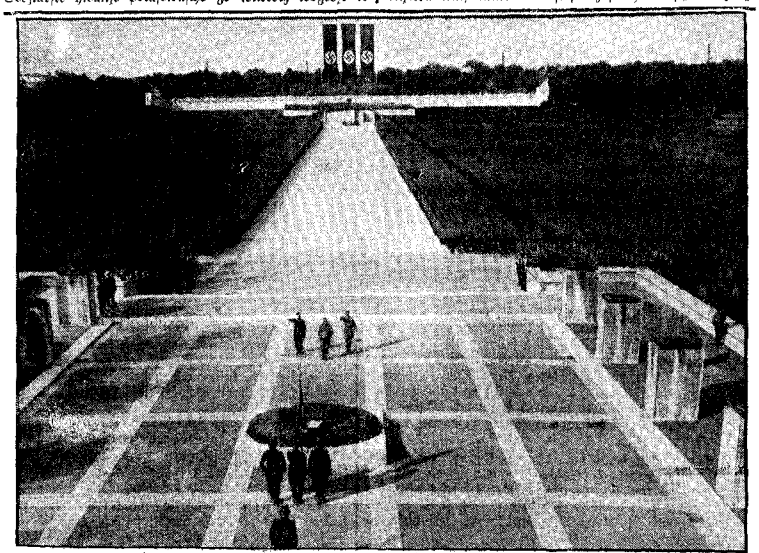

Poczesczenje padnjenych rjekow
pschi appellu SA a SS w Luitpolskej arenje w Nürnbergu. Wjednik psched cżesznym pomnikom. Sady njeho steja wodstajenzy SA a SS.

Serbaj

Sa żerbski lud spisał Dr. P j u l.

6] (Pokracżowanje.)

Jan a Jurij buschtaj do rjaneje siwy dowjedżenaj. Sesżeny běchu pižane, schpundowanje bě brune, wolijowane a hładke, pschi wotkrach do'he sawěschki dele wihachu a po jimje stejachu żwézcże blida, stołzy a cżerwjeny njebeski soła. Tajku siwu hischcże njeběschtaj widżałoj a tohodla běschtaj trochu sairaschenaj. Bórzy pak knjes Lipinski sajsupi, pschecżelninje na njeju pohlada a rjekny: „Witajtaj! Ja żyn waju sawotacz dak, dokelž so mi sdaiche, so staj zujaj. Wój staj, każ myślu, se Sserbow a hladataj tudy za służbu; ja żym njedawno druhich waju runjeża w Drjeżdżanach widżał. Moja dżowczicżka je mi powědała, so staj tu hižo dopołdnja byłoj a snapschecża pod lipu żedżałoj."

Naschej pachołaj żebi njeswěrschtaj wocżi pospěwnjecz, a jako knjes Lipinski pokledne słowa prajesche, so saczerwjenischtaj, pomyślitschi na żiwoje sakhadżenje. Knjes Lipinski pak w rěczi pokracżowasche: „Njestrachujtaj dże so, wschak niczo se cżinitoj njejsitaj! Wój staj tam spěwałoj a rejwałoj, a mojej holczyn je so to spodobało. Tohodla mje prosche, so mohła je hischcże jónkrócz wohladacz. Tuj wschak hischcże jónkrócz pokażtaj, schto mógetaj! Wantaj żnadź so to nochze, dokelž wuslitaj, so dże jako kelerjej po żwécze njerjahatai. Ale ja waju tež sa to njeżerżu; ja jenož bych rad widżał, hdy bychtaj mojej holczży to wjeżele sczinitoj."

Jan a Jurij so hischcże trachesczachtaj a nětko skadżu jedyn na druheho pohladowaschtaj. Dokelž pak mjelczeschtaj, wja knjes Lipinski schkleńzu wina, nała, poda kóżdemu schkleńczku a pschitajł: „Mataj! Napijtaj żebi khrobłosczj a potom nješchto saspěwajtaj!"

Satrachenaj pachołaj pschimaschtaj so schkleńzu a woptaschtaj. Jako pak njepijeschtaj, dżesche knjes Lipinski: „Doražtaj! dorażtaj! Schto woptanje pomha?!"

Hdyż běschtaj dokrěbałoj, so Jan smuji a rjekny: „Knjeże, ja njewém, cżehodła sczje tak dobrożiwy napschecżiwo namaj. Wsmicże sa to naju najlubosnischi a najpokormischi dżał! Możemoj-li wam w někajkim dżele pożłużicz, to so f wutrobu rad stanje. Ale naju spěwanje a rejwanje so wam njemohło spodobaraj; mój smoj dopołdnja we wjeselej myślicży pożortowałoj, każ je domach pola naj waschnje, dokelž dyrbimoj żebi wostudu a wobuży sahnawacz, każ mózemoj. Na takie burske żorty pak by wożebneho knjeza, kajtaj wy sczje, njeżrałoj."

„Njestrachujtaj so wo to!" dżesche knjes Lipinski. „Ja żym waumaj prajił, so chze moja dżowczicżka rad hischcże jónkrócz nješchto słyschecz a widżecz, a ja żam mam tež to żadanje. Tuż dha so njewotwlakujtaj dżeże a spytajtaj!"

Pachołomaj drje wutroba hischcże pukotasche; tola smužiischtaj so a sanjeżeschtaj pěsnicżku: „Schła je tam holicżo trawicżku żnjecz".

Pschi druhej schtuczży pak so cżerwjene sawěschki wotewrichu, kiž w durjach pódlanskeje siwy wiżachu, a holczka wesiynje hładajo saschuji. Jan a Jurij so postrójischtaj, a jesda so jimaj, so sa sawěschkami wjazy ludzi pschipożłuchuje. Tola strachesczjowicz běsche pschewinjena a tuż khrobłe dale spěwaschtaj. To pak dżesche, każ jeno byeż dyrbjesche.

Hdyż běschtaj dokónczjłoj, holczka z ruczkomaj kleskasche, so po zylym wobliczu żmějkajo, a wokasche: „Nětko pak „młody pan" spěwacz!" Knjes Lipinski jeju tež k tomu wabjesche. Pachołaj pak njehładajschtaj wjazy wulkeho kasanja, sanjeżeschtaj tu pěsnicżku: „Wschitkjež je f Mischna młody pan", a dospěwaschtaj ju f tej samej żiwoscżu każ dopołdnja.

Potom bu wot njeju żadane, so dyrbitaj tež nětotre żerbske reje spěwacz a so pschi tym wjerzecz, każ prjedy pod lipu. Tež to so sta a so knjesej Lipinskemu wulkusche spodobasche.

Nětko Jan a Jurij měnjeschtaj, so staj tam dosche dołej byłoj a dżyschtaj wotenicz, pschi czimż Jan prajesche: „Wsmicże hischcże jónkrócz naju najlubosnischi —"

Knjes Lipinski pak jemu do rěcże padże a dżesche: Ně, ně! Njetkwatajtaj tak jara! Njeżmoj hischcże hotowi. Pojmitaj so tudy, a chzu żebi te pěsnicżki napisacz, kiż staj śpěwałoj. Jich hłóż mam w h'owje, ale tekst żebi napisam.

Pachołaj so żyndżeschtaj. Knjes Lipinski pak se swójskom, kiż na blidże leżeschc, saklinkota. Poślužnik sajsupi. Knjes Lipinski jemu do wucha pschepcta a kwoły z hłowu na blidschcko sady pachołow. Poślužnik wotcżeże.

Na to żebi knjes Lipinski te pěsnicżki złowo po złowie powědacz da a napiśowasche. Jan a Jurij żebi pschi tym pomyślischtaj: „Mój możemoj tež pisacz a nasch wucżer namaj druhdy prajesche, so pravje rjenje pisanoj; ale tón knjes tola wjele lépje pjero wjedże, każ mój. To dże, każ by żmudźił!"

Napożłedku běsche wschitko dokonjane. Tuż knjes Lipinski rjekny: „Żmuły so żwéru prózowali; a dokelž je dżełacżer żwojeho myta hódny, dha pożwaczmy."

Poślużnik bě blido pschihotował a knjes Lipinski jimaj nětko sa ujo kasasche. Pachołaj pak żane male wocżi njecżinjeschtaj na żléborne talerje, schlže, noże a widlicżi. Jimaj jo sdasche, każ by jo jimaj dżało! Tola so njesjaschtaj, to hórzy sbonischtaj, jako běły khléb a żymum pjecżeń woptaschtaj. A to jimaj cżim lépje złodżesche, dokelž dżenża hischcże wobjedowałoj njeběschtaj. Ale też na wino njebě zapomnjene. Knjes Lipinski jimaj a żebi nala a dżesche: „Sabrinkmy se schkleńczkami na to, so by so wamaj derje schło!" A schkleńczki w pschistorczenju sabrinknychu.

(Pokracżowanje so zhuje.)

— **Jěsdnej kole žo kradnyłej.** Dźeń 6. septembra 1934 kradnychu pśched jenej tudomnej banku žonjaze kolo znamki „Seidel u. Naumann“, ś cyłym 1 197 034. Koło mějesce cyrne kšośna je žołtymi šmuškami, horjeśibónjene wodźidło, sćerjej zelluloidowej pśichimadle, žołte śwjena, pedalej ś gumijom, cyrnej metallowej błośkoćitkakaj, elektriśnu Bosch-lampu ś dynamom, wobruceji je žyrjeho gummija, połojcźny rjeśaśowy śchit, nad jadnim kolom wazoćidźerźak. — Na ześmy žnym dniu kradnychu na Bohatej haźy žonjaze koło, znamka a cyłźo njeśtej znatej. Koło mějesce cyrne kšośna, jendźelśe wodźidło, cyrnej zelluloidowej pśichimadle, cyrne śwjena, pedalej ś gumijom, cyrnej błośoćitkataj, sćerjej wobruceji. Torpedo-gamelóeh. — Śchtóž móże k tomu nješćto wézownego jo źeliś, je proźy, jo by jo pola kriminalneho wotdźělenja w Budyśchinje na hrodźe Ortenburgu, telefon 2802, samolwił.

S **Hornjeje Hórki.** **Najstarśicha wožoba nasćeje wśy,** knježna Johanna Schmišeź, je ńobotu źwoje 95. narodniny dozpiła. Jej je žo na tutym cźeśnym dnju wjele žožopśicźeców dojtało. Dokelž je wona po duchu a cźele wurjadnje strowa, móžemy doćakaś, so wona hišćcźe źwoje 100. narodniny wožwjeźi.

S **Kubicźiz.** Žadny źwjedźeń śloteho kwaźa staj źelesniśki wothlarar na wotpocźinku Richard Ráda a jeho mandźelska wośwjećiłej. Jubilar je 74 lět, jeho mandźelska 68. Wobaj staj cźelnje a duchownje strowaj a cźitaj.

S **Kulśi.** W naśchej wśy je žo wódnik sa haśchenje wohnja natwarił. Wón 11 kubiknych metrow wopśchija a móże žo ńajnje wužiś. Do njeho žo woda ś taśkej ńynlnoścju žórli, so žo rukatokśto woda ś wotwodneje roły wuliwa. Wódnik je ś drjewjanym krywom pśheźiwo snjeźićźenju śchitany. Na śjoch méśtach žu durje pśchiprawjene, so móža śoboom śi ńyzkawy wodu dostawaś.

S **Klukścha.** Pśichichodnu ńjedźelu popołdnju w 3 hodźinach wuwjeźe śpéwna skupina ś Budyśchina w tudomnej zyrkwi zyrtkwinśku hudźbnu ńwjatoczńoścź, pśichi kotrejž budźa žo wśchelake chórowne śpéwy cźerkluśchow a teź instrumentalna hudźba posticźeć. Wśchitzy woźadni a teź druzy žu k tomu wutrobnje pśeheprośceni. Sastup budźe darmo.

S **Bukez.** Tśelzowśti ńwjedźeń je žo ś kralowskim tśelenjom a derje poradźenym wohnjośtrojom létśa śtónćił. Pśichi tśelenju na kralowśku tarcźu ś wulkim kalibrom je jeźi Ernst Kócźka-Bukezanśti kralowśku dóstojnoścź a Ernst Panach w Lejnje marśchalśku dóstojnoścź dobył. Lońśchi tśelzowśki kral, Alfred Panach-Mjeśćiśći, a lońśchi marśchall, Hermann Kerk-Bukezanśti, bjeśchtaj ś tym ńwój sastojnśći cźaś śtónćiłoj, a towaršiwowy wjednik Ernst Kózer cźelnej šnamjeni nowźmaj dóstojnikowaj pśheźeboda.

S **Porchowa.** Hdyž je žo tu k modlenju cźepiło, je delni truch śchpaty ś wulkeho ńwona wotrasnył. S wulkima ńbožom je, so žo to wjeźe pśichi blížśchim cźepenju śtało. Potom budźiśche mózno było, so budźiśche cźłowjek do njeźboża pśichiśchol. Śchpała je žo hižo tśeśći ras wottamała wot toho cźaża, so je zyrkej nowe ńwony dóstała.

Se **Semiz-Tumiz.** Tudomna dentiśtka G. Sch. je žebi najśterje w cźeźkich mỳślach ńiwjenje wśała. Pjatk rano žu ju w jejnym wobydlenju mortwu namakali.

S **Abolśteje Hóty.** Njeknicźomne šamopaśchnistwo je žo tu njedawno w nozy śtuźiło. W tak mjenowanym motorśkim hacźe žu njedocźinkoje wiśchem rybam, nébdže 1000 karpam a 1000 linam, dale pjerśkam a śchcźukam, ś jédom šawdali. Najeńkaj, mějeczej bécźineho šasina M. Geiśt a réśniśki miśchtr G. Schuśter, ś tym cźeźko śchkodźejaj. Nadźijomnje winika bóriy wuźiéźa.

Z **Kozare.** Cźežke njezbožo, kotreż bése njedawno Serbinec swójbu potrjechiło, je sebi nétko tola hišće swój wopor žadało. Hižo zdaše so, zo so wśitzy znjezbożeni z cźežkeho zjédożdenja zaso zhrabaja, ta znajmjeńśa béchmy wćera réćeć śłyśeli. Dźensa rano dóndźe nétko powéść, zo je knjez Serbin na śéćhwkach njezboża we Worklećanskej khorowni wumrél. W njeho žaruje wudowa z 5 dźéćimi a cyła wokolina, dokelž béše dla swojeje nadobneje, sprawneje powahi wśudźe jara wobluhjbeny a ćesćeny.

S **Mikowa.** Pjatk pśichpołdnju žo na wśy pśched Hubaczej hośćenzom wobtkadne śnjeśbożenje śta. S Mišeje pśichjéźdżazy automobil ś Noweje Wśy pśichjédżazeho motorśkeho kolešarja śhrabny. Njedźiwajcź žylneho frażenja žo kaž ś dźiwom nichtó njeśrani. Motorśke kolo žo žylnje wobśchkodźi.

S **Klétneho.** Hižo dawno śwudowjena wumjenikarka Mandlena Hanśelka rodź. Pjechez tu źwoje 92. narodniny wośwjeći. Wona je druha najśtarśicha wobydlerka w naśchej wśy. Njedźiwajcź źwojeje wyśokeje starowby je wona cźelnje a duchownje dośpołnje cźita a śtrowa. Hänśelka je Śśerbowka a je jara wobluhowana a cźeśejena wożoba.

Se **Śśomjenja.** Mjeno žony, kotraž je ś jéśdnym kolom w naśchej wśy padnywśchi žo śaraśyła, fu śwéśćili. Wona je 47létna Marja Krunerowa ś Wojerez, maćj wośom dźéći, ś kotrychž je najmłódśche połdra lěta śtare. Jejny muž je śchkleńćeŕ w Derbnjanjkej śchkleńćerni a pśedy w Bélej Wodźe bydleśche. Krunerowa bé njedźelu śwojeho muža wopytała a mandźelśtaj béchtaj w Derbnje wobydlenje wotnajałoj.

Sport

Němska—Pólska 5 : 2.

Pśi bulkopanju wćera njedźelu popołdnju we Warśawje dobu němśke mužśtwo z 5 : 2 nad pólskim mužśtwom. W połćasu śtejeśe hra 1 : 1.

Zajęće nócneho złośtnika w Bělej Horje

Cežki pachoł so zajał. Nócne pytanje za złośtnikom w Hrodowej pincy

Ssobotu w Bělej Horje a wokolinje kaž teź w Budyśchinje rozśćerjene powésće, so je w nozy k 1. septembrej wot śłośtnika nadpadnjeny a ś rézniśkim nožom do hłowy a ramjenjow cźežko ranjeny bur Kiel w khorowni na ńwoje ranjenja wumrét, bohudźak njeźbu prawe.

Hižo ńmy wośjewili, so je žo śłośtnik sajał a réka Jurij Schwarz ś Huśći. Shoniny néśto hišćcźe dalśche sajimawe podrobnośće. Schwarz je 29 lět śtary. S jeho sajećom je žo cźeźki pachoł njeśchkódny śćinił. Njedźiwajo ponérnje młodych lět, je Schwarz hižo wjazy krócź k khłostarni sažudźeny a je hatle njedawno khłostarnju wopuśchcźił. Najśterje drje žo tak khćišje wjazy bo śjawnośće njepuśchcźi.

Schwarz wobroćeji žo po njeśtutku do Budyśchina. Mjes tym so mějachu jeho sa cźékazeho, pśchekhodźowaśche žo mérnje po hałach naścheho méśta. Mjeśesche diwaj kotraj ś wjaźorymi woblekami pśchi źebi a pśchedrasćeśche žo wjazy krócź wob dźeń. Tak pobihowaśche žo njepóśnaty w mésće, wopyta néśtore hośćenzy a wjeźor teź Palastowu kofejownju na Kézoŕśtej dróży. Pśchi njeśtutku wobleceny źwétły, žylnje ś krwju wopanzany wobleś béśche Schwarz do źwojeho kofra śhował.

Dwaj dnjej béśche won w jenym tudyśchim hośćenzu pśchenozował, wotnaja źebi potom na śaklaźe nowinśkeho nawéśćhika śwu pola jeneje źwójby na Hrodowej haźy w domje Hrodoweje pinzy. Zyły wjeźor béśche duzy po puću łyk a śaśtupi potom w nozy mjes 12 a 1 hodźinu do hośćenza Hrodoweje pinzy a źebi tam néśchto k picźu kśaja.

Tu žo Schwarz, po tym hacź béśche žo tśi dny dołho njepóśnaty w Budyśchinje pobiwował, śpóna. Béśche to hośćenzar Hrodoweje pinzy žam a wuźada źebi ź pómkom kriminalneho śaśtojnika. Tutón teź hnydom Schwarza śesna, dóndźe pak hiśchcźe po jeneho dalścheho.

Schwarz béśche pśchi wśchem tym néśchto pytnył, wopuśchcźi hośćenz a dóndźe do ńwojeje w prénim pośthodźe leźajeze ńiwy. Tam wobkedźbowaśche ź wokna dróhu. Hdyž śaśtojnikow pśchińcź widźeśche, wdźeśche hnydom, so je śpóśnaty a so wopyt jemu płacźi. Dźéśche mjeścźo do druheho pośthoda a śaléje tam na najśiwje na ńylnu kachlowu rołu, kotraž wyśoko we wjerchu wot jeneho rógła k druhemu leźi. Tam horjeka žo śthowajo, chžyśche pytaniu śaśtojnikow wuczeknyć. Woprawdźe žo Schwarz, hdyž žo śtary kutaty dom ś kampiczku po nim pśchepytowaśche, najprjedy njenamała, haczrunjeź śaśtojniźu śtajnje pod nim wokoło thodźachu. Hakle hdyž žo ńylniśka lampa pśchinjeśe a pytanje žo dokładniścho wunwjedźe, namakachu jeho w jeho śthowje. Malo pśechcejeńniwemu ale tola pśchimérjenemu namołwjenju jeneho kriminalneho śaśtojnika: „Schwarzo, pój dele, abo ja śtéku!“ wón bjes dalścheho komdźenja poźtuchaśche. Schwarz žo śaja a nózne rosthorjaze pytanje po śłośtniku — béśche mjes tym wo rano ½3 hodźin — žo ś tym śtónćił.

Schwarz nima nad źwojim njeśkutkom žaneho wobžełnośćenja a je dośpołnje bjesdźakny. Pjenjes pśchi sajećju žanych wjazy njemjeśeche. Wobdolerjo doma tukaja, so je Schwarz na nowy njeśkutk mỳśli a so je tohodla w domje wśchelake wobkedźbowanja cźinił.

Z Łužicy

S **Korśymja.** W śpomoženi „Macź a dźěćo“ łóźdu druhu a śchtwórtku śrjedu w méśazu w gmejnśkim hamcźe Martha Knipferowa wot 5 do 6 hodźin popołdnju radu dawaju hodźinu wotmėwa. Wona budźe wśchem radupytazym macźerjam pomhaćź pytaćź.

Přilopk

Na sajedźeńcźenje kriwé wumrjeć.

Zito mlócźo, žo 70létny ratař w Rauenje łohko śrani, tola na ramu njeśedźbowaśche. Najaśtra žo pokaśa, so bé žo kriwjeź sajedźeńcźiła. Na to dyrbjeśche wobśtarany muź wumrjeć, haczrunje hnydom po lékarja póśłachu.

Schulśke dźěćźi jako wohnjowa wobora.

Hdyž w Mùltzenje w Hanneoverśkej śtoro wśchitzy wobydlerjo na łukach dźěłachu, žo nadobo na woheń cźepeśche. Na haćź dotal njewuśaśnjene waśchnje běchu žo pola šamkarja Kannegieśerja łóśty śapaliśe. Śchulśke dźěćźi, kotreź mějachu runje turnowanśku hodźinu, běchu žo bórźy huśteho kura dohladali, kotryž žo ś śtrěchi waleśche. Dźěćźi hnydom po łyźawu thwałachu a ju bjes łoni ź šamkarni pśchiwjeśechu. Tam ź njej ź pomozu wucźerja woheń śhaśchachu. Wobžedźeŕ njebé w tutym cźaśu pśchitomny.

Teź Franzowścjo wudawaju, so žu naczinjaka raka wušłédźili.

Kaž žo ź Parisa powé, je pjecza franzowśki wucźeńź Revélis naczinjaka raka prjedy wušłédźił, dyžli němśki wucźeńź dr. ź Bremer. Revélis je źwoje wušłédźenje hižo śapocźaŕ julija franzowśkej akademiji wédomośćow śdźélił. Němśke powésće je žo jeho pohnule, so je śe źwojim wušłédźenjom tohorunja na śjawnoścź śtupił.

Wulka woda w Egiptowśkej.

Kaž žo ź Kaira powé, dyrbi žo Egiptowśka pśched wulkim powodźenjom Nila wobaraćź, kajšeź wot 40 lět wjazy njepomnja. W tuthwilu najwjetścha woda nimo Kaira béži. Wona nébdže 10 dnjow w nétcźišćej wyśokoścźi wośtanje. Tyśazy dźěłaćźerjo hižo nétotre njedźele haczenja porjedźeja a powyścheja, tola wjele méśtow a wśow je žo njedźiwajcź tuho powodźiło. Teź Kairśke połnózne a połodniśke pśchedméśta žu žo pózćerjele.

Hospodarśki postup Pólskeje

Pólśka je najmjenje cźerpśka pod powśchitkownej hospodarśkej krišu. Ma to źwoje pśchicźiny w tym, so je Pólśka ratarśki kraj, śiš ma pak pśchi tym dość derje wuwitu industriju, so njetrjeba ś wukraja niźo dowożowaś. Pólśka je tohodla teź najlóźe pśchetrała a pśchewinyła krišu a dźeńża mózne postupuje. Pólśka je dźeńża w Europje žobu najśbožewnischi kraj w naśtupanju hospodarśkeho połoženja.

Po tym, so bé pólśka mėna w létach 1925—1927 žo źwjeśła, žo pólśki pjenjes, śloty, śtaji na zyle nowy łakład, na jara śtrowy śaklad. Wot toho cźaża žo hospodarśke połoženje Pólśkeje hładajcź połépśchowaśche. Dźeńża śłuśche pólśki śloty k najtrucźišćim walutam Europy, pśchetož je ś 50 prozentami kryty W Pólśkej tohodla teź njeśju trjebali sawjeścź žane wobmjeźowanja we wobkhadźe ś dewisami. To je woprawdźe w dźeńżnišćej Europje nécźto jara žadneho.

Hłowny problem pólśkeho hospodarśtwa pśchedśtaja ratarśtwo, dokelž dwé śeśatnje wobydlerśtwa žo ś nim źiwitej. Teź w Pólśkej pśchiśłowo płacźi: „Hdyž bu pjenjes nima, nuśa méśta pśchima!“ Seśkatbjena kupna móź ratarjow bé teź w Pólśkej ś pśchicźinu kriźy. Tola je Pólśka teź tuta kriśu hižo pśhewinyła. Stat je teź płacźišny druhich tworow śniźił, tak so ratarjo śkerje śaźo kupowaś móža. Pólśke ńnjeśerśtwo, śiš dołhe léta ńwjetśka industriju podpjerowaśche, nétko bóle ratarśtwo śchkita. Je śapocźało wušpéśchne krocźele k powźdźenjeju a śpéchowanju pólśkeho ratarśtwa, wośebje teź ź hospodarśkimi śrécźenjemi ź druhimi śtatami.

Teź na polu pśchemyśła a wikowanja je widźeć wulki postup. W poślednich létach śta žo tu wulke wucźišćenje. Hišćcźe w lécźe 1933 žo 32 000 pśchedewśaćowu likwidowaśche. Śchtoź je wośtało, bywa śtrowe a krute. Pólśka banka jenoź woprawdźe śtrowym pśchedewśacźam źwoju podpjeru śpoźcźi. Śchto pśchétra tuto hłodowanje, śteji dźeńża krute a njepowalne. Wréśćenja, konkurs žo dale bóle minu. W lécźe 1930 bé jich hišćcźe 830, we lécźe 1931 hižo jenoź 753, w lécźe 1932 pak 549, w lécźe 1933 jenoź hišćcźe 301 a w prénim połćźe 1934 bé jich 115. —

W pólśkej industriji produkcija postupuje. Indeks produkcije je wot 52 śapocźatk 1933 na 59 tónź śaźdźeneho léta a na 65 w juniju tutoho léta pośtupił. Żelesowa a worzłowa produkcija powyśiła žo wot 60 w juniju 1933 na 67 w juniju tutoho léta. Wubudowanje wuhla śtupaśche wot 12,3 mil. tunow w 1. połćźe 1933 na 13,3 mil. tunow w 1. połćźe 1934, wuwos wuhla pak wot 4,1 mil. tunow na 4,8 mil. tunow. W tertilowym

Hospodarśki rozhlad

Póndźelu 10. septembra 1934.

Barlinśka burśa ś dnja 8. sept. Sažadnje pśchecźelna tendenza knjeźeśche teź dźeńża na burśy, hdyž teź ke kónzej tydźenja njebéśche wobrot wjazy tak wulki. Sajim publika béśche wobeźe śa atzijemi wulkich bantow we wocźakowanju, so budźa jich bilanży dobre. Teź sa tentami béśche dale dobre napraśchowanje. Wójnśta pożcźonka (Altbeśitz) wotewri 0,25 proz. wyśchśche, danjowe śaruczeńśe bony tohorunja ś lépśchim kurśom wotewrichu. Na akzijowych wikach wumi žo połdźiścho njejednotna tendenza. Nowe śarjadowane wukrajneho wobkhoda žo je śajimom wocźakuje.

Běrnowe płacźiny.

Kamjenśke wotrjeźne buriwow wośjewja tu běrnowe płacźiny, kajšeź tuthwilu płacźa.

Mìcźne płacźiny: wot wupkodźerja k pśchetrjebarjej:

	niże zentnarja
běłe běrny	4,50 hr. śa zentnar
cźerwjene běrny	4,80 hr. śa zentnar
žołte běrny	5,— hr. śa zentnar

pśchi 1 hacź 3 zentnarjach:

běłe běrny	4 hr. śa zentnar
cźerwjene běrny	4,25 hr. śa zentnar
cźerwjene běrny	4,25 hr. śa zentnar
žołte běrny	4,50 hr. śa zentnar

Śtótne wiki w Drježdźanach.

Na śtótne wiki pśchihnachu žo dźenża 830 howjadłow, mjes nimi 122 wołow, 218 bykow, 360 kruwow, 79 jałcźowu a 45 jałcźeńcźow. Pola howjadeho śtotu je wobkhod dobry. Sa dobru tworu žu płacźiny wyśchiśche. Haczrunjeź na śaudźenych wikach. Cźelata maja teź dobre wikowanje, płacźiny žu néśchto lépśche. Pola wowzow je wobkhod tohorunja dobry, teź tu žu płacźiny wyśchiśche. Haczrunjeź śaudźene wiki. Na ćwinjazych wikach je pśchemało połśicźenja, tola wumije žo śrėni wobkhod, płacźiny žu lépśche, pśchede wśchem w nišśich druzinach. Połśicźenje pola bykow béśche njeśpokojaze.

pschemyßle je ßo indeks dźela woi ſumija ſandźeneho lěta wot 47,7 na 75 powyſchił. Drjewowe hospodarſtwo tohorunja poſtupuje. Tam je wuwos wot 71 mil. w 1. poličcze 1933 na 80 mil. ſtotych w 1. poličcze 1934 poſtupił.

Wothódnoſcenje amerikaniſkeho dollara je ßo derje wulkutkowało w twarſtwje. Dollar prjedy w Pólſkej wulku rólu hrajeſche. Dokelž dollar ſpadowaſche, nałožowachu ludźo ßwój kapital we wězownych hódnoſćach, pſchedy wſchém w twarjenjach. Wjele dźela twarſtwu wěſcze też pſchinjeſe wulke powodźenje w južnej Pólſkej. Wěło je też liczba njeſaßłužerjow, kiž wſchak w Pólſkej ženje pſchewulka njebě, khětro wotedźerała. W wulkim rózku měješche Pólſka 399 000 njeſaßłužerjow. Nětko pak je jich jenoż hiſchcze 298 000. Pólſke knježeſtwo je wudźełało wulki plan k wobſtaranju dźela, tak mjenowany „Vjcſtletny plan". K tomu wyſchnoſce dawaju kóžde lěto 200 mil. ſtotych k pſchewjedźenju najnuſniſchich ſjawnych dźełow. Też w Pólſkej maju dźełaćeſelſkich dobrowólnikow we wobjedniych lěhwach runje kaž we Němſkej.

Tak Pólſka ßo nutſkownje hoſpodarſaju dale bóle ſtuczuje a wuſtrowja. Też pólſke ſwonkowne wikowanje *daće bóle poſtupuje. W l. poličcze 1934 Pólſka ſo 472* mil. ſtotych itworow wuwożowaſche a ſa 393 mil. ſtotych itworow dowożowaſche. Pólſke ſwonkowne wikowanje ma potajkim 79 mil. ſkot. aktivow. Je wuſnamne, ſo je pólſkemu pſchemyßłu ßo porabźiło, dobywać ßo ſe ſwojimi itworami do druhich krajow, tiž ßo hewak dołcź wobaraju ſ wobmjeſowanjom devíſoweho hoſpodarſtwa a ſ wobmjeſowanjom dowoſa.

Pólſka widźomnje poſtupuje. Hraje wuſnamnu rólu w europiſkej politiy. Hdyž ßu dyrbjeli jej pſchiwóſnacz hódnoſcz wulkomoz. Ale Pólſka też mózne poſtupuje na polu hoſpodarſtwa, ſo je dźeńſa kraj ſ nanajlepſchimi hoſpodarſkimi pomětarni. Prjedawiſche wudmo „polniſche Wirtſchaft" dźeńſa hižo móże ſłużicz jako tſiwalbne pſchipóſnacze. „Polniſche Wirtſchaft" ſo je hoſpodarſtwo na najſtrowiſchim a najporjadniſchim ſakładze.

Amerikanska 11000 tunowska parna łódź w płomjenjach

W New-Yerſeyu w Ameriy ßo powě: Amerikaniſka 11 000 tunowſka parna łódź „Morrocaſtle" w płomjenjach ſteji. Wona 20 mil k połodniu Nowoſchottlandſkeje ſmětkownje płuwa a ſeſ chtrizkowanjom wo pomoz wola. Łódź „Nyradio Corporation" je ſchtrowe powěſcze pſchijała a powě, ſo je ſwjaſowanje ſ „Morrocaſtlom" pſchetorhnjene. „Morrocaſtle" ma 240 muži wobſadźi a 318 puczowarjow. Wjchě New-Yerſeyſke pſchibrjóżne łódźe ßu na pomoz wujeże.

Newjerſeyſki gouverneur je ßo w létadle na morjo podał, ſo by ßo wo wulkowanjach na parniku „Morro Caſtle" pſcheſwědcził. Wón je wokoło ßo palozeje łódźe ſnajmjenjeſcha 100 ludźi w morju płuwacz widźał. Někotři běchu hiſchcze żiwi a ßo ſ pożdźenjej mozu ſe ſmjerczu kědźachu. Mjes nimi cźěła tepjenych płuwachu. Móżeſe łétadła ßu hiſchcze żiwym ſnjeſbożenym na pomoz leczaże. Cźołmy ſ ſtrażowanju mótſkeho brjoha ßu 28 wulkowanych a 31 cźełow do Manaſquama w Newjerſeyſkim ſtaće pſchiwjeſe. Někotſi ludźo ßu ßo na mórſki brjóh wulkowali, jako běchu dźeſe ſcheſcz hodźin płuwali.

Huſta kurjawa wulkhowanje poczeßuje. Cźejki wětr ſ dołheho ranja dołho ſ mozu dujeſche. Mjes wulkhowanymi je ßo wjele wożobow wopaliło. Wulkowani powědachu wo ßwojich hróßnych naſhonjenjach. Woheń na łódźi běſche ſědma wudyrił a hižom je ßo łódź żehlinej pjezy runała. Wjele puczowarjow ſpyta ßo ſ tym wulkhowacz, ſo do morja ſtoczi. Druſy ßu we ßwojich kabinach tónz wſali, dokelž ßo ſtyłneho kura dla wulkhowacz njemóżachu.

Wjele puczowarjow je na łódźi ſmjercz namakało, dokelž nochzuchu do wulkhowarſkich cźołmow ſalécz. Wulkhowana wobſtadła powědaſche, kak ßu ſ płomjenjom a huſtym kurom nimale wobſłudnjeni mużojo a żony wſcho kněžomne ſeźinili, ſchtož namóżnizy k ſich wulkhowanju ſpytachu.

Wo pſchiczinje wohnja ßo wſchelako powěda. Jeni praja, ſo je błyſk do wolijowoho tanka wobrzedź łódźe dyrił a ſapalił; krótko do kataſtrofy je kapitan ſ Bożej ruczku ſajaty wumrěł. Druſy ſaßo wobtrucźeja, ſo je woheń w knihowni w prědku łódźe wudyrił. Se wſchěch rozprawow pak je ſpóſnacz, ſo je ßo woheń ſ njembrej ſpſchnoſcźu na ſtoku łódź wupſcheſtrěł.

Mjes paßażerami běſche nětdźe ſto ſobuſtawow New-yorkſkeho němſko-amerikaniſkeho ſpěwneho towarſtwa „Konkordije". Tuto njeſbożo je druhe wulke kóżdźe njeſbożo pſchi tańſchim brjoſu Sjednoczenych ſtatow ſa 80 lět.

Budyske stawniske powěſće

ſ dnja 7. ſeptembra 1934.

Narodźiła je ßo: Arnoſchtej Mazej Mikeli, murjerej, dźowczičzka.

Semrěłe ßu: Korla Bjedrich Bock, makorentnar we Wulkej Dubrawje, 74 lět. — Hana Marja Schokzina bywſcha ſwud. Uhligowa rodź. Fóhlig, 41 lět. — Guſtaw Adolf Albricht, wojerſki rentnar, 63 lět. — Marja dźěl. Jokuſchowa bywſcha dźěl. Schmonkowa rodź. Pětſchkez, ziwnoſcherka, 52 lět. — Johanna Wilhelmina ſwud. Mikanowa rodź. Marſchnerez, rentnarka, 69 lět.

Mandźelſtwo pſchipowědźichu: Albert Anton Dittert, wojnař, ſ Marju Martu Horchez, pomoznizu, wobaj w Budyſchinje. — Dr. Franz Korla Gieſer, chemikaŕ w Düſſeldorfje-Benracze, ſ Emmu Marju Lehnertez, bjes powołanja, w Budyſchinje.

Domandźelſtwa ſtupiſchtaj: Richard Rudolf Jurſchik, tapezérař, ſe Charlottu Hildegardu Kulchez, domjazej pſchiſtajenju, wobaj w Budyſchinje.

Nainowiše z cyłeho swěta

*** Krajna kriminalna polizija we Wernigerodźe je muża ſajała, na kotrehoż žytnje tukaju, ſo je 21. junija w Szmolinach bankowſkeho direktora Szturiga ſ Osnabrücka a 1. julija dra. inż. Auguſta Krauße ſ Gdańſka ſtónzował. Pſchi dleſchim pſchepytſchowanju je ßo ſajaty nětko wuſnał, ſo je mordarſtwje ſtucził.**

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźeł a přiłopk Marko Smoleř a za nawěſtki dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a čišć dr. J. Cyž w Budyšinje. D. A. VIII. 1934: 2240.

Radio

Wutoru 11. ſeptembra ßłyſchimy.

Königswusterhauſen. Nimo ſnateho wſchědneho programma: 6.20 ranſchi konzert. 10.10 ſ ćmſkich ſtawiznow 12 pſchipołdnjſchi konzert. 13 tačzele. 15.15 ſażony. 17.30 ſport ſa młodźinu. 19 klaſiſka komorna hudźba.

Lipſk. Nimo ſnateho wſchědneho programma: 5.50 ſa burow. 6.25 ranſchi konzert. 8.20 tačzele. 9 ſa żony. 13.10 ſtare a nowe reje. 14.50 popołdnjſcha hudźba. 18.50 ludowa hudźba. 20.10 inſtrumentalny kabarett. 21.10 orcheſterſki konzert.

Hiſchcze ważne ſ dnjowemu programma. Königsberg: 20.40 wječzorny konzert. Hamburg: 20.10 dujeriſka hudźba. Wrótzław: 20.10 „Grigri", operetta wot Linki.

Towařſtwowske powěſtniki.

Rakecy. Serbſke towařſtwo „Lipa" zarjaduje njedźelu 16. ſeptembra pop. w 4 hodź. pola Hönčec w Rakecach w powjeſtſenej towařſnej jstwje **zjawnu zhromadźiznu**, na kotruž ſo wſitcy Serbja a Serbowki naſeje wſody lubje přeproſuja. Rěčeć budźe knjez wučeř Nawka-Radworſki.

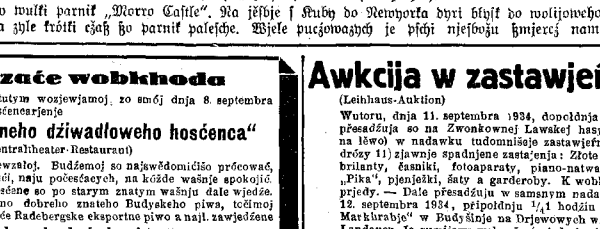

Amerikanſki paßażerſki parnik w płomjenjach.

11 000 tunowy wulki parnik „Morro Caſtle". Na jěſbje ſ Kuby do Newyorka dyri błyſk do wolijowoho tanka na łódźi. Sa ſyle krótki cźaſ ßo parnik palesche. Wjele puczowarjow je pſchi njeſbożu ſmjercz namakało.

Tkanina za jaki,
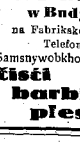
černe
7.90, 4.75, 3.50
Schaaf

M. Schubärt
w Budyšinje
na Fabrikskej dróze 10
Telefon 3768
Samsnywobkhod n. Hošic hasy
čiści barbi pleseruje

Zawarjeńske ſkleńcy
1/2 3/4 1 1 1/2 2 litrske
24 26 30 36 38 pjenjezk.
Masivna kroma, z rynku a wěčkom. Puknje-li ſo ſkleńca při zawarjenju, dostanjeće nowu
Porcelinowy-Besser
w Kamjencu Sulske naměſto

Pilna ſwědomita
holca
do lěpſeje domjacnoſce w Budyšinje ſo pyta. Bliže zhonicze we wudawarni Serbſk. Nowin

Hač do 18 lět ſtary
wotročk
pyta ſo k 15. t. m. na kubło w Zejlesch čo. 7

Starša holca do hrodźe
pyta ſo k 1. oktobrej. Zhonicze we wudawarni Serbſk. Nowin

Nětdźe 18—19lětny
pachol
ſo hnydom do ratarſtwa pyta. Bliže zhonicz we wudawarni Serbſkich Nowin

Mało trjebany, nowoćnany
dźěćacy wozyčk
na předań w Koslowje čo. 2

Meble
a półſtrowne twory
poruča po najnižſich płačizнach
Handrij Štrympa
w Budyšinje na Rózow. hasy 15
Sym Serb!

Pruhuiće Waš wobſtatk w čišćowych wěcach!
Njeſakajće, doniž njeje poſlědnje łopješko přełjebane, ale zapodajće w prawym čaſu ſwoju ſkazanku.
W čišćerni „Serbſkich Nowin" hotowe derje a płačizny hódno poſtużeny.

Přewzaće wobkhoda
Z tutym wozjewjamoj, zo ſmój dnja 8. ſeptembra hoſćenczerjenje
„Centralneho dźiwadłoweho hoſćenca"
(Centraltheater-Restaurant)
přewzałoj. Budźemoj ſo najſwědomičišo pročowacz, hoſći, naju poćeſczacych, na kóžde waſnje ſpokojić. Hoſćene ſo po ſtarym znatym waſnju dale wjedźe. Nimo dobreho znateho Budyſkeho piwa, točimoj biſče Radebergſke eksportne piwo a najl. zawjedźene
Koburgſke dwórſke piwo (Coburger Hofbräu)
Proſo wo ačedźenje godźerjenje naju nowoho předa
wzaća porudźamoj ſo
z němſkim poſtrowom
Arnoſt Herrmann a mandźelſka.

Za čas naju hoſćenczowanja namaj ſpočźene podnjeranje wuprajamoj wšěm hoſćam a přećelam ſwój najwutrobniši dźak. Proſymoj, zo byšče naju naſlědnikej ſamsnu dowěru ſpokazili.
August Nierlich a mandźelſka.

Nawěſtki w Serbſkich Nowinach maja za kóždeho přecy wuſpěch!

Awkcija w zastawjeńi
(Leihhaus-Auktion)
Wutoru, dnja 11. ſeptembra 1934, dopołdnja w 10 hodźinach přeſadźuja ſo na Zwonkownej Lawſkej hasy 10 (přez wrota na lěwo) w nadawku tudomniſeje zaſtawjeńi (na Kěžorſkej dróze 11) zjawnje ſpadujene zaſtajenja: Złote a ſrěborne wěcy, briłanty, časniki, kotoaparaty, piano-natwarny harmonium „Pika", pjenjeżki, šaty a garderoby. K wobhladanju hodźinu prjedy. — Dale přeſadźuju w ſamsnym nadawku ſrjedu, dnja 12. ſeptembra 1934, připołdnju 1/41 hodźin w hoſćencu „Ke Markhrabje" w Budyšinje na Drjewowych wikach kaž horka: Landauer, Ia gumijowe wobruče (prjedy kralowſki wóz), dwaj grataj (z mjeńzu wobite), *transportowy wóz na skót, wulki* wahn za skót (hodźi ſo přewjeſć). Wobhladanja w „Markhrabju" hodźinu do awkcije.
Arno Wuschick, zapřiſahany zjawny přeſadźowař.

K swjedźenjam
našich ſerbſkich towařſtwow
znamješka, khorhojčki, zaſtupne liſčiki programy, plakaty do pletwow a wěncow atd.
W Serbſkej knihařni w Budyšinje

Moje nowe wobydlenje
je na Zwonkownej Lawſkej hasy 9
Pawlakowa,
čěłowa żona.
Telefon 2315

Wučbne měſino
za **friſenzu**
ſwobodne.
Friſěr Böhme w Budyšinje
Zwonkowna Lawſka hasa

Pytam
wojnařſkeho wučobnika
k 1. oktobrej abo pozdźišo
M. Huzak,
wojnařſki mištr w Bukecach čo. 4

Po njewuſłědźitej Božej radźe wumrě njenadźicy a přezahe dźenſa póndźelu rano w 2 hodź. we Worklečanſkej khorowni mój luby mandźelſki, naš ſtaroſćiwy
Jurij Serbin
bur w Kozarcach
w 49. lěče ſwojeho žiwjenja.
Budźe ſtwórtk rano we 9 hodź. ſwjatočnje w Khróſćicach khowany.

W Kozarcach, dnja, 10. ſept. 1934.

We wulkej zrudobje
w mjenje wšěch zawoſtajenych
Hańža zwud. Serbinowa

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaca měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2,15 hr. = 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćeńcarske 4 pjenježkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čełneho znjezbožeња z 1000 hr. = hdyž wumrěje abo hdyž je we čas žiwjenja dospołnje běduy. Kóžde znjezbožeње dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeња dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin planje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 212 — Budyšin — Wutoru 11. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Posledni dźeń Nürnbergskeho zjězda

Sjězd nazionalsozialistiskeje strony w Nürnbergu stónči žo póndźelu z wulkej słónčazej rěču wjednika Adolfa Hitlera. W tutej rěči wjednik wožehbje nadawki politiskeho wojowarja wuhrowaše.

Spominajo na sjězdy strony w přejedawšich cžasach pschirunaše won wulki sjězd tutych dnjow. Jako žo nazionalsozialistiska strona załoži, mějachmy w Němskej kaž pschi ćisku we wschěch statach dwě druzinje stronow, strony žwěrjowego nahlada a hospodarske strony. Wjednik wuhrowaše, so žu žo rozsudźaje mužne demokratisko-liberalno-marxistiskeho žwěta stronow jako formalne smyslenje wot wonkach do němskeho luda pschinješe. Tohodla wone njemóžachu zhy narod jenje dobyć. Zentrumska strona na pschikład njemóžeše žo jenje nadźijeć, so wjacy pschiwiskowarjow dóstanje, hač katolske wothladerstwo w Němskej dozyła wuczinja. Sozialdemokratija sastupowaše programm, kiž móžeše tež jenoż dźěl sa žeby pschijeć, njemuzy proletariat. Liberalne a demokratiske strony pak njemóžachu dozyła schérokeho zakłada w naschim ludze. Tohodla wjednik rjekny, so njeběše spodźiwne, hdyž słónčnje wulke wojowanje nazionalsozialisma tamne 30 politiskich stron rozbi.

Wjednik pokazowaše, so wobsteji rozdźěl mjes pschiwobstojacymi a wojowarjemi strony. Stare strony njeběchu k tomu tež swólnive. Jako nazionalsozialistiska strona žo prěni krócz na němski lud wobroći, wotpokaza wona kóždu winowatosć; so by sa sajimy wěšeje konfesionelneje abo hospodarske skupiny wobrjedź naroda wustupowała. Nětko pak je žo nad němskim ludom autorita postajiła, kotraž nieje žanemu jenicžkemu poddana, ale kotraž žo jenoż bycžu zyłeho němskeho luda winowata cžuje. Němski lud je žo wuswobodźił wot mnohich przedawschich starosćow.

Shromadzeni wjednikej druhdy mjeńšchiny dokho pschihłosowachu.

Potom rěčeše wjednik wo politiskich wjednikach němskeho luda. Nazionalsozialistiska strona wukubła stat politiskich japoschtokow a wojowarjow, kotříž potom jako poslušchni a swědomi offizjerojo ji słuža. Wona budże wulka schula, kotraž milijony ſ luda k žebi cžehnje, wukubłuje a sažo puschći. Wona žo w žwojej wucžbje njepscheměni, w žwojej organizaziji wostanje worzłokruta, w žwojej taktiży žhibnjomna a pschimérjomna, w žwojim shromadnym napohładze pak jako rjad.

Jedyn ſ najwažnischich nadawkow po dobyću mozy w stacže je, so hibanje njesapomni, so najwjetscha mišija němskeho posobźěnjenja stronje jenoż w sańdźenosći njepschipadnje, ale so tež ja pschichod wostanje. Pschi wschém sachowanju žiweho charaktera organizasje budże ſ nadawkom, so žo tuta organizasija snutkownje trajnje powjetscha.

Schtóž pruhu njerowbsteji, dyrbi naš wopuschczicz. Dyrbjało-li starsche lětniki ko hischcze khablacz, młodźina pak je žo nam sapiłała ſ cžełom a duschu. S jeje rjadow pschińdże najlěpschi doroſt sa nazionalsozialistiſku stronu. Wschitkim pak, kotříž žu žobustawy něłkajeho wobdźělenja strony, maju być wojowarjo a nosćerjo nowsheho němskeho pschińdźaneho towarstwa. Woni njesmědźa wot naroda wjacy počinkow a wopornitosće žadacz, hač žu sami swólniwi tyhaz krócz wopokasacz. Schtóž žam žiwotnu kama, nima žaneho prawa wjacy, ju wot žwojich poddanych žadacz. Wjednik słónčzi žwoju rěč se žłowu na nazionalsozialistiske hibanje a na Němsku.

Woborna móc na zjězdze nacionalsocialistiskeje strony

Póndźela běše cžetny dźeń sa wjednika jako nowsheho wyschschego rozkasowarja woborneje mozy. Prěni krócz pokasa žo němskostatna wobera pschi wustupjenju nazionalsozialistiskeje strony. Wot dnja nastupjenja mozy je žo žwjask mjes Hitlerom a Blombergom wuščhi a wuzschi wutworił. Wjednik žam je prajił, so narodne posłehnjenje lońscheho lěta njeby pschewjetseć mohł, njeby-li woborna móz schktajo k njemu stała.

Pschedwjedźenje dźěła a samoćnosće němskostatneje woboty krónowaſche programm Nürnbergskeho sjězda. Pschi pomrócženym njebju shromadźa žo wojazy. Němski woborny minister ſ Blomberg pschińdże je žwojim stabom krótko do 10 hodźin. Sa nim eskadra 18. jechaſkeho polka pschijécza a žo k paradze psched tribunu sestupa. Potom jěchni swuczowachu a druhi wojazy žo pschisamknychu. Maschinske stełby a minymjetaki běchu žo do bitwy dali. Se wschěch kónczin łuskasche a wrjeskasche. Pschihładowarjo wopokasachu njeznjerne saharjenje nad wojerskim posłicženjom.

Po swuczowanju jěchnych 7. powěsćerske wotdźělenje pólne telefonowanje a radio pschedstajeche. Sa tutym swuczowanjom pokasa artillerija žiwoje wumělstwo. Też tu wuwi žo bitwa ſ wulkej spěšnosću. Stónčnje swuczowachu pionerojo. Wyschina wschěch pschedwjedźenjow běsche bitwa ſ bronjenji pěschkow, jěchnych, artillerije, minymjetakow a pionerow. Swuczowanje słónčzi žo ſ paradnym sestupanjom wschitkich wobdźělenych wojakow. Popołdnju žo tute swuczowanja psched wjednikom wospjetowachu.

Němska wotpokazuje zrěčenje rańšich statow

Němske knjezerstwo je plan sa zrěčenje rańšich statow zwědomicže pschepruhowało a wobdźělenym knjezerstwam wo žiwojim stejischczu rosprawu podało. Pschi zrěčenju jedna žo wo to, so žo 8 wobdźělnikow swjasa, so žo w pschipadze wójny wojerſej mjes sobu podpjeraju. Tuczi wobdźělnizy žu Němska, Sowjetska Unija, Pólska, Litwa, Lotyschska, Estonska, Finnska a Czěchosłowakska. Ninto teho dyrbi žowjetska Ruska rukowanje pschewzacz za powheinske zrěčenje w Locarnu, Franzowska pak dyrbi rukowacz za nowe zrěčenje rańschich statow. Tute rukowanja měte žo drje też k lěpschemu Němskeje wuskutkowacz.

Zbyły system žada, so wobdźělnizy Swjatej ludow pschisłuschcheja. Němske knjezerstwo je wotsewito, so njewidźi žaneje móżnosće, tajkemu internazionalnemu systemej zrěčenja pschistupicz, dołhoj žo na jeje runoprawosći dwěluje. To płaczi też ja pschichodne stejischczo Němskeje k Swjatej ludow. Schtóž wojerſku podpjeru wobdźělnikow mjes sobu nastupa, je Němske knjezerstwo na to pokasało, so njepschewinjomne wobczežnosće njedowoleja, so by žo tajka winowatosć pschewjedła. Němska pschi žiwojim zentralnym położenju wobrjedź žyłnje wobronjenych statow njemóže žaneje winowatosće pschewzacz, kotraž mohła ju do wójny zapleść a ſ kotrejž mohła žo wójna do Němskeje žaneje pschinjeść. Sa wožebite rukowanja Franzowskeje a žowjetskeje Ruskeje njepschedleži žaneje wěrneje politiskeje potrěbnosće. Němska wot tajkich rukowanjow žaneje lěpschiny za žebje njewočakuje.

Němske knjezerstwo pak myšli, so druhe waschnja swěsćenja měra wjacy wuspěcha lubja. Wono by zrěčenjam do dweju stron radscho pschistupiło. Wono pak njewotpokasuje zrěčenja do wjacy stron. Tu pak njedyrbjała žo wažnosć na automatisku wojerſku podpjeru w pschipadze wójny klasej, ale wažne dyrbjake być winowatosće njenadpadnjenja. Tajke winowatosće mohłe žo jara derje k rukowanjam měra wutworicz. S nimi njeby strach khutnych schmjatanjow switžowat, kaž by žo to pola podpjeranskeho zrěčenja stało, kotrež žo nětkole ſ druheje strony namjetuje.

Francowsko-italske zbližowanje

Franzowska Habaska powěsćerjenja rosprawja ſ Genfa wo jednanjach mjes Franzowskej a Italskej. Wona powě, so nětko sa dorosumjenje lěpschi powětr duje. Shromadne postupowanje k pschijeću Ruskeje do Swjatka ludow měło žo wosebje wusběhnyć. So Italske zrěčenju statow rańšeje Europy pschiłožuje, žo w Franzowskej tehorunja sa dobre znamjo wobhladuje.

Powěsćerjenja spóstawa, so žo měnjenje wobeju kraiow zbližuje wo tom, schtož nastupa mjesynarodne rukowanje k schkitej njewotwinjonosće Awstriskeje a hospodarske organizowanje pschidunajskeho kraja. Schtož pak wobwronjenje Němskeje nastupa, dotal njeje spóstacz, so bychu žo mužke Franzowskeje a Italskeje słožiłe. Skónčnje žo mjes Italskej a Franzowskej wosebitej prascheni pruhujetej, njemuzy mjesy w Lybiskej a statut Italczanow w Tunizu.

Francowska a Ruska sebi w brón'en'u w powětře pomhatej

Ssowjetska Ruska a Franzowska stej žo dorěčałej, so žowje lětarstwo shromadnje rjadujetej. Franzowska chce potajkim Rusku pschi wutworjenju wojerſkeho lětarstwa se žowjej pomozu podpjeracz. Ruskim lětarjam budże móżno, so žo w Franzowskej wuwucžicz dadźa. Też ruſy lětadłowi montěrowjo maju žo w franzowskich motorowych dźełarnjach wukubłacz. Ale też franzowskich lětarjo budża w Ruskej wyšoki schodźenk ruskeho wojerſkeho lětarstwa studowacz. Sa franzowsku podpjeru dyrbi Ruska lětadła w Franzowskej skazacz. W Ruskej je žo hacz do tónja tuteho lěta 60 nowych wuwucženjow sa lětarjow pschiprawi.

Cežke politiske zraženja w Londonje

Njedźelu wjecžor shromadźi žo něhdźe 50 000 ludźi k saschitiskemu wustupjenju w Londonskim Hyde-parku. Něhdźe 10 000 policistow, pschichi a na konjoch, běsche žo wupołožiło, so njeby k zraženjam dóschło mjes faschistami

Skhadźowanje Zwjazka ludow so wotewriło

Pschedsydła rady Swjatka ludow, cžeskosłowakski swonkowny minister Benesch, wotewri póndźelu dopołdnja shromadźizmu Swjatka ludow. Sastupjerjo wjacy hacz 50 statow běchu žo seschli, mjes nimi schtyrjo knjezerstwowi schefojo a 24 swonkownych ministrow. Benesch mjesesche schefojo a 24 swonkownych ministrow. Benesch mjesesche schefowodnu rěcz. Pschitomni jeho zkowam smérom pożłuchachu. Benesch naspomni, so konferenza sa wotbronjenje nedże postupowacz, so stej Němska a Japanska je Swjatka ludow wustupiłej; wón spomni hischcze na wójnu mjes Boliwijej a Paraguayskej, na chinejsko-japansku a rusko-japansku swadu, kaž tež na njeporadźenje hospodarskeje konferenzy w Londonje. Tute wězy móża žo jako njewuspěch Swjatka ludow wobhladowacz. Tutym njewuspěchom Benesch druhe wězy napschecžo stai, kiž žo sa wuspěchi wobhladuja: Sbližowanje Sjednoczenych statow k Swjatej ludow a wožebje wuhladу, so Ruska do Swjatka ludow sastupi. Wón wobkedźbuje drje dwěle někotrych statow, ale wobhladuje wosebje rozdźěl mjes dwěle Ruskeje sa dopokaz, so je Swjatk ludow hischcze pschezo mózny a ważny krědź sa politiske organizowanje žwěta. Do wuspěchow Swjatka ludow licži Benesch też pschihotowanje wothłožowanja w Posaarskej a wuspěchny sakluzby italskeho sastupjerja. Do wuspěchow sarjaduje Benesch też hischcze wěste shromadne krocžele tšjoch wulkich mozow k lěpschemu njewotwinjonosće Awstriskeje. Sdźerjenje rańschich statow, wo kotrejž žo prózuja, Benesch wobhladuje jako krocžel, kotraž mohła měr zwěsćicz a sdźerzicz.

Stajne radźine sydło za Rusku

W tajnym pożedźenju rady Swjatka ludow, kotrejž póndźelu wjecžor wot 6 hacz do 8 hodźin trajesche, je žo namjet pschijał, so ma Ruska stajnje žydło w radze dóstacz. Pschi wolhłoženju wotdawanju dwaj žobustawaj Swjatka ludow, Argentinska a Portugalska, njehłožowaschtaj. Pólska hłožowaschе sa pschipósnace žydła w radze sa Rusku.

Po tutym wobsamknjenju rosponinaschе Swjatk ludow dokładnje, kak ma žo Ruska pscheproſujeć a kak ma žo jeje sastup stacz. Tola wczera wjecžor žo hischcze njedodjednachu. Dźenża žo dale jedna.

ńiu farjadowali. Faschistojo a faschistki w uniformach je wschěch dźełow Jendźelskeje zastupnicu něhdźe 5000 wołosow hyli z khorhojemi do Londonskeho Hyde-parka. Stotne wotdźelenja policije faschistiskich cłonh pschewodźachu.

Kommunistojo, Zidźa a selenokoschlazy spytachu z rěčnymi khorami a wotanjom faschistiskich rěčnikow pschewołać. Někotre kommunistiske cłonki spytachu, so na faschistow walić. Policija dyrbješe swopjet z gummijowymi klumpachami bić, so by kommunistow wotrasła.

Jako faschistojo zwjeho wjednika, firu Oswalda Mosleya, zahoriće witachu, spytachu kommunistojo znowa, rjady policistow pschekamać. Policistojo na konjach zěchachu do hyły ludźi, so bychu prózdnjenźy wupjelnili. Skónčnje dyrbješe reserwna policija zasahowanje z rěčnymi hakami a wotanjom faschistiskich rěčnikow pschewołać. Zhły Hyde-park běše z policistami a khorobnymi autami napjelnjeny.

Krótke politiske powěsće

Němski knutskowny minister je wojerwił, so je Hitler, ńa młodźina winowatojese pschewasla, kiž zu priedy statne a gmejnske wothladarnje młodźiny wukonjase. Tohodla je dowolene, so zo Hitlerska młodźina podpjera je źrědłami, kotrež zu zo priedy w gmejnach a gmejnskich zwjazkach za wothladanje młodźiny nałožowale.

Ludowy zud w Barlinje je wšitkeho Reneja Bertholeta k dwěmaj lětomaj a sćěźcej wězenjam khłostańcje zasudźił. Bertholet pokhadża je Schwajzarskeje. Won běsche po powuczowanjach Parizkich emigrantow na dwěmaj puczowanjomaj lětaki z wjelepschepadnym wopschicjelom do Němskeje pschesćmykał. S lětakami běsche zo k khromadźenju marksistiskich rewolucionarow pod khorhojemi nowego dźělacjeskeho zwjazka namołwjało.

Amerikanske zwonkowne ministerstwo wojerwja z Venezuelowej rěcźi pschi wotewrjenju zhromadźiny Swjatła ludow w Genfje, so dyrbi dźensa Sjednoćene staty w cyłowjeskich a podobnych praschenjach se Swjatłom ludow hromadźe dźěłacz, jenje pak niz w politiskich praschenjach.

Zajimawe z bronjerskeje industrije

Pschepytowazy wubjerk amerikanskeho zwjazkowego senata podawki w bronjerskej industriji pschepytuje. Pjatk zo zajimawe wězy wukopachu. Pschi pschepytowanju zo zwěźeli, so je amerikanski namórniski oficjer w nowembrje 1932 kolumbiskemu knjezerstwu zakitanske plany za kolumbiski brjóh pschi Cichim morju pschećiwo nadpadej peruskeho wójnskeho łódźiwa podał. Zdobom je tutón offizjer kolumbiskemu knjezerstwu doporučił, so by pola tjoch amerikanskich firmow bronje skałało.

Pschi pschepytowanju pak zo też zwěźeli, **so je amerikanske wójnske ministerstwo žadne podpjerało, so amerikanske bronjerske konzerny bronje do wokraja podawachu.** S tym dyrbješe zo bronjerska industrija hišće bóle dutwaricź. Amerikanske wójnske ministerstwo je samo schćitak „Raleigh" do Turkowskeje pósłało, so by turkowskemu knjezerstwu najnowiše kanony pschećiwo łětadłam pschedwjesć dało.

S pschepytowanja zo hišće zhoni, so je jendźelske knjezerstwo w lěcze 1932 zwjenomu pósłanjej we Washingtonje zakrocźić dało, so Amerika njeby kanony pschećiwo łětadłam za Polsku dźěłała. Jendźelske knjezerstwo chcyše tutu skałanku jendźelskim firmam wobstarać. Skałanka běsche 5 milijonow dollarow hódna.

Mjezynarodne bronjerske konzerny w Polsku njejsu z pschekalańskimi pjenjesami lutowale, kaž pschepytowanje dopokaza. We Turkowskej pak wone z frinkotatymi žónskimi dźěłachu, jako běsche president Kemal pascha najwjetšich dostawarjow pschekalańskich pjenjes zwodwěsćerć dał.

Wušłědźenja wo bronjerskej industriji zu potajkim dopokasałe, so amerikanzy a jendźelzy sajinzy bronjerskeje industrije wusko hromadźe dźěłachu. Londonske dźěłarske nowiny „Daily Herald" piśaju, so budźe so jendźelski žesm też z tutej njelubej należnosću saběrać dyrbjeć. Sapósłanzy wschitkich stronow dyrje so na knjezerstwo wobroćza z należnym žadanjom, so by dokładnje pschepytało, **kak je so jendźelska minizijowa industrija tu zadźerżała.** K temu budźe so namjetować, so by pak kralowska komnizija sjawnje sednała, pak so wospjetuje žud postajił.

Prěnje pschepytowanja zu pjerza dosć dopokasowe pschinjeśe, so žu zo jendźelske firmy wobdźelske na wězach, kiž žu so jenoj na pschekalanje zakazowale. „Pschećelzy w admiralisće" zu direktorow jendźelskich bronjowych a munizijowych dźěłarnjow pschi dobywanju skałankow podpjerali. Skónčnje Londonske nowiny piśaju, so zu Walshingtonske wujednjenja mnohich ludźi powucźe, cjehodła zo w Jendźelskej tukhwilu tak žiwnje za bronjerje wustupuje.

Wo zadźerżenju amerikanskich wyschnosćow k bronjerskej industriji njech zo tu hišće někotre zjadki dodadźa. Zastupjer amerikanskeho zwonkowneho ministerstwa, kotrehož w senatowym pschepytowazym wubjerku amerikanskeje bronjerskeje industrije pschełtyschowachu, rjekny, so amerikanske zwonkowne ministerstwo so zadawje njewobdźěła na prózowanjach wo dostacze skałankow z wukraja za amerikansku bronjersku industriju. Amerikanske zwonkowne ministerstwo po wuprajenju swojeho zastupjerja tež njepodpudźuje, hač je pschihódne, hdyž so firmy wo podawanje wójnskeje potrjeby do druheho stata prózuja. Jenoj tehdy, hdyž so amerikanske firmy hórichachu, so knjezerstwo wukrajneho stata swoje skałanki wotbezje druhemu statej pschiwobrocza, je amerikanske zwonkowne ministerstwo amerikanskim pósłanjam abo wupósłanzam poručiło, so bychu zebi wot knjezerstwow tajkich krajow zodali, so by so na amerikanske firmy runje tak dźiwało, kaž na firmy druhich krajow.

Posledni puć knjeza fararja Jana Mrózaka

W Drježdźanach, 10. septembra 1934.

Krasne nazymske słónčko scźele swoje pruhi na krasnu, so hižo w nazymskich barbach jewjacu krajinu. Scźele je na našu lubowanu serbsku Łužicu, na lube módre serbske hory a zelenomódru serbsku holu a scźele je też na Drježdźanske Janske pohrjebnišćo, hdźež wotewrjeny row putnika čaka, kiž chce so někto zaso dom do klina swojeho Wótca wróćić. Serbski farař Jan Mrózak nastupi swój puć do wěčnosće. Puć, kiž bě tudy často polny bědy a hrubosće, kiž pak bě też zaso často polny žohnowanja a Bożeje hnady. A woprawdźe, to posledne je zemrěty w bohataj měrje to swoje mjenować. Kaž dźensniše nazymske słónčko so nam polnje lubosće jewi, tak je wješe so nam też žiwjenje zemrěteho serbskeho syna a dušepastyrja. Wono bě lubosć k swojemu ludej, k swojej wosadze a swojemu Bohu. Jan Mrózak bě syn serbskeje dušepastyrskeje swójby. W serbskich Budestecach je jeho kolebka stała a wottam staj jeho wóčcy k prěnjemu razej módre serbske hory wuhladali daloj. Tam wróćeše so też rad hišće, hdyž hižo daloko wot Łužicy na wotpočinku přebywaše. Hakle před krótkim je swoju ródnu wjes při składnosći 600-lětneho jubileja wopytał. Pódla serbskich horow pak lubowaše serbsku holu, hdźež je jako dupastyrź tak mnohe lěta skutkował. Serbscy holenjo z Wulkich Zdźarow běchu z jich fararjom też dźensa do Drježdźan přikhwatali, zo bychu jeho na posledním zemskim puću přewodźeli, a w narěči serbskeje hole wěnowaše jemu też knjez farař Handrik-Slepjanski poslednje serbske božemje. A dokelž serbske hory a serbsku holu lubowaše, lubowaše z tym też cyły serbski lud, kotryž je w létach swojeho z bohatym žohnowanjom kryteho žiwjenja derje znał. Hišće we cuzbo čitaše swoje Serbske Nowiny a nocheše je žadyn dźeń parować. Won bu tak přez nje doma mjez swojimi Serbami. Nětko ma tuto žiwjenje połneho žohnowanja swój kónc. Stož je wone nam było, lubosć přećelnosć, trošt a dźěławosć, wšo to wotpočuje nětko w brunym kašču, kotryž smy přišli zaso do zemje přepodać. Swjatočne zynki žarowanskeho kěrluša klinča nam napřeco, hdyž do kapały zastupimy. Knjez wyšši cyrkwinski rada dr. Kubica ma žarowanske předowanje po słowje 8. stawa evangelisty Markusa: „My wěmy, zo so tym, kotřiž teho Knjeza lubuja, wšitko wěcy derje poradźa." Won wopisa w duchu hišće raz žiwjenje połneho žohnowanja a połnej hnady, połneje starosće za swoju wosadu a połneje zamołwitosće k swojemu serbskemu ludej. Běchu to słowa, kiž nie jenož žarowacym přiwuznym, ale kóždemu do wutroby klinčachu. Přidźechu wona tola tohorunja ze serbskeho erta a je zemrěty nětdy pola nana dr. Kubicy w Bukecach jako kandidat skutkował. Nam, kiž běchmy serbskeho pokhoda, bu wědome, zo zaso jedyn z duchownych a dušowpastyrjow našeho luda wot nas dźe. A hdźe je naslědnik?

Potom donjesechmy cełko won na pohrjebnišćo a přepodachmy jo khłódnej zemi. Při tym porčća też k, farař Handrik-Slepjanski lube serbske słowa, wěnowane swojemu swakej, wěrybratrej, zastojnskemu bratrej a krajanej. Tak dopjelni so jeho přeće wo posledznje serbske božemje.

Sobotu bě hižo rožohnowanje zemrěteho z wobydlerjemi a towaršemi w Sachsendorfje, hdźež na tamnišej wosyrośenej farje na wotpočinku bydleše. Wše towarstwa běchu přitomne a přepodachu krasne wěncy jako posledni postrow. Ninio měry bohata pycha kaša nam dopokaz dawaše, kak je zemrěty też w tutej cuzej dominzje wobluhowany był.

*

K smjerći knjeza fararja Mrózaka so nam hišće zdźěli, zo je njebočički we swojim bydlenju padnył a sebi při tym mozhy strašał. N sćěhowach toho je potom za tři dny wumrěł. Wón docpě starobu 67 lět a zawostaji mandźelsku, troch synow (dwaj hižo woženjenaj) a dwě dźowcy.

Ze Serbow

W Budyšinje, 11. septembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Čim wjetša naša zrudoba,
Čim wjetša jeho dobrota.

Kórluš.

— **Wo wjedrje.** Wčera wječor w 7 hodź. barometer 747, hygrometer plus 3, najwyšschcha dnjowa temperatura 27 stop. cźoplotny po Celsiju. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 750, hygrometer plus 2, najnižscha tempera-

Serbaj

Sa serbski lud spisał Dr. P f u l.

7] (Pokrjaczowanje.)

„Wój so najskerje dźiwataj", rjekny na to knjes Lipinski, „so wamaj jako zuslonikomaj taiku hoscźinu dawam, ale njedźiwajtaj so! Ja wamaj tohodła wjesele cźinju, dokelž staj wój mje a moju dźowczicźku samjesełiloj je swojim spěwom a rejwanjom. Ja to lubuju, dokelž zym Polak; w mojim wótcznym kraju ludźo na podobne waschnje spěwaju a rejwaju. Tak też je w Cźechach. Wój pak staj mi pokasałoj, so w Sserbach hinak njeje. Haj, my wschitzy, Polazy, Sserbja, Cźechi a hišće někotre druhe ludy, mamy podobne waschnja, dokelž zmy z jenehu kerjenja wurostli a w starych cźasach blizko pschi zebi byli. My zmy z pschećelstwa, kaj nascha rěcź dopokakuje; pschetož na pschikład, schtóž może serbšći, tón Polaki a Cźechi lohko rozumi. My shromadnje so Sskowjenzio njemjenujemy; wój staj Sskowjanaj kaj ja, a ja zym Sskowjan kaj wój, a mjes Sskowjanami zu swjatki pschećelstwa. Tohodła staj wój mi dwójzy lubaj!"

Knjes Lipinski hischcze to a wono rěcźejsche a doda naposlednki: „Sabrinkmy nětko na zboże a rjany kćěw Sserbowstwa!"

Schkleńcźki saklinczachu a buchu wuprózdnjene. Knjes Lipinski zimaj sajo nala, runjeź so wobaraschtaj a wjazy picź nodzyschtaj. Jako pak tón womjelkny, Jan postany a rjekny: „Wy sće psche wschu měru dobrocźiwy k namaj, luby knjeże! Dowolcźe tohodła, so bychmoj wam i waschej lubej žrózibu a waschemu pólstemu ludej wutrobne strowje wunjesć. Sdźawa!"

Po chwili so knjes Lipinski z pachołomaj wot blida pohrebnu. Na to jimaj prajesche, so jeju k zwojemu wobžarowanju do službY wzacź njemóže, dokelž su wschě městna wot zwěrnych službobnikow wobsadźene, ale so móžetaj pola njeho nozowacź a so na druhi dźeń po spodobanju na pucź podacź. Jan pak jemu znapschećiwi: „Luby knjeże! Semój pschesmědcźenaj wot waschcze dobroty; ale dowolcźe namaj, so wotendźemoj a dźenża hischcze dale spytamoj, — d'enża, hdźej so namaj swoje tak lubosnje sgnebe. Djakowne dopomnjecźe na waš pak budźe naju wschudźe pschewodźecź."

„Hdyž tu nochcźetaj wostacź", prajesche na to knjes Lipinski, „njemóžu waju dźerżecź. So pak duży njebyschtaj nuły mětoj, wjmitaj zebi tónle pjenjes bohu, kotryž wamaj tudy zawalenj podawam. Njedajtaj zebi podarmo dołho rěcźecź! — Ja wamaj wutrobne swoje pschejeu na pucź, a wulźy wjeselicź mje budźe, jeli so ldy zhonju, so zo wamaj derje wjede. Wosłanjetaj-li w mojej blischkosći abo pónóżetaj-li ldy tudy nimo abo budźe-li wamaj hdy nusa, dha khroble ke mni pschińdźetaj: mój dom je wamaj Sserbowaj łóžby cźaš wotewrjeny."

Hunźa, kiž běsche za swacźinu někotre rasy wó jstwje pobyła, nětko sasno sstupi z tymle słowami: „Sstaj pachołaj! Cźehodła hijom dźetaj? Ale ja dyrbju wamaj też nješchto dacź! Luby nank je jenemu dał, a ja zwój pjenjezk druhemu dam, so ma łóžby nješchto. Njech staj wamaj taj kroschkaj wuzitnaj!" Tak rěcźo pak pschełoba Jurjej nješchto, schtóž bě do rózjoteje papjery zawalił.

Nětko so pachołaj dźeje njekomdźejschtaj a wotbalischtaj so prajiju: Zohnuj Bóh Knjes waš a wasch dom, luby knjeże, ja te dobroty, kotrejž zmój wot waš dóstaćuj, a zarunaj wam wschitko dwójzy a trójzy. Wjemicźe naju najpokorniischi dźak, a też wasicha dźowczicźka wjuzi naju najlubosniischi dźak! Bóh dał, so by so wam stajnje derje wjedło!" Potom so hischcze jónkrócź pokloniwschi wotendźejschtaj.

Schesty staw.

„Wusiwol sjej puczik žiwjenja,
Haj kajtiž so cźi swobodo."

Hdyž běschtaj Jan a Jurij wuschłoj, so knjes Lipinski swoju dźowczicźku wopraschca: „Schto dha sy jimaj dała, Hańźka?"

„Luby nanko!" holcźka wotmolwi, „budźesch na nnje sły? Mi tak jel cźinjesche, so dyrbitaj taj wobaj hólzaj bjes nana a macźerje po swécze cźahacz, a luby Jan jimaj tón pjenjes dała, kotryž wot tebje dóstach, jako njedawno twoja dań pschińdźe. Sey ły na nnje, luby nanko?"

„Njejźym, njejźym!" dźesche knjes Lipinski. „Dy sy prawje cźinika, moja Hańźka, so sy dzyła jeju swjeżelicź. Wosłań pschezo tak lubosćiwe wutroby."

Naschej pachołaj běschtaj wjeś Lipiny wopuschćiłoj. Mino bě jeju trošchu sahoriło, ale njeběe jimaj wjele pschewokało; pschetož knjes Lipinski běsche prawje lohke wubrał, dokelž wědźeche, so cźeźkeho wina njebubźischtaj snjeśoj. Pschede wšu pak wotewrischtaj tej papjerjanej sawalcy. O kajka běsche tudy jeju radosćź! W kóždej papjerzy cźerwjeny stoty tęźeche.

„Jurjo, mój Jurjo!" Jan wołasche, „kajke je naju zboże! Telko pjenjes hischcze jenje njejźmoj w rukomaj měloj, o tak běschtaj ko wjeselilo! Tón dobrocźiwy knjes, ta dobrocźiwa holcźka! Naju žerbske pěknjeźki žu to namaj tola prawje derje zapžacźile. Derje, so žu njejźmoj žerbšćeho hańbowałoj!"

„Haj woprawdźe, Jano!" znapschećiwi Jurij. „Mój pak też budźemoj pschezo žerbšće myśle; wschako žmój so Sserbaj narodźiłoj. — O telko pjenjes! Někto so slarací njetrjebamoj! Bratršk, mi je myślicźka pschischła, kotraž znadź by so cźi lubika: mój žnadź mohloj so někto tuk dale w žiwécze rosbladacź. Dy drje muradźischi, tak tychmoj sapoczakoj."

(Pokrašowanje sćěhuje.)

Z wozjewjenjow Budyskeje wotnožki nacionalsocialistiskeje strony

PO. wrócźi žo ſ Nürnberga!

Dźenſa wutoru, 11. t. m., 23,40 hodź. (wjecor 20 mjeńſchinow do 12 hodź.) dojedźe wožebity c'ah ſ politiſkimi wjednikami Budyskeho wokrjeża ſaſo do domijny.

Bohatſchi na njeſapomnitych naſhonjenjach a dopomnjenjach žo wſchitkim wobdźelnizny wróćża a žo do noweho dźela ſa naſch lud a wótzny kraj podadźa.

Stronine ſobuſtawy a wobydlerſtwo Budyſchina proſymy, ſo by tole na wědomje wſako.

Nazionalſozialiſtiſka ſtrona Budyſka wotnožka.

---

tura w nozy 13 ſtep. c'opłoty. Położenje wjedra w ſrjedźnjej Europje běſche wožera a ſaſtajnu nóſ trochu njewěſte. Nad połodnjoſchej Němſkej wupſchestrěwſche ſo wjeſera ſłaba niźina. Njebjo běſche ſo pomróčiło. S měſtnanti ſo ſ lohka podeſchćowa. Tuta niźina pak ſo nětko roſcjahuje. S Franzowſkeje ſo wyſchina bliži a drje ſo ſjednoczi ſ wyſchinu nad Finniſkej. Tak ſtmělny wocźakowacy, ſo tyrane wjedro hiſchcze wobſtawarny. Niźina ſady Jendźelſkeje a niźina pſched Połnóżnym łodowym morjom ſpodźiſcho wjazy wliwa na wjedro w Němſkej dobudźetej.

— Jutſje ſrjedu błónczko 5,29 hodź. ſkhadźa a ſo 6,23 hodź. khowa. Měſacźk ſkhadźa jutſje dopołdnja 9,31 hodź. a khowa ſo wjecor 6,59 hodź.

Wuhlady na wjedro ſa jutſiſchu ſrjedu: Rjane, błónczne wjedro.

— **Doſtawarjo wojeńſkeje renty.** Wójnſkim cźeſkokraſnjenym a wojeńſkim ſawoſtajenym wupiacźuje ſo pſchiſtrańna podpjera na měſaz ſeptember pjatk 14. ſeptembra 1934 popołdnju wot 3 do 1/2 5 hodź. w Sſejmowni na Drodowſkej haſy 10, delekach.

— **Pohrjebniſchcźo ſ 11. abo 12. lětſtotka wuſſedźiło.** Pſchi podſemniſkich dźełach na hłownym torhoſchcźu ſtorcźichu 2 dźełacźerjo na nětorke ſtelety we hłubokoſcźi wokoło 1,5 metra. Wěſywuſtojnaj dr. Frenzel a dr. Herbach ſo ſawokaſchtaj a ſ pomozu nětkotrych dźełacźerjow poradźi ſo jimaj dotal 5 koſejowzow wuhrjebacź. Po měnjenju wěſywuſtojneju pothadźeja cźeła ſ 11. abo 12 lětſtotka, to je ſ pſchekhódneho póhanſkeho do ſichcźanſkeho cźaſa, ſchtož ſo wožebje ſ toho ſudźi, ſo ſu do drjewjaneho kaſchcźa położene, ſchtož běſche ſchcźanſke waſchnje, a dale ſo namaka ſo w jenym rowje popjelniza, chtož ſaſo pokazuje na póhanſki nałoſk pokhowanja. Wy. to potajkim prěnje pohrjebniſchcźo wyło, kotrež je ſo ſ toho pſchekhódneho cźaſa w Budyſchinje namakało. Po waſchnju pokhowanja da ſo też ſ wěſtoſcźu rjec, ſo ſu tu jedna wo naſchich ſerbſkich prjedownikow. — Wukopowanje ſo w tu khwilu hiſchcze dale wjedźe.

— **Saſſka krajna lotterija.** Pſchi pónđźelniſchim cźeſnjenſtu 5. rjadowanje 205. ſakſkeje krajneje lotterije (7. dźeſi) padźe dobycźe wo 30 000 hr. na cźo. 156654; dobycźe wo 10 000 hr. na cźiſła 85342 93635; dobycźe wo 5000 hr. na cźiſło 36720; dobycźe wo 3000 hr. na cźiſła 17400 21683 74543 95815 111379 144535; dobycźe wo 2000 hr. na cźiſła 1909 9965 57157 60838 80730 85433 86590 90123 90301 95320 95324 95390 108068 123692 125513 141870 1458888; **dobycźe wo 1000 hr. na** cźiſła 3666 9984 15205 21042 25663 41590 49078 50095 65761 66657 67075 84043 93718 102837 106947 115591 118063 125708 129122 135269 140745 146457 148207 151151 155605 159030 159093.

— **Dobycźe wo 3000 hriwnow** padźe na łóſ cźiſło 74543 ſakſkeje krajneje lotterije do tudomneje Rotherej lotterijoweje běrkownje na Kěžorſkej dróſy 22.

— **Dybſacźnu paduſchniju ſajeli.** S kedźbnoſcźu Budyſkeje wobydlerſki je ſo poliziji poradźiło, na mitkach ſobotu 8. ſept. na Mjaſowym torhoſchcźu dybſacźnu paduſchniju ſajecź. Po dotalnym wuſſledźenju jedna ſo wo 33letnu internazionalnu dybſacźnu paduſchniju, kotraž po wudawanju ſ Pólſteje pokhadźa a je ſo dybſacźneho paduſchitwa dla hižo khłoſtała. Wo jeje wožobje njewobſteji hiſchcze poſna wěſtoſcź. Ludźo, kotſiž ſo ſobotu 8. ſeptembra na wſach wobkradnychu a to dotal poliziji njewoſjewichu, ſo proſcha, ſo bychu to hnydom pola kriminalneho wotdźělenja w Budyſchinje na hrodźe Ortenburgu cźinili. Też cźi, kotſiž ſu něſchto podhladneho wobkedźbowali, ſo proſcha, ſo bychu ſo pola mjenowaneje wſchnoſcźe ſamolwili. Fotografije wo dybſacźnej paduſchniju tu ſu.

S **Bórka.** W naſchej wſy je pſchezo woda ſadna była. Pod jeje njedoſtatkom pak naſche wobydlerſtwo njeje ženje tak kaž letſa cźerpiło. Tohodla ſu ſ kuſſazym pruczikom ſa ſyhlniſchimi ſórkami pytali. Na leźownoſcźi ſnapſchcźa ſchuke ſu ſo nětkotre wodowe žily namakale. Sa wodowóh Matſheczańſkeje gmejny ſtej ſo tam hižo dwě ſtudni wuryłej. Nětko je też bur Schubert na ſwojim paſtwiſchcźu ſtudnju ſałožił, a jedyn druhi bur po jeho pſchikładzje cźini. Nadźijomnje budźa namakane ſórła doſcźe ſyhlne, ſo ſo ſ nimi wodowej nuſy trajnje wotpomha.

S **Jenkej.** Pjatk rano je mlodoſtny dundak w jenej tudomnej korcźmje, mjes tym ſo be korcźmarka na khwilku woteſchła, pjenjeżny kaſchcźik wurubił. S pjenjesami je ſo hnydom ſ procha měł. W kaſchcźiku pak je jenoż nětkotre hriwny namakał. Sběd'enje ſa paduchom njeje wuſpěcha měło. Dźełacźerjo na dróſy ſu widźeli, ſo je ſo pola Wadez na jedyn cźeſny automobil ſchwiknył a je ſo tak bórſy ſ naſchich ſtron ſhnbił. W pożledniim cźaſu dundaju a proſcherjo po wſach a měſtach ſaſo huſcźiſcho khodźa. Mjes nimi ſu też tajzy, kotſiž ſkładnoſcźe k kradnjenju hladaju.

S **Hornjeje Hórki.** Najſtarſchej wobydleźny naſcheje wſy, Lejnje Schmiježa, kotraž je, kaž je ſo hižo dźeliło, ſobotu ſwoje 95. narodniny wožwjeſcźiła, ſu ſo pſchi tejle ſkładnoſcźi ſ wjele ſtron pocźeſcźowanja a ſbožopſchecza ſ darami wopokaſale. Hamtſki hejtman dr. Sievert je ſtaruſchny ſ liſtom ſbožo pſchał a němſki ſeſeleſ je njedźelu popołdnju w radiu ſwoje najlepſche ſbožopſchecza a poſtrowy pſchinjeſł. Schulſki khór a młode hołzy ſu ju ſ nětkotrymi ſpěwami ſwjeſelike. Lejna Schmiježa je ſwoje zyłe žiwjenje w Hornjej Hórzy pſchebyła. 30 lět je wona w Hornjohórcźanſkim papjerniku dźełała, wot kotrehoż je wožebite cźeſne wuſnamjenjenje doſtała. Wot 52 lět wona w domcźiku ſwojeho wukubłaneho žyna bydli, kotryż ſoſ wěru ſa nju ſtara a jej lubołcź wotrunuje, kotruż je nětdy wot njeje doſtawał. Njech Bóh tón Knjes ju dale w pſchikhodźe ſe ſwojej ſchtitazej ruku pſchi pſchichod pſchewodźa.

S **Radworja.** W pěſkowej jamje tudomneho knjeżeho dwora ſu ſo k rowej ſ bronjoweho cźaſa boryli a w nim dwě ſudobi namakali. Hižo w prjedawſchich létach ſu w tejle jamje rowy nadeſchli a ſ nich ſudobje wuryli. Pſcheje ſo, ſo bychu ſo tajke namakanki wot nětka we wjeſnym muſeju khowałe.

S **Brěſowki.** Sportſke létadło ſe Shorjelza bě dla ſaſtacźa motora ſobotu nuſowane, pola Noweho Města k ſemi pſchiſtajicź. Dóhy běchu létadło do Brěſowki dowlekli, jo do hrodźiſcha hoſcźenzarja Lehmanna ſtajichu. Pónđźelu ſu motorowu ſchkodu wuporjedźili, ſo móżeſche létadło ſaſo domoj wotſeleźeć. — Pſchi ſwjedźenju wjeſneje młodźiny, kotryż ſo ſandźenu njedźelu wotmě, ſo hra ſ ſuczynym bukom mjes Brěſowcźanſkej a Kruſchwicźanſkej młodźinu ſe 7 : 7 ſkónczi.

S **Kotez.** Hobrſki hrib namaka njedźelu tudyſchi wobydleŕ w blizkim haſu. Pſcherěſk hribow měrjeſche 25 zm., wobſahowaſ 76 zm. a wajeſche 1260 grammow. Je drje jedyn ſ najwjetſchich hribow, kiž je ſo w naſchej wokolinje namakał. — W ſaſchtym tydźenju padny w naſchej ſchult holaz tak njeſbožownje, ſo žebi na hłowje a ramjenjomaj cźeſke rany nabi. Dyrbjeſche ſo lěkarjej k ſawobaleniu podacź.

S **Lubija. Po Rumburgſkej dróſy jěđźo ſo njedźelu automobil jeneho Budyſkeho pſchekupza ſepali a ſo do cźiſła wupali. W nim běđźaſtej ludźo běchu ſo ſ cźaſom ſ njeho wukhowali.**

S **Lubija. Somjertne njeſbožo ſ automobilom.** Njedźelu dopołdnja dźeſchtaj na Shorjelſkej dróſy dwaj hólcźkaj pſched wotdźělenjom wojakow, kotſiž ke mſchi běchu, pſches dróhu pſcheběcźeć. W tym ſamym wokomiku autobus ſakſkeho automobilneho wobkhadneho towarſtwa wojakow pſchecźěženy a do hólzow ſawađźi. Jedyn ſ hólzow, kotremuż ſo rjap ſłama, hnydom wumrje, druhi ſo lohko ſrani.

S **Lucja.** Naſch nowy Boži dom ſo bórſy dottwari. Wěžina tſecha, kotraż je hižo ſ deſkami wobita, ſo ſ koprom pſchikhyje, a ſyrkwina tſecha je hižo ſtoro ſ zyhelemi kryta. Byrgle, ſwony a ſepjenje ſo bórſy pſchiwjeſu. Jeli ſo budźe twar tak dale ſpěchowacź, budźe ſo zyrkej hiſchcze lětſa móz poſwjeczicź. Wołđadni ſo jara na tutón dźeń wjeſela. To je ſrjumicź, hdyż ſo pomyſli, ſo je ſo wot junija 1929 Boża ſłužba dyrbjała w ſchuliſkej ſtwje wotmětwacź.

S **Wojerez.** Wojerowiſki ſrajny radźicźel wotſeleźa, ſo dyrbja wobſhađźerjo lejownoſcźow ſ nich roſtſiny dźeczelowej židy, běłeho wóſmuża, wójniſchcźa, pólneho ſonopa a wóſtow wutupicź. Schtóž ſo po tymle wukazu njeſłoužne, ſo ſ pjenjeżnym khłoſtanjom hacź do 150 hriwnow abo ſ ſatbu potbłoſta.

S **Wojerez.** We Wojerowſkim ſudniſtwje ma ſo wo ſtwje cźiſło 85 3. nowembra 1934 dopołdnja 1/2 10 hodźin khěża ſe ſahrodu w Nowym Měſcźe, dźełacźerjej Janej Schurmannej tam ſłužbu ſa pſcheſadźowanje pſchedawacź.

S **Wojerez.** Na ſobotniſche wiki bě ſo 293 proſatow pſchiwjeſło. Wone ſo ſaſo po tłóczenych płacźiſtach pſchedawachu, 5—8 njedźelſke po 5—10 hriwnach. Běrny płacźachu 5 pj. po punce, běty, cźerwjeny a wirſingowy kał 10 pj., hłowcźka ſydroſteho kała 15 pj., butra 145—150 pjenjeſkow, jejo po 8—9 pj.

S **Khrjebje.** 19. ſeptembra ſměje ſo w Khrjebi w hoſcźenzu „żeleſnjanje" ſudniſki dźeń.

Worak — ſyjeŕ

Hdyż ja k ſywej polo woram,
Woči pozběhuju k horam.
Slónco Bože rolu hrěje,
A mi wutroba ſo ſměje.
Rjehotataj, konikaj!
Božo, k dźelu zbožo daj!

Brózda na brózdu ſo lěha,
Włoha čerſtwa z nich ſo zběha.
Za zemju ta para wonja
A mje wokřewja a konja.
Radujetej ſo mi woči,
Zemju pluh zas khlěbej toči.

Za łóžko tu drobnom' zornu
Póſcźełam tu zemju čornu.
Wětrec hólcy z mróčelemi
Dadźa jemu deſć a zemju.
A hdyż žitku zyma budźe,
Běły móſk Bóh da jom' wſudźe.

Bóh daŕ, zo z mojeho dźěła
Narostła by muka běła!
Z njeje pječe khlěb ſo Boži,
Wón nam k dźělu mocy množi.
Też mój ſkót ſo najeſć zmèje,
Wón dźe za nas też ſo dřeje.

Woram, włóču, ſyju, žnèju.
Kelko lět ſcźe tomu změju?
Doniž budu z Boha ſtrowy,
Starać chcu ſo wo khlěb nowy.
Hdyż pak doſłuża mi ſtawy,
Bóh mje wzmi do ſwojej ſławy!

1933. M. Nawka.

Z Łužicy

S **Biſkopiz.** Cźeſke rosbuchnjnje je ſo pónđźelu we tudomnej żeleſoliſjerni Buſchbecka a Hebenſtreita ſtako. Jena buſchernja formow je ſ wulkim wrjeſkom rosbuchła. Na ſobo njeje ſo žadyn cźłowjek pſchi tym ſtaniŕ. Naſtata ſchkoda nětkoże 15 000 hriwnow wucźinja, kotraż pak ſo ſe ſawěſcźenjom ſaruna.

Cźežke zliwki w Šwajcařskej

Cźeſke njewjedrowe, kajtežej tam ludźo njepomnja, ſandźenu njedźelu nad ſnutſkownej Schwajcařſkej ſakhadźeſche. Njewjedro potrjechi najcźejo Schwyzſki kanton a dźele ſuſodnych kantonow, Zürichſkeho, Zugſkeho, Appenzellſkeho a St. Gallenſkeho.

Wſchudźe ſo woda ſ rěcźniſchcźow wuła. W mnohich ſydliſchcźach pſchetworichu ſo dróhi do torhazych rěkow. Woda pożeże pinzu, hródź a bydlenja. Twarjenja, kiž ſo ſ wodu potrjechichu, ſo cźeſko wobſchkodźichu.

Nětkotre wobnjowe wobory njemóżachu na pomoz pſchikhwatacź. Woda běſche też moſty ſwottorhała. Wobkhad na żeleſnizy a dróhach je ſo ſ měſtnami ſaſtajicź dyrbjał, dokelż je woda ſpław na kolijach a dróhach ſawoſtajiła, tu a tam je ſo ſemja na żeleſnizy a dróhi wotwalika.

Sſylny njewjedrowy deſchcź ſawinowa, ſo ſo też żeleſnizy ſ Gotthardſkej żeleſnizy mjes Luzernom, Zürichom a Goldawu ſ měſtnami ſaſtupachu. Luzernſko-Goldawſki lokalny cźah ſajeđe do hromady pjerſchcźe. Lokomotiwa, wacźokowy a jedyn wożobowy wóz ſ kolijow wuježđe. Nětkotſi ludźo ſo franichu.

Přilopk

Najſtarſchi ſtelzowſki kral Němſkeje.

Nětkuſchi fabrikant nohajzow a nětcźiſchi rentnak Korla Heinza w Janhsbachu może ſo hordźicź, ſo je najſtarſchi ſtelzowſki kral Němſkeje. Heinza je we 88. lěcźe žiwjenja a je veteran němſko-franzowſkeje wójny 1870 a 1871. Wón je jenicźki hiſchcze žiwy ſałožeŕ Jahnsbachſkeho ſtelzowſkeho towarſtwa a hiſchcze aktiwny ſtelzowſki towarſch. Njedźiwajzo ſwojeje wyſokeje ſtarobы je pſchi ſetkanjom ſtelzowſkim ſwjedźenju najlepje do kralowſkeje tarcźe ſtelił a ſ tym kralowsku dostojnoſcź dobył. Sa jeneho 78letneho ſtelzowſkeho towarſcha je wón pôła toho najlepje do ptacźeje tarcźe ſtelił a je tutomu k dostojnoſci ptacźeho krała dopomhał.

Podſemſke ſtorki w Algerienje.

Wobydlerjo połnóżneho Algeriena (w franzowſkej połnóżnej Afryzy) ſu ſo do hroſy dali. W ſuſodnim cźeſkim ſemjerjenju, kotrež je wjeſ Carnot zyle wutupiło, ſu ſo wſchudże ſnowa lohke podſemſke ſtorki ſacźuwałe. Wobojeni wobydlerjo ſu ſwoje ſtatoki wopuſchcźili a pod hołym njebjom lěhaju. Algeriſke knjeżeſtwo je jako prěnju pomoz 60 000 frankow ſa wopory pjatkowneho ſemjerjenja pſchiſłuſoliko. Ssobotu je ſo w St. Cźiprienje ſnowa wjele twarjenjow je ſemjerjenjom wobſchkodźiło.

Kholera w rumunſkim regimencźe.

W lěcźnym pſchebytku w Manaia pſchi Cźornym morju je njedźelu 40 wojakow tam ſtejażeho lětarjam wobaražeho regimenta na kholeru ſtorkło. Scheſcźo ſu ſa nětkotreh odźiny wumrěli. Dwejo měrjetaj. Wſchitke pſchebyttkarjo ſu wjeſ hnydom wopuſchcźili. Wona je ſo wobkhadej ſawrjela.

Nowy wójnſki plun w Sjednoczenych ſtatach.

Na lětnej hłownej ſhromadźiſnje amerikaniſkeho chemiſkeho towarſtwa w Clevelandže dr. George Cady nowy wójnſki plun pſchedſtaji. Tutón plun je na ſosgenowy plun podobny. S druhim plunom hromadże może ſo też jako rosbuchadło trjebacź. Kaž ſo powě, wobſteji nowy plun ſ jeneho dźěła nitrogena, jeneho dźěła fluora a ſtjoch dźělow tiſzyika.

Najnowiše z cyłeho ſwěta

* **We Weſtfalſkej je ſo mies dźěcźimi ſpinalne wokhormjenje roſcherjiło. Arnsbergſke knjeżeſtwo je porucźiło, ſo bychu ſo wſchitke ludowe a wniſchke ſchule we měcźe Caſtropje-Rauxelu wot 10. ſeptembra hacź do 8. oktobra ſamkle. Tam je 20 dźěcźi na ſpinalne wokhormjenje ſcherjiło.**

* **Němſki parnik „Drježdżany" bě ſo, kaž je ſnate, dnja w junilu pſched Saugeſundom w Norweſkej podwórił. Nětko ſynatchu podmórjenu łódź dźěhnycź. To beſche ſo ſtaſo. Jako płaty wot cźełła łóđźe wothimachu, woheń wudyri. Schtož mórjo njeje zobuwſako, ſnicźi nětko woheń.**

* **W rumuniſkim wojeriſkim łěhwje pola Conſtanzy ſchi Cźornym morju je kholera wudyrila. Powěſcź wo khoroſcźi je zyku Rumunſku roſhorika.**

* **Wobydleŕſtwo połnóżneje Alježerſke je ſo ſ wulkim njměrom wobjało. Wjeſ Carnet je ſo ſ pożledniim ſemjerjenjom nimale dożiſta ſahubiła. Wot toho cźaſa ſemja nětkotre trócź łóżo ſarja. Wobydlerjo zyłeje wokoliny ſu ſwoje twarjenja wopuſchcźili. Hižo wot pjatka pſchebywaju pod hłowym njebjom. Alježerſke knjeżeſtwo je 60 000 frankow jako prěnju pomoz pſchepokałało. W St. Cyprienje je ſo ſajo wjele twarjenjow je ſemjerjenjom wobſchkodźiło.**

Wo přičinach wohnja na amerikanskej łódźi „Morro Castle“

Parnik „Morro Castle“ žu k móřskemu brjohej pola Asbury-parka pśihiwoleli. Łódź leži 60 metrow wot brjoha źalena a wo pśihego hišćeje pali. Hornje dźele žu wo žyle wupalile. Amerikaniske wyšnuśeje žu wczera ranje z hamtiskim pśihepytowanjom wohnjoweje katastrofy zapoczate. **Nowiny wo dźiwaja, jo je wot wudyrjenja wohnja hač do alarmowanja pažaježrow znajmjeńša hodźina sajcha.** Njedźelu hišćeje njeběše móžno, do delnich łódźnych městnoscow stupiś. Pohodla je liczba žmjertnych woporow pśechego hišćeje njewěsta.

Njedźelu wjeczor podźe je Wardska łódźerńa, kótaraž śnjeboźena łódź žłuscha, scełkowoze liczby wosjewiła: **Žiwych wosta 221 pažaježrow, 171 muži wobžadli, 9 offizjerow. Morjwych wo 45 naliczi. Shubito běšche wo 52 pažaježrow, 59 muži wobžadli. — Druhe powěsće wosjeweja 137 woporow (77 morjwych a 60 zhubjenych).**

Pśi spadze mórśkeje wody (Ebbe) leži łódź nětkle 3 metry hluboko w pěsku. Póndźelu rano wo na łódźi tylne rozbuchnjenje zia. S druheho wuhnja skóro wuprażnuchu. Ludźo žeby myślu, jo je žo najwjetśi dźeł łódźnych wobleniow sažypnył.

Wo wudyrjenju wohnja na łódźi wo wschelake powěsće rozscherjeja. Franzowske nowiny „Matin“ pišaju, jo žu wukhowani powědali, jo je žo wjeczor pśeco wohnjom wulka žlokanza na łódźi wotmeła. Pažaježrojo a offizjerojo žu tak sće tukali, jo žu poškujowarjo pjanych je sale nozbyć dyrbjeli. Tak je pśichišło, jo offizjerojo njeběchu hmani k roskakowanju pśichi hašenju wohnja. Franzowske nowiny hišćeje rozpraweja, jo žu žo žehlaze sapalki a njedokurjene zigarety njekedźliwje pśiecź mjetałe a woheń sawinowałe. Pśenje pómjenja žu pjecza z towarišneje sale žapałe.

Tuta rosprawa je wšo ludźi amerikanskeho łódźitwa khětro rosharila. Tola njeje njemóžne, šchtož franzowske nowiny „Matin“ pišaju, dokelž je wot wudyrjenja wohnja hač k alarmowanju hodźina sajcha.

Parnik běše z 5,5 milijonami dollarow sawješćeny, sa 2,5 milijonow w Sjednoćenych statach, se shytkom we Londonje. Też wjesła łódźe běše žo hódnje sawješćiła.

Wohnjowa wobara dyrbi pśichetacź schlawśi do łódźe tkalcź. Pśichibłóśna straža dyrbi zoku łódź pschepytacź njeśmě pak pśedy do njeje sastupiś doniž woheń njewuhašnje. Blisko łódźe je morjo sažo dwě cźele k brjohej pśichipławšo.

Wardśka łódźerńa wosjewja so stj němški městokonsul Lachmann a jeho mandźelska mjes zhubjenymi. Jeje dźowka Marta je žo wuthowała.

Starej pomorskej stawiznje

Mukas wo latarniczkach.

Jako běšche město Stralsund hišćeje schwedske, z wutrobu pak hižo k Pruskej ztuschesche, žo schwedski gouverneur, prynz Hassenstein, na to hórschesche, jo we swojej stolizy wjeczor stajnje cźma na dróhach knjeseše. Món tohodla wukas wuda, jo dyrbi po tkowanju žinóza kóždy měšćan latarniczku pśichi sebi měcź.

Starosprawni Stralsudźenjo, kótaraž gouverněra hidźachu a k wyšokej radźe djerźachu, śrěcźachu žo, jo chzeda wukas po žlowje dopjelnicź a wjeczor z latarniczkami wobronjeni wokoło běhachu. Dokelž pak žo w latarniczkach žaneje žwěży njeswěcźeschе, kaž dotal w měšcźe cźma wosta.

Polny hněwa nad tajkej njepschimliwej śleciwosću prynz Hassenstein nětko postaji, jo dyrbi w latarni žwěcźka byc; schtóž žo pśheciwo tomu pśhecźiwja, budźe cźežko khłostany. Na to žo schwarni a pożkuschni měšćenje njo Stralsunda z cjanymi latarniczkami wjeczor na dróhach wukhodźujo schwedsku wobžadku wušměchowachu: w latarniczkach běšche nowa, běła žwěcźka, ale wona žo njeswěcźeschе, pschetož wo tym njeběšche we wukasu niczo cźitacź.

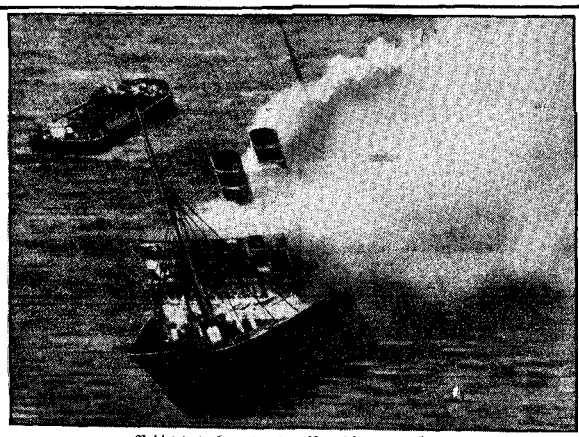

Radiowy wobraz wo parniku „Morro Castle“.
Na tutym amerikanskim parniku woheń nasta, jako běšche parnik po puczu z kupy Kuby do Newcorka. Łódź žo dospołnje wupali. Po dotalnych powěsćach je 171 wožobow pśichi njeśbožu žmjerź namakało.

Wuslědowanje njewosta bjez wuspěcha

W jenom skalistem, skała kóždeho człowjeczeho wobdźerja, žydom muži wušćěbjachu. Běchu twutwutlene a dźerjene, wokoło wocow, kótaraž běchu sapadnjene, mjazu cźěmnomódre wobwocźi. Takle běchu zrosumiccź, jo bě žo zahrodnik do žmjerśe wustrózał.

Tole běchu tamni žednjo Grekojo.

Pśeběžkali, jo mohli žo wobaracź, jich swojasachu, do města dowjedźechu a hnydom pśeběžkyšchowachu. Mjenujcź, kótaraž nadobo z rowa stanu, njebychu město do wjetšcheho njeměra pśihinjeścź mógli.

Bjez kondźenja a bojasliwosće Jeremachos na proschenja roskakowarja wotmołwjesche:

W žmudowni sacźinjeni, běchu hnydom pśichitoty cźinili, so móhli cźekнуcź. Chzychu podśeńku khódbu hacź k morju wuhrjebacź. Hnydom dachu po do dźěła. Metr po metru žo do semje tocźachu, hóle knot hacź cłowjek. So bychu wobležowarjow samyhili, Jeremachos jich położenje pśechepnawasche. Ale njeczinješche žo, kaž běchu žebi myślili. Wonkowna murja twjerdźišny siejesche na skle. Sśeźachu runja myślcham w pažlach. Tak rosćehowachu žo, žmudrownju rozbuchnycź a pśichi powschittkownych stróżelach pozledni ras cźeknycź spytacź.

Hdyž žo dźewjata hodźina bliježeše, žo wschitcź na kónz podśenisteje khódby podachu, nažypachu wot tam wulku žmuhu tśelneho prócha hacź k kładownji a wocźakowachu prénje dyrjenje swona i mešćańskeje wěže. Hacź rosbuch pschětrajaš? Z tutym praschenjom porucźichu žywoje dusche Bohu. Potom dych sadźerźawšchi, sacźinichu wocźi — a sapalichu žmuhu fśelneho prócha. Stłocźichu žo hluboko do wuzłobjeneje skały.

Wostachu žiwi a mójachu z twjerdźišny cźeknycź.

Ale podaramo pśichi bjesoły nětkajki cźołm pytachu, z kótrymž móhli do Sizilitkeje jěcź. Halle w tśerjej nozy mójachu w bliskoscźi nětkajki cźołm kradnycź. Se wschej mocu spytachu, pśheciwo žylnemu pśichiwalej zołmow wobstacź. Ale cźołm žo powrócźi. Pśetwarichu wrócźo k brjohej.

Dobry wjeń žo minu, tola njemóžachu žaneho wupucźa namakacź. Wodnjo thowachu žo w bróžnjach abo kełkach. W nozy hladachu, kak móhli žo z pólnym płodami nětkaž nažyscź. Doniž njecziłowjasche hłób jenoho z nich tak žylnje, jo wón w žywojej njemdrosći sahrodnika dła jeho kochow sadźerża. Tale njewobkładniwosć sta žo jim i wošudom.

Wójnski žud pak k žmjerći sažudźi. Njeprosćachu, jo by žo jim žmilnosć stała. W jich wocźomaj žapasche pśheco hišćeje žantšny woheń rjekowitstwa, kótaraž bě nětkaj jich wjednowikow njeśmjertnych sćinjło.

Jako jich pod bubnowanjom žylny wotrjad wojakow pśeco mój a z schibjenźy wjedźeschе, kóždy Malteśan strachowe swojej zahrodnika wobžarowaśche. Nadź bychu k žmjerći sažudźenym pomhali. S wulkimi žylami pśichkhwatachu, jo bychu jednjom grefkim rjekam pozledniu cźeć wopokałali.

Tak bě žo stało w lěcźe 1807 na kupje Malta. kz.

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Ducman, za lokalny dźeł a přilopk Marko Smoleť a za nawěški dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a ćišć dr. J. Cyž w Budyšinje.
D. A. VIII. 1934: 2242.

Tkanina za jaki,
čorna,
7.90, 4.75, 3.50
Schaaf

Dźećace kolesa
we wšěch wulkosćach ma tunjo
Jan Schieback
na Mužakowskej dróży 4

Pilna swědomita
holca
do lépšeje donjacnosće w Budyšinje so pyta. Bliže zhonijće we wudawarni Serbsk. Nowin

Starša holca
do hródze
pyta so k 1. oktobrej. Zhonijće we wudawarni Serbsk. Nowin

Hač do 18 lět stary
wotrock
pyta so k 15. t. m. na kubło
w Zejicach čo. 7

Někdźe 16—19létny
pachoł
so hnydom do rataršstwa pyta. Bliže zhonijć we wudawarni Serbskich Nowin

Kupuju
złote a sćerbone dedźenki
stare njonjezy, nože, widliški atd. Płaću najwušše płaćiny.
Oskar Brückner Kamjeńcu
Trauringowy rěźe, Dom dobrych zasnikow

Mechan. mištr Gräfa
w Kamjeńcu, Spittel, podawa
jězdne koła
wšěch znamkow
Specialn. wuporjedźenja. Tel. 470

Daj swojej nozy prawje pěsćić
Je tak mudrje a rjenje
Na wšěch swojich pućach
Bjezbolostnje khodźić.
Śriowy dom
Mann
w Kamjeńcu, Wallska dr. 25/27

Pomhajće nam dobyć nowych čitarjow!

Meble
a pólstrowane twory
poruča po najnižšich płaćiznach
Handrij Štrympa
w Budyšinje na Rózow. hasy 15
Sym Serb!

Radna pinca
Swinjorězanje
Sjedu 12., hłowny dźeń, a štwórtk 13. sept.

K markhrabi
(Zum Markgraf) — Drjewowe wiki

Sjedu a štwórtk, 12. a 13. septembra
swinjorčzanje
Wot srjedy dopołdnja w 9 hodźinach
wšě speciality rězańskeje jědze
Wosebite točenje
prawcho Kulmbačiskeho
eksportneho piwa

Radwoř!
Štóž chce sebi „Serbske Nowiny“ skazać abo nawěšk wotedać, njech to čini
na starej šuli

Jězdne koła,
nowe a trjebane, elektriske wobswětlenja, kaž tež mašinske wolije, centrifugowe wolije, awtowe wolije, rjemjenjowy wósk, rjemjenjowe zamki kupujeće płaćizny hódno pola
Franca Rycerje w Serbjanach

Neukirchenska
wotrohańska protyka
za lěto 1935
hižo dóšła
Wuwjedźenje noweje protyki wosebje rjane.
Dostanjeće ju za znatu płaćiznu w
Serbskej knihańi w Budyšinje

Mašinske wolije,
cylindrowe wolije, wolije za buldogi, traktory a Dieselske motory, kaž tež wšě techniske wolije a tuki kupujeće tunjo pola
A. Kurjo wulkowobchod
Kamjeńtna hasa 9. Telefon 2735
z techn. wolijemi a tukami z techn. wšědn. potrjebami

Statnje přinozn. wukubłańja za wothladanje khorych
Započatk noweho kurza je 1. oktobra 1934
Přizjewjenja a naprašowanja njech so ćelu na wjednika wukubłańje
prof. dra. Hessa
měšćańska khorownja w Budyšinje

Přiloha k čisłu 212

SERBSKE NOWINY

Wutoru 11. septembra 1934

Módry zeleny jězor we Łužicy

We Łužicy? Haj! Ale štóž by w ćmowej nocy z mróčelow mjez woběmaj na zemju dele padnył, by při switanju prawje wokoło so hladał a njeby wěrił, zo je we Łužicy, skerje by sebi myslił, zo je na někajkim zanjesenym městnje wosrjedź Sibirskeje.

Tola dokelž z mróčelemi jězdźić njemóžeš, dojdź sebi z čěrjakom (Triebwagen) do Dubrawy a pytaj sebi sćežku při wotbočnej koliji do Adolskeje Hěty. Za někajke dźesać mjeńšinow dóńdźeš k zatepjenymaj kaolinowymaj jamomaj, a to maš jedyn módry a jedyn zeleny jězor! Ze swojimi wysokimi bělymi a žołtymi, z někotrymi brěžćkami porosćenymaj pobrjohomi skutkujetaj jězoraj woprawdźe kaž něšto cyle cuze, a je to na kóždy pad njewšědny napohlad w našej Łužicy, wosebje tež tehodła, dokelž je kołowokoło samota a čišina.

We woběmaj jězoromaj je woda tak čista a jasna, zo při brjohach dosć hłuboko přez nju widźiš. Prěnja jama je wokoło 25 m, druha něhdźe 7 m hłuboka. W prěnim jězorje je woda na hłubinje rjana módra kaž w Jadranskim morju, w druhim zelena kaž w *někotrych Alpskich jězorach*. Wšelakore rozpušćene mineralije hlinjaneje zemje dawaja wodam tajke krasne barby. W módrym jězorje sym wobkedźbował, kak kóžda žołmička tule krasnu módrinu wotražuje, hdyž něchtó přez jězor płuwa. Rjana zelena kaž w druhim jězorje je pak tež woda z wodowoda w Adolfskej Hěće, kaž so to wosebje w bělej kupawje jewi.

Rybow w jamje, kaž tež druhdźe w jamach a zatepjenych skałach njeje.

Prěnja (južna abo połodniša) jama je z wysokimi zdźěła třístopjenjatymi brjohami wobdata. Prěni a druhi stopjeń twori zwjetša sama bělošera hlina z čornymi smuhami (wuhlo!), třeći stopjeń abo skhodźenk pak je žołty pěsk a šćerk, w kotrymž tu a tam połdrohe kamuški nadeńdźeš. Tute wšelake woršty su po něčim w stotysacach a milijonach lět přez lijeńcy, lodowcy a zapławjenja nastałe. Při někotrych tajkich katastrofach buchu cyłe lěsy spowalane a wysoko z hlinu a pěskom přepławjene. Tak móžeš tudy znajmjeńša tři woršty wuhla a brunicy wobkedźbować. Prjedy hač we Łužicy briketownje nastachu, kopachu tudy na wjele městnach za wuhlom, štož hišće dźensa wotewrjenaj překopaj a zasypnjeńcy dopokazuja.

Sewjerna (połnócna) jama je mjeńša a ma skoro jenož žołte hlinjane brjohi z někotrymi brěžćkami. Tež tu skutkuje napohlad zeneho jězora z jeho samotnosću na wopytowarja jako něšto njewšědne, tak zo mohł so něhdźe do sewjerneje Aziskeje přesadźeny ćuć.

W blizkości jamow su woprawdźite hory pěska a hliny nasypane, kotrež dźěćom w léću a w zymje mnoho zabawy a wjesela poskićeja.

Wjele stow rukow je so tu prjedy hibało, jako kaolin dobywachu a z njeho wšelake šamotowe twory dźěłachu. Kajke je to žiwjenje było a mjerwjeńca wo tym někotři hišće rady powědaja. Ale wulke tworjne su potorhane, a žałtawa pusćina je na jich městnje zawostała. J. Š.

Cyganjo

Porědko hišće něchtó wo zyganach žłyšiš; jenož potom, hdyž krwawna wjeźba k dźiwim frajkam dowjedźe abo wotmře-li so tak jadny žwjedźeń kaž krónowanje zyganskeho krala. Njedawno kral zyganow z mjenom Kiwert z Bismarckhütte w narańšćej Hornjej Schlesyskej po cźasu žwoje nastupenje trona žwjeźesche. Njepřichódźechu jenož pólšcy zyganjo, ale tež zyganscy kralojo se Schpanišeje, Bratišlawy a Argentinišeje. Pólški kral zyganow pscheprošny na žwjedźeń nastupenja trona tež pólske knježerstwo. To njeje žnadź žmělsche pschesměnjenje, ale starodawny nałóžk.

Zyganjo su hordy lud, kotryž i indišeho kraja pokhadźa, kotryž pšches Egiptowsku a balkanske kraje k wjeźoru cźehnješe, kotryž měješe žwojich wójwodow, kralojow a žudnikow, kotrymž dyrbješe kóždy dźeńa wumělenja poskutkować. Zuse knježerstwa a tež němcy kčežo jo zyganskich kralow w jich wjerchowskej dostojnosći pschipósnawachu. Něhdy tónle lud pod venetianskim knježerstwom w Peloponnesu žedźeše a Bienadźay wójwodźa jich wodnjam wjerchowske prawa spodźěchu. Na grekšej semi hišće dźeńa Gypsokastra, rospadane hrody, wo pschitomnosći zyganow žwědcźa. Wot tam so woni po rospadźe byzantinskeho kralestwa po europšich krajach rospjerschichu. Wokoło lěta 1417 pokasaja so tež w Němskej.

We žedźi su zyganjo rjadowane statnistwo, kotrež ma žwoje žamjone, hdyž tež njepřijane zakonje. Wjeźk ma winowatosć na to kedźbowacź, so so lud po nich ma. Staji-li sebi zuma puczowanjemu žiwjenju konc, potom so lud na jenym městnu ras sa lěto zhormadźi. Tam wšodnik kotryž zyganski pjecźat z jeźom abo zroku we woponje pschi žedźi wjeźe, znutskowne zwady wuruna, zwjazuje mandźelstwa abo dźěli je, khłosta abo pschijimuje baledźschidow, to je se zhromadźenstwa wustorčenych sazo do ludowehoš jednoćenstwa, hdyž jim žwój zamžny bóleźt k pschitpiću poskići. Powschitkownje njedźesche wjerchowska dostojnosć dźědźicna, kral so wuwoli; ale dyrbi i cźiteje zyganskeje treje pokhadźeć. K znamju jeho wólby so jemu pšches kčišć położenej khołoźan se žwjateho schtoma a z winom napjelnjeny karan na wobwěrzowanym talerju posticźa, kotryž dyrbi wón na ras wupicź, so by jón potom na łuski rosbił.

Po tajkim „žilo“, po tajkej zhromadźisnje potom wjeźele žiwjenje pschi hudźbje a rejach knježi, pschi cźimž jeź, žwjedźeński wobjed zyganа, pohrachowacź njeźmě. Hudźba dźe je zyganej pschinarodźena. Wjes hušlow njemóžemy žebi žaneho zyganа pschedstajicź. S mischtrskej techniku wědźa woni z wohniwym saczuźom zamo z hubjenych nastrojow jimawe zwuki wuwabicź. A schtó z wjetšim wohnjom rejwa hač zyganka?

Lohki zmyšł, z kotrymž je zygan žiwy, jeho husto do wulkeje nuzy pschinješe. A njemóže-li so wjazy na spravne waschnje sežiwicź, potom so z kwilemi tež paduschstwom njenastrózi. Ale pscheradny zygan njesnaje.

So je so z tutym spodźiwnym ludom tež wědomosćź hižo z cźasom sabérała, móžemy žebi myslicź, cźim bóle, dokelž južne ludy zyganam hišće dźeńa Aegypti (Gipšu) rěkaju. Po starej ludowej praji němšich zyganow prawótzoju we wulkim kraleswje k ranju bydlachu, w kotrymž jich kral Sim knježeschе. Sa jeho dźowku so kral Talani praschesche, kotryž, wot Sina wotpokasany, pschecźiwo jeho ludej wójnu wjedźeschе. Sin bitwu a žiwjenje zhubi a zbite wójsko dźělowschi so k wjeźoru cźehnješe a lud mjenowasche so po žwojim kralu Sinda. Hižo tuta powěsć na praitare scźěhowanje ludow se knjedźneje Přednje Aziske pokasuje. Wo tym tež rěcź zyganow žwědcźi, kotraž je podobna narěcźam Dardow a Makirow pschi Hindukuschu. Zyganjo žami mjenuja so Romjo. To wosnamjenja „cźłowjekojo, ludjo“, a njeje nicžo druhe hač egiptisko-koptiske rome „cźłowjek“.

W běhu žwojich stawisnow su prazyganjo z praegiptowskim ludom do blizšeho swišta pschinicź dyrbjeli, tak so posdźišcho Egiptowsku jako žwój rodny kraj wobhladowachu a jich tohodła tež Negipti mjenowachu. Mjeno zygan z zingami swišuje, schtoż na persiske zengi pokasuje. nz.

Skalanischcźo sa olympiske hry 1936.
Na Gudi-horje pola Partenkirchena dotwarichu skalanischcźo sa olympiske hry 1936.

Jan Nali:

Moje wójnske dopomnjeńki

(Potrahcźowanje.)

Pšched wjeczorom žnuczowachu hišćhcźe wotrjadły maschinskich tšelbow k poslednjemu rasej, schtoż so wschitkim spodobasche., Tam wonkach pak budźe wschitko hinak, žej myslachmy, dokelž njepschecźel to žane cźini.

Někak njerjekcźi podachmy so wjeczor k mérej. Mějachmy sadźuce, so tu dołho njerwoitanjemy. Tentu tež tak běsche. Lědma běchmy wušnyli, dha pschidźe wokoło 11 hodźin alarm. W 1 hodźinje w nozy hromadźi so batailon na dróhy blišo hrodu. Kóždy hrabasche sa žwojimi smachami a khwatasche na dwór. Tu běsche hołk a hara jenotliwych kompanijow. Do'ho njetrajesche. Kompanija po kompaniji cźehnješe z wulkeho dwora do cźmoweje nozy na postajene městno. Hdyž běsche wschо hromadźe, podachmy so na puć. Kóždy wědźeschе, hdźe dźeńa dźe. Wěcźach hewak najlubschо na boku; dźeńa so wjeselach, so mějach cźišło tši. Cźišło schtyri, hewak hobu najšpitše, měješche hubjene stejišchcźo. Wobjarowach jo. Njepřeschestawajcy tłoczeschе so artillerija a jězdni na lěwej stronje nimo naš, a to z tajkim wotmachom w tej cźinje, so so druhdy bojachmy, so naš hobu storhnu. Wójna je wójna; schto tu muž wucźini, bjes njeho dźe dale.

Naše serja so pokasowachu. Bžčachmy bjes pschestacźa dale. Sstónzo sthadźeschе a witasche naš z cźopłymi pruham. Žana pschestawka, pschecźy pšečhnje dale. Snaty komando dla khornarjow a kneflow pschinidźe. Pschecźy dale. Wjele padachu. Ssym hač dotal hobu cźinił, njemóžach pschi tajkim špěchnym běženju wjazy na nohu hobu. Dyrbjach so pschewobwjecź. Wjes tym běsche polk nimo. Pschikamknych so pschichodnemu potkej cźišło hydom. Sa nami pschindźechu hižo pionierojo z pontonami. Chyžychu pšches rěku Maas, kaž rěkasche. Tak daloko drje hischcze dźeńa njeišmy. Wokoło 1 hodźin pschipołdnju dóńdźechmy k franzowskej mjeży. Pola wšy Aumetz ju pschekrocźichmy. Tu wonjesche wschudźom sa wójnu. Bě widźecź, so žu na wschěch bokach dróhi hižo wjele wojakow bježeli. Bě wschо z papjeru wot pomałkow, zigaretowych thykow a wschеho druheho cźapora pyhyhane. Kěžeje w Aumetzu posticźachu wójnski napohlad. Murje a tšěchi pokasowachu žamo dźěrli wot tšelbowych kulkow. Tež my dyrbjachmy tšelby natykacź a cźakachmy na dalschi roskas.

Prěnja bitwa pola Longwya.

Dyrbjachmy dale dopředka. Wschо počźinasche nervosne łycź. Artillerija naš pschesejdźeschе z jedźesche z politym wotmachom na bok na pola, pšches hory a doły. Jěchmy na schumjazym konju, pschihna a pytasche roskasowarja polka 9. artillerije, dokelž, kaž wudawaschе, 9. polk artillerije do 10. polka artillerije tšelesche. Sacź je tomu woprawdźe tak bylo, njewěm. Myslu pak, so je wo tajkich nalěcźnoscźach druhdy nuzlachu. Mózno pak tež je, dokelž jednotlive wotdźelenja běchu bóle předku, druhe sazo dale nasad. Krajina běsche hórkata, podobna wokoło města Budyschcina, tak prawje sa wójnu so pschihodźaza. Dokelž pomału a bóle w rospuschcźenych formacijach dopředka běžachmy, měješche kóždy trochu składnosćź, žebi wójnski wobras hišćhcze něschto nasdala wobhladacź. Kóždy to cźinješche a jedyn druheho na to abo tamne kedźbneho scźini. Wobras, kajkiš tu w popołdnišćich hodźinach dnja 22. augusta widźach, njebodźi so wupraji, wjele njenje wopisacź. W dolinach předku stejachu wulke hromady pěschchow, cźakazy na sapschimnjenje do bitwy. Na wyschinach stejeschе na wobemaj stronomaj artillerija a tšelesche. Jena wjeź po druhej sapocźa so policź. Kolowokoło palaze wžy. Tajk: kwobras njesabudu. Wěsche tak, kaž Němcy rjeknje „schauerig, schön!“ Kaž so powědasche, su naschе wójska tehdom pschespěschnje dopředka thwatali. Wobkedźe naschа artillerija běsche pschejara šwaźliwa a hrajesche wójnu, jako by na někajkim šwnczowanišćeju była. Tež so powědasche a běsche woprawdźe tak, so franzowska pólna artillerija we prěnim cźasu wójny dale tšelesche, dokelž wójcźanu druhu družinu pólnych kanonow hdyž naschi. Njedźiwajcy tehо, dyrbjachu zofacź. Dźěchmy pomału dale a pschindźechmy k prěnjej franzowskej wžy. Tu palachu so někotre khěže.

Wojazy nošachu wschelaki cźapor i palazych khěžow, wosebje winowe blešče a schtož je k jědźi hodźeschе. Njeběchmy wot ranja wjele jěli. Tak sacźuwasche pomału kóždy hłód. Bžčachmy po dróhy dale, wjeź na prawy bok leżo wostajischi. Na lěwej stronje běsche na powyschenej krajinje kerčzina, na prawej stronje cźehnješe so železnica. Na konzu wžy, něschto wonkach pschi dróhy na prawej stronje stejeschе mlyn i wulkej sahrodu, i wotkelž so dróha na hórku wlecźeschе. Dźiwje schumjenje a hwidanje nadobo žlyschachmy; nam zyle zuse, trochu spodźiwne. Nadobo pschindźechmy sa tym. Běchu to kanonske kule, kotrež wysche naš lětachu. Aha, potajkim pschindźemy pschecźo blize. Schumjenje po cźasu pschestaja. Franzowsja je žo po sdacźu wrócźo scźahnyła.

S hórki dele po dróhy pschindźechu žane wojazy. Dźiwnje so na nich hladasche. Njemóžach so na nich nahladacź a wopschimnyvcź, schto i nimi je. Wjes cźarki a bjely wschеho tak pomału bježachu a so sazo žydachu. Tammy měješche wotewrjenu žuknju a ruku spodźiwnje cźerwjenu. A tamle w sahrodźe hižo wschо polne wojakow a sanitetarjo wokoło nich. Nadobo mi žwitasche. Běchu to lucźi franjeni, a cźerwjene kosche běchu i krwju namacźane. Na-

Pokiwy pyskej a pjeru

Passivum njeje ani serbšćinje ani němčinje luby.

Passivum nimamy tajki kaž Němcy. 1. Wobeju na połcajstwo dowjedźechu (nic: so dowjedźeštaj), Mniechow su wot zbožkarjow wuswobodźili (nic: so wuswobodźi, krala su pohrjebali (nic: je so (sam?) pohrjebał), row su wupyšili (nic: je so wupyšił), šěre hrjady lampičcyne pruhi spožerachu (nic: pruhi so spožerachu); 2. wobsydniccy kerkow su prošeni spočatk junija lisco dźernyć a sušić (nic: so prošu); korčma bu znowa natwarjena (nic: so natwari); jedyn z towarstwa bu počesćeny (nic: so počesći). 3. Swjaty wječor bě wotzwoniło. Hrački: Tu zórtu so berje.

Pedagogika nańdże mnohu mudrosć w našich přisłowach, na při.: Bóh wobradźa wjerby, ale tež brězy. Boži woheń a dźěći mamy nabóle pasć. Čelo njesmě čelo wostać. Dobre počinki su najlěpši prědarjo. Hólcow wšak je w swěće dosć, ale mało kmanych. Kaž boran stadło nawjeduje, tak wowcy jeho sćěhuja. Kóčki a dźěći trjebaju hrajki. Derje tebi, zo su će za młode z rozomom bili. Mać je wšudźa znać. Małe dźěći wšo do luby (tykaju), stare žony wšo do kachli. Kurjo rady patu wuči.

Pedant šipleŕ, skomlak

Pěhawy a pihawy do wočow (nic: pijawy. Pihawka geflecktes Knabenkraut, dokelž ma brune pěhi abo pihi (bleški)

Pech. Wer Pech angreift, besudelt sich Štóž do wohnja duje, sej włosy zesmudźi. Z wody mok.y, z wuhnja čorny (wulězeš).

(Pokračowanje sćěhuje.)

Budyske stawniske powěsće

Z dnja 8. septembra 1934.

Narodźiłoj staj so: Maxej Richardej Ocje Mümelej, pěstowarskemu pomocnikej, Bynk. — Rudolfej Wilhelmej Krjeczmarjej, knihikupcej, Njeswačidła.

Wumrěłoj: Alfred Gimsche, sprjećerjeński přichłostajeńz, 53 lět. — Jéva Annelies Hempleg, bjez powołanja, 15 lět.

Do manželstwa stupichu: Emil Maks Wjeńk, inspizijowy assistent, z Margaretu Martu Fickej, domjacej z Chrustanja, wobaj w Budyšinje. — Korla Rudolf Günther, drjewowy dźěłacjeŕ, z Friedu Johannu Anderjez, wobaj w Budyšinje. — Ulrich Siegfried Wirthgen, spomožeŕski wotbłudaŕ w Schcećeńcu, z Marju Martu Hanu Sofiju Kaiserez, fotografowej pomocnizu, w Budyšinje.

Radio

Sćrjedu 12. septembra ztyšichmy.

Königswusterhausen. Nimo šnatcho wšchědneho programma: 6.20 ranšći konzert. 12 pšchipołdnišći konzert. 13 taćzele. 15.40 taćzele. 20.30 september.

Lipsk. Nimo šnatcho wšchědneho programma: 5.50 ša turow. 6.25 ranšći konzert. 8.20 taćzele. 11.45 ja turow. 12 pšchipołdnišći konzert. 16 ja młodźinu. 16.40 pišane taćzele. 21 walćjiši.

Hišcće ważne z dnjowego programma. Barlin: 21 orchesterśki konzert. Hamburg: 21 pšcheczelni pšchiwusni. Köln: 21 orchesterśki konzert. Min: orchesterśki konzert. Warschawa: 19 lohka hudźba. Praha: 21 orchesterśki konzert.

Słowniki

k wudospołnjenju a nawuknjenju sorbskeje rěče (najdrohotnišeho zeńskeho pokłada) dostanjeće we wšelakich płaćiznach a wuwjedźenjach w **Serbskej knihařni w Budyšinje na Lawskich hrjebjach čo. 4**

pohłada mje tak łapšchimnje, so wobłdnych a nimale nje womora soja. W Wóstoćźi sjejazy jamnear pšchistorjo w nénjenju, so žym ranjeny. Jenož tajše nješchto wohladawšchi, bě mi hubjenje. Wón poštrćeješe mi diwaj kojakaj se žwojeje bleśche — a ja běch łažo strowy!

Hdyž na hórku pšchindźechmy, widźachmy dalšche ćeńkowki wójny. Wjele morwych a cźeńkostrašenych tam ležeše. Do sawobalerinje dźěrje jenoj tón, kiž mójeje běhaš. Tamnješche buchu podšichło swobalane a morwi žo do hromadnych abo jenotliwych rowow pokhowachu.

Nětko pšchindże teš na naš wukaš, žo rozpuśćeći a do prědka, hdźež žo bitwišchcźo dale a dale wupłoštešćerasche. Spótnawachmy to na pšchezy pšchiběrazych palazych wšach. Snjě tam hišcće žiwjeńca w pópach na polach stejechu. Njane pšcheńcźeńšchcźa, wowsnišchcźa, běrnišchcźa atd. žo ša krótki cźaš na semju štoptachu a buchu śniczene. Dokelž njeběchmy domach ś bohatšchim žołnowani, mi to wšchitko žel cźinješche. Pišach wo tym maceri domoj, jo mója žo Bohu dźakowaći, so žu ś wójnu pšchelutowani. Tajke žołujelnoscźiwe myślicźki žo cźłowjeka jenoj na wokomik jako jašne błyšk pšches rołumcźi šmuchu, so by žo potom hnydom žiwješeho stejnišchcźe cźim bóle dohladał. Widźach pódła pópy wojaka žedźo. K njemu słupiwšchi žo dohladach, jo běšche morwy. Sćnjertna kulka žedźeše tak derje, so je wbołi hnydom śprostnył a žedźo wostał, jako by dale tłócź chcył. Ofizer jěchaše pšches polo. Nadobo žo jeho kóń žoprny. Wojaży pšchikocźichu a wucźejechu ofizera ždoły konja. Ofizer wucźahny revolwer a šatśeli konja, dokelž bě cźeńko śranjeny a njemóžeše wjazy śtawcź. W blikkotejś widźachmy na druhim nésnje hromady pletšche a wotko létacź. Schto to? Spóśnachmy, so běchu to franzowśke granaty. Běchu to tak mjenowane „njerosbuchaki", schtož běšche nan! se žołom.

(Pokračowanje sćěhuje.)

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Die Entwässerungsgenossenschaft Radibor und Umgebung hat um Genehmigung zur Geradelegung des Kronförstchener Wassers (Bornitzer Wassers) in den Fluren Bornitz, Radibor, Luttowitz und Brohna nach einem Plane der Landeskultur-Außenstelle Bautzen nachgesucht.

Dieser Antrag wird nach § 33 bs Wassergesetzes mit der Aufforderung bekannt gemacht, etwaige Einwendungen binnen 2 Wochen vom Tage des Erscheinens dieser Bekanntmachung bei der unterzeichneten Amtshauptmannschaft, wo auch die Pläne zur Einsicht anliegen, anzubringen.

Beteiligte, die sich in dieser Frist nicht melden, verlieren das Recht zum Widerspruch gegen die von der Behörde vorzunehmende Regelung.

Bautzen, am 10. September 1934.

Die Amtshauptmannschaft.

*

Das für den Betrieb des Bauern Alwin Curt Hartmann in Weickersdorf Nr. 15 eröffnete Sicherungsverfahren wird nach Durchführung der Entschuldung **aufgehoben.**

Dresden, am 26. 8. 1934. **Die Landstelle.**

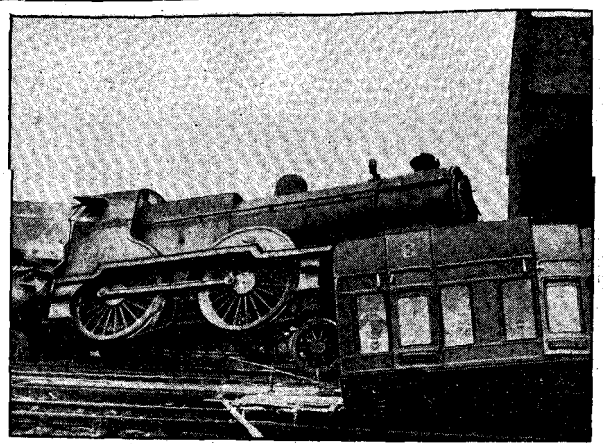

Wo železnišćim njeńožu w Glasgowje.

Pšched dwórnišchcźom schowyšchego města Glasgowa na kolijowym šchćipanišchcźu wožoborwaj cźahaj do žo frasyšchtaj. Pšchi njeńožu žo 4 wožoby morichu, 40 pućźowazych žo śrani.

Hospodarski rozhlad

Wutoru 11. septembra 1934.

Wěrawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,462	100 pólsk. złotych	47,40
1 jendźelski punt	12,38	100 českosk. krónow	10,44
100 šwajc. frankow	81,67	100 franc. frankow	16,50

Barlinska burša dnja 10. septembra 1934. Pšcheczelne ménjenje na bursy w jaschnym tydźenju pšchenjeńe žo teš na wcźerawšchu pondźelnišchu bursu, hdyž teš běchu wobroty pomérnje mjeńšche. Kulisa běšche dźerźlitna, dokelž wožebitych nastorkow njepšchehladeješche. Jenož se strony publika pšchehladeła na někotre pšchikazy. Sajim ša bankowe akzije dale wobstejeješche. Na centowych wikach běšche sašo ša starej wójnišej pożcźontu napraschowanje, najšterje w jwišku ś bórsomnym wuloženjom (śrjedź oktobra). Pšchemyšłowe obligazije mózachu źiwój kurs wobkhowaći.

Barlinske žitne wulkemiki. Pšchi małym wopcźe běšche na wcźerawschej bursy pomału wobkhod. W poštrćenjach žo njeje nicźo pšchemėniło, ale teš nakupy stanu žo dale jenoj ša wšchědnu potrjebu, mjes tym so žo na ześad nicźo njekupuje. Pšcheńca da žo pšchi runocźaśnym dodaću rožli śterje samélcźićź, mitny tam a sem kupuja. W muzu běšche wobkhod měrny, nowy wukas, so žo płaćišny ša muku mjes tym nimaju powyšchić, žo jara wobleźbżowasche. We wowsu a jecźmjenju ś pjawonju je napraschowanje wjetšche hač poštrćenje. Zołty jecźmjeń ša piwarnje da žo samélcźićź.

Wječera płaćeješche w Barlinje zentnar

pšchenicy W 8: 9,60 hr., W 9: 9.70 hr., rožli R 8: 7,60 hr., R 11: 7,70 hr., — jecźmjenja G 7: 7,60 hr., G 9: 7,85 hr., — wowsa: H 9: 7,55 hr., H 13: 7,75 hriwnow.

Płaćizny rěznego skotu na Drježdźańskich skótnych wikach.

10. septembra 1934 Płaćizny po centnaru a hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenja:

Woły: 127

Połnomjasne, wukormjene, napł. rěcneje hódnosće młode	35—37
Starše	32—34
Hewak połnomjasne, młode	30—31
Starše	27—29
Mjasne	—

Byki: 255

Młódše mjasne, najwjetšeje rěcneje hódnosće	34—37
Hewak połnomjasne abo wukormjene	32—34
Mjasne	30—31
Snadnje wuwite	25—28

Jałojcy a krowy: 361

Młódše połnomjasne, krowy najwjetšeje rěcneje hódnosće	32—34
Hewak połnomjasne abo wukormjene krowy	28—31
Mjasne krowy	22—27
Snadnje wuwite krowy	16—22
Połnomjasne wukormjene jałojcy, najwjetš. rěcn. hódnosći	34—35
Hewak mjasne jałojcy	31—33

Wowcy: 928

Na lěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany	40—42
Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy	37—38
Mjasne wowcy	25—35
Snadnje wuwite wowcy a jehnjata	—

Celata: 923

Najlěpše kormjene ćelata wot cyca	46—52
Srěnje kormjene ćelata wot cyca	40—45
Snadnje wuwite	35—40
Najšpatniše	30—34

Swinje: 2949

Tučne swinje, přez 3 centnarje ćežke	53
Połnomjasne swinje wot 240 hač 300 puntow ćežke	52—53
Połnomjasne swinje wot 120 hač 150 puntow ćežke	50—52
Połnomjasne swinje wot 100 hač 120 puntow ćežke	48—51
Mjasne swinje wot 80 hač 100 puntow ćežke	—
Rancy	50—52

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wolijowe symje po tuni abo 1000 kg hewak 100 kg

Płaćizny po złotej hriwnje.

	10. 9.	7. 9.		10. 9.	7. 9.
Pšeńca	200	203	buny	10,5-11,5	10,5-11,5
rožka	160	160	wcka	10,5-11,5	10,5-11,5
jećmjeń now.	—	—	módre lupiny	7,00-7,50	7,50-7,90
jećmjeń, nal.	180-190	180-190	žołte lupiny	—	—
wows	—	—	zeradella	16,0-17,0	16,0-17,0
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńč. muka	27,25	27,25	lany wosušk	7,55	7,55
rżana muka	22,25	22,25	such. truhanč.		
pš. wotruby	12,05	12,05	běrnj. kruški	9,30-9,40	9,30-9,40
rżane „	12,05	12,05	syno, 50 kg	—	—
raps	310	310	rżana słoma		
hróch, Viktor.	28,5-31,5	28,5-31,5	pšeńč. „		
lane symjo	—	—	wowsna „		
pjeluški	—	—	ječna „		

Płaćizny za pšenicy za wupłodźerja 8: 192, 9: 194.
Płaćizny za rožku za wupłodźerja 8: 152, 9.: 154.
Płaćizny za jećmjeń za wupłodźerja 7: 152, 9: 157.
Płaćizny za wows za wupłodźerja 9: 151, 13: 155.

Statna banka w prěnim tydźenu septembra

W prěnim tydźenju septembra wróći žo do statneje banki w zyłku 127,9 mil. hriwnow, to je 30,5 proz. tón, jaschleho měsaca wujadanych pjenjes. Wobstatk na šménkach pomjeńšchi žo wo 104,0 na 3.434,7 mil. hriwnow, žadanki ś lombardow wo 32,1 na 96,1 mil. hriwnow, mjes tym so žo wobstatk na statnych pokładnjowych bonach wo 6,5 na 9,7 mil. hriwnow powyšchi.

Swnjenje wobstatka na krycźe hmanych)deckungsfähigen) hódnostkach cźini 2,9 mi. hriwnow, w zyłku 416 mil. hriwnow. Dla wotwarjenja kreditow na stat pomjeńšchichu žo druhe aktiwa wo 45,2 mil. na 604,3 mil. hriwnow.

Wobčh bankowtow pomjeńšchi žo wo 115 mil. na 3708,9 mil. hriwnow a wobčh bankowkow rentowej banki wo 5 mil. na 305,8 mil. hriwnow. Wobčh twjerdych pjenjes pomjeńšchi žo wo 16,8 na 1.444,8 mil. hriwnow. Pomjeńšchenje pšchipiśuje žo wotsćehowanjam privatnych žirowych dobromėcźow, mjes tym so ža sawne dobromėcźa wo nješchto mało powyšchichu.

Wobstatk krycźa je nimale wurunany. Skota wo nješchto mało pšchibu, wokoło 30 000 hr. a wobstatk cźini 74,9 mil. hriwnow. Krycźe hmane dewiźy cźinja po powyšchenju wo 147.000 3,8 mil. hriwnow.

Zyłkowy wobčh płaćidła (Zahlungsmittel) cźini nětko 5.629 mil. hriwnow pomjo 5771 mil. hriwnow w samčnym cźasu lońšcheho lěta.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaca měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowérnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2.15 hr. — 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hospodarske 4 pjenježkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přeciwo sčěhwkam čělneho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž wumrje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerne znjezbożenje dyrbja we banky hnydom, najpozdźišo do 48 hodź. pisane přinjesć. Prawa a wuwiwanje abonentow wojanja naćrobnje wumjenjenja wjeje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 213 — Budyšin — Srjedu 12. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Ruska so do Zwjazka ludow přeprosyła

Wutoru wječor je so wjele statow Zwjazka ludow dojednało, na pschedběžny tekst pscheprošenja Ruskeje do Zwjazka ludow. S Genfa so powě, so je so tutón tekst z pokročkowanjom Franzowskow Sowjetam hižo pósłał. Litwinow pječa blisko Genfa na franzowskej semi pschebywa. Nimo toho je hischcze druhi ruski pokročkowar do Genfa dojeł.

W přenim lisću běsche so z wurasom pschipóznało, so je Ruska khmana za zastupjenje do Zwjazka ludow a k dopołnjenju jeho wumjenjenjow. Tuto pschipóznaće w nowischim tekśe wjazy njeteji. Zastupjerjo w Genfe czaku něsto na ruku wotmołwu. W tutym zwisu so hischcze powě, so zu juristojo, kotrjž w Genfje pschebywaju, Ruskam hanči nacziłi wotmołwy pschihotowali. Tutón nacził po mnyłi zastupjerjow Ruska połnje spokoji.

Pschepscheprošenje Ruskeje je potajkim wurjadnje wobcźežne a za Ruskow niz runje khwalobne. S zyłeho sadźerjenja pschi pscheprošenju spóznawamy wukłoscze, w kotrychž staty Zwjazka ludow teja. Franzowska politika je hižo mnoho spuščejšej byrbjała, so by pschełožiła, so by so Ruska do Zwjazka ludow zastupiła. Też něsto hischcze zu nowe wobcźežnosce možne.

„Zrěčenje z čertom"

W politiźy so wótre stejischcźo Winjskich khcheścźanskosocjalnych nowin „Reichspost" pschecźiwo pschijeću Ruskeje do Zwjazka ludow wobkedźuje. W nastawku „Srěčenje z beelzebubom" swojeho Pariskeho rozprawjerja nowiny na njepotrjebny strach za Europu pokazuja, kiž z pschijećom zowjetskeje Ruskeje do Zwjazka ludow wotpadnjenja. Nastawk wobrocza so wótrje pschecźiwo sadźerjenju Franzowskeje, kotraž je dyrje 15 miljardow złotych Frankow [illegible]mniła, kiž zu franzowscy [illegible]warjo na Ruску zhubili. Ale franzowska industrija wocakuje něsto wulke khasanki z Ruskeje a kommunistiske nowiny „Humanité" wuskaju.

Bjezdźěłosć też w augusće woteběrała

Němski wustaw za wobstaranje dźěła a zawěšćenje pschebjezdźěłosći rozprawja, so je so też w auguscze zmišlila liczba ludźi bjez dźěła, kotrjž zu so na dźěłowych hamtach pschipowědźili. Dźeń 31. auguśta naliczi so něhdźe 2 398 000 ludźi bjez dźěła. To je něhdźe 28 000 mjenje hač na tónzu julija.

Swobodne hospodarstwo dźěławe mozy pschijimasche. S tym so zmóžni, so bjezdźěłosć woteběrasche. Tuto woteběranje dyrbi so cźim bóle pohódnoscźiš, dokelž je też liczba nuzowych dźěłacźerjow wo 23 000 spadła. W ratarskich krajinach Ranschce Pruskeje a Pomorskeje je bjezdźěłosć słabša pschiběraka. Druhdy pak je liczba tych, kotrjž dźěła nimaju, stajnje woteběraka abo njeje so wažnje pscheměniła.

Liczba ludźi bjez dźěła, kotrychž němski wustaw sastaruje, je drje pornjo pryedawschemu měsazej słabka postupiła, wo něhdźe 4 000. Liczba pschipósnatych bjez dźěła, kotrjž spomožersku podpjeru dostawaju, pak je wo něhdźe 24 000 woteběraka. W sawěšćenju ludźi bjez dźěła naliczichu 31. auguśta něhdźe 310 000, w krizowym sastaranju něhdźe 783 000, kotrjž podpjeru dostawachu. Spomožerske hamty podpjerachu tutón dźeń hischcze něhdźe 728 000 pschipósnatych dostatkowjerjow spomožerskeje podpjery. Dźeń 31. auguśta 1933 wuczinjesche pak liczba tuttych podpjeranych 1 508 000. Wob lěto je bjezdźěłosć doszła wo něhdźe 42 proz. woteběraka. Liczba spomožerskje podpjeranych ludźi bjez dźěła pak je so wo něhdźe 54 proz. snižiła.

Zapokazanje němskeho biskopa

Hamiska nowinarnja zarjadnistwa němskeje zyrkwje wosjewja, so je němski biskop Ludwig Müller njedźelu 23. septembra pschipodnju w 12 hodźinach w Barlinskej wulkozyrkwi zapokała. Do zwjedźenjerskeje Božeje słužby we wulkozyrkwi wotmjeře je dopołdnja w 10 hodź. zwjedźenski akt narodneje synody w prusskim domje. Popołdnju zhromadźa so zwobodne zyrkwinske zwjazki pod wjednistwom centralneho wubjerja za smuškowne mišionstwo k zhromadnej zwjatočnosći w domje knjezich.

Naměstnik za Masaryka?

Président cźěskoslowakskeje rupubliki je hižo dłšchi cźas khory. Tehdła so w Cźěskoslowakskej z myślu sabekraju, hač niehdy derje było, by-li so presidentowy naměstnik postajił. Runjez je so z Mašarykom jako trochu połěpschiło, budźe pak wón pschi swojej wysokej starosce 85 lět w pschichodnych měsazach so dyrbjecz hladacz. Wustawa Cźěskoslowakskeje dowola, so zune knjezerstwo wótły presidentowho naměstnika namjetowacz, jeli chorosć abo druhe sadźewanje statneho presidenta dłeje scheroj měsazow traje. Knjezerstwo móże swój namjet narodnej zhromadźiznje pschedpołožicz. Dyrbjało-li cźěskoslowakskeknjezerstwo so k temu rozsudźicz, potom wocakuje so rozsudźanje z kompromisom. Sa presidentkowho naměstnika njepomjenjuje so ani Benesch ani Malypetr, ale na tuto měsno staji so politiźy neutralna wosoba. Tutkwilu njemjenujetaj so wjednik kenzlije statneho presidenta dr. Sšamol a morawski krajny president dr. Czernin.

Schuschnigg po'ědze do Pariza

Winske nowiny „Neue Freie Presse" z Parisa pišaju, so je tam znate, so zwjatkow kanzler dr. Schuschnigg w blizkich njedźelach Paris wopyta. Wěsty dźeń jeho wopyta so najskerje w tuthch dnjach w rozrěczenjach mjes zwjatkownym kanzlerom a franzowskim zwonkownym ministrom w Genfje postaji.

Gömbös chce do Roma pučować

S Budapesta so powě, so madźarski ministerski president Gömbös bórzy do Roma pójdźe. Jeho pučowanje swizuje pječa z prózowanjom Franzowskeje, kotraž chce Italiju k wurunanju z Malej ententu pohnuć. Pschemjenjenje w italiskej politiźy je w Madźarskej wjeso wulki njemér sbudźiło. Prjedawschi madźarski ministerski president Bethlen je w nastawku žadał, so by Madźarska w tajkim padźe so zwjazowjerska starała, byrbjała, so by madźarske mjenischiny w krajach Maleje ententy schkitaju.

Franzowske nowiny „Petit Parisien" maju wuhlady za dorozumjenje Italskeje z Malej ententu za dobre. Kak dalako je to wěrno, njehodźi so hischcze pschewidźecz, dokelž je wojowanje mjes Juhosłowjanami a Italjanami pschezo hischcze wótre.

Konferenca za wotbrónjenje n'ezeńdźe so do novembra

W Genfje so powěda, so pschehbyda konferenca za wotbronjenje, Henderson, pschedsydstwo konferency do novembra njeswoła. W oktobru dyrbi so jenoż wubjerk wo dźěłanju brónjow a wikowanju z brónjemi sthadźowacz. Najskerje so nadźieja, so so należnosć srěčenja rańskich statow hač do novembra dotrjadnje. Tuto srěčenje je wažne wuměnjenje za pokračowanje konferency za wotbronjenje. Potom mohła so konferenca wotewrić.

Genfski rosprawjeć schwajcarskich nowin „Neue Züricher Zeitung" je w Genfje wobhedźował, so so pólski swonkowny minister Beck srěčenju rańskich statow tak jara njespiecźuje, kaž pólske nowiny pišaju. Wujaznjenje praschenja wo rańskim srěčenju žmě drje so hakle na tónzu zhromadźiznu Swjazka ludow wocakacz. S pólskeje strony pak so wudawa, so Pólska srěčenju njepschistupi. Wutoru su so staty, kotrychž srěčenje nastupa, psches swojich zastupjerjow w Genfje zhližile.

Francowske hłosy k němskej noće wo zrěčenju rańskich statow

Franzowske nowiny wotmołwu němskeho knjezerstwa europiskim wulkomocam w najstupanju srěčenja rańskich statow hyrnje rospominaju. Wone z wotmołwy wuczitaju, so so němske knjezerstwo zapowědźa, so by namjetam mazow w jich nětcźišcej formje pschihłowowało.

Nowiny „Oeuvre" pišaju, so je Němska srěčenje zyle wotpokasała. Wone widźa strach, so tuto zadźerjenje nowe wobcźežnosce zbudźi. Nowiny „Journal" pak maju za to, so Němska wikowacz zapocznje. Wone pak njewidźa wjele wuhladow na wuspěch, dokelž je Barthou němskemu knjezerstwu pječa zajnje prajił, so su połsyły podarmo, z kotrymiž so zmopravosć we wobronjenju žada.

„Echo de Paris" wujźicu němšky wotmołwu zaso raz k njeznjerwnym wupadam pschecźiwo Němskej a k najhórschemu tukanju. Wone pišaju, so je systém, kotryž Němska žada, najslepschi žrědk, so by Franzowska se zwojimi zwjatkarjemi w rańschej Europie roskori. Najprjedy by Franzowska pschecźelstwo Pólskeje zhubiła.

Franzowske nowiny móža z cźekła swoje rosdhorjenje nad Němskej wotmołwu zatajicz. Wone němšku politiku cźežko zhichwidźuja a Pólsku proschu, so by Franzowskej zwérna wostała. Też nowiny „Temps" Pólsku proschu, so so njeby němskemu namjetej pschisamkła.

W Zwjazku ludow němšku wotmołwu na namjet srěčenja rańschich statow khětro khutnje pohubdźuja. Wobzbje so wobkedźuje, so Němska swoje žadanje za pokročkowanje wojowarskich mozow njepschuschi a so sadanu pomoz statow mjes kolu wotpokasuje. Wobzbje rospominaju w Genfje wokomik, kiž je Němska k wojewjenju swojeje wotmołwy wolita. Němska nota je so runje na dnju pschepodała, hdyž je Zwjazk ludow wo zastupjenju Ruskeje zadnje wobsamknył.

Wopominan'e bitwy nad Marnu w Francowskej

Njedźelu wopominachu so w Franzowskej bitwa nad Marnu a wojowanja w Lothringskej psched 20 lětami. Zhromadźiznu wotměchu so w Méaux, Bitty le Francois a Champenouzu pola Nancya.

K wopomnjeću bitwy nad rěku Marnu rěčeschе też franzowski wójnski minister marschall Pétain. Najprjedy rospominaschе jenotliwe dźěła tuteje bitwy, potom pak so

Amerikanske brónjerjo dźěłaju z Moskwu

Psched amerikanskej pschepytowazej kommisiju wo brónjowych skandalach so wutoru list pschečźita, kotryž je Jendźelska brónjowa wikowarnja Soley Armaments Cy. amerikanskej wikowarni Armaments Cy. pišała. W tutym lisće je jendźelska firma amerikanskej firmje namjetuje, so by amerikanska firma ji wulki skład zbytneje munizije wotkupiła. Munizija běsche 30 miljonow dollarow hódna a złuščesche jendźelskemu wójnskemu ministerstwu. Jendźelska firma běsche poručnosć dostała, so by tute brónje pschedała. Zsobustawa pschepytowazeje kommisije z tutomu listej naspomni, **so jendźelske knjezerstwo někotre tełko wójnskeho materiala wobšędži, so może samo jenoż podźelne pschedacze „politiku wětšich mjenischich statow dosłotnje pschemjenicz".**

Kaž so zda, je so pschi poskiczenju jendźelskeje firmy wo brónje jednało, kiž mějachu so Chinejscy dale pschedacz. Tu jednasche so wobzbje wo tełby. Jendźelska firma je pječa namjetowała, so by so amerikanskim wuschonosczam prajiło, so chze Japanska wjazy chinejskeho kraja wobšędźicz. S tym by wona sajmnam Sjednoczenych statow a Chiny schkodźiła.

Sa pschichodne dny so nowa senzazija wocakuje. Kommisija budźe so **z pschedaczom amerikanskich wójnskich tełdłow ruskemu knjezerstwu saběracz.** W Ameriziy so powěda, so je zwjetska Ruska swoje rylne wójnske khtarstwo jenoż z pomozu amerikanskich inzenjerow mohła wutwarzicz. Mołkowske knjezerstwo je pječa wot amerikanskich munizijowych fabrikow maczijnu k dźěłanju munizije a tełdłow dostało. Tuta maczijnta njeje so ani hischcze w Sjednoczenych statach trjebała. Stónczinje so pschi fabrikach, so su firmy połnózneje Ameriki w lěcze 1933 125 tełdłow do połodnischeje Ameriki spedchele a so wěste firmy tajne dokumenty wójnskeho ministerstwa Sjednoczenych statow wo najnowischich morskich tełdłach wobšędźachu a je we wukrainym wobkhodze trjebachu.

ſ politiku saběrajsche. Wón wudawajsche, ſo Němſka we ſwojim ſmutkownym jadrje wojerſki poſkink wobſteježi, a ſo ſo ji wobſeže móz ſwobodu. Marſchall pak nječeše njeje nicjo we wjednikowych měrowych rěčach zhladſchak, hewak njeby njeirjebawſchich napominanjow k Němſkej rěčał.

Bjes měry wótrje pſchećiwo Němſkej rěčeſche pak ſapódſtanz Dóſiré Ferry na pohrjebnišću w Champenouzu. Ferry je pſchedſtawa twójſkowego wubjerka w frantzowſkej komorje. Wón też wudawajsche, ſo ſo wobſtejerſtwo Lothringſkeje žiwje ſa należnoſcj Poſaarſkeje ſajimuje.

W pripadže wó'ny dyrbi wobydlerſtwo Paris wopuſčić

Njedawno ſwuczowachu wojerſcy lětarjo nad Pariſom. Franzowſke hłowne měſto ſo ſe ſwuczowanjom „doſpołnje ſnieži". Na to je franzowſki generalny ſtab nowu wez wumyſlił. Móžno njeje, wobydlerſtwo měſta wulkoſce Pariſa pſched nadparami ſ powětra doſcj ſchkitaeż. Móžna, kotraż by wudyrila, by nadpady ſ lětadłami pſchinjeſła. Tehodła ma ſo Pariſče wobydlerſtwo w tutym padże ſ měſta ſwojcj. We měſcje woſtanu jenoż muſiwa, kiž ſo k wobaranju ſchkody trjebaju. Po tutym planje by ſo nětko dwaj miljonaj Pariſſich wobydlerjow hač do 200 kilometrow dalako ſ měſta ſwajeſa.

Wobydlerſtwo ma ſo ſ Pariſa ſwojcj niz jenoż ſe żelesnizu, dróhomaj żelesnizu a autobuſami, ale też ſe ſchitkimi privatnymi wopydlami. Tehdom ſmědża wojerſke wyſchnoſcje wſchitke privatne automobile na khwilu ſebrać. Wobſtejerjo autow dyrbja ſe tutemu transportej poſtajcjcź. Kóždy wobſtejeſ automobila dyrbi hižo nětko wojſewicj, kelko wokołowo ma měſtna w jeho wozu. Wojerſta wyſchnoſcj dže hižo nětko wobliczicjcź, kelko cżaża ſo k wupróſdnjenju błownoho měſta trjeba.

Franzowſke wojerſke wyſchnoſcje naſtupuja ſ tutymi poſtajenjemi zyle nowy pucj ſchkita zwilneho wobydlerſtwa we wójnje. Wone nochzedża wobſchérne a drohe ſchkitarniſchcża pichiprawicź. Franzowſki generalny ſtab widži też hižcze lěpſchimi w tym, ſo ſo w njepſchitomnoſcji wobydlerſtwa měſto hodži lěpje ſakitacź. Rozhorjene wobydlerſtwo by wobaranje pſchećiwo njepſchecjelſkim lětadłam poczeżiło.

Pripad w Splitu

W juhoſłowjanſkim měſcje Splitu je pondżelu k cżeżkemu ſchipadej dóſchło. Italſki marſchall Balbo ſe ſwojej ſawjeſeleńſkej łódżu pſchi dalmatinſkim brjoſu jedżeſche a měſta Kotor, Dubrownik a Split wopyta. W Splitu Balbo w italſkim kluże pſched nětkże 150 italſkimi optantami rěcżeſche. Jako běſche ſwoju rěcź ſkóncził, jemu optantoſo ſiwje pſchiwykłachu. Italcżenjo wołachu klawu na Italſku, na italſku Dalmaſiju a na italſki Split. Na to wuſpěwachu faſchiſtiſku hymnu. To wſchitko ſta ſo pſchi wotewrjenych wokach.

Pſched kluowym twarjenjom běſche ſo mjes tym lud ſložał. Mjes ludom dóńdże k wulkim manifeſtacjam. Rozhorjeni Juhoſłowjenjo ſpytachu ſo ſ mozu do twarjenja dobyć. Policija ſ wulkej prózu dróhi wuprózdnu a pucj ſa marſchalla Balba pichibotowa, kiž dyrbjeſche ſ měſta cżekmcź a ſo na ſjwoju łódź wukhowacź.

Pſchednoſchkowe puczowanje marſchalla Balba je po zyłej Juhoſłowjanſkej lud roshorilo. Měrniſcj ludźo maju tutón wopyt niepſchihódny, dokelż je italſko-franzowſke ſbližeńje w Juhoſłowjanſkej ſtu krej nacżinko.

Generalny ſtrajk w Španiskej ſo wotpowědźi

Generalny ſtrajk, kotryż běchu kommuniſtojo w Madridże wuwołali, je ſo wotpowědźił, dokelż ſo wulki dźeł dźełacżerjow wotwlakowaſche, ſo pſchi ſtrajku wobdżelicź. Knjeżerſtwo je pſchecżiwo agitaziji kommuniſtow raſnje ſakroczżko. To je mnohich wottrajſchiko, ſo k ſtrajkej pichiſamknyć. We wſchěch dżełarnjach ſo ſaſzo dźeła. Też nowiny ſu njedżelu ſaſzo wuſchłe.

Marksisto'o knoča w Španiskej

Marksiſtiſke ſajwjednſtwo poſlednich dnjow je w San Sebaſtianje nowe woporty ſadało. Prjedawſchoho polizajſkeho generalneho direktora minjeneho ſozialdemokratiſkeho knjeżerſtwa ſu jeho kommuniſtiſcy pſchecżeliſo ſ mnohimi wuſtrělemi morili. Krótko na to je ſamtzna zwólba jeneho faſchiſtiſzy ſmyſlenoho hoſcżenzoweho pſchiſtajeńza pſchecżeliła a ſaſtrělita. We wſchelakich kónczinach kraja ſu ſo marksiſtiſzy dżełacżerjo roshorili. Woni chcedża ſwojich wjednikow wuſwobodźicź, kotryż ſu pſchi poſlednich podawkach ſajeli.

Strajk textilowych dźełaćerjow so přiwótřił

Wutoru běſche położenje w ſtrajku textilowych dźełacżerjow w Amerizy ſaſo bóle napjate. Tutón dżeń dóńdże wożeže k mnohim njemćram. W nowej Jendżelſkej hižo pondżelu na wſchelakich měſtnach ſtrajkowazy do poliżije ſraſchu. Wjele wozbow ſo ſrani. W Rhode-Island, Connecticutu a Maine ſo njemćry wocżakuja. Narodna garda je ſo mobiliſowała.

W Lancaſteru w Pennſylwaniſkej ſo nětkże 1000 ſtrajkowazych do židoweje fabriki wali. Strajkowazy tež wjele automobilow ſwrócżeju. Do ludźi, kotříž ſu k dźełu ſwólniwi, ſ kamjenjemi mjetachu a mnohich ſranichu. Do Kanapolija w połnóznej Carolinje 1300 muzi ſtylna kolonna ſtrajkowazych na nětkże 100 automobilach pſchijedże, ſo by tamniſchu wulku trjenjowu fabriku nuſowała, ſo by ſo w njej dżeło ſaſtajiło. Strajkowazy pak ſo hiſchcże na dźełarnju njedachu, dokelż ju poliziſtojo a nětkże 300 narodnych gardiſtow ſtrażuja.

Preſident Rooſevelt je wubjerk poſtajił, kiž dyrbi napſchecżiwnej ſtronje wjednacź. Wubjerk je hižo ſ wobeh maj ſtronomaj jednał. We tu khwilu pak je jara cżeżko dojednanje dozpěcź. Kak ſo ſta, tuta wobcżežnoſcj hiſchcże dźełacżerſtwu ſwojatkam telko na połpſchenju mſdow a dźełańſkeho cżaſa njeſaleji, kaj na tym, ſo ſo ſwjatki pſchipóſnaja. Potom by jim móżno było, kollektiwne ſrěcżenja pſchiprawicź. Swjatki pſchedewſacżelow pak ſo pſchecżiwo tutomu wotpohładaj raſnje wobaraju. W Amerizy njewocżakuja, ſo nětcżiſchi ſtrajk k generalnemu ſtrajkej dowjedże. Tola po wſchém ſdacżu ſo ſtrajk textilowych dźełacżerjow bórſy njeſtónczi.

Krótke politiske powěſce

Wjednik Adolf Hitler je wutoru rano ſahe w lětadle Nürnberg wopuſchcżił. Jeho pſchewodcżachu němſki miniſter dr. Goebbels, němſki nowinarſki ſchef nazionalſozialiſtiſkeje ſtrony dr. Dietrich, wjednikowy adjutant, ſtupinowy wjednik Brückner, ſtupinowy wjednik Schaub a major němſkoſtatneje wobory Hoßbach. Na Tempelhofe lětaniſchcżo pola Barlina dolecża wjednik wutoru rano wokoło 8 hodżin.

Preſident němſkeho Cżerwjeneho kſchiża, wójwoda Korla Eduard je Saſſkeje-Koburga-Gothy, je preſidentej amerikanſkeho Cżerwjeneho kſchiża a 59 miejnarodnych kſchižowych ſwjatkow Johnej Bartonej Paynej, najwoſtſchu rjadownju medaſle němſkeho Cżerwjeneho kſchiża pſchepodał. Wón pſchipomni, ſo běſche tuto ſpożcżenje jedyn ſ poſlednich knjeżerſtwowych aktow ſemrjeteho němſkeho preſidenta ſ Hindenburga.

K ſaſtupjenju Sſowjetſkeje Ruſkeje do Swjaſta ludow je ſo w ruſkim měſcje Orlu wotewrika. Tam ſo tu khwilu 41 żónſtich wuwuczuje. Wone ſo też na wodżenje cżeżkich bombowych lětadłow wuwucża.

Wujeżdżowanje wo wulke myto Italſkeje.

PolaMonzy w Italſkej wujeżdżowachu awtarjo wo wulke myto Italſkeje. Němcy doby. Na wobrazu widżimy prědku Caracciolu, kiž na Mercedes-Benz-wozu doby. Sa nim jedże Italcżan Barſi na Alfa Romes a ſa tuttym Nuvolari na Maſerati. S wobraſa ſpóſnajemy, kak wobcżežna je dróha ſa wujeżdżowanje.

Serbaj

Sa żerbſki lud ſpiſał Dr. P f u l.

8] (Pokračowanje.)

Na to Jan praješche: „To je ſłowo koj worjeh! To je, Jurjo, hižom dawno moja myſl była! Jako běchmoj hiſchcże doma, běſche mój wotpohlad, najprjedy Drježdżany wohladacź, tam nětkże poſ'użicź a poſdżiſchu dale bicź hač do Lipſka dele. Do Drježdżan a do Lipſka — ſa tym pſchcżo ſtejach. Dokelż pak ſo namaj tudy niczo trjechicź njecha, dha mużemoj tu mužličku ſkoro wumjeſcź. Ale khdyż mamoj nětko pjenjeſy w rukomaj, pytajmoj ſ nich bórſy ſwužiť cżahnyć. Kak to ſapożnjemoj, cżi jutſje wukożu; djerża pak ſo do Drježdżan wrócźmoj."

„Schto w Drježdżanach chcemoj", dżeſche Jurij, „to poprawom njewidżu; ale twoja rada budże wěcże dobra. Tohodła tam dźimoj."

Pola Lipinſkich ſo hiſchcże wjele wo tymaj pachołomaj rěcżeſche; wſchitkim běchtej ſo jeju dobrej a ſpravnej wobliczi ſpodobałej, a jeju ſpěwanje běſche jim wjeſele cżinito. Wożeže Hańžka na njeju ſabucź njemóżeſche a pomědżache na wſche dwaceci krócź, kak je jeju prěni hłóż ſaſłyſchała, kak je wbohu klanku na bok cżiła, k ſcżenje ſtoczżła, pſches liſcże kukała a jeju ſejbrawacź widżała. Też roſkładowanje nadrobne, kajſu mějeſchtaj draſtu, kajkej rubiſchcżu wokoło ſchije, kajkej wocżi, kajke ſuby, kajki nóſ, kajke wołoſy a kak wjele běchtaj wjeſtſchej hač jwona.

Też jeju pěžnicżki buchu tón ſamy wjecżor ſpěvane. Kak be to hiſchcże wjele dnjow. Hańžka wſchitkim hoſcżom pomědżache a pokaſowaſche, ſchto be ſłyſchała, widżała a nauwukła. Jara huſto też na wutwark a do khłódnizy khodżeſche a pod liſtu ſnapſcheſcża pohladowaſche. Kóżdy raz pak ſo ſ tymi ſłowami wrócźi: „Nicżo widżecj njeje! Tam njeſtaj! Taj łóſyłaj pachołaj! Wſchak je jimaj łuby nank tola kaſał ſaſzo pſchińcź!"

Dżeń po dnju, měſaz po měſazu ſo pominu a Jan a Jurij ſo żenje njewołaſaſchtaj. To Hańžka jara njerſaſche. Jeneho popołdnja tohodła rjekny: „Luby nanko! Mi ſo ſda, ſo ſtaj żebi taj pachołaj ſa pjenjeſy něſchto dobre kupiłoj, ſnadź ſchkleńzu wina, a ſo żebi nětko njeſwěritaj, ſaſo k nam pohladacź."

Nan pak je wotmołwił: „Nź, Hańžka, nź! Ja żym ſtyſchał, ſo Sserbja pjenjeſy njerożnjetaju, ale ſo ſwéru khowaja, ſchtož mója ſalutowacź. Najſkerje ſtaj te pjenjeſy domoj połałoj ſtarſchimaj k połépſchenju abo k porjedżenju hoſpodarſtwa. A ſchtož żebi ſtarſchej na to waſchnje w hoſpodarſtwje porjedżitaj, to jo jónu dżećzom ſamym k wužitku."

Hańžka nanowym ſłowam wěrjeſche a dobreju pachołow khwaleſche. Nan pak ſhódał njebéſche; ale Jan a Jurij běſchtaj ſwoje pjenjeſy hinak nałożiłoj.

Sedmy ſtaw.

„Ódyż jej ſtóncżko hrěje,
Dha ſo kwětka ſmieje."

Jědnacże abo dwanacże lět běſche ſaſchło a pachołaj njebéſchtaj wjazy do Lipin pſchiſchłoj. Knjeż Lipinſki bě ſwoju Hańžku wudał na bohateho ſtudeho Polaka, kiž Staniſław Lechożkawſki rěkaſche. Knjes Lechożkawſki bě ſche ſ Pólſkeje pſchiſchoł, běo w Drježdżanach pobydlił a ſo potom, dokelż ſo jemu tam prawje njelubjeſche, ſe ſwojej żonju do Lipſka podał. W ſymje pſchebywaſche w měſcje nutſka, w lécże pak wonkach, na wſchy w lětnym bydlenju w Nowodeżdżicju.

Měſto Lipſk je ſwjetſcha rjenje twarjene, ludżo ju pſchecżelni jedyn k druhemu a njewotcżahuja ſo jedyn wot druheho; ale kóżdy pſchiſtojny cżłowjek ko pſchiſtojnym towarſchi, njech je hewak ſwotkeſłuki. To ſo knjeſej Lechożkawſkemu ſpodobaſche, pſchetoż wón ſ tym ſemjanam njeſłuſchesche, kotříž jenoż ſemjana wyżko waża a druhich ſaſpiwaju.

Běſche pak naléto po jutrach, a Lipſczanſka maża be ſo hižom ſapoczała. Jara wjele zuſych běſche do Lipſka pſchiſchło: tajkich, kiž chżychu kupowacź. Ludżo ſ dalokich krajow běchu tam widżecź, też Turkoſo, a w jara wſchelakich rěcżach ſo tam rěcżeſche. Wjelbu běchu wſchitke ſ jara wſchelakimi wěžami, drożżichimi a tuſichimi, napjelnjene, a budy we wſchech kucżkach jena pſchi druhej ſtejachu. We wjelbach a budach ſo wſchitko pżanjeſche; tak wjele wſchelakeho běſche tam widżecź, Mokoła wjelkom a mjes hukami a ſtrjedża ſo hażach ſo wſchitko ſ ludźimi mjeſnjeſche. To be njeprajomna cżſchcżeńza; pſchetoż jedyn cżżyſche do teho tónża druhi do druheho, — jedyn żebi tu wobladowacź ako kupowacź, a druhi ſaſzo tam. — Tak je na tóżdej maży, khdyż je dobra; a ſchtož to prěni raz widżi, tón ſo nahladacź a dodżiwacź njemóże.

Knjes Lipinſki bě ſo też do Lipſka pſchewjeſł, dokelż cżżyſche Hańžku a jeje mandżelſkeho wopytacź. Jene popołdnje, jako runje cżſchcżeńza tak wulka njebéſche, wſchitcży ſjo po maży khodżachu. Tak ſ jenemu wjelbej pſchińdżechu, khdżej ſo we wulkim woknje wſchelaka wołmjana, bawołmjana a żidżana tkanina a wſchelake rukżichka pżanichu. Woni tam poſaſtachu, dokelż ſo jim wſchitko prawje leżnje ſrjadowane ſdaſche. Po khwilzy knjeni Lechożkawſka na něſchto pokaſa a rjekny: „To rubiſchko by ſo mi ſpodobało!" Knjes Lipinſki pak hnydom pſchiſpomni: „Pójmy nuts, wobkładajmy jo żebi; ja ſwojej Hańžy hiſchcże nicżo Lipſczanſke kupił njeſłyſchu.

„Nź, nź, luby nanko!" Knjeni Lechożkawſka ſnapſchecżiwi. „Schtož żebi ſama wuběram, to też ſama ſapłacżu. Ja mam pjenjeżki; mój muzik ſo ſwéru ſa moju móſchnicżku ſtara."

Po tuttych ſłowach do wjelba ſtupichu. Tudy ſo nikdaj pſchekupzaj pſched nimaj pokkonjichtaj, kotrejuj wobliczżo běſche ſo ſacżerwjeniło. „To je! To je!" żebi jedyn druhemu ſcheptnyſchtaj. Naſchi kupowarjo pak żebi ſo rubiſchko wobhładachu, ſpóſnachu jo ſa rjane a dobre a ſłyſchachu, ſo dyrbjeſche dwaj tolerjej winojte być. To ſo jim drohe njeſdaſche. We wokomiknjenjiku be Lechożkawſka dwaj tolerjej ſ móſchnicżki wucżahnyła a podała jej jenemu teju pſchekupzow. Tón pak praješche: „Cżeſcżena knjeni, to je hižom ſapłacżene."

(Pokračowanje ſcżěhuje.)

Příchodna njedźela 16. septembra, ważny dźeń za Serbow Rakečanske wosady

Serbja Rakečanskeje wošady zmĕdźa žo wjeselicej pśichodnu njedźelu na rjany a ważny dźeń, mjenujuzy: na „mišijonski žwjedźeń“, kotryž budźe žo tutón raz wotmĕśi pola naš w Rakezach. Jako wjazyknjony zwĕrny wopytowar našich mišijonskich a Gustav-Adolfskich žwjedźenjow móžu wšchak kóždemu jenož radźiś, pśinje wopytowaś tajke wulke a rjane zyrkwinske žwjedźenja, na kotrychž móże žo cłowjek snowa na duši a wutrobje wokśewiś. Naši Serbja w prjedawšich casach we wulkich žyłach wopytowachu tute wulke zyrkwinske žwjedźenje. Csamo je žužobnych a dalšich wošadow zwĕrni a nutrni žerbšjy kemšcerjo na tajke ważne zyrkwinske žwjedźenje pśichikhwatachu. A my chcyli žo nĕtko w tutym nastupanju našchim žerbštim wótcam sahańbiś daś? Kak by było, hdy bychu žo tajke rjane a bohate žerbšte waschnja snowa sawjedli? Abo śmy hižo tak liwy, žo je nam to wšcho jedne, hdyž žo tajke pśeke a šodne waschnja sanjechaja? Ně, chcemy žo tola sažo wrócyś k našchim pĕknym žerbšitym waschnjam a nakoš kam a wopokažmy žo jako hódni nazlĕdnizy naših žerbšćich pśedownikow. Tuž stari a młodźi, wuczeni a njewuczeni, bohaći a chudźi Serbja našcheje Rakečanskeje wošady! Najstajmy žo pśichodnu njedźelu we wulkich žyłach na tutón žadny zyrkwinski žwjedźeń, so bychu žo tam wšchi pucże cjornite ś nutrnymi žerbšitymi kemšcerjemi! Sserbšte kemšche sapoczinaju žo popołdnju w 2 hodźinomaj, pśedowaco budźe knjes farak Handrik Porschiski. Tuž budźe teź na tutym mišijonskim žwjedźenju zyle wjelce sažo rjenje, dokelž k. farak Handrik je znaty jako dobry žerbšći farak a pśedaŕ. — Ale ja Serbow Rakečanskeje wošady ma pak tuta njedźela šcytaś „Lipa“ farjaduje tehdom w Hónczej powjetšchenej towaršchwej jśtwi sjawnu shromadźiznu ś wulzu sajimawym pśchednoschkom k. wucżerja Naukl-Radwórskeho. Naš žerbšći Michał Nawka žłuscha bjes dwĕła žobu do naših najžwĕrnišćich a najpilnišćich žerbšćich narodnych pśizuwarjow a žobom je wón teź jedyn ś naschich najwurjadnišćich a najwobdarjenišćich rĕcznikow, na kotrehož je nichdy napołuchaco njemóžeš. Tuž lubi Serbja a Sserbowki, hdyž njedźelu pśichkhwatacże na mišijonski žwjedźeń, to pśichińdźeże tola zyle wjelce hnudom po žerbšćich kemšcach žobu k Hónczejom na tutu natwarjazu žerbšku shromadźiznu a budźmy teź dalezwĕrni narodnje a nabožnje smyśleni Sserbja, so bychu žo dopjelnile žkowa naschcho wótcźinza Jana Kiliana: Sserbja, šakhowajcże žwĕru žwojich wótzow rĕcz a wĕru!

J. Sch.

Autowu dróhn ś Göttingena do Kassela žu wutoru rano pola Grony twaricej šapoczeli.

Kanadśka polizija je słójmiśti pśchihot na kanadśkeho ministerskeho pśezidenta Beneta wotkryła. Słójmizy dźuchu ministerskeho pśezidenta po jeho nawróc ś Genfa wotmjeścź a jenoź sa wukupny pjenjes šažo puśchcźiś. We ztowonym mĕścu Ottawje polizija nĕkotre wobźoby šaja.

Na kupje Kubje wojazy wutoru kommunistiśku shromadźiznu wusłĕchnychu. Wojazy lokal husće wobśtupichu. Kommunistowjo žu wuradźowali, kak bychu amerikanskeho wupósłanca nadpadnyli. Wojazy sajachu 27 kommunistow, kotśij bĕchu žo se sadwĕłowanjom wobaraki.

Ze Serbow

W **Budyšchinje**, 12. septembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Pśe wšo rady chcył bych doma być w Serbach!
Duchej mojom' móże jenoź tyć w Serbach.

Cišinski, Formy.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 749, hygrometerek plus 2, najwyšchicha drjowa temperatura 27 stop. po C. Dźeńża rano we 8 hodź. barometer 751, hygrometer plus 1, najwyšchicha temperatura w nozy 19 stop. cźopotny po C. — Wyšchina wobkrużeji wjedro žrjedźneje Europy. Jeje jadro leži pola Danśkeje. Tuta wyšchina je žo ś wyšchinu pola Finśkeje sjednoczyła. Wyšchina je žo hišcźe sešyłnika, so rjane wjedro wobkhowanu. Nižina pola Islandśkeje je žo trochu wotšalita. Nižina na Balkanje pak je žo seśtabiła. Nad Italśkej leži nowa nižina. Wona pak njesmjeje tukhwiliu šcźeńego zańeho wliwa na wjedro w naschich kónczinach. — Jutśje schtwórtk błónczko 5,31 hodź. khodźa a žo 6,21 hodź. khowa. Mĕśacźk khodźa jutśje popołdnju 10,48 hodź. a khowa žo wjeczor 7,22 hodź.

Wuhlady na wjedro sa jutśischi schtwórtk: Rjenje a cźopło.

Z posedźenja mĕśćanskeje rady

11. septembra 1934.

1. **Wolicźenje na lĕto 1933.** Hospodarśći plan 1933/34 wuruna žo w dokhodach a wudawkach. Wšcheje pak strach, so pśchi wjetšchich wudawkach sa spomożeńku podpjeru a pśchi šnadnišchim stanym pśchipokazanju pjenjes sa tute wudawki njedostatk nastanje. S najwjetšchim lutowanjom a ś lĕpschimi dokhodanmi ś dawkow je žo tutón strach wotwobrocźił a we wotlicźenju šamo šnadny šwjat šwjesta, kiž žo na bĕžne licźeńśe lĕto pśchenjeże.

2. **Symški wobkhodny cźaš.** Wot 15. oktobra 1934 žo šymški wobkhodny cźaš sa mĕśćanśke wobkhodne mĕśtnosće šažo tak śrjaduje kaž w prjedawšich lĕtach.

*

— **Sozialnym rentnarjam** wupłaco je žo podpjera na mĕśacz septembar 1934 žobotu 15. septembra dopołdnja **wot 8 do 10 hodź. w** Ssesmnowni na Hrodowskej haśy 10, delekach we wupłaceńi.

— **Spocźcźenje wojeńskeho khcźża.** Wyšchnoscźe ś pśchibitkom wojsewjeśa, so žo wšchitkim wójnšćim wobdźelnikam cźeśnu khcźiż spośći, tola dyrbi žo wón ś wośebitym formularom žadacź, kotryž je pola gmejnśeje wyšchnoscźe dostacź.

— **Dźeńża wopyta nasche mĕśto** wjetšcha licźba amerikanskich inżeńerow, kiž po Nĕmśkej pucźuju cźaž, cźe žebi teź nasche rjane mĕśto wobkhladacź.

— **W „kinowje ża kóždeho“** pśchi Lawśtich hrjebjach pokazuje žo wot wczerawšcheho kriminalny šynkofilm „Kriminalny reporter Holm“. Film hraje w horach. W hoscźenzu, hdźeż žo rejwa, wĕśtcho Millera ś Chicaga zaśtrelichu. Holm źiwźi za mordarjom a bórzy namaka źiwo za nim mjes herzami. Do kłarinety žu revolwer satwarili. Słójmizy špjtaju Holma śtónzowacź, jako pytnu, so je źiwźi za nimi namakał. Holmej pak žo na jara mudre waschnje poradź. Słójmiśtu zwólnu sajeczbacź. — Film „Schlumpfi jedźe na šymśti šport“ je jara rozwjeselacy a podawa sajimawe wobrazy wo žiwjenju wobydlerjow hórśtich krajinow.

— **Sakśka krajna loterija.** Pśchi wutornischim cźehnjenju 5. rjadowuje 205. sakśkeje krajneje loterije (8. dźeń) padźe dobycźe wo 300 000 hr. na cźišło 4769; dobycźe wo 5000 hr. na cźišło 4101; dobycźe wo 3000 hr. na cźišła 930, 23 975, 31 624, 34 5543, 62 355, 111 066, 112 168, 113 096, 114 791, 121 352; dobycźe wo 2000 hr. na cźišła 9209, 12 038, 13 101, 13 335, 18 841, 25 313, 49 442, 54 243, 85 754, 88 802, 120 485, 122 485, 136 514, 139 818, 140 060; dobycźe wo 1000 hr. na cźišła 4416, 4950, 23 308, 31 092, 32 702, 33 022, 34 317, 35 030, 36 892, 43 811, 44 302, 52 989, 59 477, 62 196, 62 826, 72 574, 72 941, 73 620, 88 562, 105 781, 118 518, 146 747, 147 596, 159 280.

— **Žitny bruckt, kotremuž teź žitny rackt rĕkaju,** lĕtša žitu wożebje jara schkodźi. Brunocźorny rypaty bruckt, ležima poł zentimera dołhi, žitne zorno wot wonka nażrje, mjes tym so jeho nabeł cźerwje šnutska zorna beźa a tam žwoje nicźaze dźeśo cźinja. Katarstwo ś nim kóžde lĕto tĕtro schkoduje. Nĕmśke žeźimjerstwo je tohodła ś dorasom na to pokazało, so dyrbi žo žitny bruckt wutupiś. Dokelž žo žitny rackt wożebje w starych śtkadowsach, hdźeż žo žito njerodnje žkowa, pokasuje, dyrbi žo pśchede wjcźém žitna łubja dokładnje wurjedźiś. Pódla toho je nusne, so žo mĕśtna, hdźeż je žo wón šažodził, ś nicźazym žrĕdkom pożkaja. Se žitom, do kotrehož je žo rackt dał, dyrbi žo wożebje wobkhadźeś. Najlĕpje by było, hdy by žo w mĕśtnoscach, do kotrychž je žo bruckt šanjeśł, šapła žane žito njekhowało, abo hdy bychu žo wone jako žynowe łubje ze žiłe abo žo prośdne śtejo wostajiłe. Hdyž to njeje możno, dyrbi žo žito husto pśchezpacź. Dale dyrbi žo žitna łubja berje pśchewĕtrowacź, dokelž bruckt njemóże cźełnje njeśejś. Sapła dyrbitej žo cźaśćśiśche pśchewĕtrowanje a pśchezpyzanje žita jako žrĕdkaj wobkhladacź, kotraj rozśchĕrjenju žitneho bruckta wobarataj. Pódla toho dyrbi žo na to hladacź, žo žo schtódnik ś próśdnymi mĕchami, še žitom, pizowadlami atd. je sanjeschwarnjenych hospodarstwow njesanjeże. Bruckłate žito žmĕ žo podawarjej wrócyś. Schtóž je we žwojich žitnych śkładach žitneho racźka wobladał, njech žo ś pśchipóžłanjom pśchepytowanskeje pruhi a ś pśchidawkom jedneroho litneho porta na śtatne hkowne mĕśtno sa rostlinowe schkitanje w Drježdźanach-A. 16 na Stübelśtej alleji 2 (Staatl. Hauptstelle für Pflanzenschutz, Dresden-A. 16, Stübelallee 2) wobrocźił, kotreż nadrobnje wukasa, kak ma žo schkódnikej wobaracź. — Jako wuspĕśchny śrĕdk žo teź thymianowy wolij porucźa. Wón žo w schtlicźkach na wschelake mĕśtna na žitnej łubi šeśtaja. Žitny racźk jeho wón njemóże šnjeścź a je žitneje łubje cźeknje.

— **Njeśožeje,** kiž budźíśche mohło k hórschim sćĕhkam dowjeśći, žu to wutoru wjeczor 3/4 6 hodź. na khcźiżnischcźu Rójoweje haśy, Malśkeje a Wilhelmśkeje dróhi. Tam wožebowy automobil a motorowy koleźaŕ do žo śrašyschtaj. Automobil wjerhny motoroweho kolekarja na stronu. Tutón padźe a pśchińdźe pod žwoje motorśke koło. Wón žo šmjeźe a wobdrź. Jeho šobuzbójźeź žo tehorunja ś motorśkeho kola wjerhny a žo wschelako śrani. Wobaj kolegarjej dyrbjeschtaj žo k lekarjej podacź. Pśchi śrażenju žo automobil śwrócźi, koła mósješche potom šažo dale jećź. Wjednik wosa wosta njeśvanjeny. Automobil a motorśke koło žo wobschkodźijschtej.

— **Jśdne kelo kradnyli.** Dźeń 11. septembra 1934 popołdnju kradnychu tu na Mólkowej dróhy mużaje jśdne kolo znamki „Opel“, ś cźišłom 2 205 014. Koło mĕśješche cźorne krožna še žołtymi šmuškami, jendźelśke wodźiko, cźornej gummijowej pśchimadle, žołte šwjena, šachromjene śtpizy, pedale ś gummijom, cźornej metallowej błótoschkitakaj, Torpedo-šamoběh, cźerwjenej wobrucźi, rjeźaŕowy šchlit, pśchi žedle firmowa taflicźka ś napiśmom: „Lebeli, Fahrrad- und Motorradgeschäft, Bautzen, Reßere Lauenstraße“. — Schtóž może nĕśchto wojśewiśi, hdźe je koło wostało, žo proźy, so dy žo pola kriminalneho wotdźĕlenja w Budyšchinje na hrodźe Ortenburgu, telefon 2802, samolwił.

S **Barta.** W tudomnej basaltowej śkale je pondźelu popołdnju śkałaŕ Max Langa ś Kortnizy do njeźeboa pśchiśchoł. K njemu šawołany lĕkaŕ je jeho dał do Budyšnkeje khorownje dowjeśći.

Jan Nali:

Moje wójnske dopomnjeńki

(Pokrjaczowanje.)

Nimo teho pak žo w śkoku ś teho śtraschneho mĕśtna ś ibichmy. W pśchedwójnśkim cźažu žo wjele w nowinach a cźažopišach wo franzowśkej artilleriji a jeje „njerozbuchajkach“ pišaśche. Nĕśchto wernośće bĕśche na tym, wožebje pak na mjeśkej pódźe. Cźaš tu pśchipomnicź pśchipad jeneho towaršcha, wšiteho Jura, bydlażeho nĕhdźe w jenej wśy wokoło Bĕteje Wody. Wón leżeśche w śtelnej žmuśy. Nadobo pśchileczi tajka granata jemu wyšche hłowy, hrabny jeho za tornśter a cźišny jeho na 11 metrow wrócźo. Jemu žo dale nicźo njeśta, jenoź je tichańcźenymi cźuwanji wośta leżo a je jako tajki zyły wójnu pśchetrał.

Pśchińdźechmy nimo wulkeho wowśnišcźa, hdźeż rĕkaśche, so ś njeho žo hišcźe pśchezo tśela, runjeź žu nasche prénje linije hižo dawno dale pśedku. Otśaźer nam pśchikoła, wowśnischcźo pśchepytaco, dokelž po jeho ménjenju tam hišcźe ikhowani Franzowsojo trźa. Pódachmy žo wjetšchi dźeł na tuto dźeśo. Njenamakachmy pak šhowanych Franzowsow, ale wjele śranjenych, žwojich a njepśechcejeśow, kotśij ś wutśelkom śnanjenja wo žebi daŕachu, so bychu žo namakali a je žwojeho truchleho położenja wuźiwobodźili. Sanitätarjo to wobśtarachu a ś tym žnadź tak nĕkotremu žiwjenje wutkowachu.

Wjecźorne pruhi błónza žo na bitwischcźo lĕhachu, hdyž wjetšchej wśy žo bliźachmy, kotraj žo na wójazy mĕśtnach palesche. S dalokoscźe hrimotachu kanony njepśechcejeła bjes pśchestacźa, šchtož špodźiwnty šacźišchcź na žobotnischim wjecźoru cźinjeśche. Wo wśy a dale pródku bubotachu tśelby. Njeměźachmy wójazy shromadźeneho wjednišwa, tak so wójazy tam a šem bĕhachu a w śmĕrkach wśchudźom tśelachu. Wjeś rĕśnische, tak wjele hacź žo dopomnju, Filliéres. Gnydom w prénjej šahrodźe widźach šady žiweho płotu połnu šahrodu morwych Franzowsow w jich cźerwjenych kholowach. Tu žu po šdacźu nasche maschinśte tśelby bohate žnĕ mĕśe, dokelž w tutej wśy žo horzo a dołho wojowasche. Njepśechcejeł bĕśche šady wśy na powpśchenej krajinje w dobrym śtejnischcźu. Pśches wjeś wolecźeśche žo mała hrjebja. Nĕśchto na bok tśejeśche šamołmy mlyn, kotrehož twarjenja žo palachu. Tam pytachmy wucźeł. Namakachmy tam teź wjele towaršchow a wožebje šranjenych, kotśij žo tu pśchi šwĕśle wobnja šawobalachu. Teź cźrjódła franzowśkich jatych tu bĕśche, kotśij śtruchli do cźmowoje nozy hładachu a žwój dalśchi dóśit wocźakowachu. Sšym krótko pśched wójnu ś knihow nĕśchto franzowśzy narwukuył a nuyślach žebi, ś nimi žo nĕtko do wulkeje rosmołwy podacź. Ś tym pak žym žo jara mudre. Na moje „Mon chere ami“ žo woni ś wjeśelośći na mnje wobroczíchu a žo nje wschelake praschachu. Njeźbym nicźo wjazy rośumił a teź nicźo wotmołwicź mohł. Nascha rosmołwa bĕśche ś tym śtónczena. Cźśych jim nĕkajku dobrotu wopokazacź a darich jim žwoje w Luzemburgu łupjene cźigarety. Jich dźakowność a wjeśelośći nad tutym małym darom nje wjeśelesche a hišcźe dźeńża klincźi mi jich „merźi“ we wuschomaj.

Wokoło 11 hodźin w nozy pśchijédźechu nĕktore „pólne kuchinje“ mimo. Mĕśachu hišcźe nĕśchto wobjeda, kotryž nam rosdawachu. Hłódni bĕchmy, njebĕchmy ža zyły dźeń nicźo jĕdli. Pódachmy žo potom nĕśchto wrócźo na dróhowe pśchijśniśchcźo a wobśankmychmy, nóž na tutym mĕśtnje pod holym njebjom pśchebyć. Krimot kanonow bĕ w nozy pśchestał, jenož nózne śtraże bjes pśchestacźa ś tśelbami tśelachu. Wobhladachmy žebi hišcźe jómu trudny wobras palazych wjezow kolowokoło a podachmy žo potom k twotpocźinkej, préni raś na bitwischcźu w Franzowskej.

Dazrunje bĕ tehdy wo dnjo wulka cźopłota, bĕśche tola w nozy khétro thłódno. Syma naš tak šapśchinmy, še hižo na ranje wokoło 4 abo 5 hodź. śtawachmy a wokoło bĕhachmy, so bychmy žo trochu śhrĕli. Nĕtko hakle widźachmy, kak wjele ludu tu pśchezwozowasche. W dołhich rynkach śtejachu tu połne kuchinje, jĕdźi atd. Teź wjele Franzowsow, mużow, žonow a dźeśi, kotśij še žwojich śtatkowa a dontiśnyj cźekachu, žo tu hromadźeśche. Wutrobu łamaze fźeny a žałośćenja bechu widźeć a žłyšeć. Schkoda, so njeźbym móhł žo ś nimi rozrĕcźowacź. Njeźbym chcył ko hišcźe ras na tajku śtraschnu rosmołwu podacź, kaž žu wcźerawšchi wjecźor naśhonich. Staršy Franzowśa, kotryž trochu nĕmśku rĕcź wobnjeśeśche, žałośćeśche, so je hižom wójnu w lĕtomaj 1870/71 pśchĕtrał a njeje žo jenje nadźijał, so tajke hubjeńśtwo hišcźe ras docźaka.

— Młyli žo hižo wot pjatka wjazy nieběchmy. Dokelž tu žaneje wody njeběśche, tak tež dźeńśnischcźu nieběchmy njemyzeł wośtachmy. Nimo teho mĕśachmy wótry pśchikaz, žo žaneje wody dótiknyeź, wona bĕ pjecźa wśchudźom zajédowjeźena.

Kroażna njedźela nastawasche. Boże błónczko lubośnje krajinu wobrĕwasche, jako njeby žo dźeń pśedy nicźo śtało. Njedźelśka cźśichina knjeśeśche kołowokoło. Sapuśeźeja wotpocźowachu. Franzowśa bĕ žo wrócźo zcźahnył. Podachmy žo šažo do pśched nami leżażeje wśy Filliéres, hdźeż dyrbjachu žo rospśchešene kompanije hromadźeźa a šažo do zyłka śwjašaź. W bĕžu dnja žo pśchezo wśy a wśy hromadźichu. Runjeź bĕchmy śprózni, žebi tola wo wśy šapuśeźenja wobhladachmy a hdźeż bĕśche muśa, nĕśchto pomhachmy. Śtół tu po dworach a šahrodach wokoło bĕhaśche, śwojeho mĕśtna a hospodarja pytajo. Tam a tu žo hišcźe thĕże palachu. Cźaš žiwjenja njeśabudu wobras, hdźeż pśched śnicźenym śtatkom mjoda holza wokoło 17 lĕt śtara wokaśche a płakaśche, žnadź śwojim macź abo pśchiwuśnych pytajo. Pomhacź nichtó njemóžeśche. Pśchińdźech na hórku, hdźeż žo dźeń pśedy cźekźko wojowaśche. Tu leżachu cźekźkoranjeni a morwi Franzowsojo ś bromadami.

(Pokrjaczowanje še šćhnje.)

Tysaclětne pohrjebnišćo na Budyskim hłownym torhošću

Sa nowu kanalisaziju na Hłownym torhošću jemju wurywajo, žu ſ łopaću do hlinjaneho ſaitarſkeho hornza ſtorčili. Dowórnik ſa ſenſke ſtarožitnoſće, dr. Walter Frenzel, mějeſche hornz ſa ważnu namakanku a da tohodla na tamnym měſtnje dale tyrć. Wurywanje měſeſche pſcheſkapjazgu wuſpěch. Namakachu ſbytki zydom kóſćow, kotrejž žu ſo ſeſběrake a ſo ſhowaju. S nimi ſo dźěłaſwiſny měſta Budyſchina rosſajnicz hodźi, kotrejž dotal w cźěmnym leješeſe. Swoprědka namakane hlinjane žudoje do 11. lětſtotka pokaſuje. Po nim móže ſo zyła namakanka poſudźić. Je to bjeswuſchkaty hornz ſemrětnych, debjeny ſe žmuhami, a ma na dnje wupuſky ſchěſć. Dale ſtejdźo kóſćowz nadeńdźechu. Wón něhdźe 60 zentnerow pod dróhowym pleſtrom we wurytej ſchćerkowej jamje leješeſe. Morwy ſ wobliczom k ranju hladasche. S boka hrjeje, kotraž bě ſo něhdy ja wódne roły wurytka, nop namakachu. K hłowje ſtuſchachu kóſćowy bě ſ kaſicźowymi ſbytkami wobdaty. S druhich kóſćowow ſe žana ſo jenoſ ſyrſki ſaſowarle. Kóſće dźěła ſo po 1000-ſetnym leżeniu ſbrunile a ſprochte. Jich měr dyrbjeſche ſo někto kaſrcź, dokelž bychu ſo hewak pſchi dźele w ſemi miczile. — Namakanka na to pokaſuje, ſo je něhdźe we cźaſu wokoło 1000 po Khryſtuſowym narodźenju na tutym dźělu Hołnweho torhoſćiſća pohrjebniſćišćo było. Wono je ſo w ſtkowjanſkim cźaſu ſałožiło, dokelž ſo kſchieſćijanſtwo halke poča w Budyſchinje roſcherjeć. Cźeła žu dźe w kaſcźu po ſkheſćijanſkim waſchnju khowali, tola je ſo jim po póhanſkim waſchnju jedź w ſrubobju do rowa ſobu dawała. Pſched 1000 létami je wotrjebniſćišćo pſchi dróży leżało, kotrejž ſ Cźech ſ Sawkſe haſy nimo pohrjebniſćiſća k poknoz pſches Zitnu haſu wjedźeſche. — Pſchi wurywanſtim dźele bě ſo wjele ludźi na Hłownym torhoſćiſću ſbožało. Njemało ſo dźiwachu, dokelž ſchěſć kóſćowzow, wot pjerſćhe wucźiſćene, na torhoſćiſću leżo widźachu. Na Hłownym torhoſćiſću žu ſo ważne ſtawiſniſke podawki ſtawake, wójſka wſchelakich krajow žu po nim cźahate, dokelž tu ſo na nim wotprawili, koniž běchu měſchcźanſku wuſhonoſć wotkazali, kotryż wiczny dźeń na nim měſchcźanſku ujemjeſćiznu ſwoje twory w budach wjeſnjanam poruczachu a kóſćiſća ſtrach wukrynyli. Kóſće ſu tam wojerſka ſtraża. Nichtó pak žebi njeje moht pomyſlicź, ſo nje-hłuboko pod pleſtrom cźeka ſ dawnych lětſtotkow wotpocźuja.

S **Wojerez.** Pſchi żeleſniſkim pſchekhodźe na Drjezdźanſkej dróży je ſo njehoda ſtała, pſchi kotrejž je ſo wjetſche njeſbožo ſminyło. Schtyrilětny ſyn automobilowho wjednika Krawcźika jenemu motorſkemu koleſarjej do koła ſabźa. Na ſbožo je hólcź ſ wuſtrožnjom a ſ wobod.enjom we wobliczu woteſchoł.

S **Kropuje** pola Wojerez. S tudomneho młyna pódźelu rano jabe woheń wudyri. S nim ſo młyna ſniczi. Rěſak, pjekarnja a maſchina, kotraž knježi dwór ſe ſwětłom ſaitaruje, žu ſo ſyłnje wobſchkodźiše. 100 zentnerow żita, pjowadła a muka žu ſo ſpališe. Najtata ſchkoda je wulka. Hiſchcźe njeje wuſlědźene, kak je woheń naſtał.

Mordarſtwo a zabotaža na łódźi „Morro Castle"

Jendźelſke nowiny woſſewiczhu ſpodźiwne powěſće wo naſtarju wohnja na amerikanſkej łódźi „Morro Castle". Nětkoſi pałażěrjo, kotrejž žu 12 kilometrow hacź k briohej pluwali, žu ſo jara hórſchili, ſo jich njejſu do wuthowarſkich cźołmow pſchiſieli. Sſobuſtawy wobſhadli pjeca njejſu wokanje pałażěrow, kotrejž žu do wody padnyli, wobkedźowali a žu dale jěli.

Amerikanſke nowiny ſo praſcheja, cźehodła je ſo jenoſ wóſom wuthowarſkich cźołmow na morjo ſadźiło, hdyž mějeſche łódź zoła dwanaćhe cźołmow; cźehodła njeje ſo wjazu ludźi do nich ſeſadźało a cźehodła ſo ſkoro jenoſ ſobuſtawy wobſhadli w nich wuthowachu. Nowiny „Newyork Daily News" wobkruſeja pod napiſmom „Mordarſtwo", ſo je ſo dopokazało, ſo ſtej ſo pſched wudyrjenjom wohnja dwě roſbuchnjeni ſtałoj. Nowiny pſchiſpomnjeja, ſo kubatſke polizija roſprawy pſchepytuje, ſo žu ſtrajkowazy agitatorojo Wardeiſefe łódźerje w jeje wotnoży w Savannje na kubje Kulje wobſhadłu łódźe „Morro Castle" naſchcźuwali, ſo bychu łódź ſniczili.

Łódźny pinčnik O'Sullivan je ſo też ſajimawje wuprajił. Tutón roſprawjeſche, ſo pſchi haſchenju ſwoprědka bozyła njeje ſaneje wody je ſchlawchow bźało, poſdźiſcho pak jenoſ ſłabje, nětotre ſchlawchi žu ſo ſamo puſke. Wón powedaſche, ſo ſo pſchi wdźenjſkich ſwuczowanjach w haſchenju jenoſ wobſhadka prědnich a ſadnich bydlenjow wobkěſći, ſo bychu pałażěrojo ſnajmjeńſcha ſacźiſćcź měli, ſo ſo ſwuczuje. Wſchitzy drasy ſu wuwoſtali.

„Newyork Daily News" hiſchcźe roſprawjeja, ſo dźeſ wobſkadki tuka, ſo žu roſkaſowarja łódźe „Morro Caſtle" ſaſedojcźili. Cźeło leżeſche na łožu, kotrehoż mjedźane dźele běchu ſo ſ horzotu ſeſchtrěle. Sſledźenje ſa kapitanowej ſmjerću bywa cźim wobcźeżniſche, dokelž je ſo lěkaŕ, kiž je pſchicźinu ſmjerće napiſał, žobu ſpalił.

Přilopk

Druhi krócź ſrake truſkalzy.

Lětża na mnohich měſtnach ſchtomy a jahodowe kěrcźi druhi krócź kcźeja. Hiſchcźe pak njeje ſtyſchcźeć było, ſo žu płody druheho kcźenja doſtrawite. W Diedenhainje pola Walkheima je jedyn ſhěźeŕ kětża mohł druhi krócź ſrake truſkalzy w ſwojej ſahrodze naſchcźipacź.

Radiowy ſcźelak w Sch.ęcźinje.

Schcźecźinſki radiowy ſcźelak ſe ſo ſeſtylnił. Prjedy pak, hacź może ſažo ſtacź, maju ſo techniſke pchiprawy, wobſehe anteta, hiſchcźe pſcheprušowacź. Schcźecźinſki ſcźelak ſtuſchca do ſycźe jenajkich ſokmow pokrožneje Němſkeje.

Faſtwowe khłostanje dla ſchchwdźenja wjednika.

Wróſławſki woſebity ſud je wobſtorżeneho Ernſta Völkera ſ Paulinenhofa k faſtwu na 1 léto 3 měſaz ſaſudźił, dokelž je wjednika ſchchwdźił. Sſudniſke jednanje ſo ſ wuſamknjenjom ſławnoſće ſta.

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźěł a přilopk Marko Smoleŕ a za nawěſtki dr. J. Cyž, wšitzy w Budyšinje. — Wudawa a čišći dr. J. Cyž w Budyšinje.
D. A. VIII. 1934: 2242.

Krowa dyrje pjerpnu.

W Grünwałdźe pola Liebenwerdy dźěłna dźowka hórnika Klemma ſo je ſwojim nanom na wosu, je ſekanej pizu nakładźenym, domoj wjeſeſche. So by dworowe wrota wotewrił, nan ſ wosa ſkóc. W tutym wokomiku ſo krowa ſpłoſchi a pſches woju ſkočźi. Dźěžo ſ wosa padźe a to runje pod krowinej ſadnjej nohu. Krowa tak njeſbožownje na dźěſćzowe wutrobo ſtupi, ſo mózeſche ſawołany lěkaŕ jenaż hiſchcźe ſwěſćiſći, ſo bě dźěſćo mcźwe.

Budyske stawniske powěśće

ſ dnja 10. ſeptembra 1934.

Narodźili ſu ſo: Gerhardej Arthurej Patſchej, klaumparjej a inſtalaterej, dźowcźiczka. — Pawołej Richardej Schwurakej, metallſtružerjej, ſynk. — Njemandźelſka dźowcźiczka.

Wumrěli ſu: Oskar Helbig, ſedźaŕſki miſchtr w Bienowizach w Lětnjſkim wokrjeſu, 68 lět. — Theresa Franziſka Wowcźerkowa rodź. Juſchcźakez ſe Sdźerje, 27 lět.

Manželſtwo ſtupichu: Jurij Horſt Herrmann, pſchekupſki pomocźnik, ſe Charlottu Jadwigu Nickez, domjazej dźowku, wobaj w Budyſchinje.

Do manželſtwa ſtupichu: Jurij Horſt Herrmann, pſchekupſki pomocźnik, ſe Charlottu Jadwigu Nickez, domjazej dźowku, wobaj w Budyſchinje.

Najnowiše z cyłeho swěta

Tragiſki podawk po ſtronitym ſjěźdźe w Nürnbergu.

W nozy wot póndźele k wutorje w SA-lěhwje w Langwaſſeru pola Nürnberga wjednik SA-cźrjódy njejapy wobkudni. Wón da ſo ſ nožom do towarſchow, ſ kotrychž wjele hižo ſpalche. Wobkudnjeny dweju towarſchow mori a někotrych rani. Skónczniže ſamóchu někotſi towarſchoju jeho pſchemóz. Khory pſchi tym padźe a ſo cźežko rani.

Stabowy ſchef Lutze je morjenymaj towarſchomaj, SA-muježej Pětrej Kleinmannej ſe župy Delnjeje Porheimſkeje, a SA-cźrjódowemu wjednikej Jurjej Reineckerej ſe župy Oſtland, cźeſtne ſłowa wěnował.

* **Wobſhedźer hotela „Němſkeho dwora" w Nürnbergu, měſchcźanſki rada Klein, je w nozy k wutorje njenadźijſn wumrěł.** Hižo ſ wojowarſkich lět ſem je wjednik Adolf Hitler ſtajnje w tutym hoſcźenzu ſaſtawał.

* **We wſchelakich kónczinach Danſkeje je ſo ſpinalne wokhromjenje dźěcźi ſtraſchnje roſcherjało. Wójſtſi minister je tohodła wobſamknył,** ſo ſo nałymſke manewry njewotmějeja. Po zhlej Danſtej je něhdźe 700 dźěcźi khoriło, něhdźe połoja tuteje liczby w prěnich dnjach měſaza ſeptembra.

* **Na italſkej kupje Siziliji žu w nozy k wutorje ſylne podſemſke ſtorki ſacźuli.** Semjerzenje wjeſcheſche ſchkody njenacźini. Wono pak běſche tak ſylne, ſo ludźo, kotſiž po dróży dźěźu, runowahu ſhubichu a padnychu.

Tkanina za jaki, černa, 7.90, 4.75, 3.50 Schaaj

Kupuju **złote a ſrěbrne debjenki** ſtaro ſjenjezy, noże, widźički atd. Płaczi najwyſſe ródźiny. Oskar **Brückner** Kamjeńcu Trauringowy rózk. Dom dobrych ćežnikow

Dźěćace kolesa we wſěch wulkoſćach ma tunjo **Jan Schieback** na Mužakowskej dróży 4

Tomasowu mučku
Kali 42
Kainit
Kostown mučku
Wapnowy dusyk
Wapno
Cement
wotedawa běžnje
Jurij Čornak w Konjecach
Telefon Wósling čo. 30

Hdźe? daće swoje **filmy, płaty** atd. ruče, płaćizny hódno a derje wuwiwać?
Pola wosebiteho optikarja
Ericha Lenza
w Budyšinje na Hošic hasy 21
Po zawrjenju wobkhoda tykńće swoje foto-wěcy prošu do kaſeła při mojim wobkhodźe. / Telefon 2134
ZEISS TESSAR

Radna pinca Swinjorčanje
Sjedu 12., hłowny dźeń, a ſtwórtk 13. sept.

Neukirchenska wołłorhańska protyka za lěto 1935
hižo dóſła
Wuwjedźenje noweje protyki wosebje rjane.
Dostanjeće ju za znatu płaćizny w
Serbskej knihalni w Budyšinje

K markhrabi
(Zum Markgraf) — Drjewowe wiki
Sjedu a ſtwórtk, 12. a 13. septembra
swinjorčanje
Wot ſrjedy dopołdnja w 9 hodźinach
wše ſpeciality rězańskeje jěźe
Wosebite točenje
prawcho Kulmbachſkeho eksporniſcho piwa

Nowy transport rańšopruskich

kruwow a jałowcow
ſteji wot pjatka, dnja 14. septembra, płaćizny hódno na předań abo na wuměnjenje z rěznym ſkotom.
Maks a Theodor Rychtař
Telefon čo. 895
w Niebielčicach

Komorow pola Rakec
Štóž chce ſebi „Serbſke Nowiny" ſkazane abo nawěſtk wotedaj, njech to čini pola **Bjenadźic** w Komorowje čo 22, d

Wčera dopołdnja we 8 hodźinach bu naša z wutroby dobra mać a wowka, knjeni
Hana zwuo. Šmaranderowa,
do wěčnoſće wotwołana.
W čichej žrudobje
Jurij Smarander,
Berta Smaranderowa
rodź. Schuhmacherec,
Hana Hajnowa
rodź. Smaranderec,
Jozef Hajna
a 3 wnučki.
W Budyšinje, dnja 12. septembra 1934.
na Schäfferſkej dróży.
Pohrjeb budźe pjatk popołdnju w 2 hodźinomaj ze žarowańſkeho domu.

Kóždy
kiž při kupowanju pola našich inſerentow ſo powoła na nawěſtki, kiž je čitał w našich SERBSKICH NOWINACH, pomha nam naš jenički dźenik wudźerżeć.

Přiłoha k čisłu 213

SERBSKE NOWINY

Srjedu 12. septembra 1934

Mnohosćowe rabaty (Mengenrabatte) we wobkhodźe z kolonialnymi a ześiwjeńskimi potrjebami

Je žo w pożłednim cżażu wobkedźbowało, so žo we wobkhodach ſ kolonialnymi a ześiwjeńſkimi potrjebami pſchi wotedaczu wěſteje mnohoſće trjebaj wot 5 puntow, wožebje pſchi ſeleninje, rajſu, zokoru atd. płacżiſnowe rabaty poſkićżeja. Tajke rabaty žu jenož potom pſchipuſchćene, hdyž maja žo jako powſchitkownje we wobkhodach ſawjedźene wobkedźbowacź. Pſchemyſłowa a wobkhodna komora w Jitawje je po dołkadnym roſpomináanju ſ wobdźelenymi wotrjadnymi kruhami ſwěſćiła, ſo ſa ześiwjeńſke potrjeby, delikateſny atd. mnohoſćowe rabaty njeżu powſchitkownje (Landesüblich) ſawjedźene, khiba ſo žo jedna wo wotedaczu wjetſchoje mnohoſće wěſtych towarow w o r i g i n a l n y c h ſ a w a l e n j a c h. W tajkich pożłednich pſchipadach žmě žo tuſon mnohoſćowy rabat do najwjazy 10 proz. ſ pſchedawanſkeje płacżiſny poſkićżić. Pódła tutoho mnohoſćoweho rabata njeżmě pak žo hiſchcże dalſchi wožebity rabat poſkićżeć. Poſkićżenje mnohoſćoweho rabata ſpadnje, hdyž žo kupjer pſchi wjetſchich nakupach tak jako tak wotedaczu płacżiſna wobliczi. 3-prozentoweho rabata ſa płacżenja ſa hotowe žo tute poſtajenja njedóſkaja.

Wožebite rabaty a wožebite płacżiſny wožobam, kotrež twory we ſwojim powołanſtwim abo rjemjeſlniſkim dźele ſwužitkuja, ſmědźa žo jenož potom poſkićżeć, hdyž je to we wobkhodże a wokolinje tak waſchnje. Też tu je ge ſwěſćiło, ſo tajke wožebite rabaty ſa kolonialne a ześiwjeńſke potrjeby njeżżu we wobkhodże a wokolinje powſchitkownje ſawjedźene. Wožebite rabaty a wožebite płacżiſny ſa wultopſchetrjebarjow ſa dodawanja po wogjewſkich ſtrěżenjach žu pſchipuſczene. Wobkhodnizy žo na to kedźliwe cżinja, ſo pſcheſtupjenja tutych poſtajenjow žo khłoſtaja po pſchedpiſmach rabatoweho ſakonja.

Złóstnicy a čestni mužojo

Wulka hara na dróży. Honjtwa ſa ſłójmiſkom. Wobkhad žo hacźi. Tule ſenſaziju je nadróſna żeleſniza ſhudźika, kotraž zyle nahle ſaſta. We woſu pſchepjelnjeneje nadróſneje żeleſniży bě wožebnje ſdraſcżeny žohujeſdny nadobo ſawołał: „Mje žu wobkradnyli! Mój ſłoty cżaſnik je žo ſhubił!“

W tutym wokomiku ſ hiſchcże jědźażeho woſa něchtó wuſkoczi. Rosbudźeny hłóž żónſkeje ſa nim ſawoła: „To je dyhſacżny paduch!“

Nadróſna żeleſniza ſaſtanje. Wós žo wupróſdni. Jěſdni hoſcżo a druſy ludźo na dróży žo na nabocżnu dróhu wala a wſchitzy wołaja „Sadźerżćże paducha! Njedajcże jemu dale!“

S jeneho rěſnistwa pſchiběża żyłny mużſki, rěſniſki, a młodeho muża, kotryž runje nimo pſchihna, tak morżny, ſo ſo k ſemi ſwjeſe.

S huby młodeho muża krej běži. S próżu ſtawa — jeho ſłobuk je roshorjena cźrjóda ludźi roſtepłaka — jachło a błędy prajcha žo:

„Schto wote mnje chcżedja?“

Roshorjene hłoſky wołaja:

„Dźerż hubu! Na policiju ſ tobu!“

Młody muż žo zyle ſadwělowany wobara: „Ale, moji knježa, njejſym ſłóſtnik! Ja ſam ſa dyhſacżnym paduchom běżach!“

Wulka żyła ludźi žo wokoło njeho nahromadźi. Naſtajchtej njeho hnydom dwě ſtronje. Młody mużſki ma jara ſympathiſke mjeſowocżo, je rjaneje poſtawy a derje ſdraſcżeny.

„Sſnadź ma prawje“, něchtó pſchiſpomni, „mjes tym ſo tu ſtejimy, je wopraſnodźity paduch dawno pſche wſchě hory!“

Barlin trjeba wodu

S wjednifitwom župneho wjednika wyſchſcheho preſidenta Kuby wotmě žo wobhładowanje Błótow. Saſtupjerjo Barlina a ſtatnych wodotwarſkich hamtow wobdźělichu žo na jěźje. Na wobhładowanju pruhowachu žo plany, kiž ſ dźěła hacź k wotpohładam Bjedricha Wulkeho žahaju. S tutymi planami dyrbi žo ſaſtaranje němſkeho hłowneho měſta ſ wodu ſwěſcźić.

Błótowſke rěki maju žo ſrunacź. S tym Schprjewja w Barlinje wjazy wody nabudże a podſenſka woda žo powyſchi. Wyſchſchi preſident Kuba rjekny, ſo pſchi runanju Błótowſkich rěkow ſnajmjenſcha 1000 d'ěłacżerjow na ſchtyri hacź pjecź łět dźěło dóſtanje. Statny kommiſar měſta Barlina, dr. Lippert, pſchiłubi pjenježnu podpjeru.

Ptača wójna

Dże k wjeczoru. Sklónczko žo ſłowa a jcżele žwoje pożłednje pruhi do kraja. Njebjo hiſchcże napoł jaſne, bjes kóždeje mróczałki. Mojej woczi ſložujetej žo k zyłwinſkej wěži, ſ kotrejež ſkora ſynki ſwonow ſaſtlincża. Wokoło ſkhiża, kiž wěžu króniuje, ſlětuja małe ptaczki, może bycź, ſo žu to ſchtórzy, kiž žo na ſlět do juha hotuja. Tuto naſtajne lětanje žo mi lubi a raduju žo nad tymi małkimi ſwérjatkami ſe wſchěmi ludźimi, kiž każ ja tomu pſchihładuja. Tola ſchto to? Widźu ſe ſtrachom, ſo mjes nimi wjetſchi ptak we wulkich kołach ſlětuje žo k wyſchinam pſchedobudże. Sſym prawje ſpódał, je to mały ſchkrahołz. Kak žiwje žo jenož tute małe ptaczki ſa njeho ſajimuja. Kóždy jeho pobyt kedźbliwje wobkedźbuja a wyſche a wyſche lětaja, ſo njebychu wopor tutoho rubježneho ptaka byli. Druhdy žo ſda, jako bychu woth orjeka na njeho ſchuſkali a tak žo łakitali, ſo njeby wyſche leczeć mohł. Hacź budże ſchkrahołz nad nimi dobyć? žo jedyn druheho praſcha. Hižo žo wot zyrkwinſkeje wěże dźěła. Bojowniſchczo wupiſchejcźera žo nětko nad naměſtom. Wyſche ſchkrahołz njepſchitrdże, tola łéta dale mérnje žo roshładuje. Na ras žo njebjo ſczorni. Wot ſzewjerneje ſtrony měſta pſchibližuje žo żyła ptaczkow, kotrež žo na bitwiſchczo hotuje. Dźiwje ſynki wot žo dawaja, nam cźłowjekam wěſo njeſrofumliwe. Je jako bychu naſtajnje wołali: my dźemy, my dźemy. A nětko pſchidruża žo woporam, a njemdrje žo do ſchkrahołza dabża. Tuſej wulkej liczbje małkich bojownikow uje ſchkrahołz roſcżeny, tuż leczi nije a niże. Druhi ſchkrahołz, kiž je žo bitwiſchczu pſchibližił, leczi nimo teje bijenży a njeſnaje žwojeho bratra, ako njeje cźuł jeho ſnacź. Mi bě ſche, jako hdy by tónle druhi ptak pſchiſchoł, ſo by tomu w tej żyle małkich ptaczkow žo ſadżerżeſemu chżył prajicź: „Cźekń, cźekń ſ tuteje bitwy, kotraž žo cźi ſchłachcźiła njeje!“ W tym wokomiku pſcheſtanje ſchkrahołz žo roſkłotowacź a leczi w runym ſmérje preczź. Sady njeho lecża cźi, kiž běchu ſjednoczenje nad nim dobyli. Sſo wjeſelo nad tym dobyczom, ſlětuja naſchi mali pſchecźeljo dale k juhu. Napożledk ſhubja žo na wobſorje. Pſchihładowarjo łóžo wodychnu, ta napjatoſcź a njewěſtoſcź wo wukonzu ptaczeje bitwy je žo ſhubiła. Kóżdy krocźi dale ſwoju dróhu. Też tu je mnohi wukhył, ſo w prawej jednocże też ſłaby je żyłny.

Ž. Th. H.

Přenje ſhadźowanje jendźelſkich cźornokoſchlakow pod holym njebjom.

Jendźelſzy faſchiſtojo ſhromadźichu žo njedźelu k wulkej manifeſtazији w Hyde-parku w Londonje. Tyſazy kommuniſtow ſpytachu wjednika cźornokoſchlakow pſchewołacź. Wjednik faſchiſtow, ſir Oswald Mośley, ſteji wožrjedź ſhromadźiny na automobilu. Pod ſchkitom policije możeſche pak Mośley ſhromadźinu faſchiſtow nawjedowacź, każ běſche žebi wotmyſlił.

Sedmjo Grekojo

Jako Jendźelſkej w dźewjatnatym łětſtotku pſchezo ſcżo na wojakach pobrachowaſche, knježeſtwo ſ kupcźelami twucźini, ſo dyrbja jemu tucźi ſa wyſoke myta ſ wukraja wojakow wobſtaracź. Ludźiłupſtwo ſta žo ſ wunoſchnym powołanjom.

Jedyn ſ tutych ludźi kupzow poda žo na gretſke kupy. Sa krótki cżaſ běſche wón ſ rjanymi ſłowami a wabjazymi pſchiłubjenjemi połk na wojowanje ſo wjeſelazych Albanow, Sſkowjanow a Grekow naſběrał. Póſłaczu jich na kupu Malta do garniſony, ſo bychu žo tam po wojeſtku wunwucźowali. Na twjerdźiſnje Ricażoli jich ſamełſtnichu.

So bychu ſwobodu ſwuczenych ſa najkrótſchi cżaſ na najkrucźiſchi porjad ſwucźili, jendźelſzy ofizerjo puki ſa khłoſtanje ſawjedźechu. Dozjěchu pak ſ tym jenož napjchecziwnoſcź. Hordoſcź horzotrejtych połodnjanow žo roſkeri. Powołanje wojaka jako najwjetſchu cźeſcź wobhładuju, cźujachu ſo ſebani a ſpjerżowachu žo, dalſchim pſchikaſam poſłuchacź. Jako žo khłoſtanja něſto hiſchcże ſhórſchichu, ſ njeſpokojnoſcże ſjawny ſběžk wuroſtoſe. Sebrachu offiżeram bronje, najbóle hidźenych ſtónzowachu, ſhromadźi ſ twjerdźiſny wuhnachu. Sawrjechu wrota a pſchipowědźichu žo jako njewotwinſni. Pſchihotowachu žo na krwawu napjchecziwnoſcź.

So by njetrjebawſchej ſchkodźe ſadżěwał, žo gouverneur nabděha na twjerdźiſnu wotſaji a da twjerdźiſnu wobłehnyć. Poſtara žo, ſo njeby žo do twjerdźiſny żanych żyrobiſnow wjazy dowożowało. Běſche dopředka widźecź, ſo njebudża žo móż wobłéhowani dołho dżerżeć.

Ale jedyn mimy žo każ druhi.

Domjaze wobhdleſtiwo ſběžkarjow wobdźiwſache. Jendźelſki roſkaſowaſ poczinſache njemérny hněw. Po wotběhu tydźenja wón ſtónczinje pſchiporucźi, twjerdźiſnu pod ſchkitom nózneje cźmy nabděhowacź.

Hobrſkej namoży podležo, twjerdźiſna ſo rjekowſkim łoju ſe ſtrony wobłéhowanych do rukow Jendźeleżanow prócżo padny. Minule wſchěch ſběžkarjow, ſ wumjacźom ſedmjoch Grekow, kotříž běchu ſo w ſmudowni (Pulverturm) wukhowali, ſajachu a k ſmjerczi ſadźudźichu. Położża ſ nich dyrbjeſche na ſchibjeżu, ſhytnych pak chżychu ſatkélicź. Sſurowoſcź woſtup drje mjes wobydlerſtwom poſórſchi ſłudźi, tola roſkaſowaſ ſo wo to njeſtaraſche. So njeby na nabladnoſcźi ſhubił, wón krwawnu wutżud hnydom wunjeſcź da.

Sſedmym mużam, kotříž běchu ſo do ſmudownje ſaczinili, ſymnż płót na cźoło ſtejeſche. Dokelż běchu njedoſrowólni ſwědzy ſadławeho tónzowanja, ſo wołu k ſmjenju w nich poſběhny a ſpożeji jim móż, jednacź a poſpyt ſważicź, podobny wożud woł ſo wotwobroczicź. Mjes nimi běſche hlowny naczinjeć ſběžka Anaſtaſius Jeremachoſ. Wón ſłowo wjedźeſche.

Każ prjedy wobſtejeſche na pſchepodaczje jenož pſchi ſwobodnym nawróce do domiſny. Běchu wobliczo europſkeho wójniſkeho rjekowſtwa ſeſnacź nawukhnyli.

Njedoſtachu żaneje wotmołwy.

Dokelż ſo w ſmudowni żanych żyrobiſnow njemějachu, ſtuki do cźrjewow wojaſachu, běchu ſtónczinje ſwólniwi, też ſ pſchelutowanjom żiwjenja ſmudownju wopuſchcźicź.

Też tónle namjet njenamaka żaneho wobkedźbowanja.

Bóle a jaſnjiſcho ligowe kóſcże ſ jich mjeſnowcżow wuſtupowachu., Jeremachoſ jich namołnjeſche, ſo njedyrbja žo ſatraſchicź dacź a dyrbja ſmužitoſcź wobkhowacź. Chżeđża a dyrbja wutracź. Wucźuchu ſi cźu wulke mjſche. Se ſacźinjenymi woczemi ſabite ſwérjata ſjedźiczu.

Sſo wotměnjeju ſtražowachu. Każ bórſy žo wojak ſmudnizy bliżeſche abo ſo w nozy khłódk pokaſa, ſtrělachu.

Po dżeſatym dnju běchu ſe ſwojimi mozami po ſdaczu na tónzu.

Jeremachoſ ſ bělym rubiſchkom machaju ſhebi króſku roſmołwu ſ wotpohładnym roſkaſowarjom żadaſche.

Wotpohładny pſchiſłuże.

Jeremachoſ jemu ſurowu nuſu wopiſowaſche a proſcheſche jeniczky wo nětkotre bańki wody; dwoje ſ jeho towaršchow žo hižo ſe ſmjercźu bědźiſchtaj. Je-li žo jim też tole pſchezo njedopjelni, žu wſchitzy roſſudźeni, ſhebi ſami ſmjerczź dacź. S dypkom w dźewjeczich wjeczor ſmudowniu hewak roſbuchnu. A pſchi tom woſtanje. Wón rěcźi w mjenje ſwojich ſhubcźerpjerjow.

Offiżerojo wobłéhowańſkeho wójſka žo też tutej próſtwje ſapowědźichu. Hroženju žo ſmějachu. Njetwérjachu, ſo jo do ſtutka ſtaja.

Pod cźěſnjitej tużnotu žo dżeń miny. Wojazy poczachu ſtrachcźiwi być a wojtachu jenož pod rańnym pſchikaſom żortowazych offiżerow w twjerdźiſnje. Jich hróſba roſcżeſche, cźim bóle ſo wokſnda hodźina bliżeſche a wopjetne próſtwy a hrożenja bjes wuſpěcha woſtachu. Njeměr ſmjezowa žo nětko też offiżerow.

W dźewjeczich hodźinach.

S měſcheczańſkeje wěże prénje dyrjenja ſwonow rjachu.

W ſamtnym wokomiku hróſbna hara powětr napjelni. Sdaſche žo, jako je wchen płuwaja hora wožrjedź twjerdźiſny wudyrka. Małka žo ſatſchaże. Sadwělowani běchu ſłowo dżerżeli.

Runja żarowaniſkej thorhoji cźorne rjaby kura nad kupu cźahachu.

Hakle jako nowy dżeń ſwitaſche, běſche zyły wunwer naczinjeneje ſchkody pſchewidźecź. Twjerdźiſnu Ricaſoli běſche ſemja poczrěła. Popjel a dźěło cźłowjeſ pjelnjachu hrjebje. Wulke ſapuſczenje w ſuhodnych twornjach. Sſamo we Valette běchu wſchitke wuhła roſſětale.

„Zyle njemčežno! Ale hdyž teź!“ žo druhe hłoby famolwja. „Kóždy klěpy chze žo na tajke waschnje wuživobodźić.“

Połjaj sapřichinnywschi młodeho muža na straži dowjedże. Tam kriminalny sastojnik muźej rjekńe:

„Pokažeže, schto mać'e w kapsach!“

Młody muź ſ praweje kapsy ličźik ſa nadróżnu jeleſniju wuczehnje.

„Sceże ſe ſamžnym wosom jěli, w kotrymž je žo tuto padušchſtwo ſkuſiło?“ žo sastojnik praſcha.

„Haj, ſe ſamžnym wosom!“

„A schto mać'e w druhej kapsy?“

Młody muź zyle mérnje do lěweje kapsy pomaža. Ale nadobo žo kondźi.

Kriminalny sastojnik jeho pohonja:

„Nó! Pokažeže! Schto dha tam mać'e?“

Wón wuczehnje dothi ſkoty rjeźas ſ pſchičiźnjenym cźežkim ſkotym cźapnikom.

Rětko sastupi pſchestawka. Sšlyſchcź běſche jenoź cźapnikowy tykot.

Wobkradnjeny, kotryž je žobu na straženju pſchiſchoł, cźiſchinu pſchetorhnje:

„To dźe je mój cźapnik!“

Sšudnište jednanje. Rěčnik pſches hodźinu podarmo ſa wobſkorjeneho rěcźi.

„Tak jaſne kaž ſłónco“, rěčnik w ſwojej ſakitowańſkej rěcźi pſchiſpomni, „tak wěſte je, ſo je wopraſowdźity dybſacźny paduch, jako pytny, ſo je jemu na pjatach, cźapnik ſkěſłje do kapsy njewinowateho tykny ...“

Wuſud: Dwě lěcźe ſaſtwa.

Bjedrich Knotlik, ſakuđźeny dybſacźny paduch, jako poſledńje pſchiſpomni: „Sakuđźiſchcźe njewinowateho ...“

Rano ſchěſcź hodźin. Wólzajſki ſtražnikſchtr Michał Masoch ſwoju ſ'użbu ſaſtawajo krótko pſched městom kolegarja ſeſeka, kotryž jemu woſſewi:

„Tam horjeka pſchi puczu cźłowjek leži, po ſdaczu je morwy ...“

Wólzajſki ſtražnikſchtr pódła cźeła revolwer namaka. W kapsy ſacźinjeny liſt. Adreſa je ſ pißańſkej maſchinu napiſana: „Na wólzajſke ſarjadnistwo!“

Woczinja liſt, w kotrymž je cźitacź:

„Dla mojeje cźiłowneje khoroſ'e pytach wěcźny měr. Jenoź mało ludźi wě, ſo běch ſobuſtaw zwólby dybſacźnych paduchow ... Schkoda, ſo dyrbja moje niewinowate dźeći a pſchiwuſni to ſhonicź. Ale towarſchnoſcź ſłóſtnikow ſebi žada, ſo ſwoju ſaſidźenoſcź wotkrywu. Pſcheto ſ mojej winu njewinowaty młody muź w khoſtarni cźerwi. Pſched ſchěſcź měſazami kradnuch w nadróżnej jeleſniju ſkoty cźapnik. Dokelž mje pſcheſcźěhachu, tyknich pſchi cźekanju tutón cźapnik do kapsy muźſkeho, kotryž pódła mje ſtejeſche. Kaž poſdźiſcho ſ nowin ſhonich, tutón njeſbožowny cźłowniek Bjedrich Knotlik rěka ...“

Pſchiſtajenza Jana Róžu, ſamomordaria, jeho pſchiwuſni na jeho poſledńim puczu pſchewodźachu ...

Pſched jaſtwom, pſchi nabožnych durjach bě ſo cźrjódka wcźiſtnych ludźi nahromadźiła.

„Djenża niewinowateho ſ jałby puſchcźa“, rěchtó pſchiſwonni.

Żeleſne durickźa ſo wocźinichu. Stary ſtražnik khłoſtańſke młodeńcu muźej ruku ſtřěcźiwſchi jemu ſhožo ſa pſchichod pſcheje ...

Sa někotre měſazy doſtanje polizija liſt ſ Južneje Ameriki:

„Moji pſcheceſelio, kotříž mje na druhe waſchnje wuſwobodźićź njemóžachu, ſallchowane bożenje ſ liſtom do kapsy ſamomordarja tykniwſchi, kotrehož běchu w lěſu namakali. Takle ſiwoju ſwobodu doſtach. Nětkole, hdyž ſym we bjeſſtraſu, Wam pſcheradźu, ſo ſym ja tón wopraſowdźity dybſacźny paduch. Jan Róża, wobchi pſchiſtajeńſ. ſo mnu a ſ nami dožyła nicźo cźiniccź nima. Bjedrich Knotlik.“

Mnoho ludźi, pſcheceſelio, ſnaſi a pſchiwuſni, na pohrjebniſchcźo khwataja, ſo bychu ſanjechany row wobcheho Róże ſ kwětkami ſypſchili.

Wulke powſchitkowne pſcheſłapjenje.

Row je polny kwětkow. Woſtrjebj rowa wulki, rjany wěnz leži.

Dohladował pohrjebniſchcźa powě, ſo po khuduſchkim pohrjebje zuſi lichó hiſto row wopytowachu a jón ſ rjanymi kwětkami pyſchachu.

Sšobuſtawy ſłóſtniſkeje zwólby běchu ſo wo wupyſchenje rowa ſtarali. jiv.

Hišće spěšniše železniske cahi

W Stuttgarće wotmě ſo wot 27. auguſta hacź do 1. ſeptembra 15. wuradźowanje wo jěſdnym planje němſko-ſtatneje żeleſnizy. W powſchitkownej kosmoloje rěcźeſche ſo wobſeže wo poſpěſchenju mnohich ſpěſchnych cźahow. Teź druhe ſpěſchniki budźa wot pſchichodneho lěta ſpěſchniſcho jědźićź.

Na wuradźowanjach wo jěſdnych planach ſaſtupnje woſebje, ſo ſo jěſdne plany ſa ſpěſchne cźerjaze woſty feſtaſeja. Tute woſty budźa hižo wot pſchichodneho lěta jědźićź, ſa tym hacź budźe móżno, je ſhotowićź. Najprjedy ſo tele cźary ſe ſpěſchnymi cźerjazymi woſami wobſkađźa: ſ Barlina do Kólna; ſ Hamburga do Kólna; ſ Barlina do Minichowa a wot tuteje cźary ſ Nürnberga do Stuttgarta; ſ Barlina do Lipſka; ſ Barlina do Drježđżan; ſ Barlina do Wrótſławja a Bytomja; ſ Barlina do Königsberga. Tak wupſchestrěje ſo ſyeź cźarow ſpěſchnych cźerjazych woſow po ſyłej Němſkej. Jěđne cźary mjes najwažniſchimi městami Němſkeje ſo bóle a bóle ſtrócźa.

Na ſhromadźiſnje je ſo teź hiſchcźe wo druhich ważnych żeleſniſkich ſwiſkach wuradźowało. Tu naſ woſebje ſajimuje ſpěſchny ſwiſk ſ Warſchawu, Wrótſławjom, Drježđżanami, Nürnbergom, Stuttgariom, Straßburgom-Marſeillom.

Hdyž so nad radiom wjeselićе pisajće nam, hdyž so na njón hněwaće — pisajće nam też.

Statny zwjazk němsk. wobdźělnikow radia (RDR), wokrjesna skup. w Budyšinje na Hošic hasy 21

Hospodarski rozhlad

Sorjedu 12. septembra 1934.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,490	100 pólsk. złotych	47,40
1 jendźelski punt	12,435	100 čěskosł. krónow	10,44
100 šwajc. frankow	81,67	100 franc. frankow	16,50

Barlińska burſa dnja 11. ſeptembra. Teź dźenża pſchewažowachu kurſowe poſtupy, hdyž teź běſche wobkhod jara womjeſowany. Najſkerje cźaſe publikum woſjewjenje nowego plana ſa dźełowu ſłużbu, kotryž pſchi ſpoczatku burſy hiſchcźe ſnaty njebě, wocźakacź. Dalſche nadźijepołne wuwiźe na bjełkowych witach a kurſowe woblicźenja wo wunoſchku žnjow ſaprěchu pohib kurſow. Někotre ſpeźalne pohiby ſamóžu powſchitkowny wobraz hiſchcźe połěpſchićź. Na rentowych witach wobſtaji dale ſajim ſa ſtaru wójnſku pezczontu.

Barlińſke żitne multowiki. Dokelž njeběſche žanych woſebitych potiwow, ſapocźa ſo wobkhod jara pomału a njeměnjeſche ſo teź we ſwojim daliſchim běhu woſebje woczinjowcź. K cźomuž woſebje pomały wotbyt muki pſchinoſchowaſche. Pſcheńcźu ſo dale bohacźe poſkićeſche, mjes tym ſo ſo wſchě poſkićenja w rożu lokło ſamešćinju pſchi cźimž młyny tam a ſem teź pſchidawki pſchiſwoleja. We wowſu je dale ſtałe poſtićenje, mjes tym ſo napraſchowanje je tradu ſłabſche. Jeczmjenja ſ pizowanju ſo ſědma poſtićeſche.

Wožerj płaczeſche w Barlinje ſentnar

pſcheńcź W 8: 9,60 hr., W 9: 9,70 hr, rożi R 8: 7,60 hr., R 11: 7,70 hr., — jeczmjenja G 7: 7,60 hr., G 9: 7,85 hr., — wowſa H 9: 7,55 hr., H 13: 7,75 hriwnow.

Płaczizny na Barlinskich produktowych wikach.

Żito a wolljowe symjo po tuni abo 1000 kg hewak 100 kg

Płaczizny po złotej hriwnje.

	11. 9.	10. 9.		11. 9.	10. 9.
Pšenca	220	220	bony	10,5-11,5	10,5-11,5
rožka	160	160	woka	10,5-11,5	10,5-11,5
ječmjeń now.	—	—	módre lupiny	7,00-7,50	7,00-7,50
ječmjeń, nat.	180-190	182-190	žołte lupiny	—	—
wows	—	—	zeradella	16,0-17,0	16,0-17,0
kukurica	—	—	raps, wosuſk	—	—
pšeńć. muka	27,25	27,25	lany wosuſk	7,55	7,55
rżana muka	22 25	22 25	ſuch. ſrutanč.	—	—
pš. wotruby	12,05	12,05	běrni. kruſki	9,30-9,40	9,30-9,40
rżane „	12,05	12,05	syno, 50 kg	—	—
raps „	310	310	rżana ſłoma	—	—
hróch, Viktor.	28,5-31,5	28,5-31,5	pšeńć. „	—	—
lane symjo	—	—	wowsna „	—	—
pjeluſki	—	—	ječna „	—	—

Płaczizna za pšeńcź za wupłodźerja 8: 192, 9: 194.
Płaczizna za rożku za wupłodźerja 8: 152, 11: 154.
Płaczizna za ječmjeń za wupłodźerja 7: 152, 9: 157.
Płaczizna za wows za wupłodźerja 9: 151, 13: 155.

Płaczizny rěznego skotu na Barlinskich skótnych wikach.

11. ſeptembra 1934 Płaczizny po cent. a złot. hriwnach

Skótne druſiny a woznamjenjenja:

Woły: 821.

Połnomjaſne, wukormjene, najwjetſeje rězneje hódnoſce hač do 6 lět	—
Młode mjaſne, njewukormjene, ſtarſe wukormjene	30 - 33
Mjenje wukormjene młode, derje picowane ſtarſe	25 - 27
Mjenje picowane wšěch ſtarobow	20 - 24

Byki: 534.

Połnomjaſne, wuroſćene, najwjetſeje rězneje hódnoſce	31
Połnomjaſne, młódſe	30 - 32
Mjenje wukormjene młódſe a derje picowane ſtarſe	26 - 29
Špatne	22 - 25

Jałoicy a kruwy: 876.

Połnomjaſne, wukormjene kruwy najwjetſeje rězneje hódnoſce	31 - 32
Połnomjaſne, wukormjene jałoicy najwjetſe'e rězneje hódnoſce hač do 7 lět	21 - 28
Starſe wukormjene kruwy a derje wuwite młódſe kruwy a jałoicy	16 - 20
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałoicy	10 - 15
Mjenje a ſpatnje picowane	—

Celata: 2468.

Najlepše wukormjene (1. druſiny)	48 - 52
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (2.)	40 - 46
Špatne (3.)	33 - 38

Wowcy: 3800.

Młódše a ſtarše wukormjene (5. druſina)	37
Starše wukormjene (6.)	34 - 35
Mjenje wukormjene (Märzſchafe) (7.)	30 - 39

Swinje: 16312.

Połnomjaſne, wos. raſow a jich křiżenj., hač do 1½ lět ſtare	52
Wukormjene	50 - 52
Mjaſne	47 - 51
Špatne	43 - 47
Rancy a kundroſy	50 - 52

Radio

Schtwórtk 13. ſeptembra ſłyſchimy.

Königswuſterhauſen. Nimo ſnateho wſchědneho wrogramma: 6.20 rańſchi konzert. 10.10 němſka ludowa hudźba. 11.30 ſa ratarjow. 12 pſchipołdnišchi konzert. 13 tańcźele. 17.45 ſtare franzowſke a italiſke ſpěwy. 20.40 walcźiki.

Lipſk. Nimo ſnateho wſchědneho programma: 5.50 ſa burow. 6.25 rańſchi konzert. 8.20 tańcźele. 11.40 ſa burow. 12 pſchipołdnišchi konzert. 16 operettowy konzert. 20.40 wulki ſabawny a rejwanſki wječzor. Hamburg: 20.10 rejwanſki wječzor. Frankfurt: 20.10 danſki konzert. Wiu: 20.30 ſabawny konzert. Warſchawa: 21 orcheſterſki konzert. Budapeſt: 17 ſabawny konzert.

Zyle maltaſke wobydlerſtwo ſo na mjeſinje njeſboja ſhromadźi a proteſtowaſche pſcheczińwo wojeńſkej myſlinoſcźi. Seſtupa ſo k demonſtraziji a cźehnjeſche w njeſkónczným cźahu k twarjenju roſkaſowarja. Wojazy dyrbjachu ſakrocźićź, jenož ſ próſtwu mójachu roſhorjeny lud roſehnaćź.

Tamniſchi dźeń běſche ležy dom, w kotrymž njebychu żarowali. To njeptacźeſche tſi ſtam jendźelſkim wojakam, kotříž běchu hacź k njeſpółmacu roſtorhani żiwjenje pſchiſładźili. Płacźeſche to ſedmjom Grekam.

— — — — — — — —

Dwě njedźeli běſchtej ſo mintej a wo hróſbnym njeſboju ſo mjenje a mjenje rěcźeſche, jako běſche ſtary ſahrodnik na domoſpucźu ſ tydźenſkich mikow do ſwojeje wſy, kotraž ſrjedź kupy leżeſche. Wě ſwoje twory jara derje ſpſchedać, ſanjeże ſebi ſpěwcźk a roſkładowaſche ſo ſa ſyrkowinej wěźu ſwojeje domjazeje wožady. Kóždy a hdyž ſebi wješeloteje mužłe ſwojej lěnjej noſy drapaſche, kotrejž ſo nad koſchemi bimbaſchtej, ſ kotrymiž bě ſwojeho wožoka poczeżił.

Nadobo wožoł na ſtronu ſkoczi, funkaſche ſe ſadnimaj wohonaj dalеko do powětra a wjerchny ſahrodnika dele. Jako wón ſtonaja ſaſo na noſy pſchindźe, ſ pſchidrópnych kerkow hróſbu ſłudźaſe ſcherjenje ſkoczi a dźerjeſche jenu piſtoliju pſched nóſ: „Saſtarź! A ſo niz hibnyczi!“ Pſchimaſche ſa koſchemi.

Sahrodnik běżeſche, ſchtoż běżecź możeſche a wokaſche kaž by na widlach tcźał. Na ſhoże dróha po borje wjedżeſche a wjeſ njeběſche wjaſy dalеko. „Na pomoz, ſcherjenje!“ Wſchitko ſchtoż nežeſche wuſchi a pjaſeſe, jemu napſchećžo pſchiběża, tworjeſche muzju wokoło jeho ſ potom ſo parjazeho cźeła.

Hdyž běchu ſo jeho prěnje ſtrózele położile, wón ſa tychom łóju wo hróſbnym dyrdonideju powědaſche. Duch wojaka bě jemu napiſchećžo „ſtupił, błędy a ſtorhany, ſ koże a ſamych kuſzow.

Zadyn Malteſcźan na tom njedźelowſkim, a pſchipad ſahrodnika ſe ſcherjenjom ſo je ſpěſchnoſcźu wohnja po ſyłej kupje roſnjeże. Słudźi hróſbu. Pohyłni hidu pſchecźiwo Jendźelcźanam.

Jako roſkaſował nad kupu wo tym ſhoni, wón pſchiporuczi, ſo na ſo naležnoſcź huhdom dokładnje pſchepytowaćź. Wupóſła ſtotnimu wojakow, ſo bychu pytali.

Wuſłědowanje njewoſta bjeſ wuſpěcha.

W jenom ſkalíſchcźu, ſdala kóždeho cźłowjeczeho woſtydlenja, ſydom muži wuſłědźichu. Běchu wutwutlene a ſdrjene, wokoło woczow, kotrež běchu ſapadnjene, mjeſachu cźemnomódre wobwocźi. Takle bě ſrſumićź, ſo bě ſo ſahrodnik do ſmjerce wuſtrózał.

Tole běchu tamni ſedmjo Grekojo.

Pſcheſłabi, ſo mohli ſo wobaraćź, jich ſwjaſachu, do města dowjedżechu a huhdom pſcheſłyſchowachu. Mordni, kotříž nadobo ſ rowa ſtanu, njebychu města do wjetſcheho njeměra pſchinjeſeć mohli.

Bjeſ kombjenja a bojaſliwoſcźe Jeremachus na praſchenja roſkaſowarja wotmołwjeſche:

W ſmudowni ſacźinjeni, běchu huhdom pſchihoty cźiſchili, ſo mohli cźekнyć. Chyżchu podſeńſku khódbu hacź k morju wuhrjebacź. Huhdom dachu ſo do dźěła. Meter po metru ſo do ſemje wocźachu, kóle knot hacź cźłowjek. So bychu wobłěhowarjow famhili, Jeremachus jich poſłożenje pſchechrawaſche. Ale njeczinjeſche ſo, kaž bychu ſebi wuſłili. Wonkowna murja twjerdźiſnu ſtejeſche na ſkle. Sšeſćacźu runja myſchanu w pajłach. Tak roſtu-

dźichu ſo, ſmudrownju roſbuchnyć a pſchi powſchitkownych ſtrózełach poſłedni ras cźekнyć ſyntacź.

Hdyž bě dźewjata hodźina bliżeſche, ſo wſchitcy na kónz podſemſkeje khódby podachu, naſypnychu wot tam wuſtu ſmuhu tſělneho prócha hacź k ſkładowni a wocźakowachu prěnje dyrjenje ſwona ſ mešćacźanſkeje weże. Hacź roſbuch pſchětrja? ſ tutym praſchenjom poruczichu ſwoje duſche Bohu. Potom dych ſadźerżawſchi, ſacźinichu wocźi — a ſapalichu ſmuhu tſělneho prócha. Stłóczichu ſo hłuboko do wuſłubjeneje ſkały.

Woſtachu żiwi a mójachu ſ twjerdźiſnu cźekнyć.

Ale podarmo pſchi brjoſy nekajti cźołm pytachu, ſ kotrymž mohli do Sizilíſkeje jěcź. Hakle w ſterſach nozy mójachu w bliſkoſci někajki cźołm kradnyć. Se wſchej mozu ſpytachu, pſchecźiwo ſylnemu pſchiwałej żołnow wobſtacź. Ale cźołm ſo powrócźi. Ptuwachu wrócźo k brjohej.

Dobry tydźeń ſo minu, tola njemóžachu żanehu wupucźa namakaćź. Wodnjo khowachmy ſo w bróżnjach abo kerkach. W nozy hladachu, kak mohli ſo ſ pólnymi płodami někak nahnjeźićź. Doniż njecziwiłowaſche hłód jeneho ſ nich tak ſłyniże, ſo wón w ſwojej njembroſći ſahrodnika dla jeho łoſchow ſadjerża. Tale njerowobhladniwoſći ſta ſo jim ſ wołuhom.

Wójnſki ſud jich k ſmjerći ſaſudźi. Njeproſchachu, ſo by ſo jim ſmilnoſć ſtała. W jich wožomaj ſapaſche pſchezo hiſchcźe ſamžny woheń rjekowſliwa, kotrež bě nehdy jich prjedownikow njeſmjertnych ſcźinił.

Jako jich pod bubnowanjom ſyłnej wotrjad wojakow pſches město k ſchibjeniſku wjedżeſche, kóždy Malteſcźan ſtracźoczitwoſcź ſahrodnika wobžarowaſche. Radu bychu k ſmjerći ſaſudźenym pomhali. S wulkimi ſyłami pſchikhwatachu, ſo bychu ſedmjom greſkim rjekam poſłednju cźeſcź wopokaſali.

Tak bě ſo ſtało w lěcźe 1807 na kupje Malta. ſk.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2.15 hr. — 20,00 Kč. Wudawa a čišć Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćeńcarske 4 pjenježkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čělneho znjezbožeńca z 1000 hr. — hdyž wumrěje abo hdyž je na tak žiwjenja dospołnje wótcny. Kóžde znjezbožeńce dyrbi abonent nimo tuteje zawěšćaceje banky wuzjewić, zranjeny dyrbi nimo tuteho wuzjewjenja najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńca dyrbja so bancy nimo, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 214 — Budyšin — Štwórtk 13. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Zastupjerjo cuzych mocow wjednikej zbožo přeja

Sćrjedu pschipołonju ½1 hodź. sejdźe so diplomatiski korps w zwjedźenšzu wupołschenej wulkej pschijimarni hrodu němskeho presidenta. Wjednik diplomatiskeho korpsa, japoschtoliki nunzius Cesare Orsenigo, porěča wjednikej francowskeje zrjadowy, kotrejž w pschełožku rěkaju, so diplomatiski korps so wjeseli, so smě najbliši wyšokozešćeneho němskeho presidenta, generalneho połneho marschalla z Hindenburga, zwoje spravne gratulazije a najlepsche pschecza wuprajić. Se zwoju pschitomnosću dźensa diplomatojo wuprajić, so woni wschitcy nowemu wjednikej němskeho stata zhromadnemu dźěłu wopokazuja. Woni su pschejwjedčeni, so wjednik wschitke jich prózowanja pschi dopjelnjenju nadobneje mišije, kiž jich statni wjednizy jim porucziche, podpjera a dobre posłahi mjes Němskej a jich krajemi sakowa a skrucji a tak k sakhowanju měra w zwěrće pschinoschuje.

Woni derje wědźa, so móže jenož se sešylnjenjom ducha wěrnosće, prawdosće a lubosće k blišschemu žiwjeć k směrowanju ludow dóńć. Jich je swjeselilo, so je wjednik wospjet wuprajił, so Němska, jako kraj we wutrobje Europy, je so krucje wosrudźiła, so chce być skutkowny faktor měra. Woni su hižo pytnyli, i kajkej staroscu wjednik w žiwojim nowym sastojnstwje na wotkrońenju bjezdźěłosće dźěła a so wo spomoženje němskeho luda prózuje. Woni jemu pscheja, so by so knježeństwowej mozu, kiž je w jeho rukomaj jednorjena, spodźiło, so by derjemcze dospěł, kiž sa snutskowny měr kraja rukowacz samóže. Woni też pscheja, so Němska wobsydstwo wschěch kubłow wyschscheje rjadowne, kiž su wěrny pokład kóždeho naroda, bóle a bóle skrucza. Njech bójska pschedwidźiwosć tute pschecza a nadźije dopjelni sa wulkosć němskeho wótcneho kraja a sa najwyschscheje sastojnstwo němskeho stata.

Wjednik a němski kanzler na to munzijej wotmolwi, so so jemu sa sdobopschecza najwutrobnischo dźakuje, kotrež je jemu w mjenje diplomatiskeho korpsa k pschewzaciu dostalneho sastojnstwa němskeho presidenta wuprajił. Wosobje so dźakuje, so je pschi tym hischcze ras na zemrětneho němskeho presidenta Hindenburga spominał. Wjednikowa wola je, so wusće a spravne poćahi mjes Němskej a zusymi mozami so sakhowaju a so so z tym frosumjenje a sesnasje syčkuje. Wulke nadawki, kiž su so nam stajiłe, móża so z wuspěchom wukonjeć, hdyž so nam a swěrej měr sdźerži. Wjednik psched sastupjerjemi zułych statow wusdobny, **so je wottyknjeny tónz jeho polskiti, so by Němsku k krutemu schkitanischczu měra jeźinił.** Niz móz a namó dyrbiłej poćahi mjes ludami postajiez, ale duch trucje prawdosće a ześećowonosće dźěła a wukonow kóždeho druheho luda. Hdyž Němska hospodarstwo a sozialnu nuzu pschewinje, služi niz jenož sebi samej, ale sdźelemu swětej. Sa tutón stutk nam zohnowanje bójske pschedwidźiwosće njerunowostanje.

Wjednik proschesche diplomatow, so bychu sa zwojich statnych wjednikow, knježeństwa a kraje jeho najspravnische pschecza sa zbožowny pschichod wschitkich ludow pschijeli. Na to wjednik a němski kanzler jenotliwych połstatow, wupołstatkow a połselnikow powita a jich zbožopschecza pschija.

Mjes witanjom bęsche so na Wilhelmskej dróży wulka zyła ludu seschła. Shromadzeni pschijeżdej diplomatow je saborjenjom pschihladowachu a jich pschecześelnje zrowjachu. Po witanju cźrjoda, kotraż bu wjesela a wjesela, wjednikej zlawu wospjet wunjeże. Wjednik na to na balkon stupi. To sbudźi schumjaze wyskanje tyšazow, kotriż na to němskej hymnje spěwachu.

Nowy naměstnik němskeho biskopa

Sćrjedu je so duchownu D. Engelka za bikara němskeje evangelskeje zyrkwje powołał. W tutym sastojnstwje dyrbi wón němskeho biskopa zastupować a jemu k pomozy być. Jeź sekretariat němskeho biskopa so jemu podstaji.

Zrěčenje rańšich statow bjez Němskeje?

Parižske nowiny žrjedu rano němišku wotmolwu dla zrěčenja rańšich statow nadrobnje rospominachu. Wone pschego hischcze spytaju, cźaj pschepodaca noty kritizowaci. Němska je winuje, jako by jednanja Swjatka ludow kasnjej chodziła. Wo wusmitkowanju němskeje noty zastupuja francowske nowiny wschelakore stejischcza. Někotre też pišaju, so mohło też bjes wobdźělenja Němskeje k zrěčenju rańšich statow dóńć. Sa bjesstrach mohło so potom wšelo jenož mjes wobdźělentymi mozami rukowacz. Tuta myšl namaka pak so jenož w někotrych nowinach. **W Franzowskej hischcze wjeske njewěrja, schto chce Pólska činiez.**

Parižske nowiny „Matin" maju system podjeranja statow mjes sobu bjes Němskeje sa njemóżny. Nowiny „Journal" pak pišaju, so je Němska se swojej wotmolwu Franzowsku z njeluboho połoženja wumohła. „Petit Parisien" wosjewja, so němska wotmolwa w Genfje njeje pschejara pschełhwapiła. „Petit Journal" wima sa wera sraschne, hdyž Němska rańšenu zrěčenju njepschistupi. Němska nima hłowneho zajima sa tutu wěz. Sa dóńć zrěčenja je wjele ważnische, **kak** so Pólska k njemu staji. Nowiny „Jour" pak sapo zrěčenje bjes wobdźělenja Němskeje nimaju sa możne, wjelo też wulku ważnosć sadźerzenju Pólskeje pschisłuschnosće.

Pólsku wotmolwu nowiny z mjenom „Ouvre" potom hnydom wočakuja, hdyž so Sowjetska Rusa do Swjatka ludow pschijimje. Swjatk ludow pak žrjebi trochu staroscu cźini, dokelž wě, so Pólska podobnje myšli kaž němske knježeństwo.

Zrěčenje miez Litwu, Lotyšskej a Estonskej so podoisało

Sćrjedu wječor ½7 hodź. su swonkowni ministrojo Litwy, Lotyschskeje a Estonskeje w sekretariacze Swjatka ludow balkiske zrěčenje podpisali. Na to wotmě so w

Schuschnigg w Genfje rěčał

Po wotewrjenju połneje zhromadźiznu Swjatka ludow žrjebu popołdnju spominasche schwajzarski swjatkowny rada Motta na zemrětneho awstriskeho swjatkowneho kanzlera Dollfuża a na dołholětneho italiskeho wotpósłanza Scialoju. Shromadźizna postany k cześći morweju.

Na to sapoca so generalne wuradźowanje. Najrjedy porěča argentinski wotpósłanz Centilo. Wón rěcześe jenož krótko. Potom awstriski kanzler Schuschnigg zlowo dosta. Najrjedy rěcześe Schuschnigg wo politizy a dźele zwojeho pschedchadnika Dollfuża. Wón wopisowasche jeho jako sahoriteho awstriskeho wótcźinza a dobreho Europjana. So so zwěst wo malu Awstriju stara, dopokasuje, kak ważna je Awstriska za europsku politiku. Schuschnigg nochzysche so wuprajić, hacz bęsche prawje, so je so d'enżniscka Awstriska wutworiła. Najedwacz wschelo pak mějesche wón sa trěbne, so ma so Awstriska taska sdźerżeć, kajkaj dźenża je, a to niz jenož w sajimje kraja sameho. Jeho knježeństwo chze runje kaž Dollfuża we knježeństwo njewotwinowatej Awstriskeje rasnje sakitowacź. Schuschnigg rjekny, so móże Awstriska za porjad w kraju a měrne wuwicje rukowacź, hdyž so ji dowoli, so změ žiwa być.

Potom sabrasche so Schuschnigg z pschemeńenjenjom wustawy w Awstriskej. Wón wotpokasa, so so wo diktaturu jedna. Hospodarska krisa je też radikalnosć sobu do kraja pschinjesła, a měrne wuwicje pschemeńenja wustawy poczeźła. Nowa Awstriska dyrbi snajmjenscha tymana być, so by so wjesoje mjesny sakitała. Awstriska pjeza njeje średkom měła, so by, kaž Schuschnigg rjekny, sadźiwała, so politiske hibanja, kaž swonka awstriskich mjesow wukhadźachu, na politiske wuwicje w Awstriskej skutkowachu. Nowa awstriska wustawa njemóże so pjeza na žane waschnje reakcionarna mjenować.

Schuschnigg spomni na njeměry a wojowanja w februaru a juliju. Po jeho wuprajenju su so tute wojowanja z illegalnymi bronjemi pschewjedle, wo kotrychž potkadże wón nochzysche rěcześ. Awstriske knježeństwo pschećiwo swojim snutskownym pschećiwnikam ženje njeje z wjeselosću postupowało. Potom Schuschnigg wusłóžny, so politiske strony w Awstriskej sandźenosći pschisłuschcheja. Pospyt, je snowa sbudźeć, by reakcionarny był.

Skónčnje wobroći so dr. Schuschnigg pschećiwo myšli cutarkije, samosastaranja. Potom rospominasche wón hischcze połoženje Awstriskeje we wikowanišku a hospodarskej politizy. Dr. Schuschnigg skónči swoju rěcź z prósnuu wo frosumjenje a pomoz sa jeho kraj. Wón rěcześe swjetscha němizy, ale dźele, kiž mjesesche sa wobsebje ważne, wón do francowskeje pschecześ.

Rusojo njejsu z přeprošacym tekstom spokojom

Sa sastupjenje sowjetskeje Ruskeje do Swjatka ludow su wobdźělenje nastałe. Ruskoju su wustajicź měli na pschedběžnym pscheprošczanym tekscze, kiž je so jim połstał. Woni widawaju, so titón tekst njedopjelnja, schtož woni snajmjenscha wočakowachu. Tohodla budża nowe jednanja trěbne a nowe dlicze je wésće.

W Genfje so wjeza też Franzozowjo a Jendźelcźenjo mało dowěrliwje wo sastupje Ruskeje wuprajichu. Powschitkownje drje žrjebi myšlja, so Ruska do Swjatka ludow sastupi, dołhoj tuta zhromadźizna hischcze traje. Tola sbohaju so hižo hłoby, kiž wobcźežnosće jako njepschewinliwe wobkładuja. K tomu stupi hischcze stejischcze Ruskeje žame na žrjebi.

We wječerjatischim poładženju 6. politiskeho wubjerka so pschipadsta. Połiki sastupjeć pschi wuradźowanju wo prašenju cźěkankow so jara wótrje wo statach wuprajli, so najznadniske zakonje cźłowjeczkoscje njewobkedźbuja. To su staty, kotrejž su w Swjatku ludow abo kotrejž dźeła do njeho sastupiez. Połiki sastupjeć rjekny, so pola Swjatka ludow na liczbje sobustawow telko njesałeji, kaž na jich hódnosći.

To bęsche njetajeny nadběh pschećiwo Ruskej. S tuteho wuprajenja je spóznasć, so Pólska k sowjetskej Ruskej žanehо wobzběhneho stejischcza njesnaje.

Ruske nowiny přimaju Šwajcarsku

W sowjetskich nowinach njespokojnosć z politiskim sadźerżenjom Schwajzarskeje pschiběra. Wobsebje jasnje pokasuje so tuto njepschecześelne smyłkenje w Leningradskej „Prawdźe". Tute nowiny rěcza wo wjetschej Ssowjetam njepschecześelnej aktiwnosći schwajzarskich prawizarjow. Ruske nowiny widawaju, so na tutym postupowanju niz jenož wschě możne faschistiske organisazije, schwajzarscy offizjerojo a druhe swjatki zbohudźełaja, ale so jo w pozdźenischim cźasu žamo knježeństwowi sastupjerjo wobdźełeja. „Prawda" sejera so j dźela na pitanje schwajzarskich kommunistiskich nowin „Wojowarja".

Belgiska zasudźuje Genfsku politiku

Belgiska delegazija w Genfje je wutoru doskónčnje wobsankła, so pschi wothłosowanju w zhromadźiznje Swjatka ludow wo sastupjenju Ruskeje do Swjatka ludow žo hłosowanja wsda. Tuto wobsamknjenje belgiske nowiny j wulkim spokojenjom wosjewichu. Wone wusłowmychu, so je so Belgiska runje zako Schwajzarska za winowatu měła, pschećiwo sastupjenju Ruskeje protestowacź. Belgiska delegazija pschepreschasy telegramm, kiž so Ruskej połćzele, zobu njepodpische. Belgiske nowiny sdoro jenomyślenje pschijeże Ruskeje do Swjatka ludow sabudźuja.

Genffski wobsebity wosprawjeć nowin „Libre Belgique" je j katolkeje strony zhonik, so je franzowski połdlanz pola Vatikana j podpjeru Jendźelskeje a Italskeje pola zwj. stola dospěcź spytał, so by Vatikan sastupjenju Ruskeje do Swjatka ludow žanych wobcźežnosćow njeczinił. Vatikan pak je wotrawnjene pschecźiwjenja wuprajił. Franzowski połdlanz pak je na to pokasał, so budże po sastupjenju Ruskeje lóžo, wot Ruskeje wésće rukowanja w nabožnym nastupanju dostacź.

hoscjenzu Bellevue witanje nowinarjow, kotrymž so tekst srěčenja wosjewi.

W sawodze srěčenja so wuskedźuje, so chcedźa tute tři kraje zhromadne dźeło mjes sobu spěchować a wuski swjazk mjes balkanskimi statami wutworić a tak k zachowanju a zwjesćenju měra psinowoschowacź.

Srěčenje wobsteješe z 9 statow. Wschitke tři knjeżerstwa su winowate, so so wo wschelkich praschenjach zwonkowneje politiki dorěcźa a so mjes sobu politisy a diplomatisy podpjeraju. K tomu maju so porjadnje, znajmjenscha dwójcy za leto, a wotmětnjejo w jenotlimych statach konferency zwonkownych ministrow wotměcź. Nimo teho móża so na zadanje wobdźělaneho stata wozbezite konferency zwolacź. Wobdźělani pschipósnaiwaju, so zyle wozbezite praschenja wobsteja, kiž mohle zhromadne stejiscźo poczeżowacź. Wo tych ma so wozbezje jednacź. Kóżde praschenje, kotrež mohło napschećźiwne sasinki zbudźicź, dyrbi so w duchu pschećelnosnje a prawdosće tak rucze hacź móżno zmahadlowacź.

Tři kraje hižo nětko winowatosć pschewosmu, so žebi tekstu srěčenjow wosjewjeja, kotrež mjes sobu abo z druhimi statami podpisaju. Po nětcźišim srěčenju je móżno, so hischcze druhe staty jemu pschistupja. Srěčenje płacźi na 10 lět, wono móże pak so léto psched skónczenjom tuteho cźasa wupowědźicź.

Krótke politiske powěsće

Wjednik a němski kanzler pschija wczera nowopomjenowaneho uruguayskeho wupósłanza Vigilija Sampognara a nowopomjenowaneho haitiskeho pósłanika Constantina Poucharda, so by jich **wobkruczaze** pišma pschijał. Nimo teho pschija wjednik a němski kanzler bolharskeho wupósłanza Sswetoslava Pomenowa **privatnje**, so by so z nim rozsohnował. Pomenow wopuschći **Barlin**!

Na městu bamžowskeho delegata Tešiny je so bamžowski pósłednik w Prahi, **monsignore** Panico za japoschiskeho wozbezitelo wupósłanza za Posaarsku pomjenował.

Wo Masarykowej strowosće su lekarjo wczera wosjewili, so so wo sakalkowanje mosnow jedna, kiž je khěrno pósłupiło. S teho wuchadźesche hubjenske widźenje ksweho wócka, kiž so sda sasso pokschowacź, a wotkromjenje praweho boka. Khorosć pak njeje so tak pschemělnita, so by žiwjenje cźełostołowakskeho statneho presidenta wohrosyła. Duchowne funkcije njejsu cźerpiše. President so wob dźeń jónu abo dwójcy wuješdźuje.

Wojerski žud w Celowcu w Awstriskej je śrjedu 23. kěrneho twarjerja Gottfrieda Maiera k 16 létam khłostanje sasudźił. Sud Maiera wjelepscherady winowatego spóźna. Maier běsche 26. julija z wotdźělenjom sbězarjow tři žandarmstwa w Mezniskej dolinje w Korutanskej wobsadźił.

Strajk hórnikow Belgiskej hrosy. Belgiske knjeżerstwo śrjedu skoro zdyły dźeń wuradowawsche, kak by hrožazemu strajkej wobarako. So je pokojenje dosć khutne, dopokazuje, so je kral Leopold swój dowol pschetorhnył a so do Brüssela wrócźił.

Pschi strajku w Ameriźu je k nowym njeměram dóschło. Pokojenje je jara napjate. Nadźija, so so strajk bórzy skónczi, je žnadna.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 13. septembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

W nocy són mi twari serbski kraj,
Wo dnjo myslikow mje dźerži syć w Serbach.
Cišinski, Formy.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 750, hygrometer minus 2, najwyschscha dnjowa temperatura 29 stop. cźopłoty po C. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 751, hygrometer minus 2, najnischa temperatura w nozy 14 stop. cźopłoty po C. — Wyschina knježi z rjanym wjedrom w śrjedźnej Europje. Wona je jara kruta a wobstajna. Pschi rańschich wětrach mamy jašne njebjo a wodnjo cźopło, kaž śrjedź lěcźa. Nozy wschak su někto trochu tkódnische. Wjedro **wotawam** howi, hdyž su po posledních deschcźach hischcze trochu narostke. Ratar hotuje so někto na sběranje běrnow. K tomu by wšo tej dale rjane wjedro witkał. Wyschina hischcze khwilu swoje knjeżstwo nad wjedrom pola naš wobkhowa. — Jutrje pjatk kónczo so 5.53 hodź. khadźa a so 6.19 hodź. khowa. Mějacź sthadźa jutrje pschipołdnju 12,08 hodź. a khowa so wjecźor 7.52 hodź.

Wuhlady na wjedro za jutrischi pjatk: Hischcze rjenje a cźopło.

— **Barjetejowe pschedstajenje NS.-sjednoczenstwa „móz ſ radosće“.** Póndźelu wjecźor je tuto sjednoczenstwo w Krónje varietejowy wjecźor zarjadowało. Pschedstajenja su wopytowarjam wjele radosće pschihotowale. Na jewischcźu je tež woprawdźe dobre wumětstwo poskicźesche. Zotmy zjmjerza mjes pschihladowarjemi dźěchu wyšoko. Pod wjednistwom stron. tow Bulprechta wotwiwasche so porgramm, kiž wopytowarjow w kóždym nastupanju spokoji.

*

Što přinjese nowa móda?

Wschěm Sserbam derje znata Schauseilez firma pokasowasche wczera wjecźor w „Krónje“ bohacze sewidźenemu žónskemu splahej najnowischе módy. Mumjetski wjednik tutych módowych pokaskow, knjeż B. Springer, powita wschěch najwutrobnischo a pokasa na to, so Schauseilez firmu w najbližschich dnjach pschewosmu bratrja a žotry Schauseilez. Potom roskožowasche knjeni Hartmanowa najnowische módy. Kražnje drasćeraza móda pschichodneje symy wusbehuje nježnosć a mjechku pschitulnosć. Puffy z rukawow bo zhubja, rukawa bo halle nje lohcza rosschěri. Drasta je dezentnischa, klobuczk schcźežkawischi, husto je płochi kaž talěř.

Tola najprjedy pokasowasche so ratischa žonjaza drasta. Rjane pyjamy, kiž bo pokasowachu, pokhadźachu wot firmy J. Rother, wobthoda je schalami. Drasty, kotrež bo potom pschedstajachu, běchu swjetlscha w módrych, selenych a cźěrnocźerwjenych barbach. Pódła wschelakich druhich, wobehje wolmjantych tkaninow, je starý dobry taft wozbezje woblubjeny. Sekka njeda so tež je symiskeje módy wotstronicź. Wobluhjena je tež kožuchowa wobhatka w nowym wobdźělanju. Pschecźo saso rjenje skutkuje kožuchowy kasak, kotryž womtčodnja a derje drasćeji. Tež kožuchowe jaki budźa so nožuncź, wozbezje dokelž je jich płacźizna husto pod 100 hriwnami. Po pschedwidźenju powołonischich drastow pokasowachu so mantle. Tež tu běchu wurjadnje rjane, derje drasćazze mustry za kóždu zonu. Ke kónzej widźachmy wjecźornu drastu, pola kotrejež ma so wozbezje wschelake zankowe wobdźělanje wusbehnyć, tej tilowe garnitury so jara spodobachu. Wobluhjene su tež male pelerimy, wozbezje kožuchowe pelerimy na wjecźornej drasće. Wjcźe drasty, mantle, kostumy wulkotnje skutkowachu a so wulsbehowachu z apartnymi rjanymi klobuczkami a kapiczkami firmy Rost.

Cźrijowy dom Mohr pokasowasche najnowischе cźrijowe módy. Pjenki njejsu wjazy tak wyšoke kaž predy, tej niz pschi wjecźornej drasće. Kožuchi wustajesche firma Flegel nazł., kožune wězy, wozbezje rjane taschki, firma Albert, tepichi firma Linke a Truöl a kwětki M. Freitag; rjane frisury pokasowasche frišer H. Bohma. A psched „Krónu“ pokasowachu so wurjadnje rjane, zyle moderne awta firmy Westgarazow.

Sabatny dźeł mějesche knjeż Springer w rukomaj, kotryž je ſ pomozu někotrych wubjernych mozow wschěm rjanym wjecźor pschihotował. Nadźijomnje smědźa wobdźelene firmy ſ tutych pokaskow tej zwój materielny wuspěch. Firmje Schauseil žłuscha wozbezitu dźak, so je tutón rjany wjecźor sa žonu wuhotowała.

Serbaj

Sa serbski lud spisał Dr. Pful.

9] (Pokračowanje.)

„Kaha temu?“ snapschećiwi ta młoda žona. „Je žnadź mój nan hižom sapkazźił, a ja to njesłyšu pytka?“

„Ja?“ sawoła jejny nan. „Ja žaneho kroschka njejsym sapkazźił a njewěm, schto dyrbi to wscho rěkacź.“

„Haj“, praješe tón druhi pschekupz, „mój bratr ma prawo, to je hižom sapkazene. Wsmicze žebi tak wjele hacź chcezće, a mój budźemoj hischcze waschej dołžnikaj.“

Wěchu-li žo cźi tśjo prjedy hižom bźiwali, dha nětko hischcze bóle, njerozdźachu, schto dyrbja žebi myślicź. Po khwilźy pak jedyn teju pschekupzow je zjalsowatymaj wocźomaj knjeżej Lipinskemu dźesche: „Njeinajecze wjazy Jana a Jurja, kotrajž staj wam pěsnicźki spěwakoj a kotrejuj sce tak hobacze wobdarili?“

„Schtó by žebi tole myślił!“ sawoła knjeni Lechoslawska. „Mój běschtaj tehdy zyle hinaschej, jako w Lipinach pod lipu sejhrawaschtaj. — Wonaj staj prawje pschinoschłoj a žo pscheměnikoj“, wobroczi žo ta młoda knjeni na swojeho nana. „Jeju drasta je pěkna a spodobna, jeju poczinanje je lóhke a pschistojne, a na jeju wobliczjownaj je pódła prawdy žoże a spokojnosć widźecź.“

„Wy sće,“ rjekny Jan, „jara dobroczliwa w žudźenju, cźesćena knjeni. Ale schtóž tak dołho po žwěrze cźaha, kaž mój žnuój, tón dyrbi so mjes ludźimi trochu pscheměnicź.“

„Wy drje žo, cźesćena knjeni,“ sapadże Jurij, „hischcze na to dopomnicze, jo bě waſch knjes nan mojemu bratrej cźerwjeny stoty dał, a so wy mi też jedyn politicźischcze ſ tutymi słowami: „Njech ſtaj wamaj taj kroschcźikaj wužitnaj.“ Waſche pschecze je so dobjelnikło a je bohate płody njeſło. Ssmój te pjenjezy tak nakopitoj, kaž so mojemu bratrej žaſche, a žmój žebi wulke bohatstwo dobytkoj. Praschejeze žo, kotrehož pschekupza chcezće, kóždy wam to wobžwědcźi.“

„Prjedy pak“, pschitśitaj Jan, „hacź te pjenjezy dostachmoj, da namaj waſch knjes nan požiwacźicź, a tak hischcze ženje njeběchmoj žwaczitoj ... Ssmém-li proſyć, dha žo mi njesapowěsćeze a pójcze wschitcźo ſ namaj do naju bydła: požiwacźmy dźensa hromadze pola naju. Pschi tej składnosći móżemy žebi wjazy a lépje powědacź, dyžli tudy.

Do teho žadanja bu rad swolene.

Wóžmy staw.

„Cźełku a Sakiku wobhonik
A wjele, wjele nashonik.“

Jan a Jurij běschtaj pschekupskeho we wjelbje žameho wostajitoj a wjedźeschtaj žiwotich hosći prěki pscheš hažu, hdyž potom do rjaneje khěže sastupichu a do prěnjeho poschoda dźechu. Tudy prje žo niczo wulkotne a njertzebawschi drohe njepokasowasche, ale na wschitkim běsche tola jara derje widźecź, so tam samožitoscź knježi.

Sswaczina běsche wubjerna; wschitcźo žo žiwje rozrěczowachu a wjele smějachu, we wschelakich radosinych zaczjeczach pluwaju, a schkleńczki wjeselerkóz saklinczachu.

Pschi składnosći pak Jurij rjekny: „Wy drje žo hischcze dopomnicze, knjes Lipinski, so namaj w Lipinach prajeschće: „Wój ſtaj Sskowjanaj, kaž ja, a ja žym Sskowjan, kaž wój, a mjes Sskowjanami žu swjazki pschecźelstwa. Tohodla ſtaj wój mi dwójcy lubaj!“ Mój tehdy waſchim słowam njedorosumichmoj, ale w pomjatku namaj to wosta, so žmój Sskowjanaj, dokelž žmój Sserbaj, a so žmy my Sskowjenjo ſ pschecźelstwa, njech žo Sserbja abo Polacy abo hinak mjenujemy. Posłyschcźo pak žmój dopóſnatoj, kaftu wažnu wěrnosć tehdy wuprajischcze, a naju wutroba nětko Sskowjanow ſ luboscźu wopschimnuje, pschi cźimž pak njepschecźelaj žaneho druheho luda njejžmoj. Mój běchmoj wam tehdy „dwójcy lubaj“ jako Sskowjanaj a namaj je dźensa dwójcy a trójcy lubo, so žmój w towarschstwje swojeho słowjanskeho dobroczelca.

Na to knjes Lipinski wotmołwi: „Ja žo wjeselu, so žu moje słowa płody njeſke! Haj, mjes nami Sskowjanami žu swjazki pschecźelstwa. Mi pak ženje do myślli pschischcźo njeje, njepschecźelstwo pschecźiwo druhim narodam předowacź; nć, wschitke ludy dyrbiny tak wyšoko wažicź, kaž žebi to sabłużeja, je wschitkimi mamy derje mětnicź. My Sskowjenjo we wschelakich krajach mamy wschelke wyschnoscźe, jedyn tajku a druhi hinaschu; a tohodla někotrykuli měni, so, na pschikład tón Sserb abo Polak, kiž je pschecźel Cźechow, swojej krajnej wyschnosći žwérny być njemóże. Ale to žu žměchi a błady! Hladataj: Ldy budźischce jedyn ſ waju w Drježdźanach wostał a druhi žo do Barlina podał a tam bydlił, budźischtaj wój žo lubowacź pschestajoſ? Nć, wěsće nizł Jedyn budźische měł jaſku wyschnosć, druhi bramborniku; jedyn budźische po wěsće ſ jakikemuz knjeżerstwu dźerżał a druhi ſ bramborikemu. Ta žo tak žamo rozumi! W kotrymž ſtaju bydlischi, ſ tomu głuscheſch. Ale kotry rozumny cźłowjek by prajił, so tón, kiž w Saksej pschebywa, žwojeho w w Bramborskej njejsmě lubowacź? A tak też my Sswjerzjo swojich pschecźelow lubujemy. My zich rěcze a waschnja pómnawamy a wutknjemy; my žo wjeselimy, hdyž je jedyn ſe swojeho kraja na khwilu wuschoł a naj wopytaj pschischoł, runje kaž by žo kóždy druhi wjeselił, hdy by na pschikład jeho bratr abo wuj ſ Bramborskeje jeho w Saksej wopytał. Dokelž pak ſtaj wój mojej słowjanskaj pschecźelaj, tohodla žymy waju hižom pscheđ lětami w Lipinach lubje powitał, — waju, kiž ſtaj ſe sserbšlej rěcźu do mojeho towarschstwa pschischłoj. Derje, so so njejstaj serbšleje rěcze a serbšleho waschnja hańbowałoj! Ale sabrinkmy někto na pschecźelstwo Sskowjanow, kotrejž druhim ludam žaneje njepraworły njeczini a je po sakłužbach wraji! Sskawa!“

Schtóżkuli sabrinkmyšu a wschitcźo horjacyhu. Po khwilźy pak knjes Lipinski je rěcźi pokraczesche: „Ludźo mje wosebnehno knjesa mjenuja. Ale schto na tym saleji, so žym ko wot semjanskeje starschejsu narodźił? Ja žym cźłowjek, kaž kóždy druhi a njepschešłobhuju ko nad nikim. By-li pak prawe pschecźelstwo a bratrowstwo wschitkich kutrotoh sajało a pschewosało, dha nichtó njeby hordy był na cźrjódu semjanstich prjedowonikow a nichtó žo njeby poteptany a poniženy cźuł. Potom bychu žo ludźo towarschcźej mohli, ta tym hacź bychu cźaſž, měsliło, powołanje, mysl, kutroba, narodźenski słhodźenk jich hromadu wjedle. Kak rjany a sbožowny by tón cźaſž sa wschitke narody był!“

(Pokračowanje sćehuje.)

— **Sakska krajna loterija.** Pśichi źrjedźinym cźehnjenju 5. rjadownje 205. sakśkeje krajneje loterije (9. dźeń) padźe dobycze wo 10 000 hr. na cźišło 48697; dobycze wo 5000 hr. na cźišła 28693, 93068, 142900; dobycze wo 3000 hr. na cźišła 52910, 57315, 91385, 120 533,135271 141 906, 145 978, 150 053; dobycze wo 2000hr. na cźišła 21 373, 54 508, 57 074, 58 820, 66 028, 91 838 a 96615, 113 079, 115 408, 177 355, 128 967, 138 964, 148 177, 148 627; dobycze wo 1000 hr. na cźišła 1024, 2254, 4901, 5208, 21 502, 22 533, 24 543, 37 732,43831, 56 582, 56 878, 63 455, 67 205, 71 704, 72 437, 76445, 87 276, 99 596, 102 747, 107 335, 109 817, 114 512, 129 410, 131 240; 142 462, 147 579, 149 216.

— **Dobycze wo 3000 hriwnow** padźe na cźo. 529.0 sakśkeje krajneje lotterije do tudomneje Rotherej lotterijoweje bźerkownje na Kěžorśkej dróży 22.

S **Hnašcej.** Jako pśichitowanje sa pśichwjedźenje wohnju wobarazeho tydźenja, kotryż źo sa cźaś wot 17. haćź 23. septembra 1934 pśichwjedźeje, źo tu ſ wjednikowom stronineho towaŕśtwa Müllera w industrijowej kantiinje pośedźenje wotmeś. Do njeho bźeźu źo wśichitśy wjeśnjanostojo, dźeśowi wjednizy a śkulśay wjednizy we wobźahu mešin. śkupinow pśicpśeśeńć. Ważny porad dźeś sa wotwobrośenje śkody śtr. tow. Gräfner śmyśli sameŕjenje wohnju wobarazeho tydźenja roskoži. Cźonźnje źo jenotliwym gmejnam poruczi, so bychu haćź do 13. septembra za śkutkniwe pśichwjedźenje wohnju wobarazeho tydźenja wjednistwu mešnych skupinow namjetu podale.

S **Khelna.** Pśichi wrotach Měrcźinkeź kubła kaśtanijowy śchtom śteji, kotryż lětśa druhi króć kćeźe, mjez tym so na druhich śchtomowych halośach kaśtanije wizaja. So ześadowe śchtomy w lětach ſ wutrajnym cźopłym wjedrom wośpjet za lěto kćeźa, so husto śtawa, tola wulka ześadnosć je, kotraž bo hišćeźe njeje w naśich stronach wohladała, so je kaśtanijowy śchtom dwójizy za lěto śatcźeł.

S **Bukez.** We hłownym pośedźenju tudomneho wośeśkeho towaŕśtwa, pśedy haćź źo wo towaŕśtwowych naležnośćach jednaśe, na śemrětzeho němśkeho presidenta ſ Hindenburga, presidenta Kyffhäuserśkeho ſwjaśka generała ſ Horna a towaŕśtwoweho ześadnika Kocha w Trjebjeńzach śpominachu a jich wopomnjeńce postanywśchi cźeśćźachu. Nowych ześadnikow pśichjawśchi źo pśichitomni napominachu, so bychu do SA.-reserwy II śaśtupili. Ześadnikowe tejele organizacije śamźne prawa wužiwaju kaž ześadnikowy nazionalsozialistiśtśeje strony. Dale źo nowe śrjadowanje pśichinośkha wośjemi a źo pomêry Hitlerśeje młodźiny k wośeśkim towaŕśtwam rosćahnichu. Towaŕścham, kotśiž bišćeźe nimaju uniformu, źo radźeśe, so bychu źebi po możnośći Kyffhäuserśku uniformu kupili. S pśichednośkom towaŕścha Schumanna wo źiwjenju, dźeśe a wojowanju němśkeho presidenta Hindenburga źo śhromadźišna śtonźi.

S **Lubija.** Hribarjo źu śrjedu rano w śeźu pola Dažinka ſudniśkeho wukonjerja (ekśekutora) Jurja Möchelu ſ Lubiśkeho hamtśkeho ſudniśtwa morweho namakali.

S **Hucźiny.** Na śtatnej dróży śaŕźenu njedźeśu motorśti koleśaŕ pśichi śawinjenju pśichedze wźu mój nad kołom śhubiwśchi, do jeneho śahrodneho płota śajedze. Koleśaŕ drje ześ ſamymi śtróźelemi wotendźe, tola cźim hórje jeho źobuśćońy na śadnim ſydźe ſnjeſboźi. Wón źo ſ tajkej mozu wo śemju morźny, źo bjes wědomja leźo wośta. Po cźeśe bě źebi na wjazy měśtnach mjaŕo wot kośće wotraśył, so dyrbi źo lěkarjej hojicź dacź.

Z **Pančic.** Wćera dopoldnja pśijedźechu k nam śtyri autobusy z wobdźělnikami mjezynarodneho kongresa za twarjenje dróhow, kiž běše so njedawno w Mnichowje wotmeł pśi wobdźělenju 1800 zajimcow z 54 krajow cyleje zemje. Jedyn dźěl z nich wuleća sej nětko do Sakskeje — do Lipska a Drježdźan. Wot tam pśikhwatachu pśez Połčnicu a Kamjenc do serbskeje Łužicy. W Protecach wobhladachu sej tamniše hrodźišćo, hdźež bě jim dr. Frenzel z Budyšina napśećo pśijeł. Rozłoži jim zaměr a natwar tutoho nasypa. Potom jědźechu do kłóstra. Hłowny zaměr bě, sej wobhladać wutwar statneje dróhi, kotryž so nětko za klóšrskej murju w dołhosći 400 metrow wuwjedze a to po systemje dra. Deidesheimera we Barlinje, kiž bě tu wosobinscy pśipódła a je tohodla z Barlina pśijeł. Tak mjenowany „Deriesoplestr" je so w Kamjenskim wokrjesu hižo wjacy króć nałožował, tak pola Protec, w Brěžynje, w Jelenjowje a druhdźe. Tuto wašnje plestrowanja zawjedźe so we lěće 1924 a je we wšěch kulturnych statach patentěrowane. Ma wšitke lěpšiny dotalneho małeho plestra a bjez jeho njedostatkow. Móže so tomu tej hubjeńša družina kamjenjow brać, njesadźeja so w rynkach do zemje, śkałby so z drobnymi kamuškami a z kamjenjowej muku wupjelnja a na wšo pśiźdże asfaltowe krywadło. Njewotrjeba so a njewuźada wosebiteho dohlada a tak je tajki plestr tuńši. Wěcywustojni móžachu so wo postupje dźěła pśeswědčić a běchu połneje khwaliy, hdyž so jim wšitko nadrobnje rozłoži. Hosćo buchu potom z tym pśesłapnjeni, zo so jim serbska njewjesta (Panec ze Swinarnje), nawoźenja (Zelnak w Kukowje), braśka (Rjenč-Khróśćanski), śłónka (Ryćerina ze Swinarnje) a druźka (Marja Bětnarjec z Kukowa) pśedstajili. Posledńja postrowi jich w zwjazanej rěći, najpśiódcy serbscy a potom němcy, śtož jedyn tolmač hnydom do francośiny a jendźelśćiny pśełoži. Tajke něśto njeběchu zdaleni hośćo z rańśeje Azije (Chinesojo a Japaney), Egipćenjo, Awśtralćenjo, Amerićenjo atd. druhdźe widźeli a teź nic śłyśeli. Pilnej fotografowachu naše žony. Tak budźa wobrazy w zdalenych śwětowych krajinach wo Serbach rěćeć. Mjez nimi běśtaj Juhośłowjanaj z Beograda, kotrajž naše ludźtwo derje znajeśtaj. Pśed lětami běchu Serbow na serbskim swjedźenju spóznałoj. Móžachmy so z nimaj zrěćeć. Wšitcy wobdźělnicy sebi najrjeńši zapśišć wo serbskim kraju a ludźo sobu wzachu. Hosćo spěchachu potom dale k Budyšinej, chcychu dźeń do Krkonošskich horow a potom hišće do Barlina, hdźež so wobdźělnicy rozeńdu a so domoj do swojeje domizny wróća.

S **Němcow.** Jedyn agent jeneho woheń a paduśkowa śawěśćejaceho towaŕśtwa do Němcow pśichiźe. We Makej korejnje dśeśi cźaś pśichebywajo, wón śtkadnośej wujźiju, śchokoladowy automat rubi. W keśkach jón rozpaći a w nim 20 hriwnow namaka. Dołho pak źo njeje mohł nad rubjeństwom wjeźelić. Pola Nydejśkeho młyna paducha śaśkapichu a jemu pjenjeźy wotewśachu.

S **Wojerez.** Pśenja wothładźiwa śrěbjatow Wojerowśkeho wotkrjeśa je źo 7. septembra tu wotměła. Wjele ludźi bě źo śeśkło, kotśiž śe śjajimom pśichedwjedźenja koblom a śrěbjatow pśichiładowachu. Kobły a śrěbjata družinje śymnokrejnikow pśichiśtuchachu, kotreź źo za ratarśtwo Wojerowśkeho wotkrjeśa najlěpje pśichodźa. K wothładanźu źo śhromadźišna Wojerowśkeho konje płahowazeho towaŕśtwa pśichiśamknu. Bur Pjecź w njej pśicheźad wo wuśpěśnym wukutkowanju towaŕśtwoweho płahowazeho dźěła poda. Po krótkim pśichednoścku wo pěśtowanju śrěbjatow źo praśchenje wo dźerźenju śrěbzow 'hengstow) w tym śmyśle rosriźa, so ma źo śtary śrěbz ſ młodym śrěbzom śaměnicź. Dotalne płódne dźěło konje płahowazeho towaŕśtwa we wokrjeźu źo dale powjedźe.

Pśichi mytowanju dostachu myta po 18 hriwnach: śrěbjo Dolzoweje we Wojerezach, A. Lenika w Wesdowach, G. Korcha w Brězłach; po 12 hr.: K. Macźa we Narcźu, G. Wuśchka w Blunju, J. Śmolerja w Nowej Luźy; po 10 hr.: G. Krawcźika w Bjedrichezach, Khrśt. Nowaka w Blunju, Nordała w Lubhoźdźu; po 8 hr.: Mateja Bělika a Mateja Marka w Śpalach.

S **Wojerez.** Towaŕśtwo śa domowniśke wědomśtwo we Wojerowśkim wokrjeźu je njedźeźu ſwoje dźeśaćźětne wobśtacźe wožwjeśćiło. Pśichedźyda Wojerowśkeho towaŕśtwa, śaraŕ Unger, hośći powita a wo towaŕśtwowych śameŕach a dźěle rěcźeśe. Śhožopiśmeźa wuprajichu mešćańoŕśta Bautź, wyśśichi wućeź Wilhelm śa Budyśke towaŕśtwo, kotreź źo ſ pjecź źobuśtawami śaśtupowaśche, dr. Gandert śa Śhorjeśkich śtawiśnarjow a śtudijowy radźićeź Kleinadel śa Hródkowśke śjednoćenśtwo. Muśejownik dr. Gandert-Shorjeśći potom we pśichednoścku je ſwětowobrazami praśchenje pśichepowaśche, wotk otreho cźaśa Śerbja we Wojerowśtim wokrjeźu bydła. W ſwjedźeńśtim pośedźenju, w kotrymź źo hudźbne a śtawiśnińke pśichednoścki pośticźachu, źo wośjewi, śo źu ſ Wojerez źo wotkaźaźeho pśichedźyda fararja Ungera śa cźeśneho pśichedźyda a muśejownika Dameraua śa towaŕśtwoweho cźeśneho źobuśtawa pomjenowali. Popołdnju źebi měśto a muśej wobhladachu. Na podhrodowśtej kuźy młodźina hośćam ludowe reje pokaśowaśche.

S **Biśkopiz pola Lubija.** Na dróży pśiched Biśkopizami źo wožobowy automobil autobuźa śchmórnuwśchi do pśćerowa padźe. Wóś źo bo cźiśta rosbi. Cźeźko franjeneho wjednika, kotreźoź źo hišćeźe njeźźu móhli wuwraśchećź, źu do Lubijśkeje hojerńe dowjeśli.

Manevry we wukraju.

Wobraz wo jendźeśćich manevrach blišo Hulla. Tam śwucźowaśche źo pśchiśtajenje njepśećeźeśćeho wójśka. Widźimy, kak źu źo tanki na jendźeśći raŕśchi brjóh ſ morja pśchivjeśće.

Budyske stawniske powěśće

ſ dnja 11. septembra 1934.

Wumrěłoj: Arnošt Güter Petrik, śkałarjowy ſyn w Delnjej Hórzy, 1 lěto. — Hana Thereśa ſwud. Schmaranderowa rodź. Rehorkeź, rentnaćka, 67 lět.

Manźelśtwo pśchiwowědźichu: Emil Willy Lein, fabrikŕi dźěłaćeź, ſ Hanu Helenu dźěł. Jakobjowej rodź. Hegewaldźej, bjes powołanja, wobaj we Budyśchinje. — Richard Erwin Pětśch, podfeldwebel, ſ Emmu Eeberleinej, pomoźnizu, wobaj w Budyśchinje.

Do manźelśtwa stupiśchtaj: Feliz Josef Winter, němśkośtatny pśchiśłajeź w Drježdźanach, ſ Johannu Margaretu Gertrudu Schołcźiz, domjazej dźowku w Budyśchinje.

Najnowiše z cyłeho świeta

*** Na ryzźekśkuble hrabje Görtza w braunśchweigśkej wźu Brukenjenje źo źrjedu dopołdnja wulka bróžeń wotpali. Źiwe śe 180 jutrow pola, łuki a ratarśke maśchiny a grat źo śpali.**

*** Emdenśki pśichiśažny ſud je Eppa Tammera ſ Ochtelbura w Auriśchim wokrjeźu k ſmjerći ſaźudźił a jemu cźeśtne prawa na cźaś źiwjenja wotrjeknył. Tammer běśche w nozy k dnjej 2. junija domjazu dźowku Bertu Klingenbergez w Riepje w Auriśchim wokrjeźu śadajił. So by ſamomordaŕśtwo ludaŕ, běśche holzu śa powjas wobwěźnył.**

*** W Loebenśteinśkim jaśtwje w Awśtriśkej je 70 jatych na paratyfuś śhorił. Śthorjenja pak źu ſwjeśćeha lózśche. Jeźi śu jedyn łód jědźi a na to śhorili. Dotal njeje źadyn wumrěł. Na woprawdźity tyfuś w Loebenśtim jaśtwje hišćeźe nichtó njeje śthorił, kaź źo hamiśły powě.**

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Das für den Betrieb des Bauern August Kopatśch in Cortnitz eröffnete Sicherungsverfahren wird nach Durführung der Entschuldung **aufgehoben.**

Dresden, am 5. 9. 34. **Die Landstelle.**

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźěł a přiłopk Marko Smoleŕ a za nawěśtki, dr. J. Cyž, wšitcy w. Budyšinje. — Wudawa a śćišć dr. J. Cyž w Budyšinje. D. A. VIII. 1934: 2242.

Ty židźel

Židźa w našej rěći

Wědźa-li Serbja wo cyganach jeno śpatne, rěća wo židach źe a dobre, źeho wšak wjacy hač dobreho. „Žid je teź stworjenje Bože" a „Židźa maju teź sprawnych mjez sobu." Potajkim njetamaj wšěch někotrych śpatnych dla, njezakhadźej z nimi źlě, kaž ći, kotśiž „khudych židow poteptuja a bohatymi bjesaduj..." Wšako móžeja jidźa ći samo z přikładom być. Tak tola wěš, „židźa na swoju wěru lěpje dźerža hač my." Na přikład swinjace mjaso njejédźa, swinjo je jim njećiste skoćo a njewitane. A kohož Serb njerady widźi, je jemu teź tak „witany kaž swinjo pola Žida," to rěka njewitany. Wémy, zo židźa wo Khrystusu ničo wědźeć nochcedźa, přeco hišće na Mesijasa čakaju. To je khětro dołhe čakanje. Tak dołho wšće nichtó nikoho njewočakuje, tehodla praji so „wočakować kaž židźa na Mesijasa." To je sćerpnje čakać, ale njedočakać. Židźa su strózbi, znajmjeńša Serbja pjanych židow widźeli njejsu. Přetož přisłowo je: „Žid je z jenym skutkom přez nas, wón so njewopije."

Zo žid so swojeje wěry dźerži a wopiłstwa so zdaluje, so připóznawa, jeho lubosć k mamonej pak so tama. Přetož Serbja su nazhonili, kak žid kśešćanow klukać wě a wězo teź Serbow. To je ze serbskich wurazow jasnje póznać.

Jako překupcow naši židow njekwala. „Žid ma swědomjo tajke kajkeż měješe jebačny Jakub." Tuž „pola židźa njekupuj, to je překlepany wuj." Wězo móže će teź kśešćan „wujebać kaž překlepany žid," teź kśešćenjo dźź su druhdy „sprawni kaž cyganjo a čestni kaž židźa." Ani swojich najbliših žid (a kśćeny žid) njepřełutuje. „Žid zjeba samo swojeho slepeho nana" kaž Jakub a „za šklićku hrocha bratrej herbstwa wuwěšći." Hišće hórše wězy židowska nahrabnosć skući. Přetož „žid ma wšitko, haj samoho bratra na předań," kaž nětdy Józefa jeho bratŕa předachu. Nětdy su dźź židźa teź w našich krajach z njewólnikami wikowali. „Judaš bě žid a žid kaž Judaš", kiž swojeho mišŕa za 30 šlěbornikow předa. Kohož chcychu potajkim wotbyć, toho móžachu „bratram židam předać." Či jeho snano do Egiptowskeje dowjedźechu.

Žid jako „rodženy slepjak“ halada, kak by kupcow slepił a z tym wobšudźił. Kóždy překupc ani njemóže być tak „wobšudny kaž hermanski žid.“ „Hdyž wuhladaš nazdala žida, so wobšudy boji.“ Tohodla na wikach woči wuwalej! Njewěř wušomaj! Nichtó njewě tak „namołwjeć kaž rubješkowy žid.“ A štó wě „so roćić kaž hermanski žid.“ Tohodla „njewěř židowym roćenjam!“ Tón drje „z dołhim łohćom kupuje, ale na krótki předawa.“ — Samo na pjenjezy rěkaše někdy kedźbować, kotrež žiđa wudawachu, hač naju prawu wahu. kaž přisłowo wuči: „Žid wobrězuje dźěći a złotaki“, dźěći po zakonju a złotaki přećiwo zakonjej. Haj „tšoch židow do měcha stykaj a třas: přeco budźe jebak zwjerćha.“ Porědko drje by někótž tak překlepany był, kiž by „žida wobšudźić“ mohł. Štóž wě, zo žid rady trunje, tón też tójdy telko njeda, kelkož sej žid za wěc žada. Jeho žadanki su njesprawne, to rěka přewysoke, po zdaću tohodla, zo by mohł, jeli trjeba, je poničić. Wot toho pokhadźa słowo: „Žid sebi za toleř dźerži a za krošik puši.“ (Toleř měješe 100 krošikow.) A kóždy „lichować je činjeny žid, njech też bjez brody.“ Ale tajki „lichowař kaž žid“ je zrědka štó. „Žiđa běłe z wóčka bjeru.“ Potom sy slepy. Tohodla budź „překlepany, zo će žadyn žid wobšudźił njeby.“

Dokelž žid přiměrjować a so roćić wě, je strašny. Tu rěka „židej do dwora njedaj“. Skerje „witaj žida z khošćom“. Bórzy hewak „z měješ žiđa na šiji sedźo.“ Přetož „wućěř žida z motyku z dwora a wón so ći z posleńcu zaso do khěže fuknje.“ Mnohi Serb je wobzaroval pozdźe, zo „je so židam do klěšćow dał“, hdyž su jeho „wobskakowali“. Nazhonjenje wuči, zo „žid ludźi ćěł nahich zesłěka“. „Žid je hórši hač drapa.“ Hdyž tón komu „za kožu zaléže, wusrěba tuk“ a naposled čłowjekej „kožu přez wuši séehnje.“ Abo z druhim přisłowom: „Hdyž je žid koho do naha wusčekał, wuwala woči, kak by jemu też kozu zdrěł.“ Potom je so z čłowjekom stało.

Komuž so tak złé hišće njezeńdźe, tomu „pod nozy łažo hlada, kak by jemu na šiju stupił.“ Haj „wěř židej a bórzy budźeš z khribjetom wodźety pod hołym njebjom ležeć“ abo „z khribjetom na swój dom hladać.“ Běda też tym, kotříž sebi wot židow pjenjezy požčowachu. Židźa jara wysoku daň bjerjechu. Ale někotři hordźi tola požčowachu powědajey: „Na kwas so pónđźe a dyrbjeli židej zajimać hić.“ Bjez dźiwa, zo židźa zbohatnychu. A hłupy lud z hrozu pózna: „Žid so wšudźe z łohćomaj doprědka dobywa.“ Naš lud wokhudny. Žid bě surowy njeprěećel. „Chce-li so žid na někim wjećić, jemu złeho susoda sadźi.“

To pak bě přičina, zo židow z kraja ćěrjachu. Polacy so nad nimi smilichu. Tak bu „pólski kraj za židow raj“, dokelž bratřa židźa też Polakow kutłachu. Płaći tohodla přisłowo: „Čerwjenej liščej brodźe so pomałku wěri.“ Też „lichowař je činjeny žid, njech też bjez brody.“

W wěčnym židźe naš lud powěda, zo je jara brodaty, jara zasakły a zo z mučnosću jara čerpa. Ma-li štó dołhu brodu, je „brodaty kaž wěčny žid“, nětčo zaso „wostwa zasakły kaž wěčny žid.“ a třeći „čerchajo khodźi kaž wěčny žid.“

Židow skakanje za pjenjezkom so nam njelubi. A ranjeny so tohodla kóždy z nas čuje, rjekńeš-li jemu „Ty židźe!“ To dźe je, kaž by rjekł: Ty so njesprawnje wobchańeš. Židow zasakłosć nas tak njepali. Jich strózbosć pak měli my wšitcy sćěhować, zo zbohatnjemy.

W Serbskich Nowinach lěta 1893 na str. 227 čitaš tole:

Z hole . . . „Ale, mój serbski hospodarjo, pomysl sebi a wopomń, štó dha su z wjetšeho dźěła swobodomyslni? To su sami židźa a křesćijenjo w židowskich pjenjezach. Židźi pak su stajnje skaženje ludu byli . . . Žadyn žid burstwo njeznaje, też role dźěłać njemóže, potajkim też wón njewě, što je za burstwo nuzne, što bur trjeba. A tući liberalni ći jenoho cuzeho knjeza z Wrótslawja pomjenja, zo dyrhiš jeho wolić, ale ty wo nim njewěš, hač wón znaje, što je wows, što žito, što ječmjeń, što hejduš, što pluh abo radło . . . Kak dha chce wón potom twoje interesy a potrěbnosće zastupować, kak móže će skitować, zo na swojej roli z hłodom njezahinješ?“

W Katolskim Posole pak čitaš lěta 1900 na stronomaj 44 a 45 wot Mikł. Andrickeho tute ważne słowa: „Njehodźi so prěć, zo by mjez nami někotremuždkuli było čoplišo, kotrehož takle jima zmjerzk, hdy bychmy pokornišo so žiwili, lěpje hospodarili a pjenišo k sebi stali — nó, tak podobnje, kaj je to w židach khwalobne wašnje.“

„Žid bywa překlepany, na khudeho so zatorhuje, bohatemu so podlizuje — a wuši tŕeje wobemaj. Židej so wotewrja prošeŕska budka, kaž kralowske wrota.“

Wukń z přisłowow a stawiznow! Omega.

Towařstwowske powěstniki.

Hornja Hórka. Sserbšće towařstwo „Łužiza“ jmeje wjeselu 16. septembra pop. w 3 hodźinach žiwotu mějaćnu zhromadźiznu w Mnišchońskej piwarni. Minowatosćj wšěch zhromadźenych zobuźtawow je, so pschińdu. Hosćo je lubje witani.

Pančicy. „Lipa Serbska“ (mužozo) ma sobotu 15. pózńenjeca wječor 1/9 hodźin posedźenje pola Natušec w Kukowje. Wšitke sobustawy so wočakuja.

Hdyž so nad radiom wjeselićе pisajće nam, hdyž so na njón hněwaće — pisajće nam też.

Statny zwjazk němsk. wobdźělnikow radia (RDR), wokrjesna skup. w Budyšinje na Hošic hasy 21

Tkanina za jaki,

čorna, 7.99, 4.75, 3.50

Schaaf

Howiaze mjaso punt w. 55 pj.
Rulady punt 80 pj.
Swinjace mjaso punt w. 70 pj.
Celace mjaso punt w. 70 pj.
Rubane mjaso punt 70 pj.
Małe mjaso punt 30 pj.

Kolbasa wšěch družin punt 90 pj.

Ernst Polter

rěznišći mišter w Budyšinje — na Zadnjej Bohatej hasy 8

Prošu wo přećelnu podpjeru mojeho wobkhoda. Ręču serbscy

Meble

a pólstrowane twory

poruča po najnižšich płećiznach

Handrij Štrympa

w Budyšinje na Rózow. hasy 15

Sym Serb!

Mały nawěšk

w našich NOWINACH je tuni a so přecy wuplaći

Meble

w znatym solidnym wuwjedźenju najtuńše pola **Despang** hótko na Moltkowej dr. 17

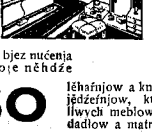

Wobhladajće sebi bjez nućenja ke kupjenju moje nowe

60 lěhańnjow a knjeńskich jstwow, jědźernjow, kuchinow, jenotliwych meblow, couchow, sydadłow a matracow

Meblowy wobkhod Schulze

Před Šulefskimi wrotami (prjedy Lehmannec młyn)

Towaršne jězby z autobusom

Jězba do Bayerskeje: Nürnberg - Mnichow - Oberammergau - Garmisch - Partenkirchen - Tegernsee 21. hač 26. septembra (6 dnjow).

K domkhowancy wina nad Rhynom: 29. septembra do 4. oktobra (6 dnjow), Bamberg-Heidelberg - Rüdesheim - Koblenz - Moselta. Rozjasnjenje a zamołwjenje pola

Neumannec kołojězbow w Kamjeńcu

na Kinsbórskej drózy 3 = Telefon 766

Daj swoji nozy prawje pěsćić

Je tak mudrje a rjenje
Na wšěch swojich pućach
Bjezbolostnje khodźić.

Črjowy dom **Mann**

w Kamjeńcu, Wallska dr. 25/27

Mórske ryby tuńše!

Prima Matjesowe jerje

zaso dóšte

Najlěpše

Kielske sušene twory

kóždy dźeń poruča

Weberec rybowy dom

w Budyšinje

na Šulskej kasy 8, Tel. 2570

Pomhajće nam dobyć nowych čitarjow!

548 kolesow

rozpředach hižo w tutym lěće. To je z dopokazom, zo dobre twory płaćiny hódno předawam. Najnowiši wubjerk znamkowych kolesow. Wokoło 300 kolesow na składze. Na přeće płaćenje w dźělbach. Napłaćenje 10 hr. Tydźeńska dźělba 2 hr.

J. Schieback, na Mužakowskej dr. 4

Přijimam trjebane kolesa jako napłaćenje.

Hosćenc Alt-Heidelberg

Pjatk 14. septembra a sobotu 15. septembra

swinjorčzanje

z dołhej nogu

Twarožk

Allgäuski limburgski 20% w sušenej wob. . . . . ¼ punta	**12**	pj.
Limburgski tučny twarožk 40% w sušenej wob. . . . . ¼ punta	**20**	pj.
Weisslackski piwowy twarožk 45% w sušenej wob. . . . . ¼ punta	**25**	pj.
Romadour 20% w sušenej wob. . . . . štuka	**22**	pj.
Limburgski bjez skory běžny twarožk, 20% w sušenej wob. punt. žerdka	**48**	pj.

Künella

Najwješi hudźbny dźiw dźensniśeho časa

Eugen Henkin

hraje hudźbu z powětra

Najwjetša sensacija

radioweje wustajeńcy w Barlinje štwórtk — pjatk — sobotu popołdnju a wječor we

Lehmannec kofejowni

w Budyšinje, na Serbskich hasy

Česćenym wopytowarjam poskći so móžnosć, hudźenje sami pospytać. Trjebaće jenož rucy w powětře pohibować

Zastup 20 pj.

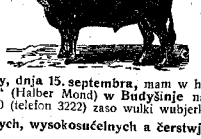

Wot soboty, dnja 15. septembra, mam w hródźach hotela „Pół měsačka“ (Halber Mond) w Budyšinje na Zwonkownej Lawskej hasy 40 (telefon 3222) zaso wulki wubjerk

prima młodych, wysokosućelnych a čerstwje dejacych

kruwow a ćelatow

kaž też prěnjorjadnych

bykow a ćěłkow

z pokhadnym wopismom a dopokazom, zo kruwy derje deja, originalne a rańsofriśiskeje a jeverlandskeje rasy, jara płaćiny hódno a pod přijomnymi wuměnjenjemi na předań.

Adolf Wulff, Wesermünde - Geestemünde

Rěznarstwo a skótpłahowca wikowańa.

Jězdne kola, šlapace mošiny Zündapp-motorkola

płaćizny hódno pola firmy

Ernst Zschornack, Zündapp-služba w Delnjej Kinje

Dźensa nowa

Berliner Illustrirte

dostanjeće w Serbskej knihańi abo skazajće ju sebi pola dowěrnikow „Serbskich Nowin“

Jenož **20 pj.**

Pruhujće Waš wobstatk w čišćowych wěcach!

Nječakajće, doniž njeje poslědnje łopješko přetrjebane, ale zapodajće w prawym času swoju skazanku.

W čišćeńi „Serbskich Nowin“ budźeće derje a płaćizny hódno posłuženi.

Nowy transport rańšopruskich

kruwow a jałojcow

steji wot pjatka, dnja 14. septembra, płaćizny hódno na předań abo na wuměnjenje z rěznym skotom.

Maks a Theodor Rychtař

Telefon čo. 895 **w Njebjelčicach**

Přiloha k čisłu 214 **SERBSKE NOWINY** Štwórtk 13. septembra 1934

Jan Arnošt Frajšlak, serbski hudźbnik

Pišo Bjarnat Krawc.

Předspomnjenje:

Žiwjenje wosoby, kotruž chceš w jeho skutkach prawje kritizować, ma předewšém we wěstym zmysłu być přehladne, zawrjene — skoro so ke kóncej bliżace: njesmě wobstać możnosć jeje dalewuwića. Kritiku napisać wo hišće žiwym, je stajnje trochu delikatna wěc. Jara lohko so mjenujcy kritizowany wumělc (njech je molerˇ, spěwaˇ, sochaˇ, kompositor) ranjeny čuje — husto z najmjeńšimi porokami. To pak sprawneho kritikarja tež wotdźerżeć njemóže wěrnosć prajić: derje wědźo, zo njewušna a přewulka khwalba smjerdźi a škodźi, zo zasłuženy porok drje boli, ale hoji. Sprawny kritikus njekritizuje snano z přěnim wotmysłom, zo by někajku słabosć abo wadu wuslědźił, wotkrył abo pokazał, kak mudry a wěcywustojny sam je, ale wuzběhuje wjelehóle najprjedy derjeměnjo, wšo dobre a khwalobne — potom hakle porokuje, štož ma woprawdźe porokować, derjeměnjo, bjez wotpohlada ranjenja abo rozmjerzanja. Husto wšak nazhoni tež najsprawniši kritik, zo je pječa někoho ranić chcył.

Bohužel je pola nać Serbow druhdy tak, zo so snadne wěcy khwala jako wulkotne, mišrowske. Hdźe mataj kritikus a kritizowany swoje spušćomne měridło? Prawe měridło njesměš nihdy zhubić, chceš-li něšto prawje a sprawnje posudźić. W slědowacej studiji, kotraž ma tež towaršwam spěwa być z wodźerjom a tež z bibliografiju Frajšlakowych stwórbow (za přichod trochu historiscy ważnej), sym objektivnje spytał swojeho spřečeleneho krajana posudźić a pohódnosćić.

Naš serbski kompositor, dirigent a pišćeleř (organista) Jan Arnošt Frajšlak narodźi so 22. nazymnika (novembra) 1869 we Wulkich Debsecach, tehdy hišće cyle serbskej wsy njedaloko Budestec, hdźež tež ludowu šulu wopyta. Jutry 1882 poda so na praeparandu do Budyšina, zo by so na wučerstwo přihotował; tam stupi 1884 do ev. luth. seminara, kotryž 1890 wopušći. Dosta hnydom město jako pomocny wučeř we Hornjej Hórcy, hdźež bu 1893 jako statny wučeř přistajeny. 1915 pomjenowa jeho wyšnosć za wyššeho wučerja; jutry 1932 poda so na wotpočink a přebywa na dalše w Hornjej Hórcy, so nětk w měrje swojim prirodnym lubowańkam wěnujo.

Jeho kompositorska dźěławosć wobmjezuje so jenož na spěw, khorowy a solowy — ale je płódna a bohata. Frajšlakowe serbske khóry su jenož za měšane hłosy złożene. Liču jich do hromady 14. Někotre cyrkwinske buchu přenjoty nje na němske słowa komponowane; serbski tekst bu jim hakle pozdźišo podpołoženy.

Za **nabožinske wuživanje** předleža sćěhowace 5 rukopisne stwórby:

„Bu dźěćo narodźene" (Es ward ein Kind geboren) a „Zwony nět radostnje zwonja" (Süßer die Glocken nun —) z lěta 1910, wobej (přełožkaj z němskeho) hodźitaj so derje za hodowny čas. Jutrowny spěw: „Mój Jezus žiwy z rowa stanje" bu 1906 komponowany. K Swjatkam dari nam Frajšlak 1907 spěw: „Pyšne moje stajće!" Tež domkhowańku njezapomni; hižo 1906 wobrazi nam wyskacy khór: „Knježe, kraj je žohnowany!" Skoda jenož, zo ani jedyn z tutych pjeć čisłow nima serbski originalny tekst; na tych tola woprawdźe njeje njedostatk! Z teho tež sleduje, zo deklamacija hudźbna husto njewotpowěda słownej, zo je cyły raz hudźby bóle němski hač serbski. Tutón wotbytk dopóznaje kóždy lohko, hdyž sej traš wobhlada, kak Antonin Dvořák w swojich „Bibliske spěwy" wěcnje deklamuje. Tola chcemy spokojni być, zo je nam Frajšlak z cyła něšto za serbske cyrkwine potrěbnosće poskićił. Jeno, zo bychu so też woprawdźe wužiwałe! Pilnym cyrkwinym khóram njebudźa přećežke, ale nałožena próca při nastudowanju budźe dźakowna.

Měšanych khórow k swětnemu, wšědnemu trjebanju je jich dźewjeć. Spokojnosć: „Njech je tež khěžka mała" (Handrij Dučman) pokhadźa ruskopisnje z lěta 1924 a je lubozna kaž jeje słowa. „Chcył je knjez hólčik wědźeći" je narodny hłós, wušiknje wobdźěłany 1924; rukopis. Ćišćanej stej dwě komposiciji a to z lěta 1926 Serbska hola: „Rjana ty hola mi zelena" (Pawoł Wićaz), kiž steji jako čo. 1 w Skowrončku (1929) a Powitanje Łužicy: „Krasna družka, witam tebje" (Jan Češla) w Towaršny spěwnik 1927 čo. 170. Posledni spěw je dla swojeje rjanosće skoro we wšitkich serbskich spěwnych towaršstwach znaty a woblubjeny. Na słowa Pawoła Krječmara nastachu 1932 khóraj: Mój domčk we Łužicy: „Mała khěžka stoji w dole" a „Sumi Sprewja!" Jedyn z najwosobnišich wutworow Frajšlaka je spěw P. Wićaza „Łužica moja!" (1933). Rjany nadobny hłós, dostojna harmonizacija a lohcy zapřijomna forma dyrbjeli być z přičinu, zo so tutón spěw w našich koncertach zakorjeni. Božemje: „Budź božmje, mój domčko" (M. Wjacsławk) a Moja wótčina": „Hdźež so wija w krasnej zemi módre hórki" (P. J. Kubaš) drje stej staršeho nastaća. Wulcy khwalobny je skutk komponisty na tutym polu hižo tehodła, dokelž je nam wěnował khóry ryzy narodneho serbskeho wobjima a wobsaha. Pěsnje dychaju hłuboku lubosć k ródnej zemi a hudźba pozběhuje taz k wyššemu byću. Snano mohło so tola znajmjeńša tutych narodnych 8 khórow awtografiscy rozmnožić a do jeneje tuneje brožurki zjednoćić.

Pohladamy-li na Frajšlakowe komposicije za **solowy spěw**, tak widźimy, zo je wón tež na tutej družinje płódny: 17 čisłow je rukopisnje złożenych. Styri z nich su **nabožneho razu** z přewodom pišćelow. K Hodam hodźi so rjenje: „Synkokhudej' maćeřki" (Michał Nawka) 1932, hač jako dwojospěw za sopran a alt přihotowany. Staršeho pokhada (1906) je spěw k domkhowańcy: „Knježe, kraj je žohnowany" — tutón namakamy hižo horka jako měšany khór. „Ducho žiwjenja, ty swjaty"! (hl. Spěwarske 157) je hakle 1932 komponowany a žadny dar za swjatkowny swjedźeń. Najrjeńši z tutych duchownych stwórbow pak je Psalm 104, 24: „Knježe, kak su twoje skutki tak wulke!" Je to dleša, daloko sahaca hymna rjaneje žiweje melodije a překhwapjaceje harmonizacije a modulacije. Dobrym spěwarjam budźe tutón spěw jara dźakny nadawk. Wězo hodźa so tute nabožne spěwy też z harmonijom abo z klawěrom přewodźeć.

Swětny solowy spěw Frajšlakoweje muzy je jara wšelakoreho wobjima. Skoro wšě skhodźenki člowskeho začuća wone wobjimaju a wšém zabawnym a towaršnym zarjadowanjam móża posłužić. Mjenuju je w chronologiskim postupu. „Pod hwězdami" Jakuba Čišinskeho je wutwoř z lěta 1893, kiž bu hižo na wulkim Drježdźanskim koncerće we „Gewerbehaus" při składnosći wustajeny spěwany w orchestralnym wodźewje dr. J. Pilka. 1901 nasta „Pój, lubčička!" bě to w času lubosće a horja. „Wusń, wusń jandźelko!" na słowa M. Nawki (1909) ma rjany karakteristiski klawěrny přewod a je so w koncertach stajnje jara lubił. Jana Lajnerta swojorazne pěsnje wabichu Frajšlaka 1926 ke kompositiji; komponist sej 4 wubra: Njezabudź: „Kaž wětr přez holu honi," — Wnocy: „Wusnje dźeń na zerjach sprócny" — Kolebawka: „Lizulinka, Lětulinka" — a Připad: „Jěde Hanka do lěsa". Wšě štyri šisla su tekstej přiměrjene — klawěrny přewod illustruje jara pěknje wobsah wěcy a melodije su lohko spomjatkliwe. Wosebje wuzběhnyć dyrbi so „W nocy", hdźež je krótki motiv jara derje přewjedźeny. Też humoristiski „Připad" změje stajnje wuspěch, jeli přednošeř nima škropawy hłós a kamjentnu wutrobu.

Zo je Frajšlak też K. A. Fiedlerjowu Radosć spěwanja: „Hdźež so spěwa, róża kćěwa!" zhudźěłnił, to je jara dźakahodne; z přenja mamy k tej pěsni nětk sami hłós a njetrjebamy čěski, kiž při wšej swojej rjanosći so z Fiedlerjowym tekstom na žane wašnje njekryje, wosebje nic po deklamaciji — a z druha je Frajšlakowa składba rjana a ludowa, hodźi so bjez přewoda klawěra spěwać.

(Přichodnje skónčenje.)

Kołołět po Europje

Wot 7. do 15. septembra lećja lětarjo někotrych statow po Europje a pjeć kromy połnócneje Afrik. Lětuschi kołołět po Europje započa ho we Warschawje a stónći ho tež we Warschawje. Pólske hłowne město dyrbješe dwěj wotlětowischcjo a pschilětnischcjo, dokelž pschi lećischim kołowróće pólski lětar dołhy.

Někotre dny psched wotlećenjom ſ Warschawy běchu ho tam pruhowanja lětarjow a lětadłow wotmołe. Sa kołołět bješe ho dozhła 34 lětadłow pschihotowało. Tola 32 lětadłow ho jenoż na lećenje poda, dwě bještej ho pschi pruhowanjach wobschkodźitej, tehdła wupadnyschtej. Pjatk 7. septembra rano w 5 hodź. ho lětadła ſ War-

Jan August Kełk-Pěrnjanski:

Pod tkalcom

Dopomjenjeńki na ſwój dźěćatſtwo cſaſ.

Schtóž je w Cžornowje, małej wjeſy na rauſchich ſtronach wulkeje Bukeczanſkeje wożady, dźěje pschebywał, abo traſch jako dźěćo tam wotroſćł, ſnaje teſ měſenoſću „pod tkalzom". Nima wſchak to ſ tkalzom nicžo wjazy cžinicź, a nětkotrzkuli je ſebi hižo hłowu łamał, ſ wotkel to dźiwne leżownoſtne mjeno pokhadża. „Pod tkalzom" mjenuje ho tamna ſ łukami pschitkryta hórka, kiž na prawej ſtronje widźiſch, hdyž po mlynſkim puczišu dele do młyna krocžiſch. Poſlednja kheża na hórzu je zyſej hórzy tuto mjeno data. Tu bydleſche nehdy w ſtarych cžaſach, wěſche ju ſo mjes tym lětſtotki minyle, ſerbſki tkalz, kiž ludźom ſ bliſka a daloka ſ pſchedżena nuſny płat ſkajeſche. Wot ranja hacź do wjeczora tlepotachu jeho krožna w niſtej jiſtwicžzy. A dokelž ho je ſwojim dźěłom njedrožeſche, mějeſche wjazy dźěłacź, hacź bě jemu druhdy lubo. Wón ſiwjeſche ho je ſwojej zwójbu cžeſtnje a ſprawnje, ale bohatſtwa njenaby. A jako ho wón pominy, pſchedachu jeho potomnizy niſku khěžku nekajkemu wujej mojeje wowki. Poždźiſcho mějeſche ju iwarſki miſchtr Kerſ (Strauch), kiž ſłomjanu budku wotſtorha a žebi na jeje měſtnje rjanu nahjadnu thěju natwarzicź da, kiž tam hiſchcze dźenſa ſteji. Sa moje dźěcžaze łeta bydleſche tam blidarſki miſchtr Brucža, ſ kotrehož ſynom Handrijom ja hromadże do ſchule thodźach. Cžaſcžiſcho běch tam na wopyczę a ſe ſajimom pſchihladowach, kak wony miſchtr ſ truſnikom deſki cžeſaſche a ſ nich blida a połzy, łoża a thamory dźěłaſche, druhdy wſchak też kaſchcze ſa tych, kiž dźiwnu na rjanym Bukeczanſkim pokrjebniſchcžu poſtlenju thowanu ſwjeczicź. Sſerbſki tkalz, kiž běſche tu nehdy dźěłał, běſche tam dawno hižo ſakhowany. A nicžo wjazy na njeho njedopominaſche, hacź ſawoſtajene mjeno „pod tkalzom", kiž łuki niže jeho ſtatoka hiſchcze dźenſnižſchi dźeſ noſcha. Sſerbſke hoſpoſy a hołzy pokhachu poſožiſcho ſwoje pſchedżeno němſkim tkalzam do Kumwalda ſady Cžornoboha abo do druhich tkalſkich wſow w němſkej Hornjej Luſicy, hdźež ho hiſchcze dołho na ruczných krožnach tkajeſche. Dopominam ho, kak wone potom wulke ſchlinzy rubjaneho płatu na trawnikach bliſko ſtatokow wupſcheſcheſchu a pilnje trepjo na ſtóżu bělachu. Wſcho to je dźenſa dawno pſchetało. Ruczne tkaſtwo, pola ſtarych Sſerbow runjeż każ horncžeſtwo ſnate a wuwołane rjemjeſło, je ho dźenſa ſ mechaniſtimi krožnami wſchudżom ſahnało. Sſerbſke mějtne mjeno „pod tkalzom" je jenoż hiſchcze ſwuk ſtarych cžaſow. Schtóž je nimo, nimo je, ſchcžejeżu wróćo njepóńdże.

A tola mi tuto leżownoſtne mjeno „pod tkalzom" wſchelake lube dopomnjeńki žiwje do pomjatka wróćo woła. Pod tkalzom mějeſche też mój nan rjanu, płódnu łuku. Ale dokelž wona woſtrjeboj druhich łukow leżeſche, khodźachmy na nju pſches knježu łuku, a to bě naſche prawo. Tola ſ woſom njeſmědźichmy pryedy na nju jěcź, dokiž njebě ſyno ſ knježeje łuki domoj wjate. Tak běchmy ſe ſynowymi žnjemi trochu wot dobreje wole knježeho hejtmana N. wotwižni, kiž pak jako roſomny ſerbſki muż pſchecža druhich, wjeleż mózno, dopjelnicź pytaſche. Jeho mjeno ſo hiſchcze dźenſa wo wſu ſ cžeſcžu mjenuje. Na naſchej trochu wiſatej łuzy ſtejeſche na hornjej ſtronje wulki dub a njedaloko ſi ſtare wjerby. Blizko nich „orleſche ſo traſna, cžerſtwa woda ſe ſemje, wulki dżeł łuki womaczejo, tak ſo tam najrjeńſcha trawa roſcżeſche. Hdyż nan ſ wjeczora łoſu kłepajo nam dźěcžom wojſewi, ſo chże naſajtra rano na tkalzez łuku trawu ſyz hicź, ſo my wſchitke wjeſelachmy. Pſchi raniſchich ſměrkach běſche ſe ſuſodom hižo wuſchoł. Macź njetrjebaſche naſ rano dołho budźicź, hdyż dyrbjachmy jimaj ſnědanje won njeſcź. Na łuku pſchijichedſchi widźachmy, kajki wulki truch łuki bě hižo poſyczeny. Koſa wſchak najlépje wěa, dołhoż je roſa na trawje. Tohodła thwataja też ſuzzy do ſwitanja won, ſo bychu pſchi ſthadżenju ſłónza na łuzy byli a do ſnědanja ſchwarnu liczbu ſyadow poſyczene měli. So jim po taſtim dźěle — nacź wutroby — potom ſnědanje ſtodźeſche, ſo dźiwacź njeitrjebamy. Schtóž pak bě ſpytne woſtało, doſtachmy my dźěcži, kiž běchmy mjes tym rjaby roſbili. Potom pak thwatachmy do ſchule, pſchetoż mlynkeż hołzu a Dubej Jan běchu hižo dawno doprědka. Tuż rěkaſche „nóżkowacź", ſo ſchulu njeſkomdźichmy, pſchetoż Ssuchej Handrij nječe žadyn dobry. Lědma pak běchmy ſeſ ſchule domoj doběżeli a nječhto bérnow ſjědli, wokaſiche macź hižo ſaſo: „Nětko pak thětije won na tkalz, ſyno wobroczecź! Te ſthnyje najlépje na rabjach. A wdyż je dźenſa rjenje wobeſthko, móżemy ſyno traſch jutſje domoj bracź. Tuż ruče hrabiſchcžo na ramjo a duzy móżeče truch pomaſti hrymjacź." Tak wobroczachmy ſyno zyte popołdnio, a hdyż też ho ſapoczichmy, njeſtrowe nam tajke dźěło na łuzy njebě. Haj rad tam pod tkalzom dźěłachmy, a tak ſłodźachu nam potom tuczne pomaſti, kiž nam macź k ſwaczinje won pſcžinjeże. Kołej bješche drje „je wſchěch barbow bruna juſchka", ale łaczných tola wokſchewſeſche. A tak ſo radowachmy, hdyż ſ wjeczora ſyno do wulkich kopjenow kopjachmy a potom pſchekłakowacź ſpytachmy. Kak ſo wjeſelachmy, hdyż nanej ſuche ſyno na wós podawachmy, kiž je tworcžje ſtkoże a ſtónczuje hiſchcze ſ powjazom horka wobtwjerdźi, ſo ho połny wós na njerunym puczu pyches knježu łuku njeby ſwrócził. Spominajo na tajke naſkonjenja dyrbitny wuſmacź, ſo mějcžanſkim dźěcžom tola wſchelake woteidże, ſchtóż wjeſnym wjeſele cžini a cžéſko ſnjni.

Pod tkalzom! Tute ſłowa dopominaju wſchak mi też na někotru łaptu poru, kiž ſym ſo tu na mlynſkim puczišu wupacził. K mojim dźěcžazym pſchiſtkuchnoſcžan ſłuſcžeſche też, w hołpodarſtwje nuſnu womjeſchk a wo truby ſ młyna domoj wojſcź. Nětko bješche wſchak wo ſpaſ ſ młyna dele ſam wot ſo, ale na młynſku horu horje, tak pomału hłbokoſe ſo wón tu do pręda, kiž też njeboh ſtotra Hana jón wot ſady cžiſtſcžeſche. Tola je ſjenoczenymi mozami ſo nam cžeſti nadawk ſtajnje poradźił, hdyż też ſapoczenaj horka thwitku wodyhnyhmej. Schkodźiło namaj tajke napinanje njeje. A młynkeż konjom, kiž dyrbjachu kóżdny tydźeń někotry króć pekny wós muki na rahku hórku horje cžahnyeć, wſchak

schowskeho lětanišcža wupósłachu, so bychu 9539,1 kilometrow pischeleczake.

Prěnej sastanischcžo běsche w Königsbergu w Ranšschej Pruskej. Němšti lětar Franka na tamnišche Derwaske lětanischcžo 6.10 hodź. dolecza a žo pichi kurjawojtym wjedrje na jemju puschcži. Druhi běsche Polak Karpinšti 6,19 hodź., tseći Czechoslowak Ambruz 6,22 hodź.

W Königsbergu žo lětarjo chwilu sadżerżachu, dokelž běchu powešče dółche, so je wjedro njes Königsbergom a Barlinom njewošče. Prěni posběhny žo jako Němz Franka je swojim lětadłom dopołdnja 9,38 hodź. a dolecza 11,47 hodź. na Tempelhoffske polo pola Barlina. Wón je potajkim z Königsberga do Barlina 2 hodź. a 9 minišchinow leczał. Druhe lětadła běchu žo wschitke hacź do 10 hodź. posběhnyle.

Jako druhi dolecza němšti lětar Junck 11,56 hodź. do Barlina. Sa nim dolecżachu najprjedy wschitzy Němzy, potom hakle wutrajni lětarjo. Pschi lec'enju do Barlina běschtaj pólski lětar Karpinski a němšti lětar Stein nuswanaj, pschistajiżej.

Wschitke lětadła njeběchu hischcze hacź do Barlina dolecżake, jako žo prènje hižo na lecżenje do Kólna hotowachu. Prěni běsche Junck, tiż 12,23 hodź. wotlecza. Dwě minišchinje posdżišcho posłeže žo Franka. Tseći běsche Němz Ostertamp, tiż 12,43 hodź. dalecżesche. Do Kólna dolecza Junck 14,30 hodź. a Franka 14,31 hodź. Wonaj běschtaj potajkim 479 kilometrow sa dobrej dwě hodźinje pschelecżałoj.

W Parižu běsche žo tójschto ludźi na lětanischcžu seschło, kotriž lětarjow pschi pschlecżenju sahorieže witachu. Junck a Franka dolecżeschtaj tež prènjej do Parižа, Junck 17.10 hodź. a Franka 17,11 hodź. Dalke wjazy hacź tischtwórcej hodźiny posdżišcho, minuwjay 17,58 hodź. dolecża Polak Godgod jako tseći na Orlyske lětanischcžo pola Parižа. Jtalšti lětar Colombo dyrbjeschе mjes Barlinom a Kólnom zwoje wobdżelenje na europšim kolołeže špuschcżicj. Wón drje hladay pschitaj, tola jeho motor njehodżesche žo zwuworjebżicj.

Druhi dżeń europšeho kołoléta, žobotu 8. septembra, dyrbjesche němšti lětar Krüger wupadnyć. Dokelž běsche žo motor jeho lětadła wobschkodżił, bésche nuswanay, mjes Parižom a Bordeauxom pschistajiżej. Jeho lětadło žo rosbi, Krüger pak žo na žbože njestrani. W Parižu běsche było hischcze rjane wjedro, ale w pyrenejskich horach mjes Franzowskej a Schpanišlej nižina skurkowasche, kotraž žo z Atlantiskeho morja bliżesche.

Tehodła běchu w Bordeauxu swoprědka lětarjam sakazali, so bychu dale lecżeli. Połdżišcho pak 23 lětadłow, kiž bě do Bordeauxa pschileczało, do města Pau-a puschcżišcho. Mjes tuhymaj měšomaj zalecżachu lětarjo do hnjeje kurjawy. To žo jim czężko lecżeschе, dokelž mèjachu hutżeny wuhlad. Němškaj lětarjej Hubrich a Franka staj dyrbjałoj z nuzy pschilataj. Němz Bayer dyrbjesche we Kólnje žiwoje lětadło zwuworjebżicj. Wón pak dale lecżesche a žo žobotu popołdnju z Parižа do Bordeauxa poda.

Njedżelu rano wopuschczi połšti lětar Włodarkiewicz marokkowske město Casablancu. Wón a jeho towaršch dolecżeschtaj njedżelu popołdnju na Mekneške lětanischcžo w Atlaskich horach pschi kronje puczjiny Lahary. Wórzy lecżeschtaj dale do Alžérskeje a Tunisa. Němzy lětarjo Franka, Junck a Wolf Hirth běchu njedżelu popołdnja tehorunja do Casablanci dolecżeli. Tež woni hnydom do Alžérskeje lecżachu.

Njedżelu wječor je do Warschawy powěsć dóschła, so je rano 24 lětarjow z Casablanci wotlecżało. Mjes nimi bésche 7 Němzow. W Alžérskej lětarjo dżeń wotpocżnychu. Němšti lětar Marsik mèjesche w połnócnej Afrizy njesbože se swojim lětadłom. Wón njemóžesche schkodu na lětadle wotstronicz a dale lecżeć. Hacź do Alžérskeje bésche žydom lětadłom wupadło, so jenož hischcze 25 lětadłow we wubdżowanym westa. Połšteho lětarja Karpinskeho běchu po wotlecżenju z Pau-a z wocżow shubili.

Wutoru mèjachu lětarjo jenoż krótke lecżenje psched žobu, mjenujcy 773 kilometrow z Alžérskeje do Tunisa. W Biskeje w puschinje posastachu. S Alžéra wotlecża 25 lětadłow rano w 6 hodź. Hižo dwě mjeńschinje do 11 hodź. dolecża Polak Skrzypinski do Tunisa. Sa nim pschilecżachu jeho krajenje Balzer, Gedgowid a Władarkiewicz. Sa tutymi pschilecża němšti lětar Hubrig. Některe mjeńschiny posdżišcho też druhi němzy lětarjo sbožownje do Tunisa dolecżachu. Hacź do 12,15 hodź. wschitzy dolecżachu z wuwsacżom połšteho lětarja Blontzynskeho. Sdże du rano žo 22 lětarjow z Tunisa pisches Sdżerdżoseniske morjo do Italskeje puschcżi.

Přilopk

Sso tepił.

Sso we Wulkich Rědarjach w hacże kerczneho mlyna kupajo, je žo rěbał Albert Großmann tepił. Najskerje je žo jemu wutroba sajała.

Paduschstwo w Drjezdżanskej rěsańi.

Pschistajeńay jeneho Drjezdżanskeho rěsnistwa běchu dleschi cżaż žój pschedawali, kotryż běchu w Drjezdżanskej rěsarni nakradnyli. Jeneho z paduchow žu tele dny sastapili, hdyż chajsche z nakładżenej tworu z rěsarnje wujeć. Wschо hromadże je žo schesć wobabow pschi paduschstwje abo pschi pschekhowanju wobdżelilo. Wschitzi žu sajeli a statnemu rěcznistwu pschepodali.

Automobil do wosa dróhoweje żelesnizy sawadżił.

W Barlinje je žo žtjedu na Kéjorskej alleji cżežke wobkhadne njeschoło stało. Se schesć wobabami wobkhadżeny automobil spyta autobuž pschescżehnyć a pschi tym do napschecżo jedżażeho wosa dróhoweje żelesnizy srasy. Wschе w automobilu hedżaże wobohy žo cżežko sranichu a dyrbjachu žo do thornowne dowjesć, hdżež wosowy wjednik, pucżowar Horst Herbit a Klara Borrmannowa bórzy na poczerpnene rany wumrěschtaj. Wutomobil bě žo wschon rosbił. Też wos dróhoweje żelesnizy bě tak cżežko wobschkodżeny, so dyrbjesche žo z wokhlada wsacż.

Dżećo wukhowa žwoju kóczku psched spalenjom.

Kak jara husto dżeći na skorze wižaju, dopokasa skutk maleje holczki w jendżelskim měsce Liverpoolu. Tam w pschekupzowych klamach woheń wudyri. Bórzy žo wschitke hižа palesche. Dokelž woheń w nozy wudyri, mójachu žo wobydlerzo domu ležma na dróhu wukhowacż. Nadobo žo pschekupzowa dżesaczelčna dżowczička dopomni, so je jeje lubowana kóczka w khěži wostała. Dżećo thwatalsche hnydom do palażeho twarjenja a jemu žo wopraudże powodżi, kóczku njesranjenu wukhowacż.

Jrske wojenske lětadło žo swróczilo.

Póndżelu popołdnju je žo nad jenym Dublinskim pschedměstom wojenske lětadło swróczilo a do sahrody žudnika Mereditha padło, kotrehož žu tunje sa namélneho presidenta kommišije wotkhošowanja w Posaarskej pomjenowali. S tsich jěsdnych staj jedyn offizěr a jedyn wojak w lětadłowych palażych rospadankach žmjerć namakałoj. Tseći jěsdny, jedyn serjant, kotryż je hižo z cżažom z lětadła skocził, je žo khětro cżežko sranił.

Pschewožny cżołm w Arkansaskej žo podnórił.

Pola Texarkana w Arkansaskej (w połnócnej Ameriizy) je žo pschewožny cżołm potepił. Na nim běchu ludźo, kotriž k khcżiznam puczowachu. Jésdni běchu swjetsku cżornuschca. Cżeża jednacże cżornuchow žu hižo z wody wulojili.

Radio

Pjatk 14. septembra złyschimy.

Königswusterhausen. Nimo snateho wschédneho programma: 6.20 ranšchi konzert. 11.30 sa macżerje. 12 taczele (Herbert Ernst Groh spěwa). 20.15 hodźina naroda. 20.45 Haydna-Mozartowy konzert.

Lipsk. Nimo snateho wschédneho programma: 5.50 sa burow. 12 taczele. 13.10 pschipołdnjschi konzert. 14.30 sa žony. 18.20 dujerski konzert. 20.15 hodźina naroda.

Hischcze wažne z dnjewedu programma. Barlin: 20.45 z operettow. Königsberg: 19 wječorny konzert. Mnichow: 19 rejwanska hudźba. Warschawa: 18.15 spěwy wot Schumanna. Praha: 20.25 luboscż w cżěskim spěwje.

Směški

Potom wěso.

„Wschitke žony žo poznmnkuja, hdyž mje wopytaja."

„Sdy ty milijonar?"

„Ně. Fotograf."

*

Wschelake pschecża.

„Najprjedy pschinjesesce mi poliwku, ale niz pschehoru — potom dwě swarjenej jejzy, ale niz pschе twjerdej, potom schrótku, ale niz pschejara prażenu — naposlek kofej, ale niz pschе zhłuy — a na wschón poslédk stiskowanje, ale niz pschewyżoke!"

*

Pschezo z wulka.

„Ale z wosom tola k wérowanju njepojédżecze, hdy sunje snajschecża zyrkwje bydlicże?"

„Ale wěso pojédżemy — schto bychu žebi ludźo wuhliki... Salésemy zyle jednorje na jenej stronje do wosa na druhej stronje sašo won."

Hospodarski rozhlad

Schtwórtk 13. septembra 1934.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,485	100 pólsk. złotych	47,40
1 jendżelski punt	12,42	100 českosk. krónow	10,44
100 šwajc. frankow	61,67	100 franc. frankow	16,50

Barlinska kursa dnja 12. septembra. Na burzy běsche wczera jara cżichо, ale pod sacżischcżam dobrych powěcżow z hospodarstwa wosta mènjenje nadżijepolne. Mupraji žo nadżija, so budża wukaży k rjadowanju němšteho jwonkownego wobkhoda k lépschemu srosumjenju za němške położenje pschinoschowacż. Też na rentowych wikach běsche žkaby wobkhod, pschi cżimż žo kursy ledma pschemèniechu.

Barlinske žitne wulkowiki dnja 12. septembra. Wobrot na burzy njeběsche wjetschi, hacż w połsledních dnjach, pschi cżimż žo swěsci, so je žo wjetschi dżeł wobkhoda swonka burzy wotwił. Posticżenja běchu wschelakore. Pschenicżu žo wjazy posticżesche, hacż žo trjebaiche, a może žo sdżela jenoż hromadże z rożku samésnicżu. Mlyny kupuja tam a zem wschе khlébowe žita a w Barlinje žo pschirażi ša wobsebje dobre drużiny posticżeja. Wotbyłt w rjanej muzy je žo polépschił. Posticżenjow we wowżu z pschihódnych tónczinow běsche mało.

Wežera placżesche w Barlinje zentnar

pschenicży W 8: 9,60 hr., W 9: 9,70 hr., rożi R 8: 7,60 hr., R 11: 7,70 hr., — ječmjenja G 7: 7,60 hr., G 9: 7,85 hr., — wowsa H 9: 7,55 hr., H 13: 7,75 hriwnow.

Dżejdżanske štotne wiki.

Na štotnych witach stejachu dżenża na pschedań: 7 wołow, 1 byk, 18 kruwow, 668 cżelatow, 59 wowzow a 481 žwini. Na wikach z cżelatami je wobkhod krěnk.

Sa dobru tworu bo lépsche placżiny wuwikuja, w nich **schich družinach placżiny něschto špaduja. Swinje ma ja krěni wotkhod sa stare placżiny.**

Nekotre placżiny z Drjezdżanskich wikow.

Libjata 3,50—5,50 hr., kacżata 2—2,50 hr., kury stare 2,50—3,50 hr., młode 1,50—3,50 hr., hołbje hacż 3 hr., huży, sarésane 1—1,10 hr., kury, stare sarésane 80—85 pj., młode sarésane 1—1,10 hr., karpy 80 pj., zyble 1,50 hr., jabłuka 5—25 pj., běrny, zentner 4,50—5 hr., po puntach 5—6 pj., jédżna koboda 6—8 pj., zyble 10—12 pj., rěn 50—60 pj., žolotej 5—10 pj., běły kał 10 pj., cżerwjeny kał 10—12 pj., žydrožity kał 15—50 pj., pětrischilka 10 pj., butra 1,40—1,56 hr., jejc 10—12 pjenježkow.

Placżiny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg hewak 100 kg

Placżiny po złotej hriwnje.

	12. 9.	11. 9.		12. 9	11. 9.
Pšenica	200	200	buny	10,5-11,5	10,5-11,
rožka	160	160	woka	10,5-11,5	10,5-11,
ječmjeń now.	—	—	módre lupiny	7,00-7,50	7,00-7,5
ječmjeń, nat.	180-190	180-190	žolte lupiny	—	—
wows	—	—	zeradella	16,0-17,0	16,0-17,
kukurica	—	—	raps. wosusk	—	—
pšenč. muka	27,25	27,25	lany wosusk	7,55	7,55
ržana muka	22,25	22,25	such. truhanč.	—	—
pš. wotruby	12,05	12,05	běrnj. kruški	9,20	9,30-9,4
ržane „	12,05	12,05	syno, 50 kg	—	—
raps	310	310	ržana stoma	—	—
hróch, Viktor.	28,5-31,5	28,5-31,5	pšenč. „	—	—
lane symjo	—	—	wowsna „	—	—
pjeluški	—	—	ječna „	—	—

Placżizna za pšenicy za wuplodżerja 8: 192, 9: 194.
Placżizna za rožku za wuplodżerja 8: 152, 11: 154.
Placżizna za ječmjeń za wuplodżerja 7: 152, 9: 157.
Placżizna za wows za wuplodżerja 9: 151, 13: 155.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće z pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2,15 hr. — 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěsćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pf., za swójbne 5 pf., towarstwowe a hosćencarske 4 pjenjezkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čělneho znjezbožeńca z 1000 hr. — hdyž wumrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołne běžny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženje dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 215 — Budyšin — Piatk 14. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Pólska je škit narodnych mjeńšinow wupowědźiła

Pólski ſwonkowny minister Beck mějeſche ſchtwórk pſched połnej ſhromadźiznu Swjaſka ludow rěcź, kotraž je wulke ſpodźiwanje ſbudźiła. Wón wupowědźi prakliſke ſobudźelo Pólſkeje pſchi pſchewjedźenju žiwojich mjeſynarodnych winowatoſćow w ſchkiſce narodnych mjeńſchinow wot dźeńſnjiſcheho dnja. **Wón rjekny, ſo je Pólska ſe ſwojim namjetom žadała, ſo bychu ſo tute winowatoſcze wſchitkim ſtatam jenak napołožiłe. Pólſka na tuthym ſwojim žadanju wobſtawa a woržakuje ſaſnu wotmołwu.**

Budźe-li wotmołwa poſitiwna, chze Pólska ſobu dźełacz pſchi pſchihotowanju poſtajenjow ſa pewſchitkowne rěcźenje wo narodnych mjeńſchinach. Sa pólſke knjeźerſtwo ſo ſamo rozumi, ſo ſo na wobſebite mjenjenja druhich ſeminych dźełow dźiwa. Swonkowny minister Beck rjekny, ſo je ſaćiſchcź dóſtał, ſo wjetſchina knjeźerſtwow pólſki namjet wotpokaſuje, kaž je ſo to loni pſchi wotpokaſanju pólſkich žadanjow pokaſało.

Pſchi takſim połoženju Beck hiſchcźe wojewi, ſo pólſke knjeźerſtwo wot dźeńſnjiſcheho dnja wſcho ſhromadne dźeło ſ mjeſynarodnymi organiſaciſjemi wotpokaſuje, dokołž ſo wo kontrolli a pſchewjedźenju ſchkita narodnych mjeńſchinow w Pólſkej jedna. Pólska woržakuje, ſo ſo powjetſchkownje jenaſki ſyſtem ſchkita narodnych mjeńſchinow wočzakuje. Pólſki ſwonkowny minister pſchiſpomni, ſo ſo tutón roſſud pólſkeho knjeźerſtwa pſchećiwo ſajimam mjeńſchiny njeměri. Tute ſajimy ſo ſe ſakładownji ſakonjemi Pólſkeje ſchkitaju, tak ſo też na woprawdźitym połoženju mjeńſchinow niczo njepſcheměni.

To teho běſche Beck w dźeńſchej rěcźi roſeſtajał, ſo Pólska ſchkit narodnych mjeńſchinow, kiž ſo jenoſtronſcy jenož někotrym ſtatam nakładuje, jako njeprawdu a ponižene wobhladuje. Tuta njeprawda njeſmjeſze ſo ſ runym prawom wſchitkich ſobuſtawow w Swjaſku ludow, też nic ſe ſwjaſkowej demokratiſkej wuſtawu. Schkit narodnych mjeńſchinow nimo teho njeje niczo jenajkeho a zyłeho, ale je něſchto žiwojowólneho a pſchipadneho, dokelž ſo wſchelako naložuje, abo ſo ſpyła njenałožuje.

Někotre ſtaty ſu ſo ſ jednorymi woſjewjenjemi ſpokojiłe, kaž ſ mjeńſchinami w jich kraju ſteji; druhe ſtaty njetrjebaja pſchi ſaſtupje do Swjaſka ludow dožyła niczo woſjewicź. Dotalne ſakonje wo ſchkiſce narodnych mjeńſchinow w jich wuſtutkowanju njeſu dožyła ſpokojiłe. Jich nałožowanje mjeńſchinam njeje niczo pomhało, ale je jako ſrědk ſa ponižowazu propagandu pſchećiwo ſtatam ſłužiło, kiž běchu jim podčiſnjene. Nimo teho ſu ſtaty, kotrež njeběchu na tute ſrěcźenja ſwjałane, žebi prawo cźinile, ſo bychu ſakonje ſa politiſki cźiſchcź wutrjebałe. Pólſki minister rjekny, ſo maju ſo pſchedawſche brachi wotſtronicź a ſo tajny, ſaſny a jenaſki ſaklad wutworicź, na kotryž mohł ſo ſyſtem mjeſynarodneho ſchkita mjeńſchinow natworicź.

Rěcź pólſkeho ſwonkowneho miniſtra Beka je w Genfje i dźeła ſylne roſhorjenje ſbudźiła. S neutralneje ſtrony ſo wuſoběhuje, ſo ſo pſched Swjaſkom ludow hiſchcze ženje w tajſej ſorwuje njeje woſjewiło, ſo mjeſynarodne ſrěcźenje ſtutkowneje mozy nima. Myſl Swjaſka ludow je ſo ſ tajkim wuſtupjenjom cźežko ſaſchadźała. W Genfje wuložuja pólſke woſjewjenje jako runje ſ praktiſkej rewiſiju měrowych ſrěcźenjow. Beckowe woſjewjenje ſawoſtaji cźim wjetſchi ſaćiſchcź, dokelž wón jako jeniczki rěčnik rěcźeſche a ſo ſhromadźizna Swjaſka ludow na to woſtorcźi.

Genfske rozrěčowan'a wo Awstriskej

Sſrjedu mějachu miniſtrojo w Genfje někotre važne roſrěčowanja wo awſtriſkej naležnoſći. Dopołdnja roſrěčowachu ſo italiſki ſaſtupjer baron Aloiſi a jendźelſki ſwonkowny minister ſir John Simon nadrobnje wo awſtriſkim praſchenju. Italiſki wotpóſłanz jendźelſkemu ſwonkownemu miniſtrej woſjewi, ſo Italiska bórzy wuſtupi ſa ſrěcźenje, ſ kotrymž by ſo njewotmišnoſć Awſtriſkeje ſaruźiła.

Pſchi ſnjedanju roſrěčowachu ſo franzowſki ſwonkowny minister Barthou, jendźelſki ſwonkowny miniſter Simon, italſki ſaſtupjer Aloiſi a awſtriſki ſwonkowny miniſter Berger-Waldenegg tehorunja wo Awſtriſkej. Popołdnju, po poſedźenju ſhromadźizny Swjaſka ludow, awſtriſki ſwjaſkowy kanzler dr. Schuſchnigg a jendźelſki ſwonkowny miniſter Simon tehorunja ſamu naležnoſć nadróbnje roſpominaſchtaj.

Italiſka prózuje ſo wo ſrěcźenje, do kotrehož dyrbja ſluſchcź wſchitke ſtaty, tiž ſo ſa awſtriſke praſchenje ſajimuja. Też Němſka dyrbi ſo k temu pſcheporuſcź. W Genfje ſu ſo dojednali, ſo ſrěcźenje bjes wobdźělenja Němſkeje njeby ſaneje hódnoſcze měło. W Genfje ſo też powěda, ſo italſki ſtatny podſekretar Suvich do Barlina pojědźe, ſo by ſ němſkim knjeźerſtwom jednał.

Mała ententa so Beckej přizamkn'e

Schtwórk popołdnju je ſo w Genfje konferenza Małeje ententy jeſchła. Wo njej ſo roſprawja, ſo ſu ſo ſaſtupjerjo jeje tſjoch ſtatow pólſkemu ſrejſiſchcu w ſchkiſce narodnych mjeńſchinow ſaſadnje pſchiſamknyli. Woni ſu ſo raſnje pſchećiwo ſkódnemu ponižowanju kajkehožkuli ſtata ſ jenoſtronſkimi winowatoſćemi w ſchkiſce narodnych mjeńſchinow wuprajili.

W pjatkownym poſedźenju ſhromadźizny Swjaſka ludow po chineſiſkim ſaſtupjerju jendźelſki a franzowſki ſwonkowny minister porěčałoj.

Wo dóńce zrěčenia rańſich ſtatow

Londońſke nowiny „Daily Telegraph" piſaju, ſo je pólſki ſwonkowny minister Beck pſches lorda Edena jendźelſkemu knjeźerſtwu woſjewił, ſo je Pólska wobſamkła, ſo ſo na ſrěcźenju rańſichi ſtatow njewobdźěli. „Daily Telegraph" k tomu hiſchcze powě, ſo mała baltiſke kraje k ſrěcźenju jenož pſchiſtupja, jeli ſo Němſka a Pólska na nim wobdźěliłej. Tehodła maju jendźelſke nowiny ſa wěſte, ſo Eſtonſka, Lotſchiſka a Litwa pſchi nětčiſchich wobſtejnoſcach tehorunja namjety ſa tutón pakt ſocźiſnu. Tuto

Dnjowy wukaz za SA

Stabowy ſchef Lutze je tónle dnjowy wukaz ſa SA wudał:

Po poſtžehowazych Nürnbergſkich dnjach dźakuju ſo wſchitkim SA- wjednikam a muſam, wobſebje pak też ſtabej ſa naſtupjenje a kommandej połnych honjerjow ſa jeju wukony a žwěru.

Nürnberg běſche konzentrazija naſcheje wole a wěry, njepſchirunliwe wuſtupjenje ſjednoczeneje nazionalſozialiſtiſkeje Němſkeje.

Nimo teho pak běchu Nürnbergſke dny dopokas a wobſwědčenje doſziplinty, ducha woporniwoſcze a wulkotne ſrofumjenje ſa ſłužbu SA. Wona je ſwoje kmanoſcze pokaſała pſchi appellu, pſchi wulkimaj pokhodomaj wonkach w ſtanowym lěhwje a pſchi jěſbach do měſta ſtroninych ſjězdow. Tutón wukon ſaſtłuża žebi wobſebje pſchiſpóſnacź, dokelž dyrbjachu ſo organiſatoriſke wobſchěrne pſchehladźeła ſa najkrótſchi cźaſ dla podawkow dnja 30. junija dokonjecź a nowy ſtab hakle někotre njedźele dźěła.

Kaž w Nürnbergu SA. ramjo pſchi ramjenju ſteješe a kročeſche ſ druhimi ſtroninymi organiſaciſjemi, tak chzemy ſe ſamžnej mozu a žwěru ſe ſamžnej wolu a ſamžnej diſziplinu nadawk wukonjecź ſa pſchichod, naſche cźěła ſtruſcźeć w ſporcze a pokhodze, naſche ducha a wutroby a naſche myſle pak wukubłacź w duchu nazionalſozialiſma.

Chzemy a dyrbimy w naſchej SA pſchikładni być a woſtacź ſa naſchich zyłeho němſkeho ludu žynow.

Bitwa wo dźěło w Sakſkej

Sakſki krajny dźełowy hamt woſjewja, ſo běſche w Sakſkej 31. auguſta 320 302 ludźi bjes dźěła, 245 803 muſow a 74 499 žonow. Wot teho cźaſa, ſo je wjednik móz w Němſkej pſchewſak, je liczba ludźi bjes dźěła w Sakſkej wo 398 284 wotběrała, to je 55,4 wot ſta.

W auguſcze je bjesdźěłoſcź w metallowej induſtriji, wobdźěłanju drjewa, papjery, w žyrobowym pſchemyſle a mjes pſchiſtajenjami wotběrała. Něhdźe 3000 woſobow je ſo nowych pſchiſtajiło. Też w induſtriji wulkomějſtow je bjesdźěłoſcź popuſchcźiła. W Lipſku je liczba ludźi bjes dźěła wo 1600, w Drježdźanach wo 750 ſpadnyła. W ratarſtwje ſo poměry ſtoro dozgła njepſcheměnichu. W hórniſtwje runaſche ſo liczba dźěłacych liczbje pſchedawſcheho měſaza. W ſtałach a podobnych pſchedewſzachach poměry njeběchu jenajke. W metallowej induſtriji ſo wobſtejnoſcze dale połepſchowachu. Pokuſenje w tekſtilowej induſtriji wołka měrne a ſtajne. W twarſtwje wumichu ſo wobſtejnoſcze njeſtajnje. Sa domjazymi pſchiſtajenymi ſo też ſandźeny měſaz žiwje napraſchowachu. Njewuwuſcźene dźěławe mozy wuzichu ſo też pſchi twarjenju autoweje dróhi.

Wjednik wopyta wjednika diplomatiſkeho korpſa

Jako wotmołwu na wopyt diplomatiſkeho korpſa wopyta wjednik a němſki kanzler Adolf Hitler ſchtwórk pſchipołdnju w 12 hodź. wjednika ſaſtupjerjow zuſtych mozow w Barlinje, japoſchtołſkeho nunzija monſignora Orſeniga w nunziaturje. Wjednika pſchewodźeſchtaj ſtatny ſekretar preſidialneje kenzlije, dr. Meißner, a jeho wołobinſki adjutant, ſtupinowy wjednik Brüchner.

Za dorozumjenje mjez ſtatami

Na lětnej hłownej ſhromadźiſnje němſkeho wukrajneho wuſtawa w Stuttgarcze rěcźeſche němſki ſwonkowny minister ſ Neurath wo ſaſadach němſkeje ſwonkowneje politiki. Wón pſchirunaſche wukrajnych Němzow ſ domjazym wobdźělerſtwom a rjekny, ſo maju domjazy Němzy pornjo wukrajnym Němzam lohke ſtejiſchcźo. Nürnbergſke dny ſu ſnowa dopokałale, ſo němſki lud ſmutkownje ſkruſzeny ſtoji pod ſylnym wjednikſtwom ſwojeho wjednika a kanzlera. Wěſo ſa němſki lud a ſtat njeje lohko, ſo wobſrjedź zuſtych ludow a ſtatow w ſwojej nahladnoſći ſdźerźeć. Ale wulke nadawki w ſwonkownej politiji, pſched kotrymiž ſtejimy, ſnjemy nacźinacź ſ wěſtym ſacźuwom, ſo němſke ludſtwo njeje wobrožene a ſo jo němſkemu ludej nichtó njemóże wſacź.

Lud je ſjednoczeńſtwo ludźi ſnamjeneje krewje, rěcze a ſmyſlenja; na tutón naturiſti ſaklad ſo nazionalſozialiſmus ſaložuje. W tuthym ſmyſle je wjednik wopjet wuſłobnyk, ſo pſchi naſchej lubjoſći k ſwojemu ludej ſteji cźeſcźowoſć pſched zuſtymi ludami. S teho ſajuje wuthadźa, ſo ſaſtowanje a ſpěchowanje němſkeho ludſtwa, kaž jo nazionalſozialiſmus dyže, ſ imperialiſmom niczo ſhromadneho nima. **Němſki lud nochze niczo druheho, hacź ſ zuſtymi ludami měrne a dobre ſuſodne poćzahi dźerźećz.**

Wěſo njemóžemy ſkwalicź woſebite methody k ſwěrſcźenju měra, kajkež runje někto wěſte knjeźerſtwa doporuczuja. Runje dokelž chzemy měr, njemóžemy wobcźežnym a wobnyſłownym ſrěcźenjam pſchihłoſowacź, kotrež wuſkabjeju ſ tendenzow politiki mohły jenož wójnu pſchihotuja, a po naſchim mnjenju njepomhaju napjatoſcź woſtroniczź.

Schtož my žebi pſchejemy a wo cźož ſo prózujemy, je ſprawne dorozumjenje ſtata mjes ſtatom, bjes ſwjaſkowych ſkupinow. Pſchejemy žebi ſjawne roſpominanje napſcheczźiwnych ſajimow a pſchirunanje tajkich ſajimow, pſchi cźeſcźowoſći a runoprawoſći mjes wſchitkimi wobdźělenymi. Němſki lud ſteji woſebje pod ważnym praſchenjom, wo kotrymž ſo w bliſchim cźaſu roſhódli, pod poſaarſkim praſchenjom. Verſailleſke ſrěcźenje je kunſchtny ſtaw wuſpłodźiło, ſ kotrymž ſu ſo ſtawy němſkeho ludu 15 lět dołho wot Němſkeje wobdźělile, ſdobom pak ſu ſo politiſke poćzahi k naſchemu wjeczornemu žuſodej poćzeſzile. Pſchemjenjenje tutych wobſtejnoſcźow woczakujemy ſ měrnej dowěru. Po wothłoſowanju a po wnjedźenju poſtajenjow pſchihótuje Poſaarſka pſchi ſpoczatku **nowe**ho lěta bjes wołmjeſowanjow pod **němſke knjeźerſtwo.**

stejšichežo žo hišchcže štrojerdzuje ſ Genšskej powšešcu wo nowym srěčenju baltiskich krajow.

Tak šwoštanu ſ wotmyšlenych wobdžělnikow ſa tuto srěčenje jenož hišchcže Franzowska, Ruska a Czěskoslowakska.

Wo Balbowym wopyće w Splitu

Powěsčenja Avala wojšewja: S hamtiskeje strony je žo nam potnomóz spožčika k wojšewjenju, so powěsć wo demonstrazijach pšchečiwo marschallej Balbej njeje wěrna. Jena powěsčenka běšche tuta powěsć rosšěrila. Dołhož je marschall Balbo w Splitu pšchebywał, njeje žo tam žaneje demonstrazije wotmětko. Jenoj něhdže duzent nazionalsozialistow je žo, nawabjenych ſe sadžerjenjom italskich optantow dako k někotrym šawolanjam pšchečiwo Italskej storhnyčej. Marschalla Balba njeſu na žane waschnje wobczějowali. Mjenje hišchcže běšche wón wohroženy. Wěrno też njeje, so ſu jeho nuſowali, Split wopuſčeczić.

Moskwa šćuwa přećiwo prawicafskemu knježeřstwu w Francowskej

S Moſkwy žo powě, so je runje we wokomiku, když žo Ruska Franzowskej bliži, žowjetske nowinarſtwo wojowarſke namołwjenje Franzoſſkeje ſelzije kommunistiſkeje ſtrony ſa franzowske dźełaczeſtwo wojſewiſko. Franzowſki dźełaczerjo žo namołwjeja, so bychu ſe ſtykami kommunistiſkej ſtronje pšchiſtupili a potom ſhromadnje ſe ſtwětowym proletariatom pšchečiwo prawizarſtemu knježeřſtwu w Franzowskej wojowali. Sbohom wocžiſchczuja ruſke nowiny poſtrowjaze naſtawki k 60. narodninam wjednika franzowſkeje kommunistiſkeje ſtrony Cachina, kotrehož jako wojewarja ſa franzowſku kommunistiſku rewoluziju wuſběhuja.

Sowjetska Rusa hišče n'eje wotmołwiła

Schtwórtk rano hišchcže žaneje wotmołwy žowjetſkeje Ruſkeje dla jeje ſaſtupjenja do Swjaſka ludow njeběſche do Genfa dóſchło. Ruſki ſwonkowny kommiſar Litwinow je roſhudzenje wo ſaſtupjenju do Moſkwy pſchepołožił, hdyž dyrbi žo politiki běrow k njemu wuprajicz a ſamołwjenje pſchiwſacz. Kak w Moſkwje na pſcheproſchenje ſhladuja, ſ powěſčow dosež jaſnje njewuſkadža; tola je ſ roſprawow ſ Moſkwy ſpóſnacz, ſo Ruſſojo wſchitko poſpytaju, so bychu nětkole do Swjaſka ludow ſaſtupili, a ſo Franzowſka Rukku w tutym myſlenju podpjera.

K tomu roſprawjeja nowiny „Journal de Genève“ wo wotmyſlenym poſpyče wjeſtſchiny, ſo by žo połna ſhromadźizna bjes praweje wosmoſwy ſkónczyła. Na tuto waſchnje dyrbi žo ſadžewacz, ſo žo ſ rěčenjami a namjetami pſchiječe žowjetſkeje unije hišchcže poczěži. W Genfje žo powěda, ſo je Stalin ludowemu kommiſarej ſa ſwonkowne należnoſcze Litwinowej pſchewoſtajił, ſo by wo wuměnjenjach ſaſtupjenja ſam roſhudźił. Wječera wječor naſta ſaczišchcź, ſo ſu ſo najwjetſche wobczěžnoſcze ſa žowjetſku Ruſku pſchewinyłe a ſo budża wobſtejnoſcze na kónzu tydženja jaſne.

Plan revolucije we Španiskej wotkryli

Schtwórtk rano Madridſke nowiny naſtawki ſ wulkimi napiſmami woczišchczachu, ſo je ſo poliziji poradźiło, w ſwiſku ſ pſchečiwnikanjom bróniowſkeho marxiſtiſkeho plan ſa rewoluziju wuſtłědźicz. Schpaniſki miſtſkowny miniſter je woſſewiſ, ſo knježeřſtwo nadrobnoſcze hišchcže njeznje do ſjawnoſcze dacz, ſo ſo wobſchérny ſudnik počzěło. Sa zyłu Schpaniſku je ſo wobſchérny ſudnik poſtajił, kiž wuſtłědźenja pſchepytuje. Wobſchérny ſudnik pak w bliſchim czaſu wſchitke ſwiſki zyłe ſjawnje roſpomina.

Strajk textilowych dźełaćerjow w Americy

Pſchi ſtrajku tekſtilowych dźełaczerjow w Sjednocženych ſtatach je na wſchelakich měſtnach k nowym ſrażenjam dóſchło. W Putnamje w Connecticutſkim ſtaczе dyrbjachu narodni gardiſtojo k dźełu ſwólnikowych ſchtikacz, dokelž jich něhdże 3000 ſtrajkowazych nadpadowaſche. We Woonſocketu w Rhode Islandſkej 10 000 ſtrajkowazych ſpyta, ſo fabriki ſmjezowacz.

Narodna garda najprjedy ſpyta, nadpadnikow ſe ſyłſojtym płunom roſehnacz. Jako pak běšche žo płun pſchetrjebał, dyrbjeſche tſělecz. Schtwórtk rano počza ſyła někotrych tyſaz ſtrajkowazych klamy a fabrikſke twarjenja wurubjecz. Narodna garda a polizija dyrbjeſchtej ſnowa tſělecz, ſo byſchtej žo ſtrajkowazych dowobaratej. Pſchi tym jeneho ſtrajkowazeho ſaſtrělichu a někotrych ſranichu. Dale ſcže narodnych gardiſtow a polizija njemóže porjad ſakhowacz. Tohodla gouverneura wo ſwjaſkowych wojakow proſchachu.

Směrowazy wubjerk je ſwoje prózowanja wo roſrižanje w ſtrajku tekſtilowych dźełaczerjow ſpuſchcził.

Krótke politiske powěsće

Wupóſłanc ſ Papen žo na kónzu ſeptembra ſaſo do Wina poda.

Němſki woborny miniſter je poſtajił, ſo ma žo do wojeſkich perſonalnych wupokaſow a ſapiſow ſapiſowacz, ſo ſu wojaſy wjednikej ſwéru pſchihałali.

Němſki rjemjeſlniſki ſtaw wojſewja, ſo wuměnjowanju młodych rjemjeſlnikow mjes Němſkej a Italskej tuchwilu wobczěžnoſcze pſchi ſamješczenju naſtawaju. W pſchihódniſchim czaſu žo tuto wuměnjowanje pſcherwjeże.

Pſchi ſjeźdže nazionalſozialiſtiſkeje ſtrony je žo němſki bohot ſa Durinſku Sauckel ſa SA-ſkupinowého wjednika pomjenował.

Krajnowi wjednizy Hitlerſkeje młodžiny ſ zyłeje Němſkeje ſeńdu žo ſobotu w Minchowje. Němſki wjednik młodžiny Baldur ſe Schěrach poſtawjeczi 28 ſwjaſkowych tworjenow.

Czěſkoſłowaſki generalny konſul w Drježdźanach, Sadvaſal, je w Pilſku w Czěſkoſłowakſkej po dłſchej thorowſći wumrěł. Saſke knježerſtwo je wudowje ſemrětnego a czěſkoſłowakſkemu generalnemu konſulatej w Drježdźanach ſwoje hobuſzelenje wuprajiło.

Franzowſki ſwonkowny miniſter Barthou je ſrjedu wjednika poſaarſkich ſeperatiſtow Maksa Brauna w Genfu k roſrěčowanju pſchijał.

Jendželſcan Henderſon je ſrjedu ſ Genfa wotjěł. Sobotu ko ſir John Simon ſ Genfa do Londona wróći a wjednińſtwo jendželſkeje delegazije Edenej pſchewoſtaji.

Ze Serbow

W **Budyſchinje**, 14. ſeptembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Woheń do žiłow, móc do ſtawow
K dźełu ſpěſnišo ſej móžeš ſpnyć o Serbach
Ciſinaki, Formy.

— **Wo wjedrje.** Hišchcže ma wyſchina wliw na wjedro w ſrjedźnej Europje. Jadro wyſchiny leži nad połodniſchej Skandinawiſtej a je hišchcže khětro žyſne. To nam praji, ſo rjane wjedro hišchcže wobkhowamy. Nižina pole

Wo ſtrajku tekſtilowych dźełaczerjow w Americy.

Strajkowazy chzedża žo do tekſtiloweje dźełarnje dobycz, kotraž je ſ kamarjemi ſtrajka wobžadzena. Narodni gardiſtojo pak jich wotehnaju. Wobraz pſchedſtaja wulku napjatoſcz w ſtrajku amerikanſkich tekſtilowych dźełaczerjow

Serbaj

Sa žerbſki lud ſpiſał Dr. P f u l.

10] (Pokračowanje.)

Jako knjeſ Lipinſki womjelkny, jebo dźowka rjekny: „Luby nanko, tak mój mandźelſki a ja też wuſłimoj. Ale nam wſchitkim drje hy žo ſpodobało, hdy bychmy nětko ſjiſchcheli, kak ſtaj naſchej pſchečeleliwaj pſchekupzaj k ſwojemu ſamożenju pſchiſchłoj.“

S tym ſadanjom powabjeny wſa Jan ſłowo a powědaſche: „S waſchimi dobrociwje darjenymi pjenjeſami wróčſchmoj žo do Drježdźan a nakupichmoj žebi tam jehłow, jehličzkow, noži, widliczkow, łžicow a druhich maličzkoſcjow. S tym wſchitkom po wſach khodźachmoj a pſchedawachmoj ſ rjanym dobytkom. Naju nan, kotremuž to pišachmoj, namaj ſwoje wjeſele. w liſce wuprajł, pſchiſtaji pak: „Bójtaj ſo Boha a dźerżtaj jeho kaſnje.“ A mój žo ſtajnje ſwěru ſa tym dźerżachmoj, a żenje nikoho ſjebałoj njeſtłmoj. Po prěnim roſpſchedawaczu ſažo tajkich a podobnych wěſkow nakupichmoj, pſchipokłožichmoj pak też hišchcže druhich drobnoſtkow, kaž zanki, ſwjaſnizy (banty), ſchnórki, tunje rubiſchka a tak dale; pſchetoż naju ſamożenje nětko hižo dale dobżahaſche Też tutón druhi krócz po wſach ſ wulkej nadobiſnu roſpſchedawachmoj; Bóh Knjeſ naju žohnowaſche. Tak pak wam nochżu wſcho na drobne roſpowědowacz; doſcz łodże, hdyž ſpomniu, ſo ſmój zyłu Saſku pſcheběhałoj a wſchitke kraje wokoło njeje. Runje tak ſmój Bramborſku pſchecżahałoj; też waſchich połſkich krajanow ſmój wopytałoj a ſ pomocu ſerbſkeje rěcze łohko połſki nawuſknyłoj. S Bramborſkeje ſmój ſo do Awſtriſkeje podałoj, hdżež ſmój wjele ſ Czechami a druhimi Słowjanami wobſtadźałoj. Wjele rjanych ſpomnjenkow drje ſmój ſ tych krajow ſobu njeſłoj, ale pſchede wſchitkim ſo naju wutroba ſ jenemu Prażanej hori, rodźenemu ſ Peſchta. Tón je pſchičżina toho, ſo ſmój nětko Liſpcżanſtaj pſchekupzaj. Jeho mjeno je Sajiſław Dubſki.“

Jan bě pożlednje ſłowa łedy wuprajił, jako ſo wonka wokanza ſběhny: „Woheń! Woheń!“ a Swony bruntkacz ſapoczachu. To żane małe ſtrózele njeběchu; pſchetoż w czaſu maży je ſtrach wjele wjetſchi, hacż hewak, dokelž žo wſchudże czrjódy luda czitſchcza, a dokelž je wſchitko ſ tworu pſchejelnjene.

Naſchi wjeſeli ſwaczerjo hyndom ſe ſtołżnym poſtoczichu. Knjes Lipinſki ſ dźowku a pſchichodnym žynom domoj khwataſche, Jan a Jurij pak po někotrych haſtach k wóhnjej běżeſchtaj.

W jenym wjełże žo paleſche, płomjenja njemdrze ſapachu. Pſched wjelbom młodej hołzy, ruzy ſamajo, ſakoſcjeſchtej: „Naju nan, naju wbohi nan tam nutka we wóhnju!“ Jako Jan a Jurij to wuſtłyſcheſchtaj, ſkoczíſchtaj do wóhnja, njekedźbujo na ſtrachotu, a wunjeżeſchtaj ſa khwilku někoho ſa morweho. Ale najwjetſchi czaſ bě, ſo ſo wrócziſchtaj; pſchetoż jeju draſta žo hižom popalowaſche. Tola ludżo, kiž wokoło ſtejachu, to hišchcže podpżuchu.

Naſchej młodaj pſchekupzaj teho njeſłożownego ſażo ſhrabnyczſchtaj a preči pſches haſti njeżeſchtaj do ſwojeho bydlenja. Tej hołzy pak poł morwej ja nimaj khabłaſchtej, jako jej kruch wot wjelba młody muż pod paju pſchimny a wjedżeſche. Hdyż pak ſo pſchekupzaj wohładnyſchtaj, pytnyſchtaj knjeſa Lechożławſkeho. Tón běſche mandźelſku a nana hacż ke khěži pſchewodżał, hdż pak žo potom wrócził a k wohnjej khwatał.

Jako běſchtaj Jan a Jurij teho muża domoj pſchinjeſłoj, běſche ſażo żiwjenje na nim widżecz, a hórzy žo jeju prózy a ſtaroczíwoſczi poradźi, jeho zyłe wożiwicz. Też hołzy pak buſchtej ſażo czerſtwej, hdyż ſwojeho nana żiweho widżeſchtaj. Knjes Lechożławſki nětko ſażo wotewżże, dokelž tam jeho pomozy wjazy njetrjebachu. Hdyż pak k wjelbej pſchińdże, běchu ludżo woheń hižo ſhaſcheli. Wupalił pak běſche žo zyły wjelb.

„Snajeſch jeho?“ Jan Jurjej ſcheptny. „To je Dubſki!“

„Haj,“ wotmołwi Jurij, „mi žo też tak ſdaſche. Djakowano Bohu, ſo žo naju dobroczeł ſpalił njeje!“

Dubſki běſche žo hórzy tak pożylnił, ſo móżeſche po jiwje khodźicz a rěczecz. „Nětotre léta“, praji, „wjazpſchijchoł, je žo mi takle trjechiło! Kajke njeſłoże wożeſche žo mi tola ſtacz! Mój ſtaj mje je ſmjerzne umohłoj; kak móżu žo wamaj dodżakowacz? Cżehodła też to pak žym žo dwójzy do tajkeje ſtrachoty podał a na ſwojej dźowczicżku njemyſlił? Njech budźiſche jo tola wſchitkoſ dobre! — Mojej knjeſaj a dobroczełaj, ja žym ſ wohenjom wjele ſhubił; ale to mi njeſchkodźi, pſchetoż ja mam hišchcže ſamożenja doſcz. Jena wěż pak mje ſpches měru mjerſa: płacżenſki tydżeń je pſched durjemi, a je-li ſo někotre njebudu płacżicz móc, budu žowoje płacżenje wołſtorczicz dyrbjecz. To mje ſakoſtnje mjerſa, dokelž ſo pręni króczmy w mojim żiwjenju ſtanje!“

„O njeſtarajcże ſo!“ ſnapſcheczíwi Jan; „wy ſwoje płacżenje wołſtorczicz njetrjebacże. Mój mamoj pjenjeſy: płacżże wot nich tak wjele hacż chczeże. Mój nan żane waſchnje njepſchidamoj, ſo by ſo jnemu ſ najwjetſchich Prażſkich pſchekupzow někak jeho kredit pomjeſchił.“ „Haj, haj, tak je,“ boda Jurij; „płacżże ſ naju pjenjeſami. A dokelž ju ſo wam waſche pišma a papjery ſpalite, dha chżu ja wam pomhacz, waſche należnoſcze do rjada ſeſtajecz. To pak najlépje póndże, hdyż wy tón tydżeń, hdżež maża hišchcże traje, pola naju bydlo woſtanjecże. Tudy chżemy hromadże wſcho ſmaſtaracz.“

„Ja rad,“ dżeſche Dubſki, „do wſcheho ſwołu; ale kak ſym tajku dobrocziwoſcz ſażłużił a tak móżu wamaj hdy ſarunacz?“

„O njepraſchejcże ſo tak!“ wotmołwi Jan. „Mój ſarunujemoj. Dopomnicże ſo, ſo pſched lětami pachołoj w Praży ſ wam khodźeſchtaj, pſchecżiwo kotrymaż hišchcże ſtajnje dobroczíwy. Wy jimaj tunjo pſchedawaſcże, a wożebje — wy jimaj też twory pożczowaſchcże. To běchmoj mój! Naju ſamożenje běſche tehdy prawje pſchiſtojne, a le ſ waſchim pożczowanjom hładaju roſcżeſche a pſchiběraſche. Sa někotre léta běchmoj tak wjele nahromadźiłoj, ſo możachmoj ſo w Lipſku ſato pſchekupzaj ſażydlicz. Tak tu nětko ſmój, a też ludu namaj ſhożo kżeże. Wy ſcże pſchiczżina naju derżeliczże. Teho dla namaj ſamożitymaj kupzomaj dowolicże, ſo bychmoj dźeńża wam kredit dakoj, każ wy pſched lětami namaj.“

(Pokračowanje ſcżehuje.)

Z wozjewjenjow Budyskeje wotnožki nacional-socialistiskeje strony

Sportiski zjwjedžeń standarty 103.

Bližišchu zobotu a njedželu zjaduje standarta 103 **wulki sportiski zjwjedžeń;** tuton wotewri žo ſ wječornym piſkanjom na Mjaſowym torhoſchćeu. Njedželu dopoldnja ſestupa žo zyla standarta 103 k połnej Bojej ſłužbje a k pſchiſłužbanju na dworje Husarſkich kašarnow. Na to pokroča wotdželenja k nimotkobej na Zitne wiki.

Popoldnju ſapoczinu žo ſportiſke wojowanja na ſportniſchcu „Mlynkej tuzy". Nadrobniſche žo piſchcze w nowinach wojſewi.

Budyſke wobydlerſtwo proſzyny, ſo by zwoju pſchesjenocz ſe SA Adolfa Hitlera ſ bohatej pychu khorhojow a bohatym wopytom wſchěch ſarjadowanjow dopokazało.

Nazionalſozialiſtiſka ſirona, Budyſka wotnožka.
podp. Helmut Mücke, wjednik wotnožki.

Islandſkeje njeje ſwoje měſtno wažnje pſcheměniła. S wječora Schpaniſkeje na morju pokazuje žo nowa ſyzna. Jeje wliw ſaha hač do pokodniſcheje Franzoſiſkeje. Nižino nad Italſkej je žo ſeſłabiła. — Jutſije žobotu ſłónčko 5,34 hodź. ſtudža a žo 6,16 hodź. khowa. Měſaczk ſtudža jutſije popoldnju 1,23 hodź. a khowa žo wječor 8,34 hodź. — Wežera wječor w 7 hodź. barometer 751, hygrometer minus 2, najwyſchcha dnjowa temperatura 28 ſtop. cjopłoty po C. Dženka rano we 8 hodź. barometer 751, hygrometer minus 2, najnižcha temperatura w nozy 13 ſtop. cjopłoty po Celſiju.

Wuhlady na wjedro ſa jutſiſchu ſobotu: Hiſchcze rjenje.

*

— **Saſkſka krajna loterija.** Pſchi ſchtwórtkownym cjehnjenju 5. rjadownje 205. ſakſkeje krajneje loterije (10. **dżeń**) pad'e dobyče wo 5000 hr. na cżiſło 96 518; dobyče wo 3000 hr. na cżiſła 73 668, 79 498. 96 649, 117 997; dobyče wo 2000 hr. na cżiſła 3237, 49 077, 50 075, 51 673; 57 677, 71 114, 80 656, 83 820, 91 755, 95 327, 200 117, 118 627, 126 207, 131 200, 143 239, 150 319, 154 477; dobyče wo 1000 hr. na cżiſła 690, 3155, 16 565, 0 734, 11 870, 16 945, 18 201, 29 086, 32 021, 33 385, 37 722, 38 058, 38 349, 40 571, 43 456, 44 286, 45 048, 48 327, 48 674, 65 800,66 005, 68 197, 71 511, 73 807, 77 767, 91 933, 100 940, 108 335, 111 566, 112 281, 117 608, 119 458, 132 656, 132 998, 145 263, 154 130.

— **Dženja dostachmy luby poſtrow** wot naſchcho cżitarja ſ puczowanja po Sörjedźnym morju. Piſa, ſo ſo jemu wulzy derje ſpodoba. Podobne puczowanje ſarjaduje žo w cżaſu wot 29. ſept. do 23. oktobra. Saſimzy dostanu projekty a pokiwy pola firmy Friedrich Rother na Kežorſkej dróży cżo. 22.

S **Kelna.** Murjadnje dóthi cżaſ knježna Elſa Bałażijez pola tudomneho pjekarſkeho miſchtra Maxa Domſchki ſtužł. 1. oktobra žo 15 lét dopjelni, ſo je wona w Domſchkej pjekarni ſłužbu naſtupiła. To wo dobrej pſchesjenoſcji mjes woběmaj ſtronomaj zwdeżi. Njech žo tele ſwjeſelaze pomery tež dale ſatkowaju.

S **Kſchiweje Borſchcje.** Schtwórtk rano wokoło ¼4 hodźin w dworje ſiwnoſcjerja Kochty w Kſchiwej Borſchcji woheń naſta, kotryž žo ruce na domſke, brózeń a hródź roſcheri. Pſomjenja w ſtarych twarjenjach wjele lohko žo palaeze zyrobu namakachu. Wohnjowe wobory tohodła njeſamóchu woheń podusnyć. Pſchi njeſboku je ſtarocnaze, ſo ani ludźo ani ſtót njeſłu do njeſboża pſchiſchli. K haſchenju wohnja Boranczanſka wohnjowa ſtykawa prénja a Kelnjanſka druha pſchtkwata. Pódła toho běchu Budyſka motorika ſtykawa, Makowjelkowſka dobrowólna a Daliczanſka dobrowólna wohnjowa wobora na pomoz pſchijéże. Wjeſnajnoſta bě Budyſka motorika ſtykawa tohodła na pomoz ſawołał, ſo bychu žo ſnjudobne twarjenja wohnjej wobbrółe. Sa krótki cżaſ Budyſka motorika ſtykawa pſchiſtkwata, a ſ tym žo najwjetſchi ſtrach ſa ſnjudobne twarjenja wotwobroczi. Wokoło 5 hodźin rano běchu wohnjowe wobory ſwój nadawk dokonjałe.

S **Budeſtez.** Pogjedżenje dżéłowego wubjerka SA. a ludoweho ſpomožerſtwa je žo w farſkim domje wotmełko, w kotrymž wo pſchewjedżenju wohnjej wobarazeho tydżenja wuradżowachu. Wuwjedżny programm ſa to žo hiſchcze wojſewi. K tomu žo pogedżenje měſtnych wjednikow NSV. pſchiſamknuły. Wjednik měſtneje ſkupiny ſaraſ Bötiger łdżeli, ſo žo pſchi ſkładnoſczi wožadżeneho žnjoweho dżakneho ſwjedżenja mjes pomozy potrébnych wjetſcha liczba pokrutow thléba je ſredżow NSV. rozdżéli. S rosprawy wo dżéle pomozneho ſtutka „Macżerja a dżéżcja" w měżaju žo ſhoni, ſo je žo poradżenja ſažo rospuſchczika, dokelż žo njeje wužita. Sa to budże w pſchichodnych hodźinach poradżowanja ſa macżerje ſaſtupjerka pomogneho ſtutka pſchitomna. Wona może žadoſcze wo podpjeru pſchijeczą a potrjebnym macżerjam pſchipokajanki na warjenja a kopjeno „Woradżeń ſa macż a dżéżco" darmo wudżélecz. Pſchidżélenje mloka a butry ſa potrjebne a ſamodruhe macżerje ſtanje ſo ſ pogrébnjitwom baby a po wobſamknjenju wubjerka ſa hoſpodarſku pomoz. W rosprawnym měżaju je ſo 23 litrow mloka a 2½ punta butry wudało. Sa jene dżéżco je ſo pſchibérk ſ jéżbje do wocżerſtwjeneje pſchiſłuſchnoſtik. 11 próſdninſkich dżéżci je ſo hač do ſrjedź měżaja ſaſtarało, po jich wotjéżdże ſu ſo ſnowa druhe dżéżci ſameſczile. W nětcziſchim hiſchcze njeſkónczenym najimanſkim cżaſu je ſo hiſchcze 6 druhich wukubłanſtich měſtnow pſchidobyło. Wukubłazym ſtarſchim, kotſiż ſu dżéżci na wyſokotonyżne waſchnje pſchijeli, ſo na łutym měſtnje wutrobny dżak praji. W praſchenju wocżerſtwjenja dżéżci wjednik dżékow. wubjerka Schwach dokładnu wudospołnjaju roſprawu poda. Wjednik dżéłoweho wubjerka ſa wobydleriſke ſpomožerſtwo, Schmitz, wo wubjerkowym dotal wſchewjedżenym dżéle roſprawjeſche. Nětkdże 50 łožow, wožebje tajtich ſa dżéżci, ſo trjeba. Tohodła ſo ludowi towaršnoſtojo proſcha, ſo bychu njetrébne łoża, kotrež próſdne ſteja, wubjerkej NSV. poſkiczili. Wot ſpoczatka tutoho měżaza je wobkhadżenja ludoweje ſpomožeżnje w domje Jurja Mérczina we Budeſtezach cżiſło 190. Rěczne hodźiny ſu tóżdy pjatk popoldnju wot 5 hač do 7 hodźin wjeczor. Zadaczeſło maju ſo tam ſamołwicz. Dopruhowanje Golbſoweho pada w Bjedrußu je dopotajało, ſo měſtny wjednik we tutej naležnoſczi njeje ſamołwinje poſtupował, ale ſo po wobſamknjenju wjedniſtwa NSV. ſkožujo zyle prawje cżiniſ.

S **Maleſchcz.** Nowy měżaz dże naſchej wožadże, kaž ſandżenu njedżelu je ſwjeczenjom wožadneho žnjoweho ſwjedżenja naſchej wožadże rjane poſbéhowaze hodźiny pichinjeże, ſ rjanym wupyſchenjom Božeho doma wot ſaſtupa hač k woſtarjej, też ſ rjorowym ſpéwom Delnjohórczańſkeho měſchaneho chora pod wodżenjom knjeża ſaſtupjerja kantorſtwa pola naż, ſchulſkeho wjednika Juraka, też w dalſchich njedżelach ſwjatoczne poſticzenje podawacz. Tak bliſchu njedżelu ſpéwańſke ſjednoczenſtwo w Budyſchinje hudźenu ſwjatoczność w zyrkwi poſticzi, pſchi kotrejž žo (nemſcy) wjazyhłoſne chorale, zyrkwinſte ſpéwy a też pſchedńoſchi ſ ſletomaj ſaſtłyſcha. Swjatoczna hodźina, wot ¼10 hač 10 žo wotměwaza, kóždemu, ſerbſkemu a němſkemu kemſcherjej ſkładnoſcj dawa, žo na njej wobdżélicz. Njech žo, kaž žo ſ dobrocziweje łubošcze zyrkwi a wožadam podawa, też ſ djakownej łuboſcju wot naſ pſchijimia a ſ bohatym wopytom wuſnamjenjena. Wone dże duchowny žnjowy wumoſchk poſticzicz. Też na ſlédowazej njedżeli, 23. ſeptembra, da-li Bóh, ſcżéhowazy wułét evang. młodżińſkeje ſłużby (konfirmérowanych hółzow a holzow) ſ pchiſamknjenjom dorocznych do Herrnhuta a wopyt hory Kotmara. Mjeno Herrnhut žame ſe ſwojej zyrkwinſkej ſalu, ſwojim rjanym pohrjebniſchcom, miſijonſkim muſeſom muſi ſwjedżetiſkeho poſbéhnjenja ſbudżuje. Njech žo pod Bożim ſłónczkom wjeſba ſ Delnjowuje dżanſtimaj automaj radźi. Na pogledku žo ſerbſkej wožadże, kiż mjeſjeſche minjenu njedżelu po wožadnym porjedże ſady němſkeje ſtipcz, krajnyn němſki žnjowy ſwjedżeń 30. ſeptembra ſe ſaſnym ſerbſkim kemſchenjom a wěſcze ſ wubedżenjom zyrkwje do pomjatka wola. Wón chżył žo tohodła ſ woſebitym wopytom wuſbéhnyć.

S **Cjornjowa** pola Bužeż. Lubijſka ſudniſka wujchnoſcj je wojſewiła, ſo je ſo wo hoſpodarſkuje bura Ernſta Auguſta Wróbliſka w Cjornjowe cżiſło 8 wudołżeniſke jednanje ſawjedło.

Z **Khróſcież.** Wčera dopoldnja pokhowachu na naſim pohrjebniſču njedawno znjezbożeneho kublerja Jurja Serbina z Kezarc. Wulka ſyła ludu jeho na tutym poſlednim puču prewodżeſe, mjez tym zo běchu ſo za njeho po ſtach hižo na póſtwjećorach modlili. Cyły ſerbſki lud w blizkej a dalſoj wokolinje z potrjechenej ſwójbu ſobužaruje. Do rowa poréča jemu w mjenje ſulskeho wubjerka, do kotrehoż zemrěty ſłuſeże, knjez měſćanoſta Kokla wutrobne ſłowa dżaka a prjiwi jemu hnuțe „Sy w Božim mocy" w naſich wótcow zemi a położi rjany wěnc na cżeſtny jeho row. — Kajke ſu druhdy Boże puće dżiwne, ſpóznajemy z toho, zo je też zemrěteho nan w pomérnje młodych létach jónu njedżelu pri wobhladanju nowotwara w Khróſcieach z njeho padnywſi njenadżiey wumrěł.

Z **Pančic.** Cześcohódny ſtarc, Jakub Langa, kotryž bě na 35 lét z klótſtrſkim dżéłaćerjom, docpże jutřišu ſobotu, 15. póżnjeńca, ſwoje 80. żiwjeńſke léto. Narodzi ſo 1854 w Khróſcieach na nětčiſej kowarni kotraż pak tehdom jako tajka hišće njewobſtejeſe. Starſej ſcżehnjeżaj ſo do Kamjenca, pozdżiſo do Nowoſlic a kupiſtaj ſej ſkónčnje żiwnoſć we Pěſkecach. Każ bě w zašłych časach waſnje, cżehnjechu hižo dżéżci z poſlednim ſulskim létom na ſłužbu Tak też naš jubilar, a widżimy jeho jako huſarja we Kocżinje. Hač do ſwojeho 22. léta je pola wſelakich burow ſłużił. 1876 zawołachu jeho do wojakow a to do Metza k cżeſkej artilleriji, hdżež zróſtni a ſylni Serbja zwjeſta ſwoju wojerſku ſłużbu wukonjachu. Jubilar wosta tam hač do 1879. Tola poſlednje pol léta doſłuži na twjerdżinje „Königſtein". Tak njebe za połtřeća léta ani jenički raz na dowołu doma pobył, dżiwajo na dołhu a drohu jézbu. Hdyż bě wjacy lét pola burow w Nowoſlicach a Jaworje doſłużił, namaka dżélo 1884 najpjródcy w klótſtrſkej piwarni a pozdżiſo w zahrodze. Skónčnje bu 1904 jako klóſtrſki zahrodnik přiſtajeny a je tuto zaſtojnſtwo hač do léta 1919 ſwědomiće wukonjał, doniż njeje ſo na derje zaſłużeny wotpočink podał, kotryż nětko na 15 lét wužiwa, dostawši mału rentu wot klóſtrſkeho knježſtwa. A nětko přeżiwja ſwój żiwjeńſki wječor w ſtatoku, kotryż je ſej 1907 z wulkej prócu natwarił. Wčera — 13. póżnjeńca — běše runje 47 lét, zo ſtaj ſej ze ſwojej mandżelſkej Marju rodź. Hejduškee z Hórkow před woltarjom Božim w Khróſcieach ruku na wěčne zawdałoj a budżetaj po Božej woli za tři léta złoty kwas ſwjećić. Při ſwojej dołhej trochu ſědźiwej brodże, z kotrejž ſo njeje „modernizował", a hišće wojerſkim ſtupje njemyſliſ ſej, zo ma ſtarc hižo wósomdżeſate lét na khribjeće. Ze ſwojej trubku je na tyće a bywe zwjazany a tak ſo Zejlerjowa myſl na nim dopjelnja: „Sam dżéd, kiż poł w zemi je, trubku hišće lubuje." Tuž njech jemu dale ſłodźi a dóńt żiwjenja hišće dołhe léta wołożuje,

Z **Pančic.** Rozprawjachmy wčera wo żadnym cuzym wopyće, kotryż naša wjes zańdżenu ſrjedu měješe a při kotrejž přileżnoſci běchu ſo cuzym hoſcam, pokhadżacym z cyłeho ſwěta, też naše rjane ſerbſke **drasty** jako wosebitoſć naſeje Łužicy pokazałe. Přſpomnić hišće chcemy, zo je wšě třebne přihoty a zarjadowanja k tomu Selnakec mać radłubje přewzała, njehladajo wulkeje hary a prócy. Tohodła ſłuſa jej a cyłej Selnakec ſwójbje najwutrobniši dżak. Po wotkhadże cuzych knježeſe pola nich hišće dołho wjeſełe żiwjenje a żiwa zabawa a rozmołwa při dobrym kofeju a wurjadnje dobrym tykancu a čerſtwym piwje. To bě wšaće żadny dżeń za naších wobydlerjow.

S **Mikowa.** Drużſtwo ſa ſaſtaranje ſ elektriſkim prudom je ſwo w Hubaczej hoſcjenzu do generalneje ſhromadżiny ſeſchło. Pſchedsyda dohladowarſkeje rady, Renc, najprjódzy wo měrzſkej reviiji roſprawjeſche, pſchi kotrejž ſo njebě nicjo porokowało. Lećeńſke léto 1933 je 4021,67 hrivnow dołhodowu wumjeło, kotrymž 4221,13 hr. wudawkow napſcheciwo ſteji. Njedoſtatk 159,46 hr. je ſo do noweho wobłhodneho léta pſchewołał, je pak ſo hižo ſ pſchesbytkom prénjeho měżaza wurunał. Pſchedsydstwo, dohladowarſka rada a lićer ſo wuſwobodżichu. Jenohłożnje je ſo namjetej pſchihłoſowało, ſo by ſo wobſamknjenje generalneje ſhromadżiny ſ 1. meje 1927 wróćiło. Inżenieur Pětſch ſe Sporjelſkeje měſtoweje miliſnarnje wěſeſke porom ſajmowy pſchedsydſtwo wo ſmirnjenju ſmjeſožerjom. S napominajom, ſo by ſo kóżdy dostawał elektriſkeje mozy ſlicżowanje ſa to w prawym cżaſu ſapłacżił, ſo ſhromadżina ſtónči.

Wusudżenja

§ Dla njekajanſtwa hižo wospjet tkłostany 60létny njewożenjeny Richard Wilhelm Janka ſ Khrjebje bě ſo ſnowa na holzach niże 14 lét pſchepſchimał. Jeho ſ létom jeſtwa a ſ wotrjeknjenjom cżeſnych prawoow na 3 léta potkłostachu.

§ 21létny Erich Alfred Schuſter ſ Noweho Měſta (w Saſkej) bě ſ tannijſchim Kurtom Thielu, kotryż ſe žnojim automobilom ludźi ſa mſbu woſy, zigaretowu papjeru ſ Cżeſkotkowakkeje do Saſkeje pſchenjmykował. Wot tam bě ſo papjera, kotruż w Němſkej rad kupuja, do Dortmunda ſłała a ſo tam pſchedawała. Loni 31. auguſta běchu namjeſni ſinanzni ſirajowarjo Thielu pſchi pſchenjmkanju faſzakli. Tón bě, hdyż jeho wobſtajachu, wſchitkich ludźi, kotſiż běchu jemu pſchi pſchenjmkanju pomogni byli, njes nimi też Schuſtera, mjenował. Wſchitkich ſu k ſaſtwu a k wulkim pjenježnym khłostanjam ſaſudżili. Schuſter bě pódła 106 000 hrivnow pjenježneho khłostanja 2 měżajaj ſaſtwa dostał. Wón bě ſo pſchećiwo wuſudżej powołał. Budyſka wulka próſdninſka khłostaza komora powołanje ſaczińnywſchi, wutżudżi, ſo ma ſo, hdyż ſo pjenježne khłostanje njehohi dostacz, ſaſtwowe khłostanje wo 21 dnjow poblěſchicz.

Přilopk

Byk bejerja ſabodł.

Na farſe wjeſcha Stollberga w Nošče byk nadobo wodżiwiwſchi 571ćetneho wyſchſcheho bejerja nadpadże, jeho na rohaj ſběhnu a wo ſemju rěżny. Byk potom do bejerja ſ nowoſlu bodżeſche, daniž tón ducha njeſpuſchcził. Do byka ſ fikopami bijo; jeho wot jeho wopora wotehnachu.

Woheń na jendżelſkim parniku.

Na 5000 tunow wulkim jendżelſkim parniku „Bradburnje" je w Cżichim ozeanje woheń wudyrił. Kapitan je wojſewił, ſo ſo łódź hnydom do Balbawa wróćił. Woheń ſu wobmjeſowali na tworowe měſtno łódże. Łódź wjeſe bakmu a ſchwabl.

Holza ſo wumożowała.

Njedżelu popoldnju je njeſnaty muż 14létnu holzu, kotraż ſ jéſonym kołom do Stolza pola Rychbacha jéżdżeſche, nadpadnył, ju do rěpniſchcza ſawlekł a tam wumożował. Żandarmej je ſo poradżiło, njekrajnika pónbělu rano ſajeć a Rychbachſtemu ſudniſkemu pſchepodacz.

Towaršſtwowske powěſtniki.

Bukecy. Zwučowanska jendota. Njedżelu **16.** póżnjeńca pop. ½2 hodźin wtomėwa ſo na zwučowaniſču w Mješicach wubdżowanje. Bratřa z druhich jednotow ſo přeproſuja. Wječor po zwučenym waſnju rejwanska zabawa pola Stangec. Serbow wutrobnje přepoſujemy. Načolnik.

Lichań. „Zernička" wuleći ſebi njedżelu **16.** ſeptembra do ſ Zeńdżemy ſo njedżelu rano z dypkom we 8 hodźinach na Mužakowſkej dróży při puću do Wulkeje Dubrawy. Wot tam jédżemy na Khwačicy, Khelno atd. Hoſčo ſu nam woſebje witani.

Hornja Hórka. Sſerbſke towaršſtwo „Łužiza" ſmjeje njedżelu **16.** ſeptembra pop. w 3 hodźinach zwoju měżaczinu ſhromadżiznu w Mniſchoſtkej piwarni. Winowatoſcj wſchěch ſobuſtawow je, ſo pſchińdu. Hoſcżo ſu lubje witani.

Pančicy. „Lipa Serbska" (muzojo) ma ſobotu 15. póżnjeńca wječor ½9 hodźin poſedżenje pola Natuščec w Kukowje. Wšitke ſobuſtawy ſo wočakuja.

Rakecy. Serbſke towaršſtwo „Lipa" zarjaduje njedżelu 16. ſeptembra pop. w 4 hodź. pola Hönčec w Rakecach w powjetſenej towaršnej jſtwje **zjawnu zhromadżiznu,** na kotruż ſo wſitcy Serbja a Serbowki naſeje wosdy lubje přeproſuja. Rěčeć budże knjez wučeř Nawka-Radworſki.

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dżeł a přilopk Marko Smoleř a za nawěſtki dr. J. Cyž, wſitcy w Budyſinje. — Wudawa a ćiſći dr. J. Cyž w Budyſinje.
D. A. VIII. 1934: 2242.

! našeho hudźbneho žiwjenja

Po zrěčenju dirigentow serbskich spěwnych towarstwow a wjednistwa „Domowiny" budźe so tež lětsa nazymu tradicionelny wulki serbski koncert w Budyskej Krónje wotmeć. Budźe to **srjedu 28. nowembra 1934.** Koncert změjo lětsa wosebje ludowy az! Wustupić budźa nimo našich serbskich ludowych solistow wulki zhromadny khór Zwjazka serbskich spěwnych towarstwow a tež jenodtliwe khóry ami. Něšto wosebiteho pak budźe wustup znateho obrjeho dźěćaceho khóra knjeza wučerja Jenki. Po nóžnosći dyrbitaj so tež znataj serbskaj **muzskaj chóraj** na koncerće z wustupom wobdźělić. Z towarstwomaj so hišće dojednamy. Zhromadnych khórow anjesemy štyri. Su to:

Bjarnat Krawc: 1. **Hory módre.** (Na wosebitych dopisnicach.)

2. **Marijanski spěw.** (Wulka lubosć str. 20.)

Jurij Pilk: 3. **Kački.** (Wosebite łopjeno.)

M. Nawka: 4. **Hdźež ta čista woda běži.** (Wosebite łopjeno.)

Posledniej spěwaj stej pola knjeza Simona dostać. Łopjeno płaći 3 pj. Towarstwa, kotrež tež sami wutupja, njech sebi dwaj spěwaj přihotuja. Kotre spěwy su sebi wuzwolili, njech hač do **1. 10. 34** do koncije Domowiny sobuzdźěla! Po možnosći maju so spěwy wjeselšeho razu wupytać, dokelž dyrbi lětuši koncert raz našu spěwnu kulturu z tuteje strony pokazać. A něko pilnje do dźěła! -n-

Najnowiše z cyłeho swěta

* **Essenski pschisažny žud je 24lětneho Jlakara dla morderšiwa a 29lětneho Klischata, wobeju f Essena, k šmjerći sażudźił. Jlakar běšche w nozy k 8. haprleji t. l. na Klischatowe namolwjenje jeho mandźelsku w jeje bydlenju satśelił. Pistolu běšche Jlakar wot Klischata dóstał. Nimo teho běšche Klischat Jlakarej šćitnił, so jemu połožu žonineho žiwjenskeho sawěsćenja da. Žona běšche f 3000 hriwnami sawěsćena.**

* **Na Eutinskej dróży w Ploenje jadźe schtwórtk dopołdnja wožerkowy automobil do cyrjódki Hamburgskeje Hitlerskeje młodziny. Schěžnacje hólzow žo strani, někotrji f nich cježko.**

* **W Schleswigu žu krjedu wschitke schule samknyli, so žo špinalne wokhromjenje dźěcji njeby rošćerjało. Dotal žu w Schleswigu a wokolinje někotre dźěći na špinalne wokhromjenje sthorile.**

* **Na Katowižskim letanischcu je žo krjedu popołdnju hrózbne njesboże stało. Pola letadła běchu motor běžeć dali, dokelž dytdyjesche letadło leczeć. S njesnataje pschicyny letadło njejapzy hyš twjednika jěć poca a jěchesche na wjetschu žyłu pschihladowarjow. Letadłowej noschadle franischtkej schtyri woboły. Sranjenych dowjesechu hnydom do thorchwje. Tam 21lětny Eduard Janta f Kato. wiz dóry wumrě.**

Směški

Hanćka čumpajo domoj pschihódje. Jeho žwěrna mandźelka jeho nałwari, so žo jenož tak kuri. To Hanćka tak rośenjedri, so món postoćawschi k durjam thelpa a rjekne: „Njebudźeschi-li nětkole hnydom směrom, potom do Schwjerjowje pójdu!"

„To mohło žo cźi lubjeć", žo jemu wona njeswocži wuměje, „jo by tu też hischće wužołał!"

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Der Kommunikationsweg von **Teichnitz nach** der **Bautzen-Hoyerswerdaer Staatsstraße** wird wegen Befestigung in Flur Teichnitz vom 14. bis mit 21. ds. Mts. gesperrt. Der Fahrverkehr wird über Bautzen bezw. Lubachau gewiesen.

Bautzen, 13. 9. 1934. **Die Amtshauptmannschaft.**

Do serbskeho domu Serbske Nowiny

su tunje a přinjesu wšě zajimawosće z blizka a daloka

Tkanina za jaki, čorna, 7.90, 4.75, 3.50 Schaaf

18 hodźin
Pilnemu nětk wjesle pokaza Heboldec časnik hodźinku swjatoka
Fritz Hebold, časnikař w Budyšinje, na Serbskej hasy 6
Wulki skład we wěrowańskich pjerśćenjach!

Nowo-časne Gardiny
rolowy, šwedski plat tunjo
Jda Wärker rodź. Erlerec w Budyšinje, Zwonk. Lawska kasa 10

Meble
a pólstrowane twory
poruča po najnišich pładźiznach
Handrij Štrympa
w Budyšinje na Rožowskim hasy 15
Sym Serb!

Kabeljau
punt jenož **28** pjenježkow
M. Hupko
Sobotu stan na rybowych wikach znapřeča Spenki

Ke kermušnem. pječenju
Pšeńcna muka, kěž, wuhaj pt. 0,20
pšeńcna smaka, sparatej, so dorje pječe pt. 0,32
sultaniny punt 0,60 0,60 0,45 0,95
3 punty 1,—
korinty pt. 0,60 0,30, mandle pt. 1,20
mandlowe narunanje pt. 0,70
hnězowe krušći pt. 0,30
kokosowy tuk pt. 0,72
vanillinowy cokor pakčik 0,05

Sachsec kofej je wohrjewjenje!
Najlěpše měšenje z hórskich krajinow:
¼ punta 1,00, 0,95, 0,85, 0,75
dobre domjac. měšenja
½ punta 0,70, 0,60, 0,50
Maragogype měšenje
wulke buny ¼ punta 0,75
Costarica-Per-kofejowe měšenje ¼ punta 0,70
Kofej bjez kofeina,
pola mje naleny:
100 gr. 0,53 300 gr. 1,40

Bydleńske a spańsk. jstwy
kuchinje, pólstrow. twory atd. (enotliwe wobl. kupuješetunjopola
P. RUBELA Mužak. dróha 4
Ręši serbsey!
Mam swoju pólstrowarnju a Mandźelske poščenki přijimam

Štóž
swoje twory w nowinach njeposhiša, nima kupcow. Tohodla niemóže nichtó, kiž ma nješto na předań, to bjez nawěšťka činić!

Požčonki
we wysokosći 300 hač 30 000 hr
Darmotnu radu podawa
Gerh. Stiller w Dźěžnikecach
(Singwitz) na Wjesnej dróży 35

Za wječeř poskićam
Mjasowu solotej, zelenicowy solotej ¼ punta 0,25
sólotej z worjechcu klamy tyzka 0,85
Ochsenmaulsalat)
Zungenbeef tyzka 0,90
wołjowe sardiki tyzka 0,20 0,65 1,50 0,55 0,25 0,75
šmakarchowe jerje tyzka 0,65
krónowe sardiki tyzka 0,60 0,55
tučne jerje we wjelikich šuškach
suš tomatowej, sononowej pomjerjanc. jaicy, ukuliny, Curry tyzka 0,40 0,45 0,85
Barlińske awal. jerje tyzka 1,10 0,60
morski kokos. kramy 1,10 0,75 0,50

Jsraelec rěznistwo w Bukecach
Předawanje mjasa stawa so tutón tydźeń za znate płaćizny!

Ke kermušam
někotre poskićenja z mejeho bohatego winoweho składa:
3Ser Edelheimer Forst bl. 0,80 bj. bl.
3Ser Scheidtinger Sonnenschein bl. 1.— „
3Ser Mesenich. Königsb. bl. 1.— „
3Ser Ayler Schönfels bl. 1.20 „
3Ser Hambach. Schlossberg bl. 1.20 „
3Ser Trittenheimer Wunderlei bl. 1.20 „
3Ser Adegund. Riesling bl. 1.40 „

sadowy sekt bleša 1.50
cabinetowy sekt bleša 2.20
Rieslingowy sekt bleša 2.40
Henkell-Silbersekt, Kupferberg Kupfersöhnlein Sondercuvée bleša 3.00

Frankfurtske jabłkowe wino bl. 0.75 bj. bl.
„Cyder" słodko dźěłane jabłkowe wino litr 0.64
Wino z janskich jahodow litr 0.8
červjene „ „
Wino z kisał. ch winjow „ 0.85

Otto Sachse

Popřejće sebi a wašim lubym
dys a dys słód dobrych konditorskich tworow
Poručam:
Dobre torty, kofejowy tykanc, smjetan. pjećwo, łopješkoćenke często, płodowy tykanc atd. atd.
we wubjernej kajkosći
Müllerec konditorńja
Při Póstskim naměšću
rady wopytana dnjowna kofejownja

Třeleńnja w Budyšinje
K powitańskemu pohosćeniu
sobotu, 15. septembra, a njedźelu 16. septembra wutrobnje přeprosuje **Kalauchec swójba**
Bohaty wubjerk jědźow — Samopječeny tykanc
Sobotu: Dołha nóc

Küttnerec winowe jstwy
płaćizny hódna pohosćeńnja
prosy wo waš wopyt

Nětko zaso
Pudding
wot
Künella

vanille słód	¾ punta	**10** pj.
mandlowy słód	¾ punta	**10** pj.
šokoladowy pudding	¼ punta	**15** pj.
šokoladowy crem	¼ punta	**22** pj.
mandl. płod. pudding	¼ punta	**20** pj.
čerwjena hejduška	¾ punta	**17** pj.

vanillowu łušku, złotojabłučkowu łušku
k tomu najlěpše
płodowe brěčki
Künella

Mórske ryby tuńše!
Prima Matjesowe jerje
zaso dóšle
Najlěpše
Kielske sušene twory
kóždy dźeń
poruča
Weberec rybowy dom
w Budyšinje
na Šulskej kasy 8. Tel. 2530

Meble
w znatym solidnym wuwjedźenju najtuńšo pola **Despang** nětko na Mothowej dr. 1

M. Schubärt
w Budyšinje
na Fabrikowej dróży 10
Telefon 3758
Samsnywobkhod n. Hošic hasy
tišći barbł plešeruje

Spanske jstwy
kuchinje / jědźeńnje
polstrowane meble
kaž też wšě **jednotliwe meble**
najtuńšo a we wubjernym wuwjedźenju pola firmy
Fr. Wenzel w Budyšinje
w Serbskim domie
Mandźelske poščenki so přijimaja

Najwješi hudźbny dźiw dźensnišeho časa
Eugen Henkin
hraje hudźbu z powětra
Najwjetša sensacija
radiowoje wustajeńcy w Barlinje
Dźensa — pjatk — sobotu
popołdnju a wječor we
Lehmannec kofejowni
w Budyšinje, na Serbskej hasy
Česćenym wopytowarjam poskići so móžnosć, hudźenje sami pospytać. Trjebaće jenož rucy w powěźe pohibować
Zastup 20 pj.

Serbske Nowiny
do kóždeho **serbskeho domu słušeja,** wone dyrbja też do **njezamóžnych swójbow powučenje a zabawu nosyć** a to je móžno, hdyž sebi **někotři susodźa** poměrnje hižo **dosć tunje „Serbske Nowiny" hromadźe skazaja.**

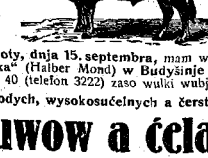

Wot **soboty, dnja 15. septembra,** mam w hródźach hotela **„Pół měsačka"** (Halber Mond) **w Budyšinje** na Zwonkowej Lawskej hasy 40 (telefon 3222) zaso wulki wubjerk
prima młodych, wysokosućelnych a čerstwje dejacych
kruwow a ćelatow
kaž też **prěnjorjadnych**
bykow a ćělčkow
z pokhadnym wopismom a dopokazom, zo kruwy derje dejo, originalne a rańsotrisiskeje a jeverlandskeje rasy, jara płaćizny hódno a pod přijomnymi wumjenjenjemi na předań.
nałožstwo a skotplahowanje wikowanja.
Adolf Wulff, Wesermünde - Geestemünde

Towarśne jězby z autobusom
Jězba do Bayerskeje: Nürnberg - Mnichow - Oberammergau - Garmisch - Partenkirchen - Tegernsee
21. hač 26. septembra (6 dnjow).
K domkhowancy wina nad Rhynom: 29. septembra do 4. oktobra (6 dnjow), Bamberg-Heidelberg - Rüdesheim - Koblenz - Moselthal.
Rozjasnjenje a zamołwjenje pola
Neumannec kołojězbow w Kamjencu
na Kinsbórskej dróży 3 :: Telefon 766

Přiloha k čisłu 215 **SERBSKE NOWINY** Pjatk 14. septembra 1934

Serbja Drježdźanskeho „Čornoboha“ z Nürnberga so wrócili

S **kajkim** wuspěchom w našnej narodnej serbskej drasce tam na wulkim stroninym sjěźdze skutkowachmy a sa naše Serbstwo wabjachmy, chcemy Wam, lubi bratija a lube sotry we Łužicy, tu rosprawjeć. Wot 6. do 11. septembra běchmy 14 serbskich z 10 němskimi hornjokužiczanami jeniczky sakskeho we wotrěsku: „Ludstwo a domisna“. Mutrobnje naš witasche sastupjeć tutoho swjasta. Hdźež so pokasachmy, bě sajim sa zyle njesnatu narodnu drasku jara wulki: „Och, sauber seids“ nam pschimowachu.

Sa našeho wulkeho wjednika běchmy sobu pschitešeli dark: korbit z wubranymi jabłukami a wupyscheneho se **serbskim bantoma** z bantom Łužicy: módro-žołtym. Korbik je so w czasu drastarjow sobu njesł a potom su jón knježny wjednikej pschepodake. Serbowka wjednika se serbskim poztrowom w mjenje Serbow witasche, wjednik zmĕrkotajo na njesnate synki serbskeje rěcze poskuchasche. Knydom wona poztrow do němskeho pschełoži a wjednik jej wutrobnje ruku tschasesche a so podjakowa. Filmowarka Riefenstahl pschi tym stajnje filmowasche a pschimowała: „Wo wulki wobras, proschu.“ Tu chzychu so knydom Bückeburgsky doprědka tłóczicz, ale wjednik hrabny naschu Serbowku sa ruku, ju doprědka sadarjo, a tak je wobras nastał, kotryż naš wĕsče wschitkich swjesełi.

Po zymym dołhim puczu drastowcho czasa psches město so naš Serbow tyhnaz krócz praschachu, schtó my smy a z wotkel pschithadźamy. A smy pěknje Serbstwo propagandowali, tak so běchmy słóncznje dybawi.

Pschedstajeli smy twajny czas a wichelake, też zarowanske drasty. Kak wjele rasow su naš fotografowali, so njehodźi liczicz.

Wulki drastowy czas so słóncznje hikaische na „Zeppelinwiese“ a nam Serbam bu nadawk daty, po rjadu na tsioch podijach tym tyhajam ludźi naschе wobezbitosce pschedwjesecz. Ssmy so jako Serbja z Łužicy pschipowĕdźili a mějachmy pschikleſk, smy serbsky „Rjana Łužica“ spěwali a serbski walczik „S dychom zwjatoh' Jana“ rejwali, pschezo z wutkadowanjom wĕso, so so tu wo Serbstwo jedna, potajkim nĕschto zyle žadne, schtož so tu ženje hischcze pokakało njeje. S wulkim pschikleſkom czehnjechmy wot jeneho jewischcza k druhemu, so bychmy tam sajo skutkowali. Na wjeczor běchmy sobu swjasani do wulkeje hry: Němska wczera, dźensa a jutsje. To bĕsche nĕschto tak wulkotne, so so czežko wopisacz hodźi. W srjedźisnje wulki natwar a na nim khorhojnizy a zyle horjeka wyšoko jedyn khorhojnik z thorhoju steji zyły czas kaž statwa do nóznych njebjes žahajo. A nĕkto pschicžahnychu se wschĕch stronow we kraznym porjadku: Dźĕkowa khluźba, SA., żony, burjo, 5000 spěwarjow, my drastarjo a schto ja wĕm wschо. Drastarjo so sestupachu srjedźa psched jewischczom a nĕkto pschijědżechu z khudobom prajkajo sapaschahi z wosami a se wschelakim burskim gratom. Woprawdźe, to cžinjesche najrjeńschi sacžischcz. Koniki horjcer stupachu, kaž so bychu też wĕdźake, wo cžo dźe. Rĕczaze khóry wotmĕnjowachu so se solistami. Duch zyleje hry bĕsche: Dźĕkacz, to je nasch wulki nadawk.

Wulkotny wohnjostroj wobsamknu tutón wulki dźeń. Wo wustupje wschitkich tych wotrĕstkow: Dźĕkowa khluźba, SA., H. J. atd. cžu jenoż telko prajicz, so žebi cžłowjek, kiž to widźał njeje, też to wschitko pschedstajicz njemóże, byrnjež by so lépje wopisałko. To krocži a stupa w rjadach po dwanaccjoh hodźinu po hodźinje a njeje zaneho konza a pschezo sajo nowe rjady wschĕ w żelesnej dźiziplinje. W naschim stanowym lĕżwje na psch. naš rano w 3 hodźinach sbudźi hudźba kroczażacych kolonnow SA. a hrajesche hacž do 7. hodź. hjes pschestacza. Czahnychu k wjednikej. A tak kóždy dźeń nĕschto druhe. Naposlédku krajna wobora.

Krajny sastupjeć Ludstwa a domisny knjes Haverbeck naš w lĕżwje wopyta a so wosebje sa naš Serbow sajimowasche. Kóždeho z ruku witajo žebi też žadasche, nĕschto wo Serbach zhyschecz a smy jemu tuž „Rjanu Łužicu“ saspĕwali. Wona so jemu jara spodobasche.

W mĕsce so pokasujo, naš tu a tam pschezo sajo cžrjódy ludźi wobléhowachu. Njemóżachmy dopowĕdacz, wo Serbstwie a naschej domisnje. Pschezo smy mjes sobu serbsku rĕczeli w Nürnbergu, to so rozumi, a hdyž póndźelu w nozy na dwórnischczo dźĕchmy, tak z tym pschezwjedczenjom, so smy po możnosczi sajo sa naš serbski narod wustupowali tam w zuzym mĕsce a psched najsiĕrchej sjawnosczu. — Mĕło kermusicha to njebĕsche, dźĕło a strapazy to bĕchu, ale te je kóždy jenotliwy rad na so wsał wulkeje wézy dla, a my Drježdźanjan Serbja możemy se spokojnosczu wuprajicz, so smy sobu skutkowacz smĕli psched wjednikom. Sskawa Hitlerej!

Pětr Kowař.

Cyrkwinske powĕsće

16. njedźela po św. Trojizy, 16. póžnjeńca 1934.

S **Budyschina.** W Michałskej zyrkwi rano w 7 hodź. serbske Boże wotkasanje (far. Kapler), we 8 hodź. serbska, ¼10 hodź. němska Boża słužba.

*

S **Budyschina. Krajnozyrkwinske sjednoczenstwo.** Njedźelu dop. ½11 hodź. swjatk dźĕcźi; wjeczor we 8 hodź. evangelisazija (thema: žnjowa stawisna). Srjedu wjeczor we 8 hodź. swjatk młodźiny za młode holzy. Schtwórtk wjeczor we 8 hodź. biblistka hodźina. Ssobotu wjeczor we 8 hodź. swjatk młodźiny za młodźenzow. — Shromadźizny swonka Budyschina: Njedźelu pop. w 3 hodź. w Dobruschi, wjeczor we 8 hodź. na Židowje, póndźelu wjeczor we 8 hodź. w Kumwałdźe, wutoru wjeczor we 8 hodź. w Semizach-Tumizach, srjedu wjeczor we 8 hodź. w Jakowje, pjatk wjeczor ½8 hodź. w Hornjej Hórzy. — Shromadźizny za žony: Póndźelu wjeczor we 8 hodź. w Budestezach, wutoru pop. w 4 hodź. w Budyschinje, schtwórtk wjeczor we 8 hodź. na Židowje.

S **Barta.** Rano we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boża słužba (knjes stud. theol. Rychtař z Rakez). Sbĕrka.

S **Budestez.** Rano w 7 hodź. smĕje farař Bóiz serbsku spowĕdź, farař Böttger we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemschenje. — Wutoru wjeczor we 8 hodź. smĕje farař Böttger biblisku hodźinu w młodźinowni. Schtwórtk wjeczor we 8 hodź. biblistka hodźina pola Duczkez w Kóšlach. Pjatk wjeczor we 8 hodź. budźe biblistka hodźina sa wschu mužsku młodźinu.

S **Budyschinka.** Dop. ½10 hodź. budźe serbske kemschenje (farař Handrik z Porschicz).

K dnjej ludstwa.

Towarstwo za Němzowstwo we wukraju wuhotuje pschichodnu njedźelu dźeń němskeho ludstwa jako „Zwjedźeń němskeje schule“. K tomu wotnuć so w Barlinje generalna pruha. S tuteje pruhi pokasuje wobras ludowu reju.

Spodźiwny barbič

Khińska bajka wo pišmowstwje.

Hižo njebĕsche baźnič Wu-Fang wjazy zyle młody, a tola njechasche so tak horzo wocžakowanym wuspĕch na žane waschnje pokasacz. Pilny wón wot ranja hacž do wjeczora w zwojej wulkej komorzy na zkomniku ležo na kčenjeńbĕku papjeru pišmiki a sajo pišmiki ryžowasche. Ale jeho hrónczka zaneje hnadu psched wuschomaj pschipoztucharjow njenamakachu, ani psched wocžomaj wucženych, žudnikow rjanosče a praweho žadženja słóžkow. A nakładowarjo wobarachu so, jeho dźĕła ludej wosjewicz, ždyž też sdwórliwje wobkruczachu, so žu jeho dźĕła pschedospokene, so mohle so schĕrokej ludowej maźy pschewostajicz, kotraž žaneho rosžuda nima.

Tak so sta, so bywasche srudoba baźnika Wu-Fanga dźeń wote dnja wjetscha. Wložy na jeho hlowje bywachu rĕdsche, ale žana žolta židźana czapka z kristalowym knefliskom, kaž ju njebjesta majestotsku kčora borzym baźnikam spožczesche, tole psched wocžomaj zwĕta njepschikrywasche. Jónu rano Wu-Fang na schĕrej skale pschi morju žedźesche, so by na sapodacze cžakał. Tola bĕsche je zwojej tyschnosczu zyle wobsczĕženjeny. Njepytny błyschcej ranja na lohkich žołtmach wody, ani hru mróczelow we wschitkich barbach wot schĕreje hacž nacžerwjeń na njebju, ani lĕt dźiwich huź nad morjom. Wschitko to wokasche: Pohladaj na nas! Wopišuj nas w twojim słowje! Tola Wu-Fang njewidźesche a njeskłyschesche nicžo, ale wudźĕrasche jenoż na semju, zwoje mohy draczjuc, kak by pschełapjaze swišt zlowom w najnadbanischich barbach namakał, z kotrymiž dyžsche pošudźowarjow pokupicz a cžitarjow pohnuschicz.

Cžim bóle so tutomu njewuspĕschnemu dźĕlu wĕnowasche, cžim žylnische bu jeho sadwólowanje. Srudneje myšle wón na zwój barbicz wudźĕrasche, kotryž mĕrnje w jeho ruzy wotpoczowasche, srudneje myšle na žiwoje liscžiny, kotrež so hischcze w njedótknjenej czistosczi błyschcžachu. Hdyž klinzo pomału zwój pucz po njebju puczow waschе a Wu-Fangowy scžin na pschihrožnej skale bywasche pschezo mjenschi a mjenschi, w nim po nĕczim myslicžka sesrawi, so žnadź woprawdźe žadyn baźnik njeje a pošudźowarjow hanjaze scžahowanje z ramjenjonaj je woprawnjene. Njebĕsche lépje, spomožnischo a cžesce hódnischo, z tkaninami wikowacz abo zlomjanzy plecz abo žemo w pschistawje brĕmjenja nošyc? To so žamo wě, so Wu-Fang wschitko cžinjesche, so by tak strašchmu myślicžku je zwojeho snutskownego wupokakał. Ale podarmo, wona so, lĕdy wuhnata, se sakałkej porjadnosczu pschesczĕhateje wošzy pschezo sajo wróczesche.

Tu baźnik Wu-Fang w zwojej najwjetschej snutskownej nusy na zwojej kolenje padnywschi so z cžołom semje dótknu a bohowku Y sawoła, wušoku schkitartku pišmowstwa, so dyžka jemu stamjo dacz, hacž je jeho powolenka abo niz. Dołho takle na zwojimaj kolenjomaj pschesczehesche a w zwojej wutrobje cžujesche, so też tuta nadźija so hižo pomina, jako jemu pschecželny hłós horje pohladnycz porucži. Y, bohowka pišmowstwa wumĕstwa psched nim stejesche. Trózy so Wu-Fangowa hlowa k znamjenju cžesczowonosche semje dótknu, pryedy hacž žebi k bohowzy horje pohladnycz swoji.

Bohowka sdasche so jemu być pschecželna žónska z dowrymaj, mudrymaj wocžomaj, kotrejž z wĕtsej zobuježenoscžu na njeho shladowaschtej. Jeje cžémny plasicz w błyschczażym slocze a złébrn hrónczka nad hrónczkami nosczesche, mjes kotrymiž Wu-Fang z cžesczowonosczu njezamjerzne myślicžki Li-Tai-Pe-ja a wulkeho Hsiao-ty wuslĕdži. Bĕsche spodźiwnje z tutymi hrónczkami: njedachu so cžitacz kaž wschĕdne pismo. Rucze žebi je cžłowjek bliže wobhlada, słuchichu so pismiki a z hrónczkow nastachu krasiwe, schtomy, ptaki, njeliczomne postawy, kotrež so njepschestawajcy pscheměnjachu. Bohatstwo zyleho zwĕta sdasche so do pschežcza bohowki sakłane być.

„Twoje prósstwy mje hnuja,“ bohowka dźesche. „Drje, *ew Wu-Fango, njeskłuchesch ty so tamnych, kotrychž powołach.* Twoje mjeno njeblyschcej so w sapiśku tamnych, kotrymž je njeśmjertnosczj spožczena. A też ja, bohowka pišmowstwa, njesamóžu tónle rosžud wožuda pscheměnicz. Tola je ni twojeho trudneho žiwjenja žel a žym swólniwa tebi pomhacz. Też ty dyrbiśch wjesełа a wosschcherowjenje zkławy sacžuc.“

Wu-Fanga bě zjew a rĕcz bohowki do sdóžneje bywnosczje pschestrašdźiła. Wón nicžo druhe njewožakowaschе, hacž so by ho rĕka baźnikskeho sapodacza we wokomiku do njeho wulinyła. Tola nicžo podobneho so njesta. Cžujesche jenoż w zwojej ruzy pišańskí barbicz wschĕdneho rasu. Bohowzy jeho pschestrapjenje sathowane njewosta. „Mĕj domĕru, Wu-Fango“, wona rĕczesche, „tutón barbicz je spodźiwny barbicz. Wón pschinjeseše tebi zlawu a sdóžo a powyschi cže k jenemu z wulkich baźnikow. Tola zlyschi: jenoż dźesacz lĕt žmĕsch spodźiwny barbicz wobkhowacz. Tak dołho samóže tebje schkitacz a spĕchowacz, ale pošledni dźeń dźesateho lĕta wocžakuj mje sajo pschi tutym brjohu.“

Bohowka bě so w mróczelach zhubiła. Wu-Fang sajo sam stejesche a dwĕlujo na barbicz w zwojej ruzy zhladowasche. Nadobo pak barbicz runje popadnjenej rybje zabykny, kotraž wodu pyta. Wón Wu-Fanga na kolenje nusujo jeho ruku k cžornidłowemu nopaczkej dowjedze a zapocza zamostatnje na papjeru pišacz. S postupowazej zpĕšnosczu barbicz po papjerje zhwatasche, znamjo po znamjenju molujo. A Wu-Fango, kotryž bĕsche duchownje bliže pschepatenapinany, je spodźiwanjom widźesche, so mohł to a tamne po zwojim znamjnym spodobanju wo malicžkotej polkpischicz. Ale lĕdy tajke zpyta, barbicz po zwojich znamjnych myślach wodźicz, bu wón spjerajo jemu cžornidło mjeswozi naschuka. Hdyž wjeczor pschińdże, Wu-Fang pschepoczuny a pohtuschjeny na skale žedźo mĕjesche zyły rjad najkrašnischich baźnjow psched sobu.

Bohowka Y njebĕ pschejwsele lubiła. Bažnje spodźiwneho barbicza pschinjeseschu jemu njeslychanu zlawu.

S **Bukez.** Rano ½7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němske kemšenje (pśihi thmanym wjedrje wonkach. pśihi njekhmanym wjedrje w zyrkwi), dop. ½10 hodź. serbśe kemšenje. — Semrśi: Marja Wilhelmina rodź. Hajntź. mandź. Korle Jana Měrćina, wumjeńkarja w Rodezach, 68 lět 2 měź. 23 dnjowy stara. — Khorla August Donath, rśinišći mišćhr w Bukezach, 84 lět 7 měź. 9 dnjow staŕy. — Jan Arnošćt Lorenz, Nźjer we Wujeźku, 69 lět 9 měź. 12 dnjow staŕy.

S **Hodźija.** Rano ½8 hodź. budźe němska spowědź, dop. ½9 hodź. němske kemšenje; dop. w 10 hodź. kemšenje ša dźěći.

S **Hrodźišćeca.** Rano we 8 hodź. serbśka a dop. ½10 hodź. němska Boža śłužba.

S **Huczinu.** Rano we 8 hodź. serbśka, dop. ½10 hodź. němska Boža śłužba, w 11 hodź. kemšenje ša dźěći.

S **Khwaciźu.** Rano we 8 hodź. němśe a dop. ½10 hodź. serbśe kemšenje. Pśedowanje: šud. theol. Albert. Dop. w 11 hodź. dźěćikemšenje (šud. theol. Willa). — Schtwórrk wjeczor ½8 hodź. serbśe wjeczorne kemšenje (pśedowanje: šud. theol. Pěšich).

S **Klukšcha.** Rano w 7 hodź. serbśka spowědź ʃ Božim wotkasanjom, we 8 hodź. serbśke a dop. ½10 hodź. němśke kemšenje. Pop. w 3 hodź. hudźona zwjatocžnosć w zyrkwi, wuwjedźena wot spěwneje skupiny ʃ Budyšćina (wjelelake khorne spěwy thěrluśchow, teź instrumentalna hudźba žadźba), sastup darmo.

S **Kotcz.** Dop. w 9 hodź. serbśke, ¼11 hodź. němśke kemšenje (wobadny kantor — wobadny sarar). Dop. ½12 hodź. němśke kemšenje ša dźěći. Sběrka.

S **Lupoje.** Rano w 7 hodź. serbśka spowědź ʃ Božim wotkasanjom a we 8 hodź. serbśka Boža śłužba (far. Nößler-Minakalšći).

S **Maleschez.** Rano w 7 hodź. serbśka spowědź, we 8 hodź. serbśke kemšenje, dop. ¼10 hodź. zwjatocžnosć spěwneho sjednoćenstwa w Budyšćinje w zyrkwi, w 10 hodź. němśke kemšenje, w 11 hodź. dźěćikemšenje. — Semrśi: W měšćańskej khorownji Ernst Günther, mandź. zynk šlakarskeho dźěłaćerja Jana Ernsta Petrika w Delnjej Hórzy, ličo 1 měź. 7 dnjow staŕy. — Hana Marja Krupar jowa, renta dostawarka we Delnjej Hórzy, 66 lět 5 měź.

S **Minakala.** Rano w 7 hodź. we Lupjanskim Domje serbśka spowědź ʃ Božim wotkasanjom a we 8 hodź. serbśka Boža śłužba. Dop. ¾10 hodź. w nowej Minakalskej šchuli serbśka Boža śłužba. Pop. w 4 hodź. dźěćikemšenje a ¾5 hodź. němśka Boža śłužba se spowědźu a ʃ Božim wotkasanjom w Khrištawskej šchuli.

S **Njeswačidła.** Rano w 7 hodź. serbśka spowědź, we 8 hodź. serbśke a dop. ½10 hodź. němśke kemšenje ʃ němskej spowědźu 'Injes sarar Nencź ʃ Warta). Spowědź, kaž kemšenje, w šarym hrodźe. Sběrka za našchu wobadnu diakoniju. — Sexjedu w 3 hodź. žónske towaršstwo pola Halanez.

S **Noßaciz.** Rano we 8 hodź. serbśka a dop. ½10 hodź. němśka Boža śłužba. ¾11 hodź. Boža śłužba ša dźěći.

S **Poršchiz.** Rano w 7 hodź. budźe serbśka spowědź, we 8 hodź. serbśke kemšenje. Dźěćikemšenje w Bošchezach dop. ½9 hodź. sa mjeśiśke a ½10 hodź. sa wjetśe dźěći. Pop. w 2 hodź. śłužba sa mužitu młodźinu w nowej šchulskej jitwi. — Wumrśi: Maks Richard Seidel, kubleršći wumeńkaŕ w Konjezach, 74 lět 10 měź. 13 dnjow staŕy; pokhawany w Lipnizu.

S **Rakez.** Rano we 8 hodź. serbśke ʃwj. wotkasanje, dop. w 9 hodź. mišijonska Boža śłužba sa dźěći, pop. w 2 hodź. serbśka ʃwjedeńska mišijonska Boža śłužba 'pśedowanje: farar Handrik-Porschitki), pop. ¼4 hodź. němśka ʃwjedeńska mišijonska Boža śłužba (pśedowanje: farar Paul ʃ Budyšćina. — Pondźelu rano w 7 hodź. rańśa nutrnosć.

S **Wóspork.** Rano ½8 hodź. spowědź a śśe zwjeczenje Božeho wotkasanja, we 8 hodź. pśedowanje (wobadny farar;. Dop. ½10 hodź. šćheśćanśka wuczba sa dźěći (pomognišćiwe). Sběrka. Pop. w 3 hodź. tewaśtiwo wowtkow a staruschkow na farje.

S **Wóślinka.** Rano w 7 hodź. němśka spowědź, we 8 hodź. němśke, ½10 hodź. serbśke kemšenje. Sběrka. W 11 hodź. kemšenje ša dźěći.

Radio

Sookolu 15. septembra śłyšchimy.

Königswusterhausen. Nimo ʃnateho wšchědneho programma: 6.20 rańšchi conzert. 9.40 sport. 12 dujeńka hudźba. 13 taczele. 15.40 hospodarśki tydźeńśki pśehlad 16 popołdńišchi konzert. 18 sportiwy tydźeńśki pśehlad. **Lipšk.** Nimo ʃnateho wšchědneho programma: 5.50 ʃa burow. 6.25 rańšchi konzert. 8.20 taczele. 11.45 ʃa burow. 12 pśichipołdńišchi konzert. 15 tydźeńšći pśehlad 18.25 operettowy konzert. 20.10 pišany wjeczor.

Hišcze wažne ʃ dnjownego programma. Königsberg: 20.10 pišany wjeczor. Köln: 19 rejwańka hudźba. 20.15 wulki westfalšći wjeczor. Frankfurt: 20.15 pišany wjeczor. Win: 19 opera „Manon".

Budyske stawniske powěšće

ʃ dnja 12. septembra 1934.

Wumrěłej: Luiza Emilija Fanny Thurmez, wobydlećka domu ʃa běhnych, 77 lět. — Hana Marja Kruparjowa rodź. Nowakeź, rentnarka, 66 lět.

Mandźelšćwo pšchipowědźišchtaj: Waktaŕ Kurt Neumann, fabrikšći dźěłaćeŕ, ʃ Emmu Margaretu Nowakez, wobaj w Budyšchinje.

Do mandźelšćwa stupišchtaj: Hermann Kurt Schaarschmidt, pšchekupź, ʃ Marjannu Gertrudu Dittrichez, pśchalničku, wobaj w Budyšchinje.

Hospodarski rozhlad

Pjatk, 14. septembra 1934:

Wěcerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,481	100 pólsk. złotych	47,40
1 jendzelski punt	12,405	100 čěskosł. krónow	10,44
100 šwajc. frankow	61,67	100 franc. frankow	16,50

Barlinska burša dnja 13. septembra. Na buršy běšche teź wjelgin šajo cźicho a malo wobtkhoda. Pobiby kursow horje a dele žeby wahu dźerźachu. Kuliša tam a ʃem fupowasche pod šacźišćecym rospramy konjunkturowego inwestiwa we njesmjenšchenym pobihu w pšchemyśle sa inwestizijne twory. Powšćišćno běšche wjetšche napraschowanje ša akzijeni AEG.; tute pšchedewjasače je nowy wjetšći wutkajny nadawk na bedarje turbinow dostaku. Na rentowych wikach wuwi so dale žiwy wobtkhoda we wušiwnych prawach (Genußrechte) pšchemyślowych obligazijow, kotrež žo w nadźiji, so žo w dowidźomnym cźasu šadanja, 4% w kursu powyšchichu. Wšchě druhe renty mějachu měrny wobtkhod.

Barlinske žitne wulkowiki dnja 13 sept. W położenju Barlinskich žitnych wikow njeje žo w zyłku niczo pšcheměnikło. Pośkicźenja w khlěbowych žitach ʃu šterke khabśche, mjes tym so maja mtnyny jenoź sa rozku trochu sajima. Teź hewak njeje žo na możnoscźach wotbywanja niczo pšcheměniło. Wowrźa ko mało poptiża, mjes tym so žo konsum sa nim napraschuje. W jeczmjenju žo w ʃyłnischej měrje material poškiescźe, ale nij jeczmjenja ʃ pisowanju. S poškicźenego jeczmjenja wótscźe žo jenicźky měrna, žołta druźina, kotraž je trochu deścźa dostała, samoscźiwe. Na mukowych wikach bjes pšcheměnjenja.

Wožera płaczischc w Parlinje zentnar

pšchenicźy W 8: 9,60 hr., W 9: 9,70 hr, rožši R 8: 7,60 hr, R 11: 7,70 hr, — jeczmjenja G 7: 7,60 hr, G 9: 7,85 hr, — wowsa H 9: 7,55 hr., H 13: 7,75 hriwnow.

Wiki w Kamjenzu.

Pšchenica 9,60 hr., rožka 7,60 hr., jeczmjeń 9—10 hr., nał. 7,60 hr., wowsk 7,95—7,70 hr., pšchenicźne wotruby 5,70—6,55 hr., rźane wotruby 4,90—5,80 hr., ʃyno 6—6,25 hr., ʃłoma, ʃłoźina 2,20—2,50 hr., ł šaśtawanju 1,80—2 hr., běrny běše 3,50 hr., cźerwjena 3,75 hr. žołte 4 hr., butra 1,50 hr., prošata 6—11 hr., hušy, młode šarźane 70—75 pj., běły kał 12 pj., cźerwjeny kał 15 pj., ʃyrdnjty kał 10—40 pj., jejna łoboda 10 hacź 15 pj., žybła 10—12 pj., tórti 10 pj., radišti 5 pj., rjetkej 8 pjenjezkow.

Wiki w Khocźebuzu.

Majšo, howjaze 60—80 pj., cźelace 60—80 pj., škopjaze 90—1 hr., ʃwinjaze 65—90 pj., jeja 10 pj., butra 1,40 hr., twaroh 20—23 pj., tany wołji 1,40 hr., liny 1,10—1,40 hr., šcźeśći 75—1,10 hr., karpy 80 pj., hołbje, młode 40—70 pj., kuru, žiwe 60—90 pj., khapony žiwe 40—60 pj., tórki 8—10 pj., tółraki 15 pj., morchej 8 pj., jéžna łoboda 10 pj., ʃyrdnjty kał 30—50 pj., cźerwjeny kał 15 pj., běły kał 10 pj., wirźingowy kał 15 pj., bohy 15—20 pj., žołotej 5—10 pj., trěn 45 hacź 60 pj., radišti 5 pj., žybła 10 pj., běrny, zentnaŕ 4 hr., punt 5 pj., worjechi 50—55 pj.

Płaćizny rěznego skotu na Drježdźańskich skótnych wikach.

13. septembra 1934 Płaćizny po centnarju a hriwnach

Skótne druźiny a woznamjenjenja:

Celata: 668

Najlépše kormjene ćelata wot cyca	44—52
Srěn e kormjene ćelata wot cyca	38—43
Snadnje wuwite	34—37
Najšpatniše	30—33

Swinje: 481

Tučne swinje, přez 3 centnaje čežke	53
Połnomjasne swinje wot 240 hač 300 puntow čežke	52—53
Połnomjasne swin e wot 120 hač 240 puntow čežke	48—52
Połnomjasne swinje wot 100 hač 120 puntow čežke	45—48
Mjasne swin e wot 80 hač 100 puntow čežke	—
Kancy	—

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg hewak 100 kg

Płaćizny po złotej hriwnje.

	13 9	12 9		13 9	13 9
Pšenica	200	201	bury	10,5-11,5	10,5-11,5
rožka	160	160	woka	10,5-11,5	10,5-11,5
jeczmjeń now.	—	—	módre łupiny	7,00-7,50	7,00-7,50
jeczmjeń, nat.	180-190	180-190	žołte łupiny	—	—
wows	—	—	zeradella	16,0-17,0	16,0-17,0
kukurica			raps. wosušk		
pšenč. muka	27,25	27,25	lany wosušk	7,55	7,55
rźana muka	22,25	22,25	such. truhanc		—
pš. wotruby	12,05	12,05	běrni. kruški	9,20	9,21
rźane „	12,05	12,05	syno, 50 kg		
raps „	310	310	rźana słomja		
hróch, Viktor.	28,5-31,5	28,5 31,5	ošenč. „		
lane symjo	—	—	wowsna „		
pjeluški	—	—	rěčna „		

Płaćizna za pšeńcy za wupłodźerja 8: 192, 9: 194.
Płaćizna za rožku za wupłodźerja 8: 152, 11: 154.
Płaćizna za jeczmjeń za wupłodźerja 7: 152, 9: 157.
Płaćizna za wows za wupłodźerja 9: 151, 13: 155.

Se ſłotom a cźejeśemi ʃo Wu-Fang pożnya. Njebjeśka majestoſcź thźara njepołbkhnu ʃeho ʃameho ʃenoź na khinſkeho ſaſtojnika dźewjataje rjadownje, ale ʃwoji teź jeho ſemrětnym pśedowničam ſemjanſki ſkhodźeńk. Ponižnje nakładowarjo ſ cźokami wo ſkhodźeńki jeho palaza bijachu, ſo by ʃo jim dowolilo, je ſłotom notykane měšchi bažnišej poſkicźeź.

Poźměwk ſinſkich Wu-Fanga wobdawaſche, kaž njeběſche to najrjeńſchim ryc'erjam kěžorſkeje gardy ſpožcźene. Lud kaž dźiwi wyſkache, hdyž teź jenoź próżne nošchadło Wu-Fanga po dróhy njeſechu. A cybazy pſchi morju, wodźerjo wjelelkudow w puſcźinje ſ tamneje ſtrony wulkeje thinſkeje murje pſchi dźele jeho hrónčka ſanoſchowachu. S wojadołcźu nimale ſatradaneho puczowarja pſches ſuchocźinu Wu-Fang ſčo wot léta triumfy a wjeſele wuźiwaſche, kotrež jemu jeho bažniſtwo abo pak wjele bóle taſte darbicza wunjeſe. Tola cźim ſtrótſcha bywaſche doba, kotraž jemu ſ dźeſacź lět bohowki hiſcheze ſwojſta, cźim ſylniſchi poczinaſche w nim wotſudny njemér tocźiź. Njech bažniſteſche ſchtožkuliź, ejech pſchebywaſche w pſchirodze, na puſchnych ſwjeſ'enjach abo w ſwojim kraſnym palazu, ſtajnje jeho hrožazy njemér traſjeſche, ſo dyrbi ſo wot ſpodźiwneho barbicza ſažo dźeliś.

Kak pak běſche jemu, jako wožudne dźeſate léto pſchiſtupźe! Sklawa a wjeſela, ſłoto a powſchitkowne pichipoſnacze, wſchitko běſche jemu ihórcźene. S najwjetſcheje wyſchiny literarneho ſbora najbrjóſniſche ſpadnjenje dopołdnika widźeſche. Teź myſlicźka, kotraž ſo jemu tak mudra idaſche, darbicź wjele dopołdnika nabadnicź dacź, ſo jako ſmyka wupokaja. Barbicź poczinaſche ſažo bycź wuwjerawy a chźeſche Wu-Fangej cźornidło mjeſnoſcźi naſchuſkacź.

Skónczńje bě, kaž Wu-Fang wěrjeſche, poźledni dźeń ſwojeho ſboża pſchiſchol. Sažo hedźeſche wón ſrudny pſchi kromje morja, ſažo ſo dźiwje huſy pſchi brjoſy pokaſachu a ſažo wuſtupi bohowka Y ſ niebjeſkich mróčel, pſchi cźimž ſo błyſchcźaze hrónčka njebjo pſchikrawachu. Pſchećeźelnje bohowka na Wu-Fanga dele hladowaſche. Bažnika pſched njebjeſkim ſtewom ſyma kojeſche; wón widźeſche w duchu ruzy bohowki Y hižo ʃadatoſ ſa ſpodźiwnym barbicźom ſo wupſcheſtrěcź. Se ſadwělowanjom wón na ſemju padnywſchi rjeſeſche: „Ow ſurowa bohowka! Cźehodła ſy mi darika dźeſacź lět połnych iboża a ſtawy, ſo by nětkole jenoź ſłubje do haniby a ſłudoby ſtorcźiła? Pryedy běch bažniſt bjes wuſpěcha, nětkole budu ſaſtany. Lud budze moje hrónczka ſazpiwacź, hanjaze ſměchi budźa mje pſchewobdźecź, hdyž ſo po dróhach kradnu, a njebjeſata majeſtoſcź kěžora wobſobniſkim ſtražnikam porucźi, ſo bychu mje ſ bambuſnjizami honili."

Tu bohowka mile ſo poźměwkuje dźeſche, pſchi cźimž Wu-Fangej barbicź zunje ſ ruki wſa: „Kak mało cźlowjekow ſnajeſch, Wu-Fango! A pſchedewſchém, kak mało ſnajeſch ſaładu piźmeſowa! Njeſpožcźich tebi ſpodźiwny barbicź na dźeſacź lět, ſo bnch cźe nětkole do haniby a ſłudoby ſtorcźiła. Dowěř ſo mi a wocźakaj!" Hiſchcze pryedy hacź ſamó pſchekłwapjny bažniſt nowe próſtwy ſchepiacź, bě ſo bohowka ſłubiła a njebjeſka wupinachu ſo kaž ſtajnje próſdne a bjeſtónczne pſched nim. Pośny ſadwělowanja Wu-Fang ſ měſtnu krocźeſche, hdyž ſo jeho noſchadło dźerźeſche. Běſche jemu, jako byrbjeli ſamo jeho ſłużownizy ſpóſnacź, ſo je ſo móz ſpodźiwneho barbicza wot njeho dźeliła. Tola nicźo ſ teho. Hdyž ſo nožydło do mjeſta wrócźi, hdźež ſo hižo wieczorne ſyły na dróhach cźiſtiſcźachu, běchu ſłowa: „S pucźa, ſ pucźa doſtojnemu bažniſtej" ſe ſamnjenej cźeſtcźowrocźu ſłyſchcźej kaž dotal.

Se ſtrachom napjelnjeny ſo Wu-Fang naſajtra rano ſ dźelu ſydny, zyle wſchědny barbicź nałožujo. Molowaſche pſiſmik ſo piźmiku a tola ſam ſ bolośtnej ſaſnoſcźu ſaczuwaſche, kak woſtudże, próſdne a hromadze njeczomaj wón porucźi, jeneho pſchi durjach cźakajcych nakładowarjow nuts puſchcźicź, a pſchepoda jemu ſwoji poſledniu baźeń. Wu-Fang muža, kotryž baźeń ſo nijnej doſtojnoſcźu cźitaſche, ſe ſtrony wobkedźbjo łożby, wokomiſ jaſne ſmědki woczakowaſche. Kak pak ſo ſudźiwa, jako nakładowar ſnuty ſwojej ruzy poſběhnywſchi wjeſele wuſtorcźi: „Ow miſchtrje, nětko hatle ſy wjeſelſchi doſpołnoſcźe dożpěł!" A njemóžeſche doſcź thwałoſtnych ſłowow namakacź. Runja wohenjej powěſcź wo nowym, hiſchcźe kraſniſchim dźele Wu-Fanga měſchebeża. Hiſchcźe ſamžny wjeczor da ſebi kžor baźeń pſchecźitacź, jako běſche ſ powěſcźemi ſ połnožnego bitwiſchcźa ſylnje rosbudźeny, a ſapadny do měrneho, wokſchemjazego ſparja.

Mjes tym ſo Wu-Fang dźeń wote dnja ſe ſtrachom fichcyotaſche, dokelž móhli ſa tym pſchiſtacź, ſo ſpodźiwny barbicź wjazy njewobſědźi, dha to tola nichtó njepytnu. Nawopak: baźnje, kotrež Wu-Fang nětkole ſam ſpróſnjenje ſchkrabaſche, ſłudźichu ſahorjenje a dobnychu ſebi ludowoſcź, kaž njebě ſo wona bźakam njebjeſkeho barbicza ženje doſtała. Wyſchſchi dwórſti poſbudźowaſ powſchitkownemu imſpjelenju dobry wuraz ha, hdyž w jenej rěcźi na wyſkokej ſchuli pſchijſpomni, ſo je ſo „pola wyſkokeho baźnika hacź dotal nječhto nahłeko, pſchenawalneho, pſche wſcho khrobkeho w jeho dźełach jewiło, ſchtoż běſche pſchihodne, lépje ſdźełanych wozuſłonoſcź, ſo pak je nětko tamnu doſtojnoſcź, hładkoćź a měr dożpěł, poſlednje wumeńenja potajkim, kotrychž dopjelnjenje dyrbi ſo wot wopraſdźe wulkeho baźnika ſadacź."

Wu-Fang njepſchestawajo baźnjeſche. Dospě jara wyſoko ſtarobu. Jeho ſławnoſcź roſcźeſche a roſcźeſche, jeho thěſe a łubła ſo mnożachu. Bojaſliwje najprjedy, bóhy pak doſpołnje pſchebywdźeny wón ſam ſavocza, ſwoje baźnje ſa lépſche měcź hacź tamne ſpodźiwneho barbicza. A ſłónczńje łłobiſche ſo na bohowku Y, ſo je, ſpodźiwny barbicź jemu dariwſchi, jeho dźeſacź lět doſho pośtóczowała a jemu na roswiczu jeho ſamžneho wulkeho ducha ſe ſadźewkom byka.

jkj.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1,15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2.15 hr. = 20,00 Kč. Wudawa a čišć Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćenčanske 4 pjenjezkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čěłneho znjezbožeńca z 1000 hr. – hdyž wumrje abo hdyž je we tak žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńce dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńca dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 216 — Budyšin — Sobotu 15. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Genfske wojowanje wo Awstrisku

Pjatk popołdnju žu swonkowni ministrojo Maleje ententy sašo hodźiny dołho wo najwažnišich prašenjach, wobjebje pak wo awstriskich prašenjach jednali. Kaž žu f Genfa powě, staj sćěhowakiski swonkowny minister Benesch a juhosłowjanski swonkowny minister Jeftić pśiwo hišće wšchelakeju nahladow. Swopśedka běchu žebi wotmysliłi, o k śrěčenju njenadpadowanja mjes žobu pśichiśtupja, a tuto śrěčenje pak je hišće malo wuhladow. Tohodla nětko cźim pilniśo na rukowanišim śrěčenju dźěkaja; tuto śrěčenje dyrbi wobdźělnikow k pomocy njes žobu wjasać. Tola teź tu žu po śdaću hižo wobcźežnosće nastale, dokelž Jendźelska njeje swólniva, nowe abo automatiśny śkutkowaze rukowanje winowatosće pśiwjasać.

Awstriske knježeŕstwo pśichi tutych jednanjach khětro nasaď śteji. Po powěźcach f Genfa wulkhadža pohon k jednanjam f Italiśeje a wot cźesśłowakiskeho swonkownoho ministra Benesśa. S najwjetśim sadźiwkom sa wulkich tutych jednanjow wobhladuje žo juhosłowjansko-italika napśećiwnosć, wo kotrejež wotstronjenje žo Franzowsojo dotal podarmo prózowachu. W Genfje maju nětko hižo sa to, so žo awstriske prašenje njehodźi wopraudźe wujasnić, dóniž franzowski swonkowny minister Barthou do Roma njepojedźe.

Stajna rada Maleje ententy je wośjewjenje wo žiwotich Genfskich jednanjach wudała. S wośjewjenja wulkhadža, so je žo rada rozśudźiła, so budźa tři staty Maleje ententy w Swjatku ludow a pśichośeje žowjetiskeje Ruskeje do Swjatka ludow hłosowaś. Śrěčenje raśiskich statow wobhladuje žo w Malej ententje jako sćěžkinjenje rukowanjow a sakhowanje měra a pśeheje žebi, so by tak ruce kaž mózno k tutomu śrěčenju dóśchło. Schtož pak śrěčenje wo schlicźe narodnych mjeńśinow nastupa, wostawa Mała ententa na žiwotinu dotalnym stejśišću, kotrež hižo dołho sastupuje. Skónčnje wustupuje stajna rada hišće raz sa dospołnu njewotwisnosć wschitkich pśichidnajšich statow a sa jich sbližowanje w hospodarskim nastupanju. Rada wobhladuje Swjatk ludow sa najlěpšne rukowanje k sakhowanju měra a porjada.

Stajna rada Maleje ententy skónči žiwoju rosprawu na to pokazujo, so žo jeje politiske prózowanje na pśeheśelne poćahi je wschitkimi statami bjes wuwłacja měri. Wona widźi je spokojenjom, kak žo Franzowska a Italika sbližujetej, a widźi w tym mózność sbližowanja Italikeje k Małej ententje.

Winśke nowiny „Neue Freie Presse" powěda f Genfa wo rosrěčowanju je swjatkowym kanclerom dr. Schuschniggom a k tomu tole wuběhuja: Njewotwisnosć Awstrikeje žo sa awstriske knježeŕstwo žama rosumi. Tohodla wona njeje mjeńšynarodne prašenje, kotrež mało žo nětko pśeh Swjatk ludow pśinjesej. Awstriske knježeŕstwo nieje žaneje pśichiźiny mało, namjeńš sa rukowanje awstrikeje njewotwisnosće w Genfje pśehepołožeńcź.

Wěste je, so staty, kotrež žo sa njewotwisnosć Awstrikeje sajimuja, w Genfje składnosć wuźija, so bychu žo w sajinje sakhowanja měra a porjada wo tutej należnosći rosrěčowałe. Awstriske knježeŕstwo je dźałowne sa kóžde dowěrjenje, kotrež žo jemu wopokaje, tola wono žame jenož rosśudźa. Awstrika njeźmě žo hrajśadło europskeje politiki sćiniś, a jeje knježeŕstwo wotpokafuje teź pśichśednje kóžde tykanje do jeho należnosćow. Swjatkowy kanzler w žiwotnim rosrěčowanju wuśłěhny, so dyrbjale žo nowe hospodarśe mózności sa Awstriju wotewriś. Nětcźišče położenje žada, so bychu žo awstriske należnosće sjhromadnje wuradźile ź politiśeje a hospodarśeje śkony. Politiske rukowanja pśeja njeskutkuja, hdyž nimaju hospodarśeho sakłada. Kanzler rjekny dale, so dyrbjała Awstriska wotpokafaś hospodarśe rukowanja, kotrež žowbom politiśi njewotwisnosć a samostatnosć Awstrikeje bespokoje njepśichśinawaju. Awstrika je powołana, so by była cźerjała móz w politiśnim žiwjenju Europy, lětsotki stara awstrijska kultura je rosśudźaś faktor Europy.

Ruski lud ničo njewě, zo jeho knježeŕstwo do Zwiazka ludow zastupi

Franzowske nowiny „Matin" pjatk wośjewichu, so ruśka śjawnosć dotal bóžka niczo njewě wo wotmyślenju śwojeho knježeŕstwa, so dyž wono Swjatkej ludow pśichśinjiće. Tajke sadźerjenje howjeśiskeho knježeŕstwa wschak je śrośumiś, dokelž jim ruske nowiny dotal Swjatk ludow najnjehańbiśiwišcho nadpadowałe. Tohodla chźedźa wočakaś, dóniž žo jednanja w Genfje njeskónčza, potom budźa drje ruske nowiny śwoje nahlady dyrbjeć pśehemeniś, jeli pak to njeczinja, trjebaju jenož w dotalnym smyśle dale pisaś. Dokelž pak śowjetiske nowiny f jenicźkim žórkom powěźcow sa ruśki lud, tamnischa śjawnosć wopraudźe nicźo njewě wo žadanju śwojeho knježeŕstwa sa Genfom.

Jednanje wo wotbrónjenju hakle w novembru

Ssobustawy běrowa konferenzy sa wotbronjenje dostachu list prezidenta Hendersona, hdźež wón pisćhe, so je wot 9. do 12. septembra w Genfje wschelake rosrěčowanja wo praschenju wotbronjenja a wo wuhladach sa dalsche konferenzyne dźěła wjedź. Wón je žo pśeheśwědčił, so by śhadźowanje konferenzyneho běrowa wuhlad na wuspěch mało jenož tehdy, hdyž žo sastupjenje Ruskeje do Swjatka ludow wujasni a hdyž śmeje prózowanje wo śrěčenje raśiskich statow wuspěch. Tohodla chże wón na kónzu oktobra że žobustawani konferenzyneho maleho běrowa śnowa jednaś. Powschitkownje maju sa to, so žo śhadźowanje konferenzy sa wotbronjenje do novembra njeśwoła.

Italsko-juhosłowjanska napjatosć

Dźiwajo na pśiwanje juhosłowjanskich nowin pśheceśiwo Italiśej w pośledním cźasu je italiska delegazija, kotraž dyrbjeśeše žo na konferenzy interparlamentariskeje unije wobdźeliś, pśichikas dostała, so žo njeby do Beograda podała.

Tuta powěźcź je hischcźe sajimawscha, dokelž Mussolini tukhwilu w Bjenadźach (Benedig) pśchebywa. Wón je po tajkim po śdaću pśichikał, so italska delegazija njeby do Beograda jeła. S tym žo wobcźežnosće wokrucźeja, so je cźežko, pśichi franzowsko-italskim sbližowanju teź italsko-juhosłowjanske sbliżenje smóžniś.

Francowske nowiny wo Genfskim położeniu

Franzowske nowiny sabéraju žo należnje f wośjewjenjom pólskeho swonkownoho ministra Becka a wupowědźenje schfita narodnych mjeńśinow wótrje kritisuja. Pariźke nowiny „Ouvre" wonsajmjenjeja pólski krocźel jako zběh kraja pśheceśiwo Swjatkej ludow, kotrenuž na žo sa śwoje wobstajcze dźakowaćj. Tuto postupowanje Pólskeje

Nowy zakaz brónjow w Awstriskej

W schtwórtkownym cźišćle awstriskeho śwjatkowego sakónskeho łopjena je žo jakoś śwjatkowoje wustawy wośjewił, kiž hacź do 30. junija 1935 płaćźi. Po tutym sakonju njeźmědźa brónje ani munizije wobdźeleć wozboży, kotrež žu žo na pśechewróćeŕitkich pospytach w februaru abo juliju 1934 wobdźełite, a pśichśichchniżu stronow, kotrymž je žo wschitka dźěkawosć w Awstriskej jakałała.

Sakas płaćźi teź tehdym, by-li wožoba po postajenjach brónjoweho patenta abo druhich sarjadnitkich pśehedźišach k temu prawo měła.

Pśichśinjenja tuteho sakonja chłostaju žo f arrešom hacź do 1 léta a f pjenjezným chłostanjom hacź do 20 000 schillingow.

Pólske stejśišćo

S Warschawy žo połhamtśiju powě: Beckowa rěcź je rošśudna krocźel, kotraž njewukhłada jenož f połnomocy knježeŕstwa, ale kotraž sdobom hłubokemu sačuću pólskeho luda wotpowěduje. Pólske knježeŕstwo žwoje winowatosće k mjeńśinam je žwoje wole teź pśichidnodne dopjelni. So by žo njedorozumjenjam sadźewało, dyrbi žo wuśłěhnyś, so žo Beckowe wośjewjenje njepocźahuje na nětkore dwojostronske śrěčenja wo schlicźe narodnych mjeńśinow.

Sa wośjewjenje śwonkowneho ministra Becka w Genfje je žo pjatk na Piłsudźkowym namjeścźe we Warschawie wulka manifestacija sozialnych a wojeńskich śwjatkow wotmeła. Po śhromadźiźnje wotmě žo demonstrazišći cźah po Warschawskich hłownych dróhach.

Należnosć Ruskeje so wujasniła

Franzowski śwonkowny minister Barthou je pjatk wjecźor franzowskim nowinarjam w Genfje wośjewił, so je žo pjatk popołdnju poślednje rosrěčowanje wo techniskich praschenjach mjes Franzowsźimi a ruśkimi sastupjerjenji wotmeło. Nětko móže žo praschenje pśichśecźa Ruskeje do Swjatka ludow jako dospołnje wujasnjene wobhladowaś.

Pjatk popołdnju žu franzowski sastupjeŕ Massigli, cźeśśoślowalski śwonkowny minister Benesch a sastojnik Swjatka ludow k ruśkemu ludowemu kommisarej Litwinowej dojeli. Litwinow pśchebywa blisko Thonona, potajkim na franzowskej śemi blitko Genfa. Woni chźedźa f nim poślednje wumjenjenja za sastupjenje Ruskeje do Swjatka ludow rjadowaś.

Nětko jedna žo wo to, hacź žo žowjetika Rusa w politiśnim wubjerku Swjatka ludow pruhuje abo hacź žo pruhowanje snajmjeńśa śwonkowne stanje. Mozy, kotrež sa pśichśeje Ruskeje wustupuja, žu mjes tym śpytałe wěsće nabyć, so žo Ruskam teź w politiśnim wubjerku cźežkich wobcźežnosćow wjazy njeczinja. Tohodla maju w Genfje sa wěste, so Ruska sastupi, jeli k zyle njewočakanym pśichipadam njedóńdźe.

Rozhorjenje nad pólskim wupowědźenjom

So je Pólska śrěčenje schfita narodnych mjeńśinow wupowědźiła, je pśheceśiwo njej wulke rozhorjenje w Genfje śhudźiło. W Swjatku ludow powěda žo wo cźežkim wohrożenju Genfskeho wustawa; Jendźelcźenja wuprajeja žwoje wobmyślenja trochu wježownje, ale Franzowsojo cźežki naddeh na Swjatk ludow wótśje wobžarnja. Jenicźe wježowne pśheceśiwjenje pścherźbu pólskej krocźeli je sekretar kongresa narodnych mjeńśinow pśchednjeśł. Pólska je f nowa pśchilubiła, so chże mjeńśinowy teź bjes Swjatka na Genf schkitacź. Ws śhromadźiźnje Swjatka ludow je wośjewjenje pólskeho śwonkowneho ministra Becka k wulkemu dnjej dowjedło; wobjebje pokazowałe žo śhromadna frenta tśioch wulkomocow, Franzowskeje, Jendźelskeje a Italiśeje.

Jako prěni rěcźeśche jendźelski śwonkowny minister Simon a rjekny, so je žo Beck f dwěmaj praschenjomaj sabéral: f tym, so by žo schkit narodnych mjeńśinow jako powschitkowna winowatosć postajił a f wobjebitym położenjom Pólskeje pśchi jeje winowatosćach k narodnym mjeńśinam. Tu pak ko pjecźa wopraudźe wo dospołnje wschelakej praschenj jedna. Simon rjekny, so njemóže žo žadyn stat žam wot žo wsdaś winowatosćow taikeje wažnosće, a na kóždy pad je pólske wupowědźenje wažna należnosć sa Swjatk ludow.

Hnydom po jendźelskim śwonkownym ministru porěcźa franzowski śwonkowny minister Barthou k rěcźi hłowa, kotrež žo tehonniża jenicźby na rěcź pólskeho śwonkowneho ministra pocźahowachu. Barthou mjeńśe starośćej, so pśichikad Pólskeje samóże autoritu mérowych śrěčenjow satśichaś a druhe staty pohnuś, so bychu runje tak cźiniłe.

Sajimawe běchu głowa italśeho sastupjerja barona Aloisija. Wón rjekny, so Italika njeje jenje dwělowała, so je revisija jenož po legalnym puću f jednanjemi mjes podpiśanjemi śrěčenja sastupowała.

Hłowna wina, kotrejež dla je Pólska śrěčenje wo schkitanju mjeńśinow wupowědźiła, na je w tym pytaćź, so žo nětkótre staty, kaž Franzowska, Italika, Awstriska atd., tuteho śrěčenja njedźerża, haćrunje žu jo podpiśałe. Wšcheje protesty pśheceśiwo łamanju śrěčenjow njeśłu niczo pomhałe. Tohodla njeje wopśichijeć, kak móża žo ministrojo tutych krajow roshoriś, hdyž Pólska, kotrejež mjeńśiny žo we wukraju wschudże potłóčuja, śrěčenje wo schkitanju mjeńśinow nochze dale pśchipóśmaś.

Je najčešćeho porażka, kotruż je Generalna wusława dotal naſhonila, pchetoż žamo wuſtupjenje Němſkeje ſe Swjatſa ludowy je mnohim ſrosumliwe było. Nowiny „Jour“ piſchaju wo cześćich ſcześhwikach pólskeje krocżele. „Journal des debats“ piſche, ſo je Pólſka winowatoſcż pſchewſaka, kotruż marſchall Pitſudſki ſ teſkakowym rubnjenjom roſtorhny. Nětko ſo praſcha, hacż měła ſo Pólſka pſched rosrihanju ſud w Haagu ſtajicż, dokelż pſchecżiwo jeho wuſudej nieje žaneho powołanja. Tajke poſtupowanje pak by ſa Swjatſ ludowy kataſtrofalne było. Też nowiny „Petit Parisien“ piſchaju wo cześćej poraży, kotruż je Pólſka Swjatſej ludowy naczinika.

Přesmykanje municije za španiskich marksistow

Pſchi ſchpaniſkim połnoznym mórſkim brjoſy je ſo woſchćerne pſcheſmykanje patronow ſa wojeſke iſelbu wuſledżiło. Połizija je 100 000 patronow ſebrała a 26 mużoſow ſajała. Sajeczi ſu wſchitzy markiſtiſki miniſter Prieto a dwaj marſkiſtiſkej ſapódłanzaj ſapleczeni.

Jěd jako srědk kommunistow w politiskim wojowanju

Druhi ſenat ludoweho ſuda w Barlinje ſeadże ſo na nětkotre dny k jednanju pſcheczżiwo woſebje ſtraſchnej zwólbje kommunikatiſkich ſpſchihahanzow. Pſched ſudom ſtejeſche 17 wobſtorżenych ſ Döbelna a wokoliny. Najwjazy ſ nich je ſo hižo thkoſtako. Wobſtorżeni ſo winowachu pſchihotowanja wjelepſcheradny, paduſchſtwa, pſchekhowanja, pſchihkuſchenja k ſakaſanym wobornym organiſacżijam a pſcheſtupjenja brónjoweho ſakonja. Hacż do nalécza 1933 ſu woni ſwoju ſtraſchnu dżeławoſcż wukonjeli.

S hłownym ſepjeranišchżom wjelepſcheradneho poczinanja běſche Döbelnika wotnožka kommunikatiſkeje ſtrony. Wotnožku wobſeſche 42letny Jurij Gerold. Druha ſepjera běſche „ſwjaſk k wojowanju pſcheczżiwo faſchiſmej“. Tutón ſwjaſk běſche ſo jako illegalne podżeleżnje ſakaſaneho ſwjaſka cżerwjenych frontiſkich wojowarjow ſakożił. W měſtnoſczach tuteho ſwjaſka ſo nimo ſhromadżiſnow też wojeſke ſwuczowanja wotmětchu. Sa tute ſwuczowanja ſo hiſchcże w měrzu 1933 wobſtaranje rosbuchadłow, brónjow a jědow žadaſche.

Jedyn wobſtorżeny běſche żebi zyankali wobſtarał, ſ kotrymż budżiſche 100 hacż 150 ludżi moricż mohł. Pſchi wobſtaranju rosbuchadłow njeſłu wjele dale pſchihotow pſchiſchli. Tola wobſtorżeni wobſedżachu wjele krónjow a munizije. Ssobuſtawu a pichiwiżowarjo kommunikatiſkeje ſtrony, kotżiż njeběchu wojeſkeje organiſowani, ſjednocżiſchu ſo do towarſtwa tżelneho ſporta, hdżeż ſo ſa wojowanja na dróhach taktiżky pſchihotowachu. Wobſtorżeni běchu też wjelepſcheradny ſétakoi ſ rosſcheżelerſi. S létakami dyrbjeſche ſo němſkoſtatna wobora nakaſacż.

Krótke politiske powěſće

Bliſto němſka-hollandiſkich mjeſow ſo w bliżſchim cżaſu hollandiſke létaniſchczo pſchiprawi. Najſkerje ſo létaniſchczo ſ wojeſkich pſchicżinow ſaloži.

Habsburgſki arzwojwoda Ota je po Schwedſkej a Norwegiſkej puczował a ſo pjatk na pucż do Belgiſkeje podał.

Wo wotmyſlenym puczowanju madżarſkeho miniſterſkeho preſidenta Gömbóſa do Roma madżarſka telegrafowa korreſpondenza powě, ſo wo tajkim wotmyſlenju pola madżarſkeho knježeſtwa njeje nicżo ſnate.

S **Washingtona ſo powě**, ſo je hižo pjecż wonkownych knježeſtiſtwow pſcheczżiwo jednanjam pſched amerikaniſkim pſchepytowarjom wubjerkom dla brónjenja proteſtowało. Tohodła je knježeſtiſtwo Sjednoczenych ſtatow na roſprawy wo jednanjach pſched pſchepytowazym wubjerkom ſdżela ſenſuru położito.

Kołolět po Europe

Sſrjedu rano wopuſchczichu wſchitzy wobdżelnizy na europiſkim kołolżcże Tunis w połnoznej Afriży, ſo hychu pſches Sſrjedżnoſemiſke morjo do Italſkeje leczeli. Wſchitzy wobdżelnizy bjes njeſhoża ſażo na europiſki kraj doleczachu. Na Palermo a Neapel leczachu do Roma. Jako pſchni dolecża němſki létar Junk dopołdnja 11,40 hodż. Němzaj Oſterkamp a Seidemann pſchiſtajiſchtaj 13 mjeniſchinow poſdżiſcho, Paſewaldt po 12 hodż. Pół hodżiny poſdżiſcho pſchileczeſchtej Baier a Franka, hromadże ſ Polakomaj Włodarkiewiczom a Blonczynſkim a Italczanomaj Francoiżom a Sanſtinom.

Němſki létar Hubrich pokaja ſo 12,58 hodż. nad pſchiſtajniſchczom a jako poſledni Němz Wolfgang Hirth 14,08 hodż. S wóſom Němzami je dożnya 22 létarjow do Roma doleczało. Italczan Teſſore dyrbjeſche ſo w Neaplu dalſcheho leczenja wſdacż. Hacż do Roma ſu létarjo 6615,4 kilometrow pſcheleczeli. Wot tam hacż do tónża je nimale 3000 kilometrow.

Schtwórit leczeſche ſhytknych 22 létarjow ſ Roma do Prahi. To běſche 1307,6 kilometrow daloko. Dożnya trjbachu létarjo k jeho pſcheleczenju nětkże wózom hodżin. Rano krótko po 6 hodż. wopuſchczichu létarjo Rom. Jich běſche 18. Spěchni němſay létarjo Franka, hatle 8,05 a 8,12 hodż. W Sahrjebje w Juhoſłowjanſkej běſche jenoż krótka pſcheſtawka. Hižo w 10 hodż. běſche prěnich 12 létarjow w Sahrjebje pohło.

Do Wina dolecża prěni pólſki létar Włodarkiewicż 12,19 hodż., druhi bu Polak Dudżinſki. Němzy wobſhadżichu tżerże, ſchtwórte, wożme a dżeſate měſtno. K witanju létarjow w Prazy běſche ſo wjele ſnamjenitych wobożow ſeſchło, mjes nimi też němſki wupóſłanz Koch. Jako prěnjej doleczeſchtaj do Prahi wojpjet pólſkaj létarjej Włodarkiewicż a Dudżinſki, 14,10 a 14,21 hodż. Sa nimaj doleczeſchtaj Němz Baier 14,34 a Paſewaldt 14,43 hodż. Tutaj němſkaj létarjej ſtaj ſ Brna do Prahi jenoż 46 mjeniſchinow leczałoj, to je 242,5 kilometrow ſa hodżinu. Sedemann běſche w ſcherſtu 248 kilometrow ſa hodżnu leczał.

Pjatk běſche poſledni dżeń létuſcheho europiſkeho kołoléta.

Wjedro běſche rjane, jako ſo létarjo na pſcheleczenje poſlednjeho dżela ſwojeho wulkeho kołoléta puſchczichu. Tutón dżeł běſche 10,651 kilometrow dołhi. Létarjo dyrjachu poſaſiacż w Katowizach, Lwowje a Wilnje. Mjes 5,43 a 6,18 hodż. wopuſchczichu létadła Prahu. Běſche jich 20. W ſamtżnym cżaſu pſchileczeſchtaj też němſkaj létarjej Junck a Franka Prahu. Tutaj běſchtaj we Winje pſchenoſowałoj.

Jako prěni dolecża Polak Włodarkiewicż 7,13 hodż. do Katowic. Hacż do 8,15 hodż. běchu wſchitke létadła doleczałe. Włodarkiewicż hižo 7,12 hodż. ſażo do Lwowa leczeſche. Sa nim ſo hórhy druhy puſchczichu. Prěni létarjo doleczachu w 10. hodżinje do Lwowa. Pólſki létar Gedgowd 9,17 hodż. prěni pſchiſtaj, druhi běſche Dudżinſki 9,24 hodż. Sa nim doleczachu Němzy Paſewaldt, Seidemann, Baier a Hubrich. Pólſki létar Włodarkiewicż dyrbjeſche do Lwowa leczeż ſ nuſy pſchiſtajiſcż.

Po krótkej pſcheſtawży w Lwowje leczachu létarjo dale do Wilna. Tu leczachu nad 1ěſami a bahniſchczemi; pſches 500 kilometrow daloko. We Wilnje njetrjebachu pſchiſtajicż. We Warſchawje létarjow ſ wulkim ſahorjenjom witachu. Prěni pſchileczja Polak Gedgowd pop. 2,20 hodż. Narodna hymna ſaſkinża a létarjej a też podżiſchim ſo kwěżeſke pſchepodachu. Dżeſoraj mjeniſchinow poſdżiſcho doleczja jako druhi Němz Paſewaldt. Sa nim doleczachu ſchtyrjo Němzy Baier 2,48 hodż., Oſterkamp w 15 hodż., Seidemann 15,02 hodż. a Hubrich 15,09 hodż.

Hacż do 17 hodż. běſche na Warſchawſke létaniſchczo 17 létadłow doleczało, mjes nimi 6 němſkich. Wunoſchk kołoléta ſo w pólſkich nowinach takle wojſerja: Polakaj Bajan ſ 2861 a Płonczynſki ſ 1811 dyhkami mataj prěnje a druhe měſtno. Tżeċi je Němz Seidemann ſ 1809 dyhkami.

Franzowſke tanki w manevrje.

Wobraz ſ wulkich ſwuczowanjow franzowſkich wojakow. Swuczowanja wotmětchu ſo pola Valdahona pſchi ſchwajzarſkich mjeſach.

Do serbskeho domu
Serbske Nowiny

su funje a pſinjesu wšě zajmawoſce z blizka a daloka

Serbaj

Sa ſerbſki lud ſpiſał Dr. P f u l.

11] (Pokračowanje.)

Knjes Dubſki ſo wulkjſchnje radowaſche, ſo běſche jeho dobroczżiwoſcż k tymaj pachołomaj tajki wuſżitk pſchinjeſła, a wokaſche: „O wój dobraj hólzaj, kak ſo na waju ſhożu wjeſżelu! Ja ſym waju pſchezo lubo měł, dokelż waju wobliczi lutu ſprawnoſcż pſchipowědaſchtej; a wój też moju dowěru ſenje w najmjenſchim njeſtaj ſjebałoj. Derje, derje, ſo ſmy ſo ſażu nadejſchli! Ja wutrobnje rad pola waju bydło woſtanu!“

D ż e w j a t y ſ t a w.

„Hale nětkże, haj nětkże mi różicżka kże,
Rjana běła a cżerwjena różicżka mi.“

Někotre dny ſańdżechu, a knjes Dubſki a Jurij piſmna rjadowaſchtaj a njenjeſły wuplacżowaſchtaj; Jan pak mjes tym ſ pſchekupſkim we wjelbje ſwoje naležnoſcże wobſtarowaſche. Jene pſchipołdnje knjes Lechożławſki k njemu pſchińdże, pſcheproży bratrow ſa wjeczor na ſchałku cżaja a woprascha ſo, hacż je tón zuły ſe ſwojimaj dżowkomaj ſażo ſtrowy a cżerſtwy.

„Haj, dżakowano Bohu“, dżeſche Jan, „tak je! Naju wjeſele a ſhoże je wulke; to je knjes Dubſki, naju dobrocżel, kotreżoż ſmój wot ſmjercże wumohłoj.“

Někto knjes Lechożławſki na prěki do jeju bydła dżeſche a pſcheproży też knjeſa Dubſkeho ſ jeho dżowkomaj.

Wječżor pſchińdże, a wſchitzy ſo k Lechożławſkim podachu. Knjeni Lechożławſka ſo wjeſeleſche, jako też duſchnej, pſchiſtojnej holczży ſaſtupjiſchej, kiż w dżewjatym lécże ſkaż różicżky trżeſchſchej. Ludmila a Jaroſławka běſchtej dwójnižh, a wobėmaj jenak wjele dobroſcże a njewinny ſ wocżow hladaſche. Knjeni Lechożławſka a tej holczży ſo bórzy ſpſcheczelichu a powědachu żiwoje a żortujo, każ bychu ſo hižom dołhi cżaſ znałe. Knjes Lechożławſki pak a Jan a Jurij też njemjelczachu a roſrečżowanje běſche powſchitkowne a lohke. Cżim dłeże běchu hromadże, cżim wjaſy pěkneho poczinjenja a pſchiſtojneho waſchnja knjeni Lechożławſka na Ludmili a Jaroſławje iwidżeſche; cżim hóle ſo pójnawachu, cżim wjetſche bywaſche teju holcżkow ſpodobanje na żiwoſcżi a pohibnoſcżi knjenje Lechożławſkeje.

Gdyż běchu to a wono rěcżeli, pocża młoda żona Janej a Jurjej porokowacż, ſo ani knjeſej Lipinſkemu ani knjeſej Dubſkemu njeběſchtaj żaneje powěſże dałoj wo ſwojim ſbożu. Jan pak wotmołwi: „Njech żebi naju dobroczeljo njemyſła, ſo ſmój mohłoj na nich ſapomnicż. Mě, jich mjeno běſche a budże ſtajnje w naju dżakownym wutrobomaj. Běchmoj pak żebi pſchedewſałoj, naju dobroczeſtwu jónu wocżiwidnje pſcheſwědczicż, kak ſo namaj wjedże. Ale pſchihódna ſkładnoſcż namaj żenje pſchińcż nochżnſche, a tohodła běchmoj wobſamłkoj, ſo létża do maſſy ſe ſamerom na pucż podacż a żebi dowolicż, knjeſa Lipinſkeho pola Drjeżdżan a knjeſa Dubſkeho w Prazy wopytacż a ſo najwutrobniſcho podżakowacż ſa wſchitku nětkożſku dobrotu. Tola ſbożje je wſcho hinak a lépje wjedło!“

Knjeni Lechożławſka běſche ſ tajſim ſamokwjenjom ſpokojom, wobroczi rěcż na njedawny woheń a khwaleſche naſchoju pachołom ſa tu wutrobitoſcż a khrobłoſcż, kotruż běſchtaj pſchi wumożenju knjeſa Dubſkeho wopokaſałoj.

„Haj, pſchi tutej ſkładnoſcżi“, knjes Dubſki rjekny, „njeſkónczu khwalbu a njeſkónczny dżak naſchej dobrej pachołaj ſażłużitaj, kiż żiwjenje ſa nnje ſważiſchtaj a mi potom moju pſchekupiku cżeſcż ſakżowaſchtaj. Ja pak też dhju jako pſchekupk wſchitko ſa njeju cżinicż a jimaj i mojim mjenom a ſamożenjom hiſchcże wjetſchi kredit pſchihotowacż, runjeż maſaj ſamaj żiżo tak wulki, ſo jimaj tak pożeżuja. Ale pſches wſchitko to jimaj tola to ſarunacż njemożu, ſo ſtaj mi żiwjenje ſdżerżałoj ſe ſmjertnym ſtrachom ſamżneho żiwjenja.“

„Mi żo ſda,“ ſapadże knjes Lipinſki, „ſo by ſo to też ſarunacż hodżiło, jeli ſo by ſo wam ſpodobało.“

„O rěcżeże!“ knjes Dubſki ſawoła, „prajeże, ſchto měnicżeſ! Moja wutroba ſwoju dżakownoſcż wſojewicż żada!“

Knjes Lipinſki ſo na ſwożu dżowku pożmějwſchny, pokaſa ſ pohladom na Ludmilu a Jaroſławu a prajeſche: „Njewérno, Harżża?“

Knjeni Lechożławka jemu hnydom froſymi, ſlecżi ſe ſtoka, ſkakaſche po jſtwje a prajeſche: „Haj, haj! Duſchna myſlicżka! Kraſna myſlicżka! Ta mojemu nankej cżeſcż cżini.“

Dokelż knjes Dubſki a cżi druhi tón pohlad pytnuli njeběchu, dha ſo wſchitzy dżiwachu, ſchto że do knjenje Lechożławſkeje ſajěło. Knjes Lipinſki pak jich bórzy ſ njewěſtoſcże wumó, jako rjekny: „Ja widżu, knjes Dubſki, ſo ſta wěż mojej dżowży ſpodoba a tohodła wam ſ cżim wjetſchej khrobłoſcżu radżu. Ja praju: Wudaje ſe ſwojej dżowży na Jana a Jurja a to budżetej dobrej żeńtwi a ſbożonnej manżelſtwoje!“

Tej holczży ſo ſacżerwjenjeſchtej a buſchtej hiſchcże rjeniſchej, dżili prjedy. Jan pak ſapadże: „Schto wy prajicże, knjes Lipinſki! Rozdżél mjes nami je?“ ſnapſchecżiwi knjes Dubſki. „Wój ſtaj pſchekupzaj, każ ja, ſtaj Sſkowjanaj, każ ja. Waju ſamożenje móże ſo po cżaſu mojemu runacż abo jo też pſchetrjebacż. Ja ſym rodżeny Sſkowak a wjeſelu ſo w tej myſli, ſo ſo mojej ſpěwawej Sſkowaczży ſe ſpěwawymaj Sſerdowaj ſjednocżitej. Wój ſtaj doſpołnaj Sſkowjanaj: wój ſkowjanſke rěcże ſnajetaj, wój mataj dobru wutrobu a njeſhabłatu ſprawnoſcż, wój ſtaj dżeławaj a ſpróżnivaj. Mżyślitej-li mojej dżowży, każ ja, dha ſtej waju.“

Tej holczży ſo ſnowa ſacżerwjenjeſchtej a poſahdżeſlſchej wocżi. Jan pak ſo poſmějnkujo dżeſche: „Wy naju jara dobroczżiwje żudżicże, knjes Dubſki. Ale hladajcże ſo, ſo waſż ſa ſkowo njewoſmjenoj.“

(Pokračowanje ſcżěhuje.)

Z wozjewjenjow Budyskeje wotnožki nacional-socialistiskeje strony

Wosjewjenje wjednika standarty 103:

Sešłupanje a sportisti žiwjedżeń standarty 103
15. a 16. septembra 1934.

15. septembra: wječor we 8 hodź.: **Wjeczorne pitkanje na Hłownym torhošćeju, cźah hrajerjow mudrynoho šwjatka I/103 a hudźoneho cźaha 103.**

16. septembra: dop. w 9 hodź. šetkanje standarty 103 na šadnim dworje prjedawšich Husarskich kašarnow, na to **połna Boża słužba a šwjatanje na winowatosćej** SA-cźakańcow, kotrež žo hišcźe njeběchu na winowatosćej šwjatali.
Wokoło ½12 hodź. **nimokhod pšched měšćanskim dźiwadłom.**
Popołdnju wot 2 do 6 hodź. **sportisti žiwjedżeń** na měšćanskim sportniscźeju „Mlynkej łuzu". Sastup sa dorosćenych 20 pf., formazije w uniformje, schulerjow, dźěcźi 10 pf. Ludźo bjes dźěła maju sastup darmo, je-li žiwoju khartiku pšchedpokasaju.
Wječor we 8 hodź. **towarišchnoźiny wječor** ſ poczešćenjom bobycźerjow a němšKimi rejemi w „Krónje" Sastup 50 pf. ſ dawkom. Reje darmo.
Standarta 103 žiwjch pšcheczełow a popšchewaczełow k tutym sarjadowanjam najwutrobnišcho pšcheprošnje.

Wjedniк standarty 103
k wjednistwu poručeny
Brüttner,
wjednik wudrynehо wotdźělenja.

Ze Serbow

W Budyšchinje, 15. septembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Štož spóznał sy za prawo, winowatosć,
To dyrbiš dać we skutkach k žiwjenju zrosć.
Muž špatne 'nož kamdźi so bludźo:
Kak sudźić to budźa drje ludźo?

Cišinski, Formy.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 751, hygrometer minus 2, najwyšchischa dnjowa temperatura 27 stop. cźopłoty po C. Dźenja rano we 8 hodź. barometer 750, hygrometer minus 2, najnišcha temperatura w nozy 12 stop. cźopłoty po C. — Wyšchina je hišcźe ſ kusjom nad wjedrom ſrjedźinjeje Europy. Jadro wyšchiny leži hišcźe nad Skandinawiſkej. Pola naš rańšche wětry tjane wjedro dźerja. Tute wětry pak ſoobom khłódniſchi powětr pšchinjeſu, ſo njebudźe wjazy zyle tak cźopło kaž dotalne dny. Wjedro wostanje drje hišcźe pšchijomne, tola poczina ſo k njewobstajnosći pokhilcź. Pšches njedźelu smějemy drje hišcźe rjane wjedro, potom pak ſo pomału pšchemění. — Jutſje njedźelu ſtónczko 5,36 hodź. ſthadźa a ſo 6,14 hodź. khowa. Měšačźt ſthadźa jutſje popołdnju 2,30 hodź. a khowa ſo wjecźor 9,32 hodźin. Jutſje ſteji měšačźt w prénim běrtliku. Protyka wešći wjele deſchcza.

Wuhlady na wjedro ſa jutſiſchu njedźelu: Hišcźe pomjernje rjane wjedro.

*

— **Dźenżniſche wiki.** Butra 75 pf., jeja 9 pf., twaroh 20—25 pf., kórki 10 pf., ſolotej 5 pf., ſlowki 13 pf., ſydrožity kał 5—25 pf., wkółki kał 15 pf., běły kał 12 pf., cźerwjeny kał 12 pf., morchej 12 pf., zyhła 15 pf., brěžki 40 pf., kicźowe wino 25—30 pf., buny 15 pf., tomaty 10 pf., worſchći 35—40 pf., hriby, litr 25 pf., běrny 10 punkow 50 pf., jabłuka 5—25 pf., kruſchwy 5—20 pf., huby 70—80 pf.

— **Budyſke haptyki** ſu wſchędne dny hač do 7 hodź. wječor wotewrjene, **njedźelu pak ſamknjene.** Nóznu ſłužbu a njedźelu wotewrjene ma jenoź jena haptyka ſ měšačźnym wotměnjenjom. W ſeptembrje je to Dwórniſchćejowa haptyka na Bismarckſej dróhy.

— **Lěkaſtwo njedźelſku ſłužbu ſa Wósſport-Bukecy** ſměje njedźelu 16. ſeptembra 1934 knjeſ dr. med. Leibig we Wósſporku, telefon Wósſport 296.

— **Saſkła krajna loterija.** Pšchi pjatkownym cźehnjenju 5. rjadownje 205. **ſakſieſe krajneje loterije** (11. dźeń) padźe dobycze wo 30 000 hr. na cźišło 21 808; dobycze wo 5000 hr. na cźišła 29 220, 32 449, 67 019, 104 133, 138 495; dobycze wo 3000 hr. na cźišła 10 028, 53 901, 74 592, 111 024, 124 328, 126 699, 127 486, 131 414; dobycze wo 2000 hr. na cźišła 10 963, 19 950, 23 133, 27 700, 29 890, 55 460, 70 832, 70 995, 91 991, 92 497, 109 918, 110 624, 125 552, 155 091; dobycze wo 1000 hr. na cźišła 9015, 17 040, 23 811, 24 134, 25 711, 33 248, 36 243, 36 487, 41 174, 45 095, 48 785, 56 583, 57 033, 57 174, 58 875, 60 920, 62 020, 62 712, 64 440, 64 497, 65 810, 73 529, 81 429, 99 076, 99 346, 99 532, 99 783, 103 546, 105 776, 114 897, 117 084, 118 086, 118 756, 129 453, 140 474, 142 029, 143 423, 146 193, 147 710, 156 048.

*

— **Pšchewjedźenje wohnjej wobarazeho tydźenja we Budyšchinje.** So by ſo naſtaczu wohnjow ſadźěwało a jo by ſo pšchi wohnjach žiwjenje ludźi a žiwjch wobſeſtwo wohnjej wobroło, ſo po zykej Němſkej wot 17. hač 22. ſeptembra wohnjej wobarazy tydźeń wotmeje.
Wšim dyrbi ſo wohydleſtwo powuczićź, na kajke wašnje ma ſo wohnjowemu ſtrachu ſminyć. Hłowny wuk pšchi tym wohnjowym wobroram pšchipadnje. Dyrbja ludźom rozjasnjeć, ſ kajkimi ſtrachami jim woheń hrožy. W Budyſchinje tudomne wohnjowe wobory wutoru a ſchtwórtk wuſtajeńcu ſyſtawow a druhich narjadow, ſa haſchenje wohnja trěbnych, wotměja. Sa cźaſ tejele wuſtajeńcu ſmě žiehi kóždy wohydlerſ poſtlaſcź dacź, kak ſo tele narjady nałoženja. Kapała wohnjowoje wobory wobaj dnjej koncert poſtićźi. Sſobotu 22. ſeptembra budźe hłowne ſwuczowanje wohnjowe wobory pšched měſtowym muſejom. Wono ſo popołdnju w 4 hodźinach ſapoczńje. Najprjedy budźe tam dobrowólna wohnjowa wobora ſ narjadami ſwuczowacź. So mohło po móžnoſći wjele ludu tutomu ſwuczowanju pšchihladowacź, ſo nałhwilnje wobkhad ja woſy po Lawſtich hrjebjach mjes Seminarſkej a Kěžorſkej dróhu ſaſtaji. Pšchi nadběhu na muſej, kotryž ſo jako palazy wobhladuje, ſo wiſchě ſchtyri wohnjowe wobory wobdźěła. Po nadběhowym ſwuczowanju ſo wohnjowe wobory ſeſtupaja a po Hoſchiź a Seminarſkej dróhy, Lawſtich hrjebjach, Lawſtej a Bohatej dróhy poczahnu. — Sa kóždu Budyſku ſchulu je wobezbite ſwuczowanje poſtajene. Wohnjowy alarm ſo prjedy teho da. Schulſke wjednitwo dyrbi wohnjowu wobory na pomoz ſawołacź a ſchulſke dźěcźi ſe ſchulſkeho twarjenja wuwjeſcź. Po ſwuczowanju ſo w ſchulach pſchedno'chi wo naſtaczu wohnjoweho ſtracha a wo haſchenju wohnja wuměja. — Wjeſke wby ſo 1366 krížow wo ſchitanju pšched wohnjom roſſchěrja. — Sa pótſtiſchi ſaſtojnikow ſo w dworje Budyſkeje pósty roſwuczowazy pšchednoſchk wotmeje. Sdobom dyrbi ſo na pruhu wohnjowy haſchak pšchedwjeſcź. — Njedźelu budźa ſo wohnjowe wobory ſnowa ſwuczowacź. Pondźelu ſo wobydleſtwu na Jitnych wikach pokaje, kak ſo woheń na tſěſchnych ſtubjach haſcha. Sa tónle ſamykł ſo tſěſchna ſtubja na Jitnych wikach natwari. Wohnjowa wobora benzinowy woheń ſ jeſchčowym haſchakom podušcha. Tónle tydźeń budźa ſo w twarjenjach ſtubje ſa tym pčhehladowacź, hač ſo na nich lohko palaze wězy khowaju. Sa domy ſo tafle po 1½ hrivnje pšchedawaju. — Wulka ſpkawa wulkorěčźak doſtanje. Sa cźaſ ſchulſtich ſwuczowanjow ſo wo nich powěſćeńſtwo organiſuje. Natwać je ſo Neummeiſterez firmje pšchedał. Wo tym budźe ſo tež ſ Njeſwačźidłom a Bikopizami jednacź. Tež na łežne wohnje budźe ſo w pšchedněſchkach dźiwacź.

S **Budeſtez.** (Stawniſke powěſće.; Narodźiłoſ ſtaj ſo njemandźelſki ſynk a dźowjerčźka. — Wumrěłoſ ſtej: Rentnarjowa mandźelſka Berta Auguſta Wroblowa rodź. Kozmez ſ Budeſtez. — Rentnarka Marja Amalia Schołcźina rodź. Wjenkez ſ Hornjeje Hórki.

S **Wudez.** Sſrjedu popołdnju po ſtatnej dróhy njedaloko naſcheje wſy na ſtronu k Budyſchinej jedyn kokoſjedny jědźeſche. Nadobo ludźo widźachu, kak wón ſ kola padźe a na dróhy leżo woſta. K njemu ſawołany lěkaſ dr. Dejka ſwěcźi, ſo bě ſebi nop ſtrašnje roſbił. Sniješhoženeho ſu do Budyſkeje khorownje dowjeſli. Dokelž bě bjes wědomnja, njemóžachu jeho mjeno ſhonicź.

S **Kſchiweje Borſchcźe.** Wo wohnju, kotryž je Kochtez twarjenja do procha a popjela pšchewobrocził, ma ſo hišcźe ſlědowaze dodacź. Sſatok njeběſche wot 9. ſeptembra wjazy wobydleny. Žiwnoſćeř Kochta bě ſo hižo tu do ſwojeho noweho ſtatoła pšcheczahnył. Tež nadoba bě ſo ſwjetſcha hižo pšchenjeła. Jenož ſkót bě ſo hišcźe w hródi woſtajił. So by jón ſtrajował, žiwnoſćeř Kochta we wohnjowej nozy w twarjenju ſpaſche, kotrež bě tžtro dodźerjane. Wono by ſo, dokelž ſo w nim ſkoro wjazy bydlicź njehodźeſche, dyrbjało potorhacź. Jedyn wobydleř, kotryž nimo duzy ſtyſcheſche, kak zyhele na tſěſche ſ horizotu roſpraſchachu, wo tym hnydom wjeſnjanoſcje powěſćź da. Woheń jo po ſtarych hrjadach ruče roſcheŕjeſche. Tehdoła wohnjowym woboram njebě móżno, płomjenja ſhaſchecź. Nekotre ratařſke maſchiny, kotrež hišcźe w twarjenju ſtejachu, njemóžachu ſo wukhowacź a ſu ſo ſpalile.

S **Drobow.** Pšchi pytanju hrobow nanuka w tudyſchich lěžach knjes Aug. Brada wurjadnje rjany ſtrowy prawak, kotryž 640 gramnow wažeſche. Lěža je jara wjele hrobow a ſ blíſka a ſ daloka pšchikhađźeja do naſchich lěžow hribarjo, ſo buchu žebi jich ſa kuchinu abo na pšchedań noſbérali.

Z Konjec. Stwórtk dosta naše gmejnſke zarjadniſtwo njenadźicy žadny wopyt; w tſoch awtach pši jědźeſcha wyſocy knježeŕſtwowi zaſtojnicy, wjedźeni wot Kamjenſkeho hamtſkeho hejtmana dra. z Zobela. Mjez nimi běše minister Schmidt. Jedna ſo tr wo wobſtaranje dźěła. Naša wjes ma w ſwojim gmejnſkim leſu leżomnoſć na 63 kórcow wulku ſ Racklowſko-Komorowſkej mjezy, znatu pod mjenom „Jězor". To njeje ani hat, ani leſ; hodźi pak ſo po wuſudźe wčeywuſtojnych wuzběhanju hrjebjow a naſypow z wólſemi zaſadźeć a tak by kraj, kotryž ſo nětkle jara mało zadani, dokelž ſo druhdy jenoź nješto ſlanja z njeho pšeda, po času rjany wuzbytk z drjewa pšinjeſ a tak ſo lěpje danił. Wólſe, kaž je znate, jara ſpěšnje rostu a tuž změjemy tu bórzy rjany čwak žiweho lěſa, je-li ſo plan wuwjedźe, kotryž tež dołhi čas někotrym ludźom dźěłom da, znajmjeńſa někotre tysac dźěławych dnjow. Konjecy ſu we běhu poſlednich 2½ lět z pšikładnej wſu, w kotrejž wot lěća 1932 njepřeſtawajcy dźěłowa ſłužba, pak nuzowi dźěłaceŕjo naſu pódu wutwarjuja a połěpſuja. Nětčiſi hoſpodarjo hižom wulki wužitk tuteho pročowanja začuwaja a pšichodna generacija budźe nětčiſim rozhladniwym wjednikam naſeje prastareje, dźensa hišće ryzy ſerbſkeje wſy wulcy dźakowna. Za budźe bohate płody połnje wužiwać móc. Pšitomny čas płaći zwjetſa jenoź z jěrej kritiku a z njedźakom, tola zamołwići mužoja njedadźa ſo wo tym, štoż maja po ſwojim ſwědomnju za prawe a wosebje za pšichod wužitne, ani pšez to mylić a wot ſwojeho ſměra wotwjeſć.

S **Biſkopiz.** Pondźelu, 17. ſept., budźa tu ſtótne a ſwinjaze wiki. Wulke pſchihnacje ſkotu ſo wocźakuje. Na wiki ſmědźa ſo jenoź taſke ſkorźata pſchihnacź, kotrež ſu ſo na ſtrowotny ſtaw pſchepytacź dale.

*

S **Wojerez.** Rano w 7 hodź. němſka ſpowědź, ſarſki vikar Hamann; dop. w 9 hodź. němſke kemſchenje, vikar Króžin, ½11 hodź. ſerbſke kemſchenje, vikar Króžin, ſpowědź njebudźe. W 2 hodź. němſke kchćenje, ſarſki vikar Hamann.

Radio

Njedźelu, 16. ſeptembra ſtyſchimy:

Königswuſterhauſen: Nimo ſnateho njedźelſkeho programa: 6,15 raňſki konzert ſ Hamburgſkeho pčhſtawa. 8 ſa ratarjow. 8,55 němſka ſwjatoczna hodź. 11,30 Bachowa kantata ſ Lipſka. 13 taczele. 15 ſe Puccciinowych operow. 18,50 rejwańſka hudźba. 20 wječor wſchelcźiſinow.

Lipſk: Nimo ſnateho njedźelſkeho programa: 6,15 raňſki konzert ſ Hamburgſkeho pčhſtawa. 8,20 ſtare a nowe ludowe ſpěwy. 9,15 raňſka nutrnoſć. 11,20 Bachowa kantata. 12 namětna hudźba. 13 pšchepołdnjſki konzert. 20 ſ němſkich operow.

Hišcźe ważne ſ njedźelſkeho programa: Königsberg: 20,15 opera „Wjeſne lětwo w Granadźe". Köln: 20,15 „njemſke Meſſiny". Frankfurt: 20 operetta „Lohka kavalierija". Mnichow: 20 pišany wječor. Warſchawa: 19 ſabawna hudźba. Praha: 20,05 orchesterſki konzert.

Pondźelu, 17. ſeptembra ſtyſchimy:

Königswuſterhauſen: Nimo ſnateho wčhedneho programa: 6,20 raňſki konzert. 12 pčhipołdnjſki konzert. 13 taczele. 15,15 ſa žony. 17,30 ſa młodźinu. 19,15 Dontokatojo ſpěwaja na taczelach. 20,15 hodźina naroda (Wartburg).

Lipſk: Nimo ſnateho wčhedneho programa: 5,50 ſa burow. 6,25 raňſki konzert. 8,20 taczele. 11,45 ſa burow. 12 konzert ſ Hannowerſkeho hrodu. 13,10 nowe taczele. 14,15 buetty ſ operow na taczelach. 18,20 dujerſka hudźba. 19,15 domjaza hudźba. 20,15 hodźina naroda. 21 ruſka hudźba.

Hišcźe ważne ſ dnjowehо programa: Hamburg: 21 ſymfoniſki konzert. Wróżſtaw: 21 wječerſy rejwańſki wječor. Köln: 19,30 konzert. Frankfurt: 21 ſabawny konzert. Mnichow: 21 wječorny konzert. Wiu: 20,50 hodźina pola Emmerich Kalmana. Warſchawa: 20 lohka italſka hudźba. Praha: 20,20 ſ operow.

Towaršwowske powěſtniki.

Bukecy. Zwučowanska jendota. Njedźelu 16. pózńjeńca pop. ½2 hodźin wtomčwa ſo na zwučowaniſču w Mješicach wubúdźowanje. Bratŕa z druhich jednotow ſo přeprošuja. Wječor po zwučenym waśnju rejwanska zabawa pola Stangec. Serbow wutrobnje přepoſujemy. Načolnik.

Drježdźany. Wšitcy tu bydlacy Serbja ſo wutrobnje na ſerbſke kemše přeporšuja, kotrež budźa njedźelu 23. ſeptembra rano we 8 hodź. w kapali w Taſchenberg-Palais. Spowědź wot 7 hodźin.

Hornja Hórka. Sſerbſke towaŕſtwo „Łužica" ſměje njedźelu 16. ſeptembra pop. w 3 hodźinach ſwoju ličbańcźnu ſchromadźiznu w Mniſchońſkej piwarni. Minowatosćź wſchěch ſobuſtawow je, ſo pſchijdu. Hoſcźo ſu tu lubje witani.

Licháń. „Zernička" wuleći ſebi njedźelu 16. ſeptembra do ? Zeńdźemy ſo njedźelu rano z dypkom we 8 hodźinach na Mužakowſkej dróży při puću do Wulkeje Dubrawy. Wot tam jědźemy na Khwačicy, Khelno atd. Hoſco ſu nam wosebje witani.

Lipſk. „Serbſke blido" w Lipsku ſkhadźuje ſo přichodnu wutoru, 18. ſeptembra wječor we 8 hodź. w „Börsenrestaurant" (při Hłownym dwórniſću).

Pančicy. „Lipa Serbſka" (mužoje) ma ſobotu 15. pózńjeńca wječor 1½9 hodźin poſedźenje pola Natušec w Kukowje. Wšitke ſobuſtawy ſo wočakuja.

Pančicy. Štóž chce póndźelu a wutoru — 17. a 18. ſeptembra — do Krkonošow (Riesengebirge) ze „Kirſchauer Schwalbe" jěć, njech je póndźelu rano ½7 hodź. při Serbſkim Domje. Jězba z přenocowanjom a ze ſnědanjom płaći 10 hr. Moderny autobus pojěźe hač do Hornjeho Schreiberhaua a wot tam potom pěſi po hrjebjenju (Kamm) k jenej budźe (hórſki hoſćenc), hdźež ſo přenocuje. Dalši puć hač do „Kirche Wang", hdźež budźe autobus čakać. Słodeńk.

Rakecy. Serbſke towaŕſtwo „Lipa" zarjaduje njedźelu 16. ſeptembra pop. w 4 hodź. pola Hönčee w Rakecach w powjetšenej towaŕšnej ſtwje **zjawnu zhromadźiznu,** na kotruž ſo wšitcy Serbja a Serbowki naſeje wſody lubje přeporšuja. Rěčeć budźe knjez wučeŕ Nawka-Radwoŕſki.

Ralbicy. „Lilija" změje přichodnu ſrjedu, **19. t. m.** hłownu pruhu za ſpěw a dźiwadło, dokelž je naſ zjawny zabawny wječor po přeſtawcy nimale cyłeho lěta na njedźelu 23. ſeptembra poſtajeny, nic pak hišće, hdźe budźe. Štóž ſrjedu njepřińdźe, njeſpěwa při koncerće ſobu.

Předſydſtwo a dirigent.

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźěl a přilopk Marko Smolerć a za nawóſtki dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a ćišći dr. J. Cyž w Budyšinje.
D. A. VIII. 1934: 2242.

Twoje nalutowane kroški

zjednoća so z nalutowańskimi kroškami tysacow ludowych towaršow a tworja tam kapital, podłožk

za nacionalny natwar!

Lutuj też ty pola

Nalutowarnje města Budyšina

Tkanina za jaki,

čorna,

7.90, 4.75, 3.50

Schaaf

Stepowane moškowe wolmjane wjelbłud. blidowe wulki wubjerk, jara tunjo

přikrywy

Paul Korn

na Hošic hasy 21

Specielny dom

Husańcowa lěp

(k. wupuścinju)

Husańcy lěpjace paski

Erich Winter

Drogerija na Kamjentnej hasy 14

Fotograf Schulz

w Kamjeńcu, Budyšska dreha 10

je waš kwasny fotograf

Telefon 473

Domjaca holca

17—18lětna, čista a dźěłuboweca, w domjacym dźěle nazhonita, so k 1. oktobrej 1934 do prawizniskeho hospodarstwa pyta. Předstajenje pónđźelu 17. sept. pop. mjez 3—5 hodź. Hdźe předstajić, zhoniće we wudawarni Serbsk. Nowin

---

Wobydlenje w Khróšćach

z 3 jstwami a bohatym druhim přidawkom w prěnim poschodźe, nowo připrawjene, w prjedawšej Kobalcec ležowcosći wot 1. oktobra k přenajeću.

Ludwig Heinlein w Budyšinje

na Nowosalskej dróży 9

Požčonki

we wysokosći 300 hač 30 000 hr Darmotnu radu podawa

Gerh. Stiller w Dźěžnikecach

(Singwitz) na Wjesnej dróży 35

Kundroz

na předań w Komorowje čo. 7 pola Rakee

Su-li Waše črije roztorhane

přińdźe spěšnje do **wulkošewcownje na Zitnych wikach čo. 11** z napřeća Ztoteje hwězdy a Mokoweho doma.

Alfred Gnichwitz

Čiste, reelne a tunje posłužowanje. Na podušowanje móže so dočakać!

Míele

Motor-Fahrrad

mit verstärktem und verstärktem Sachs-Motor

Modell 1934

74 und 96 ccm

Tausendfach erprobt • Glänzend bewährt

Stärker- und Fährenschaltrad + 2 Gänge und Leerlauf / Eingebaute Lichtanlage mit abblendbarem Scheinwerfer

Předwjedźenska maśina k pospytej steji pola

Měrćina Meltki

w Barće čo. 30 b

Hdźe? daće swoje

filmy, platy atd. ruče, płačiny hódno a derje wuwiwać?

Pola wosebiteho optikarja

Ericha Lenza

w Budyšinje na Hošic hasy 21

Po zawrjenju wobkhoda tykńće swoje foto-wěcy prošu do kašća při mojim wobkhodźe. / Telefon 2134

ZEISS TESSAR

Popřejće sebi a wašim lubym

dys a dys stód dobrych konditorskich tworow

Poručam:

Dobre torty, kofejowy tykanc, smjetan. pjećwo, łopješkoćeńke čěsto, piodowy tykanc atd. atd.

we wubjernej kajkosći

Müllerec konditorńja

Při Póstskim naměšću

rady wopytana dnjowna kofejownja

Wobh'adajće sebi bjez nućenja ke kupjenju moje nowe

60

łěhańnjow a knježskich jstwow, jedźernjow, kuchinow, jenotliwych meblow, couchow, sydadłow a matracow

Meblowy wobkhod Schulze

Před Šuleŕskimi wrotami (prjedy Lehmannec młyn)

Puć hač k Hrodowemu naměstnu so wupłaći

Namakaće pola mje jara wulki a derje zrjadowany skład na

150 łěhańnjow, jedźernjow a knježich jstwow kuchinje, jenotliwe a přikupne meble

kaž też wulki wubjerk w **polstrowanych meblach**

Wobhladajće sebi tohodla njewjazomnje

najwjetši meblowy skład Hornjeje Łužicy pola firmy

Clemens Schmidt w Budyšinje

Fabrika a předawarnja: Hrodowe naměsto 2

Wukładne wokno: w Kupnicy

Wustajeńca: w Hrodźe Ortenburg

Wołožene płaćenja — Mandźelske požčonki so přijimaja — Rěča serbscy

Póscelemy darmo do domu!

Najlěpše wobjenje za dobru wěc je doporučenje!

Ty sy swěrny dotholěny čitař

Serbskich Nowin

a wěsće sy časćišo při čitanju dobreho nastawka w nich začuł woprawdźite **dušine pozběhnjenje a sy w sebi z čicha dźakował**, zo su ći něšto tak wurjadneho poskićile. **A tajke** něšto so też rady druhemu sobućěli. Čitaš-li zasy jónu **něšto zajimawcho**, wzmi sebi naše Nowiny a dźi wječor k swojemu **serbskemu susodej**, kiž je **nima**, a přečitaj sebi z nim nastawk hišće raz a **wozda-li** so ći, zo też jemu wutroba wyšše pukocy, potom jemu ze wšej zrěčniwosću **naš jenički serbski dźenik doporuč! Ty wěš, do serbskeho domu słušeja serbske nowiny!**

Towaršne jězby z autobusom

Jězba do Bayerskeje: Nürnberg - Mnichow - Oberammergau - Garmisch - Partenkirchen - Tegernsee 21. hač 26. septembra (6 dnjow).

K domkhowancy wina nad Rhynom: 29. septembra do 4. oktobra (6 dnjow), Bamberg-Heidelberg - Rüdesheim - Koblenz - Moselta.

Rozjasnjenje a zamołwjenje pola

Neumannec kołoježbow w Kamjeńcu

na Kinsbórskej dróży 3 :: Telefon 766

Też wy

změjeće wjacy wuspěcha w hospodarstwje, hdyž waše twory z wulkim abo małym nawěštkom **w** „Serbskich Nowinach“ poskićujeće

---

Trěleŕnja w Budyšinje

K powitańskemu pohosćeniu

sobotu, 15. septembra, a njedźelu 16. septembra wutrobnje přeprošuje **Kalauchec swójba**

Bohaty wubjerk jědźow — Samopječeny tykanc

Sobotu: Dołha nóc

Neukirchenska wotforhańska protyka za lěto 1935

hižo dóšła

Wuwjedźenje noweje protyki wosebje rjane.

Dostanjeće ju za znatu płaćizmu w

Serbskej knihańi w Budyšinje

Kupujće pola našich inserentow!

Qualitäts Strickwolle Wollhaus Rudolph (vorm. Heinr. Müller) Kaiser Str. **ist erprobt!**

Njeličomnje wjele nowych, rjanych barbow a krasne effektne wołmy namakaće pola nas, kaž je to našemu časej přiměrjene:

jara płaćizny hódne

*

Při kóždej potrjebje přińdźće prošu najprjedy k nam — **k wołmowemu Rudolphej** — budźeće spokojom.

Lehmannec kofejownja

w Budyšinje na Serbskej hasy

Woblubjena koncertna kofejownja

Najlěpše konditorske twory: Torty, lodowe jědźe, sadowy tykanc, štomowy tykanc

Skazańki za swjatočnosće najkedźbnišo wobstaramy

Herbska grychta w Njebjelčicach

poruča **k šulskemu swjedźenjej njedźelu 16. septembra** swoje městnosce. **Mam stan na swjedźeńskej łucy.** Jědźe a pića w znatej dobrej kajkosći,

Po nawróće

pyšne reje!

Wo přećelne podpjeranje prosy **Max Rychtař.**

Hosćenc w Šunowje

Jutro njedźelu **reje**

Fotowe . . . . . projekcijowe . . powjetšeńske . . domjace kinowe } **aparaty**

a wšě wěcy za amatérske fotografowanje

FOTOWY DOM

Richarda Hutha

mějićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy 18

Wuwiwanje filmow a platow kaž też wotćahi wěcywustojnje a najspěšniśo

---

Přjedy hač meble kupujeće, wupłaći so, hdyž sebi mój wulki skład 40 wšel. jstwow wobhladaće

Händchen

w Budyšinje na Lubijskej dróży 17 znapř. wojeńskeje zwučowańnje

---

Illustrierte Rundfunk

Funk Post

76 Seiten stark, mit Wochenprogrammen, vielen Bildern und Artikeln

Die bestausgestattete und inhaltreiche Deutsche Funkzeitschrift

Mit Geräteversicherung

Monatsabonnement nur 85 Pf. durch die Post. Einzelheft 25 Pf.

Probehefte gegen Einsendung vom Verlag, Berlin N54

---

*Nowa knižka:

Wir Lausitzer Sorben (Wenden)

dyrbi kóždy němski a serbski Łužičań wobsedźeć, zo by prawe dobre přećelstwo mjez němskim a serbskim ludom było. Knižka płaći jenož 50 pjenjezkow w Serbskej knihańi.

Kóždy čitař S. Nowin je z 1000 hr. zawěsćeny

Přiłoha k čisłu 216 **SERBSKE NOWINY** Sobotu 15. septembra 1934

Jan Arnošt Frajšlak, serbski hudźbnik

Piše Bjarnat Krawc.

(Skóńcenje.)

Hnydom po wuńdźenju pěsnjow Pawoła Krječmara namakachu też wothłós pola našeho hudźbnika. 1930 bu krótki ale lubozny spěw „Naléćo", jednora ale sobu najlěpša hudźba Frajslakowa — wšo je začuwane, nic wumyslene. Hišće 3 pěsnje Krječmara dostawachu hudźbny wodźew lěta 1932; běchu to Mój domčk we Łužicy: „Mała khěžka steji w dole", Žně: „Kwětki kćeja w zahrodcy" a „Požčmi twoju holčku, luby Handrijo!" Wšě su hudźbnje tak ludowe a dobre, kaž pěsnje; hłosy su přistupne dosć, přewod nic tnož akordowy ale we wotměnjacych figurach modije wobrubjejo. Jara rjenje je so hudźbnikej (l. 1933) radźiła kompozicija Jana Radyserba pěsnička: „Mi róžička je zakćěła" — lohka za spěwarja runje njeje, ale čim dźakowniša, hdyž wšě melodiske fioritury wobkneži.

Wšě spěwy žadaju sebi dobreho přewodźerja, kiž njehraje zymnje a akrobatiscy jenož noty, ale wumělca, kiž ma kuzłańsku móc w sebi, zo mohł też wotmysł hudźbneho stworjerja prawje tołmačić. Přetož hłós a přewod stej njedźełomny cyłk: melodija sama ma drje też swój wěsty wuskutk ale to, zo móžeš ju traš bórzy z hłowy a ju hwizdaš, njeje w tutych, spěwach najwažniše; hakle přewod pozběhnje słowo a hłós do sferow nadobneho wumělstwa.

Zbywa hišće dwojospěw za sopran a tenor (1900). Mjenuje so Domizna: „Hdźe słónčko pruhi scele". Pěsnjeř je Jan Skala. Duo ma dłěši rozsah. Sopran a tenor spěwatej w spočatku kóždy za sebje w melodiskich frazach sebi podobnych, zjednoćujetej so pak na kóncu hrónčka. Samostatny přewod klawěrny a mjezyhry dopomhatej cyłkej k wuspěchej. Wosebje 3. hrónčko w swojim melodiskim pozběhnu a w pěknych imitacijach wobeju hłosow budźe so kóždy króć lubić.

Z časa Frajšlakowych prěnich pospytow kompositorskich mjenuju skónčnje „Zhubjena swěrnosć" (Jakub Cišinski). Je to spěw za tenor z klawěrom. Dr. J. Pilk bě přewod za orchestr wobdźěłał. Widźał tutón wutwor njejsym; snano je so zhubił, kaž někotre kompozicije njeskerje K. A. Kocora: Jara zrudne a wobžarujomne zjewy w našim hudźbnym žiwjenju!

Telko wo Frajšlakowych serbskich składbach. Dosć znate traš njeje, zo je też mnoho němskich stworił, dokelž bu jako nawjedowař němskeho mužskeho towarstwa husćišo k składnostnym kompozicijam pohnuwany. Hačrunjež tele dźěła nać Serbow tak zajimać njemóža, chcemy tola přeco dospołnosće dla zdźělić, zo je Frajšlak też Němcam nahladnu ličbu pěknych spěwow swojich poskićił. Nadrobnje so teho njepřimamy. To pak njech też serbski lud wě, zo je Frajślak w lěće 1880 prěnički swoje muzy w němskej drasće do swěta pósłał a so hakle pozdźišo (1893) też serbskemu hudźbnemu dźěłu přiwobroćił, powabjeny wosebje přez dra. Pilka. 11 měšanych a 23 mužskich khorow duchowneho a swětneho wopřijeća sw.dči wo płódnosći awtora; też němsko-narodne teksty je komponował a z tym jasnje dopokazał, zo może dobry Serb też dobry němski staćan być. Wšelakim pěsnjam Theodora Koernera na př. je wón hudźbne zynki podał; Klemenc Brentano, Eichendorff, Tieck, R. Reinick, A. Stiehler, Rob. Burno, Heinr. Heine wabjachu jeho k zapřimnjenju do swojeje lyry; hač wšudźe zbožownje, nas dale njestara.

Za solowy hłós z klawěrnym přewodom złoži Frajšlak hižo 1880 prěni spěw, spěw lubosće, kaž je to za młodźenca přirodźene; kóžde lěto hač do 1933 sćěhowachu nowe. Dohromady je jich 15. Bu hižo naspomnjene, zo maju někotre (wokoło 10) dwojnu tekstnu podłohu; originalna składba mješe němske słowa: z teho sleduje, zo pytnje zdźělaniši serbski posłuchać při serbskim poskićenju samsneho spěwa něšto njespokojaceho — z přirunanjom prajene: wón njewě, hač je dźěćo hólc abo holca. Wina teho njeje traš tekst sam ale wjele bóle hudźbny raz, nic čełko stwórby ale duša w njej. Njech pak so awtor tehodla dale njerudźi, wšak je sławny češki Bjedrich Smetana w spočatku swojeje kompozitorskeje dźěławosće też němski tekst wužiwał, kaž Wielanda, Rückerta a dr. Tola Smetana pozłoći też to w duchu češkeje narodneje hudźby. (Hl. Smjetanowe zawostajene składby XII, 6 spěwow, Praha 1909.)

Za instrumentalnu hudźbu Frajšlak hač dotal ničo złožił njeje. Snano so to hišće stanje — za husle by naš lud derje wjacy maćinzy trjebał. Ale spokojmy so z tym: naš Arnošt Frajšlak je swojemu ludej cyły rjad rjanych spěwow wobradźił, za čož budź jemu horcy dźak. Njech naše spěwne towarstwa so husćišo na njeho dopomnja a njepřizwola, zo snano mole w awtorowym pulće to rozkusaju, štož je z čělnej a dušownej prócu notowej papjerje dowěrił. A njech nasi solistojo bóle jeho rjane spěwy pěstuja a so njestorkaju na klawěrne přewody, kiž njejsu primitivne, ale maja wyšše hibanje w sebi, spěw. wožiwjo a překrasnjo z karakteristiskimi rjanosćemi.

Z lěta 1888—1934 je Frajšlak połdla swojeho zastojnstwa wučeńskeho hudźbnje pilnje dźěłał. Jako dobry a wobrótny hrajeř pišćelow je husto w Budeśćanskej cyrkwi kantora derje zastupował a tak kemšerjow natwarił. Němski mužski khór je dołhe lěta nawjedował. Wšu lubosć wšak wěnowa swojemu serbskemu měšanemu khorej „Łužica" (1923) w Hornjej Hórcy, z kotrymž sej w koncertach doma a w cuzbje derje zasłužene připóznaće doby. Jeho kompozicije su bjez wuwzaća po formje a wobsahu nadobneho razu, štož tež wobkrućeja wuzwolene teksty: škoda, zo skoro wšo jenož rukopisnje předleži.

A. Frajšlak je ćicha, měrna a ćućiwa powaha, wón hołk a haru njelubuje — ani w swojich spěwach — njeje so ženje wupjerajo hordźił, ale stajnje poniżnje w pozadnicy sceny wostał, dóniž njebu do předka žadany. A zo je swoju lubu dźowku Doru tak

Nětko je pśichśichot cśaś sběranja běrnow.

Pśine ruki go hibaju, so bychu Boži dar hromadźiłe. Hdyž też lětša wunoschk njebudźe tak bohaty, bha go też ś mjenje spokojimy. Spokojny je bohaty.

Bobak:

Ha jědźe auto do Delan!

1. Wina bě Bronjanske hrodźišćo.

Stare Bronjanske hrodźišćo ma wjele na kharbowcu. Hač su tam w starodawnych časach serbscy Bronjenjo so młóćili z njepřećelom, drje njewěmy, dokelž nam wo tym ani Dětmar ani Widukind ničo zapisałoj njejstaj. Ale skónčnje tajki stary kronikar też „wšowěm" njeje. To wšak ja wěsće wěm wot swojeho Bronjowskeho přećela, zo su tam Bronjowscy hóćery so młóćili z Łupjanskimi a to dźe też žane smorže njejsu.

A potom su tam raz někotři wurojni serbscy młodźency w ćmowej nowolětnej nocy runje w dwanaćich swjatočnu přisahu złožili a hroznje so zarośili nad sapatym wohnjom, zo chcedźa swěrni Serbja wostać do smjerće . . . A Bronjenjo wot toho časa dźensa hišće kruće wěrja, zo na starym hrodźišću šeri . . .

Ale też mjenje dramatiske wustupy je stare hrodźišćo widźało a słyšało. Zo tam Bronjowscy a druzy pacholjo na směrkach khodźa ze swojej najlubšej a jej słódke słowa šeptaja do wucha, to ja připadnje też wěsće wěm. Ale na was njepowěm.

A zo je črjódła młodych Serbow w zlětowej nocy derje poradźeny swjedźeń přiměrnje doswjećiła, wukopawši pokład, to dźe je so hižo po Serbach roznjesło . . . ! Zo pak je so w samsnej nocy na samsnym městnje wulahnyła srjedź mudrowanja a hłupjenja sdobna myslička, wulećeć sej w awće do Delnich Serbow, to was wězo zajimować njemóže, dokelž njeběšće mjez tymi štyrjomi wuzwolenymi. Mje wšak to nastupa, dokelž běch tón štwórty . . .

2. Mały kusk dale tam přińdźechmy!

Tole běchu tak někak mjenje bóle wěcowne předstawizny najnowišeje, najnowočasnišeje wuprawy Hajakow do Delnjeje Łužicy.

„Štwórtk rano w 7 hodźinach wotjědźemy wot Serbskeho Domu!"

Derje, tři disciplinowani dundacy štwórtk rano w 7 hodźinach tam stejo čakachu. Ale pohonč přijědźe we 8 hodźinach. Haj, přijědźo z přećelnym wotbrónjacym posměwkom. Na tajki posměwk swary a poroki, to je jako chcył kidać wodu na husycu!

Ale zalězemy do woza!

Zwěsćimy, zo pohonč derje jědźe. To tak čuwam a duši derje čini.

Wóz so suwa po hładkej drózy. Je horcy dźeń a słónco njesmilnje pali. Ale to dźě ničo noweho njeje, wšak mamy pražnik lěta 1934.

Do hole šusnjemy. Powětr z horcotu libooce nad khójnami. Hdy naše awto njeby tak smjerdźało, bychmy móhli do so srěbać łučlanu wóń žiwicy. Ale njemóžeš wšeho nadobo měć! Brězy su so też nabyłe teje žałostneje suchoty. Hižo nětko — srjedź lěća — so płowu drastu słěkaju a lisće ronja. Bjez dźiwa! Štóha w tej horcoće so rady njesłeka!

A jědźemy, jědźemy, jědźemy . . .

W Delnim Wujeździe, wo Łazu pola přećelow powodźimy. Před Bělym Khołmcom posnědamy w zelenej holi. Khléb, twjerdu kołbasu, kisałe kórki, tomaty! Prošu was, spomjatkujće sej tónle jědźny porjad! Běše to naše zakładne žiwjenje za čas cyłeho wuléta. Ale słodźeše! Zadźerżimy hišće piwarskeho pohonča a wón nam zwólniwy štyri bleše teje brunejo wokřiżny přewostaji. Prózne bleše mamy wotedać we wsy. Su tola hišće dowěrliwi ludźo na swěće. Sprawne wobličo je tola wjele hódne! A snadź też serbski jazyk?

3. Hubjeństwo hladać na pola!

Wojerec so tak trósku z boka podótkujemy. Wosyroćeny statok ze serbskim napismom „Statok mój" w nas styskliwe wopomnjeća zbudźi. Tu je před něšto dnjemi wotešoł na wěčny wotpočink swěrny serbski prócowař, naš Jurij Valtin. Rjady našich starych wojowarjow rědnu . . .

Něšto nowych mostow přeńdźemy, hižo smy na Hornich. Pytamy swojeho znateho, serbskeho bura. Ale njeje doma. Cyła nawjes je pusta. Cyła wjes zda so być wotemrěła. Wobnowjena šula so na nas šćěri. Serbski napis na njej su wotstronili. Komu je wadźił!

Pytamy wo wsy žiwu dušu. Namakamy skónčnje kowarja. Hewak wšo na polach dźěła.

Hale! Su žně!

Žně?

Lětsa wšudźe klaca ze žnjemi. Ale najhórje je wokoło Wojerec. To je hubjeństwo bjez trošta. Hižo w normalnych lětach tu holenjo mědlizanja nimaju. Wuhlowe jamy poslednje kapki wlohi a wody z pódy zwucycaja. A što hakle lětsa při tajkej bjezpřikładnej suchoće?!

Naš přećel wows syče . . .

Nó haj, wows! Ale tajki, zo je zrudno na njón hladać. Ani do kolen jemu njedosaha. Pola su samy proch a popjeł. Płowa trawa po mjezach su same hinjeńki. Zady, hdźež jónu, před lětami, zapopadachu njebjesku módrinu, čorne dźěry šerja. Wusušene haty su so zwupaliłe. Hdźež prjedy běłe tonuški a čornoběłe kiwicy so motachu, wjesele harujo, dźensa smjertna ćišina wotpočuje.

„Deščika, deščika, deščika" lačne hona zdychuja. „Deščika! Čohodla so deščika njeńdźe?"

Do Blunja dojědźemy. Samsny wobraz horja a hubjeństwa.

W statoku přećela zawodźimy. Wón doma njeje, ale přećelna hurowka tu je. Je tu też syn a młoda a dwě pěknej dźešći. A cyły statok, cyła swójba ryzy serbska. Też dźěći z radosću serbuja. Ale je to tu na pomjezach bohužel hišo dźiw.

Słónčko surowje pali a smali a praži, zo zasy do awta wućeknjemy. Tam je tola trošku khłódniše, dokelž sej dujkow načinimy.

4. Sym Serb, ale serbski njemóžu!

Tak do Delnjeje Łužicy!

Luta nowočasne sydlišća přeńdźemy. Za wjes pře wulke, za město pře małe. Přemjeńki! Prožym, Ho-

ŕjenje spěwnje wukubłać dał, zo bu Serbam hižo dołho ze serbskim škowrončkom, za to jemu **wosebite připóznaće**. Jej pak česć a sława za stajnje łubosćiwu woporniwosć! Njech nan a dźowka hišće dołho swojemu ludej w staroznatej lubosći wuspěšnje posłužujetaj! —

Z wulkim łóštom a z lubosću!

(Wobraz je wižy.)

Nětko mi skoro pschestań, ty wožebny knješ Nadutwako, pschestań ſ twojim wóblaznym žwantorjenjom, so woprawdźity łóšćet a wožebita lubosć k słutkowanju jenoj pola wumjelzow a wucženych, znadź teſ tu a tam pola wumjelskich rjemjeslnikow abo nětkoho žamostatneho, lěhma pola sastojnikow a pschisłajenych w tak mjenowanych wyschich powołanjach nadeńdźech, a so wulke schorke cźěrjódy dźěła jenoj jako žrědł wobhladuja, so buchu jenoj ſ dźěłom žo sežiwili, hewak pak hubje je ſwojim dźěłom sroćenej njejsu.

Prošchu, wšdaj žo nadutośće w ſwojim powołanju, ke kotremuž sy hižo wot młodosće wocźehnjeny a pój was žodu a pschihladuj raš k jednorym dźěłaćejskim, ſ kajkej ſwérnu a lubosću, ſ kajkim łóšćerom a ſ dźiwej gwódowanišću do dźěła du a žej ſ rukomaj ſwój wschědny chlěb jaſkłuźeja. *Kak hluboko jim tute dobre počinki w krwi a mjazu trja*, hyrnjej dźěło cźežšiche a wobcźežnišiche abo jednoriſche było!

Hlej, kak Schołcźina hižo tśeśi raś k brózni dźe a k wobjedu wola, dokelž chcędźa na kóždy pad žej wumuſowaćz a pożledni rózł we worſchcźe hacź do wobjeda wuprózdnićź!

Hlej, kak hordźe chodła tamle ſa pluhom chodźi a na rune bróždy ſhladuje, kaj by ſe ſnóru dyrił. To chce něſchto bycź a je hordy na nje. Ssanto pschi ſtwaćinje jenu pod chłódnym ſerkom měra njeda, a ſ pomaſku w ruzy wobkhodźuje zyłu ſchlebjerdu ſworaneje role a pschehlada wot pucźa bróżdu po bróżdźe kaj general rjadły ſwojich regimentow. A kak ſpokojny žo pożmeńkuje! Wěźcze wě, ſo je jenoj jednory cźeładnik. Ale schtó dha wě, hacź by žej tajki wožebny knjeſuk w žiđzanej nadkołchli ſwérił, tajke bróżdy woracź! Nadźicho ma ſwój plan a bróżdu, ſnadź dźeſaćź krócź radšcho, hacź nětkotrykuli generalny direktor ſwoju pjelnjazu troſku a ſwoje knihi.

Runje tak tamón roboćan. Maſch wſchak prawje, knješ Nadutwako; jemu žu pódnip a ſwjatok a njedźelu pjecźa lubſche hacź ranje. A wožebje kražna pónđźela, hđyž do cźełeho tydźenja ſaſtupi. Wěrcźe, hđyž wuſtań ſchich, kaſ žo jemu dźěło łubi; dha drje ſantori kaſ wowwrótnjeny na tute „błahnjene dracźowanje“ **w** na knježim dworje. Ale, mój luby, to žu jeho wuſta. Jeho wutroba to ſdobom njeje. Jeho prawe ſmyſlenje je, hđyž może najſchérſche hrjaby mjeſ druhimi łyž, ſo wotebéraćka ſa nim ſtona a bórcźi. Jeho prawe ſmyſlenje je, hđyž może njedźelu ſwój wopyt dowjeſcź na knježe pola a móje jenu pokajacź, kaſ je wſchitko w najlépſchim porjadku a kaſ je tu pod módrym njebjom tyſaćź krócź rjeńcźo a ſtrowiſcho dźěłacź hacź nutśka w měrcźe mjeſ wyšokimi murjemi kaſ w jaſtwje. Kaſ žo jeho ſwakej dźe. Dźeń wote dnja ly ſtuchłej fabrizy! „Ow mój ſwako, to ſa nnje nicźo było njeby!“

Dźi raś tamle na nowotwać, kaſ žej murjerjo a cźeſłojo wjeſele pěſnicźki ſpěwaju abo ſwiſdaja a ſwoje ſorty cźinja. Kaſ jim pſchi tym dźěło wjeſele wot rukow dźe, wožebje pſchi wobmjetku, kotryž w takcźe ſ łopatku na ſcźe**ma** plazoja.

Dźi tamle do blidaćiſeje dźěłaćnje a pſchihladuj miſchterej a pomocznikej, ſ kajkej łubosćzu na draſtowym kamoru pipſitaj! Ssamo njebjelu po wobjedźe, prjedy hacź je ſlicźowańtami na kraj wotjedźe, ſkocźi ſiſchcźe kěſs do dźěłanje, ſo by žo wutrobicźe ſwjeſelił a nahladał na wumjetkim dźěle! Wucźehnje ſchanko a wótrje łuſt procha, kiž

lanski młyn, Wjelcej, Wiki! Wodukawe hłowy na njestrowym cźěle přemysła. Narodnosć, přenjotny raz domizny stej k dračej. Su to přemysłowe sydliśća bjez kharaktera, wostudźe, zo so wroblam na ſtaje *zywe. Kaſo dale, dale! Kdy bysće tu dyrjał by*dlić, njewěm, što by so stało.

To je Drjowk tola znajmjeńša trochu přijomniši. Ale jenož **trochu**. Hewak so Drjowkowska korčmařka prašała a dźiwała njebě, što runje w Drjowku chcemy.

„Sej rjane město wobhladać.“

„Ale tu tola nicźo rjaneho njeje!“

Po znatym serbskim přisłowje hewak kóžda koza swoju brodu khwali, tola Drjowkowska paleńcařka swoje město njekhwali. Ja so jej njedźiwam.

Tak jara wot Boha a swěta wopuśćena dźěra wšak Drjowk hišće njeje, zo njeby měł swojeho słódkeho lodownika. Lodownik sej cuzych dundakow z boka wobhlada a so nas praša, hač smy Češa. Tak hłupje móža so jenož w Delnjej Łužicy prašeć.

„Ně, smy Serbja!“

„Ja sym też Serb, ale serbski wjac njemóžu!“

Cuće hnujace wuznaće! Snadź tajke, hdy by něchtó rjekł: „Ja sym krawc, ale šić njemóžu.“ Ale ta wěc njeje na směch, skerje na płač. Drjowkowska wokolina je so w poslednich 40 lětach tak ruče přeměniła, zo jeje wobydlerjo hišće scyła za tym přišli njejsu, zo wjacy Serbja njejsu. Serbske wědomje je so tu dźeje zdźerżało hač rěč. Hdyž su nopawje hłowu wotrubnyli, wona też hišće nješto hodźin wokolo běha . . .

„Sym Serb, ale serbski njemóžu praji poněmčeny Drjowčan po němsku. A wokoło Budyšina syn druhdy słyšał Serba po serbsku: „Sym Němc, kiž serbski móže„ Swět je tola zajimawy, wosebje pola **nas** . . .

(Pokračowanjo sćěhnje.)

Sčěs ſ wyhołeho konja, knjes Nadutwaka, toshladuj ſo wokoło a ſejmuj cźapku pſched tutymi jednorymi dźěłaćerjemi, kotśij łopaćaj a hnójne widły, hrabje a płuh runje tak derje wobknjeża, kaj wumjeſ ſwoje huśle, ſwój bacźicź, abo wucźeny ſwoju knihu!

Přilopk

Létał pśches ocean ſpyta ſebi žiwjenje wſaćz.

Charles Levin leccźeſche jako prěni pałaſćer ſ Clarencom Chamberlinom w junuju 1927 ſ Amerikł do Barlina. Tuteho muża ſrjedu w kuchinje pſcherjeſerowego bydlenja w Newyorkſkim městowym dźěle Brooklynje pſchi pjecź wotwjertnjenych płunowych honaćach bjes wědomja nadeńdźechu. Na blidźe leżachu tśi listy, jedyn ſ nich na pschecźela. List ſapoćina žo ſe ſłowami „Ja njemóžu wjacy dale žiwy bycź.“ Poliſajiſki lékař Levina ſa 20 mjeńſchinow ſ womory ſłudźi a do khorownje dowjeſy. Levin žo wěſće ſaſo ſbraha.

Wukhowaze dźěło na „Morro Caſtle.“

Parna łódź „Morro Caſtle“ je žo ſ kadaloko wupaliła, zo by mohłi ſ wukhowazym dźěłom a ſ pytanjom ſa ſmjertnymi woporami ſapoćeć. Cźěło kapitana, *kotrež bě dźeń prjedy wubywjenja wobnja na łódźi wumrjeł*, bě žo na łudźnej łubi na mary ſtajiło. S njeběchu jenoj nětkotre ſ wuhlene kośće a ſtoite uniformne knefle ſbyłe. Hacź budźe móžno, łódź wotwjeſcź, je dwélne, dokelž je žo wjele panzerowanych platow ſ horzotu wot łódźineho cźeła wotpuſćo.

Léća wotkhad.

Minyle su dny so žnjeńca,
Późnjeńe dawno započał.
Pod kryw rožka je a pšenca —
Žně, kimž Bóh je narosć dał.

Hišće rjenje je we stwórbje,
Hišće słónco wohrěwa.
Jenož khwilka ſśe a přińdże
Nazyma k nam barbjerka.

Božemje nam přiwołaju
Skowrončk, skóre a łastojčka,
Dźělne hrónčka čikotaju
Tutym ludźom stworjenčka.

Na zahrodźe hižo kéja
Módre, běle pisane
Hwězdnicy, so módnje směja
Na nas —, kwětki poslednje.

Wětry přez šćerniśćo duja
Kwětkam smjertne zwonjenje,
W halzach štomow skiwlo wuja,
Slěkajcy šat židźany.

Bórzy hotować so budźe
Wšitka krasnosć do rowa —
Mortwe, nježne wšitko wšudźe —
Mortwa Boža přiroda.

1924 Pawoł Wićaz.

Wo zběranju jabłukow.

Wěcora bě wulki wichor, a jabłuka padachu. Ja a naša Marj smój připołdnju dwaj měchaj a dwaj korbikaj na drózy nazběrałoj. Wokoło 3 hodźin přińdże Br.* Maks po nas, a naša mać njeběše doma, ta pola Mičkec běrny zběraše. A Br. Maks, ja a naša Marja dźěchmy jabłuka zběrać a nazběrachmy połny deskowany wozyk. Dróha a přérow leżeštaj połnaj jabłukow.

Napisał 21. septembra 1922 S. Beno z Č. H.

* Br. nan bě jabłuka na štomach kupił.

Juriny (georginy).

Naše zahrodki sapaju z poslednjej pychu léća. Su to juriny, kiž w našich zahrodkach juskaju z najpisanišimi a najkrasnišimi barbami kwětkow.

Na wysokich stołpach čumpaju so překrasne pruhate kwětki pyšnych, sytych barbow. Čerwjene a žołte so pyrja kaž słónco, róžołte, běle a nježne žołte kaž wulke mjetele so khileja nad swojimi ćmowozelenymi keraškami.

Jurina je kwět bjez wónje, za to jeje formy, jeje barba kwětkow, nimaju ničo runeho w cyłym rostlinstwje. Sto maš do krasnych wotsćěnow, do fantastiskich formow.

Haj, jurina je pośledni, juskacy postrow léća. Je jich wšudźe połno, njeje přebytka, w kotrymž njeby so zetkał z kwěćelom jurinow a wjesne zahrodki runje won sapaju z nimi. Posledni postrow léća a prěni postrow nazymy khowaju w sebi wohniwe barby tutych krasnych kwětkow.

Pomałku dosapuja, zahrodki budźeja puste a léćo wotleći na juh, nastanje doba kruteho dźěła bjez kwětkow — zyma!

M. N. N.

Ptački pućuja.

Je tu nazyma. Słónćko drje hišće hrěje a lěs hišće pisany njeje, ale ptački hižo wotpućuja **a** to je najlépši dopokaz, zo je léćo so minyło.

Njehodźi so přeco z wěstosću rjec, hdy ptački započinaju wotpućować. Drnhdy wotpućuja zaha, druhdy zaso pozdźe. To wšo wotwisuje wot wjedra našich krajow. Je so hižo stało, zo su bačony započatk žnjeńca nas wopuśćile a je so też hižo stało, zo hišće započatk późnjeńca pola nas běchu. Nanajskerje wotwisuje to wot teho, hač a kak dołho tu hišće pion namakaju. Je móžno, zo zahe wotpućowanje ptačkow pokazuje na krutu zymu a třeskańcu. Znajmjeńša mnozy to wobkrućeja. Ale na tak dołhi čas drje ani ptački wjedro wěśćić njemóža, hdyž to ani ludźo njedokonjeja.

Ptački *so zhromadźuja* k wulkim čŕjódam, zo bychu zhromadnje so podałe na puć. Je, jako by cyły powětr był połny zybow, konopačkow a druhich ptačkow, kiž druhdy tak wysoko lětaju, zo jenoš jich hłosy słyšiš bjez toho, zo by je wuhladał. Blizko rěkow na łukach a w hajach naplóšiš časćišo mjeńše ptački, kiž tam přebywachu w dółčkach na zemi. Je nětko čile žiwjenje wonka. Ale za to budźe za měsac, hdyž su ptački nas wopuśćile, čim puśćišo a zrudnišo. A budźemy potom čakać na naléćo, kiž nam zasy wróći našich drobnych spěwarjow. M. N. N.

Budźe nazyma!

Posledni lětni měsac je so minył. **Haj**, bě to woprawdźe ryzy lětni měsac. Haj, bě skoro nimale próchorcy a nětkotryžkuli pod tužnotu zdychujo sej přeješe, zo by so tola skerje lěpje zminył.

Potajkiu lětsa je po léću.

Wězo też nazyma móže měć rjane dny, ale čim dale pokraćuje, čim žadniše też tute dny bywaju. A dale bóle nas traši z hubjenymi dnjemi.

Nazymu tu je — hižo słónćko zasy poldra hodźiny pozdźišo skhadźa. To wšak jenoż ratarjo pytnu, měšćan bjez toho tak zahe njestawa. Ale wón to pytnje wječor, hdyž dyrbi hižo po 7 hodź. swěcu zaswěćeć, móže łóży hišće za swětłom wječerjeć ale nowiny přečitać, hdyž wot dźěła domoj přikhadźa. A to budźe nětko z kóždym dnjom hórje.

Nazyma tu je. Wuhlowi wikowarjo hižo přećelnišo hladaju, woni nětk bywaju ważniši ludźo. Wědźa, zo ludźo jich nětko trjebaju.

Nazyma tu je. Basnicy wjacy wo zbožu njekrónčkuja, ale pisaju žełospěwy wo padacym lisće a mrěću a wo tym, štož tomu słuša . . . M. N. N.

Namakanka.

Běrny zběrajo namaka młoda holca z Heggendorfa w Durinkskej běrnu, do kotrejež bě nješto kulojteho zarostło. Hdyž bliže pohlada, bě to 20 hriwnow w złoće z lěta 1878, pol do płoda zarostłych. Najskerje je pjenjez z hnojom na polo přišoł.

S. N. 4. 12. 26.

Sy te słowo hižo słyšało — bród?

Njeměnju brjód, tón huzny brjód, kiž so jětři, ale **bród**. Tajke brody maš jeno w rěkach, a to tam, hdźež je woda tak nilka, zo móžeš rěku přeléźć abo **přebrodźić**. Tajke městno rěka **bród** — němski Furt, Frankfurt je Frankobród, Schweinfurt Swinjobród, Ochsenfurt Wołacy Bród, Kötschenbroda Koči Bród (za dźiwje kóčki)?

Hospodařski kučik

Važnosć hnoja z hródže

Kóždy hospodaŕ wě derje, zo smě so jenož nadobnych žnjow nadźijeć, je-li rolu dospolnje dohnoji, njech k temu hnój z hródže, njech přikupjene hnoje nałožuje. Hnojace mocy přikupnych hnojow pak su, kaž jara wšelake, tak tež khětro wobmjezowane; wone budża ratarjej přecy podpjera, hnój z hródže pak ženje dospolnje njezastupja. Kaž pak přikupne hnoje na wšelakich njedostatkach ćerpja, tak tež te z hródže, je-li so derje njewothladuja. To dyrbi prěnja starosć bura być, zo hródźnym hnojam, kotrež za wšón přichod najwažniši fundament plódnosće brózdy wostanu, dobrotu a njerozwjazanosć zakhowa. Dobry hródźny hnój nima jenož w sebi wšě rostlinske cyrobizny, ale porjedża stajnje fisikalske samotnosće role, t. r. čini ju mjelnu, přiwjedże powětr do njeje a dawa pruham słónca přistup, zo brózda do pary přińdże.

Tež w skoćacym hnoju su rostliny njestajnje změšane a dyrbi so na to kedźbu měć; tak je n. př. moc bohaty na dusykach, khudy pak na fosforowej kisalinje. Je-li so po tajkim, kaž tu a tam činja, cyła jucha na blizke zahony rozwozy, na dalše pola pak jenož hnój, njemóže so hinak stać, hač, zo budża tute dalše pola khude na dusykach, bližše pak na nich přebohate, z druhim słowom, na blizkich polach budże tučna, leżata rožka, kotraž mało zorna dawa, tam zasy skěrje zorna, ale khuda słoma.

Přede wšěm je trěbne, zo so do hródže dosć scele, zo by so słoma derje z hnojom změšała. Słoma pak ćehnjo moš skerje na so, hdyž je sykana, a to do 9 hač 12 colow dołhich stwjelcow. Je-li možno, měła so słana słoma, hdyž je wot skotu přeteptana, na khwilu tam zmjetać, hdźež so wša jucha w hródźi hromadźi, tak zo so dosć napije. W dobrej jamje ma so wša jucha hromadźić, kotruž słoma zesrěbała njeje, zo mohła so na wukidany hnój leć, prjedy hač so wuwozy. Tež na to ma so derje hladać, zo so hnoje wot wšelakeho domjaceho skotu přemješeja. Njeje to po tajkim prawje, zo so konjacy hnój tu na hromadu wukida, howjacy a swinjacy druhdźe: tute hnoje měłe so wšě do jeneje hromady worštować, na worštu howjazeho hnoja worštu konjaceho atd. Jenož tak dobudże so stajne rozdźělenje hnojacych mocow. Je-li hnój wukidany na dworje, ma so na to hladać, zo po možnosći prěnjotnu dobrotu wobkhowa, z njeho njesmě jucha po dworje wotběžeć, a ma so k temu njepřepušćace dno natwarić. Je-liwšelaki hnój při kidanju worštowany, a lije-li so čaśćišo na njón jucha z jamy, dha dobudże so tučny, stajnje natlaty hnój, kotryž skoro wšěm rolam jenak derje čini. Jenož na jara ćežku a pódla zymnu rolu ma so přecy hnój hnydom z hródže wuwozyć a bórzy zaworać.

Hródźnym hnojam k pomocy poručeja, zo na lóžšich załonach přikupne kosće a kalijowe sele, na ćežkich pak superfosfaty.

Zo by wukidany hnój na dworje škody njećerpił, měła so hromada z pjerśću abo z torfowym prochom posypać; lépje pak hišće, hdyž něhdy poručeny gips sebi skazaš, wšědnje za dźeń jónu na howjado ½ hač 1 punt po hródźi na hnój sypaš a też na dwór wukidany hnój z nim derje wobmjetaš. Ważiš-li pjenjez na gips, dźeš wěsty puć k trajacemu polěpšenju rolow: jeli na druhe přikupne hnoje, z wuwzaćom kosći, dyrbi přecy zboże a přihódne wjedro wjac činić, jako kupjeny hnój. W druhich krajinach, na př. w Hanoverskej abo Westfalskej, su so dawno wo wažnosći gipsa přeswědčili; kóždy khěžkaŕ jězdźi tam ze swojej kruwičku do fabriki abo na blizke dwórniščo po njón; štóž to čini, płaći tam za doprědkarja, štóž nic, za klacaka w ratarstwje.

Ma-li kóń rozpukany roh, dha wzmi 2 dźělej guttaperchi a dźěl amoniakoweje žiwicy: zeškrěj woboje a wumazaj skałby z nožom. Tutón maz dobudże skoro krutosć, zo móża so hozdże do njeho bić.

Je-li ma swinjo braminu w šiji, štož so často we naléću a nazymje při překhodnym wjedrje radźi a na tym pokaza, zo pózerać njemóże, dybawje korći, ćežcy dycha a kašluje, nałoż žonopowy plestyr. K temu wzmi žonopowu muku, naměšej ju ze syrnym kisałom, pomazaj lapu a wobwij šiju. K piću dawaj kisałe mloko a do njeho něšto šwabloweho kóčenja.

Wjele butry abo dobru butru? Pohladaj na tutu tafličku:

Mloko	Smjetany	Kajkosć smjetany	Wunošk butry	Wunošk smjetnika	Na kg=2punt. butry bě mloka
a) 120 kg	15,21 kg	słódka	3,78 kg	11,46 kg	34,14 kg
b) 120 kg	15,21	wokisnjena	3,71 kg	11,55 kg	32,67 kg

To rěka: wokisnjena smjetana dawa wjacy butry, jako słódka; bě nimale 1½ litra wjac mloka trěbne, zo ze słódkeje smjetany runje telko butry dobudźeš, jako hdy bych ji wokisnyć dał. Ale w butře je wulki rozdźěl: butra ze słódkeje smjetany ma wjacy tuka, je słódniša a khowa so skerje hač tajka z wokisnjeneje smjetany. Smjetana njedyrbjała so ženje přez třeći dźeń khować, a při dźěłanju wokisnjena ze słódkej změšeć. Khować ma so w čistej pincy w hlachowych šklach, kotrež su z cynom polate. Tute sudobja su na wokomik dróžše, přińdu pak přez to tuńšo, zo so njerozcépu. Wuzběrana smjetana měła so často přemješeć, je-li so hnydom njepředźěła. Kaž dołho so mješćenjo ze špatnej butru spokojeja, móże hospozy wšo jene być, hač słódku abo druhu smjetanu do butrobasa kida; hdźež pak so za dobru butru wjacy płaći, płaći so też próca, zo so wšědnje, abo tola kóždy druhi dźeń butra dźěła.

Nowišе spytowanja su dopokazałe, zo cybła runje tak wulka za lěto narosće, hdyž so symjo w měrcu abo spočatk haprleje do sudobja wosyje a do jstwy staji, jako hdyž so symjeńtne cybłički kupuja. Wusadźenje stanje so něšto pozdźišo, wěš pak tola, što sy sebi wočahnył, a hač maš cybłu, kotraž so přez zymu derje khowa.

Hospoza móże nasadźowanju sazow w khachlach z tym zadźěwać, zo druhdy do swětleho wóhnja horšć syrych běrnowych bělizkow čisnje a durička kruće přizačini: z bělizkow nastawace pary wudrěja sazy z ćahow a wetwjedin je z wuhnjom.

Na čo ma hospoza hladać, hdyž sebi holcu přistaja? Na tuto: 1. Njepřistajej sebi žanu, kotraž na hospozu swari, při kotrejž je dotal służiła: tajka ma jědojty jazyk a budże też twoje hospodarjenje hanić. 2. Njepřistajej sebi žanu, kotraž chce wšo rozumić: tajka najbóle k ničemu wužitna njeje. 3. Njepřistajej sebi žanu, kotraž chce dołho wučinjeć, što ma dźěłać a što nic, prjedy hišće, hač na służby přićehnje. 4. Njepřistajej sebi žanu, kotraž wjele wo tym wonjedźa, kak je so to a tamne pola jeje prjedawšeje hospozy dźěłało. Ty praj skrótka: Kóždа hospoza ma sama telko rozuma, zo wě, ćehodła a kak a što jej k wužitku budże. Wěrniwosć, poniženosć, poslušnosć, dźěławosć: tute poručeja čeladnu same ze so a pomhaja jej najlépje přez žiwjenje.

Hospodařski rozhlad

Sobotu, 15. septembra 1934.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,481	100 pólsk. złotych	47,40
1 šendźelski punt	12,405	100 čěskosł. krónow	10,44
100 šwajc. frankow	81,67	100 franc. frankow	16,50

Barlinska burša dnja 14. septembra. Měnjenje na wječerawšej buršy běšche powšitkownje pichćeželne. Kulišа wrócźo kupowaršе a też publikum so sašoj sa někotre špeźialne hódnoty sajimałoše. Wobjebje montanowe ćežšo pšhemyšlowe hódnoty so pytachu po dobrym šaćišchežu Hoeschoweje rospravny, z kotrejež je postup montanowoho pšhemyšła po knježerstwowych sarjadowanjach spěšnaš. Domjace renty šterje wotdrjebjowachu.

Barlinšte žitne wulkowiši. Też na wječerawšej buršy běšche mału wobšeh swjetšha jenoš ke tryeźu wšehdyšneje potrjeby. Sa khlěbowe žita njeje žanych nastorkow je strony konjuma; postaćenjow je we pšhenicy wjazy hač w rožy. Swjetšha sameršći so pšhenica jenoš pšhi runoćasnym dodaću rožki. Mlyny maja tu a tam sašim sa podobne dodaće. Wšhidawki sa wyšše naturalne wahi njemóža so pšhestoćiš. Na mukowych wiłach kupuje so jenoš sa wšehdyšnu potrjebu. Postaćenja we wowšu so njeje sešyłnike. Naprašchowanjow pak je wjele. Na ječmjenjowych wiłach so njeje wiše pšhemeniło.

Wječera płaćejšе w Barlinje zetnaŕ

pšhenicy W 8: 9,60 hr., W 9: 9,70 hr, rožši R 8: 7,60 hr., R 11: 7,70 hr., — ječmjenja G 7: 7,60 hr., G 9: 7,85 hr., — wowša H 9: 7,55 hr., H 13: 7,75 hriwnow.

Wiki w Drježdźanach.

Wobeńza 9,60—9,70 hr., rožka 7,60—7,80 hr., ječmjeń, nałětni 9,55—10,25 hr., nasmjti 8,50—10 hr., wowš 7,35—7,60 hr.

Wiki w Shorjelcu.

Wobeńza (100 tilcor.) 19 hr., rožka 15 hr., ječmjeń, nałětni 15,40 hr., nasmjti 14,90 hr., wowš 14,30 hr., hrochy 2,35—2,45 hr., butra 65—77 pj., jeja 8—12 pj.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg hewak 100 kg

Płaćizny po złotej hriwnje.

	14. 9.	13. 9.		14. 9.	13. 9.
Pšenica	200	200	buny	10,5-11,5	10,5-11,5
rožka	160	160	woka	10,5-11,5	10,5-11,5
ječmjeń now.	—	—	módre łupiny	7,00-7,50	7,00-7,50
ječmjeń, nal.	180-190	180-190	žołte łupiny	—	—
wows	—	—	zeradella	16,0-17,0	16,0-17,0
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšenč. muka	27,25	27,25	lany wosušk	7,55	7,55
rožana muka	22 25	22 25	such. hruhanč.	—	—
pš. wotruby	12,05	12,05	běrnj. kruški	9,10	9,21
rožane „	12,05	12,05	syno, 50 kg		
raps	310	310	rožana słoma		
hróch, Viktor.	29,0-32,0	28,5 31,5	pšenč. „		
lane symjo	—	—	wowsna „		
pjeluški	—	—	ječna „		

Płaćizna za pšenicy za wuplodźerja 8: 192, 9: 194.
Płaćizna za rožku za wuplodźerja 8: 152, 11: 154.
Płaćizna za ječmjeń za wuplodźerja 7: 152, 9: 157.
Płaćizna za wows za wuplodźerja 9: 151, 13: 155.

Drobnowikowańske płaćizny w Budyšinje

15. septembra 1934 po hamtskim postajenju.

Wše płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja.

Twora		najniše płaćizny hr.	najwyše płaćizny hr.
Howjaze mjaso z kosćemi	1 kg	1,40	1,60
Ćelace mjaso	1 kg	1,40	1,60
Skopjace mjaso	1 kg	1,80	2,00
Swinjace mjaso	1 kg	1,40	1,80
Tukrajny swinjacy šmałc	1 kg	1,80	2,00
Pšeńčna muka	1 kg	0,38	0,56
Rżana muka	1 kg	0,36	0,38
Khlěb	1 kg	0,25	0,37½
Jědźne běrny. nowe	1 kg	0,11	0,12
Raja	1 kg	0,20	0,80
Hróch	1 kg	0,60	0,84
Soki	1 kg	0,40	0,90
Amerikanski swinjacy šmałc	1 kg	1,92	2,00
Sušeny połc	1 kg	1,80	2,00
Dobre mloko	1 ltr.	0,22	0,24
Jědźna butra	1 kg	3,00	3,20
Jeja	štuka	—	—
Jědźne buny	1 kg	0,28	0,40
Cokor, drobny	1 kg	—	0,76
Petrolej	1 kg	—	0,44
Kamjeńtne wuhło (domj. tepj.)	1 ctr.	—	1,85
Brunicowe briketty	1 ctr.	—	1,25

Wiče płaćizny w Budyšinje.

15 septembra 1934.

Wše płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja.

Najlépše twory so hišće wyše płaća.

Předmjet		najniša płaćizna hr.	najwyša płaćizna hr.
Pšeńca, 76 kruta płaćizna	50 kg	—	9,60
Rožka, 72 kruta płaćizna	50 kg	—	7,60
Ječmjeń, lěčny	50 kg	9,25	9,75
Ječmjeń, nazymski, 2rjadkaty	50 kg	—	7,60
Ječmjeń, nazymski, 4rjadkaty	50 kg	—	—
Wows	50 kg	—	7,35
Raps	50 kg	—	15,0
Běrny (we wulkowikowanju)	50 kg	—	2,55
Syno	50 kg	6,00	6,25
Słoma z mašinu młóć., pras.	50 kg	—	1,60
Słoma z mašinu młóć., k zasł.	50 kg	—	2,00
Słoma z cypami młóćena	50 kg	—	—
Butra	1 kg	3,00	3,12
Jeja	1 štk.	—	—
Pšeńč. muka 0-65% Typo 502	50 kg*	—	17,00
Rżana muka 0—60% Type 610	50 kg*	—	12,25
Pšeńčne wotruby	50 kg	—	6,25
Rżane wotruby	50 kg	—	5,50
Běrny (w małowikowanju)	50 kg	—	—
Husy	1 štk.	—	—
Prosata 1238 štuk	1 štk.	6 0	12,00

Prosace wiki dźěćchu pomałšo.

Płaćizny rěznego skotu na Barlinskich skótnych wikach.

14. septembra 1934 Płaćizny po cent. a złot. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenja:

Woły: 1114.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetše rěznje hódnosće hač do 6 lět	37—38
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	31—34
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	26—29
Mjenje picowane wšěch starobow	22—25

Byki: 582.

Połnomjasne, wurośćene, najwjetše rěznje hódnosće	34
Połnomjasne, młódše	30—33
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	26—29
Špatne	22—25

Jałojcy a kruwy: 1141.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetše rěznje hódnosće	32
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetše rěznje hódnosće hač do 7 lět	21—29
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	16 20
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	10—15
Mjenje a špatnje picowane	—

Ćelata: 1319.

Najlépše wukormjene (1. družiny)	46 52
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (2.)	40—45
Špatne (3.)	32—38

Wowcy: 5648.

Młódše a starše wukormjene (5. družina)	35—37
Starše wukormjene (6.)	32—34
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (7.)	28—31

Swinje: 10838.

Połnomjasne, wos. rasow a jich křiżenj., hač do 1½ lět stare	52
Wukormjene	49—51
Mjasne	46—49
Špatne	43—46
Rancy a kundrosy	43—50

Přilopk

Kak džěćachu póstoschekowe hamty sa symsku pomoc.

We słužbje sa symsku pomoc němšeho luda 1933/34 su póstoschekowe hamty dwójcy, w septembrje a decembrje 1933 wschitkim mějićelam póstoweho scheka namołwjenja němskostatneho wjednistwa symskeje pomocy — někotre 2 milijonaj namołwjenjow — pschipósłake. Daty wučinjachu pschez 3 milijony hriwnow. Tutón pjenjez pschepoda so symskej pomocy. Wschitke z pomocnym skutkom swiswowaje dźěła — rozesłanje namołwjenjow, pschez 626 000 łapjerjow do knihow a pschipósłanje někotre 600 tyšac plakatow z kontowymi wuznamjenjami dariczelam — su so hižo sarmowanje wukonjale.

Sakasanje němskich nowin w Awstriskej so podźěłachu.

S Wina so hamtsky powěź: Swjatkowe kanclerstwo je sakasanje rozschěrjenja wschitkich nowin, kiž w Němskej wuchadźeja, w Awstriskej podźěłachu. Cząs sakasa je so wot 3 měsacy podźěłachu, hacź do 16. decembra 1934. Za nowiny, kiž su so na dlšchi cząs sakasale, tutón wukaz njeplaći.

Křesćan Černik w Slepom njebohi

Na sćehwki ćežkoje žołdkowoje khorosće wumrě srjedu 12. tutoho měsaca w Hródkowskej khorowni po wuwjedźenej operaciji dałoko přez Slepjanske mjezy znaty serbski husličkař Křesćan Černik we starobje 57 lět. Na serbskich zlětach a swjedźenjach, hdyž so Slepjanscy wobdźělichu, běše přeco tež Černik připódla a hraješe tam ze starym Šustrom abo z Bólu dudakom na swojich serbskich třitrunatych husličkach serbske přezpola a pěsničcki. Tež w Prazy a w Młodej Bolesławje jeho znaja, hdyž je wón na serbskich wuprawach našu swojorajnu, zajimawu hudźbu předwjedł a z tym w cuzbje pokazał bohatosć stareho serbskeho wumělstwa. Hišće na poslednim domowinskim zlěće w Radworju běše so wón wobdźělił, ale jeho znatym hižo tudy nadpadny, zo wón njeje wjacy tón stary wjesoły dudak, ale zo ćežka nutřkowna khorosć na jeho živjeńskich mocach toči a zo wón ani swojim husličkam žaneho wjeselebo zwuka wjacy prawje wuwabić njedokonješo. Černik bu też wjacy króć w Barlinje a w Lipsku p o ž a d a n y, *zo by tam na tačele a za radijo hrał.* Też we wokolnych a dalšich městach Łužicy hraješe wón často při swjedźenjach a wšelakich składnosćach. Wón běše pozdźišo z městopředsydu towarstwa a pomhaše towarstwo hišće něšto lět při živjenju zdźerżeć, hdyž so towaršojo ze smjerću a z woženjenjom zhubjowachu a młodźi žaneje lubosće wjacy k serbskej narodnosći zwjesć njemóžachu, dokelž běše za nich njewobćežniše a po jich zdaću też spomožniše, zo so němskim towarstwam přizamknychu.

Černik zawostaji štyrjoch synow, z kotrychž je najmłódši z wučerjom w Pólskej a druhi je w tutym naležu jako swojowuk připódla jeho krawskeho rjemjeslnistwa so na wječornych kurzach k tomu přihotowawši w Barlinje swoju maturu wotpołožił. Tutón studuje nětk dale na duchownstwo, tak zo mamy wuhlady, w Pruskej bórzy přirostk na jenym serbskim duchownym dostać.

Černik prócowaše so wo dnjo a w nocy na swojim małym ratarstwje a wikowaše při tom hišće z přikupnymi hnojemi a z wuhlom. Nětk je jomu, kotryž stajnje hibićiwje a bjezpróčniwje swoje dźěła a wobstaranja hač do poslednjeho dnja wukonješe, na přeco wot njesmilneje smjerće mjeza stajena.

Njech je našemu drohemu, serbskemu sobuprócowarjej serbska zemja na Slepjanskim kěrchowje lohka.

S Hułki. Dop. ½9 hodź. němske předowanje (farar theol. Große z Budyšina). ¾11 kschćenja (farar Große) w 11 hodź. mišijonske kemschenje za dźěći (mišionska pr. cejowarska sekretarka knjejna Georgijej z Lipska). Pop. w 3 hodź. mišionske towarstwo z pschedněstkom.

S Wjelećina. Rano we 8 hodź. němska spowědź, dop. w 9 hodź. němske kemschenje, ½11 hodź. kemschenje za dźěći.

S Wulkich Sdjarow. Rano ½8 hodź. němska spowědź, dop. ½9 hodź. němske a ¾10 hodź. serbske kemschenje, w 11 hodź. kemschenje za dźěći.

Katolske cyrkwinske powěsće

17. njedźela po swjatkach, 16. septembra 1934.

Tachantska cyrkej. Rano ¾6 hodź. Boža mša, dop. w 9 hodź. wulka Boža mša z předowanjom, pop. w 2 hodź. nyšpor a požohnowanjom. Přiležnosć k spowědźi sobotu popoldnju wot 6—7 hodź., wječer wot ½8—½9 hodź., njedźelu rano wot ½6—½7 hodź., dop. w 9 hodź. — Serbska cyrkej. Sobotu přiležnosć k spowědźi: pop. w 3 hodź. za dźěći, w 6 a 8 hodź. za dorosćenych. Njedźelu (kermuša) rano ½8 hodź. wulka Boža mša z předowanjom, dop. w 9 hodź. levitowy hamt ze serbskim předowanjom, w 11 hodź. dźěćaca Boža služba z předowanjom, přip. w 1 hodź. serbski nyšpor, w 7 hodź. křesćanska hudźba z požohnowanjom. Póndźelu rano ½6 hodź. oficium za zemrětych wosady, ¼7 hodź. requiem, w 7 hodź. Boža mša. Bože mšě wob tydźeń rano w 6 a 7 hodź.

Z našeho kulturneho živjenja

Měsačna zhromadźizna serbskeho towarstwa „Hromadnika“ w Drježdźanach.

Prěni štwórtk t. m. zeńdźechu so sobustawy „Hromadnika“ w Reichelbrän na Christianskej drózy. Bě to prěnje posedźenje po prózdninach. Wšelacy powěchachu, kak je w prózdninach było a što su wšo widźeli. Dokelž chce sobustawstwo wšo nadrobnje wědźeć, postaji so, zo w přichodnych zhromadźiznach so wo tym přednošuje. Přichodny přednošk změje knjez předsyda dr. Wjaclawk. Rěčeše so też wo zajimawych nastawkach, kotrež běchu naše časopisy přinjesłe a wo Larasowym přełožku psalmow, kotryž je jara dobry. Dale buštej słowje sprawnosć a zamochtany wuložnej. Naše słowniki někotre słowa dosć jasnje njepřinjesu. Też so postaji, zo wot nětka zhromadźizny so we 8 hodź. wječor započnu, dokelž je mjez našimi sobustawami tón abo tamny starši, kiž njecha dleje hač do 10 hodź. w lokalu sedźeć. Zhromadne zeńdźenje towarstwow so zdźěli. Naposledk so protokol předčita a zhromadźizna so skónči. — Njeskomdź nichtó přichodnu zhromadźiznu, we winowcu so wotměwacu.

Cyrkwinske powěsće

16. njedźelu po swjatej Trojizy, 16. póžnjenja 1934.

S Ludyšcina. W Pětrowstej cyrkwi změje farar Paul rano ½7 hodź. spowědź a Boże wotkasanje, ½8 hodź. farar Paul předuje (cyrkw. hudźba: chór intwitinow). Dop. ½12 hodź. změje sup. Berg wojerske kemschenje (cyrkw. hudźba wojerskeje kapały). Pop. w 3 hodź. změje farar Schneider kschćenja. — W Marijnej a Marćinej cyrkwi dop. w 9 hodź. farar Siegemund předuje (cyrkw. hudźba: khoralny chór).— W Tuchorskej cyrkwi změje farar Schneider wječor w 6 hodź. wječornu nutrnosć. — Sbérka za evangelske dźěćo mjez młodźinu nascheje wosady.

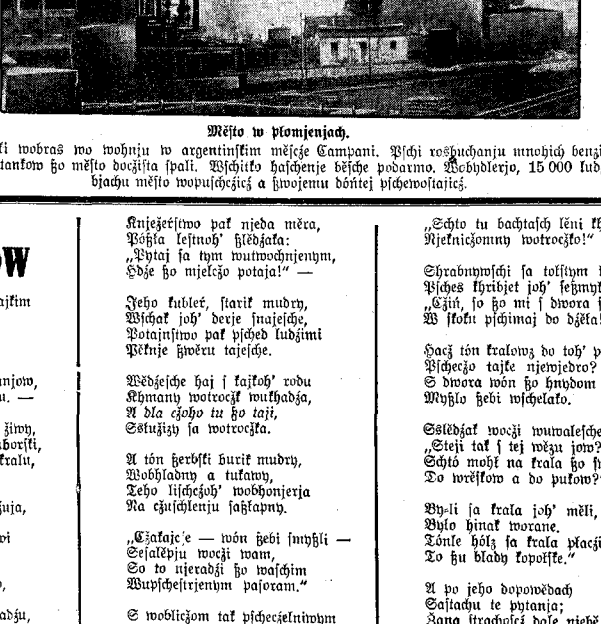

Město w płomjenjach.

Prěni authentiski wobraz wo wohnju w argentinskim městje Campani. Pschi rozbuchanju mnohich benzinowych a petrolejowych tankow so město docyła spali. Wschitko haschenje běšche podarmo. Wobhdlerjo, 15 000 ludźi, dyrbjachu město wopuschćicz a swojemu bóhtej pschewostajicz.

Jan Wjela-Radyšerb:

Potomnik serbskich kralow

Josef nazareńšti běšche
Jenož khudy cźěsła dźe,
A też žlubjena z nim Marja
Njebohata knjezna bě.

A wschak tola běschtaj z rodu
Wulkoh' krala Dawita —
Tak bě do nistoty sjeła
Jeho schlachta kralowska. —

Tak je było nědhdyžkuli
W minjenych lětstotyckach:
Spadale žu wulke splahi
Něhdy bywschi na trónach.

Tak też žwójbam žerbskich kralow
Po cźažach je stało žo,
A jich potomnizy dźenża
Wědźa wo tom ledy schto.

Na wšach žwójby nědhdźežkuli
„Kralezy žo mjenuja.
Hacź pak to žu potomnizy
Kralow staroh' Sserbowstwa?

Tola tu a tam žo jwoni
A žo baje wschelako,
So žu ſ cźary kralowskeje
Sbytki wulkowale žo.

Wožebje we Telnich Sserbach
W stronach Staro-Łužiskich,
Pjecza žu 'schcje powostarki
Sserbskich kralow nědhdyschich.

To a wono ludźo baja
Ssebi druhdy sa nimi;
Tola niczo jaßne njewě
Žadyn jafyk sjewicźi.

W jenych jara starych knihach
Powěsćka žo namaka:

Kiž nam hlej wo jenym tajkim
Potomniku powěda.

Trochu hinak powědali
Mi te wězy w Błótach žu.
Tu ſ tych knihow, powědanjow,
Sticźicz wam to jadro cźu. —

Hdyž bě Bjedrich Wylem žiwy,
Wólbny wjerch tón bramborski,
Běchu jom' wo tajnym kralu,
Młodym žerbskim prajili.

So joh' Sserbja wuczeſescźuja,
Stradźu jemu dawkuju,
S nadźijemi, so wón znowi
Stare žerbske kralestwo.

Móznarjej bě wulzy wo to,
Wumakaez toh' cźłowjeka;
Skaja płědźicz sa nim stradźu,
A drje wlacz do sajecźa.

A po dołhim źledowanju
Prawa cźěł žo wutaża.
Pokasachu jemu Sserba,
Wurownyeho młodźenża.

Tón měješche pěkne lubło,
Bur bě w Delnjej Łužizy,
Mudry, nadobny a žiwy,
Pschemo pryngow kcźejaty.

Tón, hdyž wuczu, schto ſ nim chżeja,
Pschedа pola, dwór a dom,
Potaji žo w dalschej stronje,
A bu stradźu ſ wotroczkom.

Wuhlescheše žej: „Wulkowany
Ssym tu w sanjeżenej wjy;
Tu mje njewuhlédźi žadyn
Wuskuschować cźuschliwy.“

Knjeżerstwo pak njeda měra,
Pójźa leſtnoh' hlédźaka:
„Wptaj ſa tym wutwochnjenym,
Hdźe žo mjeſcźo potaja!“ —

Jeho kubleŕ, starik mudry,
Wschak joh' derje znajeſche,
Potajnstwo pak psched ludźimi
Pěknje žwěru tajeſche.

Wědźeſche haj ſ kajkoh' rodu
Khmany wotrocźk wukhadza,
A dla cźohо tu žo taji,
Skutžizy ſa wotrocźka.

A tón žerbšti burik mudry,
Wobhladny a tukawy,
Teho lischcźoh' wobhonjerja
Na cźuschlenju saßtapny.

„Cźakajcźe — wón žebi smyßli —
Sesałèpju wocźi wam,
So to njeradźi žo waschim
Wupschestrjenym paſoram.“

S wobliczom tak pschecźelniwym
Sslédźak pschiidźe do dwora,
Mudawajo: „Kupicź hladam
Tu žej schwarnoh' konika.“

Runje pytany tón młodźenz
Wožrjedź dwora stejeſche.
Sslédźak smjeło k njemu skocźi
A žo da ſ nim do rěcźe.

Se khowanu mjedowymi
Pytaſche žo pschežwědźicź,
Kak móht' zyle dosnacź jeho,
Potom knježinu pschecradźicź.

A tón starу bur to sadrě,
Kajke paßle tója tu.
„To žo njeſeschlachcźi nihdy
Se wschej djažnej leßnoſcźu.“

Wón laž njemdry ſ durі ſtupi,
S rěſnym khłoßom žantrujo:

„Schto tu bachtaſch lěni khorcźe?
Njeknicźomny wotroczko!“

Shrabnywschi ſa tolſtym kijom
Pſches žhribjet joh' seßmyka.
„Cźiń, ſo žo mi ſ dwora žhubisch!
W skoki pschimaj do dźěła!“ —

Hacź tón kralowz do toh' pschidźe,
Pschecźo tajke njewjedro?
S dwora wón žo hnydom ſwjeſe,
Myßlo žebi wschelako.

Sslédźak wocźi wuwaleſche:
„Steji tak ſ tej wězu jow?
Schtó mohł na krala žo ſwažicź
Do wrěſłow a do pukow?“

By-li ſa krala joh' měli,
Było hinak worane.
Tónle hólz ſa krala placźi?
To žu błady kopoſke.“

A po jeho dopowědach
Saſtachu te pytanja;
Žana ſtrachoſcź dale njebě
Sa toh' kralow potomza. —

W nozy domoj wrócźenemu
Roſeſtaja hoſpodař,
Pschecźo ſakhadźał ſ nim běšche
Jako běſman, luczibał.

„Pschewrótnit žym ſkuſchowarja,
Skhował tak pſched ſaſtwom cźe.
Widźiſch pak, ſo ſtrach cźi płodźi
Twoje ſ kralow rodźenje.“

A tón młodźenz dale ſcźahny
W holi do wžy ſadneje,
Tu kaž cźeſtny bur w měrje
Ponižny žo žiwjeſche.

Ssuhodźa to njeſnajachu,
So je ſ rodu kralowſkoh'.
Cźaſto ſpěwaſche wón ſradny:
„Burſtwo dźe pſches kralowſtwo!“

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2.15 hr. = 20,00 Kč. Wudawa a čišć Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćencarske 4 pjenježkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přeciwo scěhwkam čělneho znjezbožnja z 1000 hr. – hdyž wumrěje abo hdyž je ma tak žiwjenja dospołnje běžny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 217 — Budyšin — Pónjelu 17. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Dr. Goebbels wo nowej zymskej pomocy

Njedźelu popołdnja wotmě so appell referwneje brigady, motorskeje brigady, namórskeje brigady a jězdarskeje standarty SS Barlinsko-Brandenburgskeje SA-skupiny na Tempelhofskim polu. Pschi appellu rěčeše němski minister dr. Goebbels a dopominaše SA-muži na hłuboki sazyšćej Nürnbergskeho sjězda. Njesapomnitny wostanje sa SA wokomik, jako so psched wjednikom k appellej sesłuwa, **a wón ju w žiwojej rěči wot wschoje winy na njelubych podawkach dnja 30. junija wuwinowa.**

Na tutón dźeń běchu njepschečelźo wulke nadźije stajeli. Woni žěbi myślachu, so budźe możno, so by nacionalsozialistiske hibanje wot nutřkach rozwali, z čimž bychu zhły stat do krisow a wobežnjosćow storčili a pschichod nacionalsozialistiskeho knježerstwa najcežšcho wohrožyli. To běše cžišćenje, kotrež ju SA-ludźo pschetrali, a z tutymi cžišćenjom ju so schłady a khorosće z organisma wustorčiše.

So tute podawki znutskownu móz strony njemóžachu wohrožyć, je dźeń 19. augusta dopokazał. Tola to hischcze njedožahaše; hižo dźeń po wólbach wjednik lud nanowjesche, so dyrbi někto pobrachowace 10% za nacionalsozialistiski stat dobyć. My chcemy tych, kotřiž z „ně" hłosowachu, z lubosću a starosću dobyć a jim smóžnicź, so bychu srosumjenja za nacionalsozialistiski stat dobyli. Woni dyrbja so dołhcy z pschikładom skutka a wuskutkowanjom dźěła.

Sadźo bliži so schěra synina syna. My pschihotujemy so na strachi a wobežnjosće a budźe-li syna cžežšcha, namaka naš pschihotowanych. Hižo je so zyłe hibanje do wilneho dźěła dało, so by synina pomoc pschihotowało. Tež lětsa stupimy psched narod z hesłom: **„Tež w pschichodnej synje njebudźe nichtó trjebacz hioda tratacz, synu mrěcz a nusu cžerpicz."**

Tu leži nadawk za SA-mužow a za zbyły lud.

Skónčnje rěčeše němski minister dr. Goebbels wo mocy, kotruž knježerstwo prawje nakoužje k zohnowanju luda. Jana nusa njedyrbi wjednistwo do kolen stłóčicź, žana starosć jemu smužitosć braci.

Balbo wo podawkach w Splitu

Italski knježerstwowy wjednik Mussolini je so w Bjenatkach (Venedigu) se sastupjerjemi awstriskeho knježerstwa setkał a z nimi wo schkitanju politiskeje njewotwisnosće Awstriskeje wuradźował. Tam je wón tež njewěrnu powěsć dóstał, so je Juhosłowjenjo italskeho letakskeho maršalla Balba je Splita wuhnali. Sso z nahłym hněwom tchodła sapprinoschi, wón italskim wotpósłanzam, kotřiž psches Bjenatki na interparlamentariski sjězd do Beograda pucowachu, sakałał, so pschi sjězdže wobdźelcy. Mussolini pak je so zyle njerjebawschi roshorił. Balbo je, kaž Romiše nowiny powědźa, sam nowinam „Popola d' Italia" telegramm pósłał, w kotrymž praji, so je powěsć wo demonstrazyji pschi jeho wopytze w Splitu fantasiowa sdźelenka. Sšebi město wobhladowawschi, je z italskim generalnym konsulom a senatorom Tacconiom italsku cžitarnju worytał. Wo jeho wopytze shoniwschi, je so tam wjele Italjanow sešcho, kotřiž ju italsku hymnu spěwali. Nichtó z nich njeje rěčał. Wón sam je Mussoliniej sławu wunjesł, kotrejž ju pschitomni pschihłowowali. Na to je cžitarnju z hłownymi durjemi wopuschcził. Khdyž je do zwjezkoweho automobila salěł, staj młodaj cžłowjekaj zawołałoj: „Dele s Italskej!", mjes tym so ju Italjenjo wotmołwili: „Sbohom Italskej!"

Němsko-jendźelske hospodarske jednanje

S Londona so hamtiźe powě, so stej so jendźelske a němske knježerstwo dorěčałoj, so so jedźelska delegazija hnydom do Barlina poda, so by tam wo hospodarskich a finanznych posajach wobeju krajow jednała. Wjednik jendźelskeje delegazije je sir Frederic Leith Roß, hłowny hospodarski radźer jendźelskeho knježerstwa. Jednanja stanu so dla nowych němskich naprawow, z kotrymiž so kontrollowanje dowoza a hibanje wukrajnych dewisow podoła.

Powěsć, so so jendźelska delegazija do Barlina pósejele, so w jendźelskich nowinach žiwje wobkedźbuje. S Jendźelskeje so powě, so so jedźelska delegazija póndźelu na puć do Barlina poda. Do delegazije słuchjeja sir Frederic Leith Roß, sastojnik wikowarskeho hamta Hill, kiž wobsedže wikowanske poćahi a wikowanske srěčenja wobdźěła, a finanzny radźer jendźelskeho pósłanstwa w Barlinje, Pinsent. So je so delegazija pontjenowała, wulożuje so jako znamjo za to, kak chutnje so so wikowanske a finanzne poćahi mjes Němskej a Jendźelskej wuwiše.

Jedźelska delegazija budźe w Barlinje wobsedže wo dwěmaj dyžkomaj jednacź, wo nowej němskej politiji kontrollowanja dowoza a wo němskim sapłacenju podatkow jendźelskich tworow. Kaž so powě, njewobhodźi jendźelske knježerstwo dotal žanych nadrobnischich powěsćow wo nowej němskej politiji. Tak drje jendźelska delegazija jednacź započnje z prótwu, so bychu so ji w tutym nastupanju rozsahnjenja podałe. Jendźelske wikowanske nowiny „Finanzial News" pišaju, so so pjeza njewobtkrucza prěni zasjědźenja, so je dr. Schacht se žiwojim nowym kontrollowanjom dowoza němsko-jendźelske dewisowe srěčenje z wotpohladom sniežk. Pschetoż pschipowědźenje noweje politiki je hnydom pschepschosćenje sćěhowało, so by so jendźelska delegazija do Němskeje pójała.

Němska powěsćernja k temu shoni, so so jednanja najskerje žrjedu w Barlinje sapoču. Naspomnjena jendźelska powěsć dyrbi so w jenym dnju porjedźeć; tam so rěčeć wo nowej politiji pschi kontrollowanju dowoza, nowe němske naprawy pak z tutej kontrollu nimaju niczo zhromadneho, dowoza so njepodótka. S nowymi němskimi naprawami so jenož nětčišchi system dodaczneho płaczenja dewisow je systemom pryedawschiho pschidźelowanja dewisow naruna. Dowožowarjo budźa w pschichodze psched dowozom móz wědźeć, hacź sundźa wocakowacź, so so jim wevsity pschidźela abo nic. S tutym nowym rjadowanjom wyrbja so runje wukrajne hórschenja, wožebje z Jendźelskeje, snjemóžnicź, so so twory do Němskeje dowožuja, kotrež so pschi njedostatku na devisach njemóža sapłacicź.

Wulke demonstracije w Pólskej

Sakrocženje swonkowneho ministra Becka w Genfje wschitke pólske nowiny bjes wumjenjenja chwala. Knježerstwowe nowiny a nowiny opposizije pschihótowachu, so by Beckowe pschicžiny prawe. Nowiny opposizije „Wjeczor Warschawski" wjesnja Beckowu rěč nowy posłuch we wojowanju Pólskeje, kotraž swoje stejnischcžo jako wulkomóz schkita. Wuzwobodźenje Pólskeje wot kontrolle mjeżynarodnych instanzow so w zhłym kraju se sacžuconym położenja powita. Nowiny prawicžneje oppolizije „ABC" pišaju, so rasnje postupowanju pólskeho knježerstwa pschihłosuja, runjež ju rozsudni pschecźiwnizy tuteho knježerstwa. Tu dźe wo cjełej naroda a pólskeho stata.

Połhamske nowiny „Gazeta Polska" pišaju, so je wunoschk po pólskim myślenju jasny. Pólskej so porokuje, so njeje na druhe waschnje postupowała, ale moralske prawo we wžywonym nastupanju Pólskeje njemóża sapowědźicź. Tute nowiny dodadża, **so so Pólska w žiwojim postupowanju njeda samylicź z pschecźiwnymi rěčemi,** kotrež su so w Genfje dźerżałe.

Na Piłsudskeho naměcje we Warschawje je so sobotu wjecžor wulka demonstrazija sozialnych a wojerskich swjatkow wotmeła. Mnohe zgromadzenja a wojerskich swjatkow wotmeła. Mnohe organisazije a swjatki telegrafowachu swoje resolucije do Genfa a pschihłosowachu wojsewjenju swonkowneho ministra.

Ličdma dwě třećinje wjetšiny hłosow za Rusku

Rada Swjatka ludow je w nozy k njedźeli w tajnym pořadźenju wobsamkła, so Ruskej stajnje žydło w radze pschiswoji. Pschi wothłosowanju so Argentinska, Portugalska a Panama hłoša wjdachu. Pschepschosćenje žowjetskej Ruskej k sastupinju do Swjatka ludow je 30 statow podpisało. Skandinawiske kraje a Finniška su žowjetskej Ruskej wobsebite pschepschosćenje pósłale. Mjes 51 statami je 34 statow sa sastupjenje žowjetskeje Ruskeje hłosowało, z čimž so ličdma dwě třećinje wjetšiny dosahnychu. Na pschepschosćenju žowjetskej Ruskej so tele europske staty njewobdźělichu: Schwajzarska, Belgiska, Portugalska, Hollandska a Luxemburgska. Se statow žrjedźneje a połodniskeje Ameriki su jenož Mexiko, Haiti, Uruguay a Chile pschepschosćenje podpisałe. Wschitke druhe staty połodniskeje Ameriki njejsu so k podpisanju pschepschosćenja móhle rozsudźicź.

Swjatk ludow je też wumjenjenje sa pschepschosćenje a pschijeze žowjetskeje Ruskeje do Swjatka ludow schwalił. Djenja póndźelu popołdnju w 4 hodź. wotmě so polna khronadźisna Swjatka ludow, w tutej khronadźisnje so wobsamknje, za ma so rusku naležnosć 6. (polititskemu) wubjerkej pschepokałacź. Tekst pschepschosćenja, kiž je so žowjetskej Ruskej pschepodał, njeje so hischcze wojerik. Tola z wobhonjenje strony so shoni, so je tekst pschepschosćenja sćěhowazy:

„Rozpominajo, so sakhowanje žiwotneho měra na uniwersalnym wobdźělenju statow na skutku Swjatka ludow wotpočuje, podpisane mogu žowjetsku uniju wutrobnjepschepschosćiwja, so by žiwoje kandidatstwo sa Swjatk ludow podawa."

Djenja salěra so zhromadźizna Swjatka ludow z rutkim kandidatstwom. Jutrje abo žrjedu so Ruskoje do rady Swjatka ludow pschijimaju.

Wotmołwa z Moskwy

Franzowska Havaska powěsćernja z Genfa powě, so je žowjetske knježerstwo w žiwojej wotmołwje žiwoje kandidatstwo wosjewiło a wožebje naspomniło, so wono tekstej prěnjeho stawa srěčenja Swjatka ludow pschistupi, kiž postaja, so maju sa žobustawy Swjatka ludow płaczicź staty, kotrež bjes wumjenjenja srěčenju Swjatka ludow pschistupja. Ssowjetske knježerstwo potom pschiłubja, so **pschidwojnje waschnje rosrisażeho žuda z wumjenjenjom, so so njenakoužuje sa podawki, kotrež su so psched pschistupjenjom žowjetskeje Ruskeje do Swjatka ludow stałe.**

W ruskej wotmołwje rospominaju so hischcze myžle, kotrež je žowjetske knježerstwo hižo husto sastupowało. Wono na nusne, so so srěčenje Swjatka ludow a Paziźke srěčenje z Briandowym a Kellogowym paktu w smyśle jene druhenmu pschiruna. Skónčnje Ruska nadźeju wupraja, so bychu ju w Genfje se žamjatnym duchom žiwobodnomołstneho zhromadneho dźěła pschijeli, **z kotrymž wona sastupi.**

Jendźelske zrozumjenje za zadźerżenje Pólskeje

Londonske žobotnische nowiny rospominachu położenje, kotrež je so z wosjewjenjom pólskeho zwonkowneho ministra wo narodnych mjenischinach wuttworiło. Nowiny cžinjachu to runje tak mérnje a zdwórliwje a w zamżnym smyśle, kaž je to Simon w Genfje cžinił. Wone pokahuja zwonjenje sa wopschijecze pólskeho hórschenja, wotpokasuje pak jeho formy. W tutym smyśle pišaju niz jenož konserwatiwne nowiny, ale też Genfski dopisowar džełaczerskich nowin „Daily Herald".

Jenož liberalne nowiny „News Chronicle" pólske knježerstwo wótrje pschimaju.

Změrowanje w amerikanskim straiku

Położenje w straiku amerikanskich textilowych džełaczerjow je so po so sdaczu trochu změrowało. Na tym njepschemeni, so je so w nekotrych statach narodna garda swonka mobilisowała. President Roosevelt je chżył njedźelu z wójnskim ministrom Dernom a komandantom 2. wokrjeża wójskoweho korpsa w Newportu w Rhode-Island ze straiku

rospominacj. Liczba strajkowaych tekstilowych dźiakaczerjow wobliczja so tuchwilu na 400 000. Wjednistwo strajka tekstilowych dźiakaczerjow je wosjewiło, so ma transportowanych tworow sadźekali. Wjedniłwo strajka žehi myšli, so budźe kłady balmjanych tworow w Sjednoczenych statach bórzy wutrjebane a so nadźija, so zapschimnjenje transportowych dźiakaczerjow pomha strajk tekstilowych dźiakaczerjow bórzy skónczić.

Japanska powjetša swoje wudawki za wójsko

Japanske wójnske ministerstwo rosšafnja powyschenje wojerskeho hospodarskeho plana a wosjewja, so so nowy hospodarski plan 636 milijonow yenow se schežowazych dypkow sestaja: 200 milijonow yenow sa wójskowe powschitkowne wudawki, 110 milijonow yenow sa wobrasnjenje, 160 milijonow yenow sa wudżerženje japanskeho wójska w Mandźuskej, 80 milijonow yenow sa polepschenje wojerskeho lětatstwa, 70 milijonow yenow sa wobnowjenje wójnskich brónjow a 16 milijonow yenow sa wójnske a wojerske pensije. Wójnski minister Hajaschi wuzdźehny, so by so wuwitwanje a sešmlnjenje japanskeho wójska wobrohsko, njebychu-li so tute kredity za wojerstwo pschiswolile.

Krótke politiske powěsće

Wojerski sud we Winje saßudźi pjatk wyschscheho strażerja Franza Theißenbergera dla wjelepscheradý k śmjerći na schibjenźy.

Belgiske knjezerstwo a belgiske wuhlowe jamy so so po dołhich wurażowanjach dojednale. S tym je so hrożący strajk wuhlowych dźiakaczerjow wotwobroćił.

Jako zastupjeř Sowjetskeje Rusleje w Sjojasku ludow pschimowmje so rusći jwonkowny kommisar Litwinow. Posedženje k pschijeću budże jutrje wutoru.

Franzowski jwonkowny minister Barthou a awstriski swjatkowny kanzler Schuschnigg staj so njedźelu w Genfje rosrěčzowałoj. Wonaj staj so po wosjewjenju Habaskeje powěsćerinje tež Habsburgskeho praschenja dótknyłoj. Kaž so powě, su Schuschniggowe wuprajenja franzowskeho jwonkowneho ministra spokojile.

Pschepytowazy wubjerk wo brónjerstwje we Washingtonje wo stronitej dźiakawosći firmy Dupont & Co. je wobsahnyk, so pschepytowanje hacž po nasymskich wólbach wotstorci.

W pschedměsčze Schanhajkwana w Chinje su njesnaći fóstniży schefa japanskeho pólneho žandarmstwa, Tamota, skonzowali.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 17. septembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Budź hluchi wšudźom a budź nimy!
A w skódkim mérje budźeš žiwy!
Budź njeknižomny, tola mudry!
A w swéce činić budźoš dźiwy.
Praj wórnosć, pak we skutku a we słowu
A spytaj, hač smés położić hdźe hłowu!

Čišinski, Formy.

— **Wo wjedrje.** Dźenja rano we 8 hodź. barometer 748, hygrometer +2, thermometer w nozy +14. — Wyschina nad srjedźnej a poknožnej Europu so rozcahuje. Wobstajny a rjany cšas je po dsaczu skoro nimo. S morja pschihlišuje so nižina. Jeje kromy su Franzowsku a Belgisku hižo pschikryte a so njedźelu tež hižo hacž do Porheinskeje dohnje. Tam so s khwilemi podeschcowa. Kaž so zda, wjecorna nižina njeje pschestyła, tola nam trochu scherjate a wětrojte wjedro pschinjese. — Jutrje wutoru stónczko 5.39 hodźin schadža a so 6.9 hodźin thowa. Mešacz schadža jutrje popołdnju w 4 hodźinach a thowa so w poknoju.

— **Muhlady na wjedro sa jutrischu wutoru: Trochu njewobstajne a wětrojte wjedro.**

*

— **Wupokasma pschi pschisjimanju póstskich pohybkow.** Pósta wudawa pohybki, sa kotrež ma pósta rukowacz, pschijimarjej jenož po pschedpołożenju polnje płaczajeho wupokasma. Tuta maja wot sastupnikow wustajene być, kaž n. pich. p a ž y, s wopisanjom wobžedźerja. Wupokasma wot strony, wot SA, SS atd. wuslajene, njewotpowěduja tutym žadanjam a na jich pschedpołożenje so pohybki wudacz njeśmědža. Jako polne wupokasmo pak płaczi na pósce sawjedźena póstska wupokasanska harta (Postausweiskarte), kotraž dawa pownu wóstosć, so so wschě hódnostne a pjenježne pohybki bjez wobcežnoscjow wudadža. Wustaja ju kóžda pósta, płaczi 50 pjenježkow a wustaja so na tři léta.

— **Po wukazu pówětrowego schfita** maja so wschě lubje, kotrejž běchu dotal natykane se starym cžaporom, wuwalić. Dyž tež so na lubjach wjele njetrjebarskich wobzow khowasche, tak so tam tola tež někotrymžkuli stare atly, listy, knihi atd. położachu, kotrež so někto sažy na swóbodny dźeń wunjeźu. Dokelž maja so naschе zerbske kulturne a zwóžbne žiwjenje wulku wažnosć, njech so na žadyn pad njespala ako prjedej njedadža. Schtóž je nochze sam dale khować, njech je dari Macicy Serbskej, kotraž budże je z wulkim dźakom pschijimaczki. Kóždy, kiž ma trochu sroslinjenja sa takle wězy njech swojich huždowno na to kedźbnych sćini.

— **Mjetowe parne kupjele so sažo wotewrja.** Mjetowe kupjele so dźenja pónđelu 17. septembra sažo wotewrja. Kupariski cžas traje wschědne dny tuno wot 8 hacž do 1 hodźiny pschipołdnju a popołdnju wot 2 hodźinow hacž do 8 hodźin wjecžor.

— **Srjadowanje skótneho hospodarstwa.** Letża w nalécju je so němskostatna rjadowanja sa skótne hospodarstwo wustajiła. Jej maja so skót a skótne wudźelki kaž howjada, wowzy, žwinje, pjerlina, mjaso mjazowe twory, cžrjewa, żołdki, pucherje atd. na pschedań posłacžiš. Saamsne płacži tež sa skótne wupłody, w samym hospodarstwje dobyte, kotrež so po rjemjeschniskim waschnju dale pschedźełkaju. Němskostatna rjadowarnja pschijimanske wopisma wustaja a pschijimanske a wotebranske płacžiny postaja. Sa dowos a rjadowanje wikow snutska Němska je ważne, so ma sežiwjerski minister abo pokmócnjony němskostatny kommitar prawo, pschedpisma sa rjadowanje wikow wudacz, płacžiny, wulkosć dobytka wikowarjow, dawki na wikach rěneho skotu atd. postajicz. — Tele nowe postajenja so hakle po nječim sawjedu. Wone so najprjódy jenož na howjaty skót, wowzy, žwinje a cžrjewa nałoža. Wdla toho je so sa koże a wolmu wobsebite rjadowanje sceniko. Hacž do 30. septembra tutoho léta jako pschijimanske wopisma płacži sawrjeśte wopisma. — Dowos z wukraja je z kontigentami wobmjesowany. Dožahanska a kontrolla němskostatneje rjadowanje so sa to potaraju, so so dowos wukrajneho skota po płacžinach stanje, kotrejž njemóża němski staw płacžinow na žane waschnje podprěć. — Snutska kraja wšo rjadowanje wikow a wotebranje

Z wozjewjenjow Budyskeje wotnoški nacional-socialistiskeje strony

Nastupa: Jnjowy dźeń 1. oktobra na Bückebergu.

Kaž hižo loni pojedu też lětża sašo

wozebite cłahi k Jnjowemu djakowanemu žwjedźenjej 1. oktobra

ſ Drježdźan. Jěda ſ Drježdźan a wróćo wucźinja něhdźe 8 hriwnow; w cłahach, ſ kotrymiž móž žo k wobjedu k wozebitemu cłahej dojěć, wobliča žo wo 75 proz. sniczena płacźizna.

Stronini a ludowi towaršojo, kotříž žo wobdźěla, dyrbja swoi mjeno hnydom w naſchej ſtužbnej měſtnoſći na Hoſchiž haježy 21II pſchipowědźić.

Nazionalsozialistiska strona.
Budyſka wotnoška.

---

kromku, romske licźbniki, do ſmutkſkownehe wěcźka mjeno „Otto Strauß, Sprottau“ ſaryte; k jemu dublejowy rjeczas ſe ſcherokimi wójnidlami. Wobſtejnoſće žo proſcha, ſo lychu ſa paduchom błoh ſtarožili. Wofſjewjenja pſchijimuje kriminalne wotdźělenje w Budyſchinje na hrodźe Ortenburgu, telefon 2802, a kóžda druha policajſka wyſchnoſć.

— **Njeſboje na dróhach.** Dźenja w nozy wokolo 12.10 hodź. na ſchižiniſche:u Rózoweje a Lotzeſkeje dróhi wozebowaj autaj ſ tajkim wotmachom do žo ſrahſchtaj, ſo žo jedyn wóz wob ſwoju wóſku wobwjertny a na khódniku leže woſta. Na ſboże žo ludźo njeſranichu. Wosaj žo wobſchkodźichtaj.

S **Hornjeje Hórki.** Pſchi ſkładnoſći wohnjej wobarazeho tydźenja w czaſu wot 17. hacź do 23. ſeptembra tudomna dobrowólna wohnjowa wobora nózne alarmſke ſmuczowanje wotmeje. Hromadźe ſ papjernikowej wohnjowej woboru je druhe wjetſche ſmuczowanje ſa njedźelu 23. ſeptembra poſtajene. Knježi, ſ kotrymiž žo lud roswuczuje, kaž ma naſtajcźu wohnja wobaracź a kak ma žo woheń haſchecź, budźa žo po 25 pjenjezkach pſchedawacź. W ſchulach ſo dźěcźi wo wohnjowym ſtrachu roswuczuja. Dale budźa ſo wuheńje, elektriſke powody a popjelkowe jamy wobhladowacź.

S **Wulkich Dębſec.** Tudyſcha dobrowólna wohnjowa wobora wotmeje w czaſu wot 17. do 23. ſeptembra nózne ſmuczowanje. Satrubienje ſwoła woboru ſ wohnja, kotrejž žo ſ pišanym wohnjom wolnamjeni. Wobſtejnoſćiwo žo ſ tutym na to ſedźiſne cźini.

S **Budeſtez.** Wčera wotmě tudyſche cźěłoſwucźowanſke towaſtwo ſwoje lětcźne ſmuczowanje. Pſchi wubědźowaniach ſo wobkedźowanja Lódne wukony doapěchu. **Dźěći,** žony a mužoja ſo we wukonach na pſchemohi měrźachu. Pſchi wofſjewjenju dobrocźow ſo někotry dubowy wěnz wudźěli. Mjeczor ſo dorocźeni w hoſcźenzu pſchi Lubinje k wjeſelej reizy ſeńdźechu. Tu ſo też dopołna roſcźelenjech woſtrowſchu.

S **Delnjeje Hórki.** Dźěcźi, kotreż dyrbja jutry 1935 do ſchule ſaſtupicź, maju ſo wot 16. hacź do 21. ſeptembra w tudomnej ſchuli ſamokwicź. Wopišmo wo jětraſchcźenjenju a ſa dźěcźi pſchicźekanjenych ſtraſchich też narodźenſke wopišmo ma ſo pſchedpokazaci.

S **Delnjeje Hórki.** Hdyž tele ony pola tudomneho rěſnika pſchiſtajeny rěſniſki kolbaku k ſuczenju powěſſeſche, ſo wón wobſunnywſchi ſ ruku ſa mjaſowej hoku wiſajo woſta. Pſchi tym ſebi tak cźežku ranu nadrě, ſo dyrbjeſche ſo lěkaŕ ſawołacź.

S **Rłuſnicy.** Sobotu mumrě w Budyſkej khorowni Hana Ssnkorina rodź. Kainikeź w nairjeſchej ſtarobie 32 lět na ſcźěhwkach inſebožencźa. Wjched něhdźe 14 dnjemi cźerſeſche ſkót na paſtwu. Pſchi tym ſbodźe jedna ſ krumow ſynjnje druhu a da ſo do cźelcźkanja. Knjeni Ssnkorina, kiž ju ſa powjas wjedźeſche, ſpyta ju dodźerźecź. Pſchi tym ſebi w ramjenju ſchkodu ſ roſtorhnjenjom źiłki ſcźini, ſchtoż ſo w krótkim krwawjenju wutſkutkowa. Dowjeſenu ju do khorownje, hdźeż je pěſko tak njemožakomanje wudnchała. Wo nju ſaruja njima mandźelſkeho ſchtiri ſynoty w ſtarobie 4 hacź 8 lět. S nimi zoſta wjeſ nutrnje ſobu ſaruje.

S **Małeſchez.** Saúdźeny tydźeń żandarmoju Małeſchanſke pola ſa pólnymi paduchami pſcheſlědźichu. Pſchi tym Małeſchana ſaſtanichu, kotruž bě na kradnjenje wucźahnył. Měch, kotruž njeſeſche, bě polny kała. Běrnow a kulrěny. Wone něhdźe 95 puntow wažachu. S nakradnjenymi pólnymi płodami dyrbjeſche paduch ſwój drohny ſkót, kanikle atd. pizowacź. Wón ma cźežke ſudnińe khłoſtanje wocźakacź.

S **Bukez.** Standarta R 102 je tu njedźelu ſwoje wobnyrne khorhoje poſwjeczika. Wjele cźeſnych hoſcźi ſ Lubija a Zitawy bě ſo k tomu w Bukezach ſeſchło. Wyſoka ſtužba ſo ſ Leutheniſkim khoralom wotewri. Brigadny farař Brušſia we ſwojim předowanju na Boże wodźenja w ſtawiſnach pokaſa. Wſchězo a pſchezo ſaſo wón naſchu ſnutſkownu móz ſ wožudnymi rasami pruhuje. Wſchezo ſaſo pak Bóh wukhowarja ſe ſahubjenja ſcźele. Tule ſwjaſnoſcź dyrbimy też my ſpóſnacź. Runje w ſwjatym wokomiku poſwjeczenja wuſnych khorhojow ſtejimy pſched Bohom a jemu ſwěru ſa ideju a wjednicźa pſchiſahamy. — Zupny wjednik Schepmann praji, ſo dyrbja ſo poſwjeczomne khorhoje ſ ſwjatemu ſapſchijeczu winowatoſcze napominacź. Zupny wjednik noſcherjam khorhojow na pucź kłowa ſobu da: „Radźcho morwy dyźli ſchklowa“ a „Němſka ſa tebje!“ Na to khorhoje poſwjeczźt. — Wjednik ſtandarty R 102, wudnyny kłowny wjednik Nowak-Zitawſki wjeſele na to pokaſa, ſo ſo wobydlerſtwo žiwje pſchi poſwjeczenju wobhdźeli. S wjetſcheho dźela ſtandarta ſe ſtarych frontiſkich wojowarjow wobſtejí. Wona žo ſ woprawdźitym frontſkim kameradſtwom nierozdźelnje ſwiaſona cźuje a ſ dźakownej ſwěrnoſcźu ſady Adolfa Hitlera ſteji.

S **Rakez.** Wčerawſchu njedźelu 16. póznjeńa wožwjeczi žo tu w naſchim Božim domje miſijonſki ſwjedźeń. Popołdnju w 2 hodźinomaj běſche ſerbſka Boża ſłužba, na kotrejž knjes farař aHndrik-Porſchitſi wo ſmyſłu tajkeho ſwjedźenja předowaſche. Roswiwaſche winowatoſcze a pſchiſtłuſchnoſcze khriſcźanſtwa napſchecziwo tajkim, kiž žu po ſłowje khriſcźanjenju, hewak pak ſ khriſcźanami nicźo podobneho nimaja, pokaſa naš na ſrudźaze, khriſcźanſtwo naſtupaze wobſtejnoſcze w Ruſkej, hdźeż ſo nabožne ſmyſłenja a cźuca ſ namozu nicźa a tuwja. Je woprawdźe wobžarowacź, jo tuta tak rjana Boża ſłužba njeběſche hacź do poſledniheho měſtna woſptana, ale je to wot někotreho cźaſa bohužeł waſchnje, ło njedźela ſłuſcha druhim ſaměram, nit pak, ſ cźemuž je poſtajena, ſa Božu ſłužbu. Nadźijomnje ſo tutón ſrudny ſjew pola naš hórſy pominje, pſchetož po ſaúdźenych pola naš wotměrych miſijonſkich ſwjedźenjach ſmy ſwucźeni ſo běſche Boži dom hacź do poſledniheho měſtna wobſadźeny. Na němſkim kemſchenju, kiž ſo w 4 hodźinach ſapocźa, knjes farař Paul ſ Budyſchina předowaſche. Tuta běſche hiſtſcze mjenje woſptana hacź herbſka. Na woběmaj Božimaj ſłužbomaj poſawnowy thór ſpěwn pſchewodźeſche a zyrkwinſki měſchany thór ſpěwaſche Schubertowe „Sſwjaty ſwjaty“.

Z **Khróšće.** Započatk septembra liċachu ſo w naſej wſy kaž też druhdźe ſadowe ſtomy. Wunoſk bě ſćěhowacy; 1399 jablučinow, 249 kruſwinow, 478 ſlowěcinow, 63 wišnjowych ſtomow, 20 mirabellow, 6 aprikosowych, 23 brěćkowych ſtomow a 22 worjeſinow. Wjetſzina ſadowych ſtomow ſluſa gmejnje. — Też ſwinje ſo liċachu. Wſo hromadźe ſu tu 437 hunċow.

Z **Khróšće.** Jutry 1935 zastupi do naſeje ſule 46 dźěći, 25 hólċkow a 21 holċkow. Wjes Khróšćicy póſcele ſamo 17 dźěći, Hórki a Jaſeńca kóždu 9. Zbytk rozdźěli ſo na 6 wokolnych gmejnow.

Z **Panċic.** Wčera njedźelu ſwjećeše žiwnoſcźeř Pětr Korjeńk ze ſwojej mandźelſkej Haužu rodź. Słodeńkee sléborny kwas. Před 25 létami zawdaſtaj ſej rucy k mandźelſkemu zwjazkej w Khróšćanskej cyrkwi. Stóž připadnje do wjesneho wukónca k Wotrowej přińdźe, widźeše hnydom, zo je tu wosebity swjedźeń. Muzšskich a žónskich bě polny ſtatok, k tomu črjódła dźěći, kotreż ſo na zahrodźe zabawjachu. Tak bě tam kwasnych hoſći doſć a nadoſć — ze wſy ze Swinarje, z Drježdźan a druhdźe a wjesele knjeżeše wospjet w Korjeńkee domje, kaž něhdy při zelenym kwasu. Gratulantow bě ſo tójſto ſeſło, mjez nimi ſydom dźěći. Słěbornaj mandźelſkaj ſtaj hiſće poměrnje młodaj — 52 a 50 lět — zwjeſelitaj ſo dobreje ſtrowoty a čiłoſće. A nětko z krutej wolu do złoteho jubileja. Jubilaraj ſtaj pilnaj čitarjej-Serbſkich Nowin a už hiſće na tutym měſtnje wjele zbča a Božeho žalnowanja do přichoda!

S **Wopalcje.** Dejmantowy kwaſ ſtaj tu žiwnoſcźeř a ſrjedawſchi zyrkwinjeż Auguſt Henzel a jeho mandźelſka Auguſta rodź. Protzeż wožwjeczikoj. Jubilar je 83 lět a jeho žona 78 lět. Wobaj ſtaj cźelnje a duchownje ſtrowaj.

Kóždy čitaŕ „Serbsk. Nowin“

je zawěsćeny z 1000 hriwnami při ſmjertnym znjezboženju abo při dospołnej invalidnoſći

Dobyczeć w kołoběcze wo Europje, pólſki lětaŕ Bajan.

Dźeło za narod

Sjawna ſhromadźizna Rakeczanſkeje „Lipy“.

Wčerawſchu njedźelu, dnja 16. ſeptembra, ſo w Rakezach lětuſchi miſijonſki ſwjedźeń wožwjeczi. Pódła drubich ſwjatocznoſczow wotměrachu ſo popołdnja we 9 hodźinach němſke a popołdnju w 2 hodźinomaj ſerbſke kemſchenje. Tutu ſkładnoſcź hibičźiwy pſchedźywa Rakezanſkeje „Lipy“, knjes Jurij Schewczik-Komorowſki, wuži a ſwoła ſjawnu ſhromadźiznu na popołdnje do Hönczej hoſćenza, ſo by tu na krótku khwilu ſwoje wowzki ſhromadźił a jim něſchto wurjadneho poſtičźił, ſchtoż njeby ſerbſku Bożu ſłužbu ſaſčemniło, ale ſnadź hiſchcze wo něſchto wobohaczilo. Tutón jeho wotpohlad je žo jemu ſ bohnczom wubjerneho rěčnika knjeſa wuczerja Nawki-Radwoſſkeho, wulkotnje poradźił.

Krótko po 4 hodźinach žo ſ wuſpěwanjom narodneje hymny ſhromadźizna ſapocźa. Po jadrinych ſłowach pſchepoda pſchedſydźa ſłowo knjeſej wuczerjej Nawaju. Tutón ſwój nadawk wurjadnje dopjelni. Dopominaſche w ſawodnych ſłowach na dźeńſnjiſchi miſijonſki ſwjedźeń. Jeho pſchednoſnoſchk chze naš w ſamſnym duchu dale wjeſcź, ſchtoż ſmy w zyrkwi ſtyſcheli, mjenujcy ſtajnje a wſchudžom Boha pytacź. Njeczinimy-li to, nimamy-li ſami a naſche dźěło ſnutſkowneho ſwiſła ſ Bohom, potom nam naſche ſhromadźiſny niczo njepomhaju, potom žu jenož wſchitko próżdne ſłowa. Shromadźiſna nima potom žaneho wužitka ſa naš. W zaſym pſchednoſchku rjaſnowaſche nam pſchezo ſaſo žiwjenje Khryſtuſa a kak wón ſo ſe ſwojim Bohom ſwjaſany čuješeſche. Nichtó njepſchihodźe k Bohu, chiba pſches Jeſom Khryſta. Tajſe ſłowa trjebaſche pſcheď minale liſta létami wulki franzowſki wucźenc, kotryž pilnje Boha pytaſche a jeho też namala. Khryſtuſowe ſłowa maja dźenja hiſchcze ſa naš cźłowjeſkom polnu płacźiwoſcź. Schtoż je wot Boha, njeſandźe, woſtanje wěcźne. Cźłowjeſke ſkonje ſo huſto druhdy ſara pſcheměnjeja, ale Boże ſakonje woſtanu wěcźne.

So ſo žcłowjeſke ſakonje tak huſto pſcheměnja, wukhadża ſ toho, ſo njeſmy doſpołne. Cźłowjek móže ſo mylicź, runjeż hiſchcze mudrſchi ſo hyċ ſdał. Sakonje, kajſejż cźłowjekoju ſtworja, ſu pſchezo njedoſpołne, Bóh je wěcźny. Dyrbimy ſo runje w narodnym naſtupanju Božich ſakonjow dźerżecź. Narodnoſcź je Boża a Bóh je nam ju darił ſ naſchimaj ſtarſchimaj a naſchimi prawótzami. Jónuh udże wot naſ wſchěch ſlickowanje ſadane. Wěda tomu, kiž pſchełołki ſo ſpóſnaje. Jeſuſ je pſchezo a w kóždym naſtupanju też jako cźłowjek poſłuſchny był. Tajſe a wjele druhich kraſnych pſchirunanjow ſe žiwjenja naſcheho Sbožnika wjedźeſche nam pſchednoſchcź jaſnje pſched wocźi. Hodźiny dokho móhli jemu pſchipoſłuchacź. Cźaſ ſo rucze pominy, ſchkoda. Na wjeſelnych wobličźach pſchitomnych bě ſpóſnacź, ſo ſu wſchitcy pſchednoſcherjeż djakowni ſa jeho połběhowaze ſłowa, ſchtoż też na kónzu ſe žiwym pſchiſłeſtom wopokaſachu.

Na kónzu ſhromadźiſny žo hiſchcze wſchelake wěcy roſpowědachu, wožwjeże też dla herbſkeje pačeſkeje wucźby. Tu ſo wěſte pſchipadny thěrko krittiſowachu. Se herbſkim ſpěwom ſkónčźi ſo tuta wubjerna ſhromadźizna wokolo 6 hodźin.

Sporjski swjedźeń standarty 103

Pſchi rjanym wjedźe wotmě SA. wožerawſchu njedźelu w Budyſchinje ſwój ſportiſki ſwjedźeń. Budyſke wohndźerſtwo ſo ſ wulkim ſajimom na ſjwjedźenju wobdźěli. Hižo ſobotu wječzor we 8 hodź. wotmě ſo na Mjaſowym torhoſchcźu wulke wjeczorne piſkanje. Też tu běſche ſo hižo wulka ſyła pſchihladowarjow ſeſchła. Sſobuſtawy ſtandarty běchu ſwjetſcha ſe ſmólnjazmi pſchicźahnyli. Wjeczorne piſkanje nawjedowaſche wjednik hudźbneho wotdźěła Walter. Wjeczor běchu też wuſnamne twarjenja města Budyſchina rjenje wobſwětlene.

Njedźelu rano ſeſtupa ſo ſtandarta na ſadnim dworje Huſarſkich kašarnow k pólnej Božej ſłužbje. Wotkřeſnuje woborny farař Schneider wěcźeſche wo ſłowje ſe ſcźenja ſwj. Mateja „Ja njejšym pſchiſchoł, ſo bych měr pósłał, ale mječ.“ Faraŕ roſłoži, ſo je Khryſtuſ ſtajnje wojowanje pſchipowědał, jeho žiwjenje je žiwjenje rjeka. Wjednik wudyrneho ſwjaſka Grüttner porěcza hiſchcze krótke ſłowa k nkódnym towaršcham, prjedy hacź ſo na winowatoſcze ſwjaſachu.

Po pólnej Božej ſłužbje cźehnjechu wotdźělenja do města, hdźeż běſche nimokhód pſched wyſchſchim wjednikom Unterſtabom a wjednikom wudyrneho ſwjaſka Grüttnerom. Nimokhód wotmě ſo wot 11 hodź. pſchi měſchcźanſkim dźiwadle.

Popołdnju ſhromadźichu ſo žyły na měſchcźanſkim wojowaniſchcźu Mlynkez kuzy. Wubědźowarjo ſeſtupachu ſo we ſjoch wulkich wotdźělenjach. Potom ko jenotlive ſport-

Hospodarski rozhlad

Pondźelu 17. septembra 1935.

Barlinska burſa ſ dnja 15. septembra. Ke kónzej tydźenja njeběſche wobkhod na burſy wobſchěrny. Tola pjeczeżelna tendenza ju dale wobkněježeſche. Kuliſa běſche w pośledních dnjach ſwoje nakupy na najmjeńſchu měru wobmjeſowała a dokelž wjazo pſchikałow ſe ſtrony publika pſchedležachu, ſo ſtoro na wſchěch wikach knjeżeſche. Wobežbe pak ſo montaowe hódnoty kupowachu. Na tentowych wikach měješe ſtara wójnſka pożczonka jara žiwy wobkhod a mózeſche ſwój kurs wo 0.25 proz. powyſchicź.

Dźenjznſiche ſtótne wiki w Drježdźanach.

Na ſtótne wiki pſchihna ſo dźenja 997 howjadow, mjez nimi 195 wołow, 278 bykow, 362 kruwow, 74 jałowjow a 89 jałojczkow. Nimo toho hiſchcze 984 cźelatow, 1056 wowzow a 3384 ſwini. Na howjaſnych wikach je wobkhod žrěni a to po ſtarych płacźiſnach. Cźelata maja dobre wikowanje, płacźiny ſo tu wo něſchto mało poſlepſcheja. Wowzy maja tohorunja žrěni wobkhod pſchi ſtarych płacźiſnach. Na wikach ſ wowzami je wobkhod žrěni, w niżſchich družinach płacźiny něſchto popuſchcźeje. 100 howjadow ſo wrócźo ſtaji.

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźeł a přiłopk Marko Smoleŕ a za nawóſtki dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a čišći dr. J. Cyž w Budyšinje. D. A. VIII. 1934: 2242.

ſke pſchedwjedźenja ſpěſchnje a eksaktnje wotmĕchu a pola pſchihladowarjow mózne pſchipóſnaće ſhudźichu. Prĕnje bĕchu bĕhi mużſtwowo pſches 3000 metrow. Wſchelake hry ſ bólom ſo poſtrowachu a druhe ſabawne poſtkiczenja. Pſchi bólkopanju Budyſcy pſchecziwo Lubijſkim ſ 5:2 pſchĕhrachu. Do pſchehrawki ſo jim žane wjaſy njeporadźi. Mjes wſchelakimi druhimi rjanymi poſtkiczenjemi wuſtĕhnjenu wulku mĕſchanu ſtafetu pſches 6000 metrow, kotraž ſ bĕharjow, kokoljeſdnych, jĕſonych na konjach a połhodnikow ſ wačokom wobſtejeſche a programm ſkónči.

Wjeczor wotmě ſo w Krónje wulka towarſchnoſcź, pſchi kotrejž ſo mjena dobyczerjow pſchipowĕdachu.

Budyske ſtawniske powĕſće

ſ dnja 13. ſeptembra 1934:

Narodźili ſtej ſo: Hanſej-Theoej Krjeczmarjej, wojerſkemu hejimanej w Shorjelzu, dźowczičzka. — Kurtej Richardej Purſchi, żeleſowjerczerjej, dźowczičzka.

ſ dnja 14. ſeptembra 1934.

Narodźiłoj ſtaj ſo: Korli Khryſtijanej Ludwigej Hendrichej Kohagenej, hudźownikej, dźowczičzka. — Janej Pawołej Hulſchej, pſchekupcej w Hornjej Wjaſońy, ſynk.

Wumrĕli: Hermann Pawoł Kaſper, kamenjerſkiſchcźer, 42 lĕt. — Emilija Berta ſtwnd. Karlukowa rodź. Reppes, doſtawarka ſpomożerſkeje podpjery, 65 lĕt. — Hannelora Kohagenej, dźowka hudźownika, 2 hodźinje ſtara.

Mandźelſtwo pſchipowĕdźichu: Willy Ota Jakob, fabrikſki dźełaczer, ſ Irmu Hildegardu Peſchkej, pſchedawarku, wobaj w Budyſchinje. — Guſtaw Pawoł Standka, pſchekupſki pſchiſtajenz w Budyſchinje, ſ Hanu Margaretu Hildegardu Langez, repaſěrarku w Lehnizy. — Pětr Pawoł Kandźija, ventnař, ſ Martu Marju Rjeczkez, dźełaczerku, wobaj w Budyſchinje.

Radio

Wutoru 18. ſeptembra ſłyſchimy.

Königswusterhauſen. Nimo ſnateho wiſchdneho programma: 6.25 raniſchi konzert. 10.10 ſ němſkich ſtawiſnow. 12 ſabawny konzert. 13 tačzele ſ romantiſkich operow. 17.30 ſport ſa młodźinu. 19.35 politiſki pſchehlad nowin. 20.10 konzert na byrglach.

Lipſk Nimo ſnateho wiſchdneho programma: 5.50 ſa butow. 6.25 raniſchi konzert. 8.20 tačzele. 9 ſa žony. 12 ſabawny konzert. 14.45 ſa młodźinu.

Hiſchcze ważne ſ dnjoweho programma. Wrótſławk: 20.10 konzert. Mnichow: 19 wječorna hudźba. Win: 19.40 ſabawny konzert. Warſchawa: 20 operetta „Das Land des Lächelns".

Přilopk

Spytane ſamomordarſtwo w Shorjelzu.

Na tudomnym cźertowym moſcze je ſo ſnowa ſamomordarſtwo ſpytało. Wutoru wječor wokoło 8 hodźin chžyſche 40lětny żeleſniſki wothladař wuhibadła, kotrejž bě ſo žiwjenja nadył, ſ moſta ſe ſamomordarſkim wotpohladom ſtočicź. Jedyn SA-muž, kotrejž ſo jeho dohlada, pak jeho wot jeho womyſlenja wotdźerja. Alarmowana wohnjowa wobora muža ſ moſta dele ſcźahny a jeho do polizajſkeho jaſtwa dowjedźe.

Khěža ſo wotpaliła.

W Schirizach pola Hlomacźa je ſo ſrjedu rano dźeł wobydleneje ſtareje piwarnje ſypnył. Tworjenje, w kotrymž pjecź ſwójbow bydleſche, je ſo po poliziajſkej pſchikaſni dyrbjało wuprózdnicź, dokelž je ſtrach, ſo ſo też druhi dźeł ſypnje.

160 000 jutrow noweho lĕża.

Natkwilne wunoſchki ſadźenja lĕžow w Němſkej dopokaſuja, ſo je ſo ſ pomocu ſtatnych kreditow 160 000 jutrow noweho lĕża nadadźało. Tuto ſadźenje lĕžow je němſki miniſter ſa ſeźiwjenje a ratarſtwo Darré pſchewjedł.

Macź ſ dźeſeźomaj do ſtudnje ſkočiła.

W Gahmje w Durinſkej je 28letna Riſnerowa ſe ſwojimaj dźeſeźomaj, 5 mĕſazow a 3 lĕta ſtarymaj, do ſtudnje w pinzu ſwojeho doma ſkočiła. Pſchiwuſna, kotraž pſchipadnje wječor na wopyt pſchińdże, cźeła namaka.

Schěžnaczelětny pachoł rubjeżny nadpad ſpyta.

W Halli je ſrjedu popołdnju jedyn 16lětny pachoł mĕjičzela jenych ſchokoladowych klamow porafſcź ſpytał, ſo mohł klamowy pjenježny kaſchcź wurubicź. Nadpadnjenemu pak ſo porady, pachoła wotraſcź. Młodoſtneho ſłótnika, kotryž bě ſo do cźekanja dał, na dróſty doſcźĕhnychu a połiziji pſchepodachu. Jeho draſtu pſchepytajo, w njej bubonaty revolwer ſe ſchěſěs patronami namakachu.

Paduſchſtwo w ſarſkej pišarni.

W Mitweidze je ſo w pſchipołdnjiſchich hodźinach w tamniſchej ſarſkej pišarni paduſchſtwo ſtučiło. Se żeleſneho kaſchcźika je ſo wojeſcha ſumma kradła. Sa paducha maja zuſeho, kotryž je pſchipołdnju w ſarſkim domje proſtył.

Błyſk dweju konjow w ſapſchahu morił.

Njewſchědne njeſoże je ſo we Wongrowizach (w Póſnańſkej) ſtało. Hdyž jedyn ratař pſchi cźekanju njewjedrje demoj jĕdźeſche, ſo ſpĕſchnje khelpazej konjej ſ błyſkom ſarafyſchtaj. Ratař, kotryž wotcźu dźerjeſche, ſo na krótki cźaſ pohluſchi a ſo bórzy ſaſo ſhraba.

Wulki woheń w Litwje.

W litewſkim měſcze Lucka ſu ſo ſrjedu ſtoro wſchĕ twarjenja wotpalile. Lucka ma 1200 domow, kotrejž ſu ſwjeſcha ſ drjewa natwarjene. Też židowſka ſynagoga je ſo wotpalika.

Najnowiše z cyłeho ſwěta

*** W Delbrückſkich połkoplach w Hindenburgu w Hornjej Schleſyſkej je ſo pjatk 16 hórnikow ſaſypło. Jich wuſwobodźichu, 3 dźełaczerjo dyrbjachu ſo do khorownje podacź.**

*** Kſchi wujědże ſ Gdańſkeho pſchiſtawa je ſo ſobotu wječor norwežſki parnik „Duſſen" podmórił. 650 tunow wuſki parnik ſo ſa někotre minjuſchiny pod wodu ſhubi. Njeboja dla njemożachu tódże do pſchiſtawa a ſ pſchiſtawa jěsdźicź.**

*** W kalabriſkej provinzy we Italſkej je ſo měſtacko Sinopoli ſ cźełkim wohnjom potrjechiło. Nĕhdże 100 bydleniow je ſo wotpalilo. 400 wobydlerjow je bydlenje zhubiło.**

*** Po wurjadnje cźopłym wjedrje, kiž běſche tydźeń trało, ſo w Londonje ſobotu popołdnju hrózne njewjedro roſpuſcźi. Sněhne deſcźeje ſ wětrom nacźinichu wjele ſchkody. Pſchedewšěm ſo ſ wodu pódźerchu. Podſemſke żeleſnicźe dyrbjachu wobkhad ſaſtajicź. Też dróhowe żeleſnicźe njemożachu khwilu wobkhadźecź. Pſchi kopanzy w St. Albanſu trjechi błyſk bólkoparja, tola jemu jenoj ſtomjany kłobuk ješmudźi. W Hampſteadu padachu tři ke roſbichu wjele wokonowych ſchkleńcźow.**

*** W měſcze Providence w ſtacje Rhode Island w Ameriźy ſu pſches 100 kommuniſtow ſajeli. Woni bĕchu ſ druhich kronow do měſta pſchiſchli, ſo bychu mjes ſtraſowazymi tekſtilowymi dźełaczerjemi ſchkarali.**

Kołołět po Europje

Pólſki lětak Bajan dobyczeř.

Mjeſynarodne wubĕžowanje ſ lohtimi lětadłami 1934 ſkónči ſo njedźelu we Warſchawje ſe ſpĕſchnym lětanjom pſches 279 kilometrow. Najlĕpſchej Němcaj Seidemann a Fieſeler njeſamóžeſchtaj po dypkach pólkeju lětarjow Bajana a Płonczyńſkeho doſcźĕhnyć. Polakaj dozpĕſchtaj 255 kilometrow hodźinſkeje ſpĕſchnoſcźe a ſwĕſcźichtaj ſebi prenjej měſtnje w pohódnoſcźenju dypkow. Seidemann dozpě 243 kilometrow ſrjednjeje hodźinſkeje ſpĕſchnoſcźe. Bajan wuńdźe ſ 1896, Płonczyńſki ſ 1866 a Seidemann ſ 1846 dypkami.

Wukrajny žort.

„Jurjo, połěs proſchu rucźe dele a wucźejſ mi muſchu ſ wócźka!"

Towarſtwowske powĕſtniki.

Domowina zarjaduje w bliſkim cźaſu po cyłych Serbach župne zhromadźizny towarſtwow a dowěrnikow. Prěnja tajka zhromadźizna budźe njedźelu 23. pózejeńca w Maleſecach pola Zeńdźic, a to pop. w 3 hodźinach zhromadźizna dowěrnikow a w 4 hodź. zjawna ludowa a towarſtwowa zhromadźizna. Přednoſuje wjednik Domowiny. Dźensa hižo namolwjamy towarſtwa raněſeje delnjeje ſkupiny a přeproſujemy cyłu ſerbſku zjawnoſć na tutón zjězd. **Zarjadnistwo Domowiny.**

Khróſćicy. „Jednota" wotměwa zaſo přichodnu ſobotu, kaž po zwučenym waſnju, ſwoje ſpěwanſke hodźiny pola Wjenkec. Wſitcy ſpěwarjo maja přińć. Předſyda.

Lipſk. „Serbſke blido" w Lipſku ſkhadźuje ſo přichodnu wutoru, 18. ſeptembra wječor we 8 hodź. w „Börſenreſtaurant" (při Hłownym dwórniſću).

Tkanina za jaki, čorna, 7.90, 4.75, 3.50 Schaaf

Wobydlenje w Khróſćicach z 3 ſtwami a bohatym druhim přidawkom w prénim poſkhodźe, nowo přiſtrawjene, w přjedawšej Kobalcec jaſonoſći wot 1. oktobra k přenajeću. Ludwig Heinlein w Budyſinje na Nowoſaſkej dróży 9

Anker Diamant Janko Góricke **kola** Wulki wubjerk Cirka 250 kolesow na ſkładźe. **Napłaćenje 10.-hr.** tydźeńſke dźělby z 2.-hr. poć. Stare kola přijim. jako napłaćenje **J. Schieback** Mužakowska dróha 4

Domjaca holca 17—18lětna, čiſta a dźěłuluboweſa, w domjacym dźěle nazhonita, ſo k 1. oktobrej 1934 do prawiznikſkeho hoſpodarſtwa pyta. Předſtajenje pónjeſa 17 ſept. pop. mjez 3—5 hodź. Hdźe předſtajić, zhoniće we wudawarni Serbſk. Nowin

Pomhajće nam dobyć nowych čitarjow!

Husańcowa lĕp (Rauppenleim) Husańcy lĕpjace paſki **Erich Winter** Drogerija na Kamjentnej hasy 14

Daj ſwojej nozy prawje pěſćić Je tak mudrje a rjenje Na wšĕch ſwojich pućach Bjezbolostnje khodźić. Črijowy dom **Mann** w Kamjencu, Wallſka dr. 25/27

E. Schlenkrich w Žitnym domje na Hošie hasy 9 Bĕte šiće, wušiwanje monogramow, wušiwanje kromkow (Hohlſaum), kneflowych dźěrkow atd.

Kóždy lud čita nowiny w ſwojej maćernej rĕči

Ty ſy ſwĕrny dołholetny čitař našeho jenički-ſerbſkeho dźenika

Serbſke Nowiny

Ale twój ſerbſki ſuſod ſo z cuzymi daji. Sy hižo jónu ſłyſał, zo němſki ratař francowſke abo francowſki dźěłaćeř němſke nowiny čita? Cyle wěſće ma w ſwojim domje w prénim rjedźe nowiny w ſwojej maćernej rĕči. Při dobrej přileżnoſći to jónu ſwojemu ſuſodej rozkładź! Ty wěš, do ſerbſkeho domu ſerbſke nowiny.

Jězdne kola šijace maſiny Zündapp-motorkola płaćizny hódno pola firmy **Ernſt Zſchornack,** Zündapp-ſtužba w Delnjej Kinje

Khróſćicy a tamniša wokolina Štóž chce ſebi „Serbſke Nowiny" ſkazać abo nawěſtk wotedać, njech to čini pola **J. Ryněa w Khróſćicach**

Dr. med. Schellig ſo wróćił

Zubny lěkař dr. Krauſe ſo wróćił

Sobotu připołdnju wumrě po krótkej cežkej khoroſći moja luba mandźelſka, naša ſtaroſćiwa maćź, dźowka, ſotra a ſwakowa

Hana Sykorina

rodź. Hajnckec

w 32. lĕće ſwojeho žiwjenja.

We wulkej žrudobje

Gerhard Sykora a dźěći

w mjenje wšĕch zawoſtajenych.

W Plusnikecach a Žornoſyku, dnja 17. ſeptembra 1934.

Pohrjeb budźe jutře wutoru popołdnju 1/3 hodźin wot žarowańſkeho domu.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2,15 hr. — 20,00 Kč. Wudawa a čišć Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a bosćencarske 4 pjenjezkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifu. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam ćělneho zmjerdźenja z 1000 hr. — hdyž wumrje abo hdyž je nan tak wuwjazany dospołne bydlenje. Kóžde wjeselowanje dyrbi abonent swojim tilei, zawěsćacej bance wozwěsć, znajeny dyrbi mudom, najpozdźišo na druhi dźeń tydźenja pomjer pytać. Smjerne znjezdobjenje dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 218 — Budyšin — Wutoru 18. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Njewjedrowa katastrofa w rańšich Rudnych horach

We wokolinje Luchkeje hory njedaloko Dippoldiswaldy je so pónđelu popołdnju wot ½3 hač do ¼4 hodź. njewjedro rozpuščiło a cźežku šćikodu načinilo. Njewjedro potrjechi wobezbje Delni a Horni Frauendorf, Luchau, Reinhardtsgrimmu, Cunnersdorf a Glashütte. Najcźežšcho cźerpjachu Delni Frauendorf, Luchau a Reinhardtsgrimma. **Tu dešćej a krupy z tajkim wotmachom a mnohošcźu z mróčel padachu, so woda hnydom wo někotre metry přestupi a so do dolinty waleso wšchitko swottorha. Schkoda na wězach so na njeđbže 200 000 hr. wobliča.** Na złoze njeje žadyn cźłowjek žiwjenje zhubił. Někotři su so lochko hranili. Ale wjele drobneho skotu je so w žołmach cźepło. Drobny skot zjuščeješe swjetšcha khudšchim ludźom. Druhi skot dyrbjachu tu a tam dorešać.

Wjele twarjenjow je so sakhrynyło abo so cźęšcźe wobšchkodźiło. Pola so sapuščichu, dróhi so wudrěchu, mosty so swottorhachu. Dešćej a žylne krupobicźe njenaczinišchej tak wulku šćikodu, kaž wulka woda, kotraž njejapaży pšchindźe a wulke doliny traščeješe.

Kaž je so wupokasało, je njewjedro Delni Frauendorf najcźežšcho potrjechiło. S hór je so rólna perspešcź do dolinow wotpławiła. Dróhi su z pěskom, pjerščcźu a kamjenjemi pokryte. Wokoło ¾3 hodź. je so wokolina Luchkeje hory njejapaży sacźmiła. Sa někotre mjeńšchiny pšchińdźe katastrofalne krupobicźe. Sa krótki cźaš je woda w rěžy nimale dwaj metraj wyšoko pšchiwali a wšchitko žobustorhny, schtož so jej pšchecźiwjesche. W Grjedźnim Frauendorfje je woda dróhi dospołnje wudrěła, je kanjenje metry wyšoko na dróhu nakopła.

W Reinhardtsgrimmje běšche žołma 35 zentimetrow wyšchicha, hač hróšna, dotal najwyšchicha wulka woda lěta 1897. S twarjenjow, kotrež w dolinje stoja, njemóžachu wobhydlerjo cźekać, dokelž woda poldra metra wyšoko po wjeršnej dróšy schneješe. Se wšchelakich twarjenjow běšche woda nadobu wotnošpyła, so dyrbjachu wobhydlerjo ju posdźišo z pěrka a pjerščcźe wuhrjebać. Natarške maschiny wotplawjene kolcźe, powrócźene wosy, napławjene płoty, rozklanane zementowe stopy atd. dopokazuja, kak zakhłnje je woda sakhađźała.

W Glashütte so krupy hodźinu dołho jenak žylnje z mróčelow sypachu. Hischcźe wjeczor pół metra wyšoko **na dróhach ležachu.** Pšches Glashütte njeběšche woda wjele drjewa a druhich wězow.

W Delnim Frauendorfje běšche błyšk twarjenje sapalił, kotrež so do cźista wotpali. Po zylnym Dippoldiswaldskim hamtskim hejtmanstwje dyrbjachu wobnjowe wobory a technišku mišowu pomoz sapschimnyć.

Němscy nowinarjo we Waršawje

Do Warschawy je wotpółdnjastwo němšich nowin, sejtajene z dźesaćz zastupjerjow wschelakich němšich nowin, pschijěło. Hrabja **Schwerin**, hlowny redaktor „National Zeitung", pokolitwo wjedźe. Němšcy nowinarjo budźa w Pólšcy 11 dnjow pschebywaćz. S tymle pobudźom so wopyt wotpłaćuje, kotryž su Pólšcy w nalěcźu póńdźu nowinarjo w Němšej cźinili.

Sobustawa němskeje fronty w Posaarskej nadpadnyli

Sobotu wjeczor ½11 hodź. staj njeznataj sahabjenaj muzźaj hórnika Antona Schulza, zobustawa němskeje fronty, jako z jamy Frankenholza do Münchwiesa domoj dźěsche, sadźerźałoj. Potom dasćtaj jemu dale hicź, tola hnydom na to sa nim zwócźeschtaj a jeho namolwjeschtaj, so by sabo stejo wostał a so wrócźił. Schulz so hižo wopraschi, hač staj zkolwaj sastojnitaj. Wonaj jemu jenoż wotmolwischtaj, so dyrbi jenoż sobu pschińcź. Món dźěsche z nimaj hač k druhemu lichižnemu puć ej a chyšche po druhej dróšy domoj hicź. W tuthym wokomiku pschijědźeschtaj njewobznamjenjanaj automobilaj. Schulza wot sadu hrabnychu a spytachu jeho do wosa tykнyć. Schulz so wobarasche, tola nadpadnitaj jeho knjudowachu a do auta cźišnychu. Schulz móžeše pak so hišcźe raz wuswobodźić, tola 7 hač 8 muži jeho sadźerźachu a pschebichu. Potom jeho namolwichu, so by z nimi hač na zandarmstwo schoł. K temu běšche wón swólniwy, tola do auta njeskupi. Na to jeho spytachu a do Frankenholza k zandarmej dowjedźechu. Nasajtra pak Schulza puschcźichu. Po Schulzowym wupraschenju su stuđerjo po nowinarjach sdaržu pschistajeńcy posaarskeho policajskeho sarjadnistwa byli.

Wubjerk za Posaarsku so zešoł

Wubjerk sa Posaarsku, kiž z tšoch muzow wobstoji, běžech so hobotu dopołdnja pod pschedsydstwom Italcźana Aloisija k nowemu wuradźowanju zešoł. Wubjerk chyšche finanzne praschenja rospominaćz, kiž z wudawkami sa wothłosowanje w Posaarskej swizńuja.

Kommunismus w Šwedskim wóisku

Stockholmske wjeczorne nowiny „Nya Dagligd Allehanda" pschinjeseju z wulkim napjećmom wojsewjenje schwedskeho schefa generalneho staba Nygrena wo kommunistiskim krućenju we schwedskim wójsku. W generalnowym wojsewjenju po złowje rěka, so je statej njepschećelna agitacija so tak wosčhěrila a tajkich formow nabyła, so sa jednotu wójska thutny strach wobsteji.

Kommunistiska propaganda pokazuje so pola wschitkich wójskowych wotdźelenjow. Wójsko je žebi tehodła wótri-

Mała ententa wo tukhwilnym politiskim położeniu

Stajna rada Małeje ententy (Cźěskosłowakskeje, Juhosłowjanskeje a Rumunskeje) je wo žywjich wuradźowanjach w Genfu rosprawu wojsewiła. Po njej je rada wobsamkła, so budźa sastupjerjo Małeje ententy sa pschijećze Rušeje do Swjasta ludow hłosować. Wo raństim pattu Mała ententa měni, so žo z nim rukowanje za sakhowanje měra pokłni. Tohodła žebi pscheješe, so by žo pakt po możnosći bórzy wobsamknył. W praschenju sakhitanja mjńschinow Mała ententa pólste žadanje sastupuje, so bychu žo wschě europiske staty za sakhitanje mjeńschinow swjasake. Dale je žo stajna rada sa dospołnu njewotwisnosć wschěch podunajskich krajow a sa jich hospodarske sbližene wuprajila. Po jejnym ménjenju žo z pomozu Swjasta ludow měr a porjad najlepje sakhowataj.

Na tónzu žo w rosprawje praji: Stajna rada Małeje ententy je žo politiky wo to prózowała, so by pschećelne poćahi k wschěm statam bjes wuwjacźa do stukta stajła. Se spokojenjom je wona tohodła **sbližene mjes Franzowskej a Italiskej powitała.** Nadźija žo, so žo z njej hodźi, tež mjes Italiskej a Małej ententu sbližene dozpicź, kotrež žebi wona pscheje.

Tři nowe sobustawy rady Zwjazka ludow

Pónđelu popołdnju wusnjelichu w Genfu Chilejcźan, Schpanjsku a Turkowsku do rady Swjasta ludow. W zhromadźizne Swjasta ludow woteda je 52 płacźiwych hłosow. Schpanjska a Chilejska dostajchtej po 51 hłosach, Turkowska pak 48 hłosow. Zhromadźizna wusnjelenje tutych tšoch krajow z pschikłeskom witasche.

Pschi zhadźowanju Swjasta ludow w dezembru wostanje po tradizji dotalny president Benesch w zastojnistwje. Turkowskej pak potom pschi pschichodnym radźitym zhadźowanju w januaru 1935 pschedsydstwo pschipadnje. Wschedźydstwo mejskeho zhadźowanja we lěcźe 1935 w radźe Swjasta ludow by potom žywjetskej Ruskej pschipadło, dokelž žo pschedsydźo po alfabecźe wotmjenjeja.

Francowske manevry z reservami

W Champagni žu je žobotu sašo wulke franzowske manevry sapoczałe. Swjeczenjenja pschi schanzarskich, njejsach žu je žo ledma skónczyłe. Pschi tutych swjeczenjowanjach běchu wojerźcy atajchejo zusyh krajow pschitomni byli. K tuthym nowym manevram pak so tuczi njejsu pscheproszyli.

Schuschnigg w novembru do Pariza pojěđe

W Parišu spoczatk novembra wopyt awstriskeho swjatkowehо kanzlera Schuschnigga wocźakuja, to je krótko po jednanjach, kotrež smješe zwontowny minister Barthou z Mussolinijom w Romje. W Franzowskej žebi mrěła, so měje žo prajschenje, kak žo za njewotwisnosć Awstriskeje najlepje rukowacź hodźi, hač do toho cźasa tak dałeko wujasnjenicź, so Schuschnigg a Barthou trjebataj jenoż hischcźe dowuradźicź. Tuthwilu wschak tajke sprěcźenje hischcźe wschelake pschecźiwnosće namaka.

Awstriski swjatkowy kanzler Schuschnigg je psched žwojim wotjěđom z Genfa wobsebitemu rosprawjerjej nowin „Paris Soir", Sauerweinej, scźěhowaze wojsewił: Wěrno je, so žu Genfšay sastupjerjo wultomozow a žuđobnych statow Awstriskeje wuradźowali, kak mohła so Awstriska pschichodnje schtitacź pschecźiwo tomu, so bychu so druhi do jeje znutskowneje politiki tykali. Dyrbjało-li nětkuž měnjenje nastacź, so by tajke sprěcźenje cźuczijwosći wětšych statow ranicź mohło, mózu k tomu rjeć, so Awstriska najwjazy na tym saleži, so tajke sprěcźenje njejsmě so pschecźiwo zanemu statej měricź. My pschejemy žebi a nadźijamy so pak, so wschitke žuđobne staty žobu tkutkuja, dokelž mamy wulki sajim na dorosnjenju „kotrež nam rukuje niz jenoż sa nasch znutskowny porjad, ale też sa měr Europy.

Papen zaso we Winje

Dotalny měšćokanzler z Papen, kotrehož je wjednik a němski kanzler we wurjadnej mišiji do Wina pósłał, je žo tónz sańdźeneho tydźenja sašo do Awstriskeje podał. Kaž je znate, je knjes z Papen pschi nastupje žwojeho sastojnstwa awstriskeho swjatkowehо presidenta a awstriskeho swjatkowehо kanzlera wopytał. Na to pak žo wurjadny wupósłanz po krótkim pschebywanju we Winje sašo do Němskeje wróćźi, so by tu dowol wužiwał, kiž běšche jo hižo psched dleschim cźasom wotmysłił. Pschi žwojim pschebywanju na Papenez kuble Wallerfangen w Posaarskej prjedawschehо měšćokanzlera khorosćz nadpadže, so žo na wustupjenju žwěry za Posaarsku na Ehrenbreitsteinje njemóžeše wobdźělicź.

Pschi žwojim pschebywanju we Winje je knjes z Papen wschelake žrědki a pucze pytał, z kotrymiž bychu schle žo smóžnicź, so by žo němsko-awstriska napjatosć wotstroniła. Knjes z Papen poby hischcźe raz w Barlinje a žo se wschěmi pschiłuchnymi městnami wo wschěch trěbnych praschenjach rosrěcźowaschе. Nětko žmě we žwojej wurjadnej mišiji žwoje dźěło we Winje sapoczeć, kotrež wojsnamjenja wobežitu dopokas wjednikowehо dowěrjenja.

Pśichi tutych śwuczowanjach njewupruhuja so motory. Tu śiwucuja pak reserwni wojazy. Na śwuczowanjach wobdźeli so 25 000 muzi, mjes nimi 15 000 reserwistow. Reserwistowje mobilnej diwiziji we wójnje dospołnje runa. S tutej mobilizaciju na pruhu dyrbi so śwěźićej, kajki praktiski wójnsku hódnosć tajke reserwne diwizije maju.

Před přetworjenjom jendźelskeho knježeŕstwa

Politiski žurnalistojo Londonskich nowin „Daily Herald“ piša, so so jendźelske knježeŕstwo w pśichodnym tydźenju k wobsedźenju posedźenju śeźdże. Wono chce bjesdźelnosć a wobsedźe rospramy wobsebitych kommisiarow za mnuzerěrjace krajiny pśiprihotowaś. Schatzkŕ wrośi so Baldwin s franzowskich kupjel Aix-les-Bains do Londona a pruhowanje jako namjetnik ministerski president nawjednje. Po Macdonaldowym nawrośe na tronu mjenuja so pśetworjenje knježeŕstwa s nowa rospominaś.

Macdonald na napśeśiwnej prózowani pśed žurom. Nazionalne žurnalisty dełnjeho śejma s industrialnych wólbnych wokrjesow a sastupjerjo cerpjazych wokrjesow žadaju wulkotnu politiku narodneho wuwića a wupśeśe strenja. Do tutych žurnalistow niz jenoź Macdonaldowi wobsebinźy pśichwalowarjo, ale teź młodźi konserwativni, kotśiž katastrofu pśichinjaś widźa, njebóle dźe-li k žanej konstruktiwnej politiźy bjesdźełośeje.

Macdonaldowe stejiśeńcjo je wobsebje wobcerne, dokelž je so wón wospjet pśecerśiwo wobśkerdnym śjawnym dźełam wuprajił. Tutenuj žurnalej pśeśiwja pak so tón dźeł konserwativnych, kotrejž žada, so by so pśez system złownych tarifow wutwarił, so bychu so wudawki za krajnu woboru powyśiśile a so bychu so w druhim nastupanju reformy pśewjedle. Tutych ludźi wójnski minister lord Hailsham nawjednje.

Rośpudźaze budze sadźerjenje finanznego ministra Chamberlaina, kiž so hischze njeje wuprajił. Wón pak drje jako finanzny minister wešśe napśeśeśo stupi politiźy, kotraž na powyśenje wudawkow dźeła. Baldwin s Macdonaldom hromadźe śteji abo padnje. Sśnadź so Macdonald stónčnje tola nusuje, so by politiku po dotalnym waschnju wjedł. W tutym padze móhle pśemeńenjenje w sesiajenju knježeŕstwa jenož njewažne byś.

14 Chinesow w Mandźuskej wotprawili

W měśe Hajo w Mandźuskej su 14 Chinesow wotprawili. Jich su wjelepśesherady dla k smjerśi sajudźili a dokelž su so na wojowanjach pśeśeśiwo mandźuskim a japanskim wozaram wobdźělili. Schtyrjo tutych Chinesow běchu so pśichi nadpadaze na chinesku rańšku železnizu wobdźělili a pśaćachu sa wjednikow sbeźkarskeho hibanja w Mandźuskej.

Japanska brónje w Awstriskej skazała

Awstriske brónjejerne maju w poslednim cźasu dosć dźełacy. W nich je so sa Japansku wjele brónjow sdźełało.

Strajk w Americy njepopušćuje

Dokelž njeje wuhladow, so so strajk textilowych dźełacerjow w Sjednoćenych statach s wuprajenjom wośrědźaceho sudnika stónčeć hodźi, so wocakuje, so prezident Roosevelt japschimnje. Mjes tym su nowych narodnych gardistow do strajkowych žrjedźiśćowjow w południ Karolinje pósłali, hdyž so pśichodźe hischcze nadpołnoce stawaju. W Burlingtonje w Południ Karolinje so textilowa twornja s dynamitowym rozbuchnjenjom wobśkodźi. Teź do městačka Agragona w Georgiji pósłachu narodnu gardu, dokelž běchu tam prjedawšcheho textilowego dźełacerja s wutśelenimi s automobila morili.

Ze Serbow

W **Budyšinje**, 18. septembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Stupaś w taktu, kaž so piska,
Z wjelkami wuć z jenej truby,
Wšo mi stajnje běše nizka —
A tak mnohim njeběch luby.

Čišinski, Formy.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 749, hygrometer +3 a thermometer wodnjo +28. Dźeńa rano we 8 hodź. barometer 749, hygrometer +2 a thermometer we nogy +17. Nišina nad połnocnym morjom šahoše s wobłokom hacź do Sakśeje. Tutón žo wječera w rańšim dźělu Rudnych hór, k stókeho wjeczora Drježdźan, jeślinom a cźežkim krupobiścom wusłukkowa. Pola naš žo njebjo jenož trochu pomrócźi, tola k dešcźeju njebółdže. Nišina žo k dołhemu ranju hiba a žo je žwojim jadrom k Skandinawiśkej bliži. Dokelž pomérnje blisko naśich cónczin nimo cźehnje, žněmny trochu njesśazne wjedro wocakacź. Powětr wostanje pak pomérnje cźopły. — Jutśe žrjedu stónčko 5,40 hodź. skhadza a žo 6,07 hodź. khowa. Mežacźt skhadza jutśe popołdnju 4,27 hodź. a khowa še na ranje 12,12 hodź.

— **Wuhlady na wjedro sa jutśiśu žrjedu: Powschitkownje spodobne, tola trochu njewéste wjedro.**

Wohnjej wobaracy tydźeń w Budyšinje

Budyški wohnjej wobarazy tydźeń sapoca žo po prawym hižo njedźelu s haschenjom sapalnych bombow pśichi skhadźowanju wokrjeźneho swjasta wohnjowych wobor ow w Hrubjelcźicach. W Budyšchinje sapoca žo tydźeń z tśomi alarmowymi śwuczowanjemi we wschelakich šulach pod nawjedowanjom knjeza wopalneho direktora Görlinga.

Najprjedy śwuczowasche žo w Fichtowej šuli na Židowje. Motorska rynkawa „2“ a wohnjowi woborniźy žobukkutkowachu. Knjes wopalny direktor Görling powuci wuczerjow w pśichitomnosći dźěcźi we wohnjowym. strasche a haschenju wohnja.

Pot hodźiny po prěnim śwuczowanju wospjetowasche žo śwuczowanje w Lessingowej šuli na Pólšitkim nameścźe. Na jenym šhodźe žo kumšchiny kur naćini, so žo dźěcźom strach wohnja lěpje pśedbaśiśi hodźeśche. Ssykawa stejeśche na schulskim dworje, a dźěcźi mózachu haschenje derje wobledźowaś.

Stónčnje śwuczowaśche žo dopołdnja w Pestalozzijej šuli. Ssykawa stejeśche k tomu na Dwórnischcźowej dróhy. Tu trjebaśe žo teź skakanśa płachta, dokelž šulerjo njemóžachu po šhodźe dele. Nětkóśi wjelicźi šulerjo stocźichu jara wušchiknje na płachtu.

Tak wotmětchu žo dopołdnišče śwuczowanja w šulach k powschitkownemu spokojenju. Popołdnju pśichodźe wjedže žo na Jitnych wikach haschenje s jeśchcźom.

Budyšca wotnožka němškeho swjasta sa powětrowy schkit popołdnju sapalne bomby a jich haschenje potakowasche. Běchu drjewjane kubje s śěchu natwarili. Na nich žo sapalne bomby sapalichu. Sta pschihladowarjow běchu žo šeschli.. Wohnjowa wobora bo kutkowaschе. Wjednik technišeje pomozy, inžeńer Müller, rěcźeśe sawodne žitowa, rosćoji jenotlíwe bomby a sapali je. Ssobustawy němškeho swjasta sa powětrowy schkit, mjes nimi tši holzy s płunowymi maskami, je haschachu. Cźinjachu to s pěskom, dokelž žo s wodu njehodźa haschecź.

Wopischijece kilogramm cźežkeje bomby dobaha k sapalenju doma. Jene létadło samóže harcź do tyšaz tajkich bombow njeścź. Pśichi nadběhu létadłow by wohnjowa wobora bjes mozy była, tohodla je kóždy ludowy towarśch winowaty, do němškeho swjasta sa powětrowy schkit sastupiś, dokelž móže žo žam pśeśeśiwo tutym nadpadam schkitaś.

Pśichi pschedwjedźenju žo pschihladowarjam teź pokasowasche, kak so straschne mokschiny, na pschikkad benzin, hascheja. Knjes polizajski wyschschi inspektor Prašk pokasa hischcze raz na straschnosć sapalnych bombow a napominaśe wschitkich, so bychu do swjasta sa powětrowy schkit sastupili.

Sajimawe pschedwjedźenja stónčichu so k pokhodom SA.-akapaky. Motorska rynkawa jěźdźeśe po měśe, kaž po kóždym śwuczowanju wohnjej wobarazeho tydźenja.

*

— **Mjasowe płaćiny so njejmědźa podražiś.** Němski kommisiariat sa stótne, mlokowe a tukowe hospodarśtwo je sćěhowace wojsewiśko. Poslednje njedźele běchu so w Barlinskich rěsniśkich klamach mjasowe płaćiśiny podrožiśe. Po sapschimnjenju němskeho kommisiariata a po dojednanju s wjednikami mjasowego wulkowikowarstwa so wot tutoho tydźenja mjasowe płaćiśiny na staw létuscheho 1. augusta wróćo swjedu.

— **Tuni nasłunjski wulkeŕ s wobzebitym cźahom do Flinsbergskich kupjelow a Wigandsthala-Schwarzbachskich kupjelow.** Kaž nam želesniški wobkhodny hamt w Shorjelcu wosjewja a kaž w djenźnischim nawěsćiku śteji, pojźe so njedźelu 23. septembra tuni sarjadnistwowy wobzebitу cźah se 60 proz. sniženym płaćiśiny sz Shorjelca do Flinsbergskich kupjelow a do Wigandsthala-Schwarzbachskich

Hrózny wobras s łódźe „Morro Castle“.
Tu widźimy, kak je woheń na amerikanskim parniku „Morro Castle“ zachnował. Wobras pschedstaja dospołnje wupalenu promenadu łódźe.

Serbaj

Sa žerbski lud spisał Dr. Pful.

(Stónčenje.)

13]

Wobjed a popołdnje tak pschelecźa, so lědy pytnychmoj; namaj a — mi žo ša — nam wschitkim běsche žo na najlěpje hromadźe spodobako. Jako pak chyschmoj Prawdźiš dom wopuschćiśi, naju knjes Lechoślawski na pschichodnu njedźelu k žebi pscheproša, a knjesaj Prawdaj namaj praješchtaj, so mózemoj k nim pschikhadźeć tak husto hacź chcemoj.

Pola Lechoślawskich žo sašy wschitcy trjechichmy, a tudy žo nam hodźiny runje tak rjenje a spěschnje minychu, kaž tydźenja.

Wot teho cźasa husto do wobeju žwójbow khodźach a tam teź žłowjanskeju studentow, Cźecha a Polaka, spóznach. My žmy tajke małe žłowjanstwo w Lipsku, hdyž žo staj nje žerbšy, pólšy a cźešy wěcźi a spěwa, a jena wosoba z luboseju druhej pschiwitowaše. Tak dołho hacź wo nich wěm, buch studentskim towaršwam khětro njeśiwěrny; mi žo w tymaj žwójbomaj wjele lěpje lubi, dyžli hdyž druhdźe, a žym tu s łóžkej prózu cźešy a pólšy nawukny. Ty žebi myślicź njemóžeśch, tak duschni, spodobni a pschijomni wschitcy su!! Knjesaj Prawdaj staj luta spramnosć a dobrocźiwosć, knjeni Prawdźinej luta pschijatojnosć a luboznosć, knjes Lechoślawski je muž pěknego pocźinanja a jara derjemenjazy, knjeni Lechoślawjyna je stajnje wjesoła a skacše, kaž rychta horniczka. To su tři mandźelstwa, kajkejž dyrbjach žebi pytacź! Mi žo ša, so w nich pschejo ślónczko žwěcźi! Knjeni Lechoślawjyna na ńynka, kotrejž by ja luteje luboscze najradscho sšěła; s tym hraje a dodźěkuje, kaž dźiwja, tak so žo cźi wutroba šmeje! Kajki pak šměje to pacholo wěcź, to njewěm; pschetož starschej s nim pólšzy wěcźitaj, knjeni Prawdźinej cźešy a knjesaj Prawdaj u ja žerbšk. Tři wěcze hólcźi spiju nawuknje!

Teź na wěrnu mojeju šnajomišwow chcu spomnicź. Lechoślawskaj staj katolskaj, Prawdźiš žu evangelskeho wuznaca, kaž ja. Prawdźineju nan je rodźeny Sšowak s Peschta, kiž je s evangelskim wusnaćom do Prahi pschišchoł, hdyž jako bohaty pschekupz bydźeł. Tuteje dwoje wěru dla pak hischcze jenje žadyn vostork mjes nami njenasta. To je, kaž w Sserbach, hdyž teź katolscy a evangelscy w najwjetšich pschesjednosći pschebywaju, dokelž žu wschitcy žerbšy bratśa. Jan Pravda a ja — mój žmój swobodnischich myšlow a nahladow, dyžli cźi druhi, tak so teź my evangelscy jenak njewěrimy; ale teź to naschemu pschecźelstwu njeschkodźi. A tak ma byś; pschetož wěru žmědźenju žwojeje wutroby hicź. Njech je kóždy pschecźiwo druhemu luboscźiwy, a njech kóždy žwojeho blížšcheho po jeho žiwjenju a cźinjenju waži! Tak budźe pschecźelstwo mjes dobrymi ludźimi, njech žu wusnaća kajkehoš chcedźi. Tón pak je na wopakim puću, kiž chce wschitke mnjenje sjednoćiś a tehodla žwójich bratrow pschesćeha; pschetož tak dołho hacź budźeja cźłowjekoju na rozumi a w jaćiwanju wschelazy, tak dołho teź jenak mnjenje a wěrjcy njesamóža.

Hischcze nějchto mam cźi pisaś, na cźim budźeśch žo wjeselicź. Knjes Lechoślawski je tudy njedawno žłowjansku kniharnju sałožił. Knihiarnjow drje je tu wjazy hacź dosć; ale žana tajka njeběše, hdyž móhł wschitke ako tola najwjetšich dźěł žłowjanskich knihow namakaś. Lechoślawski je tennu njedostatkej wotpomhał, a dokelž Limšcanske knihikupstwo do zyłeho śwěta dohaha, dha móža nětko duchowne płody z jeneho žłowjanskeho kraja lóhko do druheho khodźiś, a nasch Lipsk, hdyž žu nětdy Sserbjo bydlili, budźe sastarał žłowjanskich potrjebow. Ja žo wulzy wjeselu, so je mě̀sto, kotrež naschi šerbšy prydowniscy natwaricu, tajku wažnosć a žławnosć dobyło, a so je nětko teź naschim žłowjanskim należnosćam spomóžne a wuzitne. Lechoślawskí ko žiwjeho dobuka dla njeczini — wón ma wulke samóženje — ale žłowjanska wutroba jeho k temu wabi.

To rad wěrisch, so so mi w Lipsku spodoba; pschetož kóždemu studentej so to tudy; ale mi so žo wjazy hacź spodoba: w towaršstwje Prawdźiš a Lechoślawskich žym žiwy kaž w njebjeśach. Swójaski žłowjanskeje krwje maja dźiwnu móz! Luby pschecźelko! budź ty teź tak šbožowny, kaž twój

Jan Sserboślaw Hrabowšti.

apjerow. Cyły ma jenoż 3. rjadownju. Jedna płaćizna
uczinja se Shorjelza do Flinsbergskich kupjelow a wróćo 2,40 hr., do Wigandsthala-Schwarzbachskich kupjelow wrócjo 1,80 hr. Dokelž je liczba městnow wobmjesowana, je nusne, so žo liscziki s cžakanom kupja. Wožebny zah wotjědže se Shorjelza sažo wokolo 21 hodž. Nadrobnische shonicze schi wudawarnjach jědnych liscžinow.

— **Ručny dźeń Žitawskeje pschemysłoweje a wobhodneje komory w Budyschinje.** Pschichodny schtwórtk, nja 20. septembra 1934 budže sažy ručny dźeń pschemysłoweje a wobkhodneje komory. Samór tutych ručznych njow, kotrejž žu žo na nastork sakskeho hospodarskeho ministra Lenka sarjadowake, je, wuske pozdaji mješ domorodnej industrija a rjemjeslnom a pschemysłowej a wobhodnej komoru nawjasacz. Tehodla žo radši, tute ručzne dny na jězdy pad wophtacz. W cžasu wot 1/3 hacž do 1/5 hodž. budże dr. Müller j pschemysłoweje a wobkhodneje komory ze wobsebitej jstwi w kupnizy k rěrjam, so by žo kožby nim mohł dowěrnje rosmolwjecz a jemu pschecza a nawórki pschednjesecz a wujazpnjenja pschijimacz. Może potajm koždy pschedewsacjeř tež w taztich naležnoscžach radu wzacz, kotrejž bo sa sjawnu rosmolwu njehodża abo kotrejž wuzelko dadża komorje pitomnje roskpitacz. Firmy, kotrejž swoje pschinoschki do rjemjeslowe komory płacza, jech wophtaja ručzne dny, kotrejž tuta sarjaduje.

— **Sakska krajna lotterija.** Pschi pondźelenischim jehnjenju 5. rjadownje 205. sakskeje krajneje lotterije 13. dźeń) padże dobyczе wo 5000 hr. na cžisła 32119 1737 143173; dobyczе wo 3000 hr. na cžisła 2373 1780 82129 85867 96650 101873 112147 120133 26459; dobyczе wo 2000 hr. na cžisła 3281 11539 3199 19328 22784 29687 51080 61223 98956 99732 03509 106893 108410 118220 130528 145340 145630 54314; dobyczе wo 1000 hr. na cžisła 1430 1706 3462 657 14089 15717 19048 29346 29573 34360 37918 1037 53727 64324 71895 83642 84805 88033 92302 7598 106633 114407 116168 122525 124373 128963 29266 131390 148740 154837.

— **Kino „Für Jedermann"** postiči nam w tutym wdźenju nimo mérnje bohaty pschedprogramm. Wobrazki se žiwjenja ludow a pschirody wschich dźelow sweta žu drje sajimawsche hacž hłowny film „Hotel na morju", regiěra Lothara Mendeza. Film pokazuje nam zahubny wliw pjenjes na cžłowjeka, a so pjenjezy tola njesu sbožo.

S **Brěsowa.** Brěsowsko-Wyšorczanske honitwinske družstwo je shromadźinu swojich zobustawow wotmělo. Dotalny nawěst je honitwu wupowědźił. Tohodla je so wobsamkło, 1. haprleje 1935 honitwu snowa pschenajecz.

S **Hodźija.** (Zyrkwinske powěsče.) Narodźili su so: Skalarjej Kurtej Berntej w Cžešwjenych Nošlizach, ſ. Njemandźelſka dź. w Hornjej Worschcži. Njemandźelſki ſ. w Njeſdaschczach. Dźěłacžerjej E. Herolej w Njeſdaschczach, ſ. Murjerjej P. Oswaldej Nowakej w Spytezach, dź. — Swěrowali su so: Formař E. L. Dreßler w Hornich Puzkowach, ſ. E. M. Kaiperej we Ssemichowje. Wojnaſki pomocnik R. A. Berger we Lhcžu, ſ. M. G. Wjenzkej w Cžešwjenych Nošlizach. Essedkarſki pomocnik P. M. Ramka w Budyschinje, E. Texterej w Dźěchorezach. Natař Alfred König we Lutyjezach, ſ Helenu Schäferej w Zornoßykach. — Murjerſki woj: Jan Helmut Schuster w Koblizach, 10 m. Wilhelm Adolf Wolf ſ Olbersdorfa, 71 lět.

S **Bukez.** Snjeſbożenje ſnjewobſwětlenym wosom. Ssobotu wjecžor na ſtatnej dróhy mjes Wóžanami a Lejnom jedyn motorski koleſař ſ Drježdżan do dwojopſchežneho ſapſchaha, do teje ſameje ſtrony jědżazeho, kotryž ani ſady ani prědku njeběł wobſwětleny, ſawadźi. Koleſař ſ kołom padnywſchi ſe ſtaranym ſcžehnjom leżo wosta. Jeho do Lubijſkeje khocžownje dowjesechu. Sapſchahowy konjej ſo ſtrašnje ſcžtaj, a ſ 33 zentnarjmi nakładzeny wós do pschérowa padże. Polonca ſe ſtróżelemi wotеńdże, a też konjej ſo cžęſko njewobſchkodźischtaj. Druhi motorſki koleſař, kotryž ſ Lubija pschijědże, do motorſkeho kola, na dróhy leżazeho ſawadźiwſchi, padże, tola ſo wažnje njeſrani. Podawk ſnowa pokazuje, ſo dyrbja ſapſchahi hižo na ſmjerkach wobžwětlene być. Sapſchahowy pohonc budże ſo dyrbjeć pſched ſudom dla ſwojeje njerodny ſamołwicź.

S **Bukez.** Kaž druhdże ſo też w Bukezach tón tydźeń pschybljerjo wo wohnjowmm ſtrašne powuczeja. Pjatk popołdnja budże ſo wohniowa wobora pſched ſchulu ſwuczowacz a njedźelu ſmjeże ſo nowe ſwuczowanje wo wožy.

S **Wósporka.** Po nahłej dwórniſchczowej dróhy dele jědżo. je njedźelu popołdnju tudomna Huchoněma Frieda Zillej ſ jěſdnym kołom padła. Pſched ſawinjenjom pucza ſpinadło ſapraſi, a wobžaromna hołza ſ kołom ſ hornjemu młynej cžerjeſche. Tam padnywſchi, ſ wobtym nopom leżo wosta. Ju ſawołaliwſchi, ju ſawołany lěkař do jejneho wobydlenja dowjeſcz da. Snjeſbożena, kotraž pſched wożenjenjom ſtejeſche, je w ſmjertnym ſtraſche.

S **Lubija.** Na kupnizy dźěłajo je jedyn murjeř ſ Lubija ſ roſchtom padnył. Dokelž bě jej mołhy ſtichłe, jeho do thorownje dowjeſechu. Hišcže nadjatra njebě po jemu wědomje wrócžiło.

S **Lubija.** Natařke wudołženje je ſo w Maleczižach wo hospodarſtwomaj ratarja Jana Augusta Mikanje a bura Gustava Pawoła Hartſtcina wotewrikło.

S **Nalbiz.** Njedźelu wožwjeczi tudomſcha wobjowa wobora 25lětny jubilej wobſtaja. Wjeſka běſche jo na tutón ſabny ſwjedźeń dołho pschihotowała. Nawjeſ je ſtrašnje ſ lutymi brěžczkami wunnſchi. Ssušobne wobory ſe Sdźarow, ſ Laſa a Schcžežicy pschikłwatachu, ſo bychu na ſwjedźenju dźeł brali. Pschikłwakoj běſchtaj też kk. wokrjesny wopalny direktor Hoffmann ſ Wojerez a Sdźarowſki wopalny mischtr Paulik. Wón też jubilarzy na wžy wutrobnje ſbožo pschejeſche a porčza ſhromadźenym nětkole jadriwe ſłowa. Pschi wſchelakej ſabawje, pschi tšelenju a ſwuczowanju a wurjadnje rjanym wjedrje ſo popołdnje bórzy minu. Wjecžor běchu ſa wſchěch wobdźělnikow wjeſele reje.

S **Merminghoffa.** Wčera pondźelu popołdnju pocžerpi tudomne wuhlowe družſtwo „Einitacht" tžetru ſchkodu, a to pſches dodżerjanu tſěchu jeneho ryjaka (Bagger). Wot tutoho běſche tžetry kruch blacha na pschewożowany paſ (Transpotrband) mjenowaneho pschewożaceho mosta padnył a ſo ſobu dale wjeſeche. Tutón blach ſawadźi do jeneho pſchi zyłej napraſwje trjebaneho rózła, tak ſo ſo tutón wuhibny a ſo do paſa ſadrě a paſ w dołhoſczi 200 metrow roſrěa. Paſ je nětkaže 300 metrow dołhi a je nowy 300 000 hriwnow płacžił. Wuporjedźenje paſa nětkaže 50 000 hriwnow płacži, tak ſo budże ſa tſi dny mózno, na mocže ſažo pſchiwożowacz. Wuporjedźenje paſa budże nětkaže tſi njedźele tracz.

S **Wojerez.** Na ſobotniſche wiki běchu 466 proſatow a 3 běhaki pſchiwjeſli. Sa proſo bo 5 hacž 9 hriwnow płaczeſche. Wulki dźeł proſatow njepſchedatych wosta, dokelž běchu wſchelazy ſwonkowni witkowarjo wumoſtali. — Na druhich wikach bě wjazy kupowarjow. Běrny płacžachu po puncze 5 pj., ſa 15 puntow ſelenych korkow ſo 1 hr. płaczeſche, ſa žiwe kury 1,50 hacž 2 hr., ſa thaponka 1— 1,50 hr., ſa par hołbjow 1 hr., ſa punt butry 1,45 hr., ſa jejo 9 pjenjezkow.

S **Khorczebuſa.** Na żeleſnizy ſnjeſbożita. Schtwórtk wjecžor žu 19lětnu Marthu Seifertej, kotraž na pośled w Bórkowach ſłužeſche, cžęſko ſranjenu na żeleſnizy namakali. Wobžaromna ſ cžęſko ſranjena, jeje prawa nowa je ſo wotžeła. Hišchcže njeje ſnate, kak je ſo njeſbožo ſtało.

Wohnjowobornistwo

Wokrjesny ſwjaſk wohnjowych woborow Budyſkeho hamtſkeho hejtmanſtwa.

Stotnizy (woborni hejtmanjo) ſeſdźechu ſo njedźelu 16. ſeptembra 1934 w hoſcženzu „Schprjewinym Dole" w Hrubjelczach. Po poſnjedźenju pſchedhydłowa ſwjaſkowy wjednik Fischer dopołdnja 1/11 hodž. ſjěd ſotewri a pschitomnych powita. Wón witaſche wožebje nowoho dezernenta wohnjehaſcherſtwa ſa Budyſke hamtſke hejtmanſtwo, knjeſa ſtatnistwoweho radu dra. Baringa. Też knjes hamtſki hejtman dr. Siebert běſche na ſjěd pschiſchoł. Do dnjoweho porjada ſpominaſche ſwjaſkowy wjednik na ſemrětneho nimſkeho preſidenta a wunjeſe zhrožcznu zławu na nasceho nětkjſcheho wjednika a nimſkeho kanzlera.

Wjeſnjanoſta Mohſt witaſche pschitomnych woſtrobnje w mjenje Hrubjelczanſkeje gmejny a woborow. Hamtſki hejtman dr. Siebert dźakowaſche ſo ſa wulkotne powitanje a rjekny, ſo na ſa ſwoju winowatoſcz, ſo jako wótz wohnjowych woborow, kaž jeho mjenuja, mjes ſwojimi wohnjowymi wobornikami pschebywa. Wón proſcheſche wohnjowe wobory, ſo bychu we wohnjej wobarazym tydźenju wſcho na to wažile, ſo bychu khmanoſcz dobrowólnych wohnjowych woborow pokaſale. Sdobom wón woſſewi, ſo maju ſo wſchitke haty, kotrejž ſo k haſchenju wohnjoho hodża, wot pahroba wucziſczeje.

Swjaſkowy wjednik Fiſcher wudźělesche roſprawy wo pruhowanjach a woſſewi, ſo ſmědża gmejny pjenjezy wot wopalneje kontory jenoż ſa potrjebny haſchenja wužicz. Potom poda ſo roſprawa wo ſjěſdže ſaſkich wohnjowych woborow w Rieſy. Potom ſo woſſewi, ſo ma ſo ſmjertne ſnjeſbożenje wohnjoweho wobornika na koždy pad pschi ſaſlajenju žiwjenja ſmjerczi frontſkeho wojaka a SA-muża runja ſtatcž. W pschichodže dyrbi koždy, kiž chce do dobrowólneje woborty ſaſtupicz, lěkařſke wuſwědočenje ſobu pſchinjeſcz, ſo je k temu khmany. Krajny ſwjaſk wotmeže kožde lěto dwaj kurſaj ſa wjednikow pola powołankſkeje wohnjoweje wobory. Na powětrowym ſchticzu ſo wohnjowe wobory wožebje wobdźěleja.

Nowy ſakładny ſakoń krajneho wjednińſtwa ſakožuje ſo na wjednińſki prinzip. Kóžda gmejna dyrbi woborneho wjednika ponjenowacz. Tutón pomjenuje druhich wjednikow, kotřij dyrbja krucže nazionalni być. Swjaſk žada, ſo ſo kóžda wohnjowa wobora na wohnjej woborazym tydźenju wobdźěli. Swjaſkowy dawk wo 60 pj. na hłowu a lěto ſo njepſchemění. Pſchichodny ſjěd ſakſkeho ſwjaſka wotmeže ſo ſa tſi lěta w Lubiju.

Pruhowanja woborow w lěcže 1935 ſu tele: Wſchitke ſchtyri Budyſke wobory pſchi ſwjaſkowym ſjěſdže a 60lětnym ſwjaſkowym wobſtaczu w Budyſchinje, w Balbrijanezach, Hrubjelczach, Nakezach, Hornjej Kinje, Ssemichowje, Dźěžnikezach, Spytezach, Sarčicu, Wulkim Wožujku, Hinje, Brěſynje, Njechornju. Termije pruhowanja njemjenowanych woborow dyrbja ſo hacž do 15. dezembra 1934 ſapodacz. Na wopraſchenje, hacž ſmědża SA-ludźo hiſchcze woboram pschihłuſchecz, ſo roſjaſni, ſo tutón wukaz ſa Pruſku płaczi, a ſo maju ſo wſchitke praſchenja wohnjoweho wobornińſtwa w 2lětnym pſchehłodnym czaju wotſtor-

Hospodarski rozhlad

Wutoru 18. septembra 1934.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,475	100 pólsk. złotych	47,37
1 jendźelski punt	12,375	100 českosl. krónow	10,44
100 šwajc. frankow	61,64	100 franc. frankow	16,495

Barlinska burſa dnja 17. ſeptembra. Pschećzelne ſmyſlenje wobſtawa knjeſaze na burſy, dokelž chże publikum dale ſwoje pjenjezy w papjerach ſapołožicz. Kaž akzije tak też renty mějachu dobre wiki. Stara wójnſka požczonka połěpſchi ſo wo 0.20 proz. Na wukrajnych rentownych wikach postupichu ſtare rukle požczonki dale w kurſu. Mezitanske pak ſo ſeſtakichu. Na akzijowych wikach wuwi ſo žiwy wobkhod w nětkotrych ſpezialnych hodnotach. Połěpſchenje wobkhodneje bilanzy ſ wukrajom wožiwjejo na burſu ikutkowaſche. Też na jendźelſkoněmſke hospodarſke jednanja, kotrež ſo ſjězdu ſapoczinaja, ſo ſ dowěru jihladuje. Dalſche ſwjeſnenje wothnika zementa a dobre powěſcže ſ ſabrikow, maſchiny twarjazych, ſamožnu k dobremu ménjenju na burſy pſchinoſchowacz.

Barlinſke žitne wulkowiki dnja 17. ſeptembra. Na žitnych wikach też pſchi ſapoczatku tydźenja njeje žaneho pſcheměnjenja. Pſchenza da ſo cžęſko a jenoż hromadże je žitom ſameſcžej, napraſchowanje je jara ſłabe. Sſrjedźonoměmſkim młynam ſo, dokelž je polticzenjow jara mało, rožka ſe ſtarych ſkładow dodawa. Barlinſke a porheinſke młyny dale ſ lóſchtom njekupuja, dokelž ſ mukowych witkow njeje žanych naſtorkow. Polticzenjow we wowſzu je jara mało a daloko njedoſahaja ke krycžu potrjeby; lépſche twality ſo tam a ſem polticzeja. Też w jecžmjenju ſ pjzowanju njeje polticzenjow. Myſłoke žadanja też płacžiſnu ſa pschemyſłowe družiny horje cžiſchcža. Jecžmjeń ſa pizowanje da ſo jenoż we dobrych żołtych kwalitach ſameſcžicz.

Wčera płaczeſche w Barlinje zentnar

pſchenicy W 8: 9,60 hr., W 9: 9,70 hr., rožki R 8: 7,60 hr., R 11: 7,70 hr., — jecžmienia G 7: 7,60 hr., G 9: 7,85 hr., — wowſa H 9: 7,55 hr., H 13: 7,75 hriwnow.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Żito a woljowe ſymjo po tuni abo 1000 kg hewak 100 kg

Płaćizny po złotej hriwnje.

	17. 9.	15. 9.		17. 9	15. 9
Pšenica	200	200	bunv	10,5-11,5	10 5-11,5
rožka	160	160	wvka	10,5-11,5	10,5-11,5
jecžmjeń now.	—	—	módre lupiny	7,00-7,50	7,00-7 50
jecžmjeń, nal.	180-190	180-190	žołte lupiny	—	—
wows	—	—	zeradella	16,0-17,0	16,0-17,0
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšenč. muka	27,25	27,25	lany wosušk	7,55	7,55
rožna muka	22 25	22 25	ſuch. truhanč.	—	—
pš. wotruby	12,05	12,05	běrnj. kruški	9,10	9,10
rožne „	12,05	12,05	syno, 50 kg		
rapa „	310	310	rožna ſtoma		
hróch, Viktor.	29,0-32,0	29,0-32,0	pšenč. „		
lane ſymjo	—	—	wowſna „		
pjeluški	—	—	jeċna „		

Płaćizna za pšenicy za wupłodźerja 8: 192, 9: 194.
Płaćizna za rožku za wupłodźerja 8: 152, 11: 154.
Płaćizna za jecžmjeń za wupłodźerja 7: 152, 9: 157.
Płaćizna za wows za wupłodźerja 9: 151, 13: 155.

Płaćizny rězneho skotu na Drježdżanskich skótnych wikach.

17. ſeptembra 1934 Płaćizny po centnarju a hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenja:

Woły: 194

Połnomjasne, wukormjene, najl. rěczneje hódnoſce młode	34—37
Starše	31—33
Hewak połnomjasne, młode	28—30
Starše	26—27
Mjasne	—

Byki: 367

Młódše mjasne, najwjetſeje rězneje hódnoſce	34—36
Hewak połnomjasne abo wukormjene	31—34
Mjasne	27—30
Snadnje wuwite	24—26

Jałojcy a kruwy: 362

Młódše połnomjasne, kruwy najwjetſeje rězneje hódnoſce	30—33
Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy	26—29
Mjasne kruwy	20—25
Snadnje wuwite kruwy	15—19
Połnomjasne wukormjene jałojcy, najwjetš. rězn. hódnoſci	33—34
Hewak mjasne jałojcy	30—31

Wowcy: 1056

Najlépše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany	44—47
Srěnje kormjene jehnjata, ſtarše kormjene borany a derje wuwite wowcy	42—44
Mjasne wowcy	40—43
Snadnje wuwite wowcy a jehnjata	35—38

Celata: 984

Najlépše kormjene čelata wot cyca	45—53
Srěn e kormjene čelata wot cyca	38—44
Snadnje wuwite	33—37
Najšpatniše	30—32

Swinje: 3394

Tučne swinje, přez 3 centnarje čežke	53
Połnom asne swinje wot 240 hač 300 puntow čežke	51—53
Połnomjasne swin e wot 120 hač 150 puntow čežke	49—52
Połnomjasne swinje wot 100 hač 120 puntow čežke	46—49
Mjasne swinje wot 80 hač 100 puntow čežke	—
Rancy	49—50

Radio

Sorjedu 19. ſeptembra ſłyſchimy.

Königswusterhauſen. Nimo ſnateho wſchědneho programma: 6.20 raniſchi konzert. 10.10 němſka ſudowa hudźba. 12 pschipołdnjiſchi konzert. 13 tačzele. 13.40 tačzele. 20.30 wojerſki konzert.

Lipſk Nimo ſnateho wſchědneho programma: 5.50 ſa burow. 6.25 raniſchi konzert. 8.20 tačzele. 11.45 ſa burow. 12 tačzele. 13.10 pschipołdniſchi konzert. 16 ſa młodźinu. 18.15 ſabawny konzert. 21 ſ dworow a hašow.

Hišchcže ważne ſ dnjoweho programma. Barlin: 21 konzert Cžajkowſkeho. Wrótſław: 19 wjeſely wječorny konzert. 21 hodźina wojaka. Win: 10 opera „Don Carlos". Warſchawa: 20 ſabawna hudźba.

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźeł a přiłopk Marko Smoleř a za nawěſtki dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a čišći dr. J. Cyž w Budyšinje.
D. A. VIII. 1934: 2242.

cźicź, doniž němšći sakoń wo wohnjowych woborach do mozy njestupi.

Tutón sjedź móješche žo sa spočatk wohnjej wobaraženo tydženja wobhladowaś. We pożlednich dźesaćach letach je žo němšćenku ludej sa 4 miliardy hrivnow hódnośc̀ow ſ wohnjont śniczilo, 200 000 bydleńjow ſ milijonom bydlenjemi žo jahubi a 20 000 ludźi ſhubi pśi tym źiwjenje. Nimo tehjo žo tóžde léto njeſmérne hódnośće ludoweho samójenja śniczeja.

Na to nějeſche wopalny direktor Görling jara ſaimalowy pśehednoſchi wo powětrowym ſchćiće, kiž žo wożebje wobkedźbowaſche. Źiwilnemu wobydleŕſtwu w powětrowej wójnje ſ wohnjom najwjeſtśi ſtrach hrozy. Sapalne bomby ſu wjele ſtraſchniſche hač plunowe abo roſbuchajśe bomby. Pśichipoſłucharjam žo wulicźi, kelko ſtracha móże jene létadło pśinjeſeć. S teho ſpómnachu, kak muſmy powětrowy ſchćit je. Budźiſły powolaniźy wohnjowniki bomby na polu pśehedwjedźechu. Sajimale dźeſche haſchenje bombow. S pěſkom ſu najlépje haſchenſche. Najuſnjſniſche je, ſo wobžedźerjo thěžow kaſchcze ſ pěſkom na ľubju ſtaja. Rewnitrija žo pśicheźwědźi, hač ſu žo ľubje wot wſcheho njetrjebawſcheho cźapra wucźiſćśile. Na wſach je zyle nuſne, ſo ſu ľubje cźiſte, ſ tym žo roſcherjenju wohnja jara ſadźerwa.

Po pśicheczitanju protokolla ſtónčzi žo ſjedź ſ němſkej ŧymnu a Horſta-Weſſelowym ſpěwom.

Dźe wo hłowu muža!

Sa **nękotre** dny wotmėje žo po zyłej Saſkej wabjazo tydźeń ſa **kłobuki**, kiž ſmėje dwojaki a jenaki ſódny ſmyſł. Najwyſchiſchi njech žo **najprjedy** mjenuje, „dźéło“. Dźéło ſa 120 000 němſkich ludowych towaršſchow, kiž pſchikrywa ſa mužowu hłowu dźéłaju, dyrbi žo wobſtaracź a ſdźerżeć. Schtó nochcył žobuśiś? Schtó chcył wumyſleńki dla wrócźo ſtejeć? Budźimy tola ſprawni — muž bjes **kłobuka ſkutkuje**, jako by ŧ žuſodej ſkocźicź chcył — niz **pak**, kaž by žo ſ **khutnymi** wézami ſabérał. Pśchedſtajśe ſebi němſkotatnu woboru wobronjenu a bjes pſchikrywa na hłowje abo polijśu bjes cźapki. Mužam bjes kłobuka móhli pſchiwołacź: „Wobleczéśe žo najprjedy“. Tuczi khodźa husto w pśalcheću, ale wětr rosduwa jim włoſy. Prjedy běchu to japoſchtoljo pſchikrody, kotſiž bjes kłobuka khodźachu. Tydźeń wabjenja ſa kłobuki dhge potajtim wobras naſchich dróhow porjeńſchicź, dhge vomhacź, dźéło a thlóſ wobſtaracź a ſ tym zyklemu němſkemu ludej ſłužiźicź. Zadyn muž bjes kłobuka! To njech je hęſło. S wjetſcha maju mužojo wożebniſchi napohlad, hdyž maju kłobuk na hłowje, hač hdyž bjes njeho po ſwjeźe dźéhaja. Khodź potajtim w kłobuzu, potom ſmějeſch lépſchinu!

Přilopk

Auto ſ kultorparjemi ſchtomy powała.

Se **Sebnitz**. Gſobuſtawy kultorpazeho towaršſtwa, kotrež w nozy k pondźeli ſ Nowego Města do Heidenawa domoj jėdźechu, ſnjeſchoźichu pola Polenza ſe ſwojim cźeźitym autom. We ſawinjenju powali auto nękotre ſchtomy a wali žo potom po brjoſu dele. 32 hobujėdźerjow auta ſo ſranichu, ſ dźéla cźeźko. Tute žo do thorownje w Nowym Městje dowjeſechu.

Sydom ſhubjenych hórſtich ťajerjow namakali.

Njedźelu tydźenja běchu žo **w bayerſkich** Weiterſteinſkich Alpach ſedmio puczowarjo ſhubili. Sa nimi ſtėdźo ſu piatk pſchipoldniu pod wyſokej ſtakowej ſcźenu jich cźėła namakali. 35 najlépſchich hórſtich ſkupar jow je ſa nimi pytało. Tſi dny dołho je ſamo létadło nad ŧorami a dołami tėjało ſa nimi ſtėdźiło. Sniesbożeni běchu w nahłej kamjenitnej hrjebi pſchenozowali. Pſchi ſmjnum njewidźerje bė jich ſ wyſoka ſchuczaza woda do hłubiny ſtorhła. Tam žu wuſtawſchi ſe ſymu wumrėli.

Wotprawjeny.

W Hagenje we Weſtfaſſkej žu ſobotu Franza Jidźika ſ Jſerlohna wotprawili. Sąud běſche jeho 21. ſeptembra 1933 ŧ ſmjerći ſajudźił. S tuttym wotprawjenjom je žo njeſkutk na SA-muża Bernawje ſ 18. januara 1933 wotrunał.

S padałom na lawjazu kłėtku padnył.

Straſchny dyrdomdej je piatk 24łėtny jendźelſki ſkakaŕ ſ **padałom** (padawej płachtu) Turner pſchėtrał. Bjiſto Leatherhrada w Surregu wón ſe ſwojim padałom ſ łėtadła ſtoczi, ſo by pŕėni na nowym łėtanſchczu w Surbitonje na ſemju ſtupił. Pſchi wotſtoczenju pak žo nadobo wėtr wobroczi a padak na ſchtomach Chesſingtonſkeje zoologiſkeje ſahrody wiſajo woſta, mjes tym ſo Turner ſam na lawjazu łėtku padże. W łėtzy ſawrjenej afrikanſkaj lawaj žo rosnjemdrjichtaj a ſpytałchaj Turnera ſkałajo dołapnuŋcź, **ſo dyſchtaj** jeho ſ wyſokich łėżyzow do łėtki ſcźahnyŋkoj. Nėkotſi dohładowarjo zoologiſkeje ſahrody a mjes tym alarmowana wohnjowa wobora do zyhnowazeju ſwėrjećzow wodu ſpŕachu, ſo tychu jeju wot jeju woporow wotehnali. Tutón poſpyt pak bjes wuſpėcha woſta. Hakle ruczе ſawołanemu ſłużerjej lawow žo poradźi, ſwėrjećzi ſmėrowacź, na cźoż Turnera ſ jeho ſtraſchneho ſydła wumochu.

Kelleŕ, kotremuž žo ſtatny pohrjeb wuhotowa. Najſławniſchi a najwobłubjeniſchi kelleŕ (klown) Ruſkeje, Wladimir Durow, je 72 łėt ſtary w Moſkwje wumrėł. Wón je jako pŕėni kelleŕ ſwėrjata we ſwojim programmje na jewiſchczo pſchinjeſł. S wuwcźenja ſwėrjatow wuwi žo po cźaſu ſnamjenity ſnajeſ ſwėrjećzeje duſche. Ruſki ſtat běſche jemu wuſtaw pſchiſpiſawił, hdyž wuwucźowanje ſwėrjatow wucźeſche. Nėtko Durow ſtaŕy pohrjeb dońa. Jeho cźėło běſche žo wuſtajiło.

Najnowiše z cyłeho ſwėta

*** Pjatk pſchipoldnju běſche žo murjerjowa mandźelſka Rofina Hornſteinerowa ſ Altkoſena pola Landshuta w Bayerſkej ſ jėdnym kolom na puć podała, ſo by ŧ ſwojemu bratrej do Jeſendorfa dojėła. Jako žo žona ſobotu domoj njewróćźi, doſėdźe muž ŧ ſwojemu ſwaſej a je ſtróželemi ſhoni, ſo žona dezėła ... ŧ njemu pſchijėła. Dopoldnja wokoło 11 hodź. ... w Kroeningſkim lėſu morjwu namakaſchtaj; na njej bjeſche žo rubježne mordarſtwo ſtuczilo.**

*** W nozy ŧ njedźeli žu w Römlinghovenje pola Oberkaſſela wulku falſchowarniu pjenjes wuſdėhnyli. S nje žu žo mėżazy dołho tyhżazy wopaczných 50-pjenježkow po zyłej Němſkej wudawake. Policija ſaja falſchowarja a pjecź pomocznikow. Wona namaka nėhdźe 700 wopaczných 50-pjenježkow.**

Zatestne ſcźėwki błyſka.

Dwaj dźėlaćerjaj ſabitaj, jedyn cźėżkoſranjeny a 12 pohłuſchenych.

S **Kamjenitz**. Wėcźera popoldnju cźehnjeſche nad městom cźėżke njewjedro. Pſchi tom dyrbi błyſk do ſaſtydlerſkeho nowotwara w Kamjenitz-Furth a ſabi murjerja a dźėlaćerja, a ſtecźi žo cźėżko ſrani, tutón dyrbjeſche žo hnydom do thorownje dowjeſeć. 12 dalſchich twarſchich dźėlaćerjow žo ſ błyſkom pohluſchi.

Budyske ſtawniske powėſće

ſ dnja 15. ſeptembra 1934.

Do **mandźelſtwa ſtupichu**: Jan Pawoł Fährnich, maſchinſti ſamkaŕ w Nowych Błohaſchezach, ſ Alму Gertrudu Synkoriz, domjazej pomocznizu w Budyſchinje. — Pawoł Richard Krawz, wyſchiſchi dźėſatnik, ſ Mathildu Elſtriedu Pelzez, bjes powołanja, wobaj we Budyſchinje. — Waltaŕ Horſt Jeh, modellowy błidaŕ, ſ Martu Friedu Nowakez, knihwjedniźu, wobaj w Budyſchinje. — Pawoł Ota Hommel, ſchoſeŕ, ſ Friedu Jadwigu Schwuratez, glaſeraŕku, wobaj w Budyſchinje. — Max Herwig Wilde, żeleſotaćeŕ, ſ Jolandu Fiorjez, fabrikſkej dźėlaćerku, wobaj w Budyſchinje. — Arnoſcht Konrad Knöll, twarſki techniker w Salomju n. Syr., ſ Friedu Martu Elſu Melcherez, pſchedawarku w Budyſchinje.

Wumrėłoj: Jan Jakub Kudźela, wyſchiſchi pósłi rjadowaŕ na wuſłu., 62 łėt. — Marja Rója Kleczyna rodź. Jahrigez, mandźelſka ſamkarja, 50 łėt.

Hamtske wozjewjenje z Kamjenca.

Mittwoch, den 19. September 1934 vorm. 9 Uhr

Öffentliche Sitzung des Bezirksausſchuſſes

in der Buſchmühle zu **Ohorn**. Die Tagesordnung hängt im Dienſtgebäude der Amtshauptmannſchaft und in den Gemeinden mit über 1000 Einwohnern aus.

Amtshauptmannſchaft Kamenz.

*

Über den Betrieb des Landwirts Richard **Freudenberg** in Straßgräbchen Nr. 27 wird heute, am 6. September 1934, nachm. 1/25 Uhr das **Entſchuldungsverfahren** eröffnet.

Die Sächſiſche Landwirtſchaftsbank Aktiengeſellſchaft in Dresden wird zur Entſchuldungsſtelle ernannt.

Forderungen gegen den Schuldner ſind bis zum 10. Oktober 1934 bei dem Gerichte anzumelden und die darüber vorhandenen Schuldurkunden dem Gericht einzureichen.

Das Amtsgericht.

Towaŕſtwowske powėſtniki.

Domowina zarjaduje w bliſſim času po cyłych Serbach župne zhromadźizny towaŕſtwow a dowėrnikow. Prėnja tajka zhromadźizna budźe njedźelu 23. pózejeńca w Maleſecach pola Zeudźic, a to pow 3 hodźinach zhromadźizna dowėrnikow a w 4 hodź. zjawna ludowa a towaŕſtwowa zhromadźizna. Přednoſuje wjednik Domowiny. Dźensa hižo namołwjamy towaŕſtwa raŭſeje delnjeje ſkupiny a přeproſinjemy cyłu ſerbſku zjawnoſć na tutón zjėzd.

Zarjadniſtwo Domowiny.

Tkanina za jaki, čorna, 7.90, 4.75, 3.50 Schaaf

Husańcowa lėp (Rangenleim)

Husańcy lėpjace paski

Erich Winter
Drogerija na Kamjentnej hasy 14

Hubjene palcy hubjene nodźe
přinjese do porjadka
Pėstowańa nohow
Mann
w Kamjeńcu, Wallska dr. 25/27

Dźėćace kolesa
we wšėch wulkosćach ma tunjo
Jan Schieback
na Muźnakowskej drózy 4

Mechan. mištr Gräfa
w Kamjeńcu, Spittel, podawa
jėzdne koła
wšėch znamkow
Specialn. wuporjedźeńja. Tel. 470

Landawski WÓZ
jara derje zdźeržany, tunjo na předań
Schulze w Budyšinje
na Kamjeńcnej hasy 33

Zawarjeńske Sklenčky

1/2	3/4	1	1 1/2	2 litrske
24	26	30	36	38 pjenježk.

Masiwna kroma, z rynku a wėčkom. Puknje-li so sklenca při zawarjenju, dostanjeće nowu
Porcelinowy-Besser
w Kamjeńcu Sulske naměsto

Budyšeńske a spanšk. jstwy
kuchinje, pólstrow. twory atd.
jenotliwe mėble kupnjeće tunjo pola
P. RUBELA Mužak. dróha 4
Rėči serbscy!
Mam swoju pólstrowańsku Mandźelsku požčenki sšilmam

Swėrnemu a lubemu přećelej
durje njepokazaš!

Ty sy dołholėtny swėrny cźitaŕ
Serbskich Nowin
a derje wėš, zo su ći **přecy ze spuščomnym, sprawnym přećelom byli.** Ale Twój **serbski susod,** tón hišće tuteho přećela dopóznał njeje, hewak by sebi joho do swojeho domu *skazał. Njechaŕ jónu joho na to dopomniź?* Twoje słowo wjele pola njeho płaći. Ty wėš, do serbskeho domu — serbske nowiny.

Towaršne jėzby z autobusom

Jězba do Bayerskeje: Nürnberg - Mnichow - Oberammergau - Garmisch - Partenkirchen - Tegernsee 21. hač 26. septembra (6 dnjow).

K domkowacy wina nad Rhynom: 29. septembra do 4. oktobra *(6 dnjow),* Bamberg-Heidelberg - Rüdesheim - Koblenz - Mosella.

Rozjasnjenje a zamołwjenje pola

Neumannec kołojėzbow w Kamjeńcu
na Kinsbórskej drózy 3 = Telefon 766

Tuni nazymski wulėt z wosebitym ćahom
njedźelu 23. septembra 1934 ze Zhorjelca do
Jizorskich horow
60 procentow znižena jėzdna płaćizna.
Wotjėdže wokoło 7.40 ze Zhorjelca a wróći so 21.00 hodźin.
Jėzdna płaćizna do kupjel Flinsberg 2.40 hr.
tam a wróćo do kupjel Schwarzbach 1.80 hr.
Wot dwórnišćow, wot kotrychž so jėzba k wosebitemu ćahej nastupi a kiž hač do 75 km we wokolnosći leža, so jėzba tohorunja wo 60 procent. poniži, hdyž so liščik za wosebity ćah předpoloži. Liczba městnow je wobmjezowana, tohodla wobstarajće sebi z časom jėzdny liščik.
Wobkhodny hamt železnicy w Zhorjelcu a Budyšinje

Rumowanske předawanje
dla přepołoženja wobkhoda
jėdźerńje, spańske jstwy,
kuchinje a polstrowane meble
Wustajeńca meblow R. Bensch
na Kralowskim Wału 3

Pruhujće Waš wobstark w čišćowych wėcach!

Nječa kajće, doniž njeje poſlėdnje łopjeſko přetrjebane, ale zapodajće w prawym času swoju skazanku.

W čišćerni „Serbskich Nowin“ budźeće derje a płaćizny hódno poſłużeni.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaca měsačnje we wudawarni 1,15 hr., na rósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2,15 hr. = 20,00 Kč. Wudawa a ćišći Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćencarske 4 pjenjezkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čělneho znjezbožења z 1000 hr. – hdyž wumrěje abo hdyž je na kas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeњe dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeња dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 219 | Budyšin — Sriedu 19. septembra 1934 — Bautzen | Lětnik 93

Ruska so do Zwjazka ludow přijała

Wutoru wječor w 6 hodź. shromadźi so polna shromadźizna Swjazka ludow. Jeje wobsebitny wuznam běše, so so Ssowjetska Ruska do Swjazka ludow přidźi. Hižo psched twarjenjom sludźi přisłušeł zhromadnemu dźěłu. Hdyž so wječor wotewri, bě dwórnja hižo wulke dźěło wukonjała. Wšitke dźěle běchu wobsadźene. Jako swjatkowny rěčnik bě Motta wuzwolił. Wón wotmě prěni rěčny přinošk. Wón rěkaše, so je wulke wuznamjenjenje za Swjazk ludow, so Ruska do njeho zastupi. Wón wuzběhny na to, so je Ruska hižo wot lěta 1917 wulke dźěło za mér a porozumjenje mjez narodami wukonjała. Wón wuzběhny na to, so je Ruska

ńemu strajkej. Na strajku wobdźela so 27 organisazijow z 30 000 zhonjstwarni.

So je Chinejska zhidło w radze Swjatstwa ludow zhubiła, je Nankinzke knjezerstwo hnetro rozmjerjako. China pak njedźiwajcy teho nochze se Swjatstwa ludow wustupicej.

Japanski zwonkowny hamt je japanskemu generalnemu konsulej Tanazy w Chinje porucził, so by pola chinejskeho knjezerstwa zakrocił dla samorodowanja schesesych Japanzow a Korejanow w paźanje, w kotrymż njeje wójska. Japanske pschedpytowanje je pjeza dopokazało, so zu chinejske policajske wyschnosce samolwite, dokelż běchu bjes mozy pschećiwo tajkim njeskutkam.

Wójnski strach w Afrizy wobsteji po powěsći jendźelskich nowin mjes Italskej a Abeźinskej. Italska we zwjazku z wojnskimaj kolonijomaj Erytreji a Somali wojakow hromadźi. Abeźinska pak bronje a muniziju dowożuje a wulke wójsko wotmeršuje.

Z wozlewjenjow Budyskeje wotnožki nacional-socialistiskeje strony

SA-konzert standarty 58 z Hłohowa.

Jutsje schtwórtk, 20. t. m., pschebywa hudźbne wotdźelenje standarty 58 z Hłohowa (Glogau) w Budyschinje. Wono srjaduje wjeczor we 8 hodź.

wulki propagandny SA-konzert

w Kebeleju pod dirigentstwom zwjednika wjednika, wyschscheho hudźbneho mischtra G. Niemanna. Na programmje steja wojerske pokhody, fanfary, kólikowy bubon a wschelake sola.

Po konzercze budźa němske reje.

Stronimym towarschom a zyłemu wobydleerstwu najlepje poporuczujemy wopyt tutoho rjaneho wjeczora.

Nazionalsozialistiska strona, Budyska wotnožka.

Ze Serbow

W **Budyschinje** 19. septembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

O zbože, z domom być w Serbach!
Smjerć, daj woko zamknyć doma mi,
Zo mje ródna zemja móhła kryć w Serbach
Cišinski, Formy.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjeczor we 7 hodź. barometer 749, hygrometer —2 a thermometer wodnjo +28. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 745, hygrometer —2 a thermometer w nozy +17. Nětko so wjetsche pscheměnjenje wjedra pschihotuje. Na morju pola Jendźelskeje wupschestrěwa so wobschěrna nižina. Pscheměnjenje pak so po sdacju pomalu stanje. Nad hrjedźnej Europu wupschestrěwa so njesjajna wyschina. Pschi njejenajkim cžišchcu w powětrju su wětry nastale, kiž su z khwilemi a městnami zamo thěstro zhylne. Tuchwilu hischcze zhylna wyschina nad Ruskej na wjedro w naschich kónčinach zobu zkutkuje. — Jutsje schtwórtk štónčko 5,42 hodź. khadźa a so 6,05 hodź. khowa. Měrjacźk zkhadźa jutsje popołdnju 4,49 hodź. a khowa so na ranje 1,42 hodź.

— **Wuhlady na wjedro sa jutsjischi schtwórtk: Trochu njewěste, tola hischcze spodobne wjedro.**

Z posedźenja měšćanskeje rady

18. **septembra 1934.**

Worjeńtwjetnja w měšćanskim dźiwadle. Worjeńtwjetnja w měšćanskim dźiwadle so na zwoprědka jene léto hosćenzarjej Kurtej Wunschej pschewostaji.

*

— **Budyski rěčny dźeń industrijoweje a wikowanskeje komory.** Pschichodny schtwórtk budźe sajo rěčny dźeń Zitawskeje industrijoweje a wikowanskeje komory. Tele rěčne dny zu so po nastorku sakskeho hospodarskeho ministra Lenka pschiprawiše. S jich pomozu dyrbja so wušte počzahi mjes městnej industriju a rjemjeslom z pschihłuschnej industriju a komoru wudźerżeć. Nałežnje so porucja, so hnchu so tele rěčne dny wopytałe. Dr. Müller z industrijoweje a wikowanskeje komory budźe wot 10 hač do 12 hodźin w Biskopizach a popołdnju wot ½2 hač do ½5 hodźin we wozbežitej stwje radneje khěže w Budyschinje pschebywować, so by pschecza a namjety pschijimał a poradźował. Wón móže potajkim dźěłowym wjednikam też wo tajkich nałežnosćach radu dawać, kotrež so za sjawne rospominanje njehodźa a móža so w pisnym wobkhadźe z komoru cžesko rosłožić.

— **Pschijimanje do delnjeje terzije natwarnych schulow** z spočatkej schulskeho léta 1935/36. Sakske ministerstwo sa ludowe wukubłanje je ważny wukas wo pschijimanju do natwarnych schulow wudało. W nim so postaja, so maju so schulerjo hischcze bóle hač dotal wuběrać. Po stónčenym 7. a 8. schulskim lěcze změdźa so jenoż hischcze tajzy schulerjo a schulerki pschijimać, kotrež je swojimi wozběhnymi duchownymi, pózćiwostnymi a cžełnymi khmanosćemi rukuja, so 6 lět natwarneje schule z dobrym wuspěchom wopytaju, abo kotrež so hewak hódne sdadźa, so by jich spěchowanje powschitkownosći słužiło. Jako delnja mjeja sa wědomostne wobdarjenje ma so powschitkownje schulska zensura 2a wobkhadowacz, pschi cžimž ma so wobkedźbowacz, so tuta zensura njewosnamjenja pomjatkowu wědu, ale so wosebje khmanosć myślenja a pozudźowanja dźesća pschedstaja.

— **Frankej rownischcžo na Tuchorišim pohrjebnischcžu.** Měšćanska rada — wotkasanjowe wotdźelenje — hischcze raz na to pokazuje, so budźe rownischcžowe twarjenje na Tuchorišim pohrjebnischcžu, kotrež je advokat a krajny městosyndikus Biedrich Gottlob Franke pschiprawił, jenoż hischcze njedźelu 23. septembra w cžasu wot 9 do 17 hodź. k wobhladanju wotewrjene.

— **Sakska krajna loterija.** Pschi wutornischim cžehnjenju 5. rjadownje 205. sakskeje krajneje loterije (14. dźeł) padźe dobyče wo 5000 hr. na cžisło 112 514; dobyče wo 3000 hr. na cžisła 23 407, 29 804, 33 425, 42 197, 59 518, 76 862, 151 150; dobyče wo 2000 hr. na cžisła 10 166, 17 740, 24 403, 69 187, 82 346, 116 255, 148 153, 149 444; dobyče wo 1000 hr. na cžisła 8416, 16 992, 18 721, 25 210, 25 840, 35 591, 37 608, 40 862, 41 158, 41 820, 42 970, 48 953, 60 669, 66 008, 76 395, 76 409, 81 855, 87 904, 92 289, 101 855, 106 687, 109 160, 128 832, 127 761, 131 919, 141 407, 145 318, 153 894, 155 642.

Detal 39 paduschstwow se sadobnjenjom, sadobywanskich pospytow a druhich paduschstwow

Budyskimaj sadobowarjomaj w pschepytowanskej jatbje so dopokasało a wulki dźěl kradnjenych wězow so wróćiło. Budyske kriminalne wotdźelenje je 25lětnemu Janej Alberte j a 17lětnemu Makfej Leonhardtej z Budyschina, kotrajž bla paduschstwa se sadobnjenjom do Lubijskeho dźěłowjeho hamta wot 7. julija 1934 w pschepytowanskej jatbje pschebywataj, dotal 35 sadobnjenjow, sadobywanskich pospytow, autowych a druhich paduschstwow, kiž staj wot spočatka meje hacj do spočatka julija 1934 w Budyschinje, Kamjenzu, Rychbachu a Shorjelju sluchłoj, dopokasało. Nimo teho je jimaj Shorjelska kriminalna policija schtyri druhe sadobnjenja a sadobywanske pospytы w Shorjelju dopokasała. Po dołhim saprěwanju staj so štótnistwow wusnałoj. Wonaj staj jara khrobłe postupowałoj. Sdźěła wobnjo, sdźěła w nozy dobywaschtaj so z paćidłami a pakluczemi do tubinych komorow, bydlenjow a wobkhodow. Tam pytaschtaj wobzepje pjenjesy a hódnotne wězy, ale też drastu a zyrobu. Wospjet po tajkim paduschstwje auto z dróhi kradnyschtaj a nakradnjene wězy do Budyschina pschiwjesechtaj. Jako běschtaj paduschstwo wutkowałoj, wostajischtaj wosaj druhdźe, kaž w Kamjenzu a Biskopizach tsoje a jěchschtaj wot tam se żelesnizu domoj. — Schtóž jeje wot mjenowanjeju nješchto kupił abo nješchto wobzeżdźi, so prošu, so by so hnydom pola kriminalneho wotdźelenja w Budyschinje na hrodźe Ortenburgu, telefon 2802, abo pola blischeho zandarmstwa abo policije samolwił, hewak pschinidźe do stracha, so so potkostła.

S **Makeho Wjelkowa.** Alarmiste swucžowanje zyłeje nujowaneje wohnjoweje **wobory** so w dnjach hacj do 21. septembra z wohnjowymi znamjenjemi pschipowěźi. So by so nichtó wo wězy do njeměra njedał, so na to wozebje kedźbliwe cžini.

S **Khelna.** Pschewobcžerawschim spótschischtaj so konjej tudyschcheho bura M., z kotrymaž na polu k Makemu Wjelkowej wtócžesche, psched sajazom a leceschtaj z wotmachom z brónami, kotrež so pschi tym znak wobroczichu, w runej měrje do wězy a do wobzedźerjoweho dwora. Bohu dźak, so njeje nichtó, też konjej nic, do schkody pschischoł.

S **Hornjeje Hórki.** W dnjach wohnjej wobarazeho tydźenja budźe so dobrowólna wohnjowa wobora z papjernikowej strenu alarmowacz. So by so myleńza zminyła, so na to kedźbliwe cžini.

S **Budestez.** Sańdźenu sobotu wjeczor su hamtarjo w Rósitkej hosćenzu pozedźenje wotměli. Tam je so wobsamknyło, so budźe pschichodnu sobotu wot 1/8 hodźin w hosćenzu „Hajnkownje" němski zabawny wjeczor, w kotrymž budźe standartska kapała konzertowacz. Nadrobnischi programm so hischcze poznaji.

S **Trzebjenz.** Snowa pozwjeczena khorhoj městneje skupiny je so sańdźeny schtwórtk zwjedźeńsku pschinjesła. Wjeczor so politiski wjednizy hromadźe z Hitlerskej **młodźinu** a zónschtwom na Pomoskim knjezim dworje zhromadźichu. Wjednik městneje skupiny Koch městeche rěcź, pschi kotrejž na Nürnbergske dny pokasa. Wschitcy, kotriž su je zobu nawědźeli, wone njelapomnite wostanu. Tam je so khorhoj městneje skupiny poswjeczíła. Potlitiszy wjednizy a Hitlerska młodźina so na to do zmólnizoweho cžaha sestupachu. Pschi zwětle zmólnizow so khorhoj psches **Bukezy do zwojeho Trjebjeńcžanskeho** steznischcza donjese.

S **Dažina.** Na tónzu wohnjej wobarazeho tydźenja smjeje so sobotu hłowne alarmowanske swucžowanje. Dokelž su nětkole tři haty w trjedźnej wězy wulkhle, budźe cžełe dźěło, poddaczny woheń w trjedźnej wěży zhaschecz, dokelž móże so haschaca woda z gmejnsk. hata delnjeje abo hornjeje wěży bracź. Wjecžor smjeje so powucžaca zhromadźizna a bjeżadowanje z hudźbnej zabawu.

S **Wósporka.** Wědomje sajo njenabywschi je na łožownkach snjeżbożenja z jědnym kokom knjezna Zillez w nozu k pónđźeli na zwoje cžełke stranjenja wumrěła.

S **Wulkeje Dubrawy.** Sa wohnjej wobarazu tydźeń je so sa dobrowólnu wohnjowu wobonu w Margarecžinej Hěcže a Wulkodubrawskich hydrantowym cžah pschichodnu njedźelu z Makej Dubrawu a Cželcchowom zkedźowazy programm postajił: Rano ½7 hodźin budźaze pjelnje, wot 11 hacj 12 hodźin městny konzert kapały dobrowólnej wohnjowneje wobory Margarecžinje Hěty psched hosćenzom „Sstónza" a psched hosćenzom „Sakskeho honjerja". ½2 hodźin cžah psches wjeś k wschěmi narjadami wobeju woborow, k cžemuż so swucžowanje na schulskim dworje pschisamknje. Tu so tež jeschcze haschadło pokaże. Jako wopalny objekt je so hosćenz „Sakskeho honjerja" postajił. Pschi tym budźa so tež Samaritojo swucžowacź. Direktor dr. Fleischmann smjeje na tónzu swucžowanja powucžazu pschednoschk.

Z **Jawory.** Płodnosć kłóšterskeje krajiny je znata a je so w lětušim suchim lěće wupruhowała. Wězo je cyła wokolina tež jara pod měsacy dołhej suchotu ćerpiła. Tak so bur C. hižo z mysličku nošese, swoje cyle rěpniśco, kotrež woprawdźe zrudny napohlad poskićese, podworać, stoż pak so jemu wotradźeše. A je prawje cžinił. Po pozdźišim płódnym deščiku přida hubjenej runklicy nješto přikupneho hnoja, kotryž w zwisku z wlóžnej rolu woprawdźe dźiw wuskutkowaše. Nětko steji polo polne hobrskich runklicow, na wsě 10—20 puntow ćežke, kotrež pak hišće rostu a tak na ćežkosći přibywaja. Tak změje wobsedźer wšése rekordne žně w runklicach. Podobnu wulkosć ma čerwjeny a běły kał, kotrehož hłójčki też na 8—10 puntow waża.

Z Marijneje Hwězdy. W našej wjesnej žurli so pilnje zwučuje a přihotuje za 11. založeński swjedźeń našeho Kolpingoweho towarstwa (towarstwa katolsk. rjemjeslnikow). Tutón swjedźeń wotměje so přichodnu njedźelu wječor w 7 hodźinach w Pančičanskim hosćencu. Z hłownym dypkom programma je dźiwadło z luda, kiž so mjenuje „Bój wo herbski dwór". Je to woprawdźe nowinka, kiž našich ludźi překwapi. Nimo toho so hišće druhe wěcy poskića. Dokelž my tam z kłóšterskeje wokoliny póndźemy, nadźijamy so, zo so nam też nješto **serbskeho** poskići. Wšak je towarstwo 100procentnje serbske z wuwzaćom duchowneho wjednika. — Potajkim naše hesło budź: Přichodnu njedźelu do Pančic na 11. založeńsku swjedźeń towarstwa katolskich rjemjeslnikow! Přispomnić so smě, zo je so kaž za zabawu za starych tak też za młodych postaralo.

Z **Worklec.** (Wysoka staroba.) Pónđźelu 17. t. m. woswjeći we wšej čichosći a zdalena swětoweho hołka Hana Franciska zwud. Kmječowa, prjedy žiwnoscerka w Jaworskej Cyhelnicy, jako Kmječec mać derje znata, tudy w Maltezerskim wustawje swoje 81lětne narodniny. Kmječec mać je pilna čitarka Serbskich Nowin a Kat. Posoła. Wona w dospołnej strowosći a duchownej čiłosći tudy swój wječork žiwjenja wuživa.

S **Noweho Hamora** w Rósboršćim wokrjeżu. Sobotu popołdnju z jedyn Shorjelski automobil blidarskeho mischtra Gustawa Festera pschejeł. Fester je wjecžor na pocžerpjene stranjenja wumrěł.

Zamolwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźěl a přilopk Marko Smoleć a za nawoštki dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a čišć dr. J. Cyž w Budyšinje. D. A. VIII. 1934: 2242.

Takle zychnowasche njewjedro w ranšischich Rudnych horach.

Pónđźelu pschipołdnju je ranšischi dźeł Rudnych hór cžejki šiwk z krupobiczom potrjechił a wulku schkodu na twarjenjach, bróhach, połach a fahrodach nacžinił. Wobraz pokasuje powodźenu bróhu w městeje Dippoldiswaldze.

Hollandska kralowa wotewri hollandski sejm

Na swjećene swjatočne wosnine je wutoru pśichpokłnuju nowe pożeģenja hollandskeho ģezina wotewrieho. Hollandska kralowa Wilhelmina pśicznjała trónsku rěc. Wona dźakowaše ģo za ģobuźeleńe, kotrež je ģo ji pśichi femrěcu jeje maćerze a mandźelskeho je wśěch worśichtowo wobwdeśiwa wopokazało.

W trónskej rěcźi ģo teź wusłeńe, ģo Hollandska pod jeźeńkowkami duchowneje a hospodarskeje kśiny zuleho śwěta pśeco bóle cźerpi. Wunviće hospodarskeho źiwjenja w Hollandźej a w hollandskej Indiskej napśeśiwa knježeśiwo i cźežkej starośeju. Dźiwajo na kraje, kotrež i Hollandskej naśwužśho swótźuja, hišće je wjetśe wobcežeńośe hroźa. S trónskeje rěcźe klincześe wulka staroścź, ģo je nimale wśchudźom źylniśe wojeśke brońenje śnowa spóśnacź. Hacź runjeź hollandźe knježeśiwo wścho móźne pśicheźiwo tajkemu wuwiśu cźini, je wono na druhej stronje tola winowate, teź na sakitanje Hollandskeje myślicź.

Jako bź kralowa trónsku rěcź docźitała, postany jedyn starśich sapódkazow, ģo by knježiceńku po starym waschnju je źlowom „njech je źiwa kralowa“ pozjeśćźił. Pśiredy hacź móźachu druhe pśichitomni tutu śławu wunjeśeć, bźěše i hollandskeje Indiskeje pothadaju kommunistiśki sapódlanz druheje komory Rustam Effendi źlowa „pśiećź i kralowej“ do sale sawołał. Pśichitomni ģo źylnje rosbrichu. Někotśi kriminalni sastojniźy ģo hnydom na kommunista wulicźu a jeho je sale cźišnychu. Teź śdyźneju kommunistiskeju sapódlanzow druheje komory śpěchnje je sale wotwjeśechu. Potom pśichitomni śławu na kralowu wunjeśechu a narodnu hymnu wuśpěwachu. Na dróhach dyrbźeśe policija někotre kommunistiske cźrjódy rosełnacź.

Přeco nowe limanja we Winje

Pśichedźydu awstrisko-nemśkeho ludowneho śwjatka, generalneho direktora Neubachera, a jeho mandźelsku ģu sajeć. Pśicźicźina limanja njeje śnata. Neubacher bźěše generalny direktor pśichedźewsaća k twarjenju ģudliśćejow Gesiba. Město Win wobstaraja akcije tuteho śjednocźenstwa.

Francowski frontski wojowaŕ Hessej wotmołwi

Pśeni krócź je śnamjenita franzowska wołoba, kotraž je śobom we wjednistwje pśedawśich frontiśich wojowarjow, na mérowu rěcź nemśkich śtatnikow a wołeźe na rěcź Rudolfa Heśa w Königsbergu wotmołwiła. Sapółanz a duchowny wjednik nazionalneje unije, pśedawśi frontiśi wojowaŕ Jean Goy, je w nowinach „Petit Journal“ w někotrych nastawkach wo móźnosći noweje wójny cźěhowaze napitał:

Sźym pśicźiwo wultrajnemu njepśecźeśiśkemu śmyślenju pśicźiwo Nemśku. Mam nawopak za to, ģo źu jednanja mjes Nemśku a Franzowsku wulku wuźitne. Wośiewjenja wjednika a nemśkeho kanzlera Adolfa Hitlera a Heśowa rěcź njeśmědźa ģo famjelcźeć. Jyše śjawnje rjekny, so je Heśowa rěcź wusnamny podawk. To je pśeni krócź, ģo ģo śobustaw nemśkeho knježeśiwa offizielnje na pśedawśich frontiśich wojowarjow wobroca, ģo by jich k rosprawju namołwjał. Tuta kładnosć njeźmě ģo śkomdźicź, dyrbjała-li ģamo śkónčnje njeźpokojicź. Sźym ja to, ģo ģo pśedawśich frontiśu wojowarjo wobeźu kraje privatnje dorěcźa. Dyrbi ģo k samotwitym wjednikam Nemśkeje rěcźeć. Hdyž ģo po wołtkoźowanju w Posaarskej Nemśka śméruje, chźu ģo ģam do Nemśkeje podaćź. Najważniśiše je, ģo ģebi pśicźeśiwniźu loyalnje do wocźow pohladaju a śe ģobu rěcźa, wśchu jene hacź ģo ź tym śwěśći njeźednota, na kotrejź ģo niczo njepśechměni, abo hacź ģo mośty wot jeneho luda k druhemu twarja.

Před krizu w francowskim knježeŕstwu

Parlamentariśti wubjerk wo naležnosći Stawiskeho je ź 19 hłosami pśicheźiwo 8 hłosam wobśamknył, so ma ģo policajska rosprawa wo blišćich wobśtejnosćach pśichi źmjerći źudniśkeho rady Princa wobźewicź. Wubjerk je rezoluciju pśijał, w kotrejź wobźaruje, so je justizny minister ģo śapowdźił, tutu rosprawu wośtewicź. Pśichedźyda wubjerka wośtewi, so je justizny minister Chéron porucźił, so maju ģo kamanja mjelcźenjow pśechpytaćź, ź kotrymiź ģo wucźahi ź policajśkeje rospravy do nowin dachu. Wobśamknjenje pśicheptowaneho wubjerka wośnamjenja, ģo ģo justiznemu ministrej wojowanje pśichipowédźa a so móże tuto wobśamknjenje k cźežkim politiśkim rośrěcźowanjam dowjeśeć. **W knježeśiwowych wośtchach maju ģa to, so je autorita justizneho ministra Chérona ź wobśamknjenjom parlamentariśteho wubjerka dla Stawiśkeho źlnje śchłodowała.** Tehdźa ģo knježeśiwowa rada, kotraž ģo pjatk śeźdźe, ź wulkej napjatośću wocźakuje, dokelž Chéron potom źiwoje śtejniśćego rośkoži. W Pariju ģo ģamo powéda, so je móźno, so Chéron wrócźo śtupi, to pak ģa knježeśiwo pjecźa śtrašne było njeby.

Wojeśke woćehnjenje wot 8. lěta źiwjenja w Italskej

Italiśka ministerska rada śeźdźe ģo wutoru k źwojenu wurabjowanju. Knježeśiwowy śchef Musśolini poźedźenje nawjedowaśche. Tón krócź wurabjowaśche ģo wo wukuźenju w cźaśu po wojeśkich lět a w cźaśu po wojeśkich létach. Knježeśiwowy śchef namjetowaśche a ministerska rada śchwali ścźěhowazej śakonśkej namjetaj:

1. śakonśki nacźiśk wo wukubłanju do wojeśkeho cźaśa. Wukubłacź ma ģo muźśka młodźina wot 8. hacź do 21. lěta źiwjenja duchownje, cźełnje a wojeśkźy w młodźinśkich organiśacijach.

2. śakonśki nacźiśk wo wukubłanju w cźaśu po wojeśkich lět. S tym dyrbi ģo po wojeśkej śłužbje wojeśki duch a towaŕśchna myśl śathowaź. Wojazy, kotśiž ģu wukśužili, maja ģo we wojeśkich funkcijach a pśiśpiwarach a pospitowanjach wścheje wójnśkeje techniki roswucźowaći. Tuta wukubłanje w cźaśu po wojeśkej śłužbje hacź do 19. lěta po aktivnym cźaśu je winowatosć a wupśeśtreźe ģo jenoj na źwjate dny abo na króśe cźaśy. Druźina bróńe postaja rosdźěle.

Skónčnje je ministerska rada śakonśkemu nacźiśku pśichłožowała, liź wojeśke kursy pśichi ģrjedźnich a wyšokich śchulach pśichikuje.

Čerwjeni bandito'o nadpadžechu železniski cah

Na Mukdensko-Kirinskej żelesniży w Mandźuskej je 150 cźerwjenych banditow cźah nadpadnyło. Cźah měješe je-dyn wośobowy wóś a 15 njekrytych twarowych wośow. Wojwanje traješe tři hodźiny dołho. Hałe potom dyrbjachu nadpadniży cźekacź. W cźahu ģo 14 wośobow mortwych, mjes nimi tśi japanśky policajśtojo a pjeć puźowaŕskich; 35 wośobow ģo śrani, mjes nimi pjeć Japanzow. Banditojo wośtajichu wjele mortwych na wojownišćeju leżo. Cźah wjeśeśe telefonowe potrjebu a benzin.

Strajkowi wjednicy w Americy pśi ńdu do koncentraciskeho łěhwa

Strajk amerikanskich textilowych dźěłacźerjow je ģo hišćeze bóle pśichwóśił. Po nowiśćich powésćach cźe 100 000 dźěłacźerjow teppichoweje a śchatoweje industrije k podpjeru strajkowaćych dźěło śłoźiło. So by dźěłacźerjow wot nowych terroriśtich wustupow wottraśchił, je gouverneur śtata Georgije postajił, so maju ģo śajeći strajkowi wjednicy a strajkowaći śchcźiwarjo do konzentraciskeho łěhwa Atlanty wotwjeśeć. Do tuteho łěhwa botał jenoj barbnych ludźi tykachu. Łěhwo je ź kakajcźkoltym grotom wobdate a narodni gardźistojo ź natykniśnym bajonettom jo śtražeju. Strajkowaći śteja pśiśed wuźitkowjerom wójnśkeho ģuda. W Georgiji śteji dozpka 40 pěśćikowych kompanijow narodneje gardy pod brońenjem. Strajkowaći na-rodnej gardźe husto pśichiwołaju: „To budźe revolucija!“ Pśichi *strajkowanju ģo wšak knapke wužiwaju.*

Krótke politiske powésće

Winśti tawniśki ģud je wutoru gymnasiasta Gottfried Weinricha k 5 létam pśichwótśenje. Chłostatnje sadźeli. Jeho běchu wobstorźili, so je tśělenu muniziju wobźěłał.

Presidenta awstrisko-nemśkeho ludoweho śwjatka Neubachera a jeho mandźelsku, kotrejuź běchu we Winje sajeli, ģu sadźo puśchćili.

Ruske wobydleńśtwo je njedźelu ź ruskich nowin ispanilo, so Ruska do Śwjatka ludow sastupi.

Statny wopyt južnosłowjanskeho krala Aleksandera w Parisu je ģo na dźeń 19. oktobra 1934 postajił.

Mjezynarodna parlamentariska hospodarśka konferenca je ģo njedźelu dopołdnja w Beogradźe wotewrita.

W Brasiliji 30 000 dźěłacźerjow strajkuja. We hłownym mjeśe brasiliskeje śtata Bary, Belemje, dróhowi je lesnizarjo strajkowachu. Tutón strajk dowjedźe ke general

Jan Wjela-Radyńerb:

Bóźi dźiw přez jansku muśku

W lécźe dźewjatnaceśtom je rune śto lět było, so ģo to poda, śchtoź dźenja wam powédacź na myślach mam.

Snajecźe „Hrubjany Frankot?“

Tole dźiwnuśchte mjeno ma Delnjeho Źidowa najnižśchi kónz. To je rjad kěźkow a kěźkow pod skalnej horu, kotraž je ź mjenom „Kamjeńtna hora“.

Te bydleńcźa maju pśiśed śobu puczśik, a ź druheho boka puczśika wulku śahrodu widźu, nimo kotrejeź ma Śprewja źwój pucź. A tamny bok Śprewje ģo wyśchina śběha, ta Budyśka „Tśeśeśka hora“.

Śchtóź tehdy by ź Tśeśeńśej hory do doła na Frankot hładaŕ, by kśiwy rjad źlomjanych twarjeńcźkow widźaŕ, kotrejź ģo pod horu jako pokloko cźahnu, a śahrodu ź doła a nasady kóždeho domcźka. Dźeńnjišchi dźeń widźišch tam twarjenja rjeńśche a śwjetśha ź źyhełom kryte.

Cźi tehdyśchi wobydlerjo běchu, śchtoź teź cźi dźenjišchi ģu, mjenuju dźěławy ludź. Někotrym muźam dawaśche papjernik, někotrym półvernik dźěło a mźdu; druhy hładachu pola polerjow wśchěnneje śaśtužby, kaž to hišćeze za nałch cźaś je, a jedyn bź murjeŕ. — Jony a dźěćźi dyrbjachu pśichaść abo źa źukelnych mśćhtrow do města wośmu, abo teź ludźeł a wochlicźk k śobotnym pśichedźenowym wikam. To je nětko wścho hinak. Se pśicźasu, ź wolmjanej runje kaž ź dźěłanej, je dawno źno źwjatok.

A nimo tuteho dobrjtka mějachu wśchitźy teź wot kołow nabytk. Te paźechu na gmejnśtich paśtwiśchćach. Hrodźiśchto, Palenći, Źehle a druhe honiśchća dawachu paśtwu. To wjazu dźenj njeje. Śnoj dawachu do Ratarjez abo do Cźichońz na knježe pola a ģadźachu ģa to na pśeni wuźitk teho ź nim źnojenoh krucha běrny, něśchto ża ģebje śamych a něśchto ża hunczo. Teź to wjazu njeje.

Tak běchu pśichi źnadnym źiwjeńcźu śpokojom źiwi, dołhoź źane ź jich źudźeśchkom bjes Bożeho łśchiźka wośta. — Ale hdźe je na zuźym śwěcźe ta tśěźa, hdźej njeby Bóh bśichcźe k tej łhudobje, kotraž dźe źama na źebi źane wopravdźite hubjenśtwo njeje, teź ź łkwilemi druhu wobcźeju śtał? Cźehodźa wón, liź tola je dobrocźeł wśchemu, śchtoźkuli tu na śemi dyrcha, runje to cźini, haj, wěśće to pra-jicź? Jenoź to wěśće ź Bożeho źlowa, so tym, liź lubuja Boha, wśchě wězu k lépśchemu łśluża. A naśhonjeni wędźa, so husto ta njebjeśka ruka tak ź cźěžnoty pomha, so cźołowjek ź dźakowanym dźiwanjom pśchewśaty śteji.

A wo tom tu wopakas mérićeł.

*

W Hrubjanym Frankoće bydleśche pśched sto létami dźěławy muź, ź mjenom Janka, ź pobożnej żonu a pěśmuśchkim źynkom, pachołkom śchećśich lét. W tej źwójśkje knježeńśke pękny kemjchazy duch a lubośći k Bożemu źlowu. Knjes duchowny Hilbjenz, tehdyśchi faraŕ Michaliśkeje źrkwje, bźěše ģo ź wjeśelom dźiwał, hdyž bź jich po źwośim waschnju wopytaŕ pśichśchoł a tełko nabożnych knihow pola nich naśchoł. Jich kniheŕz, pod śiwinym wjerćkom na śeźenje deśka, ćtejeśche polny duchownych pśizmow.

Naśch Janka bź dźěłaćźeŕ pola Hanowśkeje Mjertna w tak mjenowanej „Homli“ a pola a bróźeń, a wona hładaśche dźěło na pśchaśy, a bźěchtaj w dźakownej myślі je źynkom źiwaj. Ale na nich ģo njeśboże dóńdźe, ģo ģo jim tśěźa ź Bożimi njewjedrom śpali. Tuź bź wbohi wotpalenź dyrbjał ģej ź próźu a nuśu nowe twarjeńcźo śtajicź. Ale k tomu njebéśche pjenjes na dołgahu mść. Hanowśki bź drje jemu ź dobrej wutrobu darmo wśchu tśwarku pośtjeśu wośył, k tomu teź ģonu dośej za walcźki na tśěchu darić, śchtoź bź wśchak dobrotna pomoz. Ale tola bź ģebi Jankej nan ź ģwojim pśedawśchim wulutowankam dyrbjał dźěłaćź toleri na pożćonku pśchiwśaćź. Jeho wuj Śoba bź jemu pjenjeśy pożćśił a na nje wot Janki dołžny liśt dośtał. Sobiź wuj njebé ģej janeho wopśima żadaŕ, ale bź prajił: „Dźi jenoź bojenje, ty śprawna wutroba. Tebi wśchak ź wutrobu radu na ģlowo pożću. Hdyž budźeśch móź, mi śarunaśch doth. Teho ģym ģebi wéśty.“

Ale Janka bź jemu tola obligaciju, abo to dołžne wo pśimo pśchinucźo dał, prajiś: „Wśimi jenoź, pośchu cźe wśmi. Źadyn njewémoj, kak dołho tu na śwěcźe śmoj To po mojej źmjerći abo po twojej — Bóh dak, so b śśicźeśe dałoka była — mośła ģo nékajka myśleźa śtaci Pjenjeźne wézu ģo wśchelako wjercźa. Tuź njemśmi to ś śko, hdyž tebje prośchu, so by to pśimicź ko wźał. To te mjes ludźimi, liź ću ģej ģobi, nicźo wopaćne njeje Wśchak je teź duśchny Tobijaś wot medśiśkeho Gabel dołžny liśt wźał, kaž ź biblije wéśch.“

Tuź bź jemu k woli Soba tu papjerku pśchijaŕ, jej pak dałe njemźo kedźbu, ju śchtó wé hdźe tyknył.

Po cźaśu, jako bź lutowaŕ Janka te pjenjeśy ź trada njom hromadźe méł, bź wón źwój dołh śarunać śchoł Wuj Śoba bź na to tu śapołożenu obligaziju pytaŕ, to b ju wrócźił, ale pytawśchi ża njej je niebéśche namakać mohł. Tuź bźśche na końcu rjekŕ: „Najlubśchi wujo, ja ģebi wunwyhlicź njemém, hdźe ģym ģej tola ź tej mjerjaśej papjerku wośtał. Za tebi napiśam śakwit, so mi nicźo wjazy winowity njejśy, a potajkim twoja obligazija janeho prawa wjazy nima. A by-ći ju wéśhdy śchtó namakaŕ a ģebi na nju pjenjeśy kaśał, ģo jemu tón śakwit pśched wocźi tyknje.“

Na to naśch Janka wotmołwi: „Dha jenoź daj ģej bycź. Mjes namaj janeho kwita njeje trjeba.“

Ale śtaŕy wuj Śoba ģej pokoja njeda.

„Ty ģu mje mucźił, twój dołžny liśt pśchijecź. Někto nuczu ża tebje, wote mnje śaptatne wopśimo wźaś. Po unni, dokelž ģym bjes dźěćźi, tola bratrowź Michaŕ wścho śmjeje. A tón je cźuśchliwy duch. A dyrbjaŕ-li ģo ģimje cźiniś, a wón by tu śchtó wé hdźe tyknjenu papjeru namakaŕ, by jemu ty śnowa pjenjeśy wuptaćźiś dyrbjaŕ, a k tomu ģanao teź dań. Tuź wjśni te śakwitne rynćźi a śkowaj ģebi je lépje, dyžli ģebi ja twoje wopśimo śkowach.“

A Janka ģebi je pśchinucźiś da.

A nékto bź mjes nimaj wśchitkо dozpka rune. Śchtó by ģebi pomyślicź mohł, ģo do teje wézy po krótkim cźaśu hrośne jédmjenje pśchińdźe? *(Skónčenje pśchichodnje.)*

Wohnjej wobarazeho tydźenja w Budyšinje a wokolinje

Mutoru, druhi dźeń wohnjej wobarazeho tydźenja, žo dopołdnja wokoło 9 hodźin sašo ſ alarmowazymi ſwučowanjemi we wſchelakich ſchulach ſapočža. Jako prěnja žo katolſka hornja ſchula na Mučowanej-Zlinzkej dróhy ſaſ wučowanje wubra. Wono też tón króć sašo pod wjedniſtwom wopalneho direktora Görlinga ſtejeſche. Wokoło ½10 hodźin bě žo, kaž pſchi wſchěch ſwučowanjach w ſchulach, ſtłód ſakutik, ſo by žo dźěćom rosjaſnjiło, ſo po ſłhodźe njemóža ſ twarjenja wuiſć. Wučerjo dyrbjachu žo ſa to poſtarać, ſo bychu dźěći druhi wupuć namakale. Sdobom žo na woheń ſapiſła, hnydom žo wohnjowa ſtraža telefoniju ſawoła. Sa 2½ mjeniſchinu hižo motorſka ſykawa pſchijeðże a ſa 1 mjeniſchinu wodu ſypkaſche. Sysłkana ſašo w ſchulſkim dworje ſtejeſche, ſo by žo dźěćom praktiſy pokaſało, kak žo nadběh pſchećiwo wohnjej ſtanje. Też žo ſašo někotſi haſcherjo ſ pſchekurnymi maſkami a haſcherſkim gratom do twarjenja pójdłahu. Tón króć bě też kolonna Čzerwjeneho kſchiża ſe ſwojim ſaniteinym autom pod wjedniſtwom cžeſkeho kolonoweho wjeduika Papperitza pſchitomna. Wona někotrych poſdaćnje ſranjenych wotſtadowaſche a inhabatiſki wožiwjak nałožowaſche. Na kónzu ſwučowanja mějeſchtaj kolonnowy wjednik Papperitz a wopalny direktor Görling powučazaj pſchednoſchkaj. — Wokoło ½11 hodźin po datym alarmje ſ krajnoſtawſkeje hornjeje ſchule pſchi Schillerſtich wutłodźiſchćach motorſka ſykawa ſa 4 mjeniſchiney pſchijeðże a ſa 1 mjeniſchinu wodu ſypkaſche. Też tu kolonna Čzerwjeneho kſchiża podaćnych ranjenych wotſtadowaſche. Runje tak ſo ſeſ łakanſkej płachty ſwučowaſche. Wjeſele ſmjeſe ſo ſłudźowaſche, łdy by jedyn ſchuler po pſchednjiſmje njewotſtoćził. Też tajke wotſtoćenje do ſłakanſkeje płachty by ſo dyrbjało w turnowanſkich hodźinach nawuſrić. Na to ſo hiſchće wohnjej wobarazeje ſwučowanje w katolſkej tachanſkej a ratařſkej ſchuli wotmě.

Wuſtajeńa woheń haſcheńſkich narjadow na Zitnych wikach.

Mutoru popołdnju w 2 hodźinomaj běchu ſo woheńhaſcheńſke narjady ſchtyrjoch Budyſkich woborow, kotrež k dźěłu a trjebanju hotowe w tóždym czaſu we ſwojich ſtejiſchćach ſteja, na Zitne wiki pſchijeżdże. Hdyž wone pódła ſebje ſteja, je ſpóſnaći, kak wulki wobſtatk tajſich narjadow ma Budyſchin. Cłowjek by ſebi mohł myſlić, ſo pſchi tak bohatym wobſtatku wobaradłow ſyła njeje mózno, ſo by ſo naſtaty woheń mohł daloko roſſchěrić. A tola naihonjeje wuczi, ſo woheń druhdy njedźiwaja wſchěch wobaradłow ſa krótki czaſ wulkich roſmerow nabywa, kaž je ſo loni pſchi wohnju w Frankenſteinſkim młynje nawěſtiło. Haſcherjo pak, wjazy bě ſ narjadami wuwuczeni, ſtónczuje tola rainje ſapſchimaja a ſmjertneho ſtracha ſo njeboja, wohnjowu móz pſchewinu a njeſtłódnu ſcżinja. — W prěnim rjedże ſteji automobilna parna ſykawa, kotraž ſe ſamſnej paru jeſdźi a wodu ſypka. Tajke ſykawy je nětdy Budyſka waggonowka twariła. Budyſka parna ſykawa 1500 litrow wody ſa mjeniſchinu wuliwa. Mjeniſka parna ſykawa, w Budyſkej waggonowuju natwarjena, kotraž dobrowólnej fabrikſkej wohnjowej woborje Weigangej bratrow ſłuſcha, ſa mjeniſchinu 500 litrow wody podawa. Ta ſama wohnjowa wobora 1914 we Luſicy prěnju motorſku ſykawu ſe ſapſchahom konjow dóſta, kotraž 1200 litrow wody ſa mjeniſchinu podawa. Prjedy tola bě ſo wobora ſ 15 metrow dołhim ſuwańſkim rěblom wuhotowała. Měſtowa dobrowólna motorſka ſykawa 1922 prěnju automobilnu ſykawu dóſta, kotraž 1200 litrow wody ſa mjeniſchinu wuliwa. 1928 ſo wulki haſcheńſki cżah ſ dwěmaj ſykawomaj do woborow ſarjadowa. Poſdźiſcho ſo wobſtatk narjadow wo automobilnu ſykawu, kotraž 1200 litrow podawa, ſ někotrymi mjeniſchimi ſykawami a ſłomi ſuwańſtimi rěblemi, 22 metrow, 15 metrow a 12 metrow dołhimi, powjeſchi. Wobhladowanſtwo ſo ſa wſcho ſiwje ſajimuje, mjes tym ſo wobornizy na praſchenja roſſwětłazu wotmołwu dawaju. Schtwórtk popołdnju budźe ſo wuſtajeńa woheń haſchazych narjadow wopjetowacʃ. Kapała wohnjoweje woboru budźe pſchi tym konzertowacʃ. Na kónzu wſchě mějſowe woboru po dróhach ſnutſkowneho měſta počahnu.

Doborowólna wohnjowa wobora w **Khróſcze-Adolfſkej Hórje ſ Brěmjenjanſkej** woboru ſo popołdnju ½2 hodźin ſeſtupa. Najprjedy budźe ſo pěſchi ſ narjadami ſwučowacʃ. Nadběh ſo na ſchulu w Khróſcze ſtanje, kotraž ſo po ſdaću pali. Brěmjenjanſka wobora na pomoz pſchińdże. Samariſke ſwučowanje ſo pſchijamknje. Też ſměje ſo pſchednoſchk wo ſchkitanju pſchećiwo nadpadam ſ powětra.

Dale ſměje **Brěmjenjanſka** wohnjowa wobora w 10 hodźinach ſwučowanje ſ roſwučazym pſchednoſchkom w **Kuroji**. ½2 hodźin ſo Brěmjenjanſka wobora pſchi ſwučowanju w Adolfſkje Hórje wobdźěli. ¼4 hodźin budźe ſwučowanje w Brěmjenju. Pſchi tym ſo **Sderžanſka** nuſowana wohnjowa wobora wobdźěli. K tomu powučazaj pſchednoſchk ſo pſchiſiamknje.

Radworſka dobrowólna wohnjowa wobora ſo popołdnju w 3 hodźinach k nadběhej ſeſtupa. **Potom** ſo po wóſu ſ narjadami poczehnje. Na kónzu budźe roſwučoważa ſhromadźijna.

Khwaczańſka dobrowólna wohnjowa wobora ſměje dopołdnja w 11 hodźinach ſwučowanje ſ narjadami a pěſchu ſkuſbu. Potom ſo nadběh wuwjedże, na czeſ ſo ſ narjadami po wóſu poczehnje. Na kónzu budźe powučzaża ſhromadźijna.

Wohnjowe woboru w **Minakale, Drobach a Pſowjach.** Ssobotu popołdnju ſměje nuſowana wohnjowa wobora w Drobach w 4 hodźinach, w Pſowjach w 5 hodźinach a w Minakale w 6 hodźinach ſwučowanje. **W Minakale** budźe ſo rěſak po ſdaću palicʃ. K tomu ſo powučazaj pſchednoſchk wo ſadźewanju wohnjoweho ſtracha pſchiſiamknje.

Budyske stawniske powěśće

ſ dnja 17. ſeptembra 1934.

Narodźiłoj ſtaj ſo: Oeje Rudolfej Wenzyn, bankowiſemu póſłelnikej, ſynk. — Arnoſchtej Willijej Bartuſchej, kopornikarjej, ſynk.

Semrěli: Arnoſcht Benjamin Herkner, cżaſnikarſti miſchtr, 74 lět. — Hana Marja Sěrkorina rodź. Hajnzkej, mandźelſka ratarja w Pluſnitzegach, 82 lět. — Korla Bohuměr Schuſter, pohonc̆ w Přěcżezach, 51 lět. — Amalia Ernestina Hóſyna rodź. Jähnigenej, wudowa po lokomotiwniku, 88 lět.

Statna banka w druhim tydźenju ſeptembra

Statna banka w druhim tydźenju ſeptembra.

Hewak ſo powſchitkownje w druhim tydźenju měſaza kapitalowe ſapołožki wołoża; w druhim tydźenju ſeptembra pak ſo nětſto mało wo 2,5 mil. powyſchicʃu. To ſwiſuje ſ pſchekhnihowanjemi po wudaću noweje ſtatneje poſczońki. Wobſtatk tuteje poſczońki, kotryž bě ſche dotal pod wſchelakimi aktiwami ſaknihowany, ſo nětko do wobſtatka kryče khmanych hódnoſtkow pſchewjeðże, kotryž ſo tak wo 15,4 na 431,4 mil. hriwnow powyſchi. Hewak ſo wobſtatk na ſměnkach a ſchekach wo 20,4 na 3419,3 mil. hriwnow poniži, mjes tym ſo ſo wobſtatk na ſtatnych pokładnjowych pokaſkach (Reichsſchatzwechſeln) wo 5 na 14,7 mil. hriwnow a na lombardowych ſadaukach wo 2,4 na 98,5 mil. hriwnow powyſchi. Dokelž ſo wobſtatk wſchelakorych aktiwow wo ſenoż 6,4 na 597,9 mil. hiwnow ſniži, móże ſo ſudźicʃ, ſo je ſebi ſa differenzu ſtał kredity wuſadał.

Wobeh na bankowkach ſo wo 46,7 na 3.662,3 mil. hriwnow a tón na rentowych bankowkach wo 3,1 na 302,7 mil. hriwnow ſniži.

Wobeh twjerdych pjenjes ſniži ſo wo 18,9 mil. hr. Pſchi wobkedźbowanju 9,5 mil. hriwnow nowych bitych a 4,6 mil. hriwnow ſ wobeha wſatych twjerdych pjenjes, powjeſchi ſo wobſtatk ſtatneje banki na twjerdych pjenjeſach na 243,4 mil. hriwnow.

Zirowe ſawjaſti ſu ſo wobkedźbowało na płaczenja na konwerſinu pokładnju ſašo wo 53,3 mil hriwnow khětro powyſchiłe.

Wobſtatk ſtota a bewiſow je ſo mało wo 100 000 hriwnow na 78,8 mil. hriwnow powyſchił.

Zyłkowy wobeh płaczidłowych cżinſi 5560 mil. hriwnow, 5474 mil. hriwnow w ſamſnym cżaſu ſańdźeneho mjeſaza a 5386 mil. hriwnow loni w ſamſnym cżaſu.

Přilopk

Wo ſlimku w Rudnych horach.

Wo ſlimku, kotryž je ſaúdźenu póndźelu kraj raúſchich ſakiſich Rudnych horow ſapuſcżił, jedyn roſprawnik ſ Frauendorfa, hdyž je ſlimk najhórje ſakhadżał, piſche: Dźemy do hródże bura Kreſa. Nětkle 15 wulkich howiſdłow w hródźi ſteji. Cżelata a małe ſwinje, kotrež ſu ſo tepile, wonka na hromadże hnoja leża. **Zimaze je burowe powědanje:** Mulka woda ſo tak ruče pſchiwali, ſo mózachu ſebi ledma na ſamſne wukhowanje pomyſlicʃ. Hdyž bě ſo jena kruwa wottorhła a ſo ſ wodami ſhrabny, mjeſach ju runje hiſchće ſa rohaj doſahnuchu. Móz wody bě tak wulka, ſo ani njebě mózno, pluwaze ſkoćo ſe ſołmow wuczahnuchu. Hižo někotre ſekundy poſdźiſcho woda hižo do hródże ſchcżeſche, wona ſkoro hacʃ k wjerchej ſtupaſche. Kruwy ſo hacʃ pſches khribjet ſ błóczanej wodu powodźiſchu. Hdy budźiſche woda hiſchcżej někotre zentimetry wyſche ſtupiła, budźiſche ſo wſchón ſtót tepił. Dwě naſchich wulkich ſwinjow w ruſy na wulku hnojowu hromadu ſadły domkeho běžeſchcż, kotraž bórſy kupu tworjeſche, na kotrejž ſwinjeczi pokrej ſtracha ſtejeſchtej.

Zakoſnje ſo hiſchće **na hoſcżenz we Waldhauſenie** hlada. Wſcha domjaza nadoba na bliſkej luzy ſteji. Tam jónſte mahagonijowu nadobu ſ hiſchće pſchezo małanej wodu wopłokuja, ſo by ſo najwjetſche błóto wotſtroniło. W pſchićemſtich bydłach je widźecʃ, ſo woda 10 zentimertow nże wjercha ſtejeſche.

Pola ſu znje wudriene a pſchernte. Na běrnowych połach an hruſlika pjerſchcże njeleżi. Sda ſo, ſo ſu ſ dréhoweho ſchcżerka wuſworjene. Młódna ſemja delka na łukach leži.

Radio

Schtwórtk 20. ſeptembra ſłyſchimy.

Königswuſterhauſen. Nimo ſnateho wſchědneho programma: 6.20 raúſchi konzert. 11.30 ſa ratarjow. 12 pſchipołdnjoſchi konzert. 13 tacżele. 17.30 ſa jony. 20.15 Hans Pfitzner diriguje.

Lipſk. Nimo ſnateho wſchědneho programma: 5.50 ſa burow. 6.25 raúſchi konzert. 8.20 tacżele. 11.45 ſa burow. 13.10 tacżele po pſchećzu. 14.15 tacżele. 15.20 ſa młodźinu. 16 pſchipołdnjoſchi konzert. 17.20 duetty ſa ſopran a bariton. 18.20 hodźina Pawoła Lincki. 20.10 pſiana hudźba.

Liſchcże wažne ſ dnjoweho programma. Barlin: 20.15 rejwanſki a ſabawny wjeczor. Königsberg: 20.10 wjeczorny konzert. Wróſtkaw: 19 rejwanſka hudźba. Frankfurt: 20.10 orcheſterſki konzert. Mnichow: 20.10 opera Fidelio. Win: 19.30 ſabawny konzert. 20.50 hudźbny ſwjedźeń. Warſchawa: 20 łohka hudźba. Praha: 20.10 cżeſka hudźba.

Towarſtwowske powěſtniki.

Khróſćicy. „Jednota“ wotměwa zaſo přichodnu ſo botu, kaž po zwučenym waſnju, ſwoje ſpěwanſke hodźiny pola Wjenkec. Wſitcy ſpěwarjo maju přińć.

Předſyda.

Domowina. Župna zhromadźizna w Małeſecach. Woſebiteje zhromadźizny za dowěrnikow njebudźe. Prosymy pak wſitkich dowěrnikow naležnje, zo bychu na kóždy pad něſto mjeſišin do 4 hodźin pola Zendźic byli. Zjawna ludowa zhromadźizna w 4 hodźinach kaž postajena.

Zarjadnistwo Domowiny.

Litrske
zawarjeńske ſkleńcy
25 pjenjezkow
Zbytki w porcelinowych, ſkleńczanych, kamjeninowych a emaljowanych twórach ſensacijonelnje tunjo
Porcelinowy Besser
w Kamjeńcu na Sulskim naměſcze

Tkanina za jaki,
čorna,
7.90, 4.75, 3.50
Schaaf

Stepowane moſkowe wołmjane wjelbłud. blidowe wulki wubjerk, jara tunjo
přikrywy
Paul Korn
na Hošic hasy 21
Specielny dom

Landawski wóz
jara derje zdźerżany, tunjo na předań
Schulze w Budyšinje
na Kamjeńnej hasy 33

Meble
a półſtrowane twory
poruča po najniſſich płaćiznach
Handrij Štrympa
w Budyšinje na Rózow. hasy 15
Sym Serbl

18 hodźin
Pilnemu nětk wjeſele pokaza Heboldec časnik hodźinku ſwjatoka
Fritz Hebold, časnikař
w Budyšinje, na Serbſkej hasy 6
Wulki ſkład we wěrowańſkich pjeſčenjach!

Prjedy hač meble kupuješe, wupłaći ſo, hdyž ſebi mój wulki ſkład 40 wſel. jſtwow wobhladaće
Händchen
w Budyšinje na Lubijſkej drózy 17 znapř. wojeſkeje zwučowańcje

Kóžde nowinarſtwo je čim wjetša móc, čim wjacy čitarjow a ſobudźełačerjow ma!

Ty ſy dołholetny ſwěrny čitař našeho jenički keho dźenika

„Serbske Nowiny“

a podpieraš je z tym na přiſłušne waſnje. Ale twój ſusod přecy hiſće **njeznaje ważnoſć našeho nowinarſtwa** za naš ſerbſki lud. **Też jeho dobyć,** to je z **našej wolu.** Pomhaj nam při tom z tym, zo jeho rozwučiš! Ty wěš — **do ſerbſkeho domu ſerbſke nowiny.**

Hdźe? daće ſwoje
filmy, platy atd.
ruče, płaćizny hódno a derje wowiwać?
Pola wosebiteho optikarja
Ericha Lenza
w Budyšinje na Hošic hasy 21
Po zawrjenju wobkhoda tykńće ſwoje foto-wěcy prošu do kaška při mojim wobkhodźe. / Telefon 2134

Bart
Štóž chce ſebi „Serbſke Nowiny“ ſkazać abo nawěſtić wotedaž, njech to čini pola kujeſa
Erhardta Langi

548 kolesow
rozpředach hižo w tutym lěće. To je z dopokazom, zo dobre twory płaćiny hódno předawam. Najnowiſi wubjerk znamkowych kolesow. Wokoło 300 kolesow na ſkładze. Na wječe płaćenje w dźělbach. Napłaćenje 10 hr. Tydźeńſka dźělba 2 hr.
J. Schieback, na Mužakowskej dr. 4
Přijimam trjebane kolesa jako napłaćenje.

Přiłoha k čisłu 219 **SERBSKE NOWINY** Sr'edu 19. septembra 1934

Naš sławny Khoćebus

W Schwjelowej delnjoserbskej rěčnizny steji w druhim swjatku žiłedowaca žada: Khoćebus a Budyschin stej němskej měsce mjes Sserbami. Schtóž wobe měsce derje znaje, budze pschisinaca dyrbjecj, so autor tuteje knihi ma prawje, pschetoż Khoćebus a Budyschin matej pschewažnje wjazy němskich hacj serbskich wobydlerjow. Hacjrunjež tomu tak je, so němski ras nad tymaj městomaj tnjeji, staj znataj jako stoliza pak Delnjo- pak Hornjoserbow. Pschederje znajemy Budyschin, kotryż we swojich murjach wschelake kulturne pomniki khowa. Niz jenoż Mikławschk se swojimi serbskimi pomnikami, ale też dwě serbskej zyrkwi, Sserbski Dom, a to swědcy wo tym, so Sserbja, kiž hižo psches lětinzaz we Luzizy bydla, městu tež wešty ras dachu. Tej wuwicje serbskeje kultury we wschěch cžasach plece žo wokoło Budyschina. Niz mjenje je ſ Khoćebusom, krjedžischcom delnjoserbskich prózowarjow, tutym městom, kiž tohorunja wobstedži serbsku zyrkej, w kotrejž hišchcze psched króttkim cžasom naschi njesapomnity farar Nowy Boże słowo w macjerskej rěcži pschipowědasche. Bohužel shubi město se swrěschcenjom Sserbskeje ludoweje banki wušnamne serbske twarjenje, kiž běsche tamnym Serbam wosebje lube. Tehdy mějesche tej Delnjoserbska Macjiza Sserbska w městnosćach tutoho domu domjace prawo a je tohodla dwójzy srudnje, so dyrbjesche wscho žo minycź. Njenje je pschihladowacź serbskim wikowarjam, naschim serbskim buram a burowkam, kiž trójzy wob tydzeń swoje wupkody na wiki woza a nošcha. Sserbske žony w drastach ſ cžerwjenolicžkatym mjeszwocžom pschi swojich tworach stejo, dawaju wikam wosebity ras, kotryż žo runa wikowanju w Budyschinje. Město Khoćebus ma wšo wjazy wobydlerjow hacj Budyschin; licži jich na 50 000, mjes nimi je na 3000 katolikow. Kak wjele Sserbow tam bydli, nieje bohužel znate. Sajimawe by bylo wědzecź, kak wjele pschicžehnjenych katolitschi Sserbow mjes tutymi sši tyžaz duschemi je. W zyłej Delnjej Łužizy je mało katolstich Sserbow. Jenicžka wješ, hdzeż hišchcze tajzy bynj bycź dyrbja, žu Błóboschoize pola Hródka. Powěda žo, so je tam mała katolska kapała ſ małej serbskej wošzdu. Hacj budze Katoliti Pošoł wo njej rosprawjecź móz?

Ale wrócźo ke Khoćebusej, kotrehož rosměr je nusne psched wocži stajicź, jeli chze cžitacź žo do wuiskoscze města Jaworicź. Schtóž chze potajkim stary Khoćebus widzecź, dyrbi do snutskowneho dźěła města hicź. Radniza a Hornja zyrkej tworitej žiedžišchcza, ſ nimaj wschě haży, kiž k młynskim hrjebjam wjedu. Sshrzewja a młynske hrjebje wobežitej mału kupu kraja, kiž žo mjenuje „Měschczanski park“, tam je wosebje rjenje. Namjeńo Kězora Wilhelma jako najšpschedne wukhodźowanischcźo wjedże tohorunja do tuteho parka, hdzeż měschczenjo wjeczor radźi pschebywaju. Khoćebus ma na schěsć zyrkwjow a něschto kapałow, też jenu synagogu. Sserbska zyrkej, tej klóschtrska zyrkej mjenowana, steji njedaloko radnizy. W Kschižnej zyrkwi shromadźuja žo starozevangelscy. Hornja zyrkej je ja ev.-reformirtiska wošzdu. Katolska zyrkej je wot dwórnischcza něschto psches pjecź mjeńschinow dalena. Njedaloko wot njeje je kapała katolskich žotrow ſ mjenom kapała Jězušowej wutrobje. Nowa katolska zyrkej žo dowaruje. Khoćebuske dwórnischcźo je jara wot města wuzelane, też njeje to tajki rjany twar, kak dwórnischcźo w Budyschinje, swonkownje ma schematiski nawožad pruskich dwórnischcźow, snutska njeje doscź wobschérny, wobrasy, kiž kaž w Budyschinje sčžěny porjenscha, tam njenadeńdżesch. Hižo wot dwórnischcźa możesch ſ nadrožnej żelesnizu jěcź, žu tam ći cžarn. Wot dwórnischcźa tunel pschekrocžiwschi, pschińdżesch k Błótowstemu dwórnischcźu, wot kud jěcźe žo ſ małej żelesnizu do naschich pschewscho rjanych Błótow. Kaž łóžde druhe provinzialne město wobhnedźi też Khoćebus rjane měschczanske dźiwadło, kotrejž je jara pěkne twarjenje, natwarjene na schěrokej dróży, debjenej ſ wjele schtomami. Tajkich je schtomami pożadzenych dróhow je we Khoćebuskich pschedměstach wjele. Sabycź njejmě žo na wukhodźowanischcźo, kiž žo kaž w Budyschinje kokowokoło stareho dźěła města wije. —

Wschelake starsche a nowsche twarjenja, kosejownje (serbske tam njeje), moderne kina a wjetsche hoscźenzy tam namakasch. Potajkim je tam wscho, schtóž žej duscha pscheje. To jenicžke, schtóž tam pobrachuje, je serbske towarstwowske žiwjenje. Njenje by było žiwscźecź, so Macźiza Sserbska žo porjadnje sthadźuje, kaž w dowójnskim cžasu. Dale by swjeselaze było, shonicź, so evangelscy Sserbja w Khoćebusu žo do kruteho zyłka sjednoczeja a tkónčnje raz w nowym sjednoczeństwje sa serbsku wošzdu a zyrkej žo staraja, kaž běsche to hižo jich pschecže w cžasu prěnjeho delnjoserbskeho sjězda we Wětkowschowje. Też hišchcze dźenża wobkhowa Khoćebus swoju starodawnu sławu, dokelž wobydlerjo žo staraja wscho to sdźerżecź, schtóž ma historiski wusnam. Njech tež Sserbja žo dopomnieja, so k tutemu historiskemu wusnamej skuscheja. Schtóž chze žo ſ Khoćebusom sesnacź, hladaj, so by tam dojeł, hdyż žo we Delnjej Łužizy někajki serbski ludowy swjedżeń wotmě je, abo dojeźdża na posedżenje Macźizy Sserbskeje, na kotrejž žo stajnje sajimawe pschednoschki poticźeja. Też wschě wokoło leżaze wšy žu rjane a žo należnje porucźa, je žebi wobhladacź. Nadeńdżesch tam husto něschto, schtóž w Hornjej Łužizy srédka widźiscź. Delnjoserbski lud, kiž tak wusko se swojim lubym Khoćebusom hospodarźaju, kaž duchownje je swjasany, wjeselí žo, hdyż jich něchtó wopyta. Sserbska hospodliwosćź knježi tam we wschěch stronach a žamo Khoćebus a jeho wobydlerjo žu tutu hospodliwosć pschewali. Tuž dojeźdź tam a pschejwědcź žo, hacj je na tutej khwalbje wěrnosć. Sawěsće, njebudźesch to nihdy na nihdy wobžarowacź.

F. Th. H.

Cyganje tyl

Cyganstwo w našej rěči.

Wo cyganach Serbja ničo dobreho njewědźa a njerěča. Su jim jara přećiwni, kaž to z někotrych wurazow póznaješ. Nědhy často, nětko zrědka cyganjo do našich wjeskow přikhadźeja. Za wsu při lěsu druhdy „**cyganja**“. Cyganjo bywachu za naš lud z ćwilu. Přetož lěni cyganski narod žiwješe so na škodu Serbow. Tajke žiwjenje so Serbam ženje lubiło njeje, z žanemu Serbej so do cyganow nochcyše. A wjetše njemóžeše nihdy hroženje worakawym dźěćom być hač to, zo je „**cyganjam předadźa**“. Hepjel pak, kiž by so cyganam přidružił, so „**cygan**“ wróći, přetož nazhonjenje wučeše: „**Z cyganami wocyganiš**“. Scyła nikoho njepokwališ, rjeknješ-li, zo je „**cygan abo cygańca**“. Z tymle wurazom človjeka z porjadnych a póćiwych ludźi wuzamknješ. Što hakle ma so z tym njekmanikom stać, kiž je „**hórši hač cygan?**“

Žałosny mazuch je Serbam „**mazuch kaž cygan**“. Hóršeho sej myslić njemóžeš. Žónska z njehładźenej hłowu je „**šešerjata kaž stara cyganka**“. Pola Wonakec na dworje abo wó jstwě je žałosny njeporjad, to rěka „**porjad kaž w cyganskim lěhwje**“. A něčeje ložo je „**lěhwo kaž cygańske borło**“. Najhórši njeporjad je pak tajki „**njeporjad, zo bychu so też cyganjo hóršili**“. Zda so tu, zo ma też cygański njeporjad swoje mjezy.

Smije puschcźecź — to je naschmišje wjeselje naschcheje mlodźiny.

Jan Nali:

Moje wójnske dopomnjeńki

Běsche to žałostny napohlad w horzoscze popoldnischcheho hłónza. Cžežkokranjeni posběhowachu swoju ruku ſ hubje jako snamjo łacžnosće. Schtóž je kranjeny był, wě, kak chze žo cžłowjekej po kranjenju picź. Bohužel njejsmy jim niczo pomhacź móhli, dokelž znani niczo njemějachmy. Djenża wobžaruju, so njejbym schtó wě hdże běžał a wbohim znajmjenscha něschto wody wobstarał. Tak někotry wschak je pomału a cžische wutrjuł. Na pósdnim popoldnju cžachu morwi do shromadneho rowa, pschecźel a njepschecźel, khowani. S wosjami je hromadže wozachu. Tutu njedżelu njesabudu. Njehodźi žo wschitko wopisacź. Schtóž to widźił njeje, njemóže žebi tej pschedstajicź, kak hrudnje žo na morwych hladasche, kotrjiž na łožach leżachu. Snaju tam w blišschosći wšy row ſ 210 padnjenymi. Kaž žo powědasche, wokoło 70 Němcow a 140 Franzozowow. Cžłowk tutu dželu hižo dawno jako wosebitu nastawk wopisacź; mjehłu žebi, so to ſ tutym króttkim napomnjenjom dožaha.

Króttko psched wjeczorom žo pólk wrócźesche. Jenotlive kompanije běchu khětro hłabe. Wjele běsche padnyło a wjele žo ranjiło. Wulki dźeł rospróósčeny wokoło běhasche a žo bokle w pschichodnych dnjach sažo hromadu namaka. Dźeł 10. kompanije žo hakle po dwěmaj tydźenjomaj ſ nam namaka. S naschcheje kompanije běchu štotnik (Hauptmann) a wšě cžłowje wjednizy (ofizerjo) padnyli. Štotnik běsche jako rjek žo wupokasał. So by kompaniji w najwjetschim wojowanju žoku štorhnył, bě žebi stejo zigaretu sapalił. W ramžnym wokomiku trjechi jeho kulka do hłowy. Won běsche hnydom morwy.

Jenotlive kompanije žo ſamješcźachu w zahrodach spomnjeneje wšy ſ nóznemi łehwu. Žadyn biwak žo njepschiprawi, dokelž dyrbjachu wojazy kóždy wokomik k dalschemu wojowanju hotowi być. Ležachmy tak druhu nóz pod hołym njebjom. K jěcźi wjele njeżydasche, schtóž žo prěni cžaj husto wospjetowasche. Jedźowcźel Raubusch pósła mje k polkej, hdźež dyrbjach žo jako ordonanza kompanije pschedstajicź, žo bych wukazy ſa kompaniju wotpisał. Pišarnja polka běsche tehorunja nědźe w zahrodze primitiwnje pod stanom sameješcźena. My ordonanzy žo w bliškosći stana jeżydachmy abo lehnychmy, tak derje hacź žo to hodźesche. Mózachu-li wojazy něschto mało powotpocźnjecź, dha nam to ſ zyła móżno njebě. Dobra to wobrada, myhłach žebi. Kóždy wokomik klinkasche pólny telefon abo pschińdże někajki wukas ſa bataillony abo kompanije. Tak pišachmy a běhachmy njepschestawjajo ke kompaniji a sažo wróćeja, k pólkej psches horu a doły w njesnatej wšy, jenu na druhejo wokajo a žo ſa „parolu“ praschejo. W kóždej žiwej wošzbje abo w kóždym cžłowjeku kuziku widźachmy jenoż njepschecźela, kotryż žo je ſwojej tšełbu na jeneho měri. Njane sacźišchcźa to runje w cžłowjeku njewubudźi. Takke w nozy ſamłutki žo w njepschecźelskim kraju wokoło hłudźiecź; posłyšicźo žo na tajke něschto ſwuczíki. — Tak minu žo pomału nóz, w kotrejž njeběchmy wjele wocźko sondźelili. Mój feldwebel, myhłach žebi, hewak je mnu derje měnjo, je nje tónkrócź do praweho kuta tyknył. Ssym pak pruhu wobstał a mnohe potajnoscze nasłonił. Schtóž žo w tajkim jednorym stanje sa jenu nóz wscho wotměwasche, njeje skoro k wěrjenju. Doma by k temu wulke rumnosće trjebał.

Póndżelu dopołdnja wokoło 10 hodźin podachmy žo sažo doprědka, na dalschi puć. Bježachmy někajku hodźinku, hdyż žo małej wjeju pschiblížowachmy a ſ boka wšy sastachmy. Nadobo pschichwa nascha artilerija psches polo, so žo wscho kurjesche. Njejdźesche daloko. Konje žo wuſchahnychu a kanony žo wobroczichu na njepschecźelsku stronu. Schto to? We wjeju a wokoło njeje žo tehorunja wjele naschich wojakow dźerżowasche. Dołho njetrajesche a franzowska artilerija wjeſku ſ granatami a schrapnelemi pożpytowasche. Wojazy, kiž tam pschebywachu, zofachu. Kóždy hladasche, hdźe žo najskěpje wukhowa. Franzozowscho pječaschu też wokolinu se swojim ćišelenjom wohrožecź. Dyrbjachmy w skoku straschne mětno wopuschcźecź a khwatachmy na něschto mało prědku leżaze kuki, hdźež wjednik postajł, so bychmy žo lehnyli. We wokomiku wscho w ferjastanym zyłku leżesche. Franzozowsjo njepschestawajo dale ćišelachu. Tak někotry běsche hižo ranjeny, też naschcha 10. kompanija mějesche franjenych, dokelž Franzozowsjo kokowokoło wšy ćišelachu. Tłóčachmy žo tak derje hacź móżno k semi. Macźerka semja je w tajkich wokomikach jara łubosna, hdyż cžłowjek pola njeje žiwój wucźek pyta. Nasche stejnischcźo běsche bóle a bóle wohrožene; njemóžachmy dźeje w tutej heli wostacź. Tuž rěkasche, kompanija po kompanji rózno a doprědka! Djenża mějach cźejcź, žobu do prěnjeho wojowazeho rjada sastupicź. Wulke rozhladowanje tu njeběsche móżno, dyrbjach žobu, hacź chcźesch abo nochcźesch.

Djěchmy w rozwojsanych formazijach pomału na žowjschcenu krajinu, hdźež žo horjekach w ćišlnych linijach lehnychmy. Artillerija pschestawasche po cžasu ſtrělcź, ale njepschecźela njewidźachmy. Do naschcheje linije ſmyjoja žo druhe linije. Zyłe w bliškosći leżesche ofizer a ſwarjesche, jo tu niczo widźecź njeje a tuž porucźi, jo dyrbjachmy dale doprědka. Tak ſmuchmy žo doprědka. Nadobo papyschu naš franzowszy pěschkojo je ſ łostnym wohnjom, hdyż běchmy žo někajke 600 metrow k najpyrej franzowskeje żelesnizy pschibližili. Lehnycź wołasche žo ſ kóždeho hórza. Tak někotry je žo lehnył a njeje wjazy stanył. „Doprědka“, wołasche nasch ofizer. Kóždy běžesche a derje hacź móżesche; ale dołho to njemóžesche, jenoż ku małe skoki. Pschibližachmy žo k nałypnej hacź na tři abo štyri sta metrow. Dale njemóžachmy, njemějachu-li žo ranjene rjady bóle a bóle sepkałbicź. Tak tu leżachmy a wdźeł powachmy. Kaliżna pomoz žo njepokasa. Njepschecźel bjes pschestajenja ćišelesche. Leżachmy w niskim wowsnjischcźu. Bě nuny tak ſ najmjenscha nětkal khowani. Kulki jenoż tak hwisdachu. Jedna nje bu jedyn na wšy ſranjeny. Jako žo wobłachu, trjechi sažy jeneho pomocznika kulka. Cźeli je ſ kóżu, kajki

Cyle **„cyganske wašnje“** njeje přistojne. Cyganjo su jara dźiwi, a štóž może so z nimi měrić, je **„dźiwi, jako by 10 lět w cyganach służił“.** Cyganska pócéiwość je njepócéiwość. Běda, jeli je Serbowka **„nješwarna kaž cyganka“.** A **„babu prejdy braški je cyganski swět“.** Běda, jeli mjez Serbami też **„cyganstwo tajke, zo mohłe raney bjakać“.**

Cyganska sprawnosć? Štóž je **„sprawny kaž cygan“,** je jara njespra wny. A wo padušnej žonje powědaju sej, zo je **„z cygańskeje šlachty“.** Cyganki wjele a rady wěšća a při tym, kaž wšitcy wěmy, **„celacym žónskim móšeń z kapsy wuwěšeja“.** Tohodla njech nichtó njewěšći **„kaž cyganka“.** Scyla cyganjo wšemu sobu kazaju, štož so jim někak hodźi. **„Za pjeć porstow kupować je cygańske wašnje“.** Štož pak **„nje ženemu cyganej hódź“,** njeje docyła ničo hódne. Tak su cyganjo Serbow klukali!

Budź wjesoły, zo njejsy **„cygan“.** Ničo dobreho wo cyganjach w našim ludźe njesłyšiš. Najskerje je dobreho tak mało pola nich, zo wo nim skoro ničo pytnyć njeje. Dobre je na přikład to, zo swěru k sebi dźerža, kaž často Serbja nie. **„Cygan wostanje cygan a byrnjež jeho ze židu wobšil“.** Ale bohužel **„cyganej skerje hač prědarjej wěrja“.**

Stož wučeny rostlinar mjenuje senecis saracenicus, rěka němski Türkenkreuzkraut, dokelž Saracenjo su Turkojo, Serb pak praji **„cyganske zelo“.** A jakotawa (němski Stechapfel) ma też mjeno **„cyganske jabluko“,** dokelž su ju cyganjo k nam zanjesli.

Omega.

Što wšitko w žiče dréma

Powěšće žo kopja, jo ma žo w dalokich dźělach žiwéła z hubjenymi žinjemi dla trajaseje žuchoty ličiś. Kak jara kruwar naščeho hospodarstwa a naščeje zyleje kultury wot płódnosće pódy wotwisuje, wjedźe nam jenički, ale najwažnišči płód semje, njemuźy žito, tak prawje pšeńcy woźi.

Hdyž Jendźelčan wo „žicje“ rěči, měni won pšeńcu, Schotojo a Irojo rozumja pod tym wowsu. W rěči Američana wosnanjenja žito w přenim rjedźe kukrizu (turkowsku pšenicu — maj). Němc a Serb wuslitaj pšeńcu tuttym słowje najprjódy na rožku. A wšichtikim ludam je žito wulki dawaćeŕ žiwjenja, wot Boha darjeny grědk

k sastaranju z wschědnym khlěbom.

Wyšche teho pak je žito też do techniki mjeć namakalu. Mnohim njeje znate, so elegantnosć „modernehо mješćana“ wot gummijowego klozka a lakowego cźrija hač k parfümej žiwanehо rubiška i jednorych žitnych łuskow pokhadźa!

Bur ma swoju lubu nusu je słonu. Husto je žo hižo wo „słomjanym problemje ratarstwa“ rěčało. Hdźe chce je słonu. Nó, i njeje žo hódźi dobry hnój a hódna płoa tworiś. Pšichi někotrymi letami wunamakachu waschinje, je słonu, kotraž žo pod njeznjerunym cźišćenjom sto zentnarjow tak dohromady sćišći, material k twarjenju khowowiśi. Tuta „kamjelna słoma“ njepschepuschći ani cźopłotu a synu, ani rowet a wodu, tak tolite žiwinjane tśěchi naschich prjedownikow — a wona je też njepali. Wobras ja pschichod, kiž je tu a tam hižo widźeś: słomjana villa.

Snadźiše je wutrjebanje słonu k khotowjenju papjery. Krube papjery (popa) je žwojej dźowku, tśišćnym papjerjam (tśišćna popa), lepicha papjera k jawolenju, dobra nowinarska papjera a najlepscha papjera k pisanju — wschudźe tu žo swjetscha słoma za žurnalu trjeba a jenož w klijenju žo papjerjane druźiny rozesnawaju.

Pschi tym móže žo na to pokasaś, jo klij je žita pokhadźa. Žitne zorno, wobsebje pšeńcźne, ma wjele schkroba (schterki). Schkrob dawa klij w zamknej hódnosći kaž gummi arabicum, schkrob dawa schkrobowinu (Dextrin), klij papjerje a pjeczwam swérzaty napohlad poskića. Módriblo (Waschblau) hospoda, appreturu (wuprawnjenje) a tekstilowu (tkaninowu) industriju, słódne bonbony za tekstilowu (tkaninowu) industriju, słódne bonbony za naschich najmjeńschich, winšti klij za schwezow — to wschitko pothadźa se schkroba!

Mjelne schkrobowe druźiny žu se satkadnej maćijinu za barbicźku (schminku) a pudrju. K myceju trjebasch myddło. Tuto twori žo schkrizowego wolija a tutón z tukriżu. Cźeze jej wobsebna knjeni žwoje nobcze klici, dha žu jej jenički cźiste je zeluloży k rukomaj, kotreż žo też jara wo automobilowej industriji trjebaja. Zeluloźowy klij bjes barby dawa płachtatym letadłam krutesej pschećiwo njewjedru. W muśowym wójnskim cźasu je wedomosć ważne hospodarske srědki wunamakała. Wumjeliśi klij, tworjeny je słonjaneje a drjewjaneje zeluloży je khmaniśi a tuńśi hač pschirodny klij z dowójnskeho cźasa.

Wschitke khelniśe wody a parfumy wobsteja 90 procentow a wjacy z alkohola a tutón dźěła žo i bźownow, jećmjenja, rožk, wowsa a z druheho žita. Sto žo alkohol jenož k parfumam njewuźije, ale też k picźu, je powschitkownje znate. S rostokćeneho jećmjenja žo piwo a rostokćeneje pšenicy žo žitny paleńz wari.

Za derjemjecy cźłowjeskeho cźela manu žo žitu wjele dźakowacy. Něschto hischcze pobrachuje: wobleczenje. S wójnskeho cźasa mamy wunamakańku „Stransa“, mješanku z wowmy a słowy, z cźehoż žo derje dźerżaze wobleczenja dźěłachu. „Stransa“ je žo sbubiła. W nowischim cźasu nałožuje chemija sajo bóle a bóle zeluloju se słowy. Zeluloja je dźenża hlowna maćijina sa njeliczomne wězy, kotreż wschědnje trjebamy. Mjes tym so ju prjedy słowy z drjewja zhotowjachu, bjeru jo nětko słoma a druhe wotnite rostliny. Se słomy tworja hižo wumjelśiu židu, łuńe, schaty, nohajzy a rubiśka za wobsebnych knjeskow. Sešomjany klobuk prynza z Wales a wulke leśne klobuki wobsebnych žónskich pschinoschuja tomu, so ma wulki wusnam zamo sa najsamožnische worschty.

Chemikaŕ je se žitnych sorjatkow mošchinu „Furfurol“ tworił, kiž pschi pschemenjenju žita do žwétlika (laka) a druhich srědkow hlownu rólu graje. Tutón „Furfurol“ pomha pschi pschiprawjenju knefsow, wumjelśikich juwelow (drohotkow), gummitojowych pódnjschow a automobilowych wobruczow. Wotwiź na dźěsatu dźeł žwojeje wahi z „Furfurola“. Pischeńczny, wowsny, jećmjenjowy, rumjeńcny a wobsebje tukrizowy wolij je bohaty na łojowinej (stearinowej) a palmitinowej kišalinje.

Ale niz jenož k spschowanju kultury, ale też k sniczenju kultury może žito pschinoschowaći, dokelž może žo z njeho rosbuchadła kaž dynamit, ekrasit, lyddit a melinit zhotowiś. Tokjene a rosnoktnite, rosktorhane a sajo hromadźe swjedźene w tyšazorych twórbach je a wostanje žito jedyn ztowny stoł cźłowjeskeje kultury, žohnowanje pschinoschnje abo sahubu, kaž je to po cźłowjeskej woli.

Spomožerska statistika města Budyšina

sa měsaz august 1934.

1. **Spomožerstwo.** Wopytarjow radźerskeje sa mascerje a sastaranje cźěłscheńkow běsche 264, sastaranje małych dźěci 62, radźerskeje sa žamodruhe žónske 25, sastaranje tuberkulosnych 98.

Wudźěłko je žo w sastaraśi cźěłscheńkow 565 puntow žiwidłow, 44 drasćicźkow a zachow. Nimo teho běsche wupožcźenych 25 sporiśich wosow, 12 dźěcźazych wosow, 8 dźěcźazych korbow, 33 ložow. W sastaraśi tuberkulosnych wudźěli je 2631/2 punta zurowh, wupožći je 114 wězow sa wothladanje khorych, wukonjeśe je 107 pschewześenkow a 5 röntgenskich fotografijow. NS-ludowe spomožerstwo je wudało 524 drastow a wobućow 135 dorosćenym a 80 dźěcźom.

2. **W hospodarskim sastaranju** wuda je 3316 pokrutow khleba, 387 potuńśchenjow mloka, 14 hódnosnych znamkow za wobswěrlenje, 1044 jědnych znamkow, kotrychž thromadna hódnosć 2894 hrivnow wuczinjeśe.

Podpjerow w hotowych pjenjesach je žo wupłaciło 8575 hr. josiałnym rentnarjam, 8591 hr. makorentnarjam, 24 583 hr. pschi wobsebitej potrébnosći atd.. 91 634 hrivnow dostawarjam sastaranjeje podpjery, 3407 hr. dostawarjam jałmožnu, 2439 hr. wocźehnjeŕskeje pschipomoży, hromadźe 139 249 hrivnow.

Hospodarski rozhlad

Sstrjedu 19. septembra.

Wčerawše kurzy w Barlinju.

1 dollar	2,474	100 pólsk. złotych	47,37
1 jendźelski punt	12,37	100 čěskosk. krónow	10,44
100 šwajc. frankow	61,65	100 franc. frankow	16,495

Barlinska burša z dnja 18. septembra. Też na wčerawšnej burši běsche wospjet wulki sajim za renty. Kursowy postup stareje wójnskeje pożcźonki pokraczowasche a w znyku wo 0,37 proz. žo powyschi. Też wudobżenska pożcźonka (Umschuldungsanteile) a banjowe sarunanske bony (Zinsvergütungsscheine) žo wo 0,25 proz. lepje płacźachu. Rulke pożcźonki žo z 1,60 a 1,45 mjenowachu. Na akzijowych wikach sawostaji dobry sacźišćej połěpschenje akzijow J. G. Farben; też pschepytowanje statistiskeho hamta wo rosćahowym tworjenju kapitala we Němskej žoš njnje wobkedźbowasche. Kulisa wospjet kurpowasche. Na montanowych wikach akzije Laura wo 2 proz. postupichu.

Barlinske žitne wulkowiki. Wobrot běsche też wczera jara měrny. W poschicźenjach ko njeje ničo pschemeniło. Pischeńcy je na wikach wjazy hač rožki. Sstrjedźnoněmske młyny žo dale se składow zastaraja. S muku žo wobkhodnizy jenož na běžnu potrjebu sastaraja. Wowsa žo dale mało posłica, ale napraschowanje je stajnje wulke. Też sa jećmjeń k pizowanju je stajnje interesh.

Wczera płaczejsche w Barlinje zentnar

pschenizy W 8: 9,60 hr., W 9: 9,70 hr., rožki R 8: 7,60 hr., R 11: 7,70 hr., — jećmjenja G 7: 7,60 hr, G 9: 7,85 hr., — wowsa H 9: 7,55 hr., H 13: 7,75 hriwnow.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg hewak 100 kg

Płaćizny wo złotej hriwnje.

	18. 9.	17. 9.		18. 9	17. 9
Pšenica	200	200	buny	10,5-11,5	10,5-11,5
rožka	160	160	woka	10,5-11,5	10,5-11,5
jećmjeń now.	—	—	módre łupiny	7,00-7,25	7,00-7,50
jećmjeń, nal.	180-190	180-190	žołte łupiny	—	—
wowsa	—	—	zeradella	16,0-17,0	16,0-17,0
kukurica	—	—	raps, wosušk	—	—
pšenič. muka	27,25	27,25	lany wosušk	7,55	7,55
rožana muka	22,25	22,25	such. truhanc	—	—
ns. wotruby	12,05	12,05	běrnj. kruski	9,00-9,45	9,10
rožane „	12,05	12,05	syno, 50 kg	3,80-4,40	
raps	310	310	rožana słoma	1,55-1,65	
hróch, Viktor.	29,0-32,0	29,0-32,0	pšeńč. „	1,45-1,55	
lane symjo	—	—	wowsna „	1,60-1,75	
pjeluški	—	—	ječa „	1,60-1,75	

Płaćizna za pšenicy za wupłodźerja 8: 192, 9: 194.
Płaćizna za rožku za wupłodźerja 8: 152, 11: 154.
Płaćizna za jećmjeń za wupłodźerja 7: 152. 9: 157.
Płaćizna za wows za wupłodźerja 9: 151, 13: 155.

Płaćizny rěznego skotu na Barlinskich skótnych wikach.

18. septembra 1934 Płaćizny po cent. a złot. hriwnach

Skótne druźiny a woznamjenjenja:

Woły: 608.

Połnomjasne, wukormjene, najwětše rězneje hódnosće hač do 6 lět	31 - 35
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	27 - 30
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	23 - 26
Mjenje picowane wšěch starobow	

Byki: 650.

Połnomjasne, wurośene, najwětše rězneje hódnosće	34 - 23
Połnomjasne, młódše	30 - 33
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	28 - 29
Spatne	22 - 25

Jałojcy a kruwy: 683.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwětše rězneje hódnosće	—
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwětše rězneje hódnosće hač do 7 lět	21 - 29
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	16 - 20
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	10 - 15
Mjenje a špatnje picowane	

Celata: 2447.

Najlěpše wukormjene (1. druźiny)	46 - 52
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (2.)	40 - 45
Spatne (3.)	32 - 38

Wowcy: 5714.

Młódše a starše wukormjene (5. druźina)	36
Starše wukormjene (6.)	33 - 35
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (7.)	22 - 32

Swinje: 15 137.

Połnomjasne, wos. rasow a jich křiženj., hač do 1½ lět stare	52
Wukormjene	50 - 51
Mjasne	49 - 49
Spatne	43 - 46
Rancy a kundrasy	48 - 50

měr tu pomału dostanjesch. Wohladowach žo trochu we wokolinje, mało towarischow běsche widźeć. Pschińdże-li někto njepschećel, žmy słubjeni. W blišćej kěcźinje widźach Francozowju w jeho cźerwjenych khalowach śiezego. Ssamžnu žo njehibasche, runjeż hižo sady naščeje linije śiejesche. Najskerje jeho kulka tak trjechi, zo hnydom sprostny abo na kěrku wupadu wosta.

Nadobo wja nascha artillerija żelesniśi naždyn pod wohenj a to j tajkim wotmachom na někotrych městnach, so žo wschо jenemu wohnju runasche. Njepschećel njemóžeše wjazy žwoje śiejnischego dźerżeć a zofasche. Dachmy žo sa nim. Pschińdźechmy hacź k żelesninju, widźachmy francozowske kolony hižo daloko wróćo. Pschińdźechmy runje k żelesniśej stažy. Tu wuhladachmy, so tu hischcze wjele Francozowsow stawasche. Ssamžni běchu khompagiji cźekmjeć abo njeběchu komando khyscheli. Mani žo hnydom nam poddachu. Pschińspomnicź chcu, jo žmy zyle popoldnjo na tutym bitwiscźu wudźerželi, běsche nimale cźma, jako žo na tutym městnje hromadźachmy. Tu też pschenozowachmy, po tym, so běchu žo straże do prědka pósłałe. Schto žmy śdli, njewědm. Spali žmy zyle derje, i najmjeńscha łžepe hacź sandżeni nozy.

Wjeczor tśelesche nascha artillerija njepschestawajo do psched nami leżazych wjom, kotreż žo sažy palachu a nam sažo tón znaty śrudny wobras poskićachu.

Mutoru, dnja 25. augusta, dźěsche w zherokim wobłuku dale. Někto běsche prěni bataillon prědku, jeńchonachmy hakle w tśeśej liniji. Njepschećeśel běsche někotre 1500 metrow psched nami na derje wutwarjenych hrjebjach, kotreż rětasche. S wotprědka běsche wschо měrne. Dźěchmy najbóle po lukach. Storcźichmy na jemu franzowsku wobalerinju, hdyż bě wjele wobalazeje macźijny leżo wostało. Selberachmy žebi, schtož kóždy trjebasche. Wjednizy nałż pschezo na wschelake strachi pschi łsdranju tajkich wězow ledźonych cźinjachu. Sšu snadź i wotpowiadałom tute wězy leżo wostajili atd. Ale wojak w muły na tajke něschto njeležbuje. Schtoż ho trjeba, ho trjeba. Sawobalenja njemóżeješ jenże dosć pschi żebi nošyć. Dale dyrbjachmy hrjebju pschekrocźiś. Woda nam do schkórni bźeżesche. Cźaš njedožahasche, ho ja pschihódnym městnom roshladowacź. Cźim bóle ho njepschećeśelskemu stejnischcźu bliżachmy, cźim *bóle ho jako nam něsto hižo znate hwidanje kulkow wotpi*cźesche. Naschi prěni bataillon měješe cźeźke stejnischcźo, ale dobrowasche ho smužicje dopředka. Jako tak leżachmy, wuhladachmy na jene dobo sajasa (jeńczkeho, kotrehoż w zyłej Franzowskej wobladach), kotryż po dołhejśi naschoje linije nóżowasche. Žadyn do njeho njetśeleśeše. Cźasny njeběchu sa tym. Běchmy hewak swjećeni, wšitu distanzu wot muża k mużej w tśelbnej liniji wobkedźbowacź. Tuta ho nadobo słubi, jako prjedy naš powyschene městno ho liśeśeše. Wschitcy ho tu hromadźachu, psched kulkami schkit pytajo. Sšo njepschećeśelskemu stejnischcźu dlišo, tśelenje pomału pschestawasche. Nasche łewe kśidło běsche hižo dale w prědku. Njepschećeśel zofasche po zyłej liniji. Mi jenej dolinje dobrychmy franzowsku batteriju a wschelaku pódlanjsku nadobu. Tuta batterija bě nam wschelaku jschdoh nacźinła. Po źdaru nještu cźaša měći, ju mukhowacź. My tu sastachmy.

Na prawo leżeśe wulke kubło. Naschi wojazy nochachu z njeho, schtoż ho jenoż hodźeśe. Wschelaku wojazy nochachu z njeho, schtoż ho jenoż hodźeśe. Wschelaku jěda a winowe blesche. Mjes druhim pschinjeżechu też gramofon i taćelemi a dachu jemu we wulkej zahrobje pisśacź. Cźuchchmy ho runje k tomu mjelinu podacź. Nadobo počźachu wot lěweho boka granaty do kubła hwidacź. Wojazy cźekachu. Gramofon tam dale mérnje pisśasche. Cźinjeśe tajke pisłanje hižo prjedy dźiwnu sacźišćej, dha hakle něsto hdyż nadobo sažo we wójnje śiejachmy. Tśelenje trajeśe jenoż krótki cźaš a běsche to — nascha kanżuna artillerija. Wona tam prědku w ferkach a w kuble hischcze na napschećeśela tukasche.

Psched wjeczorom zejahnychmy ho na lěwy bok, hdyż ho na dróży thromadźachmy a k wotpoczinkej pschihotowachmy, i połow pópy hromadźe noschu. Wjeczor ho nam wozjewi, jo je bitwa pola Longwya za nas dobyta a jo je *město Longwy padło a ho poddało.*

(Pokračowanje sćěhuje.)

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2.15 hr. = 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćencarske 4 pjenježkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čěłneho znjezbožonja z 1000 hr. = hdyž wumrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožonja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisanje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja

Čisło (Nr.) 220 — Budyšin — Štwórtk 20. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Neurath wo zwonkownej politicy Němskeje

Na skónčanym pohódźenju internazionalneho dróhowneho kongresa zjedu popołdnju w Krollowej operje w Barlinje mějesche němski zwonkowny minister j Neurath wulku zwonkowno-politisku rěč. Won rjekny, so Němska njeńa rad widźi, hdyž ju znamjenite wukrajne wobsady wopytuja. Němske knježerstwo ma po jeho wuprajenju dobre prawo, so pokazuje na dotalne wuspěchi nazionalsozialistiskeho knježerstwa, j kotrymiž so politika nascheho statneho wjednistwa jako prawa wobkrućuja. Nichtó njemóže saprěčz, so je nětkle 4,5 milijonow njeskałuženych po lětadołnej bjesdźělnosći sašo dźěło dostało. Němske ratarstwo kroći po cežkej krizy po puću hospodarskeho wotrowjenja, tehorunja němska industrija.

Hdyž so lud a knježerstwo kraja tak wo smutkowne wuworjenje starataj, kaž so to w Němskej stawa, so prózowanje wo imperialistiske sanjery zamo wot so wusamknje. Na dźenźnišnim programmje stejitej poprawom jenož 2 dypkaj. **Němska žada, so by so we wojerskim wobrónjenju jako kraj runcho prawa wobhładowała. Němska žada, so by so należnoj Posaarskeje tak pschewjedła, kaj so to po politiskim resumje a ptaćiwych postajenjach sprěčenja kluscha.** Tutej žadani njeměritej so na dobrjeje nowoje swonkowneje mozy a wobžydstwa, ale stej jenicžzy složenej na sobojenje ranowo na cełe němskeho stata a luda.

Hdyž žebi to abo tamne knježerstwo myšli, so mělo na runym prawoje Němskeje hišće dwělowaćz abo tuto prawo wot wobsebitych skutkow a rukowanjow wotwinje cźinicź, dha je **to** so naš stejišćeho wo kotrymž so njemóžemy **rosmolwjeć. Tu by so** Němska pschezo hišće jako stat mjenišcheho prawa wobhładowała. **Stat, kotryž njemóže swoje mjezy sakitacź, njeje jenož žadyn samostatny a njewotwisny stat, ale je, hdyž je j wotekwerjenymi mjezami wobsrjedź sjednje wobronjenych statow wobdaty, runje potom pohon sa straschnu politiku druhich krajow.**

Jako němske knježerstwo loni je Swjatka ludowa wustupi, njeczinjenjche to tehodła, dokelž chcyše žebi wjetschu politiku swobodu wobstaracź abo dokelž nochcyše j druhimi statami politizy shromadnje dźěłacź. Němska wustupi, dokelž nusny sakład tajkeho shromadneho dźěła, rune prawo, pobrachowaniche. Němska dźe njetsej zama j nahladom, so je so Swjatk ludowa w swojich sakładach sjischaš, dokelž je w praschenju wotkronjenja dospołnu njemóz wopokasak. So by so Swjatk ludowa k hódnemu měrowennu nastrojej sčinił, budźe wěsće wulkich reformow trjeba.

Sašadne stejišćeho runeho prawa je wěso tež wliw mělo na nasche sadźerženje k sprěčenju ranschich statow. Nam so namjetuje, to bychmy so na sprěčenju wobdźěłli, j kotrymiž so dźesaćz statam winowatosćz napołoży, so maju so we wójnje hnydom se wschěmi wojerskimi mozami podpjerać. Sdobom pak so rjekuje, so nasch pschistup k tutemu sprěčenju njewopschija pschipołnjace němskeho runeho prawa w bronjenju. Wot naš so žada, so bychmy wobsbérne winowatosćze pschewsali a do wobsebiteho politiskeho sjednoćenstwa j druhimi mozami sastupili. Sdobom pak so nam we wojerskim wobronjenju, kotrež tola je sprěčenjom wulko swijuje, rune prawo sapowědźuje. Tak drje wobdźěłene knježerstwa khutnje njemyslachu, so móže Němska tajke žadanje dopjelnicź.

W internazionalnym rospominanju rjadowanja Posaarskeje należnosće je so po sdaću pokhad a jadro tuteho praschenja j wocžow shubiłoj. Wo posaarskej należnosći so někto wěcži, jako by njenadźijy dwělomne politiske praschenje nastało, kotrehož rosrikanje wosebiteho rosmyslowanja trjeba. Jako Francozowka w lěcze 1919 njemójesche Posaarsku annektowacź, je wona tola dozpěła, so so tuton kraj 15 lět wot Němskeje wotdźěli a so wuhlowe jamy Francozowskej pschepiwojichu. W Posaarskej bydli pschez 1200 lět němske wobydlerstwo. Schtož wuhlo nastupa, dosahła dopokaś, so jamy w połnóznej Francozowskej w lěcze 1925 hižo wjazy wuhla podawachu, hač do wójny, so so wuhlo j Posaarskeje njetrjebasche. Ludowe wothłosowanje sa některe měsazy swójbej sjawnje dopokasa, j kajkej njeprawdu a kak njenaturizy je so w lěcze 1919 postupowało. Versailleske sprěčenje njepodawa zaneje pschiczinny, so by so **němske knježerstwo w Posaarskej w pschichodźe wobmjejowacź móhło.**

Na swjedženskim pohódźenju wobdźělichu so tež diplomatizy sastupjerjo nětkle 50 krajow, kotrež so na kongresu wobdźeleja.

Generalny inspektor za němske dróhi dr. Todt porěča někotre zdłowa k internazionalnej shromadźiznje. Sastupjerjo wschelakich krajow so za wutrobne pschijerje w Němskej dźakowachu a pschikładne wuwicze němskeho dróhitwarstwa khwalachu. Blížschi internazionalny dróhowy kongreš wotmeje so w lěcze 1938 w Hollandskej.

Z wudźělowanjom čestnych křižow so započina

Pruski smutkowny minister je knježerstwowym presidentam j wokolnikom wojerwi, so su so cześne khižje zwětowoje wójny pschihotowale. S rosdźělenjom pschihotowanych cześnych khižjow ma so hnydom sapočeć, so by so wo spožčowanju khižja w jenotlimych wokrjeżach pschehlad dobył, dyrbi so kóždy měsaz ministram rosprawjeć, kelko cześnych khižjow je so frontistam wojowarjam, wójnstim wobdźělnikam, wudowam a starschim wudałko.

Nacionalsocialismus a cyrkej

Němski biskop Müller rěčeše wutoru w Hannoverje a sdźeli, so su so jeho husto prascheli, cźehodła wón tak sa nazionalsozialismus wustupuje. To je so stało j wojowarskeho smyslenja wójny a w cźasu, jako su bruni Hitlerowi pschiwisowarjo tutón wojowarski duch pschewuschi. Pschi swojom prěnim setkanju j wjednikom je žebi wón prajił, so, hdyž nazionalsozialismus dobudże, dyrbi na kóždy pad k jenicžzej němskej evangelskej zyrkwi bórzy.

Njemóžemy drje rěčeć wo pschecźiwnikach tuteje mysle, ale móžemy drje rěčeć wo ludźoch, kotrjž pschezo hischcze prawoje njesapschimnu, wo cźo dże. Wjednik chze bjes dwěla zyle smyslenje nazionalsozialismu k shromadnemu wobžydstwu luda sčinicź. Dźensa je tak, so dyrbi so zadacź, so kóždy, też tón, kiž nazionalsozialismus hischcze prawje njerozumi, do jeho rjadow sastupi.

Němski biskop pschiwobrozi so potom k židowskemu praschenju a wobrozi so pschecźiwo ludźom, kotrjž praja, so je Khrystuš tola też Žid był. Na to dyrbjeli pschezo wotmolwicź, so su w kóždym ludźe muza sdźonzowali, kiž je jemu wěrnosć prajił. Kichcześcanstwo pjeza njeje se Židowstwa wuthadało, ale je nastało w stajnym wojowanju se Židowstwom. Prěni krócź w cźasu kichcześcanstwa je so někto lud swajił, Židam wojowanje pschipowědźeć.

Po pišmiku žu so wschitke zyrkwje do němskeje zyrkwje sarjadowate. A hdyž je so sakoń wobsamknył, da je so wobsamknył. Won pschisłopmni, so wězy tak dołho pschihładuje, dołhoj móże; hdyž pak wjazy njeńdże, potom dyrbja wědźeć, so kosekwenzy tak krucze sčejenje, kaj dyrbja so sčahnyć.

Stónčnje po němski biskop k wumoschowanju **wo wjednikowym stejišćeju k zyrkwi** wupraji a rjekny, so je wjednik prajił, so njesłuscha, so smutkowneho jadra evangelskeje zyrkwje pschimaca. Tam zyrkwinje prawa wostanu. Tu so pjeza jenož wo sarjadowanje swonkownych wězow jedna.

Němski biskop wobrozi so pschecźiwo porokej, so chzedźa němscy kschesćenjo Khrystusa j trona storcźicź. Wěso su mnohi w nazionalsozialismje, kotrjž hischcze njejsu pucź k zyrkwi namakali. Na tym pak je pjeza evangelskeje wina. Schtóž jako Němc wudawa, so chzedźa Khrystuša j trona storcźicź, tehodła němski biskop pschimnje, so so spodźiwa. Němscy kschesćenjo pjeza chzedźa, so by so jenicžzy wěrny Khrystuš w Němskej sašo nashonił a prědował. Lud w tsećim stacze chze měcź jednoreho, wěrneho Khrystuša, kiž dyrbi jemu k swobodže pomhacź. Němski biskop stónczi je zdźowani, so zlubja, so je wschěm schtož je a ma a móže, so postara, so je němska evangelska zyrkej twari na wutwobudźazym evangelionje, so by lud rosli, kiž budże pobožny a cźichi a zhlny a wot wěcznego móz dobywa, j kotrej nadawki dopjelnja. Schtóž zyrkej nochze zodu twaricź, nochze wojowacź, kaj my w tsećim stacze, dyrbi měr wojtajicź abo wottrjepicź. Njecźinili to, dyrbi jeho k temu nuzowacź. Schtoż my chzemy, je swobodna němska zyrkej.

Dźělowe zjednoćenstwo katolskich Němcow so rozpuščiło

Statne stronine wjednistwo wosjemja: Hdyž statne stronine wjednistwo pśches swoje wotdźělenje sa kulturny měr wschitke kulturne praschenja a tajke, kotrež poměr mjes statem a zyrkwju nastupaju, bóle a njepospěšnje wobdźěłacź dawa, sda so w sajimje hischcze krucźischeho sjednoćenja tutych dźěłowych wotrjadow někto pschihódne być, so so nadawki dźěłoweho sjednoćenstwa katolskich Němcow j nadawkami statneho stronineho wjednistwa sjednoća.

Dźěłowe sjednoćenstwo katolskich Němcow tehodła po zyłej Němskej j dźenźnišnim dnjom swoje dźěło sastaji a so rospuschći. Wono je w swojej dźěławosći w swojim wobłodze k wujednanju ważnje pschinoschowało. Sa tuto dźěło so statnemu wjednistwu a wschitkim poručenzam dźak strowy wupraja.

Genfskej přichodnej dźěle

Wothłosowanje wo Posaarskej a praschenje narodnych mjenšchinow.

Pokna shromadźizna Swjatka ludowa so na khwilu někotre dny njeswola. Wona je žiwoj hlowny nadawk dopjelnika, je Rusku do Swjatka ludowa pschijała. Sa to budża pak druhe organy Swjatka ludowa, rada a wschelake kommizije shromadźizny Swjatka ludowa dźěłacź. Pschi tym ma so wobmysłicź, so su w schestej (politiskej) kommizji wschitke staty Swjatka ludowa sastupjene, kaž w shromadźizny swjatka samej. Tak móže so stacź, so su rosnutowy w tutej kommizji husćišcho ważnische hač w shromadźizny Swjatka ludowa.

Rada Swjatka ludowa sabérasche so sa sjedu dopołdnja w tajnym pohódźenju z někotrymi njenjeschimi praschenjemi, kotrež z wothłosowanjom w Posaarskej switnja. W sjawnym pohódźenju rady Swjatka ludowa jednasche so wo njenjeschinowych praschenjach w Hornjej Schlesiskej a wo sadźowanju dowozowanja brónjow do Bolivijeje a Paraguayskeje. Najwjetschi sajim sbudźi wójzo, so běchu Ruskoju prěni krócź pschi wurabdźowanju pschitomni.

Tukhwilu žaneho internacionalneho rukowanja za njewotwisnosć Awstriskeje

Awstriski swjatkowny kanzler Schuschnigg je so j Genfa do Wina wrócźił. Awstriski swonkowny minister Berger-Waldenegg wostanje hischcze w Genfje. Won sastupuje awstriske knježerstwo pschi diplomatiskich jednanjach j wulkomozanti.

Genfske rosprawy awstriskich knježerstwowych nowin spytaju sacźischej sbudźicź, so njesynarodne rukowanje wulkomozow sa awstrisku njewotwisnosć bórzy pschińdże. Tola je j rosprawow ninio nadźije sacźischej spóznacź, so pak so sprěčenje njemóže hnydom wowcźakowacź.

Sedźyniił je so sacźischcź, jako bychu pschi jednanjach wobcźežnosće nastałe a so njejsu hnydom pschewinyeż mohłe. Też so sda, jako by sjesischcźo Makeje ententy k planam, kiž su so w Genfje rospominałe, hischcze zyle njejsajne byłe. Nowiny pišajn, so ma so hatle pschi wopyće franzowskeho swonkowneho ministra Barthoua w Romje wo swójesenju awstriskeje njewotwisnosće dorosłe.

Kschesćanjsko-sozialne nowiny „Reichspost" wocźischcźachu neutralnu powěsć j Genfa, so su wulkomozy spóznałe, so ma so njewotwisnosć Awstriskeje se sprěčenjom wobkrućeju. Sakładne myslje tuteho sprěčenja su pjeza hižo dorospomnjene, wone potrjebaju jenož hischcze konkretneho wułožanja. Nowiny pak njenaspomnja, kake wopschijesće sméje tuto sprěčenje abo hacź smě so wocźakowacź, so so tajke sprěčenje podpische.

Nowe Memelske hórśenje so w Genfje přepodało

Městopresident Memelskeho krajneho sejma schulski rada Meyer je tele dny do Genfa dojeł. Schwajzarske nowiny pišaju, so chze won podpisane mosy na franzenje

Memelskeho statuta, kiž pod internazionalnym rukowanjom steji, kedźbliwe jeńimcź. Wón je mozam hórschenje pschepodał, w kotrymž położenje w Memelskej nadrobnje wopisuje a kotremuž je trěbne podłoh a dokumenty pschidał.

Francowske manevry při mjezach Posaarskeje

W krajinje mjes Mörchingenom a mjesu Posaarskeje su so w posledních 5 dnjach wulke manevry wotměle. Na manevrach wobdźěli so honjerjo, alźerscy tšězy a artillerija s ganifonow w Forbachu, Saargemündu, Mörchingenje, Nancyu a Toulu. Při tutych manevrach smuchowasche so wosebje zakrywanje ważnych pschedewsačow psched wočemi njepschaceela.

Sylnosć wóiska w Parizu so podwoi

Franzowska zbladuje jara khutnje na zwoje smutkowne pomery. To dopokazuje jadnje wobsamknjenje franzowskeho knježeństwa, jo chze Parizske wojerske wotdźelenja sexylnicź. Franzowske knježeństwo so s tym na zymu pschihotuje. Syma budźe bjes dwěla teź za Franzowsku jara cźežka. Divisija pěschkow w Parizu so na divojnu sylnosć dowupjelni, teź eskadra kawallerije so sexylni.

W Franzowskej su so hižo ndotre léta wschelazy ministerszy presidentojo na njedobohaju sylnosć wóiska w Parisu hórschili. Pschi tutych njemerach by franzowske knježeństwo dyrbjało wojakow z wokolnych garnisonow k sexylnjenju Parizskeho wóiska zlaćź. Sdźěla su tute garnisony hač do 150 kilometrow wot Parisa zdalene.

So ma so wóisko w Parizu wo ndotre tyzaz muzi sexylnicź, najzkpje dopokasuje, so teź w Franzowskej powschitkowne położenje za khutne wobhladuja. Njespokojnosć s pschiběrazej nusu so najprjedy we khowanym měsče wuskutkuje.

Militarisowanje Italskeje

Powěsće wo „militarisowanju italskeho ludu" su w Parizu wěste spodźiwanje sdudźe. Nowiny „Matin" pisaju, so zebi Italska pucź pyta, so by stajnje wulkomóz wostała. Nima zmyslna, hdyž zebi wuskutkowanja militarisowanja zatajimy, kiž móhł tutón nowy diplomatiski faktor militarisowanja we wukraju sbudźicź. Italska budźe pschi europskich jednanjach psches miljon wojakow na wahu położicź móz. Italski pschikład wuzada wěso rozsudźujace wojerske reformy w druhich krajach.

Japanska politika wójnskeho łódźstwa

Japanski minister namórnistwa Osumi je wutoru wječor psched znamjenitymi politikarjemi wo japanskej politizy na morju rěcźał. S jeho khowom wukhadza, so je hischcźe njewěste, kak móhło so nětcźišce srěcźenje wo wójnskim łódźstwje wupowědźicź. W Japanskej so nadźijeja, so so Jendźelska a Sjednoczeny staty z pschemjenjenjom srěcźenja bjes wupowědźenja spokoja. Njestanje-li so to, budźe politiske położenje pschi napschemo brónjenju na morju a pschi twarjenju nowych wobtwjerdźenjow w Cźichim morju jara khutne.

Japanski minister spominasche na puczowanje prjedarskeho sapósłanza Yoshidy a praji, so tutón wschitkich wukrajnych sastupjerjow Japanskeje w Europje a Sjednoczenych statach wobyta. Wón chze jim wo pschichodnej politizy Japanskeje rozjasnjenja podacź.

Wo textilowym straiku w Americy

Sdźeju su strajkowe njemery w Ameriźy sabo pschibérale. We Waterville w Mainestim stacze strajkowazy strażerjo płót wulkeje textilowoje dźěłarnje pschekamachu a něhdźe 100 woknow z kamjenjemi rozbichu. Policija trjebasche něhdźe hodźinu, so by porjad sabo postajiła. Policistojo dyrbjachu z gummijowymi klumpachami a bombami je zbłósjtym płunom postupowacź. Nimale w zamknjenym cźasu psched druhej textilowej dźěłarnju policajiźy sastopnizy a strajkowazy wótrje do so rasnychu. Gouverneur je nětkotre wotdźelenja narodneje gardy do Waterville pósłał.

Pschi strajkowych njemerach w połnóznej a połodnischej Karolinje je botal 9 wozbow zjiwenje zbudźiło, wjele dźěłacźerjow a policajistich sastojnikow je so staniło.

Krótke politiske powěsće

Bjesdźěłosć w Franzowskej je pschibérała. Licźba ludźi bjes dźěła, kotrjž podpjeru dostawaju, je so wot 1. hač do 8. septembra wo 3366 powyschika a na 329 021 postupiła.

Schef franzowskeho generalneho staba, general Gamelin, kiž je starobu dozpił, so mohł na wotpočink hicź, po wukasu franzowskeho knježeństwa, hischcźe léto w aktivnej słužbje wostanje.

President ludoweho zuda dr. Fryz Nehu, je wutoru popołdnju 62 lét starý w Barlinje wumrěł. Wón běsche na zaporjenje połcźa zthorił a jenoj krótki cźaz thory leżał.

Wo franzowskej poczeżonzy za Italsku jedna so tuchwilu w Parizu. Kaž so powě, dyrbitej so Franzowska a Italska najprjedy politizy dojednacź, potom hakle Franzowska Italskej pjenjezy pożcźi. Tu jedna so pjecza wo wulku pożcźonku.

Franzowski zwonkowny minister Barthou so schwórił z Genfa w Parizu wocźakuje. Pjatk w knježeństwowej radze a njedźelu w ministerskej radze wón rosprawu wo Genfje poda. W nowym tydźenju poda so Barthou sabo do Genfa, so by so pschi jednanjach wo Awstriskej a praschenju Posaarskeje wobdźělił.

Pschi strajku textilowych dźěłacźerjow w Ameriźy su w Nowej Jendźelskej we wschelakich nowych dźěłarnjach dźěło złożili. W połodnischich statach pak mjes 300 000 dźěłacźerjemi něhdźe 200 000 dźěłacźerjow bozyka njestrajkowasche, pak sabo dźěła.

Ze Serbow

W **Budyschinje,** 20. septembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Wutroba wutraj! Njezhudź dowěry cźěł,
Hdyž tež strach a dwěl ći moritej měr!
Dźerž so wěry! Hišće na njebju stary
Bóh je; wšěm wón waži křiže a dary.

Čišinski, Formy.

— **Wo wjedrje.** Wječera wječor w 7 hodź. barometer 743, hygrometer +2, thermometer wo dnjo +28. — Dźensa rano we 8 hodź. barometer 743, hygrometer +1, thermometer +16. — Nižina z Połnócnego morja wupschestrěwa so nětko teź do srjedźineje Europy. Wona je nam pomrócźenje pschinjesła. Wječera je so na nékotrych městnach wječorneje Němskeje deschcźowało. Nižina postupuje z wječora k ranju. Tak zmémy teź we naschich krajinach trochu dźischcźa wocźakacź. S pomrócźenjom a deschcźowanjom so powětr wuskudźi, so budźe pschichodne dny chłódnischo. Jadro nižiny leži nad Połnócnym morjom. Dokelž so nižina k dołhemu ranju hiba a nad Schpanjelsej zboż zyna wyschina wupschestrěwa, znadź so wokoło njedźele sazo wumjedri. — Jutrje pitk zńonczko 5.43 hodź. zhadźa a so 6.02 hodź. khowa. Měsacźk zhadźa jutrje popołdnju 5.06 hodźin a khowa so rano 3.11 hodźin.

— **Wuhlady na wjedro za jutrjischi pjatk: Pomrócźene, chłódnischo a k deschcźowanju pokhilene.**

— **Do Serbow.** Wot 1. do 6. winowca zarjaduje znaty pućowanski bürow w Sěrachowje **jězbu k Rhynej.** Pojódźe so přez Budyšin, Pančicy, Kamjenc, Drježdźany, Hof, Styrnaće swjatych (wulki-klóštr), Bamberg, Würzburg, Frankobrod (při bohatym wobdźělenju samo přez Worms a Speier). Wot Mohuča (Mainz) hač do Koblenza (na 100 km) z parnikom, j to najrjeńši dźěl cyleje rěki. W blizkosći twjerdźizna „Ehrenbreitstein" a Amberg, kiž wobsedźi cyrkej, natwarjenu z lutych pólnych a drohotnych kamjenjow. Dale k slawnemu klóštrej Maria Laach do Cólna, hdźež dwaj dnjej přebywa. Tam wobhlada so teź wokolina (na př. Brühl, jedyn z najrjeńšich hrodow na swěće). Na dompuću dźe jězba přez Marburg, Fulda, Eisenach, Gotha, Erfurt, Weimar, Lipsk atd. We wšěch wulkich městach budźemy sej kathedralne cyrkwje a druhe Bože domy wobhladać kotrež su najkrasniše w cyłej Něměskej, wězo teź wšo druhe, štož je wobhladanja hódne. Změjemy k tomu časa dosć, dokelž budźemy z autobusom wšudźe w postajenym času, kaž z nimi pućowacy dźěn hinak zwučeni njesu. Jězba wučini na 2000 km a wulki dźěl Němskeje budźe so na njej widźeć. Štóž chce so na tutej pomócy na tunjej jězbje wobdźělić a wo njej nadrobniše wědźeć, njech so na mnje abo na „Verkehrs- und Reisebüro Schirgiswalde" wobroći. Tak ruče zaso přileżnosć k tajkej jězbje njebudźe.

J. Słodeńk w Pančicach.

Hischcźe jedyn wobraz wo njewjedrowej katastrofje w rańschich Rudnych horach.
Sbytki mósta pola Delnjeho Frauendorfa. Mój sliwowych wodow z mósta wottorhnyła.

Jan Wjela-Radyžerb:

Boži dźiw přez jansku mušku

(Pokračowanje.)

Jankez mandźelskaj spěwaschtaj Bohu wjeselu dźak, so bě ta khěžka nětko do cźista jeju a na njej dolha niz pjenjezka. Ale to bjakowne wjeselje sandže kaž z mrósom morjena kwětka. Bórzy po srunanju dołha so Janka na sajecze lehny, na sajecze Božeje ruki.

Wón njesamó wjazy ani so sebracź ani teź prajeńcźa wurjez, dokelž bě jemu teź na jasyk padło. A bórzy jemu spěwachu k rowu.

Teź Sobiz wobstarny wuj woteńdże sa něschto njedźel a hłowjazu khorosću, kotraž bě na Zidow pschischła. A kaž bě wón Janzy zwojich mětkow dla prajił, tak so teź sta: jeho bratrowy zbn běsche herba khěže a polow.

Jankowa wudowa pkakaše wjele wo duschnehu muža, so z nuzu a horjom se zwojej zyrotku zywjo. A do wscheje bědy ju nowa cźěžnota strózi.

Bórzy po zmjerczi pětneho Soby tón njepěkny herba k njej do zstwicźki teptajo stupi, a kasasche zebi te dźěsacź toleri wot njeje.

Wona so stróži jako wot smijizy kłóta. S wopředka zyle hjes rěcze wosta. A hdyž bě po khwili sabo do dycha pschischła, so mjes nimaj rosmołwa sta.

„Sy hlejcźe, ja zym w nětajkim kaschcźiku waschehu mužowy dołžny list zkhowany namakał. A dokelž te pjenjezy trjebam, zej sapkacźenje žadam."

„Schto mi to chcesće, hdyž dźe je nasch njebowh nan wschitko hač do kroschka sapłacźił?"

„Schtó dha je zwědł, kiž je był tehdy pschi pkacźenju pódła?"

„Njech wschak teź zadyn zwědł pódła był njeje, hač jenoj Bóh Knjes zam! Wschako je tola waschi njebowh swuj naschemu nanej wopišmo dał, kiž jemu zwědźi, so je te pożcźene pjenjezy wróćił."

„Dha pokażeće tola hnydom to pišmo!"

„Haj wón je jo zkował, a ja so praschała njejzym, hdże to. Potom je bórzy bjes rěcze zemrěł a njeje mohł prajicź, hdże je tón zkhow. Ja zhu we wschěch kucźikach pytacź a wam jo runy pucź pschinjesć."

„To cźinicze zkerje a lěpje. Hacź k jutjischemu wječorej wocźakam hischcźe, ale niz dléje. So-li hacź do toho cźasa tón wupokas njebudu i wocźomaj widźecź, smėju to wasche prajenje za hołu wurěcź. Potom waž wobzkorzu, a ja tón doth wam koju a zwinjo wotcźasacź dam, kak wěrnje hacź psched wami stoju!"

S tym hrożenjom dźěsche tón njeżmilnik wottźal. —

*

Dźiwny a nimale k njewěrje podobny zlaźt! Schtó by zebi na tajke pomyślik? Tón jedyn zkhowa zej sa pożcźonku pišmo a posdźischo njewě, hdże je trasch ma. Tón druhi zej zaplatne wopišmo do zkhowa tyknje a we wschak, hdże je, ale zo bjes teho se zmjerczu minje, so by to mandźelskej prajił. —

Ja zam bych tón saschmjatk runje kaž jeho najstónczny roswitk za podwěrnu powěsću měł, njemeł-li njedwělnych zwědźencjow sa wscho. Mužoju zpravneje dusche: Holanez Jurij a Helgesez Mots, Kobanez Garbuž a Hobrakez Bodan (nět wschitzy hižo na Bożej pravodze) zu byli wérni zwědkoju na to, so je zo se wschej tej wězu tak měkź. — —

Ta wboha wudowa pytasche se ztzykom płacźo. Najprjedy pschepyta zwoju a mužowu kschiniu. Nihdże pak njenamka žaneho pišma. W zwojim pschihlopku měsesche kschcźenske listy wot zebje a zynka, a w mužowym běchu te jeho, a pódła nich wotpišma starych rezeptow sa zywotne krjepti a maly pschewicź. Te znajesche wona, bachzmjesi njeběsche wukla pišacź a něschto pišane znacź. Tehdy bě na wšach srěbła hdy zónzka, kiž by to mohła. Haj cźischcźane knihi: biblija, spěwarske, modlerske, tajke brje w schulach wukmjechu cźitacź, tola pak malohdy žadyn z njerom pišany rynczk.

Hdyž w kchinjomaj njeběsche nicźo, zwobrocźa wschitke mužowe saki, niz jeno w kemschajej, ale teź wschědnjajej drasce. Ale to nihdże nij kusła papjery njebě. Wona zwotcźaha wot scźeny khamorcźk a polzu, hacź zo znadź njej tón liscźik do sady zunyk. Ale wscho nicźo. Wona zwuklepa wschitke kaschcźiki do dna, ale wscho pytanje podarmo wosta.

A tuž dha widźesche pschinicź, schtož bě tón herba zi rosyk. Sdundźli złużobnik, zidowski paschyk, zi trudny pschinjesły wosjaw, so nasajtra zudnisy czosaru pschidźu.

Wschi zmérkach tuteho dnja bladasche wona pschi wotnje hedźo k njebjezam horje, zwotkalź zo tyschenym duschan wupomoz zjewja. Modlerske knihi, z kotrychž zi trochu zi nadźiju pytała běsche, dzerzesche w z tschepyetom khodźatej ruzy.

To bě runje tón tydźeń po zwjedźenju zwj. Jana, hdźež maju Budyšcy měschczenjo zwoju tzelenisku radoscź. Tuž bunczesche z Tzelerskeje hory do dola dele pschanie zuskanje, wjeselka hara a hrajaty hołk.

(Skónczenje scźehuje.)

. **J— Tuni wožebity cžah** na „wulki Mnichowski oktoberski žwjedžeń“ a na „němsku žydlersku wustajeńzu“ se Shorjelza do Mnichowa. **Kaž žo** nam pische, pojedže wot 28. septembra hacž do 1. oktobra tuni sarjadniši cžah němkostatneje železnizy se Shorjelza do Mnichowa a wróćo. Jedna płacžizna tam a žem 3. rjadownje wot Budyšcina jenož 24,20 hriwnow. Cžah wotjedže ſ Budyšcina 28. septembra 19,40 hodź. a wróći žo 1. oktobra 17,55 hodź. do Budyšcina. W Mnichowje wotmeže žo wot 22. septembra hacž do 7. oktobra „wulki Mnichowski oktoberski žwjedžeń“. S wožebitym cžahom žo wobdźělnikam žnožmi, so móža hkowne dnjej 29. a 30. septembra na Theresjenej łuzy žobu nasphonicź. Nimo teho wabi „němska žydlerska wustajeńza“ w žantźnym cžasu w Ramersdorfje. Sa nju žo wešče wožebje sajimuje, schtóž chce twarić, abo twarski wežwuwtojny. Derje je, so je němskostatna železnizja runje tuton cžas za tunju jěsku šwubraka. Dokelž žo w Mnichowje wjele zuſnych wocžakuje, móže železnizja pschebywk jenož za tych wobstaracź, kotříž žo hacž do žrjedy 26 septembra rošsudźa a žebi pschihražnu charthu za pschenocowanje kupja. Wosebišcho wjelobje mózno, pschebywk pospěchowacź. Wožebity cžah hodźi pak žo teź za tych, kotříž chcedźa žebi do Alpow Hornieje Bayerſkeje wulecźecź. Cžah pschijědže sobotu rano 6,56 hodź. do Mnichowa a sobotu pschipołdnju žu w Mnichowje tunje njedźelske jědne lisćiki dostacź. Wožebity cžah wotjědže ſ Mnichowa sajo pondźelu rano 6,55 hodź. Wschitko nadrobniše shonicze pschi wudawarnjach jědnych lisćikow a w puczowatelskich bjurowach. Hlej teź nawědchtk w djenstnischim cźišle.

— **Formulary dla rosdźělenja dźěłakwych mozow.** Formulary, kotrež maju w běhu měsaca wupiſacź wobthodny, sa kotrež ma žo domórſenska rada wutworicź, nětko Budyšli dźěłowy hamt a jeho wotnozki darmo wotedawaju. Tutym měſtnam maju žo wone wupiełnjene hacž najpozdźišcho do 1. oktobra 1934 sajo wrócźecź. Tute měſtna teź rad wujasnjenja podawaju. Nekotre wotdźělenja, kiž žu po měſtnje abo ſ pschicźinowh wobthodneje techniki dźělene, maju žwoje wosſewjenja sa kóžde takie wosſewjenje wožebje sapodacź.

Pschi tutej składnosći žo hischcze ras na to pokasuje, so je žo po postajenjach wo rosdźělenju dźěłakwych mozow jenicźym dźěłowemu hamtej pschi wjedźenje rosdźělenja poruczilo a so je **wšitko dalnjše měſtnosćow sakasany,** a so maju žo po wschelakich postajenjach **dźěłowe mozy jenož pisches dźěłowy hamt pospěchowacź** (nikodostnych, starschich pschistajenzow ſ wurunanjom khmanoſcze atd.)

— **Budyſke farſtwowe twarjenje žo seſsěhako.** Na Hoschcź haſzn je žo na měſtnje prjedawſcheje Hardrabtez brósnje sa krótki cžaſ **farſtwowe twarjenje** Budyſkeje evangelikeje **wožadu natwarilo.** Srjedu žu jo móhli sdźěkacź. **Superintendent Berg** měſeſche **pschi tym krótku** rěcź. Kóžomu dźěłacžerjej je žo pschi tejle składnosći pjenježny dar pschepodał. Hacž dotal ſ žo twarſke dźěło bjes ſnjesboženja dokonjało.

— **Dźenja dopołdnja wobžuny žo na Lawitich** hrjebjach psched Seerblim Domom na asfalcze kóń, kotryž běžše do wosa ſapschehnjeny. Sam wjazy stanucź njemóhł a tuž dyrbjeſche sawokana wohnjowa wobora jeho ſběhnucź pomhacź.

— **Sakſka krajna loterija.** Pschi ſrjedźinſchim cźehnjenju 5. rjadownje 205. ſakſkeje krajneje loterije (15. dźeń) padźe dobyczе wo 3000 hr. na cźišla 10 355, 15 657, 41 598, 42 222, 60 212, 80 655, 98 075, 104 620, 107147, 120 007, 121 363, 144 612, 151 233; dobyczе wo 2000 hr. na cźišla 3010, 5375, 27 710, 31 906, 43 878, 64 339, 68 155, 74 612, 101 219, 105 488, 108 937, 116 450, 126 776, 142 263, 144 761, 147 797; dobyczе wo 1000 hr. na cźišla 1296, 2864, 9386, 15 669, 19 426, 23 868, 25 062, 27 288, 29 681, 34 814, 35 189, 35 742, 106 458, 108 182, 110 148, 116 519, 121 091, 121 277, 127 297, 132 560, 140 781, 149 564, 150 832, 153 817, 155 368, 159 104, 159 605.

— **Dobyczе wo 2000 hriwnow** padźe wczera na lósu 3010 a dobyczе wo 1000 hriwnow na lósu 159 605 ſakſkeje krajneje loterije do tudomneje Lehmannej loterijoweje běrkownje na Kamjentnej haſzy 45.

— **Dobyczе wo 2000 hriwnow** padźe wczera na lósu 68 155 ſakſkeje krajneje loterije do tudomneje Rotherej loterijoweje běrkownje na Kěžorſtej dróſy 22.

S **Boſchez.** Na Wósporſkej dróſy sta žo wczera wjeczor w 6 hodźinach cźežše wobthadne njesbožo. S auta Budyſkeje nowinarſkeje **firmy** po puczu do Budyſchina **nadobo** wobej wobruczi na prawym boku rosbuchnjenej cźi a wjednik šubi pschi tym nad wosom, kotryž žo ſ **wotmachom** na lěwo sawinu, móz. Auto jědjeſche, maly nadróżny ſchtom powaliwſchi do hluboſkeho pschěrowa a dale po brjoſy horje na polo, pschi cźimž pak žo ſnat pschewali. Pschi naraſu do dolpolnje rosbi. Wjednikej woſa a teź žobujeſdnemu žo na dobre žošo niczo dale njeſta.

S **Wulkeho Wjelkowa.** W ſwiitu wobnju wobarazeho tydźenja **wotmeže** naſcha dyrbjeſitа wohnjowa wobora dźenſa wjeczor w 6 hodźinach ſwuczowanje ſe ſpałkowu a naſtrojemi. Kóžda wožoba muzſkeho ſpłaha wot 18 do 50 lět ma žo w ſpomnjenym cźaſu na dworje tudomneho ryczeſkubła ſeſtupacź. Njewobdźělenje bjes ſamolwjenja žo khłoſta.

S **Kubſchicź.** Pondźelu pschipołdnju wokoło 12 hodźin žu wobydlerja H. ſ Trjebjeńcź ſ jeho jědnym kotom we ſawinjenju dróhi w Kubſchizach ſranjeneho nadeſchli. Kaž wozicźi ſwědźu praja, je žo wón psched Kubſchiſtim želeſniſtim mostom ſa cźežſtu automobil powěźnył a je žo potom w ſawinjenju wo ſemju rěſnył.

S **Klukſcha.** („Sernicźka“ jědje do ſeleneho!) Riany a pschewjeſcho kraſny dźeń be feſtkadźał. Lubjeſche tuž dobru a pschijědnu jěſbu do ſeleneho. Pola „wulkeje brěhy“ na Muzakowſkej dróſy blisko Sderje bě prenje ſetkaniſchczo. S dyrkom we wožnich dyrbjeſche tam kóždy bycź. Wšo žebi nětkoſi na to ani njepomyſlichu, tutu dyrkownoſcź dodźerjecź, a tohodla mějachu potom je njeſboże, cźakacź! Hakle telefonowe cźišło „159 Hucźina“ nam ſ nuſy wumonha a žylu wěz roſſajni. Žalostnje běchmy žo ſjebali. Potajkim cźi, kiž dyrkownoſcź dodźerjachu běchu dawno pšche wſchě horu a doły! Schto nětko! Poldra hodźiny cźaka wſchitcy na ſwoju ſkótu. Schwikhychmy žo na ſwoje koleſa a w dźiwjej jěſbje pschewinychmy teź hory a doły ſhožownje hacž do Khelna. A hicźcze! Tu woni žebjacźu a běchu žo ſahladali do wſcho wobkuſtacźeho ſenſacźiſkeho nowowara. Ach, ty dobry kanjentny twaro, měj bźak, ſo ſy naſchich hewak tak žwěrnych takie dołho w twojim kuſle měł. Kak wulki ſtrach běchmy tola pschětrali, ſo ſich wjazy njenamakamy! Nětko pak rěkaſche dale. Maty Wjelkow a Sſkona na Borſchcź ſo bórzy minuchu a nasdala naš hižo ſtrowjeſche wjeſo Hadźijſkeje cźrkwje. Pšches Janezy dozpěchmy teź tam. Tola žana pschešiawka, pschezy dale, dale . . . . !

Po Drježdźanſkej dróſy tak njerady jědźechmy, tuž minjechmy žo psched Małej Prahu na lěwo. Wěſche to nětko hižo blisko pschipołdnju. Boże ſtónczko palеſche a ſmałeſche, so bě ſakoſtnje wokſchewjazeho thłóſka. Dojědźemy do Mjedźojſa. Pola korczmarja knjeſa Bukana, ſnatcho Kluſchana, ſatſtachmy. Cźujachmy ſo ſprózni a — hłódni, dokelž cźaſ wot ſnjedanja bě khětro dołhi. **Djiwnje pak, ſo ſmoła** korczmarſkowjeſej Serniczanow žo njechaſche jewicź. Njeběſche to dawno žadyn Wětoſchow! Hódnje tudy powobjedowachmy abo lěpje prajene, hakle połnudachmy. Mjes tym bě žo nam pschidruźił nětkaſti wjednik. Tuteho ſcźěhowachmy. Wórſh naš wobja hórſki lěs a cźujachmy žo na žerbſkim Cźornoboſh. Tu pak bě žyle nęſchto druhe k widźenju. Po tutej „Klóſchtrſkej horje“ wupſcheſtrěwaju žo dałoko a ſchěroko ſnate Serniczanſke ſkały. Widźachmy tam tu, ſchtož hiſchcze žadyn ſ naš widźał njeje, ikaſtaſtwo w najwjetſchim roſměrje. Mamy drje w naſchej bliſchej wokolnizje leſ ſkały, ale njehodźa žo w najmjenſchim pschirunacź tamnym. Kaž nam naſch wjednik njes druhim praji, wotpóſcźele Sparmannez a Kunathez firma wſchędnje dwaj twarowej cźahaj kamjenjow do ſchěrokeho ſwěta. Tutón hodźi wotbyt dawa na druhej ſtronje tak nětkoſtemu ludowemu towarſchej wſchędnu khleb. Wěſo njemóže tuta kamjeſtna induſtrija ſwojeſkeje ludowarja pschirodu, jeli žo traſchi jónn do tutych hór wokoło Seniz-Wjaſońzy ſabludźi. Jara ſwobidźa tute wobdobywanje kamjenja ſe ſenſtkich hłubin pschirodny wobraz. Je-li chžył nęchtó wopytacź tute ſkały na tydźeńſtim dnju, njeby žyle wěſče nicźo druhe žiſchał, hacž klepot rjeſkot maſchinow a cźežkich hamorow. Nětko ſo ſažy wróćicźmy do Mjedźojſa. Pożywnichmy žo hiſchcze ras a prajichmy loženje ludowemu pschecźelej. K wotkhadej ſanjeſechmy psched korczmu ſchtyrihkónjne „Hore módre“. Stutkowachu tute žerbſte ſynki trochu bźiwnje na pschipołkluchariow, dokelž nam njeroſumichu, njemóžachu tola ſaprěcź, ſo je žerbſti ſpěw rjany. Po horatych puczach jědźechmy ſahy do domiſny. Pschezy blize a bliže k Radwowrjej. Hižo ze cźmiczkatſche, jako witaſche Serniczanow dwórniſchcźowy hoſcźenz w Radworju, hdźež bydli a korczmari žerbſti braſchka-Radwoſki.

S **Komorowa** pola Rakez. Wczera 19. ſept. ſo wot tworowego cźaſa, kiž tu na poł wośmich rano nimo jěžđi, pschi wotjěždu ſ Komorowſkeho dwórniſchcźa pjecź woſow wottorže. Njekedźbujo na rjadowarjowe **wołanje, lokomotiwa** wjeſele hwiſdajo do Wulkich Sdźarow jěžđeſche. Mjes tym pak bě rjadowar wot tutoho dwórniſchcźa do Wulkich Sdźarow telefonował a tuž byrbjeſche cźaſ saſo wrócźo po woſyrocźene woſy do Komorowa, wčło ſ wopjecźiju najprjedy. Hdyž běchu žo woſy saſo pschipowěſnyli, wotjědže jachło na Sdźarowſke dwórniſchcźo. — Wutoru popołdnju puſchcźi žo powětroń, kotryž ſe Shorjelſkich ſtron pschilecźa, mjes Rachlowom a Komorowom na ſemju. Pschi pschiſtajenju běchu dorołcźeni a dźeſći, kiž běchu ſ Rachlowa a Komorowa pschikhwatali, pomozni. Powětroń žo hromadźe ſkładže a žo do Hóſka na dwórniſchcźo dowjeſe a wot tam žo dale pójźa.

S **Wulkeho Wožynta.** Pschiſtuſchny wobkedźbowar pożłaznych **khorjeżnow** Pawoł Schiman ſ Mjedźa je, **ſnowa tudomne pżółniży hamtiſy pschehladuju,** ſtrašchnu ſhnitżownu khorjeżu ſwěſcźiſt, a to pola Hendrideriha Schäfera w 10 ludſtwach, pola Mety Abrahamoweje a Hermanna Greczela po dwěmaj ludſtwomaj, pola Richarda Krala, Hany Kraloweje, Ernſta Greczela a Handrija Mjechelka po jenym ludſtwje. Wokrjeżny ſtótny lěkaŕ Kern je ſkhorjeżu wubkrucził. Wona je žo pschi pschepytanju pschipóſkłaneho cźerwja ſwěſcźika. Na to je žo poruczilo, ſo hyrbja ſo ſkhorjene ludſtwa moricź a kócźe žo wucziſcźicź. Prjedy kcźejaze pcźokaſtſtwo naſcheje wżyw je žo ſe ſhnitżom na 9 ludſtwow ſmjenſchiło.

S **Němzow.** Njeſnaty wobraz paduch je wutoru wokoło 10 hodźin w Nowowjeſcźanſko-Němcźanſkim hacźe do ſamotſelała ſajchoł. Kaž žo ſda, je žo pschi tym ſranił. Na wubjedźenje paducha ſu mytło wuſtajili.

S **Wojerez. Najnjiſcha płacźizna jejow we Wojerowſkim wotkrjeżu a w ſakſkej provinzy.** Krajne burſtwo je w pschesjenjeſcźi ſ němſkoſtatnym kommitzarom ſa ſtótne, mlokowe a tukowe hoſpodarſtwo ſa ſakſku provinzu a Wojerowſki wokrjeż poſtajił, ſo ma tilogramm jejow 1,30 hr. płacźicź. Tale płacźizna žo ſrosumi wot plahowarjoweho dwora. Poſtajena płacźizna je najnjiſcha płacźizna pola plahowarja a pokupowar njeſmě ju podźahacź, tola ſmě ju nadźahacź. Dowolene njeje, jenotliſwe jeja kupowacź. Poſtajena płacźizna ſ 23. auguſta je ſ tym wotſtronjena.

S **Běłeho Kholmza.** W ſaſdźenych dnjach je žo na dróſy ſ Wojerez do Roholnje njeſbožo ſtało. Murjeŕ Błažij a Alſnickel ſajěchſchtaj ſ **motorſkim tokom** do ſchtoma a tak ſnjeſbožiſchtaj, ſo dyrbjachu jeju do Wojerowſkeje khorownje dowjeſcź.

S **Noweho Měſta** pola Sslepoho. W ſaſdźenych dnjach dyrbjeſche **Barlinſke ſportſke lětadło** na tudomnych leżownoſcźach ſ nuſy pschiſtajicź. Jemu běſche motor njejapzy žłužbu ſapowěź. Lětadło dowjeſechu do Brěſowki. Sa nękotre dny móžeſche domoj leczecź. Pschi nuſnym pschiſtajenju žo žaneho njeſboża njeſta.

S **Porchowa.** Krawjowarńja w domje cźišło 41 je žo tele dny ſpěła wupalika a žo ſwuhlika. Wohenj je ſ krawiſej praxu naſtał, ſ kotrejež žo ſ njekhžbliwoſcźu njbš elektriſki prud wotſtajił. Na tajte waſchnje je žo hižo na wjele měſtnach woheń ſawinował. Njech je tónle woheń ſ **powčhitkownym** warnowanjom

Budyske stawniske powěśće

ſ dnja 18. ſeptembra 1934.

Narodźił je žo: Hermannej Horſtej Holzhauſenej, ſrěcźeliſtenku pschiſtajenjej, ſynk.

Wumrěł: Waltar Erich Thomas, invalid ſ Noweho Gersdorfa, 24 lět.

Manželſtwo pschipowědźichu: Ota Pomhajbóh Hartwig, pschekupſki pschiſtajenj, ſ Ernu Margaretu Schwarzez, bjes powolanja, wobaj w Budyſchinje. — Arnim Horſt Schroeder, maſchinſki ſamkaŕ, ſ Doru Hildegardu Helenu Hoffmannez, kontoriſtku, wobaj w Budyſchinje.

Do manželſtwa ſupiſchtaj: Anton Waltar Schlenzig, pjekaŕ, ſ Martu Firedu Hauſez, ſłužobnej, wobaj w Budyſchinje.

Radio

Pjatk 21. ſeptembra ſłyſchimy.

Königswuſterhauſen. Nimo hnatneho wſchědneho programma: 6.20 raniſchi konzert. 12 pſchipołdniſchi konzert. 13 tačzele. 15.15 Heinrich Schlußnuß ſpěwa na tačzelach ſpěwy wot Schuberta. 18.35 němſke ludowe ſpěwy. 20.15 hodźina naroda (Thomas Stoltzer). 20.45 žedmijo pod jenym khołukom.

Lipſk. Nimo ſnateho wſchědneho programma: 5.50 ſa burow. 6.25 raniſchi konzert. 8.20 tačzele. 11.45 ſa burow 12 pſchipołdniſchi konzert. 14.45 ſa žony. 18.20 k ſabawje. 19.45 krótka politiſka rozprawa. 20.15 hodźina naroda. 21.20 orcheſterſki konzert.

Hiſchcze wažne ſ dnjoweho programma. Königsberg: 21 wječorny konzert. Köln: 20.45 Cźajkowſkeho konzert. Frankfurt: 20.45 ſabawny konzert. Wiin: 20.05 nowiſche operetty. Warſchawa: 20.15 ſymfoniſki konzert. Praha: **19.10 pišana hudźba.**

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźeł a přiłopk Marko Smolerˇ a za nawěſtki dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a ćišć dr. J. Cyž w Budyšinje. D. A. VIII. 1934: 2242.

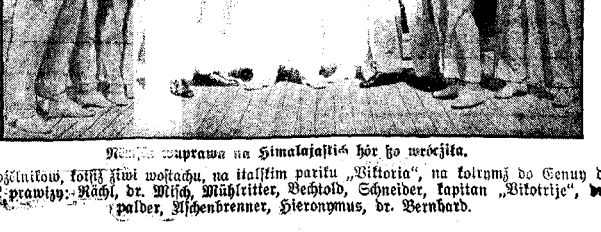

Němſka **wuprawa** na **Himalajaſtich hór** ſo **wróćiła.**

Wobras wobdźělnikow, kotříž žiwi wostachu, na italiſtim parniku „Viktoria“, na kotrymž do Genuy dojedžechu. **Wot lewizy k prawizy:** Rächl, **dr. Misch, Mühlritter,** Bechtold, Schneider, kapitan „Viktorije“, **dr. Finſter palder,** Aſchenbrenner, Hieronymus, **dr. Bernhard.**

Pokiwy pyskej a pjeru

(Pokračowanje.)

Perfekt, vollendete Gegenart. **Wir haben zu Mittag gegessen** Smy po wobjedźe. Podobnje: smy po swačinje, po wječeri, smój po słubje, po kwasu. **Er ist gestorben,** ist tot Je po nim, z nim je so stało.

persönlich kennen po wosobje znać

pfeifen auf dem letzten Loch na poslenju trunu hrać (abo na poslenjej trunje).

pfänden ćazać. Jara mjerza židowskeho klukarja, zo swojemu dołžnikej kruwičku wоćazać njesmě (S. N. 1895).

Pfennig, roter Pfennig płesniwy, złamany pjenježk. Ani płesniweho pjenježka njeměć, ani złamaneho pjenježka hódny njebyć

pflege(n) zu tun by(činu) činili. W Napoleonskich wójnach bě najeńk Hlinjanskeho knježeho kubła Ser Bětnař, kotryž mózeše so zrěčeć z kozakami a po kotrehož bychu wjesnjenjo pośłali, hdyžkuli do wuzkosćow přińdźechu. To by pomhało. Tak by nam dźěd **powědał.**

Pflugreute šupica (rallum). Komu je słowo znate? Haj, z wěcami zhubja so też pomjenowanja.

Pfui je w mnohim přeséhnjeny, tuž jeho słownik tu a tam njesmě wjazać. Na př. njerěka přicpić, ale přispěć abo přicpeć. Sceła žadyn słownik njeje ženje dospołny a a njezmylny. Tola ma so kóždy za spušćomnoseu prócować.

Phonograph zwukopis(ak), fonograf

Phosphor fosfor. Kosćik je nowotwórba, nichtó ju njeznaje, a S. N. tohodla pisaju: kosćičita zapalka (Phosphorstreichholz). Tajkich přełožkow njeby trjeba było, hdy by so wšudźeznaty wuraz stajił: fosforowa zapalka.

plnca (poprawom: piwnica = piwowa khowanka; w je wupadło kaž w słowach runy ruwny, rowne, jutrońcka = jutrownička, bołmončka atd.)

pitwać wühlen

piwarc je poprawom piwo-warc a piwarnja je piwowarnja. Z dweju podobneju złóžkow (zylbow) je jena wupadła (haplologija). Tohodla też za njebjelčičanski skrótka njebjelčanski atd.

Pläne schmieden protyki dźěłać, čišćeć; złoto hrody twarić

planty a blanty

plärren šćebotać (sroka)

Platte tačel Plattfuß płona stopa, capa

plawnja Schwemme

(Pokračowanje sćěhuje.)

Přilopk

Sliwi we wjeczornej Sakłtej

Połnóżne strony pola Leisniga ju žo je satrašenym sliwkom a krupobićom sapuśćiłe. Płody sadownych sćitomow a nasymśe wušmy ju žo suićzile. Najhórje ju žo potrjechiłe wšy Górnitz, Jennewitz, Jeschwitz a Clemen. Sliwi je poł hodźiny trał. Sa tón cźaš ju žo wulke wody a krupy ſ mróčelow wupróšnile.

Spłošćena kruwaj chtyri porsty wottorhła.

W Löwenbergu w Schleſpiſej je žonu nětkole njesłužazeho dźěłaćerja bolostne njeſbožo podeschło. Na pastwje bě ſjebi kruwiny powjas wjazy krócź wokoło portow ſwika. Nadobo ju kruwa ſpóchi a cźelny. Žona njasamó, kruwu sadeerjeć a powjas ſ portow ſcźahnyć, tak ſo ju ſej ſ tym schtyri porsty ſ ruki wottorhnychu. Žonu ju do khorownje dowjeſli.

Ruski ſwonkowny kommiſar Litwinow.

W pschichodnym tśeśe buduje Litwinow pjeća ſ preſidentom rady Swiatſa ludow.

Najnowiše z cyłeho swěta

* **W Elbingu** ſu wulkeru rano krótko po 5 hodź. morderja Gregora Meißnera ſ Gollmitz wotprawili. Elbingſki wotſudźeny ſud běſche Meißnera 4. julija 1934 k ſmjerći ſafudźił. Meißner běſche politiſkeho wjednika Elkholza ſtonzował.

* Přichodny ſud w Aurichu we Nanſchej Friſiſkej pondźelu manduelſkeho Janſena ſ Leera k ſmjerći a manduelku Janſenowu k 12 lětam khłostanje ſafudźi. Janſena běchu wobſtorkali, ſo je w lětach 1927 hač 1932 ſchtyri dźěrći, łiž je Janſenowa porodźiła, hnydom po narodje ſtonzował.

Hamtske wozjewjenie z Budyšina.

Das in der Oſtſtiſſeſache des Landwirts Auguſt Johann Kieſchnick in Lippitſch Nr. 29b ant 12. 4. 1932 er. öffnete Sicherungsverfahren wird aufgehoben, nachdem die Entſchuldung des Betriebes reſtlos durchgeführt worden iſt.

Dresden, am. 8. 9. 1934. Die Landſtelle.

*

Das mit Beſchluß der Amtshauptmannſchaft Bautzen vom 7. 1. 1932 über den Betrieb der Landwirtin Anna Katharina vhl. Polk geb. Jorſch in Malſitz Nr. 9 angeordnete Sicherungsverfahren wird nach durchgeführter Entſchuldung aufgehoben.

Dresden, am 31. 8. 1924. Die Landſtelle.

*

Städtiſche Freibank Bautzen.

Sonnabend, den 22. September 1934. Von 8 bis 10 Uhr für die Nummern 5451—5550 und 1—250

Rohes Rindfleiſch, das Pfund 30 Reichspfennige.

Rohes Schweinefleiſch, das Pfund 35 Reichspfennige.

Die Freibankverwaltung.

Towarſtwowske powěſtnik!

Domowina, Župa zhromadźizna w Małešecach. Wosebiteje zhromadźizny za dowěrnikow njebudźe. Prosymy pak wšitkich dowěrnikow naležnje, zo bychu na kóždy pad nětšto mjeńšin do 4 hodźin pola Zendźe byli. Zjawna ludowa zhromadźizna w 4 hodźinach kaž postajena.

Zarjadnistwo Domowiny.

Drježdźany. Wšitcy tu bydlacy Serbja so wutrobnje na serbske kemše přeporuśuja, kotrež budźa njedźelu 23. septembra rano we 8 hodź. **w kapali w Taschenberg-Palais.** Spowědź wot 7 hodźin.

Tkanina za jaki,

corna,

7.90, 4.75, 3.50

Schaaf

Howjaze mjaso punt w. **60** pj.
Rulady punt **80** pj.
Swinjace mjaso punt w. **70** pj.
Celace mjaso punt w. **70** pj.
Rubane mjaso punt **70** pj.
Małe mjaso punt **30** pj.
Kolbusa wšěch družin punt **90** pj.

Ernst Polter

rěznisći mišter w Budyšinje
na Zadnjej Bohatej hasy 8
Prošu wo přećelnu podpjeru mojeho wobkhoda. Rěču serbscy

Mórske rybu

kabeljau . . . pt. —.28 hr.
mórske ryby . pt. —.30 hr.
złoty pjersk . . pt. —.30 hr.
filet . . . . . pt. —.40 hr.
bùklinki . . . pt. —.30 hr.
rybowa solotej ½ pt.—.35 hr.

M. Hypko w Budyšinje
na Jerjowej hasy 11

Nowe, kompl. nowoćasne . . **lěhańe,** worješinowe, brěžowe atd., směsanje tunjo na předań **Nowe khamory za drastu,** z 14-ion drjewa, 38 hr. **Seifert na Kam ertnej hasy 29**

Jsraelec rěznistwo w Bukecach

poruča
młode howjaze mjaso, tučne a libjote pt. **45—50** pj.
rulady punt **70** pj.
gulašowe mjaso pt. **60** pj.
pleco, hotowe k pječenju punt **80—90** pj.
swinjace mjaso pt. **65—75** pj.
ćelace mjaso punt **65—70** pj.
mettowa, pólska, honćwinska, knoblochowa, běła a krejowa kolbasa punt **70** pj.
rubane howjaze a swinjace mjaso pt. **65** pj.
sulcowe mjaso 4 punty **1.00**
šmalc, połč, łój w mnohośći **najtuńšo.**

Pilneho zastupierja

k wopytej wjesnego wobchodnistwa pyta stare předewzaće w **mydłach, wolijach a tukach** hnydom. Jasne zamołwjenja njech so hnydom zapodadźa pod **čo. 26** na wudawarnju „Serbskich Nowin".

Litrske
zawarjeńske sklenicy
25 pjenježkow
Zbytki w porcelinowych, sklenćanych, kamjeninowych a emaljowanych tworach sensacionelnje tunjo

Porcelinowy Besser
w Kamjeńcu na Šulskim namješće

Mały nawěstk
w našich NOWINACH
je tuni a so přecy wuplaći

„Serbske Nowiny"

su z našim **najlepšim pominarjom,** zo wostanjemy **swěrni maćernej rěči, ródnej kreji, namrětym nałožkom** a sebi tute pokłady wukhowany do lěšoho přichoda. Ty jako dołholětny čitař našeho jeničkeho dźeniko sy wo ważnosći tutoho dźěła našich nowin přeswědčeny. Ale twój serbski susod njewě hišće, kajke pokłady w našim ludstwje drěmaja. Poruč jomu naš dźenik a też jomu so pomału woči wotewrěja. Ty wěš, do **serbskeho domu — serbske nowiny**

Póndźelu a wutoru (24. a 25. septembra)
jězba do Arkonošow
z přenocowanjom a snědanjom 10.— hr.
Wotjězd ½6 hodźin wot Serbskeho Domu.
Srjedu (26. septembra)
jězba do Rudnyth hór.
Wotjězd ½7 hodźin wot Serbskeho Domu. Płaćizna 4.50 hr.
Zamotwjenja pola **wyššeho wučerja Słodeńka w Pančicach** abo **„Verkehrs- und Reisebüro Schirgiswalde".**

Wot 1. hač do 6. oktobra
jězba k Rhynej
Mohanej (Main) a k Mosel.
Wšudźom sebi najwažniše wěcy wobhladamy. Bliže zhoniće pola **wyššeho wučerja Słodeńka w Pančicach** abo
Verkehrs- und Reisebüro Schirgiswalde

548 kolesow

rozpředach hižo w tutym lěće. To je z dopomnjenjom, zo dobre twory płaćizny hódno předawam. Najnowiši wubjerk znamkowych kolesow. Wokoło 300 kolesow na składźe. Na přeće płaćenje w dźělbach. Napłaćene 10 hr. Tydźeńska dźělba 2 hr.

J. Schieback, na Mužakowskej dr. 4
Přijimam trjebane kolesa jako napłaćenje

Jónkrótna možnosć! Tuni wosebity čah 22. 9.—1. 10 wot Zhorjelca do **Mnichowa** k 2 hłownym dnjam **„wulkeho Mnichowskeho okioberskeho swjedźenja"** a k **„Němskej sydlerskej wustajeńcy".**
Jězba tam a sem wšěch Budyšan a jenoš 24.30 hr. Tamježba 18. 9. wot Budyšina 19.40 hodź. Wrćoćejo do Budyšina 1. 10. 17.50 hodź. Wobstaranje přez nas při zamołwjenju jo óž hač do srjedź. 16. 9. maćowe. Rejsowanje sylny dostanjeće darmo při wudawarnjach jězdnych lisćikow a w pućowskich běrowach.
Krajne železniske wobkhadne hamty w Zhorjelcu, Budyšinje, Khoćebuzu, Liegnitzu, Torgawje, Waldenburgu.

Rjany
kožuch
je pycha kóždeje wosebneje knjenje

Arth. Flegel nas!
mějićel: Pawoł Zimmer
na Kěžorskej drózy 6
ma za kóžde přeće to prawe

Zawołajće telefonisty

Budyšin čo. 2687, maće-li mały nawěšk abo ważny podawk we Waših wsy abo wokolnosći wopowić. Hdyž do Budyšina přińdźece, móžeće w Serbskej knihařni nawěšk zapłaćić abo wudawki sebi dać zarunać. Serbska knihařnja to rad čini, dokelž chce přeco to **„najnowiše"** swojim čěsćenym čitarjam poskicć.

Tobak prog
dobry a tunjo! ½ punta 75 pj. **15**
Radolf, Hauptstraße Nr. 4

Nicho Was njepłaći

hdyž SERBSKE NOWINY swojim přećelam a znatym z doporućowacym słowom dale daće. Móžemy Was wo to prosyć?

SERBSKE NOWINY wukhadźeja wob tydźeń 6 razow a płaća na pósće 1.51 hr.

SERBSKE NOWINY móža so na wšěch póstkich hamtach a też pola našich dowěrnikow skazać.

Bestellschein

(Bitte ausschneiden und als Drucksache einsenden)

an Verlag **Serbske Nowiny,** Bautzen

Herr .....
Frau .....

in .....

Postanstalt .....

Wohnung .....

bestellt hiermit die **„Serbske Nowiny"** ab 1. Oktober 1934.
Preis 1.51 Rm.

Datum: ..... Unterschrift: .....

Dźensa nowa

Berliner Illustrirte

dostanjeće w Serbskej knihařni abo skazaće ju sebi pola dowěrnikow „Serbskich Nowin"

Jenoš **20 pj.**

Přiloha k čisłu 220

SERBSKE NOWINY

Štwórtk 20. septembra 1934

Z našcho kulturnecho žiwjenja

Wuznamna zhromadźizna „Jednoty" towarstwa kat. Serbow w Drježdźanach

Z **Drježdźan.** Zhromadźizna do serbskich kemšow wokoło swj. Michała bywa přeco z prěnim zakładnym zeńdźenjom tudomnych katolskich Serbow. Tež tón króć 18. t. m. běchu so wšitcy swěrni prócowarjo towarstwa zhromadźili, zo bychu rozprawjeli wo zańdźenym połłěće a nowy towarstwowy porjad za zymski čas sobustawam předpołožili. Ze spěwom „Hdźe statok mój?" zahaji so zhromadźizna. Potom rozłoži k. předsyda Bj. Helas skutkowanjo towarstwa we krótkich sadach. Zdźěli tež, zo „Jednota" njedźelu 30. m. na kóždy pad wuleći do Drježdźanskeje wokoliny. Hdźe a hdy so hišće w Serbskich Nowinach rozpisa. Na naprašowanje sobustawow, čehodla „Jednota" so njeje směła wobdźělić při zajězdźe serb. tow. „Čornoboha" do Nürnberga, wozjewi předsyda, zo jemu wo wšěm ničo znate njebě. Wězo so wobžaruje, zo drasty kat. Serbow tam k česći njepřińdźechu, ale na tym so nětko ničo přeměnić njehodźi, dokelž je přepozdźe. Na žadanje dyrbješe k. referendar Cyž wěc rozjasnić. Při tej składnosći rěčnik tež wuzběhny, zo towarstwo „Čornobóh" hižo lěta dołho z druhimi němskimi krajanskimi towarstwami we wuzkim zwjazku steji a tohodla tež wjacy móžnoty ma, swoje wosebitosće w zjawnosći pokazować. Drježdźanscy katolscy Serbja chcedźa z evangelskimi w přezjednosći kromadźe dźěłać. Jenož w přezjednosći móžemy naše kulturne kubła prawje hajić. Tu prosy rěčnik należnje, zo bychu wšitcy „Jednoćenjo" na wšitkich kulturnych prócowanjach „Čornoboha", tow. ev. Serbow, podźěl brali, zo bychu tam spóznali, zo „Jednota" wšemu dobremu poradźenju je přikhilena. Tak je też česrna należnosć nasich sobustawow, zo 45. załoženski swjedźeń „Čornoboha", kiž so 6. 10. w městnosćach Ballhausa wotměje, wopytaja. „Jednota" změje tam swoje blida. K tej wěcy hišće druhe sobustawy rěčachu. Namołwi so, zo so serbske kemše, kotrež so jeđełu 23. t. m. w Slěbornej kapali na Taschenberg-Palais wotměja, prawje sylnje wopytaja. Wosebje w poslednim času je wopyt kemšow popušćił, štož je mjenje zwjeselace. Tu je też raz na městnje rozjasnić, zo su kemše za wšěch katolskich Serbow w Drježdźanach a nic, kaž sej to mnozy mysla, jenož za sobustawy „Jednoty". Jena wosadna zhromadźizna wobléto by snadź też wšelakim woći wočiniła, zo skónčnje raz dopóznawaja, hdźe słuseja. Naposledk předčita předsyda dopisy, kiž běchu w tym tydźenju dóšle. Mjez nimi bě też tunja jězba za towarstwo do Rudnych horow. Dokelž pak ma naše bratrowske towarstwo dźeń prjedy swój załoženski swjedźeń, kiž wjele wotměnjaceho lubi, je towarstwo tutu jězbu wupadnyć dało. Potajkim ma so kóždy wobdźěličć na serbskich kemšach, załoženskim swjedźenju „Čornoboha" a na wuleće „Jednoty" kónc měsaca. Z mnohimi ludowymi spěwami, kiž buchu z klavěrom a huslemi přewodźane, skónči so tuta jara zajimawa zhromadźizna. Wjesele powědanje serbskeje młodźiny a žiwa rozmołwa mjez staršimi wupjelni wječor. Wšelakim lubym přećelam a přećelnicam pak k wděnju, zo towarstwo „Jednota" njespi, ale pilnje dale strażuje, a byrnjež skromnje w kućiku — serbsku kulturu, wašnja a rěč našich wótcow w Drježdźanach.

Wohnjej wobaracy tydźeń w Budyšinje

Tśeśi dźeń wohnjej wobarazeho tydźenja ƅo ƅrjedu rano alarmśe ƅwućowanja w ƅchulach dale ƅtawachu. Wokoło ½10 hodźin ƅo w pƅchekupśkej ƅchuli w Moltkowej dróƅy alarm da. S telefonom ƅo ƅawoławƅchi, motorƅka ƅykawa ƅa ƅyle ƅkótki cźaƅ pƅchijeźdźe a ƅo hnydom k nabéhej pƅchibotowa, kotrjž mójachu wućerjo a ƅchulerjo, na dróƅy ƅtejo, derje wobteźdźowacj. Runje tak ruće ƅo woda ƅ dwora ƅykaśe, hdźej běchu ƅo ƅchulerjo tohorunja ƅeśtupali. We wuśtim twarjenju njemójeśe ƅo wiele wiacy pokaśacj. Ƅykawa ƅo tohodła do ƅwojeho ƅteźnińcźa wrócźi, ƅo by dałśe wukaźy wocźakała.

Bórźy po tym ƅo alarm ½11 hodźin ƅ gymnaźija na Bismarckej dróƅy da. Też tu ƅykawa ƅa 1½ mjeńśichiny pƅchikhwata a ƅa ƅamžny cźaƅ wodu ƅykaśe. Ƅykawa tu na dworje ƅteźeśe. Rólíny wjednik tu ƅ tiƅtkowym aparatom poƅtupowaśe, ƅo by pƅches ƅyle ƅakurjene ƅthodźićźo k wohnjej w pinzy dóźchoł. S jenej ƅtwy nećhto nadoby ƅ woknom won dawachu. Też ƅe ƅkakańśkej ptachtu ƅo dźeŕaśe. Mopalny direktor Görling mjeśeśe na to pƅchednoćht a nadrobnje roźłoji, kak ma ƅo haźchenje pƅchewjeścj. Poƅkuchajo na njón ƅe ƅajimom kedźbowachu,a ƅchuliny rektor ƅo ƅ tiƅtkrótcźnym „na ƅdar" wohnjowej woborje dźakowaśe. Mśchitźy pƅchitomni tomu pichitłoƅowachu.

Ƅa poƅledńje ƅwućowanje ƅo w hornjej realźy alarmowaśe. Tam bě, hdyž ƅykawa pƅchijeźdźe, zyle ƅhodźićźo ƅakurjene, ƅo bě njemóžno, ƅo pƅches kur pƅchedobyć. Ƅchulerjo běchu tohodła, dokelž hornje pƅchijemje njeběchu pƅchewyšśoke, ƅ wjeśćeho dźěła ƅ woknom wuƅkakali. Pƅchi tym njebě nichtó ƅnjeƅbožił. Jedyn wućeŕ bě domowny wódny haśchak motorwij, kotrjž, hdyž wohnjowa wobora pƅchithwata, hižo wjele wody dawaśe. Też tu rolíny wjednik ƅ tiƅtkowym apparatom poƅtupowaśe. Do ƅkakańśkeje ptachty ƅ prěnjeho poƅthoda ƅkakachu, mjes tym ƅo ƅ druheho poƅthoda dwaj powołanśkaj wobornikaj žiwjenja wulku wobornu ƅwućowanśku klanku del puśchćitchtaj, ƅo by ƅo potaśało, kak ƅo we najwjeśćim ƅtraśe cźłowjek hodźi ƅ hornich poƅthodow w khtunym padźe wuthowacź. Ƅa taśe ƅwućowanje pak ƅo njejmé źiwy cźłowjek wuźicź. Schtwórtk ƅo poƅledńje ƅwućowanja wotměźa, a popołdnju ƅo hiśchcźe ras narjady na Žitnych wikach nawoźa.

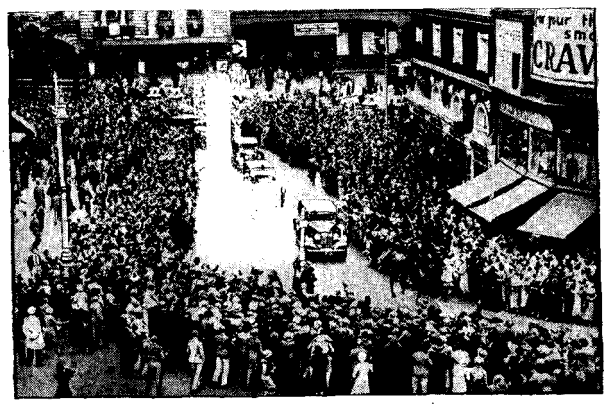

London witaśe njewjeśtu prynza Jurja

Jendźelśki prynz Jurij a jeho njewjeśta, grićhiśka prynzeńa Marina, ƅtaj do Londona pƅchićeloj, ƅo by njewjeśta ƅwojeju kralowśkeju pićhichodnieju ƅtarścheju wopytała. Pƅchi pućju ƅ Victoria-dwórniśchćźa hač k Buckinghamźenu hrodej, hdźej jendźelśkaj kralowśkaj mandźelśkaj bydlitaj, ƅtejachu murje luda, kiž nawoźenju a njewjeśtu ƅahoriće witaśe.

Bobak:

Ha jěđže auto do Delan!

(Skóncenje.)

5. Pytamy kisale kórki a serbskeho junaka namakamy.

Hdyž Drjowk wopuśćichmy, prócowachu so někotre ćěmne mróčna, deśćika wot so dawać. Wosta wšak při pospyće a bórzy zasy słónco po zwućenym waśnju dale smaleše.

Měrjachmy so k dołhemu wjeśoru — na Wětošow.

Wětošow je w poslednich létach zasy počał tak rjec serbować — znajmjeńša ze swojimi přehladkami serbskich narodnych drastow. Tu wuznaće ke Serbowstwu njeje hišće zapozdźeny njezmysł kaž w Drjowku. Haćrunjež tež tu je hižo khětro pozdźe — prajmy mjeńšinu do dwanaće. Přetož we Wětošowje samym hižo wjele serbskeho njenadeńdźeš a Radušanam a Huščanam so też tak jara wjacy serbować njecha, khiba z drastami na serbskej „trachtenšawje"...

Smy nětko hižo tak rjec w Błótach. Błóta su šawne nic jenož ze swojimi přirodnymi powabami, ale też — z kisałymi kórkami. Potajkim dźěchmy po kisale kórki k serbskemu překupcej. Tam pak *so zašmjatachmy tak do rozmołwy a mudrowanja, zo* so hakle za nješto hodźin rozžohnowachmy a při tym hisale kórki nimale zapmnichmy. Ale běchmy za to spóznali — zo su też w delnich Serbach doprědkarjo, cyli mužojo — samo mjez mužemi.

6. Rakuski Serb, kotrehož je nam dał stary Fryca.

Su też w Delnjej Łužicy mužojo, kiž maju wutrobu za swoje Serbstwo a jo zakitaja. Kaž na př. tamón Błótowski bur, kiž zo swojim synom 100 klm. daloko jěđže z kołom na wšoserbski zlět do Radworja a zasy 100 klm. daloko so wróći też z kołom do swojeje delanskeje domizny. A je to bur, kiž zasadnje jenož serbske listy pisa a swoje dźěći serbscy wukubluje. Přetož šula...! Ale mjelčmy wo tym, štož kóždy sam najlěpje wě.

Potajkim, z tutym žadnym a nadobnym serbskim burom běch so spřećelił w Radworju, běch jeho přewodźał po cyłym starym a nowym Budyšinje, po wšěch cyrkwjach a pohrjebnišćach, běch z nim pobył pola rowow Michała Hórnika, Jana Arnošta Smolerja a Arnošta Muki a sym zrědka hdy tajkeho kedźbneho a nutrneho wopytarja města Budyšina widźał kaž tutoho delnjołužiskeho bura a to ma nješto rjec, přetož sym hižo mnohim Serbam a Njeserbam pokazował rjanosće hornjoserbskeje stolicy. Skónčnje bě *delnjoserbski horliwc* mje přeprosył k sebi, ale to tehdy hišće njemyslach, zo hižo za štyri dny změju składnosć, přijeć tuto přećelne přeprošenje.

Potajkim, wopuščiwši Wětošow měrichmy so přez Njabožkojce na Bórkowy, hdźež chcychmy wopytać mojeho noweho přećela. Awto skakotaše přez hrimotace mosty a za nami tramy rejowachu. Po dołhim doprašowanju — husle runjewon, potom na lěwo, potom na prawo, zasy na lěwo, runjewon přez móst, na lěwo přez móst, na prawo — skónčnje dojěđžechmy k běłemu statokej mojeho přećela.

Wón sam drje hišće doma njeběše, přećelna hospoza nam kazaše do domu, tola nam so hač na dalše bóle lubješe wonka pod ćěmnozelenymi močnymi wólšemi na brjozy „Kśiweje Cery", kotrejž čorne wody lěniwje nimo čehnjechu. Kołowokoło wšo zelene a bujne. Štomy zelene, kórki zelene, trawa zelena! To bě wokřewjenje za naše woči, kiž běchu so zwućile na spalene płowe hona a łuki Budyskeho a Wojerowskeho kraja. Suchoty Błótowski bur so njeboji, jenož mokroty...

Dokelž hospodař hišće so njewróći, podachmy so na mały wječorny wulět, wopytachmy delnjoserbsku prócowarku na wotpočinku, posedźachmy hišće khwilku před hosćencom „Błóta" a so potom na směrkach zasy wróćichmy k swojemu hospodarjej, kiž bě mjez tym so wrócił.

Běše to přikładny Serb, tutón Błótowski bur, liačrunjež ani čistokrejny Serb njebě. Bě potomnik jedneho z tamnych cuzych kolonistow, kotrychž stary Fryca w Błótach zasydli. Tući němscy sydlerjo su so tehdy w ryzy serbskej wokolinje jara ruče poserbšćili a jich potomnicy dźensa najzasakliše Serbstwo haja. Němcy drje nam tutón drobny dobytk na škodu swojeje narodnosće wulkomyslni woda dźa, wšak je w běhu létstotkow němski živjol we Łužicomaj so tak rozrostł na škodu serbskeje narodnosće, zo tamny mały wotbytk ani do wahi njepada.

Prjedownik našeho hospodarja bě pokhadźał ze Delnjeje Rakuskeje. Naš hospodař hišće nam pokaza stare, wožołtnjene zasydleńske wobswědčenju swojeho prapradźěda, žadnu a drohotnu swójbnu lisćinu...

Wšitcy štyrjo so nawjerćerjachu, wšity *štyrjo namakachmy* nóclěhwo w hospodliwym statoku rakuskeho Serba, kotrehož bě nam dał stary Fryca.

Łoža běchu po serbskim, burskim waśnju nabrěnjenjene z hobrskimi, tolstymi, bruchatymi posleščemi — ruby bok serbskeje hospodliwosće, wosebje w léću. Ale tajkeho nješto dyrbiš sobu wzać. Skónčnje móžeš, hdyž wjacy njewutraješ, też spać bjez košle, wšak w srjedźnym wěcku samo kralojo a wjerchojo takle wotpočowachu...

Ale běše też tužna nóc. Wonka pospochi milina hraješe...

Nazajtra zahe stanychmy a bur nam swoje ležownosće pokaza. Polow ma Błótowćan mało a na tym, štož ma, też zwjetša jenož zeleninu płahuje: boby, kórki, cyble, morchwje, hroch... Žita jenož telko, štož sam trjeba. Hewak ma same łuki. Ale tu też trawa rosće. Létsa drje bur skorži — ničo njerosće, dokelž je mało dešća. A tola widźimy trawu do kolen. Ale Błótowski bur chce měć trawu do ramjenja. Na tajku je zwućeny z normalnych lět.

Wšo nam pokazuje hospodař a powěda, powěda žiwje a zrěčniwje a hibićiwje. To poprawom serbske waśnje njeje, tuta žiwosć a wóhniwosć. Tu so jewi južna krej přisydleńskeho potomnika. A štož nam hišće nadpadny, bur ani z konjom, ani z psom němski njerěči, kaž to hewak waśnje bywa po wšěch Serbach. A pos, tuto mudre a wućene stworjenje, kiž samo na rozkaz kołoreju rejuje, njeměka ani „Geif" ani „Pryne" ani „Widu", ale ma ryzy serbske mjeno: „Myša"...

Přerjany, přelubozny je tutón statok. Kołowokoło domskeho same dŕěwćko rosće a wonja, tuto zelo, bjez kotrehož njeje skoro ani jenička serbska

Přilopk

Scherschenje we wóßm posthodach.

W mnohich krajinach Němšteje žu scherschenje k worawdźitej cźiwili ßo rosmnożije. Na wschelakich městnach dyrbjeşche žamo wohnjowa wobora şapschimnuc pschecźiwo tutym strašchnym pschekaşanzam. W Ehrenbreitensteinje pola Koblenza wuşchěhny wohnjowa wobora wulke scherschenjowe hněźdo, ţiž bě pot metra wyßoke ſ wóßnymi wumjelźijy natwarjenymi posthodami. Scherschenje ţame buchn ſ jedom morjeze.

Maczerna krej pschecźiwo ſpinalnemu wokhromjenju.

W Danſkej ßo ſpinalne wokhromjenje dźěcźi pschezo bóle rosſcherja. Wyschnoſcze wschu móżnu prózu nałoţeja, ſo bychu ſtrašchnu khorosćej pschewinyle. W měſeze Middelfartu ţu ßo ſa wurjadne naprawy roßkudźili. Wſchitke ſchulſke dźěcźi tuteho měſta dyrbjachu ßo pónd'elu k měſchcźanſkim lěkarjam podaćz. Lěkarjo ţonam krej wotewrachu a ju dźěcźom jako ſerum do cźela ſyknuchu.

Tuto ſchcźěpjenje dźěcźi ſ kwju doroſcźenych ſejpera ßo na mnohe praktiſke pośpyty. Tak ţu w Ameriźy pschi tutej khorosćej w Pennſylkanij 1300 dźěcźi ſ kwju ſtrowych doroſcźenych ſchcźěpili. Se ſchcźěpjenych njeje ţane dźěcźo wjazy na wokhromjenje ſkhoriło, hdyž druhe dźěcźi hiſchcźe ſkhorichu.

Wjeczeńe ſ dźěła puſchcźeneho.

Roshorjaza ſtelenża je ßo w jenej korcźmje w Luganje wotměła. Njedawno puſchcźeny nadpinčźny do

Sźwjedźeńſke ſnamješchko ſa žnjowy ţakny dźeń.

Sa lětuſchi žnjowy ţakny dźeń je ßo tuto ſwjedźeńſke ſnamješchko pschihotowało. Wono je kwěcźelk ſe žitnej kłoſtu, ſ trjanzom, makowym kćenjom, winowej jahodu a winowym lopjenom.

korcźmy, w kotrejž bě pschiſtajeny byk, pschińdźe a do korcźmarja a jeho žony tśeleſche. Na pomoz thwatazeho

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2.15 hr. — 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćencarske 4 pjenježkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo sćěhowkam čełneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž wumrěje abo hdyž je we čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožena dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin płanje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdya a hdya wozjewja.

Čisło (Nr.) 221 — Budyšin — Pjatk 21. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Woćehnjenje studentow k towaršnemu zmyslenju

Sšo sakožujo na swoju poknomóz je němski wjednik studowazych 20. septembra 1934 wo woćehnjenju k towaršnemu smyślenju w němskim studentstwje sćěhowazy wukas wudał:

Wo zymskim semestrje 1934/35 nětkle 4000 abiturientow z dźěłkoweje šuli na wyšoku šulu pschińdźe. So by je akademiski dorost w nazionalsozialistiskim smyśle jenak woćahnył, maju je studentske swjatki prawje rozdźělić. K temu je postaja:

1. Kóždy abiturient, kiž chce zymski semestr 1934/35 studować, a kóždy student, kiž je zymskim semestrom 1934/35 swój druhi semestr sapoćina, ma je hač do 1. oktobra 1934 pola studentstwa wyšokeje schule samolwić, na kotrejž chce studować.

2. Kóždy student, kotrejž je zymskim semestrom 1934/35 prěni abo druhi semester sapoćina, je winowaty, so za cząs pschichodneju semestrow w towarschnym domje bydlić, kiž je němske studentstwo pschipóstnało.

3. Po wukazu wjednika němskeho studentstwa je jenotliwym studentskwam zakazane, nowe tak mjenowane statne, towarschne twarjenja za studentstwa pschiprawić a wutwarić.

4. Za jenajke wuhotowanje tutych towarschnych domow je němske studentstwo samolwite. Wono ma prawo, wjednikow towarschnych domow postajeć a wotstadźeć. Němske studentstwo postaji jenajku drastu za wobydlerjow wschitkich towarschnych domow. Towarschne domy njesmědźa so po konfessionalnych nahladach wobstadźić a wodźić.

5. Po postajenju němskeho wjednika němskeho studentstwa z 20. januara 1934 su wschitke městne abo zentralne organizazije němskeho studentstwa so němskemu wjednikej studentstwa abo wjednikam městnych studentskwow postajile, kiž jeho zastupuja.

6. Wuwjedźenje postajenja bórzy sćěhuje.

Wuzud w Döbelnskim jědowym procesu

Psched ludowym sudom w Barlinje měsche žo, kaž so hižo pišachmy, 17 kommunistow z Döbelna a wokoliny samolwicz. Jich běchu wobstorżili dla wjelepschekrady a pschihotowanja nadpadow z jědom. Sćrjedu dopołdnja žo wuzud wozjewi. Hlowny wobstorżeny, 44lětny Robert Wósel dosta 10 lět khłostanje a zhubi cźestne prawa na 10 lět. Tatto khłostanje wopschija tež khłostanje Freiberskeho krajneho sudu. Nimo teho žo tutomu wobstorżenemu swěrjaza jatba napołoži. Dźesać wobstorżenych dosta dla wobstorżenja pschi wobstaranju zyankalija a brónjowy a pschi pschihotach kradnjenja rosbuchadłow 3 lěta hač 1½ léta khłostanje, kotrymž so hišćeze khłostanja cźesće pschidachu. Schtyrjo wobstorżeni zahubichu so k jaslwu wot 1½ léta hač do 1 léta. Dwaj wobstorżenaj so wutwinowaschtaj.

Francowske nowiny wo Neurathowej rěči

Wulke Parišske nowiny su nadrobnje wucźahi z rěcze němskeho zwonkowneho ministra z Neuratha woćišchcźale. Barlinski zastupjeŕ Hawaske powěsćenje je rěcź rošschcźipał a pische, so je němski zwonkowny minister němske wuprajenja wo zwonkownej politiźy wospjetował. Potom tuźon zastupjeŕ spyta, Neurathowe wuprajenje pschechwobroćeć. Wón pische, so je němski zwonkowny minister rune prawo we wobronjenju zadat, so by Němska zhubi měra wěrjał wza a by faktor europskeho měra była. S tym je so minister pjeza wusnał, so wona to tuchwilu njeje. To pjeza na to pokazuje, so Němska so wolu k měrej, kotruž wschitźu jeje wjednitze wobchwacźeja, wschitźich zrědkow k wjedźenju wójny potrjeba, so by skutkowna była.

„Le Jour" piša: W cźasu, hdyž rěcźnizy psched Swjazom ludow zwoju wutrobu wuzkywaju, chce tež Němska zwój zwój hłoś zhłyschcźeć dać. Neurathowa rěcź je pjeza poslednje dwěle wo zhromadnym postupowanju Němskeje a Pólskeje wotstronila. Beck pjeza w pschesjenosći z Neurathom dźeła. Wo Posaarskej Neurath pjeza mischtrizy rěcźi, dokelž spyta wothłosowanje wot pódlanskich wězow wotwisne sćinicź. Rěcź dopokazuje, so je Němska zwojich wotpohladow krucze dźerżi. **Wona je jenicźki europski wułki stat, kiž za zyke léto swoju politiku njeje pscheměnił.**

Zrěčen'e rańšich statow też b'ez Němske'e a Pólskeje

S Genfa je powěź, so Barthou a Litwinow njestaj plan sprěcźenja wo wupomhanju na žane waschnje spischcźiłoj. Franzowski korrespondent Londonskich nowin „Daily Telegraph" z Genfa powěź, so zapowědźenje Němskeje a mózne wuwostacze Pólskeje Franzowsku a Sowjetsku Rusku njewotdźerži wot teho, so bychtej do sprěcźenja stupiłej se wschitkimi europskimi statami, kotrejž je k temu zwólnive.

Zwjazk ludow jako rukowaŕ awstriskeje n'ewotwisnosće?

Genšti rosprawjeŕ franzowskich nowin „Petit Parisien" džiwajo na awstriske prašenje powě, so je w Genfje na rosrjadowanje tuteho prašenja z połnej mozu dźěła. Tu jedna je wo wažne internazionalne rukowanje, na pschikład, so by Swjazk ludow njewotwisnosć Awstriskeje rukował, a so bychu wulkomozy, je-li trjeba, tuto rukowanje zewschěmi zrědkami, też z materielnymi zrědkami, dźerżeć pomhałe. Potom by je pjeza „strach pschisamknjenja" na pschezo wotstronił. Rosprawjeŕ pak pschispomnja, so budźe je wšo dołho jednacz dyrbjeć.

Njeořećelski Jendźelski kommentar

Londonske nowiny su Neurathowu rěcź jara nadrobnje woćišchcźałe. Nowiny „Daily Telegraph" pschispomnichu, so je Neurath k powschitkownej zwonkownej politiźy rjekłał, so Němska jenoź w dwěmaj dypkomaj positiwne žada. Jedyn dypk je spokojace rosrjadowanje posaarskeho prašenja, druhi dypk pak dospołne rune prawo pschi brónjenju. Hdyž němske knježerstwo w tutym wokomiku jenoź dwoje „positiwne žadanje" staja, je mjenowane nowiny prašeju, tak dołho budźe tutón wokomik trać. Hdyž je tutej žadani dopjelnitej, druhe žadanja hnydom sćěhuja, kaž „Daily Telegraph" myśli.

Wó'nske lětadła, kiž cicho léta'u

Pschezo znowa je pokazuje, tak je staty, kotrejž je zanymi posłanjemi w zwojim brónjenju wobmjesowane njejsu, wo wutwarjenje zwojeho wojerskeho lětarstwa prózuja. Po nowischich powěsćach z Jendźelskeje, je je poradźiło, do wulkich bombowych lětadłow pschiprawu zatwarjeć, kotraž schućenje motorow duhu, so je jenoź lědma hischcźe zhłyschcź. Je drje znate, so je w tutym nastupanju hižo dźesći cząs wschelake pospytuje. Jendźelske nowiny pišaju, so budźe wo bombowych lětadłach, kiž nikto njeleća, i cźežka wojazy zhłyschcź hač pschi lěhkich auta. Pschi lětadłach pak, kotrejž wyschische 800 metrow poleća, na semi dozhła niczo zhłyschcź njebudźe. Tak drje budźe sakitanje wot semje pschećiwo tutym nowym mjeńcźo lětazym bombowym lětadłam jara wobcźežne.

Nowe zběžkarske h'banje na kup'e Kub'e

We hłownym měsće Kuby, Havannje, su sběžkarjo znowa d'ełacź zapoćeli. W nozy k brjehje je tam na wschelakich městnach města 35 bombow rosbuchło. Wojazo z maschinistkimi stełbami podachu žo na stražu na wyšoke twa-

Pólski namjet pred politiskej kommisiju

Politika kommišija Swjazka ludow je schwórnk dopoldnja wo pólskim namjeńcze jednacz zapoćała. Pólska je zwojim nawjetom zada, so by schćit narodnych mjeńschinow za wschitke staty jenak płaćiwy był. Prezident wojsewi, so pólski namjet schedeleji; stajny pólski wotpósłanc w Genfje, Naszynski, je jón hižo 10. hrjeble t. l. generalnemu sekretarej Swjazka ludow pósłał. S nim zada Pólska z pschiećiwnow runeho prawa, so bychu je sprěcźenja wo schćitze narodnych mjeńschinow na wschitke zobustawy Swjazka ludow wupschestrěte.

Po wotewrjenju rosmołwy wustupi pólski delegat Naczynski, so by je pólski namjet rostožił. Naczynski poćahowasche je na rěcź zwonkowneho ministra Becka w połnej zhromadźiźnje Swjazka ludow. Wón rjekny, so je je jeho krajej porokowało, so je njejazyk Swjazk ludow psched nowe praschenje stajił. Temu pak njeje tak, kaž móže wón kóždy cząs dopokazać. Pólske knježerstwo njeje wina, hdyž wěste staty wažnosć tuteho praschenja njewobkedźbowachu, kotrejž je loni nadrobnje rosponinałe.

Naczynski pschispomni, so je wupschestrěnje schkita narodnych mjeńschinow na wschěch zobustawow pschećiwo nikomu njeměri. Dotal hischcźe nichtó njeje mógł dopokazać, so je tute postupowanje pschećiwo dźełej Swjazka ludow měrił, kiž je na zdobu runeho prawa zakazuje. Wón žebi pscheje, so bychu je debatty wo tutym praschenju w sjawnosći wotměle a niž kaž loni, w małych tajnych kommišijach.

Jako běsche zastupjeŕ Haitiskeje dołhu rěcź dźerżał, Jugoslawjan Fotić z zwój kraj z wosjewjenjom wustupi. Wón wo pólskim namjecze wosebje njerěcźesche, tola sforsćeschе, so by je jenotliwym statam wozebite winowatosće w schkicze narodnych mjeńschinow napokazże.

Po nim porěcza Hollandźan Patijn. Wón wocźakuje wulke wobcźežnosće pschi powschitkownym rjadowanju schkita narodnych mjeńschinow. Wón na tej wěsty schaz za możny, so móhło je pschi powschitkownym rjadowanju prawa mjeńschinow w někotrych statach wobmjesowacź. Njedźiwajo teho pak wón pólskemu namjetej pschihłosuje, je-li ma wón jenoź za Europu płaćiś.

Schwajzarski zwjazkowy rada Motta pólskemu namjetej sadanje pschihłosowaschе. Wón pak ninna za dobre, so by je internazionalna konferenza swołała, kaž Pólska žada. Za tajku konferenzu njewidźi wón trěbnych wunenjenjow. Wón myśli, so tuta konferenza njeby k wuspěchej dowjedła. Runjeż jeho kraj pólskemu namjetej pschihłosuje, wón sdobom wuspěchuje, so je njechodźi nětcźiske sprěcźenja zamołwólnje wupowědźiłej, je-li je někajkemuž kulisch statej njeluba.

Schwedski zastupjeŕ rěcźeschе drje sadanje za skutkowaz schkit mjeńschinow, tola mjeńsche pólski namjet pschi nětcźišchim położenju za pschesmałiwy.

W Španiskej běchu so na revoluciju přihotowali

Po dołhim mjelčenju je schpanišći šnuftkowny minister žo schtwórtk přeni krótš wo wunoschowanjach wo revolucionarnym wotnutřkowanju w Schpanišćej wuprajił. Wón je wosćewił, so je policija w bydlenju prjedawschcho socialdemokratiskcho sapósłanca w Madridže dźełakuju bombow a 90 kg. dynamita namakała. W Madridže žu tež wjednika propagandy a někotrych studentow socialdemokratiskcho studentiskcho sjednoćenstwa, kiž ma pschi schpanišćich univerzitach wažne słowo, pschi wjetšinim brónjowym trasporcje pschekhwapili.

Studentojo chzychu pólorowe kaschcje, pilole a druhe wězy do pschewoblekankow jeneho sportniskcha sthowacj. Jako policija kucerjow jimasche, so njejapzy ſ tourištiskcho auta, kiž k sirażowanju transporta służeše, ſ tšělbami do policajskich sastojnikow tšelesche, tola so nichtó njesrani. Sćrjedu a w nozy k schtwórtkej tutón podawk pschepytowachu a pschi tym wobsamknyli a plany nadeńdźechu, kiž běchu wjele po waschnju amerikanskich słótnikow słożene.

Po namakanych sapiśach dyrbjesche revolucija pschi šwětłym dnju wudyrić. S bombowymi nadpadami na najwažnišćich Madridskich dróhach dyrbjesche so wobydlerstwo do straha jahnać. Wubjerk sa revoluziju běsche wukasy pschihotował, so maju so sjawne twarjenja, kotrej so cjeżko dobyć hodźa, kaž wójnske ministerstwo, wobkhadowe ministerstwo, policajska direkzija atd. do powětra buchnyć. Wschitke wobsoby, kotrež w uniformach w kasarnach a na druhich městnach pschebywaju, běchu so dyrbjałe moriceć. Wšón běchu revoluzionarosjo najprjedy ministrow na sisiznu tych wobsobow stajili, kotrež mějachu so zatšelić.

Na wjeczoru dnja revoluzije dyrbjesche revoluzionarny žud sajatych zaſkutkowacj a wotprawi ſ. W kamžnej hodźinje dyrbychu jenotliwe cjerwjene wuschnosće wjele druhich twarjenjow rozbuchać a zapaliś dyrbjałe.

Schpaniske knježerstwo spyta nětko se wschěmi zakonskimi a je-li trjeba druhimi zrědkami zapschinnyć, a jebi myśli, so so jemu poradźi, wotnutřkownemu markišistiskemu puczej zadźěwacj a revolucionarne hibanje podtłóčić.

Alarm w Španiskej

Politiske połoženje w Schpanišćej je so sa poślednje 24 hodźin bóle pschiwóstiło. Schpanišći ministerski president je mobilisaziju sa wschitke schpaniske garnisony porucził. W Madridže je so 70 000 muži zibilneje gardy alarmowało. Wojazy njeſmědźa kašarny wopuschćicj, woni su pschikas dostali, so dyrbja kóždy cźas k sapschimnjenju hotowi być.

Ministerski president je wosćewił, so dyrbi so kóždy posypt pschewróta rasnje ſ mozu brónjow podtłóčicj. Knježerstwo je porucziło, so maju so wschitke dróhi na kraju ſ zibilnej gardu wobkhadźicj a wschitke auta sa brónjemi a municiju pschepytaś.

— **Sakska krajna loterija.** Pschi schtwórtkowym cźehnjenju 5. rjadownje 205. sakskeje krajneje loterije (10. dźeł) padźe dobywcje wo 25 000 hr. na cźišla 10 909, 12 449, 158 331; dobywcje wo 5000 hr. na cźišle 16 408, 147 524; dobywcje wo 3000 hr. na cźišla 7616, 51 040, 58 364, 64 016, 107 183, 110 924, 119 019, 130 413; dobywcje wo 2000 hr. na cźišla 4995, 11 314, 13 008, 14 783, 19 342, 32 128, 40 431, 42 959, 55 886, 57 644, 61 207, 86 860, 88 381, 107 375, 116 616, 130 242; dobywcje wo 1000 hr. na cźišla 9629, 10 657, 16 793, 18 730, 24 914, 27 347, 27 910, 28 894, 30 539, 30 586, 37 048, 37 426, 55 219, 57 103, 59 252, 60 676, 63 140, 66 921, 76 171, 84 095, 85 407, 93 731, 107 468, 107 989, 114 225, 121 595, 128 868, 132 683, 134 448, 136 971, 140 635, 156 038, 157 826, 159 491.

— **Kermuscha žwjezi** so pschichodnu njedźelu 23. septembra w Hamorach a Wojerezach.

— **Do Serbow.** Wot 1. do 6. winowca zarjaduje znaty pućowanski bürow w Šerachowje **jězbu k Rhyneſ.** Pojěźe so přez Budyšin, Pančicy, Kamjenc, Drježdźany, Hof, Štyrnace swjatych (wulki klóšter), Bamberg, Würzburg, Frankobrod (při bohatym wobdźělenju samo přez Worms a Speier). Wot Mohuca (Mainz) hač do Koblenza (na 100 km) z parnikom, ſ to najrjeńši dźeł cyleje rěki. W blizkosći twjerdźizna „Ehrenbreitstein“ a Amberg, kiž wobsedźi cyrkej, natwarjenu z lutych pólnych a drohotnych kamjenjow. Dale k šlawnemu klóšterej Maria Laach do Cólna, kdźež dwaj dnjej přebywa. Tam wobhladanje so też wokolina (na př. Brühl, jedyn z najrjeńšich hrodow na sněźe). Na dompuću dźe jězba přez Marburg, Fulda, Eisenach, Gotha, Erfurt, Weimar, Lipsk atd. We wšěch wulkich městach budźemy sej kathedralne cyrkwje a druhe Bože domy wobhladać kotrež su najkrasniše w cyłej Němskej, wězo też wšo druhe, štož je wobhladanja hódne. Změjemy k tomu časa dosć, dokelž budźemy z autobusom wšudźe w postajenym času, kaž z nim pućowacy dźěn hinak zwučeni njejsu. Jězba wučini na 2000 km a wulki dźeł Němskeje budźe so na njej widźeć. Štóž chce so na tutej poměrnje tunjej jězbje wobdźělić a wo njej nadrobniše wědźeć, njech so na mnje abo na „Verkehrs- und Reisebüro Schirgiswalde“ wobroći. Tak ruče zaso přileżnosć k tajkej jězbje njebudże.

J. Słodeńk w Pančicach.

S **Husk.** 15. septembra je so mužaze jězdne koło, psched jene klamy stajene, krabło. Mono ma žołte swjeła, połballonowu wobrucz a dynamowe wobžwětlenje. — Dale je so njedaloko Zicjanskeho sastanischcza žonjaze koło namakało. Wošoba, kotrejž wono słuschała, dyrbi so pola Huschćanskeho wjeńnjanoštn samotwicź.

Krótke politiske powěsće

We Posaarskej rosprawja Genfski dopisowar franzowskich nowin „Petit Parisien“, so so posaarska nałeżnosć njebudże wjazy w nětczišćich skhadźowanju Swjasła ludow wuradźowacj, ale so so ju nasskerje wurjadne pohedźenje rady w novembrje swoła.

Mitowanske jednanja mjes Němskej a Pólskej žu so schtwórtk we Warschawje sapoczałe.

Njeměry pschi strajku textilowych dźełacjerjow we Sjednoćenych statach su žebi žrjedu 13 žmjertnych wosporow žadałe. Swjaſk textilowych dźełacjerjow je swólniwy, ſ dźěładawarjemi jednacj.

Ze Serbow

W Budyschinje, 21. septembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Hdyž z najrjeńšeho pupka žiwjenje žerje
Čerw ći a wichor z tobu praska a pjerje,
Wutroba wutraj! Młode zo štoma sšehnje
Naléče nowy ći pupk a wichor so zlehnje.

Čišinski, Formy.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 742, hygrometer 0 g thermometer wodnjo +20. Dźenja rano we 8 hodź. barometer 743, hygrometer 0 a thermometer w nozy +14. Kromy žylneje połnóžneje nježinu sluškuja na wjedro w naschich kónčinach. Nježina pak so jara pomału k ranju hiba. S Jtalskeje je so druha nježina hač do Awstriskeje wupschestrěła. Možno je, so so ſ połnóžnej nježinu sjednoćicj spyta. Pschi khłódnych a wlóžnych wjeczornych wětrach žnémy hišćeze trochu dešcza wočakacj. — Sutšje sobotu žłónčko 5,45 hodź. sthadźa a so w 6 hodź. thowa. Měsacźk sthadźa sutšje popołdnju 5,23 hodź. a thowa so rano 4,39 hodź.

— **Wuhladny na wjedro sa jutšišchn sobotu: Hišćeze trochu njewobstajne a k dešcźej pokhilene wjedro.**

*

— **Wokrjesny honjeršći mischtr.** Sakski krajny honjeršći mischtr, němski bohot Marczin Mutschmann, je wokrjesneho hajnika Schołja w Budyšchinje na Dr. Rohrowej dróhy 13 ſa kommisarskeho wokrjesneho honjeršćeho mischtra pomjenował. Telefonowe pschińamknjenje: Budyschin 2928. Pisarnja wokrjesneho honjeršćeho mischtra je w Budyšchinje na hamtskim hejtmanstwje. Sa wobkhodneho wjednika je so wyschi knježerstwowy sekretar Hermann w Budyschinje pomjenował. Telefonowe pschińamknjenje: Budyschin 2451 hač 2454.

Strajk amerikanskich textilowych dźełacjerjow dowjedje k cježkim wojowanjam.

Wobras wo sałaćkym wojowanju mjes narodnej gardu a strajkowazymi textilowymi dźełacjerjemi w Salesville. Tam pschimasche 10 000 dźełacjerjow wojakow, kotříž be chu so k kałowanju porjada wupósłali. Wojazy dyrbjachu ſ wótrej brónju pschećiwo dźełacje rjam postupowacj a jich pschewinyć.

Jan Wjela-Radyžerb:

Boži dźiw přez jansku mušku

(Stónčenje.)

Kajki to rosbjel!

Tam horjeka žnjećjate skakate cźrjódy. Tu deleka pschi wokuje žylsata žónka, kiž se srudnej duschu do njebješ hlada!

Wokno sawrjene njebě, bacźrunje bě ji tón klinkot a ropot, jako by ju schło do wusochow kakał. Hlej, žynk chzysche rady won kukacj, kak janske muschki psched woknom praja. Wón budźeschе žebi rad jene ſ tych słotych žwětkeschchow popadnyć chapt a kojesche sa nimi ſ ruku. A hlej wschak! Jena ſ tych lětatych schtricźkow je jemu psches hłowu do jśtwiczki swjeże. Wón sa njej buj huj, so by ju měł. Ale wona je psched nim na kniberzu słubi.

„Cźakaj jenoż, cźakaj! Bórzy budźesch moja“, wón rjekowschi žebi słot pod kniberz staji, ju khwatajo pytacź. Tak tórucjo do knihow storcźi, a tuž te na kónzu delši stejate padźechu na senju.

Macź powzwari jeho. „Wostaj tu muschku! Nuče te knihi je semje słyšeć, a staj je sajo tam, hdźež je jim słuschała!“

Juraschk, tón macźeri stajnje na žłowo poślušchny žynk, wostajiwschi janskeje muschki se słoka słocźi. Sso sthilinschi sethibowanu papjerku pytny, kiž be ſ tych padnjenych starych spěwarskich sšěła.

„Hladajcźe, macźe, schto mam! To je dźe do tychle knihow tyknjene było. Ja njewěm, hdźe bych jo sajo muts tyknył. Sćžinče to wył!“

Macź te sesbiški srunawschi, wuhlada na tej papjeri pišmo. Tuž sajwěcźi lampku, so by jajnjischo widźała.

Běsche ji njemóžna wěz, a wotzebje hdyž běsche němske. Telko pak mózesche sesnacź, so pod zyłym pišmom steješe mjeno „Michael Sobe“. A to też ji widome bě, so je to na nowej papjerje nowotny pis. Ji bu tak wonajko dźiwno. Tuž sješe: „Haj schto drje tu stejí? To mi njepotoj słuchła. To dyrbju znacź. Ja doschołk k Hanowskej Mjertnej. Tón mi rad praji, schto to pišmiczko chze. Mój Bożo, mój Bożo! Ach so by to tola to pytane wopišmo było!“

„Gdyž Hanowskej nan tu papjeru pschenjebje, jomu sdobom spinětke wjeżele do wocźow stupi. „Džakowano Bohu“, won pocźa, „džakowano Bohu stykniwschi ruzy! To je tón sakwitny list. Tuž pschetarjece so jeho dla stysłacź. Tón sawrě to žórsescho zhłsow. Nětko tón cźežnjer žaneho prawa nad wami nima. Pójmoj tam runy pucź k njemu, tak podźe hacź je. Ja jako žudnjski muž chzu lubjerad ſ wami, so-li so hamej wam njechaco hicź. S tym sakwitom psched nošom dyrbi wam Soba tón mjerzazy božiny list bjes wschcze sepjery dacź. Tuž džakowano Bohu, so je so na tajke spodźiwne waschnje tón wupołas namakał. Haj „džakowano Bohu“ ja wschak też ſwoje dla praju. S jutšišchim ranjom budźech ja starši muž dyrbjał waš wobohu wudoiwu cźasacź. A to by nje we wutrobje zakostnje dreko. Tuž chjemoj se spěchom hicź!“ —

To powědacź njeje hakle trjeba, kak je ta dotal tak tyschena wutroba hrała, pokha nutrneho džaka. S tajkim njebjeſtim měrom njebě ta wschidźiwnje ſ cźežkowu wsata sa dołho spała, jako w pschichodnej nozy. A sa dalschi cźaš ji njeběšche trjeba, ſwój ſuchi chlěb ſ hórkimi ſzami macźecź. — —

Nětko so prasscha: Kotrych powuczkow wosmjenmy ſ toho, schtož nam ta powědka psched wocźi staja?

Tychšamnych je wjele.

Wulšchkinny jenoż ſ nich dwaj: jedyn sa wschědnjazu mudrosćcź a jedyn sa kemschczazu smjeh. S prénja wšmimy tón powuczk, so w pjenjezných pišmach też najmjeńšeje njerodźi hladacź. Budźeschce stary wuj Soba žebi to Jankowe dołżne wopišmo lepje na ležbu wsał, njemohła tajka bolosna schparanza nikoho wyschicź. A budźeschce Janka Sobowe vynckł ležbničko hladał a mandźelskej ſwoju njewěstu thowanku sjewił, njebyło tejkole stysła a palazych słowow.

To je to jene.

Tón druhi powuczk je pak po ſwojej ważnosći pschemo prénjeho wješćschny.

Schto Bóh Knjes tudy na žłužbu pósła, so so ta cźmowa cźežnota sjašni a horjo so sjubi? Ničo hacź sałapjenu muschku! Hdźe je tón cźłowjeczi rosum, kiž by ſo tajkile Boži dźiw do myśli wsał?

Tuž spowajmy ſ wješelej duschu: „Haj, pschе wschitko mudre a pschе wschitko dźiwne ju wodźenja Boże!“

Z wozjewjenjow Budyskeje wotnožki nacionalsocialistiskeje strony

Kyffhäuserski dźeń njedźelu, 23. t. m.

Pśichodnu njedźelu žo 75 nowych thorhojow Kyffhäuserskeho swjasta (SAR. II) pobrjeźi. Mnohe wojaźy naścheho stareho wójska žo sekaju. Nazionalsozialistiski swjask frontiskich wojowarjow (Stahlhelm) w Budyskim źwjeźi sobom 10létnu nawrót dnja źwojeho założenja. Namakrjuany zyke Budyšśe wobydleŕstwo, so by źwoje twarjenja ſ thorhojemi wupyšniło.

Khorhoje won!

Nazionalsozialitiska strona, Budyska wotnožka.

S **Huski.** Schtwórtk wokoło ½7 hodźin je na Budyško-Wjasjanskej dróhy blizko póstskeje korczmy 73létny murjeŕ Zipser, hdyž ſ Demjan ſ dźeła jědźeše, cźežko snjeźbaźił. Zipser je po sdaczu po dróhy na lewej stronje jěł. Napschećo pschijědźazeho automobila žo nabojawschi, je spytał, na prawu stronu dróhi pschejěcź. Pschi tym jeho automobil shrabny a do dróhyneho pschérowa wjerhny. Zipser je žebi nop dwójzy rosbił a je na sćehwkach cźežkeho sranjenja wumrěł.

S **Mulkeje Dubrawy.** Wschitzy potrěbni wobydlerjo we wobźahu městneje skupiny žo napominaju, so bychu žadośtne formulary za symśtu podpjeru pola bunkoweho abo blokoweho sarjadnika wotewźali. Wupjelnjene formulary dyrbja žo tutym w běhu tydźenja wróćicź. We Mulkej Dubrawje wjednik městneje skupiny formulary wudawa. Snowa žo na to pokasuje, so žu poradźowanske hodźiny ša pomozny skutk „Macź a dźěćo“ póndźelu popołdnju wot 5 hacź do 7 hodźin wječor we Mulkej Dubrawje w hoścenzu „Sstónza“ a pjatk popołdnju wot 2 hacź do 4 hodźin w Khróstowskej schuli.

S **Mulkeje Dubrawy.** Schtwórtk popołdnja w 10 hodźinach je w brózni rěźnikeho mischtra Dejki woheń wudarił, kotryž je domoj khowane žně snicził. Też pjenjom elektriskeho pruda nastał. Pschi haschenju je žo wohenj wulkodubrawska gmejnska motorska župkawa pśenjekrócź wužíła a wubjerne dźěło dokonjała. Pódła toho je žo nichi haschenju fabrikska wohnjowa wobora Margareŕźineje Hěty wobdźělíła. Khwaczańska a Daliczańska wohnjowa wobora, kotrejž běschtej tohorunja na pomoz pschijěłej, njetrjebaschtej sapschimnyć.

S **Klukscha.** Gmejnjzy sastupjerjo žu wobsamknyli, so ma žo po městnym sakonju 150 prozentow ležownoſneho a pschemysłkoweho dawka, a to wróćo ſkutkuje wot 1. julija, sběracź, so bychu žo wschě dawkowe žórła wuźíle a so by žo statny pschiběrk njeshubił. Wobydlerjam žo wosjewi, so staj žo mjenowanaj dawkaj powjetschikoj.

S **Barta.** Ssobotu dnja 22. septembra woźwjeźi tu knjes Jan Hančźka źwoje 80. narodniny. Jubilar je jako priedawschi lěźny wotchładaŕ nimale zytkemu wobydleŕstwu w blisłej a dalschej wokolinje derje znaty. Hančźa běsche wot léta 1886 w žłužbach kubka prynza ſ Lippe w Barcze. Pśiched tśiomi lětami nusowaſche jeho wócźna khorosćź źwoju žłužbu wopuschcźicź a dźenża je wón doſpołnje wošlepił. Hewak pak je cźełnje strowy a cźiły a sajimuje žo sa wschě podeńdźenja naśeho cźasa. Wón běsche ſ dołholětnym khorhojnikom tudyšeho wojeſkeho towarſtwa. Pschejemy jubilarej hišće prawje pśijemnu žiwjeńſki wjeczork.

S **Barta.** Měźacźna ſhromadźišna naśeje městneje skupiny wotmě žo wutoru pola Maiwaldez. Skupinowy wjednik Böttger woteda po postrowje žłowo propagandnemu wjednikej Panachej, kotryž we wobłuku wohnjowoho schtitowoho tydźenja wo sadźewanju schkodow, kotrež ſ wohnjom nastanu, ſ pomozu źwětkowobrasow pśedwoſchowasche. Cźi, kiž běchu w Nürnbergu byli, rozprawjachu wo źwojich nahonjenjach a sacźišćecźach na stroninym sjeźdźe. Też tu że je źwětkowobrasami wschěm tym, kiž běchu doma wostali, rosměrp a rjanoſće tutoho sjeźda pokasaku. Potom so wo wuhotowanju žnjowoho dnja rěcźeſche. Wo doſtónčnym programmje hišće žo podrobne wukazy wudadźa.

S **Lubija.** W srjedowstim 9. sjawnym pośedźenju wokrjesneho wubjerka je žo wosjewiło, so je žo w augusće **licźba dźěłonjemjerjow w Lubijskim wokrjesu wo 199 wośobow powjetschika.** Wo dalschim wuwiczu dźěłowych wilkow njehodźi žo nětkole hišće nicźo rjeź. Jara njepschihódnje sa wokrjesowe finanzy žo wotpadnjenje němſkostatn. pschiběrka sa spomożeŕstwo wuſtkuje. Boja žo, so ſ tym létny wupad 200 000 hriwnow nastanje. Kak žo němſke knjeſeŕstwo k praschenju nastajenja nowehu programma sa saradźenje dźěła staji, njeje hišćeze znate. — Jakop schipomoz sa saradźenje dźěła w gmejnach je žo Delnjokundraczizam 5000 hriwnow, Berthelsdorfej 200 hr. a sa Kumwałd 400 hr. pschiſwolikło. W njejjawnym pośedźenju je žo do próſtwy wo korczmaŕſke prawa K. Robela we Wuhanczizach-Koblizach sa tamniśche dwórniſchczowe korczmaŕſtwo, do próſtwy Raužendorſa w Lejnje wo dowolnoſcź sa hospodowanje zulych a do žadośće A. Jsraela w Lěwałdźe wo rosſchérjenje konzeſije ſwolikło, mjes tym so ſtej žo žadośći ſtelzowskeho towarſtwa w Jiwowje wo rosſchérjenje a hoſcenzarja Trompelra w Kumwałdźe wotpokasałej.

Z **Pěskec.** Wojeŕske towarſtwo w Róženće a wokoliny zarjaduje tu njedźelu 23. septembra swój nazymski swjedźeń. Popołdnju wot 1 hodź. napśemo kulenje kehelow a napśemo tśělenje. Wšitcy sobustawy so w połnej lićbje wočakuja jako hosćo stari a młodźi z blizka a daloka. Wječor su za wšěch zjawne reje. Tuž na zasowidźenje pola nas w Pěskecach.

S **Wochos.** Pśiched žudom měješchtaj žo wobſkorženaj B. a J. ſ Běłeje Wody dla ſhromadneho rubjeźneho hońtwarjenja samokwicź. Wobſkorżenaj běſchtaj w auguſcźe we Wochożanſkej holi žornu ſtélkoj a ju w ſcźinje jeneho hata ſkhowałoj. Wobſkorżenaj žo wuſnaſchtaj. Ssobuwobſkorżeneho K., **pola kotrehoż** bě žo śwérina pjełka, budźa poſdźiſcho žudźicź, dokelž wón nětkole w khorowni leźi. Dla rubjeźneho hońtwarjenja a njedowoleneho wobjedźenja brónjow B. k jaſtwu na dwě njedźeli a **wobſkorżeneho** J. k jaſtwu na jedyn měźaz ſasudźichu. **Jeju** brónje a munizija **žu** žo žudnišzy zebrake.

S **Brěſowki** pola Sslepeho. Saſtupjeŕ montažowehu mischtra Artelta, elektromontéŕ Jannisch je žo we žłužbje ſ Božej ruću ſajał. Nimodtuzy ludźo jeho trochu ſ boka pucźa pschi žwojim jěźdnym kole morwjeho leżo namakachu. Sśmjerć měrneho a hakle 39létneho muža žo powschitkowe wobžaruje.

Wusudźenja

§ W Ralbizach narodźeneho a w Nowej Jaſeźu bydlejaceho 39létneho Jakuba Donatha běchu 8. auguſta 1934 ſ cźežkim podbladom jaſeli, so je žo wot śrjedź haprleje 1934 na žwojej lědma 14létnej dźowaju wośpjet njekaſanjzu pscheschok. Tohodla mjeſeſche so nětko psched wulkej pródinſkej thkoſtajej komoru trajneho žuda ſamokwicź. W pschedběžnym pschepytanju bě wón žołcze thkoſtajomne pecźinanje ſaprěł. Pśiched žudom pak žo wuſna, so bě žo dwójzy na holzo pscheschok. Donatha žu paduſchſtwa dla hižo trójzy thkoſtali. Wón je žo pschi wójnje wobdźělił a mězaczníje 30 hr. renty doſtawa. Po lékaŕſkim rozsudźenju je wón sa žwój njeſkutk ſamokwitu. Połožaje wobſtejnoſcźe žo jemu saprajchu. Jeho k thkoſtańi na 1 léto 3 mězazn saſudźichu a jemu cźeſne prawa na 3 léta wotrjeknychu.

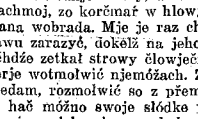

Cyrkwinske powěśće

17. njedźelu po św. Trojicy, 23. póžnjenja 1934.

S **Hodźija.** Rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſke a dop. ½10 hodź. němſke kemſchenje.

S **Łupoje.** Rano w 7 hodź. śmjeſe farar Röšler-Minakaſki němſku ſpowědź ſ Božim wotkazanjom, we 8 hodź. němſku Božu žłužbu. Dop. ½10 hodź. dźěcźikemſchenje (cand. Laſer).

S **Minakała.** Rano w 7 hodź. we Lupjanſkim Božim domje němſka ſpowědź ſ Božim wotkazanjom a we ſ hodź. němſka Boża žłužba, ¾10 hodź ſerbſka Boża žłužba w nowej Minakałkej ſchuli.

Budyske stawniske powěśće

ſ dnja 19. septembra 1934.

Narodźiłej ſtej žo: Arnoſchtej Jurjej Erichej Schudałej, wucźerjej w Bukezach, dźowcźicźka. — Bjedrichej Janej Richtarjej, měſicźeſej wobkhoda, dźowcźicźka.

Semrěli: Hannelora Valencinej, dźowka thkoſtaſcheho dźěłacźerja, 1 měźaz. — Amalia Auguſta ſwud. Herzowa rodź. Rejchuhej, rentnarka, 86 lět. — Emilia Berta Klunkerowa rodź. Striegleroj, wudowa po ratarju, 80 lět.

Radio

Ssobotu 22. septembra žłyſchimy.

Königswusterhausen. Nimo ſnateho wſchědneho programma: 6.20 raniſchi konzert. 12 pſchipołdnidniſchi konzert. 13 tacźele. 15.40 hospodarſki tydźeńſki pſchehlad. 18 ſportiſki tydźeńſki pſchehlad.

Lipsk. Nimo ſnateho wſchědneho programma: 5.50 sa burow. 6.25 raniſchi konzert. 8.20 tacźele. 11.45 sa burow. 13.10 ſ nowych filmow. 15.15 tydźeńſki pſchehlad. 18.20 wjeſeły žwjatok tydźenja. 20.15 operetta „Dundak“.

Hišćeze wažne ſ dnjoweho programma. Barlin: 20.15 wulki wjeſeły wjeczor. Hamburg: 21 wſchelaka ludowa hudźba. Mrótźkaŕ: 20.15 wulki wjeczor wſchelcźiſnow. Min: 19.45 Lanner-Straußowy konzert. Marſchawa: 19 lohka hudźba. Budapeſt: 20.15 operetta „Der Vogelhändler“.

Přilopk

W kupjazej wani žo ſatepiła.

S **Radeberga.** Na njeſdobožowne waſchnje pſchiźdźe wobydlerka w Leppersdorfje wo žiwjenje. Pſchedwczeraſchim wjeczor dźaſche žo we wanje wukupacź. Hdyž je je nan rano w ſjoch hodźinach wotucźi, pytnu, so je w kupjeli hišćeze žwéża žwéźi. Durje do kupjele pak běchu ſamknjene a tuž wubi wokno. We wani namaka žwoju dźowku mortwu leżo. Najſterje je njeſbožowna pschi kupanju do womorny padła a žo pschi tym tepika

Ssylny wichor w Recklinghauſenach.

Ssrjedu popołdnju je ſylny wichor, ſ njewjedrom žo pschewodźazy, w Recklinghauſnach (w nawjeſcźornej Němſkej) wulku ſchkodu nacźiniſ. S zychnowazym wětrom je žo 24 twarjenjow cźeſko wobſchkodźiło. S dweju twarjenjow je žo tśeha wotkryła. Mjele ſchlomow je žo wuwaliło, greźane powody žu žo rosſtorhałe. W žužobnym Suderwiſchu je błyſk do twarjenjow ratarja Kerkhoja dyrił a ſapaliſ. Hródźe a domſte žu žo wotpalíle.

Chineſzy rubjeźnizy 56 puczowarjow wotwjedli.

Chineſzy namórſzy rubjeźnizy žu chineſku parnu ſódź mjes Tientſinom a Schangfangom jěźdźazu, nadpadnyli, 56 muźſkich puczowarjow wotwjedli a ſódź do cźiſła wurubili. Jónſtkim na ſódźi žo na pokoj wostajichu.

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźeł a přilopk Marko Smolerjo a za nawěſtki dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a ćišći dr. J. Cyž w Budyšinje. D. A. VIII. 1934: 2242.

Bobak:

Ha jědźe auto do Delan!

(Skóńcenje.)

10. Wulke wostrózbnjenje. Maja „Anka“ rěkaše!

Hižo za cas wobjeda bě nam kiwała wot nazdala wižna wěża Mósćanskeje cyrkwje. Haj, do Mósta njenjujcy chcychmy. Sto tam chcychmy? Nó, wšelakorych přičin dla.

Sprěnja wopytać tam sprawneho Serba, kiž bě pobył na Radworſkim zlěče. Ale tón bohužel njebě doma. Leżeše w khorowni. Hižo dawno bě chcył so dać operować, ale bě z tym čakał hač po Radworſkim zlěče. Wróćiwši so wot zlěta, bě so hnydom podał do khorownje. Też tajki narodny rjek — a to w Delnjej Łužicy!

Hdyž sym wam we swojim času powědał wo jutrownym pućowanju dweju frejneju młodźencow, sym tam też něšto spomnił wo někajkej „Majiˇ we Mosće, kiž nam tak zwólniwje pokaza a wukładowaše wšě wobstatki serbskeje narodneje drasty. Mój sej tehdy jedyn druhemu porokowachmoj, zo njeběchmoj jej tole mytowałoj z taflu šokolady a z tym znowa žiwiłoj prajenje wo njegalantnosći a njezdwórliwosći serbskich pachołow. „Maja“ drje też běše w Radworju a tam kedźbnosć wšěch złoži na so nic jenož tohodla, dokelž je woprawdźe „rědna“, ale dokelž też při wukulowanju jejow swjatočnje přěhra. Mój pak běchmoj tam znowa přepasłoj składnosć hajić dobre mjeno serbskich młodźencow z pomocu tafle šokolady, dokelž mějachmoj tam druhe winowatosće. To chcych pak nětko zaso narunać . . .

Z taflu šokolady mój dwaj frejnaj młodźenca dźěchmoj po wsy „Maju“ pytać. To wšak docyła snadna wěc njeběše. Njewědźachmoj, hdže bydli. Prašachmoj so pohonča, listynošerja, kruwarki, prašachmoj so serbski a němski: nichtó žanu Maju njeznaješe. Dobywachmoj so do statokow, wšudźe nas z njedowěru wukadźichu. Maja, hdže bě Maja? Skóńcnje poča wjesny lud so zběhać. Bě na času, so z procha měć. Štoha, hdyž naju maju za wikowarjow z holcami? Ně, ně! Swoju taflu šokolady darich małej holcy, sam pak z towaršom sej zaležechmoj do korčmički.

Korčmař bě młody človjek, kiž zwoprědźeła jara přistojny začišć činješe. Syny so k namaj a poča z namaj bjesadować. Jeho słowa pak buchu dale dźiwniše. Knježičkecy, ani wjacy na tym njedwělowachmoj, zo korčmař w hlowje prawy njeběše. To bě rjana wobrada. Mje je raz chcył jedyn bludny z rodawu zarazyć, dokelž na jeho prašenje, hač njejsym ńehdže zetkał strowy človječi rozum, dosć spěšnje a derje wotmołwić njemóžach. Z toho časa wjele na to njedam, rozmołwić so z přemyslenymi. Mój tak ruče hač móžno swoje słódke piwo zapłaćichmoj, ani je njewupichmoj a so skok z procha mějachmoj.

Naju tamnaj dwaj towaršej běštaj khrobliśaj (wšak też běštaj hižo woženjenaj). Najebać naju wotradźenja podaštaj so do korčmy a dołho tam wostaštaj. A hdyž so za pol hodźiny wróćištaj, běštaj tam so přeswědčiłoj, zo korčmař njebě ani přemysleny, ale jenož trošku skurjeny. To wšak njebě najwažniše. Wažniše běše, zo běštaj po dołhim doprašowanju zwěsćiłoj, zo tamna „Maja“, kotruž tak horliwje pytachmoj, ani Maja njeběła, ale „Anka“. To bě wostrózbnjenje, poraźka.

Nětko mějach nuzne wopuśćić wjes. Ně, Maja, to bě jara njekmišnicźomne wot tebje, zo ty „Maja“ njerěkaš! Božemje!

11. Dodundanje.

Dyrbjachmy hladać, zo zaso bliže k dominzje přińdźemy, přetož bě hižo popołdnjo. Na Barść so měrichmy. To je srěnje delnjołužiske přemysłowe město nad rěku Nysu. Lěs wuhnjow so tam pozběhuje. Po dołhim cyganowanju chcyše so nam zaso khwilku powoptać cofejownju. W Barśću wopytachmy najlěpšu kofejownju. To wšak ma so připóznać, tajku wulkotnu kofejownju Budyšin nima. Po rjeźe powoptachmy wšě žadniše napoje, kajkichž w Budyšinje njedostawaš, mudrowachmy, nowiny přebrachmy . . .

Hišće je dosć daloko k mjezam Hornjeje Łužicy. Dyrbimy dale. W Slepom chcemy zawadźić pola serbskeho prócowarja, kiž ma złotu wutrobu a wubjerne wino. Swjećimy dozwuki jeho šésćdźesaćinow wonka w zahrodźe pod jablonju. Skoda, zo tu dlěje wostać njemóžemy. Ale čaka na nas wjećorna bjesada we serbskim farskim domje.

A skóńcnje też tam dojdźećemy na směrkach. A tak so jara derje a harmoniscy skónči naš dwajdźeńſki wulět z autom do Delan.

Haj, ja njebudu wjacy tak jara swarić na auta. Auto bywa tola też jara dobra wěc, wosebje hdyž w nim sedźiš!

25 kruwow so z błyskom zarasyło.

Pschi cjeżkim njewjedrje je błysk do kruwarnje jenoho kubła pola Horjenja (w Danišcej) dyrił, w kotrymž bě 25 kruwow. Błysk po żelesnej żerdźi jědźeše, ke kotrejž běchu kruwy pschitwjazane, a wšě kruwy mori. S błyskom nastaty woheń so ruče rozsche. Pjeć kowjam so pschi tym hriwy a wopuschc sapalichu. Bolostne rjehotanje konjow bě daloko žtyschcć.

Ssebi krej sajědojcsik.

Tele dny so ratar Jan Kaschel z Bolešławja (Bunzlau) w Schlesyskej na tuzy do ruki kóz. Wón dale dźěkajo, na ranu njekedźbowaschc. Nasajtra so rana schorschi a tak jara bolesche, so dyrbjachu po lekarja pósłać. Skónčnje dyrbjachu Kaschela do khorownje dowjesć, hdźež je na sajědojcjenje krwe wumrěł.

Semjerjenje w Mexiku.

Stat Jelisco w Mexiku z so se zymym semjerjenjom podeschoł. W měrcje Concepcion de Branerabor je so mjetschina khežew žypła. Někotre sta žmójbow su wobydlenje zhubiłe. W měrcje Taspa je so dwajposchodne poźitajske twarjenje sapyło. Holcza schula a farika zyrkej stej so tak cjeżko wobschkodźiłej, so hrosytej, so sawonkownej Lawškej haży. S pschipadom, hdźež so pomoz wohnjowe woboty trjebasche, so programm trochu sakomdźi. Wobora dyrbjesche konja sobu wjesć, kiž běsche na Lawškich hrjebjach padnył. Druhe twarjenje wotmě so wot ½11 hodź. pschi Lutherowej schuli na Lawškich hrjebjach, podhórskho pschi Industrijowej a pschemyschlowej schuli a Sserbskich hrjebjach. Wopalne wjednistwo a wobornizy su so prózowali, so bychu schulerjam a wučerjam pokasali, kak trěbna je wohnjowa wobora a tež sanitetna kolonna.

Ze Serbow

— **Jedne kolo kradnyli.** Dźeń 20. septembra 1934 kradnychu z dwora na Bismarckiej dróhy 21 mužace kolo znamki „Dürkopp" z čisłom 042 867. Kolo měsjesche čorne kroźna, jendźelske wodźidło, žolte swjena, pedalej z gumijom, čornej błótoschkitaj, elektriski lampu z dynamom, Torpedoski žanotběh, cjeżwjenej wobrucji. Wo wězowne wosjewjenja prošy kriminalne wotdźělenje w Budyschinje na hrodźe Ortenburgu, telefon 28 02.

S **Husli.** Sstrjedu je wučeŕ M., hdyž schtyri metry wyšoko na rěblu stejo žad schcipasche, na semju padnył. Žyle nowy rěbl bě so złamał. Snjesboženj je žebi na cjole krwawu ranu srajył. W Budyskej hojerni su ruku do cjelikow swili. Nadźijomnje njeje wučeŕ M. tež snutska cjeża schkodu poczerpił.

Najnowiše z cyłeho swěta

* **W Regenstaufje pola Regensburga je so wutoru Winterlingez fabrika drjewjanoje wotminy wotpalika. Prózowanju 13 wohnjowych woborow so poradźi, woheń skónčnje sastajicz. Schkoda wuczinja nehdźe 55 000 hr.**

* **W Sonnenscheinskich tekstilowych dźěarnjach w Delnim Walterédorfje w Delnjej Awstriskej je srjedu woheń wudyrił. Sa poldra hodźiny so dźěarnje a dźěacjerske bydlenja wotpalichu. W khěži Diefelskeho motora w fabrice so rozbuchnjenje sta a wcheń sewinchva. Se stylnym wrjeskom wuprazny i twarjenja 30 metrow wyšoke plomje. Sa ledma pjeć mjenschinow stejesche zyła dźěarnja w plomjenjach.**

* **Kaž so powě, je w awstriskim konzentraziskim lěhwje we Wöllersdorfje znowa parathyuž wudyrił. Nehdźe 80 jatych je pjeza sthorito. We Wöllersdorfskim lěhwje pschebywa hischeze nehdźe 4000 nazionalsozialistow a někotre sta sozialdemokratow a kommunistow.**

* **Na kupje Teneriffje na Kanariskich kupach nadpadźechu schtyri njesnaci mužaj z revolwrom hrožo drohowu jelesnizu. Jako jelesnisa hnydom ujesaśa, woni do njeje tśełachu a jenu wožbou cjeżko natšelichu. Banditoju rubichu 600 pesetow a cjekuchu.**

400 kommunistiskich banditow nadpadże srjedu mandźiske město Laotaokou. Nadpadnyu město na wschech końcach sapalichu, wschitke twarjenja wurubichu a dźesacj wožbow žobuwjachu. 60 twarjenjow je so spaliło. Banditoju njemyleni cjekuchu.

Towafstwowski powěstnik.

Bukecy. Serbske blido „Čornobóh". Zeńdźemy so na dźelu 23. póžnjeńca po zwučenym wašnju na horje. Wjednik.

Domowina. Župna zhromadźizna w Malešecach. Wosebiteje zhromadźizny za dowěrnikow njebudźe. Prosymy pak wšitkich dowěrnikow naležnje, zo bychu na kóždy pad něšto mjeńšin do 4 hodźin pola Zendźic byli. Zjawna ludowa zhromadźizna w 4 hodźinach kaž postajena.

Zarjadnistwo Domowiny.

Khrósćicy. „Jednota" wotměwa zaso pschichodnu sobotu, kaž po zwučenym wašnju, swoje spěwanske hodźiny pola Wjenkec. Wšitcy spěwarjo maja přiné. Předsyda.

Tkanina za jaki, čorna, 7.90, 4.75, 3.50 Schaaf

Pilneho zastupierja k wopytej wjesneho wobydlerstwa pyta stare předewzaće w mydłach, wolijach a tukach hnydom. Jasne zamołwjenja njech so hnydom zapodadźa pod Ko. 26 na wudawarnju „Serbskich Nowin".

Za načinjenje sytwow Abavit, Ceresan, Germisan, Uspulun atd. poruča we wšěch zawalkach drogerija dr. Roeber na Bohatej hasy 27

Husańcowa lěp (Rauvenlein) Husańcy lěnjace paski Erich Winter Drogerija na Kamjenitnej hasy 14

M. Schubärt w Budyšinje na Fabrikskej dróze 10 Telefon 3758 Samsny wobkhodnik. Hošic hasy čisći barbi pleseruje

Nowe, kompl. nowočasne .. lěharnje, worjeńowe, brězowe atd., směsnje tunjo na předań. Nowe khamory za drastu, z lepjen. drjewa, 38 hr. Seifert na Kamjeńtnej hasy 29

Pomhajće nam dobyć nowych čitariow!

Přenajeće zahona

Při Lubijskej dróze ležacy zahon čo. 2115, heklar a 52,2 arow wulki, kiž přisłuša Jäckelec swójbnemu wotkazanju, je wot 1. I. januara 1935 na dalše 5 lět za najwyšu sadźbu přenajeć.

Pisomnje zanodane najeńske namety hač do 15. oktobra.

Wotpokazanje wšěch najeńskich namjetow sebi wumjenjamy.

Měšćanska rada, wotdźěl wotkazanjow.

Poskićam pilokowe kany, dejne dónčki zacvnkowane juchowe čěrnaki, zacynkowane bowy a wše potrieby za dom a kuchinu w bohatym wubjerku

Richard Sommer

pr edy W. Hoppe na Kamjeńtnej hasy 20 (znapřeća měšćańskeje zwučowarnje)

Nicho Was njecpłaći

hdyž SERBSKE NOWINY swojim přećelam a znatym z doporučowacym słowom dale daće. Możemy Was wo to prosyć?

SERBSKE NOWINY wukhadźeja wob tydźeń 6 razow a płaća na pósće 1.51 m.

SERBSKE NOWINY wóza so na wšěch póstkich hamach a tež pola našich dowěrnikow skazać.

KRONE

NAJWJETSI CYRKUS EUROPY

NAJKRASNIŠI CYRKUS SWĚTA

přindźe wutoru a srjedu ze swojim cyłym swětosławnym hobrskim předewzaćom do

Kamjenca

Jenož 2 dnjej! 25. a 26. septembra!

Mócne doživjenje

na nas čaka. Přemožaca rozměr a wulkosć tuteho hobrskeho stawneho města, kaž cyła organisacija wubudźa spodźiwanje, budźe kóždeho we wokolinje do putow zajima wzać, kaž so tehodla cyłeho kontinenta wobroć njemóžachu. Přetož

Króna wšitko přetrjechi

štož so hdy na tutym poli pokazowaše.

3 wosebite čahi | 250 wozow | 800 ludźi

600 zwěrjatow

Pruhujće Waš wobstatk w čišćowych wěcach!

Njeczakajće, doniž nieje poslědnje łopješko přetrjebane, ale zapodajće w prawym času swoju skazanku.

W čišćerni „Serbskich Nowin" budźeće derje a płaćizny hódno postrożeni.

Bestellschein

(Bitte ausschneiden und als Drucksache einsenden)

an Verlag **Serbske Nowiny, Bautzen**

Herr .....

Frau .....

in .....

Postanstalt .....

Wohnung .....

bestellt hiermit die „Serbske Nowiny" ab 1. Oktober 1934. Preis 1.51 Rm.

Datum: ..... Unterschrift: .....

Nowočasne gardiny rolowy, šwedski płat tunjo Jda Wirker rodź. Erlaree w Budyšinje, Zwonk. Lawska hasa 10

Meble w znatym solidnym wuwjedźenju najtuńšo pola Despang nětko na Moltkowej dr. 17

Lěharnje

kuchinje, jědźernje, pólstrowane meble kaž tež wše jednotliwe meble najtuńšo a we wubjernym wuwjedźenju pola firmy

Fr. Wenzel w Budyšinje

w Serbskim Domje. Mandźelske nožonki so přiwzimaja

Prjedy hač meble kupjeće, wupłaći so, hdyž sebi mój wulki skład 40 wšel. jstwow wobhladaće

Hänchen

w Budyšinje na Lubijskej dróze 17 znapř. wojeńskeje zwučowarnje

76 Seiten stark, mit Weltprogrammen, vielen Bildern und Artikeln

Die bestausgestattete und inhaltreichste Deutsche Funkzeitschrift

Mit Gerätversicherung

Monatsabonnement nur 85 Pf. durch die Post. Einzelheft 25 Pf.

Probehefte gern umsonst vom Verlag, Berlin N24

Tuni nazymski wulět z wosebitym čahom njedźelu 23. septembra 1934 ze Zhorjelca do

Jizorskich hór

60 procentow znižena jězdna płaćizna.

Wotjězd wokoło 7.40 ze Zhorjelca a wróći so wo 21.30 hodź.

Jězdna płaćizna do kupjel Flinsberg 2.40 hr.

tam a wróćo do kupjel Schwarzbach 1.80 hr.

Wot dwórnišćow, wot kotrychž so jězda k wosebitemu čahej nastupi a kiž hač do 75 km we wokolnosći leža, so jězda tohorunja wo 60 procent. poniži, hdyž so liscik za wosebity čah předpołoži. Liczba městnow je wobmjezowana, tohodla wobstarajće sebi z časom jězdny liscik.

Wobkhodny hamt železnicy w Zhorjelcu a Budyšinje

Strach ma wulke woči pola tych, kiž so samsneho sćina boja. Mějo čiste swědomje, njetrjebamy so ničeho bojeć!

Hišće je wjele Serbow, kiž so boji naš jenički dźenik

„Serbske Nowiny"

čitać, myslo, zo činja z tym něšto, štož so z našim časom niezmese. Tola ty, kiž sy dołholětiny čitał našeho dźenika, wěš, zo wótčinska zmysłenosć wšěch tych Serbow, kiž su ze sobudźełačerjemi Serbskich Nowin, njeda so wot nikoho přetrjechić. Njezaleži mjenujcy na tom, kak so tuta zmysłenosć we wulkich, husto dosć próżdnych, rěčach jewi, ale kak ju kóždy nosy we wutrobje a ju kóždy čas w skutkach pokazuje. Je trěbne, zo so swojemu bojazliwemu susodej rozjasniš. Ty wěš, do serbskeho domu — serbske nowiny

Přiłoha k čisłu 221

SERBSKE NOWINY

Pjatk 21. septembra 1934

Wohnje lěta 1934

Zołma horzoty, kotraž lětša wożebje dołho and Němskej wutra, je wuſtutkowała, ſo ſuchota twarjenja, lěsy, kuli a pola ſyłnje pſchimaſche, ſo běſche ſtrach wohnja ſa nje wożebje wulki. Tak ſmy lětſa wohnjow měli, kotrychž liczba wſchitke dotalne pſchetrjechi. Je derje, ſdyž ſrěbi raz wobhladamy, kelko ſchkody ſu wohnje w měſazomoj juniju a juliju naczinile, ſo bychmy ſpóſnali, kelko ludoweho ſamóſenja je ſo ſniczilo. To pak dyrbi nas ſdobom napominacz, ſo bychmy ledźbliwi byli a ſo njebychmy ſe ſwojej njekedźbliwoſcu ſchkodu powjeſchicz pomhali. Pſcheoſ pſcheſtuſto je ſo dopokazałe, ſo wobſchkodźene elektriſke powody ſaſapnjenje milinу ſawinowachu a naſtaty wohenj w kóſlach, dźełarńach a drjewowych ſkładach zyrobu namaka; ſo dźeſi, kotreż w lěſu warjachu, abo muzojo, kotſiż na lězy abo w lěſu njekedźbliwje ſo żełazu ſapałku abo zioarcu pjecz cźiſnychu, wulki lěſny wohenj ſaſawinowachu.

Wulki lěſny wohenj, kiż wot 7. julija pola Warena pſchi Müritzſkim jězoru zychnowaſche, by ſo wobeńcz hodźał, njeby-li wopſowołał lěſa ſwoju ſo żełazu trubku na wuſtkhnjenej łuzy wuplepał. Znjé zitneho pola pola Budyſchina tuchu ſo ſdźeržałe, njeby-li njekedźbliwy pohonc ninno pola pſchijeżdżo znjé ſ njerodu ſapalił. W měſazomoj juniju a juliju je ſo dozpała wo 27 wohnjach w dźełarńach a drjewowych ſkładach, wo 32 wohnjach w lěſu, na kulach a polach a 27 wohnjach w bydlenjach pißało ninto njeliczomnych małych wohnjow, wo kotrychž dozpła niczo njeſhonichmy.

Njech tu jenoż na wohenj we wuhlowej induſtrijowej dźełarni w Elbingu dopomninmy, hdźež 350 dźełaczerjow ſwoji zhłěb ſhubi; na wohenj w parnym rěſaku a jenym młynje w Oldenburgſkej, na wohenj w meblowej fabrizy w Stadtrodźe, hdźež 75 dźełaczerjow ſaſtupu ſhubi. Pſchi roſbuchnjenju w dźełarni J. G.-Farben w Bitterfeldze ſo człowjek mori a ſa 300 000 hrivnow ſchkody naſta. Pſchi wohnju w dźełarni J. G.-Farben w Ludwigshafenje ſo jena wożoba mori a jena ſrani, dźełarńa dyrbjeſche ſo ſdźěła ſaſtajicz. Dopomnimy ſo na wohenj w Freiburgſkej univerſiczje, w dźełarni w dolinje rěki Gottleuby, hdźež 130 dźełaczerjow dźěło ſhubi a ſa milijon hrivnow ſchkody naſta.

S wohnjom w Limbórſkej holi ſnicji ſo 1700 jutrow hole. W Sſmolinach (Harz) wotpali ſo 600 jutrow lěſa. Pola Elſterwerdy ſpali ſo 1000 jutrow lěſa, tehorunja 1000 jutrow pola Rósbórka, 2500 jutrow błiſko wuhloweje krajiny Delnjeje Łužiſy atd. W Mengenje w Hornjej Schwabſkej wotpali ſo 6 domſkich a 3 brózńnje, 50 wożobow ſhubi bydlenje. W Sarrenziqu w Pomorſkej wotpali ſo 17 twarjenjow, 56 howjadow a 27 ſwinj ſo ſobuſpali. Na kupje Uſedomje w burſkim domje wohenj wudyri a ſo na 11 twarjenjow wupſchestrě. Pſchi wohnju na jenym kuble na kupje Rujanje (Rügen) ſo 100 kruwow, wjele koni a ſwinj ſpali.

Też w naſchej wuzſchej domiſnje je ſo ſ wulkimi wohnjemi wjele ſchkody naczinilo. Ludowi towarſchojo, njepſchepójmajcze ſtrach, do kotrehoż móżeſe żehże ſamych a druhich ludowych towarſchow pſchinjeſcz. Wobmyſlcze, kajku ſchkodu móżeſe ſ njekedźbliwym wobkhadźenjom lohko ſapalnych wězow naczinicz. Kedźbujcze na ſapałki a łónczki zigaretow. Se ſwojej njekedźbliwoſcu ſcźinicze żehi ſamého a druhich njeſbożownych a ſniczicze hódnotne kubła.

Cyrkwinske powěſce

17. njedźelu po ſwj. Trojizy, 23. póńjeńza 1934.

S **Budyſchina.** W Michałſkej zyrkwi rano w 7 hodź. němſke Boże wotkasanje, farař Tiſcher, we 8 hodź. němſka a dop. ¼10 hodźin ſerbſka Boża ſłużba, farař Kapler.

*

S **Budyſchina.** Krajnoźyrkwinſke ſjednoczenſtwo. Njedźelu dop. ½11 hodź. ſwjaſt dźěći; wjeczor we 8 hodź. ſnjonoy dźakny ſwjedźenj (farař Paul). Sſrjedu wjeczor we 8 hodź. ſwjaſt młodźiny ſa młode holzy. Schtwórtk wjeczor we 8 hodź. biblijſka hodźina. — Shromadźiſny ſwonka Budyſchina: Njedźelu pop. w 3 hodź. w Roſwodzezach, w 3 hodź. w Kwětkowym Dole, póndźelu wjeczor we 8 hodź. w Rachlowje, wutoru wjeczor we 8 hodź. w Semicach, ſrjedu wjeczor we 8 hodź. w Biſkopicach (bratr Sachſa), ſrjedu wjeczor we 8 hodź. w Zuſezach, pjatk wjeczor ½8 hodź. w Hornjej Hórzy. — Shromadźiſny ſa żony: Njedźelu pop. w 3 hodź. w Kumwałdze, póndźelu wjeczor we 8 hodź. w Budeſiezach. Kždy je wutrobnje witany!

S **Barła.** Rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſka a dop. ½10 hodź. němſka Boża ſłużba, ¾11 hodź. dźěćiſkemſchenje. Sběrka.

S **Budeſiez.** Rano w 7 hodź. ſmeje farař Bójz němſku ſpowědź, we 8 hodź. němſke a dop. ½10 hodź. ſerbſke kemſchenje. Sběrka ſa naſchu zyrkej. — Wutoru wjeczor we 8 hodź. ſmeje farař Bójz biblijſku hodźinu w młodźinowni. Schtwórtk wjeczor we 8 hodź. budże biblijſka hodźina pola Duczkez w Kóſłach. Pjatk wjeczor we 8 hodź. budże biblijſka hodźina ſa wſchu muzſku młodźinu.

S **Budyſchinka.** Dop. ¾11 hodź. němſke kemſchenje (ſtud. theol. Wirth). Dop. ½10 hodź. kemſchenje ſa mjeńſche dźěći.

S **Bukez.** Rano ½7 hodź. ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſke, dop. ½10 hodź. němſke kemſchenje, kotremuż ſo dźěćiſkemſchenje pſchiſamknje.

S **Hrodźiſchcza.** Rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź je ſwj. Bożim wotkasanjom, we 8 hodź. ſerbſka Boża ſłużba (wożadny farař), dop. ½10 hodź. němſka Boża ſłużba, ¾11 hodź. dźěćiſkemſchenje (farař Konik-Wóſporſki). Wjeczor we 8 hodź. biblijſka hodźina (ſjednocz. wothladać Kſchijan).

S **Hucźiny.** Rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſka Boża ſłużba, dop. ½10 hodź. Boża ſłużba ſa młodźinu. — Potkowany: 16. 9. Jan Proſka, rentudoſtawar w Hlinje, 75 lět ſtary.

S **Khwaczij.** Rano we 8 hodź. ſerbſke a dop. ½10 h. němſke kemſchenje (ſtud. theol. Schotta ſ Drježdżan). Sběrka ſa naſchu zyrkej. W 11 hodź. dźěćiſkemſchenje (ſtud. theol. Junga). — Schtwórtk 22. ſept. wjeczor ½8 hodź. ſerbſke wjeczorne kemſchenje (ſtud. theol. Rychtař ſ Nakez). — Wumrěła: Amalia Auguſta ſwud. Herzowa rodź. Rehſchuhez, rentudoſtawarka, w Margarecźinej Hěcze, 86 l. 1 dźeń († w Budyſchinje, ſo pokhowała w Khwaczijach).

S **Klukſcha.** Rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź ſ Bożim wotkasanjom, we 8 hodź. ſerbſke, dop. ½10 hodź. němſke kemſchenje, ¾11 hodź. dźěćiſkemſchenje.

S **Kotez.** Dop. w 10 hodź. ſerbſke prědowanje, na to ſerbſka ſpowědź a Boże wotkasanje (farař Krawz-Hrodźiſchczanki, hdźež smeje wożadny farař na ſamżnym dopołdnju němſke kemſchenje). — Wutoru wjeczor we 8 hodź. pola Bohoteż w Kotezach němſka biblijſka a ſjedczeńſtwowa hodźina (ſjednocz. wothladać Kſchijan-Zitawiti).

S **Maleſchez.** Rano we 8 hodź. ſerbſke a dop. ½10 hodź. němſke kemſchenje. — Wumrěła: Hana Marja, Ernſty Oty Gerharda Szykory, ſiwnoſcźerja w Pluſnizach, mandżelſka, 32 l. 5 m. 22 dnjow.

S **Njeſwaczidla.** Rano we 8 hodź. ſo ſerbſke a dop. ½10 hodź. němſke prědowanje cźita.

S **Noſwczij.** Rano we 8 hodź. Boża ſłużba ſa młodźinu, dop. ½10 hodź. ſerbſka Boża ſłużba.

S **Porſchiz.** Rano we 8 hodź. budże ſerbſke a dop. ½10 hodź. němſke kemſchenje (ſtud. theol. Wirth). Dop. ½9 hodź. dźěćiſkemſchenje ſa mjeńſche dźěći. — Marja ſwud. Welzyna rodź. Wuchaczez, wobydlerka w Porſchizach, 77 lět 10 měſ. 13 dnjow ſtara.

Pospyty hladanja do daloka mjes Barlinom a Bochumom.

Němſka póſta je pospytała, hladanje do daloka ſ Barlina na horu Brocken ſlacź. Smějе-li dobry wuſpěch, na tutej horje ſtaju ſa ſłanje wobraſow pſchihrawi. Wottud mohłe ſo krajiny wokoło Lipſka, Hannovera, Erfurta a Magdeburga ſ hladanjom do daloka wobſtaraez. Wobraz pſchedſtaja wóſ němſkeje póſty pſched obſervatoriom na horje Brockenje.

Bajki z dalokeho juha

Přełožuje J. S.

1. Španiska kralowa wuswobodźi swojeho muža kral z turkowskeje jatby.

Před stami a stami lětami sedźeše na španiskim kralowskim trónje jara pobožny knjeżeř. Rady so modleše a rady wudźeleše jałmožnu. Wšón swój swobodny čas nałožowaše na to, zo wukonješe dobre, Bohu spodobne skutki.

Knjeni kralowa, kiž bě tež jara dobra a nadobna žona, dohlada so něhdy, zo so kral takle pó ćmje něhdźe zubi, jej ničo wo tym njespomniwši. To so ji dźiwno zezda. Chcyše jeho skradźu wobkedźbować a so přeswědčić, hdźe kral pó ćmje khodźi a što tam čini.

Na druhi wječor, jako bě so kral zaso skradźu z domu wotsalił, dźěše kralowa skradźu za nim. Na kóncu khódby bě kapałka, a tam nutř zastupi kral. Kralowa dźěše za kralom do durjow. Tam pak so ji skići hnujacy napohlad.

Kral klečeše před podobu Křižowaneho a modleše so połwótře a nutrnje za nakazanje hrěšnikow.

Kralowi tutón napohlad sylzy do wočow waběše a bě ju khětro hańba, zo bě wo swojim tak nadobnym mužu něšto dwělomeho myslić mohła. Wša wohańbjena wróći so ćicho do swojeje jstwy.

Druhi wječor dźe kralowa zaso za kralom do kapałki, ale nětko nic tohodła, zo by za nim slědźiła, ale zo by so pódła njeho poklakła a so z nim hromadźe nutrnje modliła.

Tola kak so zadźiwa, jako do kapałki zastupiwši na podłožbje pódła klečaceho krala tołsty puć wański kij a tři móšnje połne pjenjezow hladaše.

Zmocowa so jeje sylna wćipnosć, što tola by wšo woznamjenić mełło.

„Hdyž je swěrny a sprawny człowjek, njesmě žanych potajnstwow před swojej žonu měć“, mysli kralowa sama při sebi, stupi před krala a rjekny: „Jasny kralo a mój mužo, prašam so će jako twoja lubowaca, što woznamjenja tutón tołsty kij při twojimaj nohomaj a te tři móšnje pjenjez?“

Kralbě překhwapjeny. Widźomnje njebě wočakował, zo by jeho žona jeho w tym času a na tutym městnje přeslapiła. Přemyslowaše khwilku, hač by kralowej na jejne prašenje wotmołwił abo nic. Po krótkim rozmyslenju so skhrobli a praji: „Prawje rěčiš! Moja žona sy a njebyło by prawje, zo bych něšto potajił před tobu. Wšako dyrbiš tak a tak prjedy abo pozdźišo zhonić — tuž posłuchaj! Tak husto kaž tu před podobu Křižowaneho kleču, to přeco přemysluju, kelko je hišće ludźi na swěće, za kotrychž je naš Wumóžnik podarmo ćerpił a wumrěł. To su zwjetša te ludy, kiž njejsu w našej wěrje rodźene a rozwučene. O, kak dobry skutk bych dokonjał, hdy bych jenož jeneho z tutych njewěrcow za našu wěru dobył! Luba žona, chcu tam dele do hłubokeje Turkowskeje hić, hdźež su žiwi, kaž je znate, najhórši njepřećeljo našeje cyrkwje. Snadź so mi poradźi, zo z rozłoženjom křesćanskich wěrnosćow někotre duše za našu wěru dobudu. Nětko pak, luba žona, što prajiš ty k tomu?“

„Twój wotpohlad, drohi mój, je dobry“, rjekny kralowa zamyslena, „tola pomysl, štó budźe na twojim měsće knjeźić?“

„Wšak mam spuščomnych ministrow. Něšto časa budźeja drje też bjeze mnje dźěłać móc“, wotmołwi kral.

„Ale njebojiš so hroznych Turkow? Što pak, hdyž će jimaja a do jastwa čisnu?“ so strachuje žona.

„Nadźijam so, zo so to njestanje. A hdyž mje Turkojo też woprawdźe jimaja a do jastwa čisnu, budźe mi Bóh hižo někak pomhać, zo so wuswobodźu“, ju pokoješe kral.

„Čiń, luby mužo, štož ći twoja wutroba kaza. Hdyž će Bóh wola, ći też ja njesměm wobarać, hač runjeż je mi hórka mysl, zo so wote mnje dźěliš. Ale nětk mi praj hišće, što woznamjenjeja te tři móšnje pjenjez?“

„Hnydom ći powěm. Prěnju, najwjetšu móšeń pjenjez rozdźělu mjez khudźincami, zo proša za moje zbožo. Druhu, srjedźnu móšnju pjenjez rozdawam wšelakim khudym cyrkwjam, zo bychu so za mnje Bože mšе čitałe, a třeću, najmjeńšu móšeń wozmu sam sobu, zo mózu sebi cyrobu, woblečenje a druhe najnuzniše wěcy kupować. — Nětko pak, luba žona, prošmoj Křižowaneho wo zbožowne pućowanje a dobry wuspěch!“

Na to prošeštaj kral a kralowa dołho a horco w zhromadnej modlitwje wo pomoc a žohnowanje.

Hdyž bě kral potom wšo trěbne zrjadował, nastaji so jako japoštoł na puć do hłubokeje Turkowskeje.

S **Rakez.** Dop. w 9 hodź. serbšla Boža žłužba, ½11 hodźin Boža žłužba sa dźerźi (žtud. theol. Palet). — Póndźelu w 7 hodź. ranišcha nutrnosć, wzeczor we 8 h. žónške towaršwo pola Röšlerez.

S **Wósporka.** Rano 1/8 hodź. cźestne wopomnjerće wohnjowoje wobory pšchi pomniku w Bernawje. We 8 hodź. prědowanje ſ zpytkowinſtej paradu dobrowólneje wohnjowoje wobory. Sběrka. — Póndźelu wječor we 8 hodź. we wožadnej ſali bibliška a ſjednocźenſtwowa hodźina (ſjednocź. wothl. Kſchižan-Žitawſki). Sběrka.

S **Wóſtrinka.** Rano w 7 hodź. serbšla ſpowědź, we 8 hodź. serbške a dop. ½10 h. němške kemſchenje. Sběrka.

S **Wulkich Sdźarow.** Dop. ½9 hodź. němšte kemſchenje we Wulkich Sdźarach (wohnjowa wobora ſo ſhromadnje wobdźěli); w 10 hodź. němška Boža žłužba a w 11 hodź. kemſchenje ſa dźerźi we Werminghoffje.

Mordarſtwo na cźele

Pšched pšchižaznym žudom w Sarajewje nědhuſchehu khriſtiana Pětra Georgeca wot wobſtórzhby mordarſtwa na jeho lubowanej Hanje Staniſławſkej wuwinowachu, dokelž běšche po dobrosdaću wězywuſtojnych we wokolniku mordarſtwa žmjerć hižo ſaſtupiła. Najſajimawſchi mordarſki pšchipad léta 1934.

Nózna ſtraža na rózku Beogradſkeje dróhi ſaſtyſchia ſchcerkot rozbitehu wokna. Pohlada na cźaſnik. 3,20 hodźin rano. Pšchipad, ſawinowany ſ wětſchom abo pšches pjanehu? Sadobnycze abo druhe ſtóſtniſtwo? Saſtojnik mérjeſche žo na mérimo, ſ wotkelž bě hara pšchiſchła. Tu běſche w ſtiwi cźeſtego poſtkhoda žiwża. Mérkole muž k woknu ſtupi:

„Hej, ſchto je žo tam ſtalo? Je žo wokno pola Waż rozbito?" — „Dożakajće, pšchindu dele. Sym žonu ſkónzował!"

Potom žo žiwża haſnyc. Muž pšchi woknje žo ſhubi. Pólzajiſki ſaſtojnik žebi ſwoju pištoliju pšchihotowaſche, ſahwiſda trójzy ſe ſwojim hwižkom a ſtupi žo k durjam tutehu hróſineho domu.

Pětr Georgewicź žyle mérnje žobu na ſtražu dźerźe. Hacź je wón tamnuj Pětr Georgewicź, kotryż je pjched létom . . .? Haj, pjenjeſy je tehdy kradnył. Ale to dźe je nětko nimo. Sku jeho ſ jaſtwa puſchcźili. Wócźera wjecźor hakle. Tola chyżyſche žo nětkole wuſnaſ:

„Schtoż ſo ſaſtdźene léta ſta, cźinjach Hany dla. Moja mać, moja ſotra běſchtej mje napominałej, ale nětkole je pšchepoſdże. Jako w jaſtwje žedźach, ni donoſchowachu, ſo ma Hana nowehu pšchecźela a je prajiła, ſo žo ji cźeſy bjeſe mnje wjele lepje ſpodoba. S jaſtwa ji ſ pomocu kaſtiſbrexow hrożach. Hrożach ji, ſo ju ſkónzuju, jeli mje dale wojeba. Tola wona wo žebi nicźo žłyſchcźeż njedaſche . . ."

Georgewicź bě potom, jako běchu jeho ſ jaſtwa puſchcźili, do bydlenja Hany khwatał. To běła — běſche thěju najprjedy dokładnje wobkedźbował, harź běſche wona też w ſwojim bydlenju.

Po balkonje bě žo do bydlenja ſadobył. Tu bě ſaſtojnik ſchcerkot rozbitehu wokna ſaſłyſchał. Hana je we łožu leżo ſpała. Je k łožu ſtupił a ji nóż do wutroby ſtorcźił. Wona njeje žo wjażu hibnyła a běſche hnydom morwa — Georgewicź ſwoju ſpowědź ſkónczi.

Běchu na ſwojim měſtnje woprawdźity podawk mjes tym pruhowali. Pólzajiſkemu lékarjej bě mérne ſadżerżenje morweje napadło, kotraż njebě žo napſchezźiwo wſchém druhim wobkedźbowanjam) woprawdźe widźomnje wjażu hibnyła, po tym hacź bě žo ji nóż do cźéła ſtorcźił. Woſhebje naſpomnjenja hódne, dokelž nóż hiſchcźe tcźeſche. Dacźruniej běſche woprawdźity podawk ſaſtyſchał, dacźruniej ſjeſwuměnite wuſnacze pſchedlejeſche, žo woteſwerjenje cźéła pſchivoruczi.

Potom tónle prozeß pſchindże. Pětr Georgewicź wołtjetowaſche, ſchtož běſche hižo prajił. Sſudniſtwu ſakiwarjej lědy něſchto rjez ſwóſta. Sſud po ſdacźu pšched mordarſtwom ſe ſarkliwoſć e ſtejeſche. Směje žud ſa wobſtorżeneho ſrosumjenje a budże ſnadź jeho njeſtuſt mile pušudżowacź? Tola pšchindże zyle hinak.

Sſudniſſi **lékaŕ** ſiwoje ſiowa ſe ſwědcźenjom ſapocźa, ſo žo tu wo žane mordarſtwo njejedna. Ménliwy mordaŕ žo njemaſo naſtróża.

„Hana Staniſławſkej na ſlabojcź wutroby cźerpjeſche. S lékarſkich dobroſdaćow mojich kolegow to dowidźu, kotryż ju dohladowachu. — Wona wědźeſche, ſo chżyſche ko Pětr Georgewicź na njej wjecźeć. Wědźeſche też, ſo tanuny dźeń jaſtwo wopuſchcźi.

Jeſli je ni dowolene, woprawdźity podawk naprawicź, potom žebi to take pſchedſtojanu, ſo Hana Staniſławſkej pšched domom ropot žłyſchcźeſche, žnadź też hakle tanuny na balkonje. Se ſtróżelemi ju Boža ruczka ſaja. Pſchetoż lékaŕſke pſcheperuſowanja ſe ſto prozentami dopokaſachu, ſo je Hana Staniſławſkej ſ Božej ruczki ſajała wunterła a žmjerć běſche pola njeje hižo ſaſtupiła, jako žo ji nóż do wutroby ſtorcźi."

Pſchihoſłuchaŕjo pſchi jednanju pocźinachu bycź njemérni, takle něſchto njeběchu hiſchcźe doživili. Kak tu žnadź rozhudźi? Najbóle pſcheſkapjeny běſche pak ménliwy morduaŕ ſam. Běſche po tutym njeſkutku ſ tym licził, ſo jeho wotprawja. A nětko?

Sſud jeho na podłožku ſakoniſkich poſtajenjow wuwinowa.

„Je bjes diwła, ſo winik wěrjeſche, ſo je ſonu ſtónzował. Woſud wobſtorżenemu dopréčka pſchindże. We wěſtym naſtupanju by indirektnje na ſmjerć winik mógł. Ale je jeſerje wěrił, ſo ſona je ſtrachom pšched ſwojej ſamóžnej winu wumrěć, dokelž ſo pšched wupraſenjom ſtajena widźeſche."

A tak pſchindże mordaŕ na morwej nětſto do ſmjerć neje komorki — na ſwobodu . . .

Hospodarski rozhlad

Pjatk 21. septembra.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,474	100 pólsk. złotych	47,35
1 jendźelski punt	12,345	100 čěskosł. krónow	10,41
100 šwajc. frankow	81,67	100 franc. frankow	16,495

Barlinſka burſa ſ dnja 20. ſeptembra. Na wcźerawſchej burſy ſo w zyłku wjele njepſchemèni. Na wſchelakich wikach ſo tam a ſem pokaſowaſche nakhilnoſcź k pſchedawanju. We zyłku pak pſchedležachu dale dobre powěſcze ſ hoſpodaŕſtwa, kotrež wotdrjebjenju kurſow ſadżěwachu. Naprašchowanja běchu po montanowych hódnotach a też Daimler mózachu ſo polépſchicź. Na rentowych wikach ſo ſwjetſcha kurjy dale polépſchowachu.

Barlinſke żitne wulkowiki. Na jitnych wikach njeje wulkich pſchemèninjenjow. Poſtajenja ſu dale wſchelakore. Pſcheneja ſo wjazy hacź ſo trjeba poſtajiſcźe, tola młyny ju mało kupuja, też nij pšchi runocźajnym dobaczu rożki. Pſcheneja, kotraż je ſo ſa pizowanje wuwótniła, ſo tam a ſem wobthodły cźinjachu. Rożki ſo dale mało poſtajcźa a ſo ſwjetſcha w prowinzy wot młynow pokupi. Na mułowych wikach žaneho wożebitehu wożiwjenja. Rjaneje muki ſo ſ prowinzy doſcź poſtajcźa. Pſcheréżkowy wowſ ſ dobrych krajinow ſo tédma poſtajcźeſche a pšchiſwolachu ſo pšchirażiłi. Na jecźmjenjowych wikach njeje pſchemèninjenjow.

Wożera płacźeſche w Barlinje zentnaŕ

pšcheńcy **W** 8: 9,60 hr., W 9: 9,70 hr., rożi R 8: 7,60 hr., R 11: 7,80 hr., — jecźmjenja G 7: 7,60 hr., G 9: 7,85 hr., — wowſa H 9: 7,55 hr., H 13: 7,75 hriwnow.

Witi w Lubiju.

Pšcheńca 9,60 hr., rożka 7,60 hr., jecźmjeń nal. 9 hacź 9,75 hr., naſ. 7,60 hr., wowſ 7,70 hr., běrny 3,05 hacź 3,30 hr., žyne 5,50—6 hr., žłoma 1,60—1,80 hr., pšcheńcźna muka 17 hr., rżana muka 12,25 hr., pšcheńcźne wotruby 6,25—6,50 hr., rżane wotruby 5,45 hr., hutra 73—78 pj., jeſa 9—10 hr., twaroh 20—25 pj., bély ſal 10 pj., cźerwjeny ſal 10 pj., ſaroży 15 pj., jédźa na łoboda 10 pj., ſyrdrożity ſal 5—35 pj., ſółtabi 10 pj., porej 10 pj., tórti 25 pj., tłuſty ſal 15 pj., zybła 10 pj., bobn 12—15 pj., tomaty 8 pj., ſolotej 5—8 pj., radi ſi 8—10 pj., jabłuka 3—10 pj., měrnik 10—30 pj.

Witi w Kamjenzu.

Pšcheńca 9,60 hr., rożka 7,60 hr., jecźmjeń, nal. 7,60 hr., naj. 9—10 hr., wowſ 7,35—7,70 hr., pšcheńcźne wotruby 5,70—6,35 hr., rżane wotruby 4,90—5,80 hr., žyno 6—6,25 hr., žłoma ſłóżna 2,20—2,50 hr., ſ ſaſłanju 1,80—2 hr., běrny běłe 4 hr., cźerwjene 4,25 hr., żołte 4,50 hr., hutra 1,50 hr., proſnata 6—11 hr., buży, młode punt 65—75 pſ., bély ſal 12 pj., cźerwjeny ſal 13 pj., ſyrdrożity ſal 10—40 pj., jédźna łoboda 10—15 pj., zybła 10—12 pj., trén 70 pj., tórti 10 pj., radiſti 5 pj., rjetłej 8 pj.

Witi w Khocźebuzu.

Mjaſo, howjaſe 60—80 pj., cźelaze 60—80 pj., ſtupjaze 90—1 hr., žwinjaze 65—90 pj., jeja 10 pj., balza 1,40 hr., twaroh 20—23 pj., łany wolij 1,40 hr., łiny 1,10—1,40 hr., ſchcźuki 75—1,10 hr., karpy 70—80 pj., ſholbje, młode 40—70 pj., tury, žywe 60—90 pj., łapony, žywe 40—60 pj., tórki 8—10 pj. tótrabi 15 pj., morchej 8 pj., jédźna łoboda 10 pj., ſyrdrożity ſal 30—50 pj., cźerwjeny ſal 15 pj., wirſingowy ſal 13—15 pj., ſoby 10—15 pj., ſolotej 5—10 pj., měrnik 20—30 pj., trén 40—60 pj., radiſki 7—8 pj., zybła 10 pj., bérny zentnaŕ 4 hr., po puncźe 4—5 pj., jabłuka 10—20 pj., worjeſki 50—60 pj.

Swinjaze wiki w Khocźebuzu.

Pšchiwjeſli běchu 837 proſtaſow a 215 běhakow. Proſtata, małe 5—7 hr., ſrjenj 8—11 hr., wulke 12 hr., 14 hr.; běhaki, małe 15—21 hr., ſrjenje 22—32 hr., wulke 33—41 hr. Witi běchu ſrjenje.

Płacźiny rżeznego ſkotu na Drježdźanſkich ſkótnych wikach.

20. ſeptembra 1934 Płacźiny po centnaru a hriwna.

Skótne družiny a woznamjenjenja:

Celata: 533

Najlépše kormjene ćelata wot cyca	46—52
Sréń e kormjene ćelata wot cyca	40—46
Starſche wuwite	34—39
Nażpatniše	—

Swinje: 369

Tučne ſwinje, přez 3 centnaje ćežke	53
Polnomjaſne ſwinje wot 240 hacź 300 puntow ćežke	52
Polnomjaſne ſwinje wot 120 hacź 150 puntow ćežke,	48—51
Polnomjaſne ſwinje wot 100 hacź 120 puntow ćežke	46—48
Mjaſne ſwinje wot 80 hacź 100 puntow ćežke	—
Rancy	—

Płacźiny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wolijowe ſymjo po tuni ako 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płacźiny po złotej hriwnje.				
	20. 9	19. 9		20. 9	19. 9
Pšeńca	200	200	bunv	10,5-11,5	10,5-11,5
rożka	160	160	wcka	10,5-11,5	10,5-11,5
ječmień now.	—	—	módre łupiny	7,00-7,25	7,00-7,25
ječmień, nal.	—	—	żołte łupiny	—	—
wows	—	—	zeradella	—	—
kukurica	—	—	raps, wosušk	—	—
pšeńc. muka	27,25	27,25	lany wosušk	7,55	7,55
rżana muka	22,40	22,40	ſuch. łruhanc	7,45	—
pš. wotruby	12,05	12,05	běrnj. kruški	8,75	8,90
rżane „	12,05	12,05	syno, 50 kg	—	—
raps	310	310	rżana ſloma	—	—
hróch, Viktor.	29,0-32,0	29,0-32,0	pšeńc. „	—	—
lane ſymjo	—	—	wowſna „	—	—
pieluški	—	—	ečna „	—	—

Płacźizna za pręjey za wupłodźerja 8: 192, 9: 194.
Płacźizna za rożku za wupłodźerja 8: 152, 11: 156.
Płacźizna za jecźmjeń za wupłodźerja 7: 152, 9: 157.
Płacźizna za wows za wupłodźerja 9: 151, 13: 155.

Dokelž so za dobreho krala telko wobdarjenych khudźinkow modleše a po wšěch khudych cyrkwjach kóždy dźeń za njeho mnoho swjatych mšow woprowachu, spoči Bóh kralej wosebite zbože. Jeho wučby mjez Turkami stotery płód njesechu a njeběh dnja, zo njeby wjetša abo mjeńša lička k našej wěrje přistupiła.

Kral so na swojich wuspěchach jara wjeseleše. Jako pak běchu so tak někotre léta minyłe, poča kral na to myslić, zo moh so zaso domoj wróćić. Poča sebi přeć, zo by zaso swojej drohej mandźelskej a swojim swěrnym poddanam blizko był. A dokelž bu tuto jeho přeće přeco sylniše, rozžohnowa so z cuzbu a wotpućowa w směru lubeje Španiskeje.

Nětko pak so kralej zboże někak zwróći.

Jako na dompuću přez město Carigrad (Jstanbul, Konstantinopel" pućowaše, nadpadže jeho črjóda pjanych sultanowych wotročkow a torhaše jeho jako přeradnika před knježićela.

Podarmo so dobry španiski kral na swoju njewinowatosć powołaše, podarmo wo miłosć prošeše. Dźiwuchojo čisnychu jeho na sultanowu přikaznju do jastwa, hdźež by hač do swojeje smjerće wostać měł.

W samsnym času, jako w Carigradže njewinowateho krala kruče zasudźichu, klečeše španiska kralowa w domjacej hrodowskej kapalcy a modleše so nutrnje, zo by so jejny muž a kral zbožownje a bórzy domoj wrócił.

Tuž přileći na wokno kapałki rjany pisany ptačk a začikota z čłowjeskim hłosom:

„Khwataj, o kralowa,
daj zaso nam krala!

Turka jeho zaja,
joh' čisny do jastwa.
Je hrózbna jeho kłóda,
tuž wumóžerja hlada."

To zasłyšawši so kralowa mócnje zastróži. Rady by wot ptačka něšto wjacy dowdźiła, tola ptačik bě hižom wotleća.

Što měješe kralowa nětk činić?

„Do Turkowskeje póndu!" bolostnje zawoła. „Njepopušću prjedy, dóniž swojeho lubeho muža njenadeńdu a jeho njewumožu."

A kralowa nastaji so na dołhi a njewěsty puć, wza sobu słěbroklinčatu cytaru, na kotrejž bě hižom jako dźěćo wuběrnje hrać wědźała.

Po dołhim pytanju a prašenju zhoni skónčnje, zo je jejny lubowany muž na přikaz turkowskeho sultana w Carigradže zajaty. Kralowa bjez komdźenja hnydom do Carigrada dźěše a tam w runej měrje před sultana stupi. Na sultanowe prašenje, što je a zwotkal přikhadža, wotmołwi, zo je khuda cytarowarka, kotraž rjenje prosy, zo by ju wysoki turkowski knježićel do swojeje służby wzał.

„Budźemy widźeć, što móżeš!" rjekny sultan hordoznje. „Runje dźensa wječor mamy wulku hościnu, a při tej składnosći nam něšto wjesele zahraješ."

Wječor samsneho dnja přińdże mnoho turkowskich mócnarjow k sultanej na hościnu. Tuž zawoła sultan cytarowarku a kazaše ji z krutym hłosom, zo dyrbi zahrać, štož wě a znaje.

Rjana cuzbnica so z cytaru w rucy při durjach posydny. Jejne drobne porsćiki počachu runjewon kuzłotne hłosy z trunow wuwabjeć. W spočatku hraješe bóle mjelčo, ale tak luborje, zo so samo twjerdowutrobnym Turkam woči ze sylzami pjenjachu. Potom přeńdże do přeco jasniših a wjesełšich melodijow. Sultanowym hosćom so to tak lubješe, zo počachu cytarowarku wótře spěwajo přewodźeć. Skónčnje zahra cuzbnica jara spěšne a tak wjesołe kuski, zo so Turkojo chcyjo nochcyjo přimnychu a sebi prawu turkowsku reju zarejwachu.

Sultan bě z cytarowarku skokojom a so ju pó skónčenej zabawje přećelnje prašeše: „Rjana cuzbnica, z čim mam ći zapłaćić? Sym so přeswědčił, zo sy prawa wumětka w swojim powołanju. Tohodla pak tež směš sebi myto wuzwolić, kajkež jenož sebi sama přeješ. Žadaj sebi, štož chceš, njezarjeknu jo ći."

„Mócny knježerjo", zebra so cuzbnica khěrje, „njeprošu mnoho. Daj mi jako myto tamneho jatcha, kotrehož su twoji wotročcy jako wobhonjerja do jastwa čisnyli, a potom dowol namaj zaso wotešić."

„Skromne je twoje žadanje!" zawoła sultan spodźiwany. „Bych ći najlépšeho generała dał, hdy by to chcyła. Dokelž pak sebi jenož wboheho jatcha žadaš, kiž je so přinamkał, štó wě z wotkal, njech so stanje twoja wola! Hnydom přikažu jatcha puścić."

Myślće sebi wjesele krala a kralowoje, jako so na tak dźiwne wašnje zaso namakaštaj. Jeju radość bu pak hišće wjetša, jako sultan swojemu pohońcej přikaza, zo dyrbi jeju k mjezam turkowskeho kralestwa dowjesć.

Wutrobnje powitany zastupi španiski kral zaso do swojeho kralestwa a slubi swojim swěrnym poddanam swjatočnje, zo jich wot nětka nihdy wjac njewopušći.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1,15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2,15 hr. — 20,00 Kč. Wudawa a čišć Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćencarske 4 pjenjezkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čłoweho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž wumrje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja

Čisło (Nr.) 222 — Budyšin – Sobotu 22. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Ćežki taifun zapusći srjedźnu Japansku

Pjatk dopołdnja je žrjedźnu Japansku hrózny taifun s ćežkimi dešćemi pśeśeahnył. Taifun sapoča so pola města Osaki a ćehnjese pśeś město Kioto do Japanskego morja. Wichor nadźini wušłoke połmy, kótrež na kupach nźěkuźe 2000 twarjenjow powodźichu.

Krajina, po kótrejž je taifun ćahnył, je cyle sapuśona. Stuwalone śkłomy a wotłamane telegrafowe śćežeźory, kaž teź rozpadanki twarjenjow leja pśeś a pśez. W městach Osaju je so wjele twarjenjow sapadło. Dožila so 47 śkulow sapadnyły, 225 dźěći so mori, 820 dźěći so ćežko abo lohko srani, 3 dźěći su so zhubile. We 188 dospołnje sapuśenych a 260 žłuklje wobśkodźenych twarjenjach namakachu 96 morwych a 298 sranjenych. Połma wottorhny 20 twarjenjow a pózdźe nźěkuźe 160 000 twarjenjow.

Płudnizu w Osaju je so se žołmu śniežiła. Wjazy hač 60 duchakorych je so zhubiło. Wichor je 10 žełeźniśkich ćahow zwrócił. Mjes nimi bźěše expresowy ćah z Tokia do Schimonoseki, w kótrymž so 250 pucowaćich wjeseše. Ćah zwrócźi so we wokomiku, jako po mocy pśeś rěku jěduśe. Na swoje wobłoženje wudźerža, so ćah do rěki njeraźe.

Hamtiska polizajska rozprawa w Osaju wozjewja, so je so jenički w tutym městce 50 000 twarjenjow powodźiło. Na Hanedajskim létanišću pola Tokia je wichor 5 létadłowych kólnjow sapuśił a 20 létadłow śniežił.

Po polizajskej rozprawje je žeby taifun w Kioto 103 śmjertnych woporow žadał, 352 wožełbow je so ćežko sranko. Nźěkuźe 2000 wožełbow je so zhubiło. Škoda wuńdźi nźěkuźe 3 miliony jenow.

Japanske śmutkowne ministerstwo pod pśedsydźenjom śmutkowneho ministra Gota je wožebity wuhlerk postajiło, kiž dyrbi naśtatu škodu pśeprušowaś. Polizajska wyšnosć w Schimonoseki wozjewja, so je so parnik z 350 wulětnikami, kiž je pśed nźěkotrymi hodźinami z pśiśtawa wuśeł, dotal njese wrócił. Boja so, so je žołma parnik zhrabła, so je so podnórił.

Katastrofy dla je so japanske knježerstwo pjatk k wuradnemu pógedźenju sešło. Knježerstwo je wobłamkło, so so nazionalny fond wutwori, kiž dyrbi wołóženju muły žłuźiś. Ministerski president Okada je so hnydom do pórjeńeneje krajiny podał, so by so pśeglědował, kaka pomoc je nuna. Wojaźy a namórniźy su so mobilisowali, so bychu sa snjesłoženymi ludźimi pytali.

Po pógledujej rozprawje japanskeho śmutkownego ministra je taifun we 18 městach Japanskeje dožyła 943 śmjertnych woporow žadał. 3738 wobwołowje je so sraniło, 503 je hišśeze śłuźobnych. Po powěsći z Takamatsu je tam boja, so je so pśez 2300 rybarskich cołmow z kupy Schikoku podnóriło. Pola Osaki je so poradźiło, porodźerju i dźela wuhrjebaś a nźěkotrych tam pśebywajucych wuthowaś.

Kharta wo Japanskej.
Schip pokazuje, w kotrymž śmerśe je žałostny wichor ćahnył.

Pólska bjerie swój namjet wróćo

Pśeśi rozmołowje wo mjeńšinowych naležnosćach je pólski sastupjeŕ Raczyński pólski namjet wo rozšerjenju śrjeźenjow saś chśi narodnych mjeńšinow njejapjy wróćo wzaś. Pśedsedźyda Madariaga bźěše pólskeho sastupjeŕja prošył, so by so hišśeze raz wo tutym praśenju wutrajił, dokelž rozmołowje k žanemu kóńcej njedowjedźe.

Raczyński na to wojśewji, so Pólska swoje stejiśćišćo sałaźnje wobkhowa. Wona je pola nźěkotrych statow podpjeru namakała. Nźěkotre staty pak, a to wjaz najmjeńšne, su jeje namjet wotpokasałe. Raczyński njerozłožji pśiśinu swrowa, dokelž njeběše wuhladow, so by so rezolucija w smyśle pólskeho namjeta jenoglósnje pśijźiła. Tehodła Pólska tutón namjet k wothłosowanju njepśedpoloži.

Tuto sakźerjenje Pólskeje wosnamjenja, so by so namjet wróćozjabjerje a so ma by konferenca swobaćej, kótraž ma wo namjecje wobsebje jednaś.

S pólskeje strony by k temu powě, so je so Pólska tche lodała, so by pśed politiśkim wubjerkom śhromadźizny Swjazka ludow a tak pśed śhromadźiznu žamej wo tutym praśenju nźěšto rozsudźiś dała. Pśeśetož pśi pśecherźiwosćach nźěkotrych statow njeje móžno, so by so namjet pśijźał. Pólska žebi wumjeńja, so tuto praśenje, kiž žywoju ważnosć wobkhowa, **w pśihódnym wokomiku na druhe waśnje śpěchowaś pyta.**

Wojśewjenje pólskeho śwonkowneho ministra Becka pśed śhromadźiznu Swjazka ludow wobkhowa swoju połnu płaćiwosć; potajkim teź pśihłowobźenje, so Pólska žwoje žobudźeło pśi kontrollowanju nźěkotrych srjeźenjow sa śikit narodnych mjeńšinow w Swjazku ludow sastaji, je-li so srjeźenja njedadźa powśikimi wołnje pśichwalowaś.

Sowjetska Ruska wostanje swoim zaměram swěrna

Centralny organ komunistiskeje strony „Prawda" spomina w žwójim sawobnym nastawku hišśeze raz na sastup Ssowjetskeje unije do Swjazka ludow. Tam so pišśe, so Ssowjetska unija do Swjazka ludow sastupi jako stat dobyćerskeho proletariata. Wona wostanje swójim sameram a idealam śwěrna a njepuśćeši žaneje wobsebitosće, kiž jako stat dobyćerskeho proletariata wobsedźi. Wona sastupi do Swjazka ludow, dokelž so pśihłubjenja mjeńšiny jeje žobudźałowow ruskemu statej mysl śłudźiśe, so nźěkśiśka forma internazionalneho śhromadneho dźěła žowjetskemu knježerstwu dowola, hišśeze bóle sa dozpěśe swojich sameŕow wojowaś.

Dr. Frick němskim křesćanam

K nźěkśiśkemu wulkemu śkhadźowanju němsk. kśesćanow je němski śmutkowny minister dr. Frick sśěhowaze słowa napisał: Nźěkśiśke napjatosće w němskej evangelskej zyrkwi napjelnjeja mje s tkutnej starośću. Tehodła witam kóždu pśiśinu, kotraž śmóžnuje, so by so směrowanje położenje němskeje evangelskeje zyrkwje spěchowało. Po stónjenju organisatoriskeho noweho rjadowanja budźa so wšykne mozy nałoźiś dyrbjeć, so by so k śmutkownemu wusłutkowanju nabožnego žiwjenja dóšło. Jenož po tutym puću móže so evangelska zyrkej sa lud a stat jenak spomožnje twaricź. Wšykne prózowanja zyrkwinskeje politiki jenotliwych sameŕow dyrbja wumoštaćej, dyrbi-li so zyrkej w najhłubšim smyśle twaricź. Wěźe je wocakaśo, so so němšy kśesćenjo na žiwjenje němsta-statnym sjězdźe wobsebje tutemu sameŕej pśihłowbroca a dobre wuspěchi dosahuja, pśeśeju sjězdej połny wuspěch.

President ludoweho suda so pokhował

Na parkowym pohrjebnišćeźu w Lichterfeldze pjatk popołdnju presidenta ludoweho žuda dr. Fritza Rehna połkhowachu. Sastupjerjo nźěnkostatneje wobory, němskeho namórnistwa, SA, SS a němskeho swjazka sa létarśki sport kaž teź znamjenicźi jinstwo s Barlina śkchu pśichitnuli. Po žarowańskej rěcźi fararja Vettera ministerialny direktor dr. Crohne w mjenje němskeho justicnego ministra sćerpjeńskeho s jimazmi złowami cześćeješe. Sa žywotu rěcźeše najstarśichi bratr zemrětkeho, dr. Adolf Rehn, sa němske dźiwadłowe sjednoćenstwo komorny spěwaŕ Fritz Soot.

Awstriscy marxisto'o so znowa hibaju

We Winje so pjatk wjeczor powěsći rośniechu, so je so tam śhromadźiła 60 wotpóšłanzow wśichitkich sozialdemokratiskich skupinow Awstriskeje wotmołwa. W śhromadźiznje je so pjeźa jenička rewolucionarno-marxistiska wojowaca organisazija pod mjenom „Sjednoćena sozialdemokratiska strona Awstriskeje" wobsamkła.

S dobom wobsamknu so telst namołwjenja. W nim steji, so dyrbi dźěłacerstwo w rewolucionarnym wojowanju fiśiśisku diktaturu powaliś, statnu móc dobyć a dobytu statnu móc se prědźanki rewolucionarneje diktatury skrućiś.

Njedźiwajucy na wjelerjadźich prózowanjow njeběše móžno, hamtiske wobkrućenje wo tutej konferenzy a wo namołwjenju dostaś. Powěsći dyrbi so tehodła kóždelinje wobhładowaś.

Wulka zhromadźizna němskich křesćanow

Pjatk wjeczor wotewri so w Barlinje druhe wulke śhadźowanje němskich kśesćenjanow. Najwjetšej měšnoscźi Barlina, sportki palast a tennisowe halle, běchu pśeprjelnjene. Nźěkuźe 25 000 ludowych towaršchow se wšych kónčin Němskeje běšce pśišli wotewrjenju pśihitowanych. Wožebje wjele hosći běšce z namjesnych krajow pśišłichło.

Jako běchu so thorhoje pśichinjegle, pśichiźe němski biskop Ludwig Müller, a nim bźěchu biskopjo evangelskeje zyrkwje a župni wjednicy němskich kśesćenjanow. Wušł a žława, kiž němskemu biskopej pśaceśeštej, dołho pśeś městnosćej schumjeśchtej.

Barlinski župny wjednik faraŕ Tausch śhromadźenych w mjenje němskeho wjednistwa němskich kśesćenjanow powita. Wón wosnamjenješe śhromadźiznu jako sapoćatk cźeźkeho a thutneho dźěła sa zyrkwu protestantisku Němsku.

Potom rěcźeše śtatny wjednik němskich kśesćenjanow dr. Kinder. Wón wujběhny, so je so pśeni wulki sameŕ dozpěł. 400lětne wuwicźe wot cźasa reformasije je so stónčiło. Mamy němsku evangelsku zyrkej. Wumjenjenja za nju je wisnik o rěmiki kanzler wutworił, pśeśetož najprjedy dyrbjachu dźěłaze krajne mjesy spadnyć. Němšy kśesćenjenjo maju wulke samołwjenje, so tutu zyrkej je śmutkownym žiwjenjom napjelnja. Wśichitkim wěrybratram posćiśćamy žiwoju ruku. Nasća ideja je tak polna wěrnosće a mocy, so sudźemy w jenej zykwi jenički zyrkwinski lud.

Ale hišśeze ważnišše je nowe wutworjenje duchownego śwěta, kiž je łańdźenych cźasow do nasćeho nowego cźasa ćaha. Nasch pśeni wulki nadawk w duschinym žiwjenju luda je, so so materialismus pśeźewinje. Wot śchematiskeje zyrkwinskeho žiwjenja chcemy so wotwobroćiś a wuprawdźe luthersku ludowu zyrkej wutworiś. Chcemy wojowaś a so bźěźiś, so muhł knjes zyrkwje śmutkowne žiwjenje nasćeho luda žohnowaś, so by nastała z ludom sjednoćena zyrkej, w kótrejž kóžby protestanski Němc žiwju domišlnu namaka.

Rěcź dr. Kindera je hišśo je śchumjazym pśihłeźkom pśeśetorhowaśche. Wuskanje njesnaśeśe mjesow, jako wón wosjewi, so je so němski biskop njedźeku stónčnje do žywojeho sastojnstwa sapokała.

600 Polakow wopuści Francowsku

Hižo dotal běšche wjele pólskich hórnikow Francowsku wopuščiło. Pjatk je nowy wobžehnity cząs ſe 600 pólskimi hórnikami, kotříž dotal we wuhlowych jamach pokrózneje Francowskeje dźełachu, ſ Francowskeje wotjědu. W powěsćach ſo pišeše, ſo tuczi hórnicy Francowsku dobrowólnje wopuščeja. Wšelakake francowske worščity žehi žadaju, ſo by ſo hischcze wjazy pólskich hórnikow a druhich wukrajnych dźełaczerjow ſ Francowskeje wotwjesło, dokelž w Francowskej bjesdźełoju ſtajnje pschiběra.

Krótke politiske powěsće

Němska dźełowa fronta wosjewja, ſo je němſki hospodarſki minister dr. Schacht poſtajił, ſo ma ſo generalny ſekretar němſkeho rjemjeſlnikſkeho a pschemyſlnikſkeho ſjednoćenja dr. Schild ſe ſaſtojnſtwa puſchćeć. Wjednik němſkeje dźełoweje fronty dr. Ley je dra. Schilda wot funkcijow we němſkim rjemjeſlnikſkim wobkhodnym ſjednoćenſtwje wotſtajił.

Stabowy ſchef wosjewja: Wjednik je brigadoweho wjednika Marrera ſa ſtaboweho wjednika wyſchſcheho SA-wjednſtwa jako ſtajneho ſaſtupjerja ſtabowego ſchefa we wſchěch hamiſkich SA-należnoſcach pomjenował.

Saſtejnikam tajneje ſtatneje polizije w Schcześinje je ſo poradźiło, komunniſtiſkeho funkcijonara Erwina Tomkewiza, njenowanego Hórſinga, ſajeć. Tomkewiz běſche ſo 18. ſeptembra ſe ſudniſkeho ſaſtwa w Altdamnije wudobył.

W Havannje na kupje Kubje je w nozy k pjatkej na wſchelakich měſtnach 30 bombow rozbuchło. Pjeć wozbow je ſo tranilo. S bombami pſchewulkeje ſchkody njenaſta.

Ze Serbow

W **Budyſchinje,** 22. ſeptembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Słowow njeděš nimo měru,
Hewak muž b'dźeš bjez dowěry!
Mužowu móc waža skutki,
Słowa — to sa lohke putki.

Čišinski, Formy.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 744, hygrometer 0, thermometer wo dnjo +27. Dźenſa rano we 8 hodź. barometer 746, hygrometer —1, thermometer, a nozy +12. — Nijina ſe ſwojim jadrom nad poknóſnej Europu ſkutkowache hacź do naſchich kónčin. Jeje wliw wuſkutkowa ſo w pomrócenju a lohkim podeſchćowanju. Nětko pak je ſo wliw nijiny pola naſ ſeſłabił. Teſ nijina pola Italſkeje ſo k nam njeje bliſka. Wyſchina nad Schpaniſkej ſkutkuje hižo pomału na wjedro w ſrjedźnej Europje, ſo ſchkleńza poſtupuje. Pſchi wuſſnych wětrach ſ morja pak wjedro njebudźe ſmje wobſjahne. — Jutſje njedźelu ſtóncźko 5.46 hodźin ſtbudźa a ſo 5.58 hodźin thowa. Měſacźk ſthadźa jutſje popołdnju 5.39 hodźin a thowa ſo rano 6.04 hodźin. — Jutſje ſmějemy pokuj měſacźk. Protnka beſchcz pſchipowěda. — Jutſje ſapoczinje ſo naſpma. Dźeń a nóz ſo runataj.

— **Wuſłaby na wjedro ſa jutſiſchu njedźelu: Spobne, tola trochu njewěſte wjedro.**

*

— **Nowy wjednik Budyſkeje wotnoſki Techniſkeje nuſowe pomocy.** Krajne wjednſtwo Techniſkeje nuſowe pomocy je twarſkemu miſchtrej Gerhardej Paechej w Budyſchinje-Schijezach cźiſło 5 wjednſtwo Budyſkeje wotnoſki pſchepodało; nazionalſozialiſtiſka ſtrona je to wobkruczíła. Dotalny wjednik wotnoſki, inżeńer Alfred Müller, je ſ Techniſkeje nuſowe pomocy wuſtupił.

— **Denſniſche wiſi.** Butra 75 pj., jeja 10 pj., twaroh 20—25 pj., kórki 10 pj., ſolotej 5 pj., ſlowki 13 pj., ſydrojty kał 12 pj., włóſki kał 15 pj., bery kał 12 pj., cźeſwjeny kał 12 pj., morchej 12 pj., zybla 15 pj., bukſi 40 pj., worjechi 35—40 pj., kiczowe wino 25—30 pj., hoby 15 pj., tomaty 10 pj., hriby litr 25 pj., běrny 10 puntow 50 pj., jabłuka 5—25 pj., kruſchwy 5—20 pj., hušy 70—80 pj.

— **Budyſke haptyki** ſu wſchědne dny hacź do 7 hodź. wjeczor wotewrjene, njedźelu pak ſamknjene. Nóznu ſłužbu a njedźelu wotewrjene ma jenoź jena haptyka ſ měnjacźnym wotměnjenjom. W ſeptembrje je to Dwórniſchcźowa haptyka na Bismarckſej dróſy.

— **Lekarſka njedźelſka ſłužba ſa Wóſport-Bukezy** ſmje njedźelu 23. ſeptembra 1934 knjes dr. med. Martſchke we Wósporcu; telefon Wósport cźiſło 206.

— **Polizija** dyrbjeſche wczera dopołdnja tejerjenje tudomneje měſchczańſkeje pkuwańſkeje pianoſcje dla wot ſwojeho bźeła wosſtronicź a do thowanſkej jatby wſacź.

— **Dobre worjechowe lěto.** Lětſa budźe wjele worjechow. Schtomy polne wiſnaja, kaž ſrědka hdy. Loni běſche jara mało worjechow. Kejenje běſche w ſymnej nozy k njedźeli po jutrach ſmjerſło. Cźim dźakowniſchi ſmy ſa lětuſchi bohaty wunoſchk. Schtóž wjele worjechinow wobkedźi ſmeje dobre dokhody.

— **Pjenjezny kajetku tradnyli.** Wobkhodnikej na Rózowej ſcakſy je ſo 14. ſeptembra popołdnju ſ jeho dźełarńje w pſchiſemi cźornobarbna worzlana kaſetka ſ 365 hriwnami tradnyła. Kaſetka je nětkhe 25 ſm. do:ha, 12 ſm. ſchěroka a 12 ſm. wyſoka, ſwonka cźorna, ſnutſka běła, ſe żołtym pſchimadłom. Kluczikowa dźerka je w hornim lěwym róžku wuſkeje ſtrony. Měko hodźi ſo wotſbehnyć, hdyž ſo kaſetka wotamknje. Schtóž móže wo paduſche abo, hdże je kaſetka woſtała, nejcźho wězowneho ſdźełcź, ſo proſy, ſo by ſo pola kriminalneje polizije na hrodźe Ortenburgu ,telefon 2802, ſamołwił.

— **Konjej ſo ſplóſchiłoj.** Wczera ſplóſchiſchtaj ſo konjej ſapſchaha na Bohatej hažy a cźerjeſchtej na Hlowne torhoſchcźo. Tam dźełazyn kamjenjowy dźełacźer Rycźer pſchiſkoczi a ſpyta roſnjemdrjeneju konjow ſadźerjeć. Pſchi tym wón padze a pol wós pſchinidże. Konjej cźerjeſchtej pſches ſkładzene pleſtrnaki. Wjednikej ſapſchaha a nutroditenu nuſej ſo poradźi, konjow na Hlownym torhoſchcźu ſadźerjeć. Rycźer, kiž běſche ſo pſchejeł, dyrbjeſche ſa ſwoju ſmužitoſcź ſe wſchelakimi wobodrjenjami a ſmjerjenjemi cźerpjeć. Po ſwobalenju dowjeſechu jeho do jeho bydlenja.

— **Saſkſa krajna loterija.** Pſchi pjatkownym cźehnjenju 5. vjadownje 205. ſakſeje krajneje loterije (17. dźeń) padźe dobycźe wo 50 000 hr. na cźiſło 35 536; dobycźe wo 30 000 hr. na cźiſło 158 173; dobycźe wo 5000 hr. na cźiſło 92 376; dobycźe wo 3000 hr. na cźiſła 30 206, 32 942, 70 628, 79 904, 89 332, 103 063, 105 825, 126 267, 146 124, 151 532; dobycźe wo 2000 hr. na cźiſła 3696, 41 647, 45 084, 75 400, 79 114, 101 880, 118 900, 127 380, 155 016; dobyvźe wo 1000 hr. na cźiſła 4407, 6024, 8503, 16 106, 17 523, 21 579, 25 729, 47 099, 47 634, 54 010, 55 568, 59 183, 63 398, 70 564, 86 765, 96 275, 97 891, 104 243, 110 661, 111 205, 112 393, 112 800, 122 606, 122 660, 125 166, 130 883, 138 657, 142 260, 144 489, 148 950, 155 776.

— **Do Serbow.** Wot 1. do 6. winowca zarjaduje znaty pućowanski bürow w Sěrachowje **jězbu k Rhynej.** Pojědźe so přez Budyšin, Pančicy, Kamjenc, Drježdźany, Hof, Styrnaće swjatych (wulki klóštr), Bamberg, Würzburg, Frankobrod (při bohatym wobdźělenju samo přez Worms a Speier). Wot Mohuča (Mainz) hač do Koblenza (na 100 km) z parnikom, a to najrjeńši dźěl cyleje rěki. W blizkosći twjerdźizna „Ehrenbreitstein" a Amberg, kiž wobsedźi cyrkej, natwarjenu z lutych pólnych a drohotnych kamjenjow. Dale k slawnemu klóštrej Maria Laach do Cólna, hdźež dwaj dnjoj přebywa. Tam wobhlada so też wokolina (na př. Brühl, jedyn z najrjeńšich hrodow na swěće). Na dompuću dźe jězba přez Marburg, Fulda, Eisenach, Gotha, Erfurt, Weimar, Lipsk atd. Wě wšěch wulkich městach budźemy sej kathedralne cyrkwje a druhe Bože domy wobhladać kotrež su najkrasniše w cyłej Němskej, wězo też wšo druhe, štož je wobhladanja hódne. Změjemy k tomu časa dosć, dokelž budźemy z autobusom wšudźe w postajenym času, kaž z nim pućowacy dźěn hinak zwučeni njejsu. Jězba wučini na 2000 km a wulki dźěl Němskeje budźe so na njej widźeć. Stóž chce so na tutej pomerje tunjej jězbje wobdźělić a wo njej nadrobniše wědźeć, njech so na mnje abo na „Verkehrs- und Reisebüro Schirgiswalde" wobroći. Tak ruče zaso přileżnosć k tajkej jězbje njebudże.

J. Słodeńk w Pančicach.

S **Huſki.** Dźenſa ſobotu a jutſije njedźelu budźe we naſchej ſchuli wuſtajenja hribow, kotrež ſu naſche dźěći pod nawjednſtwom wucźerjow naſběrali. Wſchitcy, kiž chcędźa jedźne hriby, kotrychž je w naſchich lěſach jara wjele, ſpóſnacź, njech njekomdźa tutu wuſtajenju wopytacź.

S **Wulkeje Dubrawy.** (Slětne dźěcźo ſo ſatepiło.) Wobſarujomne njeſbožo ſta ſo wczera dopołdnja tu we naſchej wſy. Nětkhe tſiletna dźowcźicźka inżeńra Norda kraſtaſke ſtebi na dworje. Jako macź ja tkwiłku ſa dźěcźom hladaſche, njemóſeſche jo nihdże wohladacź. Mynſtelſke ſtebi, ſo je dźěcźo do wſy doběžało a da ſo hnydom na pucź, ío by jo pytała. Me wſy pak dźěcźo teſ namakacź njemóſeſche a tohodła dźeſche ſaſo domoj, ſo by hiſchcze ras tu wſchitko pſchehladała. Běchu mjes tym hižo dwě hodźinje ſaſchle, a jako hiſchcze ras wſchitko pſchepyta, namaka wbohe dźěcźo w dźerje, kotraž běſche polna wody. Tuto wohladawſchi wucźahny holcźu ſ wody. Na pomoz pſchithwataj ludźo ſawołachu hnydom lekarja, kiž ſpyta dźěcźo ſaſo do źiwjenja wróćicź. Tola podarmo. Běſche hižo pſchedołho we wodźe leżało. Podawſ je cźim bóle wobžarowacź, dokelž je to jenicźke dźěcźo Nordez ſwójby.

S **Huczjny.** We wobluku tydźenja wohnjowneho ſchtaſa ſmeje dobrowólna wobora w Huczjnje hiſchcze w tutym tydźenju nóznu alarm ſe ſwuczowanjom, na kotrymž maja ſo też wſchitcy dyrbjeſcy wobornicy wobdźělicź.

S **Huczjny** Pſchi w ſaſtdźenym tydźenju pſchewjedźenym liczenju ſadowych ſchtomow naliczi ſo pola naſ 875 jabłuczinow, 237 kruſchwinow, 451 ſłowczinow, 51 ſtóbkich wiſchenjow, 12 kiſałych wiſchenjow, 2 aprikoſowych ſchtomow, 22 bréſchkow a 37 worjeſchinow. Pornjo prjedawſchim liczenjam je ſo wobſtatk ſchtomow tkěrko powyſchił.

Se **Stróže** pola Huczjny. Pſchi połſtednim liczenju ſkoty naliczi ſo pola naſ 60 proſatow mlódſchich 8 niedźel, 104 do pół lěta ſtarych ſwinj, 12 ranzow, 3 kundroſy, 37 pſches pół lěta ſtarych ſwinj. Pſchi połſtednim liczenju běſche jich 19 proſatow, 125 do pół lěta ſtarych ſwinj, 15 ranzow, dwaj kundroſaj a 21 ſwinj ſtarſchich pół lěta. Pornjo połſtednjemu liczenju je ſo wobſtatk wo nješchto mało pomjenſchił. Cźełatow wupěſtowa ſo w junju 6, w juliju 11 a auguſcje 7. — Pſchi połſtednim tydźenju pſchewjedźenym liczenju ſadu naliczi ſo 506 jabłuczinow, 196 kruſchwinow, 197 ſłowczinow, 197 wiſchnjow, 16 kiſałych wiſchnjow, 26 miribellow, 8 bréczkow a 11 worjeſchinow.

S **Koteż.** Pſchi njedawnym liczenju ſadowych ſchtomow naliczi ſo pola naſ 1041 jabłuczinow, 240 kruſchwinow, 428 ſłowczinow, 393 wiſchenjow, 1 bréſchku a 14 worjeſchinow, ſ nich pak 11 njenjeſu. Lětuſche ſadowe ſnjě ſu jara bohate, tola ſad je jara cźeſwjowy.

Jan Wjela-Radyńcź:

Psowy pomjatk a rozum

W Kralowzu, kralowſkim měſcźe ſaníſcheje Pruſkeje, měſeſche jedyn rěſnikſi miſchtr wulkeho pſa, kaž to ſwjetſcha rěſnizy maja.

To ſtocźo rěkaſche Turka, a po ſwojim mjenje běſche też ſ turkowſkim waſchajom, to rěka, ſo cźiniſeſche wſchelaku ſchihwdu. Hdyž ſtebi jeho tón rěſnik bě młodeho kupił, běſche wón ſmérny a ſpokojny byl. Ale ſ dorośtſej mozu pſchiſnóżechu njelube cźinki. Wón ſkuczeſche wſchelaki njeſhoj, njech też bě hewak ſa dom a dwór wubjerny ſtrażnik, a ſa ſtorwodźenje pohonjer tajſi, kajſiž bycź dyrbjeſche. Zanemu cźłowjeſej, ani też wſchědnjemu pſłej wón njeſcźini nicźo, ale na knjeże pſa bě wón kaž Turka na ludźi ſyrjeſe wěry. Odźeżtuliż by ſaneho popadnyej móhł, by jeho ſnurowje roſtſchaſł. Dołho ſtebi knjeża to njedachu lubicź, tón rěſnik mjeſeſche dla ſwojeho pſa nij jeno njemało hary na ſudnej khiži, ale też pjenjezných khoſtow.

Sabite puſi drje pombachu khwilu, ale bórſy ſaſo dyrbjeſche rěſnik ſudniſkam khłoſtanje płacźicź.

Tón poſ bě jemu wſchak hewak wulźpjetnje luby, dokelž bě do ſłużby wuſchny a wiſaſche ſjawnje ſe ſwjeru nad nim. Hdyž pak jeho dla ſaſo a ſaſo płacźenje pſchiniđże a mjerjaſy wopłujł, ſmyſłi ſej rěſnik, jeho na pſchedań dacź. Nichtó pak, kiž jeho ſnajeſche, njedhaſche jeho, tak nahladne ſtocźo hacź bě, fadarmo měcź. Tuż roſeńdże jeho na pożledk hněw, a po mnohich mjerjazych ſkorźbach a wudamkach pſchiſhudźi wón jemu ſmjercź.

Ale ſtam jeho ſaſtełicź bě jemu ſeł, a jeho wot dracźa ſkónzowacź dacź, też njebě po jeho mużtach.

Tohodła naja ſej ſnateho muża: „Saſtełe to ſtocźo a ſahrjebaj ſwéru, ſo ſwórinu njebudże wot njeho ſukacź. Ja jeho ſmjercź njerad dam, ſtym pak tych harow a chłoſtanjow załoſtnje ſtyru."

Tón muż jemu ſwoli. Flintu na ramjo wſaiwſchi ſwjaſa tomu pſłej ſchtrył ſa ſchijiny paſ a dźěſche ſ nim ſ wrotami pſched měſto won, to ſcźiniecź, na cźoż ſo běſche dał najeć.

Wonka wón někotrych mużow ſ Półſkeje trjechi,, kiž běchu po pucźu domoj do ſwojeho kraja.

„Hdże ſ tajkim hawakom dźeſch?" ſo jedyn wopraſcha.

„Ja jeho ſatełicź wjedu", wón wothwono da.

„Tajkeho rjaneho pſa je wopraſdźe ſchłoda. Radźcho daj abo pſchedaj mi jeho. Schto ſa njeho wosmjeſch?"

A buſchtaj na tſi tolerje ſjena.

Tón Polak wſa kupjeneho pſa, a tón měſchczan ſwoje 3 tolerje wſa. Donta pak rěſnikej ſamjeſcźa, ſo je pſa pſchedał, a jenoż dźeſche: „S tym njeſmějeſch ſaneho mjerjanja wjazy."

Nětko bě tola rěſnikej, ſabywſchi ſtórźbow a chłoſtanſkich pjenjes, ſkoćeeźa ſej, dokelž bě tola tak pſchidźiwne, ſtrażne a chmaneho ſpłaha. Wón bě nětſa na ſebje ſaneho hněwny, pſchecźo bě ſwórneho ſtrażnika ſwojeho doma a dwora puſchćił a ſkónzowacź dał. Ale ſchtoż je ſo ſtało, to je ſo ſtako. Kajawki ſane wróćawki njeſju.

*

K ſćiu w tych cźaſach ſo tón rěſnik ſ Kralowza na pucź do Półſkeje poda, kornjene howjada kupicź.

To běſche w měſacu měcza. Hdyž wuteńdże doma, howjeſche wjedro k dalokemu hicźu. Wórły pak ſeźini ſo ſnježne a deſcźežne, a pucź běſche ſla.

Dokelž ſo jara hubjenje dźeſche, wón njedóńdże měſta, kotrež běſche jej wotmerźił dozpicź, ſo tam nozował by. Nóz na ſchiju běſche a ſ wróćelow njeſajata mjeſaca. Tuż ſo wón ſe ſaćmitym wjeczorom do kovczmy poda, kotraž bě pſchi pucźu jenicźki ſtatok, daleko měſta a ſaneje wſy.

Wó ſtuje te njeběſche nichtó hacź kovczmar a wona, niż żadyn jenicźki hóſcź. Mafana lampa ſe ſmjerdźatym wolijom wiſaſche wot wjerćka na błido dele. Błido a lawy njeběchu cźiſte, a ſcźeny běchu wot kadu bóle cźorne hacź ſ to najrjeńſi dźěl cyleje rěki. W blizkosći twjerdźizna „Ehrenbreitstein" a Amberg, kiž wobsedźi cyrkej, natwarjenu z lutych pólnych a drohotnych kamjenjow. Dale k slawnemu klóštrej Maria Laach do Cólna, hdźež dwaj dnjoj přebywa. Tam wobhlada so też wokolina (na př. Brühl, jedyn z najrjeńších hrodow na swěće). Na dompuću dźe jězba přez Marburg, Fulda, Eisenach, Gotha, Erfurt, Weimar, Lipsk atd. We wšěch wulkich městach budźemy sej kathedralne cyrkwje a druhe Bože domy wobhladać kotrež su najkrasniše w cyłej Němskej, wězo też wšo druhe, štož je wobhladanja hódne. Změjemy k tomu časa dosć, dokelž budźemy z autobusom wšudźe w postajenym času, kaž z nim pućowacy dźěn hinak zwučeni njejsu. Jězba wučini na 2000 km a wulki dźěl Němskeje budźe so na njej widźeć. Stóž chce so na tutej pomerje tunjej jězbje wobdźělić a wo njej nadrobniše wědźeć, njech so na mnje abo na „Verkehrs- und Reisebüro Schirgiswalde" wobroći. Tak ruče zaso přileżnosć k tajkej jězbje njebudże.

J. Słodeńk w Pančicach.

S **Huſki.** Dźenſa ſobotu a jutſije njedźelu budźe we naſchej ſchuli wuſtajenja hribow, kotrež ſu naſche dźěći pod nawjednſtwom wucźerjow naſběrali. Wſchitcy, kiž chcędźa jedźne hriby, kotrychž je w naſchich lěſach jara wjele, ſpóſnacź, njech njekomdźa tutu wuſtajenju wopytacź.

S **Wulkeje Dubrawy.** (Slětne dźěcźo ſo ſatepiło.) Wobſarujomne njeſbožo ſta ſo wczera dopołdnja tu we naſchej wſy. Nětkhe tſiletna dźowcźicźka inżeńra Norda kraſtaſke ſtebi na dworje. Jako macź ja tkwiłku ſa dźěcźom hladaſche, njemóſeſche jo nihdże wohladacź. Mynſtelſke ſtebi, ſo je dźěcźo do wſy doběžało a da ſo hnydom na pucź, ío by jo pytała. Me wſy pak dźěcźo teſ namakacź njemóſeſche a tohodła dźeſche ſaſo domoj, ſo by hiſchcze ras tu wſchitko pſchehladała. Běchu mjes tym hižo dwě hodźinje ſaſchle, a jako hiſchcze ras wſchitko pſchepyta, namaka wbohe dźěcźo w dźerje, kotraž běſche polna wody. Tuto wohladawſchi wucźahny holcźu ſ wody. Na pomoz pſchithwataj ludźo ſawołachu hnydom lekarja, kiž ſpyta dźěcźo ſaſo do źiwjenja wróćicź. Tola podarmo. Běſche hižo pſchedołho we wodźe leżało. Podawſ je cźim bóle wobžarowacź, dokelž je to jenicźke dźěcźo Nordez ſwójby.

S **Huczjny.** We wobluku tydźenja wohnjowneho ſchtaſa ſmeje dobrowólna wobora w Huczjnje hiſchcze w tutym tydźenju nóznu alarm ſe ſwuczowanjom, na kotrymž maja ſo też wſchitcy dyrbjeſcy wobornicy wobdźělicź.

S **Huczjny** Pſchi w ſaſtdźenym tydźenju pſchewjedźenym liczenju ſadowych ſchtomow naliczi ſo pola naſ 875 jabłuczinow, 237 kruſchwinow, 451 ſłowczinow, 51 ſtóbkich wiſchenjow, 12 kiſałych wiſchenjow, 2 aprikoſowych ſchtomow, 22 bréſchkow a 37 worjeſchinow. Pornjo prjedawſchim liczenjam je ſo wobſtatk ſchtomow tkěrko powyſchił.

Se **Stróže** pola Huczjny. Pſchi połſtednim liczenju ſkoty naliczi ſo pola naſ 60 proſatow mlódſchich 8 niedźel, 104 do pół lěta ſtarych ſwinj, 12 ranzow, 3 kundroſy, 37 pſches pół lěta ſtarych ſwinj. Pſchi połſtednim liczenju běſche jich 19 proſatow, 125 do pół lěta ſtarych ſwinj, 15 ranzow, dwaj kundroſaj a 21 ſwinj ſtarſchich pół lěta. Pornjo połſtednjemu liczenju je ſo wobſtatk wo nješchto mało pomjenſchił. Cźełatow wupěſtowa ſo w junju 6, w juliju 11 a auguſcje 7. — Pſchi połſtednim tydźenju pſchewjedźenym liczenju ſadu naliczi ſo 506 jabłuczinow, 196 kruſchwinow, 197 ſłowczinow, 197 wiſchnjow, 16 kiſałych wiſchnjow, 26 miribellow, 8 bréczkow a 11 worjeſchinow.

S **Koteż.** Pſchi njedawnym liczenju ſadowych ſchtomow naliczi ſo pola naſ 1041 jabłuczinow, 240 kruſchwinow, 428 ſłowczinow, 393 wiſchenjow, 1 bréſchku a 14 worjeſchinow, ſ nich pak 11 njenjeſu. Lětuſche ſadowe ſnjě ſu jara bohate, tola ſad je jara cźeſwjowy.

Jan Wjela-Radyńcź:

Psowy pomjatk a rozum

W Kralowzu, kralowſkim měſcźe ſaníſcheje Pruſkeje, měſeſche jedyn rěſnikſi miſchtr wulkeho pſa, kaž to ſwjetſcha rěſnizy maja.

To ſtocźo rěkaſche Turka, a po ſwojim mjenje běſche też ſ turkowſkim waſchajom, to rěka, ſo cźiniſeſche wſchelaku ſchihwdu. Hdyž ſtebi jeho tón rěſnik bě młodeho kupił, běſche wón ſmérny a ſpokojny byl. Ale ſ dorośtſej mozu pſchiſnóżechu njelube cźinki. Wón ſkuczeſche wſchelaki njeſhoj, njech też bě hewak ſa dom a dwór wubjerny ſtrażnik, a ſa ſtorwodźenje pohonjer tajſi, kajſiž bycź dyrbjeſche. Zanemu cźłowjeſej, ani też wſchědnjemu pſłej wón njeſcźini nicźo, ale na knjeże pſa bě wón kaž Turka na ludźi ſyrjeſe wěry. Odźeżtuliż by ſaneho popadnyej móhł, by jeho ſnurowje roſtſchaſł. Dołho ſtebi knjeża to njedachu lubicź, tón rěſnik mjeſeſche dla ſwojeho pſa nij jeno njemało hary na ſudnej khiži, ale też pjenjezných khoſtow.

Sabite puſi drje pombachu khwilu, ale bórſy ſaſo dyrbjeſche rěſnik ſudniſkam khłoſtanje płacźicź.

Tón poſ bě jemu wſchak hewak wulźpjetnje luby, dokelž bě do ſłużby wuſchny a wiſaſche ſjawnje ſe ſwjeru nad nim. Hdyž pak jeho dla ſaſo a ſaſo płacźenje pſchiniđże a mjerjaſy wopłujł, ſmyſłi ſej rěſnik, jeho na pſchedań dacź. Nichtó pak, kiž jeho ſnajeſche, njedhaſche jeho, tak nahladne ſtocźo hacź bě, fadarmo měcź. Tuż roſeńdże jeho na pożledk hněw, a po mnohich mjerjazych ſkorźbach a wudamkach pſchiſhudźi wón jemu ſmjercź.

Ale ſtam jeho ſaſtełicź bě jemu ſeł, a jeho wot dracźa ſkónzowacź dacź, też njebě po jeho mużtach.

Tohodła naja ſej ſnateho muża: „Saſtełe to ſtocźo a ſahrjebaj ſwéru, ſo ſwórinu njebudże wot njeho ſukacź. Ja jeho ſmjercź njerad dam, ſtym pak tych harow a chłoſtanjow załoſtnje ſtyru."

Tón muż jemu ſwoli. Flintu na ramjo wſaiwſchi ſwjaſa tomu pſłej ſchtrył ſa ſchijiny paſ a dźěſche ſ nim ſ wrotami pſched měſto won, to ſcźiniecź, na cźoż ſo běſche dał najeć.

Wonka wón někotrych mużow ſ Półſkeje trjechi,, kiž běchu po pucźu domoj do ſwojeho kraja.

„Hdże ſ tajkim hawakom dźeſch?" ſo jedyn wopraſcha.

„Ja jeho ſatełicź wjedu", wón wothwono da.

„Tajkeho rjaneho pſa je wopraſdźe ſchłoda. Radźcho daj abo pſchedaj mi jeho. Schto ſa njeho wosmjeſch?"

A buſchtaj na tſi tolerje ſjena.

Tón Polak wſa kupjeneho pſa, a tón měſchczan ſwoje 3 tolerje wſa. Donta pak rěſnikej ſamjeſcźa, ſo je pſa pſchedał, a jenoż dźeſche: „S tym njeſmějeſch ſaneho mjerjanja wjazy."

Nětko bě tola rěſnikej, ſabywſchi ſtórźbow a chłoſtanſkich pjenjes, ſkoćeeźa ſej, dokelž bě tola tak pſchidźiwne, ſtrażne a chmaneho ſpłaha. Wón bě nětſa na ſebje ſaneho hněwny, pſchecźo bě ſwórneho ſtrażnika ſwojeho doma a dwora puſchćił a ſkónzowacź dał. Ale ſchtoż je ſo ſtało, to je ſo ſtako. Kajawki ſane wróćawki njeſju.

*

K ſćiu w tych cźaſach ſo tón rěſnik ſ Kralowza na pucź do Półſkeje poda, kornjene howjada kupicź.

To běſche w měſacu měcza. Hdyž wuteńdże doma, howjeſche wjedro k dalokemu hicźu. Wórły pak ſeźini ſo ſnježne a deſcźežne, a pucź běſche ſla.

Dokelž ſo jara hubjenje dźeſche, wón njedóńdże měſta, kotrež běſche jej wotmerźił dozpicź, ſo tam nozował by. Nóz na ſchiju běſche a ſ wróćelow njeſajata mjeſaca. Tuż ſo wón ſe ſaćmitym wjeczorom do kovczmy poda, kotraž bě pſchi pucźu jenicźki ſtatok, daleko měſta a ſaneje wſy.

Wó ſtuje te njeběſche nichtó hacź kovczmar a wona, niż żadyn jenicźki hóſcź. Mafana lampa ſe ſmjerdźatym wolijom wiſaſche wot wjerćka na błido dele. Błido a lawy njeběchu cźiſte, a ſcźeny běchu wot kadu bóle cźorne hacź

(Skónczenje pſchichodnje.)

S **Wósporka.** Wubjerk ſa pſchewjedźenje wohnjej wobarazeho tydzenja je ſo k dźelu ſkhadźowak. Tudomna wobwora a ſuſodnej woborje ſ Maleczij a Wichowow niedźelu rano ½8 hodź. k cjeſtnemu pomnikej w Bernatwje wěrnu pokoja. We 8 hodź. pódu ſhromadnje kemſchi. Popołdnju 1/4 10 hodź. feſtupaju ſo ſ wupiſchenymi narjadami k ſuſodeńſkemu cjahej po mječe. Po cjahu budźe pěſcha ſłužba a ſłužba pſchi narjadach. Potom budźe naběh. Na tutym wobdźělì ſo też ſanitetna kolonna. Prěni króć wupruhuje ſo ſirena na wěji radnizy. Popołdnju wobdźěla ſo towarſchojo na lěcżnim ſwjedźenju Maleczańſkeje wobory we Wodowej.

S **Wósporka.** Sſrjedu wulecżachu ſebi ſobuſtawy naſchich wſchelakich zyrkwinſkich ſjednoczeńſtwow pod wojeniſtwom wožadneho farara na „Hajnkownju“ a Miniſchonku horn. Pilna ſobuſtawka běſche domach dobrych pampuchow napjekła a k powſchitkownemu wužiwanju ſobupſchinjeła. Knjeſ farař Konik mjeſche jimazu narěcz, w kotrejż wjeſele a ſrudobu jako wožebje dobreju wocżeſhnjerjow naſcheho ſnutſkowneho cżłowjeka wopiſowaſche. S wěſe poſkicżi ſo pſchi ſtónczenym wjedrje dalaſi wuhlad na hory a holn. Na Wjeleczin, Korſyn a Budyſchin ſo ſtónczenje dźakowni do domjazeho měſtaczka wjedźichu.

Z **Konjec.** Stwórtk wječor wokoło 9 hodź. nadobo wo wsy a w ſuſodnym Sunowje k wohnjej wołachu, běſo to jenoż zučowanſki wohnjowy alarm. Nimale cyle wobydlerſtwo z wobeju wſow każ też na połdra ſta muži z dźełoweho łěhwa běchu za krótki čas na nohomaj, dokelż rěkaše: Wokoło Konječanskeje kapałki ſo pali! Podarmo pak wohnjowe zerja a płomjenja pytachu, a hakle po puću zhonichu, zo ſo jedna wo pospytny alarm — a żortny ptak wołaše: „Pórnadźee luża, naš nowy wohnjowy hat, ſo pali!“ Cośke a M. Janncee ſtatokaj k woběmaj ſtronomaj puća pſri Konječanskej kapałcy mějachu za wohniſčo. Sunowsko-Konječanſka gmejnſka ſykawa běše za krótke minuty na měſtnje a liješe na Jancee tſěchu wodu a po khwili dojźdże też łěhwowa ſykawa a ſkitaše Cośkec-Suchec ſtatok. Cyła pruha ſpěſnje, wěſce wuwjedźena a měrnje a wobhladniwje nawjedowana a w krutej disciplinje wukonjana, dobry začiſč činješe. Wulka ſyła wosebje młodeho ludu, pſri magiſkim wobſwětlenju połneho měſaczka na ćoplym nazymſkim wječorku wuwabjena, wćipnje pſihladowaše a pódła wjesele żortowaše a dosta na kónču jako drje měnjene myto małe mokre khłódne potrušenje. K zwučowanju dźeława ſłužba někotrych ranjenych abo wopalenych hač do ſwojeho bydła abo do bliſheje ſanitetneje ſtacije wěcywustojne na noſydłach wunjeſe. Škoda, zo jako wohniſčo njewuzwolichu dwaj wot noweho hatka zdalenaj ſtatokaj, měſto tutaj cyle ſuſodnaj. Hdyž bychu dyrbjeli dołhe hadźicy klaſć, wobćežne tuto dźeło by za pozdźiſi woprawdźity pſripad lěpšu wučbu poſkićało. Gmejnſka ſykawa wſak hižo dawno za nowočaſnej hlada, ale hubjene čaſy to nětkle njedowoła. Też wo załoženje dobrowólneje wohnjoweje wobory je pola nas mnoho zajima. Snadź wobe pſrěi pſrichod hórzy dopjelni.

S **Kamjenza.** Najwjetſchi europſki zyrkuſ „Krone“ pſchińdże do Kamjenza. Pſchichodnu wutoru a ſrjedu poſkiči tu ſwoje hóſtne hry.

S **Kamjenza.** Lěkaſku njedźeliſku ſłužbu **ma wot dźenſa popołdnja 2 hodźin do pódźele rańa 8 hodźin** dr. mb. Vollhard. Njedźelu je **wotewrjena mějſchczańſka** hapitka, kotraż **ma** też w pſchichodnym tydźenju nóżnu ſłužbu.

S **Kamjenza.** S hódańčkom je, kaž je ſchtwórtk w nozu wulka worjeſenina w ſahrodźe „Stadt Dresden“ ſo na ras palicż počała. Sdónk bě deleka kołczny (hohl). Wobeń ſo bjes wulkeje próży ſ nješcho thanami wody ſala. —

Wusudźenja

§ Wot ſwojeho 22. ſiwjeńſkeho lěta je ſo nětko 52 lět ſtary Max Moritz **W e n k** ſ Budyſchina naſtajnje khłoſtajomnych pſchestupjenjow dopuſchćił a wſcho hromadźe 30 khłoſtanjow dóſtał a najrjeńſchi cżaſ ſwojeho ſiwjenja w khłódku ſedźał. S wjetſcheho dźela běſche jebał a po wotſtedźenju jednotliwych khłoſtanjow ſebi pſchejo ſaſo pſchi wopaczných wudawanjach a pod zuſnym mjenom pieniezy wujebał, też potom, hdyž mějeſche ſaſo krutu ſaſtužbu. Jeho prěnja żona bě jemu je ſaſtojnikom, kotrež běſche pjenjezy pſchećſchiwił, do Schwizy cżekła a to běſche jemu wſchu moralnu ſepjeru wzało. Pſchi ſwojim pſchebywanju w Bräunsdorfu, hdyžej běſche po ſmjerći ſwojeho woprawdźiteho nana na naſtork ſwojeho wukubłarja jako 10lětny hólcżej pſchiſłoł, namakny cżeſtne rjemjeſłko. Mužonyj rjemjeſlnik je W. był. To wužwědcżenj wuſtaji jemu kóżde ſaſtwo, w kotrymž pſchebywaſche, też pokł w kotrymž ſłużeſche. Jemu potajkim njeby cżeſko było, ſo porjadnje ſeſtwicż. Ke kwaſej je ſwojej druhej żonu dyrbjeſche ſebi dowol w ſaſtwje wuproſyć. Jeho żona pak mějeſche bórſy na to Fama dźeſche khłoſtanje motpokućżicż. — Do 3. aug. běſche ſwoje poſlednje khłoſtanje w Zwikawje wotſłużał. Běſche pak dale w ſaſtwje woſtał, dokelż ma jeho ſtarne rěcznićtwo ſa ſtrajchenju ſłóſtnika a běſche tohodla namjet ſapodało, ſo by ſo pod ſawěſcżeńſti ſchkit ſtajił. Wo tutym namjecże mějeſche nětko wulka próſdninowa khłoſtanſka komora roſſudźićż. W. proſcheſche, ſo by ſo jemu tutón ſtrěd ſalutował. Po jeho wuprajenju je ſo dopołnje połěpſchił a dha jako khmany cżłowjek ſebi ſ cżeſcżu ſwój khleb ſaſłużiż. Jemu njebudźe pjecża cżeſko, ſebi po poſcżenju ſ ſatby dźeło namakać, wěſta firma je jemu dźeło pſchiſlubiła. W ſaſtwje je ſebi dwaj wobleſaj, cżrije, a ſchatu je ſamjenjnych nalutowankow kupicż mohł a ma po ſapkaczenju ſwojeho prawiſnika khćeże 100 hriwnow, tak ſo móże ſo pſrěni cżaſ derje jeziwicż. Wyſchſchi hamtaŕ dr. Thümmler ſ Zwikawſkeje khłoſtaŕnje wobkrućżi, ſo je W. pilnje dźełał a ſo porjadnje ſadźerżał a ženje njeje k ſtorjenju pſchicżinu dał a tohodla nima ſawěſcżeńſti ſchkit trěbny. Ssudniſtwo drje tomu wěrjeſche, mějeſche pak tola wobmyſlenje, zo bjes wumeńſnja puſchcżicż. Napołoſt jemu ſawěſcżeńſti ſchkit je ſłabjenjom, ſo by tutón ſ wumeńſnjom pſchetorhnje, móże-li wón dopokaſaċ, ſo ma wuhlady na krute dźěłowe měſtno.

P. Krjećmaŕ.

Njesmjertny budź naš lud!

Każ **ſkała** w dźiwim woplusku morja
Stoji naš ſerbſki lud na ſwojich wótcow płódze.
A ſumja wětry lěto wot lěta,
Lubość k domiznje nihdy njewumrěwa:
Wot nana a maćerje roni ſo k dźěſcu,
Serb w ródnej lubości njetwarí na nikim pěſku,
Słowo wótcow ſwjate jomu je!
Ródnej rěče a waſnjow ſo nihdy njesleče!
Łapak je, kiž to čini,
K nam njeſłuſha, bludźi mjez cuzymi.

Serbſka młodźina, wjesele ſpěwaj,
Ze zynkom złotym nam wutroby hrěwaj,
Noſ drastu maćerſki, haj nanowe pócinki
W dźěſcowſkej lubości!
Hlej: kak rataŕ a dźěłaćeŕ zjednoćenaj
Škitajo, wojujetej, za drohi wótcow kraj.
To je lubość, to je ſwěra,
Z njeje płodźi ſo ſwjata wěra,
Kiž k njebjeſkim wyšinam, z mocu njese ſo,
A ma w ſebi njezaničliwe žro.

Mały ſmy ludźik, w jadru ſwěrny!
W ſkutku nadobnym čiſty a wěrny!
My wojujemy za prawo a čeſć —
Cuza je nam łažeŕſka leſć.
Žadamy, zo kóždy ſ nami ſtaŕ,
So wſeho njepłódnoh' roždźéla zdaŕ.
Ty bratře, ty ſotra, ſy runje kaž ja
Dźěćo ſerbſkeho naroda,
Tuž dźerž ſwěru Bohu, ludej a ſebi,
Zo króna njeſmjertnoſće
Přez naš ſkutk, wěčnje lud ſerbſki debi.

Přilopk

Barliniſka najwjetſcha paduſchna zwólba ſo ſajała.

Wjazy hač 500 ſadobywanjow ſo wujaſnilo.

Po wjazy hač měſaczny doſhim wobſtejenjow Barliniſkeje polizije je ſo jej poradźiło, najwjetſchu paduſchnu zwólbu ſkowneho měſta wuſlědźiċż a 60 jeje ſobuſtawow, mjeſ nimi někotre żony, ſajeċ, kotrejż maja ſo wjazy hač 130, ſ dźěła hač do lěta 1932 wróżo ſahajżych ſadobywanjow do wobſtejenych wſchěch drużin a wjazy hač 180 ſadobywanjow do wobydlenjow pſchipiſaċ. Pſches to **ma** ſo na konto tuteje zwólby, **kotrejż** ſobuſtawy **ſu** w pſcherěſku 20 hač 30 lět ſtari, hiſchcże 200 dalſchich, dotal njewuſaſnjenych ſadobywanjow do bydlenjow pſchipiſaċ. Njekedźbujo na jich młodoſtne lěta, ſu někotſi z nich po jich ſamſnym wuprajenju ſo na wjazy hač 100 w jenym pſchipadże na 200 ſadobywanjach wobdźěliłi. Kóżdy ſebi wobmyſlinu, ſo ſkoro pſchi kóżdym ſadobywanju paduchom w pſcherěſku 1000 hač 4000 hr. do rukow padnychu, móżemy ſebi myſlicż, kajke ſamóżenje ſu ſo wotzuſnjoſe. Wjazy hač 20 000 hr. móżachu ſo paduchom wotewjacż.

20 dźěłaċerjow ſo ſ błyſkom ſarasyło.

S **Verdena** w Hannoverſkej Mózne njewjedro, kotrejż ſrjedu mjes Bremenom a Verdenom ſatkadźeſche, wuzadaſche ſebi też wopor na cżłowjeſkim ſiwjenju we wſy Geeſtefeld. Błyſk dyrł do ſkupiny dźěłaċerjow, kotříj ſo ſaběrachu ſ wuſnyſowanjom ſemje. Wſchitkim dźěłaċerjo ſo pohłuſcheni k ſemi ſwjeſechu, tola bórſy ſo ſaſo ſbrabachu hač na jeneho dźěłaċerja ſ Kaſſela, kotrejż bě ſmjertnje trjeſeny.

Falſchowane němſke tyſaſhriwnoſke bankowki.

We wobkhadje ſu ſo němſke tyſaſhriwnowſke bankowki ſadźerżaſe, kotrejż ſu ſo jako falſchowane ſpóznaſe. Jako datum wudaċża je na nich 11. dźeń oktobra wocżiſchcżany. Sa wuſlědźenje falſchowarjow je němſkoſtatna banka 3000 hriwnow wuſtajiła.

Najnowiše z cyłeho ſwěta

* **W Montreuxu njedaloko Genfa ſrjedu wjeczor ſłóſtnik juwelera nadpadże, kiž ſam we ſwojich kłamach pſchebywaſche. Nadpadnik juwelera ſ wutſełom ſ revolwra cżeſko ſrani. Na juwelerowe wołanje pſchiſkhwaća ſuſodny wobkhadnik a ſłóſtnika ſaja. W njewobkedźbowanym wokomiku pak ſo ſajaty ſaſłeli. Se ſranjenym juwelerom ſlě ſteji. Słóſtnik běſche hižo huſeńſkeho khłoſtany.**

* **Sſwětkaſtawny zyrkuſowy direktor Hanſ Stoch-Sarraſani je pjatk w němſkej khorowni w Sao-Paulo w Braſiliſkej 61 lět ſtary wumrěł.**

* **Do Corne-Exchange-banki w rauſchim dźelu New yorka bohužu ſo piatk ſijo wobrónjeni bandiſoja. Woni pſchijaſenych ſ klumpachami ſbichu, ſo bjes wědomja lejo wojtachu. Pćtom wiednika banki nuſowachu, ſo by jim pjenježny měſchċ ſ 42 000 ...arami wudał. Na to rubježniży cżekachu.**

Hamtſke wozjewjenje z Budyſchna.

Das für die Betriebsinhaberin Helene **Grimm** geb. Michauk in Königswartha Nr. 128 am 29. 3. 32 eröffnete Sicherungsverfahren wird **aufgehoben.**

Dresden, am 6. September 1934. **Die Landſtelle.**

Towaſſtwowſki powěſtnik.

Budyſin. „Zjednoćenſtwo evang. Serbow“ změje ſrjedu 26. ſeptembra wjeċor we 8 hodź. ſwoju měſaċnu zhromadźiznu w Serbſkej kofejowni. Mamy tón **króć ſerjimawy** prědnošk „Wo praſtarych ſerbſkich ſydliſchach“ w naſim němſkim kraju. Tuž přiſłuſchi wſitey. Też hoſcżo ſu nam witani. Předſydſtwo.

Bukecy. Serbſke blido „Cornoból“. Zeńdźemy ſo njedźelu 23. póżnjeńca po zwučenym waſnju na horje. Wjednik.

Domowina, Župna zhromadźizna w Małeſcach. Woſebiteje zhromadźizny za dewěrnikow njebudźe. Prosymy pak wſitkich dowěrnikow naležnje, zo bychu na kóżdy pad nječſto mjeńſin do 4 hodźin pola Zendźie byli. Zjawna ludowa zhromadźizna w 4 hodźinach każ postajena.

Zarjadniſtwo Domowiny.

Khróſćicy. „Jedaota“ wotměwa zaſo přichodnu ſobotu, każ po zwučenym waſnju, ſwoje ſpěwanſke hodźiny pola Wjenkec. Wſitcy ſpěwarjo maja přiňe. Předſyda.

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźeł a přilopk Marko Smoleŕ a za nawěſtki dr. J. Cyž, wſitcy w Budyſinje. — Wudawa a čiſći dr. J. Cyž w Budyſinje.
D. A. VIII. 1934: 2242.

Hódańčko wo wotwjedźenju Lindberghoweho dźěſća ſo wujaſniło

S New Yorka ſo piſa, ſo je ſo ſchtwórtk tam wukrajniſt, kotryż je 1923 do Ameriki wupućował a dotal njeje naturaliſowany, ſajaŕ, kotryż ſ wotwjedźenjom Lindberghoweho dźěſća w ſwiſku ſteji. Polizija je w garaži ſajateho w New Yorkſim dźěle měſta Bronx 35 000 dollarow namakała. Paž ſajaty nima. Muž bydleſche w bliſkoſći pohrjebniſchcża, pſches kotrehoż murje ſo w ſwojim cżaſu wotwjednikam 35 000 dollarow wuda. Sajerje ſta ſo po tym, ſo běchu w poſlednich tydźenjach we wſchelakich dźelach měſta New Yorka 10dollarowe bankowki ſo pokaſałe, kotrejż mějachu cżiſła bankowkow, kiž běchu Lindbergh pſchi płaczenju wukupneho pjenjeſa wudał. Po dokładnych ſledźenjach, na kotrychż ſo wjazy hač 40 detektiwow wobdźělichu, ſo ſapſchiſnyły, hdyž ſo runje ſajaty ſ taſkej bankowku benzinowe ſlicżowanje płaczeſche. Wobſtejenje tankowanje, kiž běſche pſchi pſchijimanju bankowkow wobmyſlenja měł, ſdźěli ſwoje wobkedźbowanje polizaji.

Dale ſo ſdźěli, ſo je ſajaty rodźeny Kamjenczan a to 34 lět ſtary Richard Hauptmann, kotrehoż macż je hiſchcże dźenża w Kamjenzu žiwa a kotryż w lěcże 1923 do Ameriki cżekny. Jeho nan ſemře 1917. Hauptmann, kiž je hižo w młodych lětach na wopaczných pućach khodźił a w lěcże 1923 dla noweho khłoſtajomneho pſchipada ſo ſajeċ dyrbjeſche, cżekny ſ Kamjenzſkeho ſudniſtwa, prjedy hač mógjeſche ſo do Budyſchina do ſaſtwa wudaċ. Wot tuteho dnja bě ſo Hauptmann ſhubił. Poſdźiſcho ſo ſwupraſa, ſo je do Ameriki cżekнył, ſo by ſo khłoſtanju minył. Pſchi pſchełſłyſchowanju w New Yorku wotmołwi na praſchenje, każ je ſ pjenjeſam pſchiſchoł, ſo je jeho pſchećeſeŕ Jſidor Fiſcher, jeho prjedawſchi ſobuwobdźělnik bankowneho wobkhoda zyle ſwoje hódnoſtki pſchepodaŕ, donjż ſo do Europy njewróćił. Jeho pſchećeſeŕ pak je w dezembru w Němſkej wumrěł. Hakle pſched tſjomi njedźelemi je ſa tym pſchiſchoł, ſo ſamoſtnje jeho pſchećeſela 14 000 dollarow wuczini. S tuteje ſumny je hakle 150 dollarow pſchetrjebał.

W dalſchim pſchełſłyſchowanju wuprajі Hauptmann, ſo wot lěta 1932 wjazy kruteho dźěła měł njeje a ſo je wot tehi cżaſa ſe ſpekulazijow žiwy był. Přejeſche ſo je hdy we Hopwell, hdjeż běſche Lindberghowe ſydło, był. Pſchełſłyſchowanje ſo pódźelu dale powjedże.

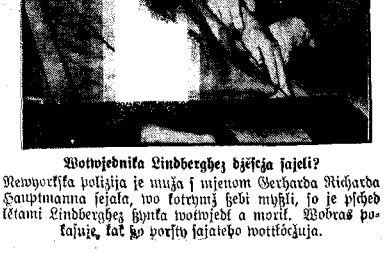

Wotwjednika Lindberghez dźěſcza ſajeli?

Newyorkſka polizija je muża ſ mjenom Gerharda Richarda Hauptmanna ſejała, wo kotrymż ſebi mysłi, ſo je pſched lětami Lindberghez ſynka wotwjedł a morił. Wobraz pokazuje, każ ſo porſty ſajateho wottšćeraja.

Wulke posyłki * Najrjeńše nazymske nowosće

Štrykowane drasty • štrykowane wobleki • štrykowane lacy • jaki • štrykowane kompletne drasty pullovry • štrykowane bluzy • westovery • Bolerozy • Berchtesgadenske jački • šawle • rubišca čapki • štrykowane kłobuki a kapy • štrykowane sukne • kholowy • gamašowe wobleki • Kùblerec štrykowane wobleki • holčace a hólčace suknowe hotowe drasty • nohavcy • trikotaže • wołmy za ručne a štrykowane dźěła • drasćički za cěšeńkow • šórcuchi • soódne sukne • krawaty

Rudolfowa Hólcec
na Kěžorskej drózy 16
(141 let wobstojacy dom za dobre nakupowanje)

Hrajny čas dźiwadła so započnje

Zwěsćće sebi stajne městno
chceće-li porjadnje dźiwadło wopytać.

NS-kulturna gmejna („Němske jewišćo — Deutsche Bühne") poskića wam k tomu w dźiwadłowym cyklu („Theatering") jara přihódnu składnosć. Wona wočakuje waše zwijewjenje a podawa tad wujasnjenja při pokładni Budyskeho měsćanskeho dźiwadła wot 10—13 hodźin a wot 17—19 hodźin. Płaćizna so złožuje po předstajenjach a je wot 0.80 hač do 1.90 hriwnow zwisko wam.

Młoda holca
ze wsy so pyta do srjedźneho hotela jako **kuchinska šolarka.**
Hotel „Zum Markgraf"
na Drjewowych wikach.

Tkanina za jaki,
čorna,
7.90, 4.75, 3.50
Schaaf

Stepowane moškowe wołmjane wjelbłud. bildowe
přikrywy
wulki wubjerk, jara tunjo
Paul Korn
na Hošic hasy 21
Specialny dom

Triebane a nowe meble
redowa
J. Buhl
w Kamjencu
Talstr. 25, při kath. cyrkwi
sofy, khamory, wertika, kuchinske khamory, bilda a wudałanske blida, stólcy, loža, regulatory, bùfeje nowe atd. Mandželske požčonki so za nowe meble do płaćenja bjeru.

Dwě kruwie
podsobnej, wysokosućelnej
su na předań
w **Dalicach čo. 5**

Fotograf Schulz
w Kamjencu, Budyska dróha 10
je waš kwasny fotograf
Telefon 472

So wróćił
dr. med. Fischer
na Moltkowej drózy 8
wotrjadny lěkař za močowe khorosće.
Ręčne hodźiny: 1/2 9—11; 1—2; 5—1/2 7 hodźin.
Srjedu a sobotu wot 1/2 9—1/2 12 hodźin.

Přećiwo hnilcu drjewa domowemu hribej drjewowemu čerwej njerodźi kokošacym myškam atd.
pomha cyle wěsće
„Xylamon"!
Dostanjeće jón tež barbjeny we wšěch drogerijach a barbow. wikowańjach, hdźež nic, wam praji, hdźe dostanjeće
Volkmar Eckel & Co. G. m. b. H. w Budyšinje
Drježdźanska dróha 44 **Telefon 2435**

Wične płaćizny w Budyšinje.
22. septembra 1934.
Wšě płaćizny so po złotej hriwnie zrozymja.
Najlěpše twory so hišće wyše płaća.

Předmjet		najnižša płaćizna hr.	najwyša płaćizna hr.
Pšenca, 76 kruta płaćizna	50 kg	—	9,60
Rožka, 72 kruta płaćizna	50 kg	—	7,60
Ječmjeń, lěčny	50 kg	9,25	9,75
Ječmjeń, nazymski, 2rjadkaty	50 kg	—	7,60
Ječmjeń, nazymski, 4rjadkaty	50 kg	—	—
Wows	50 kg	—	7,35
Raps	50 kg	—	15,0
Běrny (we wulkowikowanju)	50 kg	—	2,55
Syno	50 kg	6,00	6,25
Sloma z mašinu młóć., pras.	50 kg	—	1,60
Sloma z mašinu młóć., k zasł.	50 kg	—	2,00
Sloma z cypami młóćena	50 kg	—	—
Butra	1 kg	3,00	3,12
Jeja	1 štk.	—	—
Pšeńć. muka 0-65% Type 502	50 kg*	—	17,00
Rżana muka 0—60% Type 610	50 kg*	—	12,25
Pšeńčne wotruby	50 kg	—	6,25
Rżane wotruby	50 kg	—	5,50
Běrny (w małowikowanju)	50 kg	—	—
Husy	1 štk.	—	—
Prosata 1132 štuk	1 štk.	6,00	12,00

Prosace wiki dźěchu nomałso.

Tunja a při tom dobra wěc je z pychu a najlěpšim doporučenjom za kóždeho wobkhodnika!

Ty jako dotalětny čitař našeho jeničkeho serbskeho dźenika

„Serbske Nowiny"

wěš, zo su najtuńše ze wšěch w našej łužicy wukhadźacych nowinow, hdyž płaća měsačnje jenož **1.50 hr.** hačrunjež sebi nakład wuždnje wiele wjacy prócy, hač pola wšěch druhich dźenikow. Čista lubosć k našemu narodej pohonia sobudźěłacerjow našeho dźenika njewustawacy dźěłać njehladajo myta, zo by mohł spjelnić wšě te nadawki, kotrež su jomu nanołožene. Twój serbski susod, kiž rady lutuje, hišće ničo njewě wo tunjosći našeho dźenika. Zdźěl jomu, **zo móže „Serbske Nowiny" čitajo najlěpje lutować.** A ńi tom wězo jomu też njezamjelč: **Do serbskeho domu — serbske nowiny.**

Nawěški w Serbskich Nowinach maja za kóždeho přecy wuspěch!

KRONE
NAJWJETSI
CYRKUS EUROPY

NAJKRASNIŠI CYRKUS SWĚTA

přińdże **wutoru a srjedu** ze swojim cyłym swěto-sławnym hobrskim předewza-ćom do

Kamjenca

Jenoż 2 dnjej! 25. a 26. septembra!

Mócne doživjenje
na nas čaka. Přemóžaca rozmĕr a wulkosć tuteho hobrskeho stejnoweho města, kaž cyła organisacija wubudża spodźiwanje, budże kóždeho we wokolinje do putow zajma wzać, kaž so teho ludy cyleho kontinenta wobroćć njemóžachu. Přetož
Króna wšitko přetrjechi
štož so hdy na tutym polu pokazowaše.

8 wogromite ćahi | 250 wozow | 800 ludźi | 600 zwěrjatow

Hrabja Luckner
rěči štwórtk, dnja 27. septembra 1934 wječor we 8 hodźinach w „Krónje"
Struchle a wjesele ze živjenja mórskeho čerta
(Seeteufels)
Zastupne kharłki: 1.50, 1.00, 0.50
Wellerec knihikupstwo (W. Stark)
na Šulskej hasy 9 :: Telefon 3038

Heiterer Blick w Budyšinje
kóždu sobotu reje

Njedźelu 23. septembra popołdnju
w Hórkach
kehlekulenje a třĕlenje wo myto
(woboje w serijach). — Wo bohaty wopyt prosy **hosćencař**

Hosćenc w Pěskecach
Jutře njedźelu wot 1 hodźiny
kehlekulenje a třĕlenje wo myto
Wječor reje.
Wutrobnje přeprošuje **wójeńske towarstwo w Rózeńće**

Wot 1. hač do 6. oktobra
jězba k Rhynej
Mohanej (Main) a k Moselej.
Wšudźom sebi najwažnišo wěcy wobhladamy. Bliže zhoniće pola **wyššeho wučerja Słodeńka w Panćicach** abo
Verkehrs- und Reisebüro Schirmiswalde

Wulka dźělba **krutnowobornych intunt. skórjow . . . hr. 6.00**
pućowańske škórnje . . „ 7.50
pólne bleše
khlěbowe měški
tornistry
přikrywy
wójeńske effekty
Wójeńske wěcy
G. Jilgen
na Kotołskej hasy 4
Telefon 2637

Jeli Was
hłowa boli,
je-li so Wam **čoło zmoršći** abo **dostanjeće-li fałdki,** tak zaleži to často na tym, zo sće zakomdźili, sebi w prawym času derje sedźace nawoči wobstarać wot
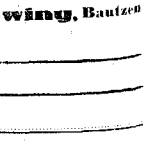
Ericha Lenza, wosebit. optikarja
w Budyšinje na Hošic hasy čo. 21 / Telefon 2134

Kóždy čitař S. Nowin je z 1000 hr. zawěsćeny

Nič Was njepłaći

hdyž SERBSKE NOWINY swojim přećelam a znatym z doporučowacym słowom dale daće. Móžemy Was wo to prosyć?

SERBSKE NOWINY wukhadźeja wob tydźeń 6 razow a płaca na posće 1.51 hr.

SERBSKE NOWINY móža so na wšěch póstkich hamtach a też pola našich dowěrnikow skazać.

Bestellschein

(Bitte ausschneiden und als Drucksache einsenden)
an Verlag **Serbske Nowiny, Bautzen**

Herr .....
Frau .....

in .....
Postanstalt .....
Wohnung .....

bestellt hiermit die „Serbske Nowiny" ab 1. Oktober 1934. Preis 1.51 Rm.

Datum: ..... Unterschrift: .....

Přiloha k čisłu 222

SERBSKE NOWINY

Sobotu 22. septembra 1934

Rozprawa wo wunošku pomocneho skutka za „mać a dźěćo“ w Kamjeńskim wokrjesu

NS-ludowe spomožerstwo je 9. a 10. septembra 1934 jěrku sa pomozny skutk za „mać a dźěćo“ pschewjedło. Sběrka je psches 3 300 hrimnow wunjeßła. Wona zwědźi wo dobrej woporniwosći naschego wokrjeßa. **Wopornym darićelam ßo ſ tuthym wutrobnje dźakuje.** S jich darami ßo NS-ludowemu spomožerstwu smóžnja, dalewon sa skrućenje wocžerstwjenja potrěbnych macžerjow a dźěći skutkowaćˇ. Wocžerstwjowace sastaranje macžerjow a wupósłanje wocžerstwjenja potrěbnych dźěći ßej wězy, kotrejž wosebje do nadawkow NS-ludoweho spomožerstwa ßłuschatej. Wosebje ſ samožetej też wosebje sa ludowu swjasanosć mjes jeßlitwymi krajinami Němskeje dźěłacy.

S wopornimwosću wschitkich worschtow je NS-ludowemu spomožerstwu letßa mózno było, na pjecź njedźel 10 wocžerstwjenja potrěbnych macžerjow do Miśdroya a 12 wocžerstwjenja potrěbnych macžerjow do Dittersbachskeho hrodu pósłacˇ. Wschi wulkej mnohosći podpjery potrěbnych wosebow mózesche ßo dobrota wocžerstwjaceho pschebywanja ſwopředka jenoź najpotrěbnischim macžerjam dostacˇ. Pomozny ſtutk pak ßo w pschichodße hischcże bóle rozmnožiˇ, so móże ßo wschitkim potrěbnym macžerjam wocžerstwjowace lekowanje ſpožćicˇ.

We wocžerstwjenju ja dźěći mózachu ßo tehorunja mnohim dźěćom prósłuschne pschebywanja na pjecź hacˇ schesć njedźel w druhich kónćinach Němskeje ſpožćicˇ. 60 dźěći je ßo do Pomorskeje a 33 dźěći do Württembergskeje do wißeznego wothladanja dało. 20 dźěći wothlada ßo w domje we Wieku na Rujanje a 3 dźěći w Tölzskich kupjelach.

Sa to je naſch wokrjeß tehorunja mnohim dźěćom rjany prósłuschni pschebytk posćicźił. **250 dźěći ſ ranschcje Hannowerskeje, nětkuj 40 dźěći ſ Gdańska** a nětkuj **70 dźěći ſ Posaarskeje** mózesche ßo w naschim wokrjeßu sameßcźicˇ. **Wothladazym ſtarschim, kotrejž tuthym dźěćom wothladanske měſtna poskićichu a ſ tym naſche wocžerſtwjenje dźěći ſpěchowachu, ßo ſ tuthym tehorunja dźakuje.** Dźěći ßo w tuttym cźaßu pschecźiwo schkodowanju ſawěrjeja, też wothladazy ſtarschi, jeli jim dźěćo ſchkody nacźini.

Nimo teho ßu ßo potrěbni ſtarschi a dźěći, kiž ßo we wobßahu tuteju wulkeju pomoznoju organiſacijow njemózachu wobkedźbowacˇ, ſ mjeńſchim podpjerali, ſ wudawanjom lěpſchinſkich khartkow na warjenje, mloko a zyrobu, ſ podawanjom drasty, wobucża, kožow a matrazow. **Wjeſelóžcźne ſwjójby** je NS-ludowe ſpomožerstwo wotßeße ſ pschewoſtajenjom kožow a matrazow podpjerałoˇ, so bychu ßo młodźinje ſtrowe lěhanſke měſtna ſpožćiłe a **ßo njedostatkej wotpomhałoˇ, ſo dyrbja we wjeſelóžcźnych ſwójbach nekotre dźěći w jenym loži ſpacˇ.**

Tak je NS-ludowe ſpomožerstwo mnohim macžerjam a dźěćom wjeſele wocžerſtwjenja ſpožćiło a w mnohich druhich padach cźeßku nuſu wołóżiło. Wjele pschipißow wobßwědcźa, ſo je ßo tuta podpjera ſ dźakom pschijimała.

S pomoznym ſtutkom ſa „mać a dźěćo“ ßo pokrasćuje. Sa wutrwar pomozneho ſtutka trjeba NS-ludowe ſpomožerstwo nowe dary a pschinoſchći ſwójich ſobuſtawow. Ludowi towarſchojo, kotrejž naſchenu NS-ludowemu ſpomožerſtwu a jeho nadawkam hiſchcże ſdala ſtejicźe, pomhajcże ßobu na tuttym ſtutku ſ waſchim pschiſtupom k NS-ludowemu ſpomožerſtwu. S rosprawu widźicźe, ſo ſo je ſrědkami NS-ludoweho ſpomožerſtwa nuſa wołóża. Kóždy pschinoſchk, też najmjeńſchi dar, ßobu pomha. Na kóždym ludowym towarſchu ſaleži. Saſtupcźe do NS-ludoweho ſpomožerſtwa!

„Ně, mój luby Jakubko, drjewjanzy ſa tobu njepodam! Te ßy na trawniku woſtajił a woſtanu deleka! Cźiſch, ſo ßy ſtónćnje ſkerje a lěpje horjeka, tam cźe ßane ſchtelki wjazy njerěaſaja! Bojiſch ßo jenoź, ty ſajeczka koja! So ßo njehańbujeſch! Taſke něſchto mjenuje ßo muż a nima wjazy kurażeˇ! Pój radſcho dele a puſchcź mje horje!“

„Hdyž nicźo dale njeje, to mózu cźinicź!“ a dźe woprawdźe nekotre ſchtelki dele.

„Chcźeſch hyndom horjeka woſtacˇ, ty wroblaze ſcherjenje! To by ßo tebi takle łubiło! Woſtań ßej zerdku a dyrju hoſpźił nuts a pſchińdu po rěblu za tobu a pokatam cźe ſady do hejmbjertow, doniż njeßy horjeka na najwyſchſchim wjerſchku! — Nó, to ſtuj tola tamle lebjeć na tón ſchtokonz ſ prawej nohu! Mój jejmierſch ně, hdyž ßej myßliſch, so ßo dele mórnjeſch, kak hakle budźe tam horjeka- Njebęſche tola prjedy tak zyplkoity, hdyž ke mni na ſenitwu ſhodźeſche a ſamo ras po winje hacˇ k woknej horje ſaléſe! Ach, wěſch, mużo, ßy ty tola łuſt njeleresho wóßła! By-li cźe nechtó takle wißajo widźał! Każ ſa króſch tuta ßy pſchiplaznjeny k haſoſu! Pósćeļu cźe woprawdźe hiſchcże do ſchportowebo towaſtwa, ſo króſchku ſigilantnoſcźe nawuknjeſch! Wimi tak dołho wjedrowu korbjawku na bok, ſo mójeſch ßo mjes hakojami pſchecźiſdźecźej! Takle — potajtim! Skónćnje ßy ßo domaßał! A ſchtoha maſch tam w ſadnym tholowownym ſaku? Wěſcze pjenjeznu móſcheń? A ja ju zyte dopołdnjo pytam!“

„Ně, revolwer w ſaku tcźi! A jeli ſo mi tam deleka ſkoro njepſchestanjeſch hawkotacˇ, ßebi jón ras wucźahnu!“

„Schcźipaj tola ſkónćnje!“ — Nó, mużo, nacźehń ßo tamle lěbjer, tam ſchtyri hromadźe wißaja! A njemjetaj je tak do korbjawki! Kładź je nježnje nuts, hewak twoje ſchcźipanje ſmyßła nima, dha mójeſch je hnydom tſchacźicˇ!“

To je ſa naſcheho Jakuba witane ßłowo. „Tſchaicź je dyrbju? Nicźo lóże hacˇ to!“ A pumź pumź pumź je hałožku próſdnu tſchaßkł!

„Ty ſtary kaſſacźinjerjo, jeli ſkoro roſoma njenabudźeſch tam horjeka, dha ßo hladaj, ſchto ßo ſtanje!“

„Ach měnišch, jo chźeſch ßobu horje pſchińcź? Nó, dha pój, trydnjeſch ſa to ſtódku hubku tu horjeka w ſabłukach!“

„To dyrbjako mi do moſnow pſchińcź! Wot tebje ßo njedam k norje mécź! Ně, rěbł wołmu precź a póndu k ßuhodej. A hdyž ßo na wjeczor wróću, potom budźeſch wěcźe roſumniſchi!“

„Haj wſchak, ſtareho na jabłuczinu tykneć — a ſdruhimi tak dołho puſćerowacˇ! To by ßo tebi takle łubiło! Tola to ſtojo njeſmějeſch. Sgnßodźa bychu hižo mi dele pomhałi!“

„Ach, ſchłóha by tola tebi pomhał! Bychu ßo pod ſchtom ſtupili a ßo tebi ſ zyłcej ſchiju wuzymjeli!“

A tak dźe to dale ſ tym ſtarym Jakubom. Prajeli wona, tamle na lěwo wißa hiſchcże jene jabłuko, dopſchima na prawo. A měni-li, ſo dyrbi łuſt wyſche ſtupicź na druhu haloˇu, dha ſ nohomaj tſchepoze, ſo ßo kholowy tſchaßu, każ ßebi to ſwěrił njebu. A potom łatke ta keļija, hdyž ma korbjawkow poknu. Pſchiſłe i druhej po rěblu horje. A prjedy hacˇ ſtaj ſ wumělenjom korbjawkow hotowej. To traje cźi zyłu wěcźnoſcź!

Wěſch, Jakubje, troſchku ßorta ßej łubicź dam, ale wſchitko dyrbi ſwoje mjeſy mécź. Njeczźii tola tajſcho kopołazeho a njemjerſaj twoju łubu ßónku naſtainoſcźi!

Haj wſchak, da ßo powuczicź a ſadźerzi ßo thwillu każ pſchijtojny mandźelſki. Ale ji njeje derje, hdyž ßo njeſchcźakałaj a poczina ſaßo do njeho ſchtapacź a tak to dźe naſtajnje dale. Wona chce to tak mécź!

Ně, ně — beju dla ßo pjetrſchowny ſtaracź, taj wſchak ßebi roſumitaj!

Jakub ščipa jabłuka

(Wobras ſe wěm.)

„Nětko cźiń, ſo do ſahrody pſchińdźeſch, a ſeſchcźipaj te picźokki, kiž hižo ſ hromadami padaja!“ honi Kata njedźelu po wobjedźe ſwojeho muża. „Abo tak dołho dyrbja tam na ſchtomje wißacˇ? Doniž ſtónćnje wſchitke njeſpadaja a ßo njenabija? Taſkeho woſtudkeho cźłowjeka drje nichtó na ſwěcźe nima każ ja. Cźiń, ſo won pſchińdźeſch a njeſtonaj tu ßedźo!“

Kóždźicźke léto ma wona ſ nim tajku kekliju, hdyž dyrbi ras tam horje na ſchtom ſalécź, potom łuſt dale do haſłow a do ſchtoma. „Wěm hižo, ßy pomaku, każ tajke ſtare drjechmo, a bojiſch ßo wo ſwoje ſiwjeńcźo!“

„Dźeſe też to, ja a ßo bojeć! Taſkeje bojoſcźe njeſnaju, każ wy zonyˇ! Njepſchińdź mi ſ tajkim hłupym wótſlazym ſmanjom!“

„Hej, ja hižo wěm, hdyž maſch na ſtólcźk abo na ſtud ſtupicź, jo by wino abo haſłki wobrěſał, to ßej hižo mußliſch, ſo mohł ſ Budyſchſkeje wéże padnucź!“

To jeho ſrani, cźeri won a cźehnje tamle ſ rěblom. Huj, huj, huj, huj — ſkoro ßo ſakopny a ſ nim do wrotow praßny! Wona widźi, kak je rosnjemdrjenn. Nó, njech je, hłowna wěz, ſo ßo ſtónćnje do dźěła da!

To hiſchcźe dyrbi wona ſa nim kolche won donjeſcź! A rěbł dźerżeć, ſo ßo njeby wobßunył. Tajſi trawnik je jara hładki a wo wjele ſtraſchniſchi hacˇ ſchkleńcźany łód! Kompaniju wobornikow ſ wulkej ſtachtu dyrbja la pod ſchtom naſtajeć abo ſnajmjeńſcźa ßo ſtama ſpody njeho ſtupicź a ſalu dźerżeć, ſo by ßo ſmérował a do ſale padnył, jeli ßo wobßunje.

„Njebudźe ßo cźi wjercźeć?“ ſchcźipa jeho do pjatow, hdyž na ſchtwórtej ſchtelzy ſtejeſ.

Ach, ma ta ſesdacźe! Wón nima ſaneho ſtracha. Ale ſtupa po możnoſci prawje nielepje, ſo ma ſakzu něſchto ſ ſantorjenju. Dokelž bjes tajkeho ſadźeranja, ſchcźipanja a mjerſanja pola njeju njeńdźe. Staj to ſwuczenaj.

„Podaj mi drjewjanzy horje!“ woła na żonu dele a woſtanje ſtrjedź rěbła ſtejo a ſtupa ſ jenej nohu na druhu, „ſchtelki łběrzo łubоko do nohow rěſaja!“

Hermann Löns

K 20. pożmjertninam pěſnjerja Hermanna Lönsa. Wulki pěſnjeř němſkeje hole padże jako wójnſki dobrowólnik 26. septembra 1914 pſched Reimſom.

Jan Michał Budař a jeho wotkazanje

Mjeno tuteho wulkeho dobroćerja znaješe před wójnu kóždy Serb, wosebje naši khudźi a bědni. Kóždе léto wudźělachu so jim z jeho zawostajeństwa nahladne pjenjezy. Što je dźensa z Budarjoweho zawostajeństwa? — Podawamy tu z pjera njeboh K. A. Jenča něšto wo žiwjenju a skutkowanju wulkeho našeho dobroćerja, kaž to namakachmy w starym lětniku časopisa Maćicy Serbskeje. Snadź móže nam nječhtó na naše prašenje wotmołwu dać. Redakcija.

Hačrunje je Budarjowe mjeno we wšitkich serbskich wosadach hornjeje a delnjeje Łužicy znate a we wutrobach wšitkich khudych a pomocypotrěbnych Serbow w dźakownym wopomnjeću žiwe, dha je mjez nami tola jara mało tajkich, kiž bychu nam dalšu powěsć wo jeho žiwjenju a wo jeho wotkazanju dać mohli. Tohodla njech so tež tudy jónkróć na njeho spomni, kiž je sebi we wutrobach našeho serbskeho luda wopomnik stajił, kotryž twjerdšo steji, hač žadyn železny abo granitowy wopomnik. Z jeho žiwjenja bychmy pak tudy radźi wjele wjacy sobudźělili, hdy budźichmy jenož wjacy nazhonić mohli. Štož nam cyrkwinske knihi w Budestecach wo jeho narodźe a wo jeho smjerći powědaja, a štož je so w rće našeho luda z jeho žiwjenja zakhowało, je mjenujcy to jenićke, štož móžachmy při wopisanju Budarjoweho žiwjenja wužić. Po cyrkwinych knihach w Budestecach narodźi pak so Jan Michał Budař 9. decembra 1713 w Hornjej Hórcy, hdźež bě jeho nan Jurij Budař wobsedźer teho sameho ryćerskubla, kotrež pozdźišo našemu Budarjej słušeše. Jeho křćenca sta so 12. decembra 1713 w Budešćanskim Božim domje, a běchu swědkojo při tutym swjatym skutku k. Jan Greiffenhahn a k. Michał Fischer, wobaj z Budyšina, a knjeni Hanna Sophia, knjeza Jana Běhmarja, fararja w Budestecach, mandźelska hospoza. Z dalšeho žiwjenja njeboh Budarja je nam nětko jenož tak wjele znate, zo je wón na gymnaziju w Budyšinje a pozdźišo štyri lěta w Lipsku studował a tutón posledniši čas ze wšej pilnosću k zeznaću prawa naložił. Jako bě so wón po dokonjanych studijach domoj wrócił, njetraješe dołho, zo bu wón do rjada sakskich advokatow zapisany, a wón wědźeše sebi ze swojej pilnosću a ze swojej wulkej wědomosću w tajkim swojim zastojnstwje bórzy tak znate mjeno sčinić, zo ze wšěch stronow łužiskeho a mišnjanskeho kraja ludźo pola njeho radu a pomoc pytachu. Wosebje běše pak jeho mjeno mjez Serbami derje znate, a dokelž bě wón serbskeje rěče mócny, dha běše tež won tón rěčnik, na kotrehož so woni tak husto hač bě jim rěčniska pomoc nuzna a trěbna, najradšo a najhusćišo wobroćachu. Z jeho rěčniskej dźěławosću přisporješe pak so tež jeho zamoženje, kiž móžeše won zwjetša, dokelž bě hač do swojeje smjerće nježenjeny a hewak jara zlutniwy a k mało potrěbnosćam přiwučeny, hromadźić a hišće z wupožčenjom na dań a z kupowanjom a předawanjom kubłow powjetšić. Kaž my mjenujcy z jeho ze samsnej ruku napisaneho wotkazanja zhonimy, dha njewobsteješe jeho zamoženje, kotrež je serbskej khudźinje zawostajił, jeničcy w hotowych pjenjezach, ale tež w ležownosćach a kubłach, kotrež bě sebi wón k swojemu wot nana herbowanemu ryćerskubłu w Hornjej Hórcy přikupił. Wyše tuteho kubła słušeše jemu tež mała wjeska Zdźaŕ pola Wjelećina, jene kubło w Drječinje a hosćenc „k złotej hwězdźe“ w Drježdźanach, přikupjene pola a łuki. Tež jeho wobydlerjo Cornych Noslic, kiž žane ryćerskubło we swojej wsy nimaja, za swojeho zakitańskeho knjeza wuzwolichu a jako tajkeho wyšnosć připóznа. Tohodla mjenuja jeho tež Budešćanske cyrkwine knihi, do kotrychž je jeho žiwjenjaběh zapisany, advokata a herbskeho, wićeznego a sudniskeho knjeza nad Hornjej Hórku a Zdźarjom a zakitańskeho knjeza w Cornych Noslicach. Dwajadwaceći lět do swojeje smjerće wjedźeše wón hižom, što dyrbješe so po jeho smjerći z jeho wulkim zamoženjom stać, a k čemu běše to same nahromadźił. Dokelž bě wón mjenujcy nježenjeny wostał, dha wotkaza wón to same we swojim 4. julija 1767 ze samsnej ruku napisanym testamenće swojim lubym Serbam, mjez kotrymiž běše sebi ze swojej rěčniskej dźěławosću wulki dźěl z njeho dobył a nahromadźił. Jako běše wón na tajke wašnje swojemu domej rozkazał, wosta wón hišće, kaž smy to hižo spomnili, 22 lět při žiwjenju a měješe swoje bydło zwjetša stajnje w Hornjej Hórcy. Jow wón tež 25. novembra 1789 rano w dwěmaj čiše wusny, jako bě jenož sydom dnjow khory pobył. Boža ruka, kiž bě jemu jeho móc zlemila a dych přikróciła, bě zwonkowna přičina jeho smjerće. 30. novembra bu jeho wote-

Nazyma.

Z krótšej stopu překhodźuje
Bože słónčko njebjesa,
Mile pruhi dosweću je —
Płód so z polow dobjera.

Ptački mjelča, žana muška
Nihdźe wjacy njezynći,
Mhła so, wětr huška,
Łód a mrózy přiće'ri.

Prašeš so za kwětku rjanej,
Pytaš łuku kéjatu:
Ach, nět njenadeńdźeš žanej',
Łuki, mjezy **p**ł**o**w**e** su.

Šěre, nahe steja haje
Swoju pychu slečene,
Rjanosć jich ta w pěsku tłaje,
Lisćo w lěće młódniwe.

A tak zańdu młode léta
A jich kćěw a wjesele,
Tak też spadnje hordo swěta
A wšć jeho rjanosće! H. Zejleŕ.

Ptački pućuja.

Je tu nazyma. Słónčko drje hišće hŕeje a lěs hišće pisany njeje, ale ptački hižo wotpočuja a to je najlěpši dopokaz, zo je lěco so minyło.

Njehodźi so přeco z wěstosću rjec, hdy ptački započinaju pućować. Někak drje so to hodźi předpowěsć, ale wěsty program ptački w žanym lěće nimaju. Druhdy wotpućuja zahe, druhdy zaso pozdźe. To wšo wotwisuje wot wjedra našich krajow. Je so hižo stało, zo su baćony započatk žnjeńca nas wopuščiłe a je so tež hižo stało, zo hišće započatk póznjeńca pola nas běchu. Nanajskerje wotwisuje to wot teho, hač a kak dołho tu hišće picu namakaju. Je móžno, zo zahe wotpućowanje ptakow pokazuje na krutu zymu a třeškańcu. Znajmjeńša mnozy to wobkrućeja. Ale na tak dołhi čas drje ani ptački wjedro wěsćić njemóžeja, hdyž to ani ludźo njedokonjeja.

Hdyž započina ptače pućowanje, potom je wulke hibanje mjez ptačinu. Ptački so zhromadźuja do wulkich čŕjódow, zo bychu zhromadnje so podale na pué. Je, jako hy cyły powětr był polny zybow, konopačkow a druhich ptačkow, kiž druhdy tak wysoko létaju, zo jenož jich hłosy słyšiš bjez toho, zo by je wuhladał. Blizko rěkow na łukach a w hajach napłóšiš časćišo mjeńše ptački, kiž tam přebywachu we dólčkach na zemi. Je někto čile žiwjenje wonka. Ale za to budże za měsac, hdyž su ptački nas wopuščiłe, čim puščišo a zrudnišo. A budźemy potom z rozeđeńdźenjom čakać na naléče, kiž nam zasy wróći naše drobne spěwanje. M. N.-N.

Nazymski wobraz.

Z lipow hižo swětłožołte lisćiki padaju a dešć je lěpi na zemju. Nazyma so kradnje do kraja. Ale připodłanju so późnjeńe tola hišće pokazuje z cyłej swojej słódkosću. Potom słónco smali přez běłe mróčele. Polo je zakéčło ze žołtym wójniščom. Wono napoja nazymske připołdnja ze słódkej wónju a pčołki so chcyćiwje waleja na jeho kćenje. Na šipleńkowym kerku sedźa sónčki. Su to spodźiwne wutwory z mochojtnymi zelenymi, čerwjenymi abo žołtymi nićemi. Hdyž tajki sónčk přerězuješ, widźiš tam drobne čerwiki, z kotrychž bychu so sónčkowe muchi wuwiłe, kotrež naléto wokoło létaju.

Nazyma njesmě nas zawjesć k éćžkim myslam. Stwórba nihdy njepřestawa. Srokopjel drje je nas hižo wopušćił a fifolenje skuleje je womjelknyło. Snadź tutón rjany ptačk nětko hižo přebywa w Africy. Ale za to je mały kralik nam swěrny wostał. Wón pospochi haruje. Klinči to, jako by nječtó stary zerzawy časnik naćahował kaž šulski hóle, bjez přestaća, bjez staroscow a jenož zwjerćha.

W zahrodźe, kotruž wječor kurjawa napjelnja, jabłuka ze štomow padaju a tupo na zemju bija. Léto nam swoje bohatstwo sypa do klina...

M. N.-N.
1932.

Słowo „płowy" — sy jo hižo słyšał?

Łuki, mjezy **płowe** su. Tak Zejleŕ nětko basni wo nazymje. Potajkim su łuki nětko hinaše hač zelene. Haj, su kaž bjez barby — někajke šěre, trochu nažołć, kaž bychu mazane z prochom byłe. Też ptačk **šěračk** rěka **płowačk** swojeje barby dla. A woły tajkeje **šěrožołteje** kože rěkaja **płowaše**, a tajke kruwy mjenujemy **płowše**. Płowše na płowej łucy njemóžeja so napasć. Płowe konje rědko widźiš — rěkaju płowaki (Falben).

Kak sym našej maćeri k narodninam zbožo přała.

Luba maći! Luba maći!

My přejemy tebi wjele zboža k twojim narodninam, zo by prawje dołho žiła a strowa była! Tónle mały dar, kiž ći nětko dawamy, je wot Bena, Janka, Moniki a Hany. Ale luba maći, njestróž so, zo ći tajkile mały dar dawamy. Maći, ja ći ničo wjacy dać njemóžu, dokelž sym wšitko přepytała, ale ničo wjacy namakać njemóžu. Ja sebi pak myslu, zo je dosć, hdyž ničo wjacy nimam. Maći, njemysli selbi pak, zo sym z lutowańički nješto wzała. Ně, to je wot nana. Luba maći, my smy tebi wšitke nješto darili. Maći sy wjesoła? A wona praji haj.

Z wutrobnym postrowom Hana, Monika, Beno a Jank.

Hana Cyžec z Boranec, 6. łětnik, 12 łět.

Naš wulět na „Luchsenburksku horu".

Wutoru jědźechmy z wozom na Luchsenburksku horu. Hižo w 9 hodź. zesydachmy so na wóz, a potom wotjědźechmy. Najprjedy jědźechmy přez Jaworu do Krjepjec a do Halštrowa. Hdyž běchmy sebi Halštrow dosć dołho wobhladali, sdy so pod jednym štomom sydnyli a swačili. Ja mějach dobre pomaski sobu. Nětko dyrbjachmy běžeć hač do „Wjesołeho wuhlada". To so nam jara njelubješe. My pak khwatachmy, zo běchmy přeni tam byli a so přeni na wóz zesydali. W korčmje smy sej najprjedy nješto k piću kupili. Tam smy khwilu wostali a potom dyrbjachmy zaso dale jěć. Hdyž nětko do lěsa přijědźechmy, widźachmy tam wjele hribow. Na to přijědźechmy do jeneje korčmy, kotraž rěkaše „Luchsenburk". Tam mějachu wjele na předań, wšelake dobre kuski. Wjele so tam kupowaše. Po jědźi smy wšelake rejki činili. Čas so skoku miny a skónčnje jědźechmy zasy domoj a to přez rjany krasny lěs. A zaso tón samsny puć, kaž přjedy. Na wozu smy spěwali. Hdyž smy so do Jawory wróćili, zaspěwachmy wječorny spěw. Wot tam dyrbjachmy hač do Miłoćic běžeć. Doma powědachmy, kak je na wuléće było. Potom smy so lehnyć šli a smy jara derje spali hač do swětłeho ranka. Na tutón wulět budźemy dołho spominać.

Monika Mólerec z Miłoćic, 6. łětnik, 11 łět.

Domowina.

Přibliži so ważny čas
Domowina prosy Was
Wupowšće khorhowje
Z wěncami wšo wupyšće
Radworjo, haj swoju česć.

Tak woła še sobotu před zlětom Radwořska „Hłóčina" na wšěch pućach a we wšěch kutach. A woprawdźe woni njewołachu podarmo. Hnydom, hdyž tak z kolesom po Radworju jědźech, wuhladach, kak jena žerdka po druhej z třěchi so hibaše. Bórzy zmajena žerdka po druhej z třěchi so hibaše. Bórzy zmajena žerdka po druhej z třěchi so hibaše. Bórzy zmaj

Hospodařski kučik

Wo picowaniu konjow

piše ratař z Holsteina: Su hižo někotre lěta, zo swojim konjom rozmjećeny wows bjez sykanja dawam. Wužitk, kotryž kaž w tunjosći tuteho picowanja, tak też w strowosći za konje wobsteji, pokaza so tak widźicy, zo hospodarjam hinak radźić njemóžu, jako: staj rěžak na wumjeńk a kuj sebi radšo mašinu k mjećenju wowsa — a dawaj wows bjez wšeho sykanja. Hdyž sym swoje konje tak picować počinał, je někotryžkuliž mudrował: to budże droha wěc, konje budża wopadnyć atd. Dźěch swoje puće, sypach lutki wows a widźu nětko, zo je sykanje konjom runje won škódne. Swojim konjom dawam wšědnje 6 puntow wowsa na dźeń, při ćežkim dźěle 8—9 a pódla trěbne syno. Je-li kóń wows zjědł, tykuu jemu walčk syna, potom słomy, a myslu: ty sebi sykanje sam rěz. Wot teho časa, zo tak činju, njeje mi hišće žadyn kóń skhorjeł a ćećenje (kolika), kotreż najbóle po stuchłym sykanju nastawa, je moju hródź yle wopuščiło. — Spomnju jenož, zo je derje, hdyż so konjom při ćežkim dźěle nješto k swańinje dawa, kaž pohončej. Je to tola njeprawa zlutniwosć, hdyż wotročkej, kiž skoro ničo njedźěla, khiba-li za pluhom khodźi, pomazku do rubiška zawališ, konjej pak, kiž dźěło čini, ničo njepopřeješ, wón jo skerje zasłuži, jako někotry pohonč. Je to mały wudawk, hdyż kóždemu konjej kožany měšk kupiš, do kotrehož so horstka wowsa a nješto khlěba ščini a při swačinje přiwjaza so měšk tak, zo móže kóń picu derje z njeho dosahnyć.

Přikupne hnoje a jich nałožowanje

Přikupne hnoje su droha wěc a njeměle so na dobre zboże mjetać, ale po zasadach, kotreż wobkedźbowanje do rukow dawa. Ratař měj sćěhowace prawidła přecy před wočomaj:

1. Přikupne hnoje, z wuwzaćom kalijowych zelow, skutkuja pak přez swój dusyk abo fosforowu kisalinu abo přez woboje nadobo. Tutej maja hnoje, kotreż so na wiki čisnu, wot 16—25 procentow; zbytkne 75—84 puntow w centnarju k ničomu njejsu, njedawaju pak so wot dusyka abo fosfora dźělić. 2. Dusyk podpjera rostliny na dwoje wašnje: jako cyrobizna sam a z tym, zo w roli skhowane cyrobizny rozwjazuje a k wužitku za rožki přihotuje. Skutkowanje dusykow pokaza so wšudże z tym, zo słoma a zelene widźicy přidobywa, a přez měru mjetane škodźa z tym, zo so mało zorna twori. Płody, kotreż we zemi rostu, njerodźa wo dusyki: rěpa (runklica) ma po nim mjenje cokora, běrna mjenje muki a překupne rostliny nadpadnje khorosć. 3. Fosforowa kisalina nješkutkuje tak na woći, jako dusyki; ćěri pak do zorna a polépša kajkosć rožkow. Zo by połnje hnojace mocy rozwić mohła, dyrbi so ji najbóle nješto dusyka přidać, hewak wostanje njerozwjazana ležo a koruški ju zesrěbać njezamóža. Samu fosforowu kisalinu směmy potajkim jenož na dosć dohnojene pola (z bróžnym hnojom) mjetać; hdyž to njeje, dyrbi so přikupny hnój skazać, kotryž ma při fosforu trěbnu měru dusykow. — 4. Fosforowa kisalina rozwjazuje so pak ćežey, pak lohcy: ćežey w njewotwjazanym guanu, fosfaće a kosćach; lohcy we wotwjazanych hnojach. Njewotwjazane fosfory měle so jenož w nazymje mjetać — w naléču přiňdu najbóle pozdźe. — 5. Wšě přikupne hnoje maju so hnydom po mjetanju zawłóčić abo podworać — jenož chilisalpeter nic. — 6. Ratař dyrbi potajkim prjedy, hač sebi přikupne hnoje skaza, mocy abo khorosće swojich polow derje zeznać, zo by wjedźał, na čo ma dźěłać: hač na słomu abo na zorno abo też na woboje. — 7. Hospodar njech přikupne hnoje njebjerje, khiba-li jemu překupc na złičbowanje napiše, kelko procentow dusyka, kelko fosforoweje kisaliny garantěruje.

* **Wužitk pčołarstwa.** Tšase traž někotry z hłowu, myslo: pčoły a wužitk, to so mi wěrić njecha — štóž ma khwile, njech sebi tute hrajkanje popřeje. Wědomosć a nazhonjenje pak wučitej, zo je pčoła za nas ratarjow jara wužitne zwěrjatko. Někotre rostliny ani płodu měle njebychu, njeby-li je pčoła woptała: na swojich nóžkach njese płódny próch wot kóčnja k druhemu. To płaći wosebje wo rapsu, wo dźećelu a našich sadowych štomach. — Z druheje strony steji też měd a wósk za pjenjezy. Wězo dźe su zańdźene lěta pčołam mało howiłe: zymła a wšelke khorosće su mnohe kołče morile a hospodař, z teho małeje mysle, je cyle pčołarstwo zapasł. Njesyješ dha rožku wjacy, hdyż ći to abo druhe lěto zmjerznje abo wumokaš! A kaž na hospodarstwu hišće njezadźěwjuješ, hdyż też tu abo druhdźe nješto prěki dźe, njeměł so kołč do kuta rěznyć, jeli tu a tam rój wotemrěje. Možno, zo bě twoja khłóšćiwosć wina na jich smjerći a by pčoły hišće měł, njeby-li je w nazymje tak kruće wukrawał. Też traš je hewak na wothladanju pobrachowało, wosebje na rjedźenju kołča, wumjećenju morwych pčołkow z njeho atd. — Tuž luby hospodarjo, njezhub łóšt, sy-li dotal mjenje zboža k pčołam měł! Poskići-li so składnosć, mysl na to, zo je kołč trěbny a wužitny přilopk kóždeho hospodarstwa. Štóž pčoły zaćeri, temu škoduje ratarstwo.

Mnohim hospodarjam je to žel, hdyż maja ke kalej wjetši zahoń wostajić; mysla, zo štož zorno njeje, ničo njenjese. Kalej dyrbi po wulkosći wobsedźeństwa přiměrjeny kruch role so připokazać a nješkodźuje wěsće nichtó, kiž skerje někotre rynčki wjacy, jako mało wosadźa. Móže so skotej hač do hód dawać, je tak kaž dobyte. Ćežku mokru rolu kaž njelubuje, też nic słabe pěski. Rola k njemu dyrbi dwójcy předźěłana być, w Jendźelskej činja to štyri króć. Do sadźenja přewłóći so rola derje a na to přejědže so z walku, zo so hruzle rozmjatu. Najpřihódniši čas za sadźenje je wot 10.—30. junija, jara zažny hnije najbóle na poln, wosebje, hdyż je so jucha na njo wozyła. Rynčki wuwozyć a sadźeć dyrbi jeno dźěło być — njenamaka-li přěsada wlohu, wostanje khora. Mokry čas sadźenju njehoji. Nješkodźi ničo, ale je derje, hdyż přěsada abo runklica 8—10 dnjow, kaž so praji, spi: wona wšak tak khětře njehinje! Z dosadźowanoho kału ženje wjele njebudże. Je-li suchi čas při sadźenju, njech so ženje woda njepřiliwa. Pak njech so z kolikom dźěry po rynčku štapaja, a je-li woda k rucy, z hornčkom do tutych lije, abo njech so husty hlinjany wusmuž přihotuje, w nim so před sadźenjom koruški přěsady derje namačeja. Sebi do škody sadźeja ludźo kał jara husty, to płaći wosebje w Delanach. Keřki dyrbja znajmjeńša łohć daloko stać, w tučnej dohnojenej roli pak $^{6}/_{4}$. Dźeń do sadźenja překrjep hrjadki derje, na kotrychž přěsada steji, zo je při torhanju prawje młódna a so koruškow wjele pjerśće z hrjadkow zapřimnje. Je-li rola wobsadźena, ma so pjancy wobarać: 3—4 njedźele po sadźenju wobjězdźi so přěsy, do žanjow druhi króć. Při wobjězdźowanju njesmě so kerk wjacy hibnyć abo wuwalić, to njepřenjese. Kał ma radšo suche, hač mokre lěto, w suchim nasadźuje małe ale krute hłójčki, w mokrym rozkwěkane, kotreż hnija. Chceš-li wjele hłójčkow měć, njesměš wjele łopjenow łamać: na rynčkach, kotreż dyrbja kisały kał do domu dać, njech hospodar docyła łopjena zběrać njeda, khiba-li 2—3 njedźele do domojbraća. Hospodař dyrbjał dwoji kał měć: słódniši a mjehši k jědźi do domu, a kručiši, kotryž tójšto zymy přenjese, to mohł so za skót khować. K jědźi najlěpši je běły (Magdeburgski), a šěry (šěročerwjeny), za skót bóle čornomódry. Čim słódniši je kał, čim bóle jón husańcy přeséahaja. Přećiwo tutym njepřećelam sředka njeje, khiba-li z časom jeja w hnězdach rozmjasć, pjedy hač wulězu. Možno traš, zo pomha, jeli něchšt suche šwupy, horjeka ze lěpom namazane, do kału nasadźa, tak zo mjetele, kotreż so rady wysoko sydaja, so přilěpja. Lěp měł so po času wobnowić a njesmě tak husty być, kaž za ptački, spytał to hišće njejsym, najwjetša hłuposć na swěće pak so mi to też hišće njezda. Kał rosće hač do novembra: do Měrćina dyrbi domoj abo na polu do hromadkow zrubany być — domoj je wěste, wot protykow kruwa žiwa być njemóže. Kałowe hłójčki móžeš w pincy abo na łubi hač do naléča khować, hdyż hłub runje přerězaš a nahnite łopjena wotběliš. Kałowa solotwja, kajkuž ludźo tu a tam na wulkich kołbasach dawaja a z kotrejež je so. prjedy hač so do horncow kładže, wša mjeza wućišćała, je žołtkej runje tak wužitna, kaž stara sykana a ze połcom začinjena koža. Móža-li zahrodnicy w městach čerstwe hłójčki khować hač do posta, čehodla nic my? Jendźelscy ratarjo praja, zo kóre kału skotej skerje wjacy wužitka přinjese hač tři kórcy runklicy. Kał dawa mnoho a dobru butru a přinjese howjadu k mjasu. — Spomnju jenož hišće, zo přěsada na łubje přestata być njedyrbi: réza so hałčka po druhej, prjedy hač so najlěpše truki kwěkaja, přěsada sama dyrbi w trukach so do měška pówsnyć a w trukach so khować, khiba-li sama wupada, najlěpje na łubi při hlinjanej séčnje. Tak wobkhowa skhadźiwosć 5—6 lět. Sy-li přěsadu kupował dyrbjał, daj tola w hornčku nješto zornjačkom prjedy zeskhadźeć, zo městо přěsady — wotwarjeny raps njesyješ, kaž je so temu a druhemu hižom radźiło!

Dźěći njebychu tak často khorowate byle, hdy by jich, wosebje w lětnišim času, na to nawodźował, zo so łačnosć městо z někajkej juśku, kiž kofej réka, z čerstwej wodu staji: wšo stworjenje žedźi za wodu z kužoła, človjek pak so jeje boji, kaž škódneho přemjeńka!

Hospodařski rozhlad

Sobotu 22. septembra 1934.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,475	100 pólsk. złotych	47,35
1 jendźelski punt	12,335	100 čěskosl. krónow	10,41
100 šwajc. frankow	81,65	100 franc. frankow	16,495

Barlinska burša z dnja 21. septembra. Hižo na pśihodnišej burśy bźěše kulišo na akcijowych wikach k relalisaciji pśichśitupiła a śo ju wuwólnjene źrěbi śo w rentach śapotožiću. Wotdźerjenja kupow bźěchu wjeśa dale doś̀ć wulke, dokeli ś hospodarśiwa wobeźitych naśorkow njpśichśebeźeśe, ći mógli kupam śerpjeru posticiś̀. Na rentowych wikach pak śo kupy tam a sem hišće polépśichu.

Barlinśke žitne wulkowiki. Wopyt na burśy bźěše doś̀ć ślaby. Wotbytowe móžnośće śo njeśu polépśiśe. Pśicheńcy nad potrjebu posticiś̀a a da śo ležma samećiś̀ić. Posticeńcjow w rožaj je mało, mjes tym jo mnohy ju dobri kupaj. Na mukowych wikach śo tukrajna pśicheńca a rjana muka bohaće posticiś̀ejśej, ale konjam je noj to najnuśniśe kupuje. Na wowśnych wikach śo dale ś lóśchtom kupuje a tam śo ja dobre druźinu pśichiražki pśichtiwoła. Jećmjeń ś pśiwonaju śo dale pyta.

Wežera płaćejśe w Barlinje zentnar

pśicheńcy W 8: 9,60 hr., W 9: 9,70 hr., rožki R 8: 7,60 hr., R 11: 7,80 hr., — jećmjenja G 7: 7,60 hr., G 9: 7,85 hr., — wowśa H 9: 7,55 hr., H 13: 7,75 hriwnow.

w Drjejdźanach:

Pśicheńca 9,60—9,70 hr., rožka 7,60—7,70 hr., jećmjeń, nal. 9—10,25 hr., nal. 8,60—10 hr., wowś 7,35 hać 7,60 hriwnow.

w Shorjelcu:

Pśicheńca 19 hr., rožka 15 hr., jećmjeń nal. 14,90 hr., nal. 15,40 hr., wowś 14,30—15 hr., běrny 2,35 hr., butra 65—77 pj., jeja 8—12 pj.

Drobnowikowańske płaćizny w Budyšinje

22. septembra 1934 po hamtskim postajenju.

Wšě płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja.

Twora		najnižše płaćizny hr.	najwyšše płaćizny hr.
Howjaze mjaso z kosćemi	1 kg	1,40	1,60
Ćelace mjaso	1 kg	1,40	1,60
Skopjace mjaso	1 kg	1,80	2,00
Swinjace mjaso	1 kg	1,40	1,80
Tukrajny swinjacy šmałc	1 kg	1,80	2,00
Pšeńčna muka	1 kg	0,38	0,56
Ržana muka	1 kg	0,36	0,38
Khlěb	1 kg	0,25	0,27½
Jědźne běrny nowe	1 kg	0,09	0,11
Raj	1 kg	0,28	0,80
Hród	1 kg	0,60	0,84
Soki	1 kg	0,40	0,90
Amerikanski swinjacy šmałc	1 kg	1,92	2,00
Sušeny połć	1 kg	1,80	2,00
Dobre mloko	1 ltr.	0,22	0,24
Jědźna butra	1 kg	3,00	3,20
Jeja	štuka	—	—
Jědźne buny	1 kg	0,28	0,40
Cokor, drobny	1 kg	—	0,76
Petrolej	1 kg	—	0,44
Kamjeńtne wuhlo (domj. tepj.)	1 ctr.	—	1,85
Brunicowe briketty	1 ctr.	—	1,26

Płaćizny rěznego skotu na Barlinskich skótnych wikach.

21. septembra 1934 — Płaćizny po cent. a złot. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenja:

Woły: 1013.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět	37
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	31 – 35
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	28 – 31
Mjenje picowane wšěch starobow	24 – 27

Byki: 493.

Połnomjasne, wurośćene, najwjetšeje rězneje hódnosće	35
Połnomjasne, młódše	31 – 34
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	27 – 30
Spatne	23 – 26

Jałojcy a kruwy: 1057.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće	32 – 33
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět	22 – 30
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	17 – 20
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	11 – 15
Mjenje a spatnje picowane	—

Ćelata: 1460.

Najlěpše wukormjene (1. družiny)	48 – 52
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (2.)	40 – 45
Spatne (3.)	32 – 38

Wowcy: 5471.

Młódše a starše wukormjene (5. družina)	36 – 37
Starše wukormjene (6.)	33 – 35
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (7.)	21 – 32

Swinje: 9385.

Połnomjasne, wos. rasow a jich křiženj., hač do 1½ lět stare	52
Wukormjene	51 52
Mjasne	49 – 51
Spatne	46 – 48
Rancy a kundrosy	50 – 51

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a woljowe symjo po tuni abo 1000 kg hewak 100 kg

Płaćizny po złotej hriwnje.

	21. 9.	20. 9		21. 9	20. 9
Pšenca	200	200	buny	10,5-11,5	10,5-11,5
rožka	160	160	woka	10,5-11,5	10,5-11,5
jećmjeń now.	—	—	módre lupiny	6,75-7,25	7,00-7,25
jećmjeń, nal.	—	—	žołte lupiny	—	—
wows	—	—	zeradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšenć. muka	27,25	27,25	lany wosušk	7,55	7,55
ržana muka	22,40	22,40	such. truhanć.	7,40	7,45
pš. wotruby	12,05	12,05	běrnj. kruški	8,70	8,75
ržane „	12,05	12,05	syno, 50 kg		
raps	310	310	ržana słoma		
hród, Viktor.	29,0-32,0	29,0-32,0	pšenć. „		
lane symjo	—	—	wowsna „		
pieluški	11,5-12,2	—	rećna „		

Płaćizna za přjeńcy za wuplodźerja 8: 192, 9: 194.
Płaćizna za rožku za wuplodźerja 8: 152, 11: 156.
Płaćizna za jećmjeń za wuplodźerja 7: 152, 9: 157.
Płaćizna za wows za wuplodźerja 9: 151, 13: 155.

Hamtske wozjewjenje z Kamjenca.

Dźe im Grundbuche für Skalka Blatt 93 und 66 auf den Namen des Landwirts Otto Ricke Magdeburg, Himmelreichstraße 6-8, eingetragenen Grundstücke sollen am **Dienstag, den 6. November 1934** vormittags 9 Uhr, an der Gerichtsstelle im Wege der Zwangsvollstreckung versteigert werden.

Kamenz, 18. September 1934.

Das Amtsgericht.

Pokiwy pyskej a pjeru

Plista. Tak mjenuje so krasny nastawk Miklawša Bjedricha. Tam zhoniš, zo móže plista być: mjedowa, poprjancowa, selena., popjerjana, pluwana, strowa, droha, zrała, abo zo plista zynka, šćerka, zwoni, piska, šumi, sedźi, abo zo réka też: Fawenlic ćeta, Flinkec holca, Bawcarjec kmótra, droha žalba atd. Přisłowo: Stajna plista čini twjerdu kožu. Čitaj tu knižku, dokelž wšo so njeda dowuznamjenić.

plunč (wot plunjenja — nic: flunč)

péčka (nic: bóčka); tola lěpje Boršicy hač Poršicy (wot Borisława)

pod rozpadankmi morwi leža; **spod** rozpadankow 13 morwych wnéžechu.

pódkow(c) a pódkowa a pódkojca (= pódkowica)

podothojty, počornojty, potołstojty, potwjerdojty, pomjechkojty, pobołojty, čerwjenkojty, šerkojty, hłupikojty, slepikojty, wětrikojty — länglich, schwärzlich, etwas dick . . .

podźělny božeho žohnowanja (nic: dźělomni = teilbar). Podźělny — to rěka: mam podźěl z něčeho (teilhaftig)

pokazowar (nic: pokazař) ma stajnje „pokazować"; **pokaznja** = monstrance

poměkujetaj swojim dźěćom (nic: so horje bjerjetaj) Vorschub leisten.

polica, polca Wandbrett, policy Regal (pół-Diele, Fußboden)

Polna huba: Přichodna hodźina skazy mi cyle přebywanje w Barlinju — skazy mi **cyły Barlin** (M. A.) Eulalij Fulgencej radźeše, zo by do Egiptowskeje njekhodźił. E. Fulgencej **Egiptowsku wotsadźeše.** Polna huba **rěči wjacy,** hač **mění.**

polny čeho. Moja wutroba je polna dobrych předewzaćow. Njebjo a zemja twojeje stej. Knježe, polnej krasnosće. Dwór polny wody, dom polny ludźi. Porěčko čitaš, zo je něšto polne z čim a wot čeho.

polodnjo (nic: połonjo — dokelž je poł **dnja**).

połć (nic: połč).

pomnić, wopomnić, rozpomnić — pominać, wopominać, rospominać (nic: wopomnjeć). Hawštyn wopominaše wěčnosć (nic: wopomnješe. P. W. 301. 15).

penikowa Wasserschlund.

poradźować (kaž wobradźeć a wuradźować komu, wukazować, pokazować komu), Berater poradnik, Beratung poradźowanje, Beratungsstelle poradunja. W poradni za khoromyslnych (Geisteskranke) njejsym će pytał.

porch-awa a proch słušatej k sebi; porch pak ma starši porjad zwukow, proch nowiši. Tak maš też pornjo sebi žołte a złote, **porsk** a **prask** atd. (Přir. łać. porc-us a pros-o).

Radio

Njedźelu 23. septembra ljetušeho.

Königswusterhausen. Nimo šnateho wšědneho programma: 6.15 rańšći konzert ſ Hamburgskeho pišćałowa. 8 ſa ratarjow. 8.55 němska ſwjatočna hodźina. 11.30 tačele. 12 šapokańanje a narěč němšeho fiskopa. 13.10 pšihpołdnišći konzert. 13.15 tačele. 16.15 reje k popołdnju. 17.30 dujeći konzert. 20.05 šabawny konzert.

Lipsk. Nimo šnateho njedźelskeho programma: 6.15 rańšći konzert ſ Hamburgskeho pišćałowa. 8.15 khorowy konzert. 9 rańšća ſwjatočnosć. 12 pšihpołdnišći konzert. 19 opera „Gianni Schicchi".

Hišće ważne ſ dnjoweho programma. Barlin: 20 ſ Lortzingowych operow. Hamburg: 20 hudźba a lubosć. Wrótkław: 20 wješely šabawny konzert. Köln: 20.05 šabawny konzert.

Póndźelu 24. septembra ljetušeho.

Königswusterhausen. Nimo šnateho wšědneho programma: 6.20 rańšći konzert. 12 pšihpołdnišći konzert. 13 tačele. 20.15 hodźina naroda (rjana lud. hudźba).

Hišće ważne ſ dnjoweho programma. Barlin: 20.45 hudźbny kabarett. Mnichow: 21 konzert. Win:: 19.10 rejwańska hudźba. Budapešt: 21.10 Wagnerowy konzert.

Hdyž čłowjek njewě, hdźe wutroba sedźi

W přenich nóžnych hodźinach ſo wudowa w Prjedlizach ſ ropotom ſe ſpanja wubudźi, kotrejž daleka w khěži ſošłyšeše. Napřećiwo najwjazy druhim žonam wona žaneje bojoseje njepokaza, ale wša ſwěri gumijowy ſtumpaćj ſ khamora a dźěše mjelčo po khodźe dele. Daleka w jitwi wuhlada, kak ſo muſkl nad pišanſke blido khilesche, kotrejž po dadźu ſa pjenjesami abo druhimi hódnoſćemi pytasche. Wona ſo nětko hyndom do jitwy njewali, ale wočzini najprjedy jónu khěžine durje, wotkaſche wótrje wo pomoz a potom ſo do jitwy poda. Tu k ſwojemu pšeſtrašenju widźeſche, ſo ſadobywaŕ na ſemi leżeſche. Po dadźu bě ſo tak naſtrózał, jako ſo pšeſtrašeny widźeſche, ſo jeho Boža ruczka ſaja. Nóžny połzaj, kotrejž bórſy pšichódźe, ſo nad ſadobywarjom khili, ſo by ſo pšeſtrowdźił, hač jeho wutroba bije. Wón ſe ſtarośćiwym mjeſwoćom ſašo ſtany a rjekny jenož ſłowo: „Morwy".

Pol hodźiny poſpołſcho po dwóch nóžnych Prjedliz ſrudny cźah cźehnjeſche. Połzaj jón nawjedowaſche, potom pšichódźeſchtaj muſkaj, kotrajž morwebo ſadobywarja njeeſchtaj a ſa nimi krocźeſche wudowa ſ nětkotrymi žuźodami. Dokelž ſo w Prjedlizach w nozy porědko něſchto roſbudźazeho ſtawa, njetrjebamy ſo dźiwaćj, hdyž ſłužbu ſaſtawaju na ſtražt ſpachu. Tak pšichódźe, ſo bě ſo morwy ſadobywaŕ nadobo ſhubił.

Nětko wšo wulki njeměr naſta, kotrejž ſo bórſy na zyle Prjedlizy pšchenjeſe, dokelž běchu ſo ſ haru, kotruž pytanje ſa „morwym" ſawinowa, je ſpanja ſłudźile. Kóždy ſo praſcheſche, ſchto mohł ſajima měcź, morwebo ſadobywarja kradnyć. Pšchetoj kradnyć běchu cźěło dyrbjeli, dokelž połzaj chzyſche wopſchiſahaćj, ſo njeje ſadobywarjej wjazy wutroba biła, jako jeho na měſtnje ſadobyća pšchepytowaſche. W přenich raniſchich hodźinach ſo ſkónčnje roſkudźicku, naležnoſć pšchediſajenym wyſchnoſćam wojſiewicz a tuhym dalſche krocźele pšchewoſtajicź.

Dwaj dnjej poſdźiſcho mějeſche połzaj, kotrejž bě ſadobywarja namakaŕ, ſłužbu na ſtražt. Tu jenu muža pšchiwjedźechu, kotrejž bě ſo w bliſkoſći Wuſcja poddładnyj ſcźinił. A w tuhym muzu wón ſ ſwojemu ſpodźiwanju „morweho ſadobywarja" ſpózna. Na njeſbožo ſo w ſamnym wokomiku kriminalna kommišija ſamołwi, kotraj ſajateho hyndom pšchešłyſchowaſche.

Tak ſo wukopa, ſo běſche połzaj w tamnej nozy, jako „morweho" w bydlenju wudowy namaka, w ſwojim ſtraſche wutrobu na prawej ſtronje pytał. Sadobywaŕ rjekny, ſo je jeho ſtaroſćiwe mjeſwoćo, kotrejž bě połzaj cźiniŕ, jako ſmjercź ſwěrcźi, nimale ſ ſmjercźu pšchinjeſło. Na ſbožo jemu w tuhym wokomiku nichtó mjeſwoćzi pohladaŕ njeje, hewaŕ by pšcheradźeny był.

Połzaj dyrbi nětkole na pšcheſadźenje do hiſchcźe mjeńſcheho hnězda hač ſu Prjedliz, pšchihotowany być. jn.

Worakawa réka

Nimo Leſkowaja w Sserbiſkej Morawa běži, ſ kotraj dyrje ſo ſ bohatymi rjanoſćemi pšhirody wujmuja, kotraj pak — ſnajmjeńſcha w ſwojim hornim běhu — ſ njeſwobłubjena njeběſche. Pšchetoj wona běſche ſho nimo měrny dźiwoja, pšcheplawjeſche pola a łuki a ſaſ jeſche ſo dołha tak, jako by jeničzky jej wſchón kraj ſ ſchaſ. Wotbežity hněw ſ tym ſłubdjeſche, ſo mějeſche ſ wulku wodu a wſchón wobtkad hačzeſcha. Njeběſche mjenujzy ſaneho prawebo mosta pšches réku, njech ſo ſo pół-ſaužy też běle wo to prózowachu. To réka — napoſledk ſo jim tola poradźi, jeho twar wuſtutkowaćj. Nětko běſche drje móſt pſchiſwoleny, ale trajeſche hiſchcźe dołho, prjedy hačzaj tu też pjenjeſy ſa to běchu.

Hdyž běſche potajkim theoretiſki dźeł wojowanja dobyty, ſo k brjohomaj réki wulke žiwjenje ſapocza. Wojacy kommjenje, měſchachu zement a żeleſo ſo kupjeſche. Borſo ſo daloke a horde potkoła nad réku wupinachu, pod kotrymiž woda dźiwje ſchumjeſche. Potom dyrbjeſche ſo móſt tež poſwjećićź. S blikta a ſ daloka wobydlerjo ſ khromadami pšchikhadźachu. Hudźba hudźeſche a na wuſokich ſcźežorach ſmahowachu ſo ſwjatočnje khorhoje.

Ale ſchto pšcheſtajenje, haj ſtrójele dobrych Leſkowſtich měſchcźanow wopitha? Móſt dyrje tu ſtejeſche, ale hdyž běſche **nětkole** réka? Jenicźki ſakčhik ſo mjeſ ludom poſłuſchny, jako wuhladachu, ſo bě ſo worakawa réka ſhubiła. Bórſy hróſhna powěſcź dóńdże, ſo je ſebi w nozy prjedy nowe ložo wupytała. Bjes dwěla njechaſche, ſo by ſo **nětkajtí** móſt nad njej wupinał. Pšchi ſkładnoſći wulkeho njerwjedra běſche brjóh pšcheſtupiwſchi nowy pucź namakała. Nětko pšchepławja dale łuki a pola, njezł, ſchtoj ji napřeki pšchińdże, hacźa wobtkad a bywa dale worakawa. Móſt pak tu wopuſchcźeny a wobſamoćzeny ſteji a njemě ſo cźo je na ſwěcźe. **A** pšchi tym je bjes dwěla najrjeńſchi móſt w tutym dźělu kraja. jw.

Wojak kaž Turka

Wo Turkach naši ludźo maoł pomnja. Nětko na nich w narodnych pěsnjach dopomina, na př. **„Wulke ſtuki, wołojane kulki dyrbja tym Turkam hłowy brać".** Dobri Serbja Turkam njejsu; tež woni su so modlili hišće we 18. ſtoléću, zo by Bóh jich móc złamał. Tež serbscy wojacy, ſamo naš Krabat, z Turkami wojowachu. A doma ludźo z brozu wo jich zakhadźenju słyšachu. Wohidny bě jim kóždy cźłowjek, kiž **„zakliwaše kaž pohan a Turka?** Potajkim Turka njebě lěpši pohana. A Serbja zrozumichu, što rěka **„cźekać, jako by Turka za khribjetom hnał".** Přetoż štó dha bě na swěcźe hišće tak **„njeńſchi wjeſki kaž Turka?"** A štó zamó kraj tak **„zapuſcźić kaž Turkojo?"**

Hakle po swětowej wójnje je Kemal paša Turkow na wyšši ſtopjeń kultury dowjedł. Omega.

Pohlad na japanſke wulkoměſto Osaka. Pšchi pjatkownym cźejźim wichorje w ſrjedźnej Japanſkej je tuto měſto najcźejźo cźerpiło. Sta ludźi ſwojenje ſhubichu.

Jan Wjela-Radyžerb:

Tři kamjentne křiže pola Łuha

Na puc'u do Njeſrwacźidła,
Na Kichemjeni Łuhowſkej,
Tři tam ſtare khcźiže ſteja
W póſtawje wſchej ſdrjechmjenej.

S kamjenja ſu wudźěłane;
S mochom porofcźene ſu;
Dawno ſajchte wěſti pomnja;
To ſemje ſo nórjeju.

Wokolenjo wo tych khcźižach
Mazu wſchelke powěſcźe;
Jene ſ tychle powědanjow
Sſo mi takle hronjeſche.

Nědby jakny ſerbſti młodźenz,
S Njeſrwacźidſtej wołady.
Sahe ſ rjanej młodej hołzu
S Khałzowa bě ſlubjeny.

Přjedy pak hačzaj ſměł ſo ſenicź,
Dyrbjeſche wón k wojakam,
Jako pachoł ſawalitý
Wſaty wón bu k rajtarjam.

W Drježdźanach wón ſa jězdnika
Krajnom' wjerchej ſłužeſche,
Scźelíſche we ſwěrnej duſchi
Wſchědnje myſle k njewjeſcźe.

Saſłyſchſa ſe ſtrójelemi,
So jom' płacźi ſ njeſrwěru,
A ſo wěrowacź ſo budźe
Pſchichodnu ſnu njedźelu.

So je braſchka ſ leſcźu wabił
Wſacź ſwej radſcho bohatoh',
Sa to wjele pjenjes doſtał
Wot toh' ſenicha ſlébornoh'. —

Tuž kaž mjedźwjedź roſhněwany
Dowola ſwej wuproſby,
A kaž ſ wichorom ſo puſchcźe
Na konju do domiſny.

K Łuhej bliſko pſchijěchawſchi
Cźah tón kwaſny wuhlada;
Sdobom na njón machacź počza
S rubjeſchkom ſnu ſ naſdała.

Kwaſarjo, to wuhladawſchi,
Poſaſtachu ſdźiwani,
Praſchachu ſo w pucźu ſtejo:
„Schto traſch ma to na ſebi?"

Pſchiſchumjo kaž wichoriza
Mjecź wón ſ nóžni wutorhnu,
Sarubny ſe nahłym ſykom
Njeſrwěrnu jom' njewjeſtu.

S druhimi machom pódła muža,
Lědy ſwěrowanoh' ſ njej,
Přjedy hačzaj ſo dohładachu,
K ſmjerćźi ſ ruku wjecźeſtej.

S ſcźežim raſom trjechjo braſchku
Hłowu jemu roſſcźěpi. —
S jentym dobom tak tam běchu
W kwaſnych braſtach cźěła tſi. —

K dopomnjeſcźu na tón podawk
Tři tam khcźiže ſtajichu
Se ſornowza wucźeſchlene,
Kiž tam dźenża hiſchcźe ſu.

Ludźo, kotříž nimo dźeja,
Sacźuwaju želenje;
Holicźa ſej ſaſadźuja
Krutu ſwěrcu w wutrobje.

*

Tak ſo ma ta ſtara praja
Wo tych drjechkych pomnikach. —
Někotři 'ſchcźe dodawk maja
K tomu w ſwojich powěſcźach.

Pjecźa dako prjecź je ſebracź
Jónu knježiſtwo Łuhowſke,
Seſtajecź te ſtare khcźiže
Do knjejeje wowcźerńje.

Na to w nozach ſakhadźała
Hara je w tej wowcźerni;
Se ſtykom je měſchcź proſyła,
Wlak jim dacź jich prjedyſchi.

A kaž ruczje to ſo ſcźini,
Wowcźerńja mě ſaſo měr. —
Tak tón pſchidawk hiſchcźe daje —
Schtóž chze wěricź, tón jo wěſ.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny“ płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2.15 hr. = 20,00 Kč. Wudawa a čišć Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hospodarske 4 pjenježkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin“ je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čełneho znjezboženja z 1000 hr. = hdyž wumrěje abo hdyž je na čas dźiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej banki wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěsćić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 223 — Budyšin — Póndźelu 24. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Swjatočne zapokazanje němskeho biskopa

Skhadźowanje němskich khěsćanow w Barlinje běše žo zwotnu wjeczor se sławnej połnej Božej słužbu w Sawježeleskej jahrodze stóncžiło. Njedźelu wotnje žo zwjazowe zapokazanje němskeho biskopa w Barlinskim domje.

Do zwjedźenskeho kemšenja wotnje žo njedźelu rano zwjedźenski akt w Pruskim domje. Sćwjedźenska rěcź mějesche prawny rjadowar němskeje evangelskeje zyrkwje, ministerialny direktor Jäger a rěcźesche wo wažnosći dnja w zyrkwinej politizy. Potom porěcža krajny biskop Coch-Drježdźanski za němskich evangelskich krajnych biskopow a evangelski lud. Prof. D. Schmidt z Halle rěcźeše w mjenje evangelskich theologiskich fakultow Němskeje.

Němski biskop žo za wutrobne pschecza hnuty dźakowasche. Ministerialny direktor Jäger stónci zhromadźenu se sławu na wjednika a lud.

Hižo dawno do Božeje słužby khwatachu kemscherjo do Barlinskeho doma a bórzy jón nutrna wošada pjelnjesche. Mjes kemscherjemi běchu tež němski snutskowny minister dr. Frick, statny sekretar dr. Meißner, namětny župny wjednik Görlitzer, wyschi z Kaiser wot Barlinskeho měschćanskeho wjednistwa a kommandant Barlinskeje schfitaseje policije wyschi Dillenburger.

Jako běchu delegazije němskeho evangelskeho duchownstwa, theologiske fakulty w zwojim ornaca a stónczne krajni biskopojo z němskim biskopom na cźole w dołhim zahu do zyrkwje pschicźahnyli, soklincza we wupyschenym Božim domje hra pischczelow a wošada k powitanju postanu. Jako běsche vikar němskeje evangelskeje zyrkwje D. Engelke z pikna cźitał a žo wera wusnała, němski biskop swój slub wotpołoži a rjekny:

„Skłubuju w pschitomnosći Wschehomócneho, w mjenje Knjeza Jesom Khrysta, we wobliczu tuteje wošady: Sym swólniwy, saktojnstwo lutherskeho němskeho biskopa, biskowa evangelskeje zyrkwje po zwjatym evangeliju wjesć, kaž je Marezin Luther naš wucźił, k Bożej cźesći, k žoju jeho zyrkwje, k lepschemu luda. Bóh mi pomhaj!“

Potom poklaknychu žo němski biskop, vikar a starschi němskich evangelskich biskopow Kühlewein-Badenski psched woltarjom a vikar Engelke praji dobroproschenje wošady. Na to wschitcy krajni biskopojo němskeho biskopa z bibliskimi słowami postrowichu a jemu žwéru žlubichu.

W zwjazowej rěcźi němski biskop wo zyrkwi, wo zastojnstwje a wo wošadze rěcźeše. Zyrkej je žo narodźiła z Božim zastupjenjom do žwéta, kiž je žo w Khrystuszu sjewiło. Wón je mozy cźełmnosće pschewinył. Nichtó njech njerěcźi, so žaneje winy njeje. Runje duscha němskeho luda zaczuwa, so wina je, niz jenoż napschecźo cźłowjekam, ale tež wožebje psched Bohom. We wschěch zyrkwjach steji zschi k wjedźischcu, kiž je dobyczeršte znamjo Khrystuszowoje zyrkwje. Zyrkej pak njeje žiwa jenoż z Cźicheho pjatka, ale je wožebje žiwa z jutrownehо ranja. Wona ma tekło žiwjenja, kaž je Khrystuš w njej žiwy.

Duchowni maju jenoż jene zastojnstwo: pschipowědacz Bože słowo. Bikop je jenoż wopraudże biskop, dokloż je pschipowědaŕ słowa Božeho.

Jeho posledńje a najwutrobnische słowo płaczeše wošadze. Wošada njeje za duchownych, ale duchowni su za wošadu. My chcemy tutomu statej a tutomu ludej z wutrobu słužić. Němski biskop namołwješe němskich khěsćanow, so bychu kruče hromadze stali, so by němska evangelska zyrkej stała a trała.

Sćwjedźenska Boża słužba stónczi so z Lutherowym kěrluschom, Wótčenaschom a požohnowanjom.

Na zhromadze psched zyrkwju porěcza hišcze wjednik němskich khěsćanow dr. Kinder k němskemu biskopej. W zwojej wotmołwje němski biskop khěsćanow k nutrnemu zjednoczenstwu we wulkim cźasu luda napominasche a k luboscźi a słužbje mjes žobu.

Francowska swoje wójsko posylnja

W Parižskich nowinach „Figaro“ pisa general Niessel w nowinarskich powěsćach wo sebjwinjenju wojerstwa w Parisu. Wón spyta ważnosć tutych powěsćow sebjabić, hdyž pische, so je we wopraudźitosći skoro wschudże wojerstwo mjenje abo bóle sebjwinja. Wožebje blisto wobzwjerdźenjow mjesow so wojerske wotdźelenja jara sebjwinjeja.

Zběžk w ruskim Turkestanje

Cźełnjerjow z Afghanistana do Indiskeje pschińdźechu a powědachu, so je w ruskim Turkestanje zběžk wudyrił. Sowjetske wyschnosće su zběžk z bjespschikładnym terrorom potłóčile. Cźełnjeni wojacy su pjeca 15000 wołsow sjeli a na njesnate městno wotwjesli.

O'Duffy je wróćo stupił

General O'Duffy je žobotu njejapzy wjednistwo sjednoczenje irskeje stromy a organizazije módrokschłakow stožił. Jeho nasledźnik je wyschi Cronin. Wo pschicźinach swojeho wrócźostupjenja je general O'Duffy wuzaznjenje wotpokasał.

K tomu je hischcze z Dublina powě, so wyschi Cronin pschichodnje wjednistwo módrokschłakow pschewosmje. Prjedawschi irski statny president Cosgrave pak budże z wjednikom sjednoczenje irskeje strony.

Alarmowy staw po cwłei Španiskej

W Španiskich statnych nowinach je žo njedźelu wukas wojewił, z kotrymž je žo zwłei Schpanisskej alarmowy staw postaja. Snutskowny minister k tomu wojerwja, so dyrbi je z tutej napravnu wožebje policajske zlědźenje za marxistiskimi pschewrócźagymi planami wotstojeć.

W Barcelonje zjednoczenje syndikalistojo 3 bombowe nadpady zkucźichu, z kotrymiž je we jenym dźelu města změtkowe, pluwowe a wodowe powody sapuscźichu. Pola Santanderja spalichu marxistojo wjeßnu zyrkej, kotraž mějesche wulku wumětnitowu hódnosć.

Strajk tekstilowych dźełaćerjow w Americy so skónčił

Swjask tekstilowych dźełaćerjow je wojewił, so je žo strajk w tekstilowej industriji stóncźił a dźełaćerjam porucził, so bychu póndźelu rano zaso dźełacz zapoczeli. Strajkowy wjednik Gorman je wojewił, so je dźełaćerstwo strajk dobyło. Strajk je pjeca zylu njesprawnu strukturu dźełodawarskeho zjednoczenstwa rostorhnył a dźełaćerjow wot cźeje wuzwobodźił.

Krótke politiske powěsće

Schef namócnistwowcho wjednistwa, admiral dr. h. c. Raeder, je žo wot 17. hač do 21. septembra na khěžaku „Lipsku“ na łódźnych manewrach w Ranschim morju wobdźelił. Swuczowanja skónczichu so z paradu łódźow psched schefom namótnistwowcho wjednistwa.

Awstriski měšćokanzler Starhemberg pschebywa někotre dny pola pschiwuzninych w Madźarskej. Pschi tutej składnosći je žo tež z madźarskim ministerskim presidentom Gömbösom rosrěcźował.

Wojowanje wo wothłosowanje w Posaarskej so započało

Wojowanje wo wothłosowanje w Posaarskej je žo njedźelu započało. Wschudże, hdźež žo zhromadźiny wotměchu, běsche wopyt jara žołny. W Saarbrücken je žo 6 falow połnje wožadźichu a wjele wopytowarjow dyrbjesche so zaso wróćić, dokelž městna njeběsche. W Saarlouisu běchu wschitke sale kopate połne. Też tu je so njemócnjachu wschitcy wobdźělić. Też w Völklingenje, Sulzbachu, Homburgu, St. Ingbertu, Blieskastelu, St. Wendelu, Merziau a Neunkirchenje, kaž też w mnohich mjeńschich městach je so zhromadźiny wotměchu.

Zaso zemjanske titule w Awstriskej

Nowiny pischu z Wina, so chce awtoritne knježerstwo zemjanske titule w Awstriskej z wožebitnym zakonjom zaso dowolić. Wo tutym zakonju dyrbi je hyndom pschi ikhadźowanju nowych wuradowazych organow zakonjedawarstwa rosdźělić.

Tute organy sejdu so po nětčišchim postajenju 2. nowembra. Nowa awstriska wustawa, kotraž je 1. meje do mozy stupiła, njeje postajenja wustawy z lěta 1918 pschewinyła, hdźež běsche je senjanski titul w Awstriskej wotstronił. W praktiskim žiwjenju žu je hižo psched někotrymi měšćanami stare senjanske titule dowólnjeho cźasa w Awstriskej zaso sawjedle.

Nowe čežke wusudy w Awstriskej

Wojerski sud w Leobenje je 5 sběžkarjow k wjele lětam khłostarnje zasudźił. Tuzi 5 wobskorjeni su je po hamtiskej rosprawje w sběžkowej nozy k dnjej 26. julija blisko Knittelfelda na wobronjenym sběžku wobdźěłali. Sud wschitkich wobskorjenych za winowatych spóna a zasudźi dweju k 15 lětam, deju k 12 lětam a jeneho k 10 lětam khłostarnje.

Italsko-Juhosłowjanski připad

Pola Sušaka pschi italsko-juhosłowjanskich mjesach je k pschipadej dóschło. Juhosłowjanscy namjesni strażnizy, kotrejž z nekotrymi wutrělemi alarmowachu, dobladachu žo pschi mosce mjes Sušakom a Réku (Fiumje) dweju wožobow, kotrejž z Italskeje do Juhosłowjanskeje pschińdźechu. Tutej wožobje běschej italskaj staczanaj z Istrije. Wonej dyrbjachtej skradźu juhosłowjanske mjezy pschekrocźić. Pschi pschesłyschowanju cźeknjenzaj rjeknyschtaj, so je jeju italski wojak w posledńim wokomiku pschekrocźenja mjesow pytnył a schtyri króći za nimaj strělił. Juhosłowjanska kommisija je žo na tamne městno podała, so by swěsćiła, hač je wo italske franjenjenje mjesow jedna.

Mjelčenje w Francowskej

Franzowscy ministrojo žu žo pjatk k wuradźowanju sschli a wšy pschihotowali, wo kotrychž knježerstwo žobotu jednasche. Ministerski president Doumergue poda pschehlad wo położenju. So Barthou hakle žobotu w ministerskej radźe swoju rosprawu wo swonkownej politizy poda, běsche snate. W hamtiskej rosprawje pak podarmo pytachu pokaski na „Chéronowy pschipad“ w swisku z Princowej naležnosću. Wšitcy je žo wo tutej wěcy rěcźało. Tola dotal hischcze njeje snate, kak žo knježerstwo k wosjewjenju policajskeje rosprawy w Princowej naležnosći staja, z kotrejž je žo za njo njelubje położenje wuwiło.

Zbližowanje mjez Japanskej a Jendźelskej

W žwětowej politizy žo hižo dłeńši cźas sćežkowki rospominaju, kiž smješe ruzko-franzowske pschećelstwo na poličenje w Dalokim ranju. Jasne je, so je žo Rusko tohodła wo pschećelstwo w Parisu prosowało, so by w Europe měr měła za pschipad, jeli by w Dalokim ranju k wójnskim schmjatanjam dóschło. Mjenje jasne pak běsche dotal, kak žo pschi tajkich wobstejnosćach franzowsko-japanske porěcha wutworja. Husećišcho rěcźeše žo hižo wo rosdwojenju mjes Tokiom a Parisom a wo jendźelsko-japanskim sbližowanju. Sa to rěcźi wupósłanje jendźelskeje hospodarskeje mišije do Japanskeje a Mandźuskeje. Franzowsojo pak žu z cźasom dopósnali, wo cźo tu dźe a žu rusne měli, w Tokiu wojewić, so je jich pschećelstwo z Ruskej na žane waschnje pschećiwo Japanskej njeměri.

Tuto franzowske stejiscźo wujaznja žo też z nastawkom, kotryž je pschedbyhda swonkownehо wuhbjerka w senacje, Berenger, wojewił. W nastawku žo rostoja, so by hižo wobmyślomne było, hdy by możnosći wobstała, so by jowjerska Unija Franzowsku do zwadu na Dalokim ranju sćahnyła. Tohodła je žo Franzowska po diplomatiskim puczu pschećiwo tajkej możnosći schkitała. Jako kolonialna móz w Indo-Chinje ma Franzowska za ważne, so pschećelske pozdaji z Japanskej zakhowa a je-li možno hischcze wudospołnji. Franzowske sreźenje w Sćwjetskej uniji wobmjetuje po na Europu a njemóže žo na žadyn pad na asiatiske naležnosće wupschestrěć. Tutón nastawk samótże dyrbi strachocźiwych Franzowsow smjerowacz, tola pola ruskich swjatarjow malo wjesela słuzbi a ruskim cźitarjam wšitce njesnaty wostanje. Hacź pak Japanzow spokoji, wostanje dwělomne.

Mordar Lindberghec dźěsća jedyn kamjeńčan

34lětny Richard Hauptmann, kotryž je pjeća žynka Lindbergha, prěnjeho pschelećerja Atlantiskeho morja ſ Ameriki do Europy, morił, je žo w Kamjenicu narodźił. Hauptmannowa mać je tam w tkudobnych wobſtejnoſćach jako ſozialna rentnarka žiwa. Jeho nan je w lěće 1917 wumrěł. Dwaj bratraj Richarda Hauptmanna ſtaj w ſwětowej wójnje padnyłoj. Jeho ſotra je žo do Kalifornifkeje wożeniła. Richard Hauptmann je w lěće 1923 do Ameriki wucžahnył. W Ameriju je žo ſ nuſu běžał. Najprjódy je žo wón jako cźěła na twarach njebjeſaſchtrabakow ſeźiwjał. Hauptmann bě žo hižo w mkodoſtnych lětach na ſchitwe pucze ſabłudźił. Tehodła běchu jeho k jaſtwu ſaſudźili, tola jemu wupruhowańſi cźaſ pſchiſwolili. Hdyž běchu jeho potom jeneho noweho paduſchſtwa dla ſajeli, bě wón ſ jaſtwa Kamjeńſkeho ſudniſtwa zſeknył, prjedy hač běchu jeho Budyſkemu jaſtwu pſchepodali. Jenu bě žo ſchlachćiło, žo jako matroſa do Ameriki pſchewjeſć.

Polizajſke wyſchnoſcze běchu pſchežwědčene, ſo bě žo jedyn němſki rěčazy ſtołnik pſchi rubjenju Lindberghowego dźěćcza wobdźělił, dokelž wudrěwaſke liſty na wyſchła Lindbergha twórby němſkeje rěcze wopſchihachu. Rěbl, kotryž bě žo pſchi rubjenju trjebał, bě jedyn wězawſkotojny dźěłaſ, tak ſo hižo tehdy na to tukachu, ſo bě žo jedyn cźěła abo bliđał pſchi njeſtutku wobdźělił.

Wukupny pjenjes, kotryž bě Lindberghowy poſrědnikaj na Straymonſkim kěrchowje w Newyorku wupłaćił, bě ſdźěła ſ 10-dollarſkich a 20-dollarſkich ſłotych wobſtał. Kóžde cźiſło ſłotych bankowkow bě žo prjedy ſapiſało. Hdyž Sjednoćene ſtaty pokročnjeje Ameriki dot ſłoteje měny wotenđachu, kněježerſtwo wſchě ſłote bankowki wróćo bjerjeſche. Wórſy powěſće dońdźechu, ſo je jedyn muž ſ němſkim wurěkowanjom ſłote bankowki ſaměnił. Pſched tydźenjom módry auto k jenemu gaſolinowemu tankej w Yorkvilu pſchijědže. Woſowy wobſtejeć ſ 10dollarſkej ſłotej bankowku ſaptaćił. Jedyn pſchiſtajeny automobilowe cźiſło na ſłotu bankowku napiſa. Potom do banki dźeſche, hdźež hnydom ſwěſćichu, ſo bě žo bankowka ſ Lindberghowego wukupneho pjenjeſa wſała.

Polizija, kotrejž bě žo hnydom powěſć dała, móžeſche ſ automobilowym cźiſłom adrežu Bruna Richarda Hauptmanna jako automobilowego wobſtejeźerja wuſłědźić. Wórſy polizija ſwěſći, ſo Hauptmann w ſchtyriſtwownym hydle w Bronxu, kědma dwě měli wot Straymondſkeho kěrchowa ſdalenym, hydleſche. Hauptmanna hakle ſajachu, hdyž dyrbjeſche žo polizija bojeć, ſo wón pytnje, ſo polizija ſa nim ſłědźi.

Hauptmanna ſadźerżachu, hdyž cźyſche runje ſ automobilom njedaloko ſwojeho bydła watjeć. W jeho ſaku 20dollarſku ſłotu bankowku namakachu. Hdyž cźachu polizijotjo wědźeć, ſ wotkel ma bankowku, Hauptmann wotmołwi, ſo po wotkhódnoſćenju dollara ſłote bankowki ſběra, kotrejž dyrbi ſtat ſ hódnoſcju ſłota ſaměnićź. Polizijotjo jemu prajichu, ſo ma ſwiž ſ rubjenjom Lindberghoweho ſynka. Wón pak žo ſpodźiwajo wotmołwi, ſo je jednory cźěſła a ſo jeho zyła należnoſć nicźo njeſtara.

Sa někotre hodźiny automobilowho wjednika ſkaſchu, kotryž Hauptmanna wohladawſchi. hnydom praji: „To je muž, kotryž je mi dollar dał, ſa kotryž ſym liſt ſ Condonej (Lindberghowemu poſrědniker) donjeſł. Hdyž Hauptmanna ſ praſchenjemi wobſtajachu, wón ſaſtałe přejeſche.

Pod ſchpundowanjom ſkowane pjenjeſy.

Mjes tym Hauptmannowe bydło pſchepytachu. Dale jeho ruczne pismo ſ wudrěwańſkim liſtom pſchirunachu. Wězawuſkoini ſwěćichu, ſo ſo Hauptmannowe pismo pismu wudrěwanych liſtow zyle runa. Pſchepytanje Hauptmannoweho bydła najprjódy bjes wuſpěcha wosta. Na to polizijſtojo w ſahrodze drjewjanu kólnju Hauptmannoweho automobila pſchepytachu, kotruž bě Hauptmann ſam natwarił. Pſchi tym ſo pſchežłapjaze namakanki ſtachu. W majanej wolijowej kanje na polzy ſa 1000 dollarow 10dollarſkich a 20dollarſkich ſłotych bankowkow namakachu, kotrejž běchu do nowinſkeje papjery ſ 5. dezembra 1933 zawalene, potajkim ſchěſć měſazow po rubjenju Lindberghoweho ſynka. Hdyž běchu pjerſchcź 18 zollow hłuboko pſcherili, ſudobje wurychu, kotrejž 12 000 dollarow 10 dollarſkich a 20dollarſkich ſłotych bankowkow wopſchijeſche. Zyła namakanka 13 750 dollarow wucźinjeſche; wſchě bankowki do Lindberghoweho wukupneho pjenjeſa ſłuſchachu.

W Němſkej žo wospjet pokhłostak.

We ſwojej wołaźbje Hauptmann praji, ſo je žo bliſko Drježđžan narodźił, ſo je w němſkim wójſku ſłužił a ſo je nětko 35 lět ſtary. W lěće 1920 je ſ němſkimi ſudami do konflikta pſchiſchoł, na cźož ſu jeho k jaſtwu hacź do 4 lět ſaſudźili. Tſi lěta wotbjeđawſchi, je wupruhowańſi cźaſ pſchiſwoleny doſtał. Poiom je žo ſ Bremerhavena jako matroſa w lěće 1923 do Ameriki pſchepłuwnył. Dale je žo 1926 ſe ſwojej nětcźiſchej žonu w Newyorku wożenił.

Mandźelſkaj ſtaj w ſchyriſtwownym hydle w Bronxu nětđže tſi lěta bydliłoj, najprjódy w tkudobnych wobſtejnoſćach. Wot nětđže dweju lět je žo jimaj, kaž ſnjeđža a ſnaćji wobſtejnoſćicźu, lěpje wjedźeło. W poſledniim lěće je Hauptmann ſamo na hoſtwu do Kanadſkeje wotjěł, a jeho žona, kotraž bě prjedy jako pincźniza dźěkała, bě w lěće 1932, bórzy po wotwjedźenju Lindberghoweho ſynka do Němſkeje puczowała. Snatym je prajiła, ſo chże pſchiſwuſnych w pokodniſchej Němſkej wopytaćź. Kaž němſcy ſnaćji praja, je žo Hauptmannowa žona w Markgroeningenach we Württembergſkej narodźiła.

Hdyž Hauptmanna pſchekhſchachu, pomožny polizajſki inſpektor Sullivan praji, ſo je Hauptmann najprjódy jako ſlepy kódźny hóſcź ſ parnikom „Hannover“ ſ Bremena do Newyorka pſchijěł. Tſi dny poſdźicźo dha jeho ſ teſławej parnej kódźu do Europy wróćo pókłali. Poſdźicźo je wón jako matroſa ſ parnikom „Washington“ pſchijěł a je kódź w Newyorku wopuſchcźił.

S Hauptmannoweho priedawſcheho žiwjenja.

W lěće 1914 ludowu ſchulu wukhodźiwſchi, je Hauptmann najprjódy lěto cźěłliſtwo wuknył a je žo w lěće 1917 do wojakow wſał. Po ſkónczenju wójny ſo domoj wróćiwſchi, wón je ſłoſniſtich puczach khodźeſche. Paduſchſtwo ſa paduſchſtwom a ſadobywanje ſa ſadobywanjom ſłędowaſche. W nozy ſ 13. měrzej ſo Hauptmann z jeho pſchećeſeł, wěſty Fritz Petzold, pola ameriſkeho pſchedſtejićerja Pětri we Worklezach ſadobyſchtaj a hižo w ſłędowazej nozy pola ameriſkeho pſchedſtejićerja Scherata w Bambruchu. Pola Pětri jimaj 400 hriwnow a pola Scherata 300 hriwnow do ruki padże. Sdobom ſo Hauptmann ſyłnje pſchi partiakſtiſkich (kommunijtiſkich) ſamopaſchnoſćach wobdźěłeſche. W nozu ſ 21. měrzej 1919 ſo wón a jeho pſchećeſel pola garbarſkeho miſchtra Scheumanna ſadobyſchtaj a ſa 2000 hriwnow hódnoſtnych papjerow ſ kuponami, 200 hriwnow papjerjanych pjenjes a ſłoty cźaſnik ſ rjeźaſom kradnyſchtaj. Mjeſiſchi dźeł kuponow, kotrejž hiſchcźe njeběchu płacźomne, wotbudźeſchtaj, hotowe pjenjeſy we korcźmach pſcheźinjeſchtaj.

3. julija 1919 jeho Budyſki krajny ſud k jaſtwu na 2 lěće 6 měſazow 2 njeđźeli ſaſudźi a jemu cźeſne prawa na 4 lěta wotrjekny. W jaſtwje ſpartakiſtiſtemu wjednikej Rühli w Drježđžanach liſt napiſa, w kotrymž ſo ſtajnje ſwěrny ſpartakiſt mjenowaſche a w kotrymž proſcheſche, ſo bychu jeho ſ jaſtwa wuſwobodźili.

17. junija 1919 dyrbjeſche žo Hauptmann je ſwojim kumpanom Petzoldom pſched Budyſkim pſchiſtajnym ſudom dla nadpada na dwě žónſkej na dróſy mjes Wětrjow a Njebjeſcźjami ſamołwicź. Nadpad bě žo 20. měrzej ſtał. Dopołdnja tuteho dnja běſchtej žo ſtrěžawſchi, na mjenowanej dróſy hoſpodarſku pomoznizu Marju Kmjeſcźej ſe Sserbſkich Paſlicz a Hanžu Opizowu ſ Njebjeſcźa, kotrejž ſ dźěrźazym wołynom po puczu pſchijědźeſchtaj ſadźerżeć. Na njeju ſawoławſchi: „Stejo woſtaćź!“ pſchimnyſchtaj jeju. Petzold bě potom Hauptmannej ſtrěžaju natynkanu pištolu wuczahnywſchi, ſawołał: „Tećimoj, ſmój ſpartiaktijaj!“ Pſchi tym bě Hauptmann Petzoldej kaſał: „Tſeł jenoj!“ Potom Kmjeſcźej ſtrěžaźy wós wupróſnifchtaj a ſi zakty, zyrobowe ſnamki a pjenjeżnu móſchničku ſ 3 hriwnami rubiſchtej. We bliſkim lěſu ſo banditaj do rubjeńſtwa dźěłiſchtaj. Pſchiſłužni wobſkorżenymaj połóżaze wobſteinoſcze pſchiſłuchu. Hauptmann k prjedawſchemu chłoſtanju 2 lěcźe 6 měſazow jaſtwa a 2 lěcźe ſłubjenja cźeſnych prawow wjazy pſchidoſta.

W lěće 1923 Hauptmann nowe paduſchſtwo ſłucźi a Kamjeńſkeho ſudniſtwoweho jaſtwa cźekny, prjedy hač ſo pſched Budyſki ſud ſtaji. Hakle hdyž ſwojej maćerji ſ liſtom ſdźěli, ſo je ſo jemu poradźiło, do Ameriki cźekнyć.

Ze Serbow

W **Budyſchinje**, 24. ſeptembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Česć na jazyk ludźi njesyj tola!
Dźens ću khwala,
Jutře pala.
Swědomje je česće prawa rola.

Čišinski, Formy.

— **Wo wjedźe.** Dźeńża rano we 8 hodź. barometer 744, hygrometer — 1, najniſſcha temperatura w nozy 10 ſtop. po C. — S Jrijſkeje je wcźera ſyłna nižina do Skandinawiſkeje cźahnyła. Jeje wliw běſche ſo tež na Němſku wupſcheſtrěł. Tohodła mějachmy wětrojte a dešcźowate wjedźo. Daloko na morju leži ſyłna wyſchina a ſe pomalu Europe bliži. Pſchi krótkowjeczornych wětrach ſmělny poměrnje ſpodobne wjedźo wocźakowaćź. — Jutſje wutoru cźłónčko 5,49 hodź. ſkhađża a ko 5,54 hodź. khowa. Mějaczk ſkhađża jutſje wjecźor 6,16 hodź. a khowa ſo dopołdnja 8,54 hodź.

— **Ruhłady na wjedźo ſa jutſiſchu wutoru: Trochu wětrojte, tola powſchitkownje ſpodobne wjedźo.**

*

— **Hrabja Luckner,** ſtaty wojowar ſwětowe wójny na morju, wo kotrymž ſmy hižo wjele cźitali a ſłyſchili, wěrźi ſchiwórkł 27. ſeptembra wjecźor we 8 hodź. w Kronje w Budyſchinje a powěda wo ſtruchtych a wjeſołych poſdawkach ſe ſiwjenja mórſkeho cźerta. Hdźe ſu laſtawne liſcźki doſtacź, ſhonicźe ſ nawěſchcźka w ſobotniſchim cźiſle a w pſchichodnym cźiſle.

— **Dobrowólnje do ſmjerje hicź ſpyta** wcźera wjecźor 43lětny muž w raniſchim pſchedměſcźe. Wón ſpyta ſe ſ plunom ſajedźeſcźicź. To pak žo jemu zyle njeporadźi. Jeho cźeſko ſajedźeneho do měſcźeńſkeje khoronje dowjeſchu.

— **Pſchikrócźenka „Lauſ“ na póſtiſkich pohybkach ho wotſtroni.** Po woſjewjenju němſkeho póſtiſkeho miniſterſtwa njeſmědźa žo wotkrócźenja Lauſ., Oberlauſ. a Niederlauſ., pſched nětkotrymi měſazami ſawjedźene, dale na napiſmach nałoſcź, na jich měſto dospołne ſłowa Lauſitz, Oberlauſitz a Niederlauſitz ſtupja.

Jan Wjela-Radyšerb:

Psowy pomiatk a rozum

(Skónczenje.)

Schto ſawoſta jemu ſa woboru ſłyſka? Nicźo hacź ſaknjwej ruzy a wulki rěſnjſki nóż. Swój ſyłny dubowy kij njebě žebi ſrobu horje wſał. A dokelž jemu ſtare powědomo do myſłow ſtoczi, kak je žej mudry muž nětđy pſchi tajkim wupomhaćź pytał, wón ſawali hłowak a ſcźini wot njeho podobu muża, tu potom na płachtu ſtoji a ſ pobleſchcźom twdźe, jako by rjekł, tu cźłowjek leži a ſpi. A ſłwatajcź ſcźiniwſchi to, wuhađny ſwědźeńk. Sady w kucźe bě pſchi ſrožźy ſtary ſtoł widźał. Na tón ſo ſynu, cźakajo na to, ſchto mohło pſchińcź.

Tak žedźatemu wſchelake myſłe pſches hłowu dźechu a ſwarjachu jeho, pſchećo žej nowehu pña na tajke pucze njeſe ſrobu wſał, kotrehož bě žebi na měſtno Turki, jenn tak pſchiwiſneho ſkoćerja, kupił. Ach pſchećo ſynu tola teho we hnėwje ſtónzowaćź dał. Bych-li teho tu pſchi ſebi měł, njech bychu na nnje ſtóſtnizy pſchihichli, a bynjeź ſjo byli. Na hołej ruzy, tak ſyłnej hacź ſtej, a na wótry nóż ſo njemóżech ſpuſchcźeć, jeſoli ſ ſtźłbami pſchińdu. Schto móże mi w ſtrachocźe pomhaćź? Nichtó hacź pomoznik w njebju. Wón poſłeže wutrobu k Bohu tak horźo, jakoż ſo ſnano njebě cźaſ ſiwjenja modlił.

„Ty wótże we njebju wěſch pomhaćź. Tuž ſmił ſo a pomhaj! A ſo-li mi pſchińdźuđiť ſły, ſo tudy w mordarſkich rukach ſahinjwcź dyrbju, mi ſonu a dźěcźi pod ſiwoje wótzowſke kŕcźiſłno wſmi!“

Nutrna wěrźaza modlitwa poſłyſnja duſchu. Tak ſta ſo tež jemu.

Podaty do Božeje wole wón ſ woczakom ſkedźeſche, wulki nóż k woboſnje dźerżo.

S khwilkami měſazk ſ mrócźelow do cźmoweje komorki hladny, a hdyž a hdyž wětſik ſaſo ſnéžła a deſchcźa do wokna ſchwikny.

Žadyn wjazy podróżnik njepſchińdźe do korcźmy na nóż. Deleka wo ſiwje bě cźicho, kaž by wſcho ſpało. —

*

To bě drje woſtrjedźa nozy, dha ſo tak na ſkhodźe ſchrótnjeńcźo ſchrótny.

Rěſnik ſo rucze ſa durje do kuta ſtupi, twjerdźcho nóż pſchimnywſchi, hladaeź, ſchto budźe.

Cźicho nětkaſi cźłowjek wocźini durje a njeſcźo kaž kócźka ſo do jitwicźki ſtuny.

Runje tu měſazk malinku ſwětleſchka pſches wokno puſchcźi, a rěſnik możeſche widźeć, to je tón korcźmaŕ a tſelbu na w ruzy. S cźicha, kaž na kury ſiſchka ſwoje ſo k ſożu, a pſches tu naprawu rěſnika ſiebanu mėnjeſche, ſo tón hóſcź ſpi.

Rěſnik w kucźiku ſtejo njepuſcheźi dycha.

Tuž ſapražny wuſſeł ——

Naſch rěſnik wulecźi ſ kuta kaž na wjelka miedźwjedź a teho ſkleržza hrabny. Tón pak bě muzijſko wulke a ſyłne. Cźiſtnywſchi tſelbu wón rěſnika wobja, jako ſe żeleſnej ſpinu, ſo nadpadny pſchimaŕ njeſamó ſ nożikom kłócź.

Ssmorcźo a ruzo pytaſchtaj jedyn druheho do ſmjerce pſchemóż.

Tu ſawoła korcźmaŕ: „Huſž! Huſž!“

A na tajki ſawoł pſchileźi wulki poſ nuts a ſkożo na rěſnika, dźyſche jeho na ſemju torhnyeź.

A njewjapki dźiwu!

W tónżaſnym wokomik ſcźežowkny tón poſ a potorże korcźmarja na ſeń kaž ſnjemdrjeny buch, a ſubjika ſcheźerżo jemu prědkownej nohy na ranjeni ſtaji.

Kak dźe to ſpodźiwnje pſchińdźe?

Tón poſ bě tón prjedy tak rěkany Turka. Jeho bě ſtež korcźmaŕ wot woneho Polaka ſ ſłym cźinkam kupił, jenn pak wjele wjazy pukow hacź ſejźmka dawaŕ. Tohodła bidźeſche jeho to ſkoćo. Tu pak bě prjedawſchemu dobreho knjeża na dobo pójſnał a bu jemu wumoŕeź ſe ſleju rukow. Tón ſłóſtnik ſtróżeny, leżo pod ſwojim pſchem a bojo ſo ſatraſchnych ſubow, ſej njeſwěri, ſo by ſo hibnył. A tón pſchemóżeł ſtejeſche pſched nimi ſ hrożatym nożom. To tſeſche ſtyſknivy cźaſ.

Jako ſo na ranje pſches wokno ſapocza ſcźerić, ſo ſłyſicźa rěſnik, ſo wonka wóſs jédże. Ruczе wón ſkoćiwſchi k wokinu ſawoła ſ mozu:

„Božedła pójcźe! Pójcźe mi pomhaćź!“

Dwaj knjeſaj ſkoćiſchtaj ſ woſa a pſchihnaſchtaj korcźmarja.

Tón bjeſbóżnik ſtiwlcźe ſkleżo we ſnadu, ale bu ſpytany ſaſtinkej daty. A po krótkim jeho ſchibjeńſa ſa ſchiwoſa, ſo bu tón ſłóſtnik też ſrobu ſa wſchitke prjedawſche ſłóſcźe rapałam ſratwa. —

Tón rěſnik, wſdawſchi ſo dalſcheho hicźa po korcźmy ſłót, wróćі ſo hnydom wſchón pſchelewſały domoj, potom ſo běſche w ſutźodnym měſcźe ſudnikam roſprajił, kak je ſo wſchitkim mėlo. Ssamo wot ſo ſej nóżeće wuſpěcha ſo ſa ſwěrneho Turka rad pjenjeſy dawſchi, jeho ſej ſrobu domoj wſa. Tu w domje cźinjachu wſchitſko, rěſnikej maćź a dźěcźi a cźeledź tonn ſkoćeczu wſchitko, ſchtoŕaj bě dobreho móżno, ſo dźakujo Bohu, ſtž bě jim lubeho nana pſches teho pña wot ſmjerece wumohł. — Ludźe khodźachu na njeho hladaeź, a bohaczi knjeża ſadźachu wulke pjenjeſy ſa njeho. Jeho dźakowny knjeſ jeho pak nikomu njeda a kóždemu rjekny: „Mój ſpomożeŕ, tón mi ſa žane ſłoto na pſchedań njeje.“

A hdyž bě poſ Turka ſtaŕy a ſłabý, dożiwi jeho ſyłny rěſnika pěknje, jakoż bě žej ſe ſwojej pomozu wulke ſoſłużił.

— **Wobhładnjenje pôstoschekowego wobkhada w Němskej.** Ličba měješkarjow pôstoschekowego konta wuczinjesche na kónzu augusta 1934 1 047 356. To wosstajenja 252 kontow mjenje hač na kónzu předawschego měsaza. Dobropißow a počežejenjow hromadże sapiša žo w měsazu auguście 62 456 000 wo 9 873 861 000 hriwnow. Bjes hotowych pjenjes sahłacji žo 8 105 710 000 hriwnow. Dobromêcże měješkarjow pôstoschekowego konta wuczinjesche w pscherêrstwu 503 935 000 hriwnow.

— **Njesbože na drôhy.** Na Wjelećanskej drôhy, hdjež žo Dobruschanski puć j drôhu sjednoca, njedźelu wjecžor wokoło 6 hodź. motorowy kolešaŕ do tudomneje wobydlerki sajêdże a ju powali. Žona žo smutkach sranj, ju dyrbjachu do měšćanskeje khorownje dowjesć. Motorowy kolešaŕ bêsche tehorunja padnył a žo w njeswocžu wobodrêł.

— **Sakska krajna loterija.** Pschi žobotnischim cźehnjenju 5. rjadownje 205. sakskeje krajneje loterije (18. dźeł) padje dobycže wo 30000 hr. na cźišło 152 314; dobycže wo 5000 hr. na cźišło 55 357; dobycže wo 3000 hr. na cźišła 13 338, 16 999, 53 232, 83 128, 126 098, 152 321, 157 160; dobycže wo 2000 hr. na cźišła 3850, 11 457, 13 191, 30 321, 39 831, 43 923, 47 588, 54 048, 56 874, 83 088, 97 222, 104 525, 113 048, 122 909, 125 285, 136 937, 141 137, 155 546, 157 006; dobycže wo 1000 hr. na cźišła 16 237, 19 551, 22 927, 24 790, 26 016, 27 511, 29 637, 31 341, 31 980, 33 922, 34 955, 46 266, 53 936, 56 543 61 340, 69 057, 76 416, 82 259, 99 199, 109 128, 109 919, 114 961, 116 227, 142 754, 145 762.

— **Dobycže wo 2000 hriwnow** padže na lós cźišło 13191 sakskeje krajneje loterije do tudomneje Rotherej loterijowej bêrkownje na Kêžorskej drôhy 22.

*

Poswjećenje 75 Kyffhäuserskich khorhoiow Budyskeho wokrêsa

Njedźelu žo w Budyschinje 75 khorhojow Kyffhäuserskich towaŕstwow Budyskeho wokrježa poswjeci. Na žitnych wikach wotpôłdanstwa wojeŕskich towaŕstwow a politiskich swjazkow Kyffhäusersku khorhoj sćehnichu. Wschitke wójnske pomniki w mêjcze žo j wênzami wupyschichu. Popołdnju Kyffhäuserske towaŕstwa je swojimi khorhojemi w dołhim swjedźeńskim cźahu po dróhach swjedźeńsky wupyscheneho mêsta cźehnjechu a pola wobydlerstwa wulki sajim sdobychu.

Na dworje pêschkowskich kažarnow wotmě žo pôlna Boża słužba. Knjes sup. Berg dopominaschе na snutskownu žylnosć němskeho cźłowieka a němskeho ludu a staji Hindenburga a Hitlera sa pschikładaj. Po predowanju poswjeci knjes sup. Berg 75 nowych khorhojow Kyffhäuserskich towaŕstwow.

Sakski krajny wjednik němskeho swjazka wojeŕskich towaŕstwow, generalny leutnant na wuzł. Schubert j Drjezdżan, spominajsche na padnjenych towaŕschow, khorhoje po rołlenichu a spêw wo dobrym towaŕschu zaklinca. Potom sbe khorhoje nimo krajneho wjednika njeżechu. Swjatoczny cźah skónči žo j němskim wjeczorom w Krónje.

*

S **Budestez.** (Stawnische powêsće.) Narodźiłoj staj žo: Erichej Albertej Hänselej, formarjej w Budestezach-Sajnizach, žynk. — Korli Schejêpanej Diabole, knihiwjednicej w Budestezach, žynk. — Manželstwo pschipowêdźichtaj: Paŕnoŕ Biedrich Hermann, muczeŕ w Rakodach, ł Marju Ruthu Täschnerez, domjazej dźowku w Budestezach. — Do manželstwa stupichu: Maks Gerhard Bitterlich, muczeŕ we Wuhańcźizach, ł Elsu Friedu Domischkez, fabrikŕez w Wêsacžerku w Mnischonzu. — Jan Herbert Flack, samkaŕ ł Budyschina, ł Hilzu Tulkez, fabrikŕez dźêlacjerku w Budestezach-Sajnizach. — Arnoscht Maks Libich, dźêlacjeŕ w Budestezach-Sajnizach ł Friedu Ernu Kuhmannez, fabrikŕez dźêlacjerku w Sahorju. — Wumrêła je Marja Amalia Schofcźina rodź. Wjenkez, invalidna rentnaŕka w Horwjej Górcy.

S **Barta.** Pschi licženju žadowych schtomow nalicźichu w naschej wsy 1535 jabłonjow, 241 kruschwinow, 481 słowcźinow, 255 słôdkich wischenjow, 36 kišałych wischenjow, 9 reinekłaudow, 8 aprikosow, 23 brêschkowzow a 27 worjeschinow.

Z Prawoćic pola Khróšćic. Zo ma so samo na snadne zranjenja kedźbować, wuči sčêhowacy zrudny pad: Dźêlaćeŕ K. pačeše w Hallbachec skale w Hórkach kamjenje. Pri biću na bócko wobkruči zajêdojcenje krjewje, kiž so dale a bóle rozšêrješe, zo budże so najskêrje porst preč wzać dyrbjeć, zo njeby wjetšeho njezbože so stało. Tak su z małeje njenahladneje rany złe sčêhwki nastałe. Njech sej druzy z teho přiklad bjeru pri snadnych ranjenjach. Druhim je so wiwa přidawa a su na to wumrêli.

Z Pančic. Hižo hibaja so wospjet pilne rucy we njepośrêdnej blizkosći pósty, zo by ze zemje wurostł nowy statok a so do rynka tamnych rjadował, kotreż hižo — znajmjeńša w hrubym — hotowe stejа abo su hišće natwarja. W přikładomnej kŕesćanskej myśli a w zmysłu ludoweho zjednoćenstwa, kiž je na wsach dawno z domom, su so wjesnjenjo do dźêła dali a pomhaja nowemu twarjerjej B. zakład wurywać a wumjetać. Pri wurywanju storčichu dźêlaćerjo pod tołsej hlinowej pódu zasy na pêsk, kaž pri jenym druhim twarje, štož dale dźêło wo wiele wołóżuje, zdobom twar potunjuje a pospêchuje, štož je jara ważne, hdyž chce swójba hišće w pózdnej nazymje do njeho začahnyć. Tajki zakład skhnyću murjow

Skupinowa zhromadźizna Domowiny w Malešćecach

Narańša połnócna skupina Domowiny wotmě wčera swoju skupinowu zhromadźiznu w Zendźic hoscenc̄u w Malešćecach. Wonyt zhromadźizny bê dosć spokojacy, hižo tehodła, doke ž bêchu serbscy nanojo a maćerje *přikhwatali* a čerpachu z hłubokeho kužoła sebjewêdomja nowu nóc za dom a ludnosć. Zhromadźiznu nawjedowaše župan Domowiny, k. farař Křižan-Klukšanski. Na wurjadnje dobre wašnje rysowaše kulturne žiwjenje serbskeho ludu hač na dźensnišeho dźeń. Po jeho zawodnych słowach jimaše so přitomny wjednik Domowiny P. Nejdo słowa ke přednoschej najhłubšeho zapřijeća a daloko sahaceho wuznama. Wukhadźejo wot narodneho pozbudźenja němskeho ludu, na kotrymž so Serbja ze znatej a wupruhowanej staćanskej swêrnosću na wurazne wašnje wobdźêlichu, rozjasni nam zmysł słowow „krew a póda“. Tuta wuraz wuraznjejo smêr serbskeho narodneho dźêła, po kotrymž serbscy prócowarjo hižo sto lêt dołho kroča. Rêčnik přeńdże potom na přichodne najnuzniše dźêło Domowiny. Bohata maćizna tuteho předneschа wjedźeše k žiwemu rozpominanju přitomnych. Wosebje skorže so na wutrobu hnjuace wašnje na jara njespokojace pomêry w serbskim šulskim wukubłanju našeje młodźiny.

Tuta płódna zhromadźizna njemóžeše rjeńšeho wobłuka mêć hač serbski ludowy spêw z erta serbskich dźêći. Słyšachmy pod wustojnym wjednistwom k. wučerja P. Jenki Hućinjanska spêwnu kupku, kiž nas hižo na Domowinskim zlêće lubje překhwapi a tež tu wšitke wutroby dobu a z nutrnej radosću napjelni. Zhromadny spêw „Hišće Serbstwo njezhubjene“ bê zwonkowny wotbłyšć nutŕkowneho wuspêcha tuteje zhromadźizny.

polêkuje. Nadźijomnje zmêjemy dale rjanu nazymu. W metrowskej hłubinje storčichu dźêłaćerjo na stare pjenjezy, namakachu koprowy pjenježk z lêta 1834, hišće cyle derje zdžerżany a je drje sakskeho pokhoda, a slêborny pjenjez z lêta 1547. Bohužel je so tutón pŕi krućišim zapŕimnjenju zdźêła rozłamał, tak zo so wobrubne pismiki w cyłku wuslêdźić njehodża. Tola lêtnik je jasnje widźeć, tehorunja na jenej stronje worjoł z jenej hłowu a na druhej law, po zdaću z dźêlenej wopušu na kónčku, štož by na čêski pokhad pokazało. Móžno, zo so tu wo pjenjez jedna, kiž je w našej Łužicy płaćił, hdyž wona k Čêskej přisłušeše (1373—1635).

Z Pančic. Sobotu wječor w sedmej hodźinje wjeze Smolic pohonč ze Swinarnje z mlokowym wozom wšelake wêcy z jenym konjom do Mîłočic. Na drózy do Kukowa naplóša so kóń parneje walki, kiž pŕi klóštrje steji. So zawjertnywši złama jene wojo a přejêdże pola Zelnakec mužace koleso, kiž tam pŕi skhodże steješe. So wospjet zawróćiwši nastaji so do wsy a čêrješe po drózy dele. Pŕi tym so wotežki roztorhnychu. W Pančicach na wsy zrazy wóz do khódnika, jene koleso so do čista złama, tehorunja druhe wojo. Kóń spêchaše njemdrje po drózy horje, hdźež jeho tŕo mužojo popadźechu a zadźeržachu. Ponč padny z woza a rozbi sej khêtro prawu nohu, tak zo dyrbjachu jeho z autom k lêkarjej dowjesć. Jeho přewodnik snadniso wotešnźe. Konjej so ničo stało njeje. Na mêstnje njezbaža bê so wjele ludźi zešło, kotŕiž runje wot zwučowanja wohnjowych woborow domoj dźêchu.

Z Pančic. Dźiwajo na wohenišikitacy tydźeń zarjadowachu sobotu pred wječorom wobory lokalneju skupinow Jêcy a Khróšćic na namórwjenje hamtskeho wjednika Ulbricha w Nowym Mêstačku alarmowe zwučowanje. Jednaše so pječa wo wohnju, kiž bê we Woleńkec hródźi w Kukowje wudyrił. Z dypkom we 6 hodź. ruješe Pančanska sirena. Jeje „hrózny zynk“ rozliwaše so po čichim wjeczoru a znošowaše so po dalokim kraju. Bê znajmjeńša w tych wsach słyšeć, kotreż bêchu pŕi zwučowanju wobzdźêlene. Pódla wjesneju sykawow — motorskeje a ručneje — kotrejž bêštej wêzo najpŕeńšej, přikłuwatachu sykawy z Kanec, Wudworja, Worklec, Wotrowa, Mîłočic a Khróšćic a trjebachu k jêzbje — po hornim rjedze — 7—25 mjeńšinow a dawachu wodu za 13—29 mjeńšinow. Jich nadawk bê, woheń na mêstno wobmjezować, štož bê so jim bjez dwêla poradźiło, dokeż bu*chu* sykawy, hdyž ke krutemu přińdże, w samym času na mêstnje byłe a so do dźêła dale, scyła hdyž je woda tak blizko — w njepośrêdnej blizkosći dwaj hataj a wjesna rêčka. W sčêhowacej kritiey wukhwalowaštaj hamtski wjednik Ulbrich a wopalny direktor Narćik z Kukowa spêšne a wobhładniwe zapŕimnjenje woborow a sykawskich wotdźêłow. Posledni pŕi tym hišće wosebje wuzbêhny, zo je wopowêdna pomoc pŕi předołhich hadźicach a słabšich sykawach wužitniša a wuspêšniša, kaž to Wudwor—Worklecy a Wotrow—Mîłočicy činjachu, hač samostatne dźêło, hdyž słaba sykawa ani na ponošk wodu sykawać njezamóže. Pŕi khutnym by wêzo motorska sykawa hižo wjele dźêła wukonjała, prjedy hač druhe zapŕimnychu.

S **Wojerez.** Krajny radźićeŕ je wojjewił, zo staj rycerjerkubleŕ Kluga w Delnim Wujesdźe za hamtskeho pschedstejićerja Wujesdźanskeho hamtskeho wokrjeża a bur Pêtr Mikła w Němcach za hamtskeho pschedstejićerja w Kulowskim hamtskim wokrjeżu pomjenowanaj. — We Wujesdźanskim hamtskim wokrjeżu budże nałhwilnje gmejnski schołta Foerster we Luczu hamtje dźêła wukonjeć. — (Sawêsćenje naprawny pschi špalenju pocha (torfa) a wrjožba.) Wojerowski krajny radźićeŕ je wojjewił, so dyrbi łódły wobhładźeć wokoło žiwjenje leżownosće, na kotrejž chže poch abo wrjožk špalić, pschêrowu wurjeć, kotrejž bacu bo pjerschćenje abo do podsemńskeje wody dobaha. Też dyrbja ludźo palenje wot špodźatka hač do kónca wobkedźbowaći.

S **Wojerez.** (Pohrjebenje Wojerowskeho wokrjeżneho wubjerka.) 17. septembra je žo w pohrjebenju wokrjeżneho wubjerka wojjewišo, so Hrôbkowsko-Drjezdźanska dróha do wubjerjenja a sarjadnistwa němskeho stata pschenđże. Nêhdyšne provinzialne dróhi, za kotrychž wubjerjenje je provinza hač dotal ¾ wudawkow pschewsała, a wokrjeżne dróhi provinza w pschichodże žołe pschewosmje. We wokrjeżnowym wubjerjenju jenož wokoło 17 kilometrow wumêŕšich dróhow wostanje. — Sa natwarjenje Kulowskich lêtnjuch kupjelow je žo 200 hriwnow pschipomoznych pschijiwolikło. — Dale je wojjewił, so je žo dopŕedka wobliczišo, so žo wokrjeżowy hospodaŕski plan sa liczeńske lêto 1934 j njedostatkom 398 000 hriwnow słónczi. Wot stata je wokrjeż jenož 21 500 hriwnow pschipomoznych dostał. Minister šmutskownych naležnosćow je žo sapowêdźił, dašchu statnu pschipomoz pschijiwolicź, dokeż je we wokrjeżu mało njesahłusnjerjow. Też w pschichodże nima wokrjeż žo statneje pomoży nadźijeć. Njedostatk budże so tohodła dyrbjeć j kutowanjom šmjeńschicź. Sšnadź budże móżno, wudawki wo 52 000 hriwnow pschikročicź. Potom pak by hišće pschežo 324 000 hriwnow njedostatka wostało. — Wojerowskemu lêt hajacemu towaŕstwu žu 300 hriwnow jako pschipomoz pschijiwolichu. — Po nowischim postajenju njesmêdża gmejnske swjazki prušt wopon w žwojich kołkach a sahłady dale wuježicź. Tohodła je žo nowy wopen za Wojerowšti wokrjeż wudźêłał. Wón pokasuje štołu murju ł sjjomi rózkami, na kotrejž klêčorny dub je štołymi žołdženi stejі. — Do sabosćow SA-wudyra a swjasła šchłitanja powêtra njeje žo mohło dla finanznych wobczežnosćow dwolicź.

Přilopk

S motorskim łokom žmjertnje sjnjesbožił.

Schtwórtk rano žu w pschêrowje Shorjelsko-Seidenbergskeje dróhi motorskeho kolešaŕja morjeho namakali. W blišikosći jeho žylnje wobschkodźene koło leżeše. Wbjchnosć je mjes tym morjeho jako štótneho wiłowaŕja Ewalda Friedricha se Shorjelja wusłêdźiła. Najskerje je wón pócźmje do schtoma sahadźiwschi žo sarasył.

Sapaleśtwo w Małym Hennersdorfu.

Sepłatwa žo do rêki šworźicź.

S Landshuta lo Schlesyjskej. W Małym Hennersdorfu sahadźesche w nozy k pjatkej w statoku Otty Teichmanna wulki woheń. Sapaleśtwa ruka bêsche w jeho bróžnjach woheń załožiła a sa krótki cźaj stejachu wone w płomjenjach. Zyłe žnê j 500 jutrow wulkeho hospodaŕstwa a wjele rataŕskich maschinow a narjadow žu sydu spalichu. Sšykawa ł Górtelsdorfa sjjeboži pschi jêzbje k wohnju. Podbožkowy *wojnik* je na dotal njewujasnjene waschnje rostorhny a wojo žo stama. Konjej njemóžeschtaj žo wjazy bodźerjeć. Sšykawa pschińdże do wjerhanja a sajêdże ł 5 mużeni do 2 metraj hłubokeje rêki. Tši wožoby žu pschi tym cźežzy a dwê łohjy franischtej.

Cźeżke autowe njesbože pola Eisenacha.

4 cźeżkotranjeni.

Pjatk rano sta žo na dróhy pschi wjesy Sättelstâdtu na mosće psches rêku Hörsel cźeżke autobužowe njesboże, ł kotrymž žo 4 wožoby cźežko tranichu. Kmo ł Mnichowu pschikhadźejo njemóžesche najskerje dla pschewulkeje špêchnosće sawinjenje pscheд mostom prawje wujêcź a sajêdże do żelesneho wobkłoženja, na kotrymž wiżajo wostа. Jedyn ł muži, kotryž pscheз rôbite wokno wosa wuliêž, njewêdżo, so wóz w powêtrje wiży, padny do khłuziny a wosta tam cźežkotranjeny leżo. Druhi žobnjêdni pocźêpichu šichańjenje mosow. Wschitkich schtyrjo dowjesechu žo do Eisenachskeje khorownje, hdźež we wosmorje leża, *tak so dotal jich personalije špêšcźicź njemóžachu.*

Wulka zwólba pjenjesnykajerjow žo sajała.

Warschawskej policiji žo poradźi zwólbu pjenjesnykajerjow sajêcź, kotraž bêsche w pólšćim khowanym mêsće za 100 000 złotych wopaczných pjenjes do wobêha dała. Pjenjesny bêchu tak derje znajobdźenjene a to wosebje bankowki sa 20 złotych a złêbornaki sa 2, 5 a 10 złotych, so je dołho trało, prjedy hač žo někajkeho špêda za zwólbu namała. W zjitku sajа žo 42 wožobow, ł nich žo 19 w jatbje wobkhowa. Wjednik zwólby je 52 lêt staŕy šrijêŕ, kotryž bê policiji jako pjenjesnykajeŕ znaty. Dźêlaŕnja pjenjes žo dotal wušłêdźicź njemóžesche.

Sport

Williama Buschowe pućowańske myto.

Wčera wubêdźowaše so w Hodźiju wo Williama Buschowe pućowańske myto za turnaŕstwo. Myto bêše dotal w Budyšinje. Wčera pak sebi Hodźijscy turnaŕstwo tuto myto na jene lêto doby.

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźêł a přilopk Marko Smolerj a za nawêrtki dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a čišći dr. J. Cyž w Budyšinje.
D. A. VIII. 1934: 2242.

Wuznamny dźeń Budyskeho Stahlhelma

Dźesać lět dołho stoji Budyska městna słupina na wojowarskim městnje, kruczesche so a srosche k zyłkej krutcho žehjewědomja, tohodla měsesche wschu pschicinu, swoje dźesacźětne wobstacze na dostojne waschnje woswjeczicź. A běchu k tomu pschikhwatali frontźay towarschojo ſ Rudnych hór, ſ Drježdźan, se Schlesyskeje. Tyżaxy a saxo tyżaxy wobtnjezachu tak wobraz města Budyschina, na wschěch dróhach widźachmy towarschow w połnoschěrej ſukni, wobleczenej nad brunej koschu.

Sobotu wječor hižo Budyschenjo so živje zajimowachu, jako bu khorhoj Stahlhelma na Zitnych wikach na schezejor sczahnjena. Hdyž so sapocze czmiczkaz, pschicźahowachu se wschelakich stron schěre kolonny, wjeselse powitani wot wohybleerstwa. Sestupachu so w schtyrizróžu na Zitnych wikach a ſ wuraznym złowom witasche wschěch towarschow, a wupraji dźak městej Budyschinej saſtupjeerstwu wojerstwa, krajnemu wjednistwu a wschěm czestnym hosczom Budyški wokrejsnjy wjednik towarſch Böhmer.

Dale rěczachu jara wobkedźbowanja hódne złowa wo dźele Stahlhelma towarſch župny wjednik Pfitzner a wyschschi měschczanoſta dr. Foerster. Czeiczachu wusnamne dźelo Stahlhelma na prawe waschnje. Krajny wjednik towarſch Hausa wupraji złowa zyžery, wojerskeje mużnosce a žehjewědomja, dokónczene w horizapnem słubje: ſa Němſku ny wschitzy. Potom saklincza němska hymna, Horsta Weſselowy spěw a wulka wojerska hudźba sczeleſche ſynki k njebju.

Po tutej sahajenskej zwjatocznosczi serdźachu so towarschojo w Kehelekni a Socieţe a w hosczenzach města k wjeselnym towarſchnoſczam.

Niedźelu wotmě so na Tželnich wulke połne kenischenje, na kotrymž so 6000 towarſchow ſ pseches sto khorhoiemi wobdźeli. Njenuprajny mózny to saczischcź, hdyž saklincza hudźba, Boże słowo ſ erta sararja Hagga ſ Kamjenicy, we hłubokej wěrze stojachu tu mużojo struchłeho wobliczja a kłonjachu so pseched Božej dostojnosczu.

Potom wotmě appell krajny wjednik towarſch Hauke a nimohód na Zitnych wikach. Wón pokasa we swojich słowach wažnje na to, so mamy so wrócźicź k dobrym pocźinkam naschich wótzow, hdyž młodzina w czeſczonosczi pseched sčěrej złowu saso czahu sejmuje.

Njeſkónczenje dołhi bě nimohód a wobydleerstwo we ſawyłku swokinosce wschěch witasche. To běchu tamni połnoschěri, kiž stojachu hižo we wójnſkim wohnju na swojim městnje jako skała a kotrychž zyrěra je žiwjata a njezhubiła sa wótczinu.

Hač do połdneho wjecžora ſwesta Budyschin, nalche wobzwobohate krałne stare město w znamienju starego Stahlhelma, nětczischeho NS.-frontſkeho ſwjaſka (Stahlhelm).

Budyske stawniske powěsće

ſ dnja 20. septembra 1934.

Narodźiła je so: Korli Oeje Neubertej, wyschſchemu dźeſanſkej w Minakale, dźowczička.

Mandźelſtwo pschipowědźichu: Kurt Alfred Michalk, ſamkar, ſ Marju Gertrudu Pětſches, pschedawarku, wobaj w Budyschinje. — Marczin Zemmrich, krajny měrjeř w Drježdźanach, ſ Elſriedu Hildegardu Ludwigez, bjes powołanja w Budyschinje. — Kurt Beno Delan, pjekarſki pomocznik, ſ Hilju Hanu Katharinu Mirzynez, bjes powołanja, wobaj w Budyschinje. — Jan Ota Endel, podſelědwěſ, ſ Luiſu Mathildu Höhrenez, konioriſtku, wobej w Budyschinje.

Radio

Mutoru, 25. septembra ſtyſchimy:

Königswusterhausen: Nimo ſnateho wſchědneho programa: 6,25 rańſchi konzert. 12 pschipołdnjſchi konzert. 13 tańcze ſ Aida. 15,35 ſa żony. 20,10 njesmaty Jan Strauß.

Lipſk: Nimo ſnateho wſchědneho programa: 5,50 ſa burow. 6,25 rańſchi konzert. 8,20 tańcze. 9 ſa żony. 11,45 ſa burow. 12 pschipołdnjſchi konzert. 15,15 ſa młodźinu. 18,30 ſabawny konzert. 20,10 opera „Casanova".

Hiſchcze ważne ſ dnjoweho programa: Barlin 21,05 orchesterſki konzert. Hamburg: 21,10 orchesterſki konzert. Wróclaw: 20,10 ſławne ſpěwanje. Frankfurt: 21,10 ſabawny konzert. Wiw: 19,30 italſki ſabawny konzert.

Zběramy běrny

Běrnjaze ſelischcźo wjadnje a napomina ratarja a małoſahrodkarja k ſběranju płodow, kiž leża hischcze khowane w maczeży ſemi. Hdyž so roshladnjeny we naſchej lubej dominje, hižo widźimy tu a tam pilnych ſběrarjow, tola hischcze so njejewi ſwuczeny wobraz běrnyběranja, hischcze njeſtu pola mrowischcza luda, hischcze so njepała tak woblubjene ſelischczowe hromady, hižo njeſtupajo tołste mróczele ſ hromadow a so roſtehaja po polach. Njebudże wſchak to wjazy dołho tracź, hdyž wſchitzy so ſapschahnu do dźěła a łoſch po łoſchu so wuſypnje do dołkowaneho woza. A potom ſawěſcze ſapocznje so prózypołne dźěło ſa doroſczenych, wjeſelapołne pak ſa dźěcźi. Kak derje płodźa tola w ſelischczowej hromadze prażene běrny, wiele lěpje hacź maczernine prażene w tuku. A tu płodźi też ſuchta běrna bjes butry. Riann to dźěſczowy rai, nichtó-jón njemóże nam doroſczenym ſaso wrócźicź, popjachajmy a dowolnu tute wjeſele naſchim dźěcźom ſ wutrobu, bjes maliczkoſteho wumělenjenja. Hlejcze tak naš tola wjeſeli, hdyž nam maczerka, ho posa abo burowka něſchto wołeſbiteho k ſnědanju abo k ſwaczinje pſchinjeſe, na pſchikład k pomaſzu kruch ſuſchoneho miaſka abo ſnadź jedyn „jerki" ſa muſſkich a jedyn „ſtódki" ſa żony. Prózujmy ſo do wieſela dźěcźa ſanuricź, hacźrunjeż je žiwjenje nam wſako cźaſto wſchu nadobnu wocźerſtwjagu thwilu.

Njeje wſchak tuż wiazy łaż pryedy, ſo ſo ſuwachmy po kolenomaj po rjadkach a hriebachmy ſ motyczku a ruku ſa ſeńſtimi płodami! Dźenſa je maſchina nam tuto dźěło wotewſata, honi naš do ſpěcha, ſo hyſchmy wumjetane płody dośběrali w ſamym thwaiku Maſchina wſchak pomha, ale rubi nam ſnutſkowne wjeſele na ſprózniwym dźěle. Sběchnje ſo ſhubi běrniſchczowe ſelo ſ pola a póda ſo bruni ſa nowe wobdźěłanje.

Wſchitzy wocźakujemy ſpokojazy běrnjazy wunoſchk. Niech jón nam Bóh Knjes wobradźi. Wy pak, lube dźecźi, cźińcze ſwej prawje wulke ſelowe hromady, wjeſelcze ſo cźaneho cźaſa běrnyběranja. ſr.

Najnowiše z cyłeho swěta

* **Mjes Geronu a Barcelonu w Schpaniſkej cźejiny auto a autobuſ do ſo ſraſchſchtaj. W autobuſu ſedźachu ludźo, kotříž ſ winoſběranja w Franzowiſkej domoj jědźechu. 36 ſ nich ſo cźežko ſrani.**

* **Miſſo Manura w Indiſkej je ſo pſchewoſmy cźołm powrócźił a podnórił. 260 wołzobow je ſo ſhubiło, najſkerje ſu ſo wſchitzy tepili.**

* **Japaniſke ſnutſkowne miniſterſtwo je liſcźinu woporow taifunowoje kataſtrofy wojſewiło. 2064 cźłowjekow je ſo morilo, 13 335 ſo ſranilo, 258 ſo ſhubiło.**

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Das für den Betrieb des Bauern Max Mager in Geißmannsdorf eröffnete Sicherungsverfahren wird nach Durchführung der Entſchuldung aufgehoben.

Dresden, 10. Sept. 1934. **Die Landjtelle.**

Towarſtwowski powěſtnik.

Budyšin. „Zjednoćenstwo evang. Serbow" změje srjedu 26. septembra wječor we 8 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu w Serbskej kofejownji. Mamy tón króć zajimawy přednošk „Wo prastarych serbskich sydliščach" w našim němskim kraju. Tuž přińdźće wšitcy. Tež hosćo su nam witani. Předsydstwo.

260 morjenych při nježbožu w Lendźelskich nodkopkach

W Cresjordſtich podopłach pola Brezhama w wotnóznej Walesſej je ſ rosbuchnjenjom woheń naſtał. Niedźiwajcy wſchemu prózowanju njemóžachu woheń podusyć. Niedźelu ſo nowe rosbuchnjenja ſtachu. Wulkowanje je njemóže. Tohodla je wjedniſtwo podopłow wobſamkło, ſo wulkowarkite muſſitna wráczo ſwoła a jamu ſamknje. Po hamtſkim wojſewjenju je 260 hórnikow ſrudnu ſmjerc w podſemſkej błubinje namakało.

Hospodarski rozhlad

Sobotu 22. septembra 1934.

Barlinſka Kurſa ſ dnja 22. septembra 1934. Ke tónjej tydźenja „ſp„na burſy„wobras „wa„ujele njepjechmjeni. Sdźěła běchu kurſy hiſchcze wo něſchto mało niſche, pola někotrych hódnotow ſaſzy mózachu ſo połepſchecź. Kuliſa jenoż tam a ſem pſchedawaſche, na wulke nowe wobdźělenje pak njemějeſche po ſdaczu ſajima kedźbuju na biſtli ultimo. Dobry ſarjſchicź cźinjeſche na burſu dobry hoſpodarſki ſtaw ſtatneje żeleſnicźnej haj też dalſche dobre wuwicźe w pſchemyſłu. Na mukowych wikach ſo kurſy dale połepſchichu.

Stóin wiki w Dźejdźanach.

Na ſtóine wiki pſchihna ſo dźenja 936 howjadzow a to 137 wołow, 255 bykow, 482 krumcźow a jałojzow a 62 jałcźiczkow, dale hiſchcze 957 cźelatow, 972 wowzow a 3220 ſwini. Howjaſn ſtót ma ſrěni wobkhod ſa ſtate płacźiſny. Byli maja lěpſche płacźiſny. Cźelata maja dobry wobkhod, płacźiſny ſu w nječhto lěpſche, wosebje we ſrěnich družinach. Wowzy maja ſrěni wobkhod ſa ſtare płacźiſny. Też ſwinjaze wiki pokazuja ſrěnje wikowanje, płacźiſny ſu tu trute, runje każ ſandźenu pónđzelu.

Tkanina za jaki, čorna, 7.90, 4.75, 3.50 Schaaf

Triebane a nowe meble

předawa

J. Buhl

w Kamjencu

Talstr. 25, při kath. cyrkwi

sofy, khamory, wertika, kuchinske khamory, blida a wuńanske blida, stóły, łoža, regulatory. Bůſeje nowe atd. Mandźelske poždonki so za nowe mehle do płaćenja biera.

Nowo-časne Gardiny

rolowy, šwedski płat tunjo

Ida Wurker rodź. Erlerec

w Budyšinje, Zwonk. Lawska hasa 10

Kupuju

złote a sćěborne dedženki

stare zjenjezy, nože, wilički atd. Płaću najwyše pricźiny.

Oskar **Brudner** Kamjenca

Traurlingowy rožk. Dom dobreych čěſnikow

M. Schubärt

w Budyšinje

na Fabrikskej dróze 10

Telefon 3758

Samstny wobkhod n. Hošic hasy

ćiści barbi płeśerje

E. Schlenkrich

w Žitnym domje na Hošic hasy 9

Běłe šiće, wušiwanje monogramow, wušiwanje kromkow (Hohlsaum), kneflowych dźěrkow atd.

Serbske Nowiny

do kóždeho serbskeho domu słuša, wone dyrbja też do njezamóžitych swójbow powučenje a zabawu nosyć a to je možno, hdyž sebi **někotři susodźa** poměrnje hižo **dosć tunje** „Serbske Nowiny" **hromadźe** skazaja.

KRONE

Světoslawny najwjetši cyrkus Europy ze swojim cyłym předewzaćom

Hobrski program

najwietšeje a najnowšeje swětneje **atrakcije** z wopraudźitymi dźiwanimi nowocźas. wuběry zwěr. atow

Sensacija

wšěch městow swěta w najwjetšim stanowym twarje Europy

Jenoż **2** dnjej

Z KRONE přińdźe **najwjetši zwěrjatowy park,** kiž po swěce pucuje. Skupiny zwěrjatow so na cyłym swěce njedostanu. 22 słonow, 100 rubjeńych zwěrjatow, 200 konjow atd. W cyrku 600 zwěrjat. Najwjetše podiwanje. Jenička giraffa, kiž pućuje

25. a 26. septembra

W Kamjencu

3 wos. ćahi / 250 wozow / 800 ludźi / 600 zwěrjat.

Předstajenja: wutoru wječor we 8 hodź. wulke wotewrjenje; srjedu poslednjej dwě předstajeni popołdnju w 3 hodź. a wječor we 8 hodź.

Předawanje khartow: cigarowy dom Michael w Kamjencu na wikach 11, tel. 287, a při cyrkusowych pokładnjach, telefon 702.

Ludowe płaćiny: 0.80, 1.20, 1.60 atd. Wšitke městna k sedźenju. Dźěći popołdnju wot 3. měst na pół płaćiny.

Zwěrjatowy park: wotewrjeny wot 9 hodź. dopołdnja hač so ćmi. Picowanje rubjeńych zwěrjatow w 11 hodźinach. Najtuńše płaćiny.

Stražowanje autow a jězdnych kolow na cyrkusowym městnje.

Hrajny čas dźiwadła so započnje

Zwěsće sebi stajne městno

chceće-li porjadnje dźiwadło wopytać.

NS-kulturna gmejna („Němske jewišćo — Deutsche Bühne") poskića wam k tomu w dźiwadłowym cyrkwi („Theaterring") jara přihódnu składnosć. Wona wočakuje waše přiziwjenje a podawa rad wujasnjenja při pokładni Budyskeho měſtanskeho dźiwadła wot 10—13 hodźin a wot 17—19 hodźin. Płaćizna so złožuje po předstajenjach a je wot 0.80 hač do 1.90 hrivnow zrjadowana.

Też wy

změjeće wiacy wuspěcha w hospodarstwje, hdyž waše twory z wulkim abo małym nawěstkom w „Serbskich Nowinach" poskićujeće

Wot 1. hač do 6. oktobra

jězba k Rhynej

Mohanej (Main) a k Mosel.

Wšudźom sebi najwažnišo wěcy wobhladamy. Bliže zhoniće pod **wyššeho wučerja Słodeńka w Pančicach** abo

Verkehrs- und Reisebüro Schirgiswalde

So wróćił

knježerſtwowy medicinalny rad

dr. med. Krahl

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2.15 hr. — 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćencarske 4 pjenjezki. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo składnemu znjezboženiu z 1000 hr. — hdyž wumrje abo hdyž je ma čas žiwjenja dospołnje běrny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent kedźom tutej, zawěšacej, bancy wozjewić, hranjcy dyrbi tuhylen, najpozdźišo na tśeśi źeń kalendarskeho jamora pytać. Smjertne znjezbožerija dyrbi so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wulasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 224 — Budyšin — Wutoru 25. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Němski minister Darré wo nowej burskej politicy

Wječera wječor je němski minister za ježiwjenje a ratarstwo Darré wo jenym rěcže nazionalsozialistiskeje agrarskeje politiki w radiu rěčał. Wón na to pokasa, so je so nětko lěto minyło, so so zakładnaj stołpaj nowoje němskeje burskeje politiki założichu. Sakoń wo němskim sedźiwjenskim stawje stupi na kónzu augusta 1933 do mocy a sakoń wo herbskich dworach so nimale runje přeco lětom na Bückebergu pschipowědźeše.

Minister njewobhladuje swój nadawk jenož jako posłpchenje ratarstwa, dokelž by to liberalistiska politika była. Jeho nadawk pak běše wukhowanje burstwa, pschi kotrymž so pschetrjebarjam wjetšich cźežow njenapołoži. Pschi rozdawje němskeho burstwa běše loni nusne, so wyhbješe so dospołnje nowy sakład pokoźić. Na tutym sakładze wotpočuwajetaj mjenowanaj sakonjej. Wonaj pschinjeseštaj zyle nowe myšle do ratarstwa a do hospodarstwa dozyła. Wěstoseź a porjad sacźehnjeschtej do luda. Na sakonjomaj nasta wiczny porjad jako jeju nusny sćěhnk.

S wiczným porjadom pak běše hakle možno, mnohe z dotal njerozrišane nadawki wobknjeźicź. Katastrofa płacźišnow w ratarstwje so sadźerja a rozšěrjene połěpschenje wunoschkow so smóji, pschi cźimž so pschetriebarstwo cźuśiwje njepocźeži. Na to bu možno, na město khabłanja płacźišnow wěste a stajne wuwiwanje płacźišnow stajicź. Skónčnje wiczny porjad stejšćeho ratarstwa w nowym stacźe połběhny a sebjhni, pschi tym pak njepschinóže do swady z poćažanmi a sajimanmi swonkowneho hospodarstwa. Nowopak je wiczny porjad šamo smóžnił, so so wěste wikowanske poćažki na nowym sakładze wutworichu.

Pschirunanje z płacźišnami wulkowikowarstwa w druhich krajach pokazuje sćěhowazy wobraz: tuna rožk w Rotterdamje 56 hriwnow, w Němskej 159 hriwnow, pschenża w Liverpoolu 69 hr., w Němskej 199 hr.; zentnar žiwinjecza w Chikagu 12 hr., w Němskej 47 hriwnow; dwójny zentnar butry w Kopenhagenje 78 hr., w Němskej 234 hr.; dwójny zentnar poćza w Kopenhagenje 107 hr., w Němskej 184 hr.; jejo w Kopenhagenje 3½ pjenjezka, w Němskej 8 pjenjezkow.

Tola tutón rozdźěl płacźisnow pornjo šwětowym wikam, njewuskutkuje so pola pschetrjebarjow tak cźuśiwje. Pschirunanje z wukrajom to dopokazuje. Internazionalny dźěłowy haunt je sa oktober 1933 pschehlad sestajał, kiž teź pjeza hischcze hač do augusta 1934 płaceźi. Po tutym pschehladze płacźesche w drobnym wikowarstwje: 1 kg. pschenicznje muki w Němskej 44 pj., w Franzowskej 45 pj.; 1 kg. butry w Němskej 3,12 hr., w Franzowskej 3,60 hr.; 1 kg. žwinjazeho mjaza w Němskej 1,66 hr., w Franzowskej 2,30 hr.; 1 kg. žwinjazeho mjaka w Němskej 1,66 hr., w Franzowskej 2,30 hr.; 1 kg. hrnow w Němskej 7 pj., w Franzowskej 8 pjenjezkow; 1 litr dobreho mloka w Němskej 23 pj., w Franzowskej 25 pj.; jene jejo w Němskej 12 pj., w Franzowskej 13 pjenjezkow.

Němski minister Darré hischcze wuzběhny, so je ratarstwo pschi bitwje wo dźěło nětkle 200000 ludźi bźeła pschijalo, so nětko praktiski njeje bjezdźěłosće w ratarstwje. Minister pak wołoži na postupowanje wotkhowanja wupłodow pokasa. Prjedy měrjachu ratarstwo za samolutne sa wuwoss němskich tworow, dokelž njemóžeše dosć ratarskich wupłodow z wukraja kupowacź. Pschi nětkjischich dewisowych poměrach pak je trjeba, so so lud po możnosći z ratarskimi wupłodami domisny ježiwi a so so po możnosći mało ratarskich wupłodow z wukraja dowožuje.

Jako nazionalsozialistojo jako prěni myšl dožahajeho zamołstarania zastupowachu, nadeńdźechu runje w tutym dyrbu wjele njepscheźelow. Dźenża pak so dopokasuje, kak je so tuta myšl k lěpschemu ratarstwa wuskutkowała. W lěcze 1934 je so płahowańska póda za wołiowe płody pornjo lěta 1933 wot 5200 na 26700 hektarow powyschiła. Len płahowańe so 1933 na 4900 hektarach, w lěcze 1934 na 8800 hektarach.

Tuta politika je tehdy njesła, jako by so zamo wot so rozumiła. Dźenża pak so jako zamozrozumliwa wutwarjuje. Lětsa njeje so kłěbowe płacźišny powyschiłe, pschicźina leži w nazionalno-politiskich a w sozialno-politiskich winach. Tuto postupowanje, kiž mohło so njehospodarśe a žmělcze sdaci, kiž pak stónčnje tola k lěpschemu zyłeho němskeho luda wjedźe, je wołožbitosć nazionalsozialistiskeje hospodarskeje politiki.

Wyšk z Hindenburga wustupi z wójskowele służby

Wčyschk z Hindenburg, žyn a dołholětny prěni adjutant zemrěteho němskeho presidenta a generalneho połneho marschalka 30. septembra 1934 po swojim pschećeju z wójskowele służby wustupi. Jemu je so titul generalneho majora špožčźił z dowolnosću, so žmě generalowu uniformu nošyć.

Rozmołwa wo narodnych mjeńšinach w Genfie

W politiśtej komniśiji Swjatka ludow žu so žoboru sało wo praschenjach narodnych mjeńšinow rozrěčowali. Kaž běšche so wočakowało, sastupješe Makeje enteny wótrje pschećiwo Madźarskej wustupowasche. Prěni sastupjeć Madźarskeje, Tibor z Eckhardt, běsche pjatk pschećiwo rumunskej politizy narodnych mjeńschinow wótrje wustupował.

Město rumunskeho swonkowneho ministra Tituleska šajmy rumunski sastupjeć Antoniade rumunske knježerstwo sakitowasche. Wón rjekny, so je Madźarska w praschenju narodnych mjeńschinow na město druheje mozy wustupowała, kotraj nieje wjacy pschitomna.

Juhosłowjanski sastupjeć Fotić sastupjerja Rumunskeje podpjerasche. Wón, kaž jeho pschedrěčnik, wusběhny, so je so hromadźina a jeje organy njeprawdźa z jenotliwymi pschipadami w praschenju narodnych mjeńschinow sabrała. Sa to je jeniczky rada Swjatka Ludow.

Jako tśeśi porěča cźěšłoskowakski swonkowny minister Benesch a so tohorunja pschećiwo madźarskemu rěcznikej wobroći.

Sastupjeć Franzowskeje, Massigli, njeměješe wustupowanje Madźarskeje psched politiśkej komniźiju za pschihódne. Alosii rjekny w mjenje Italskeje, so jeho kraj zadnje sastupuje, so maju so nadrobnosće jenož w radźe Swjatka ludow rospominacź.

Sylnosć ruskeho wójska

Leo Trotzki, zakoźer ruskeho cźerwjeneho wójska, kotrehož je Stalin dla spieczińwosće wotpadźił, je w jenych franzowskich nowinach zdźělenku wo sylnosći ruskeho wójska wosewik. Na wěrnosći Trotzkowej zdźělenje njeje dwělowacź, dokelž je snate, so ma Trotzki teź hischcze dźensa dobre stuti se swojimi nětkuschimi pschećelemi w Ruskej. Po niej so tóžde lěto 1¼ miliona nowackow (rekrutow) za ruske wójska wubjerje, z kotrychž so 900 000 do cźerwjeneho wójska stajі. Tute pschi spočatku wójny 3 miliony pěschkow, 100 000 jězdnych a 10 000 kanonow wopschimnje. Rezerwy ludźi za wójsko

Wo nowym wočehnjenju studentow

Wjednik němskeho sjednoczenstwa studowazych na wyšokich schulach, Handrij Feickert, rěcžeše póndźelu wječor w radiu wo nowym wočehnjenju akademiskeho dorosta. S nowym zjadowanjom wočehnjenja akademiskeho dorosta stawa so prénja krocźeł k wuwiću, kotrež budźe w pschichodze duchowne žiwjenje w Němskej wobknjeźecź. Pschednoschcźe wopišowasche wschelakorosće studentskich swjatkow w sanidźenosći. Tute swjatki je nazionalsozialistiski studentski swjatk roskamał. Wone žu so rospuschcźile k lěpschemu wulkeho sjednoczenstwa němskich studentow, kotrehož znamjo stej bruna koschla a hokaty khišć.

So dyrbnu měli nazionalsozialistiscy worschni akademikow, trjebamy nazionalsozialistiskeho wykopka schulu. Wo tutu schulu może pak jenož studentstwo jeneje politiskeje wole wojowacź. K tomu maju studencźa 1. a 2. semestra w towarschownji bydlicź. Tam budźa na zhromadnych nadawkach dźěłacź. Tutón rozšud na hódnosć, so może starym knjesam hač do kónza blišcheho semestra nětko prajicź, hač jich swjatk za pschichod wostanje abo nic.

Towarschownja pak nima nicźo zhromadneho z kasarnami. W tutym domje chcźeja wěstu zwobodu a zwobodnu wolu jenotliwza spěchowacź, dokelž žebi myšla, so móža jenož smutkownje zwobodni a wjeseli ludźo zwoje wole nazionalsozialistow tworicź. Teź praschenje zobusławstwa pschi korporazijach budźe so rjadowacź. Swjasanje towarschnosćow na korporazije we wěstej formje so smóji. Skónčnje rěcznik kóždeho jenotliweho starého knjesa a kóždeho jenotliweho studenta napomnjasche, so by so hižo nětko sastajił sa nowy nadawk studentstwa.

Zhromadźizny němskeje fronty so zakazałe

Knjeježerstwowa komniźija je pschi wulkich wustupjenjach němskeje fronty, z kotrymiž so njedźelu wojowanje wo wothłosowanje w Posaarskej sapoca, sało na praschenje policije pschischła. Tutu zwoju snatu myślicźku dyrbješe dopokasacź, so nima dosć policajskich mozow k sakhowanju měra a porjada. Sšo sakeźuje na tuto wudawanje je knjeježerstwowa komniźija w Saabrücźenje w tśich sałach, w Friedrichstalu a nětkotrych mjeńschich městach pschenjeseńe wustupjenja sakasało. Tutón sakas so z dźěła hakle tak posóže wuprazi, so bu sobustawam němskeje fronty njemóžeše z cźažkom dźěłicź.

Doumergue je k francowskemu ludej rěčał

Franzowski ministerski president Doumergue je pónděelu wječor psches wschitke franzowske radia k franzowskemu ludej rěcźał. Jeho rěcź běše jenicźke namołwjenje za sekzlynjenje statneje autority a mozy ministerskeho presidenta. Doumergue rjekny, so je swojej wobmjerjowanej mozu won, kiž njeje diktator, njemóže k zanemu wuzběhnej dóńcź, jeli lud jemu njepomha a w disziplinje za nim njesteji.

Ministerski president pschimnasche wótrje wustupowanje za inflazinu. Tuto wustupowanje je w połsledních měsazach zhlnje pschiběrało. Ministerski president porěcza teź nadrobnischo wo swojich wotpohladach wo statnej reformje. Wón statne hospodarstwo dźensnischich dnjow w Franzowskej wótrje kritisowasche. Franzowske knježerstwo ma pjeza hischcze jara mało autority. Tehodła žu franzowske knježerstwa ke krótkemu žiwjenju sazudźene, dokelž nimaju dosć wjetschinow sady so.

W Franzowskej je teź pschewjesele stronow. W tym wobstoji strach, so so knježerstwa lohko powalicź hodźa. Doumergue wobroći so pschećiwo nahladam, so w demokratiskim a zwobodnym stacźe knježerstwo žaneje autority měcź njedyrbjało. Jako blišcheńaty pschikład napomni ministerski president jendelske pomery.

Jako nusny reformu Doumergue žadasche, so by so knježerstwu možnosć daka, so by mohło komoru hnydom rospuschcźicź, hdyž mjes knježerstwom a wjetschinu w komorje njedorosumjenja nastanu. W pschichodze žměło jenož hischcze knježerstwo statne wudawki namjetowacź a niz parlament, kaž to nětkole je. Ministerski president teź stejischcźo wěstych sastupiskich swjatkow wótrje kritisowasche a jim porokowasche, so statne lěpsche njewobhladuja jako to, sa cźož dyrbjeli so wschědnje sastajicź.

Skónčnje wobroći so Doumergue na wótry rosum a wótcźinske smyslenje franzowskeho luda. Tuto wótcźinske smyslenje je Franzowsku pjeza wulkowało a psched njewólnistwom sakhowało. Jeničzky wot franzowskeho ludu wotwisnje porabjenje reformy. Ministerski president wuprazi swoje polne dowěrjenje franzowskemu ludej. W blišchim tydźenju dyrbi Doumergue sało k swojemu ludej rěcźeć.

žu njedočzerpanliwe a žo snajmjeńša na 18 miljonow wuwučzenych mužitwow wobličzeja, kotrež wschak njesmu jenak wjele hódne. Wójska 70 panzerowanych czahow, 300 tankow a 10 spezialnych regimentow sa chemisku wójnu wopschija. Sa lětarsku wójnu ma Ruska 1500 lětadkow, do 200 eskadrow bžělenych. Pódla teho móže žo wojerske lětarstwo s wulkej liczbu zivilnych lětadkow pospylnicz.

Ruska spionaža w Finskej

We Viborgu žu nowu spionažu wotkryli. Tutón pad dopakasuje, so žowjetska Ruska w finskim wójsku kommunistiske myzle rosschérjecz spyta. Policija je serjanta Niskanena spionaže dla zajala. Sajaty bésche registrator pschi staboje wójskoweho korpža we Viborgu. Nimo toho saja policija jeho dweju pomocznikow, kiž s džełaczerskich worschtow pokhadžetaj. Finske wojerske wyschnosche nimaju za možne, so je Niskanen hdy skkadnosche nječ, wažnu macžiznu do rukow dostacz.

130 000 ženděelskich hórnikow chce strajkować

Po powěsczach s Londona we wuhlowych zamach w połodnischej Maleskej strajk 130 000 hórnikow hrosy. Wczera so pschedewzasczelo a džełacz erjo pozledni krócz k wuradžowanju serdžachu. Jeli so njedojednachu, kak ma so rozmagaz žud sestajecz, ma so strajk 1. oktobra sapoczecz. Džełacz erske zwjazki so hižo na strajk pschihotuja.

Japanska kupi rańšo-chinejsku železnicu

Reuterez telegrafowarnja w Londonje s Tokia powě, so staj so japanscki zwonkowny minister Hirota a žowjetski pósłanz Jaroneww njewjasasonnje dojednaloj, so dyrbi žowjetska Ruska 170 miljonow Yenow jako placziznu sa wotstupjenje chinejskeje rańscheje železnizy dostacz.

Kupna placzizna ma so po dwěmaj tsczinomaj s tworami saplacziecz. Zenož posledna tsczina saplaczi so s hotowymi pjenjesami, polozja hnydom a sbytk w podželach w běhu tsioch lět. Po pscheměnjenju wobsedženstwa budža so wschitzy ruzy železnizy pschistajenzy sa 6 mězazow po podpisanju sverzenja puschczicz moz.

S pschedacjom železnizy by so pschicznа mnohich njepschezelstwow na Dalokim ranju stónczenje wotstronika. K wupłaczenju ruskich sastojnikow, kotrzi sastojnstwo sbuhta, je so po japanskim wobliczowanju 30 miljonow yenow wotzeže do shromadneje kupneje placzizny pschiliczilo.

Škoda na wěcach při taifunowej katastrofje

S Japanskeje so powě, so je wjerczaty wichor saudženy pjatk sczěhowazu schkodu naczinił: Woda je 870 twarjenjow wotplawiła, 18 400 twarjenjow je so sajwyplo, 22 000 twarjenjow je so wobschkodzilo, 170 000 twarjenjow je so powodžilo. Psches 200 schulow je so sapuscilo abo wobschkodzilo, 330 mostow a 500 wolydlow wschelje druzjiny je so wobschkodžilo. Na wjele městnach pschi mórskim brjohu je so kraj hacz do 400 metrow dalelo s mórskej wodu powodžił.

Krótke politiske powěsće

Němski minister za wotczehnjenje dr. Rust poda so pschi spoczatku oktobra do Budapešta, so by s madžarskim kulturowym ministrom wo kulturnym shromadnym dźele Němskeje a Madžarskeje jednał.

Mandželski zemrětseho němskeho presidenta a połneho marschalla s Hindenburga, kotraž je hižo psched nětkotrymi lětami wumrěła a je w Hannowrje pohowana, chzedza 2. oktobra, na narodninym dnju generalneho połneho marschalla, w Tannenbergskim pomniku, pschi boku jeje mandželskeho pokhowacz.

Gouverneur Memelskeho kraja je 10 duchownych wotsudžił. S tutym postupowanjom so kulturne a nabožne žiwjenje Memelskich wobydlerjow cżežko potrjechi. Mjes tutymi duchownymi je 7 Němzow, 2 staj rumunskaj staczanaj a jedyn je Balta.

Dimitrow je pola Mostwy wješ darjenu dostał. Wjednik ruskeje republiki Stalin je prajił, so ma s prozeża wo spalerstwje w němskej zejmowni znaty bolharski kommunist Dimitrow wulke sasłužby wo swětowu revolucziju.

Italska kronprynzeża Marja je pondželu wjeczor ½12 hodž. holczku porodžiła, kotraž mjeno Marja Pia dostanje.

Madridske wjeczorne nowiny pondželu powěsz rosschérjachu, so je Trozki bjes dowolnosche schpanisske mjesny pschekrocził a tajnje w Madridže pschebywa. Madridska ližija hižo sa nim sledži.

Japanskej njepschezelne wustupy stachu so w Arizonje w Sjednoczenych statach. Někotre hydlischcze panzow žu so s rosbuchadkami nadpadle.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 25. septembra 1934.

Naše hrono za tutón Božl dżeń

Pić wodu a jěść suche běrny
Chou radšo človjek čestny, swěrny,
Hač wjertawka bjez charaktera
Jěść pječenje a pić madeira.

Čišinski, Formy.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodž. barometer 744, hygrometer minus 22, najwyschscha temperatura wo dnjo plus 19. — Dżenja rano we 8 hodž. barometer 741, hygrometer 0, najnižscha temperatura w

Po sapokasanju němskeho biskopa.

Po sapokasanskej Božej słužbje porěcza němski biskop Müller psched Barlinskim domom k žyle luda, kotraž tam na njeho czakasche. Na lěwej stronje wobrasa widzimy Błótowczanki w jich rjanej drasce. Wone běchu němskemu biskopej swožopschecza žiwoje domisny wuprajili.

Dejeŕ

Wot J. Sch. Baara; pschel. dr. M. Krjeczmaŕ.

Winzarjez hjeżada naby nabobo njewschédneje važnosce. Pschindże do njeje nowy hósć a znamjenity, s kajzerom w tej hymje ani pola Schokrez, ani pola Berischez, ani pola Kowarez njemóžachu khwalicz.

Ten hósć bé schédżiwy staruschk, na kotrehoż mózachu w Klenczu dże sedma dopomnicz, hdyż tak žyle nadobo, jako by s njebjes padnył, po nowym lěcze žo wosjewi w městačku w knježim schpitale.

„Ja žym Jan, Pětrkez Jan", dyrbjesche žo žam pschedstajecz, a potom žo hnydom dopomnichu, kak bé w młodych lětach w Torhanowje słužił, a hdyż bé knjes hrabja w Pólšći Bohorodzjany kupił, bé mjes tymi byk, kotryž běchu na nowy knježi dwór pschicżahnyli. Nowy direktor knježeho dwora bé jich najimał a wschо móżne jim lubił. Hajsaj a hońtwjerjo, kowaŕ s wojarjom, nadwórnizy a hummarjo, wschо, zamón młody lud, tehdy s knježom direktorom wotjědżechu, kiž — kaž potom pišachu — zlowo dżerżesche, bydlenja jim wolstara, słužby a deputaty lěpsche dawasche hacz w Torhanowje, jenož so by žez jich w Haticzu sdżerżał a druhich nawabił ...

Zyła historija, na kotruž so pomalku žydasche schěry próch sabyeża, nětk se starzom woživi, tak so mějachu na bjeżadach wo nječim rěczecz a na nječo spominacz.

„Tak witaj nam, Jano", sadżerża staruschka ras po Božej mschi psched zyrkwju staŕy Kubaŕk. Poda jomu ruku, potschaże ju a schibalżu so pschi tym pożmějwasche. „A hódaj, schtó žym! Hacz teżto mje hischcze pólsnajesch? Haj, haj, tomu je hižo tóschto lět, so je naš staŕy Eisenlust se žmuhakom měrił. Dżenża, luby Jano, dżenża bychmoj drje to njedokonjałoj, załěcz hacz na zyrkej a po tsche běhnicz kaž wjerwjerczki!"

„Sšnadź njeżby Kubaŕkez Jurij?"

„Wěso, žym", zaśmja so Kubaŕk, „potajkim njeżby hischcze żadyl na te puki kotrež je nam knjes wucżeŕ na khołowny naměrił? A cżoł, dła tżitsch w tym schpitale jako schiwjerez w dżerże? Pschindź mjes naš, khodźimy k Winarzesom na bjeżadu."

„Pschindu, radłubje pschindu, na to žym žo, wěŕ mi, Jurjo, zyle žiwjenje wjeżelił, so to Klenczo hischcze wuhladam, žym so modlił, so by Bóh dał ni tu — mjes wami — doma — wumrěcz."

„Nó, tak widżiśch! Tak widżiśch! Bóh luby Knjes je cże wużiwschał, twoje pschecża dopjelnił. Hižo wschitko wěm, so žu na wotpopczinku, so cżi placża bydlenje, deputat a něschto schežnakow, so masch hrabinski wumjeńk; budżesch nam powědacz, kak je so cżi tam wjedło, kak so to tam w Pólšći — khodźi, a schto naschi, kak so jim tam wjedże."

A tak hnydom, kak ruce hacz bé so sacznuło, Kubaŕk pschiwjedże na bjeżadu noweho hosća, kotryż mějesche potom solo niż jenož jedyn wjeczor, ale wschė wjeczory psches zymu symu, pżedy hacz bé wschо dowupowědał: wo wjelkach a hońtwach, wo mjeżdżiwjedżach w karpatskich horach, wo pólskich póstnizach, wo rejach a kważu, wo jěżdi a picżu, wo narodnej drasce a narodnych waschnjach, wo Rušinach a Mazurach, a pschedewschém wo sebi, kak bé so tam wożenił — Pólšku bé žez tam zhladał — kak bé knjes direktor jomu pschikhilenу byl, kak bé joho dejerja sczinił, na schészdżeżacz krutwow mějesche na staroscži, mloko, butru, twaroh, ejerzjo a wotsiajenje, wschitko wón — dejeŕ — wjedżesche, djowki komandowaschche. Czżite dyrdżesche w hrodži bycz. Hdyż bé jemu žona wumrěła, dżerżi njemějesche, žem jeho to czehnjesche. Njepschesta prožnyż knjeja direktora, donjż jemu pola knjasa njewumnó bydlenje w schpitale w Klenczu, w jeho domisnje.

„Tak, Jano, jenož so by to tu mjes nami nětko prawje dołho wužiwał", sprawnje jemu wschitzy na bjeżadże to pschejachu, hdyż bé žo jim dejeŕ se wschėho wuspowedał a s tym s nimi s nowa jako se žiwojimi spłunył.

„Dołho tu hižo khodżicz njebudu", wijesche se žiwojej schédżiwej hłójczku, „ale njech žo stanje Boża wola, jenož hdyż wumrěju mjeże žiwojimi doma, a sa Ssutkanni budu wotpoczowacz. Sda žo mi, so je tam semja łohka kaž pjerjo: Nódna semja njetłóczi, ta jenož hrěże."

„Prawje, prawje!" pschihłoławachu radośinje a dżiwnje sa to, so tak nutrnje łubuje žiwoje rodżiśchczo, so ani w tak dalokej zuśloje a po tsiko lětach na nich njebé zabył. ...

Póstny czaż žo špeschnje minu, žłónczko słupasche wyssche a wyssche, dny buchu dłésche, bjeżady žo krócżachu, bjeżadnikow pola Winzarjez bu stajnje mjenje, nałetne dżeko wotasche kóżdeho, ani na stareho dejerja njesadu. Njeżesche schpitalski żadrodu, hrusle klepasche, hrjadki pschihotowasche, żadżesche zgbłu, kobołk a kał, krjejesche a plejesche, a pżedy hacz žo jomu to wschо dokładnje pschimny — hlej — lěcżo žo rosplomjeni w žyłej krajnosczi nad khodłym krajom. Sobrski pišany rub łukow wot lěża k lěżej, wot Haltrawy k Horje žo rospschesczerkasche w polnej pyśche krjejenjow a barbow. Kaž pawjaze wócżka na tichlidłach mjetełow žo hładżiny hatow módrjachu, lěży poczachu wonjecz, ptaczki spěwacz a žita rosżołnikłu žo pschi wujeżdach, puczach a pucżitach.

„Moja rodna semja", sapłaka dejeŕ, hdyż po lětach wuhlada wschu tu lubosnu krajnu. Sdasche žo jemu, so je womłodnił, so móż žo worócza do jeho staruschkich stawow a s nowa sachże žo jemu burskeho dżěła ...

II.

Na Dołhej łuzy rano wot schtyrjoch hodżin hižo pżeże spyczesche bur Winzaŕ s wotroczkom. Czerstwa trawa khramsczelche jimaj pod kołu a mózne rjady kopjachu žo jej ninaj, hdyż jimaj burowka łnedanje pschinjeże. Sspytaschtaj poseschtaj, sapalijschtaj žez dymzu, nawótsischtaj kopy a s nowym łóschtom hotowaschtaj žo do dżěła. Tu pschesta Winzarka rjady rosbiwacz, sepre žo na hrabje, sasżini žez s ruku wocżi pschecżiwo hłónzu a nabobo rjekny:

„Mużej, hlejtaj, dóstanjetaj pomocznika!"

Kołu na ramjenju, dynku w hubje, runje k nim po puczíku měrjesche žo — staŕy dejeŕ.

„Sšnadź nam, wujo, njeżdżeże pomhacz?" witaschе jeho radośtnje bur.

„Haj, žuboże, hižo du."

„Ale, schto žez to myślicże! To njeje dżeło sa waš. Macże hižo léta —"

„Nimam měra, dyrbju to wopłacz, proschu cże, nic wobaraj mi, daj mi špytacz, hacz to hischcze dokonjam."

„Bóh žwarnuj — wam wobaracz! Dajcze žez dżeło hłodżecz do žyteze wole, trawa je mjeńka kaž łołatej, wołu hischcze dżerżi, žyteże žo to namaj kaž po butlje. A hdyż žo dżeła nabudżeże, położeże kołu, lehnicże žo tam do chłódka pod kerczki, žona ma tam tależ plinzow, wsuniczе žez a pschihladnjeże namaj."

(Pokračowanje ležehuje.)

nozy pius ka. — Wuhlady na wotmerjenje a pesmjerjowanju. — Raschu krajinu pschesahuja hischcze mjesyne wubjezti niziznow, kotrez w polnozny nimo cjahaju. Djenza pschikrowa Nemizka wobschkernischi tajki wubjezk a pschinjesje tu a tam s khwilemi skabschke deschcze. Wyschina nad Atlantiskim ozeanom njeje so hischcze k nam blizila. Kaz so jda, smjemy hischcze khwilu tuto trochu njen- Tajne wjedro. — Jutsje srjedu zlonczko 5,51 hodz. stawa a so 5,51 hodz. khowa. Mjezacz skhadza jutsje wjeczor 6,41 hodz. a khowa so dopodnja 10,16 hodz.

— **Wuhlady na wjedro za jutrischu srjedu: Hischcze khtschne a njewobstajne wjedro.**

*

„Naš wšědny khlěb daj nam dźensa"

Tak prošmy Boha Knjesa wo dary, so bychmy sebi zesyniili swoje cžěko a duschu a ženje njesyme hischcze podarmo prošyli, pschetoz jeho luboscz je nam pschezo blido knyla. Tajke prostwa w naš žyzni dowěru do Boha a do naš žamych w horju tuteho senitkeho bycža.

Hdyž někto naschi tatarjo žwjecža domkhowanki, njech njemyschla jenoz na žebje, ale też na tych, kiž nimaju khlěba. Dajmy, schtoz možemy naschemu žuržodej, kiž njeje žohnowany se senitkimi darami. Kajki nadobny skutk to je a wěsče Bohu spodobny a najrjeńschi djak za domkhowane žně.

Dopominmy so na khowa Sbožnika: „Schtoz wy na jenym s mojich khudych cžinicze, to sche mi wopokasali".

Mulka je nusa mjes ludom, pomhajmy ju wolozicz s naschim skutkom, rosbhladajmy so we swojej wjesy a wokolinje a hdyž tam njeje potrěbneho, potom sylnmy swoje dobre pschedewsacze duschepastyrjej abo wuczerjej. Woni wěsče wědza mnoho khudych starschich, mnohe wohowe dźěczatko, kotrehož wócžo so sajwoli w njewuprajnym sbožu, hdyž dóstanje dortka Bożeho khlěba. Njesawěrajmy burje, ale wotewmy je a naschu duschu sa dobry skutk w naschej lubej Lužicy.

Potom žwjecžimy wěsče najrjeńschi domkhowanku Bohu k cžesczi a khodemy senitkemu putnikej k wjeselu.

Domkhowanku žwjecžmy
w nadobnym duchu
Knjimy blido khudym
w Bohu spodobnym skutku.

*

— **Pschecžiwjenje pschecžiwo schcžěpjenju so khlosta.** W sakskim sarjadnistkim łapjenje s 11. septembra 1934 so k wotstronjenju dwělomnych padow na to pokasuje, so je pschesteupinja postajenjow we schcžěpjenju, wobsebje pschecžiwjenje pschecžiwo schcžěpjenju, dalerwon khlosta.

— **Mamy dołhu krutu symu wocžakacz?** Rostlinarjo, pschirodospytnicy a wjedrawustojni w Jendželskej měnjenju pschihlasuja, so budze pschichodna syma we wulkim dźelu wjeczorneje Europy jara kruta. Lěta (letne kola) w dźesetich jara starych schtomow zwědomicze pruhujo, so swěczelsti, so na jendželskich europiskich łupach łožbe 39 lět kruta syma knjeji. Pošlednja wurjadnje kruta syma bě w lěcze 1895, hdyž běchu dźele rěki Themsy a haty někotre njedźele krucze samjerste. To zo w Jendželskej, hdyž je klima wjele milischa dyžli pola nas, jara srědta stawa. Ptakospytnizy pa hižo na to kedžkliwe cžinili, so su naš ptaki lětka sahe wopuschczike a praja, so su so wone też w druhich lětach do pokodnischich krajow sahe wróczile, hdyž po jich nasymiskim wotkeczenju kruta syma žělodowasche. Tak je so w lětach 1890/91, 1895 a 1929 stało. We wjesnych wokrjesach najstarschi wobydlerjo lětuschi wulki wunoschk jahodkow s podobnym wunoschkom w lěcze 1880 pschirunaja a praja, so je to wěste znamjo sa dołhu a krutu symu. Nó, w pschichodnym nałeczu budzemy widzecz, hacz su prawo měli.

— **Wojeńskeho cžeknjenza sajeli.** Dźesatnik Rodig s Kamjenza, kotryž w Budyschinje pola wojakow žiuschesche, bě wot khorhoje cžeknył. W Innsbrucku w Awstriskej su jeho sajeli.

— ***Konjej sapschaha spłoschischtej*** so wczera na puczu do žydlischcza pschi Albrechtowej rězy. Sapschaj sajedze do płota rěsarnje a so žworózi. Pschi tym so płotowy stołp złomi. Konjej, kiž so z wosa wupschahnywschtaj, staj posdischo na Tšelanskej dróży padnykoj. Ludzo njejsu do schkody pschischli.

— **Kołojedny sajedze** wczera na Seminarskej hažy do 85lětneje wobydlerki domu sa starych ludzi a ju powali. Zona žebi na lěwym kołeżu kóżej rostschesła. Wobsarujomnu dyrbjachu do měschczanskeje khorownje dowjezcz.

— **Wobžedzerjej kólnje blisto Pschiboha** poradzi so w sandźenej nozy diweju sadobnymarjow sahlapicz. Jeneho możesche policiji pschepodaez. Pachoł je 17 lět stary. Druhi je cžeknył. Wón pak je znaty. Pachołaj běchtaj hižo psched dlešcim cžasom na sadobywanje wucžahnyłoj.

— **Polizija sahtapi** w sandźenej nozy žadowego paducha s tudomneje Wyhkoleje hažy. Sdad — 65 puntow — běsche wón w Hornjej Kinje kradnył.

— ***Jězdnej kole so kradnyłej.*** 15. septembra kradnychu tu na Butrowych wikach žonjaze jězdne kolo. Snamka a cžisko njejstej znatej. Kolo mějesche cžorne krošna, horjeshibnjene wodźidko, cžornej pschimadle, žołte swjena, cžornej błótoschkitakaj, nowej schérej wobruczi. Na tamnym městnje je so starsche žonjaze koło steio wosasiło. Też tu znamka a cžisło njejstej znatej. Wono ma rune wodźidko, cžornej pschimadle, cžornej błótoschkitakaj se žołtymi smužkami, Rotarowy žamobeh, prědku cžerwjenu a sadu cžornu wobruczi. — 21. septembra kradnychu w tudomnej pschekupkiej schuli mužaze jězdne koło znamki „Sieger" s cžisłom 74915. Koło mějesche cžorne krošna, jendželske wodźidko, cžerwjenej gumijowej pschimadle, žołte swjena s cžornymi smužkami, zachromnjene špicy, pedalej s gumijom, cžornej błótoschkitakaj, Riemann-Dynamo, Torpedo-žamobeh, cžerwjenej ballonowej wobruczi, nad sadnim kolom waczołdzerżał — Wo wězowne zdźelenje prošmy kriminalne wotdźelenje w Dawsajnjje na prowze Ortenburgu, telefon 2802.

— **Sakita krajna loterija.** Pschi pondźelnischim cžehnjenju 5. rjadownje 205. sakitaje krajneje loterije (19. dźeń) padze dobrycze wo 25 000 hr. na cžisło 59050; dobrycze wo 5000 hr. na cžisło 92676; dobrycze wo 3000 hr. na cžisła 8204 21621 25306 62785 63118 67280 105028 123977 124614; dobrycze wo 2000 hr. na cžisła 14042 15970 19553 19960 26538 37133 44742 84240 94530 103878 115452 130948 139799 141101 146310; dobrycze wo 1000 hr. na cžisła 12079 12246 22324 23884 26608 32373 40041 41600 48104 64700 73244 78044 79150 82611 87160 88252 93188 102285 114336 121169 121772 129163 136039 139190 146643 148004 151625 158291.

— **Dobrycži wo 1000 hriwnow** padżeschtej na cžisła 22324 a 93188 sakitaje krajneje loterije do tudomneje Rotherec loterijoweje běrkownje na Kěžorskej dróży 22.

S **Budestez.** Wobnjej wobarazy tydżeń słonczi so tu njedźelu s nadobnym na zbytki. Po alarmje 1. a 2. kompanija dobrowólneje wohnjowoje wobory a fabrikta wohnjowa wobora pschikhwatachu a z dweju stron pschecžiwo wohnjej sapschimnychu. Hydrantowe powody wuzichu so k schkitanju žuržodnych twarjenjow. Sanitetna kolonna Cžerwjeneho kschiża so tohorunja na swuczowanju wobdźeli a swobala franjenych. Dr. Albert naljedowasche dźeło sanitetnikow. Na turnowanischczu wotmě so pěsche swuczowanje a też swuczowanje z narjadami. Sapalne bomby a maski psche tur so praktizyu pschedwjedzechu. Pschi kritizy wjesnjanosta měrne a wězowne dźelo wobornikow khwalesche.

Serbja nawučče swoje dźěći
čitać „Serbske Nowiny"

S **Boschez.** Letusche lěto je wurjadnje žuche, tola kaž s Božim dźiwom je, so žmy ho njetrjebawschi njedostajnaja Bożeho khlěba dojeli. Hdyž běchu kuli a brjožki s horjamy pruhami Bożeho žitonza wuprajene a wuzmahnjene, běchmy nadźiju na wotawu spuschczili. Tola hlej, po wutrajnym deschczu nadobo trawa na nich woziwi a k naschemu wjeselu rucže narosche, so žmy mohli rjanu wotawu domoj khowacz. Też běrny, kulrpa, prawa rěpa, kał, hroch, saradella a kolij na troschku dobrych polach swjeselaz wunoschk ljuba, tajkij nichtó njeje psched dlešcim cžasom wjazy wocžakał. Ssad a hribow je so nam wulka bohatosc wobradźiła, kajkuž dawno wjazy njepomnimy. Jenoz na njedostajnje wody so hižicze zkorži. Jedyn s tudomnych kublerjow dyrbi wschdnje je žudami do Schcžufkawy (němsti Albertsbacha) po wodu sa swój laczny skót po wodu jězdzicz.

S **Delnjeje Hórki.** We wobnjej wobarazym tydżeniu je so pokalako, so nětkole wjele statokam Delnjeje Hórki pschi nastacžu wohnja dla njedostatk wody wulki strach hrosy. Pschi swuczowanju nusowaneje wohnjowoje wodory móżesche so hakle sa wósom mjeńschinow do posdacžneho wohnja woda žytacz, dokelž bě w žuždnych studnjach mało wody, kotraž so sa krótki cžas pschetrjeba. Do Sprewje pak je pschedaloko. Tehodla njeje móżno, wulki dźeł wjesnych twarjenjow s wupěcham wohnjowemu strachej wobroczi. Djenza wuloru śmjeże so shromadźina wobydlerjow, w kotrejž žudże so wo pschichodnym porjedże pschi wohnjowym strasche a wo schkitanju pschecžiwo njemu rěczeczi.

S **Malešez.** Sandźenu njedźelu popołdnju žehi naschi młodostni se wschěch pjecz wošadnych wjow s dorosczenymi, wot kotrychž bě mjes 60 wobdźelnikami so sčeści dźěl pschisamknył, we wobłuku zyrkwinskeje evangelskeje młodźinskeje žkužby s omnibušomaj s Kschichowa a Delnjeho Wujezda do Hernhuta a na horu Kottmar blisko Herrnhuta wulecžichu. Wjeżeże hólzu a holzu a starschi serbske a němske wjzy duzy pyches Budyschin, Jenkezy, Buzkezy, Strahwald a Kundraczizy khětle nimo cžahnyczi widzachu, hacz słonczinje na wyschinu blize 600 metrow pschi dozpichu. Swjatoczne dopomnjenjecze w městarcžku bratrow wotucžachu, jako mištionsti musej, wokolnu salu (zyrkej) a kražne nad „paštwischczowej horu" so wupschesczerażu Bożu rolu wopytachmy, hdyž su wot 200 lět sem tej zobožni serbžyn wótzojo rady cžahali. Duzy pschi jězbie Kottmarskej korczmi prjedy pschescahowaz deschczit sata, jako běschtaj wosaj na wyschinu dozpikoj. Młodźi, a kotrehož hischcze hewak wosy njeschtej, so na horu podachu a w žwobodnosczi a wuschewjenju hórkeho pschebytka žwjeselachu. Njebjo so k wieczoru jakrje roscžachowasche, a pschi žmerkach so cžrjóbki saso shromadźichu, so bychu so spokojeni nad žkužbu, kiž běsche so na pohnucze k. fararja Mikele tak młodźinje dostała, saso do domiwy naskajili. Shožowni a derje sakhowani wrócžichu so, njech běsche też jim nětkotrym z powuczenjom, so so hór a jich puczikom njeswuczene maja stajnje na jenom a to prawym puczu dżerżecz, dźiwak so sabkudża. Djak też młodym pomharjam sa jich spcheproschowanje sa wjesow we wschěch wzach žkuschu.

S **Barta.** Bartske spěwne towarstwo schtwórtk wjeczor pschi wjesnym hacje spěwasche a wobydlerstwo se žwojim spěwom žwjeselesi. Na nětso skhorzeneho dirigenta kantora Běmarja wuczeł Panasch spěwy nawjedowasche. Ludowe spěwy pschi wjeczornej cžischinje nadachu wulke pschipósnacze pola pschipohlacharjow, kotrejž so po nětzinu naučechu. Sajim wobydlerstwo njech so spěwarjam najlepschi djak a ł pohonom k podobnym wustupjenjam.

S **Barta.** Pschi wohnjej wobarazym tydżenju gmejnska wyschnosez shromadnje s NS-ludowym spomožerstwom a wojnjowej woboru jandżemy pjatk ludze wobhladowasche. Tajke revisije na wózach žu jara dobre, dokelž so też tu na ludźach žwjetscha wjele starehu cžapra khowa. Revisija pak nětsche wuspjech w tym, so so ludze raz pramje do porjadka stajichu a so wschitko njetrjebawsche wotstronichu. Wobhladarjo nimo nětkotrych nedostatkow na powodje elektristeho wobžiwarstwa nicžo njenamakachu, schtož dyrbjeli porokowacz.

Z **Panče.** Husto mózemy wobkedźbowacz, zo kolesarjo z njewšědnej spěšnosću po drózy do wsy jědu, bjez teho, zo bychu sebi sčěhwki wobmyslili, kiž móża z tajkoho jězdzenja nastacz, scyla při sylnym wobkhadze. Při njemdrej jězbje zawadźi koleso ze susodneje wsy do starscheho muża a potorhny jeho k zemi, při čimž so na nohomaj a rukomaj khětro wobškodźi. Ale też kolesař sam, kiž bě scyla na wopadnym boku jěł, padze na dróhu, zrani so na stawach, roztorhny sej drastu a wobškodźi sej khětro koło, zo dyrbješe je k wuporjedzenju dać. Njech je tutón pad za njeho a druhich k powučenju a k warnowanju.

Z **Marijneje Hwězdy.** Zaměrzanu njedźelu bě runje 40 lět, zo je nětčiši probst Maks Maček swjatočne klóštrske sluby wotpołožił a tak so skónčnje do rjadu cistercienceow přiwzał a so wučownikam swj. Bjarnata přidružił. Cyle čiše so tutón wosebity dźeń w kruhach wulkeje klóštrskeje swójby w konvenče a instituče woswjeći. Na jubilejnym dnju samym měješe k. propst Božu mšu při wulkim woltarju, kotryž běchu pilne ruce z kwětkami a ze zelenym rjenje wupyšile. Po mnohich domjacych zbožopřećach poskičichu khowanki wustawa wšelake hudźbne, rhetoriske a dramatiske dary, kotrež jubilara wuleyšnje zwjeselichu. Sěrša zjawnosć wo tym wjele njezhoni, dokelž so 40lětne jubileje po klóštrskim ważnju wosebiče njeswjeża. Ze žiwjenja česeneho jubilara chcemy skrótka sčěhowace naspomnić: Narodźi so 3. měrca 1872 w městačku Gmünd w Delnjej Awstriskej. Hižo w nježnych dźěćacych lětach přesydliešcej so staršej do Pilznja, hdźež najwjetši čas swojeje młodosče přeżiwi. Khodźeše tam do ludoweje šule a wopyta měšćanski gymnazij. Swoje theologiske studije dokónči w duchownym seminaru we Litoměřicach, a bu 21. póžnjenca 1890 zadrasćeny. Swjatočne sluby wotpołoži 23. póžnjenca 1894 w Oseku a dósta też tam měšnisku swjećinu 16. prašnika 1895. Po pjećlětnym skutkowanju jako katechetа w Janeku (w Češku) bu za fararja a tachanta do Oseka, wjesneho dźěla, přesadźeny, hdźež na wšě 20 lět zbožownje skutkowaše. W lěče 1920 powoła jeho osekski prelat za probsta do Marijneje Hwězdy, potajkim w dobje, hdźež hospodarske nuza tak wulkeho wobsedźeństwa kruteje a wobhladniweje ruki trjebaše, zo by so wuđerżało, hdyž tola hospodarske zarjadnistwo a starosće na přenim městnje w rukach propsta leža. Při jeho wobhladniwosći je so jemu też poradźiło, najhórše starosće wot klóštra wotwobroćiż. Tak możeše jubilar na 41lětnu žohnowanu dźěławosć w našim klóštrje zhladowaz, też tajkej we winicy Knjeza, kotrejž so z polnej mocy pola mnohich a zamołwitych swětnych dźěłow wěnuje, tehorunja też w šuli a hospodarstwje. Dźakownje budu wosadni stajnje na krasne wupyšenje zautřkowneje cyrkwje spominaz, potajkim na skutk, kotryž je ze měznikom w nowišich stawiznach tudomneho klóštra. Z wulkej prócu a starosću je tutón nadobny skutk přewjedł. Na prozy do pjateho lětdźesatka klóštrskeho skutkowanja spožž jemu Bóh Knjez dalšeje čilosće a strowoty a widźomneho žohnowanja!

Se **Semiz.** Jara ho wobžaruje, so hižo wot nětkotrych měžazow wotsełeranje wudźělkow naschich skalow popschesława. Nadźija, so ho tele njeswjeżełaze wobstejnosće pscheměnja, so bohužel njeje dopjelnita. Pschipósnacz dyrbi so, so ju so wschmognosće prózowale, nowe skalanki zaradźicz, tola dla finanzinych sadżewkow njejsu z tym wuspěcha měle. Tohodla je Sakske gornowarske akzijowe towarstwo, w kotrehož skalach je so za 700 000 hriwnow k roseżanju hotowych kamjenjowych wudźělkow nakopiło, so by dyrbjało rožěgnicz, žobotu najpózdźo w žwojej skale w Pózskowach dźělo sastajicz. W běhu tuteho tydżenja tej w druhich towarstwowych skalach sastanu dźěłacy. Towarstwo chże ho prózowacz, so by mohło snajmjeńscha dźěłej žwojich 1200 dźěłacerjow dale dźěło dawacz. Też Spartmannez firma, pola kotrejež hižo dwano s dźěłom klaza, je dyrbjała 350 muži s dźěła puschczicz. Wuschnoscze njeschetawaju, so wo to staracz, so bychu so trudżažym wobstejnosćam w hornowarowej industriji wotpomhało.

S **Kschidola.** W naschej wožy je so njesnata wožoba do domikeho jeneho tudomneho wobydlerja dobyła. Wokrowou schlekżu wutłóczinschi, bě padnch do bydlenšeje stwy saseče a tam wschě kamory a kaschcze pschepytał. Pódła makeje fumuny pjenjes njeje pak nicžo namakał.

S **Wochoz.** Schtwórtk wjeczor so wobydlerjo z piskanjom na wobeh wustrózichu. Pola rěsnikeho mischtra Petrika ho w bydleńšej stwje palesche. Dokelž ludźo hnydom na pomoz pschibježachu, mózeše ho wobeh bórzy spahcecz. Mózno je, so ju schtrě, lětajo z wuhenjowego žuwaka, wobeh zawinowale.

Towařstwowski powěstnik.

Budyšin. „Zjednoćenstwo evang. Serbow" zmeje srjedu 26. septembra wječor wo 8 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu w Serbskej kofejowni. Mamy tón króć zajimawy přednošk „Wo prastarych serbskich sydliščach" w našim němskim kraju. Tuž přiňdźe wšitkej. Też hosćo su nam witani. Předsydstwo

Zamołwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźěl a přiłopk Marko Smoleć a za nawěšćki dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a čišć dr. J. Cyž w Budyšinje.
D. A. VIII. 1934: 2242.

Budyske stawnisке powěsće

ſ dnja 21. septembra 1934.

Narodźiłoj ſtaj ſo: Arnoſchtej Fanej Khlžnikej, ſamkarſkemu pomocnikej, ſynk. — Korli Marcinej Ludwigej Gomilli, měſchc'anſkemu pſchiſtajenjej, ſynk.

Semrěli: Korla Guſtab Scholz, rentnar, 69 lět. — Biedrichej Albertej Sběžnemu, katakiſemu dźěłacjerjej, worwonarodźena holcža. — Jan Wolfgang Seibt, ſynk žiwnoſerja w Lutwjezach, 5 měſazow.

Mandźelſtwo pſchipowědźiſchtaj: Oswald Feliks Kaulk, ſahrodnik a Malym Wjelkowje, ſ Idu Emmu Jeckej, měſcjelku wobthoda w Budyſchinje.

Do mandźelſtwa ſtupiſchtaj: Emil Hermann Guſtaw Berthold, klampnarſki miſchtr, ſ Johannu Selmu Khrystu Mühlej, pſchedawarku, wobaj w Budyſchinje.

ſ dnja 22. septembra 1934.

Narodźili ſu ſo: Wilhelmej Oeſe Rauſchenbachej, thachdelſtajerjej, ſynk. — Korli Ludwjej Wolfgangej Arnoldej, duchownemu w Oberneuſchönberau, ſynk. — Jurjej Gerhardej Krawcej, ſamkarjej, dźiwjezičzka. — Franzej Morizej Janej Dörnigej, wědomoſtnemu aſſiſtenćej w Lipſku, ſynk.

Wumrěła: Marja Madlena Wagnerowa bywſcha dźěłena Henzyna rodź. Kychčanez, 57 lět.

Mandźelſtwo pſchipowědźiſchtaj: Rudolf Arnoſcht Manjok, bankowſki ſaſtojnik, ſ Friedu Městrachez, kontoriſtku, wobaj w Budyſchinje.

Do mandźelſtwa ſtupichu: Jan Reichardt, pſchekupſki pſchiſtajeny w Budyſchinje ſ Madlenu Charlottu Krjeczmarjej, wothladaſku dźěćoch w Neuſalzu n. Wódru. — Auguſt Willy Kurt König, optikar a fotolaborant, ſ Marjanu Hilžbjetu Wawrikej, fabrikſkej dźěłaceſtku, wobaj w Budyſchinje. — Kurt Marćin Kubjeny, niedźaljeř w Hruboćizach, ſ Hanu Hilžbjetu Klemmej, fabrikſkej dźěłaceſtku w Budyſchinje. — Maks Erich Franka, ſchofer ſ Hildu Helenu Ketzlerej, ſłužobnej, wobaj w Budyſchinje. — Korla Herbert Guda, blidar ſ Marju Hertu Grubłej, bjez powołanja, wobaj w Budyſchinje. — Heinz Pawoł Moritz Schröter, pſchekupſki pſchiſtajeny, ſ Hanu Marju Schulzej, ſchwadlſkej miſchtrku, wobaj w Budyſchinje. — Willy Pawoł Hornoff, ſamkar ſ Liddiju Hilžbjetu Mrózej, pſchedawarku, wobaj w Budyſchinje. — Pawoł Waltaŕ Duba, bankowſki ſaſtojnik ſ Marju Martu Langez, pſchedawarku, wobaj w Budyſchinje, — Hermann Alfred Waltaŕ Lutz, puczowaz w Kitawje ſ Marju Lieſelottu Ehelmannez, kontoriſtku w Klauchalwje.

Radio

Sſrjedu, 26. septembra ſłyſchimy:

Königswuſterhauſen: Nimo ſnateho wſchědneho programa: 6,20 ranſchi konzert. 10.10 Hermann Löns. 12 pſchinoſnoſchi konzert. 13 taćzele. 16 pſchane popołdnjo. 17.30 walčſki.

Lipſk: Nimo ſnateho wſchědneho programa: 5,50 ſa burow. 6.25 ranſchi konzert. 8,20 taćzele. 12 powołdnjſchi konzert. 13,10 ſ operow. 16 ſa młodźinu. 16,45 konzertna hodźina. 18 wjeſele taćzele. 21 wječor we ſtarym Minje (ſopran: Johanna Barklineŋ).

Hiſchcze ważne ſ dnjeſneho programa: Hamburg: 19 dujeſkli konzert. Köln: 19 ſabawny konzert. Frankfurt: 18,50 ſabawny konzert, 21 rejwaſka hudźba. Min: 20,05 konzert. Warſchawa: 20 lohſka hudźba.

Přilopk

Falſchowarja 1000hriwnowſkich bankowkow wuhlědźili.

14. ſeptembra 1934 ſo pola wſchelakich němſkich póſtſkich hamtow płacjeſće tharkti we wuſnoſkoſći 4000 hač 5000 hriwnow pſchepodachu. Sumy ſo ſ falſchowanymi tyſaćhriwnowſkimi papjerami płacachu. **Falſchowarjo běchu tak derje wuhlěwſane, ſo ſo na póčtach jako wopramdźite pſchiſtajichu.** Minjkoło ſamoch ſebi, pſchepodate ſumy tónſamy dźeń ſ pólſtſich ſchekowych kontow, kotrež běchu ſo ſ falſchowanymi mjenami wuſtajiłe. wupłaćiłej hač. Krajnemu kriminalnemu hamtej w Barlinje ſo hromadźe ſ kriminalnej poliziju w Bochumje poradźi, ſłěd ſa winikami w Kamjenicy namakać. Skoro zyła ſuma we wuſnoſkoſći 89 000 hriwnow, kotraž bě ſo pólſtſim hamtam wuwěſćiła, je ſo falſchowarjam ſaſo wotewſała. Falſchowaŕ Biedrich Lafrenz w Kamjenicy je wjeſe falſchowanych bankowkow nadźěłał. Najrjeńy bě 10ſhriwnowſke bankowki dźěłał, potom ł 50ſhriwnowſkim bankowkam pſcheſchoł a tłóčnje ſo jemu poradźi, 1000hriwnowſke bankowki podražować. Jeho dźěłarnja bě jara derje ſ gratom ſa dźěłanje falſchowanych pjenjes wuhotowana.

Dźěćo ſo ſaſěło.

W Drježdźanach je ſo žydowſkimu ſchulſki hólz, kotryž póndźelu popołdnju ſ Großenhainſkeje dróhi ł Kóniwgſkej dróhi běžeſche. ſ wołobowym automobilom pſchejěł. Sadnje koło hólzej pſches žiwot dźěſche. Dźěćo bórſy po tym wumrje.

Rosherjaja honjtwa ſa paduchomaj.

W żeleſniſkim cźahu, kotryž ſ Warnsdorfa pjatk wječor do Zitawy jědźeſche, je ſo njemdre wojowanje wotmě̌ko. Jedyn hłowny ſtražnikſchtr ſe Seiffhennersdorfa dweju ſajateju ſtóſnikow do Großſchönawſkeho hamtſkeho ſudniſtwa pſchewodźeſche. Wonaj běſchtaj 34lětnu Korla Künzel ſ Breitenſteina, kotrehož běchu dla pakoſćejnjow ſajeli, a 24lětnu Bietza ſ Rumburga, na kotrehož tukachu, ſo je ſtót kradnył. Woběmaj běſchtej **ruzy kutanej.** Wórſy ſady Altwarnsdorfa, potajtim na cźeſkoſłowakſkim kraju, ſo jenemu ſ njeju poradźi, ſo ſ putow wuſmoboźiźć. Wobaj ſo do poliźajſkeho ſaſtojnika daſchtaj, ſkopaſchtaj jeho do delnjeho żiwota, ſtoćźiſchtaj potom ſ jědźazeho cźaha, ſchwiknyſchtaj ſo ſkoku pſches dwaj płotaj a tłochnyſchtaj. Poliźajſki ſaſtojnik ſa nuſowy powjas ſcźeže a Warnsdorfſku poliźiju alarmowaſche, kotraž ſo ſa cźeknjenźomaj puſchći. **Dźiwja honjtwa pſches Warnsdorf** dźěſche, hač ſo ſtónčnje poradźi, Künzela ſaſo ſhrabnyć. Jeho wokrjeſnemu ſudniſtwu pſchepodachu. Bietzu njeſu hač dotal móhli ſaſtapić.

140puntowſka banja (tyrkis).

W ſchtomowni a rólowni Antona Fabicha w Georgswalde (ſw. połnóżnych Cźechach) ſu banju domoj wſali, kotraž 140 puntow waži. Wopraudźe rekord w tećze rekordſkich płodow.

Morjo w puſcźinje Saharje?

Ludźo rěcźa pſchezo wo nowych projektach, poſdźiſchu pak je ſaſo wotſtorcźa. Tak ſta ſo ſ tunelom pod kanalom mjes Franzowſku a Jendźelſku. Nětko ſaſo ſajimuje projekt, wo kotrymž ſo wjele piſche, mjenujcy powodźenje puſcźiny Saharu. K powodźenju nochcźeja wodu ſe Sźrjedźoſemſkeho morja bracź, ale dźeja ſ Atlantiſkeho oceana 400 kilometrow dołhi kanal wurycź. Po tutym kanale chcźeja wodu do nižiny El Djoub pſchi Soggarſkich horach napuſcźeć. Tuto morjo móže 1000 kilometrow dołhe a 2000 kilometrow ſchěroke być. Nowe morjo by mohło klima Sahary pſcheměnić a ſ nětcźiſcheho puſteho kraja płódny kraj ſcźinić. Ale tuthwilu je to hiſchcze projekt.

Najnowiše z cyłeho ſwěta

* S Wrexhama w Jendźelſkej ſo powě, ſo ſu ſ podkopkow, w kotrychž woheń zychnuje, jenož dźeſacź hórnikow jako cźeła wucźahnyli. W nozy k póndźelu ſo někotre hiſchcźe żive podkopkowe koniki horje pſchiwjeſli. W zamjnym cźaſu hórnizy ſo palaze dźěle podkopkow ſ zhelemi a zementom ſamurjowachu.

* Wětrowje wjedro ſandźenu njedźelu je pſchi brjoſy Połnóżneho morja mjenſche tódże a cźotmy nuſowało, ſo do ſchtatkych pſchiſtawow podacź. Wo ſmjerdźenjach dotal njeběchu niczo ſnate.

* Mjes wójſkom a wobydlerſtwom w Mandźuſkej je cźerwjena horoſcź wudyrila. Dotal powě ſo wo 156 ſmjertnych padach.

Wohnjeſ wobſrzcy tydźeń w Budyšin'e

Budyſki wohnjej wobarazy tydźeń ſtónčźi ſo ſobotu popołdnju ſ pſchedwjedźenjom na Žitnych wikach pſched hłownym ſakhodom měſchc'anſkeho muſeja. Na pſchedwjedźenjach wobdźělichu ſo ſchtyri Budyſke dobrowólne wohnjowe wobory a ſanitetna kolona Cźerwjeneho kſchiża. Pſchedwjedźenje zyłeho wohnjej wobarazeho tydźenja ſe ſchtyrimi Budyſkimi wohnjowymi woborami a Cźerwjenym kſchižom běſche wopałny direktor Görling pſchewjeſł. Po ſwucźowanjom ſ narjadami žnkawy ſaſo wotjědźechu, ſo hychu wocźakałe alarm k nadběhej na měſchcźanſti muſej. Na połodnjſchej łubi muſeja běſche ſ njeſnateje pſchicźiny wumyſlany woheń wudyrił. Wobory ſ narjadami ſeſtupachu ſo pſchi dźiwadle. Mjſti nadběhu rěcźeſche wopałny direktor Görling pſches wótſſerěcźał wujaſnjnjace žłowa. Zyłe ſwucźowanje běſche jara pſchehladne, ſo mójachu jo tuhżaju pſchihladowarjow derje wobkedźbowacź. Sanitetna kolona mějeſche wjele dźěła. Po ſwucźowanju cźehnjeny wobdźělene organiſazije nimo ſwojeho wjednika.

Wo ratařskim wudołżen'u

Wjele ratarjow je ſo i teje pſchicźiny k wudołżenju ſamołwiło, ſo hychu 1. 10. t. l. potuńchenu dań ſa hypotheki wužiwacź mohłi. Tola tuta pſchicźina ſo ſa ſamołwjenje k wudołżenju njepſchipóſnawa, dokelž je ſo wukas wo ſniženju dani (2%) wo dalſche lěto podłožchił, tak ſo tón ratař, kiž je někto dwě lěcźe dołho hižo 6% jenož 4% płacźił, by do 30. 9. 35 jenož 4 proz. płacźicź trjebał. Namjetu na wudołżenje, hdyž ſo potajtim jenož wo ſnižene dani jedna, ſo njewobdźěłuje. S pſchicźinu k namjetej móże być jenož **pſchedołżenje.** Tam, hdyž pak je ſadołżenje łóżbenu jaſne, móże wěricźeł, hdyž k tomu měnjenju dóńdże, ſo mot ſadołżeneho wobſtejerja w dohładnym cźaſu ani dań njedóſtanje, to wotkrjeſnemu burrkemu wjednikej wojſewicź ſ próſtwu, ſo by tutón namjet na wudołżenje ſapodał. To pak ma ſo hyndom ſtacź, dokelž namjety na wudołżenje móża ſo **jenož do 30. 9. t. l. ſapodacź.**

Tkanina za jaki, čorna, 7.90, 4.75, 3.50 Schaaf

Husańcowa lěp (Raupenleim) Husańcy lěpjace paski Erich Winter Drogerija na Kamjenſkej hasy 14

Dźěćace kolesa we wšěch ſtudniſcach ma ſkładu Jan Schieback na Mužakowskej dróży 4

Ko'esowe dynamo 6 volt ſylne (ze ſčěnidłom) jenož 6.25 hriwnow J. Schieback na Mužakowskej dróży 4

Hubjene palcy hubjene nochće přinjese do porjadka Pěstowarnja nohow Mann w Kamjenicu, Wallska dr. 25/27

Ke kwasam

Kwasne přednoški Wubjerna knižka kotraž kóždy kwas porješi. 0.50 hriwnow.

Kwasne plakaty do wěncow.

Kwasne dary. Wšě družiny knihow, serbske a němske spěwarſke, biblije atd. dóſtanjeće w Serbskej knihańi

Kóždy čitař S. Nowin je z 1000 hr. zawěſćeny

KRONE

Světoſławny najwjetſi cyrkus Europy ze swojim cyłym předewzaćom

Hobrski program najwjetſeje a najnowěſeje zwěrjaceje atrakcije z woprawdźitymi dźiwami nowoźaſa. wučby zwěrjatow Sensacija wšěch městow ſwěta w najwjetſim ſtanowym twarje Europy

Jenož 2 dnjej

Z KRONE přińdźe najwjetſi zwěrjatowy park, kiž po ſwěće pućuje. Skupiny zwěrjatow ſo na cyłym ſwěće njedoſahnu. 22 ſlonow, 100 rubjeżnych zwěrjatow, 200 konjow atd. W cyrku 600 zwěrjat. Najwjetše podeńdźenje. Jenički giraffa, kiž pućuje

25. a 26. septembra w Kamjenicu

3 wos. čahi / 250 wozow / 800 ludźi / 600 zwěrjat.

Předstajenja: wutoru wječor we 8 hodź. wulke wotewrjenje; ſrjedu poſledniej dwě předstajenji popołdnju w 3 hodź. a wječor we 8 hodź.

Předawanje khartow: cigarowy dom Miebacl w Kamjeńcu na wikach 11, tel. 287, a při cyrkusowych pokładnjach, telefon 702.

Ludowe płacźiny: 0.80, 1.20, 1.80 atd. Wšitke městna k ſedźenju. Dźěći popołdnju wot 3. městna na pół płacźiny.

Zwěrjatowy park wotewrjeny wot 9 hodź. dopołdnja hač ſo čmi. Pjeowanje rubjeżnych zwěrjatow w 11 hodźinach. Najtuńše płacźiny.

Strażowanje autow a jězdnych kolow na cyrkusowym městnje.

Neukirchenska wotporhańska protyka za lěto 1935

Wuwjedźene nowe protyki wosebje rjane.

Dostanjeće ju za znatu płacźiznu w

Serbskej knihańi w Budyšinje

Serbske towarſtwa maju być ſrjedźišća našeho kulturneho prócowanja. Womłódnjace mocy tuteho prócowanja pak maja přijimać z našich nowinow.

Ty jako dołholětny čitař

Serbskich Nowin

ſtaraj ſo z nami ſobu, zo kóždy ſobuſtaw čita naš jenički dźenik a zo też kóžde towarſtwo ſebi jón ſkaza, zo bychu ſebi je też mjenje zamóžiźi přečitać mohłe, a tróſt a zepjeru w nich pytali! Naše heſło, do **ſerbskeho domu — ſerbſke nowiny** dyrbimy do ſkutka ſtajić.

Přiloha k čisłu 224

SERBSKE NOWINY

Wutoru 25. septembra 1934

Kak posledn'u wolu złožiš?

Stary wuj běšech žo na lěkowanje do Lypjel Nauheim wodał. Tam žo ſ nim njepołěpšichi, kaž běšche žo nadźijał, ale jeho khorosćej žo ſhórſchi, a wón rozsudźi žo chětře ſwój testament ſkćinić. Da žebi potajkim w hotelu listno dał. „W kupjelach Nauheimje, dnja . . .“ běšche tam w prawym rózku horjeka cjichcjane. Wón pſchitajeſi: 2. augusta 1933, namołowa ſ wulkimi pißmikanti napißmo „Mój testament“, a potom žwoju poſledniu wolu na listno napißa. Naposledk pſchińdże podpißmo.

Wón wumrě, a jena bratrowka, na kotruż njebě žebi pomyſlił, žo pſchećźiwo testamentej powoła. Wona mějeſche wuſpěch, pſchetož wonkowneho ſmyſła dla testament njepłacjeſche. Stary wuj njebě cjichcjane ſłowa na hotelowej liſtcinje wuźiećź ſměł abo, hdyž to tole cjinjeſche, běſche cjichcjane ſłowa: „W kupjelach Nauheim, dnja . . .“ pſcheſchmórnuwſzy a ſjichcjeſe jónu wěſtnu ſ ruku napißanej dyrbjał. Priwatny pißmny testament dyrbi wot prěnjeho hač do poſledniejho ſłowa ſamoručnje napiſany być, a to ſ naſpomnjenjom městna a dnja, hdźež je žo testament napißał. Sa to pak běſche ſwjatočnje napißmo „Mój testament“ njetrjebawſche. Liſt na herbow běſche na pſchikład też dołapał.

Druhi wotkłasaćel bě do ſwojeho pućowanja na ſwoju ſwójbu tajki liſt napißał: „W Berchtesgadenje, dnja 17. auguſta 1933. Lube dźěći! Juriſje połeſu na Watzmann. Dyrbjał-li ſnjeſbožiće, ſchtož žo njenadźijam, potom ſeje Wy po ſamßnych dźělach moji herbožo. Dokelž wſchitcy w praktiſkim powołanju ſtejiće, dyrbiće moju knihownju Waſchemu wujej Arnoſchtej pſchepodaćź. W ſtarej luboſći Waſch nan.“

Jako dźěći namrěrwſtwo naſtupichu, žebi naſpomnjeny wuj Arnoſcht knihownju, kotraż běſche někotre tyſaż hriwnow hódna, ſa žebje žadaſche. Herbjo pak chžychu ju pſchedaćź, ſo bychu ſ pjenjesami někotry dołh ſapłaćili. Spjeċźiwjachu žo potajkim knihownju ſ rukow dać a wuj Arnoſcht jich na to wobſkorźi. Wón pak prožeſ žhubi, pſchetož też tónle testament běſche njepłacjiwy, niż tehodła dokelž běſche w formje liſta ſkćinjeny, pſchetož to je, kaž hižo praſene, dowolene, ale dokelž w liſcje podpißmo pobrachowaſche. „Waſch nan“ njeje podpißmo, kotreż po ſakonju dožaha. S tehodła njeje ſ wěſtoſcju wucźitać, ſchtó je teſtament po prawom poſtajił. To pak je na tójdy pad mińe. Wotkłasaćel dyrbjeſche potajkim ſe ſwojim mjenom podpißaćź: „Waſch nan Jan Schołta.“

Sću ludźo, kotříž wožebitu ſwjatoċźnu pſchiċźinu k tomu wuźija, ſo bychu ſwoju poſledniu wolu ſłužili. Tak běſche jedyn wotkłasaćel napißał: „Na dnju mojeho ſtóletneho kwaſa“. Też tónle testament běſche njepłacjiwy. Płacjiċź może testament jenož potom, je-li na nim dźeń po protyzy naſpomnjeny.

Wěſty pſchekupž ſaho běſche jara wobſchěrny testament ſ jara nadrobnymi poſtajenjemi ſłožił. Dokelž běſche ſwjatoċźny, ſtajnje diktatowaćź, tole też tóntkróć cjinjeſche. Diktowaſche potajkim ſwój testament ſwojej ſekretarzy do maſchiny. Pſchi tym ſo hnydom pſchećźiwo dwěmaj pſchebýnomaj pſcherdże. „Sćamoručnje“ dyrbi po kraſnej ſakońſtej ſnißy testament ſłoženy być. Dyrbi potajkim ſe ſamßnej ruku napißany być, njeſmě diktowany ani ſ maſchinu napißany być. Na woboje njebě žebi pſchekupž pomyſlił.

Wſcho hač dotal naſpomnjene ſo na formu teſtamenta poċźahowaſche. Ale też wopſchijeċźe je ſuto njedoſpołne. Tak běſche wotkłasaćel paſtajił: „S jeniċźkej herbowku je moja žona. Klawěr pak dyrbi mój wujk Jurij doſtaċź, ale jenož potom, hdyž też moja žona do teho ſwoli.“ S tym wujk Jurij dožyła žaneho prawa njedoſta, pſchetož njeje dowolene, ptaċźiwoſcź teſtamenta abo jenotliweho wotkłasanja wot pſchihłoſowanja ſtećźeho wotwiſnu ſcźinicź. Jenoċźiwy wola wotkłasaćela dyrbi być roſcźiſaża. jw.

Posledni rubježnik z bakonyskeho lěsa

Tele dny někotři jaſniwowi dohładowarjo něhdy ſnateho muża k rowu donjeſechu, na kotrehož běſche wulki ſwět ſadył: Liliom Peti, poſledni rubježnik ſ bakonyſkeho lěſa. „Rubježnik ſ bakonyſkeho lěſa“ njeje jenoż ważny wobſtawk mjeſynarodnych kriminalnych ſtatiſtikow, wón jewi žo pſchećźo ſajo we wſchitkich domjazych ludowědnych naſtawkach. Běchu zyſe rody rubježnikow a zwólbow.

Liliom Peti, kotryż ſpočatnje howjada paſeſche, hižo ſa ſwoje młode lěta k zwólbje „wjednika“ Sabantya pſchińdże, hdźež bórſy wotdźěl nawjedowaſche. So mózacho žo tele zwólby tu nimale hač do naſcheho lětſtotka ſdźerżeċź, ſaleži we ſłowjanym na roſbrjehjenoſcźi tuteho ludu, kotraż je wożebje w krajinach bliſko bakonyſkeho lěſa ſacźuwaċź. Rubježnizy, kotříž žo pſchećźo ſajo w ſaſakſkich a krwawnych bitwach ſ panduraml bijachu, běchu ſchtitarźo Betyarow, pola kotrychž žo w cźaſach ſtracha khowachu. Wſchědne wobydleŕſtwo njemějeſche pod tutymi rubježnymi ryċźerjemi niċźo wuſtaċź, ale woni je ſkerje podpjerachu. Jenje njeje Liliom Peti cźłowjeka ſkónzował. Wurubjeſche jenož bohatych a ſtajnje žwoje rubjeńſtwa ſ thudymi dźěleſche. Pſchiċźina běſche drje ſamo „nadobniſtwo“, ale wjele bóle ſtróſhe wobliċźenje, ſo mójeſche pſchećźo ſajo ſ pomozu domorobneho batyarſkeho wobydleŕſtwa liċźiċź. Schtyrnaċźe króċź žo bźiwi „Leutnant“ ſ panduraml bijeſche, ale pſchećźo ſajo ſkórhnywſchi thkoſtanju truċźekny. Dóniż jeho potom ſkónċźnje wožud njepſcheſkwata. Jeho ſamßna lubka jeho na pandurow pſcheraźi. Na dźeſaċź lět puċźowaſche do ſaſtwa. Po tym běſche jeho nětduſcha „ſławnoſcź“ ſlemjena. Wjeſcho ſajo jeho popadnychu. Dożył je ſtarobu 86 lět. S tuthych pak 59 lět w thkoſtarni pſchećźini.

Pſchihoty ſa žnjowy dźakny dźeń.

Po zyłej Němſkej hotuje ſo lud k woſwjeċźenju žnjoweho dźakneho dnja. Wožebje w kwětkowych wobthodach knježi cźiłe žiwjenje. S khóſkow a kumſchtnych kwětkow wijża ſo twěċźele, wěnzy a plewy, ſ kotrymiž ſo na narodnym žiwjeđenju thěże a dróhi wupyſcha.

K poſłednjemu raſej Liliom Peti žwobodu w lěcźe 1930 wohłada. Jako chžychu jeho ſ khłoſtarnje Steinabrücki pola Oedenburga puſchcźiċź, ſtary muj naležnje proſeſche, ſo chžyli jeho tola wobthkowaċź. Wón ſo do žiwěta wjazy njehodźeſche a cźuješche, ſo běchu jeho cźaſy nimo. S cźeżkej wutrobu ſo wot tołſtich murjow a żelezných lěſtjow dźeleſche, puċźowaſche do pſchichodneje wjży a pokradny tam ſtary kabat. S tuthym ſo na bliſſchu połcźaſku ſtrażu podawſchi ſo ſam wobſtkorźowaſche. Saſo Lilioma pſched ſud dowjedźechu a pſchi jednanju wón rjekny, ſo ma jenoż hiſcheże jenicźke pſchećźe w ſwojim žiwjenju: Wrócźo do ſaſtwa. Jeho pſchećźe dopjelniwſchi jeho ſaſo ſchtyri lěta do Steinabrücki dowjedźechu. Tute ſchtyri lěta bychu ſa někotre njedźele wotpokućźene byle. Hiſchcźe w prawym cźaſu pał Liliom wumrě. nz.

Nadróżnu walcu Ma'ow namakali

Je ſnate, ſo Sſrjedſinu a Južnu Ameriku lětſtotki dołho Indijanojo wobydlachu, kotříž w někotrym naſtupanju wyſoki ſkhodźeńk kultury a techniki dozpěchu. Najſtaršiſchi žu Inkojo a ſchtož w pſchedźěłanju ſłota dokonjachu a ſchtož ſa žiwój ſłat w ſdobnym ſhromadnym žiwjenju wuſtutkowachu, je ſdźěła bajkozte. Druhi ród ſ wuběrnymi wożebitoſćemi běchu Majojo w Yukatanje w Meſſiku. Wojowe a nakładneho ſkotu njeſnajachu, njedźiwajšy teho wuſtejachu ſo wubjernje na twarjenje dróhow. Snajachu wożebite potajnoſcźe. Jich dróhi běchu tak twjerde a hładke, jo może žo dźenża hiſchcźe w praležach derje po nich khodźiċź. Kak ſwojim dróham krutoſcź a hładkoſcź ſpoſcźiċźu, wo tym nětko walza ſwědcźi, kotruż njedawno w praležach namakachu. Jedna ſo wo kamjenitnu walcu, kotraż je ſchtyri metry dołha a nětdźe ſſchtwórcź metra w pſcherěſku. Je dźeſaċź tyſaż puntow cźeżka a tuta cźeża hižo wo tym ſwědcźi, ſo mózachu Majojo ſ tajkim gratcom dobre dróhi tworiċź. Wězywuſtojni ſtarodu namakaneje walzy ſ tyſaż lětami wobliċźichu. j.

Kniez generalny direktor wupowědźa

W Južnej Franzowſkej generalny direktor wulkeho pſchedewſaċźa pſchipadnje do runnoſcźe pſchińdże, kotruż hewak lědy wobſtupi a dźiwaſche ſo, tam młodeho cźłowjeka ſetekaċź, kotryż dołhi kaž běſche na lawzy leżo ſtilu mlaka jédźeſche. Nadźijepołny młodźeny njebě ſo pſchihbadźeżeho ſpyta dohładał a njedaſche ſo tohodła w ſwojim mérje ſamylicź. Hakle hdyž ſo wjelemóżny na njeho wobroċźi, wón pomału žwoje ſtawy ſóbahaſche.

Jeho pſchećźiſchćhujo ſo generalny direktor ſa mjenom młodeho muża praſcheſche a dźyſcheſe wědźeċź, kelko wón ſaſłuża. „Dwaċźeċźi hriwnow ſa tydźeń“, běſche wotmołwa. Nioshorjeny ſchef ſwoju knihu wucźeże, ſapiſa něſchto do njeje pſchepoda to pſcheſkłapjenemu, jemu prajiwſchi, ſo dyrbi hnydom k pokładni hiċź, žebi tydźeńſku mſdu wupłaċźiċź dać a ſo potom hnydom jako ſe ſłužby puſchċźeny wobhładowaċź.

Bjes ſłowa młody muježi papjerku pſchijatſchi ſo ſhubi. Spokjenje knjeſa generalneho direktora ſo hakle nałajtra jhubi, jako jemu pokładnik ſwe wuwjedźenym nadawku powě, ale też pſchipomni, ſo ſo tónle muž w perſonalnych akach dołpła njewjedźe. Po ſdaċźu jednaſche ſo wo poſelnika zuſeje firmy

Lačny muž w ſpěšniku

Stawiſna hraje w Ameriży, we woſu ſpěſchnika. Tam wobſtodnik ſtaru ſnatu ſeteka, kotruż njebě lěta dołho wjazy widźał, a wonaj roſtudźiſchtaj ſo, ſajowidźeńje ſe ſchtelnju whſtky woſpojeċźej. Podajchtaj ſo tohodła do kuchiniſteho woſa, hdźež pak ſo jimaj ſdźěli, ſo je to „łuchi“ cźaſ. Pſchekłepany wobſtodnik wuž ſ ſchtricźkarſtwom inżeńerej dźěſche a póſła na pſchichodne ſaſtaniſchcźo telegram:

Hišće něšto ze žiwjenja J. Michała Budarja

Podał H. F. W j e l a w Časopisu M. S. I. 1859.

(Pokračowanje.)

Jan Michał Budař bě połsta lět dołho w Mišnjanskim a Hornjej Łužicy wuwołany dla swojeje wuprestrjeneje juristiskeje praksy, wosebje pola wjesnych ludźi, ale też daloko a šěroko znaty ze swojej jara wulkej zlutniwosću, kotraž bě pječa wšudžom jako skuposć wuwołana. Jeho suknja, kiž bu ze štykom hromadu dźeržana a staroby a mazanosće dla dwělować dawaše, kajkeje barby bě była, dawaše skerje hewak někoho, jenož nic bohateho wobsedźerja ryćeŕskubła Hornjeje Hórki we nim pytać. A kaž jeho drasta, tak bě też jeho wobydlenje we zwonkownym a bóle hišće w znutřkownym wobraz khudźiny a njeporjada. Dokelž so Budař kóždeho wudawka boješe a so jeho zminyć pytaše, běchu knježa khěža a dwórske twarjenja w Hornjej Hórcy w najhubjeńšich wobstejnosćach; wšudžom namaka dešć wólny zastup, a w khěži knježeho twarjenja móžeše, kaž je to jedyn swědk, kiž bě hišće w lěće 1843 žiwy, wobkručał, njebjesa přez mnohodźěrawu třěchu widźeć. Jstwa, w kotrejž bydleše, běše bjeze wšeje pychi a hnydom też sobu to městno, hdźež mjeješe wšě wěcy, grat atd. hromadźe; konjace khomoty, štryki, kołmazowe kunki atd. ležachu a stejachu tu w najrjeńšim njeporjedźe, jene do druheho. Dźěra na dnje w špundowanju, z kruchom deski přikryta, bě jemu pječa za pisařski pěskowy bólčk, w kotrejž pak su město pěska najskerje smječe byle. Wot podčišćowanja khudych a swojich poddanow, kaž je to husto z tak daloko hnatej zlutniwosću zjednoćene, je pak so, kaž so zda, nic jenož zdaleny dźeržał, ale je wjele wjacy hižom při žiwjenju jich dobroćel był, hdyž też snano nic we wobšěrnišej měrje, znajmjeńša njeskorżachu wobydlerjo Hornjeje Hórki a wokoliny w tutym nastupanju na njeho. — Je tež tak Budař jenož mało, haj, njeje wón pječa skoro ničo sam na so wažił, dha je wón tola wšitko, štož je zamohł, na swojich lubych Serbow, jim swoje cyłe wulke zamoženje wotkazawši, wažił. To je ta česć a njesmjertna króna, kiž jeho na wěčne debi; to je jeho njezachódny narodny wopomnik w dźakownych wutrobach wšitkich Serbow. Jeho mjeno wostanje tohodla w žohnowanym wopomnjenju, tak dołho dóniž Serbja budźa! —

Jako běch Ioni (1859) w započatku decembra jónu w Hornjej Hórcy a tam připadnje słyšach, zo je wo wsy hišće jena žona, wudowa Pelcowa, žiwa, kotraž je njeboh Jana Michała Budarja jara derje znała, njekomdźach so, hnydom k njej do jeje wobydlenja so podać, zo bych wot njeje to a druhe wo Budarju, jeho wosobje atd. zhonił. Tu k njej přišedši, nadeńdżech w jenej khěži na krótkowjeċźornej stronje wsy, na khěžniskej žiwnosći Handrija Wiċźaza, jako wumjeńkafku pola jeje blizkich přećelow w jich a jeje bydleńskej jstwje spomnjenu wudowu Pelcowu, we łožu ležo, dokelž běše runje trochu khorowata, hewak pak při dobrym rozumje. Wona běše po swojim a swojich přiwuznch wuprajenju na Handrija runje 90 abo 91 lět stara była.

Najprjedy mi Pelcowa wobkručí, zo je njeboh Budarja hišće jara derje znała a pola njeho na knježim dworje w Hornjej Hórcy (hdźež je so też, kaž praješe, narodźiła) służiła, potom pak powědaše a wobswědčowaše mi wo njeboh Budarju samym z nimale tymile słowami tole:

Tajki wón (Budař) njeběše, kajcyž su hewak druzy knježa. Zo by wón wulke wěcy a wono wot so činił a tak žiwy był, kaž to hewak druzy tajcy knježa činja a žiwi su: to pola njeho njebě; wón běše bóle po burskim a njeċźinješe wjele zwonkowneho wot so. Pola njeho to njebě tak, kaž to pola druhich tajkich knježich je, kiž bóle knježeske, wosebniše žiwjenje wjedu a wjacy woneho činja.

Po postawje bě wón wulki, dołhi muž; najbóle khodźeše doma w dołhim kožuše, měješe jón horka wokoło šije z nohajcu hromadu zwjazany, a na nohomaj khodźeše w bunclach. Tepił a přikładował w swojej jstwje w khachlach by sebi najbóle sam; też sebi druhdy jědź sam warješe; a jako běchu jónu w delńcy čeladne holcy wjetše' břězowy pjenk do khachlow připołožile, poswari je, jako to widźeše, prajicy, zo budże jeho hišće khudcho sćinić. Lěsy a hory pak běchu, dokelž wjele na nje dźeržeše, polne najrjeńšeho drjewa, a jako jemu holcy znapřećiwichu, zo budża po jeho smjerći jeho rjane štomy a drjewo w horach bić a předawać, hač budże wšo wrjeskotać, wotmołwi jim na to, zo hižo

„K cźahej cź. HJ3. whjifty pśchinjeść. Woźeba je khora!" Sastojnik ḧebi ja telegram niczo njeźada.

Na pśichodnym sastanischćeńt ḧekaŕ, ḧotra a cźorny dehladowaŕ khorych ſ wulkej bleſchu cźakachu, w ḧotrejž bésche whjifky. Wobmyſlny Amerićan bé ſwojej ſnatej twjelku na cźoło położił. ḧekaŕ ḧo khorej a runje tak muźej hódnje napiść da. Nimale dźeſacź mjeńſchinow bé ḧo cźaſ takle ſapowdźił. Pazientka a jeje pśheceźel bleſchu wupróſdnjeſchtaj. Wudawki ſa ḧekarja a ḧekarſtwo ſažo żeleſnjiſke towaŕſtwo pśheweſa. j.

Směškl

Mały Jank je ſwoje najlépſche ſkholowcžki wobleczeny a ſtuwa ḧo po ſkhodowym wobłożenju dele.

„Janko!" mjeć na njeho ſawoła, „ſchto dha cźinjiſch?"

„Khołowy ſa khude dźeći!" bésche jeho wotmołwa.

*

„Po ſtatiſtiſy wożenjeni mużojo wyſchſchu ſtarobu dożpeja dyźi njeżenjeni!"

„Potom mam wuhłady, wożebje wyſokn ſtarobu dożpéć; ḧym hižo tſi raś wożenjeny!"

*

Wobżaruju.

W Schpaniſkej maju bjeſkónczne mjena. Schpaniczan ḧebi ſ autom wujédże. W nozy méjeſche w Pyrenejach lohke njeſbożo. Wożamoczenu kḧéżku namakawſchi do duri ſaklapa a ſawoła: „Moćiſnće!"

„Schtó tu je?" ḧo hłóſ ſa durjemi woprascha.

„Ja, baron Vincente de Adaly y Guadalajara y Lucentos de Saragoſa y Juagulares."

„Wobżaruju", hłóſ ſa durjemi ſnapſchećźiwi, „ſa telko lubźi méſtna nimam."

Hospodarski rozhlad

Wutoru, 25. septembra 1934.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,475	100 pólsk. złotych	47,34
1 jendźelski punt	12,33	100 késkosł. krónow	10,42
100 šwajc. frankow	81,64	100 franc. frankow	16,495

Barlinſka burſa ſ dnja 24. sept. Dalſche nakupy publika w rentach dachu też dźenża burſy ſwój raś. Sajim béſche ſa ſaſtawne liſty a komunalne obligazije. Wulki wobkhod béſche też we wudożeńſkej pożćonży (Umſchuldungsanleihe), kotraż móżeſche ſwój kurs ſažo wo 0,25 proz. połépſchiś. Też ſtara wójnſka pożćonka ḧo kupowaſche, ſaiwéſće kedźbujo na bliſki termin wuloſowanja. Wukrajne renty ḧo tohorunja żadachu. Akżijowe wiki njebéchu zdyle jednotne a pśheś wumeńenjeńſke operazije akżijow do rentow móżachu kursy nimale jako ſamóne ſapiſaćaś, ḧaż ſobotu. Dalſche dobre dawkowe dokhody, ḧaż też némſke hollandſke ſtiśeńſke ſvéćenje dachu burſy ſepjeru.

Barlinſke żitne wulkowiki. Na Magdeburgſkim żitnym dnju pśchednjeſenе wuwjedźenja ḧo dale na burſy żiwje wospominachu a wobkhod ſamó ḧo na ſpoćzatku tydźenja jenož pomału wożiwieć. Hłowny dźeł wobrotow ſtawa ḧo ſwonka wikow. Wotkhytowe poměry ḧu ḧo ledma pścheměniłe, pścheńży ḧo dale bohaće a rożi mało poſtiśeſche, mjeś tym ſo ḧo napraſchowanje woſebje po rożu ſtawa. W jednotliwych dźelach kraja ḧo mtyny ſe ſtarych ſtkadow ſaſtaraja. Na mukowych wikach njeje naſtało wożiwjenje. Pśchi delnim Rheinje ḧo napraſchuja ſa rożku ſ krajow na prawym brjoſu Łobja. Sa wotwożeni wobſteji dale dobre napraſchowanje pśchi małym poſtićenju. Jeźenj k pizowanju ḧo dale żada.

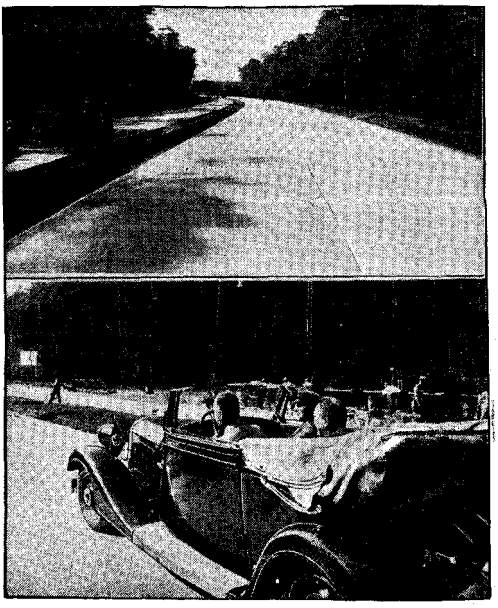

Dotwarjena prěnja němſka autowa dróha.

Górni wobraz: Hotowa autowa dróha pola Frankobroda n. M. Delni wobraz: Generalny inſpektor ſa němſke dróhi dr. ing. Todt, jédże jako prěni po nowej dróſy.

Wěcerja płaćeſche w Barlinje zeutnk

pśheńży W 8: 9,60 hr., W 9: 9,70 hr., rożi R 8: 7,60 hr., R 11: 7,80 hr., — jećźmjenja G 7: 7,60 hr., G 9: 7,85 hr., — wowſa H 9: 7,55 hr., H 13: 7,75 hriwnow.

Płaćizny rězneho ſkotu na Drjeźdźanskich ſkótnych wikach.

24. ſeptembra 1934	Płaćizny po centnarju a hriwnach

Skótne druźiny a woznamjenjenja:

Woły: 137

Połnomjaſne, wukormjene, najl. rězneje hódnoſće młode	34–36
Starše	31–33
Hewak połnomjaſne, młode	27–30
Starše	23–26
Mjaſne	—

Byki: 317

Młódše mjaſne, najwjetśeje rězneje hódnoſće	34–37
Hewak połnomjaſne abo wukormjene	32–34
Mjaſne	28–31
Snadnje wuwite	25–27

Jałojcy a kruwy: 410

Młódše połnomjaſne, kruwy najwjetśeje rězneje hódnoſće	30–33
Hewak połnomjaſne abo wukormjene kruwy	26–29
Mjaſne kruwy	20–25
Snadnje wuwite kruwy	15–19
Połnomjaſne wukormjene jałojcy, najwjetš. rězn. hódnoſći	34–35
Hewak mjaſne jałojcy	31–33

Wowcy: 972

Najlépše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany	45–47
Srěńe kormjene jehnjata, ſtarše kormjene borany a derje wuwite wowcy	42–44
Mjaſne wowcy	40–44
Snadnje wuwite wowcy a jehnjata	36–38

Celata: 957

Najlépše kormjene celata wot cyca	47–52
Srěńe kormjene celata wot cyca	42–46
Snadnje wuwite	36–40
Najſpatniše	31–35

Swinje: 3220

Tučne swinje, pśez 3 centnarje cežke	53
Połnomjaſne swinje wot 240 hač 300 puntow cežke	51–52
Połnomjaſne swinje wot 120 hač 150 puntow cežke	49–52
Połnomjaſne swinje wot 100 hač 120 puntow cežke	44–48
Mjaſne swinje wot 80 hač 100 puntow cežke	—
Rancy	49–51

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Żito a wolijowe ſymjo po tuni abo 1000 kg hewak 100 kg

Płaćizny po złotej hriwnje.

	24. 9.	22. 9.		24. 9.	22. 9
Pšeńca	200	200	buny	10,5-11,5	10,5-11,5
rožka	160	160	wcka	10,5-11,5	10,5-11,5
ječmjeń now.	—	—	módre lupiny	6,75-7,25	6,70-7,25
ječmjeń, nat.	—	—	žołte lupiny	—	—
wows	—	—	zeradella	—	—
kukurica	—	—	raps, wosušk	—	—
pšeńc. muka	27,25	27,25	iany wosušk	7,55	7,55
ržana muka	22 40	22 40	ſuch. truhanc.	7,40	7,40
pš. wotruby	11,05	12,05	běrni. kruški	8,60	8,70
ržane „	11.15	12,05	ſyno, 50 kg		
raps	310	310	ržana ſłoma		
hróch, Viktor.	29,0-32,0	29,0-32,0	pšeńc. „		
lar e ſymjo	—	—	wowſna „		
pjeluški	11,5-12,2	11,5-12,2	rěcna „		

Płaćizna za pśeńcy za wupłodźerja 8: 192, 9: 194.
Płaćizna za rožku za wupłodźerja 8: 152, 11: 156.
Płaćizna za ječmjeń za wupłodźerja 7: 152, 9: 157.
Płaćizna za wows za wupłodźerja 9: 151, 13: 155.

Protyka dawkowych termijow

Steuerkalender für den Monat Oktober 1934.

Fällig am 5. 10. 1934: Steuerabzug vom Arbeitslohn, Ehestandshilfe der Lohn- u. Gehaltsempfänger, Arbeitslosenhilfe. (Für die in der Zeit vom 16. bis Ende September 1934 gezahlten Gehälter und Löhne pp.).

Fällig am 10. 10. 1934: Börsenumsatzsteuer.

Fällig am 10. 10. 1934: Umsatzsteuer — Vorannmeldungen und Vorauszahlungen für den Monat September bezw. III. Kalendervierteljahr 1934. (Schonfrist bis 17. Oktober 1934.)

Fällig am 20. 10. 1934: Steuerabzug vom Arbeitslohn, Ehestandshilfe der Lohn- ued Gehaltsempfänger, Arbeitslosenhilfe. (Für die in der Zeit vom 1. bis 15. Oktober 1934 gezahlten Gehälter und Löhne pp.).

tak sčinić da, zo so to njestanje. Hewak też wupraji so často tak, zo dyrbi jeho mjeno tak dołho trać a wobstejeć, hač budźetaj słónco a měsačk na njebju stać: tak chce sčinić a wotkazać.

Zeleny štwórtk činješe sebi přeco swoje wjesele z dźěćimi; přetož tehdom jim „zeleny štwórtk" wudźělowaše a jim pak pjenjezy, pak też cały daroważe. Bychu tohodla tehdom cyle črjódy dźěći k njemu do dwora přišle, hdyž je w swojej jstwje k „zelenemu štwórtkej" wobdarjowaše. Hdyž bu jena črjóda wobdarjena non była, dha by druhu do jstwy nutř puščił, a tym dźěćom, hdy by so jim wokolo blida zestupać dał, so kóžde za mjenom atd. prašawši, kóždemu swoje dary, pak po słěbornym krošu, pak po dwěmaj krošomaj, pak też cały wudźělował.

Zo pak su Němcy wot Budarjoweho wotkazanja cyle wuzamknjeni a žanych smilnych darow („Budarjowych pjenjez") njedostawaju: wułoži mi Pelcowa na tole wašnje. — „Kak to přińdźe, zo Němcy ničo wot jeho wotkazanja njedostanu, to chcu Wam" — dźěše wona ke mni — „prajić"; a powědaše mi na to tónle podawk:

Njeboh Budař běše so ńehdy k dźěławym, robotańskim žonam na polu tak wupraił był, zo kralowa też ničo hinajša a lěpša njeje, dyžli žana druha žona. To běše też wěsta Leunerowa, kiž běše sobu na dźěle była, słyšała abo zhoniła. Wona tak derje, kaž jeje muž, běštaj pak Němcaj. Tutón, jeje muž, wjerćeše so najbóle na knjeźim dworje, njedźěłaše pak wjele. Pozdźišo, najskerje dokelž bě někajka překora bjez Leunerom a njeboh Budarjom nastała, přeradźištaj a wobskoržištaj Leunerec mandźelskaj Budarja na to, štož bě wón w nastupanju kraloweje prajił był. Budař je so teho dla do skórźby wzał był — a je dyrbjał lěto dołho jako khłostanc w jastwje sedźeć. To je so też stało, a njeboh Budař je teho dla — kaž mi to sama też hišće druzy ludźo w Hornjej Hórcy wobkručowachu — potom k wotpokućenju swojich pomnjenych rěčow, kiž běchu so jemu jako kralowsku majestotu ranjace a hanjace wukładowałe, lěto dołho w grychće, w hornjej — nětčišej Wićazec — korćmje jaty sedźał. A dokelž běchu jeho tak Němcy — němskaj Leunerec mandźelskaj — preradźili a do kłódy přinjesli, wón też hewak jako dobry Serb swój serbski narod a lubych, sprawnych Serbow česćeše a wysoko wažeše: dha dawaše so potom husto tak słyšeć, zo Němcy tuteje přerady dla, kotruž su nad nim činili, ničo wot njeho a wot jeho zamoženja dostać njedyrbja. — A w tym je też swěru słowo dźeržał, wšitke swoje kubło a zamóženje jenož khudym Serbam wotkazawši.

Dale zdźěli mi Pelcowa też hišće tule powěsć:

Při jeho smjerći běchu tři wulke měchi połne wolmy. Duž bu k jeho pohrjebej jedyn tutych měchow wolmy předaty a jedyn wol zarězany, a pohrjeb wot teho wuhotowany.

Skóńcnje chcu hišće spomnić, zo so Pelcowa we wšěm z wulkim počesćowanjom wo njeboh Budarju wuprajowaše.

Za jejne mi zdźělene powěsće praju ji teho dla hišće za njej do jeje khłódneho rowa zjawnje swój najrjeńši dźak!

(Přichodnje skóńcenje.)

Třeski

Husto běchu runje tamne lěta, kotrež człowjek jako słužbjene wojnamjenjeſche, najwažnišche ſa žiwjenje, dokelž je ḧo w nich ſažo namakaŕ.

*

Su ſobuželniwi człowjekojo, kotſiž żenje njepomhaja a człowjekoju bjeś ſobuželnoſće, kotſiž ſtajnje pomhaja.

*

Tón człowjek je wobdźiwanja hódny, kotryž ma moż, žiwjenje hiſchcźe jónu lubowaći, hdyž je ſazpiwaſche.

*

Njejdyrbjeli ḧo żenje praſchećź, ſchto je ḧo ſ człowjeka ſtako, ale ſchto je je ḧebje ſcźinił.

*

Mnoſy człowjekojo ḧu hordźi a ſbožowni, dokelž wſchitko ſamóża, ſchtož chcedźa; njerwědźa, kaŕ malo chcedźa.

*

Stajnje nadpadnje, hdyž nĕchtó wo wĕzach wĕcži, kotreż roſumi.

*

Człowjek nĕkotryż ſmyſłk cźini, hdyž ḧo jenož na ſamóne naſhonjenja ſpuſchcźa, ale cźini hiſchcźe wjele wjazy ſmyſłkow, ſpuſchcźa-li ḧo jenož na naſhonjenja druhich.

*

Na jednorym człowjeku njeje niczo ſmĕſchneho.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2.15 hr. = 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hospodarske 4 pjenježkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čělneho znjezboženja z 1000 hr. – hdyž wumrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožene dyrbi abonent hnydom tutej zawěšaceje bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerne znjezbožene dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisanje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja

Čisło (Nr.) 225 | Budyšin Sriedu 26. septembra 1934 – Bautzen | Lětnik 93

Barthou přećiwo Šwajcarskej

Sjawne pobjedźenje rady Swjatska ludow sapoča so wutoru popołdnju krótko po 4 hodź. Pśed tym běchu žobustawow rady filmowali. Generalny sekretar Swjatska ludow, Avenol, wosjewi, so je zwójba zemrětcho senatora Scialoje sekretariatej Swjatska ludow Scialojowu bustu dała.

Schwajcarski swjatskowy rada Motta roskoži žadanje Schwajcarskeje na wotschkodźenje šćkodow, kótrež je w śwětowej wójnje poćerpiła. Schwajcarska žada wotschkodźenja wobźěwa wot Jendźelskeje, Francowskeje, Italskeje a Němskeje. Dotyła je Schwajcarska něhdźe 50 milijonow šwicarskich frankow pschisadźika. Motta namjetowaše, so mohł Hollandska rud wo schwajcarskim žadanju roskudźić. Sdokom pak měła rada Swjatska ludow rosprawjerja pozjenowacć, kiž je z tuthymi praschenjemi sabéra a je poslišcho radźe k rozsudej pschedpołoži.

Jako prěni Jendźelczan Eden schwajcarskemu sastupjerjej wotmołwi. W dołhim juristiskim rozłožowanju wón wotpokasa, so ma Schwajcarska prawo na wotschkodźenje. Wón stórči swoju rěć z nabladom, so tuto praschenje pśed radu Swjatska ludow njeslušnja. Eden běše drje jendźelske stejschcho jahnje roskožił, tola běše sdokom mérnje a sdwórliwje rěkał.

Hinak sapoča franzowski swonkowny minister Barthou swoju rěć. Wón běše roshorjeny. Tež wón kaž Jendźelska kóžde pschipósnaće schwajcarskeho žadanja wotpokasa. Wón pak w tajkej rozjachtosću pschednjese a sdobom złowa pschećiwo schwajcarskemu sastupjerjej trjebasche, so mjes pschichladowarjemi hibanje nasta. Barthou so skónčnje tak roshori, so wospjet z pjasćiu wo blido dyri. Wón Schwajcarskej kóžde prawo bjerjesche, so mohła tuto žadanje tu dožnja pschednjesć. Swadne praschenje mjes Schwajcarskej a Franzowskej pjeca njewobsteji. Hdyž pak njewobsteji, potom rada Swjatska ludow nima ničo rozsudźaca. S wulkim roshorjenjom Barthou sawoła: „Mój kraj je wójnu pschećerpił, wón je mět wjacy hač 1½ miliona morwych. Schkoda je dožnła njehodźi wobličiću. Hodźa je schwajcarske žadanja dožnła někak pschinunacź?" Skónčnje Barthou wusdźěny, so mjes Schwajcarskej a Franzowskej rěčenje wo rozsudźanju wobsteji, kotrež je njehodźi pschenjeć. Wschitcy pschipołtuchanjo mějachu sacźišćej, so je sranzowski swonkowny minister skladnosć wuźił, so by schwajcarskeho sastupjerja dla jeho sadźerjenja pschi sastupje Rusleje do Swjatska ludow wótrišcho pschimnuł, hač by to hewak činił.

Jako bź Barthou rěčenje pschestał, sastupjeŕ Italskeje, Aloisi, jara mérnje a sdwórliwje wosjewjenje pschečita, so teź jeho kraj wotschkodźenje sa Schwajcarsku wotpokasuje.

Hinak hač jeho pryedyrěčnizy je Schwanaiczan Madariaga sa to wuprají, so by je swadny pad Haagskemu sudźi pschepokłał.

Wschitke pjenježne khłostanja a sastupowe khłostanja hač do dweju lět je pschiwzjeła. Dlěše khłostanja je wo 2 lěcze pschikrócja. Amnestija wupschestrěwa je teź na stóšmistwo njedobrowolneho wupuśowanja a wotpokojenja stacźanstwa. Amnestija pak je njepśeśahuje na spionažu, stóšmistwo pschećiwo nastawanemu žiwjenju, mordarstwo, rubjeništwo a wobschudźerski bankrott. Amnestija nałožuje je pschi wschitkich stóšmistwach, kotrež su je hač do 24. septembra stale a wupschestrěje je teź na wobjerje wobsoby a na wěste pschestupjenja finanzowych sakonjow.

Titul za film wo zjězdźe nacionalsocialistiskeje strony

Nunje je je titul sa wulkosim stronitneho sjěda 1934 wosjewił. Wjednik sam je po dokładnym rospominanju f Leni Riefenstahlez sa monumentalny dokument synkofilma titul „Triumph wole" postajił. W decembru je film prěni krócź pschedwjedźe. Nimale 100 000 metrow filma je je wjerzało. So by je sjawnosći trochu hebrike dźeło pokałało, kotrež ma je někto hišcźe dokonjeć, njech je naspomni, so je samo 81 hodźin trjeba, so je wschitke wobrazy jónkrócź k pschehladanju pschewjerzża. Kóždy meter filma je dokładnje pśepruhuje. Wubranje je wunadnje cźežke, dokelž smě film, kiž jedyn wjeczor wupjelnja, jenož 3000 metrow dołhi być. Pschi pruhowanju budźe wjednik žobu postajeć.

Čestne kříže so darmo spožču'a

So by wopaczatym nahladam napschećo stupiło, němske inutskowne ministerstwo wosjewja, so spožčenje cźelneho khišća swětoweje wójny sa namjetowarja se žanymi wudawkami njeswiwuje. Formularzy sa namjet a też cźestne khišće a wobsbjedźenske wopišmo je darmo wudawaju. Też trěbne jednanja, wuswědčenja a wobkrucźenja, kiž je spožčenjom cźestneho khišća swižuja, stawaju je bjes sarunanja a wudawkow.

Swajcarska n'eopśe'e swojich ludźi do posaarskeje policije

Schwajcarski politiski departement je k nałožnosći policije sa Posaarsku sćěhowaze hamtske wosjewjenje wudał: Swjatkowa rada pruhowaschе we swojim posedźenju 24. septembra praschenje, hač mohło je schwajcarskim stacźanam dowolić, so móhli je do posaarskeje policije najmać dacź. Wona swědźi, so nětcźiske pschedpisma jenych pojtajenjow njerowopschisłeja, kotrež tajki sastup sakazuja. Tola je rada po dokładnym pruhowanju tuteho praschenja k pschećiwjedźenju dóchła, so je pschi powschitkownym politiskim rozmyslenju a dźiwaja na krutu schwajcarsku neutralnosć mało pschiežne.

Goslar hotu'e so k witan'u wjednika

Njedźelu 30. septembra město Goslar prěni krócź jako hłowne město němskeho jeźimjeńskeho stawa do sjawnosće stupi. Tutón dźeń smě je stare kejserske město historiski wuznam. Hižo dnj dołho je Goslar na tutón dźeń pschihotowje. S pschihotow je spóznaće, so wobydlerjo ważnosći tuteho dnja połnje pohódnosći wědźa. Wobydlerstwo chce wjednika gwjatocźnje witać a k tomu zyle město žiwjeńšiznu wupyschiće.

Ćežki puć k awstriskemu zrěčenju

Tež wutoru rosrěčowanja wo awstriskim praschenju w Genfje pschešće k žanemu wunoschkej njedowjedźechu. Wobźeže Italskeje maju połoženje pschećo ljischeše sa njewujasnjene. Napschećiwnosće mjes Italskej a Małej entenu je dotal njehodźachu stabednić.

W Genfje też roshorjenje franzowskeho swonkownego ministra, z kotrymž je schwajcarskemu swjatskowemu radźe Moc je we radźe Swjatska ludow wotmołwił, jako sćěhowk wobcźežnosćow w awstriskim praschenju wobhladuja. Njedźiwajo teho pak chcedźa spytać, so bychu někajke sbrodne wosjewjenje swjedli.

Wulka amnestija w Italskej

S pschilečnosću narodźenja prynzeny Marje Pije je italski kral powschitkownu amnestiju wudał. Amnestija je je wutoru w hamtskim sarjadniskim łopjenu wozjewjena.

Politiskemu departementej je je dohodła poručiło, so by sekretariatej Swjatska ludow pomhał, so by hebi schwajcarska swjatskowa rada pschała, so by je knjeześtwowa komnitija Posaarskeje žama se žebje teho wobdała, so by w Schwajcarskej sa pschihódnymi mozami k posylnjenju posaarskeje policije pytała.

President knjeześtwoweje komnitije w Posaarskej, Knox, je na to hnydom wotmołwił, so pschi tajkich pomérach pschi najimanju policistow wot Schwajcarskeje wothlada.

Wlacy tankow za jendźelske wójsko

Pschi wulkich manewrach jendźelskeho wójska lětka w nałěcu prěni krócź brigada tankow zrobukukowskeje. Snajmjenšći wězywustojni su je wuprajili, so je je tuta brigada jako dobra wupokasała. Po tutych dobrych naschonjenjach chce Jendźelska někto druhu tajku brigadu sestajeć. Hdyž smě dosć prędkow, chce kóždu swojich pjeć ekipedźijowych diwizijow f tajkej brigadu wuhotowacź. Jendźelska tutkhwilu tute diwizije wuwuciuje a wutworja. Dotalne tanki w tutych diwizijach maju je f nowymi tankami narunacź. Na tuto waschnje dawa je samótiskim kolonialnym wojskam wjetcha bibliciwosć a smóžnja je wutpěschniske postupowanje.

5 smjertnych wusudow za přesmykariow žita

S Moskwy je powě, so je sud w Tjumnene 5 sastojnikow žitneje nakupowarnje k smjerći je satsełenjom sabudźił. Sastojnikow běchu wobsrkrźili, so su sahotażu hnali a nowe žně pschebrowili. Jich winowatchu, so běchu je stat-

Wabjenje cuzych do posaarskeje policije

Informazijowe wotdźělenje sekretariata Swjatska ludow sćěhowaze wosjewja:

Rada Swjatska ludow běše f resoluziju se 4. junija 1934 wobjamkła, so knjeześtwowou komnitiju w Posaarskej połnje podpjera, jeli směje tuta sa trěbne, so wutkajne wobsoby nawabi, so bychu policiju a lokalne žandarmistwo w cźasu wothłosowanja posylnile. 3. septembra běše radźiny president po prośbje knjeześtwoweje komnitije sobustawskim statam Swjatska ludow f wobkolnikom doporucził, so bychu tutu komnitiju podpjerale, a wabjenje wobsobow sa policiju a lokalne žandarmistwo w Posaarskej wołožile. Generalny sekretar je někto wot někotrych knjeześtwow wotmołwu na swój wokolnik dostał.

Belgiske knjeześtwo je wosjewiło, so je swólniwe, je-notlive najimanja mjes tymanymi belgiskimi stacźanami njesadźiwacź a je-li trjeba, wołožeć.

Francowscy zastoʻnicy přećiwo swoʻemu knʻeżeŕstwu

Minister ski president Doumergue je w swojej radiowej rěcźi pondźelu pschipowědźił, so sastojnizy jako słužobnizy stata wobsebity na wustawu složeny statut dostanu. Njebodź je pjeca, so je sastojnizy swonka powolanja pschećiwo statej stajeja. Autonomny sastojnisti swjatk je na to wosjewjenje wudał, w kotrymž je praji, so je je wschitkimi prędkami pschećiwo takemu hrożenju je sastojnistim statutom wobrocźił. Sastojnisti swjatk je pschehnědźeny, so je tónkrócź wschitke sadźewźi spěšchnje wotstronicź hodźa, kotrež su zhromadnej fronce wschěch sastojnikow na pucźu stale. Tuto wosjewjenje je prěnje pschipowědźenje wojowanja sastojnikeje skupiny ministerskemu presidentej. Wětšće hischeše wjazy wosjewjenjow sćěhuje.

Francowscy zastoʻnicy přećiwo swoʻemu knʻeżeŕstwu

Minister ski president Doumergue je w swojej radiowej rěcźi pondźelu pschipowědźił, so sastojnizy jako słužobnizy stata wobsebity na wustawu složeny statut dostanu. Njebodź je pjeca, so je sastojnizy swonka powolanja pschećiwo statej stajeja. Autonomny sastojnisti swjatk je na to wosjewjenje wudał, w kotrymž je praji, so je je wschitkimi prędkami pschećiwo takemu hrożenju je sastojnistim statutom wobrocźił. Sastojnisti swjatk je pschehnědźeny, so je tónkrócź wschitke sadźewźi spěšchnje wotstronicź hodźa, kotrež su zhromadnej fronce wschěch sastojnikow na pucźu stale. Tuto wosjewjenje je prěnje pschipowědźenje wojowanja sastojnikeje skupiny ministerskemu presidentej. Wětšće hischeše wjazy wosjewjenjow sćěhuje.

Wjelcy tankow za jendźelske wójsko

Pschi wulkich manewrach jendźelskeho wójska lětka w nałěcu prěni krócź brigada tankow zrobukukowskeje. Snajmjenšći wězywustojni su je wuprajili, so je je tuta brigada jako dobra wupokasała. Po tutych dobrych naschonjenjach chce Jendźelska někto druhu tajku brigadu sestajeć. Hdyž smě dosć prędkow, chce kóždu swojich pjeć ekipedźijowych diwizijow f tajkej brigadu wuhotowacź. Jendźelska tutkhwilu tute diwizije wuwuciuje a wutworja. Dotalne tanki w tutych diwizijach maju je f nowymi tankami narunacź. Na tuto waschnje dawa je samótiskim kolonialnym wojskam wjetcha bibliciwosć a smóžnja je wutpěschniske postupowanje.

5 smjertnych wusudow za přesmykariow žita

S Moskwy je powě, so je je sud w Tjumnene 5 sastojnikow žitneje nakupowarnje k smjerći je satsełenjom sabudźił. Sastojnikow běchu wobsrkrźili, so su sahotażu hnali a nowe žně pschebrowili. Jich winowatchu, so běchu je stat-

nymi frędkami pola burow žito kupowali a jo potom we wjetšich dźelbach na žwodobnych wikach po wyschich płaćišnach pschedawali a dobyk do žwojeje kapzy sypkali.

Afghaniska chce do Zwjazka ludow zastupič

Shromadźizna Swjaska ludow wutoru popoldnju měješe žo wobzeše ſ pschijerjom Afghanistana do Swjaska ludow saberacź. Pródstwa Afghanistkeje wo pschijerje do Swjaska ludow měješe žo po krótkim poheđenju politiſkemu wubjerkej k pruhowanju pschepodacź. Hižo ſa schtwórtk žo wočakuje, so shromadźizna Swjaska ludow Afghanistku pschiwotmje. Kaž žo je Genfa powe, žo Afghanistka bjes pschećiwjenja druhich mozow pschiwotmje, ſ czehož mója Franzowzojo a Ssowjetozo wuknyć. Zastup Afghanistkeje wobhladuje žo tež jako ſčežkowt zastupa Ssowjetskeje Ruſkje do Swjaska ludow.

Wójnski strach na Dalokim ranju tukhwilu njehrozy

Dojednanje mjes žowjetſkej republiku a Japanſkej wo wotſtupjenju chineſkeje ranſcheje żeleznizy a ſ tym ſwiżowaze dospołne wusamknjenje žowjetſkeje Ruſkeje ſ Mandžuſkeje Jendźelećenjo jara witaju, dokelž je znajmjerſcha ſa blizki pschichod możnosć wójny na Dalokim ranju po idaržu wusamknjena.

Někotre jendźelſke nowiny ſpośnaju w tutym dojednanju zapoczatk ruſko-japanſkeho dorozumjenja, kiž mohło znadź tež žamo k ſrećenju dowjesć. Tola powschitkownje wěſte dwěle nastawaju. Pschedacze a kupjenje ranſcheje żeleznizy wobhladuje žo jenož jako japanſka hra mjes Ruſkej a Japanſkej, kotruž je žebi japanſka diplomatija pscheći wo spjerzowanju wojerſkich kruhow wumuſowała. S tym je dospěła, so smje ſa konferenzu wo wójnſkim łódźiwje w pschichodnym lěcze žwobodnej ruzy. W Londonje žo jara ſa to ſajimuja, hač Ruſka nětko Mandžusku pschipóſnaje. Pschi tym žo napowmuja, to móże Ruſka to njed doważy žwojeho žobuſtawstwa pola Swjaska ludow ſkinić.

Hišće niemĕr w Zjednoćenych statach

Hačrunjež je žo ſtrajk w Sjednoćenych statach ſaſtajił, tola hišće je njeje dospołnu měr njes dźełacźerjemi ſaczahnył. Hišće je wiele wulkich wobczežnoſćow dyrbi žo pschewinyć, prjedy hač k powschitkownemu ſměrowanju dóndu. Kako žo dźełacźerſo ſaſo do fabrikow wróćichu, namakachu kuſto pſched wrotami plakaty ſ napiſmom „Zanych dźełacźerjow žebi njepschejemy". Kaž žo ſ Ameriki powe, žo 70 000 dźełacźerjow wjazy njepschiſtaji.

W druhich dźełarńach dyrbjachu žo dźełacźerjo pſched pschiſtajenjom podpiſaćź, ſo zanemu dźełacźerſtwu ſwjaſkej njepschiſtupja. W ſtac'e Karolinje je na wſchelakich měſtnach ſaſo k cżežkim ſrażenjam dóſchło. Narodna garda, kotraž dźełarńe ſrażowaſche, ſ bajonettom pschećiwo demonſtrantam poſtupowaſche. W Concordu ſpyta 2500 ſtrajkowacych žudniſtwo dobyć. Woni žadachu, ſo by jim měſchcżanſke ſarjadniſtwo zbrohu podawało. Tola tež tu narodna garda ſtrajkowacych roſehna.

Kommunistiski strach w Americy

Policajſki prezident měſta San Franzišła je na internazionalnym ſchadźowanju policajſkich ſchefow wo ſajimawych wotkrycżach kommunistiſkich powrócżeſtich planow w Sjednoćenych ſtatach powědał. Po jeho roſprawje žu žo kommunistojo na powſchitkownu revoluziju w Sjednoćenych ſtatach pschihotowali, kotraž dyrbjeſche w ſandźenym lěcżu wudyrić. Kommunistiſke pany pak žu žo roſbiłe, jako žo policaji w San Franzišku poradźi, tamniſchi generalny ſtrajk połłóczić. 3. julija žu kommunistojo pjeża ſpytali, policaju w San Franzišku pschewinyć a do móſtkeho ſaliwa pſched měſtom ſtłóczić. Kommunistiſke ſtrajkowe wjednizy w druhich hlownych měſtach Ameriki žu pjeża jenoż na tutón podawk cżakali, ko mohli na to k ſbóżkej kročżić. Jich pospyt by drje bjes ſtónczneho wuſpěcha woſtał, tola pſchi pobicżu tajkeho ſbóżka by wjele ludźi żiwjenje pschićżadźiło. Kommunismus je pjeża hłowna ſtarość ſa Ameriku.

Krótke politiske powěśće

W Barlinje na Horſta-Weſſelowym naměſcże žu wczera pomnik ſa policiſtow Anlanſa a Lenka wotkryli. Tutaj ſaſtojnikaj ſtaj we wojowanju pschećiwo kommunistam padnyloj. Pożwjeczeńſku rěcź měſtneho wyſchſchi preſident Kuba.

Hamburgſki wożebity žud je kommunistiſkeho funkzionara Jaſpera dla ſhromadneho ſpytaneho morđarſtwa a ſtótniſtwa pschećiwo ſakonjej wo rozbuchadlach w někotrych padach k žmjerći a 15 ſtatam khłostarnje ſaſudźił a jemu cżeſtne prawa na cżaſ żiwjenja wotrjeknył.

Warſchawſka policija je w nozu k wutorje 48 žobuſtawow illegalneje organiſazije „lěwa narodneje revoluzije" ſajała. Pola ſajatych namakachu illegalne ſpiſy, 2 ruczne granaceże a 2 revolwraj.

Mjes Madźarſkej a Ssowjetſkej Ruſkej žo diplomatiſke poczahi w blišchim cżaſu wotewrja.

Schef franzowſkeho generalneho ſtaba Weygand je žo w kłudle na kupu Korſiku podał. Wón chże žebi wobtwjerdźenje kupy dokładnje wobhladacź.

W Korutanſkej je žo 109 wuczerjow ſławnych powſchitkownych ludowych a hlownych ſchulow dla powſchitkownych politiſkich pschestupjenjow trajnje abo nakhwilnje ſe ſchuliſkeje ſłużby puſchćiło.

Cyrkus Krone w Kamjeńcu

Zyrkuſ Krone je do Kamjeńca ſaczahnył a žiwoje hobrośe ſtany poſtajił na kaſarniſkim naměſtnje. Pschekwapi naſ tuto najwjetſche zyrkuſowe pschedewſaczе Europy? Haj, a to ſprěnja je žiwoj wobſchěrnoſću, je žiwojim wulkim a hławnym ſwěrjatowym materialom a, ſchtož je najwažniſche, je ſwojej ſamožnoſću a dokonjanoſću. Tu je zyrkuſ, kotryž njelubi ſ bohatſkimi plakatami wulke ſenſazije a potom jenož tſećinu teho poſtići, ale wſchitko, ſchtož wo ſebi woſjerwa, na wulkotne a ſpodźiwanje hodźaze waſchnje pschewjedźe. Woprawdźitoſć, dźeła a ſaſadźeło zyrkuſoweho wumjeſtwa, to je hežko a ſkutk zyrkuſa Krony a jeho wjednizſtwa. Sdruha pſchekwapi naſ hobrośa organiſazija tuteho zyrkuſowego pschedewſaczа. Tu njeje hewak ſwjeżena nervoſnoſć ſ domom ale ſwjeżeſć tóżdeho wopytowarja zhłaſowane wodjenje a wotſchewnje ſkutkowaza měrnoſć.

Hdyž ſaſtupiſch ſ wjeczorom do wulkeho zyrkuſowego měſta, ſtuknje pſchemožnje tuto morjo žiwelka a arena zyrkuſa we žwojim wumjeru a pſchewidnoſći pyta wěſte žwojeho runjeża.

Wczera wjeczor wotmě zyrkuſ Krone žwoje wulke wotewrjeńſke pschedwjedźenje. Swjeżeleſche ſo jara bohateho wopyta. Po konzerze zyrkuſoweje kapały pokaza ſtłudźaze dreſurry dźiwich ſwěrjatow w najwjetſchej bokonjanoſći. Wumělka Cilly jako njewěſta tigrow, Paweł Kloſe jako ſtłudźer lawow ſtaj miſchtraj žwojeho raſa. Kapała hraje a arena pſcheměni ſo do wuheſteje puſty. W dźiwim ſahanu jěcharjo na tſiżeći konjach žwoje wumětſtwa pokazuja w jěchanju. Skakańka konkurrenza žertarjow pſchekhwapi naſ w akrobatiſkim pschedwjedźenju. Brune barty ſo pokazuja jako wumělſcy koleſarjo pod wjednitwom W. Skłaußnera. Kapała hraje. Wumětz w dreſurje konjow wuſtupi ſ 48 konjemi na jedyn raz. Wſchitke poſtuchaju na jeho ſłowo, jane wodźenje ſ ſkhudom. To je dreſurra, kajkuž je jenoż w zyrkuſu Krónje pěrni raz widźiſch pod wjednitwom A. Ahlerſa.

Zortarjo tryſkuja a ſo ſmějemy bjes pschestacja. Pod ſahrimotom ſanfarow wita direktor Krone žwojich hoſći. Wón, kiž je jako žwinjazy paſtyř ſapoczеjo dźenja wobſtejeć a organiſator najwjetſcheho europſkeho zyrkuſa, pschedſtaja ſo jako najſćipſchi ſkudźer ſłonow, jako najlépſchi wukubłaŕ wſchěch cżłonow. 20 hobrow ſ Indiſkeje, Sumatry a Ceylona poſłucha na jeho ſłowo wupkownje.

Tu porĕczi wjednik k burſkim delegazijam.

Kěžorſki hród w Goßlaru, měſcże němſkeho ſeſimjeſtkeho kanzler 30. ſeptembra burſke delegazije ſtawa. We žwjedźeńſkej ſali kěžorſkeje ſale wjednik a ſe wſchěch konczin Němſkeje pschijima.

Dejeŕ

2] (Pokračowanje.)

„Budźemy widźeć! Budźemy widźeć!" dejeŕ hižo njeſćerpliwje pschihotowaſche a ſtupi žo do rjada ſa wotczokom. Koſhy ſaſhyżachu we włóżnej trawje, žyżły wonjelkuchu a cżehnjechu rjadu ſa rjadu. Winzaŕ, na kromje lěża kožu wótſiu, ſkradu ſa ſtarzom pohladny, ale widźeſche, ſo tež jeho rjada je kuna, luka cżiſće wotruhana każ ſ britwoju, żadyn młodźik njetrjebaſche žo ſa to dźeło hańbowacź.

„Wujo, ſo žebi njebyhcżeſche ſejchkodźał, njepſchepinajeſe ſo", mějeſche bur ſa pſchihodne, dobrowólneho pomoznika napominacź, hdyž hłónzo wokolo dźeſacźich pocża njemiloſćiwje ſmudźić, hdyž poczachu muchi a kuntwory kuſacź a roża wudobywaſche a koży wotupichu.

„Wudźerju, pſchećeſelo, do jednacźich wudźerju", jeho dejeŕ ſpěſchnje pokojeſche a ſnowa womjelknu.

Na wěźi bjeſeſche jednacże; mażne dyrjenja zwanki na klenczikeho „Měrzina" roſkłachu ſo po kraju, běſche je ſłyſchecź hač na Poſtſchekowſku a Kodowſku, a jako bychu žyżkom wuraſ'e koży ſ rukow.

„Wujo, ſcże ſo dźerżaŕ, ſo waż wobdźiwam. Wužitna bě waſcha pomoz. Pórádźeſce někto ſ namaj k wobjedu a potom wam radu ſapłacżu, a budźeczе-li chcżeć, na żyke žyna ſej waż najimam."

„S toho nicżo njebudźe", žmějeſche ſo ſtaruſchk, ſkhajo kožu a woblekajo ſo kabat, „jutſje ſo pſchiſłaju pola Bérkez, ſajuſtiſchim pola Markez, dóniż waż tak wſchěch njewobeŕdu."

„Tež derje! Jako ja, budźa waż wſchudźom ſ radoſću witacź, ale wobjed a njdu ſcże ſej ſaſkużił, pójcże ſ namaj k wobjedu."

„Njeſžym žyk ſa wobjed, ani ſa njdu."

„Nochzu a njemóżu to darmo chcżeć."

„Njeſžym tež darmo žyk. Nĕchto mi ſa to žlubiſch."

„Rĕczeże, poſłuchcam."

Dejeŕ ſahłada ſo do žwojeje koży, kak ſo žwĕcźi wuhladowana każ ſłĕboma we ſłónczнej jaſnoſći, a pomałku, khutnje prajeſche: „Wĕſch, pſchećeſelko, žłuſ mi, hdyž pſchińdźe po mnje ta ſubata ſ tej kożu, hdy by tež w najwjetſchim dźele było, ſo woſtajiwſchi wſcheho mi na pohrjeb pſchińdźeſch, a k rowej wje pomhaſch donjeſcź."

„Ale, wujo, takle, ſchto dha to powědacże?" wuſkotnje Winzaŕ ſpěſchnje ſłowo pytaſche, „ſchto dha wam do myſłow pſchińdże, życzeſchcże tu jako młodźik a na żmjercź myſlicże!"

„Myſlu na nju, hdyž ſkuli thodźu. Nicżo njebĕch wam tu dotal wuſžitny, druhdże ſžym žwoje mozy wutrjebał, hdy bych wumrĕł, żnadź ſo njeby telko muzſkich ſeſchło, ſo by-chu mje mohli wotnjeſcź."

„Njerĕczcże tak! My tu njeſžymy tajzy žebicźni każ dale w kraju! Schto bychcże ſo ſ tajſej ſtaroſću cżiwilował, na to ani njemyſlicże a pójcże ſ namaj k wobjedu." — Ale dejeŕ ſe žwojej ſtaruſchkej wumyſlenoſću pſchi žwojim woſta a hnyże pomhaſche wſchěm, buram a žiwnoſcżerjam, wſchĕch jich wobeŕdże, ale nihdże ani dórka do hubы ani kroſchika na ruku njepſchija, wſchudże jenoż poproſy, hdyž wumrĕże, ſo bychu ſo na žwoju pomoz dopomnili, cżaſa njeſchkodowali a pſchiſchli jeho pſchewodźecź na poſlednim puczu, ſo bychu jeho na marach njeſłi a njetrjebali jeho k rowej wjeſcź, każ proſcherja — na rjeblowanym wołu...

III.

Skónczne běchu haſke poſlednje wóhnje na bĕrnjazych polach. Jĕra khłódnota jeſhna pastyrjow ſ paſtwy do ſchule, hušaŕ pſchesta paſcź hušaze ſtadło, ſ bróżnjow bě błyſchcżej jenotwarny ſpĕw żyżow a tu a tam wrĕſchcżeże kwicżenje ſaresaneho żwinjerja. Syma ſo pomałku, njewĕſcże kradnjeſche ſ lĕſow pſches próżdne pola a luki do měſtacża. Mjeceŕ ſo nĕchto raſow pokaſa a ſaſy ſłoubi, dóniż po żwj. Mĕrcżinje — Klenczikſtim proſeſſijonje a kernuſchi żobom — njepocża ſo żypacź każ ſ rukawy a woſta hižo leżo.

Żónſke ſpěſchnje pſchecżerachu len, wuczeſcżichu kolworóty, a pſchaſy poczachu ſo ſthadżowacź. Po nich myſłachu nuzżo hnyhom na bjeżadу. Żóła Winzarjez mějachu hižo nowu protyku, tež druhe żnijſki ſwojeżechu, bjeżadniży pomałku pſchikhadźachu, ſ wopŕĕdka jenoż njedźeſu popołdnju, potom tež wczeżor, potom tež wſchĕdny dźeń, każ dźeło dowolesche, dóniż njebĕ w adwencże żyła bjeżada ſkrowadżena.

Mjes najžwĕrnjiſchimi a najpilnjiſchimi bjeżadnikami bě dejeŕ. Doma, w žamocże, ſo jemu ſtyſkaſche, ſam ſ Winzarjezom, mějeſche ſe ſchpitala jenoż nĕſchto kwicżołow, trjebaſche jenoż dróhu pſchedĕhnyć, a tak tu bywaſche pjeżeny, marjeny. Odjeż mójeſche, pomhaſche, powodźi, ſkotej jako ſtary dejeŕ roſumjeſche, roſumjeſche jeho płahowanje, mójeſche ſtajnje wjele nowego powĕdacź je žwojich naſhonjenjow, a tehdoła mějachu jeho na bjeżadze wſchitkży radu.

Na dnju ſwj. Marije podjecża dźeſche dejeŕ k ſpowĕdźi. Hnydom popołdnju pſchijcha žo k Winzarjezom wjeſoły, wobwjertny, cżerwjeny każ jabłuczko. Dymicżićku dźerżeſche w bjeſeſubnymaj dźaſnomaj a pachaſche ſ njeje każ zygan.

„Schto dha to, wujo, ſo ſcże runje dźenża być pola ſwj. ſakramentowo?" woprašcha ſo burowka.

„To je ſwuczenja, holza. W Pólſtej tón dźeń ſtrowłódy k ſpowĕdźi ſpěcha. Sžym ſo ja te léta tak ſmucził. A cżłowjekej je derje — każ w jahłkach —, hdyž ma cżiſte ſchaty na cżěle — cżiſtu duſchu w cżěle; ſtetacź bych mohł, każ žym dźenż łohŕi."

„Nó, tu ſy hižo ſtary ſnadźik, dakoło by hižo njeſetał", žmějeſche ſo Kubank.

Dejeŕej pſchi rĕczi dymka haſny. Burja rĕczaſche wo handrijſkich ſłótnych wikach w Kdynju, ſrĕczachu ſo, je bychu mohli jutſje do Hoſtunja hicź pohładacź, ſchto ſe płaceji. Nichtó njepytny, ſo ſo ſtaruſchk nĕkaŕ dołhe ſ dymku ſabĕra, ju wulkepuje, ſ tobakom natyknje, a hnyż ſażehleſche, ſo nĕſchto raſow nimo trjechi, ſ kſchepałkom na powótra ſjĕdże, potom tež do palża, prjedy hacź ſtónczny do kſchepałkowa trjechi, ſchŕĕ ſo wurózichu a trubka poczo žo żehlicź . . . Módra mróczałka kura jomu jomu, dwojiſ ſ hubу wupfunu, a hdyž chżyſche k ſjeczom raſej ſcżahnyć — jako by jemu njewidżomna ruka dymku wuraſyła — wupadnu jemu ſ dżaſnjowe a horſchcże — a hdyž žo ſpěſchnje po nju ſkhili, ſo by ju w padnjezu hiſcżeże popadnył, žam žo ſwjeſe bjes mozy ſ ławki na ſemju.

(Pokračowanje ſcżěhuje.)

Z wozjewjenjow Budyskeje wotnožki nacionalsocialistiskeje strony

S wosjewjenjom nazionalsozialistiskeje strony.

Namolwjenje wšchemu Budyskemu wobydlerstwu.

Stejimy pšched znjowonym dźaknym swjedźenjom němskeho ludu. Cźeitne znamjeschko tuteho dnja, znjenjki kwězejk kražnje shotowjeny, tuto léto **jenož** Hitlerjey hólzy a holzy Swjatka němskich holzow po 20 yj. w systematiskim pšchedawanju po domach a dróhach pšchedawaju.

Pšchedawarjo maju porjadne wupokazy pschi sebi, kiž nosha kolk strony a wyschnosce.

Kóždy němski ludowy towaršch kupi a nožy znamjo znjowoho dźaknoho dnja žo hordosnje wusnawajo k wěrnej ludowej shromadnosći.

Sšława Hitlerej!

Nazionalsozialistiska strona

Budyska wotnožka

pod. Helmut Mücke, wjednik wotnožki.

Wyschina wukona je kražna pyramida swérjatow. Kapitan Hjalmar wustupi po tym se swojej wulkotnej dreżaru móslkich lawow. Knježna Méranka Kronez, jenicźka dźowka knjeza direktora Krony, pschekwapi naš jako jeźdźaka na konju najnajmóznischo. Kosazy pokazaju swoje wumělstwo a potom postkiči žo njesapomnity wobras se žonow bajow „žiwjedźeń pschi dworje Mahavadje". Sašo naš puta wulke wumělstwo dźewjecej akrobatow. Hudźba hraje a pokaže žo najwjetscha akrobatika na jěchazych konjach s dwójnym saltom w powětsje s jeneho konja na druheho. Enrico Carolis, to je mjeno tuteho žwojonašneho wumělza. Caroli a Guttenberg, najsławnischi zpk jěchanjom žwěta. Jara dobra je tež dreżaura ekstoslich swérjatow W. Rennera. Wjeżele wubudźi jěchanje małych konikow psches sadźewki. Schumjazy žmech wubudźi bój bykow, kiž zortarjo pschedwjedźu. Hobrsta sensazija dźeżacej leczazych cłowjekow wosnje naš zyle do žwojich putow. To, schtož žo tu w akrobatizy pod wjerchom hobrskeho stana pokazuje, je wyschina dokonjanosce, dopolas najkrucźischeje cźuwoweje konzentrazije wuwjedźazych. Potom sacźahnu gladiatorojo, pschedwjedźe žo klassiske pschemjerchanje na njeżedlanych konjach a pschemjerdźenje na wosach kaž w staroromiskich cźasach. Najlépsche wukony stopnjowachu žo wot spocźatka hacź ke końcej programma. To je zyrkuž Krone, zyrkuž najwjetscheho zyrkuźowoho wumělstwa nascheho cźasa. Njehladajmy dolheho kasanja, ale wopytajmy dźensa hischcze poślednje wjeczorne pschedwjedźenje w Kamjenicu. -ř.

Ze Serbow

W Budyschinje, 26. septembra 1934.

Naše hrono za tulón Boži dźeń

Po zwonkownym njesudź człowjeka!
Mohł by mylić spěšnje so a snadnje
Parle morjo skica horjeka
Spatne 'noż, najrjeńše khowa na dnje.

Cišinski, Formy.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 745, hygrometer — 2, najwyschscha dnjowa temperatura 18 stop. cźopłoty po Celsiju. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 749, hygrometer — 3, najnišcha temperatura w nozy 8 stop. cźopłoty po C. — Mjeńscha wyschina je s krótkeho wjeczora k nam pschicźahła a nam na khwilu wuwjedrjenje pschinjeła. Wjedrawustojni pak ménja, so wyschina dolheho žiwjenja pola naš njesmeje. Sa njej cźehnje wobschérna nižina z morja k wanju a nam jutsje sašo njestajnische a trochu wětrojte wjedro pschinjeje. S pschikhadom noweje nižiny, kotraž naš po dźaczu jenoż je žiwojimi kromami pschecźehnje, pschicźehnje tež sašo trochu cźopłischi powětr žobu, so žnjemy poměrnje mile wjedro wocźakowacź. — Jutsje schtwórtk stónczko 5,52 hodź. khadźa a žo 5,49 hodź. khowa. Mjezacźk khadźa jutsje wjeczor 7,12 hodź. a khowa žo dopołdnja 12,34 hodź.

— **Wuhlady na wjedro za jutšischi schtwórtk: Poměrne mile, tola trochu schérjate wjedro.**

*

— **Mjena wopikžow žo w nowinach wojjewja.** Hacź dotal je polizija wopitzow, kotrež wo dnjo w Budyschinje njemóžachu žami po dróży runi hicź abo kotrež w nozy harujo mér kaža, do korrekzilskeje khéže pschi Swontownych lawkich wrotach samérała a jich hatke puschcźała, hdyž běchu wostrówbili. Wschelazy wopikžo, kotrež hańbu wjazy nimaju, taske sawrjecze jako njeczesći njeslacźuwaju a dale palenzowemu dźasej žwoje kroschki wopruja. Wschichodnje chze polizija jich s tym wot wopitirwa wottraschicź, so jich mjena w nowinach wojjewj.

— **Sašta krajna loterija.** Pschi wutornischim cźehnjenju 5. rjadownje 205. sašteje krajneje loterije (20. dźeń) padze dobywcze wo 5000 hr. na cźisła 32928 117313 140436; dobywcze wo 3000 hr. na cźisła 12 7782 9464 22711 25248 59635 94630 103417 138518; dobywcze wo 2000 hr. na cźisła 20956 29063 35219 35321 49195 68068 76374 78514 93033 96727 123531 129145 131537 137784; dobywcze wo 1000 hr. na cźisła 6907 21987 39658 40642 49432 52812 58781 60884 67381 69095 77920 83525 84729 89138 96445 96842 119137 122822 125720 138922 139254 143485 146093 152070 159385.

* **Radworja.** Před nješto njedźelemi pisachmy, zo na někotre štomy druhi raz kója. Dokelž je wjedro dale jara suche a cźople wostało, a dokelž pěsk ki hewak wjele k pytanju nimaja, su so tež k druhemu razej k tutym štomam namakałe a kóenja wopłódnile, tak zo na mini hižo zaso mała jabłucka namakaš, tak wulke kaž hołbjace jejko. Hdyž so tež husćišo stawa, zo štomy w nazymje hšće raz kócźa, da drje su tele druhe płody tola nješto cyle wosebite. Ale tež to přirodze létsa hišće dosć njeje. Tak wohladaš na jenym štomje pola Mikliczec khéže při Kamjenjanskim pucu při druhich płodach hišće raz nowe, potajkim k třećemu razej nowe kóenja. Jeli cas dale cźopły wostanje, je drje móżno, zo druhe jabłuka, kotrež pódla třećeho kóenja wisaja, samo dozrawja.

S **Njeswacźidła.** Pschi rjanym nasymstkim wjedrje je žo w Luhowsko-Njeswacźidlskej stronje jédna honjenja hornjołużiskeho jédneho towarstwa wotmeła. Nehdże 50 jésdnych, jwjetscha offizjerow, podoffizjerow a mużstwow 2. wotdźelenja Budyskeho 4. artillerskeho regimenta bě žo w postajenym cźasu we Luhy shromadźiło. Nadate znamjo žo s wjednistwom barona Vietinghoffa-Mitkeczanskeho dźiwja honjenja psches Luhowsku Kschemjenu japocźa a psches Makoholeschowski żelesniki most, Holeschowsko-Njeswacźidlskeje pucź, Njeswacźidlske luki hacź k parkej Njeswacźidlskeho hroda dźesche. Pucź bě se wschelakimi sadźewkami pocźeženy. Wobežeje schérokе hrjebje pschi parku žo někotremu jésdnemu s konja kulicź da. Nichtó pak žebi pschi tym njeje stawy swinyk. Jésdni a žyka pschihladowarjow žo w parku s wulkocźnymi kuskami artillerskeho wotdźelenja swjeżeličhu.

S **Bukojnt.** Bartiše žadarske towarstwo je sandźenu njedźelu popołdnju w tudomnym hosćenzu žwoje 28. pohrjebenje wotmélo. W nim tatarskowny radźicźel Umweg wo krajnej žadowej wustajenzy rěcźeschе, kotraž smješe so wot 17. hacź do 21. oktobra w Drjezdźanach. S wustajenzju dyrbi so pokasacź, so žo němski žad wukrajnemu po hódnosći runa a so pódla teho lepje žkodźi. Wuwoje s wukraja dyrbi so tehodla po móżnosći zadźewacź. Jedna so jenož wo žad najlepschich druzinow, kotrež so w jenotnych kaschcźach wustaja. Wežawustojni ludźo žad wubéraju a zapakuja. Pschednoschcź dale wo tym rěcźesche, so so žad lětsa hubjenje dźerži, schtož ma so lětsa mało bruczi a cźiżalinu, s cźimž so dźerzalimowcź khětro pschikrócźa. Poruca so, strowe symsle jabłuka w pinzach a zajmach khowacź, so by w symje žad na pschedań hdy, kotryż so potom lépje zaplacźeje. Dotelž je symski mrósnik (Frostspanner) loni s mésinami mjele schkody nacźinił, poruca so, schtomowe cźéła s lépjowymi tolestami pomazacź. Dale dyrbja so w nałéczu pupki žadowych schtomow rasnischo s karbolinejom, sa žadowe schtomy pschiprawjenym, pobrukacź, so by strowy žad narosił. Sa powucźazy pschednoschcź ke rěcźnikej se žiwym pschikleskom dźakowachu. — Pschichodne pohrjebenje dyrbi so shromadnje z ratarskim towarstwom w Rakojdach s pschednoschom se žwětkowymi wobrasami wotmécź. Se stikrócźnym „najdar" naschemu ludowemu kanzlerej so pohrjebenje skónczi.

S **Wjeselca.** Sandźenu njedźelu je najstarscha wosoba Minakakieje wosadny šwudowjena Kubera we Wjeselcu, w starobje 92 lét wumrjela. Jejne žiwjenje bé bohate płody, dźéła a staroscow. Nekotrinkuli so hischcze dopomni, so je wona nébby tódu žobotu jako pohrebnica do Budyschina jédźiła. Njech wotpocźuje w mérje!

S **Wjeleczina.** Sandźenu piatk je bjes žwědomity rubježny hońtwar na Motedkowskej horje w lésnym sahonje bura Eiskleera žornu tšelił, kotraž je po wumiennju sudźicź, hischcze žornjeczam znazacź dawała. Potšelenje je tehodla cźim njeliczomische, dokelž někto žornjecza bjes žornu sahinu. Muhlédźerjej rubježneho hońtwerja je 100 hriwnow myta lubi. Sdźelenja chyże ke Wjeleczanskemu žandarmej wotebacź.

Z **Khróšcic.** Po swojich „prózdninach" měješe „Serbosław" njedźelu wjecźor pola Wjenkec zaso swoju prěnju zhromadźiznu. Předsyda powita wšitkich nanajwutrobnišo a pada wšelake zdźeleńki, nastupajo statny žnjowy swjedźeń, na kotrymž so towarstwo korporativnje wobdźeli. Dale změjemy tež hórzy jenu wjetšu zhromadźiznu, na kotrejž zastupjeŕ Domowiny rěci. Jako hłowny dypk wjecźornoho programa słyšachmy rjany přednošk wo Oberammergawje. Bohata syla rjanych wobrazow a kartow wožiwichu přednošk. Hłowne wustupy pasionskeje hry widźachmy. Też wo Berchtesgadenje a Bodamskim jézoru słyšachmy. Přednošk je so kóždemu spodobał. Předsyda wupraji rěcźnikej wutrobny dźak.

Wyschk s Hindenburga.

Ssyn jentrećeho němskeho presidenta wustupi po žwojim pschecźu 30. septembra s wójska.

Zamolwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźeł a přilopk Marko Smolerj a za nawěstki dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a čišći dr. J. Cyž w Budyšinje. D. A. VIII. 1934: 2242.

Wulki woheń w Sulšecach

8 dworow z 15 twarjenjemi so dočista spaliło

Woheń při młóćenju nastał. Nuza je jara wulka. Potrjecheni su jenož nizko zawěsćeni

W Sulšecach, 25. 9. 34.

Wulki Boži woheń dźensa popołdnju w druhej hodźinje našu měrnu ćichu serbsku wjesku do najwjetšeho stracha zwjedże a cyłu bližšu a dalšu wokolinu na pruskej a sakskej stronje zwoła mócnje k njebju postupowacy kur z wětrom we wulkej mróčeli k ranju njeseny na pomoc. Też dalokoréćak do wšěch stron hrózbu powěsć wo surowje wokoło so sahacej a rozpłunjenej naturskej mocy spěšnje roznjesy. Sta ludźi khwatachu po wšěch pućach a šćežkach na pomoc, 6 motorskich a dalších 6 sykawow z konjemi běchu bórzy na městnje; z motorskej přijědžechu dobrowólna wohnjowa wobora z Kulowa, tohorunja ze Dubrinka, wokrjesna z Wojerec, dobrowólnej z jamy Clara III w Čisowje a z Werminghofa a měšćanska z Kamjenca, z konjacym zapřahom konjaca Sulšowska (zdobom za Lubosć a Kućinu), Tradowska, Konjećan-Sunowska, Skaskowska, Kulowćanska a ze Šunowskeho dźěławeho lěhwa. Bur Graf młóćeše z buldoku Jak. Nowotneho-Kulowskeho. Lědom běchu po připołdnju započeli, zestupi kur z bróžnineje słomjaneje tréchi a za krótke wokomiki sapny hižom płomjo k njebju a rozběhny ze sylnym wětrom wot wječora po cyłym krywje a w dalších sekundach hižo stoješe cyła bróžnja w płomjenjach a njesmilnje z wětrom hrabnychu wone też domske, hródże a kólnje, tak zo lědom z nuzu skót wuwjedźechu. Palacy wěché tréšneje słomy z wětrom a kurom k ranju wotnjeseny přez wjesny puć a přez rěku padny na něhdże sto metrow zdalenu słomjanu tréchu domskeho wudowy Wowćerkoweje a cyły statok, nimale wšo ze słomu kryte, stoješe za mało mjeńšinow dospołnje w morju płomjenjow a znići wšo, štož bě w twarjenjach, jenož skót wukhowachu. Njesmilnje njewólny element hrabny też susodne domske Jana Brězana a tu spalichu so domske z nimale cyłej nadobu, drastu a šatami a też rězanca ze synom a wotawu, wjele picu a muku, kaž też kólnja.

W samym času pak přez surowu cźoplotu woheń wot Grofic statoka na lěwo a na prawo za susodnymi twarjenjemi hrabaše a znići bróžnju a kólnju bura Kumera, bróžnju a 2 hródži bura Michałka a skónčnje hišće bróžnju bura Marka. Za něhdże poł hodźiny běštej to dwě hobrskej, hrózbnej woheniści, surowy bě to napohlad a wobraz, hdyž člowjek nimale kaž bjez mocy widźi, kak tuta naturska móc člowjeske dźěło niči a žerje. Njeběchu-li sta ludźi tak spěšnje k pomocy byli a telko woborow z nowočasnymi, technisce dokonjanymi sykawami, kotrež móžachu srjedźa tuteju dweju wohenjow z rěki Corneho Halštrowa na dosć kaž z liwkami wody do płomjenjow a na dalše wohrožene statoki namjetać a to z pjatnače hadźicow, Wojerowska hnydom z tromi nadobu, by njezbožo hišće wjele wjetšich rozměrow nabył.

Ze 6 burskich statokow su cyle žně a wjele picy (syna a wotawy) zničene, pola Grofic a Brězanec wjele z domjaceje nadoby, drasty, šatow a hospodarskeho gratu. Najhórje a najsurowišo je wudowa Wowćerkowa potrjechena, hdyž je ji loni mandželski zemrěł a ma 7 njezastaranych dźěći, štyri hišće do šule khodźa, a nětko je, hdyž měješe so ćežko z danju so bědźić też wšitko zhubiła, tak zo tu stoji ze swojimi dźěćimi z próznymaj rukomaj a wukhowa jenož, štož mějachu na ćele.

Wšitcy wotpaleni drje maja zawěsćene, ale jara nizko a Grofa je před nješto njedźelemi swoje zawěsćenje samo poniźił, dokelž běchu jemu přinoški (premije) w nětčišich ćežkich hospodarskich časach přewysoke.

Młóćaca mašna Nowotneho je tež w płomjenjach wostała. Kak je woheń nastał, njehodźi so wěsće prajić, bjez dwěla pak su škrě z buldoki ze sylnym wětrom so wysoko njesłe a suchi słomjany kryw, nětkle při tutej suchoće spěšnje zapaliłe.

Ma so też připóznać, zo Šunowske dźěławe lěhwo, nawjedowane wot wyššeho półneho mištra Arnolda ze sto mužemi a z lěhwowej sykawu (starej klóštrskej z Marijneje Hwězdy) přikhwata a to bjez wobjeda, dokelž runje z dźěła přińdźechu a woni kruće do dźěła dźěchu, hdźež bě trjeba.

Skutkowna lubosć k bližšemu budže tu dyrbjeć našim krajanam, ćežko škodowanym mócnje pomhać, zo bórzy swoje statoki do zymy hišće natwarja a ze najnuznišim so zaso zastaraja. Dary w pjenjezach a w naturalijach dyrbja so z cyłych Serbow přinošować.

S **Kamjeńca.** Jeneho Kamjeńskeho motorskeho kolesarja žu w Sčepjach jasli, dokelž bě wojerwjeńći stoly powalił. Kaž žo wukopa, bě wón prjedy teho blišo Wojerez do jeneho automobila sawadźił. Wo žiwoj wopor žo njestarawšchi, bě dale jěł.

S **Wurbiša.** Njedźelu popołdnju je pšchi Wurbiskej horje jedyn motorski kolesar s Wochowa na šnatym štrašchnym sawinjenym drošy do automobila sawadźił. Motorskeho kolesarja cźežko sranjeneho do khorownje dowjesechu. Wón drje je žam snjesoženje sawinowak, dokelž je w sawinjenju na wopačnym boku jěł.

S **Wojerez.** Sswětkomjetak pšchi hoscźenzu „Stoteho lawa" pšchiprawjeho, je 27létny elektromonteur Walter Nitsche žmjertnje do njesboža pšchišoł. S njeschkitanymaj rukomaj bě žo grotow žiwineho elektriskeho pruda pšchimnył a sa nje wušaho wostał. Hdyž prud wotstajichu, wón na delka stejažy kaschcź padźe, s kotreho žo na dróhowy piestr kuli. Bórzy po tym wón na žiwoje sranjenja wumrě. Nitsche je woženjeny a žonu a dwě dźěćźi sawostaji.

S **Wojerez.** Na pozledních žobotnišchich wikach bě 372 proštatow, 5—10 njedźel starych, na pšchedań. Sa nje žo 5—8 hriwnowm płaćeše. Pódla teho běschtej žo dwaj zentnaŕ cźežkej běhakaj pšchiwjeśkoj, kotrajž žo po 40—42 hriwnach pšchedachtaj. Jenož mało proštatow njepšchedatnych wosta. Na druhtich wikach punt běrnow 4 pj. płaćeše, běły a cźerwjeny kał 10 pj. po hłowcźu, 15 puntow selenych kórkow po 1 hr., dwaj puntaj zyble 25 pj., punt butry 1,45 hr., jejo 8—9 pj.

S **Bórka** pola Wojerez. Pšchi dźěle je dźěłacźeŕ Jerischka w jamje Brigitty žmjercź namakał. S njesnatej pšchicźinu cźežki boran žo powaliwšchi na Jerischku padźe. Tutón bu na měsće morjeny. Wón žonu i pjecź dźěcźimi sawostaji.

S **Běleje Wody.** Cźežke wobšhadne njesboje je žo na Adolf-Hitlerskej dróhu žoboru popołdnju stało. 60létna šwedowjena Schuhmannowa je žwojim wnucźkom pšches dróhu dźěšeše. Dźěcźo dwě krocźeli pšched njej tupotasche. Na dobo zusty motorski kolesaŕ s pšchewodnikom na sadnim šydle pšichna a šryta njeej žonu a dźěcźom pšchejěcź. Pšchi tym žo Schumannowa, kotraž drje w pozledninu wokomiku sa dźěcźom słocźi, s motorskim łokom na semju morjeny. Wona šebi štrałchnje nop rozbi. Boja žo, so žo jej žiwjenje njebudźe móz šahowacź. Motorskaj kolesarjej nještaj žo pšchi njesbožownym podawku wobšchkodźitoj. Policija je motorste łoko šebrała a pšchepytuje, hacź staj motorskaj kolesarjej njesboje sawinowałoj.

Budyske stawniske powěšće

s dnja 24. septembra 1934.

Narodźili su so: Josefej Wolfej, šwičerskemu mišchtrej, dźowcźičźka. — Waltarjej Rudolfej Müllerej, šlakarjej, žynk. — Mařkej Pawołej Mlasowšckemu, točerjej, dźowcźičźka.

Wumrěli su: Kora Lina Zimmermannowa rodź. Opitzej, wudowa po prokuristu, 68 lět. — Marcźin Erwin Jenka, měšchcźanski myšchišchi tepjeŕ, 43 lět.

Do **mandźelstwa stupichu:** Albert Bruno Kluß, półny podmišchtr w Neugersdorfje, s Elsbjetu Hildu Röthigez, domjazej dźowku w Budyšchinje. — Alfred Paswol Metzig, kowarški podoffiźěr w Grabinje (Fürstenwalde) s Gertrudu Elsu Nyczkez, bjes powołanja w Budyšchinje. — Jurij Gottfried Lehmann, schofér w Drježdźanach-Grunje s Doroteju Hildegartu Frenzlez, pšchedawačku w Budyšchinje.

Radio

Schwórtk, 27. septembra khyschimy:

Königswusterhausen: Nimo šnateho wšchědneho programa: 6,20 rauschi konzert. 10,10 němska hudźba. 11,30 sa ratarjow. 12 pšchipołdnišchi konzert. 13 tačźele. 15,40 Julius Patzak spěwa Winsle spěwy na tačźelach.

Lipsk: Nimo šnateho wšchědneho programa: 5,50 sa burow. 6,25 rauschi konzert. 8,20 tačźele. 11,45 sa burow. 13,10 s klažišchi operettow. 14 popołdnišchi konzert.

Hišchcźe ważne s dnjoweho programa: Barlin: 20,10 rejwańska hudźba. Hamburg: 19 rejwańska hudźba. Min: 22,30 orchesterski konzert. Warschawa: 20,30 półka hudźba.

Hońtwa za lawom

W měsće Richmondźe we Widginišej (w Sjednoćenych statach połnoźneje Ameriki) strjedu popołdnju jedyn zyrkus dla wabjenja wopytarjow po měsće cźehnješe. Pšchi tym žo młodemu lawej poradźi, žo je žwojeje tšeti wudobyć. Tyšaźy pšchihladowarjow žo s hrosu sajachu a žo do dźiwje cźekanje dachu. Najpšódy žo law s zyhnowazym ludom satraschi. Bórzy pak žo směrowa a dweju konjow nadpadźe, kotrejuž cźežko šrani. Policijotjo na to špjachu, rubježne šwěrjo satšělicź. Sranichu pak jenož jeho pazu. S bolosćeju wujo, law po dróhach cźerješe, sta ludźi pšched žobu honjo. Stónćnje law do jeneje tšěže cźekny, kotrehož wobydlerjo s hrosu s woknami wulkakachu. Stónćnje žo poradźi, lawa satšělicź, pšchi cźimž pak žo jena wožoba se sabkudźenej kulku srani.

Najnowiše z cyłeho swěta

* **Paduschstwo na Rožłauskej nałutowarni je žo ruce wujazniło. Pšchi pšchepytowanju je žo šwěcźiło, so mježesche pokładnik k pjenjezmenu khamorej w trešarje pšchisłupicź, s kotrehož běsche žo 18 000 hriwnow kradnyło. Jako žo pokładnik njemóžešche dopokałow dowobrócź, ho wón we žiwojim bydlenju satšěli.**

* **S Fritzlara njedaloko Kassela běsche žo wo pólsłim rubježnistwje powědło, kiž běsche žo pjecza w nozu k njedźeli stało. Pšchi pšchepytowanju nałydnuchu kriminalny sastojnik pólskeho sastojnika Scholla winowasche. Scholl žo teš stónćnje wusna, so je nadpad wumyślił. Wón teš rjekny, hdźe žu kradnjene pjenjezy schowane. Njeźwěrneho sastojnika do Kassela skedźi.**

* **Cźełko semrěteho zyrkuschowego direktora Hans Stosch-Sarrasania žu se Sao Paula na parnik „Sierra Nevada" dowjesli. Parnik je 24. septembra se Santosa w Brasilskej wotjěł. Sarrasani žo w Drježdźanach pokhowa. Zyrkuš w Sao Paulo, nawjeduje Sarrasani junior.**

Wołaj hólšej žiwjenje wukhowałoj.

Lětša žu w horach Vitoroga w Bołni (Južnoslowjanskej) wjele mjedwjedźi (barow) widźeli. Pastyrskeho hólša, kiž tam stót paješe, napadže tajke šwěrjo. Pastyr njesamó go mjedwjedźej wobtrócź, šwěrjško jeho s pazu na hłowu dyri, cźwak koje i nopa idźe a hólša porani. Tón sareji wo pomoc, a hnydom go dwaj wołaj do rubježneho šwěrjeca daschtaj a bodźeschtaj, haci je šabodźeschtej. Tak woprawdźe wołaj hólša wot šmjerće wumoschtej. Tu teš derje widźimy, so štej rohaj škotej „wobarangy".

Towarstwowski powěstnik.

Khelno. Wotstorčeny swójbny wječor z domkhowańku serbskeho towarstwa „Domizny" budźe hromadźe z krajnym žnjowym dnjom příchodnu njedźelu, 30. septembra. Wobdźělnicy zeńdu so wječor ½8 hodź. pola towarša Wjezarja w „Zelenym Dole" k hosćinje a zabawje. Předsydstwo.

Drježdźany. Tow. kat. Serbow „Jednota" wuleći njedźelu 30. t. m. do Bodorfa. Zetkamy so pop. ¼4 hodź. při skónčnym zastanišću čarow 6 a 3, Wilder Mann.

Wo štarje Gordonsko-Pennettišeho napschemolerjenja ballonow 1934.

We Warschawje žo njedźelu 17 ballonow 8 narodow do powětra puschcźi. Wobras pokasuje ballony, kiž na pjelnjenje s plunom cźakaju.

Čista a wobwrótna

holca,

nic niže 21 lět, **so do wjeseneje korčmy pyta,** hdźež ma pódlańske domjace dźěła wukonjeć. Dalše we wudawarni Serbskich Nowin.

Tkanina za jaki, čorna, 7.90, 4.75, 3.50 Schaaf

Meble

w znatym solidnym wuwjedźenju najtuńšo Despang nětko na Mołtkowej dr. 17

Sy so hižo ńonu wo to starał zo by dóšłał přehlad woduchownych wupłodach swojeho luda? Jako **žiwy** sobustaw serbskeho luda dyrbiš znajmjeńša to najnuzniše wědźeć. Tuž čitaj wulcy zajimacu, němscy spisanu knižku

My łužiscy Serbja

Pomhajće

z wohnjom cežko potrjechenym krajanam w Sulsecach. Křesćańska labosć dyrbi tu móc'e skutkować, zo bychu potrjecheni zadwělować njetrjebali.

Wotedawajće dary wašim knjezam duchownym abo wučerjam, kotříž je na přisłušne městno dale dadźa.

Kukow

Štóž chce sebi „Serbske Nowiny" skazać abo nawěstk wotedać, njech to čini pola knjeza

Lěski w Kukowje

Wot 1. hač do 6. oktobra

jězba k Rhynej

Mohanej (Main) a k Moselli.

Wšudźom sebi najwažniše wěcy wobhladamy. Bliže zhoniće pola **wyššeho wučerja Slodeńka w Pančicach** abo

Verkehrs- und Reisebüro Schiraiswalde

Prawe křesćanstwo, hłuboko korjenjace w kóždym jenotliwcu, zamóže človjestwo z wulkeje nuzy našeho časa wumóc.

Ty, kiž sy dotholetny čitaŕ našeho jenički serbskeho dźenika

Serbske Nowiny

derje wěš, zo su wone stajnje kruče stałe na zakładach křesćijanstwa a tak našemu ludej byli z mócnej zepjeru w čežkich a zrudnych časach. Ale teš w radostnych wokomikach su nam poskićeli prawe strowe wokšewjenje. Twój susod njeznaje hišće tutu směr našeho dźenika. Powuč joho! A k tomu hišće: do serbskeho domu — serbske nowiny.

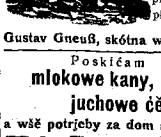

Mam w swojich hródźach na **Hornčerjskej hasy č. 40** nowy transport młod., wysokosućelnych znowa dejacych rańšopruskich-holandskich plahowańskich **krjwow a jałowcow** płaćizny hódno na předań abo wumjenjam za rózny skót.

Gustav Gneuß, skótna wikowarnja w Budyšinje. Tel. 2106

Poskićam

mlokowe kany, dejne dónčki zacynkowane juchowe cźerpaki, zacynkowane bowy

a wše potrjeby za dom a kuchinu w bohatym wubjerku

Richard Sommer

prjedy W. Hoppe na Kamjeńtnej hasy 20 (znaršca měšchcańskeje zawučowarnje)

Hotel Winowa kić

w Budyšinje

Štwórtk 27. a pjatk 28. septembra 1934

wulke swinjorězanje

Pjatk wječor wot 8 hodź. **koncert**

Přećelnje přeprošujetaj H. Meier a mandźelska

Hrabja Luckner

cźeri štwórtk, dnja 27. septembra 1934 wječor we 8 hodźinach w „Krónje"

Strnchle a wjesele ze žiwjenja mórskeho cźerta (Seeteufels)

Zastupne khartki: 1.50, 1.00, 0.50

Wellerec knihikupstwo (W. Stark)

na Šulskej hasy 9 :: Telefon 3038

Jónkrócna možnosć! Tuni wosebity cźah 28. 9.—1. 10 wot Zhorjelca do

Mnichowa k 2 hłownym dnjam **„wulkeho Mnichowskeho oktoberskeho swjedźenja"** a k **„Němskej sydlerskej wustajeńcy".**

Jězba tam a sem płaći wot Budyšina jenož 24,20 hr. Tamjězba 28. 9. wot Budyšina 19,40 hodź. Wróćězba do Budyšina 1. 10. 1236 hodź. Wobstarabje přez nas při zamóženym jeroch hač do srjed. 26. 9. mózno. Rozjasnjace swizy dostanješ darmo při wudawarnjach jězdnych lisćikow a w pućowskich běrowach.

Krajne železniske wobchadne hamty w Zhorjelcu, Budyšinje, Khocebuzu, Liegnitzu, Torgawje, Waldenburgu.

Towaršne jězby z autobusom

K domkhowancy wina nad Rhynom: 29. septembra do 4. oktobra Bamberg-Heidelberg - Rüdesheim - Koblenz - Moselthal.

Rozjasnjenje a zamołwjenje pola

Neumannec kołoležbow w Kamjeńcu

na Kinsbórkskej drózy 3 :: Telefon 766

Dobrošecy

a tamniša wokolina

Štóž chce sebi „Serbske Nowiny" skazać abo nawěstk wotedać njech to čini pola knjeza

šnsulkarja Menela w Dobrošecach

Přiloha k čisłu 225

SERBSKE NOWINY

Srjedu 26. septembra 1934

Zastupće do němskeho zwjazka za powětrowy škit

Budyška wotnožka němskeho swjatła za powětrowy ſchkit ſap. tow. ſcʃele nam ſcʃěhowazu powěſcʃ:

Po prózowanju wohnjej wobaraʒeho tydzenja je Budyšca wotnožka němskeho swjatła za powětrowy ſchkit ſwojim blokowym nawjednikam porucʃiła, ſo bychu we wobſchěrnym wobtuku ſobuſtawy ſa němſki ſwjatk ſa powětrowy ſchkit wabili. Blokowi nawjednicy hižo pilnje dźěłaju. Woni wopytuja najprjedy domjaʒnych nawjednikow ſa powětrowy ſchkit, kotříž ſo teʃ ſ tutym wo ſtuttowne ſobudźěło proſcha. Schtož ſo pcheſ domjaʒneho nawjednika njeſapſchimnje, na toho ſo blokowi nawjednicy pcheſ wobſhedźerja dźěže abo wobſobinſtwo k wabjenju ſobuſtawſtwa pola němskeho ſwjatka ſa powětrowy ſchkit woſrocʃa.

Dźiwajo na wulku narodnu mišiju, kiž ma němſki ſwjatk ſa powětrowy ſchkit dopjelnicʃ, njeſmě nichtó na ſtronje ſtejecʃ. Kóždy dyrbi cʃim bóle pomhaʒ k dopjelnjenju nadawkow, kiž dyrbi němſki ſwjatk ſa powětrowy ſchkit dopjelnicʃ.

Tohodla hiſchcʃe raz proſymy, ſo bychu ſo naſchi waſbjerjo wobeʒe pchecʃelnje pſchijeli a ſo njewotpokazali a jich prózowanje ſo ſ pſchipowědźenjom k ſaſtupej do němskeho ſwjatka ſa powětrowy ſchkit mytowało.

Wšo jen čert

Z katechisma serbskeho luda.

Čert ma wjacy mjenow, rěka też zatan, potan, zły duch, złe njedobre, djaboł, djas, lučibaŕ, ječibjel. Jeho měnja často z čornym Jurjom, zmijom, lintworu (Lindwurm), wódnym muʒom, starej wjeru. Mjeno „b e s“ je so woteznało.

Što wo čertu a čertach wěš? Po nim jeho poznaješ? Słyš, što naše přisłowa wuča!

„Hordosć je čerta z jandźela sčinila.“ To ʒ biblije wěmy. To bě ʒałosnje hluboki pad ʒ njebjes do hele. Tuž je „bjez dźiwa, ʒo je čert tak zły, wón je najhlubje panył.“ A dokelž je djas ʒ hordosću panył, ʒrozumiš, čehodla w ludźoch „hordoba je wot čerta.“ Haj, skoro ʒda so ći wěrno, ʒo njeje „ʒadyn čert hórši hač hołak, hdyž nahle do pjenjez přińdźe.“

Čert je „gramny“ a človjekej ʒawidźi, a hłada, kak by jeho skazył. Je lestny. „Mudrosć je ʒ njebjes a ʒ hele lesć.“ A „lestny čert ma mjedowy ert“, wěʒo w ludźacej koži abo hadźacej abo liščej a druhej. „Liśća lesć (je) helska ʒesć“. Tohodla rěka: „Herta, Herta, liščak ma čerta.“ Lesć a łža stej sotře. „Łžć je čert ʒ hele do paradiza přinjesł.“ Lesćiwosć a ʒehańosć slepitej. „Čert kóždemu rěči, kaž so něčejimaj wušomaj lubi.“ Samo do hercow je djas šoł. „Čert kóždemu jeho najlubše hrónčko piska.“ „Čert napina truny a husluje ʒa tym, kajkichž rejwarjow widźi.“ Tak hižo wěriš, ʒo „čert kóždemu hinak powlakuje.“ Přeco „čert kóždemu ʒwopředka po hubje rěči.“ Samo so stawa, ʒo „čert so po jandźelsku počinja, tola nic dołho.“ Želʒańc ma kaž čert „dwojity jazyk“, haj też zwěri sej „woblec so jandźelsku drastu kaž čert.“ Ale „Zatan so ženje ʒ tym pokhwalił njeje, ʒo je sam čert.“ Jandźelsku drastu čert trjeba, dokelž „čert je čorny, smjerć je běła, wón chce duše, wona cźela.“ Jenoʒ „blaʒnej narěčiš bórʒy, ʒo je čert běły.“ „Čert sej khwali ćmu.“ Njeje w njej póznać. A woprawdźe „djaboł ma ʒ nocami najbohatšu hońtwu“ jako wustojny hajnik. A „ženje čert nima nuʒniśo hač njedźelu wjećor.“* Tehdy a potom loji człowjeku młodźinu. Na rejach mnohe duše popanje a po nich hiśće wjacy. „Hdźež młody lud skaka, tam čorny duch laka.“ „Rjeńšu maš holcu, a spěšniśo nadpjera čert.“ Hólcam „čert powlakuje smějate wóčka a čeŕwjene hubki“. Tajke a podobne „djasowe pasle so wočomaj lubja“. Ow, kak ma holćki w mocy! Haj, „kózlam čert pyšne hile powlakuje.“ A „ćulacej wóći stej čertowej woknje“, přez tej wón ʒawjednje hlada. Hrózba na to pomyślić, *hdyž hižo hewak rěka: „Dźensa slub a jutře kwas* abo ʒahnězdźi so djas.“

Kak wulkotnje wě zły duch swět ʒa swoje ʒameŕy wužić! „Čert ma wjacy hač 12 póslow“, złych japoštołow a hórše japoštołki. Prajimy ʒ nowišim wurazom: „Čert ma wjele agentow.“ Pokupuje člowjestwo. Mudry „čert pjenjezy poskićuje“, abo „čert skića židźany pas, a tón budźe bórʒy żelezny rjećaz.“ Tak „čertowe kosydła lakaju wšudźe.“ A „štóž je dračej wujeł, njeje hišće čert tej ćeknył.“ Čert a paduch staj přećelej. Tohodla „póćmje čert paduchej swěći“. Haj, „štóž ʒerta husto ʒetkuje, so naposled ʒ nim ʒeznaje.“

* Někotři měnja, ʒo „hižo njedźelu po jědźi.“ Maju też prawje.

„Też ke mši a wote mše djaboł kosydła wleče.“ „Tón čorny duch před cyrkwine wrota wěchi staja“, ʒo by ʒam lud njekhodźił. Dobre bjez přičiny ʒanjechać, je dźě hrěch! „Też w kemšach djas loji.“ Haj „ani na kemšacej ławcy so njemóžeš čerta wupasć.“ „Djaboł też w cyrkwi sydaju laka.“ A „čert so směje, hdyž kemšerjo spja.“ K tomu ławki w Božim domje njejsu! Woprawdźe „čerta wołać njetrjebaš, je spochi tu“, hdźež ty sy. Samo „hdyž ʒa Bohom dźeš, čert ʒ cyłej mocu po boku běži.“ „W duši je spochi mjez čertom a jandźelom wójna.“ A „tak jara čert ʒa žanym człowjekom njeje, kaž ʒa dušnym.“ „Za dušnej wutrobu čert najbóle łaka.“ Złe dźě su jemu bjez łakanja wěste. „Zatan najbóle do dobreje wutroby durička pyta.“ Tuž napinaj zmysły a wolu, ʒo „so čertowych kosydłow hladaš!“ „Njeměj ʒ čertom ʒanych žortow!“ „Ž čertom njejsu žane směchi a žorty.“ Přetoʒ hlej, „štoʒ ma čert *w pazorach, ʒa to je człowjeska móc wša słaba.*“ „Na hrěšnym puću so wobhladuj husto, kak blizko čert ʒ(a) tobu dźe.

„Jeno ʒo bych Jewičku lepił, rjekny čert, Hadam mi potom sam do pasli přińdźe.“

A kaž něhdy w raju, tak też ʒa naš čas ʒatan wosebje ʒónske ʒa a g e n t k i wužiwa. „Ʒła ʒona je čerćica nad 9 čertow.“ Přetoʒ „čerćica dračuje bóle hač čert.“ Zwonka scyła na złe njedobre podobna njeje. „Cerćica rohi pod židźanym čěpcom khowa.“ Haj, „stareho ʒoniśa so sam čert bojł.“ Hač to njeje přehnate? Też „před lózej ʒonu ćěka sam čert“, kaž dźě też „wobuʒneje ʒony boji so djas.“ A tam, „hdźež sej čert sam njewěri hić, wón stare wjery posyła“. „Hdźež chce djas w domje ʒkerjedu ʒworać, stare wjery posyła.“ „Hdyž chce čert pěkne man-

Tu je 272 hórnikow ʒmjerćej namakało.

Pschiwusłni a towaršchojo tamnych 271 hórnikow, kotříž w Gresſordſkej jamje pola Wrexhama w Jendźelſkej ſ roſſuchnjenjom ſteho powětra ʒmjerćej namakachu, cźahaju pſcheʒ jamu na nowe powěſcʃe.

Kak so J. M. Budarjowe wotkazanje rozdźěleše

Podał K. A. J e n č.

(Skóńčenje.)

Štoʒ pak wudźělenje Budarjowych pjenjez w Sakskej nastupa, dha bu tudy wot tehdomniśeho wyššeho hamtskeho hejtmanstwa w Budyšinje cyle po Budarjowej woli wěsty regulativ wudźěłany, po kotrymž měješe so přichodnje wuplaćenje Budarjowych pjenjez stać. Po tutym regulativje so na Bartholomowym sejmje łužiskich krajnych stawow 1833 ʒ wudźělenjom spomnjenych pjenjez započatk sčini. Po tamnym regulativje so pak zakhowanje a ʒarjadowanje Budarjowych pjenjez wysokemu ministerstwu kultusa a ʒjawneho wučenstwa we Drježdźanach přepoda a wobʒamkny.

I.

ʒo ma kralowske ministerstwo kultusa atd. kóžde lěto postajić, kelko pjenjez ma so rozdźělić a ʒo dyrbi so ʒ tutych pjenjez $^{10}/_{11}$ dźělow serbskej khudobje w hornjej Łužiskej, $^{1}/_{11}$ dźěł pak Serbam w Mišonskej přidźělić, a ʒo budźe so tón samy dźěl, kiž hornjej Łužicy připadnje, cyrkwinskej a šulkej kommisiji kralowskeje wyššeje hamtskeje wyšnosće w Budyšinje (nětčišej krajskeje direkcije) k dalšemu rozdźělenju bjez pomocy potrěbne wosoby serbskeho naroda přepodać.

II.

K wuslědźenju khudych, kiž su podpjeranja potrěbni, a kiž maja prawo, to same ʒ tuteho wustawa wužiwać, maja wšitcy fararjo w městach a na wsach, w kotrychž wosadach so wobydlerjo serbskeho naroda namakaju, kóžde lěto štyri njedźele do Michała zapis tych samych khudych, kotrychž maju woni za podpjeranja potrěbnych a po jich bjezporočnym žiwjenju ʒa dostajnych, je-li ʒo pak žani tajcy njebychu we *wosadze byli, wopismo, ʒo tajkich khudych nimaja*, pak sami pak přez swoje kollaturske knježstwo kralowskej cyrkwinej a šulskej kommisiji připósłać, a w tutym ʒapisu wobstejnosće, kiž swójbu, warbu a ʒamóženje pomjenowanych wosobow nastupaja, swěru a po swědomju rozestajeć.

III.

Kralowska cyrkwinska a šulska kommisija na to kóždej wosadźe přisprawny dźěl přidźěli, kotryž ma farar potom po rozradźenju ʒ gmejnskimi pjródstejerjemi, ʒ grchtami a ʒ khudobnymi pokładnikami jednotliwych, k wosadźe přisłušacych wsow w mysli wotkazarja bjez wuzwolenych, najbóle dostojnych a najbóle potrěbnych khudych na to wašnje dale rozdźělić, ʒo so jim ʒa nich abo k potrjebje ʒa jich swójby wěste podpjeranja, nic niže tšoch a nic wyše pjeć toleř, wustaja a wupłaća.

IV.

Tute podpjeranja so junkróć ʒa stajne přizwola, a jich dališe dostawanje ma so teho dla kóždy króć ʒ nowa wobʒamknyć. Też so te same wjacy njewudźěla, hdyž je nječtó do lěpšich wobstejnosćow přišoł a po tajkim tajkeho podpjeranja wjacy njepotrjeba.

V.

Hdyž so we wurjadnych padach wosebite podpjeranje požada, dha maja so duchowni teho dla na kralowsku cyrkwinsku a šulsku kommisiju wobroćić.

VI.

Duchowni maja přiwolene podpjeranja na khudych wuplaćić, kotrychž to nastupa, a wot tych samych wustajene quittunki na cyrkwinsku a šulsku kommisiju kóžde lěto w měsacu decembru zapósłać.

VII.

Tu khwilu je so wopřijeće summy, kiž ma so w hornjej Łužicy kóžde lěto rozdźělić, na 900 tolerjow postajiło, a dyrbi so ʒ wuplaćenjom teje sameje na Michała 1833 započatk sčinić.

Dostanu tohodla kollatorojo a fararjo ʒ tutej přikaʒnju, so po spomnjenym regulativje swěru zadźerʒeć a w swojim ʒasu wšitko potrěbne wobstarać.

W Budyšinje 1. měrca 1833.

(L.S.) Kralowske sakske wyšše hamtske hejtmanstwo hornjołužiskeho markhrabinstwa.

ʒ Gersdorf.

Otto Schumann. S.

Wot Michała 1833 sem je so w Sakskej wudźělenje Budarjowych pjenjez nimale bjeze wšeho přemjenjenja hač do tuteho ʒasa po tudy sobudźělenym regulativje stało. Na městno wyššeho hamtskeho hejtmanstwa stupi w lěće 1835 krajska direkcija, a ta sama je wot spomnjeneho lěta sem wudźělenje Budarjoweho wotkazanja ze wšej swěrnosću wobstarała. Nowy wukaz teje sameje należnosće dla wuńdże wot njeje w lěće 1852. Dokelž bě so mjenujcy dopokazało, ʒo běchu duchowni serbskich wosadow při wuzwolenju khudych Serbow a při rozsudźenju jich pomocy potrěbnosće a pomocy dostojnosće ʒ dźěła ʒ wjetšej a ʒ dźěła ʒ mjeńšej krutosću swoje prawo wužiwali, a ʒo bě ʒ tym njejnajkoše nastała, dha postaji krajska direkcija, ʒo maja duchowni město teho, ʒo běchu prjedy jenoʒ něk̀otrych khudych ʒapisowali, kóžde lěto we swojim ʒapisu wšitkich khudych serbskeho naroda pomjenować, a ʒo maja při mjenje kóždeho přispomnić, hač tón samy hižom

dźelstwo rózdrěć, ze starym žoniskom ščuwa.“ „Hdyž čert žonu a muža rozdwojić njewě, wón staru klěskawu na pomoc bjerje“. A nĕhdźežkuli su „drje pobožne słowa, ale po čertu je hłowa.“ Scyła „zle huby su čertowe klěšće.“ „Skerjedna šija, jědojta zmija.“

Čert do ludźi rozkoru syje. „Zwada je čertowa rada.“ A „zadźerak susod je čertowa wobrada.“ Přetož je „za čerta kermuš (abo keklija), dyž so zwadnicy bodu.“ Tohodla „hdźež so překora zaniškri, zatan přibĕhnje duć.“ A „do zwady čert z połnymaj licomaj duje.“ A tohodla snano su też „adwokaći čertowi znaći.“

Też „hdźež wo wšĕm so zwada wjeći, tam ludźi naščuwaja čerći.“

Tuž „hnydom so z winikom zjednaj abo stupi so mjez waju čert.“

Zwady wukhadźeju zwjetša z pjenjez. A „hdźež su pjenjezy, přisłowo powěda, je čert blizko.“ „To maš čerta!“ Tohodla też „bohaty je rady rohaty“, rady abo husto. Rohi a kopyta słušeja do čertoweho wobraza. Też „njewěsta bohata ložko je rohata.“ A „pjenjeżnym žeńtwam je rady čert z brašku.“ Tu prawa lubosć faluje. „Žeńtwa bohata, husto ma djabola.“ „Hdźež słĕborna křinja njewěstu čini, cychnuje po kwasu djas.“ Čehodla so ludźo tak „za złamanym pjenjeżkom lója, kaž čert za dušu!“ Čehodla „sapaju za pjenjezom kaž čert za dušu!“ Njewĕdźa snano, zo „štož nanosy zmij, to wotnosy djas?“ „Stóž ma zmija, toho ma zmij“ (pjenjeżny). Kelko člowjekow so z lesću wobohaća! Ale njech wĕdźa, zo „z lichowarjemi čert helu hori“ (pyri). Ma jich žałosnje wjele. Też „dawaceł kaž černy Jurij wobradźeł“ njeje dobry člowjek.

(Pokračowanje sćĕhuje.)

Wabieński tydźeń za kłobuki też w Budyšinje

Wulke napischemopyschenje wulkadnych wokna.

Pschi wulkim wabjenskim tydźenju za kłobuki, kiž so wot 27. septembra do 4. oktobra po zyłej Sakskej pschewjedźe, wotmĕje so też w Budyschinje wulke napischemopyschenje wulkadnych wokna. Na nim wobdźěla so tele firmy: Arthur Flegel našł., mějicel Pawoł Zimmer na Kŕižerskej dróhi, Kurt Maerkel na Lawskich hrjebjach, Hugo Lehmann na Bohatej haży, Richard Nebel na Bohatej haży, Hugo Pachaly psched Schulkeŕskimi wrotami, Kurt Rinke na Bohatej haży 5, Fritz Spitzer na Sserbskej haży, Pawoł Ulbrich na Schulskej haży a Hans Walter na Hłownym torhoschczu.

Kóždy móže so wobdźělić, zedulki so darmo w kłobukowych wobkhodach wudawaju. Sbožownym dobywerjam liwaju hódnotne kĕpschinske liščiki, kiž wschitke kłobukowe wobkhody pschi kupjenju kłobuka město pjenjez pschi płaćenju pschijimuja. Kóždy wuji tutu składnosć a wobstaraj žebi hischcze dźensa tajku zedulku.

Pschi wabjenskim tydźenju za kłobuki kłobukaŕstwo wschitkich muzskich proša: „Khodźće w kłobukach abo čapkach“. Jano němske pschemyschlo pod njepočojinkom, z nahej hłowu khodźić, bóle njeczerpi hač němski kłobukarjo. Tydźaju a saža tydźeń za dźensa dla hłupotsće módy bjes šahłuby a chleba. Wy-li móda, bjes kłobuka khodźić, smajinjenscha lĕpschinu pschinjesła, mohli to prosumnić, tak pak lubo thorotsće (błowjazu thripu, hłowubolenje) runje znajadaju. Čłowjek tola też zyle léto bošu njechodźi. Potajkim hižo strowotsć kaže, jo ju w kłobuku abo čapzu khodźi. 120 000 kłobukarjow, kotriž tu bjes dźěła, wutrobnje prošcha kóždeho, jo by jich z kupjenjom kłobuka we wojowanju wo bjeze podpjerał. Němske kłobukarske wobkhody

z druhich khudobnych kasow podpjeranje dostawa abo nic, z čim je wokhudnił, hač móže sebi sam nĕšto přizasłužić abo nic, hač je hewak jeho zadźerženje khwalobne abo nic, a hač ma přećelow, kiž móhli so wo njeho słyšeć, abo hač je cyle wopuščeny atd. Po tutych zapisach přidźeli potom krajska direkcija, za tym hač je w jenej wosadźe wjacy abo mjenje khudych Serbow, wjetši abo mjeńši dźěl jałmožny, a duchowni maja potom tu samu kaž prjedy dale bjez najbóle potrĕbnych a dostojnych khudych swojeje wosady z pomocu gmejnskich prjódsteje-rjow atd. rozdźělić, a to w tej měrje, zo nichtó wjacy hač pjeć tolerjow po najnowišim postajenju wot Michała 1853 sem też nichtón mjenje njedostanje, hač dwaj tolerjej.

Na tajke wašnje dopomnja so naši Serbja kóžde léto z nowa na teho muža, kiž je swoje cyłe žiwjenje a swoju cyłu dźĕławosć na jich čĕlne a duchowne zboże nałožił, a žohnuja hišće dźensniši dźeń swojeho Budarja, kiž je ze swojim wotkazanjom hižo někotrym syłzu ze serbskich wobličow zetrĕł a w někotrymžkuliž khudym domje wjesele přihotował, na kotrymž so sami swjeći jandźeljo w njebjesach wjesela. Jeho mjeno wostań tehu dla też w česći tak dołho hač Serbja we wobĕmaj Łužicomaj bydlić budźa, a tak dołho hač žadyn serbski jazyk to słowo „dźak“ wuprajić móže!

*

Po zapisku H. F. Wjele rozdźeleše so kóžde léto 1400 tolerjow (nic 900 tł.) z tutych serbskich Budarjowych smilnych darow khudym a darow hódnym w sakskej hornjej Łužicy a Mišnjanskej. Tutu summu je ministerstwo kulta w Drježdźanach, pod kotrehož zarjadowanjom w Sakskej Budarjowe wotkazanje stoji (1859), kral. krajskej direkciji w Budyšinje připósłało a tuta tele pjenjezy po woćehnjenju za porto na serbskich fararjow k rozdźělenju za khudych Serbow w jich wosadach rozesłała.

ju najspravnische na hwĕzde, němske kłobuki ju se žanymi druhimi njepschetrjebja.

Tohodla pomhajcze ju tworicz a kupcze žebi hischcze dźensa kłobuk.

Wotrjad němskich kłobukarjow a čapkarjow.

Přilopk

Wulki prawak.

We Wulko-Kirchenskim lĕsu w Schlesyskej namaka wjesnjan hobrski prawak. Hrib bĕ nimale schtwórcz metra wyšoki a mózesche dźĕsću jako pschebeschcznik kluzicz, dokelż jeho „hłójczka“ pschemĕri 30 zentimetrow a wobjim „nóžki“ bĕ 24 zentimetrow. Najpomjenja hódne je, jo bĕ tutón njeznatmerny hrib — wažesche 2¾ punta — dozyła strowy a twjerdy a dożaha sche zyłej žiwotnje k wobjedu.

Krowa a žłomjak.

W Brunnsbroku poła Berdna nad Alleru ma bur krowu, kiž je thĕtro žiwoje hłowy. Tuto stoczo japowdźe žracz, je-li wobkhodźer pódła nje njeje. Bur je z tym do najwjetschich wuskoczow pschischoł, dokelż nima khwile, nastajnje pódła krowy stacz, hdyž jerje. Je na ženialny wupucz pschischoł. Wudźĕła žej jemu podobnu postawu je žłomy a staji tute wumjetske stworjenje pódła nje. Wuspĕch bĕ pschekhwapjacy. W napohładze žłomjaka žerje krowa wulkotnje.

Bleschowa póta po wóšom lĕtach z Lubija do Danskeje.

W Skagenje, na žewjernym rónzu Danskeje, namakachu wulkotnjy pschi mórskim brjohu njedawno bleschowu póstu, kiž bĕ nĕchtó 1926 w Lubiju (w Sakskej) do Lubatu cžišnył. Pśches wóšom lĕt je potajkim bleschca po němskich rĕkach pluwała, najskerje po Schprjewi do Lobja a po nim do Sserjedźneho morja.

Pschihoty na Bückebergu.

Mužojo dźĕkoweje słužby kładu kable sa pschenjesenje kanzleroweje rĕcze na radio. Sserjedźa na wobrazu widźimy nĕkotre wótserčzaki, na prawej stronje nowu kablowu hrjebju, sadu na lĕwo khorhojowe scżežory a zule sady horu Bückeberg.

Hospodarski rozhlad

Serjedu, 26. septembra 1934.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,479	100 pólsk. złotych	47,33
1 jendźelski punt	12,315	100 čěskosł. krónow	10,42
100 šwajc. frankow	81,67	100 franc. frankow	16,50

Barlinska burša dnja 25. septembra 1934. Kedźbuje na blizke kwartalne ultimo a z tym swišowazu potrĕbnosć, so by žo kedźbowało na dożahaju likwidnosći, mózesche žo na wčerawšej burzy powschitkownje swĕsćicz, jo publikum pschedawa. Kurzy tohodła po nĕčzim wotdrjebjowachu, tola słuhjeńši pohibowachu žo w pschipuschczenych mjesach a pschekrocżischu jenoż w nĕkotrych pschipadach mjazy hač 1%. Statna banka popuschći wczera wospjet wo 3%. W běhu burzy kurzy dale popuschczachu. Na rentowych wikach žo dale kupowasche, wosebje běsche žiwy wobkhod na wikach kommunalneje wudołženjesche pożczonki.

Barlinske žitne wulkowiti. Wczerawscha burša posliśicżesche pschi wobstajnym šatkownym mĕrjenju mĕrny napohlad. Pschenizy žo dale mjazy policżesche hač rożki a prenischa da žo też pschi runoczasnym dodaczu rożki lĕdma samesćicz. Sastaranje jenotliwych młynow stawa žo je starych składow. Mukowe witi maja wobstajny wobthod. Mowsa žo dale mało policża a też j pschiwolenjom pschikrajkow njepschindu lĕpsche družiny na witi. Sa jačzmjeń k pizowanju wobsteji dale naprašchowanje.

Wjezera płaczesche w Barlinje zentnar

pschenizy W 8: 9,60 hr., W 9: 9,70 hr., rożki R 8: 7,60 hr., R 11: 7,80 hr., — jačzmjenja G 7: 7,60 hr., G 9: 7,85 hr., — wowsa H 9: 7,55 hr., H 13: 7,75 hriwnow.

Płaczizny rĕzneho skotu na Barlinskich skótnych witkach.

25. septembra 1934 Płaczizny po cent. a złot. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenja:

Woły: 734.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetsche rĕzneje hódnosće hač do 6 lĕt		38
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene		33—36
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše		29—32
Mjenje picowane wšĕch starobow		25—28

Byki: 416.

Połnomjasne, wuroscżene, najwjetšeje rĕzneje hódnosće	35—36
Połnomjasne, młódše	32—34
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	28—31
Špatne	23—27

Jałowicy a kruwy: 801.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rĕzneje hódnosće	32
Połnomjasne, wukormjene jałowicy najwjetšeje rĕzneje hódnosće hač do 7 lĕt	22—30
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałowicy	17—20
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałowicy	12—15
Mjenje a špatnje picowane	—

Celata: 2162.

Najlĕpše wukormjene (1. družiny)	52—55
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (2.)	42—50
Špatne (3.)	35—40

Wowcy: 3865.

Młódše a starše wukormjene (5. družina)	38
Starše wukormjene (6.)	36—37
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (7.)	23—35

Swinje: 14 644.

Połnomjasne, wos. rasow a jich křiżenj., hač do 1½ lĕt stare	52
Wukormjene	52
Mjasne	50—52
Špatne	47—50
Rancy a kundrosy	50—52

Płaczizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg hewak 100 kg

Płaczizny po złoty hriwnje.

	25. 9.	24. 9.		25. 9.	24. 9.
Pšenica	200	200	buny	10,5-11,5	10,5-11,5
rožka	160	160	woka	10,5-11,5	10,5-11,5
jačmjeń now.	—	—	módre lupiny	6,75-7,25	6,75-7,25
jačmjeń, nal.	—	—	žołte lupiny	—	—
wows	—	—	zeradella	—	—
kukurica	—	—	raps, wosušk	—	—
pšeńc. muka	27,25	27,25	lany wosušk	7,55	7,55
ržana muka	22 40	22 40	such. truhanc.	7,40	7,40
pš. wotruby	11,05	11,05	bĕrni. kruški	8,55	8,60
ržane „	11,15	11,15	syno, 50 kg		
raps	310	310	ržana słoma		
hróch, Viktor.	29,0-32,0	29,0-32,0	pšeńc. „		
lane symjo	—	—	wowsna „		
pjeluški	11,5-12,5	11,5-12,2	ječna „		

Płaczizna za pšenicu za wuplodźerja 8: 192, 9: 194.
Płaczizna za rožku za wuplodźerja 8: 152, 11: 156.
Płaczizna za jačmjeń za wuplodźerja 7: 152, 9: 157.
Płaczizna za wows za wuplodźerja 9: 151. 13: 155.

Rĕčne hodźiny zastaranja a radupodawanja města Budyšina

W šastarańi cżěschenkow a małych dźěcżi wutoru a pjatk wot 15 hač 17 hodźin;

w šastarańi ja tuberkulosnych pónd̆zelu a schtwórtk wot 15 hač 17 hodź.;

w radupodawańi ja bědnych tóžby prěni schtwórtk we měsazu wot 9 hač 10 hodź.;

w radupodawańi ja alkoholikow tóžby 1. a 3. schtwórtk w měsazu wot 17 hač 19 hodź., pod lĕkarskim nawjedowanjom tóžbej 2 měsazaj 3. schtwórtk wot 18 hač 19 hodźin.

Pschichodna lĕkarska rĕčna hodźina je schtwórtk 18. oktobra 1934.

Wschitke horjekach mjenowane radupodawańe ju pschi Kralowskim walu 3.

*

Pschichodne radupodawanje ja žamodruhe jónste 11. oktobra 17,30 hodź. w měschczańskej thorowni.

W radupodawańi ja žłakomnjłunych, duchakhornych a napadawu khorosćej cżerpjazych tóžby druhi měsaz prěnju strjedu wot 11 hač 12 hodź. w měschczańskej thorowni. Pschichodne radupodawanje budźe strjedu 7. novembra 1934.

Rĕcżne hodźiny młodźinskeho žudnika ju tóžby pjatk wot 9 hač 11 hodź. w hamtskim žudnistwje wó jstwje 130. Radu dostanu starschi, pomoznizy a kotriž maju hewak podźěł na woczehnjenju młodźinu, kiž je žo khłostajomna sczinika.

Rĕcżne hodźiny měschczańskeho lĕkarja ju wschĕdne dnu wot ½11 hač ½12 hodźin w Ssejmowni na Hrodowskej haży 10 po 2 khłodomaj wó jstwje 40.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2.15 hr. — 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćencarske 4 pjenjezkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny płećiwo sćěhwakam čělneho znjezdobjenja z 1000 hr. — hdyž wumrje abo hdyž je we čas žiwjenja dospołnje běrny. Kóžde znjezdobjenje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezdobjenje dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 226 — Budyšin — Štwórtk 27. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Wopyt němskich nowinarjow w Pólskej so skónčił

Wopyt němskich žurnalistow w Pólskej je žo wutoru zjeczor skónčił. K rozžohnowanju města Krakow němskim nowinarjam hościnu wuhotowa. Mnosy znamjenicji pólšeje žurnalistoje a wjele muži z wědomosće a politiki žo wobdźěličhu. W mjenje města Krakowa univerzitny profesor senator Skoczylas němskich žurnalistow wutrobnje postrowi a pśeśeśe wuprajі, so tutón wopyt hišćeze k lěpšim žuźobnym poměram mjes Pólšej a Němskej dopomha. Hdyž je žo nětko zhromadny wobras němskeje a pólskeje dušne se sćěhwakami wójny pśemėnił a pśichwalił, je žo pomėr mjes krajomaj na zwjeselejace waśnje połepšił. To ma žo wosebje wliwej marschalla Piłsudskeho w Pólskej a wjednika Adolfa Hitlera w Němskej dźakowaś.

Němska a Pólska stej na wěčne žuźobstwo pokazałej. Lěpšenju sa wobej budźe, so žebi wušte a dobre zhromadne dźělo sa wšchitkón pśichod zwěsćiłej. Njech žo wšitke znamjenja wojowanja pśichi němsko-pólskich mjejach hłuboko zahrjebaju a njech žo na tutym městnje schtomaj wjele žadźitaj, němski dub a pólska lipa, so byschtaj wobaj ludaj pod krónomaj tuteju narodneju schtomow w měrje a pśeśeśenosći hišćeze dołho hromadże žiwaj byłoj.

W mjenje němskich žurnalistow wotmołwi hłowny redaktor hrabja Schwerin pśichi „Nazionalzeitung" w Eśśene. Wón d'akowaśe žo pólskemu knjeźerstwu, pólskim pśeśeśelam a měśtu Krakowej sa wutrobne witanje. Němšy žurnalistoje žu lud sełnali, kiž dopokazuje, so žu zwólna njewěrne, so žo wjeźorna kultura z mjesami Němskeje a Awstriskeje stónźi. Pólska je dźensa cźim bóle rukuje sa to, so rańśicha mjesa Europy niż jenož politiśy, ale też kulturno-politiśy krucze śiei. Němšy žurnalistoje žu Pólsku sełnali jako kraj dźěła a powschitkowneje wole k skutkej sa lud. Hrabja Schwerin stónźi žwoju rěź se ześławu na pólskeho statneho presidenta Mośźickeho a wjednika pólskeho luda marschalla Piłsudskeho.

W mjenje pólskeho knjeźerstwa ministerialny direktor Pśełmuzki nadźiju wuprajі, so je žo samyśt pólskeho pśeśeprošenja dopjelnił, so je žo z nim němskim žurnalistam prawy wobras stareje a noweje Pólskeje pśedstajił.

Lutze wo SA-służbje na žnjowym dźaknym swědźenju

Stabowy schef SA, Lutze, je sćěhowaze postajenja wudał: So by žo žnjowemu dźaknemu žwjedźenjej jeho charakter jako dźaknemu dźeń zwěrśił a so bychu žo Boże słužby žnjowego dźakneho dnja njewobmješowałe, njeźmědźa žo njedźelu 30. septembra 1934 w cźasu Božich słužbow wot ½10 do ½12 hodźin žane druhe sarjadowanja w SA wotměrjeź.

Wójnska łódź „Hessen" so ze służby wzała

Wutoru 25. septembra je žo wójnska łódź „Hessenika" z Kiela do Wilhelmshavena podała, so by žo se słužby stajiła. Tak žo z najstarśeje łódźe němskeho namórskeho wójska khorhoj dele sćehnje. Łódź Hessenska je žo w „Germania-łódźetwarjerni" w Kielu w létach 1902—1906 natwarika. Wona puschći žo na wodu 18. sept. 1903, potajkim pśed 31 létami. Łódź wobźěli žo teź na bitwje pola Skageraka. Sćěhnki Versaillesskeho sprjećenja Němšku muśowachu, so by žo „Hessenika" w lěcze 1925 sašo do słužby stajiła. Wobźěła łódźe „Hessenskeje" pśechěźe na panzerowanu łódź „Admiral Scheer".

Němsko-italske zrěčenje wo płaćenju

W žwonkownym hamcze w Barlinje žu wječera italski pósłanz Cerruti a direktor italskeho korporaziowego ministerstwa Anzilotti kaž teź namětny statny sekretar žwonkowneho hamta Köpke a wotrjadny wjednik w němskim hospodarskim ministerstwje Hagemann sprjećenje wo rjadowanju płaćenja mjes Němskej a Italskej podpisali.

S tutym sprjećenjom, kotrejž 1. oktobra 1934 do mozy stupi, je wschitke płaćenja w tworownym wobchadźe mjes Němskej a Italskej rozličenju podćišnu. Wutworjenje a dowožerje wobeju krajow je na tuto sprjećenje swjasaju.

Wobě knjeźerstwje je nadźijatej, so je z tutym sprjećenjom hnjezenja w tworownym wobchadźe, kotrejž z devisownych wobćežnosćow wulkhadźeja, so je możnosći wobnowjesuja. Sdobom z rozličenjskim sprjećenjom stej je wobkhaj krajej wo wołóženju puczowanja mjes žobu dojednałoj.

Němsko-pólsko-ruske zrěčenje

We Warschawje žu zastupjerjo Němskeje, Pólskeje a Sowjetskeje unije 24. septembra wo rjadowanju wuwoza rěži a rjaneje mutki jednaj zapoćeli. Sćrjedu žu žo na sprjećenje mjes tutymi stajmi krajenu dojednali. Po tutym sprjećenju pśichwatuje Ruska němsko pólskemu žitkowemu sprjećenju z 1. augusta 1934 dla wuwoza rěži a rjaneje muki.

Němsko-pólske sprjećenje je žo z tuteje pśicźiny wudospołniło a wutwariło. Skowjetske republiki k sprjećenju pśichwatuja, hdyž jich knjeźerstwo sprjećenje wobkrućі.

Italska dźiwa na Němsku při awstriskim prašenju

Genfski zastupjeŕ Milanskich nowin „Popolo d'Italia" w žwojej rosprawje wo Genfskich jednanjach wo awstriskim praschenju wusćehuje, so Italska z Awstriskej na pólitiskim polu runje tak jedna kaž w hospodarskim nastupanju. Po puću Awstriskeho knjeźerstwa Italska jednanja pśichotuje, so by z druhimi mozami žiwjenje a samostatnosć Awstriskeje swěźiła. Sadźała tajkeho zhromadneho dźěła njedowoła wěło woprawnjenje pśedprawa Italskeje, runje tak pak njedowoła, so by žo druhej wulkomozy, kotraž žo na Genfskich jednanjach njewobdźěła, zkhoda naćiniła, a wotpokajuje, so by žo nětajkiłkuli kraj wobstupił. Hdyž žo woprawdźe za samėry měra dźěła, dyrbi žo z němskej mozu ličiś a kóžde wróćośtajenje Němskeje wobeźeź.

Podobnje pišaju nowiny „Corriere della Sera", so sprjećenje z Awstriskej njeźmě jako wobstupjenje Němskeje skutkowaś. Genfski zastupjeŕ nowin „Stampa" pišа, so strach wobsteji, so žo awstriske praschenje w Genfje njewujašni, runjež wosstorkowanje schkodźi. Pessimistiske smyślenje knježi teź k wobzarowanju w posaarskich jednanjach. Jako dobre znamjo pak ma žo wobhladowaś, so je němski wuwóšlanz w Brnje z wubjerkom tśoch muži w Genfje swišli pytał.

Litwinowowe postupowan'e w Genfie

Litwinow je sprjedu presidentej zhromadźizny Swjasa ludow Sandlerej list pósłał, w kotrymž proźy, so by žo zhromadźizna z dotalnym wunoschkom konferency wo wotbronjenju saźěrka. Zhromadźizna Swjasa ludow dyrbi na to Radu Swjasa ludow namołwiś, so by žo k nětśišchenu położenju wotbronjeńskeho praschenja wuprajіła.

Byli žo tuta prósiwa dorjelnika, bychu organy Swjasa ludow prěni króć sašo do wotbronjeńskeho praschenja zapschimnyłe. Dotal žo jenož pschedbydźiwo konferenzu za wotbronjenje a pschiwšchiknuschne mosy z nim zadźerachu. Wo samyśte a samėrje ruskeho postupowanja žo wschelake měnjenja rozchodźeja. Na jenej stronje pytaju pschiśiny w ruskej znutskownej politiki. Druhi pak žebi mysłeli, so žo tu jedna wo pospyt, so by rada Swjasa ludow konferenzu wo wotbronjenju sastajiła.

Wo francowskich manevrach

Wulke franzowske manevry žo létka blizko němskich mjejow wotměwaju. Franzowski generalny stab žo prózuje, so by dopokazał, so franzowske wójsko pschez o hišćeze njeje dośeź wuwuwćene a wobronjene, so by mohł w franzowskim parlamenće nowe kredity za bronjenje žadaś.

Sapoćatk septembra druha pěšchowska divizija mjes Mohringenom a mjesami Posaarskeje manevry wotmě. Śišo wot někotrych dnjow Strahlburgska 43. pěšchowska divizija w Birschskej krajinje śiwćuje. Wot 27. septembra hač do 2. oktobra budźe 2. połnózno-afrikanska divizija njedaloko němskich mjejow we Vogesach śiwćewaś. Sdobom maju žo tśi alžérske śelzorske polki, kotrejž žo z kavalerizju a pioněrami pożelnja, z dołheho wjeźora Rambervillersa sjednoćiś, so bychu tam wulke wobstupne śiwćenja pschenjedle. Tu žo wośebje transportowanje śiwćenje. Stónźnje žu žo wječera manevry 41. referwneje divizije a kavalerskeje divizije w Mourmelonje zapoćałe. Pschi tutych manevrach na wobėmaj stronomaj tanki, artillerija a lětadła zobuskutkuja.

Francowsko-ruske poćahi

Rosprawjeŕ Londońskich nowin „Times" w Genfje piša, so staj žo franzowski ministerski wonkowny minister Barthou a ruski wonkowny kommisar Litwinow wo pschichodnych poćahach mjes Ruskej a Franzowskej tak daloko dojednałoj, kaž je to za wokomik trěbne. Po Barthouowym nawrośe z Genfa do Parisa powjedu žo dalsche jednanja mjes franzowskim wonkownym ministrom a Moskwu. Franzowske knjeźerstwo chze k dośtśinjenemu rozsudej dóńś. — Pólska wotmołwa na namjet sprjećenja rańśichach statow hišćeze njeje dośišła, wona pak je hotowa, tola njeje pschichodna.

Trocki pola španiskich marxistow

W swisku z marxistiskimi sdźěłarskimi planami powjedźo wo nowych sajećach sozialdemokratiskich sastojnikow dźěłaćeźerskich zwjazkow w Monforte. W tutym měśeze je

Njewuspěch Francowskeje w Genfje

Wutorniske jednanja w Genfje žo za Franzowsku z wulkim njewuspěchom skónčiłoj. Wone namakachu khětro niepschijomnu wothłós w franzowskim nowinarstwje. Pertinax pische w nowinach „Echo de Paris", so žu z awstriskej należnosću na mornu dypk pschischli, dokelž wjeźa italske knjeźerstwo žwobodnu ruku w žrjedźnej Europe žada. Runjež žebi franzowske knjeźerstwo dorozumjenje z Mussoliniom pschaje, Franzowskej tola njeje możno, do tuteho italskeho zadanja zwolić.

Barthou njemože nahnidy hišćeze raz do smyka Paul-Boncoura a de Jouvenela zapadnyć, kotraž staj se sprjećenjom schtyrjoch mozow sawinowakoj, so Pólska žobu njedźěła. Tute nowiny žu pschesjene se wšchemi wulkimi nowinami, so žo franzowski wonkowny minister pschi pokrachowanju lěpšich wuhladow najšerje na to wobmjesuje, so wot Italskeje a Jendźelskeje wospjetowanje wojowjenja k lěpšemu awstriskeje njewotwisnosće žada. Małej entenće ma žo dopoturkowaś, so by žo tutemu wosjewjenju pschisamkła. Hakle w Romje Barthou potom spyta, italske knjeźerstwo pohnuć, so by swoje dotalne smyślenje pschemėniło.

Parizške nowiny „Oeuvre" Italskej porokuja, so chce wjednistwo w Awstriskej na zkhodu wschitkich druhich zajźownych statow pschipraviś. Zyle spodźiwne namakaju tute nowiny zadźerjenje awstriskich zastupjerjow w Genfje, kotrejž pjeca njewobkaruja, so by praschenje awstriskeje njewotwisnosće njeje we wobluku Swjasa ludow rosporninało. Nowiny „Matin" stejiśchco Schwajzarskeje tśěrbo zajźudźuja, dokelž je najimanju zwjećich stačanow do posaarskeje policije wotkhilena. K njespokojnosći franzowskich nowin se Schwajzarstwej pschidruži je hišćeze wotmołwa italskeho zastupjerja na franzowski memorandum dla Posaarskeje. "So je Aloisi wolpokasał, so by žo hnydom wo pschichodnym rjadowanju wšćich praschenjow wobzamkło, wobhladuja nowiny „Echo de Paris" sa wědomnu wotmołwu na franzowske žadanja w awstriskim praschenju.

Policija 100 bombow a 8000 patronow pěšchowskeje munizije namakała. W jiwobodnym pschistawje w Cadizu sebra policija 10 000 worzołowych płatow, kotrejž chzychu marxistojo k panzerowanju automobilow wužiwacź. S Cadiza so hischcze powěź, so žu tam Trozkeho widźeli.

Najwjetša łódź swěta so do morja puščiła

Pola Glasgowa so žrjedu popołdnju 1/4 hodźin w pschitomnosći jendželskeho kralа a kronprynza a 250 000 ludźi hobriki parnik „534“ Cunardskeje łódźenje, najwjetscha łódź swěta, na wodu puschći. Jendželska kralowa wukschcźi łódź na mjeno „Queen Mary“ (kralowa Marja). Jendželcenjo na tutn łódź wulke nadźije stajeja. Woni wocakuja, so žo tuta łódź jako najspěchnischa łódź wupokaže a módry bant Atlantiskeho oceana sabo dobudže, kotryž žu Němzy jendželskemu parnikej „Maretania“ wotdobyli.

Niedźiwajo dešchcźoteho wjedra běšche žo se wschěch kónczin Jendželskeje wjele tyšaz ludźi sešchło, so bychu pschi wuschczenju łódże pschitomni byli. Dwaj tyšaz policistow wobhlad rjadowasche. 3000 sanitetnych sastojnikow běsche žo pschihotowało. Wjele wikowanskich łódźow se wschěch dźelow swěta bě žo wupyschilo, so bychu swoju cjeschownosć k tschežišnam jendželskeje łódże a pschitomnosći jendželskeju kralowskeju mandželskeju wopokasale.

Kral a kralowa ſ kronprynzom dojěchjeschtaj 2,51 hodź. na łódźetwarjerńju. Słyša ludu jeju sahorjece witajsche. Němski wobhladny minister ſ Ellz-Rübenach je prešidentej jendželskeho wikowanskeho ministra Runzimanej telegrafisiu swoje słowjopschecza k wukschcźenju łódże połčak.

Afghanistan Zwiazkej ludow witany

Politika komunizija Swjasta ludow je žo žrjedu popołdnju pod pschedsydstwom Schpaniczana Madariagi seschła, so by wo rosprawje jeneho podwubjerka jednała. Jako rosprawjeř turkowski swonkowny minister dobrosdaceje podwubjerka pschedpokaži, kiž žo dospolnje za pschijecje Afghanistkeje do Swjasta ludow wupraja. Afghanistka je w połedninim cźasu po puczu internazionalneho shromadneho dźela derje postupowała a może tohodla tež měrowe dźelo Swjasta ludow hódnje podpjerowacź. Też sastupjerjo Indiskeje, Perskeje, Rutkeje, Jendželskeje, Francskeje, Chiny, Francowskeje a Italskeje žo sa pschijecje Afghanistkeje wuprajichu. Na to je politiska komunizija rospravu jenohłósnje schwalila a wobsamkła, so potrjej shromadźiznje Swjasta ludow dopomnješ, so by žo Afghanistka pschijała.

Chinejska protestuje přećiwo předaću železnicy

Chinejske knježeństwo w Nankingu chze pjecza do stónczneho kupneho rěčenja wo chinejskej rańschej železnizy swoja žiwoje prawa na tutu železnizu žadacź. Wono chze žo pschecźiwo franzeju tutych prawow hórschicź.

Krótke politiske powěsće

Mandźiwajo a japanizy wojazy žu pschi rańschim dźelu rańschachinskeje železnizy chineske zwólny pschimali a po cjeźkim wojowanju sničźili. Tute zwólny běchu wjele nadpadow na železnizu skuźile. Chinesojo šlubichu 200 muži morjwych a franjenych. Mandźuzy a japanzy wojazy šlubichu pak 3 offizěrow a 59 muži.

Winšli měschczanski schulski rada je dźeń 1. oktobra jako dźeń Dollfußowego wopomninanja sa wschitke Winske schule postajił. Cźele dra. Dollfuša a dra. Seipela žo pjatk wuwjerbatej a do noweju łajchcźowu położitej. Sobotu pschewjesetej žo cźele do nowego wopomnjenišcźa twara ja dra. Dollfuša a dra. Seipela.

Koncert w Krónje!

Wčera wječor we 8 hodź. wotmě so w Krónje derje poradźeny koncert za klawěr a harfu. Sobu skutkowachu: Marja Steuzowa-Gmeindl z Drježdźan (harfa), Elsa Hartmannec (spěw), Marhata Döringer (klawěr), dr. Artur Immiš (klawěr). Jako prěni dypk wječorneho programa zahrachu „Duettino concertanto“ po Mozartu wot (Ferruccio Busoni) štyrirunčne za dwaj klawěraj. Wobdźiwanja hódna bě zawěsće technika a wušiknosć hrajerjow. K temu je njespróchnowe wuwučowanje trěbne, kiž hakle rukuje za wysoki skhodźeńk wumělstwa.

Něšto wosebiteho poskići so připołuchardjam, mjenujcy spěwy za harfu. Cunjo klinčeše nježny hłós spěwařki Hartmannec. Kóždy zwuk jimaše hłuboko připostucharjow. Jasnje a zrozumliwje mózachmy kóžde jeje słowčko słyšeć. Zanjesechu tři derje wubrane, dobre kuski, kaž „Na kŕidłach spěwa“ wot (Feliksa Mendelsohna-Bartholdy), „safisku odu“ wot Jana Brahmsa a „spěw“ wot Huga Wolfa. Po tym wustupi zasa znaty wumělc na klawěrje dr. Artur Immiš z „varijacju pólskeho ludoweho spěwa“ za klawěr solo a to z hłowy. Znjeješe za to močny přiklesk. Dale poskićichu so wopytarjam štyri sola za harfu wot Wilhelma Posse. Tute kuski: Praeludium, Adagio, Improvisation a Hra Zolmow zawostajichu hłuboki zaćišć, tak zo dyrbjoše so hišće jedyn kusk přidać. Ke kóncej zahrachu hišće „sonatu“ wot Hansa Hubera też štyrirunčnje za dwaj klawěraj. Jako dźak za jich wopraudźite wumělstwo so nimo sylneho přikleska z rjanymi wulkimi kwěćelami mytowachu. Škoda jenož, zo bě so tak mało zajimcow za tak dobre musikalne poskićenja zeško. Su sebi zawěsće wjacy wopytarjow dźiwajo na jich wulku dokonjanosć zasłužili.

Ze Serbow

W Budyschinje, 27. septembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Być worjoł nocnoł z wulka!
Wón z mróčelemi rěči
Drje, ale hroznje skrěči
A žiwi so kaž rěznik rubjeżniski.
A w keřčku rad bych nizki
Był sołobik! Wón nosy
Plašć špatny, ale złote spěwa hłosy.

Cišinski, Formy.

— **Wo wjedrje.** Wčera wječor w 7 hodź. barometer 748, hygrometer — 2, najwyschscha dnjowa temperatura 20 stop. cźopłoty po C. Dźenża rano we 8 hodź. barometer 748, hygrometer — 2, najnišcha temperatura w nozy 10 stop. cźopłoty po C. — Hischcze stejimy pod wuliwom wyschiny. Tuta je žo nad žrjedźinjej Europu trochu sthrućiła a nam rjane wjedro pschinjeseła. Pożlednischa nižina sćele nad Finskej a pola Islandskeje. Pożlednischa nižina sćele

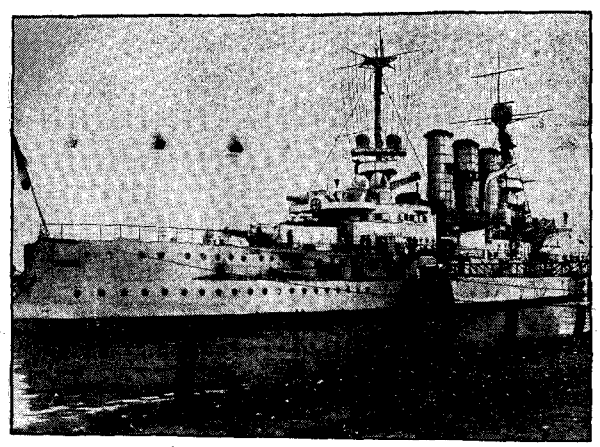

Wójnska łódź „Hessen“ žo je słužby wosmje.

Najstarscha łódź němskeho namórskeho wójska „Hessen“ je žo 25. septembra na žwoju pożledniju jězbu podała. 12. novembra žo we Wilhelmshavenje ſ njeje khorhoje scźahnu a łódź žo je słužby staji.

Dejeř

3] (Pokračowanje.)

„Ale, ale, wujo, schto dha cźiniesće?“ wołachu hnydom wschitzy bjeżadnizy naſtróżeni a skočichu k njemu. Winzarka spěchnje rubischcko do łodoweje wody namoczi, dejerja wotmywaschе a trěsesche, tak ko žo ſ nahleje womory bórzy sabo sbraba.

„Aha, to ja snaju, wjerny — njewěrno — sawjercźenjo je na tebje pschischło“, dźesche starenu twarschej hnydom Kubank, „tak ruce bacź ko ithilu abo khětije wobroczu, hižo žo swjesu. Kaž praju, njeby to hižo schto po poroschku zyrkwje kaž po łuzy.“

Dejeř poßłuchasche, poßłuchasche, ale njewotmolwjesche. S taſtim zuſym, njeßwojim pohladom wokoło žebje bladasche, kaž by dźensa prěni raz był pola Winzarjez na bjeżadźe. Huschki joho pschebéhowachu po zyłym cźele, so žo ſamo delnje cźeleſno tschasesche.

„Hu! Ssmjercź po mni ſaha“, rjekny nahle sa žo, jako by tu žeđsat ſam, poßłodny žo dale, kaž by chcył nječźomu žo wuwinyć, a pschitłóčźi žo krucze ſ cźopłym kachlizowym kachlam.

„Ale to nicźo ważne njeje, wujo“, ſprawnje jeho Winzarka pokojesche, „naſmynił žo ſcźe rano w zyrkwi, dołho je to trało, dołho ſcźe łaczny był, ſeßłabnył ſcźe, ale to pschejde. Wupocźicźe žo a budźeesce ſaßo ſtrowy kaž ryba we wodźe. Hdy byschcźe chcył, bych ſam trochu hermanczika ſwarika.“

„Swat, hołcźo ſtote, to ſwat“, mile žo dótkny ſtarza ta žónſka ſtaroſć a pokojenje, „budź tak dobra a pschiniesć mi to ſelo k nam. Dyrbju do łoża, nicźo to njeponiha . . .“ Chzyšche na nohy naſtupicź, ale hnydom žo ſaßy ſmjeſe.

„Sałkepane“, dźiwasche žo dejeř ſamomu žebi, „schto dha žo to ſo nmu njecźini? Hłowa žo mi wjercźi, kaž mtyn, łkaby žym, jako bych był wopojeny, wschěch waſ widźił, kaž w mtłach, we wuſchomaj mi ſchumi kaž pola ſpuſchcźadła — nó — ſtań žo Boża wola — budźcźe tu ſ Bohom!“

To dźerjeſche Winzaſ ſtarza hižo pod paju, wjebjeſche jeho pomałku k durjam, žo khódniku, hacź do ſchpitala jeho dowjebje, pomhaſche jomu žo wuſłékacź a do łoża jeho położi. Potom hakle ſawola ſchpitalniju Horjeńkowu, kotraž ſtarſej płokaſche a bydlenje rjebjeſche, ſo by khěts ſotepiła ſe ſamym bukowym drjewom, ſo je ſtaruſchkej žo ſłe ſtało, ſo žo dyrbi wupocźicź . . .

Dejerjej bu w poßłeſchcźach hnydom łépje. Stuli žo pod ſwjerſchnym poßłeſchcźom, a hdyž Winzarka je ſchałku herzeho hermaniczika pschibeża, łukaſche na nju ſchibale, kaž ſajeczk ſ hnězka, wobźyj ſaßo ſchcźekajo hrajeſchtej, ſmorſchcźenej hubje žo k poßmějwſkej roſcźeſeſchtej a ſtaruſchk prajeſche: „To žym wam wſchém ſtracha nahnał, njewěrno? Ale hižo je to pschejdeho, hižo je ſaßy łépje! Ani te ſelo njechcam.“

„To, wujo, dyrbiſče wupicź“ nucźeſche burowka, „budźeſce widźeć, kak wam to ſeßłodźi, žym wam to błódke ſcźinika, ſo to njeby tak hórke było.“

„Hdyž dyrbju, wupiju, jo cźe njebych ſrudźił a tón Boži dar žo njeby ſtałſ“, rady ſwoli a ani njepóſna, kak žo jomu ruka tſchaſeſche, hdyž po ſchałku ßahaſche a ju k hubje njeſeſche. Sšrěbasche. Pijeſche pomałku, njerady, nucźeſche ſo, ale ſbytka tola njedyp. Ssamo podźakowacź ſo łahy, jenož naſpomni, pójdźe-li Winzaſ jutſje rano do Němzow motow dla, ſo by k njemu pschiſchoł, prjedy hacź woteńdźe, ſo njeby bjes roſſoßnowanja woteſchoł . . .“ Słhowa potom hłowu a ruku pod hłowak a trojerdźe wuſnu.

Horjeńkowa łłubi, ſo je nozy pola ſtaruſchka woſtanje, jemu poßłużi, a hdy by ſłe byko, Winzarjezow wubudźi a ſawoła. —

„Nó, je hižo derje, ſchto?“ ſahe rano, hischcze po cźiſnje, žo bur ſ latarńju w ruzy do ſchpitala bobywasche.

„Derje, ſo hižo dźeesce“, witaſche jeho Horjeńkowa, „njenóju waß ani doczakacź, zyku nóz je wotuczał a žo praſchał, kak na cźaju je.“

Bur we wykotich ſchtórnjach, kožuſchku a boranicźjy, zyle hižo na puczj pschihotowany, ſpěchaſche hnydom nuts.

„Dobre ranje, ſcźe žo hižo wuſpał, wujo?“ wołaſche wjeßele hnydom w durjach.

„A to ßy duſchny, ſo njeßy poſabył pschińcź. Chzych cźe hischcźe widźecź, ſ tobu žo roſſoßnowacź a ſa wſchło žo podźakowacź, wobeßje ſa to, ſo ſcźe mje kaž žiwojeho pschiješi a na bjeßadźe cźekpili.“

„Ale nicźo, nicźo!“ wotpokaſowaſche bur rowſkotnje a jenož poßłuchaſche, kak bě žo dejerjej hłóß pscheměnił, ſo klinczeſche tak tuſje, ſłabje, kaž dotal żenje; a hdyž jemu do wobliczа pohlada, wopraudźe žo naſtróża! Tej pschi ſapotatym žwětle łojoweje žwěcźki derje widźeſche, ſo bě ſo ſtaruſchk wſchón pscheměnił, nóſ bě kónczołty, wuſchi wot hłowy wotſtejeſchtej, hubje bęſchtej ſeſkhnjenej, je ſjwjeſle podobły bě wupadnyć . . .

„Wujo, khort tola, wy nam tola njebudźeesce chcyć wumrěcź? To njeby wot waß rjenje było, to njebych ja radſcho ſ domu hibał a bych pomhał tu ſakleparu ſmjercź wot waß wotehnacź.“

„Ně wſchak. Jenož hižo dźi, ale domoj khwalaj! Dy mi tu mało wužitny był. Wumrěcź dyrbi łódły, tej kějer a bamžojo mrěja! Je-li na wikach Michla ſ Wolkesgrinu trjechijch, poſtrow jeho, ſo mje hižo ženje waſzy njewobſchudźi, dokelž dźenża wumrěju.“

Bur dyrbjeſche ſo ſaſmjerjecź. Dopomni žo, kak bě kujes ſarał dejerja jako ſnajerja na wiki po dźewju wołow pośłał, a kak bě pschekłepany žid wujej wołu ſ pschikłepjenym rohom pschedał. Roh wokej nětždże ſa tydźeń wotpadny, wſchitzy žo ſmějachu, ſnjeſa fararja pak to njechněwaſche, dokelž hewak jara derje cźahaſche, ale wuj, hlej — na tón podawk njemóże ſabyć, tej nětko ſnowa napomina: „Dym židam pschewjele njewěř, to žu ſchibakojo! Dźi hižo, dźi a njebudź tam pſche dołho, Bóh daj cźi ſbožo . . .“

Winzaſ hiſchcze khwilku wobtepetowaſche, roſmyſlesche, hacź njeby tón puczj tola měł wottorcźicź a wotſtacź. Pomyſłi wſchak žej: tole njeje mózno, ſo by ſ wujom tak ſpěſchnje ſchło. A łdy by to na ſmjercź było, ſnajmjeńſcha žebi tydźeń podležchi a wótſje ſo tohodla wjeſele roſſoßnowa: „Njemějcźe ſtracha, naß židźa njewobſchudźa, dokelž ſmy pschi nich wotrołtli a jich ſnajemy ſaß žiwoje ſchkórnje. Michlej to ſdźelu a hiſchcze pschijpomnju, ſo by žo na kędźbu brał, ſo jemu tón rob wrócźeje, traſch w mějcze pola žudnitſtwa.“

„To ſdźeł, pschecźelko, ſdźeł“, tiwasche dejeř ſ hłowu, ale ſaßy tak nětkaſ muczńje, bjes ſajima. —

Pola Winzarjez hižo wſchitzy burja cźakachu a podachu žo hiſchcźe pschi běłym ranju na puczj do Hoſtwitza.

(Stónczenje ſcźěhuje.)

žiwoje kromy hač do Jendźerjece a do Kamaka. Po wšěm dacu pak tute kromy k dobremu ranju počahnu a nasche kónčiny jenož hladje potrjechja abo žo jich dožyła njedóstnu. Najskerje směmy jenož trochu pomrócene, hewak pak spodobne wedro k sběranju běrnow. — Jutrje pjatk stónčko 5,54 hodź. khadźa a žo 5,47 hodź. khowa. Měsacź stkadźa jutrje wječor 7,55 hodź. a khowa žo popołdnju 12,42 hodź.

Wuhlady na wjedro za jutrjischi pjatk: Mało pscheměnjenja nětčišchego wjedra.

*

Načasne policajske naprawy přećiwo p'anym

Mšchećanska policija nam tole spóźli:

Wobšarujemy, žo žo pschego hischcze stawa, žo dyrbja žo policajźy sastojnizy ſ bjes rosuma pjanymi saběrać, dokelž žo tuchi we žiwojej pjanosći wjazy domoj njemakaju, měr kaja abo puki sawinuja, jako wjednizy automobilow žebje žaneho a žiwjenje žiwotich hobuczłowjekow do stracha pschinjeju, abo na druhe wašchnje še žiwojim sadźerženjom wobkhad wohrožuja. Tajke pjane wožoby dyrbjachu žo dotal husto hač k wotstrašbjenju do policajskeho sthowa žadźicź, dokelž pak njeběsche mózno jich personalije swěsćicź, pak žebi jich bjesstrach abo sjawny měr a bjesstrach. taiku naprawu žadachu.

W stacze, kotrehož nazionalsozialistiske knježeństwo wonjedź wojowanja pschećiwo bjesbžełosći, hłodej a hubjenstwu steji, hdźeż dyrbi tóždy najprjedy ponthacź wótzny kraj twaricź, njemóże žo taike njedostojne, w kóždym nazistupanju sa lud schkódne sadźerženje wjazy cźerpicź.

Tehodła pschichodnje mjena wschitkich wožobow, pschećiwo kotrymž žo na sjawnych dróhach, naměstach abo druhich sjawnych městnach pjanoscze dla policajźy sakrocźi, w mešnych nowinach hamtšy wosjewimy.

Sćmě žo wocźakowacź, so budże hižo wuhlad na taike hamtske sadźerženje žylnje dosćź skutkowacź.

*

— Wobkrućenje kwitowankow invalidnych, wudowinskich, žiwotowych a snjeshožensikich rentow stawa žo za pjećmikli A hač 8 žobotu 29. septembra 1934 a sa pjećmikli M hač 3 pónđźeln 1. oktobra 1934 w Sjejmownji na Hrodowskej haźy 10 po 1 skhodźe wó sjtuje cźišło 22 w cźaśu wot 7 do 12 hodź.

— Wuplaczenje rentow. S pósty po nam sdźelnje: Wojerskeje renty žo w Budyschinje a w pschidružených posłownych póstach, póstiskich agenturach a póstiskich městnosćach pjatk 28. septembra wuplaczuja. W Budyschinje wuplaczuja žo na póśe 3 (psched Schulerskimi wrotami). — Pónđźelu 1. oktobra wuplaczuja žo podpjery se snjeshoženskeho a invalidneho samoženja, a to w Budyschinje invalidne renty w Evang. towaršschownji na Hornczerskej haźy cźišło 23, wschitke druhe renty na póśe cźišło 3 (psched Schulerskimi wrotami).

— Wschitke poštužne wokna na póśe žo wot 1. oktobra na póstach cźišło 1. 2 a 3 we 8 hodź rano wotewrjeja.

— Póstiske znamki, kiž płaćiwosć zhubja. Spomožerske znamki po 3, 4, 5, 6, 8, 12, 20, 25 a 40 pj. ſ wobrazami ſ dźełow Richarda Wagnera a spomožerska dopišnica ſ Wagnerowym wobrazom w hódnoscźowym łoku zhubja swoju płaćiwosć se skónczenjom mězaca septembra 1934. Znamki a kharty, kiž žo njerschetrjebachu, žo ani wróćo njebudu ani njesamenja.

— Njesbožo sta žo dźenża rano na Marschnerskej dróhy, jako artillerija wujecha. Kóń žo spłoschi a cźerjesce ſ jěcharjom hač na Marschnersku dróhu. Tam žo na sadnjej nosy staji a wojaka na khłódnik wjerhny. Wojak w bolosćach na khłódniku leżo wosta. Wobydlerjo ra pomoz pschikhwatachu. Bórzy pschijědźe sanitetny auto a sniesboženeho wotwjezli.

— Sakska krajna loterija. Pschi žrjedźinjańim cźehnjenju 5. rjadownje 205. sakiskeje krajneje loterije (21. dźeń) padźe dobycze we 100 000 hr. na cźišło 141614; pschi kónczna premija wo 1000 hr. na cźišła 9995 11037 11808 12645 13085 14409 18606 22034 32554 41426 86768 91981 109371 117708 123811 133791 140703 155452; dobycze wo 5000 hr. na cźišła 15510 16203 136754 145559; dobycze wo 3000 hr. na cźišła 33533 34802 71991 82874 91414 110485 121198 121639 128866 134692 138396 148724 157452; dobycze wo 2000 hr. na cźišła 45067 46323 47494 51308 54096 58739 60462 78915 84337 96374 100509 101387 118071 128012 140263 151502 158589; dobycze wo 1000 hr. na cźišła 3735 10947 18416 30189 38411 38681 48910 57172 78024 78239 83920 84257 89236 91937 100472 101796 103146 106218 108086 111551 121473 123706 126215 127921 132017 133678 140862 145269 146524 158471.

— Dobycze wo 3600 hrivnow padźe na lóś cźišło 82874 sakiskeje krajneje loterije do tudomneje Lehmannej loterijoweje běrkownje na Kamjentnej haźy 45.

S **Mopalenja.** Tudomny 60letny dźěłaćer Fleks je pschi dźele snjeshožił. Hdyž ſ wosa żelezne tramy wotkładowasche, jemu někotre ſ nich na nosy padźechu. Jeho hobudźełaćerjo jeho se straschneho położenja wuzwobdźichu a dyrbjachu swěsćicź, so je žo hwiždżel jeneje nohi skamała.

Se **Slaskowa.** Kubłowy wumjenkał Jan Kulka a jeho mandźelska Augusta rodź. Schütze staj 14. septembra wobłoj sloty khwaź wobžiwjecźicź. Jubilejskaj mandźelskaj staj wurjadnje strowaj a mózejschtaj psched pscheproschenymi hosćemi khwaźnu reju rejwacź. Wona jimaj žanych wobcźežnosćow njeczinjesche. Wušłocźnje žo snoschnja, žo wokoło wjerczeschtaj. Njech je lubymaj starymaj popschane, so bychtaj w žamžnej strowosći hischcze dejmantowy khwaź doczakałoj.

Se **Sčepiz** pola Kamjenza. K lětuschej paſtwje na lećanym wrjošu bě jedyn pčołak ſ Kloschiz žiwoje koleže na Sčepiše hona pschimjeli. Do jeneho ſ nich bě žo padnyły psched dwěmaj njedźelomaj dobyli. Kedźbliwosći tuchomneho wotkładarja kolczow žo poradźi, sandźeny pjatk dweju wuczłowikow sajecź, hdyž žo jnowa do jeneho kolcza dobywachtaj. Pachołkaj staj žo žandarmej pschepodałoj.

S **Dubrjenka.** Wo hospodarstwje bura Jana Mrosa w Dubrjenku je žo 22. septembra 1934 wudołženje wotewrito. Wudołžnischcźo je Schlesiska krajina (Schlesische Landschaft) we Wrótzławju. Wschitzy wěricźesćo, kotziž maju žadanki na dołžnika, žo napominaju, so bychu je hač do 1. novembra 1934 pola Wojerowskeho žudnistwa samolwili a dołkne wobšwědcźenja sapodali.

S **Kocźiny.** Pónđźelu je žo tu wulki žerbšti kwaž wošwjecźił. Bur Jurij Sserbin žo druhi krócź woženi. Wjele dnjow žo pschihoty sa kwaž cźinjachu. 250 hosći — 25 klid po 10 wožobach — dyrbjesche žo pohosćicź. Howjado, schtyri žwinje, dwě cźelecźi žo sarěsachu. Wjele cźłowow piwa a palenza žo ſkasa. We wschich domach žo pjecźeschе; so by žo kwašarjam koseja a tykanza poskicźiło. Po šwucźenym žerbšťim waschnju žo njewěsta a nawoženja dźełenaj do Kulowskeje farsteje žyrkwje dowjeseschtaj. Nawoženja ſ Kocźiny, njewěsta, burska dźowka Madlena Scholcźiz je starschiskeho doma w Hóšku. Sserbšti spěw žyrkwinsku žwjatocznosć porjenschi. Hromadźe žo swěrowanaj ſ pschewodom w kučach do kwašneho doma wrócźischtaj. Pschi rejach žo sněchni rejwarjo a rejwarki njewusłuchowaljy wjerczachu, pschi cźimž herzy swoju mšdu wot pschedrejwarjow dostachu.

Jara rjane žonjace taški
w koži a płaće
ALBERT w Budyšinje, Lawske hrjebje 10, tel. 3078

S **Kulowa.** We Wojerowskim žudnistwje wo sjtwje cźišło 88 maja žo 10. nowembra 1934 dopołdnja w 10 hodźinach leżomnosće na kopjenach 55, 56 a 467 Kulowskich leżomnostnych knihach sapisane, Mari Piatzej a jejnemu bratrej Janej Piatzy šluschaze, na pschešadžowanje pschedawacź.

S **Wojerej.** Nastupne prědowanje. Duchowny Schäfer ſ Lejna je njedźelu w měschćanskej farskej zyrkwi nastupne prědowanje psched wjele kemscherjemi wčel. W pschisamknjenej katechisaziji wón pschichodnym pacźeřiskim dźěćom rjekowa: „Budźće pak cźinjerjo rjekowa a niz jenož rjekscherjo“ wukožowasche. W žerbšťej Božej słužbje duchowny Schäfer też psched wožadnymi Serbami prědowasche.

S **Wojerej.** Pschi dźěłach pola Halschtrowskeho rěcźnischcza jedyn dźěłaćer ſ tym do njesbožo pschińdże, so jemu jena lora wutrobno smjeze. Jeho žu do thorownje donjeßli.

S **Wojerej.** Pónđźelu na wječornych šmerkach blisko dwórnischcza dźěłaćer Gehlbach ſ Brětnje ſ jědnym kokom jedźesche. Dokelž bě pjany, tam a sem ſeklizo, wobkhad wohrožowasche. Po khwilizy jemu napschećiwo ſ Drjezdźanskeje dróhi motorski koleſaŕ pschijědźe, kotryž žo ſeklowarjej njemóżeše wuwinycź. Wobaj do žo šrašychtaj, pschi cźimž Gehlbach padnyschi žo cźežko šrani. Sawołany lěkaŕ jeho do khorownje dowjesć da. Motorski koleſaŕ, kotryž bě žo jenož lohko šranił, mózeše dale jěcź.

Wukaz za předawan'e běrnow

S **Wojerej.** Krajny radźićel wojsewja:

1. Płahowarjo běrnow maja prawo, běrny pschetrjebarjam, też khorownjam, kasarnam, lěhwam dźełoweje słužby atd. podawacź, hdyž žu płaheowarjo najprjedy pschikłuschnemu wotrjeßnemu burstwu sapiš pschepodali, kotryž adrešu pschetrjebarjow a hromadu běrnow, podpismom ſ pschetrjebarjow wobkruczenu, wopschinja. Sa sjedbranu hromadu běrnow skałańskeho sapiša wotrjeßne burstwo skónczne wopiśmo wuda a sdobom podaty skałańšti sapiš wróćejo, jón płahowarjej pschepoda. Skałańti sapiš dyrbi žo po skónczenym podawanju wotrjeßnemu burstwu wróćicź.

Prjedy hač płahowar skóńczne wopiśmo dostanje, ma wón 5 pj. po 50 kilogramach běrnow jako wurunanšti a wudawkowy pschinoschk wotrjeßnemu burstwu saplacźicź.

2. Płahować njeśmě běrny niże hamtšy postajeneje najnišschcze płacźiny pschedawacź. Pschiražli žmědża žo bracź.

3. Płahowarjej je dowolene, na tydźenskich witach běrny ſ drobna pschedawacź, hdyž je šlubił, so žadyn wicźny dźeń wjazy dwěli 5 zentnarjow běrnow a žanemu woteběrarjej wjazy hač 20 puntow po postajenych drobnopłacźišnach njepscheda. So bychu žo njetrěbne pucze šalutowake, dowolenške wopiśmo 1 měsaz płacźi a postaja, so žmě žo tóždy wicźny dźeń jenož 5 zentnarjow běrnow pschedacź. Też sa tele běrny dyrbi płahowaŕ, prjedy hač dowolenške wopiśmo dostanje, 5 pj. jako wurunanšti a wudawkowy pschinoschk po 50 kilogramach wotrjeßnemu burstwu saplacźicź. Pschetrjebarjam je dowolene, šebi žamym běrny nasběracź.

*

S **Khocźebuza.** Na żelesniškim pschekhodźe njedaloko Gólichowskeho sastanischcza žobotu popołdnju żelesniški cźah sapschah witkowarja Hausmanna šrahny. Tutón ſ woſa padźe, mjes tym so žo žyn kruch hobu wlecźeschе a žo pschi tym mori. Witkowarja, kotryž bě po žiwojeho žyna do Barlina jěł, šrašchnje šranjeneho do Lukowskeje khorownje dowjesechu. Kóń, kotryž bě žo ſ cźahom žobu wlekł, bě thohorunja mortwy. Żelesniški wothladaŕ je pjecza njesbože sawinowaŕ. Wón bě šabył, pucź sawrjecź. Jeho žu je słužby wotšadźili.

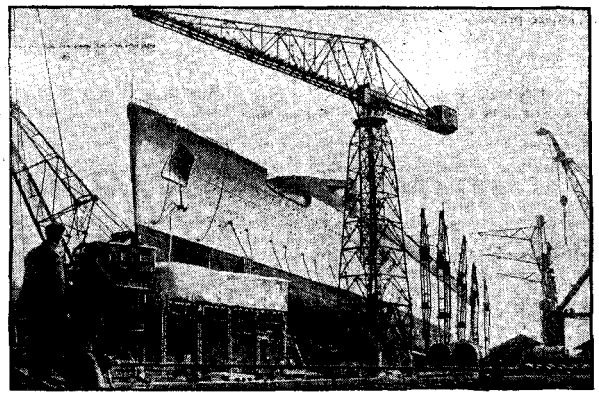

Nowy jendźelski hobrski parnik „Queen Mary“.

Sšrjedu je žo pola Glasgowa najwjetšcha łódź šwěta, jendźelski parnik „Queen Mary“, na wodu puschcźiła. Parnik je 73 000 tunow wulki. Jendźelšcźenjo chcźeja ſ tutej łódźu dospěć, so bychu w pažaźerskim wobkhadźe na połnóznym Atlantiskim morju sažo na prěnim měsinje stali. Tuchwilu ma Němska najšpěschnischej parnikaj „Europu“ a „Bremen“.

Woheń w hollandskim kinowje

Jako žo w Hilverſumje w Hollandskej pondźelu wjecźor dźěćom katoliski mišijonski film pschedwjedźe, žo tuźon nadobo šapali. Woheń žo jara ruce roschěri. S pschitomnych 180 dźěći žo 40 šrani, mjes nimi 13 cźeško. Też pater, kiž pschedstajenje narjedowasche, žo šraschnje šrani.

Filmowe pschedstajenje wotmě žo w žwarnizy katolskeho dźěłaćerskeho sjednoczenstwa wožadny žnj. Klimanta. Tuto twarjenje pak žo ſa pschedwjedźenje filma dožyła njehodźesche. Wono běsche šwjetscha drjewjana a mjesche nimo dwojich duri małaj pobocžnaj wukhodaj. K wschemu njesbožu běchu filmowy aparat psched hłowne durje stajili, so woheń tam wukhod šawrě. Pobocžne durje pak běchu šamknjene. Dźěći žo ſ wulkej hrožu a njeměrom wobšachu.

Někotre dźěći we žwojim šadwělowanju wokojane wokna rozbichu a ſ wulkej prózu psches nje wuleźechu, tola žo pschi tym šraschnje sreźachu. Na šwoje na wokanje dźěći hnydom ludźo je šuždobnych twarjenjow na pomoz khwatachu. Woni ſ hrjadami nuſowe durje wubichu a dźěćom pucź se stracha pschihotowachu. Wjele dźěći žo psched twarjenjom šwoje, so dyrbjachu je do khorownje dowjesć.

Runjeż wohnjowa wobora ſ napinanjom haschesche, žo twarjenje tola dočźišła wothpali. Policija njesbožowny podawk kruce pschepytuje.

S **Wojerej.** Pónđźelu na wječornych šmerkach blisko dwórnischcza dźěłaćer Gehlbach ſ Brětnje ſ jědnym kokom jedźesche. Dokelž bě pjany, tam a sem ſeklizo, wobkhad wohrožowasche. Po khwilizy jemu napschećiwo ſ Drjezdźanskeje dróhi motorski koleſaŕ pschijědźe, kotryž žo ſeklowarjej njemóżeše wuwinycź. Wobaj do žo šrašychtaj, pschi cźimž Gehlbach padnyschi žo cźežko šrani. Sawołany lěkaŕ jeho do khorownje dowjesć da. Motorski koleſaŕ, kotryž bě žo jenož lohko šranił, mózeše dale jěcź.

Wukaz za předawan'e běrnow

S **Wojerej.** Krajny radźićel wojsewja:

1. Płahowarjo běrnow maja prawo, běrny pschetrjebarjam, też khorownjam, kasarnam, lěhwam dźełoweje słužby atd. podawacź, hdyž žu płaheowarjo najprjedy pschikłuschnemu wotrjeßnemu burstwu sapiš pschepodali, kotryž adrešu pschetrjebarjow a hromadu běrnow, podpismom ſ pschetrjebarjow wobkruczenu, wopschinja. Sa sjedbranu hromadu běrnow skałańskeho sapiša wotrjeßne burstwo skónczne wopiśmo wuda a sdobom podaty skałańšti sapiš wróćejo, jón płahowarjej pschepoda. Skałańti sapiš dyrbi žo po skónczenym podawanju wotrjeßnemu burstwu wróćicź.

Prjedy hač płahowar skóńczne wopiśmo dostanje, ma wón 5 pj. po 50 kilogramach běrnow jako wurunanšti a wudawkowy pschinoschk wotrjeßnemu burstwu saplacźicź.

2. Płahować njeśmě běrny niże hamtšy postajeneje najnišschcze płacźiny pschedawacź. Pschiražli žmědża žo bracź.

3. Płahowarjej je dowolene, na tydźenskich witach běrny ſ drobna pschedawacź, hdyž je šlubił, so žadyn wicźny dźeń wjazy dwěli 5 zentnarjow běrnow a žanemu woteběrarjej wjazy hač 20 puntow po postajenych drobnopłacźišnach njepscheda. So bychu žo njetrěbne pucze šalutowake, dowolenške wopiśmo 1 měsaz płacźi a postaja, so žmě žo tóždy wicźny dźeń jenož 5 zentnarjow běrnow pschedacź. Też sa tele běrny dyrbi płahowaŕ, prjedy hač dowolenške wopiśmo dostanje, 5 pj. jako wurunanšti a wudawkowy pschinoschk po 50 kilogramach wotrjeßnemu burstwu saplacźicź. Pschetrjebarjam je dowolene, šebi žamym běrny nasběracź.

*

S **Khocźebuza.** Na żelesniškim pschekhodźe njedaloko Gólichowskeho sastanischcza žobotu popołdnju żelesniški cźah sapschah witkowarja Hausmanna šrahny. Tutón ſ woſa padźe, mjes tym so žo žyn kruch hobu wlecźeschе a žo pschi tym mori. Witkowarja, kotryž bě po žiwojeho žyna do Barlina jěł, šrašchnje šranjeneho do Lukowskeje khorownje dowjesechu. Kóń, kotryž bě žo ſ cźahom žobu wlekł, bě thohorunja mortwy. Żelesniški wothladaŕ je pjecza njesbože sawinowaŕ. Wón bě šabył, pucź sawrjecź. Jeho žu je słužby wotšadźili.

Žałostny kónc swój bnje zwady

Psched Plawnišim pschišłužnym žudom měšeše žo Góšćina šwudowjena Hana Augusta Oberštowa ſ Groźriesjena pola Plawna dla štónžowanja žwojeje 35ćeteje khupikojteje dźowki šamolwicź. W Oberšlez žwójšje žo dźeń wote dnja wot 6 lět šwudowjena macź a jejny žyn a tuteho žona wadźachu. Lětša 17. meje ſ pukam mjes pschichodnej dźowku a pschichodnej macźerju bóńdźe. 20. meje, 1. dźeń žwjatkow, žo žyn a macź šaže roskorischtaj. To macź ſ rosšudej pohnu, ruku na žo stojicź a khupikojtu dźowku žubu do šmjerce wšacź. Powjasaj žobu wšawschi, wjeczor wokoło 7 hodźin žónšķej ſ domu woteńdźeschtej a kóžda žo ſa powjas powěšny, kotryž běschtej ſa jedyn schtom žwjasałoj. Mjes tym so žo dźowka šadaji, žo macźeri šamomordarstwo njeporadźi. Tehdy dla špyta dźowku ſ powjasa wuščwobodźicź, tola ta bě hižo morwa. Psched žudom žo macź wušna. Po wunoschku pschepytanja žo tej šatny rěcźnik ſa to wuprаji, so bychu žo jej wołóžaze wobstejnosće pschijpóšnake. Žonu jenož ſ jaštwu na 9 měsazow šaždschu.

Zamolwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźěł a přilopk Marko Smolerja za nawěštki dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a čišć dr. J. Cyž w Budyšinje.

D. A. VIII. 1934: 2242.

Budyske stawniske powěsće

f dnja 25. septembra 1934.

Narodźile su so: Pawołej Richardej Säuberlichej, železnišćernu wobkhodnemu assistentej, dźowčičźka. — Gustawej Korli Alfredej Pfisterej, schoferej, dźowčičźka. — Pětrej Pawołej Kranzej, schöferej, dźowčičźka.

Manźelstwo pschipowědźichu: Korla Erich Hübner, podoffizier f Johannu Friedu Mühlig, kwarću, wobaj w Budyschinje. — Maks Richard Kbělnik, wyschichi dźesatnik f Annu Johannu Schillingej, pichedawarku, wobaj w Budyschinje. — Pomhajbóh Arnosćt Erich Teichert, klampnaŕ a instalaćer f Marjanu Charlottu Scholtkej, pschedawarku, wobaj w Budyschinje. — Gottfried Erhard Opitz, tepier a montér f Hanu Helenu Swoboz, słužobnej, wobaj w Budyschinje. — Hermann Waltaŕ Hajnza, moleŕski pomocnik f Jadwigu Martu Sebastianej, bjez powołanja, wobaj w Budyschinje. — Waltaŕ Jurij Ssymank, fabrikiti dźełaćeŕ, f Martu Selmu Leymannej, dźełaćerku, wobaj w Budyschinje. — Bjedrich August Rycź, techniker, f Margareru Emmu Martu Pavelej, stenotypistku, wobaj w Budyschinje.

Do manźelstwa stupichu: Liedhurst Waldemar Zindler, dźełaćeŕ, f Emmu Kubanej, dźełaćerku, wobaj w Falkenbergu.

Radio

Pjatk, 28. septembra 1934:

Königswusterhausen: Nimo snateho wschědneho programa: 6,20 ranšći konzert. 9 spěwy wot Lönsa. 12 pschipołdnišći konzert. 13 tačzele. 20,15 hodźina narodow. 20,55 orchesterski konzert.

Lipsk: Nimo snateho wschědneho programa: 5,50 so burow. 6,25 ranšći konzert. 8,20 tačzele. 11,45 sa burow. 12 Jan Strauß (tačzele). 13,10 pschipołdnišći konzert. 14,40 sa žony. 18,40 dujerska hudźba. 20,15 hodźina naroda. 21 orchesterski konzert.

Hišćze wažne f dnjoweho prearama: Barlin: 21,30 Pawoła Büttnerowy konzert. Königsberg: 20,55 wječorny konzert. Köln: 20.55 orchesterski konzert. Frankfurt: 20,55 šabawny konzert. Wiin: 19,20 šabawny konzert. Warschawa: 20,15 pólska hudźba.

Směški

Lubi mali.

„Njewěrno maći, mam ja nana rjane pschekhwapjenje k jeho jutšischim narodninam?“ prózuje žo Jank nanowi wežipnosćj sbudźicz.

„Mój luby Janko“, pak tutón rjekny, „tón najrjeńschi dar wot tebje by był, by-li mi pschilubił, so chcejsch pětk a pilne dźěćo być.“

„Haj, nanko . . . to wschak je někto tajka wěz, žnyni mjenujzy hižo nješchto kupił.“

Sprawny bundak.

„Hač žebi chléb ja pjenjesy kupju? Nē! Schtóž njedźěła, njedyrbi też jěsć. Kupju žebi palenz ja to.“

Pola Marja.

„A jene praschenje hischcze: Čzerpicze na wulkim lačznosćj?“

„Nē, tak daloko jenje pschińcź njedam!“

Najnowiše z cyłeho swěta

*** Na Raušchim morju blišo pomóńśeje wój Wittenberga je so z cźełmom cźejte njeschoło stało. Ssylny wětr pschehwapi plachtaty cźołm, w kotrymž pjeć rybakow bydlesche, nēhdže 40 metrow wot brjoha shaleny. Cźejta cźołma cźołm swrócźi. Wschitcy rybaŕy so tepichu. Pschi kuźnym wětśe njebesche móżno, rybakow wukhowaćz, runjeź bźcźu na brjoży njeschoło wobkedźbowali. Druhi cźołm je schtyrimi wosobami móżachu sbožownje k brjohej dowjesć.**

*** Wetkromjenje dźeći w Schleswigskej hischcze njeje popuschćiło. W prénjej tśeźinje měsaza septembra su 3 wosoby, w druhej tśeźinje 13 wosobow a w poslednjej tśeźinje 15 wosobow na spinalne wotkromjenje sthorjło. Dozdla je potakim w měsazu septembrie 31 wosobow sthorjło. Tśi wosoby su na wotkromjenje wumrěłe: 45létna žona na kupje Ssonce, 25létny muž w potodnischim Tondernskim wotkrjeju a 62létny muž w Segebergskim wotkrjeju.**

*** Na drósy pola Dormagena w Porheinskej je so w nozy k srjedze cźejte njeschoło stało. Auto, w kotrymž bydom wosobow jedźesche, sajedze f potnej pschichnoschu do schtoma. Wjednik je so najskerje je śwězami napschećo pschijědźejaceho auta klepił, so je smēr f wocźow zhubił. Dwě wosobje so sarafschichtej, tśeća wosoba je thorownu wumrě. Wjednik wosta njesranjeny, tśi druhe wosoby so lohko sranichu.**

*** Na ventilazijskim schachcze Grasfordskich podkopkow w Jendźelskej, hdźež je wutoru sajo dźełaćeŕ smjertnje snjeschožił, so srjedu na ranje wokoło ½1 hodź. nowe rozbuchnjenje sta. Drjewo a beton so kěje wysoko do powětra wierchu. Mróćel tolšeho cźornego kura so je schachta wudoby. Na sboże so nichtó njesrani.**

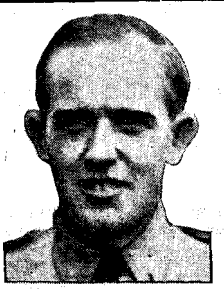

Nowy wjednik irskich módrokoschlakow.

Wyschi Cronin bu najźednik O'Duffya, kiž je wjednistwo organisazije módrokoschlakow złožił.

Pflopk

Cźełko w spalenej zyrkwi namakali.

W Loughtonje w Jendźelskej je so póndźelu wjecźor mała zyrkej wotpaliła, kotraž je so psched nēkotrymi dnjemi se žołmowaneho bladza a drjewa natwarika. Wopalniśćezo wotnoschego, cźełco muža namakachu, kotrež mějesche sadobywaćeli grat a wjetschu sumu pjenjes pschi sebi. Myślza sebi, so je sbēranje tyšy w zyrkwi wurubił. S cźim pak je woheń nastał, njeje wuzaźinjene.

Pschepytanje pschećiwo wotwjedźerjej Lindbergowoho synka.

Wutoru so sudniśka ruschnosćj z wobstórźbu pschećiwo Hauptmannej saběrasche. Mies swědkami bě indzy rusłožny sa rukopišy Albert Osborn a nēkotři pschekupcy, kotrymž je Hauptmann twory se słotymi dollarskimi bankowanji sapłacźił, f kotrychž je dźěł Lindberghowoho wukhowaneho pjenjesa wobstał. Jako dopokasma so 13 700 dollarow, w tólni Hauptmannowoho automobila namakanych, sedźa, kotruž je Hauptmann popisał a kruch drjewa f Bronkskeje drjewoweje wikowańnje pschedpołožichu, f kotrejž je so rěbl, pschi wotwjedźenju wuźity, dźełał.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina.

Städtische Freibank Bautzen.

Sonnabend, den 29. September 1934:

8—10 Uhr für die Nrn.: 251—650.

Rohes Rindfleisch . . . . Pfund 0.30 RM.

rohes Schweinefleisch . . . Pfund 0.35 RM.

Die Freibankverwaltung.

Towaršwowski powěstnik

Drježdźany. Tow. kat. Serbow „Jednota“ wuleći njedźelu 30. t. m. do Bradorfa. Zetkamy so pop. ¾4 hodź. při skónčnym zastanišču čarow 6 a 3, Wilder Mann.

Drježdźany. „Jednota“, tow. kat. Serbow w Drježdźanach skhadźuje so kóždu wutoru w hosćenu Bayrische Krone, Neumarkt. Wot nětka wotmija so zaso na zhromadźiznach kaž stajnje w zymje přednoški. Rjad přednoškow wotewri wutoru 2. oktobra k. kral. hudźbny direktor Bj. Krawc z nimoměry zajimawym přednoškom „Humor w serbskim pismowstwje“. Dla krasneho přednoška so bohaty wopyt wočakuje. Dale wobdźěli so towaršwo „Jednota“ zhromadnje na swjedźenju bratrowskeho towaršwa „Cornoboha“ sobotu 6. 10. we Ballhaus na Budyšskej drózy. Předsydstwo.

Drježdźany. Wše serbske towaršwa w Drježdźanach zeńdu so wutoru 9. X. wječor we 8 hodź. w hosćenu Reichelbräu na Christianskej hasy čo. 22, k wažnej zhromadźiznje. Wopyt z Łužicy je přilubjeny. Cyk.

Do serbskeho domu Serbske Nowiny

su tunje a přinjesu wše zajimowsće z blizka a daloka

Tkaninu za jaki, čorna, 7.90, 4.75, 3.50 Schaaf

Twarožk

Harzski . . . . . 5 štuk 10 pf.
Harzski . . . mała tyza 34 pf.
Harzski . . . wulka tyza 90 pf.
kónčkojty twarožk 3 št. 10 pf.
pjasćowy twarožk štuka 7 pf.
mały burski twarožk št. 5 pf.
wulki burski twarožk št. 20 pf.
kulojty twarožk štuka 10 pf.
Mainzski . . . . 3 štuk 10 pf.

jara rjana złotožołta twora

K temu wulki wubjerk w druhich twarožkowych družinach

Wobhladajće sobi naše wukładne wokna!

Künella na Bohatej hasy

Ryby pječeńska kuchnja (Fischbratküche)

w Budyšinje na Moltkowej drózy 6

wot pjatka, 28. septembra 1934

zaso wotewrjena

Předawamy też přez dróhu.

Wo přećelne wobkedźbowanje prosy

Alfred Liebsch a mandž.

Přenajmjeće zahona

Při Lubijskej drózy ležacy zahon čo. 2115, hektar a 52,2 arow wulki, kiž přistuša Jäckelec swójbnemu wotkazanju, je wot 1. januara 1935 na dalše 5 lět za najwyššu sadźbu přenajeć.

Pisomnje zapodane najeńskie namjety hač do 15. oktobra.

Wotpokazanje wšěch najeńskich namjetow sebi wumjenjamy.

Měšćanska rada, wotdźěl wotkazanjow.

Stariši wudowca w Budyšinje chcedźa so staršej serbskej ewu holcu abo wudowu

bliže zeznać dla wjednistwa domjaceho hospodarstwa a snano pozdźišeje žeńtwy. Zamołwjenja wanroka so pisomnje pod „A 27“ na wudawarnju Serbskich Nowin.

Cista a wobwrólna holca,

nie niže 21 lět, so do wjesneje korčmy pyta, hdźež ma gólfiańske dowjesće dźěła wukonjeć. Dalše we wudawarni Serbskich Nowin.

Kruwa,

młoda a wysokosućelna, je na předań w Stróži čo. 24 pola Wulkich Zdźarow

Pola mje dostanjeće kóždy dźeń čerstwe

morske ryby

filet, kabeljau, mórsku rybu, čerwjeny perski

mjas. solotej ½ pł. —.35 hr.

jerje . . 10 štuka —.35 hr.

wše marinady po najtuńšich dnjowych płaćiznach

M. Hypko w Budyšinje na Jerjowej hasy 11

Mórske ryby

štwórtk a pjatk krejćerstwe na lodze 3 procentow zniženja

Korla Noack nsl.

mějićel Herbert Scheufler na Žitnej hasy 10

Meble

a pólstrowane twory

poruča po najnižšich płaćiznach

Handrij Štrympa

w Budyšinje na Rózow. hasy 15

Rumowanske předawanje

dla přenoločenja wobkhoda

jědźerńje, spańske jstwy, kuchinje a polstrowane meble

Wustaćenca meblow R. Bensch

na Kralowskim walu 3

548 kolesow

rozpředach hižo w tutym lěće. To je z dopokazom, zo dobre twory płaćiny hódno předawam. Najnowiši wubjerk znamkowych kolesow. Wokoło 300 kolesow na składźe. Na přeće płaćenje w dźělbach. Napłaćenje 10 hr. Tydźeńska dźelba 2 hr.

J. Schieback, na Mužakowskej dr. 4

Přijimam trjebane kolesa jako napłaćenje.

Pomhajće

z wohnjom cźežka potrjechenym krajanam w Sulšecach. Kśesćańska lubosć dyrbi tu mócnje skutkować, zo bychu potrjecheni zadwělować njetrjebali.

Wotedawajće dary wašim knjezam duchownym abo wučerjam, kotříž je na přistušne městno dale dadźa.

Dźensa nowa

Berliner Illustrirte

dostanjeće w Serbskej knihaŕni abo skazajće ju sebi pola dowěrnikow „Serbskich Nowin“

Jenož 20 pł.

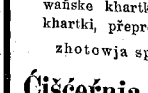

Mam w swojich hródźach na Hornčerskej hasy č. 40 nowy transport młod, wysokosućelnych znowa dojacych raněnoprušskich hollandskich płahowańskich płaćiny hódno na předań abo wumjenjam za rězny skót.

Gustav Gneuß, skótna wikowaŕnia w Budyšinje. Tel. 2104

Čišćowe wěcy

serbske a němske, kaž zličbowanja, listowe hłowy, kwitowanja, načišće na listowe wobalki, kwasne spisy, slubowe khartki, wěrowańske khartki, smjertne khartki, visitne khartki, přeprošenja, dźakne khartki atd.

zhotowja spěšnje a płaćizny hódno

Čišćeŕnja Serbskich Nowin

w Serbskim Domje w Budyšinje

Přiloha k čisłu 226

SERBSKE NOWINY

Štwórtk 27. septembra 1934

Kak wuhotuje so žnjowy dźakny swjedźeń w Budyšinje?

Podobnje kaž loni ma so tež letsa žnjowy dźakny swjedźeń w našim měsće wobswjećiś. Wczera wjeczor wotmě so w „Měšćańskej zahrodze" shromadźizna sastupjerjow wschelakich organisacijow. Propagandny wjednik Budyskeje wotnožki nazionalsozialistiskeje strony Hesse rozłožił pśichitomnym programm swjedźenja. Tu podamy jeho jenotliwe dypki:

Sobotu 29. septembra wjeczor wot ½8 hodź. hač nědyže do ½8 hodź. so we wšěm̀i swonami swoni. Na to postaji dźěłowa słužba žnjowu žerdź pśi łučy na Žitnych wikach na stronje měšćańskeho dźiwadła. Potom wotměje so zwjatoczbnoška, pśi kotrejž budźe nědyže 250 śpěwarjow śpěwaś; swjatk němskich holzow (B. d. M.) pśichodźejdźe ludowe reje.

Njedźelu 30. septembra rano do Božich słužbow posćiśi so pištanje z zyrkwinych wězow. Woborne formanźe póńcu so wotdźělenja do Božeje słužby rano ½8 hodź. w Pětrowskej zyrkwi. Po Božej słužbi podadźa so jenotliwe wotrjady se swojimi chorhojemi na Tuchorske pohrjebnišćo, so bychu w Čejstnym haju padnjennych rjekow wopominali a wěnzy k pomnikej położili. Kyffhäuserski swjask mjes tym k druhim pomnikam w měśće wěnzy pokóźi da.

Sćwjedźeńśi cłah wotměje so w popołdnišćich hodźinach a sćupa so kaž loni na dróhach dołhorańskeho dźěła města. Cłah dźěli so do sćhtyrjoch wulkich stupnow, kotrejž sćhtyri se swjedźeńskimi wobami lětne cłažu pśichodstajeja. Krajne burstwo pśichwośmje wuhotowanje wobow a pśichodstajenje drastow. Wono sćupa so na sadnim dworje Husarskich kašarnow. Prěnja skupina cłaha shromadźi so na Cžornobóžskej dróze; do njeje źiuscheja SA, WO, hamt sa sastojnikow. Druha skupina sćupa so na Rěźarnskej dróze; wona wobsteji se dźěłoweje słužby, Hitlerskeje młodźiny, rjemjeślniskich jednotow, NS-wucjeńskeho swjaska atd. Tśeśa skupina hromadźi so na Stieberskej dróze a wopśichija Kyffhäuserski swjask, Technišku nuzowu pomoz, wulke a drjobne dźěłarnje. Schtwórta skupina seńdźe so na Paulskej dróze; do njeje źiuscheja motorska stajela, lětarjo, Stahlhelm, wikowarśtwo a pśichemnźko a sćhtyrne swobodne powołanja. Prěnja skupina shromadźi so 2,15 hodź., druha skupina 2,30 hodź., śeśa skupina 2,45 hodź. a schtwórta skupina w 3 hodź. Krótko do ¼4 hodź. sapoczina so cłaź po měśće hibacź.

Sćwjedźeńśi cłaź poćehnje po Tśelanskej dróze, Bismarckskej dróze, Moltkowej dróze, Kamjeńnej haju, Bohatej haju, Stśutskownej Lawskej haju, Lawskich krjebjach na Žitne wiki. Na rózku Lawskeje haju a Lawskich krjebjow źwjedźeńśe wosy z cłaha wujdu, po Hoschźi haju a Seminarskej haju na Žitne wiki pśichźidu a po Schulskej haju wotjedu, so bychu wschitzy wobdźělniźy źwjedźeńskeho cłaha pyšne wosy widźeć mógli.

Po krótkimaj narěčzomaj wokrjeźneho wjednika a wokrjeźneho burskeho wjednika pśichenjeśe so wjednikowa rěcź z Bückeberga. Po wjednikowej rěcźi swjasći shromadaje wotejdu. Zbitne wobydlerstwo pak so rozběhnje.

W 6 hodź. pśichedwjedźe dźełowa słužba w měšćańskim dźiwadle dźiwadłowy kruch „Tellowe hry schwajzaršich burow". Sastup płaśi so jenoź 50 pj. Lisćiki su na wschelakich městnach do cłaża dostaśe.

We 8 hodź. sapoczny so w Krónje pśichedwjedźenja młodeho burstwa. Potom su reje hač do 3 hodź. rano. Sastup płaśi w Krónje 30 pj., za njesaškuźerjow 20 pj., rejwarske banćiki 20 pj.

K źwjedźeńskemu cłahej hišćo pśihłosmnimy, so so k wobdźělenju wołoženje njedźelska drasta pśiheje. Schulske dźěśi shromadźa so na dróhach a źwjedźeńskemu cłahej pśihładuja. Ludźo hyes dźěła sarjaduja so žobu do swojich pśisedawšich dźěłarnjow.

Lětsa so wotdźělenja na wšyc njeśeźelu kaž loni. Wobdźělenje na wjeśnych źwjedźenjach je bóle dobrowólne. Sćwjedźeńske znamjeśenka młodźina po domach pśichodawa. Nichtó ju njewotpokaž, ale kuź so hyšći radostnje lětsa wołoženje pyšchy žnjowy kwěcźelk a wopokaž, so chźesch so žobu twaricź ludowu shromadnosćź.

Frankec rowniśćo na Tuchorju

Hdyž na wulke Tuchorske pohrjebnišćo w Budyšinje pśichińdźeśi, wohladaśo tam w prěnim wotdźělu pśi Lubijskej dróze wulke schtyrirožojte twarjenje. Pśichi semi widźijśi na tójsdej stronje jelesne durje a w hornim pokhodźe schtyri wokna. Stajnje pak je tam wschitko krjeze sawrjene a njewohladasch niczo, dyžli cśiche, woźamocźene twarjenje.

To je Frankez rownišćo.

Domjazy wědźa wjele potajnostneho wo nim powědaś. Tak so powěda, so bě w prjedawšim cźasu wulke myto sa toho wustajene, kiž by samoht w jśtwi hornjeho pokhoda w nozy mjes 12 do 1 hodźin wutrasć. Mnohi njebojaśni to spytachu, ale kóždy je dyrbjał wostajiwšchi wšeho se strachom cźekanyś. Takle a podobnje cźi dźeńża hišćeze lohkowěrnivi z poduschenym hłosom sdźełuja. Ale to wschitko ma so samoźe'se pschipiśaś krucźe sawrjenym burjam, psches kotrejž njemóže wcźipne wóczko do cśicheho twarjenja pohladaś.

Tak potajnostny pak tónle spodźiwny twar na pohrjebnischću dozhła njeje. Tónu sa lěto je rownischćo wotewrjene a kóždy móže do twarjenja sastupiś. A tak bě to tež lětsa. Sandźenu njedźelu bě wotewrjene hač do popołdnja w 5 hodźin.

Schto tam potajtim wohladaśi?

Pśichi sastupje nadpadnje mi wozrjedź wyšokeje wjelbowaneje rumnosćeje wobhrodźeny schtyrirózk. We hłubokosći nědyže tśioch meirow stoji schéroki katafalk na granitowym podstawje. Katafalk sam je shotowjeny z njecźesaneho běłeho marmora. Do wěka je sapuśeźena wulka Boża martra. K hłowje katafalka stoji wulki rowowy pomnik z pěśtonza. Na nim je we łacźanskim pišmje napiśane, so tu shromadnje wotpokazuja Budyšći měšćańan Franka, jeho dwě mandźelskej a jeniczki syn. Wyšche pomnika wihaja tśi wolijowe wobrazy, kiž pśichedstajeja Franku a jeho mandźelskej. S kóždeho boka rumnosće wjedźe wuski kamjeńny khód do hornjeho poskhoda. Stupam po nim hoze. Je tu wschitko tak cśicho a měrne. Horka sastupju do schérokeje śitwy. Wožrjedźa śteji dwanaesće wyšokich stołow z cźerwjenym pocźehnjenjom a mjes nimi kulowate klibo z cźerwjenym rubom sawobjate. We rózku śteji thamor a na nim Boża martra. Hewak tu niczo wołoženego njewohladam. Podam so sašo do pschisenitśeje rumnosće. Pschećelenj dohladowaś mi na moje praschenja tole sdźeli:

Tu pokhowany Franka je był w jowjim cźasu jedyn z najbohatschich měšćańow. Tele rownischćo abo mausoleum je žebi hišćeze sa cźaś žiwjenja w lěśe 1746 natwarićź dał. W lěśe 1751 je 57 lět staryj wumrěł. W

Buraj pod žnjowym wěnzom.

Z Delnjosakiskej buraj w starej tradizionalnej drasće. Tazy budźa na Bückebergu sastupjeni.

Jan Nalj:

Moje wójnske dopomnjeńki

(Pokračowanje.)

Doprědka na Verdun.

W nozy so sapoczńje deschćowaćź, a tak trochu smoknjeny. Wjeselimy pak so pśches to, dokelž nam žłódki měr kiwa. Wójna dothe wjazy tracź njemóże, po tajtich sapuśenjach prěnich dnjow a to niz jenoź wokoło naš. Po zyłej Franzowskej so wójna wjedźe a wostaji wschudźom śledy sapuśenja. Knježeśtwa jenotliwych statow budźa tajkeho njesmyślna dowidźeć a so dorosumieć. Tomu pak tak njeběšche.

Druhi dźeń dyrbjachmy hižo saso dale. Njeběžachmy pak daloko, nekajże 10 kilometrow. Pśedy hač so na dalschi pucź podachmy, so wjetschi komando postaji. Tutón mějeśche nadawk, padnjennych sańdźenych dnjow hromadu sběracź a do wjetschich abo mjeńschich rowow potkowaćź. Tutón nadawk nětkotryžkuli z wjeselosću na so wza, mjenje toho dźěła dla, ale cźim bóle, so by nětkotre dny sady nješchto měra wuźiwaćź mohł. Naich bataillon wosta nědyže na łuzu pśichi dróży ležo, když žebi snowa nasche městna pschiprawichmy, tak derje, kaž so to w deschćowatym wjedrje hodźeśche. Dyrbjachmy najbóle w zelnych smachach leźeć, so bychmy kóždy wokomik hotowi byli — Cźakachmy dźe stajnje na nowy alarm. Schtwórtk so wumjedri. Tak pschetrachmy rjany dźeń w naschim lěhwje a trochu wusknyknuli.

Pjatk knježeśtse hižo wot ranja wulka horzota. Tutón dźeń dyrbjachmy so a daloki pucź pschihotowaćź. Wjelo 10 hodźin dopołdnja jón nastupichmy. Běžachmy po dróży psches Romague do Damvillers, maleho wjazka pichi żelesnizy, kotraž do Longwya wjedźeśe. Wobkedźowanje běšche pschi wulkej horzośe jara wobcźežne. Wjele jich saso leżo wosta. Artillerija naš pschećźahny a wjesełe wjele sprózdnych towaršchow zhubu. Popołdnju wokoło 5 abo 6 hodźin Damvillers dozpěchmy.

W zhromadnych kwartěrach so wulhowachmy. Leźach zhubu z wjetschej hromadu nědyže na zynowej łubi, hdyž po rěbte horje a dele wažachmy. Wohudźakowano njeběšche łubja pschewyšoka. Tak so kóždy zwoje cźeze wuśwobodźi a smachi w łuźiku do porjada sdźełe. Běšche to zhubu hłowna wěc. Njewědźachmy zenje, kak dotho taka hospodliwosć trajeśe. Kaž to tak w žiwjenju je, nětajka njewocźakowana wěc pschidźe śetkanje, hdyž so jeje njenadźesch. Teź njemóžeśe nichtó dosć na swoje smachi kedźbowaćź. Pobrachowaśe něschto, hladaśe kóždy, so žamžnu wěz sašo namaka. Bjerjeśe ju, runjeź druhdy zwojemu najlepschemu towaršchej zyło. Tak běšche to pschezy pola wojarow. Wjele mjenje je so tole waschnje we wójnje wukorjeniło, mjenujzy w tak krótkim cźasu.

Lubźo a teź wojazy su wschelakeho waschnja. Pucźowanje běšche dosć napinaze na dźenżnischim dnju. Sakurjeni a pschepoćeni tohorunja běchmy. Hladachmy sa žudobjemi a wodu, so bychmy so trochu wurjeźeli. Njemějachmy k temu w poślednich dnjach składnoście. Druhi dźeń pak khwatałe na hońtwu. Nětkotryžkuli ma w tutym nastupanju dobry nóš, tak mjenowany schestry smyšt (6. Sinn). Damvillers běšche na khwatt wot zyłeho młodeho franzowskeho ludu wopuschćeny, jenoź starschi ludźo a nětkotre dźěśi tu wostachu. Klamy a druhe městnoście stejachu wožamocźene a buchu pschepytane a wschelake so namaka, dokelž běchmy tu žobu prěni. Dotho njetrajeśe a towaršchojo nozschachu wschelake wězy hromadu a tykachu je nam pod nóš. Wožežeje měćachu wjele wina w žwojich žudobjach sa jeźź. Podachmy so hyndom z naschimi žudobjami na pucź, hdyž nam městnosć wukasachu. Na dróżu wustupiwschi widźachmy, kak wojazy do jeneje khěże nuts a won khodźachu, kóždy se swojim žudobjom. Tak sa nimi, nješchto žnadź dostawjeny.

Hdyž do khěże sastupich, so tam wschо z wojakami njetwjeśe a do pinzy tłócześe. Běchu tu tśi njeźmérnje wulke žudy pokne wina. Pschi naschim sastupje žnadź wjazy niz, dokelž wino z nich njepschestawajzy běžeśe. Słuźnimje so z tajkim Božim darom tu runje njewobkhadźeśe! Hdyž na zjad pschińdźech, so dźiwach, so je pinza někak mokra. Dolheho rośahnjenja njebě trjeba. Běšche to wschitko žame wino, kotrejž nimo běžeśe. Pśechtoj pinza běšche khětro cźmowa a kóždy hladaśe, so won pschińdźe. Tak někotry je žnadź na tutym dnju kapku pschewjele wupił a — derje śpaś!

W Damvillers wostachmy někotre dny a pschebywachmy zjane a měrne hodźinki. Mějach tu staru słužbu, wukasy tam a žem nošnjcź. Mój towaršch, wšěty Kowal se Židźineho pola Wojerez, so žwóri sa naju cźełne derjemeśe starasche. Nosćeśe wschelake wězy k jeźdź. Tónu namaka na dobo tśi pleza. To běšche něschto sa žołdk. Sćym so teź druhdy na pucź podak, namakat pak zenje nicžo njeźśym. Kuśto žu mje z khěže wuhnali. Po cźaźu knježeśe porjad, dny wotkoćźahanja khěžu wot khěže so bórzy minychu. Wyschchi wjednizy so sa to postarachu, běšche jich wjele w městaczku w kwartěrn.

Sšo w městaczku rosbładawschi, widźach njes druhim staruschku, kotraž nimale zyły dźeń pśiched žiwojim domcźkom žydasche a w nabožnych knihach cźitazo so stajnje modleśe. Sznadź su ho jeje modlitwy dopjelnile! Mészachmy sa tajku pobožnu duschu wěru žobuzełnosć. Njeje sa cźłowjeka ł zyła tak lohko, na žiwojim městnje wostaćź, hdyž běchu wschitzy pschiwuknuli domizmu wopuschćeźili.

Na dniu 1. septembra dyrbjachmy naschu łubu žynowu łubju wopuschćeźeć. Dźeśeśe dale do prědka. Pschińdźechmy psches Bawrille do Crépiona. Wjeś Crépion leži w dole, na šěwo wyschina 295. Staužna łu posćiśe dołhi cźaś z naschej domizmu, hdyž wschelake cźaźu pschebywachmy. Naschi bataillon tu wosta. Nascha 12. kompanija dyrbjeśe nimale pał hodźiny dopředka na straži a to bychmy prje-

u testamencje je postajił, so maja so Budyšyn radni tóžbołětnje na tśeśim žnjatkownym dnju w hornumnoscach rownišćo jeńcy. Duchowny dyrbi posłuchi wopomináśiku narěcz wotmerzy, w kotrejž pat e j chwalospěwom na njeho spominaś. Na to maja y j jeho zalwostajeneho samoježna na thudych městach ichina podpjerty wudźeliś.

tak je so to stało hacź bo njesłoženowje inflazije, tej tele, kaž tak mnohe druhe wotkazanja, dopołnje

Wótko so rownišćo jenoź hišćeze tóžbołětnje synje k sjawnemu wobhladanju wotewri.

Wšo jen čert

(Skóńcenje.)

jejeźli to dźiwno: **„Połna móšeń ma čerta, a(le) ma ma jeho teź.“** A **„w nuzy nuchota čert wonas“. „Hdźeź su pjenjezy, rěka, helći so čert, njejsu, helći so teź.“** Woprawdźe **„čerta wojetrjebaš, wšako je spochi tu.“** Ale njejsy li swjaty Pětr, **„čerta njespytaj zjebać, to sameho wobšudźiš.“**

ój **„ma jećibjela“**, wola: **„Bij čert do škór**, kiž na wišnjach sedźa, zo by je do helskeje esypał. Ale rjenje to njeje. A nazajtra, hdyž e njenamaka, zaso čerta winuje prajo: **„Te je djaboł zanjesł.“ „Ma wón čertowe (helske) ny?“** Ménju ćłowjeka, kiž ma stajnje čerta na u, kiž njerěći: To Bóh wě, ale: **„To čert wě“.** wě, kak so jemu póndźe!

Čert rady mokrym bratram porjedźa.“ „W pawej pičołcy čert na pijulu łaka.“ A štóž na ekedźbuje, jeho sobu srěbnje. Njech **„wopiłc čert, ale čertowski słěpc.“** Jeźli zamóženje přeze **„čertej wšo spodawaś.“ „Paleńe trubić, karty rěka čertej hołdowaś“**, nic drje přeco ale často. ćłowjek je słabeje wole a čert jeho z łohkim nje; wón je **„so čertej pod kwaklu dał“**. Pjanak dobny ćłowjek ći druhdy **„zeli, hač so čertej i z wjeselosću tŕase“** abo **„zeli kaž zatan“** sam khadźa **kaž zły duch“**, kaž sym sam wjacy króć ł a słyšał. **„Hopanc a žłopanc je čertowy po-**“ Wopojeneho ma djas w mocy runje tak, kaž ši, zo **„kamjeń z ruki ma čert w mocy.“** Tajki ń teź łohkobyć wjele škody načini. Tehodła rjenje, za někim kamjenje mjetać.

arty hrać njeje ani źe ani dobre. Ale wo pjehrać, bywa často hrěšne. Přetoź přisłowo po: **„Hdźeź ći štyrjo kralojo hraja, čert sobu za m sedźi.“** Karty teź podarmo njerěkaju **„čerswjećatka“** w katolskich stronach, druhdźe **owe knihi“** a **„djasowy abc“**. Tón abecej někojeraš lěpje znaje hač serbski: Spěwaj, dźěłaj, sej. Stare **„knježe prawa je djas lanył“**, přetoź k njesprawne, zo wot nikoho być njemóžeja, wot njcho. Knjeża su druhdy lud **„trapili, by žadyn druhi Bóh njebył.“ „Serbski pan abo ki — to je wšo jen čert“**, tehdy rěkaše — a ? Hórši hač knjeża běchu často jich zastojnicy. okazuje přisłowo: **„Ma-li knjez jeneho čerta, osaŕ jich tŕoch“**. Kak so ludźo zwjeselichu, hdyž a spadźe, to sej my ani wumysliś njemóžemy.

je **„spadła knjeża robota, ale čertej dale ża.“**

Wójny naškara čert a dopušći Bóh.“ Přetoź na **je kermuš čertej a čertowskej cwólbje“** to tych ludźi na swěcze, kotrychž dla so wójny u. Swjatych kublow dla dźensa nichtó u njezapočina, to stej Ruska a Mexiko derje zalej. Jenoź z nabrabnosce so wójny wjedu, posa je hrěch spočatk wójny. Że zła rosće zło. A **owe pasmo“** čěri njewinowatych do smjerće a enstwa, nanow, synow, dźowki, dźěćdow, wowki, kow. Wójnski duch je zły duch, tón so čežko wukorjeni. Kóždy króć, **„hdyž so wójna zapali, djaboł w heli přitwari.“** Přetoź we wójnje so **„złóśe skućuja, na kajkeź čert nadpjera.“** A ćłowjeka **„nadpěraka nadpěra čert.“** Tele **„wójny traja swój čas, ale wójna z čertom je spochi.“** Tej so nichtó njewoboŕje. Cehodła to nic? Dokelž **„čert nima nihdy dosć.“** A **„čert nihdy njeslaknje.“ „Jurij je tu zlu waku morił, ale po njej su młode.“** Bohužeł wšak je **„Jurjow dosć, ale kóždy so lintwory boji“**, dokelž k Bohu nimaju doweŕy. A **„čerći su čerći kaž w Němcach tak teź w Serbach.“** Čerći a jich agencí! Njesměmy wšak kóždeho ćłowjeka, kiž so nam njelubi, čerta mjenować, kaž w přisłowje: **„Kermušu chcył kóždy čert wuj być“** tohodła, zo směł na nju přinć, nic pak na dźełło.

Wjele čertowskeho wšak mjez ludźimi je. Např. **„kaž piskaju čerći, so wrótny swět wjerći“, „na starych borki su z hele storki.“** Hdźeźkuli je samo **„njeroda, zo čerta grawa.“ „Njehorne hubisko je djabolske trubisko.“** A **„hdźeź so klije, lanu so zmije“**. Teź **„hubu polnu žorta, to ma husto khorta“**. A druhdy słyšiš **„łžeź, zo sej ani čert tajkich wumyslił njeby.“ „Přiwěra a njewěra nadutej stej wot čerta.“** A skóńcnje dwě přisłowje prajitej: **„Hdźeź je čert serbsku wjes wudrěł, sadźi jim Němca.“** Ale **„žadyn djas na Serbow hórši hač znjemčeny Serb.“** Kóžda **„zasakla hłowa je čertej za sydank.“** Tu so jemu derje sedźi. A **„njewuznate hrěchi su za djasa směchi.“** Ale **„dźěrawe swědomje — zatanske trapjenje“**. Bjerćmy so wosebje Falša na kedźbu. Přetoź **„falšnych Judašow ma čert na rjećazu.“** A **„falšna duša do hele słuša“. „Wot Boha wotstup, do hele zastup“. „Wot čerta su a k čertej zas du.“**

Hnėw njepěstoń. **„Winikej wodaš abo sej do hele dodaš.“** Přetoź **„štóž čertej dobrotu čini, temu wón z helu zaplaći.“** Hdyž winikam wodawamy, wotrjeknjemy so čerta. A **„hdyž čert boži lud zaklina, jón Bóh Knjez žohnuje.“** Wězo **„djaboł wšemu hrami, štož so Bohu spodoba.“** A **„khromy čert je najhórši.“** **„Čert wostanje čert, a byrnjeź jeho ze swjećenej wodu pokšćił.“ „Hdźeź je čert pobył, tam wjele lět smjerdźi.“** Samo **„wo čertach bajo, bórzy smjerdy začujeś.“** Nic teź my tu? Tohodła rěka: **„Chześli čertej činić klubu, to no zaléž błaznej hubu.“** A **„hnėw so čert na tebje, z Boha derje za tebje.“ „Čerta so wobojiš, ale nic smjerće.“** Tola prawa **„bohabojaznosć njeboji so smjerće a čerta.“ „Kemšace zwony začerja djasowe pasmo.“ „Z Božim słowom so zatana wobroćé“**, je mózno. **„Čert ze zubami křipi, hdyž modleŕku słyši.“ „Pod božim krywom nimaš so žaneho zatana bojeć.“** Teź **„wo klóšterske durje sej čert rohiska wotbodźe.“ „Štóž so boji Wjeśšneho, nima bojeć čerta so.“**

Čert njeje nam ničo hódny, ale jara škódny. Štoż pak je hórše, njeje ani **„čerta hódne.“** Z tym **„dźi k čertu.“**

Zastańmy! Wobroćmy so wot złeho ducha k Duchej Swjatemu. Zdobom budźe nam derje w mysli a wutrobje!

Omega.

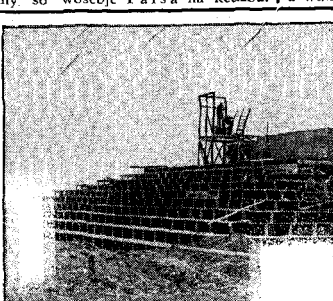

Pśichitoty na Bilckebergu.

Wobraz pśichodźaja tworjenje tribuny, ſ kotrejež wjednik k buram a ludej porěcźi.

Hospodarski rozhlad

Schtwórtk, 27. septembra 1934.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar - - - - - -	2,485	100 polsk. złotych -	47,33
1 engelski punt - -	12,315	100 českosł. krónow -	10,42
100 swajc. frankow -	81,67	100 franc. frankow -	16,50

Barlinska kursa dnja 26. septembra 1934. W poslednich dnjach wobkedźbowane pśichedowanje so wčeraše njewospjetowasche. Se stronu publika pśichedźejachu tam a sem sajm nakupne pidźikaju, tak so mózachu bo burzy powšitkownje pelěpśiciś. Teź kuliźa kupowasche wosjet na sakkadze polěpśenja kursow J. G. Farben a podźelow statneje banki. Na cźejkopśichemuślownych akcijowych wikach cźinjesche bilanza Klöcknerwerke dobry jaźiśiźaj, pśichi cźomuž so wobsebje wulkěhowasche, so we šutych ticźbach njejewi so hišćeze dobre wuwicźe pśichedowaca w pogledninm cźasu. Na rentowych wikach běsche mérniśko. Stara wójnska pożcźonka wo njeźo malo popušćeni. Wukrajne renty móžachu swój kurs dale polěpśiciś.

Barlinske žitne wulkawiki. Na wikach so njeje we wulku ničo pśichemeniło. Wobsebitnych naštorkow njeběsche, wobsebje teź mukowe wiki njepospśicźachu žaneho wužiwjenja. Pośiceńjenjow je nětko powšitkownje mjenje, šchtoź so wobsebje w picźeńcu a jećmjenju wulkutkuje a świkuje ſ tym, so ratarśtwo je nětko do běrnowobźěranja šapśehnjene. Na druhim boku pak je napraschowanje dale jara měrne. S khlěbowych žitow so rožka dale najbóle žada. Wobwśe je teź w najlěpšich družinach ledma dóstaca, mjes tym so maja wšcze družiny jećmjenja měrny wobkhad.

Wčera płaćejsche w Barlinje zentnar

pšenicy W 8: 9,60 hr., W 9: 9,70 hr., rožši R 8: 7,60 hr., R 11: 7,80 hr., — jećmjenja G 7: 7,60 hr., G 9: 7,85 hr., — wowsa H 9: 7,55 hr., H 13: 7,75 hriwnow.

Nětkne płaćišny ſ Drježdźanskich wikow.

Libjata 5,50—6 hr., łacźata 2—2,50 hr., kury, stare 2,50—3,50 hr., kury, młode 1,50—4 hr., hołbje 1—3 hr., hušy, sarjane 1.20—1,25 hr., łacźki, sarjane 1—1,10 hr., kury, stare, sarjane 80—85 pj., kury, młode, sarjane 1—1,10 hr., kapy 85 pj., tiny 1,50 hr., jabłuka 5—25 pj., běrny, zentnar 4—4,50 hr., běrny, po puntach 5—6 pj., kobota, jedźna 6—8 pj., zybła 10—12 pj., kŕeń 50—60 pj., hołowej, kerćźi 5—10 pj., běły kał 8 pj., cźerwjeny kał 10 pj., hydrotyły kał 10—15 pj., petršilka walcźi 10 pj., butra 1,40—1,56 hr., jeja 8 hacź 11 pj.

Dźenjnišche Drježdźanske šłotne wiki.

Na šłotne wiki pśichibna so dźenja 16 wołow, 9 bytcow, 19 krowow, 479 cźelatcow, 160 wowcow a 442 ſwinjow. Wołe bowjazeho šłotu a wowcow je wobkhod bjes wusnama. Cźelata maja ſtrjenje wikowanje, płaćišny trochu pośtupuja. Pola ſwinj je wobkhod pomału po šłarych płaćišnach.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg hewak 100 kg

Płaćizny po złotej hriwnje.

	26. 9.	25. 9.		26. 9.	25. 9.
Pšenica	200	200	hunv	10,7-11,7	10,5-11,5
rožka	160	160	wolka	10,5-11,5	10,5-11,5
jećmjeń now.	—	—	módre lupiny	6,75-7,25	6,75-7,25
jećmjeń, nat.	—	—	žołte lupiny	—	—
wows	—	—	zeradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšenč. muka	27,25	27,25	lany wosušk	7,55	7,55
ržana muka	22 40	22 40	such. hrubańc	7,35	7,40
pš. wotruby	11,05	11,05	běrnj. kruški	8,55	8,55
ržane „	9,50	11,15	syno, 50 kg		
raps	310	310	ržana sloma		
hróch, Viktor.	29,0-32,0	29,0-32,0	pšeńč. „		
lane symjo	—	—	wowsna „		
pieluški	11,5-12,5	11,5-12,5	ječna „		

Płaćizna za pśeńcy za wuplodźerja 8: 192, 9: 194.
Płaćizna za rožku za wuplodźerja 8: 152, 11: 156.
Płaćizna za jećmjeń za wuplodźerja 7: 152, 9: 157.
Płaćizna za wows za wuplodźerja 9: —, 13: —.

Statna banka w 3. tydźeniu septembra

Teź w 3. tydźenju septembra so mału rědkowo do staneje banki wrócźichu w zykłu jenoź 49,9 mil. hr. S tym su w septembru po ultimu jenoź 42% ſ kónc augustowych wuźadanjow so wrócźiśe. To ſwikuje wobsebje s tym ſrjótom giriowych sawjazkow wo 89 mil. hriwnow na 811,9 mil. hriwnow. Słowny podźeł tuteho zrótta dźe směja płacźenja na konwertijnu pokładnju. Tola teź płacźenje statnych pśichedowaćowo na girowe konta su w 3. tydźenju měźaza wulke. W jenotliwym ſrjiźi so wobstatk na statnych pokładnjowych pśichitkach wo 9,4 na 5,8, a na šménkach a šchetach wo 35,7 na 3.378,5 mil. hriwnow, na lombardowych zadankach wo 3,4 na 95,1 a na kryc. cźekhmanych hódnotkach wo 1,6 na 429,8 mil. hriwnow. Stajnje roscźazy wobstatk na kryce cźekmanych hódnotkach je so tak w tutym tydźenju pśeni ras ſrjiźi. Wobeh statnych bankowkow a bonow rentoweje banki (Rentenbankscheine) ſrjiźi so wo 98 mil. hriwnow a cźini nětko 3.568,8 mil. statnych bankowkow a 298,1 mil. bonow rentoweje banki. Wobeh twjerdych pjenjez ſrjiźi so wo 40,9 na 1385 mil. hriwnow. W statnej banzy cźini wobstatk 283,1 mil. hriwnow. Wobstatk na złocze a kryc cźekhmanych devisach powyšchi so wo 100 000 hriwnow na 78,9 mil. hriwnow.

Zykłowy wobeh płaćidłow ſrjiźi so ſ 5.562 mil. hriwnow na 5.419 mil. hriwnow poršo 5.269 mil. hriwnow w šamžnym cźasu łońšcheho léta.

hu formaziju wotmeniłi. Pśiched nami běšche wjetš, wo kotrymž so hyšche, jo ju tam njepśecźelśe wiłše widźeli. Dźěchmy kedźbliwje dopśeńka, ale ničo jepokaka. Jako dopśeńk pśichińdźechmy, tam ležaje ećowaje towaršchoju nam prajachu, so nimamy tu jo dobreho wocźakowaca, a khwatachu do šady. Jich ćenje so jako wérne wopokaja. Wšdy běchmy so połoži kromy hele wodźełili, hibachu so wot wšćech tónhromady a rospuśće'eni francowšiy pśećkoju nam bocźiwo, wulki dźeł derje w dolinje ſrjhowany, tak emóžachmy ſhromadne formazije jara derje widźeć. e to rjana wobrada. Sćmy tak malo tu pśedtu a dźeržeł tak ſrjimy. Pśedy hacź naše nam na pomoz idu, ju tamni dawno pola naš.

Wołho njetrajeche a francowšia artillerija łapocza tśeło onta hola wuškaśe. My pak ležachmy derje w pśicheo ſrjhowani. Njemóžachu nam runje we wokomiku ie šchkody nacźiniś. Když so nam nětkaŕ hodźeśche, hnuj teź my, ſchtoź kóždy samó. Franzowšojo ju poe, ale štajnje bóle a bóle k nam bliźachu, tola njeehmy jich ſadźerźeć abo jim ſnaimjenšcha cźućiwje y nacźiniś.

Runjeśy běšche naše ſtejnjišchezo wšcho druhe hacź te, ſjim tola tu najkrapnišchu taktiku njepśecźeśela s wójny wobkedźbował. Chychu-li jich pśešchoju dea, tśeśesche a podpjeraśe jich teź artillerija tak wuje, jo njepśichśetawaju na naš tśeśeśe. Njemóžachmy ſim tara hłowu šćehnuś a do nich tśeś. Kóždy ſo w taśich wokomikach tak derje hacź móžno k jemo. Jo je potem ſhowany, hdyž hłowa na jemi leži. chejta-li jich artillerija tśeśeś, ležachu tej jich pśešchoju mi. Franzowšojo běchu potajkim tu nam wo wjele dm ſtejnjišchezu a bliźachu ſo bóle a bóle k najšcej nimo toho, jo naša artillerija naš podpjerasche.

(Pokrazowanje jećehuje.)

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z winowsowanjom, do wukraja 2.15 hr. = 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćenčarske 4 pjenježkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhwkam cělneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž wumrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje zjedny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, znanjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Swjatne znjezhonjenja dyrbja we banky hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 227 — Budyšin — Pjatk 28. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Programm za žnjowy dźakny swjedźeń

Wjednik poda so 30. septembra rano w sćitadle do Goslara. Tam shromadźa so w 10 hodźinach burske wotpołstanjstwa z cyłeje Němskeje w swojich draštach w stanym kčorstim hrodźe. Němšti buršti wjednik, němšti minister Darré, powita wjednika a jenotliwe burske delegacije. Witanje burstich wotpołstanjstwow budźe nětko do 11,20 hodź. trać.

Wot sajneho ranja počahnu wobdźelnicy žnjoweho dźakneho dnja na Bückeberg a so tam shromadźa. Nětko we 2 hodź. popołdnju budźa wšitcy shromadźe. Cźakatym ludowym towarschom poskića so hudźba a spěwne khory, kaž też wulke prostne swučowanja, kotrež mużojo dźełowje słužby pschedstaja. 13,20 hodź. sestupaju so burjo w swojich draštach z wobeju stron krjedźneho puća wulkeho naměsta. Po tutym puću wjednik podźitzy pódźe. Wot 14 do 14,30 hodź. pschikhadźeja diplomatojo a cźestne formacije se swojimi khorhojemi a podadźa so na swoje městna.

W. 15 hodź. sapoczina so wustupjenje. Wjednik pokročži po swojim pschikhadźe nimo cźestnych formacijow němskostatneje wobory a dźełoweje słužby. Mjes tym artillerija 21 salutowych wustrělow wustrěli. Potom pódźe wjednik po krjedźnim puću k cźestnej tribunje na horje a powsta tam diplomatow a druhich cźestnych hosći.

15,20 hodź. němšti minister dr. Goebbels wustupjenje wotewri. Wjednikej a němštemu burstemu wjednikej pschepodatej so žnjowa króna a žnjowy wěnc. Wot 15,30 hač do 15,50 hodź. němskostatna wobora w runinje mjes Wcjeru a Bückebergom swučnje. Na to wulkokhór dźełowje słužby „Spěw bura" sajspěwa. Wot 16 do 16,15 hodź. porěči němšti burski wjednik Darré. **Wjednik rěči wot 16,15 do 17 hodź.** Po shromadnym wuspěwanju němskeje hymny a Horsta Wesselowcho spěwa so manifestazija słónči.

Do wobthadnych a organisatoriskich naprawow pschi wjednikowym pschikhadźe do burskeho města Goslara 30. septembra słuscha, so wot ranja hač do popołdnja 3 hodź. kitadła njeskmědža nad městom lětacź, jenicźzy knjeżerstwowym kitadłam je to dowolene.

Němske wjednistwo z radiowcho programmu wozjewja: Na wjednikowej jězbje z Goslara na Bückeberg radiowi rěčnicy we wosewej kolonnje holu pojedu. S techniskich pschicźinow pak so žane powěsće z krótkimi žołmami njepschenjeseju. Rěčnicy pak pschi jězbje z wosow słocza a potom k mikrofonam pschi drósy khwataju, so bychu rosprawjeli.

K žnjowemu dźaknemu dnjej khorhoje won!

Němšti minister za ludowe powuczenje a propagandu wschitkich ludowych towarschow namolwja, so bychu njedźelu 30. septembra swoje twarjenja a bydlenja z khorhojemi wupyschili jako znamjo swjatka wschitkich dźeławych stawow a dźaka zyłeho luda k němskemu burstwu za sjobjerne domkhowanje žnjow.

Žnjowy dźakny swjedźeń w šulach

Němski minister za wocsěhnjenje Rusť je z wukasom za wschitke schule porućił, so ma so na jenym dnju psched němskim žnjowym dźaknym swjedźenjom we wschitkich němskich schulach w krótkej a jednorej swjatočnosći na wuznam tuteho dnja pokazać a burstwo jako najwažnišći sklad nascheho ludowcho žiwjenja pobožnosćiwje. Mimo teho maju so tute praschenja też pschi roswuczowanju rosponimać.

Litwa potłóčuje němske šule w Memelskej

Litewski derktorij memelskeho kraja je wukas wojewik, so ma so nětko też schulstwo za litewsku rěcź dobyć. Němska rěcź ma so pschi roswuczowanju w schérokim wobhaju wusamknjeć. Tuto litewske postupowanje stawa so napischeco jaźnym postajenjam memelskeho statuta.

5000 politiskich jatych w Awstriskej

Swjatkowy kanzler dr. Schuschnigg je pschi appellu wudrnych cyłow raišcheje Marki wo liczbje politiskich jatych w Awstriskej nadrobniše wojewik. Won wuskupi pschecźiwo wunoschowanjam, kotrež so we wukraju rosšěrjałe. Běšche so pjerca wunoschowało, so je so w Awstriskej 25 000 politiskich podhladnych sajało. Schuschnigg rjekny, so je so po hantiskich sapiskach po podawkach w juliju 4507 nazionalsozialistow do lěhwow wotwjedźo. Mjes tutymi je so 818 w sarjadnišim jednanju a 3686 na składzje sudnišeho rosšuda sajało. K temu pschida so hišcze 556 lewizarskich reakzionarow.

Salzburgski direktor za hjesistrach je wukas wudał, so pschiwuzna njeswědźa politiskich jatych wjazy wopytowacź, jeźli su so wot swonkowneho swěta dospołnje wusamknyli a njeswědźa žaneje zyrobły pschijimacź, runjeź pschi kyłenym wobhladźenju jastwow na zyrobje thětko klaza. Też rěčnikam je so rosrěčowanje z politiskimi jatymi sakasało, runjeź chyli jenicźzy žebi polnomóc žadacź. Tuta naprawa pschecźiwja so porjadej wo khłostańskich prozeach.

Marxistiska kradnu bróńe domowe wobory

10 sozialdemokratow dosta so krjedu do bróńowcho składa domownje wobory na Liniowej haźy w 6. wokrjesu. Sadobywarjo rubiznu wjele rjelkow a kruchi ninstrumentow. Sa słódźnikami so hnydom hledźeše. Policiji so poradźi, 7 marxistow sajeć.

Křesćanso-socialna strona so rozpušći

Pschedsydstwo křesćesćansko-sozialneje strony w Awstriskej je so w dołhim a žiwym wuradźowanju z rospuschćenjom křesćesćanske-sozialneje strony sokłarało. Pschi wuradźowanju rěčesche też kanzler dr. Schuschnigg. W poswjedźenju pschija so rezoluzija, w kotrejž so wojewja, so so křesćesćansko-sozialna strona zyła do wótčinskeje fronty zarjaduje a strona organizaziju spuschći. Korrespondenza křesćesćansko-sozialneje strony budźe z druhim njenom dale wulkadźeć.

Zhromadne wozjewjenje k awstriskemu położenju

Schtwórtk wjeczor bu w Genfje sejźbowaze wosjewjenje 3 wulkomocow Francowskeje, Jendźelskeje a Italskeje state: Sajtupjerjo Francowskeje, Jendźelskeje a Italskeje su znowa położenje Awstrisseje pschepruhowali a su so dojednali, so w mjenje swojich knjeżerstwow pschipóznaja, so so wosjewjenje se 17. februara 1934 dźiwaju na nusnosći, so so njewotwisnosći a njeswisnosći Awstrisseje sakhowa, w pschesjenosći z nětcźiskimi rěčenjemi swoju zyłu móc wobkhowa a budźe też w pschichod sa zhromadnu politiku z měridom.

Skónčace posedźenje Zwjazka ludow

Schtwórtk psched wjeczorom wotmě so poslednje a jónkrjaze khadźowanje zhromadźizny Swjatka ludow. Zhromadźizna sabrasche so jenoš hischcze z rospramami wschelakich kommisijow, mjes nimi z rospramu politiskeje kommisije wo swadźe mjes Boliwijsku a Paraguajskej. Po skónčanej presidentowej rěči so zhromadźizna Swjatka ludow rozešdže. Wona je tej lětka njerwažne dźela dokonjała. Kaž so sda, su jeje wulke cźakanje nimo. Scamo pschijecze Ruškeje je powschitkownu sajim sloudźiło jenoš tak daloko, hač so diplomatiske jednanja zwonka zhromadźiznow wotměchu.

Na pjatk dopołdnja ½11 hodź. **je so poswjedźenje rady** Swjatka ludow postajiło. Najskerje budźe to poslednje poswjedźenje. Rada so potom zenoš zdźela hischcze zhromadźi. Zwonkowny minister Barthou so pjatk dopołdnja we automobilu do Parisa poda.

Egyptowski kral cźežko khory

Egiptowski kral Fnad je cźežko skhorił. Londonske nowiny „Daily Herald" pisaju, so je so italski spezialny lěkar z Kaira do kralowskeho lěcźenja hrobu Montasah sawołał.

W Londonje cźinja sebi wulke starosće. By-li kral Fnad wumrěł, by w Egiptowskej cźežke położenje nastało. Wot wuhnaca ministerskeho presidenta Sidky pasche w sond'enym lěcźe je Egiptowska pod knjeżiwom wěsteje „faslastoweje diktatury" staka. Tuta diktatura je z pohubjenjom kralowcze strowoty pjeza popuschćowała.

Dyrbjał-li kral wumrěć, by 14lětny prynz Faronk so kral scinił. To by sebi sastupjerstwo zadało a nětcźiski knjeżerstwowy system by so zhynuł. Pak dyrbjała potom Jendźelska sasso sjawne nadknjeżerstwo nad Egiptowskej pschewsmać, pak dyrbjeli so sajo k system parlamentariskich knjeżerstwow wrócźić.

Kataloniska so Madridej spjeću'e

Wupołslednischim cźasu je so husćišcho stało, so so samostatne knjeżerstwo Katalonisseje zwonkownemu zentralnemu knjeżerstwu w Madridźe pschecźiwjeseje. Sdrjedu

Barthou žada cuzu policiju za Posaarsku

Rada Swjatka ludow sabérasche so schtwórtk popołdnju z praschenjom Posaarskeje. Jako běšche Aloiji jako rospramjer nětcźiske pomery rostołkł a naležnosć policije a jeje finanzowanje, kaž też nekotre dypki franzowskeho memoranda naspomnił, wón wojewi, **so so wubjerk 3 muzow na franzowske a na němske knjeżerstwo a na knjeżerstwowu kommisiju w Posaarskej wobroći, so by nadrobnische rospramy dostał.** Mimo toho wubjerk 3 muzow dowolnosć wuzije a wězywustojnych a technisce pschiprawy Swjatka ludow pschi žiwjom dźěle trjeba, so by mohł Swjatki ludow w nowembrje rospramu pschepodacź.

Na to rěčeše najprjedy franzowski swonkowny minister Barthou. Wón dźěleše posaarsku naležnosć do dweju dźełow, do pschihotowanja wothłosowanja a do poswjedźowanja sejźbowcho wothłosowanja. Wubjerk 3 muzow je so dotal swojeho z prěnim dźełom sabérał. Tu je so wosebje wo sakhowanju porjada w Posaarskej w pschihodnych měsazach jednalo. Tuto praschenje je pjerca tak wažne, so ma so wobzarnowacź, so so hischcze njeje dospołne rosrišało. Franzowske knjeżerstwo wosebje žada, so by so policija sa Posaarsku posłała. **Barthou rjekny, so dyrbi knjeżerstwowa kommisija srědki dóstacź, so by mohła programm pschewjesćź, kiž je rada Swjatka ludow 4. junija postajiła ze samerom, so by so policija poslała.**

Barthou dźakowasche so krajam, kotrež su dowolile, so smědźa so wosoby sa posaarsku policiju najimacź. Potom sabérasche so Barthou z nadawkami wothłosowańskeje kommisije. Jeje nadawk je pjerca cźežki, Barthou pak je sebi toho wěsty, so wona zyle njewotwisnje swoje dźěła wukonja.

Skónčnje pschecźita Barthou, kaž rjekny, najwažnišći dźěl franzowskeho memoranda wo Posaarskej. Tam rěka, so franzowske knjeżerstwo hižo nětko wojewja, so pschi wudźěłanju noweho plana za rozbudźenje wobydlerstwa Posaarskeje schérokе městno swoslawa. Tu jedna so wo postajenju noweho knjeżerstwa. Barthou naspomni hischcze mnohe druhe praschenja, kaž rjadowanje sastojnischich nałeżnosćow, penzijow, sozialnych sawěsćenjow.

Po franzowskim swonkownym ministrje porěča sastupjer Jendźelskeje zyle krótko. Won dźakowasche so Aloijej za jeho dotalne dźěło a nadźijesche so, so rada Swjatka ludow bórzy rospramu wulbjerka 3 muzow dostanje, so by dalše wězy wobsłankowcy mohła.

Président rady Beneš so dźakowasche so prezidentej posaarskeho knjeżerstwa Knoxej z wosebitej wuznamnosću za jeho dźěło.

Afghaniska so do Zwjazka ludow přijała

Schtwórk dopołudnja krótko po 10 hodź. sendže žo połna zhromadźizna Swjazka ludow. Afghanistka žo je 47 hłosami, to rěka jenohłósnje, do Swjazka ludow přichija.

Potom pschenđže president k jednanju wo ruskim namjece we wotbrónjenju. Wón wosřewi zhromadźiznje wopschijesče Litwinowehu lista a namjetowasche, so by žo jednorje na wđomje wsako. **Litwinow wuspsawni swój namjet.** Wón pjeca njeje chyt normalne wotwinwanje potreje zhromadźizny kahyš. Tola je dyrbjał swěrćiś, so zmjetaj połna zhromadźizna a rada Swjazka ludow tola sajim sa wotbrónjenje. Swjazk ludow je konferenzu wo wotbrónjenju zakoźił a rada Swjazka ludow je jeje presidenta pomjenowała. Litwinow rjekny, so móhła bo tola rada Swjazka ludow s należnosću wotbrónjenja sabraćaj, jeli zhromadźizna žama nochże k praschenju pschistupiś. Wón mějesche sa nusne, so bychu bo naprawy stake, tiž bychu konferenzy pomhake abo **wotbrónjenskim đźěłam nowy zmĕr dake.**

Litwinow myšli, so by žo pola rady Swjazka ludow trajny organ pschiprawiś hodźał. Wón tež hischcze njeje myšł na stajnu měrowu konferenzu spuschcześ. Ležła w juliju běšche tutn konferenzu namjetował, kaž žo dopominny. Litwinow rjekny, so dyrbi žo stajnje wobmyslić, so wulki kraj njeje we Swjazku ludow. Tehodła ma sa trĕbne, so by žo nowy zhromadny podźěł wuttworił.

Dokelž žo tśeśi wubjerk njeje swołał, je Litwinow pjeca sa nusne měł, praktiśi namjet japodacź. President Sandler žo Litwinowej đźakowasche. Ruski namjet bo potom jednorje na wđomnje wsa.

Dynamit sa kommunistow na kupje Kubje je policija zebrała, dozpła 5000 puntow. W pschišławje w Santiago zebra 2000 puntow a w pschitamje w Havannje 3000 puntow. Amerikanska firma je pjeca rosbuchadło pózkała.

Ze Serbow

W **Budyšinje**, 28. septembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Stań, ludo serbski, stań!
Dźerž swěru k rěči, k rodej!
Kryj z krwju mjeno serbowske před
smjertnej nocu!
Stań k dźołu, pokaž jako lud so
w mocy młodej!

Čišinski, Formy.

— **Wo wjedrje.** Wjeera wjeczor w 7 hodź. barometer 749, hygrometer plus 5, najwyschscha dnjowa temperatura 26 stop. cźopłoty. Dźeńża rano we 8 hodź. barometer 752, hygrometer plus 5, najnischa temperatura we nogy 14 stop. cźopłoty po Celsiju. Wyschina nad žyzdźernjej Europu je pschezo hischcze dosć kruta. Nišinowe kromy, kotrejž wo dothim wjeczoru nimorzahaja, so naschich tónčzin lźdma podóstkuja. Tak mamy swjetscha spodobne wjedro. Wjeera mějachmy njewschźdnje cźopły đźeń a wjeczor. Dźeńża na wjeczor bo žaso žyłnischo pomrócźi, tola k wjetschim deschczam njebóndže. Sa jutśiśi dźeń žimamy bo žaso pschijomnemo wjedra nadźijeć. — Jutśe žobotu žłónčko 5,56 hodź. žkađża a žo 5,45 hodź. khowa. Mjezačź žkađża jutśe wjeczor 8,48 hodź. a khowa žo popołdnju 1,40 hodź.

Wuhlady na wjedro sa jutśiśu žobotu: Malo pschemĕnjenja nětźišchcheho wjedra.

*

— **Matorentnarjam** wupłacjuje žo podpjera na měsjaz oktober 1934 póndźelu 1. oktobra 1934 dopołdnja wot 1/2 9 do 10 hodź. w Sejmowni na Hrodowskej haśy 10 delekach we wupłacźerni.

— **Kermuschu žwjeczi** žo njedźelu 30. septembra we Budeśezach a Hajnizach.

— **Sćěhowy w ranšchim pschedmĕsčje** wjeera wjeczor pođźe na wschelakich měśtnach wutśele rosbuchadźu a tamnische wobydlerstwo do njeměra pschinjeseźechu. Schtóž może k tomu nĕschto wězowaneho wojsewicź, njech to policajskej straži sdźeli.

— **Kołojeźdny sujesbožk.** Dźeńża rano wokoło 2 hodź. sajeźde kołojeźdnu na Wojerowskej dróży krótko psched mostom do poboczneho kamjenja a padże. Wón žo khĕtro skrani, so dyrbjachu jeho do měschczańskeje worowinje dowjesć.

— **Hajnistwo w lĕžach města Budyšchina.** Budyšcy měschczanjo sastupjerjo žu saůdźenu žrjedu měśtowe lĕžy wobhladali. S omnibusom žo do Jitkowa (Salbawy) pschijesdźechu a žo wot tam po Polenźskim puću na Čornobóh nastajschu. W sawodnym nastawku hajnistši mišchtr Münchhoff rosłoži, **kak ma žo w pschichodnych létach w měśtowych lĕžach hospodarić.** Pomĕrk žuđoužnych pruskich lĕžow i pomĕrami sakschich lĕžow pschirunawschi, wón wo puschczenju lĕża rĕčeschе, kotrejž dyrbi žo po knježaźych wětšitowych stronach łožowaći. We nowschim cźasu žo lĕž s połnowjese strony puschcźa, tak by žo młodźina psched žłónzom schkitała. Multoźwunoschka žo na pomĕrach starobu sakoźuje. Sakške hajnišće hospodarstwo je žo sa prawe wupruhowało, wonka niž jenož na pschestrĕh puschczonemneho lĕża, ale tež na to dźiwa, hacž žo drjewo wotbyčź hodźi. Kóžde dźesaće lĕt žo nowy hospodarski plan nastajći, kotryž na wšě pschemĕnjenjeza dźiwa. Lětny wunoschk je žo w lĕcźe 1922 dyrbjał wo tśećinu snižeć. Sa nĕkšde dwanaće lĕt budźe žo w Budyšchim měśtownym lĕsu sasso po normalnym waschnju lĕž puschczeć móz. Hajnišći mišchtr Münchhoff potom na powschitkowne lĕžne hajnistwo pschejźe. W saůdźenych cźasach žu žo jenoź prózowali, so bychu lĕžy po możnosći wulki wuniźeł. Jenož jena druźina schtomow je žo hadźała, njedźiwajo na to, hacž žo sa měśtnosć hodźa. To so njesmě wjacy stacź. Lĕžowa póda je sakšćka a dyrbi žo wukšacź. We wšitkym naštuwanju budźe žo w lĕžu wschemu dyrbjeć rosćbacź, schtož žamo wot žo roscźe, so bychu schtomy a kerći sasze nastałe, kotrejž žu tam prjedy byłe. We Pruskej žu hižo w dalokich pschestrĕnjach sapočeli lĕžy wukšacź a ś tym žu dobry wuspĕch dozpĕli. W lĕcźu, wo kotrymž ko nĕtko próźujemy, je wĕło tež strach pschekazanzow (insektow) mjeńschi, kotrejž kaž mnischka a khójnowa borowniza lĕžam se šahubiejom hroźa; Naturźay pschećźiwnizy, kotrejž tajkim schtšódnikam najšépe wobaraju, w měschanym lĕsu lévische sćžinjenje namakaju. **Budyšći měśtowy lĕž, tajkiž bo nĕtkole pokasuje, žo na žwjeźelaze waschnje roswina.** W pošledním lĕcźe je žamo malu wunoschk pokasał. Jedla pocźina we naschich stronach wotemrźewacź. Sdźela ko njemóže jedlowe wšaše dowobaracź, sdźela jej póda njehowni. Najpschichodnischa stejšchcźo sa nju je nĕtkole Čornobóh. Pschi puczach žu w kamjenjach i wulpschom schtowronczo drjewo nahađeli. Schkowronczi lĕž pak njeje pschisprawny, dokelž žo jeho schtomy mjes sobu nicźa. Sa nasche žrjedy žo najlépje měschany lĕž hodźi. Naturiske rosćmjenjenje a naturiske womkodźenje stej hladanjoscźi, kotrymaja žo nĕtkole hajnistwo wodźicź dawa. Sebi tež wobhladawschi, měschczanjo sastupjerjo a hajnicy w korcźmje na Čornobohu hischcze khwilu pschi kofeju bjeseđowachu.

*

K wabjeńskemu tydźen'eli za kłobuki

W nim abo bjez njeho?

Dołhoź w nĕmskim wótcznym kraju waschnje njeje, je ludźo bjes kóchle a kornarja khođźa. wośtanje muź bjes kłobuka też spodźiwny wuwisaćny napohlad, kiž ma je wotpokasacź. Wón s nahej hłowu a rosćbarnymi włohami njeje ani kusła duchej naschebo cźaka pschimĕrjenu. Bychu-li wschitcźi cźi, kotriž bjes kłobuka khođźa, wobjeli, so je 120 000 ludowych towaršchow w kłobukatšnje bjesdźěła, bychu žo wešeze rosćbudźili, so bychu ś khođźenjom w kłobuzu tutej nuty wotpomhali.

Derje swoblekany knjes, knjes ś kłobukom, je nam zu ś pschikładom a pokasowarjom puća. Pschezo je kłobuk muzowne najbołe wobohatšne wobkhođźowanje, tiž jemu wy, dostojnosć a wobchnosć spožčuje. Ludowi towaršchoju, kotriž dźeźba nuty w tutym pschemyšlu wotpomhać, je rosćbuđźa sa to, so w kłobuzu khođźa. Na placźišnach njemóže ženje sałeźeć. To dopokasuja wulke składy a wuběrki Budyšćich kłobukowych wobkhođow.

Dejeŕ

(Stónčzenje.)

IV.

Jažny symny dźeń pomałku stawasche . . . Hdyž pschipołdnju hłónžo pches bory pohładowy, wuhlada knjesa sarara w bĕłym rochcźe, kak do schpitala khwatasche, a sa nim tam pschikhađazu ś wokolnych twarjenjow žony a dźěćźi. Dejerjej bu woprawdźe, cźim bóle dźeń pschibywasche, cźim hórje, tak so po dźewjatej hodźinje Horjeńkowa Winzarjezom bĕžeše a wottam runy puć k starej Rybarźy, mudrej a naspomitej wožoze, kotraž wschĕm thorosćam, cźłowjeskim a złótnym, rozumjesche. Tak ruće, hacź na staruschka pohlada, jspósna, so budźe bórzy w pošledních storkach leźeć, a hnydom rosłasa: „Bĕźeze na faru, ja to tu mjes tym pschihotuju.“ Mĕjesche dosć đźěła. Khoreho dyrbjeschе kaž dźěcźo wumyć a pschewobleź, tojo późtacź, sćiwcźku snajmjeńscha wumjesć. Derje, so bě Winzarka na žo wsała, je błido pschetrĕje, pschihotuje khcźij a žwjeźi, žwjeźenu wodu, žół, khlĕb a wscho, schtož je trĕbne pschi tajkim srudnym wopryeje.

Duchowny da staruschkej jenoź pošlednje wolijowanjo, pomodli žo ś nim, pokojesche jeho, tak so dejeŕ po jeho wotkhađze ś nowa nĕkak wožiwi, žo sbraba, žo pożmĕrkowasche a žamo na kožo žo žydny. Khwalesche žebi, kak ma nĕtk sćiwcźku rjanu.

„Pošćuchajeze, wujo“, pschistupi k njemu Rybarka, „jeźe đźeńża hižo nĕschto jedźi?“

„Nĕ, ani najmjeńschego do huby njeźźym wsał“, pschisna žo thory, kotremuž bě Horjeńkowa wot ranja wotwarjene mloko posćiźała.

„Anjeby žo wam trochu polivki chźyło?“

„Chźyło, ale dobra dyrbi byćź, cźornu abo praženu polivku nochźu.“

Rybarka bě daloko a schĕroko znata kucharka, wupruhowana na kwasach a tschc'inach, pohrjebach a kermusschach, dokonjesche jĕdźe warićź, s cźłowjeskej słĕnu bĕžachu.

„Pschinjeseze mi dwě jeji, pschenźnju muku a žźju butru!“ poruči Winzarźy a stajesche žižo hornczk wodu do kachli.

Schtó dha je to hdy sćwschał, so žo sa khoreho cźłowjeka na polivku hnydom dwě jejźy bjerjetej, polożu by hoto dospolnje dosć“, bórbotasche lakomna schpitalniza Horjeńkowa.

„Moja luba“, sałmje jo Rybarka, „ćym w torhanowsttim hrodźe varićź nawukła, ale jejo na polocźźy rosdźĕłacź njedokonjam, ta ljźu do ruki bjerjo, thwalesche žej: „Salkepane, to wonja“, a chźyczźiwje da to do jĕdźe.

„Holźy, saprlischka, wy sće kucharki! Hischcze ženje njeźźym tak dobru polivku jĕdł“, wótsje pokhwali, a hłódnje žrĕbasche, so žonam wocźi sastupowachu a wone žebi pomyślichu: „Khudaczko starý, to žu na tym žwĕcze mało wuźit!

„Wyscheze hischcze chźył?“ wopraschа so Rybarka, hdyž starź dojedowasche

„Maśch tam hischcze?“ wopraschа žo, a hdyž kiwny, požadlivje rjekny: „To mi khĕts hischcze daj, njech žo polźynlinju na tón daloki puć.“

Winzarka jemu hischcze talerź polivki nala, ale ta jemu hižo tak njeźłodźesche.

„Ta njeje hižo tajka“, rjekny, wsa lĕdma nĕschto łźicźkow a njedoje.

„Ale je, wujo, to dźěn je ś jeneho hornza“, wobkruźachu jemu žony jena pschе druhu. Dejeŕ dasche jim rĕčecź, khwilu jich ani kedźbu njeměsche, dóniž nadobo ś kruźnym khutrym hłosom njeporuči: „Pomhajeze mi ś łoža wa sjemju, počźinam mrĕcź.“

Ani hłowcźka wjacy njeporĕcźa, jenoź ruży stykny, wocźi na wobras žiwj. Marije Cźenstochowskeje złoji a je sbóžnym pożmĕrkom na wječnje wušny.

Na wjeczor wrócźichu so bura ś wikow.

„Schto dha wuj?“ bě prénje Winzarjowe praschenje, hnydom hdyž durje wocźini.

„Jomu je ko hižo derje stało“, wotmolwi burowka a sapłaka.

„Je wumrĕł, je tola wědźał“, pschihłoßowasche žej bura, tiźiž bě, dźěsche na mortwebo pohładacź. —

Tśeźeho dnja žo na Khodźiku tajši mjeceł rospuśćiś, so mošesche cźłowjeł lĕdom wocźi knjinicź.

„To žo dr'eńża wopraždźe djaby ženja“, skorźachu ludźo, khđźejo žo pola schpitala, so bychu na kérchow pschewodźeli stareho dejerja.

Pschińdźechu burja a žiwnosćerjo a wschitcźi žo pomjerkowachu. „Dyrbju, dyrbju“, prajesche jeden k druhemu, „žym jemu dołžny, je mi pomhał žyz . . .“

Winzarjeŕ bjeshadnitźy žebi tu cźeścź wsacź njedachu, je njebychu dejerja na marach sśehnyli a ś domu wunjeśli, ale potom hižo do zyzkwje a duzy ś zyzkwje na kérchow žo nosćerjo tak cźasto wotmeńjachu, so žo tomu žam knjez direktor dźiwasche, kiž bě teź ś Torhanowa na žanjach pschejźł, dopschewodźeŕ stareho šćužownika.

Hdyž bĕchu kaschcź do rowa puschczili, Kubank hischcze powjas w ruzu dźerjeschе a mĕśto snuczeneho wotprosćenja wótsje prajeschе: „Tak widźiśch, Jano, wschoho žy dej pół, mjeze žwojimi žy wumrĕł, a w ródnej semi wołwoźjeschi, njech je cźi lubka, a njech cźe njetłóczi!“

„Bóh dał“, žo po šnuczenym waschnju wschitcźy „jakowachu“. A žylny wětr zyke łepje žrĕba, łopjeko a bĕłeho kaž pjerjo, mjetałsche do wotewrjeneho rowa.

Japanska podawa křižaki do Europy

Wulkim europšćim bronjowym konzernam je w pošlednim cźasu jara khuma konkurrenza nastała. Japanska bronjowa industrija hižo nĕkotre mĕsaźy ś wuspĕchom na europšćich bronjowych wikach konkurrenzu cźini. Wona je wožebje Grichisku a Turkowsku sa žebje dobyła. Tutaj stataj staj skasanki sa žwoje wójnske łódźstwo Japanskej pschepodałoj.

Kschižaki, torpedowe cźołmy a wožebje pschibrjožne podmórske cźołmy žo ś thwatkom w japanšćich łódźetwarjerńach twarja. Dokelž japanska industrija žmĕschne tunjo dźĕła, budźa tute wójnske łódźe wĕso najtuńsche, tola też najlépsche. K tomu pišaju Londonske nowiny „Times“, so je Japanske wójnste łódźstwo najlépsche žyzkho žwĕta a wono by mohło žo žamo sjednoczenemu jendźelsko-amerikanskemu wójnskemu łódźstwu ś wuspĕchom pschećźiwjeczź.

Turkowsta a Grichiska pak stej pjeca też pólne kanony a maschinske stĕły w Japanskej skałałej. Druhe europšće staty pjeca też hižo ś japanskimi bronjowymi dźĕłkarnjemi jednaju

Krótke politiske powĕsće

Na pscheproschenje schwedźkeho knježeństwa jendźelski lord **Eden wot** 15. do 17. oktobra Schwedsku wopyta. W Stockholmje budźe Eden ś hosćom schwedźkeho knježeństwa.

Sašo 600 pólskich hórnikow je žwojimi žwójbnymi ś wožebitym cźahom ś Franzowskeje wušło. Woni žo do žwojeje domizny wjesu.

Biskopa Pavela w Tjumenje w Ruskej žu sajeli a na tśi lĕta do wuhnanstwa pózkali, dokelž je pschećźiwo bjesbóžnym wustupował.

— **Puczowaje radupodawanje macjerjam** sa Khrósćizy a Worklezy smjeje žo žrjedu 3. oktobra popołdnju w 2 hodź. w Khrósćizach w hosćenzu, 1/4 hodź. we Worklezach w šchuli.

— **Sakšla krajna loterija.** Pšichi [illegible]ówtłownym cjehnjenju 5. rjadownje 205. [illegible] loterije (22. dżeń) padże pšchedstónczna pr[illegible]hr. na cjišła 8273 10874 15598 19132 [illegible] 47826 48780 60977 62448 77304 10076[illegible] 116782 122980 123792 138619 145317 150824 152[illegible] dobyczje wo 10 000 hr. na cjišło 68554; dobyczje wo 5000 hr. na cjišła 29536 37362 87187 113961; dobyczje wo 3000 hr. na cjišła 13524 23833 27430 58871 73773 74948 76185 83958 93580 100076 125505 134178 144249 152349; dobyczje wo 2000 hr. na cjišła 19474 24449 29578 36024 54598 55180 92812 94511 107710 131119 149264; dobyczje wo 1000 hr. na cjišła 5111 8351 10877 14246 43465 44672 53943 56477 57437 60378 61514 63551 63715 66910 67262 70482 82940 112037 118008 119568 121850 123610 127632 128223 133304 137955 139289 146196 149897 153062 157819.

*

Dźiwadłowy wječor Radworšskich knježnow

Zańdźenu njedźelu wuhotowa Radworške towarstwo knježnow pola Topolniskee dźiwadłowy wječor. Krótko po 8 hodź. możeše prezes towarstwa, knjez farař Nowak, mnohich wosadnych, přećelow a hošći powitać, kotřiž žurlu skoro přepjelnjachu. W swojich słowach rozjasni prezes skrótka hłowny zamĕr towarstwa. Je to towarstwo, kotrež docyła hišće do zjawnosće stupiło njeje, a korež je so zwažiło k prĕnjemu razej na dźiwadłowe polo. Knježny předstajichu nabožnu hru: „Slub swjataje Cecilije". Prezes k lĕpšemu zrozumjenju krótke słowa hišće wo hrě samej doda. A potom sćĕhowachu přitomni z pobožnosću poskićenjam knježnow. Hra, kotraž ma 5 jednanjow, předstaji přihotowanja bohateje romskeje swójby k narodninam Cecilije. Dale woswjećenje narodninow, při kotrymž so pokaza, kak woblubowana je tuta knježna swojeje rjanosće a dobrych počinkow dla. Skónčnje dyrbi Cecilija, kotruž je služowna přeradźila, martrańskeje smjerće za Khrystusa wumrĕć.

Hra přitomnych jara sputa, a někotra maś abo knježna je sebi wóčcy trĕła, tak derje je so spodobała. Štož předstajenje hry nastupa, by drje so mnoho hišće lĕpje činić mohło, ale dźiwajo na to, so wšelake hrajerki k prĕnjemu razej na deskach stojachu, móža knježny z poradźenjom spokojom być.

*

Program za žnjowy dźakny swjedźeń we Łupoji

Njedawno wjeźna šhromadźišna wobsamknu, so ma žo žnjowy dźakny swjedźeń jako swjedźeń ludoweje šhromadnosće dostojnje wošwjećić. Wšitke dźĕći Łupjanskeje šchule a druhe šchulske dźĕći žo wšitke na nim wobdźĕla. Wočakuje žo, so žo tež wšitcy dorosćeni na wuhotowanjach wobdźĕla a swoje twarjenja je selenej pychu a khorhojemi wudebja.

Njedźelu rano posawnowy khór we Łupoji, Łupjanskej Dubrawy a Nowym Bronju žnjowy dźakny swjedźeń z pĕsańjom kĕrluschow powita. 1/4 10 hodź. stupa žo wožada na nawžyw k Božej słužbje. Sserbšcy kemšerjo, kotřiž we 8 hodź. kemšeri du, šhromadźa žo po kemšenju tehorunja tam, so bychu šhromadnje k wojeńskemu pomnikej cjahnyli, hdźež wjeźnjanosća Schumann žnjowy wĕnz połoži. Po poćeśenju padnjenych šerbšcy kemšerjo domoj du.

Popołdnju z dypkom w 2 hodź. stupa žo swjedźeńšći cjah na nawžyw. Wšitke šchulske dźĕći, po mójnosći w narodnych drastach, žo wobdźĕla. Swjedźeńške wojsko sestajeja žo po wožebitej poručnosći. Njech tež dorosćeni, wožebje pak młodźina, w drastach a z gratom do cjaha žo šetupaju. Sswjedźeńšći cjah počeźnje žo do Łupjanskeje Dubrawki a wróćo do Łupoje.

Pšichi ludowym swjedźenju pšchedstaja dorosćena młodźina dźiwadło pod hołym njebjom, posawnowy khór, Łupjanske mužske spĕwne towarstwo, pĕsnje a narĕcže wupjelnja program. Wjednikowa rĕcź z Bŭćkerga žo z radiom pšcheniešće. Schulske dźĕći poticja hry a reje. Tež za sawjeśelenje za dorosćenych je žo postarało. Pšichi njepšchihódnym wjedrje wotmĕje zyły program w turnowatni.

Wječor počahnu dźĕći z lampionami po wsy. Wot 7 hodź. žu wulke darmotne žnjowe reje z pšchethwapjenjemi pola Haaźeja. Wočakuje žo, so žo wšitcy na wulkim žnjowym dźakným swjedźenju wobdźĕla, so bychu z tym ludowu šhromadnosć wopokasali.

*

S **Bukez.** 15. septembra jedyn šaftojnik Drježdźańskeho policajstwa pšchisłu a starschi Drježdźańcjan se swojimi žwójbnymi z Błósan na prawej stronje dróhi zyle pšchi kromje nimo Nowokoprcjanskeho hosćenza dźĕschtaj. Nadobo jedyn brunokosćlaty kołojĕdny do jeneho z njeju z jĕdnym kołom wot sadu sawadźi a jeho k sebi storhny. S ranowa na hłowje krwawjo, dyrbjeschе Drježdźańcjan žo lĕkarjej swobaliś dacź. Dyž kołojĕdneho sadźerżachu a žo za jeho mjenom praschachu, wón wotmołwi, so Schołta rĕka a so w Łubiju na Karolinej dróhy bydli. Posdźišcho pak je žo pokasało, so je kołojĕdny thał. Dokelž je z kola padnywšchi, žebi ruzy sranił, je mójno, so jeho wuśĕkła. Schtóž znadź wo nim nĕšchto wě, njech to bliźšchemu policajstwu sdźeli.

S **Bukez.** Budyško-Łubijšta dróha žo mjes Bukezami a Nowymi Khoporzami w tuhiwilu plešturje. Schtóž je nusowany, tónle kruch dróhi wuźiś, njech žo hlada, so bo šchkody njepschińdźe.

S **Bukez.** Nahladny pjenjez žu pondźelu Hrańkaze dźĕći w dworje tudomneje herbšteje gryčhy namakali. W dworje wobdźĕrjej ztuschazu stary dodźerżany automobil šteji, w kotrymž žu žydła hišchże wutykane. Dźĕći hrajkajo do wosa saléšechu. We wutykanju jedyn Nĕmy hólz 10 šlébornych pjećhrjiwnarjow wuśĕkli, kotrež žu žo nasajtra žandarmej pšchepodaśe. Nadźijomnje žo poradźi, wěš wuśańcź.

S **Łubija.** Mĕšchćanśke šastupjerstwo je wobsamknło, lĕžby Hornjeho a Delnjeho Ruppersdorfa kupicź. S tym město Łubij, kotrež je žwojimi lĕsami sady Žitawy, Plawna a Geyera śtejesche, na druhe městno w nastupanju lĕsowoho wobžydstwa stupi. Město žwoje lĕsowe wobžydstwo wo śeźinu nĕtcźišchoho wobšitka powjetschi.

S **Wjelećina.** Pšchi samĕnjenju sćejžorow je schtwórtk 3/12 hodźin pomognu šlajeź Wobšt se Schérachowa žwjertnje šnjesbožit. Wobšt je 34 lĕt stary a žydom njesastarano dźĕći šawostaji. Lĕkarjo a šanitetniźy žo hodźinu dołho podarmo prózowachu, jemu žiwjenje wrócźić.

Z **Njebjelčic.** Na swjedźenju žnjow wuhotuje „Ortsgruppe Wiesa" wurjadny koncert w Njebjelčicach. Je so poradźiło, cyły orchester (28 muži) policajskeho präsidija w Drježdźanach k wuwjedźenju dobyć. Zenje hišće njeběše w našich kónčinach přileżność, tutón znaty orchester widźeć a słyšeć. Piskarjo su w uniformach a wustupja wumĕlcy po wojerskim razu. So rozumi, zo tež wojerska přezpola so poskića z přewodom trompetow (trubicow) a kótłow (Kesselpauken). Wunošk koncerta je za NSV. Wočakujemy, zo wjele lubych hošći nas wopyta! Wěmy, zo wšitkim budźe so derje lubić příchodnu njedźelu wječor w Njebjelčicach. (Hladaj tež nawštk.)

Se **Stróje** pola Wulkich Šdźarow. Sozialismus słuta je tudomny městny burśti wjednik dopokasał. Wón je k lĕpšchemu burow, kotřiž ſ lĕtuschej žuchotu nałhórje cźerpja, žo pjenjezdrow a žytwow widał, kotrež je nĕmšti stat ša burow w stronach najwjetšcheje lětuscheje žuchoty pšchiśiwolił. Najbóle žu to wšo Wojerowšeho wokrješa je žuchotu potrjechiłe. Burjo ſ tychle śtron wšchĕdnje pšches naschu wješ ſ wutkimi wjesbami žlomy jĕdźa, ſ kotrejž město wuwoštateho žyna lĕtža śtół pijuja. W naschej wšo bĕchmy žo bojeli, so nam wurjadnje lubjeneje žuchoty dla bĕrny njenarostu. Ale hlejcźe, Bóh luby Knjez je nam hišchże ſ cźašom deschćiśiki pośłał, kotrež žu ša rośćenje bĕrnow doňahaše. Wunošk drje njeje pšchewulki, tola wón potrjebu špokoji. Kaž žo šda, dyrbimy bĕrny lĕtža dlěje w šemi wostajić, dokelž šahe w cźopłym wjedrje šešóšrane bĕrny lohko hnija. Radźićź njeje, je hižo nĕtkle pšchi cźopłym wjedrje do pinzow a šajmow khowacź.

*

Z Łužicy

S **Porchowa.** Hdyž žo hospodarśki pomocnik Pawoł Oswald wutoru wječor ſe žwojim šapšchahom domoj wrócźeschе, žo konjej na nawiśowatym pucźu špśóšchiśchaj. Oswald žo ſ woša cźišnu a žo pšchejdże. Snjesboženy žebi hłowu cźežko śrani a žebi ruzy a nošu śłama. Jeho žu do Budyšteje thorownje dowjeśli.

Se **Žitawy.** W šrjedowškim pohdźenju wokrjeźnjeho wuhjerka hamšti hejtman Berger wo finanźnym połoženju wokrjeźneho ſwjatka rośprawješche. Hacź dotal je we wurjadnym hospodarśkim planje njedostatk nĕhdźe 36 000 hriwnow nastał, kotryž žo ša žyle lĕto na nĕhdźe 143 000 hriwnow powjetschi. Tónle njedostatk budźe žo dyrbjeć ſ wokrjeźnym dawkom wurunacź, runje kaž wjetšchi wudawk, kotryž ſ pšchemĕnjenjemi prawidłami ša podpjeranje małych rentnarjow nastanje. Dokelž je nĕmšti stat šakońśke postajenja w nastupanju rośdźelenja cźežow pšchemĕnił, maja gmejny thĕtro wjetšche cźeže ša špomožeństwowe podpjery žane njeśeź. Stawš špomožeństwa ša njeśaśkužerjow pak je w tu khwilu pšchihódny.

W łutym twarjenju je 40 dźĕći do šchkody pšchišchło.
Pšchi kinowym pšchedwjedźenju w Hilverfumje w Hollandšku je film šapałk. 180 dźĕći filmej pšchihladowasche. 40 dźĕći žo šrani, mjes nimi 13 cźežko.

Budyske stawniske powĕśće

ſ dnja 26. septembra 1934.

Narodźiła je žo: Pawołej Arnej Wittichej, kamjenježadźerjej, dźowcźičźka.

Wumrĕła: Hana Alma swud. Schnellina rodź. Rjekez, maforentnarka, 80 lĕt.

Manželstwo pšchipowĕdźišchtaj Maks Pägler, wyšchšchi mišchtr se Charlottu Hanu Hildegardu Sauerez, bjes powołanja, wobaj w Budyšchinje.

Radio

Sobotu, 29. septembra žłyšchimy:

Königswusterhausen: Nimo šnateho wšchĕdneho programa: 6,20 rańšchi konzert. 10,10 ša dźĕćźt. 12 pšchipołdnišchi konzert. 13 tacźele. 15,40 hospodarśki tydźeńšti pšchehlad. 16 pišany popołdnišchi konzert. 18 šchportšti tydźeńšti pšchehlad. 18,50 ſ žnjowemu dźakněmu žwjedźenjej.

Lipšk: Nimo šnateho wšchĕdneho programa: 5,50 ša burow. 6,25 rańšchi konzert. 8,20 tacźele. 11,45 ša burow. 12 pšchipołdnišchi konzert. 13,10 tacźele. 15,10 tydźeńšti pšchehlad. 15,25 ša młode ložy.

Hišchże wažne ſ žnjowemu programa: Barlin: 20,15 rejwanśka hudźba. Hamburg: 20,10 rejwańšti wječor. Köln: 20,15 wulki pišany wječor.

Najnowiše z cyłeho świeta

* **W Dattelnje we Westfalšej je śĕ wuwołany prjedawšchi separatišt Glatt 26lĕtneho dźĕłaćerja Arthura Foyota tak cźežko šakat, ſo je jeho žiwjenje w šrjašche. Glatt Foyota w jeho bydlenju nadpadže, jako bĕšche žo ſe šhromadźiny dla Pośaarstwe wróćźił.**

* **W Düsseldorfje je žo tež špinalne wotkhromjenje pokasało. We městnowym dźelu Elleru je pjeć šchulšich a mjeńšich dźĕći łhorišo. Schule a dźĕćaze šahrodki w Elleru žu žo na tři njedźele šamkte. Tež wšchitke šhromadźišny žu žo šakasake.**

* **W Hornjej Italšej je žworowy cjah na njeschkitanym żelesniśkim pšchekhodże autobuž pšchešĕł. Autobuž žo docźišła rosbi. Schĕścź wožobow w autobušu žo hnydom mort, tři wožoby w thorownі wumrĕ. Dźeźaca wožobow žo cźežko šrani.**

Towarstwowski powĕśtnik.

Drježdźany. „Jednota", tow. kat. Serbow w Drježdźanach skhadźuje so kóždu wutoru w hosćencu Bayrische Krone, Neumarkt. Wot nĕtka wotmĕja so zaso na zhromadźiznach kaž stajnje w zymje přednoški. Rjad přednoškow wotewri wutoru 2. oktobra k. kral. hudźbny direktor Bj. Krawc z nimoměry zajimawym přednoškom „Humor w serbskim pismowstwje". Dla krasneho přednoška so bohaty wopyt wočakuje. Dale wobdźĕli so towarstwo „Jednota" zhromadnje na swjedźenju bratrowskeho towarstwa „Čornoboha" sobotu 6. 10. we Ballhaus na Budyskej dróży. Předsydstwo.

Drježdźany. „Hromadnik" změje swoju měsačnu skhadźowanku štwórtk 4. oktobra wječor we 8 hodź. w „Reichelbräu", Christianska dróha 22. Přednošk poskići „wo žiwjenju a skutkowanju Michała Branela" k. stud. theol. Pětr. Sobustawow a hošći prošuje předsydstwo.

Khelno. Wotstorčeny swójbny wječor z domkhowańku serbskeho towarstwa „Domizny" budźe hromadźe z krajnym žnjowym dnjom příchodnu njedźelu, 30. septembra. Wobdźĕlnicy zeńdu so wječor 1/2 8 hodź. pola towarša Wjezarja w „Zelenym Dole" k hosćinje a zabawje. Předsydstwo.

Rakecy. Serbske tow. „Lipa" wobdźĕli so příchodnu njedźelu na žnjowym dźaknym swjedźenju z khorhoju na serbskej Božej słužbje, kotraž so dop. w 9 hodź. započina. Zhromadźimy so 1/2 9 hodź. pola Hönčec. Ale prošu wo prawje bohate wobdźĕlenje. Předsyda.

Zamolwity za politiku a feuilleton A. Dučman, za lokalny dźĕł a přilopk Marko Smolerjo a za nawĕšткi dr. J. Cyž, wšitcy w Budyšinje. — Wudawa a čišći dr. J. Cyž w Budyšinje.
D. A. VIII. 1934: 2242.

120 000 ludźi bjez khlěba
winuja nas

Wobkedźbujće wukładne wokna deleka naspomnjenych firmow!

Hišće dźensa mamy přez njepočink ludźi, zo bjez kłobuka khodźa, 120 000 kłobukarjow bjez dźěła. Kak lohko by było, tutym towaršam našeho luda dać zaso zaslužbu a khlěb, hdyž bychmy sebi zaso hłowu z kłobukom přikryli. Na płaćiznje njezależi. To dopokaza wobšerna zamóžnosć a wubjerk pola firmow

Arthur Flegel násl. P. Zimmer na Kěžorskej drózy
Kurt Märckel, na Lawskich hrjebjach
Richard Nebel, na Bohatej hasy
Kurt Rinke, na Bohatej hasy
Hugo Pachaly, Před Šnleńsk. wrotami
Fritz Spitzer, na Serbskej hasy
Pawoł Ulbrich, na Sulskej hasy
Hans Walter, na Hłownym torhošću
Hugo Lehmann, na Bohatej hasy

Wabieński tydźeń za kłobuki
wot 27. septembra hač 4. oktobra 1934
zwjazany z mytowańskim wupisanjom

Tkanina za jaki, čorna, 7.90, 4.75, 3.50 Schaaf

Starši wudowc w Budyšinje chce so ze staršej serbskej ev.
holcu abo **wudowu**
bliže zeznać dla wjednistwa domjeceho hospodarstwa a snano pozdźišeje ženitwy. Zamołwjenja wuproša so pisomnje pod „A 27“ na wudawarńju Serbskich Nowin.

Dobru a tunju
hospodu
dostanje přez zymu ratarski šulef we serbskej swójbje
w Budyšinje, Fichtestrasse 6 deleka na prawo

Pytam hnydom
holcu do ratarstwa,
kotraž może derje dejić.
Wiěz w Prawoćeach

Nowočasne gardiny
rolowy, šwedski plat tunjo
Jda Würker rodź. Erlereć w Budyšinje, Zwonk. Lawska hasa 10

19, 20, 21, 22 hodźin
Swjatok služi towaršnosći
Heboldec naručny časnik z časom kročel.
Fritz Hebold, časnikař w Budyšinje, na Serbskej hasy 6

Wulki skład we wěrowańskich pješćenjach!

Trjebann
šiiacu mašinu
předa za 15 hr.
J. Schiebnck w Budyšinjo na Mužakowskej drózy 4

Howiace mjaso	punt w. 60 pj.
Rulady	punt 80 pj.
Swini. mjaso brjuch	pt. 70 pj.
Swini. mjaso k pječenju	80 pj.
Čelace mjaso	punt w. 80 pj.
Rubane mjaso	punt 80 pj.
Małe mjaso	punt 30 pj.
Kołbasa wšěch družin	punt 1.— hr.

Ernst Polter
rěznišći mišter w Budyšinje na Zadnjej Bohatej hasy 8
Prošu wo přečelnu podpjeru mojeho wobkhoda. Rěču serbscy

Zymske mantle
drastowe tkaniny
kupujeće płaćizny hódno pola
Otto **Hartmann**
prjedy W. Häcker
Žiina hasa 7

M. Schubärt
w Budyšinje
na Fabrikskej drózy 10
Telefon 3758
Samsny wobkhod n. Hošic hasy
čisći barbi pleseruje

Husańcowa lěp
(Zauneidei)
Husańcy lěnjace paski
Erich Winter
Drogerija
na Kamjentnej hasy 14

Někotre mało trjebane
jězdne koła
předa płaćizny hódno
J. Schiebnck w Budyšinje na Mužakowskej drózy 4

Kruwa,
młoda a wysokosnešna, je na předań w Stróži čo. 24 pola Wulkich Zdźarow

---

Płaćizny hódne ložace šaty

1 počehnjenje z 2 hłowakomaj linon n'ešity	3.95
1 počehnjenje z 2 hłowakomaj smuhata tkanina	5.95
1 počehnjenje z 2 hłowakomaj linon, hotowje zešite	4.95
1 počehnjenje z 2 hłowakomaj barbne kašćikate 5.95,	4.95
1 počehnjenje z 2 hłowakomaj najlěpši Stepper 6.95,	5.95
strowotne ložowe ruby z kromku 140/220	2.95 1.98
ložowe ruby z wušitej kromu (Hohlsaum) 150/250 295, 140/225	2.35

A. Bokelmann nasl.
mějićel Curt Müller
Założene 1892 — Serbske hrjebje 2 — Telefon 2176

Mehle
w znatym solidnym wuwjedźenju najtuńšo pola **Desnang** něsko na Mojc. kowej dr. 17

Jsraelec rěznistwo w Bukecach
poruča
k němskemu žnjowemu dźaknemu swjedźenju
howiace mjaso, tučne a khude punt 45—50 pj.
ruladowe mjaso punt 70 pj.
gulašowe mjaso pt. 60 pj.
pleco, hotowe k pječenju punt 80—90 pj.
swinjace mjaso pt. 65—75 pj.
čelace mjaso punt 65—70 pj.
mettowa, pólska, hońtwinska, knoblochowa, běła a krel. owa kołbasa punt 70 pj.
rubane howjaze a swinjace mjaso pt. 65 pj.
sulcowe mjaso 4 punty 1.00
šmałc, połč, łój w mnohosći najtuńšo.

Budźeńske a spańsk. šijwy
kuchinje, pólstrow. twory atd.
jenotliwe mjble kupuje se najwušo
P. RUBELA Mužak. dróha 4
Ręči serbscy!
Mam swoju pólstrowarńu
Mandźelske požčonki přijimam

Waš wobraz dostanje hnydom wobluk pola
Rudolfa Wilhelma
w Budyšinje na Serbskej hasy 16
Telefon čo. 2187
Marmor, porcelin, šklenicu, špihele, podołhojte wobluki, domjaca a kuchińska nadoba, woknowe šklenicy, šklenčenja, šwěčniki a Boże matry, wobrazy a postawy swjatych. Dopomnjeńki a darv za wšě česne dny.

Nic wšitcy ludźo na swěće maja móc stać **samotnje we wichorach a stajić so přećiwnosćam.** Tomu je trjeba **sylneje a wutrajneje duše,** zo njeby zapadnył do hórkeje wobožnosće. **Sylni a zmužići ludźo** dobudu sebi wšudźe **česćownosć.** A taika česćomnosć słuša **wšěm tym zwažliwym wojowarjam,** kotřiž wutraju na swojim městnje, **wojnjo wo prawa serbskeho luda.** Mocy k tajkemu woporniwemu wojowanju čerpaja **tuńi rjekojo z hłubokeho přeswědčenja,** zo to, štož činja, je dobre a Bohu spodobne a zepjery pytaja w serbskim nowinarstwje, wosebje w našim dźeniku

Serbske Nowiny

Twój susod chce tež być rady tajki rjek, ale njewě dotal, hdźe by swoje mocy zastajił. Poruč jomu naš dźenik a bórzy za tym přińdźe, zo serbska je rola, kotruž ma wobdźěłać. Ty wěš, do serbskeho domu — serbske nowiny.

Hosćene w Měrkowje
Dźensa pjatk
wulke swinioŕčzanje
Wot 8 hodźin rano **hejdušnu a jatrowu kołbasu,** pozdišo **wšě jědze swinioŕčzanja.** — Njedźelu k němskemu žniowemu dźaknemu swjedźenju **němska reja!**
K temu lubje přeprošuje **Jurij Noack a mandźelska.**

Wulki koncert w Njebjelčicach
njedźelu 30. septembra wječor we 8 hodźinach **wuwjedź. wot policajskeho polka z Drježdźan** zarjadowany k lěpšemu NSV.
Wubjerny program. Zastup 50 pjenježkow.
Po koncerće rejc.

Pomhajće

z wobnjom čežko potrjechenym krajanam w Sulšecach. Křesćańska lubosć dyrbi tu mócnje skutkować, zo bychu potrjecheni zadwělować njetrjebali.

Wotedawajće dary wašim knjezam duchownym abo wučerjam, kotřiž je na přisłušne měsno dale dadźa.

Lěhańnje
kuchinje, jědźernje, pólstrowane meble kaž tež wšě **jednotliwe meble**
natuńšo a we wubjernym wuwjedźenju pola firmy
Fr. Wenzel w Budyšinje
w Serbskim Domje. Mandźelske požčonki so přijimaja

Mebłowa wustajenca R. Bensch, Kralowski wall 2 w lacharcu
Lěhańnje, bydleńnje, kuchinje, pjanske blida, předstawne garderoby, blida, stołcy
Sydadła, lěhadske sofy, njedźane ložа a matrace
Šamsna wutykowańja a fabrikacija reform. spódnych ložow

Wot 1. oktobra mam swój wobkhód na „Mnichowskim dworje“ (Mönchshof) na Hornjerěskej hasy.

K swjedźenjam

našich serbskich towarstwow
znamješka, khorhojčki, zastupne lisćiki programy, plakaty do pletwow a wěncow atd.
w Serbskej knihańi w Budyšinje

Ralbicy

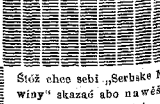

Štóž chce sebi „Serbske Nowiny“ skazać abo nawěšk wotedać, njech to čini pola
J. Domaški w Ralbicach

Prjedy hač meble kupujeće, wupłaći so, hdyž sebi mój wulki skład 40 wšel. jstwow wobhladaće
Händchen
w Budyšinje na Lubijskej drózy 17 znapř. wojerskeje zwučowarnje

Kupujće pola našich inserentow!

Přiloha k čisłu 227

SERBSKE NOWINY

Pjatk 28. septembra 1934

Wobraz wo wohnjowej katastrofje w Sulšecach

Sulšecy w pruskej Hornjej Łužicy, kiž mjez lěsami, polemi a łukami měrnje sonja, so zaśdźenu póndźelu na raz z tuteho spara zbudźichu a wjeska mjenowaše so wšudże w blizkej a dalokej wokolinje, runje tak, kaž to běše w lěće 1918, hdyž drobne dźěći při smudźenju wosoweho hnězda bróžeń zapalichu a z tym sydom statokow so do procha a popjela sypny. Z črjódami khwataju ludźo, samo z Drježdźan, zo bychu sej zaničace sćěhwki wulkeho wohnja wobhladali. Srjedu dopołdnja bě krajny rada Wojerowskeho wokrjesa ze swědkom zahubjaceho elementa, zo by w hrubym přewidźał, kelko škody je woheń načinił. Praša so kóždeho potrjechenoho, što je so jemu spaliło a štó najbóle škoduje. Wudowa Marja Wowčeŕkowa, rodź. Madlenčee z Němcow, stej sama z črjódku drobnych dźěći, kotrež ji jeničey zbychu. Štož maja na ćěle, su z płomjenjow wukhowali. Přihotowachu so runje k wobjedej, hdyž słomjane domske nad hłowu so palić poča. Dyrbjachu ručo ż njeho ćeknyć a najprjódcy skót wukhować. W tym běchu mali maćeri k pomocy, hdyž su tola zwučene, wšędnje howjadła na pastwu honić. Potom khětř dalši skót. Na druhe sej myslić njemóžachu, nochcychu-li sami do strocha, a pod padacymi třěchami a murjemi a dušacym kurom wo žiwjenje přiić. Kur bě tak tołsty, zo so Grofic dwór na časach zaćmi a pomocnicy skoro ničo njewidźachu. Dyrbjachu jemu wućeknyć, zo so njebychu zadusyli. Skrć, palace pluwy, samo słomjane wěšće a dźěle wot kołow lětachu w powětře a přeco njemdrišo zakhadźeše a honješe wětřik, kiž z kóždej mjeńšinu rosćeše. Daloko, na wšš 200 metrow přez khěže, kerki a rěki, njesešo žehliwe wuhlo — na Wowčerkec a Brězanec statok a žerješe so do słomy a drjewa. Wězo běchu słomjane kryćiny z witanej žratwu. Tola přećiwja so jemu Wornarjec słomjana bróžeń, wo kotrejž so spodźiwny podawk baje. Snadź před sto lětami přičahnychu cyganojo do wsy a zadźěwachu sej w njepřitomnosći wobsedźerja woheń na hunje. Hdyž so Wornař z Kulowa domoj wróći, so njemałko nastróža. Tola cyganski wjednik jeho změrowa a praji, zo je woheń njestrašny, a jemu zdobom wozjewi, zo so tuta bróžeń ani z błyskom ani z lětom skrjow njezapali, khiba ze złóstniskej ruku. Skoro kaž by so tute wěšćenje dopjelniło! Wjacy króć je wokoło słomjaneje bróžnje woheń zakhadźał, škrć su lětałe a we blizkosći błysk dyrił. Wona ze wostała hač dotal njewobškodźena. Cygan tehdy dopokaza wobsedźerjej, zo jich wěšćenje je prawe. Wza dołhu žerdź ze palacym słomjanym wěšćom a spali z nim wšitke pawćiny pod ponoškom.

Z njewěšednym khwatkom honjachu so płomjenja po třěchach, wšitko ničo, štož so jim znapřećiwi. Bjezmócnje dyrbjachu wbozy ludźo přihladować, kak element w rozwólnej njemdrosću žerje a niči, štož bě jim lube, na čimž z wutrobu a dušu wisachu. Byrnjež dwanaće sykawow, mjez nimi jena motorska, na pomoc přijěle a wjesna rěka nadosć wody poskićała — človječe mocy njedosahachu, hdyž roznjemdrjeny element swoje puće pytaše a dźěše a nichtó jemu je zarać njemóžeše. Bohužel steješe wětřik njezbožownje, honješe hašerjam a pomocnikam tołste kurjace mróčele do mjezwoća, zo so skoro zadusychu. Tak bě človječa pomoc podarmo. Tuž su njezbožowni jara potrjecheni, dokelž je so někotrym wšitko zničiło — cyle lětuše žitne žně, womłóćene zorno, syno a dźećel, ratařske mašiny, wšón domjacy a pólny grat, wozy a wša nadoba. Z rozpadankow hišće tu a tam něšto wuryja. Štož woheń njeje spóżeral, je woda zničiła, kiž so kaž lijeńca z tołstych hadźicow motorskich sykawow na třěchi a do twarjenjow kidaše, zo zdźěła pluwachu. Z wuwzaćom tłoch swini je so cyły skót wumožił. Tola jenemu wobsedźerjej je so rjany byk zhubił. Hdźe je wostał, njebě srjedu popołdnju hišće wěste. Na sadowych stomach wisaja spražene jabłuka. Žałostna horcota palaceje Wowčerkec bróžnje to zawinowa. Tola na blizkej Brězanec słomjanej bróžni, na kotrejž mjez swislacymi deskami słomjane stwjelca tčachu a so jenož zesmudźichu, škrějachu so łučlane suki w deskach. Bróžeń pak wosta stejo.

Mnozy mózachu so widźomnje přeswědčić, kak wulka nuza mjez potrjechenymi knježi. Nadźijomnje so hórzy powšitkowna zběrka za wbohich wotpalenych zarjaduje. Tu ma kśesćanska lubosć k bliźšemu wulke polo. Stóž hnydom da, da dwójcy!

Tutón zrudny napohlad so nětko w Sulšecach poskića.

Cyrkwinske powěsće

18. njedźela po św. Trojizy, 30. póžnjeńca 1934.

Žnjowy dźakny świedźeń.

S **Budyšchina.** W Michałskej zyrkwi rano w 7 hodź. Boże wotkazanje (herbske), we 8 hodź. herbska a ¼10 hodź. němska Boża słužba (žnjowy dźakny świedźeń) ſ zyrkwinſim khorom (sar. Tiſcher).

*

S **Budyšchina. Krajnozyrkwinske sjednoćenstwo w Budyšchinje.** Njedźelu wupadnjetaj swjatk běłcźi a evangelisaija. Sćrjedu wječor we 8 hodź. swjatk młodźiny ſa młode holzy. Schtwórtk wječor we 8 hodź. biblisa hodźina. Njedźelu 7. oktobra ranſchoſakſka najſmſka konferenza. Pop. w 3 hodź. hłowna ſhromadźizna w Marijnej a Marćinej zyłoi. Hłowny wječnik wyſchſchi zyrkwinſki rada dr. Grundmann-Drježdźanſki; wječor we 8 hodź. w ſjednoćenſtwowym domje pſchi Pólnym brodźiku 6: ſamſnyj wječnik. — Shromadźizny ſwonka Budyšchina: Njedźelu wječor we 8 hodź. na Jidowje, póndźelu wječor we 8 hodź. w Kumwaldźe, pjatk wječor we 8 hodź. we Wulkej Dubrawje. — Hodźiny ſa žony: Wutoru popołdnju w 4 hodź. w Budyšchinje, pjatk wječor 1/2 8 hodź. w Hornjej Hórzy. — Kóždy je wutrobnje witany!

Ludowi towaršo'o, wopytajće na žn'owym dźaknym dnju žnjowu dźaknu Božu słužbu!

S **Barta.** Rano we 8 hodź. herbſke kemſchenje, dop. 1/2 10 hodź. dopomnjeće **na padnjenych pſchi pomniku, potom** němſke kemſchenje. Sběrka ſa naſchu diakoniju. Poſawniſki khór a ſpowarſke towarſtwo ſobuſtkukujetaj. — Wutoru pop. 1/2 3 hodź. žónſke towarſtwo.

S **Budeńcy.** Rano we 8 hodź. herbſke kemſchenje, dop. w 10 hodź. łežne kemſchenje w Porakez łěiku w Hajnizach — pſchi deſchcźowatym wjedrje 1/2 10 hodź. w zyrkwi: farař Böttger. Poſawnowy khór ſobuſtkutkuje; zyrkwinſki khór ſpěwa „Knježe, kak ſu twoje ſkutki", wot Gläſera. — Póndźelu — kemnuſchu — ſměje farař Nößler-Minakaſki rano we 8 hodź. němſke a dop. 1/2 10 hodź. herbſke kemſchenje. Na wobémaj dnjomaj sběrka ſa naſchu zyrkej. — Schtwórtk pop. 1/4 hodź. ſhromadźizna khcheſćanſkeje jónſkeje ſłužby na diwórniſchću w Budeńcach. Wječor we 8 hodź. ſměje farař na wotp. Böttger bibliſku hodźinu pola Dučkej w Kóſłach. Pjatk wječor we 8 hodź. bibliſka hodźina ſa ſwſchu muźſku młodźinu.

S **Budyšchinka.** Rano we 7 hodź. budźe herbſka ſpowědź, we 8 hodź. herbſke a dop. 1/2 10 hodź. němſke kemſcheńje (knjes farař Mikela ſ Maleſchcej). Sběrka ſa wobadnu diakoniju.

S **Hodźija.** Rano we 6 hodź. nutſſpowonjenje žnjowego dźakneho ſwjedźenja, w 7 hodź. němſka ſpowědź, we 8 hodź. němſke a dop. 1/2 10 hodź. herbſke kemſchenje. Na wobémaj kemſchenjomaj ſpěwa zyrkwiny khór „Wjeſelcźe ſo w Knjſu" wot Pawoła Daubitza. Poſawnowy khór pſchewodźa wobſadźene kerluſche. Na wobémaj kemſchenjomaj sběrka. Dop. 1/4 10 hodź. połoženje wěnzow k wójnſkemu pomnikej zyrkwje ſ narěčin farara Wjeſarja a ſobuſtkutkowanjom Hidźijſkeho muźſkeho ſpěwneho towarſtwa.

Jan Nali:

Moje wójnske dopomnjeńki

Wołanje a napraſchowanje, ſchto cźinicy, lětaſche pola naź tam a ſem. W měrnym cźaſu ſo wſchu derje nawucźi ſa tajke padły, ſo maja ſo wukasły wot muża k muźej dale dawacź. Hinak tu w tajkim hołku, harje a łuſkanju. Wukasły njeńdźechu dale. Kóždy wobſadowaſche ſo ſa towarſchemi ſ praſchaſnym wobliczom. Njemóžemy tu leſo nawoſtacź, hewak ſmy wſchitcźy ſajeći. Nadobo wokachu ſ lěweje ſtrony: Franzowſojo ſu blisko, my dźeny wróćoj! Sco wobladawſchi, widźachmy, kak wſcho wróćo khwataſche a běhaſche. Naſche prawe ſchidło puſchći ſo ſa nimi, hdyž widźachmy poźlednje pſchihoty k njepſchećeſelowemu nadběhej. Kak ſmy tehdom běźeli, nichtó njeměrí, ſchtóž njeje pódła hył. Dych nam pobrachowaſche, hdyž prěnju ſaſtawku cźinjachmy. Franzowſojo ſyłnje ſa nami tſelachu, njenaćinichu pak nam wulkeje ſchkody, dokelž ſo bóry w kerćźinje a wulkich dubach ſhubichmy. Woni pak ſo teź buchdom ſa nami njepuſchćichu, ſnadź njeběchu ſebi hiſchće naſchego ſtejniſchća abo ſyłnoſcze wěſcźi. Běſche to prěni raz, ſo ſoſachmy.

Jako ſo wšy Crépion wróćichmy, pójła nje wjednik kompanije hnydom k wjednikej bataillona, kotryž na wyſchinje hory leżeſche, ſ powěſcźu, ſo njejſmy naſche ſtejniſcźo dźerżeli a ſo ſmy ſo hacź do wſy wróćili. Major nje njelubje powita, wobſeže bojaſliwoſcź naſcheje kompanije kritiſnjo. Napiſa hnydom nowy wukaz, ſo dyrbimy na kóždy pad wróćo do naſcheho prjedawſcheho ſtejniſcźa.

Chžych ſo runje wotžalicź a njeſwjeſelazu powěſcź ke kompaniji donjeſeć, jako njepſchećeſel dale poſtupowaſche a ſyłu wokolinu do wohnja wſa. Kulki jenož tak hwiſdachu. Dostach kruty pſchikas, na kóždy pad kompaniju dohańnyć. Dyrbjach hładacź, kak ſo do prědka pſchedobudu. Běſche to łoże prajene, hacź wumjedźene. Běch pak ſo tola ſbojownje pſchedobył a wjednika kompanije namakał. Muźſtwo běſcźeſe ſ wjetſcheho dźela roſproſchene, kóždy pytaſche tak derje hacź móžno wukhow. Wjednik pokaſowaſche na ſyłu wobraźu a prajeſche, ſo dyrbju pola njeho woſtacź a dalſche wocźakowacź. Na doprědkahiće njeje w tajkich wobſtejnoſcźach žaneho wuhlada. Tak wocźakowachmy.

Njepſchećeſel poſtupowaſche pomału. Dalſche kolonny ſcźěhowachu. Nadobo, jako pſchećeſy wjetſchi ſtrach hrožeſche, ſapoca naſcha artillerija ſtrělecź a to ſ tajkim wotmachom łóhkeho a cźežkeho kalibra, ſo ſo njepſchećeſel wróći a ruſe tak, kaž my nětajku hodźinu prjedy, ſoſaſche a ſo w kerkach ſhubi.

Popołdnju běchu ſo patrouille wobhonili a ſwěſcźili, ſo je prědku wſcho ſwobodne. Kompanija dyrbjeſche ſo do prjedawſcheho ſtejniſcźa wróćicź a kronu hole ſ nowa wobſadźicź. Njetrjebach ſobu, ale wotſtach na wyſchinje 295 pſchi wjednifiwje bataillona. Sſym tu hacź do ſwojeho ſranjenja woſtał a wſchelake cźaſy pſchětrał. Tamni ſadni towarſchojo mi powědachu, ſo je ſo dopołdnja rjenje pſchihladowało, hdyž franzowſka artillerija tak ſchwarnje do tamnych kerkow tſělesche. Nam prědku pak běſche tehdy wſcho druhe hacź rjenje wokolo wutrowy.

Sadnje kompanije ſapoczachu pilnje tſělne hrjebje wunjetowacź. Doprědkahiće němſkeho wójſka bě ſo ſaſtajiło, a wójna je ſo tu na ſchtyri lěta na ſamſnym měſtnje wotměwała. W tutych dnjach pſchihotowaſche ſo nad rěku Marnu roſſud zyłeje wójny, kotraž je zyły ſwět roſſchaſſa a pod kotrejež ſcźěhowkami hiſchće dźenſa ludy cźerpja.

Sſamtnju dźeń wječor wokolo 10 hodźin dyrbjach hiſchće raz ſamłutki doprědka ke kompaniji ſ ważnym wukaſom. Běſche to cźežki pucź a cźmowa ſtrona kóždeje ordonanzy. Běźach po wjſchinje ke kerkam a wobladowach ſo kedźbliwje, hacź nje ſana njepſchećeſelſka patrouilla njepopadnje. Běſche to dźiwnowiſchi pucź, hakle potom w cźmowych kerkach. Żadyn cźłowjek njewěrí, kajke myſlicźki tu cźłowjekej tak pſches hłowu lětachu. W kerkach běchu na ſkoże wſchelake naſche ſtraże poſtajene, tak ſo ſo pſches ſtajne napraſchowanje a mjenowanje „paroly" pomału k wjednikej namakach. Po nětkajej hodźinje ſo ſaſo wróćicź a ſamſnyj ſtrašny pucź naſtupich. Mějach wſchak ſwoju nabitu ſtělbu kruże w rutkowaj. Pſchiſpomnicź pak cźhu, ſo ſym ſo po tutych nóſnych puczach njejmje na ſwoju ſtělbu ſpomnjeſał, ale bóle ſo ſwojemu Bohu dowěrił. Tón je mi pſchez pomhał a mi ſmutſkownu měr ſpožcźił, ſo w poddźiſchim cźaſu tajki pucź pomału ſ wěſtej radoſcźu naſtupich. Wokolo połnocy ſo k naſchemu lěhwu namakach a wobſamknych, pſchedy hacź ſo k měrej podach, ſ cźicźim ſpomnjenju na ſtworicźela njebjeſow a ſemje tutón ważny dźeń ſwojeho žiwjenja, kotryž jenje njeſabudu.

(Pokračowanje ſcźěhuje.)

Při rowje zynkotwórca Jurja Pilka

Daloko spalony wot křjedźiny Drježdżan w pschednětnej Tolkowitz wupschestrěła ho, schórko do wschěch stron wo-łožiło Jatowe pohrjebnischczo. Je to kaž rjec najwjetsche pohrjebnischczo fakfeje kwiziy, kotremuž ho pschi-wjec krematorij a pohrjebnischczo. Tuto pohrjebnischczo, e bohate na mulkotnych wumělskich pomnikach ma tu ubu, so tam ſ Bohom sjednoczene spja wěczny spar, jenoż domorodni, ale też wulka liczba mukrajnikow, geſtich a katolſich. Množesch tam napisby we wschěch nch rěcach cžitacz a njes pomnikami widžiſch hudu ſ grekiſich katolikow, dokelž ſtoro wschitzy ruzy emi-cža tam ho pohrowacz dowaju. Mjes tutej mnohotu we, je tež tón abo tamny rowp, w kotrymž wotpoczuje ši ſ naſcheje lubeje ſerbſkeje Luſižy, kiž je tu daloko ny wot rodneje wjeſki pożledni domczk namakal. zym ſluſcha na prěnim meſtnje tež naſch luby ſynow; J. Pilk, kiž ho w Hodžiju narodži a tu wumrě. prawnym dżelu pohrjebnischcza namakaſch jeho rowp, wom ſnapſchecza pucza. Je to jara jednory rowp, tak je wjeſny, bjes wſcheje kamjenitneje wutwory. Rowp noż derje wobroſeſeny ſ praſchinzom (Epheu) a ho-ſerjedża ſ kwětkami wobkładżeny, k hlowje leži czorna cžina taſla. Napiſ je němſki a krótki:

Tu wotpoczuje w Bohu
wyſchſchi wucžeŕ
dr. phil. Jurij Pilk
narodži ſo 22. rožownika 1858
wumrě 20. jutrownika 1926

n k boku wotpoczuje tež jeho macz. Jeje rowp je runje obrosćeny a pod praſchinzom je widžeć běły kamjeń, owu wěſtu wobſtajnoſcz dawa. Narownu napiſ praſi, leži Augusta ſwudowjena Pilkowa rodżena Anderſez, ž ſo 13. 1. 1825 a 14. IV. 1899 do wěczneho raja je. Tak wotpoczujetaj tu wuſko hromadże macz a ſyn, jeho jena ſotra je njedaloko wot njeju pſchi boku eho muża, ſtaboweho veterinara Franza Steuera pokhowana. Też tute rowy ſu zyle jednore, ſchtoż ſwědczi we tym, ſo Pilkez ſwójba na ſwonkowny raſ niczo nje-dawa. Tuta jednoroſcz je też pſchescžka na druhe potomniki ſwójby, kaž je ſ jaſnym pſchikładom knjes Jurij Steuer, kiž w pokraczenej ſtarobje ſerbſzy nawuknywſchi, rad mjes Drježdżanſkimi Serbami pſchebywaſche. Wo Jurju Pilku ſnaunym pak móża jenoż cži rěczecz, kiž ſu jeho wo-hbinſzy ſmali. Piſar tutych rjadkow je drje husto w cza-ſu żiwjenja Pilka ſ naſchim w ſudże ſnatym ſynkotwór-zom a wědomoſnym ſlědżerjom ſo ſetkał, njeje pak jenje ſkładnoſcz měł, ſ nim wobſcžinſzy porěczecz, pſche-toż dr. Pilk bě jeho ſamoſtatniſki cžłowjek, kiž wjele zuſych njeſwocžow rad njewidżeſche. Tuž pſchewoſtajmy to dru-him wo jeho wobſobje a charakterje rěczecz. Nam wſchém je jenoż to ważne, to Jurij Pilk ſa němſku kaž ſerbſku kul-turu dżěłaſche a tak ſebi njeſachodny pomnik ſtajł w ſwoj-ſim ludże. So je dr. Pilk cžaſ żiwjenja wjele cžerpił, wo-bjebje duſchownje, mało nječhto wě. Jeho prěnja mandżel-ka, kotraž pokhadżeſche ſe ſamożiteje ſwójby ſ Delnjeje Wjaſonzy a je też tam pokhowana, bě jeho jeniczka radoſcz w żiwjenju. Sſlědowaza druha żenitwa njeſtaſ ſpokojna a je k tomu bopomhala, ſo je J. Pilk tak ſahe wot tud hicz dyrbjał. Bóh luby Knjeſ je derje ſ nim měnił, tohodla jeho wotwoła, ſo by wſchě żiwjenſke cžeże wot ſo cžiſnył a ſa-ſtupił do Božeho raja. Tuž mamy hiſchcze te jeniczke do-pomnjeńki na njeho, to ſu jeho dżěła, wobjebje jeho ſnata „Sſmjertniza“ a ſpěwniki, dale jeho wobras, kiž ſu jeho pſchiwuſni Maczizy Sſerbſkej darili, wuſtajeny w żurli Sſerbſkeho Doma, a napoſledk jeho rowy, wo kotrymž ho nichtó dale njeſtara hacž jeho jeniczka ſotra, kotraž je żiwa w Kluczu pola Drježdżan a jeho ſwak, kiž, kaž ho hižo na-ſponni, nadal ſwěrnje ſerbſke towarſtwa w Drježdżanach wopytuje a husto na hubſkach ſerbſke pěſnicžki piſkajo, mlodych a ſtarych roſweſeli. Sſnadź dopomnja ſo raſ też Drježdżanſzy Sſerbja na ſynkotwórza Pilka ſ tym, ſo ſhromadnje jeho rowy wopytaja a tak dopokaſaja, ſo jeho ſabyli njejſu.

F. Th. H.

„Mórski djas“ rěči w Krónje

Hrabja Luckner rěkaſche wjeſera wjeczor ſajo jomu w Budyſchinje. Stari jeho pſchećelſo a cžeſcžowarjo a nětkóſi nowi jeho pſchećelſe powitachu a nimale 3 hodżiny dołho jich tutón lubuſchk wſchěch namorjanow nětko na putaze waſchnje ſabawjeſche. Wón wopiſowaſche wo-na putaze ſwójej puczi do Ameriki w lecže 1927 a cžito je tam wſcho w běhu 7 lět ſa ſwoju wótczinu wuſtrukował a wſcho w běhu 7 lět ſa ſwoju wótczinu wuſtrukował a ſchto je tam wſcho dożiwił. Jeho ſaměr běſche, njejpſche-cžeſtſe ſmyſlenje, hiž wot wójny ſem w Ameriky pſchecžiwo Němſkej běſche, ſ roſrěcžowanjom woſtroniecz. Sa-pocžał je ſwoju mijziju na ſchulach a univerſitach a ſ pa-mjatu młodżiny je ſebi dołho wutrobny amerikaniſcheho ludu. W druhim dżěle pſchednoſchk a ryſowaſche kóżdemu lohko ſrozumliwje ſwětowe politiſke położenje. Cžełodża je bo-lar, nutón kraj wſchěch měnow, 40 proz. ſwojeje hódnoty ſhubił, cžełodża je w Ameriky telko ludźi bjes dżěła? Po jeho měnjenju je njeſbożowna politika, kotraž je ho we ſwětowej wójnje ſapocžała, na tom wina. Sakoń wo pro-libiżijji je pſchicžina, ſo ſu bohatſtwa amerikaniſcheho ſtatu do rukow jebakow, ſuwakow a ſtóſtinikow pſchiſchłe, kotjiż pak ſu ſwoje nabytane ſamożenja we wukraju ſajołe-żili. W Ameriky maja ſtóſtinizy wulku móz. Sſwětowe hoſpodarſtwo, kotrež běſche po wójnje żyle w rukach Ame-ričanow, ſo ſhubi do rukow Japanzow. Japanſka po-malu ale wěſcže jenu ſwětowu poſtżiju po druhej dobywa. Jeje wojerſka móz je njeſlomna. Żyły orient hižo ſtoji pod wlimom tuteje wulkomocy. Europa je bjesmózna a hroſy do roſvadankow padnyła. Němſka ma hiſchcze naj-lepſchu poſtżiju, dokelž ma krute wjedniſtwo, kotrež ſo próżuje chaoſej ſadżewacz. Ale wſchitzy maja pomhacz, ſo by ſo tódy njepotepiła. Pſchednoſchowar żnjeſcže mózny pſchiklesk, wobjebje pſchitomna młodżina njemóżeſche ſo wot ſwjeżeho lubuſchka dżěliez.

Hamtske woziewjenie z Kamjenca.

Die im Grundbuche für Jeſau Blatt 89 und 113 auf den Namen des Viehhändlers **Johann Alfred Max Lorenz in Jeſau** eingetragenen Grundſtücke ſollen am

20. November 1934, vormittags 9 Uhr,

an der Gerichtsſtelle im Wege der Zwangsvollſtreckung **verſteigert** werden.

Kamenz, 21. September 1934.

Das Amtsgericht.

Wšě čišćowe dźěła

tunjo a w dobrym wuwjedźenju
w čišćerni Serbskich Nowin

Hospodarski rozhlad

Pjatk, 28. septembra 1934.

Wěcerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,482	100 pólsk. złotych	47,33
1 ſendżelski punt	12,295	100 čěſkoſt. krónow	10,425
100 ſwajc. frankow	81,67	100 franc. frankow	16,50

Barliniſka kurſa dnja 27. septembra. Pſchedwcżeraſnje pſchećelſtwiſne měnjenje ho też na wcżeraſnju burſu zſchenjeſy. Pſchedawanja ſ pſchicžinow hiwidnoſcże w ſonżdżnych dnjach ſu wobſpſchestate. Kuliża możne na-ſpjet kupowaſche a też ſe ſtrony publika pſchedżełżachu bo-hacże kupne pſchikazy. Naſtork k wożiwjenju dawaſche ſtajnje ſo połepſchowacz kurs J. G. Farben, a też po-łepſchenje kurſa podżełow ſtatneje banki. Na ventowych witach běſche ſa to jara měrny wobkhod. Kurſy pak mó-żachu ſo dżerżecz.

Barliniſke zitne wulkowiſi. Kedżbuju na to, ſo ſo do nowjeho měżaza poſtajene płacżiſiny powyſcha a rataſtrowo je żylnje wonka pſchi běrnyſkerazu ſamjeſcene, je poſki-cżenjowm pomérnje mało. Tola pſchecžo ſajo móże ſo pſchenża ložo dojtacz hacž rożża. Tuta ſo ſ wulkeho dżěła w mlynach w prowinzy ſamjeſci bjes ſhubałkutkowanja burſy. Na mukowych witach ſu male wobrotſy ſa wſchědnu potrjebu. Wowża a jecžmjenja k pizowanju ſo mało poſtżicza.

Wożera płacżeſche w Barlinje zentnar

pſchenży W 8: 9,60 hr., W 9: 9,70 hr, rożi R 8: 7,60 hr., R 11: 7,80 hr., — jecžmjenja G 7: 7,60 hr., G 9: 7,85 hr., — wowża H 9: 7,55 hr., H 13: 7,75 hr.

Wiki w Lubiju.

Pſchenża 9,60 hr., rożka 7,60 hr., naletni jecžmjeń 7,60 hr., naſymſki jecžmjeń 9—9,75 hr., wowż 7,35 hacž 7,70 hr., běrny 3,10—3,65 hr., ſyno 5,50—6 hr., ſkoma, ſ maſchinu młócżena 1,60—2 hr., pſchenżna muka 17 hr., rżana muka 12,25 hr., pſchenżne wotruby 6,25 hacž 6,50 hr., rżane wotruby 5,45 hr., butra, ½ punta 73 hacž 78 pf., jeja, ſchtuka 9—10 pf., twaroſ, punt 20 pf., běrny 4—5 pf., kal. běły, punt 8 pf., kal, cžerwjeny 10 pf., karoty 15 pf., koboda, jeżdna 10 pf., kal, ſydrożity, ſchtuka 5—30 pf., kolrabi ſchtuka 8 pf., porej 15 pf., tórki 15 pf., kal fiſkaty 15 pf., ſybła, punt 10 pf., bunu 15 pf., tomaty 7—9 pf., ſołotej, kečžk 5—10 pf., ta-bišti, walcžk 5 pf., jabłuka, punt 3—10 pf., měrnik 10 hacž 20 pf.

Wiki w Kamjenzu.

Pſchenża 9,60 hr., rożka, nowa 7,60 hr., jecžmjeń, naletni 7,60 hr., jecžmjeń, naſymſki 9—10 hr., wowż 7,35—7,70 hr., pſchenżna muka 18—22 hr., rżana mu-ka 13 hr., pſchenżne wotruby 5,70—6,55 hr., rżane wo-truby 4,80—5,80 hr., ſyno 6—6,25 hr., ſkoma ſkótna 2,30—2,60 hr., ſkoma k ſaſżanju 2—2,20 hr., běrny, běłe 2,80 hr., běrny cžerwjene 2,90 hr., běrny, żołte 3 hr., butra 1,50 hr., proſata 6—12 hr., huſy, młode punt 70 pf., kal, běły 10 pf., kal, cžerwjeny 10 pf., kal ſydrożity 10—40 pf., koboda, jeżdna 10—15 pf., ſybła 10 hacž 12 pf., krěn 70 pf., tórki 10 pf., radiſki, walcžk 5 pf., retkej, walcžk 8 pf.

Wiki w Khoczebuſu.

Mjaſo, howjaje punt 60—80 pf., mjaſo, cželaze 60 hacž 80 pf., mjaſo, ſkopłaze 90—1 hr., mjaſo, ſwinjaze 65—90 pf., jeja, ſchtuka 11 pf., butra, punt 1,40 hr., twaroſ 20—23 pf., ſany wolij, litr 1,40 hr., liny, punt 1,20—1,40 hr., ſcžuki 75—1,10 hr., karpy 80 pf., hel-bje, młode, ſchtuka 40—70 pf., kury, jiwe 60—90 pf., khapony, jiwe 40—60 pf., tórki, punt 10 pf., kolrabi, ſchtuka 15 pf., morchej, punt 8 pf., koboda, jeżdna 10 pf., kal, ſydrożity ſcžatka 20—40 pf., kal, cžerwjeny 15 pf., kal, běły 10 pf., kal, wirſingowy 10 pf., bunu, jelene 50 hacž 15 pf., ſołotej, kečžk 5—10 pf., měrnik 20—30 pf., krěn 40—45 pf., radiſki, walcžk 7—8 pf., ſybła 10 pf., běrny, zentnar 3.75—4 hr., běrny, punt 4—5 pf., ruſkalay 70 pf., jabłuka, punt 10—20 pf., worſchej 50 hacž 60 pf.

Swinjaze wiki w Khoczebuſu.

Pchiwjeſli běchu 790 proſatow a 170 běhakow. — Proſata: małe 6—8 hr., krěnje 9—12 hr., wulke 13 hacž 15 hr. — Běhaki: małe 16—22 hr., krěnje 23—34 hr., wulke 35—40 hr. — Wiki běchu krěnje.

Płaćizny rězneho skota na Drježdżanskich skótnych wikach.

27. septembra 1934 — Płaćizny po centnarju a hriwnach

Skótne druziny a wozmamjenjenia:

Celata: 497

Najlěpše kormiene ćelata wot cyca	49—53
Sřen e kormiene ćelata wot cyca	42—46
Snadnje wuwite	37—40
Najſpatniše	—

Swinje: 442

Tučne swinje, přez 3 centnaje ćežke	53
Połnomjaſne swinje wot 240 hač 300 puntow ćežke	51—53
Połnomjaſne swinje wot 100 hač 120 puntow ćežke	49—51
Połnomjaſne swinje wot 100 hač 120 puntow ćežke	43—49
Mjaſne swinje wot 80 hač 100 puntow ćežke	—
Rancy	—

Płaćizny na Barlinſkich produktowych wikach.

Żito a woliowe ſymjo po tuni abo 1000 kg hewak 100 kg Płaćizny po złotej hriwnje.

	27. 9.	26. 9.		27. 9.	26. 9.
Pšeca	200	200	bunu	10,7-11,7	10,7-11,7
rožka	160	160	woka	10,5-11,5	10,5-11,5
ječmjeń nowy	—	—	mádre lupiny	6,75-7,25	6,75-7,25
ječmjeń, nal.	—	—	žolte lupiny	—	—
wows	—	—	ſerradella	—	—
kukurica	—	—	rane wosuſk	—	—
pšeńč. muka	27,25	27,25	lany wosuſk	7,55	7,55
rżana muka	22 40	22 40	ſuch. tmhanč.	7,25	7,35
pš. wotruby	11,05	11,05	běrni, kruški	8,45	8,55
rżane „	9,50	9,50	ſyno, 50 kg		
raps	310	310	rżana ſtoma		
hróch, Viktor.	29,0-32,0	29,0-32,0	pšeńč. „		
lane ſymjo	—	—	wowsna „		
pjeluſki	11,5-12,5	11,5-12,5	ječna „		

Płaćizna za přeńcy za wuplodżerja 8: 192, 9: 194.
Płaćizna za rožku za wuplodżerja 8: 152, 11: 156.
Płaćizna za ječmjeń za wuplodżerja 7: 152, 9: 157.
Płaćizna za wows za wuplodżerja 9: —, 13: —

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„Serbske Nowiny" płaća měsačnje we wudawarni 1.15 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,51 hr. z wunošowanjom, do wukraja 2.15 hr. — 20,00 Kč. Wudawa a čišći Jan Cyž, dr. jur., w Budyšinje w Serbskim Domje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 6 pj., za swójbne 5 pj., towarstwowe a hosćencarske 4 pjenježkow. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 15 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskeje žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čěłneho znjezbožeńca z 1000 hr. — hdyž wumrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńce dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńca dyrbja we bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin planje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja

Čisło (Nr.) 228 — Budyšin — Sobotu 29. septembra 1934 — Bautzen — Lětnik 93

Pólske wuměnjenja k planam rańšcho zrěčenja

Franzowskemu swonkownemu ministrej je so spiš pschepodał, kiž rozwěčowanja mjes pólskim swonkownym ministrom a franzowskim swonkownym ministrom w Genfje wo nacjišku sprěčenju rańšich statow wopschija. W tutym spišu wujasnjuja so też argumenty, na kotrež so pólske knježerstwo sepjera.

Tuchwilna wotmolwa pólskeho knježerstwa na franzowsko-ruske plany wo sprěčenju so w Parišskich nowinach jara malo rospomina, dokelž je tekst wotmolwy jenož wjerschnje znaty. Nowiny maja powschitkownje sa to, so je njemóže wočakować, so Pólska k sprěčenju pschistupi. Nowiny „Petit Parisien" pišaju, so drje Pólska durje zyle njescažnu, so pak je tak malo woćinja, so je najkerje nječo wo wotmyslenym sprěčenju pisches nje njebudźe. We nowinach „Echo de Paris" Pertinax Pólsku winuje, so z Barlinom a Budapeštom pod jenym plaščom teži. Móžno je, so franzowski swonkowny minister někto wo nadrobniše wujašnjenje prošu, so by spóznał, kak kyliže pólsko-němske rozmołwy w pólskej politiku skutkuje. Sastupjerjo swonkowneje politiki najpomjenjenych mowin swěrja žebi najwažnischi dźeł pólskeje wotmolwy do sežehowazych schtyrjoch dypkow sjednoćeja:

1. Pólska ma sa zyle nusne, so Němska namjetam sprěčenja pschichłosuje. Tekst němsko-pólskeho sprěčenja dyrbjał so dospołnje do sprěčenja pschijeć. S wotžehnitym stawom dyrbjało so spěwćeć, so tuto sprěčenje we wschitkich swojich dźelach wostanje.

2. Pólska so sapowědźa, so by někajkich winowatosćow k Litwje pschewzała.

3. Też k Częskosłowakskej Pólska nochze žanych winowatosćow pschewzać, jeli njeje je pryedy dokładnje pschepruhowała. Pólska pak na žadyn pad pscheciwo někajkemu wujkuliš krajej w pschidunajskej należnosći njesapschimnje.

4. Pólske knježerstwo pjeca wosjewje, so sprěčenja bjezstracha a sprěčenja do diweju stron k sachowanju měra w srjedźnjej Europje doźahaju, tohodla njeje trjeba, so so nowe sprěčenja pschidadźa.

Nowiny „Petit Parisien" Pólsku proscha, so by so sbromadnemu dźela z Němskej wostajiła.

Wopytarjam žnjowneho dźakneho dnja, kotrjž je železnizu pschijědu, so na wustupnych dwórnischćach w Affeede, Tundernje, Emmerthalu, Wulfim a Małym Berkele z wozbitej póstu so w stanach poćuži. Tak so němska pósta nadźija, so wschitke pschecza wopytarjow dopjelni. Na wschitke pożitki, kotrež so na tutych wozbitych póstach a na pósće w Hamelnje wotedadźa, dyrbi so kokl „Reichserntedanktag 1934".

Bursy wjednizy, něhdźe 300 nowinarjow a wjetsch hyła wójnskich czeskosrtanjenych so z póstelkimi autobužami na Bückeberg dowjeźi.

Wozbite pósty pschijimaju też telegrammy a dawaju wjele składnosće k telefonowanju. Radio žebi wěso wozbje wjele pschihotow žada. Němska pósta je wobschěrnu wozbitu hyć kablow pschiprawiła, so by so žwjatočnosć na žwjedźenskim měsnje a po zyłej Němskej derje žiwschała.

Papen so do Budapesta podał

Pryedawschi měšterkanzler z Papen je so pjatk z Warmbrunnskich kupjel w Schlesiskej w lětadle do Budapesta podał. Madźarski zapósłanc Mescer je jeho na hosćinu pscheproschył. Mescer kluscha do blizkich pschecelow madźarskeho ministerskeho presidenta Gömbósa a je so tež na sjězdźe w Nürnbergu wobdźelił. Hosćiwiniki wopyt priedawschego měšterkanzlera w Madźarskej je zyle privatny. S Budapešta so knjes z Papen do Wina poda.

Kommunistiskich funkcionarow zaćeli

Tajna statna policija je w Barlinje schtyrjoch nawjedowazych kommunistiskich funkcionarow sajała. Mjes nimi je pryedawschi sapósłanc němskeho ljezma Thieken z Koblenza. Sajeźi dźełachu jako kurěrojo abo wyschi radźerjo kommunistiskeje strony. Stołby wjedźechu do Badenskeje. Tam mózachu blizko Heidelberga hischće diweju nazołneju funkcionarow sajeć.

Belgiska dyrbi lutować

W belgiskej knježerstwowej radźe, kotraž so wczera pjatk wotmě, žu so wschitzy ministrojo po hodźiny trajazych wuradźowanjach dojednali, so ma so z wobschěrnym luttowanjom we wschěch wotdźełach runowahu w statnym rozličenju za lěto 1935 postajić. Ministrojo so dorěčachu, so ma tójde ministerstwo hač do 15. oktobra finanznemu ministrej swoje namjety pschedpokazyć. Pschi tajkich wobstejnosćach je so finanzny minister rozsudźił, so w sastojnstwje wostanje. Dotal běsche hrozyk, so žiwoje sastojnstwo złoji.

Francowski konsulat w Saarbrückenie

W franzowskej komorje je so hižo psched dłšim czasom w pschiprawjenju franzowskeho konsulata w Posaarskej rěčało. Tehdy so tdasche, jako by franzowska nochyła tutón namjet do skutka stajić. Dźensa pak so je Saarbrückena powě, so je president franzowskeje republiki dowolił, so by so w Saabrückenje franzowski konsulat pschiprawi.

Němska dźěłowa fronta započina swoje zymske dźěło

1. oktobra wotmiješe so we wschěch wokrjesach a wotnožkach sakiskeje župy appelle wschitkich politiskich wjednikow a hantarjow němskeje dźěłoweje fronty. 2. oktobra šmě so we wschitkich sakiskich dźěłarnjach po stónczeju dźěłanskeho czasa appell dźěłarskich sjednoćenjstwow. We wschěch appellach pschečzita so nantolwjenje wokrjesneho wjednistwa němskeje dźěłoweje fronty. Tuto nanotlwjenje sakěra so z nowym natwarom němskeje dźěłoweje fronty, nowarjadowanjom dźěłarnja pschinoschkow atd. Po tutym pschečitanju so wschudźom druhe ważne wojsewjenja rospominaju. S tutymi appellemi sapoczinje so najmjše a hynjke dźěło němskeje dźěłoweje fronty w Sakiskej. Žadyn politiski wjednik, žadyn hantar, žadyn bobustaw němskeje dźěłoweje fronty tohodla njeńmě pobrachowacj, hdyž so žiwy za pschichodne dźěło postajeja.

Wobstaranje dźěła z burskim zasydlenjom

Wo stawje burskeho sahydlenja a jeho wuskutkowanja na wobstaranje dźěła wupraji so wjednik žydleršeho wotrjada w němskim sežiwjenskim ministerstwje, ministerialny rada dr. Kummer. Wón na to pokazuje, so je so z naprawami němskeho ministerstwa sa sežiwjenje hižo w prěnim lěće jeho sastojnstwa w krajinje sa rańšchu pomoz přibes 15 000 wohroženych statkow pschepruhowało a podjerało. Nimale 140 miljonow hriwnow požčonkow rańšcheje pomozy je so pschisłowiło. S tym je so nusa a husćenstwo wot tyšazow němskich dworow wotdźerżało. Njedźiwajo tuteje pomozy je so poradźiło, z njepospěšnym skutkowanjom zentralneje wyschnosće na wobstaranje semje a wobsydźenstwa wukrotarstwow, kiž je wjazy wuchowacj njehodźachu, wjele ležownosćow sa sahydlenje kupiło. Přibes 130 000 hektarow semje je so w lěće 1934 za nowotworjenje němskeho burstwa postajiło. Telko semje so dotal hischće ženje sa jene lěto njeje swjedło. **Něhdźe 30 000 ludowych towarschow se stawa burstwa a rataršich dźěłacerjow namaka na 7000 nowych herbiskich dworach w lěće 1934 dom a dźěło.**

Burske sahydlenje je też w tym wulzy ważne, so w rjedarstwu nimale sprostunjenych pschinijesnych krajach kowarstwo a industrija wožiwja, kiž so to se žanej druhej naprawu w žamžnej měrje njehodźesche dospěć. Pschi sprěčenju, pschetwarjenju abo pschitwarjenju 8000 twarjenjow w burskim žydlenju dyrbiny z něhdźe 20 miljonami hodźin sa rjemjeślnikow, twarskich dźěłacerjow a druhich dźěłacerjow ličiš. Pschiwožowanje twarskeje semjeny a wobdźěłanje drjewa žada mnohu sa něhdźe 8 miliontenow hodźin. Něhdźe 160—200 miljonow murjeskich

Wopytarjam žnjoweho dźakneho dnja, kotrjž je železnizu pschijědu, so na wustupnych dwórnischćach w Affeede, Tundernje, Emmerthalu, Wulfim a Małym Berkele z wozbitej póstu so w stanach poćuži. Tak so němska pósta nadźija, so wschitke pschecza wopytarjow dopjelni. Na wschitke pożitki, kotrež so na tutych wozbitych póstach a na pósće w Hamelnje wotedadźa, dyrbi so kokl „Reichserntedanktag 1934".

Bursy wjednizy, něhdźe 300 nowinarjow a wjetsch hyła wójnskich czeskosrtanjenych so z póstelkimi autobužami na Bückeberg dowjeźi.

Wozbite pósty pschijimaju też telegrammy a dawaju wjele składnosće k telefonowanju. Radio žebi wěso wozbje wjele pschihotow žada. Němska pósta je wobschěrnu wozbitu hyć kablow pschiprawiła, so by so žwjatočnosć na žwjedźenskim měsnje a po zyłej Němskej derje žiwschała.

Přihoty němskeje pósty za němski žnjowy dźakny swjedźeń na Bückebergu

Sa hładke wotwiwanje póstiskeho a telefonowneho wobchada pschi žnjowym dźakanym dnju je so němska pósta też lětša wobschěrnje postarała. Póstika potrjeba sia tyšazow, kiž so wozjakuje, ma so dopjelnić. Na Bückebergskim žwjedźenischću na stronu Ohsenskeho górbarka so w krutym runinym stanje pósta k pschedawanju znamkow a pschijimanju sapisanych listow pschiprawi. Ssyła pschedawarjow budźe wopytarjam listowe znamki pschedawać. Póstu pschiprawaja so też na trubunje sa wobchad diplomatow, częstnych hosći a sastupjerjow nowin, delekach pschi horje w lěhwje sa 8000 muži dźěkoweje žłužby, kotrež je so w formje hokateho kschiža pschiprawiło.

Před zrěčenjom mjez Jendźelskej a Japanskej

Japanske nowiny wosjewjeja nadrobnosće wo sakładze sprěčenja, kotrež dyrbi so mjes Japanskej a Jendźelskej dospić. Tuto sprěčenje dyrbi na prěnim městnje swěsćeć, so Japanska a Jendźelska swoje sajimy w Aziskej mjes sobu wobsćěžujetej. Tohorunja je dypt sprěčenja ważny, so Jendźelska nowy mandźuski stat pschiwónjnaje a so też z japanskim wustupowanjom w połnocnej Chinje spokoji. Nimo toho drje budźe Jendźelska swólniwa k zhromadnemu dźěłu z Japanskej w połodnischej Chinje.

Japanska chce Jendźelskej tuto jeje pschihotowanje z tym narunacj, so so hospodarskeho postupowanja w Indiskej a druhich aziatiskich krajinach, kotrež Jendźelskej podźěja, wostaji. **Tutón dypt Jendźelska jara połohnjesćeje, dokelž so jendźelskej industriji smóžnja, so móže** swoje wudźělki też w jendźelskich kolonijach w Aziskej pschedawać.

Pschi japansko-ruskej swadźe w rańschej Aziskej chce so Jendźelska pschecżelnje neutralnosće dźerżeć. Nawopak chce też Japanska w pschipadźe jendźelsko-ruskeje swady neutralna wostać.

S tutych wosjewjenjow japanskich nowin snowa wuchadźa, kelko jendźelska politika na to waži, so by so swójt jendźelskeho žwětoweho knježitwa wobkhował. So je so i Mandźuskej tola też kraj jendźelskich sajimow zhubił, Jendźelska sniješe, dokelž so jej pschiluba, so smě w žiwjich kolonijach wudźěłki swojeje industrije wotbywać. Tuto wotbywanje běsche pschi nětčišchej žiwej japanskej konkurrenzy nimale njemóžne.

Politiske zraženje w Parizu

W nozy k pjatkej žrjebj Parisa mjes žobuštawami prawicžneje politiskeje organizazije a kommunistami k ńskeńzy došłže. 3 wožoby wštachu cježkoxranjene ležo. Sranjenych do xorownje dowjesechu. Sa sdjerženje žiwjenja wobsteji malo nadžije.

Sčępi so hibanje módrokošlakow?

General O'Duffy je požedženje centralneje rady hibanja módrokoschlakow na dženžnischu žobotu do Dublina swołał. Na to je kommandant Cronin, kiž je žo sa roskasowarja módrokoschlakow ponjesenował, wosjewił, so žo tóždy žobuštaw hnydom f organizazije wustanknje, jeli so na ihromadźinje wobdźeli. Dženża drje žo rozšudi, hač žo hibanje módrokoschlakow rošschcjepi.

Ruske nowiny mielča wo předaču chineiskeje železnicy

Pjatk žowjetske nowiny žanych nadpadow dla sadjerženja japanskich a mandžuskich wyschnosćow pschi chinejskej rauschej železnizy njewobsćischežachu. Dotal žowjetske nowiny njejsu hischcze nicžo wo wurad„owanjach wo pschedaču želesnizy pihake. To pak njeje nicžo njewschědne, dokelž ruska sjawnosć swjetscha wo ważnych podawkach w ruskej swonkownej politizy posbže sjoni.

Ekuadorska sobustaw Zwiazka ludow

Kaž bésche žo wocžakowało, je žo rada Swjazka ludow pjatk pschi jenož klabym wobdźelenju f žiwojemu ńkonczajemu požedženju sešchła. Dokelž bésche Beneš hižo schtwórtk wotjeł, sastupowasche jeho cježkoškowakski wuspółsanz w Pariżu Osuský a natwjedowasche požedženje. Tež franzowski swonkowny minister Barthou, pólski swonkowny minister Beck a ruski swonkowny kommisar Litwinow pobrachowachu. Rada saběrsche žo najprjedy še sastupom Ekuadorskeje do Swjazka ludow. Ekuadorska žiuschna jako žobupodpisarka Versailleskeho sprjećenja do saložažych statow Swjazka ludow. Wona pak dotal nieje ženje prawo wutrjebała, so by žobuštaw Swjazka luda była. Nětko sa 15 lět je žo rozšudžita, tola hischcze do Swjazka ludow sastupić. Sastupjerjo wschelakich statow, wožebje statow połodnischeje Ameriki notwedo žobuštawa wutrobnje witachu.

Ze Serbow

W **Budyšinje**, 29. septembra 1934.

Naše hrono za tutón Boži dźeń

Njezhuń sebje; hromadź, štož ći hrěje
Pokoj! Myslę čisć, so čisće zwoni
Z wutroby! Štož w tebi tebi tyje
Haj — a nić, štož z wroznym dychom wěje!

Čišinski: Za čichim.

— **Wo wjetrje.** Wčera wječor we 7 hodź. barometer 751, hygrometer plus 3, najwyschscha dnjowa temperatura 26 stop. czopłoty po C. Dženża rano we 8 hodź. barometer 750, hygrometer 0, najnischcha temperatura w nozy 14 stop. czopłoty. — Nad žrjedźinjej Europu pschežo hischcze žylna wyschina knježi. S wječora Europu pak žo wobschérna nižina wurjschesireiwa. Wyschina a nižina mjesnjetej mjes Belgiskej, Hollandskej a Jendźelskej. Dokelž pak je wyschina hischcze pomérnje žylna, najsterje tež jutrje hischcze f knjesom wostanje, so žuněmy rjanu žnjowu dźaknu njedźelu wocžakaž. Potom pak je mózno, so wšiw wječorneje nižiny poczina na žrjedźinju Europu sktokwacž. Prěnje dny nowego tydźenja budže drje f wobstajnym wjedrom nimo. — Jutrje njedźelu ščnjerko 5,57 hodź. schadża a žo 5,43 hodź. thowa. Měsacžk schadża jutrje wječor 9,49 hodź. a thowa žo popołdnju 2, 24 hodź. — Jutrje steji měsacžk w poslednim wjertiku. Pschedženat nam deschcej wěschcji.

Wuhlady na wjedro za jutrischu njedźelu: Wjedro žo mało pschemèni, pondźelu pokhilenje k njewobstajnemu a kurjawostemu wjedru.

Zjawny Domowinski list do Serbow

Serbscy bratrja a serbske sotry w našich towaŕstwach!

Wčera hakle čitachmy w Serbskich Nowinach wo žalostnej zahubje, kotruž Boži woheń w rjanych serbskich Sulšecach načini. Powěść wo hroznym podawku a sobuželnosć z wbohimi Serbami tamneje wsy zaja drje wšitke dobre serbske wutroby po cyłej Łužicy. Wšak smy wšitcy jena wulka swójba, a hdyž jedyn staw čerpi, čerpi cyła swójba, hdyž so jedyn rudźi, to tež nas tyši. Po tym chcemy so přichodnje měć, a Waša Domowina njech Wam podawa swěrny wothlós Wašeho wjesela a Wašeje zrudoby.

Tuž moji bratrja a moje sotry! Domowina chce wjele wjacy być dyžli zwjazk serbskich towaŕstwow, dajce mojim sobudźěłaćerjam a mi swoju cyłu dowěru a pójće, hdyž Was wołam. A dźensa Was wołam: Bratrja a sotry! Chcemy so wšitcy mócnje zastajić za wbohich Serbow we Sulšecach! Pokažmy jim, zo njejsu sami we najwjetšej nuzy, zo cyły lud z nimi čuje! Zarjadujemy pomocnu zběrku za Sulšecy po našich towaŕstwach. Zběrać smě so jenož pola sobustawow towaŕstwa, dokelž su ziawne zběrki zakazane. Zběrku zarjaduje wšudźom předsyda towaŕstwa, kiž swolichi ludźi z lisćinami k sobustawam póscele. Wšódy předsyda je mi wosobinsce za to zamołwity, zo so tuta zběrka porjadnje powjedźe. Pjenjezy su najpozdźišo přichodnu sobotu pola našeho pokładnika, k. Simona, w Serbskim Domje. Štóž njeje w towaŕstwje a chce tola tež swój wopor składować — nadźjam so, zo budže jich jara wjele tajkich — njech jón woteda pola předsydy najbliššeho towaŕstwa abo pola nas w Budyšinje.

Mojt Serbja! Njech kóždy čini, štož zamóže! Kóždy, tež najmjeńši dar je witany! Dopokazajće, zo smy wšitcy jeneje krwě, jeneje rěče a jeneje mysle! Ja z Wami lču, z Wašej swěru, z Wašej křesćanskej zmyslenosću! Pomhajće mi wšitcy, serbsku nuzu wotstronić! Waš

Pawoł Nejdo.

Dźensa je swjateho Michała!

Ledma budže ščežo na to kedźbowarć, so dźenża Michała w protyzu ńtejł. W prjedawšnich cžasach bě hinak, to bě žwjatebo Michała jara ważna termija za wjeź a nježu. Maža hermanki běchu na Michała abo žnajmjenscha někotre dny po nim. Jara ważny bě tutón dźeń za wuplaczenje msdy a pschistajenje cželadnych. Jenož jena termija měsjeche podobneje ważnosće, mjenujc jutry. To njeje pschipad, so je jedyn f tuteju ważneju dnjow w nalěcu, druhi w nazymje. Nalěcko wosnamjenja sa ratarja sapoczatk połneho dźeła a wužywna, nasyma wutóny łěcžnych dźełow. Potom žu žně žwjetscha stónczene a tuj móżeche žo nowa cželedź pschistajeć a nij w dźełapolnych łěcžnych měsazach. Cželedź žo pałesche, na druhim dnju žwoju žłužbu wopuschcžić hač na Michała abo jutry. Njekedźbujo teho, so běchu burja žwjetscha f cželedźnu sastarani — njebjerjesche nichtó rad žwoje tuteju termiow cželadnika, dokelž „f tym nětčžto w njebje nježe".

W městach, tak dałoko hač žo tam f katarstwom njesaběrachu, njewobhladowasche žo tutón dźeń še stejischcža dźeła. Ale starého waschnja dla je žo też „Mi Michała" jako dźeń „ehnjenja" měć. Sa schulsku młodźinu nima Michała dubrjeho žmika, dokelž na nim zensury žyda, hdyž žo hischcze dawaju.

*

Čahata mašina z připowěšnikom padže na železniske kolije

Tježe njesboże sta žo wczera pschipołdnju wokolo 12 hodź. na dróży f Nowosalskeje dróhi na tworowe dwórnischcžo. Tam sajedże bulbogaz f pschipowěschkom do wobłożenja 3,20 metrow wyschokeje murje, pschetame železne žerdže a padże na železniske kolije. Wjednik wumkowa žo f wosłoczenjom a žo jenož lohko žrani. Ssobustejacy pschiidże pod pschipowěschny wós a žo nimo snjezenjom a wobedrěnjow też žmutkach žrani. Sanitetna kolonna hnydom pschikhwata. Dr. Witt poda prěnju pomoc a da žranjenju do měschcjanskeje thorownje powjesć. Lohkowranjenehu wjednika mójachu hnydom sašo puschcžić. Jeho ždźadle stej žo jara wobschkodźile. Njesboże je žo pjeczim stacj mohło, dokelž je žo na wodźidle schrub puschcžił.

*

— **Wutoru, 25. septembra**, woswjeći naša nowa tachantska šula jubilejny swjedźeń swojeho 25lětneho wobstaća. Wučerjo, duchowni, šulske dźěći a někotři starši běchu so z teje přičiny rano zešli w swjedźenskej sali tutoho rjaneho twara. K. farař Sprentzel swjeceše Božu mšu a pohódnosći w swojej narěči ważnosć swjedźenja. Z kěrluškom „Tebje my Boha khwalimy" skónčichu so Božе služby. Šulski wjednik, knjez kantor Šołta, spominaše na to we swojej rěči na radostny dźeń, kotryž smě Budyska tachantska šulska wosada swjećić a rozłoži dokładnje myslički, kotruž tutón jubilej k rozpominanju překładnje. Wón skónči swoje słowa ze sławu na němsku wótzu a jeje wjednika. — Po nazymskich prózdninach wotměje so wjetša swjatočnosć, wobstejaca ze swjedźeńskim aktom w šulskej sali a staršiskim wječorom w Kolpingowym domje.

— **Kino „Jedermann" w Budyšinje** na Lawšich žrjebjach. Wot 27. sept. hač do 1. oktobra pschedstaja žo w tutym kinowje špeńsowata synkofilmowa operetta „Krabinka Marica". Hłowni hrajerjo žu Hubert Marischka a Dorothea Wieck. Tutón synkofilm budže žo wósće kóždemu lubić, dokelž je doscž wotměnjazeho raju a sabéra žo jenož še žiwjenskim mógnym. Jara rjane žu też pschirodne wobrazy tutoho filma, kiž spyta snapodobnić hru džiwadła. Doporučujemy kóždemu, so by žebi sajimawy synkofilm wobhladał. Wožebje rjany je też dalschi film, kiž je pojikcji: „Hłowy f rohiznami".

— **Budyske haptyki** žu wschédne dny hač do 7 hodź. wjecžor wotewrjene, njedźelu pak samknjene. Nózny służby a njedźelu wotewrjene ma jenož jena haptyka i mjezaczinym wotměnjenjom. W septembrje je to Dwórnischcžowa haptyka na Bismarckskej dróhy, w oktobrje pak Srodowska haptyka na Hosćiz hašy.

— **Lěkaršku njedźelsku službu za Wósport-Bukezy** ma we njedźelu 30. septembra prakt. lěkař G. Obernaus we Wósporku, telefon Wósport cžisło 252.

— **Wobwěžnjeneho namakachu** dźenża rano tudomneho 50lětneho wobydlerja na luzu pschi puczu Schpitalneje luki. Mažarnjomny běšche na cježe mjezle cjekpił.

— **Druhe cježe njesboże** sta žo wczera wjecžor wokolo 10 hodźin na Muzakowskej dróży, hdyž Schäfferska dróha do njeje wubéhnje. Se Schäfferskeje dróhi sawinu žo motorowy kolesar, kiž se sozinkom do města jědžeše. Wjednik tfio žo tak cježko franichu, so dyrbjachu jich do měschcjanskeje thorownje powjesć. Jenemu franjenemu je poranj wotmjeczeschtej. Motorstej kole žo sdźela cježko wobschkodźischej.

— **Kócžka f woporom automobila.** Dźenża popołdnju je automobil na Hornczeńskej haby kócžku pschejeł. Wbohe stworjenjerko njebéše dosć spěchne, so by žwoje žiwjenske wuthowało. Pschi žylnym autowym wobkhadže kóčki

Wopyt pola měšćanskeho wuja

„Kaž žym prajła a pschi tym wostanje! To žebi derje ja wuschi napinjaj! Ty wěsch, schto ja chžu, to žo stanje a hyrnjej ty tyhaźkróćy prajit, je nij!"

Tak wołasche rosbornjena, so ji jenož tak hłóž pschekłakowasche. Kata Hubakowa, mandźelska Ernsta Hubaka, khěžtarja w Horach.

„Wschak nicžo njeprajn pschećiwo tebi, tola mužłu, so žo pschistoji najprjedy žo wopraschecz, hacž žmy tajkemu knjesej też witani."

„Nó, to hischcze by rjeńscho było, bratr njebudže bratrej witamy? Sawješe je budže žo wjeselicz, hižom na dwanacże lět žo njejstaj widźałoj. Ja jeho ani njesnaju a też niž jeho žonu, a najsterje ma tej dźěcži. To žo žlušcha, so jeho wopytamy. A ł Jakubom je cžaš na schule. Mój njemóžemoj jemu dacž študowacz, to drje žmam dowidźischi. Ale tajki wuj, kiž je w ministerstwje, kaž žo mi husto powěda, hdyž žu ja mnu khodźił, tonnu je to lohko, so naischeho Jakuba darmo pschiwoswnje a jeho se wschěm trěbnym sastara. Zentnaŕ abo dwaj běrnow a mandel jeji mohłoj wschak pschidacz, ale wjazy pak niz. Njeje to wěrno?"

Hubak mjelczi a idyhuje.

„Nó rěcz tola, žedźischi tu kaž by cži pawk hubu sapschadł. Zyła starosć ja dom a dźěcži leži na mni. Ja njesbožowna žona, hdyž mam tajkeho hłupaka sa muža!"

„Schto dha durbiu rjej! Ty tola cžinischi, schtoż ty chcjesch."

„Nć, to žo njehodźi wjazy sujesć! Ja žo dréju, ani w nozy njepopschejeu žej méra, mužłu, kak hdyž dźěcžom wobstaraka cžrije a draju. A tajki džak sa to! Wěrno je, so ministerstwo je, ale něschto wulke dyrbi tola być, kaž ludźo praja. — Haj chžeh prajicz, tajki nobl knjes žebi kóžde léto da nowu draštu schicz a też žonje a dźěcžom. W městach też jane koschte a druhe špódnje schaty njepłataja. Hdyž žtare — sa naš žu to nowe — thudym njerozdawa, tak žo jim jenož na puczu waleja. Hdyž też nemške drašty trjebacz njemóžu, dam žebi je pscheschicz. Tuž wosmjenmy dwaj abo tři gwanowych měchow žobu, žmjeschnu a špódnju, mohli do nich słykacz a žobu domoj wjacz. A cžrijow a schórni smeja tam też nadosć, dokelž tajzy knjeja niekho-džo wjacz, so bychmy wschitko móhli do njeje słykacz. Ja drje žaneje nimam, ale wém, klamarjej cjeta mi jenu požczi."

„Mužłu žebi, so je to jenož wobcžejne, žo ł tak wjele wězanti wokolo cžahacz."

„Ty wschak na nicžo njeponuhlischi a wo dźěcži a dom žo njestaraschi, dokelž masch žkahy rosum. Hdy by prawy muž był, tak by hižom dawno bratrej prajił, so by nam někotre thżaży dał abo hjes danje požcził. S kosami hospodaricz nam žyte hacž do schije. Měłko runje je, tak wěsch. Docžepake tuhło ma pschedan, kupimy žebi dźesacz abo dwanacże thrzow wot njeho, so móżemy žebi krowje a jalcžu dźerżecz, natwarimy hródź a brózniju a to budże hischcze hospodarjenje hacz nětčke. Budźemy žedźecz kaj sajaz w mkobum dźeczelu. Hladaj, takle na wschitko mužłu."

Hubak žpuchuje cježko a mèni: „Mam tajke drěnje w nohy, to drje ni mózno njebudže žobu jěcz, njemóže sforo nastupjecz."

„Twojeho kusł drěnja cži wschak wjecžor wucžerju. Naschwikam cži nohu f kopschiwami a jutrje budźesch sbog kacz kaž młody hólz."

Bolostnje sejahuje Hubak mjeswocžo, saczuwa najsterje, kak derje tajke schwikanje f kopschiwami cžini abo wuskutkuje to wuthlicžka na wopyt pola bratrej. Wjele žwoje duchowne mozy žylnje napinawschi, namakacz nikaku winu, so by mohł sadźerwacz tutomu wopytej, pola bratrej. Faldate wobliczo, f kożmikami porosczene, kosčcežeńskeho, pschelecži skónczenje kaj štónczne pruha a sforo wjeselje žo prajscha žylnju cželnje do schórkosće. Žylnje rosrosczenu žonu: „A schtó wobstara itót a schto budże f domom, hdyž wschitcy wotjedźenty?"

„Na to hakle nětčke mužłiseh. Hižo pschedh schtwórcz ten žym žebi še žuhodźinu wucžinika, ja wona kaju podeji, žwinjecžu da a tej kralikam, kokoschkam, holkojom a kócžžh. Jich wowka budże tu pola naš a tak budże wschitko žo wopyta wsdacz, tak je to njemózne. Žyła wješ to wě, so do Drježdżan na wopyt k wnuej pojedźenty a hdyž to nětko žo ztato njebu, bychu žo naw wschitcy wuzmjeli.

(Pokračowanje sćehuje.)

Woschje přihódnje!

taški za město, nakupne měški nakupne snčki

ALBERT w Budyšinje, Lawske hrjebje 10, tel. 3078

wjazy žiwjenjawešće njeju. Pšched nětkotrymi dujemi ľudźo na Budyšźkej dróhy pšched měšćom morwu kóčźu wobžarowachu, kotraž w pšćerkowje leżeše. Też wona bu ſ woporom wobthada.

— **Amerikanski detektiw w Budyšinje.** Amerikanski detektiw Johnſon je do Lipska, Drježdźan, Kamjenza a Budyšina pšichoſ, ſo by žo ſa Hauptmannowymi pšichwatowymi a pšcherćelemi wobhonjał a ſnadź ſa žonowinikami ſlědźił, kotříž ſu Hauptmannej pšchi wotwjeźenju Lindberghowcho ſynka pomohli hyli. W Budyšchinje ſu žo Johnſonej Hauptmannowe khłoſtańſke akty pšchedpołožile. Johnſon je žo ſa Hauptmannowym pryedawšchim žiwjenjom a ſa waſchnjom ſajimował, kak je žiwoje padušchſtwa a nadpady ſtućił. Po Johnſonowym pšcheću Budyške kriminalne wotdźelenje ſa Nowyorkiu ſudnikam wyſchnoſcź dokładnu rozprawu wo Hauptmannowych ſtóſmiſtich cźinach poda. Pjatk pšchipołdnju je Johnſon ſ pšchewodom diweju Budyšeju kriminalneju ſaſtojnikow do Kamjenza wotjěł.

— **Płacźiſny bórnow w Saſkej.** Saſkie krajne burſtwo wojſewja, ſo dyrbja wikowarjo ſ bórnami ſmóžnicź, ſo tydhu zentnar bórnow pšchetrjebarjam po 3 hr. 70 pj. hacź 3 hr. 90 pj. pšchedawali. Tale płacźiſna wſchě wudawki ſa transport atd. ſapſchija. Dotalne płahowarſke płacźiſny ſu njepſcheměnja.

— **Dźenźniſke wiki.** Butra 75 pj., jeſa 10 pj., twaroh 20—25 pj., kórki 10 pj., ſołotej 5 pj., ſłowki 13 pj., ſmotrohy kał 12 pj., ſłóſki kał 15 pj., běły kał 12 pj., cźerwjeny kał 12 pj., morchej 12 pj., zybla 15 pj., brěžki 40 pj., worjeſki 35—40 pj., kiſźowe wino 25—30 pj., boby 15 pj., tomaty 8 pj., hriby 40—45 pj., bórny 10 puntow 50 pj., jabłuka 5—15 pj., kruſchwy 6—20 pj., huſto 80 pj., pruſniny 38 pj.

*

Formulary dla roſdźělenja dźěławych mozow.

S tutym ſo hiſchcźe raz dopomina, ſo maju dźěłarnje, ſa kotrejż ma ſo dowěrjeńſka rada wutworicź, hacź do 1. 10. 1934 na pšchedpiſanych formularach woſjewjenje pšchiſłuſchnym dźěłowym hamtam ſapodacź, kaž ſo ſ wukaſom wo roſdźělenju dźěławych mozow ſ 28. 8. 1934 poſtaja. Tute formulary ſu pola Budyſkeho dźěłoweho hamta a pola jeho wotnoſtkow w Biſkopizach, Korſynju, Kumwaldźe a Mulkej Dubrawje na ſkładze a móža ſo tam wotewjacź. Saposſdźene a ſkemdźene woſjewjenje móže ke khłoſtanju dowjeſcź.

*

Z **Khwaćic.** Wčera wječor zarjadowachu ſerbſcy ſtudenća, kotříž w zańdźenych štyrjoch njedźelach w theologiſkim ſeminaru pola k. wyššeho farara Zarjeńka přebywachu, rozžohnowański wječor pola Wićazec. Wječork ſo wulcy derje poradźi. Widźachmy raz nješto cyle noweho: ſerbſki kabaret! Krasna to wěc! Rozprawjamy wo tym přichodnu pónđźelu na-

Z **Bolbore.** Dźělowa ſłužba je tudomny knježi hat wučiſćiła. Wot ſrjedź junija kóždy dźeń mjeńše wotdźelenje dźěłoweje ſłužby z Budyſkeho lěhwa do naſeje wſy přikhadźeše a w haće dźěłaše. Nětko je tuto wažne dźěło dokonjane. Po ſkónčenju dźěła ſo mużojo dźěłoweje ſłužby wčera na tudomnym knjeſim dworje z kołejom a tykancom hódnje pohoſćichu.

S **Lubija.** (Sadowarjo a paduſchi.) W nozy k ſchtwórtku ſu ſo paduſchi na Swonkownej Budyſkej dróſe ſ woknom do pišarnje jeneje fabriki dobyli. Witřałe blido a kamory roſpačiwſchi, ſu wſchě kaſchcźe ſa wjeńcźemi pšcheſtřiſli, tola žanych njenamakali. Paduſchi ſo ſkrohlichu, do łěharnje poſmječiſcź, w kotrejž dźěći ſpachu. Wotmućiwſchi jene dźěćko ſtany. S tym drje ſu ſo paduſchi jeſcherili. — Sańdźenu njedźelu běchu na Leo-Schlageterjeſej dróſe jenemu tudomnemu riemješnikej jědne koło kradnyli. Wórſy potom ſo jedyn wobydleć dohlada, ſo jedyn ſchulſki hólc jedne koło w rěpniſchcźu blíſko kaſarnow ſtřowa. Wobydleć koło ſebu wſa a jo wokſtradnjenemu wróćił.

Z **Kamjenca.** Jeneho tudomneho 66lětneho wobydlerja, kotryż je z dźěćimi, 4 hač 12 lět ſtarymi, njekazańſcy wobkhadźał, ſu zaješi a do Budyſkeje přeſtrytowańſkeje jatby wotwjedli.

S **Wojerez.** W nozy k ſchtwórtkej ſu ſo paduſchi na Drježdźańſkej dróſy do ſtamowa ſamkarja Tippmanna a do pišarnje twarſkeho miſtra Müllera dobyli. Pola Tippmanna ſu wſchelake pšchiſłuſchki jědnych koſow ſobu łaſoli, mjeſ tym ſo je jim pola Müllera 125 hriwnow do rukow padło.

S **Wojerez.** Schtwórtk popołdnju je na Dwórniſchcźowej dróſy jena žona ſ jědnym kołom do napječcźo jězdźaceho cźeſćiteho auta ſawadźiła. Žona je ſebi nohu a ſkowu franika a moſy ſ łohka ſiſchałka. Koło je ſo do cźiſła ſtłuczowało.

S **Wojerez.** Cźini ſo na to kedźbliwe, ſo ſu ſwjedźeńſka Bože ſłužba při **khiżowym dźiakanym ſwjedźenju** w ev. farſkej zmetwi dyn. 4.9 hodź. ſapočnje. — **Podpjera ſa małych rentnariow** ſo pondźelu 1. oktobra wot 8 hacź 9 hodź. w měšćańſkej hłownej pokładni wupłaćiwa.

Se **Sleho Komorowa.** W jamje „Wittoriji“ pola Ranja je hórnik Domaſała do ſmjertneho njeſbožja pšchiſchoł. Hdyž Domaſała wuhlowy wós proſdnjeſche, ſo tutón nadobo powróći, Domaſału ſobu ſtorhnu a ſatłukli. Sniežbojeny žonu a dwě dźěćći ſawoſtaji.

Se **Stróže** pola Wulkich Sdźarowo. W nozy k ſchtwórtkej je na Budyſko-Wojerowſkej dróſy jedyn wožobowy automobil do dróhowcho ſchtoma ſawadźiwſchi, ſo do pšcherowa wakił. Wožowy wjednik je ſo pšchi tym na ſboże jenož lohko kranił, tola wós je ſo cźežko wobſchkodźił. Njeſboże je ſo pjerſa ſ napſchećwjehowacym automobilom ſawinowało, kotryż njeběše ſwoje ſwětło ſaćěmnił.

S **Němcow.** Serjedu wječor je ſo paduch do pišarnje firmy Weißez bratrow dobył. Pjenježny kamor a wěka pišańſkich blidow roſpačiwſchi je ſummu ſlěbornych pjenjes kradnył. Kožaneje toſche, kotraž wjeſeſchu ſummu papjerjanych pjenjes wopſchijeſche, ſo wón njeje dohladał a ſo je jeje njeje dótknył.

S **Delnjeho Wujeſda.** Nad hoſpodarſtwom tudomneho khěžkarja Auguſta Byrgacza je ſo wubožene wotewrilo. Wěricźeljo chźyli ſwoje ſadanja Wojerowſkemu ſudniſtwu hacź k 1. nowembrej 1934 woſjewicź.

Tróšt*

Za dopomnjeńku ſwojej lubej móće
Ludmilcy Smolerjec
wot jeje wěrneho kmótra Handrija Zejlerja
do dopomnjeńſkich knižkow.

Dokelž jeno ſmy tu ducy,
Ničo tež njej naše tu,
Dha ſo poruč Božej rucy
Z wěrypołnej myſlički.
Zhladuj z krutym dowěrjenjom
K naſej zbožnej dominzje;
Tam ze ſłódkim ſpokojenjom
Cłowjek hakle wotkhori.

Kaž za mjetelami honi
Dźćco husto po łucy,
A hdyž misnje, ſylzy roni —
Niče lěpše njejſmy my.
A ſtoż mamy zapojdźene,
Čini tyšnoſć wutrobam —
Wěra praji: Rozſwětlene
Zapowědki budźa tam.

Wěra jeno, ſćerpna wěra
Přewinje a ſpokoja,
Žiwjenje ze ſmjerśe cěra,
K njebju křidła rozšěrja.
Pod tej kryćiznu a khłódkom
Khodź we zeńſkim přebytku,
Potom dobyća po krótkom
Wojowarjam wěſte ſu.

* Hiſće njewozjewjena baſeń naſcheho njezapomnitkho Handrija Zejlerja.

Cyrkwinske powěśće

S **Huſki.** Dop. ½9 hodź. němſke předowanje (farař Paul ſ Budyſchina (muſſe ſpěwne towaršſwo ſpěwa). Dop. w 10 hodź. kemſchenje ſa dźěćći, ½12 hodź. ſchćzenja.

S **Wjeleczinu.** Rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź, ½8 hodź. ſerbſke kemſchenje, dop. w 9 hodź. němſke kemſchenje, Dop. ½11 hodź. kemſchenje ſa dźěćći.

S **Wojerez.** Rano w 7 hodź. němſke ſwjedźeńſke kemſchenje w Kulowje, farſki vikar Hamann; w 7 hodź. němſka ſpowědź we Wojerezach, duchowny na wotp. Unger, dop. ½9 hodź. němſke ſwjedźeńſke kemſchenje, farſki vikar Hamann; ½11 hodź. ſerbſke ſwjedźeńſke kemſchenje je ſpowědźu, vikar Krótkin, pop. w 2 hodź. němſke ſchćzenja, farſki vikar Hamann.

S **Wulkich Sdźarow.** Dop. ½9 hodź. ſerbſke kemſchenje. ¾10 hodź. němſke kemſchenje. Kemſchenje ſa dźěćći wupadnje.

Přilopk

Statny rěčnik Hauptmanna wobſtorźił.

Statne rěčniſtwo w Newyorku je pšcheczijwo Hauptmannej, wotwjedźerjej Lindberghowcho ſynka, ſudej najprjedźy wobſtorźbu dla wudrěwanja podał. Statne rěčniſtwo pšchi tym Hauptmanna jako wožobu wobhladuje, kotraž je 50 000 dollarow wukupneho pjenjeza doſtała. We wobſtorźbnym pšimje ſo praji, ſo je ſebi Hauptmann też wichelake mjena pšchidał jako Hellaimeyer a Bruno. — Policija Hauptmannowe wobydlenje a automobilnu kólnju dale pšcheptuje. W kólni ſu ſnowa 840 ſtotych dollarſtich bankowkow namakali. Bankowki běchu ſwite do ſchtyrjoch dźěrow w ſcźenje tykanje, pšched kotrejž bě beła powěźnjena. Tele pjenjezy ſu ſo hnydom pšcheptowazemu wubjerkej pšchepodale, kotryż je, kaž je ſtatne rěčniſtwo dźěliło, je jako dźěl wukupneho pjenjeza ſpóſnał. Póbla teho ſu w Hauptmannowym wobydleniu malokalibratu piſtolu namakali. S njej ſnadź ſu Lindberghoweho ſynka morili. Swopředka

Tkanina za jaki,

čorna,
7.90, 4.75, 3.50
Schaaf

Měšćanske dźiwadło w Budyšinje
Tel fon 3263 Telefon 3263
Wjednistwo:
Intendant Hanns Heinz Kämpff

Hrajerski program wot 2.—7. 10.

Póndźelu 1. oktobra wječor 20.15
Wulki přiwabny wječor
wšěch hrajerskeje wumělcow nowoje hrajerskeje doby. Pospitujeny dźiwadł. orchester. Zastup 30 pj.

Wutoru 2. oktobra wječor 20.15
Wotewrjenje předstajenje
hrajerskeje doby 1934/35.
Hóstna hra Lotty Meyerec a Křesćijana Schmiedera z Drježdźanskeho statneho dźiwadła
Kabala a lubosć
Činohra wot Bjedr. ze Schillera w 5 jednanjach.

Srjedu 3. oktobra wječor 20.15
Hóstna hra Lotty Meyerec a Křesćijana Schmiedera z Drježdźanskeho statneho dźiwadła
Kabala a lubosć

Štwórtk 4. oktobra wječor 20.15
Poslednje nowosć:
Khrys le, čakam na tebje
Wjeselohra w 3 jednanjach wot Alfreda Möllera a Hansa Lorenza.

Pjatk 5. okt, wječor 20.15 hodź.
Khrysta, čakam na tebje
Sobotu 6. okt, wječor 20.15 hodź.
Rejwańska hósina hra Policeja z Drježdźan
Njedźelu 7. okt, wječor 20.15 hodź
Zloty Pierrot
Operetta we 8 wobrazach wot Waltaria W. Goetza
Wulki operettowy dobytk.

Tak mušiknje
drasći tež Was moderny
kožuch wot
Arth. Flegel nast.
mějićel: Pawoł Zimmer
na Kěžorskej drózy 6
Specialny dom z wulkim wubjerkom a małymi radźenami!

Trjebanu
šljacu mašinu
předa za 15 hr.
J. Schieback w Budyšinje
na Mužakowskej drózy 4

Pomhajće nam dobyć nowych čitarjow!
Rozšěrjej Serb. Nowiny

Starši wudowe w Budyšinje
chce so ze staršej serbskej cr.
holcu abo **wudowu**
bliže zeznać dla wjednistwa domjaceho hospodarstwa a snano poździšeje ženiwy. Zamołwjenja wuprosa so pisomnje pod „A 27“ na wudawarnju Serbskich Nowin.

Holcu,
18—19 lětnu, do ratarskeho dźěła, pyta hnydom
hoscenc ar Grofa we Łuzy
(Luga)

Holca do burstwa
so hnydom pyta
w Khrošćicach čo. 13

Pytam hnydom
holcu do ratarstwa,
kotraž może derje dojić.
Wićaz w Prawoćicach

Młody wuwučeny **pjekař**
so k hnydomn. nastupjenju pyta
Pjekarnja Bjedr. Zschoch
w Budyšinje na Lubijskej drózy 14

Dobru a tunju
hospodu
dostanje přez zymu ratarski šuler we serbskej swójbje
w Budyšinje, Fichtestrasse 5
deleka na prawo

Wupjerk
wot firmy
A. Kasper
w Budyšinje, Burglehn 11
derje džeržı!

Kupuju
złote a sćěborne dedźenki
stare njenjesy, nože, wilički atd.
Płaću najwyše płaćizny.
Oskar **Brückner** Kamjeńc
Traurlingowy rjećk. Dom dobrych ćasnikow

Mały nawěstk
w našich NOWINACH
je tuni a so přecy wupłaći

Někotre mało trjebane
jězdne koła
pěda płaćizny hódno
J. Schieback w Budyšinje
na Mužakowskej drózy 4

Jara dobre
konjace syno
předawa
August Hepper
Skład hrózniowy dwór
na Mužakowskej drózy. Tel 3288

Młode psy,
dobre do zapřahu, na předaj
w Kosowie čo. 18

Kruwa,
młoda a wysokosnóšena, je na předaj **w Stróži čo. 24**
pola Wulkich Zdźarow

Stepowane
mošowe
wołmjane
wjelbłud.
blidowe
wulki wubjerk, jara tunjo
přikrywy
Paul Korn
na Hošic hasy 21
Specialny dom

Hdźe? daće swoje

filmy, platy atd.
ruče, płaćizny hódno a derje wuwiwać?
Pola wosebiteho optikarja
Ericha Lenza
w Budyšinje na Hošic hasy 21
Po zawrjenju wobkhoda tykńće swoje foto-wěcy prošu do kašca při mojim wobkhodze. / Telefon 2134
ZEISS TESSAR

Kožuchowy dom Weidlich w Halštrowje
poruča we wulkim wubjerku:
Za žonjace kožuchi kožuchowe wobšalki w prawe wšelakich kalkošach, prawy khór we wšelakich kalkošach, tchór, skunks, Opossum we wšěch rejach, barbora, barbjeny skunks atd., kožneho a nasiča we wšelarich kožanchowych dźělankach.
Za mužace kožuchi w wudru, bobru, nersianer, blazam. skunks, opossum atd. kaž wšě druhe kožuchowe zašiwki.
Najlěpše zhotowjenje po měrje:
Snortske kožuchi wot składa a po měrje
Na lepše kajkosće! Najnižše płaćizny!
Knjeni Hoeppner w Budyšinje, při cyrkwi naseje lubeje Knježe na skład w kožuchowych wobšalkach a kožuchach za zašiwanje a rjadowanje po zamołwitych nižšich płaćiznach.

Nazymska zhromadźizna
Maćicy Serbskeje w Budyšinje
budźe srjedu, 10. oktobra 1934, pop. 1/4 3 hodź. w žurli Serbskeho Doma w Budyšinje

PORJAD:
1. dźěl: Swjatočnosć k wopomnjeću našeho wotčinca J. A. Smolerja. Wopomnjeńsku rěč dr. Cyž.
2. dźěl: a) nekrologi
b) wšelčiny

Dopołdnja: wot 1/2 10 hodź. wotrjady:
1/2 10 hodź. rěčesnytny
1/2 11 hodź. stawiznisko-starožitnostny
11 hodź. hudźbny-wumělski
1/2 12 hodź. přirodospytny-paedagogiski-šulski

Lubje přeprošuje cyły serbski lud
předsydstwo Maćicy Serbskeje

Kóždy Serb po kreji dyrbi nabyć w sebi serbske sebjewědomje, zo by so serbska rěč zasy česćiła w ródnej našej serbskej zemi a herbstwo naših wótcow so wšudźe zaso ważiło.

Ty jako dołholětny čitař našeho jeničkeho serbskeho dźenika wě, zo serbske nowinarstwa ma tu ważnu misiju wukonjeć, w přenim rjeńe wězo naše

Serbske Nowiny

Budźa-li so w **kóždym serbskim domje** čitać, potom z lóštom zasy budźa klinčeć serbske zynki w wšěch domach wot kolebki hač k rowej w našej rjanej Łužicy. Pomhaj z tym, zo swojeho serbskeho susoda rozwucić, rozšěrjeć naš jenički dźenik!

Přećiwo
hniću drjewa
domowemu hribej
drjewowemu čerwej
njerodźi
kokošacym myškam
atd.
pomha cyle wešće **„Xylamon“!**
Dostanjeće jón też barbjeny we wšěch drogerijach a barbow. wikowarjach, hdźež nic, wam praji, hdźe dostanjeće
Volkmar Eckel & Co. G.m.b.H. w Budyšinje
Drježdźanska dróha 44 Telefon 2435

Jězdne koła šljace mašiny
Zündapp-motorkoła
płaćizny hódno pola firmy
Ernst Zschornack, Zündapp-služba w Delnjej Kinje

Puć hač k Hrodowemu naměstnu so wupłaći
Namakače pola mje jara wulki a derje zrjadowany skład na
150 lěharnjow, jědźernjow a knjeźich sedźiznow kuchinje, jenotliwe a přikrupne mebje
kaž też wulki wubjerk w **polstrowanych mebłach**
Wobhladajće sebi tohodla njewjazonnje największi mebłowy skład Hornjeje Łužicy pola firmy
Clemens Schmidt w Budyšinje
Fabrika a předawarnja: Wukładne wokno: Wustajeńca:
Hrodowe naměsto 2 w Kupnicy w Hrodźe Orlenburg
Wołožene płaćenja – Mandźelske poćežki so přijimaja – Rěča serbscy
Póšćelemy darmo do domu!

Třeleńnia w Budyšinie
njedźelu na čestnym dnju němskeho burstwa
wulke
žnjowoswiedźeńske reje
Dobre pohoščenje Samopječeny
Započatk w 7 hodź. žnjowoswjedźeński tykanc
Tuni zastup!
Přećelnje přeprošuje Kalauchec swóbna

Herbska grychta w Khrošćicach
Jutře na dźakny žnjowym dnju
ziawne reje
Wutrobnje přeprošuje J. Wenka.

Hoscenc we Worklecach
Jutře njedźelu
žnjowy dźakny swjedźeń
wot 7 hodź. **pyšne reje!**
Wutrobnje přeprošujetaj Petaš a mandźelska

Hoscenc w Pančicach
K žnjowemu dźakownemu swjedźenju
wot 7 hodźin
riana reiwańska hudźba
wuwjedźena wot wojeńskele kapały z Budyšina.

Hoscenc w Sernjanach
Jutře njedźelu
REJE!

Wulki koncert w Njebjelčicach
njedźelu 30. septembra wječor we 8 hodźinach
wuwjedź. wot polic. jskeho polka z Drježdźan
zarjadowany k lěpšemu NSV.
Wubjerny program. Zastup 50 pjenježkow.
Po koncerće reje.

Fotowe . . . .
projekcijowe . .
powjetšeńske . .
domjace kinowe
aparaty
a wšě wěcy za amatěrske fotografowanje
FOTOWY DOM
Richarda Hutha
mějićel Arno Lehnert
w Budyšinje
na Serbskej hasy 18
Wuwiwanje filmow a platow kaž też wotćahi wěcywustojnje a najspěšniše

Nakład „Serbsk. Nowin“
je Wam dźakowny, hdyž, lubi čitarjo a čitarki, při nakupowanju we wobkhodach prajiće, zo sće nawěstk w „Serbskich Nowinach“ čitali. Česćiće z tym sebje, hdyž jako Serb prajiće, zo wobeběrače „Serbske Nowiny“

Mebłowa wustajeńca R. Bensch.
Lěharnje, bydlenje, kuchinje, pisarske blida, předsitwine garderoby, blida, stołty
Sydadła, lěharske sofy, mjedźane leža a matracy
Šamana wutrowkowanja a fabrikacija roform. spódnych ložow
Kralowski wall 3 w Jacrodo
Wot 1. oktobra mam swój wobkhód na „Mnichowskim dworje“ (Münchner Hof) na Hornjerěčanskej hrawi.

Pomhajće
z wohnjom ćežko potrjechenym krajanam w Sulšecach. Křesćańska lubosć dyrbi tu mócnje skutkować, zo bychu potrjecheni zadwělować njetrjebali.
Wotedawajće dary wašim knjezam duchownym abo wučerjam, kotříž je na přisłušne městno dale dadźa.

Džak
wšěm, kiž su našeho lubeho bratra
Handrija Roharka z Lipinow
k rowu přewodźeli, dale knjezej fararjej Malinkej we Łaru za jeho hnujace słowa při rowje a wšěm Lipjanskim žonam, kiž su z tajkej lubosću jemu w ródnym domje a při rowje serbske kěrluše spěwali.
Korla a August Roharkaj
bratraj.

Přiloha k čisłu 228

SERBSKE NOWINY

Sobotu 29. septembra 1934

Žnjowy dźakny swjedźeń

Dźěłaj a spěwaj!

W Budyšchinje, 29. póžnjeńza 1934.

Žnjowy dźakny swjedźeń njeje jenoź ſa wjeſny lud, kotryż njepośrědnje žohnowanje pola a role do ſwojich ćródźnjow hromadźi, ale też ſa měšćanſka. Hospodarſke wuměnje ſyłeho naſcheho luda, haj, žiwjenje kóždeho jenotliwza ſwižuje ſ bliſkom a tyćźom wonka w Bożej ſtwórbje nanajnjeńſchicho hromadźe. Tohodla dyrbimy žnjowu dźaknu njedźelu mjeſy druhimi njedźelami wożebićje wuſwjeńknyć, kaž to nětčiſche knježeŕſtwo ćini. Wożebje dyrbimy ſej naſche ſtare ſerbſke pſchiſłowo „dźěłaj a ſpěwaj“ hłuboko do wutroby ſapiſaćaś.

Sſo dźakowaś a niź mórkotaś — to je to prěnje, ſchtož dźe nam jutſchiſcha njedźela rjeź.

Dźenja w duchu pſches polo naſcheje dźěławoſće. Niź jenož po roli a luźu a ſahrodźe wonka, hdźež bur w poćje ſwojeho wobliča dźěła, ale ſyła po polu naſcheho powołanja, nuts do dźěłańnjow, do pitaŕſkich ſtwow, do fabrikow, do wobſtkhodow. Móžemy ſ radoſću wo žnjowym žohnowanju rěćeć? By wopaki było, njebychmy-li wulku nuju, kotraž naſch lud poćeźuje, widźeli. Je hiſchćże ludźi doſeć, kotſiž ſamo w tutym cźěſkim cźaſu tradaś njetrjebaja, kotſiž ſej hiſchćże ſpſchitko móža popſcheś a ſej też popſcheja. Ale hdyž na ſyłk naſcheho luda ſhladujemy, potom je nam jerźe wokoło wutroby. Kak cźěſko je mnohim ſpramnje ſo bědźaſym ludźom pſchi hoſpodarſkim wojowanju! Kak wulka hiſchćże bjesdźěłoſć, byrnjež ſo wyſchnoſće bóle prózdnjo a hijo wjele k lěpſchemu ſo mobrocźiło! Nuſa je hiſchćże wulka. Nochcemy ſo ſlepićź. Tohodla je wažne, ſo ſwoje wocźi k Bohu poſběhnjemy. Schtoż tak huſto ſabudźemy. Huſcźiſcho ſkorźimy a ſaloſćimy a morkotamy, kaž by Bóh na wſchém ſwětnym hubjeńſtwoje wina był, dokelž jo dopuſchcźuje. Sſubimy pak wuhlad na mnohe dobroty, kotreż nam wſchědnje daruje, byrnjež ſej jo njeſaſłužili.

Rozmyſlimy ſej pſchemalo to, ſchtož mamy, a wěcźimy ſtajnje wo tym, ſchtož nimamy. Dźeržimy wſchědne cźiſwy ſa něſchto, ſchtaż ſo ſamo rozumi na pſch. naſche wſchědnje wotwučenje k nowemu dźěłu. Druhdy ſtorhnje naſ Bóh Knjeſ pſched khutne podawki ſ naſcheho bjesdźakneho žiwjenja. Haj, chźemy ſo dźakowaś, byrnjež malo měli ſa nuſu ſo bědźaś dyrbjeli! Dźakownoſć njeje ženje podarmo. Schtóž ſo dźakuje, dóſtanje dwójcy — dar a dariczela, a poſłednje je najwažniſche. Tón ma najwjetſcheho wuźitka, kiž ma wulkeje dowěry do Boha a tiž we mhłowych dnjach widźi cźmowe mróčele wobrubjene ſe ſłotym błyſchcźom, kotryż ſa nim ſtejaze ſtónzo Bożeje luboſće ryźaje. Schtóž ſo njedźakuje, tomu cźini jeho bohatſtwo ſtaroſće, tomu je maly nětkajki njedoſtatk jenož ſ pſchicźinu k ſtrachocźiwemu ſſiwkenju, tón ſteji ſadwěłuju pſched cźmowymi wrotami pſchichoda, tón cźuje ſo ſe ſwojim dźěłom a prózowanjom ſlepemu dóntej podaty.

Schtóž ſo dźakuje, nawutkuje dźěłaca a njeſadwěłowaca. Najwažniſchi nadawk, kotryż nam žnjowy dźakny ſwjedźeń napokaži, je dźěło luboſće. Ody byſchtaj ſo tola raz cźłowjeſej wotewriłej wocźi ſa wulku winu žedźiwoſće a wutroba ſo wocźiniła ſa wulku winowatoſć luboſće k bliźſchemu! Potom by cźłowjeſtwu pomhane było. Jenož luboſć ſamóže ſozialne praſchenje roſrěšaś. Wſchitke druhe ſrědki a reformy ſu a woſtanu ſapłatanja. Ody ſapoćinamy ſ wutrobu ſozialni być, woprawdźe ſrozumjenu a ſkutkowazu luboſć wukonjeć, potom njebudźemy podarmo dźěłaś na pokněnjenju naſcheho luda.

Na tym ſaleži, ſo ſami na ſebi dźěłamy, ſo ſo wudrapamy ſ niſkoſćow žiwjeńſkich, ſo byli ſ maſchinow cźłowjekoju, kotreż něſchto wyſchſcheho ſnaja pytaja hacź jenož ſěſć a picź, kotſiž maja duſchu, kotraž ſa Bohom žada, ſa cźłowjekami, kotſiž ſo ſamkowaś wědźa ſa ſwoje žiwjenje, a hiſchćże bóle ſa žiwjenje druhich cźłowjekow. Na ſebi dźěłaci, ſo możeſch druhim něſchto być! — to je žiwjenje, kiž ma ſmyſł a zył. Tajke dźěło dawa wjeſele a ſpokojo žohnowanje. Žnjowy dźakny ſwjedźeń chże nam wobeje daś: radoſć a žohnowanje, hdyž jeho pominanje ſłyſchimy: „Dźěłaj a ſpěwaj!“

Naſchim pſjedownikam, kotſiž běchu kruczińſchi ſ pódu ſjednoczeni, bě tutón ſwjedźeń wožebity wjeſoły dźeń, pſchi kotrymž na ſtaroſće a próſzy ſaſchłeho léta a teź na žohnowanje ſpominachu a ſo dźakowachu. Myſlićź a ſo dźakowaci ſo ſtej najwuſo ſjednoczenej naležnoſći. Nětko je něchtó prajił — klinči drje tróſchku hrubje —: „Wot ſteji pſchi koreze, jerze a jerze a ſo njedźakuje. Njemyſlí, tehodła ſo njedźakuje. Myſlićź a ſo dźakowaci ſtej halosy ſ jeneho ſdonka. Huſto njemyſlimy, tehodła ſo njedźakujemy.“

Próza a wuſpěch ratarjowego dźěła ſwižujetaj ſ wuſnjowom a žnjemi na roli. Ale měſchčańſka kultura a měſchčańſke žiwjenje roſtorhatej ſwiſk ſ pſchirodu a ſ wjeſnym žiwjenjom. Cźim nuſniſche je ſa měſchčana, ſo ſo pſchi žnjowym dźakným ſwjedźenju dopomnja, ſo teź jich žiwjenje wot žyćża a žnjeća, wot ſtaroſće a próſzy tam wonka na polu wotwiſuje. Woni ſo tola teź žiwja ſ khlěbom, niź ſ maſchinami, kotreź tam tworja, niź ſ burſkich dźěłow, kotreź ſo wukonjeja, niź wot cźěłneho a ſtim dźěłom, ſ kotrymž ſwoje žyćże ſwěſcźuja, niź ſ pjenjeſami, ſa kotreź ſej ſwoje potrěbnoſće ſa žiwjenje a traće kupuja. Myſlazy cźłowjek khwata pſchezo ſaſy ſ ſkładeź, kiž je Bóh wonka na polu wotewrił. A ma wſchu pſchicźinu, ſo dźakowaci ſa dóſtate dobroty. S tuteho ſkłada dyrbi teź měſchčan bracź.

Cźłowjek móże tola jenož žyriny pſchetworjeć, kiž ſu jemu date, móże ſpodźiwne mozy Bożeje ſtwórby wužiść. Ale tute mozy tworiś, je pſchedprawo wyſchſcheho. My cźłowjekoju ſmy jenož wucźobniſy a pomozniſy, ſ miſchtrom woſtawa Bóh. Móžemy jenož pſchewjeſeć, ſchtož je miſchtrſka ruka pſchihotowała. Wſcha naſcha wěda a moź je pomhała ſaſpſchimnjenje Bożeje mudroſće. Njedźiwajo teho žej cźłowjek něſchto być ſda, kaž by wón knjes ſwěta był. To pſchińdże ſ teho, ſo cźłowjek hołk a haru cźini ſe ſwojimi ſkutkami. W Bożej dźěłarni knježi ſwjata cźiſchina. Tam njeſtonaja maſchiny, njekurja ſo wuhenje a rejaza reklama njepoſtſcheja ſwoje twory. Kaneſ woko njewidźi Bożu khłěbowu fabriku. Ale naſtajnje, wodnjo a w nozy, njech ſpiſch abo dźěłaſch, cźeku rěki mozy do bjespomoznego ſwěta. Móża to cźłowjekoju teź? Praſchej ſo chemikarja a fyſikarja, hacź móże je ſemje, ſ procha a błóta ſornjatka cźiniś!

Nam pobrachuje hłubiſche myſlenje, ſo ſo tak rěźko a malo dźakujemy. Budźmy tola dźakowniſchi k ſtworicźelej a dawarjej. Hoły dźak ſ hubu cźi ſmyſła nima, dźaſ ſ wutrobu ma dobry ſynk, dźaſ w ſłutku je dawarja hódny.

„Dźěłaj a ſpěwaj!“ — to dyrbi być naſch žnjowy dźaſ. Schtóž prawje ſpěwa a ſo dźakuje, njeſabudźe na dźěło, niź na luboſć, na tuto najwažniſche dźěło. Rufki ſpiſowaceſ Tolſtoj je něźdy prajił: „Bychu-li wſchitcy prawje lubowali, njetrjebaſ nichtó khłěba tradaś.“ Khutne ſłowo k hłubſchemu roſmyſlenju na žnjowym dźakným ſwjedźenju.

—e—.

Namołwjenje

němſkeho burſkeho wjednika k žnjowemu dźaknemu dnjej

Druhi króć w nowym ſtaćje ſwjeczi němſki lud ſwój žnjowy dźakny dźeń. Lětuſchi ſtatny akt a **cźeſtny dźeń němſkeho bura** je runje jako loniſchi ſymbol wulkeje ludowe-ſkeje dónſtowneje ſhromadnoſće wſchitkich dźěłaſych.

Burowe waſchnje je, ſo ſo najprjedy tomu dźakuje, kiž je nam ſaſo wſchědny khłěb wobradźił. Ale nimo teho dźakujemy ſo my němſcy burja naſchemu wjednikej a kanzlerej Adolfej Hitlerej, kiž je burſtwo ſa ſakład ſtata a luda poſběhnył.

Na žnjowym dźaknym dnju ſhladujemy do ſaſdźenoſće a do pſchichoda. Hdyž podawki poſłednjeho léta w naſchej nazionalſozialiſtiſkej burſkej politiźy pſcheprušujemy, dwaj podawkaj ſaſnje wuſtupitaj: **němſki ſakoń wo herbſkich dworach a ſakoń němſkeho ſeźiwjaceho ſtawa ſe ſwojim rjadowanjom wikow.** Se ſakonjom wo herbſkich dworach ſmy bura pſched ſmjerſchcźenjom wukhowali a ſłónczne ſtare ježdženje ſa burſkim prawom dopjelnili, ſ kotrymž ſo ſakhowanje pódy ſarucźa. Se ſakonjom ſeźiwjaceho ſtawa ſmy němſkemu burej jenotne ſtajne ſaſtupjeŕſtwo wutworili a jemu ſ rjadom hoſpodarſkich napraſowow žiwjenje ſwěſcźili, tola njeſmy pſchi tym pſchetrjebarja, wožebje dźěłaćerja — něſaſ ważnje poćeźili. Burſtwo ſteji dźenja po jenoſtkinej nazionalſozialiſtiſkej agraŕſkej politiźy ſtrowe kaž drje žane druhe burſtwo w Europje.

Tak dyrbi něſto tutón žnjowy dźaknu dźeń być wuſnaće němſkeho burſtwa k ſwojim winowatoſćam k wjednikej, ludej a ſtatej a teź ſdobom wuſnaće ludoweje ſhromadnoſće k ſwojemu burſtwu.

R. Waltaŕ Darré,
němſki wjednik nazionalſozialiſtiſkeje ſtrony
němſki miniſter a [illegible] **wjednik.**

Dźak ratarſkemu dźěłaćerjej

Saſſki krajny burſki wjednik Körner tole woſjewja:

We wſchěch kónčinach ſhromadża ſo nětko němſki lud, ſo by na dóſtojne waſchnje žnjowy dźakny ſwjedźeń woſwjecził. Hdyž tutón dźaſ teź na prěnim měſtnje Bohu Knjeſej płaci a němſkemu burej ſa jeho cźěſke dźěło ſykeho léta, dha chźemy pak tola teź ratarſkemu dźěłaćerjej ruku k dźakej poſtſcheć; bjes jeho njeſprózniweho dźěła we ſłužbje ſa ſhromadnoſć njeby žaneho žnjowego dźakneho dnja było. We ſwětnym ſjednoczeńſtwje je **teź lětſa ſaſo pſches milijon ratarſkich dźěłaćerjow ſobupomhało ſwěſcźiś ſeźiwjenje němſkeho luda** a ſ tym ſarucźiś nazionalnu njerowniwnoſć ſtata.

Mérnje a poniźnje ſu ſwoju pſchiſłuſchnoſć cźinili a pſchi tym ſo wjele pſchijimnoſćow wſdali, bjes kotrychž ludowy towaŕſch w měſcźe po ſwojej myſłi njemóże rumtraś. Ratarſke dźěło je něſchto zyle druhe, hacź ſebi to měſchčan po ſwojich njedźelſkich wulětach abo łěcźneho pucźowanja pſchedſtaja. Tu njeje žaneho wóſmohodźinſkeho dnja, ale ſuſto dwanacźe a wjacy hodźin ſu ko burjo ſhromadnje ſe ſwojimi ratarſkimi dźěłaćerjemi w horjoce a ſymje, wětrje a deſchcźu wo wunoſchk pódy bědźiłi. Tak ſpominamy runje na žnjowym dźaknym dnju, kiž je ſwontkowne ſłónczenje łětneho dźěła ratarſkeho luda, teź na ratarſkeho dźěłaćerja we ſwěrnoſći a towaŕſchnoſći.

Cyrkwinske powěſće

18. njedźela po ſwj. Trojizy, 30. póžnjeńza 1934.

Žnjowy dźakny ſwjedźeń.

S **Budyſchina.** Rano we 8 hodź. mišijonſki dujerſki khor na Bohatej wěźi piſka. — We Pětrowſkej ſyrkwi ſměje ſaraŕ lic. theol. Ludwig. rano ½7 hodź. ſpowědź a Bože wotkaſanje; ½8 hodź. ſaraŕ lic. theol. Ludwig prěduje (ſyrkwinſka hudźba); pſchipołdnju w 12 hodź. ſaraŕ Groſze prěduje; popołdnju w 3 hodź. ſměje ſaraŕ Paul ſichcźenja. — We Marijnej a Marcźinej ſyrkwi popołdnja w 9 hodź. ſaraŕ Groſze prěduje (ſyrkwinſka hudźba — mišijonſki dujerſki khor ſobuſtkutkuje). Sa tuto kemſchenje wudawaju ſo wožebite porjady Bożeje ſłužby; tola njech ſo ſpěwaſke ſobupſchińſeju. Papjerki njech ſo po ſkónčenym kemſchenju leža woſtaja. — We Tuchoŕſkej ſyrkwi ſměje ſaraŕ Paul wjeczor we 6 hodź. wjeczornu nutrnoſć. — Sběrka ſa wožadnu diakoniju. — Wutoru wjeczor we 7 hodź. w Pětrowſkej ſyrkwi wopomnjeńſka ſwjatoczerkwinſka ſe ſmrětneho němſkeho preſidenta a generalneho połneho marſchalla ſ Hindenburga; ſarjaduje ſwjaſk offiźěrow; ſup. Berg prěduje. Wſchitcy wožadni ſo k tutej wopomnjeńſkej nutrnoſći wutrobnje pſcheproſchuja. — Wutoru wjeczor we 8 hodź. w Pětrowſkej ſyrkwi 107. duchowna wjeczorna hudźba; ſkładby wot Jurja Bjedricha Händela (ſ pſchileżnoſću jeho 175. poſmjertninow). Saſtup k tutej wjeczornej hudźbje je jenoſ ſ durjemi ſ Mjaſownych wikow móżny. — Sſrjedu wjeczor we 8 hodź. ſměje ſup. Berg biblijſki wjeczor w Tuchoŕſkej ſyrkwi.

S **Bukez.** Rano we 8 hodź. ſwjedźeńſke kemſche. Zyrkwinſki khor ſpěwa: Mulki je Knjes, po Molku. Poſawniſki khor: Cźeſcź budź Bohu, wot Silchera.

Ludowi towaršo!o, wopytajće na žnjowym dźaknym dnju žnjowu dźaknu Božu ſłužbu!

Katolske cyrkwinske powěſće

19. njedźela po ſwjatkach, 30. ſeptembra 1934.

Tachantska cyrkej. Rano ¾6 hodź. Boża mša, dop. w 9 hodź. wulka Boża mša ſ předowanjom, potom, dźiwajo na žnjowy dźakny ſwjedźeń Tedeum a požohnowanje. Pop. w 2 hodź. nyšpor ſ pożohnowanjom. Přileżnosć k ſpowědźi: sobotu w 6—7 hodź. wječor, wot ½8—½9 hodź. njedźelu rano, wot ½6 hač ½7 hodź., dop. w 9 hodź., ſtwórtk pop. w 6—7 hodź. Pjatk (Jězusoweje wutroby) 5. okt. 1934 rano w 6 hodź. Boża mša pred najſwjećišim. Litanija k Jězusowej wutrobje ſ poſwjećeńſkej modlitwu a pożohnowanjom. Różowcowe pobožnoſće: pónđelu, ſrjedu, pjatk wječor ½8 hodź., wutoru, ſtwórtk, ſobotu dop. w 9 hodź. — Serbska cyrkej. Sobotu přileżnosć k ſpowědźi popołdnju w 3 hodź. za dźěći, we 6 a 8 hodź. za doroſcenych. Njedźelu rano ½8 hodź. Boża mša ſ předowanjom, dop. w 9 hodź. wulka Boża mša ze ſerbſkim předowanjom, w 11 hodź. ſulska Boża ſłužba ſ předowanjom. Připodlnju w 1 hodź. ſerbſki nyšpor, wječor w 7 hodź. křesćańſka wučba ſ pożohnowanjom. Bože mšě wob tydźeń rano w 6 a 7 hodź. Pjatk Jězusoweje wutroby rano w 6 a ¾7 hodź. Boża mša ſ wopornym wobkhadom, wječor ½9 hodź. dowěrniwy. Wokrjesna zastararnja na Židowje: Njedźelu rano we 8 hodź. Boża mša.

Žohnowany rólnik.

Běše bur, kotrehož pola a winicy běchu wjele płódniše hač jeho susodne. Hdyž so ći temu dźiwachu a so jeho prašachu za přičinu zboža, wón wotmolwi: „Wy so tola njesměli dźiwać, zo na mojej roli rjeńše płody rostu hač na wašej, dokolž dźě mam stajnje tajke wjedro, kajkež sebi přeju.“ Tu dźiwachu so susodza hišće bóle a rjeknychu: „Kak je to tola możno!“ A rólnik wotmolwi: „Ja sebi ženje druheho wjedra njepřeju hač kajkež Bóh chce a dawaše, a dokelž chcu, štož Bóh chce, dawa mi płody, kajkež sebi přeju.“

Krajan 1894.

Druhi Salomon.

W Koreji, kotraž nětko k Japanskej słuša, běše mudry sudnik žiwy. Njeje to hišće dołho, přińdžoštaj k njemu dwaj mužej z jenej kokošu, a kóždy rjekny: „Ta kokoš słuša mi, je moja.“ Sudnik praji: „Dwaj človjekaj, a kóždy so za kujeza teje samoje kokoše wudawa. To je čežka wěc. Kak to rozsudźu? Nó, prajtaj mi, wój tu kokoš zawěsće na wiki na předań njesetaj!“ „Wèzo, wèzo“, wobaj wotmolwištaj. — „Derje“ sudnik rjekny. A snano staj skoćeću też nješto k snědanju dałoj, zo by dźiwje njebyło!“ A prěni z njeju wotmolwi: „Haj, knježe sudniko, ja wšak sym jara khudy, a njemóžach kokoši ničo dać khiba horstku saga.“ Druhi pak z połnej hubu rjekny: „Ja, knježe, sypnych mojej putcy horšć rajsa.“

Što so sta? Sudnik přikaza jenemu wojakej, zo by kokoš zarězał a kokošiny žołdk rozpról. Wojak ščini po přikazni, a hlejće, w jeje žołdku namakachu sago, a rajsa tam ani zornjatka njebě!

Sudnik hněwny zrěča tomu, kiž bě lhał, zo je puće rajsa dawał. „Ty njeplecho zełžany a wobšudny, hódny njejsy, zo by dłeje žiwy był. Tola chcu łahodniško z tobu jednać hač ty z tym khudym mužom.“ A hrěšnik dósta selene puki (najskěrje z bambusowym kijom).

Khudemu mužej pak sudnik kokoš dwójcy zapłaći a jeho pokhwali. Kokoš smědźachu wojacy sej pjec a zjěść.

Też w žołtej rasy maš mudrych ludźi. M. N.

Třeći lětnik listy pisa.

Do cuzych listow človjek hladać njesmě. Do tychle pak směće, wšako su tohodla tu wočišćane. Haj, to je nješto cyle noweho, zo tajke pjerski hižo daloko k morju listy posyłaju. Rjane listy ludźo přeco rady čitaja. Tute do nich cyle wšće słušeja. Lube dźěćatka, wukńće dale tak pilnje, wšako maće też wy hišće nješto časa k hrajkanju. Wot hrajkanja samoho pak nichtó žiwy njeje. Stari Serbja prajachu hižo: Spěwaj a dźěłaj. To też naši nanojo a maćerje tak činja.

Wo čo so tu jedna?

Žurec Haňža z Khasowa a Polanec Gerard z Radworja staj na kupje Rujanje w Rańšim (Baltiskim) morju na strowjenju. Někotre dźěći 3. šulskeho lětnika su jimaj list napisałe. Tu listy su. Wuj Domaš je wo nich z wučerjom rěčał. Wšo w tych listach prawe njeje. Tak je Žurec Jan, Haňžiny bratr, prajił, zo husto njeje rjenje było w šuli, ale jenož druhdy. To pak je wěrno, zo chce so tamnym dźěćom też k morju. Brankačkec Marja je samo prajiła, zo njebudże ničo wjacy jěsć, zo by też khora była a potom k morju směła. Widźiće, kak maju někotre za wušomaj! Tola strowosć doma je přeco lěpša hač khorosć w cuzbje. Wažće sebi strowotu!

Luba Haňža!

Kak da so Tebi dźe? Njejsy nam hišće pisała. Nam chce so też k morju. Sydamy wšědnje w šuli. Ty pak móžeš sebi přeco hrajkać. Tola w šuli běše też husto rjenje. My smy wulět měli. W šuli je mloko. (Haňža měni, zo je tam šokoldźane mloko na předań.)

Twoja Haňža Sipšikec z Radworja.

Luby Gerardo!

Kak da so Tebi dźe? Njejsy nam hišće pisał. Nam chce so k morju. Sydamy wšědnje w šuli. Ty pak móžeš sebi přeco hrajkać. Ale w šuli běše też rjenje. My dyrbimy w šuli wuknyć, ale Tebi so derje dźe.

Beno Zopic z Kamjenjanskeho Haja.

Luba Haňža!

Kak so Ći wjedźe? Ty pak móžeš sej hrajkać. A my dyrbimy w šuli pilnje wuknyć. Ale w šuli běše też husto rjenje. Njejsy nam hišće pisała, kak rjenje je. My smy w šuli spěwy wuknyli. Ty tola tam dołho wajcy njebudźeš. Spominaj pak přeco na nana a mać. My přeco na Tebje myslimy. Dopomń so ty też na nas!

Monika Cyžec ze Strózišća.

Luba towařska!

My husto na Tebje myslimy. A ty maš so rjenje. My dyrbimy kóždy dźeń do šule khodźić a wuknyć. Ja bych tam też rady jěła. My sebi njemóžemy tak husto hrajkać, ale mamy dźěłać. Tam so ći lubi. Wjele dobreho wot nas wšěch

Twoja towařska Hilža Kubicec.

Luba Haňža!

Kak dha so Tebi dźe? Njejsy nam hišće pisała. To su tola hižo tři njedźele, zo sy wotjěła. Daj tola bórzy nješto wo sebi słyšeć, hewak so boju, zo je Tebi snadź nješto złeho zwadźiło, hdyž na swoje šulske towařski při dalokim morju njemysliš. My zaněmjemy nětko bórzy prózdniny. Po tych so nam wšće bórzy wróćiš. Daj sebi tón čas hišće derje hić. Wutrobny postrow z domizny Twoja sobušulerka

Monika Cyžec z Boranec.

Luby Gerardo!

Hdy přijědźeš zaso domoj? My dyrbimy pilnje wuknyć. W 9 hodź. na wulkej přestawcy nětko w šuli mloko předawaju a sebi też druhdy kupju. Wono słodźi derje. Pola nas rosće lětsa wjele hribow, hdy by doma był, bychmoj hromadźe do nich khodźiłoj. Druhdy sym na našej łucy šampionki pytał a přihladował, kak tam pola Měrkowa wjele dźěłaćerjow nowy přerow twarja a stary křiwy zamjetuja. Te wulke duby su nimale wšitko zwudźełane. Budźeš so dźiwać, hdyž domoj přijědźeš, kak je so tam wšo přeměniło. Z wutrobnym postrowom Tebi a Žurec Haňži

Jurij Hantušec.

Naš swěrny pos.

Nuš Luks je hižo dźesać lět stary a hišće swěrny stražuje. A hdyž so jeho khomot z hozdźa dele wozmje, dha wón z wjeselosću skaka. Wón z nikim sobu na polo njeńdźe, hač z maćerju. Haćrunjeż my tak staryj, čehnje wón, zo sobu njemóžu. Durje wón sebi sam wočini. Wón na klinku skoči a sebi durje wočini, tak zo jemu žeńe nichtó wočiné njetrjeba. Hdyž so maćerje něchtó dótknje, dha wón jeho hrabnje. Wón mać tohodla tak zastupuje, dokelž wona jeho přeco picuje.

Frieda Kalawchec z Płusnikec.
13 lět.

Běchmy w Slepom.

Njedźelu rano na pol sedmich jěchachmy z kolesami do Slepoho. Dawno sym so na to wjeselił. Pomazki a kofej sebi sobu wzachmoj. Přetož my tola hłódni być njechachmy. Puć nas přez Komorow a holu a přeco tak dale wjedźeše. Słónčko na nas cópće swěćeše. „Zastanyć, zastanyć“, so wot zady wołaše. „R. je do štoma zajěła a nětko je to koleso zeskibowane“, wołaše jedyn druhi. Što dha nětko? Z kabmjenjom smój jo zaso zrunali, potom jěchachmy dale. We Wochozach namakachmy přeju pěc, kotraž bě wonka natwarjena. Dale přez Bělu Wodu do Slepoho. W Slepom k Eschenbachecom kofej pić dźěchmy. Potom do cyrkwje dźěchmy. Tam widźachmy ludźi wote mše hić. To bě jara krasnje. K Eschenbachecom přińdże mała Hanka w tajkej rjanej ćmjeńčcy. Za khwilku jědźechmy zaso domoj přez Miłoraz a Čelno. W Spreji bě jena stara cyrkej bjez wěže. We Łuću pak nowu cyrkej twarjachu. Dale přez Wujezd na Mužakowsku dróhu jědźechmy domoj.

Herbert Majwald z Płusnikec.
13 lět.

Wujowe doslowo.

Luba dźěćatka, wy sebi njemóžeše myslić, kak jara sće mje stareho wuja ze swojimi lubymi listami zwjeseliłe. Wone so tak rjenje čitaju. A wy sće sebi wšu prócu dawałe, zo byšće je z rjanymi pismikami napisałe. Za wšu wašu pilnosć horcy dźak! A wašemu knjezej wučerjej prajće to też!

Wuj Domaš.

Heslo.

Lža khodźi po jenej nozy, wěrnosć khodźi po dwěmaj. Njewidźiš, štó dale přińdźe? Tuž jenož ženje njehwizdaj!

Hódańčko.

Tu leži w 14 zapalkach 6 hriwnow. Kak je składźeš, zo by w nich 12 hriwnow města mělo?

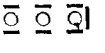

Drobnički

Hdyž njechaš pješku kruće přimać,
B'dźeš bórzy sylzy na njoh' žimać.

*

Chceš třěchu płatać susodej,
Sam swoju prjedy płataj sej.

*

Hdyž na druhich sej hubu drješ,
So do hnójnicy wobsunješ.

*

Wón k ničom njej za kruwarja,
A chce žno činić wotročka.

*

Hdyž pjasći stej twjerdej dosć,
So njedaj njetrjebawši bosć.

Jan Rali:

Moje wójnske dopomnjeńki

(Pokračowanje.)

Pšichotrječenje rěki Maas.

Jenož šichtyri dny na wyšichinje 295 wostachmy. Druhi połk pšichińdże na naše měsno. Wróćichmy so sašo pšches Damvillers do wjeski Warille, hdjež so tak derje hač možno jahnjedźichmy. Wěsće tu hišće ze něchto drobneho ztotu, kotryž so wjazn dołheho žiwjenja njewjeselesche. Přenje listy a małe patcźiki z domizny tu hižo dóstawachmy. Wěsće to wjeselé, tajki postrow abo mału khtóschćenku wot maćerje abo hewak někajkeje lubeje dušce dóstacź. Njedźelu 6. septembra wějachmy pólne kemšćenje. „Wěsće to něchto druhe hač w domizinje, hdjež druhdy so tak njekedźbowasće na Bože žiwo kaž tu w dalokej zuždje a po tajkich naihonjenjach wo šachodnosći cłowjeskeho žiwjenja. Popołdnju mějachmy pychodnoschi jeneho oficera wo skutkowanju němskich zeppelinow a wo powschitkownym połoženju wójny. Tu zhonichmy, kak daloko běchu němšte wójska postupile.

Wutoru dopołdnja naš nadobo sašo wotwołachu. Wulka bitwa pschi rěcy Marne howrješe. Wschě šlyme mazy dyrbjachu so pschekunyć a naš bataillon, runje w měrje ležazy, staji so dispoziziji 10. reserwneje diwizije. Wězachmy nimale bjes pschestacźa w najwjetschej horzoće, tehdy stajnje knjeźazej, a pschińdźechmy sa nalajtej dwě hodźinje k rěcy Maas. Mosty běchu wschudźom z rosbuchadłami smjetene, wišachu w dołhich betonowych truchach do wody a hładachu po dokonjanej zkužbje měrnje na nimo khodźazych. Pionérojo běchu pódła mosta druhi móst z pontonew natwarili. Njewobkjeješe hišće dołho; cjumpaše so khětro, jako pšches njón trocźachmy. Njedźiwajcy toho je k wobdźiwanju, schto tajki jednory móst wudźerźi.

Na druhu stronu rěki pschischedschi widźachmy, so je tu psched někotrymi dnjemi horza bitwa so bita. Dych hacźaše zmjrzły nam skoro dale hicź sadźěwasche. Morwi běchu jenož i mału pokhowani. Na bokomaj dróhi ležachu morwe konje a rostšelane wozy ab i hromadami. Cźkowjek njewěri, kajka zmjerdźaza wóń so tu po zyłej wokolinje rosschěrjeschе. K tomu pschidruži so tołsty kur dróhi nimo cźahajazeho wójska w tajtej huchocze. Njebě to skoro k wutracźu. S na jenoltiwe rowy tyknjenych helmow běschе ispołnacź, so žu tu wobzeje pokti garby cjekpili. Njepschecźel sakitowasche pschekhódy psches rěku Maas se smužitoscju.

Někotre lěpschi powětr knjeješe, jako so k wóży Gercourt blizachmy. Wjeseła gama wschak běschе so nimale i wohnjom iniciźira. Szmjerdźeschе sašo wschitko sa spalenymi draštami a wschelakej druhej nadobu. Tola so to wschitko pschětratym cjezam njerunasche.

We pschichodnej wjesaj nadeńdźechmy hydło wjednistwa 10. diwisije. Sastachmy tu na khwilku. Ale naschе wjeseše, so hnadź tu wostanjemy, so njedopjelni. Potschachmy někotro picź, ale ničźo jeźcź. Woboje nam pobrachowasche, dokelž njeběchmy hischcze wjele jědźe wohladali. Snaty towařich i domizny, wěsty Wélik se Spalow, kotryž pola husarow skužeše, mje tu nadeńdźe a so naschemu napohladej dźiwasche. Běchmy tak pschepocźeni, a sakurjeni, so jedyn druheho skoro njesnajesche. Tak wón tej mje ledma pózna.

Cźehnjechmy dale psches Cuisy, na smjer Malancourt. Po puću widźachmy kražnje na horje ležazu wjesć abo měrtacźo i rjanej njewobschkodźenej zyrkwju. Běschе to Montfaucon. Běženja njemjeješche tónza. Nimo Malancourta měrjachmy so na wieš Avocourt. Mjes wšěmaj rospschescźeraschе so wulki lěs. Mjes tym so ći kompanije batatllona dale krocźachu, wuwinu so naschа 12. kompanija na lewu stronu a dobywaschе so po muskim pućiku psches lěs. Hižo prjedy po puću njemóžachu wjele towařschow spróżnosće dla dale a tu w tuźnym powětrje kećźinow padachu kaž muchi. S ledma połojzu mužstwa kompanija lěs pschekrocźi a na kromje sasta na dalschе pschebywanje. Mužstwo, kiž běschе ležo wostało, so pomału sašo namaka.

Torništer a smački wotpołožitschi, dyrbjachmy so hnydom do ryća stelnych hriebjow dacź. To běschе wobradа po tak dołhim puću a pschetratych strapazach dźenjnischeho dnja. Wschmy syrósni kaž pžu, ale wschо nicźo njepomhascheе. Někasche, so njepschecźel postupuje. Nóz so blizeschе. K tomu sapocźa so dejschcźowacź, tak so nam podobny wozud kaž dnja 15. augusta hrožeschе, kotryž nam hischcze w stawach trjeschе.

W połnozu dyrbjach hischcze lehwo wjednistwa bataillona, kotrejž dyrbjeschе na dróhu Avocourt-Esnes leżecź, wucźulchlicź, schtoż so mi też bórzy poradźi. Po nawrócźe mějach sbožo. Mójach i pohonczom munizijowego wosa, kotryž pucź njesnajeschе, sobu do wóży Avocourt jěcź. Rady to cźinjach a so wjeselach, so budu mój znadź hamžnu nóz nětdź w někajkim cźopkym kucje pschebywacź, schtoż so namaj też poradźi.

Rano stanywschi so we wóży Avocourt rosbladowach. Namakach tu klamy i krótkimi tworami. Sastupich. Cźzych jebi nětchto kupicź. Klamy běchu hischcze w dobrym porjadku, jenož někotre wězy na to pokosowachu, so žu bjes knjeza. Schtóž do nich sastupi, jebi tu po „jendźelskim“ nakupi. Cźinjach też tak. Nakupich jebi, schtóž runje trjebach, jako knesle, zworn, nětchto bankćikow atd. Potom dźech sašo won kaž běch sastupił.

(Pokračowanje sćěhuje.)

Hospodařski kučik

Skodowanje runklicy a kału ze zběranjom łop'enow

W Polu waża sebi runklicu jako wubjernu picu za skót, w Delanach stajeja, a to ze wšém prawom, kutrěpu do předka. Kaž khětře jenoż so hodźi, scéle hospoza holcy, zo bychu łopjena do poleća zběrałe, njech na runkliśću, njech na kalniśću. Je to prawje škódne ménjenje, zo tute zběranje dale nico nješkodźi: wotłamane łopjena płaća jako přilopk z tutych wobkopnych płodow, a małohdy je hospodař, kotryž čeledźi poruči: Łopjna mi njezběrajće(znajmjeńša nic do Bartromja)! Wězo skót w poleću runklowe łopjena rady zjě, z toho pak njeséćhuje, zo je tuta pica za skót też tak sytna, zo by so dale druhi womjeśk dawać njerjebał. Łopjena runklicy su slódne, sytne pak njejsu. Porunamy-li jich sytniwosć z wužitkom, kotryž trawa dawa, namakamy wulki rozdźěl mjez woběmaj:

	Na 100 kilo ma	
	mjedo trawa:	runklica:
Žělika	kilo	1_{00} kilo
Wobłowych hydratow	13_{00} kilo	4_{00} kilo
Tuku	0_{41} kilo	0_{10} kilo
Na pjenjez stajene .	1.— hr.	0.44 hr.

Hdyž je hižo z tutoho widźeć, zo runklicowe łopjena ani do mloka ani do mjasa njećěrja, bjez škódniwosć zběranja ćim bóle do wočow, jeli na žně same pohladamy. Tu a tam ménja, jeli so łopjena přilamaja, zo dyrbi rěpa nowe hnać, a zo z tym też płód w zemi na mlódnosći dobudźe. Wobkedźowanja pak su tuto zwěsćile: Zahon, na kotrymž so łopjena njezběrachu, přinjese 207 ctr. runklicy a 132 ctr. łopjenow, hromadźe 339 ctr. Druhi, na kotrymž bě so z kóždeje rěpy 7 łopjenow přilamało, přinjese 190 ctr. płodu, 141 ctr. łopjenow, hromadźe 331 ctr., potajkim 8 ctr. mjenje. A třeći, na kotrymž běchu so často łopjena zběrałe, 123 ctr. rěpy a 183 ctr. łopjenow, hromadźe 306 ctr., abo 33 ctr. mjenje porno prěnjemu zahonej. To nastupajo kelkosć žnjow. Ale też kajkosć čerpi, a to z tym, zo ma zběrana rěpa wjele mjenje cokora. Runklica, kotrejž so łopjena přilamałe njeběchu, ma nimale 3,55 proc. cokora wjacy, to je wěc, kotraž ćežko dosć wahi pada!

Runklica nasadźuje hižo w prěnim měsacu, hdyž je kaž porst tolsta, cokor, a tutón přiběra z měsacami. Też je dopokazane, zo to, štož runklicy sytniwosć dawa, cokor a škrob, so w jeje łopjenach twori, a zo tutaj přetworjenaj z łopjenow so do rěpy zasydlitaj. Čim wjacy wurosćenych a strowych łopjenow potajkim runklica nasadźuje, ćim wjacy wužitka dobudźe. To wuči też wšędne nazhonjenje, zo runklica wot spočatka augusta hač do srjedź oktobra najlěpje rosće, w tutym času je nać najsylniša.

Po tutych nazhonjenjach a dopokazmach drje přemysli sebi hospodař dwójcy, hač na runkliśću abo kalniśću łopjena zběrać da, a jeli runje nuza na tutón puć ćěri, poruči čeladnikam, zo z wulkej kedźbnosću wobkhadźeja. Tehdy bych radźił, zo so k zběranju rynčki wosebje postaja, kotrež su so huśćišo z juchu polałe, dokelž ta do łopjenow ćěri — na nich bych łopjenow łamać dał, štož jenoż so hodźi. Tak stanje so hospozy wola, kotraž poleće bjez runklicowych łopjenow stajeć nochce, a pica za zymniši čas njebudźe škodować.

Hnój dołho na dworje

Wězo su wšě amoniaki jara rozćěkawe, a z nimi leći najlěpša móc z hnoja do powětra. Hnój, z kotrehož je amoniak ćeknył, njepłaći ničo wjacy hač přemoknjena słoma. Doniž mnozy hospodarjo hródźnemu hnojej njedźełe dołho na dworje ležeć dawaju, kupuja za drohi pjenjez lěto wot lěta jedyn měch dusykow po druhim, a dusyk, kiž maja sami (amoniak je najlěpši dusyk), njebjeru k sebi. Z přičinow, kotrež su so tu hižo časćišo rozestajale, radźi so, zo wukidany hnój ani hodźinu njepřikryty na dworje njewostanje. Sy-li jón kruće přiteptał abo připlacał, mjetaj na njón pěsk, pjerść, rěz, dorny abo lěpje hišće gips.

Zaso a zaso dyrbi so prajić: Njewostaj na polo wuwoženy hnój dołho na hromadkach; njemóžeš-li zaworać, rozkidaj jón!

Přisłowo praji: „Štóž chce kapital nanajwyše zapołožić, njech hołbje kupi." Kaž tute snadnje ćeknu, tak zeńdże so hospodarjej z kapitalom, kiž w hródźnym hnoju tći, hdyž na rozćěkawosć amoniakow kedźbu nima a tutej z časom njehaći. Hnój z hródże špatnje wothladać, a za to njetrjebawši wjele přikupneho hnoja skazać — to njeje rozum.

Přećiwo wulkim a małym myšam radźi so tutón srědk: Staj jim talef ze rźanej abo pšeńčnej muku na městno, hdźež na nje tukaš. Pytnješ-li, zo su *žrałe*, přisypaj mało muki, je-li trěbne. Nimaja ći też za zło, hdyž něšto cokora do muki změšeš — słědne dosć su. Myš lubuje towarstwo, a jeli za tym přińdźe, zo so stajnje pica na wěste městno sypa, přiwjedźe swoje cyle přećelstwo na kwas. Nětko změšej muku na połojcu z palenym gipsom (kalk drje by też k nuzy šoł, tola dostanješ najbóle tu gips, hdźež maja kalk na předań). Su-li žrałe, je jim też smjerć do črjewow zajěła, dokelž gips so stwjerdźi a wone hinu. Tak móžeš cyłu koloniju za dźeń morić. Dokelž jadowity njeje, kaž mnoho druhe, móže so z nim bóle bjez stracha wobkhadźeć. Jeli do swinjacych khlěwow staješ, tola tak, zo swinjo kwjacy njemóže! Pódła muki dyrbi so też talerk z čistej wodu stajić.

Wóndy skoržeše mi hospodař, zo je přikupne kosće a njenjezy někomu do R. pósłał z prósstwu, zo bychu so na procenty fosforowego kisaliny přepytowałe. Na to přińdże wot tam wotmołwjenje: Zo jenoż takle přikupne hnoje analizuja, hdźež so mjeno překupca praji, wot kotrehož su brane. To zda so mi dźiwne dosć. Sprawnosć dyrbi swój rozsud kaž ze zawjazanymaj wočomaj dać, njehladajo na to, wot koho sym tworu bral. Mjeno překupca je pódlańska wěc, to, štož chce bur wjedźeć, je: hač ma kupjeny hnój procenty, kotrež su so jemu z garantiju lubiłe. Takle zadźerženje mělo hospodarjow ćim bóle k temu pohnuć, zo wučenych tu a tam přez wucho smoknu.

Mojedła takle: Z měcha guana abo kości wozmje hospodař před dwěmaj swědkomaj kilo, a zazygluje jón; na to z tehosamehu měcha druhi kilo, a runjeż tak. Mjeno překupca, wot kotrehož je bral, prajić njetrjeba, ale za to mjeno cyle druheho, kiž też hnoje předawa. Wobaj paketaj póśćele k přepytowanju a wočaka nětko, što analiza praji. Njetrjechi-li so tuta, njech sebi wučeny z překupcom do włosow přińdże. Derje budże traš, zo kóždy kilo druhemu so k přepytowanju póśćele. Hdyž bur něšto z jebanjom předa, du jemu hnydom na kožu — hdyž pak překupc bura lěta dołho jeba, njestanje so jemu ničo. Dokelž tajke přepytowanja darmo być njemóža, radźi so, zo so nałutowarnje teho přimnu a trěbny pjenjez z kasy postaja. Jenoż na swědkow njezabudźće při wočinjenju měchow! Je wulki čas, zo do tutych překupcow z hnojemi nješto kaž stróžele zajědże: wjedźa-li, zo so twora přepytuje, a zo so bjez pisaneje garantije ničo wjacy njekupuje, budźa hospodarjam z wjetšej swědomitosću posłužić dyrbjeć, hač je so to hołuželi mnohim do škody dotal stało.

Skorži so často na to, zo rancy, wosebje stare, swoje prosata žežeru. Wo tym pišo ratař, kiž mješe dołho dosć z tutej njeluboznošu činić, zo swojim rancam do prosećenja přecy 2—4 puntow słabeho, njech też zasmjerdźaneho mjasa dawa, kotrež z hłodom žežeru. Też ćisnje jim wulku kósć ze stareje šinki, zo ju ranca wobkusa. Wot teho časa njepřimaja so raney prosatow wjac. Natura žada w tutej připadnosći najskerje za mjasom — a, je-li požadosć změrowana, přełutuja swoje młode.

Dyrbi-li so w lětnym času w zahrodkach suchoty dla krjepjé, krjeń kruće, zo woda korjenje dosahnje; potrušenjo, kaž so najbóle čini, škodźi skerje, hač pomha. Też njekrjeń tak, zo woda rostlinam na wutrobičku přińdże, ale wjedź lik cyle při zemi. Derje budże, hdyž sebi sud do zahrody stajiš, w kotrymž so woda do krjepjenja ze słóncom přerazy — do njeho tu a tam mało hołbjaceho abo drubeho přetłateho hnoja ćišń.

Hospodařski rozhlad

Sobotu, 29. septembra 1934.

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 dollar	2,482	100 pólsk. złotych .	47,26
1 jendźelski punt .	12,335	100 čěskosł. krónow .	10,415
100 šwajc. frankow .	81,60	100 franc. frankow .	16,48

Barlinjska burša dnja 28. septembra 1934. Wojiwjenje na buršy činjeńske po pichwinjenjuju ultima dale wulki postup. Rimo śpjetnych nakupjow kulišuj je podźěł bankowe je klientele na kupnych pśikśikasach jara wulki, tak so so hižo njedobatk na materialu jewi, kotryž wšo k wujśichim kursam ćěri. K tomu pśikśidźechu też hišće dobre powěsće z hospodarstwa. W jenotliwych pśikśipadach poskupichu kursy do 5%. Też na rentowych witach mógješe so wospjet wožiwjenje wobsedźowacej, kotrež so wožebje pichi dotal hižo wožebje pytanych paviercach jewješe, pśidedewšém pola wubodźenśkeje komunalneje pożćonki (81%). Też danjowe jarunańśke bony mózachu so hač na 85,12 połepśicź. Stara wójnska pożćonka dobu 0,45%.

Barlinske žitne wulkowiki dnja 28. septembra 1934. Mały wobrot dawa dale wikam śwój ras. Sakładne ménjenje je wobstajne, dokelž so poliśenje njeje pospišiło. Pśeńcźa so mjenje poskićeše hač sandźeny śrědźeń, tola pśeńcźanśkaje stajnje hišće napraśchowanje. Tam a sem so też pśeńcźa, kotraž je so za pizowanje wušwobodźiła, poskića. W rožy njepśedźeji pśichódny material.

Wežera płaćejśe w Barlinje zentnar

pśeńcźy W 8: 9,60 hr., W 9: 9,70 hr., rožki R 8: 7,60 hr., R 11: 7,80 hr., — ječmjenja G 7: 7,60 hr., G 9: 7,85 hr., — wowša H 9: 7,55 hr., H 13: 7,75 hriwnow.

Wiki w Driežbjanach.

Pśeńcźa 9,60—9,90 hr., rožka 7,60—8 hr., ječmjeń nałetni 9—10,25 hr., ječmjeń nasymski 9,50—10 hr., wowš 7,35—7,60 hr.

Wiki w Shorjelcu.

Pśeńcźa 19 hr., rožka 15 hr., ječmjeń nałetni 15,40 hr., ječmjeń nasymski 14,90 hr., wowš 14,30—15 hr., běrny 2,25—2,55 hr., hutra 65—77 pj., jeja 8—12 pj.

Płaćizny rěžneho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

28. septembra 1934 — Płaćizny po cent. a złot. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenja:

Woły: 1163.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rěžneje hódnosće hač do 6 lět	38
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	33—36
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	29—32
Mjenje picowane wšěch starobow	25—28

Byki: 544.

Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rěžneje hódnosće	36
Połnomjasne, młódše	32—34
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	28—31
Špatne	24—27

Jałojcy a kruwy: 1270.

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rěžneje hódnosće	32
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rěžneje hódnosće hač do 7 lět	22—30
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	17—20
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	12—15
Mjenje a špatnje picowane	—

Celata: 1586.

Najlěpše wukormjene (1. družiny)	53—56
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (2.)	42—50
Špatne (3.)	35—40

Wowcy: 5953.

Młódše a starše wukormjene (5. družina)	37—38
Starše wukormjene (6.)	35—36
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (7.)	20—34

Swinje: 10831.

Połnomjasne, wos. rasow a jich křiženj., hač do $1^1/_2$ lět stare	52
Wukormjene	52
Mjasne	50—52
Špatne	47—50
Rancy a kundrosy	50—52

Drobnowikowańske płaćizny w Budyšinje

29. septembra 1934 po hamtskim postajenju.

Wše płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja.

Twora	najnišše płaćizny hr.	najwyše płaćizny hr.
Howjaze mjaso z kosćemi - - 1 kg	1,40	1,60
Ćelace mjaso - - - - - - 1 kg	1,40	1,60
Skopjace mjaso - - - - - 1 kg	1,80	2,00
Swinjace mjaso - - - - - 1 kg	1,5	1,80
Tukrajny swinjacy šmałc - 1 kg	1,80	2,00
Pšeńčna muka - - - - - 1 kg	0,38	0,56
Ržana muka - - - - - 1 kg	0,36	0,38
Khlěb - - - - - - 1 kg	0,25	0,27½
Jědźne běrny nowe - - - - 1 kg	0,09	0,10
Rjaš - - - - - - - 1 kg	0,28	0,80
Hróch - - - - - - - 1 kg	0,60	0,84
Soki - - - - - - - 1 kg	0,40	0,90
Amerikanski swinjacy šmałc - 1 kg	1,92	2,00
Sušeny połc - - - - - - 1 kg	1,80	2,00
Dobre mloko - - - - - - 1 ltr.	0,22	0,24
Jědźna butra - - - - - - 1 kg	3,00	3,20
Jeja - - - - - - - - štuka	—	—
Jědźne buny - - - - - - 1 kg	0,28	0,40
Cokor, drobny - - - - - 1 kg	—	0,76
Petrolej - - - - - - - 1 kg	—	0,44
Kamjeńtne wuhlo (domj. tepj.) 1 ctr.	—	1,85
Brunicowe briketty - - - - 1 ctr.	—	1,25

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg hewak 100 kg

Płaćizny po złotej hriwnje.

	28. 9.	27. 9.		28. 9	27. 9
Pšenica	200	200	buny	11,0-12,0	10,7-11,7
rožka	160	160	woka	10,5-11,5	10,5-11,5
ječmjeń now.	—	—	módre lupiny	6,75-7,25	6,75-7,25
ječmjeń, nal.	—	—	žołte lupiny	—	—
wows	—	—	zeradella	—	—
kukurica	—	—	raps, wosušk	—	—
pšeńč. muka	27,25	27,25	lany wosušk	7,55	7,55
ržana muka	22 40	22 40	such. truhanč.	7,15	7,75
pš. wotruby	11,05	11,05	běrnj. kruški	8,35	8,45
ržane „	9,50	9,50	syno, 50 kg		
raps	310	310	ržana sloma		
hróch, Viktor.	29,0-32,0	29,0-32,0	pšeńč. „		
lane symjo	—	—	wowsna „		
pjeluški	11,5-12,5	11,5-12,5	ječna „		

Płaćizna za pśońcy za wupłodźerja 8: 192, 9: 194.
Płaćizna za rožku za wupłodźerja 8: 152, 11: 156.
Płaćizna za ječmjeń za wupłodźerja 7: 152, 9: 157.
Płaćizna za wows za wupłodźerja 9: —, 13: 155.

Radio

Njedźelu, 30. septembra hłyšchimy:

Königswusterhausen: 6,15 rańšchi konzert z Hamburgskeho pśichśitawa. 8 ja ratarjow. 8,55 němska kwjatoczna hodźina. 12 burske śpěwy a reje. 13 orchesterski konzert. Rosprawy wo wjednikowej jěźbje po Deinjej Satśkej. 15 śtatny akt na Büdebergu: wjednik rěkźi. 17,30 śtare burśke reje a śpěwy. 18,30 mała wjeczorna hudźba.

Póndźelu, 1. oktobra hłyšchimy:

Königswusterhausen: Rimo śnateho wšchědneho programa: 6,20 rańšchi konzert. 12 pśichpołdńśchi konzert. 13 tačele. 15,15 ja žony. 20,10 wulki wjeczorny konzert.

Lipsk. Rimo śnateho wšchědneho programa: 5,50 ja burow. 6,25 rańšchi konzert. 11 tačele. 11,45 ja burow. 12 konzert z Hannoverskeho hrodu. 13,10 z italšchich operow. 16 popołdńšchi konzert. 18,20 operetowy konzert. 21,10 wjeczorny konzert.

Hišće mjazne z dnjowego programa. Kóln: 21 pisana hudźba. Frankfurt: 20,30 orchesterski konzert. Mnichow: 20,10 wulki wjeczorny konzert. Warschawa: 20 lohka hudźba.

Wórša chce jeju rozkałać

(Wobras je wžu.)

Tak je drnhdy na žwěcje. Žyła zyplkojta je Wježeliz Wórścha sa Ničzowkeš Pawołom. Ale wón ani kuška žo po tym nima. Khiba ma někajke desti pśched nopom. To je žyle wólbrny sa hlupej korczmarjej Hańžu. Tehodła dźen žo Wórśáju na nju tak hněwa. Wóbła skoro wowrótnicź. Wulicźene ſ tutej wóžlajej žónjkej žo cźaha! Tajtile běiman!

Ale na někajke waschnje budże jeju hižo roskałacź. Taj dyrbitaj rěžno, njech pśchiźdże schtožkuli. Wšźcze jej nješchto na myśle pśchińdże, kak ma to sapocźerź. Sšnadź žej jelowej žonje po dobru radu dáádże. Ta móże ſ dlónje cźitacź a kharty klasćz a saluboważnym derje radźicź.

A woprawdźe, pśchichodnu njedźelu wjeczor, hdyž Pawoł wježelе wot žwojeje Hańže dźe a po wžu dele kwocźi, wuſkocźi krótko pśched žynkawej thójku jena holza sa topołom a pśchimnje žo krucze jeho ruzu, a to bě Wórścha.

„Ach, Pawoło, ty to žyš? To je derje! Sy žnadź tak dobry hyt a mje hacź k naśchim wrotam žobu wsał? Tón prawocźiwy, njehańbicźiwy a khrobły Tyschcerjej Franz je jo tu nětkaž pśhował a cźze ſo nimu domoj hicź. Njemóžu jeho cźerpicź, teho samochtaneho khadłu!"

„Ódźeha tźi?" chże Pawoł rad wědźecź, ale to jemu yle wěscze prajicź njemóže.

„Nó, nětkaž tam ſnapſchecza, mi žo ſda ſa kekkom", rěcźi ſtrachocźimje a cźehnje Pawoła po wžu dele.

Ale bórzy ſo jeje bojosćz ſhubi — tam tola žyła Tyschcerjej Franz hyt njeje — a poczina pśchitulna hyć a wopraścha žo jeho tak pśchipódła, hacź wot žwojeje lubki pśchińde. Haj wſchak haj, měni, Hańža je žyle ſchwarna a ſnjeſkliwa, tola njeje rjenje wot njeje, so jeho ſa khrisćetom wuſmělśchuje a ſo je ji jenož wo jeno rjanu žimnoſcź cźinicź, a Pawoła, toho ſtareho uněſchkana, jenož jako ſchibarok žobu wosmje. Hacź hischcze ſa tym pśchischot njeje, kak dźiwnje wona druhdy ſ nim je a cźini.

Pawołej je žyła wěcza khětro kosſocźiwa, dokelž derje nacźuwa a ſpóſnawa, hdźe wona po prawom cźze. To wozebje potom, hdyž nimo klamarjej Loty pśchińdźetaj, kiž je ſwojim Arnoschćom hischcze pśched durjemi ſteji. Pawoł nochze žo ſpóſnacź dacź a cźze na druhu ſtronu pucźa, ale Wórścha cźehnje tak prawje na ſtronu, ſo prawje blisko ſchińdźetaj a ſoſtanje ſamo wokomik pśched nimaj.

„Nó, ſtejitaj tu pśchezo hischcze hromadźe?" rěcźi wótśje wojenu Pawołej, ſo bychtaj tola prawoje derje widźałoj a ſłyſchałoj, koho ma žobu.

Takle, nětko je derje a tak móže ſ nim dale hicź. Pśchezo wóle pśchitulna poczina byrcź, kaž by ſo ſamo rozumiło, ſo tu tak hromadźe dźetaj. Ale wón žej ſ njeje wjele ſ teho njeczini a dźe pódła njeje, ſchikiwanje w diſtanzy.

A hdyž potom k Pawołym wrotam pśchińdźetaj, je krótka a ſkónczi ſwoju ſłužbu jako kavalér njeſapży a njeda ſo wjacy dodźerźecź. Niž rjanje won hrubje, ale i „forſcha" wutorhnje ſo ſ jeje wobjecza a praji ji dobru nóz a nóſkuje domoj.

Ju wſchak trójchu mjerſaſche, ſo wſcho tak ſ krótka dźeſche. Ale móže ſ tym ſpokojom byrcź, ſchtož bě dźenża pozpěta. Haj, jeje wotwuhlad bě ſo ji poradźił.

„Na wěſch, ty maſch rjaneho nawożenju!" wuſměchuje Mamarjej Loła korczmarjej Hańžu thětro throble, hdyž ſo ſatajſatra na wžu trjechitej. „S tym mózeſch ſo dacź ſamólenjeżowacź!" „Kak to?" — Na wěſch, myſlíſch-li žej, ſo wón ſ tobu ſprawnje měni, to ſo mylíſch. Najprjedy ſ tobu ſuſeruje a potom ſo hodźiny dołho ſ Pjeczakej Wórſchu po wžu cźaha. To njewěríſch? Proſchu, wopraſchej ſo mojeho Arnoſchta, ſtaj njedźelu wjeczor žyle blisko nimo naju ſchłoj, ſtaj ſamo pśchi namaja ſtejo wośtałoj a ſ namaj rěcźałoj."

„Hdźe tež to", a nochze to wěcźeſ. „To je tajki wumyſłeny kał." To ſwojeho Pawoła pśchederje ſnaje. Hdyž pak potom někotre dny poſdźiſcho Arnoſchta trjechi a tón ji toſame hdźeli, thóſt khort, žebi myſłi a je ji nadobo, kaž by ſ njebjeſ padła. „Nó, to je derje, tak ſnajmjeńſcha wěm, na cźim ſym."

Pśchichodnu njedźelu wjeczor ſteji a hwiſda naſch Pawoł podarmo nimale hodźinu pśchi korczmarjej płocze. Je ſnadź nješchto wo tym ſłyſchała a chże tónj cźiniecź? Je traſch Pjeczakej Wórſcha pśched tydźenjom zyłu kekkiju ſ wotpohładom hrała? Tajkile kał, kiž je ſ teho naſtał! To je wěſte, ſo je Hańža roſhněwana a nochze nicźo wjacy wo nim wědźecź. Pśchezo a pśchezo ſaży hwiſda ſnate: Hanka budź wjeſoła!

A tónj dale pśchi dróſy ſteji Wórścha do kekkow ſiuſena a wježeli ſo pśches zyle wobliczo nad tym, ſchtož je mjes Hańžu a Pawołom naczinika. Wěſo, hańbuje ſo ſkoro, dokelž holzy njepſchiſteji, žej na tajke waſchnje ſwojeho lubuſchka popadnyć. Je pak jemu tola žokoſtnje dobra!

Nó, chże dale dele po wžu hicź, dokelž je wón drje dołho doſcź tam podarmo ſtał a ſo na domputpcź poda. W tajkim położenju ſnadź budże wjeſoły, ſo ju tu nadeńdże.

Ale wona cźaka podarmo. Pawoł je roshněwany do korczmy ſchot.

Naſajtra nětkaž ſopadny ſwoju Hańžu a ju krucze dźerżo ji wupowěda, kak je ſo to ſ Wórſchu mětło. Wona drje trójchu mórkotaſche, kaž ſo to ſa jenu holzu ſłuſchna, pryſedy hacź je ſaſzy ſměrowana, ale wěcźa je mjes nimaj ſaſzu do rzada.

Abboha Wórścha! Njedoſtanjeſch ſwojeho wumyſłeneho lubuſchka!

Haj wſchak, dyrbiſch raś ſa kuližami na tajkim njedźelſkim wjeczoru pohladacź. Njeſyndaja jenož lute hubki, ale je wjele ſtaroſcźow, bolosćzow a ſawiſcźe a ſaſpěteje lubosćze a hischcze druheje tragiki mjes tajkimi młodymi ludźicźkami.

Žujowe reje w Mecklenburgiſej.

Pokiwy pyskej a pjeru

porod Entbindung. Mać porodźi, dźěćo so narodźi a swjećej narodny dźeń abo narodniny (mać mudła tón dźeń porodniny swjećić)

Pos. Wjacy psow, a wjacy psow. Přisłowo.

po-situs po-łoženy. Luboznje położene město Žitawa. M. A.

posłuchaj koho — nana, mać, sotru, cyrkej (nic: nanej . . .)

postajić, pomjenować, přistajić, wolić atd. koho za čo, za krala, za sudnika, za pohonča, za hospodź, za dohladowarja, za předsydu, za zapisowarja, za pokładnika (nic: k sudnikej — haj, k sudnikej móže so holca **za** pěstońču přistajić)

potan (zły duch) je nastało ze słowa z atan, kaž poklate a za-klate.

potom, přetož pomału, znowa, zwjerćha, zwopřeďka, zwulka, zwonka, znutřka, scźicha, nastajnosći, bjezmała, zwáha (lahodnje), (koło)wokoło, zańć (= zaničo), šehodła, tohodła atd. (nic: po tom . . .) přeco = před so

powěsć, powěm. „Mlode ptački wěm, ale nihdy nikomu nje njepowěm." Powěz (nic: powjedź), nastało ze staršeho **powěd**ź (tak też: jěz wot **jěd**ź, přirunaj **jěd**ža, **jěd**li)

Powjetšeńki (amplificativa) móžeja też pohóršeńki (pejorativa) być a žadaju w němčinje wosebite přełožki, na př. psy(či)sko Monstrum von einem Hunde, garstiger Hund, mužisko ungeſchlachter Mann, žonisko abſcheuliches Weib, wjelćisko unverſchämter, böſer Wolf. Město ‚isko' ‚steji druhdy ‚išćo": žoniščo, mužišćo . . . też prawje.

pozwuńene słowa (onomatopoetiske) njedźiwaju na zakonje, na př. zuzuzu zizizi (hewak přeco zyhy (hewak hi), tik, tidlda . . .

Jan Wjela-Radyžerb:

Čertowa hela na Hrodźišku

K ſwojeru wot Budyſchina
Židowſke je Hrodźišćko,
Hdźež je hród był Milíbucha,
Něhdy krala žerbſkeho.

S boka k měſtu nahe ſkały
Proſcźa žo tam k wyšoku;
Pśchi podnožach žołmy dźeja:
To te Stare Rěźi žu.

Sſrjedźa do prěnjej tych ſkałow
Wjedźe cźinowa próſdnjeńża;
Tej žu dali hroſne njemo,
Mjeno: Hela Cźertowſka.

Chcźeće-li ſnadź rady ſhonicź,
Pśchezo jej tak rěkaju,
Dyrbicźe žo druhich pśachcźecź;
Ja to ſhódacź njemóžu.

Žyłe paźma ſtarych bajow
Ludźo wo njej baju žej. —
S jenej ſabawju waž dźenża,
Wot maćerźi žłyſchanej.

Khudy muž bě na Židowje
W ſtarych cźaſach, ſchtó wě hdy,
Pěkny cźłowjek, Mihan ſ mjenom,
S bědu wſchelko motany.

Schpatnu khěžku pśchedołženu
Grychty jemu cźaſachu,
Danje płacźicź njemóžaſom',
Dołhudnjenom' ſ khorobu.

Jónu wjeczor w Starych Rěkach
Błudźeſche wón w ſrudobje,
Se ſtarowjeku pśchejimany
Bod kłaku žo požydże.

Wušny tam a žedžo ſpaſche,
Horja wícźeho ſabywſchi,
A hdyž běſche wo połnozy,
Sdźiwami wón wotnucźi.

Hlej wſchak hlej! Jom' wyſche hłowy
Sšwěža dźěſche ſe ſkały —
Dźiwny muž bě w jažnych durjach
Wotewórjenej ſkałoby.

A tón ſ woczomaj a ſ ruku
Jeho k žebi kiwaſche,
So tón wobohi ſdźěwany
Staže połny bojoſcźe.

„Njeboj žo, a khrobłe pśchiſtup,
Wohcźeženy khudźinka!
Wšcha nětk cźežnota a nuſa
Je cźi kónza dozpěła."

Lubje ſa ruku joh' wſawſchi
Do ſkały joh' powjedźe.
Kak žo tu kaž w ſkała hrodźe
Syholjo wſcho kražnjeſche!

W jaſkrawej tu běchu ſtwizy
Wjerch a ſcźeny ſ jaſpiža;
Słote blido połne pjenjes
Błyſchcźeſche žo wožrjedża.

Sa blidom žo ſabowjachu
Muſjojo ſe ſtótkami,
W kabatach hacź k ſemi dołhich,
Schědźiwi a brodaći.

Tón pak, kotryž pśchiwjedł běſche
Khudźinku žem naſcheho,
Ehroni: „Khrobłe žebi nabjeŕ,
Jěleź chcźeſch, a njeboj žo."

A hdyž ſ ponižnej wón ruku
Nož žej žnadnu horſtku wſa,
Dha tón jeho wodźeŕ jemu
Saki połne nažypa.

„Nětko něj žo krucze w stronu,
Cźaſ nam cźeka, połkwataj!
Njeroſpórkaj ſamożenje!
Strowy pěknje wužiwaj!"

To bě wſcho, kaž by žo wudźał
Jemu dźiwapołny ſpón —
Stejeſche wón ſ wonka ſkały
W myſłach ſawjerćany wjchón.

W Budyſchinje ſ weže dobi
Dwanata tuž hodźina;
Z prajkom jemu ſa khribjetom
Samkny žo ta próſdnjeńża. — —

Nětko muzik ſamožity
Swuſapłacźa požeżerjow,
Nakupi žej ſkót a połow
A 'ſcheże ſkhowa něſchto ſtow.

„Nichtó hórſchi njej hacź proſcheŕ",
— Wucźi ſtare pśchiſłowo —
„Hdyž ma ſcherepatku w ſaku,
A hdyž chléba najeŕ žo."

Muzik naſch pak njebě tajki,
Duſchny wośta, ponižny,
Živjeſche žo ſ pilnym dźěłom,
W jěžy, draſcźe ſmérnitwy.

Kaž hdy pryjedy, kropinuku
Jědźiſche a hejduſchku,
Cźinjeſche pak ſ połnej ruku
Khudym ludźom dobrotu.

„Stódnym ludźicźkam wón ſpjerce
Huſto kóždom' pokrutku,
Wudźeleſche ſ lubym ſłowom
Kóždu ſbóžnu póndźelu.

Wſ kóždej ſymje k Božom' dźěſcu
Wojow drjewa nakupi,
Wobohim k ſłtwicźku wutepjenju
Kónza ſchcźěpow wudari. —

Sbóžnje wumrje. — Žarowanje
Wulke běſche płacźiſe. —
„Schto nět ſa naž dale ſmje
Ssobucźuricź dobrotne?" —

Schtó nět wſchě te nětki dosta?
Schtó to ſamożenje mě?
Bratr a žyn, ſymjerćź hordy pje
Woſcheźerjaty herba bě.

Herbowak pak njebě duſchu
Dobru njeboh' wujowu —
Liſaſche žo ſ knjeſzkami,
Sazpiwajcy khudźinu.

„Schto chcźył robotu žej cźinicź
S proſcheŕſkim tym ludźiſkom?
S knjeźimi chcźu hoſcźinowacź,
Khudym ſawrećź dwór a dom!

Huj, to bohatſtwo žo ſhudi,
Jako by je wichor wſał —
Wón bu ſ dobom ſchpatny hołak.
Prjed hacź bě žo dohladał.

Khroboljo wón hrubje ſłłkleni:
„Njech je ſmij wſcho ſebrał hej,
Nowoh' ſłota nabrać póndu
Sšej w Heli Cźertowej!" —

Schoł je haj — pak ſłě tam pobi
Krwawy bludny wrócźił žo,
Pśched durjemi zujych ludźi
Pytał khléba proſcheŕſkoh'. —

Na Mihana dźeń pak hischcźe
Židow ſ cźeſcźu ſpomina;
Wo joh' doſtatku w jej ſkale
Na wjecźorkach powěda.